z. 1 16

Digitized by Google

J. W. de Lucu.

NICOLAI CAJETANI AGETA J. C.

PARTHENOPÆI, &c.

ANNOTATIONES PRO REGIO ÆRARIO.

TEmpus admonet humanis rebus indeſinentèr accomodum (dum res nobis etiã aſperas captata sẽper opinione conciliat) ut illationum Fiſcalium curam annua feſtivitate reparemus: Quoniam Reipublicæ ordo, tali conſtituto, & merito votorum ſiſtere cernitur, quod pro cunctorum utilitate præſtatur. Diligenda ſunt iſta, unde Reſpublica videtur eſſe firmiſſima; quæ dum redeunte cenſu reficitur, ſtatus ſui firmiſſimo robore continetur.

M. Aurelius Caſſiodorus var. lib. XII. Epiſt. XVI.

ANNOTATIONES
PRO REGIO ÆRARIO

AD SUPREMI REGIÆ CAMERÆ SUMMARIÆ SENATUS REGNI NEAPOLIS

DECISIONES

PER LUCULENTOS TRACTATUS, ET QUÆSTIONES AD REM FISCALEM ATTINENTES,

EXARATAS,

A præclariſſimo J. C. Spectabili DOM. D. ANNIBALE MOLES. ejuſdem Regiæ Cameræ Præſidente, poſtmodùm in Supremo Italiæ Conſilio,

Apud Invictiſſimum, Potentiſſimumque Hiſpaniarum Monarcham, PHILIPPUM II. à latere Conſiliario, & demum in hoc Regno Regiam Cancellariam digniſſimo Regente.

NOSTRA ÆTATE, ANNO 1670. IN LUCEM EDITAS.

Quibus virili ſpiritu plurima, ad Regalia Jura ſuſtinenda, augenda, atque adminiſtranda, luculentiſſimè elucidantur.

OPUS THESAURARIUM

Magiſtratibus, Advocatis, Cæteriſque in Foro verſantibus perutile, & jucundum.

QUATUOR IN PARTES DIVISUM.

Pluribus hiſtorico-politicis monitis, variorum I.CC. allegationibus, Cauſarumque Cameralium noviſſimis Deciſionibus ditatum.

ADDITISQUE undecim Quæſtionibus, cum ſuis Deciſionibus, ejuſdem ampliſſimi Regentis D. ANNIBALIS MOLES, in editione præfati anni 1670. non impreſſis: Cumulatis, enucleatiſque pluribus Regiæ Cameræ Ritibus, noviſſima in eorundem Rituum editione prætermiſſis.

AUCTORE

NICOLAO CAJETANO AGETA,

I. C. PARTHENOPÆO, ET IN SUPREMIS REGNI NEAP. Regiis Tribunalibus ſolertiſſimo Advocato.

Præmittitur NOTITIA PRACTICA ÆRARII UNIVERSALIS: Ex qua publici reditus, divitiæ, ac vires univerſi Orbis, in compendium clara methodo perſpiciuntur.

ACCESSIT TANDEM MANTISSA VARIARUM RECOLLECTIONUM, EJUSDEM AUCTORIS.

CONTINENS

RESPONSA duo Ipſiuſmet Spectabilis Dom. Regentis D. ANNIBALIS MOLES, quorum unum de ſucceſſione Portugalliæ pro Rege Catholico; Alterum pro Sereniſs. Infanta Heliſabeth, in ſucceſſione Ducatus Britanniæ; Cum ADDITIONIBUS ejus digniſſimi filii D. THOMÆ MOLES M. C. Vic. Judicis, atque ANNOTATIONIBUS ejuſdem AUCTORIS.

RELATIONES, aliaque plurima ſcitu digna, de Regia Dohana Menæpecudum Apuliæ, quoad ejus originem, bonumq; regimen; Inſertis ad id Inſtructionibus, Privilegiis, ac 48. Capitulis Ill. Cardinalis de Granoela, non adhuc typis impreſſis.

NOTITIAM CHRONOLOGICAM circà paſſuum, ſeù pedagiorũ hujus Regni prohibitiones, limitationesq;

Cum luculento quæſtionum, & rerum notabilium Indice.

PARS PRIMA.

NEAPOLI, Ex Officina Typographica Jacobi Raillard. CIↃIↃCXCII.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

At meritis impar Orbis
ANNO
TATIONES
Pro
ad
Rey Camerę
Regni Neap.

CAROLO SECUNDO

REGI . CATHOLICO . PIO . FELICI . CONSTANTI . ORTHODOXÆ . RELIGIONIS . SUPRA . OMNES . REGES . DEFENSORI . INVICTISSIMO . NOVI . ORBIS . IMPERATORI . AUGUSTISSIMO . CUI . NULLUM . EST . MUNDI . LATUS . TAMETSI . SOLEM . LATEAT . QUOD . OBSEQUENTISSIME . NON . PAREAT . LITERARUM . ET . OMNIUM . STUDIORUM . FAUTORI . LIBERALISSIMO . JUSTITIÆ . GENIO . TUTELARI . VIGILANTISSIMO . AUSTRIACÆ . MAGNANIMITATIS . PROPAGATORI . EXCELSISSIMO . *CUJUS . ÆRARIUM . NUNQUAM . EX . SPOLIIS . CIVIUM . INSTRUCTUM . INAUDITO . BENIGNITATIS . EXEMPLO . PRO . SUBDITIS . PERENNE . EFFUNDITUR* . EXIGUUM . HUNC . PRO . IMMENSO . ÆRARIO . LABOREM . FLEXO . POPLITE . SUPPLICI . MANU . HUMILIQUE . CORDE . DICAT . SUSPENDITQUE . REDDENDO . CÆSARI . QUÆ . CÆSARIS . SUNT.

SACRÆ . SUÆ . CATHOLICÆ . MAJESTATIS.

ANNO DOM. CIƆIƆCXCII.
Kal. Octobris.

Subiectiſſimus, ac Devotiſſimus
Vaſallus Humillimus
Nicolaus Cajetanus Ageta.

*

C A-

CAROLO SECUNDO
HISPANIARUM MONARCHÆ
ORBIS REGUM MAXIMO
ELEGIA.

CAROLE, dum geminus Faſces tibi ſubjicit Orbis,
Et dant ſupremum fata referre Jovem;
Accipito docti certa hæc monumenta laboris,
Quæ mens Palladia cudere novit ope.
Tunc immortali ſat digna volumina Cedro,
Et fuerint Clario non abigenda Deo;
Si tantum auguſta de Majeſtate remittas,
Iſthæc ut placido, dum vacat, ore legas.
Ecce vides; vaſtum Junonia dona per orbem
Diffuſa, hìc certo ex ordine noſſe datur.
Mirata eſt quondam, ſi vera eſt fama, vetuſtas,
Cortice qui exiguo clauſerit Iliada.
Sed ſi parva licet rebus componere magnis,
Nec labor hic rari temnitur ingenii;
Hoc uno facile eſt libro cognoſcere gazam,
Munere quæ Divûm quælibet aula nitet.
Cui mage debentur ſcripta iſta dicarier? uni
Ni tibi, quem totum terra nec ipſa capit?
Jam tibi divitiæ fuſcis vectantur ab Indis,
Et veniunt toto munera ab Oceano.
Nec tanti fuerint concredita poma Draconi,
His licet Herculeus ſurgat ad aſtra labor.
Nec celebrata olim Phryxeæ vellera lanæ,
Quæ fuit Argoæ gloria prima ratis.
At quid ego hæc memorem? Tenuis de Sole favilla,
Et brevis è medio eſt ſtilla refuſa mari.
Occidua Phœbus qua crines proluit unda,
Et reducem Eoo qua trahit axe diem;
Jam tot Regna tibi, tot parent, CAROLE, gentes,
Ut cuncta Imperio jam moderere tuo.
Ergo ubi tot relegis præluſtria nomina Regum,
In te unum tota hæc funditur Hiſtoria.

Devotiſſimus Benedictus Menzinus Florentinus.

EX-

EXCELLENTISSIMO DOMINO

D. FRANCISCO DE BENAVIDES,

DE AVILA, ET CORELLA, COMITI S. Stephani, Concentaniæ, & Riſci, Marchioni Navarum, & Soleræ, Generali militum moderatori in Regno, & Epiſcopatu Giennenſi, ibidemque Regiarum Arcium Præfecto, primo, ac perpetuo Civitatis Abulenſis in Militia Signifero, uni ex tredecim Equeſtris Ordinis S. Iacobi, & Commendatori Montis Regalis, olim Sardiniæ, dein Siciliæ, nunc Regni Neapolitani vigilantiſſimo Proregi.

NOnnulla quidem fabulata eſt, Excellentiſsime Heros, de ſuis Heroibus Gens glorioſa Græcorum, quæ etſi commentitia, fictitiaque fuere, nonnihil tamen ſub ſpecioſis illis ambagibus veritatis habuerunt, & ſaltem initium ab ipſa obtinuerunt. Hinc eſt, quod ſi quis Herculea facta evolvat, pleraque nimiæ futilitatis plena, pleraque immanis mendacii partus judicabit:

Herculem duri celebrant labores. Seneca in trag.
Ille Centauros domuit ſuperbos,
Abſtulit ſævo ſpolium Leoni,
Fixit & certis volucres ſagittis,
Poma cernenti rapuit Draconi,
Aureo lana gravior metallo
Cerberum traxit triplici catena,
Victor immitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſævis dominum quadrigis,
Hydra combuſto periit veneno,
Fronte turbatus Achelous amnis
Ora demerſit pudibunda ripis.
Stravit Antæum lybicis arenis.
Cacus Evandri ſatiavit iras,
Quoſque preſſurus foret altus Orbis.
Setiger ſpumis humeros notavit.

Non eſt tamen, quod omninò ſpernenda ea, & confutanda decernamus; fuit namque vir ille omni virtutum genere, & fortitudine inſignitus; multa in Reibublicæ bonum, ejuſque ſalutem, & incolumitatem geſſit; multa perpeſſus eſt, ut calamitates ab eadem everteret: Quod ſi non *Hydram* illam *Lernæam*, ſeditiones tamen compreſſit, ſi non *Crymantiam Belluam*, *Nemæumque Leonem*, certè injuſtos homines, tyrannos delevit; omnibus malis ſuo animi vigore ſe opponens, injurias undequaque à ſuis profligans. Sed quis neget, ingentes Heroas quandoque naſci, fortiſſimos nempe homines quandoque per

ætates conſpici ultrà humanam metam; Reipublicæ ſaluti, & bono exortos; ingentia enim tua opera, Excellentiſſime Princeps, vel in Aula, & in oculis Regis admirantis axantlata emicuere, vel in præclaro *Sardiniæ* moderamine, vel in *Siciliæ* Inſula, ubi & *Meſſanæ* velut alter Hercules, *Centauros* domuiſti ſuperbos, *Leones*, *Antæos*, ejuſdemque generis monſtra. Quot verò magnanima, quot ingentia in hoc Regni Neapolitani regimine intrà paucos annos egiſti? quæ mala à nobis non arcuiſti? quæ bona non inveniſti? teretem ſcilicet, adulterinamque nobis pecuniam in meliorem, & metallo, & pondere, & cuneo commutaſti, nullo rerum turbamento, cunctis admirantibus facti dexteritatem, & commercium tanto cum Reipublicæ bono reductum; vel in hoc ipſum Herculem ſuperatus, qui aurea *poma rapuit Draconi*. Porrò quis terrifico illo caſu, quo tot Cives, Urbes, oppida, pagi ingenti terræmotu deleti ſunt, non exterritus eſſet? Tu non modò impavidus reſtitiſti, ſed diſperſos, exanimeſque populos refoviſti, utilibus, imò providis legibus ità infortunio occurriſti, ut tuo conſilio vel pulchriora, & firmiora omnia ſint refecta, nullo aut Ærario, aut vectigalibus ex tanto caſu detrimento illato, & (*ut Romanus* inquit *hiſtoricus*) *in hac ruina rerum ſtetit una, atque integra, & immobilis virtus*. Eruperat demum ex infeſtis Orci faucibus infanda lues, quæ Regni partem aggreſſa, in reliquum corpus irruptura mox erat; niſi tu omni ope, omni induſtria tanto malo reſiſtens, ità in arctum eam compuliſſes, ut paucis menſibus in eadem orci barathra, unde exierat, redire coegiſſes; undè peſtilentem *Hydram* tua Herculea fortitudine abſciſſam vidimus. *Ergò* Neapolis *revaluit ex morbo, cujus remedium Tu fuiſti*. Quid tandem reticeo hanc Urbem, hoſtiles inſultus, & non experta mala nupèr horreſcentem, à te magna arte recreatam? Tu quidem paucis diebus tanta munimenta, machinaſque erexiſti; opera bellica excitaſti, ut ſcilicet illi iidem primò pavidi, non modò conceptum depoſuerint timorem, ſed ultrò venturos irriſuri, & exibilaturi ex tuto erant. Sed alius magna hæc grandiori ſtylo exequatur, & cætera, quæ referre magno tempore, & labore opus eſſet. Te meritò jactat noſtra hæc Parthenope *Herculem* non fictum ſuum,

Symmach. 10. epiſt. 1.

Et

Et Laribus tuum *Horat. 4. carm. ode 5.*
Miſcet numen, uti Græcia Caſtoris,
Et magni memor Herculis:
Longas ò utinam, Dux bone, ferias
Præſtes Heſperiæ.

Ego autem hæc ideò memoravi, quod te ſicut in cæteris virtutibus Heroem, ſic etiam in magnanimitate ingentem, mihi perſuadeam; Hinc eſt, quod audeam haſce *pro Regio Ærario Annotationes* tibi proferre, ut habeas occaſionem, unde tuam humanitatem ergà minimum tui cultorem exerceas: quod feceris abundè, ſi oculo benigno eas reſpicias, & demum ſi ante pedes noſtri Maximi Monarchæ *CAROLI II.* Hiſpaniarum Regis exponas, & maximè meis laboribus conſultum exiſtimabo, ſi eam à tanto Heroe gratiam inire mihi potuerint. Intereà, Princeps Excellentiſſime, vale noſtro, & Reipublicæ bono.

Excellentiæ Veſtræ.

ANNO DOM. CIƆIƆCXCII.
Kal. Octobris.

Humillimus Servus
Nicolaus Cajetanus Ageta.
Ordini

Ordini excelſo, ampliſſimoque Supremi, Sacri, ac Regii Collateralis Conſilii Regni Neapolis;

SIVE

Generoſa, ac illuſtri Nobilitate, ſtrenuitate inſigni, ac admirabili Prudentia Fulgentiſſimis, Præclariſſimiſque Decemviris Patriciis, Senatoribus Spectabilibus, Regis à latere Status, & Belli inclytis Conſiliariis, Regiamque Cancellariam Regentibus.

D. Stephano Carrillo, & Salzedo, Decano,

D. Fælici de Lanzina, & Vllea, Sacri Reg. Conſ. Præſidi, Regnique Vice-Magno Prothonotario.

D. Didaco Soria Morales, Criſpani Marchioni, ac Generali in facinoroſos Regni Præfecto.

D. Antonio de Gaeta, & Ximel, Calatravæ Equiti.

D. Franciſco Moles, Calatravæ Equiti, ac Paretæ Duci, Regiæque Iuriſdictionis Delegato.

D. Trajano Miroballo, Campimellis Duci.

D. Lucæ Iacca, & Niño, Calatravæ Equiti, atque Annonæ Præfecto.

D. Ianuario de Andrea, in Supremo rerum Italicarum Conſilio, pro hoc Regno, Regenti.

D. Sebaſtiano de Cotes, & la Carcel, Regiæ Cameræ Summariæ Locumtenenti.

D. Nicolao Gaſcon, & Altavas, Alcantaræ Equiti, ejuſdem Regiæ Cameræ Præſidenti Decano, ac Regenti electo.

Necnon

Conſultiſſimo, Nobilique Viro I. C.

Circumſpecto

D. Dominico Florillo, ejuſdem Supremi Ordinis Scriniario, ſivè Regni Secretario.

In æviternum obſervantiæ cultum;

Nicolaus Cajetanus Ageta I. C. Felicitatem Perennantem devotè precatur.

MEas haſce qualeſcumque literarias lucubrationes, ut quod ab Auctore præſidium habere non poſſunt, à prima Senatus authoritate mutuentur, ad fulgentiſſimam Decemvirorum coronam venerabundus affero, hoc eſt ad Iuſtitiæ Tribunal, Religionis aram, Conſilii oraculum, Prudentiæ delubrum, Moderationis domicilium, Fortitudinis ſedem, uno verbo, Virtutum theſaurum: Vobis, inquam, SVMMI IVSTITIÆ ANTISTITES, eas ſiſto, ut quò plùs promptæ voluntatis, honeſtique conatus, quàm expeditæ facultatis habent, eò magis animo, atque conatui faveatis; Quis enim mortalium, plùs ornamenti, ac decoris poteſt afferre, quàm Vos, qui SPECTABILITATIS nitore collucetis? Aut quis Athletas in amæniſſimo literarum campo decertantes, benigna favoris aura, laborum exantlatorum compenſatione vehementiùs propellit, quàm tantus Senatus, quem *honorem prudentum*,

ſon-

fontem omnium dignitatum,magnus ille Senator *Caſſiodorus* (A) appellavit: Et (A) *Lib.8.var. epiſt.13.*
quod omnium caput eſt, à veſtris conſultationibus maximoperè totius Regiminis,adeòque Ærarii ſalus dependet, qui glorioſè fortiſſimis conſiliis, veſtræque prudentiæ humeris graviſſimam univerſi Regni molem ſuſtinetis, & Curiæ capita digniſſima, Vrbis lumina,omnium in omni occaſione, & neceſſitate perfugium eſtis. Obſecro,quæ Prudentiæ,quæ Conſiliorum altitudo deeſſe poſſit Vobis,quos ad negotia ſēpèr maxima Hiſpaniarum ille Monarcha potentiſſimus admovit? Quanta veſtrorum Conſiliorum neceſſitas, qui belli, paciſque tempora in hoc Regno gubernatis:

Bellaturoque togatus
Imperat,& ſpectant Aquilæ decreta Senatus. (B) (B) *Claudian. in Paneg. Stilich.*

Vtinam audire liceret Regem noſtrum Invictiſſimum! An non verò ità loquentem auditis?

Vos, ò mihi proxima membra,
Conſcripti patres,noſtri ſpes maxima Regni,
Vos eſtis pectus,Vos brachia pectoris hujus. (C) (C) *Corrip. lib.2.*

Gratulor autem ex animo,& eò libentiùs,quod Regnum fortunatum eſſe videatur; *Quoniam gloria Regni eſt, reperiſſe Iudices exquiſitos.* (D) O felici (D) *Caſſiod. lib.8.ep.16.* Senatu felix Neapolis! De te nunc inquam,quod de Roma olim dixit *Naxarius:* (E) *Senſiſti,te tandem arcem omnium gentium, & terrarum eſſe Reginam, cum ex omnibus Provinciis optimates viros Curiæ tuæ pignoraveris, ut Senatus* (E) *In Paneg. ad Conſtantin.* *dignitas, non nomine,quàm re eſſet illuſtrior, cum ex totius Orbis flore conſtaret.* Conſtat equidem hic Senatus ex fidiſſimi pectoris,& mentis candidiſſimæ viris,ex nobiliſſimis Hiſpaniæ oris,atque ex florentiſſimo noſtro Parthenopenſi Regno delectis: *Non ſunt nobis,P.C. minùs probata,quæ loquimur, verus teſtis eſt,qui laudat expertus.* (F)

Admiror etenim in primis te, (F) *Idem Caſſiod.lib.11,ep.1.*

D. STEPHANE,

qui etſi nobiliſſimis generis tui imaginibus præfulgeas,majorem adhùc ex tua virtute diffundis; Ex Hiſpania quippè hùc pro Regni bono perveniſti, ut illud tuo ſummo conſilio benignè gubernaretur,hæc Civitas uberrimam per te videret annonam, regnaret juſtitia, quam æquato examine omnium primus exerces.

Te unum prædicant omnes, ſuaviſſime Præſes,

D. FOELIX

à majoribus hæreditaria Vlloç gentis nobilitate, ac à te ipſo quæſita,præclariſſimum,*copioſum virtutibus,divitem moribus, plenum magnis honoribus Senatorem,cujus ſi merita conſideretis, debemus omne, quod ſolvimus* (G) Mirum, (G) *Caſſiod. lib.9. ep.25.* qua integritate dignitates tibi creditas compleviſti, nunc in ſummo Conſilio Præfectus,magna ergà omnes comitate ſpectabilis, benevolus cunctis, ad te omnium trahis amorem; Tuaſque admirandas dotes refert etiam filius tuus D. HADRIANVS, meritiſſimus Regiæ Cameræ Præſidens, & nupèr non ſine Regalis Ærarii augmento, Regiæ Dohanæ Menæ pecudum Apuliæ Præfectus,qui *omne habet ſtudium,ut fiſcalia vigilantèr inſpiciat.& æquus in cauſis utrique parti, & in publicis diſciplinis, nullique parti citrà quàm juſtum eſt, præſtet.* (H) (H) *Iuſtin.Imp. coll.2. tit.3. Nov.8. §. & primum.*

Suſpicio in ſummo dignitatis ſolio te,

D. DIDACE,

qui illud tui nobiliſſimi generis, expertæque doctrinæ, paternæque integritatis, avorumque numerandorum illuſtris tui ſtemmatis nitore irradias; tuaque induſtria, ac vigilantia Regnum ſummoperè gaudet,cum illud facinoro-

ſis

ſis viarum graſsatoribus continuò liberaveris; ac tuo Conſilio delinquentes

(I) *Caſſiod. lib. 9. ep. 25.*

exterminante,*fuiſti Provinciarum veriſſimus cuſtos*; (I) & pro tuæ gloriæ apice meruiſti, ut Civitatis Meſſanæ pervigil Straticotus deligereris; quod eſt quartum è ſummis muneribus, quæ in Italia Catholicus Monarcha largitur. Quo in munere ea rectitudinis,conſtantiæquè virtute in perduellibus domandis emicuiſti, ut adhùc majora mereri ab omnibus judicareris.

Mirantur omnes candorem tuum,

D. ANTONI,

Extollunt nobilitatem,ac animi tui magnitudinem,doctrinam,ac prudentiam, dum aut Romæ pro Regia juriſdictione tuenda, aut in Hiſpania Regens, aut Neapoli in Supremo Regiæ Cameræ Senatu Locumtenens,ergà Regale ſervitium, inſigne virtutis ſpecimen præbuiſti; triumphant verò in tua ſyncera ergà omnes benignitate,quæ *ornamentum bonorum omnium eſt,nec eſt ſola, quia*

(K) *Cit. Caſſiod. lib. 10. ep. 6.*

de virtutibus videtur eſſe generata. (K)

Effulges prætereà ſanguine,& virtutibus illuſtris,

D. FRANCISCE,

qui tui Proavi tantum exæquaſti honorem,& doctrinam; Taceo verò egregia facta, dum in Hiſpania Regens,& Mediolani ſummum Magni Cancellarii faſtigium tenens, *molem tantam regalis ingenii, facundiæ tuæ viribus ſuſtineres; Te in dictationibus amœnum,te ad juſtitiam rigidum, te habet à cupiditati-*

(L) *Idem d. lib. 9. ep. 24.*

bus alienum. (L)

Cæterùm mirabilem patriciæ virtutis plauſum refers,nobiliſſime

D. TRAIANE,

qui dum in Supremo Sacro Conſilio reſidebas, nulla erat omninò lis tàm difficilis,tàm ardua,quam non tuum ingenium, tanquàm rupem præruptam ſuperaret,quia nulla virtus eſt tàm excelſo in loco poſita, quã non tuus animus generoſitatis alis anhelavit, adeptuſque, & nunc magno omnium plauſu in ſumma Iuſtitiæ ſede majora pertractas.

Quid inquam de tua eximia doctrina,

D. LVCA,

antiquiſſima etiam nobilitate ornatus; experientia quippè oſtendit ex geſtis ne dum in Almo majori Collegio S. Ildephonſi Vniverſitatis de Alcalà,verùm etiam in Regno Majoricæ, in quo ſeptem annorum curriculo Regii Conſiliarii munus digniſſimè exercuiſti,& hùc eum eadem dignitate translatus,ad celſiſſimum dein evolaſti faſtigium,quò glorioſiſſimè frueris.

Miror planè tuam magniloquentiam,cum ſummo judicio, ac eruditione conjunctam,

D. IANVARI,

qui poſt ſupremum Regii Conſiliarii munus, Regii Ærarii Patronus allectus auxiſti non ſine æquitatis ſummo ſtudio Regalia Iura, & poſteà Regiæ Cameræ Præſidens Ius pro Ærario plaudentibus ſubditis dixiſti, unde ab Auguſtiſſimo noſtro Monarcha ad ſupremum Italicarum rerum conſeſſum convocari meruiſti,ubi *non imparem meruiſti gratiam, variis actionibus æqua-*

(M) *Caſſiod. 3. ep. 16.*

liter approbatus. (M)

Te hìc appello,

D. SEBASTIANE,

generis item,ac doctrinæ ſplendore decoratum;ſed miror tuam prudentiam, ſummam integritatem,ac in Regis Patrimonio conſervando incomparabilem fidem, in augendo induſtriam ſingularem, dum in ſupremo Regalis Aulæ Senatu meritiſſimus Præfectus exiſtis, quo in munere in hac temporum calami-

(N) *Plin. iun. lib. 4. ep. 3.*

tate talem te geſſiſti,*qualis ante te, qualis poſt te vix unus,aut alter; non ſinit enim me verecundia tua dicere,nemo*. (N)

Te

Te etiam hìc obteſtor,

D. NICOLAE,

qui antiquam tuam nobilitatem ſumma doctrina, atque prudentia illuſtras, ac tot apud Catholicum Regem titulis clarus, meruiſti., ut poſt Regiæ Cameræ magiſtratum, Capuanæ Vrbis, Regiæque Dohanæ Menæpecudum Apuliæ Præfecturas tibi dignè collatas, *meritorum debito honor ſpectabilitatis* accederet: Nec minùs emicat frater tuus D. FRANCISCVS, S. Iacobi Ordinis Eques, ac in Sacro Regio Conſilio meritiſſimus Senator, qui ſummis virtutibus integritatem ità communicat, ut in dies majora mereri plandenti omnium voto judicetur.

Nec demùm tuas virtutes ſilentio præterire poſſum,

D. DOMINICE,

qui maximi Senatus à Secretis exiſtis, ac meritis emicas præclariſſimi parentis *D. ANTONII FLORILLI*, digniſſimi jam Regentis, tantaque Prudentia, ac integritate concreditum tibi munus exerces, ut ad majora faſtigia evehendus omnium deſiderio exiſtimeris.

Sed quò decurrente oratione progredior? Animadverto, me non virum tantùm togatum, ſed tot Themidis Antiſtites repræſentare; Quanta enim in ore veſtro cum gravitate, verborum dignitas? Quanta in pectore cum eruditione prudentiæ Majeſtas? Quantum in animo Conſtantiæ robur? In animo quippè eſt veritas, in ore libertas, in pectore ſilentium arcanum. Vos igitur, optimi Senatores, ea, qua ſoletis, humanitate, fidelitèr, feliciterque haſce pro Regio Aerario Notas excipire, ut poſſim cum facundiſſimo *Symmacho* dicere: *Orationem meam ſecunda exiſtimatione pars melior humani generis Senatus audivit;* (O) Etenim veſtram doctrinam ſpectare ſi lubet, eruditiſſimos, ſi uſum, peritiſſimos, ſi ingeniũ, perſpicaciſſimos, ſi conditionem, nobiliſſimos, ſi pietatem, religioſiſſimos comperimus. Tales cùm ſitis, PATRES CONSCRIPTI, ſupereſt, ut Regno congratuler, ità felices in Orbe vivatis., & per Vos Regnum feliciùs reſpirabit. *Vivite nunc felices, Vivite, Deo auxiliante concordes.* (P) Hunc autem debitum Vobis, & exhibitum promptæ obſervantiæ cultum, veſtrum etiam eſt gratum habere, & mihi benignè favere. Neap. Kal. Octobris 1692.

(O) *Symmach. lib. 2. epiſt. 46.*

(P) *Caſſiod. lib. 10. ep. 4.*

SVPREMO REGNI NEAPOLIS REGIÆ CAMERÆ SVMMARIÆ SENATVI.

Viris ejuſdem Senatoriis doctrina incomparabili, & morum rectitudine ſplendidiſſimis.

PRæclariſſimo Spectabili Regenti, Iuriſconſultorum decori, Dom. D. Sebaſtiano de Cotes, & la Carcel, antiquiſſimæ illuſtris Familiæ Hiſpanæ nobilitatis, ac bonarum literarum divitiis fulgentiſſimo, Magni Camerarii, & pro REGIS noſtri invictiſſimi tuendo, augendoque Ærario, vigilantiſſimo Locumtenenti.

Dominis Præſidentibus togatis, cæteriſque militaribus, ſeù ſagatis.

Præclariſſimo Spectabili Regenti nobiliſſimo Domino D. Nicolao Gaſcon, & Altavas, Sacri Ordinis Alcantarenſis Equiti, peritiſſimo I. C. in Regiæ Cameræ Senatu Decano, ac pervigili rerum fiſcalium, communiſque publici boni Cuſtodi Tutelari.

Dom. D. Octavio Capycio Scondito, Patricia antiquiſſima illuſtri Neapolitana Nobilitate, ex Capuano Sedili, literarum penu, ac morum exemplarium admirabili candore, I. C. præſtantiſſimo.

Dom. Franciſco Antonio Andreaſſo, expertæ in foro Iuriſprudentiæ dignis laudibus nobili I. C. & ob conſtantiam inter Magiſtratus commemorando.

Dom. D. Hadriano de Lanzina, & Vlloa I. C. illuſtris Familiæ, nec non in ævum effulgentibus paternis radiis, propriiſque meritis, doctrinaque nitidiſſimo.

Dom. D. Andrea Guerrero de Torres, illuſtri in Iberia nobilitate, perquam rutiliſſimo, integritatis, ac doctrinæ I. C. excellenti.

Dom. Franciſco de Andrea, Viro Patricio Regio Conſiliario, Iuriſconſultorum maximo, noſtra hac ætate Oratorum Principi, Regii Fiſci Patrono, cui proprium nomen ipſum, pro rectè omnigena eruditione conſultis, in Europa ampliſſimum eſt.

Dom. D. Cæſari Natali, ſanguinis nobilitate, Advocationiſque eminenter prægeſto munere I. C. percelebri, ac Senatori integerrimo.

Dom. Federico Cavalerio, jam clariſſimo inter celeberrimos Advocatos, nunc inter Magiſtratus ob legalem peritiam, animique integritatem I. C. ſpectatiſſimo.

Dom. D. Io: Franciſco de Puga, nobilium natalium celebrando, I. C. peritiſſimo, veræ Iuriſprudentiæ ſtudiorum altori, & Senatori pervigili.

Dom. D. Laurentio Iordano I. C. ac Senatori digniſſimo, morumque comitate eximio.

Dom. D. Octavio de Simone, Regii Aerarii religioſo cultori.

Dom. Ianuario de Amico, rectitudine morum, ac rerum experientia mirifico.

Dom. D. Nicolao Dati, memorabilium Annalium perſcrutatori diligentiſſimo.

Dom. D. Ioſepho de Zunica, Sacri Ordinis Calatravæ Equiti, hujus Regni ſtatus, ac militaris rei experliſſimo.

Dom. Marco Antonio Garofalo, Regio Collaterali Conſiliario, pro effuſis laboribus, rerumque agendarum prudentia, ac vigilantia inſigni.

Dom. D. Ioſepho Cimino	*Regii Aerarii patronis militaribus vigilantiſſimis, expertiſſimiſque.*
Dom. Carolo Mirella Marchioni Calitri	

Et Dom. Blaſio de Iuliano, ejuſdem Senatus ob expertam fidem memorando prudentiſſimo Secretario.

Nicolaus Cajetanus Ageta I.C. hac Epiſtola nuncupatoria S, P. D.

AD Supremum Regiæ Cameræ Senatum, veluti prototypum ſuum,ſe hæc lucubratio mea affectat aditum,cum eas fiſcales tractationes complectatur , quas præclariſſimus *Dom. Regens D. Annibal Moles* , dum in eodem Senatu optimum Præſidentem egit, in tàm diuturno rerum judicatarum uſu diſertè collegit; & ea quidem ſtudioſorum omnium alacritate exceptas,ut nõ parum publicæ utilitati proſpectum iri cõſiderem , ſi ſtudia mea, quæcumq; à me proficiſci poſſent, in iis data opera, qua potui ſedulitate conferrem ; *Hinc*, *AMPLISSIMI DOMINI* , obſervantis ergà vos animi reverentiam ſignificare hìc geſtio, dum tanta prudentia, induſtria, integritate , rerumque peritia Regia Jura tutamini , ut verè in humeris veſtris nitatur totius Regii Ærarii ſalus . Te autem maximè, iterum, atque iterum colo,

NOBILISSIME D. SEBASTIANE,

qui non tantùm Supremo Senatui , cui magno merito, & Reipublicæ bono es præpoſitus , lumen oſtendis animi , ingenii, ſalutariſque conſilii tui ; Verùm etiam ſumma humanitate inter cæteros me allicis , ſciens te immodicum eſſe fautorem non ſtudiorum modò, ſed & ſtudioſorum ; tanto enim virtutum ſplendore decoraris,ut de te ſilere in ſtylo epiſtolari meliùs putem. Voſque,

REGII AERARII PRAESIDENTES, ATQUE PATRONI,

cum nomino, laudare eſt ; dum in propatulo ſunt animi egregiæ aliæ, ac multiplices laudes, quibus in ſummo Juſtitiæ ſolio triumphum agitis ; Admittite intereà in Muſæis veſtris meas haſce *Annotationes pro Regio Aerario* conſcriptas , ſin minùs ex Auctoris ingenio, ex materiæ ſaltem dignitate , ac varietate jucundas ; veſtrumque probatiſſimum Conſilium pro non minimo laborum meorum fructu acceptum feram . Valete Reipublicæ emolumento . Kal. Octobris CIↃIↃCXCII.

AD BENIGNUM

LECTOREM

Antonii Ageta, Auctoris filii, ætatis annorum quatuordecim; Atticarum literarum, Philoſophiæ, ac Iuriſprudentiæ Profeſſoris.

Πρόλεξις.

SISTE pauliſper, Benigne Lector; ſed priuſquam de opere proloquar, vereor, ne præjudicata illa vulgi, atque etiam virorum illuſtrium de inſanabili ſcribendi cacöethe opinio, minùs benevolum, atque ſyncerum te huic operi, ejuſq; Auctori exhibeas; Vetus enim querela eſt, convicium vetus, quod ſcribendi libros nullus ſit finis, iiſque legendis non ſatis ullius hominis vita, etſi Neſtoream eligas; Si enim à primo illo *Irnerii* tempore, qui primus in Italis latens Ius Civile eduxit è tenebris, tot enumeremus *Gloſſatores, Summiſtas, Commentatores, Scholiographos, Paraphraſtes, Interpretes*, iiſque addiderimus tot *Conſiliorum, Tractatuum, Repertoriorum, Deciſionumque* Auctores, *Auctorumque Bibliothecas*, tantam profectò perſpiciemus multitudinem, ut diſtrahere potiùs, quàm excolere animum videatur.

Veruntamen hujuſmodi Sycophantas non audiendos modò, ſed ad Garamantas uſque relegandos eſſe exiſtimarem; quippè qui neſciunt, naturæ unicum parentem DEUM creaſſe animum humanum, inſtar ſpeculi, Mundi totius capacem, & perſcrutandi inviolabiles naturæ leges præcupidum; Ad id verò propenſiùs incumbendum eſt, ut undique doctrinæ impedimenta rejiciantur, veluti ſunt, non quidem brevitas vitæ, ſed ſtudiorum divortia, aliaque incommoda, quibus humana conditio illaqueatur; non enim literæ tempus abſumunt; *Aio* (A) *neminem adeò diſtringi negotiis, quin habeat ſua otii intervalla*; Aut melius morali cum Philoſopho: (B) *Mentiuntur, qui ſibi obſtare ad ſtudia liberalia turbam negotiorum volunt, ſimulant occupationes, & augent, & ipſi ſe occupant*; ac optimè ad rem *Quintilianus* monet: *Breve nobis tempus nos facimus; quantulum enim ſtudiis impartimur, alias horas vanus ſalutandi labor, datum fabulis otium, alias ſpectacula, alias convivia trahunt; adjice tot genera ludendi, & inſanam corporis curam; quæ ſi omnia ſtudiis impenderentur, jàm nobis longa ætas, & abundè ſatis ad diſcendum, & ſcribendum videretur.*

(A) *Franc. Bacon. de Verulam. lib. 1. de augm. ſciens. pag. 21.*

(B) *Seneo. ep. 62*

Quis autem, vel mediocritèr verſatus ignorat, hujus confragoſæ, & inextricabilis Iuris diſciplinæ altiſſimum pelagus, abſque innumeris Argonautis tranari tutè non poſſe? Imò in aſſiduas ambagum Syrtes offenderemus, ni tot Iureſconſulti lucidorum inſtar ſyderum Nos hoc in legali Oceano inter navigandum felicitèr conducerent, & fortunarent; unde *qui docti* (C) *fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad juſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates*; Et juxtà *Baldi* (D) monitum, *quemadmodum triſte eſt diviti decedere ſine herede, ità miſerrimum eſt habenti gratiam intellectus, poſteris ſuis, idest ſtudioſis nihil ſcriptum, tanquàm hereditarium relinquere.*

(C) *Dan. c. 12.*

(D) *Bald. in Proœm. Decr. 2. col.*

Hinc & majores grates perſolvere debemus Auctori, qui eam ſulcandam duxit materiam, quæ dignitate nobilior, cognitione utilior, ac utilitate ponderoſior eſſet, quales ſunt Supremi Regiæ Cameræ Senatus *Deciſiones*, à clariſſimo J. C. Perilluſtri Regente *D. Annibale Moles* ſummo ſtudio, atque diſertè elucubratæ; at non Deciſionariorum quorundam more, nullo penè ordine, materiarum nulla ſibi præſcripta ſerie, ſed per abſolutos tractatus concinnè diſpoſitæ; et ad præſcriptum *Impera-*

pora-

peratoris Juſtiniani, iis ſelectis,atque congeſtis, quæ maximè commoda, & Reipublicæ ſtatui utilia eſſent,

atque (E) *nihil poſitum non utile vobis,*
Perverſeque nihil,verùm quod poſtulat uſus.

(E) *Ut appoſitè in Proœm. Inſtit.inquit eruditiſſimus J. C. Dom. Jo: Bapt. Piſacane, qui Inſtit. libros in carmina elegãtiſſimè redegit.*

Neque actum agere, aot *Penelopes* telam retexere tibi Auctor videatur, eò qood inveotis facilè ſit addere,ac laborioſi magis, quàm ingeoioſi operis eſſe perhibeatur; fateor equidem, quàm perarduum ſit poſt *Roſcium* io Orcheſtra ſecundas agere, & placere;Verùm te iterum exoro,ot *Areopagitarum* more rem magis,quàm eeum aoimadvertas, oec ſtatim, niſi toto opere perſpecto proooncies; cum et ipſe Juriſprudentiæ limen aggreſſus,meminerim, quod *in Conceptione Digeſtorum Imp. Juſtinianus*,ità compilatoribus juſſit: *Ea, quæ anteà in Notis Æmilii Papiniani ex Ulpiano, & Paulo, necnon & Martiano adſcripta ſunt, quæ anteà nullam vim propter honorem ſplendidiſſimi Paplniani obtinebant, non ſtatim reſpuere, ſed ſi quid ex his ad repletionem ſummi iagenii Papiaiani laborum,vel interpretationum neceſſarium eſſe perſpexeritis,& hoc ponere,non moremini*; Imò ſi integræ *Jaboleni, Pomponii, Ulpiani, Pauli, Notæ ad Sabinum,Mutium,& Plautium*,extareot,eam utiquè ſormam expreſſam videres,qua hujuſmodi ſtudium,antiquis J.C. familiare,à Juriſprudentia alieoum non eſſe perciperea.

Quid verò in hiſce *Notis* præſtiterit Auctor, io *Panegyri* oſteodit, vel ipſa te OPERIS THESAURARII ichnographia monet, cujus titulum ANNOTATIONUM PRO REGIO ÆRARIO elegit, qui rem tractaodam rectè ſignificare legentibus poſſet:Sed hærebis fortaſsè,Lector,ad tàm ſpecioſum operis frontem, ac ſi profiteri *Archimedeum* quoddam ioventum Auctor videretur, aut ſpem legentium ambitioſa pollicitatiooe deludere, inſtar ingentis illius lapidis (F) propè *Arbuchim*,in cujus altera parte erat inſcriptum: *Si me ſuſtuleris,erit tibi proficuum*: quem cum nonoulli ſpe inveoiendi theſauros,ſubrupuiſſent, nil aliud reperiſſe, niſi hæc verba: *Quid quæris? nihil hic repoſitum eſt*. Plura nihilomioùs præſtitit, quàm pollicitus eſt Auctor,atque me expromiſſore.

(F) *Teſte Olear. in ſuo Itinerar. Perſico lib. 4. c.7.*

ὅϛις ἱερῶν θεσμῶν κειμήλια πάντ' ἀπολαύειν,
εὔπορον ἐν βίβλῳ τῇδε ταμεῖον ἔχεις

Quod latinè ſonat;

Omnia quiſquis amas opulenta Æraria legum,
Nonniſi abundantes hic numerabis opes.

Non enim ſuſpenſa hædera opus exornavit, cujus otilitas commendatione non indiget,& in eo oon ſimplicem Anootatorē,ſed verum Auctorem ſe oſtendit,in Regalibus juribus diſertè explanaodis, cæteriſque ad communem omoium utilitatem dilucidè inveſtigandis,ſtylo planè non inſulſo, ſed ad ſeculi hujus genium, ac forensē uſum accomodato,quærendo quid ſcripſerit,non quemadmodùm,nec delectare voluit,ſed prodeſſe; *Non quærit* (G) *æger medicum eloquentem,ſed ſanantem*; Ut verè de ipſo affirmarem,quod de *Divo Auguſto* Romani Aulici ajebaot, (H) *ſolam* ipſius *mentem tanta molis capacem*;vel cum *Homero*: (I)

Πῶς γάρ σ' ὑμνήσω πάντως εὔυμνον ἐόντα.

(G) *Sen ep.75.*
(H) *Apud Corn. Taci.lib.1.ann.*
(I) *Homer. hymn.in Apoll.*

Quare nobiliorem Regii Ætarii denominationem feliciter ſumpſit opus;*quoniam ut ajebat Domitius Piſo*, (K) *theſauros oportet eſſe,non libros*; quemadmodùm vero, & aptato ad rem vocabulo,haſce Deciſiones,*Deciſionū Reg. Cameræ theſaurum*, (L) iſtas verò Annotationes vix io lucem emiſſas,*Aureas*, (M) eximii ſcriptores denominarunt.

(K) *Apud Plin. in præf. hiſt.ad Veſpaſ.*
(L) *R. Galeot. reſp fiſc.1. n.1.*
(M) *Carol. Ant.de Luca in ſchol.ad Deciſ. Gratian. 16. n.7.*

Atque ex his,velut ex digito Herculem,vel ex uogue Leonem, cognoſces Auctorem;non ſinit enim me ipſius modeſtia, mei vel teouitas ingenii, aut verecundia ſanguinis de parentis laudum concentu præfari; ſatis quippe illum Tibi notum eſſe ceor,quiſquis es Lector,ſivè Civis, ſivè alieoigena, dum ab ioeunte ætate, peractis priùs humaniorum literarum, ac Juriſprudentiæ ſtudiis, annum agens decimum octavum,ſui ingenii ſpecimen præbuit, juvenili ſpiritu elaboratis, ac elucidatis *Jurium Feudalium Viſionibus*, itidemque *Fori Feudalis Epitome*; ac in foreoſi palæſtra quinque luſtrorum curriculo,& quod excurrit, veteranus miles haud inglorius, & frequenti Clientum aditione, in Supremis Regni Tribuoalibus cauſas perorando verſatus,elucubratis quoque innumeris juris Conſultatiooibus,optimam de ſe opinionem adeptus, graviſſimiſque in cauſis, plaudeote Seoatu, patrocinia præſtitit:

Pro

Pro Summo Pontifice Beatiſſimo Innocentio XII. Eminentiſſimo tunc Cardinali D. Antonio Pignatello, in cauſa liberationis pretii Status Minervini: Pro Sereniſs. Rege Poloniæ, ac Ser. Duce Neoburgenſi, in cauſa Dohanellæ pecudum remanſatum in Provinciis Dohanæ Menæpecudum Apuliæ ſubiectis: Pro Ser. Magno Duce Hetruriæ, in pluribus cauſis, ac pro Sereniſs. Magna Duciſſa Victoria Feltria Roborea, in ſucceſſione ſtatus Amatricis: Pro Excellentiſs. Dom Petro Antonio ab Aragonia, tunc Regni Prorege, in ſucceſſione Excell. D. Joachim Ramon Folch Aragon: Pro Magno Regni Comeſtabulo Columna in cauſa juriſdictionum Baroniæ Playſani, cum Regio Fiſco; Pro Ill. Principe Monœci, pacis tẽpore, cum Ill. D. Veronica Spinola: Pro Ill. D. Antonio Pignatello in ſucceſſione majoratus Ducatus Montis Leonis, aliiſq; innumerabilibꝰ Regni, ac Italiæ Magnatibus; Sed ſi haſce Annotationes libẽti animo excipies, non parum ei animi adjicies ad ea, quæ in Muſæo ſunt, edenda opera; Præter enim ſex *Allegationum* volumina, præ manibus habet, *Diſquiſitionum forenſium* edendam Centuriam, omnibus numeris abſolutam; *Parergon, & Notas ad Reg. Jo: Ant. Lanarii* opus, Regio Ærario, ac Regno proficuum, nec adhùc impreſſum, *De differentiis inter jus commune feudorum, & leges Regni Neapolis; Tertiam, & quartam partem Viſionum feudalium*; Opus inſcriptum, Νεμαγὶτα, in quo abdita Juriſprudentiæ myſteria, ac vera principia à Juris cauſis primis repetit; atque diſcernit; cæteraque opera de ejus ingenii fonte depromenda.

Hæc denique ſi grato, ut par eſt, animo æqui, bonique conſulas, grandioribus auſis calcar addes; ſin autem Zoili ſubſannaverint, vereor cum *Divo Hieronymo*, (N) ne illud eis eveniat, quod græcè ſignificantiùs dicitur, ut vocentur Φαγολὲς δεγες, quod eſt, *manducantes Sannas*; Et cum *Seneca* dicam *Monumenta* (O) *ingeniorum, & ad indignos perventura publicavit editio: ſatiùs eſt autem prodeſſe etiam malis propter bonos, quàm bonis deeſſe propter malos*; ſcribendum ſemper eſt aliquid gratum bonis, utile Reipublicæ, dignum poſteris; *præſentium* (P) *quippè judiciis oblatrantium non ſatis moveor, qui in utramque partem, aut amore labuntur, aut odio*. Intereà vale, fave Auctori, ejuſque laboribus fruere.

(N) *S. Hier. in præf. in Ezech.*

(O) *Senec. de benefic. c. 28.*

(P) *D. Hieron. in præf. in Daniel.*

CAROLUS II.
DEI GRATIA REX, &c.

DON FRANCISCUS DE BENAVIDES, De Avila, & Corella, Comes S. Stephani, & Concentaniæ, & Riſci, Marchio Navarum, & Solera, Generalis militum moderator in Regno, & Epiſcopatu Giennenſi, ibidemque Regiarum Arcium Præfectus; primus, ac perpetuus Civitatis Abulenſis in Militia Signifer; unus ex tredecim Equeſtris Ordinis S. Jacobi, & Cõmendator Montis Regalis, & in præſẽti Regno Vicerex, Locũtenens, & Capitaneus Generalis.

MAgnifico Viro U. J. D. Nicolao Cajetano Ageta Regio fideli dilecto, Gratiam Regiam, & bonam voluntatem. Nuper ex veſtri parte fuit Nobis præſentatum infraſcriptum Memoriale, v3. *Eccellentiſsimo Signore. Il Dottor Nicolò Gaetano Ageta ſupplicando eſpone à V. E. come havendo già con l'opportuna licenza, e facoltà del Supremo Regio Collateral Conſeglio fatto ſtãpare alcune delle ſue opere legali, intitolate*: Annotationes pro Regio Ærario ad Supremi Regię Camerę Sũmarię Senatus Regni Neap. Deciſiones Spect. Reg. D. Annibalis Moles, &c. *diviſe in quattro parti, con due opuſculi aggionti, uno intitolato:* Notitia Practica Ærarii univerſalis, *e l'altro*: Mantiſſa variarũ recollectionum: *Supplica perciò V. E. concederli privilegio, che per dieci anni nõ ſi poſſano riſtampare nelli Regni di Sua Maeſtà Cattolica, che Dio guardi, ed in caſo, che ſi riſtampaſſero in altri luoghi anco fuori il dominio del Rè N. S. non ſi poſſano da perſona alcuna introdurre, nè immettere, ò barattare nel Regno di Napoli, nè in altri luoghi ſoggetti all'Auguſtiſſimo noſtro Monarca, imponendoci pena in caſo di controventione, ut Deus.* Quo tenore pręinſerti Memorialis per Nos viſo, conſiderantes dicta opera intitulata: *Annotationes pro Regio Ærario ad Suprèmi Regiæ Cameræ Sũmariæ Senatus Regni Neap. Deciſiones Spect. Reg. D. Annibalis Moles*; cum duobus opuſculis adjunctis, intitulatis: *Notitia Practica Ærarii univerſalis*; & *Mantiſſa variarum recollectionum*, maximam utilitatem afferre, veſtris propterea ſupplicationibus inclinati, tenore præſentium de certa noſtra ſcientia cum deliberatione, & aſſiſtentia Regii Collateralis

Con-

Conſilii penès Nos aſſiſtentis, ſtatuimus, quod nemini liceat per annos decem à die datæ præſentium decurrendos ſupradicta opera, ut ſuprà expreſſa imprimere, nec imprimi facere in Regno nullo pacto, nec alibi impreſſa in Regnum ipſum immittere, nec immiſſa vendere, abſque ſpeciali permiſſione, & veſtra licentia, vel veſtrorum hæredum, & ſucceſſorum, dicto tempore perdurante; & ſi aliquis contra noſtram ordinationem facere, vel attentare præſumpſerit, ipſo facto, ipſoque jure incurrat, & incurrere intelligatur in pœnam unciarum auri quinquaginta, Vobis, vel veſtris hæredibus, & ſucceſſoribus pro medietate, & pro alia medietate Fiſco Regio applicandã, & opera talitèr impreſſa, aut quomodolibet ex qualibet parte in hoc Regnum immiſſa devolvantur, & ſint veſtra, vel veſtrorum hæredum, & ſucceſſorum, exceptis iis, quæ ad præſens ſunt in Regno prædicto, juxtà veſtram petitionem liceat eis vendere; Mandantes propterea per præſentes omnibus, & ſingulis Officialibus, & ſubditis regiis majoribus, & minoribus, quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, authoritate, poteſtate, & juriſdictione fungentibus, præſentibus, & futuris, ad quos, ſeù quem ſpectabit, præſentes pervenerint, vel fuerint quomodolibet præſentatæ, unicuiq; in ſua juriſdictione, quod Vobis, ſeù aliis legitimis perſonis, ex veſtri parte præſtent, præſtarique faciant omne auxilium, conſilium, & favorem neceſſarium, & opportunum ſuper conſecutione dictæ pœnæ pecuniariæ, ac dictorum operum impreſſorum in caſibus prædictis Vobis devolutorum, adeò quod pro prædictis ad Nos recurſum habere Vobis neceſſe non ſit, & ſi ſecùs factum fuerit, ſtatim incurrant in iram, & indignationem Regiam, ac pœnam ducatorum mille cupiunt evitare. In quorum fidem præſentes fieri fecimus Magno præfatæ Majeſtatis Sigillo pendenti munitas. Datum Neapoli in Regio Palatio, die 16. menſis Octobris 1692.

EL CONDE DE S. ESTEVAN.

Vidit SORIA REGENS.
Vidit MOLES REGENS.
Vidit JACCA REGENS.
Vidit GAETA REGENS.
Vidit MIROBALLUS REGENS.

Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandavit mihi D. Dominico Florillo.

Joſeph Anaſtaſius Regius à Mandatis Scriba.

Privilegium non imprimendi per annos decem ſupradictos libros in perſonam Magnif. V. I. D. Nicolai Cajetani Ageta in forma Regiæ Cancellariæ.

EMI-

EMINENTISSIMO SIGNORE.

IL Dottore Gaetano Ageta ſopplicando eſpone à V.Em. come intende dare alle Stampe alcune ſue Opere legali da eſſo di già compite, intitolate cioè:

1. *Annotationes Pro Regio Ærario ad Deciſiones Regiæ Cameræ Summariæ Clariſſimi, ac Spectabilis Domini Regentis D.Annibalis Moles, &c.*
2. *Notitia Practica Ærarij Vniuerſalis.*
3. *Duæ Semicenturiæ Diſquiſitionum Forenſium.*
4. *Differentiæ inter Ius commune feudorum, & leges Regni Neapolis, Ampliſſimi, ac Spectabilis Regentis, ac S.R.C. Præſidis Io:Antonij Lanarij cum Parergis, & Notis ipſius Supplicantis.*

Ricorre per tanto à V.Em. e la ſupplica degnarſi commetterne la viſione di quelle, à chi meglio parerà à V.Em., acciò poſſino dette opere imprimerſi; Che il tutto lo riceuerà à grazia, vt Deus, &c.

Neapoli die VIII. Iulij 1690.

FVit prouiſum coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Pignatello Archiepiſcopo Neapolitano, quòd Reuer. Canonicus D.Hieronymus Balſamo videat, & in ſcriptis referat eidem Eminentiſſimo Domino.

Sebaſtianus Periſſius Vicar.Gener.

EMINENTISSIME DOMINE.

EX præſcripto E.V. cenſoriæ ſeueritatis onus aſſumo; ex animo verò libentiùs ſubirem laudandi officium; Perluſtraui etenim egregia Opera, nempè:

Annotationes pro Regio Ærario ad Supremi Regiæ Cameræ Summariæ Senatus Regni Neapolis Deciſiones, per luculentos tractatus, & quæſtiones ad rem fiſcalem attinentes, ſuperiori Seculo exaratas à clariſſimo I. C. Dom. D.Annibale Moles Regiam Cancellariam Regente: Quibus præmittitur Notitia Practica Ærarij Vniuerſalis, ex qua publici reditus, diuitiæ, ac vires Vniuerſi Orbis perſpiciuntur.

Duæ item Semicenturiæ Diſquiſitionum forenſium, quibus difficiliores Iuris articuli ad forum accommodati reſoluuntur.

Nec non Parergon, & Notæ ad Differentias inter Ius commune feudorum, & leges Regni Neap. ampliſſimi Regentis, ac S.R.C. Præſidis Io. Antonij Lanarij, nunc primùm in lucem edendas, Auctore Nicolao Caietano Ageta, eximio I.C. Parthenopæo, & primi nominis diſertiſſimo Aduocato, qui ſatis celebris Scriptor editis iàm, intermorituris nunquàm *Fori feudalis Epitome*, itemq; *Iurium feudalium viſionibus*, doctis paritèr, & laborioſis, vt non modò eloquens in dicendo, ſed etiam ſapiens in ſcribendo Aduocatus haberetur; non enim ſolùm Parthenopenſem forum toto Orbe decantatũ, quotidiana operationis pagina in cauſis perorandis illuſtrat; verùm ad exteras Nationes euolando, dilucidam, & peculiarem præbet Notitiam, varij, variarum Gentium, Ærarij, pluresq; materias, & in ſcholis, & in foro vbique locorum valdè vtiles, mira ingenij dexteritate reſoluit; vndè (vt *Caſſiodori* verbis vtar, *in lib.4.epiſt.5.*) *fruſtrà ad cenſuram exponitur, cui tantis titulis approbatio debetur.*

Tantùm verò abeſt, vt in ijs quidquam, vel orthodoxæ fidei diſſonum, vel à bonis moribus denium offenderit, vt quàm citiùs publicam lucem aſpiciant, E.V. annuente maximè è re publica futurum exanimi, ſententia cenſeo. Neap. Kalen. Septembris CIƆIƆCXC.

E. V.

Addictiſſimus Seruus Hieronymus Balſamo Canonicus Neapolitanus.

Neapoli die 12. Octobris 1690.

FVit prouiſum coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Pignatello Archiepiſcopo Neapolitano, quòd ſtante retroſcripta relatione Domini Reuiſoris: Imprimatur.

Sebaſtianus Periſſius Vicar.Gener.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

IL Dottore Gaetano Ageta ſupplicando eſpone à V.E., come intende dare alle Stampe alcune Opere legali da eſſo di già compite, intitolate cioè:

1. *Annotationes Pro Regio Ærario ad Deciſiones Regiæ Cameræ Summariæ Clariſſimi, ac Spectabilis Domini Regentis D. Annibalis Moles, &c.*
2. *Notitia Practica Ærarij Vniuerſalis.*
3. *Duæ Semicenturiæ Diſquiſitionum forenſium.*
4. *Differentiæ inter Ius commune feudorum, & leges Regni Neap. ampliſſimi, ac Spectabilis Regentis, & S.R.C. Præſidis Io: Antonij Lanarij cum Parergo, & Notis ipſius Supplicantis.*

Ricorre pertanto à V.E., e la ſupplica degnarſi commetterne la viſione di quelle, à chi meglio parerà à V.E, acciò poſſa ottenere il Regio *Imprimatur*; Che il tutto lo riceuerà à gratia, vt Deus, &c.

Magnif. V. I. D. Carolus Suſanna videat, & in ſcriptis referat.

Carrillo Reg. Soria Reg. Gaeta Reg. Iacca Reg.

Prouiſum per S. E. Neap. die 6. Iulij 1690.

Maſtellonus.

Illuſtres Regentes Duces Paretæ, & Campimellis non interfuerunt.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

IVſſa tùa, vt par eſt, capeſſere paratiſſimus, attentè legi, quæ Typis excudi poſſe petuntur opera, quorum hi ſunt tituli:

Adnotationes pro Regio Ærario, ad Supremi Regiæ Cameræ Summariæ Senatus Regni Neapolis Deciſiones, per luculentos tractatus, & quæſtiones ad rem fiſcalem attinentes, ſuperiori Sæculo exaratas à Clariſſimo I.C. D. D Hannibale Moles Regiam Cancellariam Regente; Quibus præmittitur Notitia Practica Ærarij Vniuerſalis, ex qua publici redditus, diuitiæ, ac vires Vniuerſi Orbis perſpiciuntur.

Duæ item Semicenturiæ Diſquiſitionum forenſium, quibus difficiliores Iuris articuli ad forum accommodati reſoluuntur.

Nec non differentiæ inter Ius commune feudorum, & legse Regni Neapolitani, ampliſſimi Regentis, & S.R.C. Præſidis Io: Antonij Lanarij nunc primum in lucem editæ cum Parergis, & Notis Nicolai Caietani Ageta I.C. Parthenopæi, in Supremis Regni huius Tribunalibus ſolertiſſimi Aduocati.

Quia verò nihil in eis ſcriptum eſt, quod Regiam lædat Iuriſdictionem, imò, ſi verum fateri licet, multa eruditè, omnia pro forenſium negotiorum faciliori explicatione ſcitè compoſita habent benè deſudati labores hi, per quos decoris plurimùm accedit Auctori, & voluptatis cum fructu affertur eruditis pariter, & ijs, qui forenſibus implicantur curis; imprimi eos poſſe cenſeo, modò annuas tu, Excellentiſſime Domine, ad cuius genua prouolutus hæc ſincero animo teſtor. Neap. Kal. Octobris CIↃIↃCXC.

Exc. Tuæ

Addictiſſimus, & Obſequentiſſimus Cliens,
Carolus Suſanna.

Imprimatur, Verùm in publicatione ſeruetur Regia Pragmatica.

Carrillo Reg. Soria Reg. Gaeta Reg. Moles Reg. Miroballus Reg. Iacca Reg.

Prouiſum per S. E. Neap. die 6. Octobris 1690.

Anaſtaſius.

TESTI-

TESTIMONIA ENCOMIASTICA
Inſignium quorundam Scriptorum De Præclariſſimo I. C. Spectabili Dom. Reg. D. Annibale Moles, eiuſque ſcriptis.

PROLEMMA.

LAudari à probatiſſimis Viris, ea eſt profectò iucunda laus, teſte *Cicerone in oratione prò Sextio*; *Hæc eſt*, ait, *vna via, mihi credite, & laudis, & dignitatis, & honoris, à bonis Viris, ſapientibus, & benè natura conſtitutis, laudari, & diligi*: Et *in epiſtolarum* quoq; *libro* hæc protulit verba: *Lætatus ſum laudari me, abs te, Pater, laudato Viro; ea eſt profectò iucunda laus, quæ ab ijs proficiſcitur, qui ipſi in laude vixerunt, & in dignitate, & honore*: (a) Huiuſmodi ſanè laudum præconijs à laudatiſſimis pleriſq; Viris celebratus fuit D. Annibal Moles, qui ſummæ doctrinæ, vitæ probitatem, adeò iunxit, vt viuens acclamationem, defunctus poſteritatis ſtuporem fuerit adeptus; tantas enim huic viro natura Opifex inſeuit ingenij dotes, vt in ipſo humanitas ergà homines, ſolertia in agendis, in tractandorum ſerie facilitas, in explicando puritas, in imitando induſtria ſingularis, felicitèr eminere, ac excellere cenſerentur: quem excellentem virum, immortali dignum memoria, & meritò habendum, & iure prædicandum, ipſius Auguſtiſſimi Regis, ac doctiorum approbauit conſenſus; *Hæc eſt vita glorioſa commoditas, Dominos eſſe Teſtes, Ciues habere laudantes*; (b) Imò quæ de Annibale Pœno ſortis victore, ac naturæ Triumphatore, literis mandauit antiquitas; in hoc vno Doctorum Coryphæo renaſci videntur; ille ſiquidem armis, hic ingenio, virtutis ſpecimen toti Orbi pulcherrimum præbuerunt; Hinc factum eſt, vt ſelectioribus Scriptorum calamis eius encomia poſteris luculentèr ſint mandata, dùm in ijs efferendis omnes ſtudent, ac teſtimonium reddunt ampliſſimum:

Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant. (c)

(a) *Cic. 15. Famil. Epiſt. 6.* cuius eſt memor eruditiſs. *D. Federic. Moles Eques* Hieroſolymitanus, Dauniæ, & Samniæ olim Præſes integerrimus, in ſua *Epiſt. ad Panegyr. D. Garzia Barrionueuo Hiſpani, inſcriptum Excellent. Pro-Regi huius Regni Lemenſium Comiti fol.* 187.

(b) *Caſſiod. lib. 1. Epiſt. 3.*

(c) *Martial. lib. 4. Epigr. 48.*

DOm. Vincentius de Franchis, primùm Aduocationis munere præſtantiſſimus; poſteà R.Conſiliarius, ac S.R.C. Præſes meritiſſimus in ſua *deciſ.*144.

Et *in deciſ.* 94. ibi: *Et exiſtente tùnc Iudice M.C. Dom.Annibale Moles, nùnc Regiæ Cameræ Summariæ digniſſimo Præſide.*

Dom. D. Franciſcus Reuerterius, eximius I. C. Hiſpanus, primùm Reg. Cam.Summariæ Neap. Præſidens, deindè Locumtenens integerrimus, ac Regiam Cancellariam Regens, in ſumma *ſuarum deciſ.* opera *Reg. de Marinis* edita, & propriè *deciſ.*531.*in fine lib.*2. ibi:

Dom. Annibal Moles, tunc Reg. Cameræ Præſidens, demùm Regiam Cancellariam Regens, qui in hac deciſione doctiſſimus vir appellatur.

Dom.Nicolaus de Bottis, digniſſimus filius *Iacobi Anelli de Bottis* doctiſſimi Regij Conſiliarij, *in Epiſtola Dedicatoria Dom.Regenti Moles, in princ. Conſtitutionum Regni*, in editione Veneta anni 1590. inter alias laudes, quibus illum celebrat, hæc profert:

Qui tum vniuerſi, tum patrij iuris eruditiſſimus exiſtimaris, cum annos ferè triginta, in Summis Magiſtratibus, litibuſque iudicandis, ſumma cum laude verſatus, nec ipſo Petro de Vineis harum Conſtitutionum digeſtori, doctrina, ingenio, rerum experientia, & nobilitate inferior, nùnc inter omnes Regni Magiſtratus Principem locum tenes, &c.

Dom.Franciſcus de Amicis, feudorum interpres in almo Gymnaſio Neap. acutiſſimus, in *repetitione cap.*1.*de his, qui feud.dare poſ.fol.*164. 1.*col.* ibi:

Coram illo peritiſſimo, & ſumma Religionis viro Domino Annibale Moles meritiſſimo Regente Regiam Cancellariam, qui ex ordine Ill. & Exc.Dom.Pro-Regis librum hunc perlegit, & ſuo ſummo ingenio approbauit, & collaudauit.

Dom.Io:Vincentius de Anna celeberrimus Aduocatus Neap. in ſuis editis operibus, D.Regentem, laudat, proùt *in alleg.*84.*nu.*9.*lib.*1. ibi: *Coram Domino Annibale Moles Præſidente ornato, & officioſo viro, qui nùnc eſt Regens pro Regno Neapolis in Curia Inuictiſs. Philippi Regis noſtri.*

*In lib.*2. *allegat.*104.*num.*23. his verbis:

Referente eximio Præſidente Domino Annibale Moles viro benè docto, nùnc apud Catholicam Maieſtatem in Conſilio Italico pro Regno noſtro Regente digniſſimo.

Et *in allegat.*126, *num.*22. ibi:

D.Annibal Moles Præſidens eruditiſſimus fuit Commiſſarius, qui ob ſuas virtutes effectus fuit Regens meritiſſimus apud Catholicam Maieſtatem Philippi Regis noſtri in Conſilio Italico, pro Regno hoc Neapolis.

Et *in ſingul.* 350. ibi.

Referente Domino Annibale Moles erudito Præſidente Regiæ Cameræ.

Dom.Fabius de Anna Patritius Neap. primarius olim cauſarum patronus, Regius deindè Conſiliarius meritiſſimus *in lib.*2.*conſ.*94. ibi:

Erat poſitus à Clariſſimo Regente Moles.

Dom.Camillus Salernus in ſuis doctiſſimis *addition.ad Conſuet.Neap.in proœmio nu.*294.*lit.*F. ibi: *D. Antonius Salazar, & D. Annibal Moles, viri quidem nunquàm ſatis laudati, Iureconſulti adeò veritatis amatores, vt verè duo æquitatis, ac iuſtitiæ fulmina videantur.*

Dom.Balthaſar Benedellus, Frinianenſis, I.C. præclariſſimus, in ſuo *Tractatu Iuris Prothomiſeos*, edito anno 1591. quem dicauit *Perill.Dom.Reg.D.Annibali Moles*, & *in Epiſtola Dedicatoria* eiuſdem nobiliſſimam familiam multis conſanguinitatibus cum alijs plurimis Vrbis Parthenopeæ admodum nobilibus celebrat, ac *Scæuolas, Trebatios, Aquilioſque* viciſſe, animi ſynceritatem, æquitatem, iuſtitiam in ipſo ſummam, fidem, probitatem, maximamque prudentiam, & præcelſa munera, quæ incorruptè obijt, ibidem extollit.

Dom.D.Io:Aloyſius Riccius, patritius Neapolitanus, eiuſdemq; Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicus, & Vicarius Generalis, ac poſtmodùm à Summo Pontifice Vrbano VIII. meritiſſimè Vici Æquenſis Antiſtes creatus, in doctiſſimis deciſionũ Collectaneis *D.Reg.Moles* extollit, vt *in Collect.*3109. & *in Collect.*2023. *in fin.* ibi:

Facta relatione in Reg.Coll.Conſ. per doctiſſimum virum D.Annibalem Moles Præſidem Reg.Cameræ.

Dom. Fuluius Conſtantius, Neapolitanus Eques, Regius olim Conſiliarius, Reg. Coll. Conſ., & Regiam Cancellariam Regens doctiſſimus, ac deindè ibidem Decanus, ac Corleti Marchio, in eius optimis *Commentarijs ad tres lib. Cod.* pluribus in locis Dom. Reg. commendat, & præſertim *in l.*1.*nu.*26.*C.pen.fiſc.cred.præferri lib.*10. ibi:

Regens Moles in ſuo accurato, & docto opuſculo manuſcripto in tit.de iure tractarum. &c.

Et *ibidem nu.*67. rurſus ait: *Vt retulit Dom. Reg. Moles in erudito, ac docto ſuo libello, quem de Iuribus Regalibus huius Regni conſcripſit.*

Et *in d. l.* 1. *num.* 86. ibi: *Et quoniam quæſtio hæc ſuperioribus annis accuratè fuit in hoc Regno tractata iunctis Iudicibus omnium Tribunalium, vt refert Dom. Reg. Moles (qui fuit vnus ex Iudicibus) in eius opere ſæpiùs citato de Regalibus Regni Neapolitani inqu.* 27. *Et ne grauiſſimi Viri me-*

moria

moria intercidat, cum eius ſcripta non ſint adhùc impreſſa, non pigebit eadem ipſa ſcribere.
Et *in eodem lib.10.C. de vend. rer. fiſc. l.1. nu.59.* ibi: *Vndè inſignis Vir, nunquam ſatis laudatus Annibal Moles Regens Collateralis huius Regni, in quibuſdam ſuis annotationibus,& ſcriptis de Iuribus fiſcalibus, quæ manuſcripta circumferuntur in tit.de Dohan. &c.*

Dom. D. Petrus Iordanus Vrſinus, eruditiſſimus Hiſpanus I. C. atq; in inſigni Valliſoleti Vrbis Academia Anteceſſor, deindè inter Regiæ Cameræ Regni Neapolis Præſidentes cooptatus, poſteà in Supremo Italiæ Prætorio Regens electus, ac demùm Sacri Regij Conſilij eiuſdem Regni Præſes, & Viceprothonotarius meritiſſimus, in ſuo eleganti tractatu *de Succeſſione feudorum part.2.quæſt.2.art.2.nu.7.circà finem*, ibi:
Et in ſpecie pro coronide facit belliſſima Regentis Moles deciſio fol.mihi 71.
Ac inferiùs *d.art.2.num.25.* his verbis:
Vt declarat ipſe Regens Moles ibi, atque ità deciſum teſtatur per Regiam Cameram in Coll. Conſilio: Et quia dicta deciſio non eſt typis mandata, ſed per manus in manuſcriptis Codicibus tradita,& ad huius articuli dilucidationem magnopere conducit, & ob honorem viri, doctrina, nobilitate, ac præclaris in Rempublicam meritis clariſſimi, placuit eam hic inſerere.

Dom Io:Vincentius Caualerius, in Vrbe Neapolis celeberrimus ſui temporis Aduocatus,in ſua *allegatione* edita *per Reg.de Marinis in 3.tom. alleg.diuerſ.alleg. 28.ſub num. 2.* ibi: *Vt dixit mihi eruditiſſimus inter Regentes Decanus D.Annibal Moles, conſumatiſſimus.*

Dom.D.Carolus Tapia,inter Reg. Conſiliarios adſcitus, ad Collaterale deindè Conſilium,ac Regiam Cancellariam regendam digniſſimè aſſumptus, Marchionis Belmontis titulo ob merita decoratus,multa in iure ſcripſit volumina, in quibus *Dom.Regentis Moles* doctrinam magnifacit, vt *in lib.6.Iur.Regn.fol.38. verſ. hac igitur*, ibi:
Et poſt hæc ſcripta,vidi Deciſiones Dom. Regentis Moles, qui in principio illarum poſuit titulum de Functionibus fiſcalibus, & multa accuratè, & eruditè.
Et *in eod.lib.6.fol.39. verſ. ſed an Capitula*, ibi:
Sed an Capitula Papæ Honorij ſint ſeruanda in Regno, & quæ fuit cauſa illa edendi, extat de hoc elegans traditio Dom.Regentis Annibalis Moles in deciſionibus Regiæ Cameræ per eum Collectis, in titulo de Collectis, verſiculo ſciendum, quæ non ſunt adhùc typis traditæ, & ne alienos labores videar vſurpare, hic tranſcribere volui, quæ ipſe dicit.
Et *in d.lib.fol.84. verſ. ſecundò*, ibi:
De quo vide elegantem deciſionem Dom.Regentis Moles, quam nos tranſcribendam curauimus.
Et *in cit.lib.6.fol.85. verſ.ſic etiam.* ibi:
Sed quia doctiſſimus,& accuratiſſimus, ac probitate vitæ clarus D. Reg. Moles, vt diximus, de hac re plures collegit deciſiones, eas hic legendas curauimus.
Et *in eodem lib.6. Iur.Regn.fol.161.verſ.hoc autem*, ibi:
Ad quæ videnda erunt, quæ ſatis doctè diſcutit Dom.Reg.Moles.
Et *ibid.fol.212.nu.7.* ibi:
De quo extat elegans deciſio D.Regentis Moles inter manuſcriptas.
Et *in deciſ. S.C. 1. in princ.* ibi:
Inſtituit D.Thomam Moles, peritiſſimi, atque optimi Regentis D.Annibalis Moles filium.

Dom.Camillus de Medicis I. C. in cauſis decidendis inter maximos ætatis ſuæ patronus clariſſimus, in ſuo celebri *conſ.51. ſub num.12.* ibi:
Dùm eruditiſſimus Regens Moles tùnc Commiſſarius Cauſæ cæperit illam referre.

Dom.Scipio Rouitus olim Aduocatorum facilè Princeps, poſteà inter Conſiliarios Regios cooptatus, deindè ad munus Præſidentis Reg. Cameræ translatus, tandem ſummo à latere Conſiliarius, & Regiam Cancellariam Regens, in doctiſſimis Conſilijs *Dom. Reg.* commendat, & præſertim *in conſ.99.t.2. in princ.* ibi:
Pars facit magnum feſtum de authoritate D.Regentis Moles in eius opere manuſcripto.
Et *eod.conſ. nu.7.* ibi: *Nec eſt credendum, quod tantus vir.*
Et *in conſ.101.nu.24. lib.2.* ibi:
Ex latè defenſis per Regentem Moles deciſ.108.
Et *ſuper Pragm.63.de offic.Proc.Cæſar.nu.28.* ibi:
Et ad Reg.Moles,qui deciſ.117.cum ſeqq. vſq; ad deciſ.122.diffuſiſſimè diſputat omnes quæſtiones.

Dom. Horatius Montanus I. C. & Primarius Aduocatus in ſuo *tractatu de Regalibus, tit. de Regal. offic.fol.185.* ibi:
Sed hic occurrit pulchra quæſtio, de qua per Regentem Moles in ſua quæſt.12.

Dom. Io:Franciſcus Marcianus ſenior I.C. Neap. Patritius Scalenſis, olim primarius cauſarum patronus, & in S.Reg.Conſ.Neap.Senator integerrimus, poſteà Regiam Cancellariam Regens, in ſuis doctiſſimis forenſibus diſputationibus *t.1.diſput.3.n.2. Dom.Reg.Moles* ità commendat:
Et poſt alios ſatis luculenter notauit eruditiſſimus quond.Reg.Moles in ſuis manuſcriptis deciſionib.

 Et

Et *in diſp. 43. tom. 1. num. 2.* ibi: *Vt optimè diſtinguit Dom. Reg. Moles in deciſ.*

Dom. D. Fabius Capycius Galeota, Patritius Neap. Aduocatorum olim primus, Regius deindè Conſiliarius, Regiæ Cameræ Præſidens, & eiuſdem ſolertiſſimus Fiſci Patronus, digniſſimuſque item in Supremo Italiæ Conſilio, Regiamque Cancellariam Regens, ac Dux Reginæ ob merita creatus, in eius ſelectioribus fiſcalibus Reſponſis, ac Illuſtrioribus iuris controuerſijs, ad laudes *Dom. Reg. Moles* inſurgit, vt videre eſt *in lib. 2. contr. 17. num. 17. verſ. quibus non obeſt,* ibi:

Quibus non obeſt deciſio doctiſſimi, & nunquam ſatis laudati Dom. Regentis Moles, qui me adoleſcentem, vti filium amauit.

Et *in d. lib. 2. contr. 55. ſub num. 29.* ibi:

Inſignis ille Vir omni æuo commemorandus Regens Moles, poſt hæc ſcripta viſus, qui &c.

Et *controu. 67. in fin. in calce deciſ. d. lib. 2.* ibi:

Et in illa cauſa interuenerunt, videlicet Domini Præſidentes Villanus, Ribera, de Dauid, Dom. Moles cum Dom. Locumtenente Bernardino Sanctacruce, qui omnes fuerunt doctiſſimi Viri.

Et *in reſponſ. fiſc. 1. num. 2.* ibi:

Et poſteà doctiſſimus, ac verſatiſſimus Regens Moles in ſuo deciſionum Regiæ Cameræ Theſauro.

Et *in reſponſ. 13. num. 13. in fin.* ibi: *Latè etiam doctiſſimus Reg. Moles in ſuis deciſ. aureis manuſcriptis qu. 15. &c.*

Dom. D. Io: Franciſcus Sanfelicius M.C. Iudex, eiuſdem Fiſci patronus, deindè ad Supremum Regij Conſiliarij munus euectus, Aulæque Decanus, ac Regiam Cancellariam Regens meritiſſimus, in eius *primo deciſionum libro, in diſcept. vnic. de donatiuo num. 33. in fin.* has protulit laudes:

Et per Reg. Moles doctrina, & prudentia inſignem, quæſt. 30. cum ſeqq. non dùm impreſſis.

Dom. Mutius Recchus, Patritius Neap. doctiſſimus I.C. ac Almi Doctorum Collegij Senator in perutili *Gloſſa,* ſeù commentarijs *ad Priuilegium dicti Collegij, ſuper Priuileg. 2. lit. O. num. 68. fol. 113.* ibi:

Sed cum digniſſimus ille D. Regens Annibal Moles Auus paternus D. Victoriæ vxoris meæ cariſſimæ ad Supremum Italiæ Conſilium in Hiſpaniam vocatus eſſet, atque noſtro in Collegio gauderet vti Supernumerarius, Regias obtinuit literas, &c.

Dom. Io: Baptiſta Hodierna, Aduocatus olim facundiſſimus, & M. C. Vicariæ Iudex, ac in S. R. Neap. Conſilio Senator integerrimus, in ſuis aureis *additionibus ad Petri Surdi Deciſiones,* & præſertim *in addit. ad deciſ. 95. nu. 12.* ibi: *Et doctiſſimè aduertit D. Reg. Moles in eius deciſ. manuſcript. qu. 3.*

Et *in addit. ad deciſ. 329. ſub num. 5.* ſic *Dom. Regentem* laudabilitèr memorat:

Referente tùnc celeberrimo Præſidente D. Annibale Moles, deindè meritiſſimo Regente.

Dom. Donatus Antonius de Marinis, Aduocatus celeberrimus, Regiæ Cameræ Præſes, ac deindè Regiam Cancellariam Regens meritiſſimus, in eius benè reſolutis iuris quæſtionibus, ſpeciali elogio *Dom. Reg. Moles* celebrat *in lib. 1. reſol. cap. 132. in fin.* ibi:

Pro actoribus patrocinatus eſt D. D. Didacus Moles magnæ expectationis Aduocatus, illius magni Regentis Annibalis Moles ex filio nepos, moribus, natalibus, ac omni virtutum genere decoratus.

In d. lib. 1. reſol. cap. 227. num. 13. ibi:

Sic teſtatur religioſiſſimus Reg. Moles in ſuis deciſionib. manuſcriptis, &c.

In d. lib. 1. reſol. cap. 283. num. 3. ibi:

Regens Moles optimè deciſ. 4. &c.

Et *lib. 2. reſol. 247. num. 6.* ibi:

Dixit, & ſatis benè Dom. Reg. Moles.

Et *d. lib. 2. reſol. 134. num. 8.* ibi: *Teſtatur D. Reg. Moles in ſuis deciſ., vbi plura in hac materia pro ornatu d. §. ſi Vaſallus inuenies notabilia, & vt ſtudioſis Feudiſtis latiùs, & clariùs hæc omnia patefiant, rogo illos, vt quando hi caſus acciderint, ad ſuprà relatam deciſ. Reg. Moles, quæ in hac materia eſt notabiliſſima, recurrant.*

Et *in d. lib. 2. reſol. 173. nu. 5. Et poſt eum ſatis elegantèr, prout de more D. Reg. Moles deciſ. &c.*

Et *in obſ. ad Reuert. deciſ. 34. tom. 1. nu. 1.* ibi: *Adornatum, & maiorem intelligentiam, &c. Sunt omninò degnſtanda, quæ in hac eadem materia ſcripſit Dom. Reg. Moles.*

Et *in obſ. ad deciſ. 77. nu. 1.* ibi: *Sic atteſtante præſtantiſſimo Regente Moles in ſuis deciſionibus:* Et *deciſ. 226. nu. 3.* ibi: *Vide pleniùs D. Reg. Moles.*

obſ. ad deciſ. 162. nu. 2. ibi: *Dom. Reg. Moles loc. cit. &c. vide eum, quia doctè loquitur.*

Et *ad deciſ. 218.* ibi: *Dom. Reg. Moles in ſuis deciſ. manuſcript. &c. etenim hic vir doctiſſimus.*

Et *ad deciſ. 271. nu. 4.* ibi: *Quod ſatis benè comprobat Dom. Reg. Moles deciſ. &c.*

In obſ. ad deciſ. 286. nu. 1. ibi: *Dom. Reg. Loffred, D. Reg. Moles, & cum illis D. Conſil. Freccia, viri*

equi-

equidem eorum tempeſtate inſignes, ſumma doctrina, maximaq; experientia præditi ſcripſerunt, &c.

Et in obſ. ad deciſ. 515. num. 1. hæc ait: Quam quidem quæſtionem latè, ac doctè tractat Dom. Reg. Moles in ſuis deciſionib.

Et in obſ. ad deciſ. 543. ibi: Reg. Moles omninò legendus.

Et in obſ. ad cit. Reuert. deciſ. 548. ità Dom. Regentem extollit: In huius articuli reſolutione inter alios Iudices, qui interuenerunt, fuit Dom. Reg. Moles, tùnc Reg. Cam. Præſidens, qui paritèr ſuam elegantiſſimam compoſuit deciſionem &c. quam vti tanto Viro dignam de verbo ad verbum imprimi curauit Dom. Reg. Conſtant. &c.

Et in obſ. ad cit. Reg. Reuert. deciſ. 572. ibi:

Et alia eiuſdem Regiæ Cameræ relata à Dom. Reg. Moles in ſuis deciſion. manuſcript. in tit. de Iur. deuolut. qu. 4. quam ego, vti tanto Viro dignam imprimi curaui lib. 2. Reſol. iuris cap 134. Hic enim Vir doctiſſimus ſcripſit &c.

Dom. Io: Hieronymus de Philippo, tùm peritia, tùm facundia egregius Vir, bis primùm Fiſci Patronus, Sacrique Senatus Neap. Conſiliarius, deindè Ærarij Regij Præſidens, ac tandem in Supremo Italiæ Senatu meritiſſimus Regens, defunctus in Regali Villa Matriti in ſuis rerum fiſcalium diſſertationibus in diſſert. 35. ſub nu. 39. ſic de Dom. Reg. Moles inquit:

Dixit celeberrimæ memoriæ Conſultus D. Reg. D. Annibal Moles in tit. &c.

Et in ſua doctiſſima allegatione impreſſa inter controuerſias P. Afflicti in addit. ſupplem. per totam, Dom. Regentis doctrina nititur, & ſub num. 36. hæc profert:

Sapientiſſimi quoque Regiæ Cameræ Præſidentes, doctiſſima conſultatione firmarunt ſub die 6. Iulij 1571. prout teſtis eſt D. Præſ. A… cit. conſ. 12. nu. 12. & ante eum Dom. Reg. Moles allegatæ conſultationis Commiſſarius, &c.

Dom. D. Ferdinandus Arias de Meſa I. C. peritiſſimus Hiſpanus, olim apud Salmaticenſes perpetuæ iuris Pontificij veſpertinæ Cathedræ antiquior anteceſſor, ac poſteà apud Neapolitanos primarius legum interpres, & in S.R.Conſ. Conſiliarius in ſuis varijs iuris reſolutionibus, lib. 2. reſol. 17. nu. 9. ità Dom. Regentem laudibus effert:

Plura tradit D. Regens Annibal Moles, vir quidem doctiſſimus, & nobiliſſimus in ſuis deciſionibus manuſcriptis tit. 6.

Dom. D. Gregorius de Ganauerro Hiſpanus I.C. celeberrimus, de Conſilio Supremæ Maieſtatis, & Præſidens Reg. Cameræ Neap. Decanus meritiſſimus in ſuis peritis eiuſdem Reg. Cam. Deciſionibus, in deciſ. 4. num. 22. ibi:

Hoc fundamentum confirmatur nuſquam Reg. Moles in deciſ. manuſcriptis tit. de iure releuij qu. 6. vbi refert noſtri Tribunalis Reg. Cam. elegantem, & accuratam deciſionem.

Dom. Ioſephus de Roſa I. C. Neap. celeberrimus, olim in iiſdem Tribunalibus Aduocatorum facilè Primus, poſteà verò Regius Conſiliarius, deindè Regalis Patrimonij in Regia Camera Fiſci Patronus, poſtmodum, ipſo petente, ad S. C. regreſſus, & in publico Neapolitano Lyceo feudalis iuris interpres acutiſſimus, in præludijs feudalibus lection. 4. nu. 55. in fin. ibi:

Vt benè obſeruat Reg. Moles. Et in lect. 5. nu. 17. ibi: Et clariùs vtroque, idem dixit Reg. Moles in tit. &c. vbi meliùs loquutus eſt.

Et de feud. orig. lect. 5 ſub num. 9. ibi:

Quod teſtatur Reg. Moles in ſuis deciſionibus valdè antiquis, ſed nuper impreſſis tit. de donat. qu. 1. vbi ad partes exactiſſimè diſputat quæſtionem.

Et in Conſult. 11. per tot. ſe fundat in doctrina D. Regentis, & in conſ. 12. num. 4. ait:

Vti benè explicat Reg. Moles loc. cit.

Dom. Io: Baptiſta Thoris I. C. doctiſſimus, & laborioſiſſimus, ſedulus Deciſionum indagator, & Almi Neap. Collegij Senator in compendio deciſionum p. 3. ſect. 2. in Catalog. Authorum, ibi:

Annibal Moles I.C. præſtantiſſimus, olim Regiæ Cameræ Summariæ Præſidens, inde Regens Regiam Cancellariam.

Et in p. 3. compendij, & in p. 3. ſect. 3. idem facit.

Dom. Io: Maria Nouarius I. C. Lucanus, in multis Regni Neap. Prouincijs Regij Auditoris munere optimè functus, in omnibus ferè eius doctis operibus legalibus Dom. Regentem extollit, præſertim in collect. 5. ſuper pragm. de immun. Neap. inquit:

Prò cuius ornatu, addo ſcripta per Dom. Reg. Moles.

Et ſuper pragm. de Iur. & exact. fiſc. collect. 1. num. 1. ibi:

Prò illuſtratione eorum, quæ cadunt ad hanc materiam, videndus eſt omninò latè Reg. Moles in deciſ. Reg. Cam.

Dom. Franciſcus Maria Pratus, Patritius Licienſis, facundiſſimus olim cauſarum patronus, deindè M.C. Vicariæ Iudex, eiuſdemque Fiſci Patronus, ac demùm in Regium Conſiliarium adſcitus, in ſuis peritiſſimis diſceptationum forenſium libris inſigni laude refert Dom. Regentem, vt in tom. 4. cap. 5. num. 71. ibi:

Nec

Nec abſimile emanauit ſcitum, ſiuè vt aiunt, deciſio è Prætorio Regiæ Cameræ de anno 1564. recenſita à doctiſſimo Reg. Moles in deciſionibus manuſcriptis rubr. de deuolut. quæſt. 10. nuper è typis proditis.

Et *in argumento cap.29. tom.4.* ibi:

Expenſa in terminis determinatione facta per Regiam Cameram, fidem in hoc adhibente ſuam, erudituſſimo D.Reg. Moles in manuſcriptis.

Et *in d.cap.29.num.90.* ibi:

Vt profectò mirandum ſit, quomodò allegetur ex aduerſo doctiſſimus Reg. Moles in deciſionibus, quæ ad pennam circumferuntur, qui &c.

Et *in Annotation.ad Paſchal. de patr.pot.par.4.cap.4.verſ.ad num.2.* ibi:

Sciendum eſt, omnes quæſtiones ab Authore iudicatas, ex profeſſo fuiſſe tractatas, & plenè diſcuſſas à D.Reg. Moles in ſuis deciſ. quas ad pennam habemus, docto quidem exaratas calamo.

Dom. Proſper Rendella, celeberrimus I.C. Monopolitanus *in tract. de Paſcuis, & Foreſtis lib. 1. cap.2.fol.9.* ibi:

Reg.Moles, qui diligentiſſimè in dictam Dohanam ſcripſit.

Idem *ad lib.1. cap.15. in princ.*

Dom.Io.Frãciſcus Marotta, in Neapolitanis ſubſellijs Aduocatus, ac Patritius Tarentinus in ſuis peritiſſimis *diſceptationibus forenſibus cap.21.n.37.* ità *de Dom.Regente* cum laude ſermocinatur. *Prout ità poſt laudatiſſimum Dom. Reg.Moles, virum ſplendore generis, ac doctrina inſignem, cuius mores, ac probitatem, ſumma gloria, ac præconio ſequutus eſt inter alios Dom. D. Didacus Moles eius Nepos, Iureconſultus, & Aduocatus olim in Supremis noſtris Tribunalibus præclariſſimus, indè acerrimus Fiſci Patronus, poſtmodum* Regius *Conſiliarius, mox Regiæ Cameræ Summariæ Præſidens integerrimus, in d.deciſ.46. annotat Thor. &c.*

Dom.Nicolaus Antonius Marotta, Patritius Tarentinus, ac inſignis Neap.Aduocatus *in tract. de Collecta, ſeù Bonatenentia, cap.2 ſub num.2.* ibi:

Perbellè Reg.*Moles in tit. de Collect. &c.*

Dom. Conſtantinus Cæſarus, veridicus I. C. ac doctiſſimus Neap. Aduocatus *in Speculo peregr. quæſt.for. quæſt.50.num.28.* ibi:

Grauiſſimus Senator D.Annibal Moles poſteà Regens Cancellariæ, & Magni Camerarij Locumtenens.

Dom.Heliſæus Danza, Aduocatus clariſſimus, priùs in Regia Audientia Principatus Vltra Auditor conſumatiſſimus, & M. C. Vicariæ Regius Pauperum Aduocatus, multis in locis Dom. Regentem cum laude memorat~~, & profeſſim in addit. ad Grammat.~~ *deciſ.4.num.3.* ibi:

Vt perbelle articulum diſputat, & vota enarrat, deciſionemque refert D. Reg. Moles in deciſ. 73. quem ad pennam habeo, & eam videre poteris, ſubtilia enim refert.

Et *in add. ad cit. Grammat. deciſ.87.* ibi:

Et licet articulus fuerit ſubtiliſſimè, & eleganti ſermone diſputatus per Reg.Moles in deciſ.17. quem ad pennam habeo &c. Et in fin. ibi: *Quod diſputatum ſolemniter, & deciſum reliquit Reg. Moles deciſ. 59.*

Et *in tom.2. de pugna Doct. tit. de immun. Neap. cap.1. num.6.* ibi:

Nàm de iſtis pulcherrimas deciſiones fecit Reg.Moles, quas ad pennam habeo.

In tract. de priuil. Montisfuſcoli tit. de offic. Baiuli obſeru.21. cap.1. nu.3. & 4. ibi: *Scias, quod Reg. Moles, qui curam habuit reaſſumendi antiquas res, illarumque originem, magna cum admiratione, & curioſitate habita, & diligentia adhibita in deciſ.67. quem ad pennam habeo, refert, &c.*

Dom. Michael Angelus Gizzius I. C. Neapolitanus in ſuis elegantibus *obſeruationibus ad Dom. Reg. Capycij Latro Deciſiones, in obſ.30. ſub num.15.* ibi:

Ad relationem tùnc Præſidentis R.C.S. D.Annibalis Moles, poſteà Regentis digniſſimi.

Et *in obſ.92.num.8.* ità de Dom.Regente ratiocinatur:

Ac ità practicari indiſtinctè in Reg.Cam.Summ. refert Dom. Reg.Moles, vir doctiſſimus, ac æquiſſimus ſua tempeſtate in deciſ. manuſcript.

Dom.Ioannes Laganarius I.C. Neapolitanus in ſuis pulchris *additionibus ad Commentaria Dom. Reg.Rouiti ſuper pragm. tit. de Vectigal verſ. rurſus in fin.* ibi:

Prout teſtatur D.Reg.Moles in deciſ. manuſcript., vbi ſatis benè de his omnibus, & alijs in hac materia tractat.

Dom.P.Caietanus Andreas de Afflicto Clericus Regularis, ac Theatinæ Religionis decus, in ſeculo magnus cauſarum patronus in Neapolitanis ſubſellijs, poſteà digniſſimus Canenſis Epiſcopus in ſuis *controuerſi iuris reſolutionibus*, in pluribus locis Dom. Regentis doctrinam magnifacit, vt *in addit. ad cap.47. per tot. & in ſupplem. ad d.cap.33. & in cap.46. nu.24.* ibi:

Cuius cauſæ deciſionem magis per extenſum poſuit Dom. Reg.Moles in ſuo manuſcripto, ſub rubr. de iur. adoh. quæſt.2. deciſ.23. quam hic etiam de verbo ad verbum pro clariori intelligentia ſubnectere libet.

Dom.

Dom. Iulius Cæſar Capacius Neapolitanus, diligentiſſimus antiquitatis perſcrutator *in ſuo hiſtoriarum libro*, nuncupato, *Il Foraſtiero, giornat.7.fol.579.in fin.* ibi:

Vn' Annibal Moles, di chi non nacque huomo di maggior bontà, grauità, lettere, corteſia, con vn giudizio così candido, chi ò giudicaſſe, ò ſcriueſſe ritrouò la verità delle ſentenze legali.

Dom. Pompeius Cuzulinus, doctiſs. I.C. Regius olim in Barenſi Prouincia Auditor, in ſuo *opuſc. de Iuribus paſſuum*, edito pro paſſu Cannarum, *in cap.10.nu.2.* ibi:

Meminiſſe cunctos velim inter Regiæ Cameræ Officiales, nullum, Dom. Reg. Moles, quamdiù vixit, acriorem fiſcalium prærogatiuarum aſſertorem extitiſſe, quod & ipſius deciſiones ſatis teſtantur.

Et *cap.15. num.15.* ibi:

Per ea, quæ doctiſſimè ſcripſit Dom. Reg. Moles in tit. de Iure tap. &c.

Dom. Iulius Caponus, doctiſſimus I.C. Neap. & meritiſſimus Comes Palatinus, in *diſcept. forenſ. lib.1. diſcept.27. nu.6. verſ. probatur*, ibi:

Vt doctiſſimè fundat Regens Moles de funct. fiſcal. &c.

Et *num.10.* ibi:

Probatur ſecundò, ex celebri illa deciſione, quam refert Reg. Moles in tit. de gabell. &c.

Dom. D. Carolus Petra Sac. Militiæ Calatrauẽſis Eques nobiliſſimus, Dux Vaſti Gerardi ob merita creatus, aliorumque feudorum Dominus, olim in Subſellijs Neapolitanis Aduocatus celeberrimus, deindè Iudex M.C. Vicariæ, & R. Conſ. poſteà in vtroque Samnio Præſes, mox in S. R. Conſilio Senator Decanus integerrimus, in ſuis luculentiſſimis *Commentarijs ad Ritus M.C. tom.3. rit.273. num. 114.* hæc ait:

Quibus addo Dom. R. D. Annibalem Moles in ſuis aureis deciſ. propriè 117. (quam cum alijs nondum impreſſis reſcripſit D. Reg. Tap. &c.) & tit. de deman. Vniuerſ. §.24. qu.5. in impreſſis nuper ſtudio, operaq; Domini mei D. Franciſci Moles eius pronepotis, Equitis Sacræ militiæ Calatranæ, Ducis Paretæ, Regiæque Cameræ Præſidentis, qui Iudex primò M.C. Vic. in capitalibus cauſis, tùm Generalis Campaneæ Commiſſarius, Præſes deindè, ac armorum Gubernator in Trauenſi Prouincia, æquus hodiè Cenſor, ac Viſitator vnus, ex Regia *Inuicta, geſta Magiſtratuum totius Mediolauenſis Dominatus viſitante; Miniſter ſanè claritate generis non minùs, quàm doctrina, ac morum integritate conſpicuus, nè digito quidem vno degener à ſuis glorioſæ memoriæ proauis, it aùt hinc mihi liceat colligere, fatidicoque fateri pectore, non multùm abeſſe illud temporie, quo ipſe ad Supremum* Regentis *faſtigium conſcendat, id ſuis exigentibus eximijs meritis, publicoq; omnium ore ei præoptante.*

Auctor iſtarum Annotationum in ſuis *viſionibus iurium feudalium, & Epitome iuris feudalis*, quas viginti duobus ab hinc annis edidit, multis in locis *Dom. Regentem* commendat: præſertim *in viſ.5. rub.4. fol.268. lit. R & in Epit. feud. tit. de Doman. lit. C.* ibi:

Iunctis, quæ ex perito Dom. Reg. Moles hic conferunt: Et *lit. N.* ibi: *Peritiſſimus Dom. Reg. Moles deciſ. R.C. &c.*

Dom. Nicolaus Vincentius Scoppa doctiſs. I. C. Neapolitanus, in ſuis *Theorico-practicis obſeruationibus ad deciſiones Marchiæ Stephani Gratiani*, Dom. Reg. Moles dignis laudibus extollit, vt *in obſer.41. num.9.* ibi:

Vt teſtatur memorandus Dom. Regens D. Annibal Moles in ſuis qq. tit. de iur. releuior. §.21. quæſt.2. nu.20. quas ad communem omnium vtilitatem, optimo quidem aſſociante voto, typis mandari curauit clariſſimus huiuſce noſtri æui I. C. Dom. D. Franciſcus Moles laudati Regentis *Pronepos, qui in ætatis adhuc flore, meritis magis, quàm annorum grauitate matura, nobiliſſimo genere natus in Equitum Calatrauenſium numerum adſcitus, indè propter eius virtutem, vitæq; probitatem M.C.V. in criminalibus Iudex Electus, & poſt alia poſtmodùm ab inuictiſſimo, Potentiſſimoque Rege Catholico D. N. Regiæ Cameræ Præſidens creatus fuit, quod quidem munus ad præſens laudatiſſimè gerit, vndè ad maiora faſtigia promouendum eſſe exoptamus.*

Dom. Ioannes Franciſcus Paſqualinus I.C. Neapolitanus, in ſuis *commentarijs ad lib.2. pragm. tit. de abolition. nu.20.* ſic *Dom. Reg. Moles* dignis laudibus celebrat:

Verùm ſententiæ huius D. Regentis (Moles) non tàm memoria ad poſteros demandata celebris, quàm imitatione ſuorum exoleſcente celeberrimi, nobilitate familiæ vetuſta, dignitate ſenatoria, quaſi hæreditaria illuſtrium; quorum noſtræ ætatis admirandus Orator fuit Nepos, memoria defatigatæ, diſciplina emendatæ locutionis, qui etſi paulò tardius, quàm ſpes omnium erat, ad togam venit, ad gloriam tamen fuit eius, priùs dignitatem meruiſſe, quam habuiſſe, ad quam cum perueniret impauidus, ità Regis Aduocatus, ſicut integer Senator. Coæqualit Scriptor eius Patri D. Thomæ, cuius aliqua monumenta in commentando Reſponſo Regentis *Patris pro D. Philippo II. Rege in ſucceſſione Portugalliæ. Admirabilior eius Pronepos, & proaui, & patris titulis etiam clarus, vir ſolidi, & felicis ingenij, equeſtri Ordine Calatranæ ornatus. Cuius adoleſcens virtus, ſuauem, & expectatam grandem artem oratoriam expromiſit, & dedit ità, vt iuuenilis ætas ſuperaret perfecti Oratoris ſenectam; Cuius doctrina expurgati iudicij, eximij ingenij, moribus vitæ inſtitutis exemplaris, adeò vſque mira, vt quę ſeneſcentem patrem decorauit dignitas, non numerati anni, ſed ſpectata vir-*

tutis

tutis ſubereſcentis, quaſi ad oleſcentem citius, æqualiuſque eadem ornauit; Cumque accederet opulentior commoditas omnes bonæ ſtatura dignitates, cepit iuuenis fungi muneribus, quaſi cum longiue, quando cum ſenectute merentur. Cuiuſque prima ſententia plectendi criminis, quæ vera, robuſta, inculpata, quæ noxiarum vindex, quà innoxiarum cultrix. Summum ius, ſumma iniuria intrepidè coarguit; & quaſi durius, exactiuſq; quod primus ordo expoſcerat, impauidè repulit. Cuius adminiſtrandæ rei fiſcalis, quà decore Iuſtitiæ obfirmata, quà incorrupta, & ſincera, vt deſinerit res fiſci vndique natare, ſi commeatus iuſtus non eſſet; at alioqui tot laboribus ditauit Regis Ærarium, quot ſudauit augendo in Regia Dohana Menæpecudum Apuliæ, authoritate eius integritati conſultò fiſa opulenſis Regalis Patrimonij indè Tribunalia, Prouincias, & è Supremo Italico Senatu, Mediolani primam Magni Cancellarij dignitatem obiuit, mox Neapolis obiturus eandem, & quamuis ſumma ſit adeptus, iudicatur tamen ab omnibus multò plura mereri. Nec quære, quo genio, par illi vbique æquitatis, & integritatis fama, quæ non modò à peculatu abeſſet, nec venderet indicta, ſed etiã ſumptum publicum aſpernaretur; illi animus hilaris, pulchra forma, arcanus luminum vigor. Cæterum ex eo pro animo, atque temporibus potiùs ſuauitatem familiaritatis, quam ſeueram authoritatem gentis togatæ, interdum in vrbaniſſimis quoque verbis exardeſcentis. Non fictæ virtutis, ſed comitas ei ingenua, tùm in hilari, ac iuuenili animo vis matura ingenij, & cætera bona, propter quæ ſenectutem laudamus, & faciliùs eum fama, atque virtutibus ab cæteris ipſe ſecernes.

Et *ad pragm. 18. num. 129. fol. 73. tit. de admin. Vniu* ibi:

De hac re ſermonem habui cum Dom. D. Franciſco Moles eo tempore, quo Iudex criminalis erat, quem hodiè plena omnium conſolatione conſpicimus aſcendiſſe ad ſupremas dignitates, ſed altiora, & plùs vltra ſperamus, non minùs ſua virtute, cuius nulla cum cæteris, vel illius ordinis comparatio, quia inuidiam fortaſsè ſuperauit, ſed etiam Dei O. M. gratia, prouidentis de Vniuerſali bono huius Regni mirum quo acutiſſimo ingenio, quâ magiſtrali doctrina, eloquentia, moribus integris clariſſimus: ſed ſilere magis, quam imbecillè plaudere, quique ingenioſo exemplo bipedis Iudicis lucide expoſuit mihi hoc confrangoſum iudicium.

Dom. Io: Leonardus Rodoerius doctiſſimus I. C. ac primarius Aduocatus Neapolitanus, omni magiſtratus dignitate meritò decorandus, *in additionibus ad reſolutiones Reg. de Marinis, in add. ad cap. 3. num. 7.* ibi:

Teſte doctiſſimo Dom. Reg. Annib. Moles in ſua adhùc non impreſſa deciſ.

Et *ad cap. 30. num. 2.* ibi:

Dom. Reg. Moles, ſanè veneranda in æuum memoriæ, in ſuis adhùc non impreſſis deciſ.

Et *ad cap. 107. num. 10.* ibi:

Ad. ſi Reg. Annib. Moles deciſ. manuſcripta, quam tanquam ſingularem, & notatu, dignam in ſine huius cap. imprimi curaui.

Et *ad cap. 124. num. 3.* ibi: *Longè tamen meliùs D. Reg. Moles in deciſ. manuſcript. &c. Hactenùs doctiſſimus vir ille, cuius verba me nec puduit, nec tæduit referre, vt cunctis pateat impreſſa tanti Præceptoris authoritas, quæ per paucorum bibliothecas manuſcripta circumfertur.*

Idemque facit *in add. ad cap. 167. num. 8. & cap. 183. num. 6 & 11.*

Dom. Carolus Antonius de Luca, Canonicus Regalis Eccleſiæ Barenſis, alijſque Eccleſiaſticis dignitatibus meritiſſimus, maximus I C. editorum operum fama celeberrimus, *in animaduerſ. ad Gratiam diſcept. tom. 5 cap. 1. num. 4.* ibi:

Celeberrimus Dom Reg. Moles, &c.

Et in doctiſſimis *Scholijs ad Deciſiones eiuſdem Gratiani*, ità Annotationes iſtas memorat; *in ſchol. 16. num. 7.* ibi:

Et de hac eminenter ediſſerit D. Nicolaus Caietanus Ageta facundiſſimus S. C. Aduocatus in aureis ſuis annot. ad deciſ. D. Reg. Moles §. 3. &c.

Et *in ſchol. ad deciſ. 144. ſub num 9.* ibi:

At de hac quæſtione diffuſiſſimè, & Magiſtraliter diſcurrit D. Caietanus de Ageta in ſuis doctiſſimis Annot. ad D. Reg. Moles in §. 6. de iure Dohan. quæſt. 7. & 8. qui erit omninò videndus, nè illius dicta tranſcribam.

Et *in Schol. ad deciſ. 148. num. 3. 6.* & alibi.

Dom. Io: Baptiſta Mucci I. C. Neap. in ſuis claris, & lucidis *dilucidationibus ad deciſ. Reg. Sanfelic. lib. 1. in dilucid. deciſ. 38. num. 6.* ibi:

Et poſt alios oculatè aduertit Reg. Moles in deciſ. ſub tit. de theſaur. inuent. §. 18. vbi totam habes materiam; quod opus ab omnibus optatum imprimi fideliter curauit Dom. D. Franciſcus Moles eius pronepos, non impari præditus doctrina, optimis moribus, integritateque aſſociata, qui poſt tot, tantaque munera, quibus omnium plauſu optimè functus eſt, expleta, in Supremo tandem Italiæ Senatu Regens electus, adhùc iuuenis, ſatis ſuperq; oſtendit ex natalium nobilitate, doctrina, prudentia, integritate, cæteriſque virtutibus, tot tandem dignitatibus eſſe verè numeris omnibus abſolutum.

Et *in dilucid. deciſ. 135. num. 37. verſ. pro maiori*, ibi:

Et

Et arguit Reg.Moles loc.cit. omninò videndus, dùm ibi iura Regis Catholici breuiſſimè, ſed ſatis doctè pateſacit.

Dom.Cæſar Nicolaus Piſanus,I.C.Neap. in ſuis *additionibus ad Goffred.de Gaeta ſuper* Rit.R.C. licèt ſæpiſſimè *Dom.* Reg. doctrina nitatur, peculiaritèr tamen laudari obſeruatur, *in rubr. 5. num.252.* ibi:

*Cæteris omnibus enumeratis per Reg.Moles in loco infrà laudando.*Et *in rubr.6.n.3.*idem adimplet. Et *in rub.12.nu.11.* ibi: *Prout meliùs apud* Reg.*Moles loc. cit.* & alibi.

Dom.Fridericus, I.C. doctiſs. ac Petrus de Roſis, in *Epiſtola dedicatoria Ill.Dom.*Regenti *D. Franciſco Moles*, præmiſſa *libro 1.practicarum obſeruationum Hieronymi de Roſis*,eorum Patris, ibi:

Aſpicimus Annibalem Moles priùs Iudicem in M.C.Vic. deindè R.C. *Præſidentem, poſtmodùm Supremi Italiæ Conſilij,& Regni Neap. Regentem, illiuſq; Vice-Protbonotarium, I.C.doctiſſimum,& nemini ſecundum, vt ex eius legalibus operibus notum eſt.*

Dom.Hieronymus Rocca, Patritius Cathanzarienſis, olim Neap. deindè in Vrbe celeberrimus Aduocatus, digniſſimus iam Epiſcopus Iſclanus,in ſuo *primo libro diſputat. iur. ſelect. cap.65. num.38.circà finem*, ibi:

Egregiè eruditiſſimus Moles in deciſ.impreſſa penès eundem de Marinis lib. 2. reſol. 134. rectè aduertens, &c.

Dom.Franciſcus de Andrea, I.C. & Patritius Neap. Aduocatorum olim primus, Reg. Conſiliarius meritiſſimus, ac Regij Fiſci diſertiſſimus Patronus in ſua *Notitia pedagiorum Regni*, impreſſa infrà *in Mantiſſa var.recollect.pag.129.* ibi:

E da quel, che laſciò ſcritto il Sig.Regente D.Annibal Moles, all'hora Preſidente, e Commiſſario Generale de' paſſi nelle ſue non men dotte, che vtiliſſime deciſioni della Camera, date à comune vtilità vltimamente in luce dall'odierno Sig.Regente Moles Duca di Parete, ſuo degniſſimo Pronipote.

Dom. D.Garſias Maſtrillus I.C. celeberrimus, Regiuſque in Regno Siciliæ vltrà Pharum Conſiliarius,in ſuo doctiſſimo *Commentario*,ſeù *Tractatu de Indultu cap.19.nu.14.in fin.* ibi:

Facta relatione in Reg.Coll.Conſ. per doctiſſimum Virum Annibalem Moles Præſidem d. Regiæ Cameræ.

Excellētiſſimus Dom.D.Frāciſcus Ramos del Manzano,Iuris prudentiȩ Princeps,primarius pridem Iur.Ciuilis in Salmaticenſi Academia Anteceſſor, Mediolanenſis extraordinarius, & ſupremi Indiarum Conſilij Præſes meritiſſimus, in S. Cruciatæ Conſilio, & in ſummo Caſtellano Senatu Cameræ, & Iuſtitiæ Conſiliarius, Auguſt. Caroli II. Catholici Regis noſtri à primo ætatis flore, doctrinæ, & morum magiſter, & ob merita Francorum Comes creatus in eius *ſupplici libello ad Summum Pontificem Alex.VII.* edito pro Iuribus noſtri Regis, *in Portugalliæ* Regno, vbi *fol.2. in allegat. nu.1. inter primarios Hiſpaniæ, ac Italiæ Iuriſconſultos*, qui ſcripſerunt pro Inuictiſſimo Philippo II. in ſucceſſione eiuſdem Regni, adnumerat *Dom. Reg.D.Annibalem Moles.*

Dom.D.Didacus Bolero, & Caxal periciſſimus I.C. Matritenſis, & Conſilij Regij Patrimonii, in Aula Millionum Fiſcalis,in ſuo celeberrimo *Tractatu de Decoctione debitorum Fiſcalium tit. 1. quæſt.15. num.22.* ibi: *Quibus apprimè conuenit reſolutio Annibalis Moles in deciſ.Supremi Trib. Reg.Cam. &c.*

Et *in tit.5.quæſt.35 num.11. circà med.* ibi:

Nouiſſimè Annibal Moles in deciſion. Reg.*Camer.* §.*16.quæſt.4.per totam,vbi hoc ſtrenuè probat.*

D. Berardinus Rota Eques Neapol. egregius Poeta, *in libro epigrammatum fol. 57.* ità peritè cecinit:

De Annibale Moles Iureconſulto æquiſſimo.

Tot Moles alij, nos admirabimur vnam:
Natura hanc, illas ars operoſa dedit.
Materia è vili ſunt illæ, & paupere ſaxo,
Nobilis hæc conſtat diuitijs animi.
Tempus edax illas, hanc nullum deſtruet æuum,
Mortales illas, hanc poſuere Dei.

Dom.D.Cæſar Engenius Caracciolus, celebris Hiſtoricus, ac Patritius Neapolitanus,in ſua *Neapoli Sacra fol.mihi* 547. hoc refert Elogium.

Annibali Moles.

Integritate, & grauitate præſtanti,
In publicis, & maximis negotijs agendis,
Iureque reddendo ſumma cum laude verſato.
A Philippo II. Catholico Rege in Hiſpania
Ad Supremum Italiæ Conſilium collocato
Mox Neapolim ad Regia Iura tuenda miſſo,
Quod ità in cunctis optimè ſe geſſerit,

Vt mortuus triſte ſui deſiderium relinquens,
In poſterum memoria ſit ſemper victurus.
Iulius Moles.
Fratri Cariſſimo, amoris mutui,
Ac meritorum cauſa Poſ. M. DC. VII.

Syllabus Quæſtionum, ſiuè Deciſionum Spectabilis Reg. D. Annibalis Moles, quæ integrè per Auctores in eorum operibus tranſcriptæ fuere.

QVæſt. 1. §. 2. *tranſcripta per* Nouarium, *ac* Riccium, *p.* 1 *f.* 234. *n.* 53. & 54.

Quæſt. 2. & 3. §. 2. *excerpta per* Nouarium, *p.* 1. *f.* 234. *n.* 1.

Quæſt. 4. §. 2. *exarata per* Epiſc. Riccium, *p.* 1. *f.* 242. *n.* 2.

Quæſt. 6. §. 2. *per* Epiſc. Ricc. *p.* 1. *f.* 258. *n.* 2.

Quæſt. 9. §. 2. *per* Epiſc. Ricc. & Rodoerium, *p.* 1. *f.* 267. *n.* 5.

Quæſt. 3. §. 3. *per* Reg. de Marinis. *p.* 1. *f.* 308. *n.* 5.

Quæſt. 7. §. 3. *per* Reg. Tapiam. *p.* 1. *f.* 325. *n.* 14.

Quæſt. 8. §. 3. *per* Reg. Tapiã, & Rodoerium, *p.* 1. *f.* 360. *n.* 10, & 12.

Quæſtiones § 4. *per* Capan. *p.* 1. *f.* 294. *n.* 5.

Quæſt. 2 §. 4 *per* Capan. & P. Aſſl. *p.* 1. *f.* 405. *n.* 5.

Quæſt. 5. §. 4 *per* Capan. & Nouar. *p.* 1. *f.* 424. *n.* 2.

Quæſt. 14. §. 6. *per* Nouar. & R. Tapiã, *p.* 1. *f.* 575. *nu.* 13.

Quæſt. 1. §. 7. *per* Thor. *p.* 2. *f.* 5. *n.* 18.

Quæſt. 4. §. 7. *per* Thor. *p.* 2. *f.* 13. *n.* 5.

Quæſt. 1. § 8. *per* Nouar. *p.* 2. *f.* 42. *n.* 13.

Quæſt. 2. §. 8 *per* Nouar. *p.* 2 *f.* 53. *n.* 2.

Quæſt. 3. § 8. *per* Nouar. & Thor. *p.* 2. *f.* 54. *n.* 2.

Quæſt. 4. § 8. *per* Nouar. *p.* 2. *f.* 56. *n.* 6.

Quæſt. 5. §. 8. *per* Nouar. ac Thor. *p.* 2. *f.* 63. *n.* 23.

Quæſt. 6. §. 8. *per* Nouar. ac Thor. *p.* 2. *f.* 64. *n.* 4.

Quæſt. 7. § 8. *per* Nouar. Thor. ac Reg. de Marinis, *p.* 2. *f.* 68. *n.* 4.

Quæſt. 8. § 8. *per* Nouar. ac Thor. *p.* 2. *f.* 70. *n.* 8.
§ 9. *per* Danzam *p.* 2. *f.* 79. *n.* 5.

Quæſt. 5. § 9. *per* R. Conſtant. *p.* 2. *f.* 111. *n.* 7.

Quæſt. 1. §. 15 *per* R de Marinis, *p.* 2. *f.* 265. *n.* 14.

Quæſt. 7. §. 16. *per* R. de Marinis, *p.* 2. *f.* 339. *n.* 1.

Quæſt. 8. §. 16. *per* R. de Marinis, *p.* 2. *f.* 343. *n.* 5.

Quæſt. 1. §. 20. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 50. *n.* 6.

Quæſt. 2. §. 20. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 51. *n.* 2.

Quæſt. 3. §. 20. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 52. *n.* 7.

Quæſt. 4. §. 21. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 67. *n.* 1.

Quæſt. 5. §. 21. *per* Capan. *p.* 3. *f.* 68. *n.* 1.

Quæſt. 6. § 21. *per* Capan. *p.* 3. *f.* 69. *n.* 1.

Quæſt. 8 § 21. *per* Thor. *p* 3. *f.* 72. *n.* 2.

Quæſt. 9 §. 21. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 75. *n.* 1.

Quæſt. 4. §. 23. *per* Præſ. Vrſin. & de Luca, *p.* 3. *f.* 121. *n.* 2.

Quæſt. 5. §. 23. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 135. *n.* 2.

Quæſt. 7. §. 23. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 146. *n.* 5.

Quæſt. 8. §. 23. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 151. *nu.* 14.

Quæſt. 17. §. 23. *per* R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 164. *n.* 1.

Quæſt. 1. §. 24. *per* Reg. Tapiam, *p.* 3. *f.* 179. *n.* 1.

Quæſt. 2. §. 24. *per* R Tapiam, *p.* 3. *f.* 185. *n.* 1.

Quæſt. 3. §. 24. *per* R Tapiam, *p.* 3 *f.* 187. *n.* 4.

Quæſt. 4 § 24. *per* R. Tap. & R. de Marinis, *p.* 3. *f.* 187. *n.* 1.

Quæſt. 5. §. 24. *per* R. Tap. *p.* 3. *f.* 189. *n.* 2.

ILLVSTRI, AMPLISSIMO,
atque præclariſſimo Viro,

Egregio Militi, Nobiliſſimo Patricio Neapolitano, ex Portæ Nouæ Sedili, omnigenæ literaturæ, vniuerſæ in primis Iuriſprudentiæ ornamento

SPECTABILI DOMINO

D. FRANCISCO MOLES

Calatrauenſis Ordinis Equiti, ac Paretæ Duci,

PRIMVM REGIO MAGNAE CVRIAE Vicariæ in criminalibus Iudici, tùm Regij Tribunalis Campaniæ in facinoroſos, ac Exules Generali Præfecto, in Supremo dein Regiæ Cameræ Summariæ Senatu integerrimo Præſidenti, necnon Præſidi, & armorum Gubernatori in Barenſi Prouincia, Regiæque Dobanæ Menæpecudum Apuliæ Moderatori. Æquo Magiſtratuum Mediolanenſium Cenſori, ac Viſitatori Generali, ad Supremum Italicarum rerum Conſilium apud Hiſpanum Monarcham inter illius Regentes cooptato; Magno, ſeù Supremo Cancellario, & Conſiliario Secretioris Conſilij Status Mediolanenſis, nunc in hoc Regno in Regio Collaterali Conſilio, Status, & belli ſummo, & fido Conſiliario, Regiamque Cancellariam meritiſſimo Regenti, inſigni Ciuium plauſu fideliſſimæ Vrbis Neapolis Annonæ Ex-Præfecto, & Regalis Iuriſdictionis peruigili Delegato, Patrono incomparabili, ac operis Mœcenati.

NICOLAI CAIETANI AGETA, I.C. ET ADVOCATI PARTHENOPÆI.

Oratio Panegyrica:

TVi nè magis meriti, an officij mei debitum exoluerem, hæſitaui nonnihil; At latior vterque patuit campus, quàm, vt hoc poſſit orationis curſu luſtrari; Cum enim non immiti prorsùs meo fato contigerit, vt mutuæ Tu mihi sẽpèr præbueris dilectionis indicia, tuoq; nũquã me complecti deſtiteris patrocinio, verè amor in perennæ conuerſus obſequium, id quidem in tui nominis ob-

✠ ſer

ſeruantiam effecit, vt nihil magis optauerim, quàm hoc grati animi, tibi non indignum, poſteris verò non improbandum exhibere monumentum. Debitum eſt prætereà meæ ergà Te obſeruantiæ, quod, vt libentèr expleo, ità gratum futuram Humanitati tuæ ſolutionem confido, nimirùm, vt tui officij mei rationem debeo, eidem viuum laboris, ac induſtriæ ſignum adducam; Tibi ſanè optimo iure debentur hæreditatij fætus, quos nobiliſsimus Proauus tuus Superiori ſeculo, mira ingenij dexteritate concepit, tuique ingenij ſplendoribus in lucem prodiderunt. Placuit igitur hoc qualecunque obſequii teſtimonium, tuo nomini tot nominibus debitum, tot titulis tuum proferre; Propria namque properat affectio clariſsimi Proaui lucubrationes, glorioſæ Pronepotis nuncupationis imagine conueſtire.

(a) *Tibull. carm. lib. 4.*

Hoc tibi, ne tanto careat mihi nomine carta (a).

Excipe igitur hilari vultu, & ſincero, quo ſoles, animo, munus hoc, quod offero, non tanquàm meum, ſed vti tuum, vt inde, quod tuum eſt, tuearis; Et hoc Clientis tui opuſculum, & ſi rude, & incultum, pro tua benignitate dignare aſpectu, imò

(b) *Martial. lib. 10. epigr. 4.*

Hoc lege, quod poſsis dicere iure, meum eſt (b).

Eminet autem ingenti laude in literaria Paleſtra Proaui tui eruditiſsimum *Deciſionum* opus, in quo luculentam legum edocet rationem, ſupèrque teſtatur perraram incomparabilis calami felicitatem, quando breuitati candorem, eruditionem ſuauem, perſpicuitatemque ità connectit, vt maximus quidam eius etiam, atque etiam legendi ardor abripiat; vnde manuſcriptæ quoque lucubrationes creberrimo plauſu per omnium manus ferebantur, & ad illas, veluti Oraculum concurrebant, ac in domeſticis Sapientum Muſæis, typorum tadijs obtenebrati labores ſeruabantur, &

Ibant obſcuri ſola ſub nocte per vmbras,

(c) *Virgil. lib. 6. Æneid.*

Perque domos Ditis vacuas, & inania Regna (c).

Tu verò ſpectatiſsimas haſce *Deciſiones*, omnibus ſuis numeris abſolutas, ad Reipublicę literarię vtilitatē diuulgaſti; Tibi propterea, velut huius operis inſtauratori tantum perpetuò detulit peritorum orbis vniuerſus, vt ſtudioſis expoſitum, ab omnibus quotidiana propè viſione [eſt enim opus practicum, & frequentiſsimum] atque admiratione laudaretur; Idcircò

(d) *Cic. lib. 1. Acad. qq.*

Cicero (d) *M. Varronem* Authorem celebrat, multorum, quæ diuturnitate temporis abſcondita in lucem edidit: *Nos*, inquit, *in noſtra Vrbe peregrinantes, errantesq; tanquàm hoſpites tui libri, quaſi domum reduxerunt, vt poſſemus aliquandò, qui & nos eſsemus, agnoſcere. Tu ętatem Patriæ, Tu deſcriptiones temporum, Sedes Regionum, & locorum, Tu omnium diuinarum, humanarum rerum nomina, genera, officia, cauſas aperuiſti, plurimùmque luminis attuliſti.*

Elucent igitur ſcripta, quibus perficiendis tot vigiliæ, & elucubrationes ſunt impenſæ, vt ſemèl in lucem emiſſa, per omne æui tempus plenis gloriæ velis ferantur; *Nàm vnius* (e) *ætatis ſunt, quæ fortitèr fiunt; quæ verò pro vtilitate Reipublicæ ſcribuntur, æterna ſunt.*

(e) *Veget. lib. 2. de re milit.*

Nec

———————Nec Iouis ira, nec ignis,

Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas (*f*).

Emicant ex profeſso pro Regij Ærarij iuribus, pro Regiæ Maieſtatis vtilitate, ac communi Regni bono; Omnia enim, quæ circà fiſcalium diſquiſitionum materiam, Regalium vtilitates, bonorum publicorum, ac priuarornm commoditates, feudorum lucra, & alia vtilia ſeſe poſſent offerre, ſapientèr, & acutè excogitata, diſertè explicata, ſummo adhibito ſtudio ponderata inueniuntur. Hinc & meritò quidem *Deciſionum Reg. Cam. Theſaurum* appellauit eruditiſsimus *Dom. Regens D. Fabius Capycius Galeota* (*g*); Nec minùs felicitèr, quod de *Tito Ariſtone I.C. Plinius iunior* (*h*); *Nihil eſt, quod diſcere velis, quod ille docere non poſsit, mihi certè, quoties aliquid abditum quæro, ille Theſaurus eſt*. Quis non concipiat in animo ipſius Authoris ingenij celſitudinem, cum per dubitandi, ac decidendi rationes rem exactè perquirat, euoluat. *Quàm* (*i*) *peritus ille, & priuati iuris, & publici? Quantum rerumè quantum exemplorum? Quantum antiquitatis tenet? Iàm quanta ſermonibus eius fides, quanta authoritas, quam preſsa, & decora cunctatio? Quid eſt, quod non ſtatim ſciat? Et tamèn plerumque hæſitat, dubitat diuerſitate rationum, quas acri, magnoque iudicio ab origine, cauſiſque primis repetit, diſcernit, expendit. Quo* (*k*) *nihil veriùs, nihil ſimpliciùs, nihil candidiùs, nihil fideliùs noui*,

Nil exactius, eruditiuſque eſt,
Sed nec candidius, benigniuſque (*l*).

Verùm ad quid tàm longè expatiatum eo? ſufficiat tantùm librum *De Regijs Fiſcalibus* nominare; Equidem *vtilitas huius tituli non eget commendatione, ipſa enim ſe oſtendit* (*m*).

Ergònè his meis Annotationibus auſus ſum mihi imponere

Molem immenſam humeris, & vix tractabile pondus? (*n*)

His nè meis notiuneulis tantum opus adumbrare præſumo? Teruncium quaſi argento addere, vel Soli facem præferre? Ecquis continere vocem poſset, ſi obſcurari videret Solem, cuius omnes aura, & claritate fruuntur? Non eget aliena luce, qui alios ſuæ doctrinæ ſplendore repleuit. Non eget plumis alienis, qui ſua ornamenta in tantam laudis amplitudinem diffudit; Ad cuius virtutis odorem tot probatiſsimi Viri concurrerunt: Quem ipſemet Auguſtiſsimus Rex, ob egregia eius merita, plurimis voluit honoribus inſignitum. Inſupèr, ſi ità comparatum eſt, vt fulgentiſsimum Solem intuentes cæcutiamus, dùm ipſa oculorum acie perſtringitur; profectò fieri non poteſt, quin nimio quodam pondere conatum ſuum is intelligat, qui virtutem ſtylo ſuo ſubijcere contendit, cum *ad portandam tantæ ſapientiæ molem, non ſint idonei homines rudes*, (*o*) Ergò nè?

Auſus ſum tantæ ſumere molis onus (*p*).

Aſt parcat clinamini meo Tua eximia modeſtia; Parcant bonarum literarum Cenſores; Nàm quemadmodum, *intellectus noſter Solis inſtàr oritur, occiditque, vadit, & redit, nunquàm moritur, ſed ſuis viribus occultatur*; ità ab humana induſtria, licet

✠ 2. ni-

(f) *Ouid. lib. vlt. metamorph.*

(g) *Reg. Galeot. reſp. fiſcal. 1. in 2. diſsert. n. 2. in fin.*

(h) *Plin. lib. 1. ep. 21.*

(i) *Plin. ibid.*

(k) *Idem lib. 2. ep. 9.*

(l) *Martial. lib. 4. ep. 34.*

(m) *Vlpian. lib. 11. ad Edict. not. in l. 1. D. de reſt. in integr.*

(n) *Statius lib. 5. ad Abaſcantium.*

(o) *Imp. in l. 2. §. ſed cum proſpeximus C. de vet. iur. enucl.*

(p) *Ouid. de Ponto lib. 2. eleg. 5. ad Salanum.*

nihil intactum aliquandò relinquatur; multa tamèn poſteà excogitantur, quæ vberiori indigent tractatione; Præſertim hoc in opere, in quo peculiare meum fuit ſtudium, ac labor, vt ea, quæ recentiores poſt Authorem tradiderunt, ac noua emerſerunt, imò (quod notatu dignum) omnia ferè illius loca, quæ apud Doctores recenſentur, approbantur, laudanturuè, diligenti induſtria, ac lucubratione in his meis annotationibus proprijs locis, prouti aptiùs viſum eſt, accomodentur, annotentur, illuſtrentur: Et *Deciſiones* omnes furtim excerptæ (innata multis eripiendi voluptate), cum iam pridem manuſcriptas plerique in editis operibus tranſcripſerint, Authore ipſo non citato, vel memorando ipſius nomine allegato hic oſtendantur. *Quod ſi quis* (q) *Præſumptionis arguat; arguat potiùs Sedulitatis*; Siquidem vel ſimplicitèr neceſsarium, vel vtile ſaltem videbatur, laudata loca, vel eorundem rapinas palàm facere, ac Notis indicare. Hæc igitur harum Annotationum cauſa, hoc Operis argumentum; quæ me impulere, vt eas nouiſſima cura concinnarem, publicæq; luci exponerem. Quod quidem tùm maximè explere elaboraui, cum propter tuas publicas curas, ab ineunte ætate, & in maximis rebus occupationes, Te ab hoc ſcribendi onere deſtitiſse perſpexerim; *Quod enim* (r) *ſpatium poſſis publico labori ſurripere, quando in vnum pectus confluis, quidquid vtilitas generalitatis expoſcit.* Tu iàm inter eos, quorum humeris, velut Atlantum quorundam vniuerſæ Patriæ *Moles* recumbit, vt verè tibi ſummus ille honos, ob tuam in iure dicendo peruigilem aſſiduitatem, ſummum quoq; ſit onus. Experimur etenim omnes, Te vnum eſſe, cui verba *Seneca* de *Cæſare* loquentis, optimo iure poſſunt adaptari, cum ait: *Omnium quippè Ciuium domos, tua vigilia cuſtodit, omnium otium tuus labor, omnium delicias tua induſtria, omnium vacationem tuum fouet negotium. Ex quo te Republica dedicaſti; Tu tibi eripuiſti; Tu pro vtilitate communi ſolus ità omnium curas, laboreſque ſuſcipis, vt nihil aliud, quam cura ſalutis alienæ ſit gubernatio tua:*

(q) *D. Ambroſ. de Virg. lib. 1. in pr.*

(r) *Caſſiod. in praeſ. var.*

Cūq; verò à nullo alio adhùc ante me id opus factū eſſe ſciā:

Peragro loca nullius ante
Trita ſolo. Iuuat integros accedere fontes,
Atque haurire, iuuatque nouos decerpere flores, (s)

Omnibus (t) *prætereà feliciter hic locus ſe dedit, & qui præceſſerant, non præripuiſſe mihi videntur, quæ dici poterant, ſed aperuiſſe. Multùm tamèn intereſt, an ad conſumptam materiam, an ad ſubactam accedas, creſcit in dies, & inuenturis inuenta non obſtant.* Hinc meritò *Plinius* (u) licet multa à ſe ſcripta, à quampluribus Authoribus collecta teſtetur, tamèn multa addita, & ampliata inueniri poſſe fatetur: *Ego planè*, inquit, *meis adiici poſſe multa confiteor, quæ aut ignorauerunt priores, aut poſteà inuenerat vita.* Prætereà, ut cum Sapientiſſimo *Stoico* (x) loquar, *multum adhùc reſtat operis, multumque reſtabit, nec ulli nato poſt mille ſecula præcludetur occaſio aliquid adhùc adiiciendi, ſed etiam ſi omnia à veteribus inuenta ſint, hoc ſemper nouum erit,*

(s) *Lucret. rer. nat. lib. 1.*

(t) *Senec. ep. 79.*

(u) *Plin. ad Veſpaſian.*

(x) *Senec. ep. 64.*

vſus,

vſus, & inuentorum ab aliis ſcientia, & diſpoſitio. Multum egerunt, qui ante nos fuerunt, ſed non peregerunt. Siquidem natura ipſa, variantur omnia, & noua egent explicatione, & ex ipſa antiquorum repetitione noua diſputanda, & reſoluenda emergunt, quæ nouum formant librum: *Exiſtimas (y) noſtra ſcripta eſſe recentia, & nupera? Ego nihil cunctabor à prima origine repetere noſtrarum literarum antiquitatem.* Nec improbandæ ſunt, aut audaciæ nota afficiendæ (abſit iactantia) meæ annotationes ad tanti Viri eruditiſſimum opus, *nam etſi (z) maximis tantum operibus admiratio debetur, tamèn inferiora non deſpicimus, & iuſta laude non carent, quæ ſunt maximis proxima,* licet de meis annotationibus hoc dici non poſſit. *Plinius,* ad *Caninium (a)* idem profitetur, *Sum, ait, ex iis, qui mirer antiquos, non tamen (ut quidam) temporum noſtrorum ingenia deſpicio; Nequè enim quaſi laſſa, & effeta natura nihil iàm laudabile parit; ſed verò, nec dubitamus multa eſſe, quæ nos præterierunt,* Cæterum, ſi indocti, meos labores carpunt, quos fortè non capiunt; & alienarum laudum detractores inuidi me obtrectent; illorum ego Criticorum morſus, tui patrocinij munimine fretus, haud pertimeſco.

(y) *Theophil. Antiochenus lib. 7.*

(z) *Dominic. Baudius in orat. ad ſtudioſos Leidēſes p. 93.*

(a) *Plin. lib. 6. ep. 21.*

Inueniat, quod quiſque velit, non omnibus vnum eſt,
Quod placet, hic ſpinas colligit, ille roſas. (b)

Nec tamen deſiſtā à iuſto, ac tenaci ſcribēdi propoſito; nam

Si fractus illabatur Orbis,
Impauidum ferient ruinæ (c)
Haud ſecùs, ac Moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnat, manet illa, ſuoque eſt pondere tuta. (d)

(b) *Petron. Arbiter in Satyr. pag. 80.*

(c) *Horat. lib. 3. ode 3.*

(d) *Ouid. 6. metam.*

Accedant ſanè vitæ tuæ innocentia, & illuſtris in ſummo dignitatis loco eruditio, vitæ lumen maximè conſpicuum, humanitas præſertim tua ergà literatos omnes propè ſingularis, quæ vel nolentem me ad hoc onus aſſumendum inuitare, nec mouere, ſed cogere, ac impellere debuiſſent; *Fiducia (e) mihi ſtyli, atque ingenij nulla eſt, ſed tua benignitas auſus meos prouocat;* Cum ſis *(f) ità iuſtus, & bonus vir, vt natura, non diſciplina conſultus eſſe videaris, ità peritus, ac prudens, ut ex Iure Ciuili, non ſcientia ſolùm quadam, verum etiam bonitas nata videatur, cuius tantum eſt ingenium, ità prompta fides, ut quidquid inde hauriatur, purum, liquidumque hauriri ſentiatur, Elegans in dicendo, in exiſtimando admodum prudens, in omnibus perurbanus.*

(e) *Symmach. lib. 4. epiſt. 45.*

(f) *Cic Orat. pro. A. ecin. n. 57.*

Tibi miniſtræ, & comites ſunt temperantia, fides, felicitas, grauitas cum humanitate permixtæ. In Te vno virtutes elucent, nimirum *Q. Flaminei* clementia, gratitudo *Mitridatis, Syllæ Aggrigentini* liberalitas; *Scipionis* authoritas, *Valerij Publicolæ* humanitas, *Pompeij* pietas, *Attilij Reguli* veracitas, Fama *Metelli*, *Scæuolæ* fortitudo, *Seleuci* iuſtitia, *Cambyſis* iudicium, *Vlpiani* elegantia, *Pauli* copia, & amor Patriæ *Marci Curij, & Codri*, & ergà me affectio, & patrocinium. Tibi quoque egregia eſt corporis forma, quam ad animi pulchritudinem ità compoſuiſti, vt cum *Poeta Sulmonenſi* dicam:

Par animo quoque forma ſuo reſpondet in illo,

(g) *Ouid.6.faſtor.*

Et genus, & facies, ingeniumque ſimùl. (g)

(h) *Plin.in Paneg.ad Traian.*

Verùm ſi te amant omnes, Cunctos Tu etiam amplecteris beneuolentia, Vnde cum *Plinio* (*h*) exclamem, oportet: *Iucundiſſimum eſt in rebus humanis amari, ſed non minùs amare, quorum vtroque ità frueris, vt cum ipſe ardentiſsimè diligas, adhùc tamen ardentius diligaris; primum quia faciliùs eſt vnum amare, quàm multos; deinde, quia tibi amicos tuos obligandi adeſt facultas tanta, vt nemo poſſit te, niſi ingratus, non magis amare.*

(i) *Idem*

At quanta Tibi *concordia,*(i)*quantuſque concentus omnium laudum, omniſque gloria contigit? Vt nihil ſeueritati eius hilaritate, nihil grauitati ſimplicitate, nihil Maieſtati humanitate detrahatur.* Ità quidem es fortunæ, ac intellectus bonis donatus, nobilitatis, dignitatis, ac probitatis radijs emicas, vt arduum eſſe, aut de te loqui, aut de te ſcribere, prorsùs experiar; Etenim, dum mentem excito, vt te, qua poſſit, cogitatione tantum, quantus es, complectatur, inardeſcit ipſa, & deſiderio protinùs feruentiſsimo elata, non ſatis habet tuam gloriã admirati, niſi etiam deprędicare conetur; At verò cum calami officio, eattæ conſignare laudes aliquas tuas tentet, concidit omninò, & quod aggredi amor vellet, formido detractat. Proh dolor!

(K) *Tibull.lib.4.car.*

(l) *Ouid.in Ibin.ver. 203.*

Non ego ſum ſatis ad tanta praconia laudis, (K)
Ora licet tribuas multiplicata mihi. (*l*)

Quid igitur inter hos amoris, & formidinis fluctus agamur dùm volo, & non poſſum, dum detracto, & idem conor? Audeamus aliquid, & magno, ac fidenti animo, quod incępimus, obeamus:

Quod ſi deficiant vires, audacia certè
Laus erit, in magnis voluiſſe ſat eſt. (*m*)

(m) *Propert. libr. 2. eleg.10.*

Abſit iam, tantum ingrati animi ſupercilium, vt tuam ergà me notam affectionem, affectione rependam. Tùm ergò neceſſitudo, tùm incomparabilis amor,

(n) *Terent in Hecyra act.3.Scen.3.*

Hanc habere orationem mecum à principio inſtitit. (*n*)

Placet intereà gratitudinis, ac obſeruantiæ rimari monumenta, &

(o) *Ouid. 2.de Pont. elog.7.*

Eſſe ſalutatum te vult mea litera primùm. (*o*)

Deinde ſi gloriam illam tuam, quam in publico Neapolis, ac Europę fere totius theatro, virtus tua, applaudente fama, reportat, pro dignitate eloqui, & ſtylo conſignare non poſsũ; amoris, & deſiderij vehementiſsimi ſignum, famulantis obſequij conatu declarabo.

(p) *Latin. Pacat. in Pan.Theod.Aug.*

Quiſnàm (*p*) *ſit ille qui debeat tantam molem ſubire: Nonnè is omnium ſuffragijs hominum tributim, centuriatimque legeretur, cui felix* Patria, *cui domus clara, cui Forma diuina, cui ætas integra, cui militarium, ciuiliumque rerum vſus contigiſſet? Cuncta igitur à capite, propoſito ordine proſequamur.*

Et primùm fateor, te ſummam ſortiri originis felicitatem, cum ex Hiſpania repetas ab antiqua priſci æui memoria florentis proſapiæ, vetuſtam familię nobilitatem.

(q) *Luc.Flor.geſt.Ro. cap 6.*

(r) *Pacat. in Pan. Theod.Aug.*

Bellatricem (*q*) *illam viris, armiſque nobilem Hiſpaniam, illam Seminarium hoſtilis exercitus, illam Annibalis eruditricem,* vt, *dum* (*r*) *Hiſ-*

pa-

pavię vni quidquid laudatur, aſſurgat, hac duriſſimos milites, hac experientiſſimos Duces, hac facundiſſimos Oratores, hęc clariſſimos vates parit, hac Iudicum mater, hac principium eſt. Cuius (ſ) prędclara antiquitas nulli Prouinciarum non modò Europę, verum nec totius Orbis cedit; Inter omnes Mundi Prouincias maximam, nobiliſſimamque Hiſpania antiquitatem maximis laudibus extollendam, & externarum gentium Commentarÿs, ac varÿs libris, atque deſcriptionibus labore maximo comprobatam.

Eſt locus, Heſperiam Graÿ cognomine dicunt,
Terra antiqua, potens armis, atque vbere gleba,
OEnotrÿ coluere Viri: nunc fama, minores
Hiſpanam dixiſſe Ducis de nomine gentem. (t)

(ſ) *D. Ioannes Moles à Margaritis Epiſc. Gerundenſis (poſteà Cardinalis) in eruditiſſimis libris, quos inſcripſit,* Paralipomenon Hiſpaniæ *lib. 1 inter tom. 1. Hiſpan. Illuſtrat.*

(t) *Virg. lib. 1. & 3. Æneid.*

O inaudiram tantæ Patriæ celſitudinem, pro tanti etiam generis dignitate prædicandam. Sed etſi cuncti Hiſpani hac gloria fruantur, & gaudeant ſuæ cognomine gentis; tamen

Eſt quod præcipuum debeat iſta domus. (u)

O' generoſam ſtirpem, (x) & tanquam in vnam arborem plura genera, ſic in iſtam domum multorum inſitam, atque illuminatam ſapientiam. Tàm (y) frequens eſt familia veſtra feliciſſimus proventus, tàm in multis perſonis declarata prudentia, vt licet aliquis vos eligat ad ſubitum, nihil feciſſe videatur incertum. Similitudinem ſuorum felix vena cuſtodit, quando pudet delinquere, qui ſimilia nequeunt in ſuo genere reperire.

(u) *Ouid. ad Liuiam*

(x) *Cic. in lib. de Clar. Orator. qui inſcrib. Brutus n. 111.*

(y) *Caſſiod. lib. 8. var ep. 16.*

Dicat antiquiſſima, & nobiliſſima familia *Moles*, à Gallæcię Regno originem trahens, & inde in Luſitaniam, Cathaloniã, ac Gerundam, demum Neapolim glorioſè prouecta, ex qua literis paritèr, atque armis, vel togati, vel ſagati celeberrimi Viri, tanquàm ex Equo Troiano prodierunt Heroes.

Et genus immortale manet, multoſque per annos
Stat fortuna domus, & aui numerantur auorum. (z)

(z) *Virg. lib. 4. Georg.*

Occurrit calamo memorandus ille Comes D. Erus, qui anno à Virginis partu 899. erat Magnas Regis Alphonſi Magni, eiuſque Generaliſſimus Armorum Præfectus, Comes Ciuitatis Lugo, à Comite D. Mendo, & D. Ioanna Romanes ex Regali progenie deſcendens; Hic ille fuit magnanimus Heros, cuius opere (a) Ciuitas Vliſpomenis, & totum Luſitaniæ Regnum fuit conquiſitum. D. Conſaluus Eriz de Moles, & D. Petrus Mendez de Moles, generoſiſsimi Milites. D. Payus Eſteuez de Moles, Regis Alphonſi III. Pincerna. D. Ioannes Moles familiaris, & ſtrenuus miles, tempore Regis Petri IV. Aragonenſis. D. Petrus Moles Conſiliarius Aragoniæ Regis anno 1234. Aloyſius Moles D. Alphonſo Regi Aragon. XVII. cariſsimus, qui anno 1445. fuit Baliuus Ciuitatis Gironæ à Regina D. Maria, illorum Regnorum Gubernatrice electus, in cuius officium ſubſtitutus reperitur D. Petrus Moles eius germanus, vſque ad annum 1463. Et maximus ille S. Romanæ Eccleſiæ Princeps D. Ioannes Moles à Margaritis, (b) Iuuenis à Nicolao V. Cameræ Clericus inſtitutus, & à Io: Nauarræ Rege ad multos Principes miſſus Orator, poſtremò à Ferdinando ad Xyſtum IV. à quo Epiſcopatum Gerundenſem regendum, & Romani Senatus dignitatem ſenex capula-

(a) *Vt videre eſt apud Nobiliarium Comitis D. Petri filÿ Regis D. Dionyſii Luſitani tit. 56. pag. 320 latè per P. Londoño Chroniſt. Regalem Regnorum Hiſpaniæ & Vberte in deſcriptione familiæ Moles, ac P. Scaleſium in comm. ad Perſ. ſatyr. in epiſt. dedic. tom. 1.*

(b) *Ciacon. in Vitis Pont. & Card. to. 2. anno 1484. lit. C. fo. 1268.*

ris accepit, Presbyter Cardinalis S. Balbinæ: Is Theologiæ, Iuriſprudentiæ, & Coſmographiæ peritiſſimus, ſcripſit *Hiſtoriam Hiſpaniæ: de optimo Principe*; & alia quædam in humanioribus eruditè; Hinc meritò cum Hiſpano Poeta,

Purpura te felix, te colit omnis honos. (c)

(c) *Martial. libr. 8. epigr. 8.*

(d) *Vide eruditum Nicol. Anton. in Bibliot. Hiſp. p. 1. fol. 497.*

(e) *Vide P. Silos p. 3. hiſt. C. R. lib. 12. fol. 565.*

D. Ioannes Baptiſta Moles, Ordinis S. Franciſci, ac Religionis decus circà annum 1591. Romæ Commiſſarius Generalis, qui ob ſuam eminentem ſcientiam, acre ingenium, varios edidit tractatus, vt (*d*) peritiſſimi Viri teſtantur. Et inter viuentium primarios D. Franciſcus Maria Moles, Theatinæ religionis ſpeculum, celeberrimus Sacer Orator, ſuæque Religionis Viſitator, cuius doctiſsimus legitur Panegyricus (*e*) ſuper Epiſtola SS. Virginis Meſsanenſibus miſſa; Epiſcopali Thiara venerabilis, nobilitate, ac agendorum vſu, iàm Romanæ Curiæ gratiam promeritus, ac Nolanus renunciatus Antiſtes.

Conſultò alios prætereo, lubens omitto, qui S. R. E. ſuis virtutibus, illuſtrarunt, & apud Regem, ac Patriam tùm domi, tùm belli plurimum prævaluere; Tantùm verò ad illos in hoc noſtro Neapolis Regno optimè meritos mea deflectat Oratio; quotuſquiſque enim Italorum ignorat, plures in Teatrali hoc Neapolitanæ Ditionis ambitu reperiri,

——————— *Quos æquus amauit*

Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus. (*f*)

(f) *Virgil. lib. 6. Aen.*

Et quidem offertur D. Franciſcus Moles abauus tuus, tuũque nomen, & omen habens; Is enim ãno 1515. ad hoc Neap. Regnum aduenien, maiorumque inhærens veſtigijs, tanta apud ſuos Reges in obeundis muneribus fidem, atque authoritatem eſt adeptus, vt ſummum Regij Quæſtoris munus, ac Veihedariorum Præfecti, ſiuè, vt aiunt, Curſoris Maioris officium ſit promeritus, opibuſque fortunæ præditus, magnis impenſis à fundamentis inſignem ædificauit Aedem in hac Parthenopenſi Vrbe in via dicta Incoronatę, quę hodiè ab Illuſtri Ottaiani Principe poſſidetur; ac poſt Marij Loffredi obitum, ab Inuictiſſimo Imp. Carolo V. officium Portulanię Barenſis Prouincię obtinuit, fuitque Dominus Terrę Montiſſani, ac deinde Terræ Turi in Barenſi regione, quæ ad noſtra vſque tempora à ſuis deſcendentibus dominatur. D. Gabriel Moles, ſtrenuus miles in bello ſenenſi, & Romanæ Campaniæ; vti militum Præfectus, dimicauit, qui cum ſibi inſtituiſſet D. Thomam eius fratrem conſobrinum, ac tuum auum dignisſimum, acris contentio exorta fuit inter ipſum, & D. Marcum Antonium Moles, præfati D. Gabrielis patruum, de ſucceſsione in prædicto Turi Oppido, de qua celebri controuerſia (*g*) plerique teſtantur; ſed tandem de lite retulit palmam D. Marcus Antonius; Hic autem fuit præclatus ille miles, qui viriliter bellans, in varijs campeſtribus, maritimiſq; adfuit pugnis, in obſidione præſertim Melitæ Inſulæ anno 1565. & anno 1571. in prælio nauali propè Sexti, & Abidi promontorium, & ſequenti anno in Oris Orientalibus, Duce Ser. D. Ioanne Auſtriaco, fuit cunctorum Equitum gregario-

(g) *Vide R. Tap. dec. 1. S. C. Conſ. de Georg. alleg. 12. R. Rouit. in alleg. impreſſis in com. ad prag. 11. de feud. Menoch. conſ. 1115. t. 12.*

rum,

rum, numero circitèr ducentorum Præfectus. D. Franciſcus Eques Hieroſolymitanus Commendator, & poſteà magna Cruce inſignitus, ac Barolctano Prioratu decoratus. D. Leonardus Moles Ordinis S. Iacobi, & illius habitus Commendator, qui ob eius magnam rei bellicæ peritiam, fuit creatus Magiſter militum, & æneorum tormentorum Rragonenſis Regni Præfectus Generalis (*h*). D. Antonius Moles primi nominis miles, itidemque Militum Præfectus. D. Fridericus Moles Eques Hieroſolymitanus, Samniæ, ac Danniæ olim clariſſimus Præſes, ob edita quoque opera Orbi notiſſimus; ſcripſit (*i*) enim anno 1636. Caſtellano idiomate: *Guerre entre Ferdin. II. Emperador Romano, y Guſtauo Adolfo Rey de Suecia*: *Et Audiencia de Principes*: Inſupèr, *Amiſtades de Principes*.

Perſtringunt nobis aciem luminaria duo præfati D. Franciſci filij D. Annibal proauus, & D. Iulius propatruus tui meritiſſimi: Ille Iuriſconſultorum maximus, & aliarum ſcientiarum eruditione excultus, integritate, & grauitate præſtantiſſimus, Almi Doctorum Collegij Neapolitani Senator, in publicis, & maximi momenti negotijs, ac iure reddendo tanta cum laude verſatus, vt à Maximo illo Monarcha Philippo II. Catholico Rege, poſt illi multas collatas dignitates, inter Regiæ Cameræ Summariæ Præſidentes fuerit collocatus, & ibidem pro Magno Camerario digniſſimè extitit, deinde ad Supremum Italiæ Senatum, ac etiam Aragoniæ euocatus, & Neapoli Regiam Cancellariam Regens, Regnique Viceprothonotarius meritiſſimè delectus, qui *Ordinationes* pro bono, perpetuoque Regiæ Dohanæ *M*enæpecudum regimine edixit, peritèq; pro ſuo Rege ſcripſit *in ſucceſſione Regni Portugalliæ*, & de *Ducatu Britanniæ pro Sereniſ. Infanta Heliſabeth*, iſtaſque *Deciſiones* enucleauit. Alter, hoc eſt D. Iulius Sac. Theolog. Doctor eximius, in arduis Apoſtolicæ Sedis, eiuſdemque Auguſtiſſimi Regis Philippi II rebus gerendis ſumma dexteritate commendatus, qui Eccleſiæ Altamuræ Antiſtes creatus, iuriſperitia, ingenio, grauitate deſponſatæ ſibi Eccleſiæ regimen nobilitauit. Prætereà eorum patrem D. Annibalem, repræſentant digniſſimi filij, D. *M*auritius, *M.* C. V. Iudex, qui S.R.C. Sanctæ Claræ huius Regni Senator electus, ob immaturam mortē dignitatis poſſeſſionē nō fuit adeptus; D. Fridericus Eques Hieroſolymitanus, in puerili ætate defunctus; & D. Thomas auus tuus, M.C.V. Iudex, itidemque ad præfatum Senatoris munus nominatus, ſed fato præuētus illud minimè fuit aſſecutus, cuius ingenium æquè oſtenditur in aliquot ſuis monumentis, in commentando patris ſcripta, pro ſucceſſione in Portugalliæ Regno, ac Britanniæ Ducatu, & hunc deciſionum librum. Porrò præcellit alter D. Annibal, ipſius D. Thomæ filius, qui fuit Iudex M.C.V. Regius Conſiliarius, & eiuſdem M.C. Proregens, *M*oderator Regiæ Dohanæ menæpecudum Apuliæ, vbi non ſine omnium mœrore defecit, nominatus per Regni Proregem ad Regētis Supremi Italiæ Cōſilij munus, ſed mors ſpem omnem abrepit, ob ſuam tamen eminentem doctrinam, rerumque publicarum peritiam, Do-

(h) *De cuius geſtis plenè apud eloquentiſſimum Sacrum Oratorē P. Raphaelem Mariam Filamond. nel Genio Bellic. di Nap. pag.* 442.

(i) *Nicol. Anton. in Biblioth. Hiſp. p.* 1. *fol.* 278.

minorum huius Regni Proregum Conſultor fuit, grauibuſq; rebus detentus, vnde omnium laudes (K) exhauſit: Elucet D. Didacus parens tuus, cuius nomen ità incredibili commendatione diffuſum, emenſis doctrinarum curriculis, inſignem orandi locum præſcripſit, vt Rex Noſter Inuictiſſimus ſui Ærarij Aduocatum deſignarit, quo in conſeſſu inſigni diſſertionum acumine, applaudentium vndiquè Senatorum votis, ſolertiſsimi ingenij laudem adeptus, addita ei Regij Conſiliarij dignitate, ac poſtmodùm inter Reg. C. Sum. Præſidentes meritiſsimè cooptatus. Commemorabiles parentis optimi virtutes refert tua ſumma cum dignitaté veræ Iuriſprudentię eruditio; Et admirabili virtutum gloria nitens *D. Annibal* frater tuus, generoſiſsimus Eques, ac in Mediolanenſi Statu Neapolitanæ Militiæ Præfectus, inter magnos noſtræ ætatis milites rerum in bello geſtarum perilluſtris; quiq; in Peloponnoſo contra Turcas *Methone* glorioſè expugnata, hoſtes ſe illi dedere (*l*). Ac alter frater *D. Antonius* ſpectata prudentia, ac nobilium morum integritate incomparabilis.

(k) *Laudatur à R eg. Săfel. in praxi ſect. 16. num. 18 Reg. de Marin. reſol. 279. n. 15. Cŏſ. Prato reſp. 10. & 11. in fin. R. Merlin. cent. 1. contron. 48. nu. 15. & contron. 65. in fin.*

(l) *P. Raphael Maria Philamond. in cit. lib. del Gen. Bellic. di Nap. fol 449. & P. Scales. in Epiſt. Dedic. lib. 1. comment. ad Perſ. Satyr.*

Hęc eſt, inquam, florentiſsima Familia tua innumerabiliũ penè propagatrix Heroum, *Antiqua (ll) proles, laudata proſapies, cum togatis clari, inter viros fortes eximy.* Hi ſunt quorum.

Fortia facta patrum, ſeries longiſſima rerum (m)
Per tot ducta Viros, antiqua ab origine gentis.

(ll) *Caſsiod. lib. 1. ep. 4.*

(m) *Virgil. 1. Æneid.*

Maxima (n) *Serenitatis luminibus ſanguis irradiat, qui tot annis continuis ſimùl ſplendet claritate virtutis, & quamuis rara ſit hac gloria, non agnoſcitur in tàm longo tempore, ſtemmate variata. Seculis ſuis produxit nobilis vena primarios; Neſcit inde aliquid naſci mediocre, tot probati, quot geniti, & quod difficile probatur, electa frequentia eſt.*

(n) *M. Aurel. Caſſiodor. lib. 3. var. ep. 3.*

Sed apageſis extrema iſta,

Et genus, & proauos, & qua non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra puto. (o)

(o) *Ouid. 3. metam.*

Hactenùs (p) *in te pradicata ſint dona fatorum, nunc ad ea proferamus gradum, qua tibi debes.*

(p) *Pacat. in Paneg. Th.*

Viuant illi tui Conſanguinei in luce clariſsima, qui fidelem Regiæ Majeſtati præſtiterunt operam, admirationem omnium concitent, & promereantur amorem, tantum hic ſileant, vbi tuæ virtutis admiratio ſola, ſatis noſtros animos euincit, & ſublimium dignitatum lætitia, iure ſuo gratulationem expoſcit.

O' qui nominibus cum ſis generoſus auorum,
Exſuperas morum nobilitate genus. (q)

(q) *Ouid. lib. 4. eleg. 3.*

Te potiùs, non tuos maiores, tuam virtutem, non tuam familiam, decus tuum, non tuum genus, tuis, inquam, te virtutibus, non alienis floribus exornandum ſuſcepi. Lateat quidquid eſt generis tui, à quo, & ſi in te magni nominis ſplendor deriuetur, tuo tamen, non alieno fulgore ſplendere concupiſcis:

Nàm quanquàm antiqua gentis ſuperent tibi laudes,
Non tua maiorum contenta eſt gloria fama,
Nec quaris, quid qua Iudex ſub imagine dicat,

Sed

Sed generis priſcos contendis vincere honores,
Quàm tibi maiores, maius decus ipſe futuris. (r) (r)*Tibul.carm.lib.4.*

O quanta illa nunc tuæ virtutis eſt amplitudo, quam ampla, glorioſaque dignitatis excellentia. *Te fama,* (s) *te gloria, te ad ſydera tollit humus.* (s) *Plin. ad Traian.*

O virtus egregia, doctrina admiranda, nobilitas, & authoritas eximia, probitas, & integritas ſpectata. Agedùm verò, quis in te iſta requirat, quæ perfectiſsima in re admiratur, & obſtupeſcit? Quorum dico conſcium habes nobilium ordinē vniuerſum, teſtem Regem Inuictiſsimum, præconem famam æternam? Si virtutem quis requirat, tuo generi eſt innata, & hæreditariam à maioribus habuiſti; Si doctrina quæratur, ætas prima ex decurſu tot Regionum, & laboribus tot exhauſtis in otio literatum hanc collegit: ſi nobilitas deſideretur, duplicem habes, ſanguinis vnam à maioribus, virtutis alteram à te: Si probitas deſideretur, de te mentiri fama veretur. Nequè tamen eſt, quin glorioſam Neapolim noſtram exclamem, quæ te protulit; Felicem, quæ te virum gremio complexa, magnum habet decus ſuum, & propugnatorem. Equidem ad magna natum Patria benigniſsimo ſinu excepit adoleſcentem, ac primo robore iàm ætatis ſpatia ſuperantem indolem aliquandiù continuit; *Et quod* (t) *grandæuus de impetratione nunquam certus optauit, hoc tibi adoleſcenti ſupremum munus inceſſit.* Quod humanum magis exſuperat captum, te aſpicere in Senatu, in foro, incredibili memoriæ, dictionis, ac ingenij felicitate. (t) *Caſsiodor. 2. var. epiſt. 15.*

Ore loqui docto, & virtutem oſtendere factis. (u) (u *Homer. Iliad.* 1. 4.43.

Contendit (x) *flos ætatis, & maturitas mentis, ſed potiùs illa ſuperauit, quæ nos ad virtutum gradus, gloriamque perducit, quapropter aptamus munera nomini, & meritis tuis, vt arcana regia fidelis accipias, vir eloquens literatam reperias dignitatem. Nunc cauſas glorioſas iudicas, quas laudabiliter perorabas.* Poſſumus, ſpectabilis Vir, te quidem admirare, ſed virtutes tuas, & tot res à te præclarè geſtas non poſſumus enumerare. Quis dicat, quæ in Aula, & in oculis Regis admirantis ſumma induſtria peregiſti? Quis concipiat ſatis vnquam, quanta æquitate, quanta deniquè ſubtilitate inextricabiles lites enodaris, cum in ſupremo nunc Italiæ Conſilio, nunc Mediolani, nunc Neapoli ſumma cum authoritate reſidens, magnificentiſsimum nobilitatis vniuerſæ conſeſſum in tui vnius admirationem pertraxiſti. (x) *M. Aurel. Caſſiod. lib. 8. epiſt. 18.*

Te clamore vocant iterumque iterumque ſupremo. (y) (y) *Ouid. ad Liuiam circa med.*

Virtus enim tua lucem ſuam in Vrbem hanc, ac remotiſsimas Orbis oras diffundens, tuis in primis te carum effecit, externis deſiderium iniecit magnum; Cum Regi, ac toti Reipublicæ toties eſſes probatus, cum apicem attigiſset tua virtus, & quantum patriæ prodeſse poſſes, nemo ignoraret; Deo, ac Rege ſtatuentibus, virtute tua poſtulante, Supremo Senatorio Ordini es adiunctus. Quid nunc dicam de iuſtitia, quam ità exerces, vt per te æquitas vigeat, iniquitas exulet, tranquillitas regnet. Teſtes ſunt iuſtiſsima illa Tribunalia, in qui-

quibus aſsidebas. Teſtis eſt tua æquitas, quam in Summo
Aſtręæ Solio moderaris. Quid ampliùs dicemus? Felicemnè
Regem? Cuius tantus Aerarij Theſaurus, quo ſtudio, quauè
induſtria, quot laboribus adauctus? Aut quibus iuribus de-
fenſus, & conſeruatus fuerit? Cum in Supremo Regalis Aulę
Tribunali præſideres, fideliter, feliciterque, abſque omni ſub-
ditorum iniuria agebas, quod erat Regi probatum, Regno vti-
le, tibi ipſi glorioſum; Et cum magna tua laude negotia pro
communi omnium bono agitans, inde Tribunalia, commiſsas
tibi Regiones peruigili cura gubernaſti; Et è Supremo Itali-
co Senatu Mediolani primam Magni Cancellarij dignitatem
adeptus, vbi etiam Magiſtratuum fuiſti integerrimus Cen-
(z) *Caſſiod. lib. 8. ep. 19.* ſor; *Credidis (z) fortè Principes viri, nouam in hunc, impetratamque apparuiſſe prudētiam, origo eius hæreditarias ſibi literas vendicauit, qui ità in Mediolanenſi foro reſplenduit, vt æterno fructu è Tulliano ceſpite pullularet*; Mox Neapoli Regiam Cancel-
lariam, Regentis decus proauitum familiæ tuæ, ac tibi prome-
ritum obtinuiſti; Dignus quippè, vt tuis meritis omnium vti-
litatem, plurimorum ſalutem, Regis tui amãtiſsimi honorem,
(a) *Idem epiſt. 21.* complecterreris; *Honorem (a) ſiquidem celſum, ſed qui tuis meri-*
(b) *Idem lib. 2. ep. 2.* *tis probetur eſſe æqualis. Currat (b) quinimò honorum gratia per parentes. Tende igitur ad laudum celſa veſtigia, vt priores tuos, quos honore reparas, virtute tranſcendas.* Fortunatam nè Pa-
triã magis appello? *Fortunata, (c) inquam, & inuidioſa Neapo-*
lis, literarum domus auguſtiſſima, quæ, ſi Maroni quondam dul-
(c) *Franc. Petrarch. famil. epiſt. lib. 1. epiſt. 1.* *cis viſa es, quantùm nunc dulcior videris, vbi ingeniorum, ac ſtudiorum æquiſſimus extimator habitat.* Tu namque is es, qui
noſtræ Patriæ fauſto omine natus, *vt ciuilia (d) æquus trutinator examines, tantamque famam tuam habita maturitate cu-*
(d) *Caſſiod. lib. 6. ep. 23.* *ſtodias, quantum te illi Populo, vel in leui culpa facilè diſplicere cognoſcas. Vrbs Neapolis ornata multitudine Ciuium, abundans marinis, terreniſque delicijs, vt dulciſſimam vitam te ibidem inueniſſe diiudices, ſi nullis amaritudinibus miſcearis.* Emeritus
es propterea vt ipſius fideliſsimè Ciuitatis Annonæ Præfectus
vnanimi omnium conſenſu legereris; *Tui ſiquidem (e) ſtudij*
(e) *Ibid. ep. 18.* *eſt, vt Sacratiſſimæ Vrbi præparetur annona, vbique redundet panis copia, & tàm magnus Populus, tanquàm vna menſa ſatietur. Non immeritò Pompeius fertur, copiæ quantitate prouiſa vſque ad rerum perueniſſe faſtigia, quia meritò ſingularis eſt amor populi, cum potuerit à penuria liberari; Hinc ille gratificationem meruit, plauſumque Populorum; Hinc vnicè ſemper amatus eſt, & in gratia Ciuium omnium vicit facta maiorum.* Augetur etiam
ex hoc tuæ gloriæ præconium, & non vna, aut altera conten-
ta lauro, multiplicem ſibi æuiternæ laudis coronam intexit;
(f) *Caſſiod. lib. 6. ep. 23.* Etenim *quid meliùs (f) quam illum populum gratum reſpicere, cui cognoſcaris præſidere? quale eſt perfrui fauore multorum, & illas voces accipere, quas, & clementes Dominos delectat audire.*

Ciuium grato animo acceſſit Patritiorum fauor, & Regis
noſtri Inuictiſſimi placitum, quo noſtris hiſce temporibus, &
non anteà huius Vrbis Sedilibus, exteras quaſdam familias
alliciendi præbuit facultatem, quorum animos ità pertraxi-

ſti,

ſti, vt promeritus ſis, nemine penitùs diſſentiente, ſed omnium Nobilium cętu, viuis ſuffragijs applaudente, ac antiquiſsimæ Familiæ tuę ſumma nobilitate à tempore, quo Neapolim aduenit, iam promerente, albo calculo ad honores Illuſtris Portæ Nouæ Sedilis huius inclytæ Vrbis adſcribi.

Omnis in hoc vno varijs diſcordia ceſſit
Ordinibus: lætatur eques, plauditq; Senator,
Votaq; patritio certant plebeia fauori. (g)

Nequè omnium eſt, ea ſumma virtute patrare, quæ facis, hominum autem omnium eſt te amare, *noſter hic, magnus, qui cum fortuna virtutem adæquauit,* (h) ut iure optimo egregius, Sacerq; vates Parthenopæus (*i*) de Te ità cecinerit.

Zodiacum emenſus per ſingula ſigna forenſem,
Pergis idem fido lumine Solis iter.
Publica res olim nullam te Præſide noctem
Palluit, aut dubio nubila iura dolo.
Hiſpanas inter Siren Campana Curules
Sentit in Occiduos Te ſibi ferre dies.
Rexit, & Inſubres populus Epidaurius Anguis,
Cum Themis è nutu ſplenduit aucta ſuo.
Arduum id eſt, Fiſco annonam indulgere ſequeſtro,
Et ſimùl vrbanis conſuluiſſe focis.
Tanta operum Moles, tanti decora alta laboris
Fixa tibi meritę ſydera laudis alunt.
Nunc Regum latus eſt, patryſq; optabile votis
Solſtitium præſtas: hoc quoque Solis habes.

Admiror hæc libentèr, eloqui verò nõ poſsũ. Generoſũ tuum animum repræſentant tui liberi *D. Didacus*, & *D. Ioannes*, non tam quod ex te nati, quàm quod glorioſis tuis veſtigijs inſiſtunt; & mores ſequuntur nobiliſſimæ matris D. Mariæ Vrſinæ ex Comitibus Pacentri, & Oppidi, ex antiquiſſima, & nobiliſſima proſapia (*k*) inter familias non dum Regni, verum Italiæ excelſiores. Habet Rex, quod in ijs ſperet, habet Patria, quod in ijs confidat. Ille tuus *D. Didacus*, patriæ virtutis imitator, cuius animus ad omnẽ prudentiã factus, inſigni generoſitate in Cathalonia pro Catholica Maieſtate ſtrenuè militãdo, maiorũ triũphos iterare iàm pergit. Ille tuus *D. Ioannes* tui ipſius ſimulachrũ, quẽ cum videas, omnia, & sũma ſperes, qui ſe ſacroſancto matrimonij fœdere coniunxit cum nobiliſſima *D. Magdalena de Triuultio*, ex antiquiſſima pariter in Italia, ac florentiſſima Mediolanenſi progenie (*l*), ex qua tot belli Duces egregij, ac domi celeberrimi emanarunt Heroes. In illis profectò ſpecioſas generis imagines, & tot Patriæ, ac Regi, animi tui obſides relinques. Felix Patria noſtra, quæ illos iàm habet, nec plùs ſperari potuit, nec ſpei reſponderi feliciùs.

Sed quò tua me virtus rapit? Tempus eſt, vt vela contrahamus, *& meliùs eſt ſilere* (*m*), *quàm pauca dicere: Dixi* (*n*) *pro pè plura, quam potui, ſed pauciora, quàm debui, vt iuſtiſsima mihi cauſa ſit propitio munere tuo, & nunc deſinendi, & ſæpè dicendi.* Accipe hoc voluntatis argumentum, & debiti cenſus mo-

(g) *Claudian. de laudib. Stilich. Paneg. 3.*

(h) *M. Tull. pro Archia.*

(i) *P. Iacobus Lubranus Neap. Soc. Ieſu Epigrammaton lib. 8. Epigr. 12.*

(K) *Franciſc. Sanſouin. in pecul. lib. de famil. Vrſina, Mazzell. in deſcription. Regn. Neap. l. 2. fol. 725. Franc. de Petris lib. 2. hiſtor. Neap. fol. 185.*

(l) *Chaſſan. in Cathal. glor. mund. p. 1. conſid. 66. in fin. Ep. Iouius lib. 4. elog. fol. 147. Et conuiuium factum per Triuultiũ pace, ac bello clarum, occaſione coniugij cũ nobili Neapolitana, recenſet Angel. Politianus epiſt. lib. 12. pag. 198.*

(m) *Salluſtius.*

(n) *Eumen. in Panegir. ad Conſtant. Aug.*

ni-

(o) *Senec. epiſt.81.*
(p) *Latin. Pac. in Pan. Theod. Aug.*

nimentum, *nec quantum (o), ſed à quali profectum ſit voluntate, perpenditur ; Hoc quoque (p) tuum mihi Numen indulſerit, ut ex hac Oratione, non eloquentiæ (quod nimium eſt), ſed quantulęcunque prudentiæ, & deuotæ tibi mentis teſtimonium referam,*

Nec tua, Te præter, chartis intexere quiſquam
Facta queat, ut non maiora ſuperſint;
Eſt nobis voluiſſe ſatis, nec munera parua
Reſpueris : Etiam Phœbo gratiſsima dona
Cres tulit, & cunctis Baccho iucundior hoſpes. (q)

(q) *Tibull. carm. lib. 4. ad Meſſalam.*

Vale Senator ampliſſime, Vir clariſſime. Viue Deo, Regi, Patriæ, Familiæ tuæ, ſuauiſſimis filijs tuis *D. Didaco*, & *D. Ioanni*, & glorioſæ poſteritati. Viue nobis cunctis, quibus dignitate, & amore es pater, tutela patronus, authoritate propugnator.

Sis felix, noſtrumq; leues quemcumq; laborem,
Et quo ſub Cœlo tandem, quibus Orbis in oris
Iactemur, doceas. (r)

(r) *Virgil. lib. 1. Æneid.*

Det igitur æternus Deus, vt tantum Virum communi bono conſeruet, & dùm Vrbis eſt ornamentum, diù, ac incolumem ſupereſſe velit in Orbe. Ex noſtro Muſæo Neapolitano; Reſtauratæ Salutis Anno CIↄIↄCXCII.

Dom.

DOM. D. ANTONII MATINÆ
I. C. & Canonici Neapolitani.
Ad AVCTOREM, Aduocatorum Principem,
Epigramma.

ÆRari cuſtos Latij prudentia Iani,
Cæſareas potuit nec cohibere manus,
Palladium Ærari, per te, Doctiſsime Legum,
Heſperij eſt cuſtos Numen, & æqua Themis.
Præmia virtuti bene Carolus largitur; & Orbis
Cui meritò gazas mittit vterque ſuas.

EIVSDEM DISTICHON.

NOn benè pro libro deſumptum nomen ab ære,
Cum ſit diuitijs aureus Ingenij.

Con l'occaſione dell'eruditiſsimo libro
attinente al Regio Erario,
Compoſto dal Signor Auuocato Primario
NICOLO' GAETANO AGETA.
Alla Maeſtà Cattolica
DI CARLO II.
Rè delle Spagne.

Sonetto di Federigo Meninni.

IN duo Mondi, ò grã CARLO, a cui ſouraſti,
Tè ligan il Sol, per cumular gli Erari
Di quei teſor tanto ſuperbi, e rari,
Che a contarli non è penna, che baſti.
Quindi col Tago Iſpan par che contraſti
L'Indico Gange in tributar ſuoi chiari
Metalli à Te, che non trionfi auari
Di fama eterna a la Virtute alzaſti.
Ricca mercede a' ſuoi ſudori intenſi
Ogni ſaggio hà per Te, ne gemme, ed ori,
Il Vizio mai per coronar, diſpenſi.
Dicaſi dunque: Il compartir teſori,
Che il ragunarli entro gli Erari immenſi,
Son del tuo Regio cor vanti maggiori.

Ad eundem AVCTOREM Peritiſſimum I.C.
Ioſephi Macrini I.C.
Epigramma.

QVid tantũ premis ipſe tuũ pater inuide librũ,
Et lima aſſiduus perpolis vſque tua.
Omine cum dextro in lucis iam prodeat auras:
Prodeat, & plauſus excipiat meritos.
Scripſerunt mores numeroſa volumina honeſtos,
Et qua priuata lege habeantur opes:
At qui regales gazas, æraria regni
Iuribus ornaſſet tam benè, nullus erat;
Tu rem difficilem aggreſſus conamine magno,
Dum magna hæc tractas, maximus Author eris.

ANGELI MENINNI IC. NEAPOLITANI
in laudem Operis.
DISTICHON.

DIuitiæ Iuris dum libro aptantur in vno,
Hic iure Ærari nomine dignus erit.

NICOLAO CAIETANO AGETÆ
Summo I.C., ob librum de Ærario
Eruditorum plauſu, labore, ac ſummo ingenio elaboratum.
Dom. *Antonij Froſcia Piſtorij* I.V.D.
Muſæ iuueniles ſuum exhibent Famulatum.
EPIGRAMMA.

Iã Regnis ſua forma redit, tenet, Agmina Princeps
Vnde alat, hoſtiles deſpiciatque Minas.
Ad Pompas, feſtoſque dies, ad Balnea, Fontes
Publica pro cunctis Arca miniſtrat Opes.
Circenſes ſpectans panis Plebs læta gradibus
Principis ad Natus officioſa venit.
Non tantas geminauit opes vel Quæſtor amicus
Sanguinis aut turpis nobilis Arte Lucri.
Ingenio monſtrante viam, Sollertia Fiſcum
Ditat, & Auctori pandit in Aſtra viam.
Sic tibi Pierius veniens Heliconis ab Antro
Serta Chorus Capiti nectit, AGETA, tuo.
Ardua Romanum fuerat ses condere Luſtrum,
Tu trahis ad Cenſum Regna venire tuum.
Auroram, Noctemq; ſimul, Gangemq; Tagumque
Æthiopem libras, & fera Regna getas.
Quis dedit ingentes Animos, Mentique vigorem
Iuppiter, an faciles Pallas amica Vias.
Si tua reſpicias copioſa volumina, faſtum
Et tibi grande dabit Fama ſupercilium.
Vltima Virtuti hæc ſient tentamina veſtræ;
Si non diuina MOLE ſuperbus eas.

AD EIVSDEM AVCTORIS MAXIMI I.C. LAVDEM.
Epigramma.

ERgò age? Romanæ victurus ſæcula famæ:
Sit licèt eloquio Roma ſuperba ſuo.
Diceris eloquij flumen, plaudente Senatu,
Dum maiora tuo murmure Iura ſonant.
I; Gazas reſeras, magniquæ Æraria Regis,
Par eſt: nouit opes nobilis vnda dare.

Humillimus Seruus,
ac Obſequentiſſimus Diſcipulus
V.I.D. Franciſcus Riccius Pepoli.

In Eruditiſſimi, Peritiſſimiq; I.C.
DOM. NICOLAI CAIETANI AGETA
Abſolutiſſimum de Regio Ærario opus.
EPIGRAMMA.

MAgnæ Molis erat, vaſtas inquirere gazas
Regis; at Immenſæ ſcribere Molis opus.
Tu Regum exploras opulenta æraria mundi,
Ac populis dicis Regia iura ſuis.
Tu calamo Reges ditas, rectique Solonis
Diues inexhauſtas mens tua pandit opes.
Plenum opus eſt opibus, cui non ſit, neſcio, Carum;
Nullus enim toto ditior Orbe liber.

Meritiſſimo Auctori
gratulabundus poſuit
D. Leonardus Callary phyſicæ,
ac medicinæ profeſſor.

ANTONII AGETA
Iuriſprudentiæ Profeſſoris.
AVTHORIS
Obſequentiſſimi Filij,
Parenti Optimo.

EPIGRAMMA.

ELoquar, an ſil:ſ? *premit alta ſilentia Nomen:*
Eloquar? *ad laudes impedit ora pudor;*
Non mihi quiſquis iter ſiſtat, udm buccinu Fuma
Me trahit ad eaucut ſollicitare Chelyn.
Eſt labor inſomnis liber hic, cui proxima tantùm
Pallas, & hinc Diui diceris eſſe ...
Tot noua ſublimis cœlo miracula meutis
Tollit opus, Regis quot numerantur opes.
Ærari, ingenijq; vnum admirabitur ætas
Molem, quam MOLI iure dicaſſe, ratus.
Huic Phœbus generans Aulis Regalibus aurum
Inuidet, occiduo lumine ſæpè micans.
Mentis inoccidue genitas hæc lumine gazas
Conſtruit, & vehemens non ſinit ipſa mori.
Maxima profari viſum, hęc tamen ore reuoluam
Milleno quamuis, & loquor, & ſileo.

EIVSDEM
Diſtichon.

H*Ic operis videas æternam ex nomine Molem,*
Namq; erit Ærari firmior ære liber.

Ianuarij Salſani
Ad Ingenioſiſſimum AVCTOREM, eius Sororium
Epigramma.

P*Ellæi gladio, an calamo ſubtilis AGETÆ*
Ambigo, cui maior ſit tribuendus honos.
Ille triumphales ducens per inania laurus
Iactitat hoſtiles iàm ſuperaſſe manus.
Altior hic opere æternum ſe tradidit orbi,
Dum docto Ærari pollice ſcripſit opus.
Credo equidèm, nec vana loquor; par gloria vtriq;
Inclytus ille armis, Inclytus iſte togu.

Petri Salſani
Ad Eruditiſſimum AVCTOREM, eius Sororium.
Epigramma.

A*B Ioue principium, & diuæ incunabula mētis*
Doctrinę tradunt obtinuiſſe Deam.
Sed iàm delyra ſint hæc miracula Famæ,
Fluxit ab ingenio vera Minerua tuo.

Io: Baptiſtę Salſani
Ad doctiſſimum AVCTOREM, eius Sororium.
Epigramma.

V*Elinolo fer mercator compendia dorſo,*
Fert manus hac calamo lucidiora ſuo.
Quęre per abſtruſas pretioſa pericula cryptas;
Hoc ſuperat veſtras luce volumen opes.
India ſi nullu extaret, nullaq; fodina,
Palladis hac gaza ditior Aula foret.

Eiuſdem aliud Epigramma:

S*Ola ferus mirandi operis preconiu, Ἀγέτα,*
Dum labor eſt ſolus nomen, opuſq; tuum.
Ærari feciſſe opus, haud te miror, Ἀγέτα,
Nam quæris nomen ſic retinere tuum.

Facundiſſimo Oratori, ac Sapientiſſimo I.C.
Domino
NICOLAO CAIETANO AGETA,
Aduocatorum maximo.
In eius commendatiſſimum opus Annotationum pro Regio Ærario ad Deciſiones Camerales, ſuperiori ſeculo à Perilluſtri Dom. Regente D. Annibale Moles recollectas.

ELEGIDION.

Q*Vis tibi promeritos audet virtutis honores*
Dicere: opus quis par Mole mouere potis?
Non ego: centū inflare tubas ſi in carmina Phębus
Det mihi, Cyrrhęo uut fonte propinet aquas:
Vos, ò vos Muſæ, quibus eſt ab Apolline virtus,
Dicite: Vos meritum tollite ad aſtra caput:
En Muſagetes, alto ter flumine purus
Labitur, Aonij gloria magna chori;
Scilicet eloquio pollens hic AGETA triumphat,
Et velut Amphion attrahit arte forum.
Doctum Zodiaci gyrum qua luce repleuit
Signifer hic Iuris, tot monumentu probant;
Dùm micuere ſuo Regalia Iura nitore,
Aſtręę in ſigno iure reluxet opus.
Ærari Herculeus labor eſt, ac diues amico
Hercule, propandit mentis, & Orbis opes.
Hiſtoricos olii permiſcens vndiquè flores,
Vt Numa conſilio, vel grauioru refert.
Quot Cameræ Ritus, Sacri quot ſcita Senatus
Adſunt, eximia ſedulitate docet. (*vndis,*
Quidquid habet Tagus, aut Ganges, ac Hebrus in
Vel quod Pactolus colligit amnis aquis:
Quod vel Laomedon, Crœſus, celebriſq; Phraates,
Diues Achęmenius, Mygdoniuſq; ferax:
Hic, & maiores, geminus quas pręhet IBERO
Orbis opes, promit Phoſphorus iſte nouus.
Eia age; Fama Noto ſurget velocior ipſo,
Te vaga Laurigeris Gloria tollet equis.
Ibit in aſtra decus, plauſuſq; per ora virorum,
Robora dum tellus, dum mare ſeruat aquas.

Eidem Epigramma.

Hæc rerum Moles, *docuit quas* Annibal *Atlas,*
Priſco nixa ſtatu, iure petebat opem.
Tu nouus Alcides, Moli ſupponere dextram,
Qui poteras, meritò pondera magna geris.
Haud miror, ſi aggreſſus, opus perfeceris ingens;
Quod tua non Varius tanta ſubiret onus?
I, nunc Plus Vltra; *Herculei, Vir magne, laboris*
Pro mercede tibi poſt onus adſit honos.

In ęterni amoris, ac obſequij pignus
ità pro ingenij modulo debitè,
atq; ex animo plauſit
Caietanus Ieuones
ſtudioſiſſimus Alumnus.

SERIES

SERIES

Titulorum, & Quæſtionum, ſiuè Deciſionum, quæ in hoc quadripartito Annotationum opere continentur.

IN PRIMA PARTE.

§. I.

De Regijs Fiſcalibus, fol.137.

TIT.

De Collectis, fol.174.

§. II.

De Immunitatibus conceſſis, fol.207.

Quæſt. I.

AN immunitas conceſſa Vniuerſitati comprehendat incolas, & foecularia, quæ de nouo acceſſerunt, fol.222.

Quæſt. II.

Quando Rex concedit immunitatem à functionibus fiſcalibus alicui Vniuerſitati, an illa ſit in damnum Regni, vel ipſius Regis concedentis, & quid in donatiuis, fol.234.

Quæſt. III.

Quid ſi immunitas non eſt conceſſa Vniuerſitati, ſed alicui particulari, fol.238.

Quæſt. IV.

Officiales Regij, à quibus muneribus ſint immunes; Idq; an ſit de iure, vel ſpeciali priuilegio, fol.242.

Quæſt. V.

Quæ ſint functiones ordinariæ in Regno, & quę extraordinariæ, & quid de ipſis iudicetur quoad immunitates, fol.254.

Quæſt. VI.

Munus recipiendi hoſpitij, an veniat ſub immunitate generalitèr conceſſa; Et an ſubditi teneantur gratis ſubire onus hoſpitij perpetui, fol.257.

Quæſt. VII.

An Doctores legum ſint immunes de iure communi à munere hoſpitij, & qui, fol.265.

Quæſt. VIII.

Immunitas conceſſa à functionibus fiſcalibus; an comprehendat perſonas non numeratas, fol.276.

Quæſt. IX.

De prouiſione Regis Federici, quod immunitas conceſſa de functionibus fiſcalibus, non ſe extendat vltrà carolenos quindecim, & quid ſit deſupèr obſeruatum, fol.278.

§. III.

De exactione functionũ fiſcaliũ, f.282.

Quæſt. I.

Quare diminuto numero focularioruм, adhùc eadem quantitas debeat exigi ab Vniuerſitate, fol.282.

Quæſt. II.

An Vniuerſitate in totum deficiente, debeantur fiſcales functiones, fol.303.

Quæſt. III.

An poſſint carcerari Ciues pro debito Vniuerſitatis functionum fiſcalium, fol.307.

Quæſt. IV.

Quare eſt, quod Perceptor Regius teneatur de ſuo pro reſiduis, fol.312.

Quæſt. V.

Quando Rex concedit functiones fiſcales, an, & in quo caſu intelligatur conceſſum augmentum ipſarum functionum, cum ſit noua numeratio, fol. 313.

Quæſt. VI.

An Barones, qui habent augmentum foculariorum in eorum Terris ex conceſſione, debeant etiam percipere augmentum pro rata illorum ex donatiuo facto in locum numerationis generalis, quæ fieri deberet, fol.320.

Quæſt. VII.

An Balius alicuius Baronis debeat in Parlamento Generali votare, vt Baro, an vt Procurator, fol.321.

Quæſt. VIII.

An, & qualitèr ſit verum, quod Ciues in hoc Regno non poſſunt diſcedere à propria Patria, fol.357.

Quæſt. IX.

Vniuerſitates Regni immunes à functionibus fiſcalibus, an ſint immunes à refectione murorum: Qualitèr, & quando Rex teneatur ad refectionẽ, & conſtructionẽ eorum, f.371.

Quæſt. X.

Immunitas conceſſa, an comprehendat caſum vrgentiſſimæ neceſſitatis, fol.377.

Quæſt. XI.

Immunitas generalitèr conceſſa, an comprehendat impoſitionem, & debitum pro Barricello, & impoſitionem turrium, ac viarum; Et an immunitas conceſſa per Regem alicui Vniuerſitati in perpetuum, & ad tempus ab omnibus

nibus muneribus, etiam extraordinarijs, comprehendat hanc impoſitionem, fol.386.

Quæſt. XII.

Quid ſi Vniuerſitas eſt immunis à pæna damni clandeſtini, an gaudeat pro impoſitione Barruelli, fl.391.

§. IV.

De Adoha, & ſeruitio, quod debetur Regi Sereniſſimo per Barones Regni, eius origine, qualitèr, & quomodò debeatur, & exigatur: Et de ſubuentione à Vaſallis debita Baroni, fol.393.

Quæſt. I.

An iura Portulania, Ponderum, & menſurarum liquidari, & taxari debeant in adoho, fol. 401.

Quæſt. II.

Si Baro per plures annos non ſoluerit adohum, & deinde fuerit condemnatus ad ſoluendum, an illud ſpectet ad R.Curiam, an ad Barones, vel ad Populos: Et de donatiuis, quæ fiunt in Regno, qualitèr exigantur, & qualitèr Barones taxentur, fol.404.

Quæſt. III.

Feuda deuoluta Regia Curiæ, an, & quando poſſint de nouo concedi ſecundum taxam antiquam, & non facta noua taxatione, f.406.

Quæſt. IV.

An immunitas ſimplicitèr, & generaliter conceſſa comprehendat donatiuum, fol.414.

Quæſt V.

Conceſſa immunitate per Regem alicui Vniuerſitati, vel Baroni à donatiuis, an illa rata cedat in damnum Regis, vel Regni, ſtante clauſula, quæ apponitur, quod nemo ſit exemptus, fol 423.

Quæſt. VI.

Facto augmento functionum fiſcalium in beneficium Conceſſionarij, an debeat tunc augeri etiam taxa adohi, fol.426.

§. V.

De Cameris reſeruatis, fol.428.

Quæſt. Vnica.

Quando Rex huius Regni poſſit exigere ſeruitia à Baronibus pro ſeruitio alterius Regni, fol. 432.

De conuentione *inter Regiam Curiã, & Regnũ, quod vice generalis numerationis faciendæ in Regno pro eodem anno 1576. detur eidem Curiæ vnus millio, fol.439.*

Artic I. additus.

An Terræ, & Ciuitates Regni, quæ fuerunt immunes à functionibus fiſcalibus, deberent ſoluere pro rata focularioru̅m, fol.441.

Artic.II. additus.

Si Terræ prædictæ immunes erant, an hæc rata immunitatis deberet calculari in damnum Curiæ, vel in damnum Regni, fol.442.

Artic.III. additus.

Terræ, vel Ciuitates, quæ ſunt immunes ab ordinarijs, non tamen à donatiuis, an tenerentur ſoluere, ſaltem pro rata aliqua, & pro qua, fol.442.

Artic.IV. additus.

An Terræ, ſeù Ciuitates, quæ tunc temporis reperiebantur grauatæ in numero foculariorũ, deberent releuari in ſolutione, & quomodò, fol.443.

Artic.V. additus.

An numeratio annalis, quæ fit fumantium Sclauonum, fieri deberet, etiam reſpectu donatiui, f.443.

§. VI.

De Iure Dohanarum, fol.444.

Membr. I.

De Iure Plateæ, ibid.fol.449.

Membr. II.

De Iure Fundici, fol.457.

Quæſt. Vnica.

An ius fundici debeatur in toto Regno, & in omnibus fundicis, licet ab aliquibus ipſorum non fuerit ſolitum exigi per territorium, fol.465.

Membr. III.

De Iure Ancoragij, fol.468.

Membr. IV.

De Iure nouæ gabellæ, fol.474.

Membr. V.

De Iure Reficæ, fol.477.

Membr. VI.

De Iure Ponderaturæ, & Menſuraturæ, fol.478.

Membr. VII.

De Iure Imbarcaturæ, fol.483.

Membr. VIII.

De Iure exituræ, fol.484.

Membr. IX.

De vltimis exituris Regni, quæ Ius. Decimi dicuntur, fol.489.

Omnes Dohanæ Regni quot ſint, quomodò diuiſæ, & quanti valeant, & qui officiales in exactione iurium deputentur, fol.492.

Quæſt. I.

Qualitèr, & quando merces incidant in commiſſum ob vectigal non ſolutum, fol.496.

Quæſt. II.

Quid ſi facta eſt profeſſio, ſed vectigal non ſolutum, negligente Publicano, an tunc districtus præteriti exigi poſſint, fol.509.

Quæſt. III.

Ius fundici, quando, & qualitèr poteſt exigi,

quan-

quando perſona immunes immittunt, vel extrahunt merces, fol.525.

Quæſt. IV.

Quid ſi merces extrahantur per intrà Regnum, vt vendantur minutim in apothęſis, an debeatur Ius fundici à perſona immuni pro futuro emptore, fol.531.

Quæſt. V.

An, & qualitèr emptor mercis teneatur pro præterito venditore incerto, fol.533.

Quæſt. VI.

Inſtantia, qualitèr currat in Tribunali Regia Cameræ in cauſis ciuilibus, & criminalibus, fol.534.

Quæſt. VII.

In cauſa intercepti, an currat inſtantia, & ea, an ſit ciuilis, vel criminalis, fol.539.

Quæſt. VIII.

Quid ſi interceptum eſt factum mixtum cum alio delicto, an tota cauſa erit ciuilis, vel criminalis, vel poſſit ſeparari, fol.543.

Quæſt. IX.

Quando perſona immunis accomodat nomen ſuũ, vt fraudetur vectigal, an ſit ciuilis, vel criminalis cauſa, fol.546.

Quæſt. X.

Quid ſi diričtus ſint ſoluti à tertio, ſed profeſſio nõ eſt facta à vero Domino, an merces incidant in commiſſum, fol.549.

Quæſt. XI.

Fiſcus, an habeat hypothecam in pecunia debitores ſui idem conſumpta, & an poſſit eam repetere à poſterioribus Creditoribus, fol.553.

Quæſt. XII.

An Arrendatores Dohanarum poſſint conducere, & ad ſe recipere Dohanas Baronum, etiam ipſis inuitis, fol.565.

Quæſt. XIII.

Si quis ſemèl ſoluit diričtus, volens extrahere, demùm ſe pœnituit, an repetat diričtus ſolutos, fol.571.

Quæſt. XIV.

An fructus rei feudalis ſint immunes à diričtu Regiarum Dohanarum, vt à Collectis, fol.573.

Quæſt. XV.

An mercibus non extantibus poterit Publicanus petère pretium, quando diričtus ſunt fraudati, fol.577.

IN SECVNDA PARTE.

§. VII.

De Immunitate, fol.1.

Quæſt. I.

DE eo, qui habet duodecim filios, an, & qualitèr, quando, & quomodò ſit immunis, & quibus immunitatibus gaudeat, fol.2.

Quæſt. II.

An immunitas duret morientibus filijs, fol.10.

Quæſt. III.

Quid ſi filia non ſit mortua, ſed nupta, & viuat ſeorſim à patre, fol.11.

Quæſt. IV.

Quid ſi moriatur aliquis ex filijs, lite pendente, ſupèr immunitate petita per patrem; & quid filio in vtero exiſtente, fol.12.

Quæſt. V.

Quid ſi pater habeat vndecim filios, & vnum nepotem ex filio viuente, fol.17.

Quæſt. VI.

Quid ſi pater habeat ſex, vel octo filios, & cæteros nepotes, etiam ex filio præmortuo, f.18.

Quæſt. VII.

Quid ſi pater habet filium, & vndecim nepotes ex filio præmortuo, fol 20.

Quæſt. VIII.

An vidua cum duodecim filijs debeat gaudere, fol.20.

Quæſt. IX.

An pater duodecim filiorum gaudeat immunitate gabellę grani pro rotulo in Ciuitate Neapolis, fol 24.

Quæſt. X. addita.

Quid ſi vnus ex iſtis duodecim filijs eſſet monachus, an debeat pater gaudere immunitate, fol.32.

§. VIII.

De Ciuilitate Neapolitana acquirenda, f.37.

Quæſt. I.

Qualitèr quis dicatur Ciuis Neapolitanus ad finem gaudendi immunitatibus, fol.39.

Quæſt. II.

Ortus Neapoli, matre tamen in fraudem parturiente intùs Ciuitatem, an gaudeat immunitate, qua gaudent Ciues Neapolitani, fol.53.

Quæſt. III.

An infidelis baptizatus gaudeat, vt Ciuis ortus in loco baptiſmi, fol.54.

Quæſt. IV.

Qui non habet domum propriam, ſed dotalem, an gaudeat ſeruata forma Regię Pragmaticæ, fol 56.

Quæſt. V.

Expoſiti, an gaudeant, prout orti in loco, vbi exponuntur, fol.457.

Quæſt. VI.

An ille, qui eſt ortus extrà Ciuitatem Neapolis in aliqua parte, in qua parentes non conſtituerunt domicilium, ſed erant tranſeuntes, vel ad tempus trahebant ibi moram, an gaudeat vti Neapolitanus, fol.64.

Quæſt. VII.

Si quis in Ciuitate non naſcitur, nec eſt filius orti, ſed eſt filius Ciuis allecti, vel eius, qui eſt Ciuis per Pragm. an debeat gaudere, fol.68.

Quæſt. VIII.

Externus, qui habuit vxorem Neapolitanam, &

domini propriam, an poterit petere immunitatem, poſt mortem vxoris, fol.69.

Quæſt. IX.

Qualitèr, & quomodò debeat Ciuilitas Neapolitana probari, fol.71.

§. IX.

De Iure Baiulationum.

Quæſt. I.

An pœnę damnorum datorum, vel contrauentionis bannorum, eò ipſo, quod exiguntur, debeant reputari, tanquàm iura Baiulationis, vel tanquàm prouentus generalis iuriſdictionis, fol.83.

Quæſt. II.

Nundinæ, & Mercatus, an fieri poſſint, etiam citrà immunitatem, ſine ordine Regio, f.84.

Quæſt. III.

An ſub generali abolitione facta per Regem, comprehendantur cauſæ interceptorum, fol.104.

Quæſt. IV.

An ſub generali abolitione prædicta veniant pænę prouenientes ex incuſationibus obligationum penès acta, inſtrumentorumq; ſecundùm formam Ritus M.C.V. præſentatione, fol 108.

Quæſt. V.

An hæc indulgentia generalis conceſſa per Regiam Maieſtatem comprehendat vaſallos Baronum, fol.110.

§. X.

De Gabellis, fol. 115.

De Gabella, & tertiaria vini, fol.116.

Quæſt. Vnica.

An etiam Rex de iure poſſit cogere Ciuitatem ad retrocedendam ſibi gabellam, fol.122.

§. XI.

De Gabella Equorum, fol. 125.

Quæſt. Vnica.

An mulier dans in dotem equos æſtimatos, teneatur ſoluere hanc gabellam, fol.128.

§. XII.

De Gabella Sbarrarum, ſeù li *Cenſali dell'Annunziata, fol 129.*

Quæſt. Vnica.

An, & qualitèr Neapolitani teneantur ad hanc gabellam, fol.137.

§. XIII.

De gabella Carnis, hædorum, ouorum, & volatilium, fol.153.

§. XIV.

De Iuribus Paſſuum, fol.161.

Quæſt. I.

Vtrùm Barones poſſint vocari ad exhibendum titulum Iuris paſſuum, fol.171.

Quæſt. II.

An ſit permittenda exactio pro bonis, quæ pro vſu tranſuehuntur, fol.196.

Quæſt. III.

Pro homine, & Capite libero, an poſſit exigi pedagium, fol.204.

Quæſt. IV.

An de corpore mortuo debeatur paſſagium f.205.

Quæſt. V. duplicata.

An ius fundici debeatur in toto Regno, & in omnibus fundicis ipſius, licet in aliquibus ipſorum non fuerit ſolitum exigi in præteritum, fol.223.

Quæſt. VI.

Valor mercium æſtimetur nè tempore extractionis, an tempore immiſſionis in Dohanam, f.225.

De Dohana Menæ pecudum Apuliæ.

§.1. fol.229.

§.2. fol.234.

§.3. fol.240.

§.4. fol.243.

§.5. fol.245.

§.6. fol.246.

§.7. fol.247.

§. XV.

De Officio Magiſtri Portulani, & eius origine, fol.249.

De Iure Salmarum, fol.252.

De Iure Tractarum, fol.253.

De Iure Saponis, fol.255.

De Tracta Vini, fol.255.

De Iure Sulphuris, fol.256.

De Iure Cannabis, fol.256.

De Iure extractionis infidelium redemptorum, fol.257.

De Iure Salnitri, fol.257.

De prouentibus Magiſtri Portulani, f.259.

Quæſt. I.

Quando Rex concedit alicui Baroni Ius Portulaniæ, an intelligatur conceſſa facultas cognoſcendi de extractionibus, quæ fiunt in fraudem, & ſine licentia, & ad eum ſpectent prouentus, fol.262.

Quæſt. II.

An Regia Camera poſſit inconſulto Prorege impartiri licentiam ſecundæ extractionis faciendæ, quando bona ſemèl extrahi permiſſa, fuerunt in portu naufragata, fol.265.

Quæſt. III.

An id, quod eſt diſpoſitum, quod bona naufragata poſſunt iterum extrahi cum immunitate dirictuum, procedat, quando bona fuerunt aſſecurata, fol.267.

§. XVI.

De pœnis, quibus tenentur Officiales, qui pecuniam fiſcalem retinent, fol.268.

Quæſt. I. fol.268.

Quæſt. II.

An teneantur hi officiales inſupèr ad intereſſe, & qualitèr, fol.283.

Quæſt. III.

An Rex poſſit priuare officialem ſuo nutu, & etiā ſine cauſa, fol. 287.

Quæſt. IV.

An officia poſſint vendi à Rege, fol.293.

Quæſt.

Quæſt. V.
Officia vendibilia, an ſint in patrimonio emen-tium, fol.298.
Quæſt. VI.
Officialis ab enſatus, qualitèr, & quando poterit ſuſpendi ab eius adminiſtratione, fol.329.
Quæſt. VII.
Officialis ſuſpenſus ab officio, an amittat ſalarium, & fructus, & quid ſi eſt reſtitutus qualitèr, & quando eos recuperet, fol.338.
Quæſt. VIII.
An mortuo Officiali tranſeat in eius haredē actio criminalis pro malè per ipſum geſtis, f.341.
Quæſt. IX.
Officiales, an, et quando poſſint in eorum officijs ſubſtituere, fol 345.
Quæſt. X.
Officialis non habens facultatem ſubſtituendi ex-plicitam in ſuo priuilegio, ſed implicitè, et relatiuè ad priuilegium prædeceſſoris, an poſſit ea facultate vti, et quando, fol.348.
Quæſt. XI.
Officialis ſubſtitutus, qualitèr, et quando teneatur de culpis ſubſtituti fol.

IN TERTIA PARTE.

§. XVII.
De Naufragijs, fol.1.
Quæſt. I.
Bona naufragata, qualitèr ad Regem ſpectent, fol.1.
Quæſt. II.
An bona hoſtium Turcarum, et Pyratarum naufragata ſpectent ad Regem, vel concedantur occupanti, fol.8.
Quæſt. III.
An bona prædicta ſpectent ad Magnum Admiratum Regni, fol.16.
Quæſt. IV.
An bona hoſtium capta in Regno, ſpectent ad Exc. Proregem, vti Ducem Generalem, fol.18.
Quæſt. V.
An, et quando officialis poterit percipere præmiū de interceptis, ſi de natura ſui officij ad id tenebatur, fol.20.
§. XVIII.
De Theſauro inuento, qualitèr, & quando, & quæ pars debeatur Regiæ Curiæ, fol.22.
§. XIX.
De conceſſione penſionis ad vitam, quæ concurrere debeant, vt ſoluatur, fol.25.
Quæſt. Vnica.
An officialis mandatarius debeat ſoluere conceſſionario ſine liquida probatione eius vita, et nouo præcedente mandato, fol.25.
§. XX.
De Iuribus, quæ habet Rex in hoc Regno, fol.27.
De Iure Serici, fol.27.
De Iure Olei, fol.31.
De Iure Ferri, fol.33.
De Iure Salis, & Salinarum Regni, fol.40.
Quæſt. I.
An priuilegium Regis conceſſum Eccleſijs de tumulis ſex ſalis cuilibet ipſarum concedendis, comprehendat Eccleſias, quæ de nouo conſtructa ſunt, fol.49.
Quæſt. II.
Si duæ Eccleſiæ ſint unitæ, an debeatur duplex ſalis præſtatio, fol 51.
Quæſt. III.
Quid ſi eſt auctus numerus Monachorum in Eccleſijs, an ſit augenda præſtatio ſalis, f.51.
Quæſt. IV.
Qualitèr intelligatur clauſula appoſita in Arrendamentis, cum omnibus iuribus, quæ ad Curiam ſpectare poſſunt, *fol.53.*
Quæſt. V.
Arrendator, vel Adminiſtrator pecuniæ fiſcalis, obligatus ad ratiocinia, ſi efficitur Clericus, an, et qualitèr poſſit conueniri, fol 55.
§. XXI.
De Iure Releuiorum, fol.56.
Quæſt. I.
Si anno mortis nihil percipitur ex feudo, an debeatur releuium, et qualitèr, fol.59.
Quæſt. II.
Si pater refutat feudum filio primogenito, quo mortuo feudum reuertitur ad refutantem, an tunc debeatur releuium, fol.63.
Quæſt. III.
Si hæres infrà annum mortis feudatarij reemit feudum, olim alienatum cum pacto retrouendendi, an debeatur releuium, fol.64.
Quæſt. IV.
Si mortuo feudatario, qui tenebat feudum emptum cum pacto retrouendendi, et venditor virtute pacti reemit feudum ab hærede, an debeatur releuium, fol.67.
Quæſt. V.
In releuio, an deducenda ſit vita militia, quæ ſoluitur ſecundogenitis, fol.67.
Quæſt. VI.
An vita militia diminuat releuium, fol.69.
Quæſt. VII.
In releuio, an debeat fieri deductio adohæ, quando illa non ſoluitur per feudatarium ex pacto, fol.70.
Quæſt. VIII.
An releuium poſſit exigi à tertio poſſeſſore, et quid in duplicato, fol.72.
Quæſt. IX.
Feudo refutato, qualitèr, et quando debeatur releuium, fol.74.
Quæſt. X.
An, et quando pro fructibus iuriſdictionis criminalis, vel ciuilis debeatur releuium, fol.85.
Quæſt.

Quæſt. XI.
Quando pater, et filius vnus poſt alium moriuntur in vno, eodemq; anno, an debeatur duplex releuium, fol 87.

Quæſt. XII. addita.
An releuium ſolui debeat pro omnibus fructibus induſtrialibus, qui fuerint anno mortis, an ſolùm pro fructibus terratici, et hortagiorũ, quos percepiſſet Baro, etiam ſi induſtrius non fuiſſet, fol. 88

Quæſt. XIII. addita.
Quid ſi in hæreditate feudali adeſt fluuius ſine fructu, et hæres infrà annum mortis feudatarij ædificat in eo molendinum de propria pecunia, an de illius fructuum perceptorum medietate, releuium debeatur, fol. 89.

Quæſt. XIV. addita.
An mortuo Barone, qui habebat Dohanam in feudum, in ſolutione releuij debeat fieri deductio expenſarum ſalarij, Dohanerij, et Credenzerij, fol 91.

Quæſt. XV. addita.
An debeatur releuium ab hæredibus viduæ pro feudo, quod illa priùs ſibi adiudicari fecerat pro dote, et antefato, fol. 92.

§. XXII.
De Iure Tapeti, quod vnà cum releuio debetur per hæredem Baronis, fol. 190.

Quæſt. Vnica.
Magnus Camerarius, qui habet à Rege Ius Tapeti huius Regni, ſi illud vendit, vel locat, an veniat in contractu idem Ius Tapeti, quod fortè contingit per ipſum deberi f. 102.

§. XXIII.
De Iure deuolutionis, quæ ſiuè ob lineam finitam, ſiuè culpam vaſalli, vel alio iure competit Regi in hoc Regno, fol. 109.

Quæſt. I.
Confiſcatis bonis, an Fiſcus dicatur hæres confiſcati, fol. 110.

Quæſt. II.
Aſſenſus, an ſit neceſſarius ſuper compromiſſo rei feudalis, et aſſenſus præſtitus ſuper laudo, an ſit ſufficiens, quando deficit ſuper compromiſſo, ne bona alienata deuoluantur, fol. 125.

Quæſt. III.
Iura conditionalia, qualitèr tranſeant in Fiſcum in feudo, fol. 128.

Quæſt. IV.
Feudo conceſſo maſculis, ſi ipſi deficiant, an, et quomodò Fiſcus excludatur à fœminis, f. 131.

Quæſt. V.
Augmenta, et meliorationes factæ in feudo, qualitèr, et quando intelligantur deuolutæ, ſi deuoluatur feudum, fol 134.

Quæſt. VI.
Conceſſiones factæ per Regem ad beneplacitum, qualitèr, et quando extinguantur, fol. 138.

Quæſt. VII.
Bona ſubiecta fideicommiſſo, an deuoluantur commiſſo crimine læſæ Maieſtatis, fol. 145.

Quæſt. VIII.
Si fideicommiſſum ſit factum, ſi ſine liberis deceſſerit, an bona publicentur commiſſo crimine ab illo, qui liberos procreauit, f. 148.

Quæſt. IX.
Quando in refutatione fit excluſio fœminarum, an ex hoc reddatur inualida refutatio, vel ſit ſimplex, vel conditionalis, fol. 151.

Quæſt. X.
Bona hæreticorum, à quo die intelligantur confiſcata, fol. 155.

Quæſt. XI.
An Pragmatica edita Thori anno 1505. ſit fauorabilis, vel odioſa, fol. 156.

Quæſt. XII.
Duo conceſſionarij, ſi habeant cauſam ab iiſdem Regibus, vel diuerſis, an habeat locum exceptio Pragmaticæ editæ Thori, fol. 158.

Quæſt. XIII.
An ad hoc, vt habeat locum ſupradicta Pragmatica, requiratur, quod eam allegans fuerit in poſſeſſione tempore, quo fuit edita, vel etiam comprehendat futuros poſſeſſores, fol. 159.

Quæſt. XIV.
An ſufficiat, quod adſit factum Regis, licet non adſit cauſa, nec animus Regis, ad hoc, vt vindicet ſibi locum Pragmatica, fol. 160.

Quæſt. XV.
An ſola confirmatio Regis ſit ſufficiens, vt poſſit opponi exceptio Pragmaticæ, fol. 161.

Quæſt. XVI.
An poſſit ſupradicta Pragmaticæ exceptio opponi contra Eccleſiam, fol 163.

Quæſt. XVII.
An hæc Pragmaticæ exceptio poſſit opponi contrà habentem titulum à Rege Catholico, et an, et quando Rex Catholicus teneatur ad promiſſa per Regem Federicum, fol. 164.

Quæſt. XVIII.
An hæc Pragmaticæ exceptio poſſit opponi à Fiſco, fol. 166.

Quæſt. XIX.
An poſſit ſupradicta exceptio Pragmaticæ apponi contrà agentem hypothecaria, et ſi non eſt appoſita, an ex hoc poſſit dici de nullitate ſententiæ, fol. 167.

Quæſt. XX.
An, et quando exceptio Pragmatica edita Thori poſſit ad merita reſeruari, fol. 168.

Quæſt. XXI.
Facta conceſſione feudi duobus fratribus, an habeat locum ius accreſcendi, fol. 169.

Quæſt. XXII.
Conceſſione facta per Regem de officio aliquo per ceſſionem, ſeù renunciationem, an habeat locum, ſi vacauerit officium per mortem f. 171.

Quæſt.

Quæſt. XXIII.

Quando ſit conceſſio per Baronem de ſubfeudo ſecundùm quid, et aſſenſus eſt difformis conceſſioni, an, et quando teneat conceſſio, fol. 174.

Quæſt. XXIV. addita.

An vita militia debita ſecundogenito, quæratur Fiſco, ob rebellionem illius, durante vita eiuſdem, fol. 178.

§. XXIV.

De Demanio Vniuerſitatum, fol. 178.

Quæſt. I.

Qualitèr competat ius prælationis in Regium Demanium alicui Vniuerſitati, quæ venditur ab eius Barone, fol. 178.

Quæſt. II.

An hoc ius prælationis competat Vniuerſitati pro aliqua parte iuriſdictionis, quæ venditur, ipſa permanente ſub dominio Baronis, f. 184.

Quæſt. III.

Si venditur iuriſdictio criminalis à domino iuriſdictionis prædictę, an hoc ius pręlationis competat Vniuerſitati ſuper iuriſdictione criminali vendita, fol. 186.

Quæſt. IV.

An Vniuerſitati volenti admitti ad pręlationem, poſſit præfigi tempus ad faciendum depoſitum, quo elapſo præcludatur via, fol. 187.

Quæſt. V.

An Vniuerſitas admiſſa ad demanium teneatur ſoluere pretium ſolutum per emptorem, et amplius intereſſe ipſius pretij, fol. 189.

Quæſt. VI.

Baro ſi vendat Vniuerſitatem in demanium Curię, an poſsit ſe pęnitere ante impetratum aſſenſum, fol 189.

Quæſt. VII.

Actio ad demanium, an competat vendito feudo cum pacto de retrouendendo, ſi contractus fuerit ſimulatus, fol. 190.

Quæſt. VIII.

Vniuerſitatibus, an competat in integrum reſtitutio aduersùs demanium non petitum, fol 191.

Ad materiam Cap. Regni ex præſumptuoſæ.

§. XXV.

An, et quando mortuo feudatario competat Fiſco ſequeſtratio feudi, pendente lite de legitimo ſucceſſore, iuxtà formam dicti Capituli, fol. 193.

IN QVARTA PARTE.

§. XXVI.

De Iuſtitia tituli, & poſſeſſionis Regis noſtri Catholici Hiſpaniarum ſuper hoc Regno Siciliæ citrà Pharum, fol. 1.

§. XXVII.

De origine Tribunalis Regiæ Cameræ Summariæ, fol. 10.

§. XXVIII.

De nomine Cameræ Summariæ, & de eius diuiſione à Magiſtris Rationalibus, fol. 19.

§. XXIX.

De origine Præſidentium, ac Locumtenentis Regiæ Cameræ, eorumq; immunitatibus, & priuilegijs, fol. 55.

MANTISSA

Variarum Recollectionum, continens,

Reſponſa duo Spect. Dom. Regentis D. Annibalis Moles, quorum vnum de ſucceſſione Portugalliæ pro Rege Catholico; alterum pro Ser. Infanta Heliſabeth in ſucceſſione Ducatus Britannię; cum additionibus eius digniſſimi filij D. Thomæ Moles M. C. Vic. Iudicis; atque Annotationibus eiuſdẽ Annot. Auctoris, à f. 3. ad 29.

Relationes, aliaq; plurima ſcitu digna de Regia Dohana Menæpecudum Apuliæ quoad eius originem, bonumq; regimen, à fol. 30. ad 110.

Notitiam Chronologicam circà paſſuum, ſiuè pedagiorum huius Regni prohibitiones, limitationeſq; à fol. 111. ad 134.

Elen-

Elenchus Quæſtionum, ſeù Deciſionum Dom. Reg. D. Annibalis Moles, quæ nunc primùm hic in lucem editæ ſunt.

Quæſtiones quinque ſub §.5. *tit. de Conuention. &c. p.* 1. *fol.* 441. *& ſeq.*
Quæſtio 10. §.7. *de Immunitat. p.* 2. *fol.* 32.
Quæſtiones 12. 13. 14. *&* 15. §.21. *de Iur. releu. p.* 3. *fol.* 88. *& ſeqq.*
Quæſtio 24. §.23. *p.* 3. *fol.* 176.

RITVS Regiæ Cameræ Summariæ hoc in opere, & non anteà in lucem emiſſi.

Capitula nouę gabellę Ser. Regis Alphonſi, p. 1. *fol.* 476. *n.* 15.
Ritus de Iure Quartucij, p. 2. *fol.* 157. *à n.* 28. *ad* 33.
Ritus de Officio Magiſtrorum Rationalium, p. 4. *fol.* 16. *n.* 29.
Ritus de Officio Magni Camerarij, p. 4. *fol.* 17. *& fol.* 18. *num.* 30.

NOTI

NOTITIA PRACTICA
ÆRARII VNIVERSALIS,

EX QVA

Publici reditus, diuitiæ, ac vires cuiuſq; Status, Imperij, Reipublicæ, & Principatus, non tantùm in Europæis, ſed etiam Aſiaticis, Africanis, & Americanis regionibus, facilè in vnum collecti perſpiciuntur.

Cum Prænotionibus, de præcipuis modis ad Ærarij conſtitutionem, conſeruationem, augmentum, ac adminiſtrationem obſeruandis.

OPVS HISTORICO-POLITICVM

Ad Regalia Regni Neapolis attinentibus Deciſionibus Cameralibus valdè congruens, cuilibet Magiſtratui apprimè vtile, cunctis deniquè ſtudioſis non iniucundum.

AVCTORE

NICOLAO CAIETANO AGETA,
I. C. PARTHENOPÆO,

Et in Supremis Regni Neapolis Regijs Tribunalibus ſolertiſsimo Aduocato.

ARISTOTELES I. RHETOR. CAP. IV.

De apparationibus pecuniarum, qui deliberaturus fuerit, eum oportebit reditus Ciuitatis ſcire, qui, & quanti ſint; vt ſi quis deſit, adiungatur, & ſi quis minor ſit, augeatur, &c. Atq; hæc non ſolùm ex rerum priuatarum experientia contingit contueri, ſed neceſſarium eſt, eorum, quæ alij inuenerunt, hiſtoricum eſſe, ad eam, quæ de his habetur, deliberationem.

I N D E X
ÆRARII VNIVERSALIS.

PRÆNOTIO I.

De huius Opuſculi Inſtituto, & Syllabo Scriptorum, quorum opera hoc in argumento Auctor vſus fuit.

PRÆNOTIO II.

De Ærarij conſtituendi vtilitate, ac neceſsitate.

PRÆNOTIO III.

De Ærarij Conſeruatione.

PRÆNOTIO IV.

De Ærarij augmentatione.

PRÆNOTIO V.

De Ærarij adminiſtratione, & Regijs Adminiſtris, qui geſtis, ac ſcriptis in hoc Regno Neap. floruerunt.

PRÆNOTIO VI.

De Redituum notitia, & Rationario, ſiuè Breuiario Principi conficiendo.

DE ÆRARIO, DIVITIIS, REditibus, ac Viribus cuiuſq; Status, Imperij, Reipublicæ, ac Principatus.

PARS I.

IN EVROPA.

Præliminaria.

Caput I. Atheniensium, & Laconum.
Cap. II. Veteris Romæ.
Cap. III. Summi Pontificis.
§. 1. Status Vrbinas.
Cap. IV. Imperatoris Romano-Germanici.
Cap. V. Hiſpaniarum Monarchæ.
§. 1. Regnum Neapolitanum.
§. 2. Sicilia.
§. 3. Sardinia.
§. 4. Mediolanenſis Status.
§. 5. Flandria.
§. 6. Baleares Inſulæ.
§. 7. Pityuſæ Inſ.
§. 8. Canariæ Inſ.
§. 9. Philippinæ Inſ. & America.
Cap. VI. Regis Galliarum.
Cap. VII. Turcici Imperatoris.
Cap. VIII. Regis Angliæ.
§. 1. Regnum Scotiæ.
§. 2. Regnum Hyberniæ.
Cap. IX. Regis Succiæ.
Cap. X. Regis Daniæ.
§. 1. Regnum Noruuegiæ.
§. 2. Islandia Inſ.
Cap. XI. Regis Poloniæ.
Cap. XII. Magni Ducis Moſcouiæ.
Cap. XIII. Regni Portugalliæ.
Cap. XIV. Belgij vniti.
§. 1. Hollandia.
Cap. XV. Reip. Helueticæ.
§. 1. Rhetia.
§. 2. Geneua.
Cap. XVI. Reip. Venetæ.
Cap. XVII. Reip. Genuenſis.
Cap. XVIII. Reip. Lucenſis.
Cap. XIX. Ducis Lotharingiæ.
Cap. XX. Ducis Bauariæ.
Cap. XXI. Ducis Saxoniæ.
Cap. XXII. Ducis Palatino-Neoburgenſis.
Cap. XXIII. Marchionis Brandeburgenſis.
Cap. XXIV. Ducis Brunſuuigo-Luneburgenſis.

Cap.XXV. Ducis Holſatiæ.
Cap.XXVI. Ducis Vuirtembergenſis.
Cap.XXVII. Marchionis Badenſis, Haſſiæ, Landgrauiæ, & Ducis Megapolitani.
Cap.XXVIII. Ducis Sabaudiæ.
Cap.XXIX. Magni Ducis Etruriæ.
Cap.XXX. Ducis Mantuæ, & Montisferrati.
Cap.XXXI. Ducis Mutinæ, & Rhegij.
Cap.XXXII. Ducis Parmæ, & Placentiæ.
Cap.XXXIII. Ducis Mirandulæ.
Cap.XXXIV. De alijs Italiæ Principibus.

PARS II.

IN ASIA.

Præliminaria.

Caput I. Regni Iudæorum.
Cap. II. Regni Ægypti.
Cap. III. Magni Chan Tartari.
Cap. IV. Regum Chinenſium, ſeù Sinarum.
Cap. V. Regis Perſiæ.
Cap. VI. Magni Mogolis Indorum.
Cap. VII. Regum Iaponenſium.
Cap. VIII. Regis Narſingæ.
Cap. IX. Regis Siami.
Cap. X. Regis Pegu.
Cap. XI. Regis Calicutij.
Cap. XII. Regis Golcondæ.
Cap. XIII. Regis Iauæ.
Cap. XIV. Regis Macaſſariæ.
Cap. XV. Regis Tunchini.
Cap. XVI. Regis Decani.
Cap. XVII. Regum Tipræ, Achemi, Aſſemi, Butani, Bornei, & Candeæ.

PARS III.

IN AFRICA.

Præliminaria.

Caput I. Presbyteri Ioannis Abyſſinorum.
Cap. II. Regis Tafiletæ.
§. 1. Regnum Marocci.
§. 2. Regnum Fezzæ.
Cap. III. Regis Monomotapæ.
Cap. IV. Regum Congi, & Anglæ.
Cap. V. Regis Adel.
Cap. VI. Regis Borni.
Cap. VII. Regum Galæ, Manemugi, Benini, Tombuti, Biafaræ, &c.

PARS IV.

IN AMERICA.

Præliminaria.

Caput I. Regni Mexicani, ſeù Nouæ Hiſpaniæ.
Cap. II. Regni Peruuiæ.
Cap. III. Terræ firmæ, ſeù Caſtellæ aureæ.
Cap. IV. Paraguayæ, Chiles, ac Floridæ.
Cap. V. Inſularum Cubæ, Iamaicæ, Hiſpaniolæ, & S.Ioannis.
Cap. VI. Inſularum Philippinarum.
Cap. VII. Braſiliæ.

Præ-

PRÆNOTIO I.

De huius Opuſculi Inſtituto, & Syllabo Scriptorum, quorum opera in hoc argumento Auctor vſus fuit.

1 QVoniam diminutæ
ſunt veritates à
filijs hominum,
vix aliquis in
alio integritatem
fidei experitur;
hinc præter cala-
mitates, quas
ignes, aquarum illuuio, bellicæ, bar-
baræq; in Europam vaſtationes attule-
re, etiam hæc acceſſerunt mala, vt alij
odio in literatos pro virili eos concul-
carint, alij ſegnes per contemptum ha-
buerint, ſtudiaq; neglexerint, vt ad
corruptionem artium, interitumq; aſ-
ſiduè tendant. Quamplura ad hæc de-
ploräda recenſent *Io: Pierius Valerian.
in libr. de infelicitat. literatorum edit.
Helmſt.* 1664. *Dan. Bartolus in Chara-
cter.liter.*, *Iac.Thomaſius in Diſſert.de
Plag.liter.* doctiſſ. *Bened. Menzinus Flo-
rentin. de liter.hom.inuidia*; ac præſtan-
tiſſimorum quorundam hominum rui-
nas ſingulari ſtudio notauit *Ioann. Biſ-
ſelius Illuſtr.Ruinar. Dec.*111.*p.*622. *&
ſeq.* necnon peritiſſ. *Theophilus Spize-
lius in Felici literato, &c.* ſiuè in egre-
gijs *Commentation.de Vitijs literatorum
edit. Auguſtæ Vindel.* 1676. itemq; *in
literato Infelici*, ſiuè *de vita, & moribus
literatorum edit. ibid.* 1680. Securiùs
quidem nobis erat opuſculum præſens
in ſinu proprio, quaſi ſub modio clau-
2 dere, quàm exponere palpebris æmu-
lorum, & faſciculum, quem inter vbe-
ra tenere delectat, transferre in thea-
trum, & deriſum (*vt in libr. de Amici-
tia* præfatur *Caſſiodorus*); Scimus enim,
quod ſtatim grunniet æmulus, & labio
virulento ſubmurmurans, compilatio-
ni adſcribet, quod hæc proponam ho-
diè in tanta librorum mole, qua olim
Iuſtiniani Imperatoris ætate Ius Ciuile
laborabat, vt veterum Iureconſulto-
rum tot millia librorum, & verſuum
commodè reſecaſſe glorietur in *Cod. de
Veter.Iure enucl.*, cuius tamèn Edictum
deteſtatur, & iniquiſſimum appellat
non modicæ lectionis peritus I.C. *An-
dreas Alciat.in l.fin.de verb.ſign.*, quan-
quàm *Io: Ludou. Viues de cauſis corrupt.
artium lib.*7.*tom.*1.*oper.fol.*430., non
putat abolitos libros illos iuſſu Princi-
pis, aut conſilio, & cura Iuriſperitorum,
ſed malignitate temporis, atq; homi-
num deſidia, vt alia multa. De hoc
alibi.
3 At literatores hi, vel rabiduli, quos
elegantèr *Cato* vitiligatores appellat,
iſto litigandi vitio, veluti morbo labo-
rantes, qui ſine cauſa, ſine diſcrimine,
quodcumq; nomen adlatrant, deſidiæ
ſuæ, ac ignauiæ videntur accuſatores,
nàm de illis dubitat nemo, quos liuo-
ris tinea comeſt, quos rubigo ſubrodit
inuidiæ, qui gloriam alterius, ſuam
pœnam, felicitatem alterius, ſuam fa-
ciunt carnificinam, vt longiuſculè in
eos inuehit in *Syllege Miſcellan.* poli-
tioris literaturæ vir *Angelus Politia-
nus*:

nus, neque hi hoſtes minore clade Remp. literariam afficiunt, quàm milites ij, qui in bello Alexandrino millia ſeptingenta voluminum combuſſerunt, ſicut *Gellius* queritur *Noct. Attic. lib. 6. cap. 17.* Legant ij, vel reliqui omnes, qui volunt; qui nolunt, abijciant, vt ſcribit *D. Hieronym. in præf. ad Eſd. & Nehem.* Neminem enim inuenimus inter doctos, qui libros auidè nõ conquiſiuerit, & cum multos haberet, plures non optarit: Omninò, vt in Cœlo non vnum dumtaxat Sydus rerum omnium artifex, & machinator Deus collocauit, ſed infinita propè ſtellarum multitudine nobiliſsimum illud corpus diſtinxit, vt ex varijs varia ſigna mortales ediſcerent; pari profectò ratione in hac ciuili vita diuerſorum veluti ingeniorum faces conſtituit, quibus ipſa colluſtraretur: At inquiunt, varia lectione obrui, & confundi ingenia; ità quidem eſt, ſi infirma ſunt, ſi tumultuaria, ſi perperàm legant, ſine duce, ſine luce, ſine fructu lectionis, teſte *Cauſino lib. 3. de Eloqu. ſacra, & hum. cap. 12.* Vndè librorum compilatores, quòd plenum vigiliarum, ſudoriſque negotium eſt, 2. *Machab. c. 2.* quaſi ſtellæ fulgebunt in perpetuas æternitates *Dan. c. 12.* Quouſq; tandem pauculos Scriptores ſtatuemus nobis, tanquàm *columnas Herculis*, ne *plus vltrà* in doctrinis progrediamur, cum mox periret liquor iſte ſcientiæ, niſi conſeruaretur in libris, *Franciſc. Bacon. de augumentis ſcient. lib. 2.*

4 Quid ergò æmulus detrahit, & oblatrat: obſtruatur os loquentis iniqua; Hoc autem Opuſculum nemini communicamus, ſed illis dumtaxàt, quibus data eſt (vt idem *Caſſiod.* ait) manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem, vt in ſimplicitate cordis familiariùs, ſi velint, inſpiciant; cuius Indicem, cauſarum præconem, NOTITIÆ PRACTICÆ nomine prænotauimus; Cum enim in *Annotationibus* ad Camerales egregij, ac præclariſsimi I.C. *Dom. Regentis D. Annibalis Moles Deciſiones* per varios, eoſq; vtiliſſimos tractatus ad rem fiſcalem attinentes, obſeruata, ac tradita ſint Regalium Iura, emolumẽta, bonorum publicorum, ac priuatorum commoda, Feudorum lucra, aliaq; in vtilitatem Ærarij excogitata: Publici boni ergò operæ pretium facturi putauimus, ſi practicabilia quoq; & Ærarij Vniuerſalis Promptuarium præſtaremus, quidquid ſcilicèt in Europa, Aſia, Africa, & America, Orbis Terrarum partibus obſeruetur, & apud Scriptores inueniatur, vt quaſi in vno faſciculo theorica iuxtà, ac praxis in tàm nobili materia, quæ cùm prodeſt, tùm etiam delectat, pertractanda comprehendatur.

5 Verùm reditus, ſiuè annuæ opes, (quos poſt *Tiraquell. Klocb. de Ærar. cap. 2. n. 19. Roderic. de annuis reditib. q. 1. à n. 1. Grypbiander lib. 2. Oeconom. legal. cap. 1. n. 65.* notant, ex eo deriuare, quod ſingulis annis redeant, ideòque ſimplici, *d*, ſcribendum, vndè reditus prædij dicitur prouentus, qui quotannis redit *l. pen. de vſu, & vſufr. leg. l. is reditus, de fũd. inſtr.* vt apud *Ouid. eleg. 3.*

At reditus iàm quiſque ſuos amat, & ſibi, quid ſit
Vtile, ſollicitis computat articulis.

Reditum à Græcis, ait *Budæus*, eſſe *obuentionem, vectigal, & quæſtum*, poteſtq; ſcribi duplici, *dd*, cum ſcilicèt à *reddo* deriuatur; Obuentiones autem, fructuſq; aduentitij, qui ex re quacunq; quotannis redeunt, à redeundo reditus dicuntur, *Brecbæus in l. frugem D. de V. S. Connan. lib. 4. c. 3. n. 5.*) Reditus, inquàm, non adeò exactè hìc deſcribuntur, vt certa de ijs ratio haberi poſſit, neq; fides in hoc facilè habenda ijs, qui annuos Imperantium reditus enumerarunt; nàm diuitiarum publicarum, tàm naturalium, quàm artificialium prouentus pro varietate circumſtantiarum perſonæ, loci, ac temporis quoque variant; Sufficiat tamèn aliqualem de ijs cognitionem præbere, quam peruigili cura, ac ſtudio ex varijs probatiſsimorum Authorum fontibus hauſimus, vt noſtro Ærario ad aliorum ſimilitudinem, ſiuè quantita-

tem

tem inſpicias, ſiuè modum, ſiuè adminiſtrationem, magis, magiſq; conſulat Princeps, eiuſuè Adminiſtri; iuuat enim aliorum exempla prę oculis habere, vt vel ea laudata imitemur, vel improbata euitemus, aut pro parte ſaltèm cuiq; Reipublicæ accomodemus, *Ariſtotele* teſte 1. *Rhetor. cap.* 4. cuius meminere *Beſold. in diſcurſ. de Ærario cap.* 7. *nu.* 2. *Fauſt. in Conſ. pro Ærar. claſſ.* 5. *ord.* 541.

7 Authores verò, quorum opera, quaſi floribus, potiſſimùm in hoc argumēto vſi ſumus, hìc recenſere lubet, vt ſua cuiq; gloria tribuatur, imò licet nil, niſi ſolam operam, & laborem contuliſſemus, totum nobis iure poſſemus vindicare, cum præſertim, vt *Plinius in præf. ad nat. hiſt.* inquit, ſors fiat ex vſura, & laus, quæ primis Scriptoribus iuſtè conceditur, non minor interdùm poſterioribus deferenda ſit, qui multa inuentis addiderunt, vel quæ à primis hauſerunt, illuminatiùs, ac ordinatiùs tradunt, *arg. l.* 2. *de orig. iur.* ibi: *Non omnia Papyrius de ſuo quidquam adiecit, ſed quod leges ſine ordine latas in vnum compoſuit.* Quod rectè agnouit *Lipſius in not. ad lib.* 1. *Polit. c.* 1. vbi ait: *Lapides, & ligna ab alijs accipio, ædificij tamen extructio, & forma tota mea eſt. Nec Aranearum textus ideò melior, quia ex ſe fila gignunt, nec noſter vilior, quia ex alienis libamus, vt apes.* Nec diſſentit *D. Hieronymus aduerſùs Vigilant. Operis mei eſt, & ſtudij multos legere, vt ex plurimis diuerſos flores carpam, non tàm probaturus omnia, quàm, quæ bona ſunt, electurus: aſſumo multos in manus meas, vt à multis multa cognoſcam.* Itemq; in libro *Saturni Affranius* ſcriptor in ea togata, quæ *Compitalia* inſcribitur, ſuis reſpondens detractoribus dicentibus, eum de *libro Menandri* non ſolùm ſententias, ſed verba integra tranſumpſiſſe, *tranſumpſi*, inquit, *ſed ea, quæ meliùs me poſſe inuenire non credidi*, apud *Caſſiod. in præf. ad lib. de amicit.*

8 Multùm igitur in hoc profuerunt *Caſpar Klocbius*, qui in *lib.* 1. *de Ærario*, nonnullorū Principum reditus, ac vires tradidit, quem notis illuſtrauit doctiſſ. *Chriſtoph. Pellerus*; Necnon *Maximilianus Fauſt. in ſuis Conſil. pro Ærario*, cuius non meminit *Pellerus*, licet recentior.

Fuere etiam plurimi, qui de omnibus Rebuſpublicis conati ſunt conſcribere Commentaria, quorum in numero duo ſunt noſtri Itali, *Franciſcus Sanſouinus*, *& Ioannes Boterus*, qui eum longè hac in parte ſuperauit, opuſque ſuum italico ſermone, *Relationem Vniuerſalem*, inſcripſit.

Ex relationibus etiam Legatorum congeſtum eſt opus illud, quod *Theſauri Politici* nomine prodijt Mediolani, verſum deindè in latinum ſermonem diuerſis titulis *à Caſparo de Ens*, *& Philippo Honorio*.

Io: Ludouicus Gothofredus in Archontologia Coſmica Speciali moderna interpres anonymi Authoris Gallici libri dicti, *les Eſtats, Empires, & Principautez du Monde*.

In Batauia nonnulli Authores *Enchiridia de Rebuſpublicis* Vniuerſi ferè Orbis edidere, vt ſunt *Simlerus*, *Contarenus*, *Ianoſtus*, & præceteris *Ioannes de Laet*, qui edidit quoque libellum *de Principatibus Italiæ*.

Idemq; argumentum aggreſſus eſt *Lucas de Linda*, cuius opus ex latino in italicum idioma verſum edidit *Venetijs* 1660. *Maiolinus Biſaccione* ſub tit. *Deſcrizzioni vniuerſali, e particolari del Mondo, e delle Republiche, di Luca di Linda.*

Hoſce autèm Rerumpublicarum Scriptores longè poſt ſe relinquit *Hermannus Conringius in Rerumpubl. Collegio*: Quod egregium opus cum alijs miſcellaneis notis additis edendum curauit inſignis I.C. *Philippus Andreas Oldenburgerus* ſub tit. *Theſaurus Rerūpublicarum totius Orbis*, quadripartitus *in* 4. *vol. in* 8. *edit.* 1675.

Conferunt *Thomæ Lanſij Conſultationes de Principatu inter Prouincias Europæ*: Necnon *Mātiſſa Conſultationū, & Orationum*, edita *Tubingæ* 1656. *n.* 8.

Geor-

Georgius Hornius in Arca Noë: *In orbe Imperante*; Et *in orbe Politico*, cui nonnullorum *additiones* acceſſerunt.

Conradus Theodorus Lincker, Theatrum Hiſtorico-Politicum, Tabulas Chronologicas, viciſſitudines iuxtà Regnorum variorum euentum, & in Terrarum Orbe ſummorum Principatuum ſeriem &c. exhibens, edit. Marpurgi 1664. *in fol.*

Ioannes Schildius, de Coalitione Populorum, ac Rerumpublicarum libri III.

Mr. Chapuzeau l. Europe Viuante, ou Relation Hiſtorique, & Politique de tous les Eſtats 3. vol. edit. Geneuæ 1667. *in* 4.

Io: Fridericus Popping, Orbis illuſtratus, ſeù noua Hiſtorico-Politico Geographica Imperiorum, Rerum publicarum per totum Terrarum Orbem deſcriptio, edit. Ratzeburgi 1668. *in* 12.

Prodijt item *Ioannis Andreæ Boſſij Introductio Generalis in Notitiam Rerumpublicarum Orbis vniuerſi*. Accedunt eiuſdem *Diſſertationes de Statu Europæ, Ienæ* 1676. *in* 4.

Auctor anonymus Manualis Politici toto lib. 3. edit. Ienæ 1687.

In nonnullis etiam adiumento fuere *Hiſpania Illuſtrata in 4. vol. edit. Francofurti* 1603., necnon *Io: Solorzanus in egregijs libris de Indiarum iure*, *Sebaſt. Munſteri Coſmographia*, *Atlas Gerhardi Mercatoris*, *Geographica Orbis notitia Fournier*, *Coſmographia Pauli Merulæ*, *Theatrum Vitæ hum. Laurentij Beyerlink*, *Aurifodina Iurispublici Vveſſelingij*, *hiſtoricum Compendium Comitis Alphonſi Luſchi*, ac *Itineraria Leandri, Zeilleri, Olearij, Vilde, Suveiggeri, Tauernier*, aliorumq;, quos ſuo loco reperies.

PRÆNOTIO II.

De Ærarij conſtituendi vtilitate, ac neceſsitate.

1 MAxima neceſsitas, & præcipuum politici muneris caput eſt Ærarij, vel redituum cura: munimentum hoc Regnorum eſt, pacis, & belli ſubſidium, ſine quo Respublica vlla conſiſtit, ex quo poſſunt Superiores benemerentibus præmia, indigentibus auxilia præbere, hoſtibus terrorem inijcere; Pecunia enim, & reditus Principis, Reip. nerui ſunt, quibus eſt opus, tùm in pace, dicente *Vrbano* Pontifice, *Tributum pro pace, & quiete, quæ nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus perſoluendum*, in *c. tributum* 23. *qu.* 8. tùm in bello, aut ſuſcipiendo, aut ſuſcepto gerendo, vndè, qui pecuniam eſſe neruos rerum dixit, is præcipuè ad bellum videtur reſpexiſſe, *Plutarch. in Cleomen. fol.* 291. Cõueniuntq; *Demoſth. Olynth.* 2. *Cic. pro l. Manil. Tacit.* 2. *Annal. Quintil. declam.* 341. *Vlpianus in l.* 1. *D. de quæſt. Nou.* 149. & 161. *Cuiac.* 6. *obſ.* 19. Inſulſum proindè eſt dogma illud *Nicol. Macchiauelli in diſcurſ. ad Liuium*, pecuniam non eſſe neruum belli, à quo tota Politicorum Schola diuortium fecit, vt præcipuè videre eſt apud grauiſsimos Authores de Ærarij cura, veluti Rerumpublicarum neruo ſcribentes, *Bornitium in tract. de Ærario*, *Hermannum Latherii in tract de Cenſu*, *Chriſtoph. Beſoldum in Diſcurſu Polit. de Ærario publico*, *Caſp. Klochium in duob. libr. de Ærario*, *Maximilianum Fauſt. in Conſilijs pro Ærario*, *Henelium in tractat. polit. de Ærario*, *Hermannum Conringium de Ærario boni Principis*, *Valerium Mãnum in Memorabil.* 3. *de Ærario*, *Georg. Adamum Struuium in diſſertat.* 1. *de Ærario militari*.

2 Quapropter cum Athenienſes tempore *Themiſtoclis* Ærario caruiſſent, ad belli ſumptus comparandos violento vti remedio coacti fuerunt, *Plutar. in eius vita n.* 6. *fol.* 222. Lycurgus quoq;, qui ſuos Ærarium habere noluit, & idem amplificare finibus extẽſis Rempublicam eo ipſo prohibuit. Idq; cum armis ſumptis expeterent Lacones, belli deſtituti expenſis, mox pecuniam mutuò ſumere cogebantur, & porrò in extrema diſcrimina peruenerunt, *Ariſtot.* 2. *Politic. cap.* 7. *in fin. Io: Bodin. lib.* 6. *de Republ. c.* 2. *in princ.* Et tandèm apud Politicos ferè vapulant in Italia *Genuen-*

nuenſes, in Belgio *Antuerpienſes*, in Germania ſuperiori *Colonienſes*, *& Auguſtani*, quod publicè pauperes exiſtant, diuites priuatim, *Piccart ad Ariſtot. Polit. 2. cap. 9. ad fin.*

3 Prudentiùs verò omnes ferè gentes Theſauros habuerunt, *Zeichius Polit. 2. cap. 3. n. 1.* vt ex hìc deſcriptis Ærarijs perſpici valet; ſolertiſſimè enim diſpiciendum erit, priuſquàm extraordinaria onera indicantur, & collecta cogatur, alia nè ratio decentèr, legitimèq; conquirendæ pecuniæ inueniri queat, vt Princeps nullam vel occaſionem, neceſſitatemvè habeat à Subditis pecuniam extorquendi, aut nouis populum exactionibus diuexandi, vndè *Cicero*, cuius ingenium par Imperio Romano fuit, *lib. 2. de offic.* inquit: *Danda opera eſt, ne (quod apud maiores noſtros ſapè fiebat) propter Ærarij tenuitatem, aſſiduitatemq; bellorum, tributum ſit conferendum: Idq; ne eueniat, multò antè erit prouidendum; ſin quæ neceſſitas huius muneris alicuius Republicæ obuenerit (malo enim alteri, quam noſtra ominari, neq; tantùm de noſtra, ſed de omni Republ. diſputo) danda erit opera, vt omnes intelligant, ſi ſalui eſſe velint, neceſſitati eſſe parendum: Atq; etiam omnes, qui Rempublicam gubernarunt, conſulere debebunt, vt earum rerum copia ſit, quæ ſunt neceſſariæ.* Sicut enim grauiora ſunt, quæ ſingulos attingunt, ità certum eſt, nullum conficiendæ pecuniæ modum tàm inuiſum eſſe, quàm ſi in ſingulorum bona dirigatur, adeò vt multos Principum pecunijs acerbè cõquirendis, plus inuidiæ, quàm virium ſibi addere ſcripſerit ex *Tac. Lipſius 4. Polit. 11.* Cauendum itàq; ne dicatur

Hos illi (quod nec benè vertat) mittimus hædos.

Facius Polit. Liu. par. 1. art. 40. fol. 175.

4 Ærarium autem propriè Reipublicæ, Fiſcus Principis dicebatur Patrimonium, vt ex *Plinio*, alijſq; notabimus infrà *in Annot. ad* §. 27. *Deciſ. R. Moles*, quæ tamen vocabula, *Ærarium*, *Fiſcus*; & *Camera* hodiè confunduntur, *ibid.* Diſtinguitur verò Patrimonium, vt illud Principis dicatur Priuatum, quod vel habet quæſitum ſibi nomine proprio, vel à maioribus relictum: alio nomine quàm Principatus. Secundum verò publicum, eorum ſcilicèt, quæ annexa, & incorporata ſunt Principatui, quæ & Reipublicæ dos, vel Coronæ dicuntur, *Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ. 16. ord. 1279.*

5 Itàq; Reipublicæ, & Principis Patrimonium (ſiuè Ærarium, ſiuè facultates, ſiuè alio nomine voces, vt Hiſpani *las rentas*, vel vt Galli *finances*, aut generali nomine pecunias publicas) in duas partes diuidi debet, vt faciliùs intelligantur ea, quæ indè colliguntur, & cuius generis, & compendij ſint, in Patrimonium Ordinarium, & Extraordinarium, ſeù in Reditus Ordinarios, & Extraordinarios. Ordinarij reditus (ſiuè publicæ functiones, indictiones &c.) dicuntur propriè, qui dati erant pro dote Principi, ex quibus impenſæ ordinariæ, & ſumptus fieri poſſent, quæ tùm Principem, tùm etiam Rempubl. reſpiciebant. Ferè ſunt ij, qui ex publicis deſumuntur fundis, puta, agris, paſcuis, vineis, ſyluis, ac nemoribus: Hiſcè accedunt vectigalia propriè dicta, quæ ex rebus inuectis, vel euectis in vijs publicis, pontibus ſoluuntur, ſiuè ex venationibus ferarum, aucupijs, piſcinis, metallis, ſolo, aqua, opificijs publicis, mercatura, feudorum, ac publicorum bonorum venditione. Extraordinarij (ſiuè ſuperindicta &c.) quos non ſemper, ſed cum Reip. vrgentes cauſæ accidunt, quæ longè maiores exoptant expenſas, Princeps pro ſubditorum facultate imponere debet, vt puta, Iugatio, quæ de agris pendi ſolet, Capitatio, Hoſpitatio, & his ſimilia.

6 Quæcumq; verò pro temporum neceſſitate à Glorioſiſſimis Auſtriacis vectigalia iubentur, ſeruato regionum more, eam habent moderationem, vt eorum, qui pendere debent, facultates non excedant; Neque enim graues eſſe populis ſuis volunt, ſed patriæ neceſſitati ex ſingulorum opibus ſubuenire.

nire; Ac plerumq; ipſi ordines conceſſum vectigal colligunt, & Principibus perſoluunt, ità fit, vt populum plus æquo onerare, etſi vellent, non poſſint, ex *Phoſphoro Auſtriaco de Auguſtiſſ. Gente Auſtriaca par.2.c.36.*

7 Quibus accedunt Reditus fortuiti, ſiuè incidentes, qui non in poteſtate Principis, aut Reipublicæ eſſe videntur, ſed fortunæ potiùs commiſſi, vtpotè è bonis vacantibus, feudis caducis, & mercibus commiſsis, è bonis indignorum, committentium crimen læſæ Maieſtatis, theſauris, ſpolijs hoſtium, deuictorum tributis, & penſionibus ſociorum.

8 Reditus Ærario accomodati, ſunt vel naturales, vel induſtriales: Natura parati intelliguntur, quæ ope terræ; Arte, quæ opificijs, & artificijs manuarijs deſumuntur. Quemadmodùm igitur maxima redituum publicorum eſt varietas, vel in terris, puta, vel in aquis, vel in aere, ità ſigillatim, & intrà cancellos nequeunt conſtringi, ſed de ijs differendi latior ſe offeret campus in ſequentibus Notis, & Obſeruationibus ad Fiſcales Definitiones, & conſule, ſi liber, *Bulengerum, Obrechtum, Molinam, Bodinum, Tholoſanum, Boterum, Arumaum, Rodericum, Ferratum, Bornitium, Thomatum, Forſterum, Beſoldum, Latberum, Klockium, Fauſtum, Conringium, Mannum, Struuium*, alioſquè, qui Ærarij artes, ac remedia obſeruarunt, & annotarunt. Si autem crumena Populi eſt anima Regni, ſiuè, vt ait *Cicero lib. 3. de offic.* ſingulorum facultates, & copiæ, ſunt diuitiæ Ciuitatis; ad priuatorum lucra agnoſcenda pro ſecundario Ærario adeas *Agricolam, Creſcentium, Matthiolum, Fabricium, Cordanum, Vegetium, Fierauantum, Colerum, Sommerum, Garzonum*, & præ cæteris *Ioannem Gryphiandrum in duobus libris Oeconomic. legal. ſiuè de arte acquirendi, & conſeruandi Patrimonij*, itemq; *Io: Paulum Felvvinger in Explicatione politica Rationis diſcendi.*

PRÆNOTIO III.

De Ærarij Conſeruatione.

NON minor in conſeruandis rebus, quàm in inueniendis adhibenda cautela eſt, *Caſſiodor. 1. var. epiſt. 25.* Imò faciliùs quædam vincere,

1 quàm tueri, *Curt. lib. 4.* Et Publius Scipio, Romanæ Reip. Officiali per vias publicè deprecanti, *Iuppitèr auge Rempublicam*, replicabat *(ſatis eſſe auctam, dummodò conſeruaretur) Valer. Max. l.4.cap.1.* ideòq; apud Lacedęmonios Scutum relinquere præcipuum flagitium, *Tac. de morib. Germ.*, vt quia in Scuto ipſorum conſeruatio conſiſteret, magis, quàm enſe, quo acquiſitio tantùm denotabatur; Hinc meritò non ſolùm quærere pecuniam conuenit, teſte *Ariſtotel. lib. 1. œcon.* ſed etiam quæſitam tueri, alioqui nulla quærendi foret vtilitas. Vera autem harum facultatum ſit difficilior, aut vtilior, optimè differit *Io: Gryphiander in tract. de Inſul. cap. 28. in pr. & lib. 2. Oeconom. legal. cap. 6. à num. 19.* Ærarij autem cura, non ſolùm conſiſtit in benè conficiendi, ſed & conſeruandi, & in benè collocandi ratione, quæ ſæpè difficilior, quàm conficiendi, vt inquit *Klockius de Ærar. lib. 2. cap. 133 num. 1. Petr. Gregor. de Republ. lib. 3. cap. 8.*

2 Hircius, & Panſa olim Iulio Cæſari conſuluerunt, Principatum ijſdem medijs quàm optimè detineri, quibus quæſitus fuit, teſte *Velleio Paterc. lib. 2.* vt ſi armis ſit obtentus, etiam armis defendatur, iuxtà illud *Senecæ: quod Ciuibus inuitis tenere te ſcias, ſtrictus tuetur enſis*: Quomodò ipſe Cęſar dixit, duas res eſſe, quibus paretur, & conſeruetur potentia, pecuniam nempè, & milites, *Dio Caſſ. lib. 42.* Hinc ſi negligentia eſt modus amittendi res ſuas, *l. 1. de vſucap.*, certè diligentia erit modus acquirendi, & conſeruandi.

3 Vt ſcilicèt in primis conſideretur, ne impendia fructibus ſint maiora, *Ariſtot. lib. 2. Oecon. in princ.* Teneat menſuram,

ram, & reſpiciat finem: Itàq; ait *Io: Mariana 3.inſtit.Reg.c.7.* Principis curę referuntur, vt ſupervacaneis ſumpribus detractis, modus vectigalibus ſit: Et quod frugales homines præcipere ſolent in procuranda re familiari, cogitare diligentèr, vt expenſæ publicæ, ſi non minores, certè regio cenſu maiores non ſint; ne cogarur verſuram facere, auctoq; in dies fęnore, effundere Imperij opes. Magna, & prima eura eſſe debet, vt ſumptus ſinguli, facultati, & copiæ ſint exæquati; congruant inter ſe vectigalium ratio, & erogandi neceſſitas, ne ſi modum excedant, Respublica maioribus malis implicetur. Si maiores multò vectigalibus regij ſumptus diù erunt, haud dubia peſtis conſequetur, noua in dies tributa imperandi neceſſitates, aures Prouincialium obſurdeſcent, animiquè exaſperabuntur, *Beſold. de Ærario cap.2. nu.1.* à quo tranſcripſit *Fauſtus in Conſ. pro Ærar.claſſ.5.ord.479.*

4 Redituum etiam, Ærarijq; conſeruandi præcipuus modus in benè, parcèq; collocandi conſiſtit ratione; Parſimonia quippè opes auget, *Prou.13.v.17.* Summumq; eſt vectigal: *Mas vale regla, que renta; y donde no la ay, ella ſe pone*, quod monitum eſt optimum Hiſpanorum, *Silua Curioſa de Iulian Medrano fol.21.* Ipſiſq; etiam in prouerbio eſt, egere non poſſe, qui regulam obſeruat in expendendo, *à deſpenſa conçertada non pueda faltalle el pan*, *Beſold.d.tract.de Ærario cap.2.n.1.* eoq; non citato *Fauſt. claſſ.5. ord. 478. Gryphiand.d.lib.1.cap.7.de modis conſeruandi à num.7.*

5 Expeditiſſima proindè cenſus augēdi ratio eſt, detrahere ſumptibus, & inhibere largitiones, & gratias penſionum, ſiuè redituum, vt poſt alios obſeruat *Exc.D.D.Chriſtoph.Creſpi de Valdaura p.1.obſer.34.n.32.* quæ antè oculos optimos Gubernatores Regnorum habere debere, monet *Reg.de Ponte de poteſt.Proreg.tit.5.nu.21.* interpretando ſcilicèt Regis intentionem, quatenùs Regni neceſſitates aliud non requirāt, ſuſpendere exequutiones, Regemq; conſulere de omnibus, & non inordinatè exequutionem huiuſmodi conceſſionibus præſtare contrà Deum, Reges, & Rempublicam, ex quibus tàm ingentia mala oriuntur in depopulationem, & exterminationem Regni, ex nouis impoſitionibus, nouis donatiuis, & innumerabilibus oneribus. Quod etiam notauit *Ioannes Sepulueda Cordubenſis* Auguſtiſſ. Caroli V. Imp. celebris Hiſtoricus *lib.3. de Regno, & Regis Officio*, dùm ait: *Deinde liberalitate, & magnificentia multitudinis caritas conciliatur, quarum virtutum præceptis pleni ſunt philoſophorum libri: ſed hoc in genere cauendum Regibus eſt, ne largitionibus* (nota) *maximè perpetuis Rempubl.extenuent, & publica, regiaq; vectigalia magnoperè minuant.*

6 Ideò ſalaria, quæ otioſos, vel inutiles accipere videmus, ſunt ſubtrahenda; Nil quippè ſordidiùs, imò crudeliùs eſt, quàm ſi Rempublicam ij arrodant, qui nil in eam ſuo labore contulerunt, quod olim dixit *Antoninus Pius* Imperator, teſte *Capitolin.fol.147.* Sic, & *Almanſor Arabs*, adulatores, homineſq; inutiles omnes, quibus tamen vndequaq; ſcatent Aulæ, veſpis ſimiles eſſe dicebat, vt memorat *Botero 1. de i detti fol.57.* Prouideat omninò Princeps, nè otioſi homines, & inania officiorum nomina, Meratorum, Hiſtoricorum, Regiorum (vltrà vrgentiam) Sacerdotum, Conſiliariorum extraordinariorum, annuis ſalarijs Remp. ludibrio, prædæq; habeant, nullo præterea prouentu, *Mariana 3.d.cap.7.*

7 Quid, quæſo, neceſſarij ſunt tot Aulici Officiarij, inutiles titularij, qui more harpyarum appoſita deuorant, in necem ſubditorum? tot Secretarij, cum duo, aut quatuor amanuenſes ſufficiāt, negotijs expediendis: quorsùm tantus numerus adminiſtrorum Culinæ? quibus adhærent, vt tineæ, ſubminiſtri, & ſubminiſtrorum alij ſubminiſtri, & iſtis famuli, & famuli famulorum? Cur tot, populi ſanguine, hirudines nutriūtur? adulatores, aulici, ſtulti, vel veri

moriones, nani, naturæ monſtra? quæ in delicijs habentur, muſcæ, aſſeclæ comitatus,& ſtipatores inermes,numerus, pondus iners terræ, & fruges conſumere nati! Iſtos enim omnes expenſis publicis nutriri, in præiudicium publicum videmus &c. Quæ ſunt verba *Petri Greg.Tholoſ.de Rep. lib.22.c.5.n.2.* de ſuo tempore exclamantis.

8 Omittantur porrò opera, & ædificationes, quæ potiùs aliquam vanitatis habent oſtentationem, quàm Reipublicæ aliquam afferant vtilitatem, aut commoditatem: Inſanabili ambitione, nimioq; deſiderio ædificandi, qui ſunt capti, vt nunquam non ædificia ædificijs adijciant, ij facillimè ad res iniuſtas prolabuntur, deſtruunt, ædificant, mutant quadrata rotundis, *Latber. de cenſu lib.1.cap.12.n.8.Beſold.de Ærario cap.2.n.5.Fauſt.d.claſſ.5.ord.483.* Vel, vt *Morus ex epigrammate græco incerti Authoris lib.1.epigr.* inquit:

Ædificare domos, multorum, & paſcere ventres,
Eſt ad pauperiem ſemita recta quidem.
Litiget, ædificet, qui vult citò pauper haberi.

9 Non ſummam fortunam definiat luxu bonus Princeps, cum ſcire debeat, in virtute, non in decore, & pompa Imperium eſſe, quod olim, teſte *Lampridio*, dicebat *Alex. Seuerus*: In luxus verò, Aulicaſq; comeſſationes, & petpotationes,luſus,dulcedinem muſices, viridaria, ſpectacula,venationes,equorum, canumq; ſtudia, & alias aulicas voluptates, ſeù potiùs vanitates, inuehit vehementèr *Reinbardus Lorichius Hadamarius in locis comm. de Princip. inſtit.cap.59.& multis ſeqq.*

10 Non autem minuendi ſolummodò ſunt ſumptus, ſed & nihil vnquam de Domanio, ordinarijſq; reditibus eſt alienandum, *Sixtin.de Regal.cap.6. nu. 86.lib.1.Petr.Gregor.de Republ.lib.3.c.8. nu.1.* Quod ſi fiat, flagitium Dominationis committi, *Clapmarius* monet 5. *de arcan.Rerumpubl.cap.12.* nec quippè iuris, vel poteſtatis appellatione dignum eſt, quod Remp. euertit. Imò & à Maioribus alienata reuocari debere, neruosè tenet *P. Gregor. Tholoſ. lib. 3. cap.8. à n.1.ad 12.* Feuda, quæ è mortua familia Vaſallorum ad Dominum redeunt, non ſunt alijs de facili largienda, ſed menſæ applicanda. Infinitæ donationes, ac largitiones immanium pecuniarum indignisſimis hominibus ſunt reuocandæ, *Bodin.de Rep.lib.6.cap.6.n.657.Klockius de Ærario lib.2.cap.45.* Et ità, Neronem, an cuncta vectigalia omitti iuberet, dubitantem, docuere Senatores, diſſolutionem Imperij ſequuturam, ſi fructus, quibus Reſpublica ſuſtinetur, diminuantur, *Tacit.13.Annal.n.138.Ærod. rer.iudic.lib.5.tit.16.cap.7.* Rex etenim reditibus egens, magna calamitas eſt, *Victor. lib.2. de perſecut. Africa*; iuſtus enim metus eſt, ne ceſſantibus ſubſidijs, neceſſaria deſerantur, *Symmach. 10.epiſt.50.* Vndè & apud *Caſſiodor.1. var.19.Theodoricus* reſcribit: *Indigentiam iuſtè fugimus, quam ſuadet exceſſus, dum pernicioſa res eſt in Imperante tenuitas; & ſicut nullum grauare cupimus, ità debita nobis perdere non debemus.*

11 Viciſsim verò liberalitas propria Principum eſt, & ea præſertim ergà benemeritos,inopeſq; Principi ſemper eſt exercenda, *Apoll.de Calderini diſc.7. & 8. Caſp. Ens 2.conuiual. 2.fol. 225. Henr. Farneſ.in Apophtegm. Card. Petri Aldobrand.tit.10.de liberal.nu.574. & ſeq.Beſold.de Ærario cap.2.n. 3.Fauſt.in conſ.pro Ærario claſſ.5.ord.485.* Imitandus eſt Imperator *M.Antoninus Philoſophus*, qui in largitionibus pecuniæ publicæ, parciſsimus fuit, ſed tamèn, & bonis viris pecunias dedit, & oppidis labentibus auxilium tulit, & tributa, vel vectigalia,vbi neceſſitas non cogebat, remiſit, *Capitolin.* Hæc virtus Tiberio conſeruauit Imperium, quia ſolam illam ſemper *retinuit, cum ceteras exueret, Tacit.lib.1.Ann.*

12 Sed accerſenda ars quædam pecuniæ erogandæ; eſt quippè liberalitas prudentiæ conſors,& ſocia Religionis, *Farneſ.d.tit.10.* Ad perfectam liberalita-

ta-

tatem ſeptem requirit *Canonbiero, introduzz.lib.8.cap.12.fol.449.* vt Patrimonio ſit conformis, vt non fiat ergà indignos, vt quis ſua donet, vt temporis, lociq; opportunitas non negligatur, vt citò donetur, vt non inuitè, & ad honeſtum finem; & ſic prudentèr conſiderari debere accipientis neceſsitatem, tempus, quantitatem, modum, ac finem, monet *Fabius Albergati lib. 4. Moral.cap.1.vſq; ad cap.5.* Vndè *Mui bien eſt* (verba ſunt Regis Alphonſi ſapientis) *la liberalidad à todo ome poderoſo, e ſeñaladamente al Rey, quando vſa della en tiempo, que conuiene, e como debe*, teſte peritiſſ. *Didaco Saauedra in Symbolis Politicis ſymb.* 40. vbi plura huius rei monita habet.

33 Cui virtuti opponuntur Prodigalitas in exceſſu, & Auaritia in defectu; Hinc Ærarium ambitione, & largitionibus exhauſtum, per ſcelera ſuppletur plerumq;, & omnis Princeps prodigus, vel exactor eſt, vel erit, *Richt. axiom.Oecon.78.83.122.&ſeq.* qui eſt prodigus ſui, eſt etiam prodigus alieni: Prodigalitati rapacitas eſt annexa, *Guicciardin. lib.12.* Familiare etenim Principibus eſt, vt egentes ad ſubleuandam inopiam iniuſta excogitent tributa, & manus alienis inijciant rebus, *Vinc.Caſtellan.de Offic. Regis lib.3. cap.10.* Sicq; C. Caligula, cui perſuaſum erat, aut frugi hominem, aut Cęſarem eſſe oportere, tandèm exhauſtus, atq; egens, ad rapinas animum conuertit, vario, & exquiſitiſſimo calumniarum, & auctionum, vectigaliumq; genere, *Sueton.in eius vita c.37.&ſeqq. Cęlius 2. antiqu. lect. c.24.* Hùc Domitiani, Commodi, Baſsiani, Neronis, Vitellij, aliorumq; Principum Romanorum exempla conijcere poſſemus, qui diuerſis duobus vitijs, auaritia, & luxuria laborantes, cum altero ad conquirendas pecunias, cum altero ad profundendas abuterentur, parem exitum habuerunt; *Beſold.de Ærario cap.2.n.2. Fauſt. in conſilijs pro Ærario claſſ.5. ord.484.*

PRÆNOTIO IV.

De Ærarij augmentatione.

1 Longè faciliùs eſt rem augere, quàm ab initio acquirere, vt *Lampis* mercator interrogatus reſpondit, *Plutar. in libr. an ſeni ſit capeſſ.Reſp.*, *Lather.lib.3.de cenſu c.14. nu. 7.* Conſeruatio quoque difficilior eſt, quam ſæpè augmentum ſua ſponte ſequitur, *Gryphiand.Oeconom. legal. lib.2. cap.8.n.2.* & eo ipſo, quod acquiſita conſeruantur, etiam augentur, quia bona ſemper alia bona ex ſeſe proferunt, iuxtà illud *Chriſti D.N. habenti dabitur*; quaſi dicas, diues ideò diteſcit, quia habet, pauper ideò facultatibus labitur, quià non habet.

2 Modi autem augendi Patrimonij ijdem ſunt, qui & acquirendi, & conſeruandi: *Cicero* rem familiarem duobus potiſſimum modis augeri ſcribit, nempè diligentia, & parſimonia. Diligentia occupatur plerumq; in congregandis lucris, & *Iulius Cęſar* recenſet apud *Dion. lib. 38.* quomodò Romani laboribus ſemper intenti res, & imperium auxerint, non otio dediti diminuerint. Parſimonia verò in conſeruãdis, quia ex minimis congregantur maxima, *Lather.d.lib.3.cap.20. n.2.* Sicuti enim additione numerus numero additus, tandèm magnam ſummam producit: ità hìc quoq; iuxtà conſilium *Heſiodi* procedendum eſt, quod etiam ad ſtudia applicat *Plutarch. de inſtitut. puteror.Speckhan.difficult. iuris fol.303.*

Adde parum paruo, paruo ſuperadde puſillum,
Sepiùs hoc faciens, magnum cumulabis aceruum.

3 Ærarij tamen augendi methodus ità ſit, vt & honeſtatis iuxtà, & dignitatis ratio habeatur, reiectis *Veſpaſiani, & Caligulæ Impp.* ſordibus, quorum iſte ex re qualibet gratum pecuniæ collectæ odorem exiſtimabat, ex lotio vectigalia corradebat, & nec mendicis quidem parcebat: hic ex meretricio

quæ-

quæſtu infame lucrum captabat: reprehenſa *Gallorum*, aliorumq; in magiſtratibus, dignitatibus, ſacerdotijs proſtituendis, fœditate; exterminatis deniq; *Æruſcatorum* iniurioſis exactionibus, quibus nulla religio eſt, Principis ſaltèm ſui, cui placere hoc pacto ſtudent, Fiſcum, vt adaugeant, & partem prædæ in ſinum ſuum conferant, vt aduertit *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 1. n. 6. & 7.* Imitantur Procuratores *Traiani*, quorum vnus ſic fertur, vnumquemq; diuitum conuenire ſolitum fuiſſe: *Quid habes? Vndè habes?* Hæc vbi didicerat, addebat tertium: *Pone, quod habes, dān. Eraſm. in Apophth. lib. 8. fol. m. 629.* Et in hoc artificij genere Italos præ alijs excellere reputatur, teſte *Boccalino 2. relat. ex Parnaſſo 57.*

4 At has captiunculas, quas magnifaciunt quidam Principes, & per quas apud illos multi fiunt magni, Eques quidam Hiſpanus vno feſtiuo verbo docuit; nàm cum *Ferdinandus Aragonius* Neapolis Rex noui Portorij commendaret excogitationem, vt ſcilicèt quatuor annuos in Ærarium referret pro ſingulis centenis aureis, qui ſtipendium de Regio acciperet Ærario: *O' Rex*, inquit ipſe, *quò apud te commendatior multò ſim, id tibi dederim conſilij, nobis omnibus, quos & paſcis, & veſtis, vt victum eripias, & veſtitum, Iouian. Pontan. de Sermone lib. 5. cap. 1.* Sanè monet *Beſold. de Ærario cap. 3. n. 1.* ſatiùs eſſe, ſi magiſtratus ſubditis omnia eriperet ſimùl vnà, varijs quàm excogitatis rationibus ſubtilibus, lentè torquēdo, ad inopem miſeriam redigeret eoſdem: Si qui ſunt Conſiliarij, qui ſe non iuſtitiæ, ſed vtilitati Domini ſui inſeruire debere putant, hi maledictionem attrahendo diuinam, multò plus Principi nocent, quàm proſunt. *Opes poſſideas*, ait *Senec. de vita beata cap. 23. ſed nulli detractas, nec alieno ſanguine cruētas, ſine cuiuſquam odio partas, ſine ſordidis quæſtibus; quorum tam honeſtus ſit exitus, quam introitus; quibus nemo ingemiſcat, niſi malignus.* Regula omnium quidem ordinum hominibus communis, ad quam tamen maximè reſpiciendum eſt in Fiſco locupletando, cenſente *Henr. Klock de vectig. th 6.* Vndè Magnus *Turcarum* Tyrannus, quando *Baſſà*, aut Prouinciæ Gubernator, naturali, aut violenta morte oppetit, eorum bona capit: *Fridericus* itidem Imperator oculis orbauit *Petrum de Vineis* ſub colore rebellionis, vt eius caperet bona, teſte *Conſ. de Bottis in add ad Conſtit. Regni, ad laudem; Veſpaſianum* imitando, qui rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quo locùpletiores mox condemnaret; quibus quidèm vulgò pro ſpongijs dicebatur vti, quod quaſi ſiccos madefaceret, & exprimeret humantes, authore *Tranquillo in eod. lib. 8. cap. 16.* Qui modus colligendæ pecuniæ non adeò improbandus videtur, vt monet *Klock. de Ærario lib. 2. cap. 131.* modò boni Quæſtores promoueantur, qui, ſi deindè ex publicis reditibus diteſcant, vti ſpongiæ exprimendi: Et oculatè aduertere debet Miniſtrorum Viſitator, ait *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 3. §. 7. num. 10.* ſi ad officium conſequendum pecuniam expendit, & ſalarium nullo modo eſt ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem, & videmus miniſtrum viuentem ſplendidè, & vltrà ditatum.

5 Fugiendi item ſunt aucupes crumenarum, qui aurum, quòd poſteà alijs pollicentur, ſibi captant prius, quibus, ſi qui adhibent fidem, curioſi, & auari ingenij ſunt; Sicuti myſteria, vel potiùs fraudes, & ſcelera Alchymiſtarum, quorum artem *damn. Agrippa de vanit. ſcient. cap. 90.* definit, quod ſit fucus, ſiuè naturæ perſecutio, eademq; inſignis, & impunis impoſtura, cuius vanitas eo ipſo ſe facilè prodit, cum polliceatur, quæ natura nullo modo pati poteſt, poſt *Beſold. de Ærario cap. 3. nu. 11. & alios Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ. 16. ord. 1162. & claſſ. 20. ord. 1589.* vt ſic inter modos improbandos ditandi Ærarium, Alchymiam ponant *Henelius de Ærar. p. 2. cap. 2. pag. 367. & ſeq. Peller. ad Klock. d. lib. 2. cap. 117. num. 1.*

Et

Et in *Turbone Andreas de Valentia Act.4. Scen.1.*

Illa eſt ars ſine arte,
Cuius ſumma pars cum parte,
Cuius mater otiari,
Cuius verba ſunt nugari,
Cuius votum denigrari,
Cuius fama annotari,
Cuius proba eſt mentiri,
Cuius via impediri,
Cuius labor eſt inſtare,
Cuius fructus mendicare,
Cuius finis deſperare,
Cuius merces nuſquàm ſtare,
Cuius pœna eſt perire,
Et in Cruce interire.

6 De hac verò re prudentiſsimus extat diſcurſus *Xenophontis de redituum rationibus, ſeù Prouentibus* inſcriptus, cuius monitum, quo ſuum concludit opuſculum, menti boni Principis inſculptum eſſe decet, cum ait: *Quæ Dei voluntate ſuſcipiuntur, ea par eſt ſemper Reipublicæ rectiùs, feliciùſq; cedere*; Et *Arniſæus* tales modos è re nata pro cuiuſq; prudentia excogitari poſſe, inquit *lib.2.Polit. cap.1.*, quem refert *Beſold. de Ærario d.c.3.n.3.* Vt enim variant Regnorum iura, ità quoq; reditus eorundem, & tunc modi hi ſunt vſurpandi, Reipublicæ ſi ratio, Regioniſq; & Populi natura, & conditio hoc admittant, *Beſold. d. cap.3. n.14. Klock. de Ærar. cap.1.n.100.verſ.nequè.*

7 Conſiderandum *Ariſtoteles* ait, *2. Oeconom.*, quinàm fructus, aut non proueniant, cum poſſint prouenire, aut cũ exigui ſunt, an augmentum admittant; Curandum igitur eſt, vt paludes exſiccentur, ſyluæ inutiles ad culturam redigantur, & ſic Ærario augendo inſeruiunt ſyluarum cæduarum, incæduarum, ac lignorum cura, venationes, piſcinæ, metalla, amicorum dona, ſociorum contributiones, monopolia, mercatura, vectigalium, tributorumq; ordinariorum auctio, & id genus alia, de quibus *Beſold. d. cap. 3. Klock. de Ærario lib.2. per tot. Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ.5.& 10.& ſeq.*

8 Honeſtum illud exactionis genus, *Edoardus IV.* Anglorum Rex excogitauit, quod *Beneuolentiam* appellauit; Egit enim cum amicis, vt ſponte ad ſumptus belli pecuniam erogarent, quod ipſe ex ea re beneuolentiam ſingulorum menſurus eſſet, vt ſcilicèt eũ, qui plus daret, ſe plus diligere cenſeret. *Piſiſtratus* item Athenienſium Tyrannus omnium rerum decimas exigebat, teſte *Plutarcho in eius vita*. Eiuſq; filius *Hipparchus* Academiam muro ſepſit, atq; huius rei nomine magnam pecuniæ vim ab Athenienſibus exegit, vt ait *Suidas*, qua arte plures Principes vtuntur, vt dum vtilitatem, vel reparationis Vrbium, vel exercitus collectionem proponunt, fingant vrgentem neceſsitatem, & poſteà pecunijs exactis opera imperfecta relinquant, & pacem conceſſam prætendant, ac ſimulent.

9 *Commodus* Imperator, vt tradunt *Dio, Xiphilin., Herodian., & Lamprid.* natali ſuo die vxoribus Senatorum, eorumq; liberis ſingulis binos aureos, tanquàm aliquas primitias imperauit, idq, tributum pendere coegit, & à Senatoribus, qui in reliquis Ciuitatibus erant, quinque drachmas exegit, & plurimos alios modos conquirendæ pecuniæ, quibus aliquæ Reſp., aut Principes vſi ſunt, recenſet *Petr. Gregor.de Republ. lib.3. cap.7.* & alios modos pecuniæ colligendæ affert *Klock. lib.2.de Ærar.cap.145.& 150* & videas in his variorum Principatuum deſcriptis Ærarijs.

PRÆNOTIO V.

De Ærarij adminiſtratione, & Regijs Adminiſtris, qui geſtis, ac ſcriptis in hoc Regno Neapolitano floruerunt.

1 Adminiſtratio ab acquiſitione plerumq; ſeiungitur, præſertim in diuitibus, quorum fortuna in bona adminiſtratione poſita eſt, teſte *Cicer.11.ad Attic.1.* maioris itàq; pruden-

dentiæ, & magis etiam neceſſaria eſt adminiſtratio, quàm acquiſitio, vt monet *Gryphiand.lib.2. Oeconom.legal. cap. 1.n.1.& 2.* Qui autem Ærario præſunt, *Quæſtores* dicti ſunt ex eo, quod inquirendæ, conſeruandæ, & expendendæ pecuniæ publicæ cauſa creantur, *Ariſtot.1.polit.7.l.2.§.22.de orig.iur.*

2 Boni Quæſtoris munus expreſſit *M. Cato*, de quo vide *Plutarch.in eius vita*, quod felix eſt Rex, qui habet virum ſcientem ordinate reditus, & expenſas; At ſi ſtultum, & ineptum ſit adminiſtratoris propoſitum, fieri non poteſt, quin triſtis, & infelix exitus patrimonij indè ſequatur, *l.vlt. C.de bon. qua lib.* Eorum verò, qui tàm artificiosè iſta confectantur, qui dignitatis, & honeſtatis in eo genere rationem haberet, nemo reperitur, ſed conficiendi Ærarij magiſtros habemus vbiquè quàm plurimos, qui Ciuium opes exhaurire, ac Principes ad inuſitata vectigalium genera vrgere conſueuerunt, *Fauſt. in conſ.pro Ærar.claſſ.14. ord.*1144. Nec fiat id, quod teſtatur *Afflict.dec.*320.*in fin.* inquiens; *Et in hoc voto fuerunt quinque Doctores Regiæ Cameræ Summariæ, & Sacri Conſilij, licet Fiſcales fuiſſent in contraria opinione, non tamèn ſuffulta legibus, aut rationibus, niſi authoritate Pſalmi: Placebo Domino in regione viuorum; Pellerus* memor *in obſer. ad Klock.lib.2.de Ær.cap.*57.*n.*12.

3 Diligentèr itidem curari debet, ne vectigalia à varijs hominibus, & prauis, qui omnes pecuniæ vias norunt, omneſq; fraudes pecuniæ cauſa ſuſcipiunt, minuantur, ſiuè Publicani ſint, ſiuè ipſis cura regiorum vectigalium concredatur, qua peſte vix vllam magis tetram excogitari poſſe notat *Beſold.de ærario cap.2.n.4.verſ.3.* Quàm graue Reipublicæ, boniſq; ſit inuidioſum, pleroſq; ad eam procurationem accedere exſuccos, ſine cenſu; eoſdem intrà paucos annos copioſos, & beatos euadere: à quibus profectò exigẽdum eſſet, vt rationem opum quæſitarum ponerent exactam, *Mariana lib.3. de Reg.inſtit. cap.7.fol.*262.

4 Hoc etiam omninò procuretur, vt puris manibus vtantur, & ab omni abſtineant acceptione, pro ijs ſolis contenti, quæ à Fiſco dantur: Quod non aliter fiet, niſi & ipſi cingula ſine mercede percipiant, nihil omninò dantes, nec occaſione ſuffragiorum, neque alio turpi modo; conſiderauit enim *Imp. Iuſtinianus Nou.* 8. *quia licet quæſtus immodicus imminuitur Imperio: attamen noſtri ſubiecti incrementum maximum percipient, ſi indemnes à Iudicibus conſeruentur, & Imperium, & fiſcus abundabit, vtens locupletibus ſubiectis &c.* Neceſſe eſt, vt qui emat, vendat, *Lamprid.in Alex. Seuer.* Sicq; *Seneca* 1. *de benef.cap.9.* Prouincias ſpoliati, & nummarium Tribunal, audita vtrinq; licitatione alteri addici, non mirum; quando quæ emeris, vendere gentium ius eſt, poſt alios *Beſold.de Ær.cap.6.n.* 4. Hinc *Thebani* Miniſtrorum integritatem, ſymbolicas repræſentabant per ſtatuas quaſdam, manibus deſtitutas: iſtæ enim in pugnum contractæ, auaritiæ ſunt ſymbolum, oculis inſtructæ ſunt, vt vigilent, at brachijs carent, ne quid eorum manibus cõtingant: Quod ſi Miniſtri ità conſimiles eſſent, magis ſecura forent Æraria publica, vt rectè oſtendit *Didac.Saauedra in Symbol. Polit.* 53.

5 E' contrario ſecundum veterem diſciplinam, & inſtituta maiorum, apud quos virtute, quã pecunia res Romana meliùs ſtetit, *Tacit.2.Ann.* Illæ, illæ, inquam, ſunt glorioſæ, & pulchræ dignitates, quas, qui aſſequitur, non ſolùm non ambiuit, nec quæſiuit, imò nec concupiuit: Et in Aula eiuſmodi Viri ſunt inſtàr Heroum, *Scot. 2. comment.in Tacit.* 819.*n.*19. Sed ſpretis melioribus, deterrimi valent, *Tacit.2.hiſt.* vndè ex eiuſmodi Conſilijs, vtpotè malis, ſequuntur mali etiam euentus, & ſemper res illius Principis ſe malè habebunt, vbi viri prudentes parùm auctoritatis habebunt, ex quo exclamat *Ioan.Caſus lib.2.Sphæra Ciuitatis cap.9. pag.*104. *O' Chriſte, ſi latiùs hoc malum ſerpat, quem lapſum, & luem Ciuitatis video?*

video? Sed conniuere oportet, nàm dies mali ſunt, corrupti ciues. Atq; hinc fit, vt pecunia non prudentia, quæſtus, non virtus, affectio hominis, non moderatio æquitatis in ciuitate regnent.

6 Optimi igitur Conſiliarij, qui in Quæſtorum, Camerariorum, aliorumvè Theſaurariorum muneribus conſtituti ſunt, diligentiſſimè priùs ponderare debeant, an, quod inchoatur, Reipublicæ ſit vtile, ſibi ipſis glorioſum, effectu promptum, aut non ità arduum, auream iſtam *Poetæ* regulam pro Cynoſura Conſiliorum vbiquè ponderando.

Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

7 EOs autē hìc appello præclariſsimos viros, qui in hoc literis, & armis florentiſſimo Regno Neapolitano, ità ſe in Supremo Regij Ærarij, ſiuè Regiæ Cameræ Magiſtratu geſſerunt, eorumq; doctrinam, ſolertiam, ac ſummā prò Ærarij ſalute oſtenderunt induſtriam, vt celebre nobis teſtimonium perhibeant perpetua eorum ingenij monumenta.

Memorandus in primis eſt Iuriſconſultorum Coryphęus *Andreas de Iſernia*, qui fuit Magiſter Rationalis, & Locumtenens Magni Camerarij anno 1351., & *Ritus Regiæ Cameræ* compilauit, eoſq; in formam reduxit, in qua nùnc reperiuntur, *ſuper Regni Conſtitutionibus*, ac *in vſus feudorum Commentaria*, *Nardi Liparuli* explicationibus illuſtrata, ſcripſit, & licet *Liparulus in eius vita* dicat, commentaſſe etiam dictos Ritus, intelligendus tamèn eſt de ipſa integra compilatione, cum aliqui ipſorum ad literam repetiti reperiantur *in Comment. Andr.*, & colligitur ex *titulo in Archiuo R. Cam.* ibi: *Ritus Dom. Andreæ de Iſernia ſuper vniuerſis Iuribus Dohanarum, & aliarum Regni Siciliæ Gabellarum.*

Goffredus de Gaeta natus ex *Carolo* eximio I.C. ſub Rege Ladislao, & Regina Ioanna II. Regij Fiſci Aduocato, ac R. Cam. Præſidente, patris æmulus, fuit Magiſter Rationalis, Reg. Conſil., ac anno 1422. Præſidens R. Cameræ Summariæ, compoſuitq; *lecturam*, ſiuè elegantes *Declarationes ſuper Ritibus Regiæ Cameræ Summariæ*, nupèr ad publicam vtilitatem editas, cum additionibus celebris I.C. *Ceſ. Nicolai Piſani*, & dicatas peritiſſimo I.C., & Dom. meo *D. Antonio de Gaeta*, Goffredo, ſanguinis neceſſitudine coniuncto, qui omnes ſupremos magiſtratus trāſgreſſus, portò Magni Camerarij Locumtenens in Regia Camera Summariæ id ipſum effecit, quod Regi, & Regno vtile, ſibiq; erat glorioſum, tandèm impetrata laboribus venia ad Regiam Cancellariam Regendam reuocatus.

Ioannes Aloyſius Artaldus, publico in Neapolitano Gymnaſio Interpres eximius, Præſidens R. Cam. allectus anno 1496., deindè ad S.C. reuerſus, cōpoſuit *Enchiridion*, ſiuè *Repertorium ad Andreæ de Iſernia volumen feudale*, teſtę *Nicol. Topio de orig. Trib. p. 2. lib. 4. cap. 1. fol. 259.*

Michael Riccius I. C. celeberrimus, Regius Conſil. intimus Regis Alphonſi I. Locumtenens Magni Camerarij, Conſeruator Regij Patrimonij, & Legatus ad multos Reges, vt teſtantur *Facius lib. 10. Comm. de reb. geſt. Alphonſi, & Zurita in Annal. Arag. lib. 4. c. 66. & lib. 16. c. 22. Franc. de Petris lib. 2. hiſt. Neap. pag. 168.* Cuius virtutum, ac dignitatum æmulus fuit alter Michael, quem cum illo primò confundit *Top. de orig. Trib. p. 1. p. 184.* dicens, huius *Michaelis Riccij* vitam exactiſſimè cōſcripſiſſe *Carolum de Lellis*; Fuit enim hic ſub Ludouico XII. in ſuo Magno Conſilio, & Curiæ Parlamenti Burgūdiæ Conſil. Præſidens Prouinciæ, Mediolani Senator, & in hoc Regno Viceprothonotarius, ad Genuenſes, Florentinos, & Iulium II. miſſus Orator, ſcripſitq; *de Regibus Frācorum lib. 3. Hiſpaniæ lib. 3. Neap. & Siciliæ 4. Hungariæ 2. Hieruſalem 1.*

Antonius de Bononia, *Panormita* dictus, I.C., ac Poeta laureatus, R. Cam. Præſidens, Conſiliarius, ac Præceptor Regis Alphonſi II. qui illum creauit

Ciuem Neapolitanum, edito *libro de dictis, & factis Alphonſi Regis*, mille aureorum munere affectus eſt, teſte *Pontan. de liber.* & de eodem alia legas preclarè geſta apud *Iouium in Elog. Summont. Hiſt. Neap.*, ac *Top. de orig. Tribun par. 3. pag. 266.*

Ioannes dictus *Iouianus Pontanus* inter Philoſophos, Oratores, Poetaſq; ſui ſeculi celeberrimus, fuit Regis Ferdinandi à Secretis, Regiæ Cameræ Præſes, & Magni Camerarij Locumtenens anno 1479. Cuius præclariſſima opera in ſoluta, & ligata oratione edēda curauit *Frāciſcus Piccolomineus Biſinianenſis Epiſcopus*, & vide *Iouium fol. 119. & Capac. in Elog. lib. 2. fol. 375.*

Antonius de Alexandro clariſsimus Iuris Interpres, Præſes Regiæ Cameræ anno 1488. poſteà Viceprothonotarius, ac S.R.C. Præſes, quem optimè noſcens Ferdinandus Neapolis Rex anno 1458. ad Iulium II., aliosq; Oratorem miſit, locupletiſsimum ingenij ſui ſpecimen poſteris reliquit; ſcripſit namq; doctiſsima *Commentaria ad leges* ab ipſo in Scholis explanata, quorum pauca edita ſunt, nempè *Recollecta ſuper 2. Codicis*, quæ etiam manuſcripta ſeruantur in noſtro Muſæo, aliaſq; lecturas calamo exaratas refert *Top. de orig. Trib. p. 2. pag. 155.*

Diomedes Mariconda I. C. in Gymnaſio Neapolitano Lector, & cauſarum patronus doctiſsimus, R. Cam. Præſidēs anno 1509. multa ſcripſiſſe fertur, ſed tantùm *Gloſæ*, & *Additiones ad Conſuet. Neap.*, & *Regni Conſtitutiones* edidit, vide *Top. de orig. Trib. p. 2. fol. 251.*

Nicolaus Mariconda eiuſdem Reg. Cam. Præſidens edidit doctas *addit. ad Conſuet. Neap.*

Scipio Bucinus I.C. optimus, ac Reg. Cam. Præſidens, *Additiones ad Conſuet. Neap.* elucubrauit.

Mattheus de Afflicto in vniuerſo Terrarum Orbe ſuorum operum fama celeberrimus, creatus à Rege Ferdinando I. anno 1491. Regiæ Cameræ Præſidens, poſteà Regius Conſiliarius anno 1496. pro ſua ingenij felicitate legit in Gymnaſio Neap. *Gloſemmata ad Regni Conſtitutiones*, ediditq; *S.R.C. Deciſiones*, ad quas aliquot Regni I.C. luculentas additiones conſcripſere, *Commentaria ſuper feudis*, & *Regni Conſtit.*, *ac Conſuet. Neap. Tract. de Iure Prothomiſeos, cum addit. Rummi*, & alia opera relata per *Top. lib. 1. fol. 223.* Emicuere etiam in hoc Regiæ Cameræ Senatu *Michael, & Leonardus de Afflicto* M.C. Locumtenentes.

Iacobus de Ayello, ſiuè *de Gello* I.C. eximius, Ferdinandi iunioris Regis tempore Regius Conſiliarius, deindè Præſidens R. Cam., ſcripſit aureum *tract. de Iure adoha, releuij, atq; ſubſidij*, multas etiam *additiones ad Conſtit. Regni, & Ritus M.C., & Compendium Codicis* exarauit, quod penès ſe ſeruari aiebat *Præſ. de Franch. dec. 20. in fin.*

Marcellus Gazella vitæ probitate, ac ſapientia præſtantiſſimus vir, Regius Conſil. à Federico Rege anno 1496. creatus, deindè in Regia Camera per vndecim annos Præſidens conſedit, tandèm Regens, de quo nobis laudabile teſtimonium reliquit *Afflict. in Conſt. poſt mortem nu. 5.* vbi eum appellat *ſucceſſorem in virtutibus Dom. Bartholomaeo de Capua*, ſubditquè, *& ſcio, quod dico veritatem, quia expertus ſum;* idemq; teſtantur *Loffred. conſ. 17. n. 63. Gramm. conſ. 97. 99. & 129.* multa ab illo geſta refert *Top. de orig. Trib. p. 1. fol. 237. & ſeqq.*

Sigiſmundus Loffredus, natalibus, ingenio, ac eloquentia admirandus, anno 1512. Præſidens Reg. Cam. creatus, deindè Regiam Cancellariam Regēs, ſcripſit *Conſilia*, ſiuè *Reſponſa*, *Paraphraſes feudales*, necnon *Commentaria ad l. Iuriſconſultus, D. de gradib.*

Io: Angelus Piſanellus ea tempeſtate Iuriſconſultorum maximus, & R. Cam. Præſidens, præter alia ſcripſit *additiones ad Conſuet. Neap., & Conſtit. Regni, decreta* S.C. ab ipſo annotata apud *R. de Marin. tom. 3. alleg. fol. 989.*

Antonius Baraptutius Reg. Conſil., deindè acerrimus Fiſci Patronus reliquit *additiones ad conſuet. Neap.*

Bar-

Bartholomaus Camerarius eximius I.C.Beneuentanus, Regiæ Cam.Præſidens, ſucceſſor *Io: Angeli Piſanelli* anno 1529. & 1541. M.C. Locumtenens viginti quatuor annos publicæ vtilitati conſulens; Tandèm fortuna tantæ felicitatis pertæſa ob liuorem in Exc. Toletanum Proregem contractum, parùm Clementiſſimo ſuo Principi fidelis, Pariſios nefariè ſe contulit; ſcripſit celebrem *Repetitionem l.Imperialem, de prohib.feud.alien.per Feder.*, aliaq; opera relata per *Bilottam in eius vita apud nouiſſ.Repetit.feud.Camerar.* editas ſtudio *Reg.de Marinis.*

Franciſcus Reuerterius Iuris Conſultiſſimus per longum annorum curriculum ſumma dexteritate in negotijs tractandis verſatus, vti Præſidens in Regia Camera Summariæ, tandèm ibidem priuatione *Camerarij* Locumtenens, ac Regens creatus, cuius rei diploma, ſiuè potiùs Elogium maximo huic viro datum ab Inuictiſſimo Imp. Carolo V. legitur apud *Top.de orig.Trib. par.3. pag.* 215. *Quinque volumina Deciſionum Regiæ Cameræ, manuſcripta* reliquit, quarum ſummam *in duobus libris* cum elegantibus ſuis *obſeruationibus* edendam curauit *D.Reg.de Marinis.*

Annibal Moles ſummis natalibus ſplendorem probitatis, ac doctrinæ adiungens, Præſidens Reg.Cam. anno 1567. creatus, ac ibidem pro Magno Camerario exiſtens, ità ſe in hoc munere gloriosè geſſit, vt ſydus inter alios videretur, cui tanquàm de rebus Regiæ Dohanæ Apuliæ inſtructo, multa à Card. Granuela tùnc Prorege commiſſa fuere, quiquè vnà cum *Reg. Reuerterio* ediderunt 28. *Capitula*, aliaq; *decreta* pro eius bono regimine; & Supremi illius Tribunalis *Deciſiones* elaborauit; pro Rege Noſtro *in ſucceſſione Portugallia*, aliaq; ſcripſit, tandem in ſupremo Italiæ Conſ. Regens electus maximam ſui opinionem ità confirmauit, vt etiam ad Supremum Aragoniæ Conſilium fuerit euocatus; Nec inferiori laude res fiſcales peregit *Didacus eius nepos*, qui fuit Regius Conſil., & in Regia Camera ſtrenuus Fiſci Patronus, ac Præſidens; eiuſq; Pronepos, & huius Didaci filius *Dom.Regens D.Frãciſcus*, pari gloria in Regia Camera Præſidentem egit, cuius laudes alibi, licet nunquàm ſatis recenſuimus.

Thomas Salernitanus in publico Neapolitano Gymnaſio Interpres, & cauſarum patronus peritiſsimus, Regię Cam. Præſes, in Siciliam miſſus ad aliud Reg. Cam. Tribunal erigendum, Magiſtratusq; viſitandos, ac in Germaniam pro Regis cauſa tuenda, tandèm reuerſus S.R.C. Præſes, ac Regẽs creatus, librum *Deciſionum* edidit cum *allegationibus diuerſ.I.C. & addition.Io: Bapt. Thori.* Vide *Top.p.2.pag.*177.

Franciſcus Aluarez de Ribera Hiſpanus I.C.ſapientiſſimus, R.Cam. Præſes electus anno 1570., & cum ad Locumtenentis eiuſdem R.Cam. munus aſsũptus eſſet, ea prudentia, ac incredibili ſolertia Regalis Patrimonij curam habuit, vt Rationalium numerum auxerit, Archiuum ampliauerit, exornaueritquè; ac *de Regni Luſitaniæ acquiſitione* eruditè ſcripſit, ad quod *Reſponſum additiones* edidit ſuas *Reg. Carolus Tapia* ob tot opera edita inſignis I. C., qui huius Regentis Riberæ vitam ſcripſit, ac parùm adauxit *Top. de orig. Trib.p.3.fol.*203.*cum ſeq.*

Marcellus Pignonus ſummis virtutibus refertus, Regiæ Cameræ Præſidens creatus, quo in munere mira vigilantia inſeruiuit, præcipuè in Regiæ Dohanæ Apuliæ negotijs, quæ omni ſolertia reſcripſit, & in ordinem redegit, vt in quodam *permagno manuſcripto Codice*, qui in magno R.Cam.Archiuo, ſub tit. *Il Pignone*, ſeruatur, teſte *Top.d.p.3.fol.*199. tandem Regens electus.

Io: Baptiſta Ogeda I. C. celebris, & Regiæ Cam. Præſes creatus, & poſteà anno 1558. Epiſcopus Tranenſis electus, & tanquàm olim Præſes, quem digniſſimum appellat *Reg. Moles in deciſ.R.C.tit.de Dohana Menæ pecud.§.3.n.* 11., vbi *nos in annot.* obſeruauimus, quod de Regia Dohana Apulię *librum* compoſuit, cui *tit. Pecorologium.*

Marcellus de Mauro primæ notæ Aduocatus diſertiſſimus, Almi Collegij Neap.Senator, fuit R.Patrimonij acerrimus Patronus, ac R.Cam.Summariæ Præſes, ſcripſit *Iuris Allegationes* editas cum *additionibus Abb.Io:Hieronymi eius filij*.

Mutius Surgens I. C. eruditiſſimus Regiæ Cam. Præſidens compoſuit elegantes *Annotationes ad tract. de Magiſtratibus Regni*, ſiuè *Neapoli Illuſtrata* ſui germani fratris *M. Antonij*, ac vtilem *tract. de Regalibus Regni Neap.* imperfectum reliquit, vt ipſemet *ad lectorem, & in annot. fol.* 340. teſtatur.

Ioannes Franciſcus de Ponte in Neapolitano Gymnaſio feudorum Interpres, itemq; Aduocatus celeberrimus, deindè Regalis Patrimonij, ac Regiæ Cameræ Præſ., ac Regens meritiſſimus ſcripſit *duo Conſiliorum volumina*, *Deciſiones*, *lecturas feudales*, ac *tract. de Poteſtate Proregis*, aliumq; *tractatum, de Iuriſdictione*, manuſcriptum.

Camillus de Curte filius *Ioannis Andrea*, olim Regij Conſiliarij, ac S.R.C. Præſidis; I. C. & feudorum in Neapol. Gymnaſio Interpres acutiſſimus, deindè Regij Patrimonij Aduocatus, poſtmodùm Regiæ Cameræ Præſidens, tãdèm Regens, ac S R. C. Præſidens *Diuerſorium Iuris feudalis duobus voluminibus diſtinctum* conſcripſit, necnon *Reſolutiones feudales* editas ſtudio *Reg. de Marin. in fin. tom. 1. reſol.*

Io: Aloyſius Mormilis Regiæ Cam. Præſidens doctè ſcripſit *ſuper Conſtitut. Regni*.

Petrus Iordanus Vrſinus I.C. Hiſpanus in Valliſolet. Academia Anteceſſor, & in hoc Regno Reg. Cam. Præſidens, Regens, ac S.R.C.Præſes, edidit celebrem *tract. de ſucceſſione feudorum*.

Fabius Capycius Galeota, priùs cauſarum patronus, deindè Regius Conſil., ſtrenuus Fiſci Patronus, Reg. Cam. Præſidens, ac Regiam Cancell. Regẽs, edidit *Controuerſiarum iuris illuſtrium libros duos*: *Reſponſa Fiſcalia ſelectiora*, *ac additiones ad Conſilia Camilli de Medicis ſui ſoceri*. Cuius virtutes exæquauit eius filius *Iacobus Capycius Galeota*, qui ex Præſidente Regiæ Cam. fuit Regens electus, ex quo viuit nunc digniſſimus Dom. meus *D. Iulius* M. C. Vicariæ Iudex Decanus, quem ad maiora aſcendere ob eius doctrinam, ac integritatem certè ominamur.

Scipio Rouitus cauſarum patronus celeberrimus, Regius Conſ. R. Cam. Præſes, ac Regens creatus, luculenta ſcripſit *Commentaria ad Pragmaticas Regni Neap. Conſilia, ſeù Iuris Reſponſa tribus libris* comprehenſa, ac *Deciſiones*, ad quæ duo poſtrema opera ſuas *obſeruationes* elucubrauit doctiſſ. *Reg. Conſ. Altimarus*, & *ad Conſilia*, *Annotationes* etiam edidit *Carolus Rota* omni virtutum laude digniſſimus.

Anellus de Amato I.C., & cauſarum patronus doctiſſimus, Fiſci Aduocatus, ac Regiæ Cam. Præſidens, ſua *Conſilia*, ſiuè *Reſponſa* reliquit.

Fuluius Lanarius, Aduocatus olim ſolertiſſimus, deindè Fiſci Patronus, ac R. Cameræ Præſidens, edidit *Additiones ad Repetit. feudales* maximi illius I.C., ac S.R.C. Præſidis *Io: Ant. Lanarij* ſui patrui, cuius aliud opus non adhùc impreſſum, *De differentijs inter Ius commune feudorum*, *& leges Regni Neap.*, propediem cum noſtris *Notis*, *ac Parergis*, Deo dante, pro communi bono edituri ſumus.

Gregorius de Ganauerro I.C. Hiſpanus peritiſſimus, & in hoc Regno Regiæ Cam. Summariæ Præſidens Decanus, nonnulla *Conſilia*, eiuſdemq; *R. Cam. Deciſiones* edidit.

Ioannes Camillus Cacacius eximius I.C. Fiſci Aduocatus, deindè Regiæ Cam. Præſidens, ac Regens electus, multa ſcripſit in iure, quæ per manus eruditorum circumferuntur, ac nõnullas *fiſcales allegationes* edendas curauit *Reg. de Marin. in 3. tom. alleg. diuerſ. I.C.*

Franciſcus Merlinus I.C. præclariſſimus, per omnes magiſtratuum gradus ad ſummum faſtigium euectus, & Regiæ Cameræ Præſes electus, Fiſci Patronus in omnibus ferè Regni Iudicis, R.Can-

R.Cancell. Regens, Magni Camerarij Locumtenentis officium pro tempore exercens, & Præſes S.R.C. edidit *Controuerſiarum Forenſium duas Centurias*, & *reſponſum, ſiuè tractatum de Decimis*.

Carolus Calà percelebris I.C. in Regij Patrimonij Patronum, deindè in Regiæ Cam. Præſidentem, ac Regiam Cancellariam Regẽtem delectus, ſumma iuris peritia, ac eruditione ſcripſit *de Præcedentia R.Cam. cum S.C.; De Primipilo; De Baliatu huius Regni; De Contrabannis Clericorum; De ſucceſſione per pactum acquirenda; Et in cauſa Regij Fiſci cum D. Emmanuele Carafa in ſucceſſione Nuceriæ Ducatus*; & id genus alia, quorum etiam meminit *Dom. Regens Ianuarius de Andrea in ſua Epiſtola inſerta in princ. tract. de reſtit. in integrum D. Hieronymi Calà, præfati D. Caroli Germani*.

Donatus Antonius de Marinis Inter primarios Aduocatos præſtantiſſimus, Regiæ Cameræ Præſidens omnium plauſu creatus, & tandem Regiam Cãcellariam Regens, non minùs doctus, quàm doctorum amator, reliquit ad commune bonũ *duos Reſolutionũ libros*, ac *tertium diuerſ. I.C. allegationum*, ac *duo Deciſionum Reg. Reuerterij volumina, ſuis obſeruationibus, ac Regiæ Cameræ Arreſtis illuſtrata*.

Ioſephus de Roſa Aduocatus celeberrimus, & in publico Neap. Lycæo Iuris feudalis Interpres, primùm Regius Conſiliarius, poſteà Regalis Patrimonij in R. Camera Fiſci patronus integerrimus, ipſoq; poſtulante ad S.C. reuerſus, *duos Conſultationum tomos, & Præludia feudalia* legali doctrina, ac eruditione referta elucubrauit.

Marcellus Marcianus, nepos *Marcelli ſenioris* Regij Conſiliarij, qui *Conſilia* edidit, & filius *Io: Franciſci Senioris* meritiſsimi Regentis, qui *Iuris Diſputationes* in lucem emiſit; Aduocatus primùm acerrimus, deindè Reg. Conſiliarius, Fiſci patronus, ac in Supremo Italiæ Senatu Regens, *Excerpta Fiſcalium Exercitationum*, aliaq; opera periſſimè elucubrauit, quæ ad publicam lucem excuſa ſunt, ſtudio eius digniſſimi filij *Io: Franciſci Marciani* iunioris, prius M.C.V. Iudicis, mox Regij Conſiliarij, qui, dùm maiorum ſuorum virtutes refert, ad eoſdem ſummæ dignitatis gradus quàmcitiùs, annuente Deo, aſcendet.

Ioannes Hieronymus de Philippo, Orator facundiſſimus, bis primùm ex Regio diplomate Fiſci patronus electus, Regiæ Cameræ Præſidens, ac in Supremo Italico Senatu Regens, elegantes lucubrauit *Rerum Fiſcalium Diſſertationes*, editas ſtudio *Dom. Ianuarij* eius filij, Marchionis Miani, & M.C.Vic. in Criminalibus Iudicis.

Franciſcus Ortiz Cortes I. C. Hiſpanus doctiſſimus, Regens, & Regiæ Cameræ Locumtenens, ſumma familiaritatis neceſsitudine mihi coniunctus, edidit reſponſum, ſiuè *tract. de Præcedentia*.

Ioſeph Piliù I.C. Hiſpanus, Reg. Cameræ Præſidens, edidit opus, cui *titul. Margarita*.

Antonius Iuan de Centellas Regiam Cancellariam Regens, & Regiæ Cameræ Locumtenens in eruditiſſima *Diſceptatione hiſtorico-legali, de Præcedentia*.

Raphael de Viloſa Regens meritiſſimus, & Regiæ Cameræ Locumtenens, celebrem edidit *tract. De Fugitiuis* cũ nonnullis elegantibus *Diſſertation.*

Antonius Florillus I.C. doctiſſimus, priùs Fiſci patronus, ac Regiæ Cameræ Præſidens, tandem meritiſſimus Regẽs, multa in iure ſcripſit, quæ in eruditorum Muſæis ſeruantur, præcipuè *Commentarium ſuper Prag. 7. de Scholarib. doctor.*, cuius digniſſimus filius *D. Dominicus* eſt nunc huius Regni Secretarius.

Franciſcus de Andrea inter Aduocatos olim tùm peritia, tùm facundia pollens, deindè Regius Conſiliarius, mox acerrimus Fiſci patronus in Regia Camera, omni ſolertia res fiſci peragit, ſcripſit hic eloquentiſſimus I.C. vltrà varia, ac omni peritia primæuæ Iuris prudentiæ doctrina ditata reſpon-

ſa,

ſa, eruditum tractatum, cui *tit. Riſpoſta al trattato delle Ragioni della Regina Chriſtianiſſima ſopra il Ducato di Brabante, ed altri Stati della Fiandra*, & nunc alium edendum parat *pro defenſione Iurium noſtri Catbolici, & Auguſtiſſimi Hiſpaniarum Regis in hoc Regno Neap.* contra eoſdem *Gallos*; Nec minori laude aliqua *iuris reſponſa* ſcripſiſſe fertur eius frater doctiſſim. *Dom. Ianuarius de Andrea* in M.C.V. Fiſci patronus, poſteà R.Conſiliarius, ac in Regiæ Cameræ Senatu ſtrenuus Fiſci Aduocatus,ibidemq; poſteà integerrimus Præſidens, mox in Supremo Italiæ Conſilio apud Inuictiſſimum Regem Carolum II. Regens conuocatus, habitam de ſe fidem glorioſè ſuſtinet in Hiſpanijs, obſequij laudem, & gratiam aſſecutus.

Emicuere etiam in hoc Fiſcali Conſeſſu præter enumeratos alij præclariſſimi viri Locumtenentes *Berardus Caracciolus, Nicolaus Antonius de Montibus, Aloyſius de Conſtantio, Iulius de Scorciatis, Hieronymus Seuerinus, Hector Pignatellus, Ferdinandus, & Alphonſus Dauali, Hieronymus de Franciſco, Andreas Pons de Leone, Franciſcus Antonius de Dauid, Berardinus de Sancta Cruce, Ferdinandus Fornarius, Io: Berardinus de Montaluo, Io. Alphonſus Suarez, Alphonſus de la Carrera, Ferdinandus Aſconus, Gaſpar de Sopramonte, Didacus de Vgeda, Hieronymus Garzia, Felix Vlloa*, deindè S.R.C. Præſes incomparabilis; ac integerrimus *Antonius de Gaeta*; Et ex Præſidentibus Regentis poſteà munere decorati *Franciſcus Antonius Villanus, Bernardus de Bolea, Scipio Cutinarius, Alphonſus de Salazar, Marthos de Goroſtiola, Petrus Caſtellet, Io: Carolus Gallus, Ioannes Montoya, & Cardona, Scipio Brandolinus, Antonius Caracciolus, Matthias de Caſanate, Didacus Bernardus Zuſia*, poſteà S. C. Præſes, & *Stephanus de Carrillo*, nunc Regiæ Cancellariæ Decanus omnibus dilectiſsimus, *Vincentius Raetanus, Ignatius Prouenzalis, Marcus Antonius de Riſis, Dominicus Petronus*; Eiuſdemq; R. Cam. Præſidentes *Bonus homo de Tranſo, Pyrrhus, Vitus, Io: Angelus, & Io: Baptiſta Piſanelli, Antonius de Ianuario, Andreas Mariconda, Berardinus de Montibus, Antonius Baldaxinus, Marinus Spinellus, Ioannes, ac Antonius Orificij, Alphonſus Guerrerus, Fabritius Villanus, Martinus Quadra, Io: Dominicus Brancaleo, Io: Camillus Bilotta, Iacobus Salutius, Iulius Cæſar Minadous, Io: Aloyſius Mormilis, Petrus Antonius Maſtrillus, Hieronymus de Natale, Iulius Petra, Laurentius, & Thomas de Franchis, Camillus de Marra, Vincentius Corcionus, Didacus Salinas, Parthenius Piſagna, Io: Baptiſta Conſalone, Vincentius de Andrea, Io: Baptiſta Amendola, Didacus de Vlloa, Aſcanius Raetanus, Hortenſius Pepe, Dominicus Aſtutus, Emmanuel de Scalera, Carolus Vergara, Marcellus Graſſus*, alijq; doctiſſimi viri ad id munus electi, qui rem fiſcalem omni ſolertia, ac iuſtitiæ documentis auxere.

Viuentes autem, quos Iuris conſultiſſimos, & pro Ærarij cura ſolertes eſſe ſcimus, nominaſſe ſit ſatis: ſunt igitur *D. Sebaſtianus Cotes* Magni Camerarij Locumtenēs, *et D. Nicolaus Gaſconus Regens electus, R. Cam. Decanus, D. Octauius Capycius Scondito, Franciſcus Antonius Andreaſſo, D. Hadrianus Lanzina, & Vlloa, D. Andreas Guerrerus de Torres, D. Cæſar de Natale, Federicus Caualerius, & D. Io: Franciſcus Puga*, Præſidentes; ac *Reg. Conſil. Franciſcus de Andrea* Fiſci patronus.

8 Sunt etiam alij præſtantiſſimi viri, qui licet extrà R. Cameræ, ſinè Fiſci cętum extiterint, ab ijs tamen veluti Regijs Adminiſtris ſummum Regni bonum, adeòq; Ærarij ſalus dependet, idq; editis ſcriptis ſatis, ſuperq; oſtenderunt.

Appareat in primis magnus ille Miniſter *Bartholomæus de Capua*, tot illuſtrium Heroum ſtipes, celebratus à *Bart. in Auth. Presbyteros, C. de Epiſc. & Cler.*, & à *Luca de Penna in l. 1. C. de vend. rer. fiſc. cum priu. comm. lib. 10.*, & *in rubr. de Quæſtor. lib. 12.* dicēte etiam,

cum

cum reliquiſſe ſucceſſorem in officio, ſed non in virtutibus; fuit enim ob legalis ſcientiæ peritiam dictus Magnus Comes, & creatus Logotheta à Rege ſapientiſs. Roberto, qui ſępè dictitare ſolebat *Tres ſumus in Mundo ſapientes, Thomas, Bartholomæus, & Ego;* Intelligendo de Monarcha Philoſophorum, ac Angelico Doctore *Sancto Thoma Aquinate*, tunc publico Theologię Anteceſſore in Gymnaſio Neapolitano, qui à Pontifice *Innocentio VI.* Salamone maior habitus: De ipſo Roberto admirabili ſapientia prædito, qui alter Salamon appellatus fuit à *Bald. in l.3. C.de ſuis, & legit., & Iaſon.in l.is pot. D. de acqu.hered.* Et de hoc *magno Bartholomæo*, qui ſcripſit etiam ſuper *Conſtit., Capit., Pragm., & Ritib. Regni, & ſingularia* 151. *ſuper D. & C.* & *Neap. Conſuet.* compilauit.

Vincentius de Franchis Sac. R. Conſ. Præſes, *quatuor Deciſionum libris*, addition. illuſtratis toto Orbe celeberrimus, cuius ſupremo muneri ſucceſſit *Regens Fuluius Conſtantius*, (ſi credimus *Reg. Tapia lib.2 Iur. Regni rubric.de off. Baiul.n.4.*) qui eminĕtèr *ſuper tribus libris Cod. commentaria* ſcripſit; necnon *ſupplicationem ad Paulum V. Pont. Max. pro tollenda, vel moderanda Conſtitut. Gregorij XIV. ſuper Immunitate Eccleſiaſtica.*

Regens Carolus Tapia, omni virtutum genere præditus, ſcripſit *Commẽtarium ad Rubr., & cap.de Conſtit.Princip.*, & *in Auth.ingreſſi, C.de Sacr.Eccl.*, *Ius Regni Neapolitani ſeptem libris* diuiſum, *Deciſiones S.R.C., & Supremi Italiæ Senatus in 2.vol.*, *de Præſtantia Regiæ Cancell. Neap.*, *de Abundantia*, *Speculum murmuratorum*, & *de habilitate Iuuentutis*, aliaquè.

Regens Io: Baptiſta Valenzuela I. C. ea, qua pollebat, doctrina, edidit *Diſcurſum de Status, ac belli ratione, &c.* & *Conſiliorum volumina duo.*

Regens Hector Capycius Latro edidit peritiſſimas, ac ſelectiores *Iuris Conſultationes, & Deciſiones S. R.C., cum additionibus Michaelis Angeli Gizzij, & Io: Dominici Manfrella.*

Regens Io: Franciſcus Sanfelicius doctiſsimè elucubrauit *Praxim Iudiciariam*, & *Deciſiones Supremorum Tribunalium*, quas iudicando collegit; in quatuor partes diſtributas, quarum poſtrema adhùc deſideratur. *Ad primã, & ſecundam par. deciſ. additiones* edidit *Seuerinus*, & *ad libr.1. Dilucidationes Io: Baptiſta Mucci*, & quàm citiùs in lucem prodibunt nouiſſimæ obſeruationes doctiſſimi I.C. *Ioſephi Lucà* ſub *tit. ſtipula illecta, &c.*

9 Ex Regijs Conſiliarijs primum ſcribentem reperimus celebrem I.C. *Paridem de Puteo*, qui creatus Reg. Conſil. anno 1459. fuit etiam magiſter Regis Ferdinandi, cum erat Dux Calabriæ, ſcripſit *Tractatus de ſingulari certamine; de ſyndicatu Officialium; de reintegratione feudorum; de ludo; de reaſſumptione inſtrumentorum*, & alios.

Carolus de Rogerijs Reg. Conſil., & ab eodem Rege ad Venetos miſſus Orator, cuius *Recollecta in l.admonendi, D. de iure iur.* allegat *Afflict. deciſ.* 104. *nu.* 1., & alibi, & *Reportata manuſcripta ſuper Codice* ſe vidiſſe teſtatur *Top. de orig. Trib. p.2 pag.* 238. *n.* 56.

Andreas Barbatia maximus I.C. Bononienſis, Conſiliarius à Ferdin. I. electus anno 1475., ſcripſit ſuper *D. nouũ*, ſuper *Decretal.*, & *Clementin. De Cardinali legato à latere: Repet. c. Teſtimoniũ, de Teſtibus, Conſiliorum vol.* 5., & alia. *Top. par.2. de orig. Trib. fol.* 220.

Antonius Palmerius I. C. egregius, cuius præter innumeras eius lucubrationes manuſcriptas, leguntur *ad Regni Conſtitut. additiones*, *cit. Top. d. loc. fol.* 251.

Antonius Capycius I.C. acris ingenij ſcripſit *Repetitionem in c. Imperialem, de probib. feud. alien. per Feder.*, *Inueſtituram feudalem*, ac *Deciſiones S.C.* editas à *Scipione Capycio* eius filio, paritèr Regio Conſiliario, qui ſcripſit *Commentaria ad Ius Ciuile*, ſiuè lecturas, quas in publico Gymnaſio edocuit, edita tantùm eſt *Repetitio tit. D. de acquirend. poſſ.*, edidit etiam *libros duos de Principijs*

pijs rerum heroico carmine, quos magnifaciunt *Card. Bembus, & Paulus Manutius in Epiſt.*, itemquè *de Vate Maximo*, cæteraſquè *Elegias, Epigrammata*, & *Compendiolum de Magiſtratibus Regni*.

Io: Thomas Minadous fœcundo ingenio ſcripſit *Repet. ad Conſt. Regni, in aliquibus*; *Conſiliorum librum*, ac *Deciſiones* S.C. editas cura *Iulij Cęſaris Minadoi* eius filij, & R. Cam. Præſidentis cum *addit. Flaminij Monaci.*

Nicolaus Iacobus de Raynaldo I.C. eruditus præter varia opera manuſcripta enumerata à *Top. d. par. 2. pag.* 284. edidit *Praludia ad l. Imperium, D. de iuriſd. omn. Iudic.*

Marinus Freccia clariſsimus I.C. ſcripſit *de ſubfeudis Baronũ libros duos*, *ac tractatum de Praſentatione Inſtrumentorum*, quem *Borrell.* relatus per *Conſ. Pratum in add. ad Muſcatell. in praxi fideiuſſ. modo* 13. tradidit, fuiſſe *Bernardini Siripbilij* eius auunculi, & tributum *Frecciæ* poſt eius obitum à *Paulo Fuſco*, qui illum edidit.

Felix de Rubeis multa ſcripſit, quorum pauca edita ſunt, nempè, vberes *additiones ad Conſuet. Neap.*

Thomas Grammaticus editorum operum poſteris commendandus, conſcripſit *lectiones ad libr. 1. Inſtit. Imp.*, & *ad 2. ſuper tit. de rer. diuiſ.*, *Conſilia, & vota deciſiua*; *Deciſiones S. C.*, *& additiones ad Deciſ. Afflict.*, *ſuper Conſtit. Capit.*, *& Pragm. Regni.*

Iacobus Anellus de Bottis vberes, doctaſq; *Annotationes ad Iuris Ciuilis Corpus*, *additiones*, *ad libros Decretal.*, *ad Conſilia Abbatis Panormitani*, *ad Bartoli opera, ad Conſtit.*, *& Cap. Regni*, *ad Ritus M.C.*, *& Conſuet. Neap.* elucubrauit.

Cæſar Vitellus, & *Io: Felix Scalaleo* doctas reliquerunt *addit. ad Conſuetud. Neap.*

Auguſtinus Carauita I.C. Ebolitanus edidit *additiones ad Decretum Canonic.*

Nicolaus Antonius Gizzarellus, *Deciſionum S.C. librum* conſcripſit, licet alia manuſcripta reliquerit, præcipuè *Tractat. de Iuriſdictione Regia*, teſte *Capon. tom. 5. diſcept. 397. cap. 1. n. 59.*

Fabius de Anna edidit *Conſiliorum libros duos*, perutiles *additiones ad Ioãnis Vincentij* ſui patris opera, nempè, *ad Allegationes*, *ad ſingularia, ad Conſtitution. Regni*, *ſi quis aliquem, & terminum vitæ*; Itemq; *Collectanea*, ſiuè *Remiſſiones ad Iuris Ciuilis leges, &c.*

Io: Andreas Georgius edidit *librum Allegationum iuris*, quas in foro patrocinando doctè conſcripſit, & duas *Repetitionum feudalium partes.*

Philippus Paſchalis diſertè, copioſèquè ſcripſit *Tractatum*, *de viribus Patriæ Poteſtatis*, ad quem ſuas edidit *Annotat. Franc. Maria Pratus.*

Horatius Marchesius luculentiſſima elucubrauit *Commentaria ad cap. Papa Honorij*: Sed dum apud *Conſ. Gizzarellum* reuiſionis cauſa hic liber exiſteret, repentino igne conſumptus fuit, teſte *Reg. Marciano diſput. 34. n. 4. lib. 1.*

Marcellus Marcianus ſenior, vt ſuprà diximus, *duo Conſiliorum volumina* peritè ſcripſit.

Scipio Theodorus edidit celebres *Allegationes*, & iuuenis eruditè librum ſcripſit cum *tit. Alquante Rime; e gl'Amanti ingeloſiti*, *Comedia dell'Incognito Academico Otioſo.*

Thomas Carleualius edidit elegãtem *tract. de Iudicijs*, & manuſcripta reliquit *de rebus Philoſophicis volumina duo.*

Ferdinandus Arias de Meſa edidit *variarum Reſolutionum libros tres*, in quibus ſubtili ingenio recta Iuris principia ſtabiliuntur.

Scipio Saliturus edidit *Iuris reſponſum pro olim Principiſſa Hoſtiliani*, & reliquit calamo exaratum *tract. de Perfecto Aduocato.*

Ioannes Dexart edidit *Selectarum Iuris Concluſionum in Sardicenſi Pratorio deciſarum librum.*

Andreas Prouenzalis Obſeruationes, *& gloſemata ad Conſuetud. Neap.* doctè conſcripſit.

Carolus Brancatius diſertè, copioſèquè reliquit *Repertorium rerum præcipuarum in Sacro Reg. Conſ. definitarum*, quod

quod teſtatur *Top.de orig. Trib.p.2.pag. 365.* manuſcriptum ſeruari apud *Eminentiſſ. Card. Franciſcum Mariam* eius fratrem, ad ſeculum hoc erudiendum virum factum, & ad purpuratorum decus, qui celebrem Bibliothecam Neapol. inſtituit ad publicum commodum propè Nidi Sedile. Viuit hodiè alter Reg.Conſil.*Dom.D.Carolus Brancatius*, doctrina, & morum elegantia mihi ſummè laudandus.

Ioannes Maria Campana, de requiſitis ad commendabilem Iudicum Creationem publici iuris fecit, ac *Reſolutiones ſelectas ad materiam foriudicationis cum addit.Caroli Ortliæ.*

Chriſtophorus Vargas Machuca celebrè edidit *tractatum de ſyndicatu Officialium Arag.,& Deciſiones Aragon., & Regni huius*; ex quo nunc viuit digniſſimus filius *D.Michael M.C.Vic. in criminalibus Iudex* optimè meritus.

Antonius Nauarretta poſteà Regens electus inter alia doctè ſcripſit *volumen ſingulare, de Actionibus.*

Io: Baptiſta Hodierna Controuerſiarū forenſium volumen edidit, necnon *repetit.in l.hac edictali, D.de ſecund.nupt.*, & *addit. ad Surdi Deciſiones*, perquàm doctè.

Paulus Staibanus iunior, filius *Pauli* ſenioris, qui *Conſilia* edidit;doctiſsimè *duos Reſolutionum libros*, cum ſuis *Obſeruat.* in lucem emiſit, eiuſquè filius *Io: Baptiſta* conſcripſit vtilem *tract. de Intereſſe.*

Franciſcus Maria Pratus edidit *Diſceptationum forenſium libros quatuor, Reſponſa criminalia,& fiſcalia, Obſeruationes practicas, Additiones ad Muſcatelli Praxim, Annotationes ad tract. Paſchalis de Patria poteſtate, Nicandrum*, & alia.

Franciſcus Roccus in lucem emiſit *Reſponſorum legalium centurias duas*, opuſculum *de Delitijs Perceptorum*, ac celebrem *tract.de Officijs.*

Michael Muſcettula olim præclarus Aduocatus, omni laude, tùm morum ſuauitate digniſsimus, plura edidit *Iuris Reſponſa*, & præcæteris illud *pro tranſlatione cadaueris Seren. Regis Alphonſi*, apud *Rotā ad R.Rou conſ.75.t.2.*

Petrus Cortes edidit *allegationem deuoto-legalem*, in qua ex legalibus principijs, atq; doctrinis mirabiliter indubitabilem veritatem Sanctiſſimæ Immaculatæ *Conceptionis Beatiſſimæ, ac Sāctiſſimæ MARIÆ ſemper Virginis* ab omni labe originalis peccati ab æterno præſeruatæ eruditè demonſtrat.

Fuluius Caracciolus nobilitate, doctrina, morum ſuauitate, ac integritate clariſſimus plura edidit *Iuris Reſponſa*, & inter ea præcellit *Pro fideliſſ. Ciuitate Neap. in ſucceſſione amitæ in feudo nouo.*

Petrus Antonius Chiauarri eruditè edidit *Didaſcaliam Iuriſprudentiæ* cum aliquot alijs *Diſcurſibus.*

Carolus Petra nupèr ob auorum nobiliſſimam ſeriem, doctrinamq;, ac proprij meriti intuitu à Clementiſsimo Rege noſtro Dux Vaſti Girardi creatus, peritiſſima publicauit *Commentaria ad Vniuerſos M.C.Vicariæ Ritus*, ac alia vtilia edenda parat.

Carolus Antonius de Roſa doctiſsimè *Praxim Criminalem Decretorum M.C.V.* aliaq; elucubrauit.

Blaſius Altimarus doctiſſimas edidit *Obſeruationes ad Deciſiones, & Conſilia Reg.Rouiti; Tract de Nullitatibus duobus voluminibus* diſtinctum,& alia.

Vincentius Vidman I.C., & Aduocatus olim præclariſſimus plura *Iuris Reſponſa* peritiſſimè in lucem emiſit.

Amatus Danius iuris peritia, ac morum elegantia excellens *Iuris Diſſertationes* quamplurimas elucubrauit.

Rurſus & alij Regij Cōſiliarij electi tantùm, vel nominati, nempè *Thomas Moles*, qui doctè commentauit aliquot Regentis ſui patris opera, *Camillus de Medicis*, cuius *Conſilia* cum ſuis *addit.* edidit *Reg. Fabius Galeota* eius Gener. *Marcellus Calà* ſcripſit *tract. de Modo articulandi*, & alia, *Proſper Petra* doctas edidit *addit.ad Gramm, & Capycij Deciſ., Petrus Antonius Carauita* edidit *lectionem feudalem* huic operi *in annot. ad tit.de releu.* inſerendam.

10 Ex Iudicibus M.C.V. primus ſe nobis

D

bis offert *Carolus de Tocco*, qui ſcripſit argutiſſimas *Gloſas ad leges Longobardorum*, quæ editæ ſunt cum doctis cõmentarijs ad eaſdem leges *Andreæ de Barulo*, necnon *annotationibus Nicolai Boctij*.

Petrus de Vineis, de Capua, qui floruit ſub Imperatore Federico II., cuius fuit Iudex M.C., & à ſecretis, ſcripſit *Epiſtolarum libros 6., De Poteſtate Imperiali lib. 1. Viridarium Imperatorum*. Fuit & alter *Petrus de Vineis* de deſcẽdentibus primi, Iudex, & Regius Conſiliarius 1348.

Beatus Ioannes de Capiſtrano hoc anno 1690. in Sãctorum albo adſcriptus, Iudex M.C. anno 1401. ingreſſus Religionem Ord. Min., ſocius S. Berardini Senẽſis. ſcripſit *de Dignitate Eccleſiaſt.; De illuſtranda Conſcientia; De Cenſurit; De Concilijs, ſiuè Eccleſiæ authoritate; Speculum Conſcientiæ; De Canone Pœnitẽtiali*, & alia relata per *Top. d p. 1. de orig. Trib. pag. 108.*

Io: Aloyſius Cathalanus edidit vtilem *tract. de Indulto*.

Camillus Borrellus eruditè ſcripſit *tract. de Regis Cath. præſtantia; De Magiſtratuum Edictis; De legatione; Conſilia*, & *Compendium Deciſionum 3. vol.* diſtinctum, & *add. ad Spec. Bellug.*

Camillus de Laratha edidit luculentum *Theatrum feudale & Conſilia*.

Io: Dominicus Taſſonus edidit peritas *Obſeruationes ad Prag. de Anteſato*.

Franciſcus de Balboa in lucem emiſit *Monarchiam Regum*, & *addit. ad Conſilia Salon de Pace*.

Balthaſar de Angelis ſcripſit *Pratum*, ſiuè vtiliſſimum *Apparatum ad primum, & 2. librum Codicis*, & *addit. ad Gizzarelli Deciſ., & ad Practicam Scialoya*.

Petrus de Vrries luculentum ſcripſit *Commentarium ad Rit. M.C. 235.*

Io: Franciſcus Capiblancus conſcripſit *tract. de Baronibus*, ſiuè vtilia *Commentaria ad Pragm. de Baron.* edita, & aucta per eius filium *Regentem Antonium Capiblancum*.

Honuphrius de Palma vtile lucubrauit *Reſponſum de Delegationibus Cauſarum*, & alia.

Hieronymus Calà olim M. C. Iudex doctè in lucem emiſit *tract. de Reſtitutione in integrum*; Et de *Præeminentia M.C.V.; De Iuriſdictione omnium Iudicum*, & alia.

Antonius Barra paritèr olim Iudex *Controuerſiarum forenſium volumen vnum* conſcripſit.

Heliſæus Danza M. C. Pauperum Aduocatus doctiſſimè ſcripſit *libros tres de Pugna Doctorum; Addition. ad Gramm. deciſ.*, & *Tract. de Priuilegijs Baronum*.

Franciſcus Viuius, Io: Grande, Io: Maria Nouarius, Frãciſcus Scalona, Anellus de Sarno, Vincentius Brilla, alijq; innumeri tot editorum operum fama inſignes, quorum, aliorumq; Regnicolarũ
11 opera vſi ſumus, ne iniuriã Regnicolis inferamus, (quod aſſiduè in hoc Regno fit, quia moderni exteri, vix in lucem editi, indiſtinctè allegantur, & gloriantur qui priùs illos allegant, & noſtri nunquàm allegantur, vt optimè aduertit *Praſ. de Franchis dec. 193. n. 17.*) Legamus Authores cum reuerentia antiquos, ſine inuidia recentes, *Sidon. lib. 8. ep. 11.* quia non à quo fiat, ad rem pertinet, ſed quid fiat, *Senec. lib. 6. controu. 2. Liu. lib. 6.* nec pigeat hic ſubdere, quod *Ouuenus* cuidam præſcripſit:

Diſplicet inſipiens nouitas, delira vetuſtas
Non placet: eſt vero nil mihi, Paule, prius.
Non ego ſum veterum, non aſſecla, Paule, *nouorum*,
Seù vetus eſt verum, diligo, ſiuè nouum.

Proüt ex alijs longè oſtẽdit *Guilbelm. Anton de Freundeberg in Epilogo Tract. de reſcript. Morat. num. 20.* Quapropter ignari rerum, temeraria iudicia ſuſpẽdant, nec perſeuerent ſatis, aut ſuſpicere præteritos, aut deſpicere præſentes, vt idem *Sidon.* aiebat *lib. 3. epiſt. 8.* vbi *Io: Sauarus in annot.*

PRÆ-

PRÆNOTIO VI.

De Redituum notitia, & Rationario, ſiuè Breuiario Principi conficiendo.

1 PRæcipua Ærarij conſtituendi Principibus cauſa fuit, vt Subditis iuſtitiam miniſtrarent, ab iniurijs vindicarent, eoſdem in pace, quietèq; conſeruarent, ſed quia populorum multitudini vnus ſupereſſe nō poterat, oportuit etiam, vt ſibi in oneris partem optimos quoſq; viros aſſumerent; Vndè *Iuſtinianus Imperator*, obligationis ſuæ conſcius, eiq; attentus, Quæſtori Palatij ſui reſcribens in *Auth. de mandatis Princip.§.Feſtinabis.coll.3.Feſtinabis etiam*, ait, *Conſiliarium, & quicumq; fuerit circà te, aſſumere Virum optimum, & purum vndiquè, & contentum ijs quæ à Fiſco dantur.* Faxit verò Deus, vt conſilium ſit ſemper fidum, & rectum: Hinc memorandus ille Rex *Alphonſus* ſciſcitatus, *qui nàm eſſent optimi Conſiliarij?* *Mortui*, reſpondit, *libri, ſcilicèt. qui nihil blandientes, nihil celantes, puram propinant veritatem*; vt memorat peritiſſ. *Didac. de Bolero de decoct. debit. fiſcal.tit.2.qu.4.n* 45. ex *Reg.de Ponte de poteſt.Proreg.tit.4.de Regal impoſ.§.8.n.* 41. vbi *Thorus in add.* ſe audiuiſſe teſtatur, in Templo S. Dominici Neap. in eiuſdem Regis monumento repertum fuiſſe librum, cum quo voluit ſepeliri.

2 Neceſſe igitur eſt, vt Rationarium, ſiuè Breuiarium habeat Princeps, quod ſummam accepti, & expenſi rationem complectatur, vt Principi, eiuſq; Adminiſtris planè exploratum ſit, quantæ facultates, quantaq; ærarij ſit inopia, vt commodius Reipublicæ caueatur, ac donationibus immenſis occurratur. *Bodin.lib.6.de Rep.cap.2.n.*672. *Scipio Ammirat.lib.1.in Tacit.diſcurſ.*4. *Lipſius ad Tacit.lib.1. Annal.* Sic enim *Auguſtus Cæſar* ſucceſſori propria manu ſcriptum reliquit libellum, qui totius Imperij Breuiarium erat, *Sueton.cap.5. in Auguſt.* In eo opes publicæ continebantur, quantum ciuium, ſociorumq; in armis, quot militum ſub ſignis vbiq; eſſent, quot claſſes, Regna, Prouinciæ, Tributa, ac Vectigalia, & neceſſitates, ac largitiones, quantū pecuniæ in Ærario, & fiſcis, ac vectigalium reſiduis: Adiecta erant, & libertorum, ſeruorumq; nomina, à quibus ratio exigi poſſet, teſte *Tacito 1. Annal.fol.*5. aliorumq; Principum exempla afferunt *Beſold.de Ærar.cap.8.th.2.ex n* 3. *Kloekius eod. tract. lib. 2. cap.* 127. *Maximilian. Fauſt. in conſ.pro Ærario claſſ.1.ord.*57. *claſſ.5. ord.*480 481. & 541. *claſſ.* 14. *ord.*1009. & 1281. *Io:Gryphiander lib. 2. Oeconom.legal.cap.3.à n.*38.

3 Quòd Rationarium ſolebat accuratè videre prudentiſſimus ille, & Auguſtiſſ. Rex *Philippus II.* Hiſpanorum ſecundus *Traianus*, & cognomine *Magnus*, ac propria manu annotare; quæ ſuperflua, quæuè contra Regias ordinationes impenſa videbantur, *Io: à Chockier 2.aphor.polit c* 21. *n.*6. *R. Tapia lib.2. Iuris Regni Neap.fol.* 84. *num.*6. *Chriſtoph. Pellerus in annot ad Klock. d. cap.* 127. *n.*8. Nos autem vulgò *Bilancium* appellamus, quod eſt breuis, atq; compendioſa ratio introitus, & exitus Regij Patrimonij, & ſinguls annis fit, ac ad Regem trāſmittitur, vt ſancitum extat *in Reg. Pragm.*70. *§.8. ſub tit. de Officio Proc. Cæſaris, ſiuè Reg. Camera Summ.*, teſtaturq; *R. Tapia ibid.*

4 Cuius rei quanta ſit vtilitas, argumentari ex eo poſſe inquit *Beſold. de Ærar.cap.2.th.1.n.2.* & ex illo *Fauſt.d. ord.*480., quod & de ruina illuſtrium familiarium in hoc Regno Neap. ſcribit *Thomas Coſto gior.vlt.d.Fuggi l'ozio fol.* 555. [*Io non mi merauiglio punto, che tante caſe in Napoli ſiano andate in mal'hora, (non parlo di quelle, che ciò patirono ò per mancamento di ſucceſſione, ò per mutatione di ſtati) ma che non vi vadano tutte; poiche quaſi tutti i Signori di Napoli ſilandoſi in quel nome gonfio, e vano d'entrata, di che ſogliono ſpeſſo ſtare à relazione altrui, attendono a ſpender per lungo, e per trauerſo, ſenza mai*

riſcontrare il debito col credito, cauandoſi hoggi vna voglia, e domani vn'altra, viuono, come ſi ſuol dire, à caſo, che è quello, che li manda in rouina].

5 Non ſinant propterea (vt *Klockÿ* verbis vtar *in d.cap.127.n.9.*) pro ſtabiliendo, & coadiuuando Ærario Principes morem optimum, & Reip. gubernandæ conuenientiſſimum ſua negligentia exoleſcere; ſcribant Principatus Rationarium, ſiuè arcanum librum, in quo vires ſuas, quantum videlicet militum in ſuis ditionibus legere, quãtam pecuniæ vim ex ſuo cenſu, tributis, alijſq; reditibus publicis cogere poſſint, compertas habeant, videantq; ne oculis ſic caligent, vt aliorum oculis indigeant: Quemadmodùm Conſiliarius, qui Principi aſſiſtit, curabit etiam, Adminiſtrorum, & Conſiliariorum naturam, atq; mores indagare, quæ, quantaq; ſit omnis ditio Principis, quæ Prouinciæ, Ciuitates, loca, eorumq; ambitum, ac ſitum, quæ ratio Prouinciæ adminiſtrandæ, quæ leges fundamentales, quæ iura, libertates, quo more vtantur Ciues, quomodò ergà Principem ſint affecti, quod nàm vectigal eorum, quæ inuehuntur, vel euehuntur, ex paſcuis publicorum agrorum, ex ſale, oleo, vino, frumento, mercatura, ſubditorum tributis; quodnàm Ærarium, an ſubditi nimijs tributis, alijſq; oneribus premantur, quantus militum numerus in qualibet Prouincia conſcribi poſſit: Et ad ſummam omnia etiam minutiſſima, quę neglecta, Reip. detrimento eſſe poſſunt, omne ſtudium, ac ſolertiam conferet, poſt *Beſold. Klock. d. loc. Fauſt. d. ord.* 541.

6 Has verò Regni vires, hos neruos ità deſcriptos, ſoli Regi, & qui ab arcanis conſilijs ſunt, notos eſſe conuenire, ne ad exteros emanet opum, vel abundantia, vel defectus, notat *Forſtnerus ad Tac. 1. Annal.* 11.n.7. Quò pertinet monitum *Cyriaci Lentuli de Arcan. Regn. cap.* 14.*pag.* 322. ad *Taciti* locum, vbi laudat Principis in ſubducendo Imperij facultatum calculo diligentiã, modò ſecretò habeatur; vno tamen in caſu non reijciendam hanc Regum apertam rationem, quatenùs populo ratione accepti, & expenſi reddita fides, & beneuolentia ſubditorum conſeruatur; Hac enim arte, vel Tyrannũ, videri poſſe popularem, ex *Ariſtot.* 5. *Polit.* docet *Pellerus d. loc. n.* 3.

7 Et hoc etiam modo Officialium electio fieri deberet, proùt feciſſe Sereniſſ. *Ferdinandum I. Aragonenſem* Neapolis Regem, qui habebat libellum nominum, & cognominum virorum probatæ opinionis, iuxtà officiorum diuerſitatem, & ipſe motu proprio ex ijs Officiales eligebat, teſtantur *Afflict. in Conſt. Regni, Cordi, col. 2. not. 1. n. 3. verſ. & ſcio. & Io: de Nigris in cap. Regni, Item quod prædicti, ſub rubr. quod non ordinentur Official. n.* 10. vbi concludit, quod bonum eſſet, ſi hoc hodiè ſeruaretur: Vel ſaltèm cum maxima, diligenti, ac matura informatione, proùt optimos quoſq; Reges feciſſe notauimus infrà *ad §. 16. de pœnis Official. &c. qu. 1. deciſ. R. Moles;* Ex hac enim bona, vel mala electione, ſimilis euenit adminiſtratio, hoc eſt Reipublicæ vtilitas, vel detrimentum, aut Regij Patrimonij euerſio; Imò debent etiam cauere, ne ſub ſpe emendationis alicuius, diſſimulatione rem proferant; ad quod eſt valdè ſingularis animaduerſio docti, & Chriſtiani illius Gubernatoris *P. Ioannis Marquez en el Gouernador Chriſtiano lib. 1. cap. 27. §. 2.* vbi ſolita eruditione Miniſtrorum Regis infidelitatem in hac materia adminiſtrationis, & protectionis Ærarij notat, & hortatur Principes, eiuſq; Supremos Conſiliarios, vt nulla conniuentia ergà illos ſemèl in ea deprehenſos vtantur, nec in officio manuteneãr, & alia ad hæc apud *Boler. de decoct. deb. fiſc. t. 1. q. 15. n. 34.*

8 Quod ſi hæc Principes in minimis habuerint, & animaduertere contempſerint; *animaduertent certè, & quamprimum* (quia repentè, & celerrimum venturum eſt Dei iudicium, quod tardiſſimum putatur, teſte *D. Auguſt. lib. 2. de Ciuit. Dei c. 26. in fin.*) *quando tempus rectæ animaduerſionis, & miſericordiæ am-*

am-

ampliùs non erit, monente *Conſ. Staibano reſol.* 100.*n.* 393.*tom.* 1. vel ſaltem reminiſcantur (ait *cit.Klock.n.* 17.) *etiam in Cœlo non deeſſe libros, quibus bona, & mala opera inſcribuntur*: Et *M. Fridericus Kettnerus in Diſquiſit. de Libro vitæ, & inſcriptione in eum* §. 111. *& ſeq.* cum Sacra Scriptura tres DEO libros tribuit potiſſimùm: 1. *Librum Vniuerſalem*, qui aliàs dicitur *Prouidentiæ*: 2. In ſtatu contractiori *Librum Specialem*, ſiuè *Iudicij*: 3. *Specialiſſimum*, ſeù *Vitæ*; quorum hic ſolos electos aſſignatos habet; iſte ſolos peccatores; ille verò indiſcriminatim omnes tàm iuſtos, quàm peccatores continet; imò nec homines ſolùm, ſed & alias Creaturas.

DE ÆRARIO, DIVITIIS, REDITIBVS, AC VIRIBVS cuiuſq; Status, Imperij, Reipublicæ, ac Principatus.

PARS I.

IN EVROPA.

Præliminaria.

1 Terra vniuerſa cum mari, fluminibus, paludibuſq; variè affecta, Orbem abſolutum conſtituit: quem ſanè Orbem continere in circuitu, quo maximè patet, gradus 360. antiquitas docuit, idemq; recentior afferit ætas: Obſeruatum tamen eſt, longitudines, & latitudines locorum pro interuallis variari, vt de magnitudine Vniuerſi variorum ſententias collegerint *Daniel Angelocrater de Ponderib. & menſur. &c. cap.* 7 *pag.* 139. *Iacob. Capellus de Menſuris lib.* 1. *nu.* 38. *pag.* 41. & *Geographi*, ad quos curioſos miſſos facimus Lectores, præſertim recentiores, *Marſilium Berlingerium*, *Dominicum Marium Nigrum*, *Laurentium Coruinū*, *Hieronymum Girauam*, *Petrum Appianum*, *Zacchariam Lilium*, *Michaëlem Villanouanum*, *Iacobum Caſtaldum*, *Sebaſtianum Munſterum*, *Gerardum Mercatorem*, *Hieronymū Zuritam*, *Abrahamū Ortelium*, *Laurentiū Ananiam*, *Io: Boterū*, *Paulum Merulam*, *Io: Antonium Maginum*, *Petrum Bertium*, *Philippum Cluuerium*, *Ioannem Henrion*, *Petrum de Auity*, *Abrahamum Golnitz*, *Nicolaum Sanſon*, *Philipp. Brietium*, *Petrum du Val*, *Auguſtinum Lubin*, *Io: Baptiſtam Ricciolium*, *Gulielmum Sanſon*, *Michaëlem Antonium Baudrand*, aliosquè. Diuiditurq; in Orbem antiquum, ſeù ab antiquis cognitum, & nouum, ſeù de recenti detectum: In antiquo tres conſtituuntur partes, *Europa* nempè, quæ minor eſt, ſed magis populoſa, & culta, *Africa*, quæ ab ea Mediterraneo mari dirimitur, & *Aſia*. In Orbe nouo eſt *America*, quæ vulgò India Occidentalis etiam dicitur; *Atq; hæ portiones terræ* (vt *Plinius* 2. *nat. hiſt. libro* ait) *imò verò, vt plures tradidere, Mundi punctus, (neq; enim eſt aliud terra vniuerſa) hæc eſt materia gloriæ noſtræ, hæc ſedes, hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes cupimus, hic tumultuatur humanum genus, hic inſtauramus bella etiam ciuilia &c.*

2 Europa igitur vna ex quatuor Orbis Terrarum partibus, eſt omnium præcipua, vel ob ſoli nobilitatem, vel ob frequentiam incolarum, vel ob præclara facinora eorum, qui hactenùs tenuere: Fertilitate etiam frugum, arborum, plantarum, omnis item generis animantium, metallorum, & aliorum, quæ ſuſtentandæ hominum vitæ ſunt neceſſaria, rerum copia reliquas Terræ partes longè ſuperat; ità vt par nihil Europæ, nihil eſſe fecundum affirmarit

rit *Gerhard. Mercator in ſuo Atlante*: *Praambulet quis*, inquit, *cogitatione ſolùm ſua in Italia (exemplum enim ſubminiſtret hic vnus ille Mundi in noſtra Europa ocellus) ſumptuoſam Romæ magnificentiam, regales Venetiarum opes, ſuſpiciendam Neapolis Nobilitatem, ferventia Genuæ Commercia, felicem illam Mediolani amænitatem, aliarum deniq; alia cùm miracula, tùm commoda.* Diuiditur hodiè in complura Regna, & Principatus: Præcipua verò ſunt, ſecũdùm *Michael. Ant. Baudrand in lexic. Geograph.*, Hiſpania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Noruegia, Dania, Suecia, Germania, Portugallia, Polonia, Hungaria, Bohemia, Boſnia, Bulgaria, Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia, Ruſſia, ſeù Magnus Ducatus Moſcouiæ, Turcarum Imperium Helleſpontum, & Tartaria minor. Reſpublicæ ſunt, Venetiæ, Genua, Status Belgij vniti, & Heluetij. Inſulæ ſunt, Corſica, Creta, Islandia, & Eubœa; Superſunt Ditio Pontificia, Ducatus Sabaudiæ, Ducatus Mediolanenſis, Ditio Magni Ducis Etruriæ, alijque Principatus innumeri.

CAPVT I.

De Ærario Athenienſium, & Laconum.

1 Ciuitatum græcarum florentibus eius gentis rebus longè clariſſimæ fuerunt *Athenæ*, & *Lacedæmon*, quæ & *Sparta* etiam dicta eſt, velut oculi duo inter cæteras emicantes; nũc autem Vrbes obſcuræ ſenſim deficiũt, ſubſuntq; dominio Turcarum, & Venetorum. Extant de his Rebuspubl. duæ *Xenophontis* orationes, & alia, quam *de Vectigalibus, ſiuè Redituum ratione* inſcripſit, necnon alia *Iſocratis* apud *Ludou. Viues tom. 1. oper. fol. 308. Nicolaus Cragius de Republica Lacedæmoniorum libr. 4.*

2 Duplex erat apud Atheniẽſes Ærarium: Vnum *Commune*, vndè quotidianæ expenſæ ſoluebantur: Alterum *Sanctius*, ad quod tantùm recurrebant tempore neceſsitatis, quod etiam Theſaurum parſimoniæ vocari poſſe tradit *Gaſp. Klock. de Ærar. cap. 2. n. 53.* vbi tamen Athenienſium non approbat conſilium, qui *Delphis* Theſaurum habebant, qui ſola ſuperſtitione tutus erat, quem hoſtis, vel atheus, vel facetus facilè mutuò ab Apolline acciperet, *Brenno*, vel *Dionyſio*, aut certè *Diagora* opus erat: Quæſtorum ordo peramplus, & multiplex erat Athenis, quemadmodum & ipſa pecunia publica, quam curabant, erat magna; & varia, quæ partim ex ijs, quæ proueniebant ex publicis Ciuitatis poſſeſsionibus, vt fodinis, metallis, nemoribus, agris publicis, & mercibus importatis, & exportatis, partim ex tributis belli cauſa imperatis conficiebatur: quæ ſi vſum ſuum retinere potuiſſet, meliore loco, vt credere ratio ſuadet, fortuna Reip. Atticæ manſiſſet; Verùm culpa *Periclis*, vt perhibent *historiæ*, viri cæteroquin præſtantiſſimi, ad demerendã gratiam plebis, in vſum theatri maxima parte conuerſa, rem militarem, qua ſteterat, creueratq; eòuſq; Reip. fortuna, deteriorem, & Ciues inertiores fecit, inde fortunæ ruina ſequuta. De quibus Ærarij cuſtodibus poſt *Sigonium* multa collegit *Vbbo Emmius de Græcorum Rebusp. pag. 79. & ſeq. vt & Guilielmus Poſtellus de Republic. Athenienſ. cap. 19.*

3 Apud Lacones autem, cum olim vſus auri, & argenti nulli apud eos eſſet, nec item Ærarium publicum; quod bellis gerendis ſæpè officiebat, aut difficultates haud paruas creabat, quod etiam teſtatur *Archidamus* Rex Spartorum apud *Thucydidem lib. 1.* bellum contrà Athenienſes ſuſcipi diſſuadens: *Pecuniam*, inquit, *publicam non habemus, neq; promptè è priuato conferimus.* Verumenimvero præfatus *Emmius in deſcript. Reip. Lacon. fol. 332.* opinatur, poſteà, cum aurum, & argentum cæpiſſet adamari, vſuſq; eorum crebreſcere, & è manibus à *Lyſandro* in vrbem inuectis Ærario eſſet datum initium, ac ſo-

ſociorum multi vectigales facti, Ærarium cum tempore locupletatum, pecuniæ magnitudine, Ærarja reliquarum Grçciæ Vrbium longè ſuperaſſe.

CAPVT II.
De Ærario veteris Romæ.

Omnia Romanæ cedant miracula Terræ,
Natura hic poſuit quidquid vbiq; fuit.
Propert.

1 QVid de hoc Orbis miraculo enarremus, prorsùs hæret animus: de Roma intelligas, de quã *Liuius hiſtor. lib. 1. nulla vnquàm Reſpublica nec maior, nec ſanctior, nec bonis exemplis ditior fuit.* Quàm frugi parens, prudens, ac diues fuerit illa Terrarum Domina dicta à *Marcellino*, celeberrima à *Tacito*, ditiſſima à *Prudentio*, Orbis compendium ab *Athenæo*, Imperij, Diuumq; locus ab *Ouidio*, pulcherrima, & maxima rerum à *Virgilio*, officinã Orbis à *Seneca*, Æquæua Polo à *Claudiano* his verſibus:

Quæ nihil in terris complectitur altius
Æther,
Cuius nec ſpatium viſus, nec corda decurem,
Nec laudem vox vlla capit, quæ lucẽ metalli
Æmula vicinis faſtigia conſerit aſtris
Armorum, legumq; parens, quæ fundit in omnes
Imperium, primiq; dedit cunabula iuris.

Et paucis, ſed maximi ponderis verbis *Martialis*:

Terrarum Dea, Gentiumq; Roma,
Cui par eſt nihil, & nihil ſecundum.

Et *Petronius* inquit:

Orbem iàm totum victor Romanus habebat,
Quà mare, quà terræ, quà Sydus currit vtrumquè.

Et *Ouid. 2. faſtor.*

Gentibus eſt alijs tellus data limitẽ certo,
Romanæ ſpatium eſt Vrbis, & Orbis idẽ.

2 Cuius magnitudinem ad faſtidiũ vſq; Scriptores celebrarunt, quatuor verò libris complexus eſt Magnus *Lipſius*, quibus *tit. Admiranda*, & *in lib. 2.* eam quoq; metitur ex priſcis vectigalibus, tributis, capitatione, Ærario militari, & alijs ad illud explendum neceſſarijs, metallis, argenti, auri, aliarumq; rerum fodinis, opibus Bizantini Imperij, pecunia, & triumphis, effuſis Principum donis, ac priuatorũ opibus, de quibus etiam latè agunt *Iul. Cęſar Bulenger. de Imp. Rom. lib. 9 de Vectigal. Populi Romani*, *Caſpar Klock. de Ær. lib. 1. c. 3. à n. 1. ad 32.* vbi *Chriſtoph. Pellerus in obſ. Maximil. Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ. 1. ord. 57. & claſſ. 17. ord. 1290. Henric. Kipping. Antiquitat Rom. lib. 2. cap. 5. Io: Baptiſta Caſalius de Vrbis, ac Rom. Imper. ſplendore par. 1. cap. 2. 3. & 4.*

3 Romani maximam Ærarij curã habuere, in quo recondebantur theſauri congeſti, quod conſtabat maximè tributis, ac vectigalibus, quæ, vt ex *Cic.* liquet *in orat. pro leg. Manil.* erãt trium generum, ex portorio ſcilicèt, decumis, ac ſcriptura; Et *Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 8.* ait, eos Ædem ſacram Saturni voluiſſe Ærarium, quod temporẽ, quo is incoluit Italiam, fertur in eius finibus nullum furtum fuiſſe commiſſum, aut quia ſub ipſo nihil erat cuiuſquè priuatum,

Nec ſignare ſolum, nec partiri limitẽ Campum
Fas erat.

Vid. *Petr. Gregor. de Republic. lib. 3. cap. 3.*

4 Tria autem fuere Æraria, Publicum à Publicola inſtitutum, Sanctius, & Militare ab Auguſto, cui reditus nouos, ac certos attribuit; vt teſtatur *Sueton. cap. 99. quicquid vbiq; militum eſſet ad certam ſtipendiorum, præmiorumq; formulam adſtrinxit*, & infrà, *vtq; perpetuò, ac ſine difficultate ſumptus ad tuendos eos, proſequendoſq; ſuppeteret, ærarium militare cum vectigalibus nouis inſtituit.*

5 Poſſunt colligi, quæ mitterentur in Ærarium Romanum antiquitùs ex *Lucano lib. 3. Pharſal.* dùm ità deſcribit expilationem Ærarij totius à Iulio Cę-

ſare

ſare factam, (cuius etiam meminere *Dio*, & *Plutarchus*)

- - - - Tunc conditus imo
Eruitur templo multis intactus ab annis
Romani cenſus populi, quem Punica bella,
Quem dederat Perſes, quem victi præda Philippi:
Quod tibi Roma fuga Pyrrhus trepidante reliquit,
Quo te Fabricius Regi non vendidit auro,
Quicquid parcorũ mores ſeruaſtis auorũ,
Quot dites Aſiæ populi miſere tributum,
Victoriq; dedit Minoia Creta Metello,
Quod Cato longinqua vexit ſuper æquora Cypro.
Tunc Orientis opes, captorumq; vltima Regum,
Quæ Põpeianis prælata eſt Gaza triũphis,
Egeritur: triſti ſpoliantur templa rapina,
Pauperiorq; fuit tunc primũ Cæſare Roma.

6 E triumphis immenſas opes in Ærario cumulatas, ſiuè quid per Romæ triumphalem ianuam fuerit aduectum, ſi quis enarrare voluerit, non admiratio ſolùm in animo legentium oriretur, ſed ſtupor. Vide *Plin. lib. 3. cap. 3. Liu. lib 34. cap. 45. lib. 41. cap. 28.* & peculiarem *libr. de Triumphis Romanorum*, ac *Onuphrium Panuinium in Faſtis*, & *Triumphis Rom.* Et *Velleius de Cæſaris triumphis*, ideſt quinto Hiſpanienſi, inquit: *Pecuniam ex manubijs latam paulò ampliùs decies ſexies millies H. S.* quæ ſunt quadraginta milliones, vndè reditus Imperij Romani nec dicere quiſquam, nec animi certa coniectura aſſequi poteſt, vt opinatur *Budæus lib. 4. de Aſſe pag. 147.*

7 Accepta magna, & maxima, ſed expenſa non minima, nec exigua erant in Magiſtratus, Miniſtros, Milites, Populum, opera publica, puta Theatra, Amphitheatra, Circos, Palatia, Baſilicas, Templa, Fora, Curias, Statuas, Coloſſos, Vias lapideas, Pontes, Aquæductus, Balnea, de quibus agunt *Lipſius lib. 3. de magnitud. Rom. cap. 4. & ſeq. Franciſcus Serlius in parte Spec. Architecturæ, Vuilhelmus Bleu in vol. admirandorum Italiæ, Iacobus Meurſius in Iconibus Romæ Veteris, & Nouæ, Roma Non-Antiqua anno 1658. impreſſa, & de Antiquitatib. Rom. Ioannes Roſinus cum Thoma Dempſtero, Iacobus Laurus, Onuphrius Panuinius, Antonius Salamanca, Iacobus Boiſſardus, Alexander Donatus, Io: Baptiſta de Cauallerijs, Bartholomeus Marlianus, Auguſtinus, Ruſticus, Lunadorus, Dietericus, Maſenius, Fabricius, Gamuccius, Kippingus, Caſalius*, alijq; innumeri.

8 Priuatorum opes magnæ quoque fuere, inter quos erat ille *Craſſus* cognomento *Diues*, de quo Cic. *in Paradox.* inquit: *Multi audierunt ex te, cum diceres, neminem diuitem eſſe, niſi qui exercitum ſuis fructibus alere poſſet: Ergò hoc propoſito nunquàm eris diues, antequam tibi ex tuis poſſeſſionibus tãtum reficiatur, vt ex eo tueri ſex legiones, & magna equitum, ac peditum auxilia poſſis*, vt & *Plin. lib. 33. cap. 10.* Ac etiam *Seneca de Tranquill. cap. 11.* de Poppęo quodam ſub Caligula inquit: *Panem, & aquam defuiſſe, cum tot flumina poſſideret in ſuo orientia, in ſuo cadentia.* Imò de ipſo *Seneca* Philoſopho animi ſapientia æquè, ac externorum bonorum diuite, *Tacit. 14. Annal.* inquit: *Septuagies quinquies centena millia poſſedit*; ac reliquis omiſſis, ſint nobis exemplo duo *Plinij* viri doctiſſimi, ac diuitijs affluentes, vt ex ijs, quæ ſcripſit *Nepos Plinius ad Marcum lib. 3. & ad Quintilianum lib. 6.* vnde meritò Conſtantius Imp. Magni Conſtantini filius dictitabat, *ſeſe in Vrbe tot proſpectare Reges, quot Ciues videret*, vt mirum videri nequeat, quod *Cicero lib. 7. Epiſt. 5.* de Cæſare ſcribit: *Marcum Furium, quem mihi commendas, vel Regem Galliæ faciam, vel Leptæ legatum: Si vis, tu ad me alium mitte, vt ornem.* Nõ erat quippè nouum, Romanum Ciuem de Regnis diſponere, & qui Cæſaris vitam deſcribunt, multa Regna ab ipſo vendita memorant. M. Antonius aiebat, Romani Populi magnitudinem non tàm ab acquirendo, quàm donando oſtendi: omnia Regna bello quæſita Auguſtus victis reſtituit, vel exteris largitus eſt; Vnde *Tacitus*, loquendo de *Cogiduno* Angliæ

Rege,

Rege, teſtatur, Romanos veteri more ſolitos fuiſſe ſuperatos Reges in ſuorum Regnorum poſſeſſione, ſub eorum authoritate relinquere, *vt haberent inſtrumenta ſeruitutis, & Reges*, teſte *Michaele Montano* in peritiſſ. *Diſcurſ. polit. & moral. lib. 2. cap. 23.*, vt omittamus militum copias vrbanas, prouinciales, & claſſicas, colonias, ciuium multitudinem, municipia, admiranda inſtituta, religionem, ſcholas, commercia, tribunalia, & ſimilia ad miraculum vſq;, quæ non dicam exornari, ſed enarrari vix poſſe.

9 Romæ deniq; tantum ſplendorem Deo adſcribas, à quo periodi ſunt Imperiorum, & fixi rerum fines, qui enim id cogitat, hærebit ſæpè dubius; vndè tria quondam fertur habuiſſe in votis *S. Auguſtinus*: *Videre Chriſtum in carne, S. Apoſtolum concionantem, & Romam per Imperatores, Reges & Conſules triũphantem*: Non quod ad beatitudinem multũ interſit habere iſta; potuit nãq; habere Simon Magus, ſed quod liberalis ingenij ſit, ſenſum optare earum rerum, quas admiratur.

CAPVT III.

De Ærario Summi Pontificis, ſeù nouæ Romæ.

Roma caput Mũdi, vitæ Cœleſtis alumna, Summi Pontificis magnificata Throno.

Vveſtling. in Aurifodina ver. Roma pag. 1551.

1 VT legum originem anterior Roma ſortita eſt, ità & Summum Pontificatus apicem apud eam eſſe, nemo eſt, qui dubitet, vndè & *patriam legum*, ac *fontem Sacerdotij* neceſſarium eſt appellare, vt præfatur *Imp. Iuſtin. in Nou. 9.* ſinè *l. 7. C. de ſerũs*; Romano enim Imperio in totum ferè collapſo, non ſolùm ſpiritualis illius iuriſdictio in Vrbe, verùm & temporalis ad Summos Romanos Põtifices fuit translata, adeò vt *S. Maximus hom. 5. de SS. Apoſt. Petro, & Paulo* dixerit: *In Vrbe Roma, quæ principatum, & caput obtinet nationum, ſcilicet, vt vbi caput ſuperſtitionis erat, illic caput quieſceret Sanctitatis, & vbi Gentilium Principes habitabant, illic Eccleſiarum Principes morarentur.*

2 Quomodò verò Romani Pontificis Principatus, & authoritas creuerint, Annales oſtendunt; Nos pro inſtituto, Statum Summi Pontificis ſequentibus delibabimus; Siquidem totius ditionis Pontificiæ Vrbs præcipua eſt Roma, quam ſi cum antiqua conferre velis, non de poteſtate, vel Imperio, ſed quoad antecedentia tempora vſq; ad Ciuilia bella Syllæ, & Marij, quadraginta annos antè Auguſtum Conſulem, non ambigendum, quin recens forma Vrbis non modò cum veteri cõferenda, ſed illi etiam anteferenda ſit. Eius arx olim Moles Hadriani, hodiè Caſtrum S. Angeli ab Vrbano VIII. magno ſumptu perfectum nuncupatur. Ex præcipuis Eccleſijs eſt Baſilica S. Ioannis in Laterano, ſed Baſilica S. Petri in Vaticano totius Orbis facilè pulcherrima eſt Eccleſia, & ſumptuoſiſſima ad miraculum vſq; excitata, eiq; adiacet ornatiſsimum Palatium Pontificium Vaticanum. Recentem Romam præter alios plurimos fuſè deſcripſerunt *Florauantes Martinellus, ac Ioannes Theodorus Sprengerus in Roma noua. Ioannes Biſſelius de Ortu, & Interitu Reip. Romanæ Veteris & Nouæ, Cyriacus Lentulus de Statu Reip. Romanæ priſco, & recentiori; Li Teſori della Corte Romana in varie Relazioni fatte da diuerſi Ambaſciadori, à Bruſſelles 1672. in 12.*

3 Summus Pontifex quoad Secularem Monarchiam, poſſidet nobiliorem Italiæ partem, nimirùm totum id, quod inter fluuium Floris, & Caietam ſituatũ eſt, in quo ſpatio comprehenduntur Prouincia *Bononiæ, Romandiola, Marchia Anconitana, Vmbria, ſeu Ducatus Spoletanus, Latium, & Patrimonium S. Petri.* Acceſſerunt etiam *Ferraria*, cum Alphonſus II. Dux Ferrariæ diem clauſerat anno 1598. vti feudum ad Sedem Apoſtolicam reuerſum eſt ſub Clemente VIII. *Ducatus Vrbinas* per

mortem vltimi Ducis anno 1624. ſub Vrbano VIII. qui optimum habet Propugnaculum S.Leonis, ſeptem Ciuitates, 30. Caſtella, & reditus annuos 300000. coronatorum: Subſuntq; etiã eius dominio *Auenio, & Comitatus Vindaſcinus in Gallia*, vti *Beneuentum in Regno Neapolitano*. Vrbes autem præcipuè ſunt præter Romam, *Ancona, Ariminum, Aſculum, Bononia, Camerinum, Fauentia, Ferraria, Firmum, Forumliui, Fulginium, Imola, Macerata, Oriuetum, Peruſia, Piſaurum, Rauenna, Reate, Spoletum, Tifernum, Viterbium, Vrbinum*, adeò populoſæ, vt Summ. Pont. è Solo Bononienſi, Marchia, & Romania, ſeù Romandiola exercitum 20000. militum, abſq; notabili diminutione educere poſſit. Tanta eſt hominum copia, vt tempore Clementis VII. cum Imperialis exercitus Romam aduentauerit, ſola Marchia 15. m. militum Romano Pontifici miſerit in auxilium, vt tradit *D. Herm. Vveſſelingius in tract. de Iure Superior. ac Summa Poteſt. Rom. Pontif. cap. 12. per tot. & in Aurifodina Iur. public. in V. Roma*, & teſte *Legato Veneto in relat. de Pontifice Rom. & Eccl. Domin.* Si Princeps aliquis Secularis Põtificias obtineret ditiones, eaſq; vti rem propriam adminiſtraret, cum paucis Principibus foret comparandus, nõ tàm Imperij magnitudine, quàm Regionum præſtantia, agrorum fertilitate, incolarum numero, nobilitate Ciuium, ad militiam apta iuuentute, ſumma deniq; rerum omnium abundantia, haberq; ſemper paratam in ſuis Terris militiam, quam *li Soldati delle bande* appellat, ad octuaginta millia peditũ, & tria millia quingenta equitum. Et inter Fortelitia præcipua ſunt, *Oriuetum, Pipernũ, Salſubiũ, Palianũ, Spoletũ, Peruſia, Ancona, Foroliuiũ, Berſinoria, Ferraria, cit. Sprenger. in Roma noua lib. 5. cap. 7.* aliud quoq; præ cæteris eminet oppidum Ciuitatis Veteris, ſiuè Centumcellæ ab Vrbano VIII. cum Portu capaci, & Caſtro munitum, *Baudrand in Lexicon. Geograph. v. Centumcellæ*.

4 Ioannes XXII. anno ætatis XC. creatus, ſpatio octo, & decem annorum, quos ſuperuixit, vigeſies quinquies octena aureorum millia coaceruauit. Callixtus III. Pontifex cẽtum, & quindecim millia nummorum aureorum reliquit, *Platina* teſte. Sixtus V. immẽſos collegit theſauros, vltrà quod immenſam pecuniam in ędificijs conſumpſit, quinque aureorum millionibus in Ærario illatis. Vrbanus VIII. breui annorum decurſu collegiſſe dicitur quinquagies centena aureorum millia. Et de Innocentio XI. Chriſtianæ Reipublicæ vero patre vndecim milliones Romanæ Eccleſiæ eũ acquiſiuiſſe fertur, vltrà pecunias pro Imperio Romano-Germanico aduersùs Turcas ſanctiſſimè erogatas. Reditus autem Papæ ad decies, & octies centena millia coronatorum putantur aſcendere, ſecundum *Honorium in Theſauro ſuo Politic. par. 2. pag.* 127. vbi vectigalium deſcriptionem exhibet, quæ ea ipſa eſt, quã ponit. *Gaſp. Klock. in tract. de Ærario cap. 3. à n. 40. ad 74. Liuonius* ponit quindecies centena millia coronatorum. *Hieræus* autem 900000. coronat. apud *Beierlink in Theatr. Vitæ humanæ tom. 6. ver. reditus fol.* 25. Summa omnium, quæ ex Chriſtiano Orbe annuatim Curia Romana coegit, facit decem millionum millia, vel vt aiunt, centum tonnas auri, vti videre eſt in appendice *Cathal. teſt. verit. fol.* 2060. *apud Maximil. Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ.* 17. *ord.* 1331. *in fine.* Et *Zeiller. in Itinerario Italiæ p. 9. cap. 1.* ſe vidiſſe teſtatur oſtenſam à Prothonotario Apoſtolico deſignationem redituum Papæ Vrbani VIII. de anno 1629., quæ conſummata efficiebat reditum annuum 3591885. coronatorum, non connumeratis ibidem, quæ ex Ducatu Vrbini recipiuntur; habet enim hic Ducatus reditus annuos 100000. coronatorum, teſte *Sprengero in ſua Roma noua ex facie anni 1660. delineata lib. 2. cap. 5. fol.* 179. immeritò tamen *damn. Author Nepotiſmi Romani lib. 3. cap. 6.* de digniſſ. Nepotibus eiuſdem Pontificis ſcriptum

ptum reliquit, numeratæ pecuniæ illorum abyſſum, ſolùm rationabilem imaginationem penetrare valere. Interim verò conſtat, quantum veteres aucti, vel excogitati ætate poſteriorum Pontificum, quilibet ex ingenio ſuo fidem præſtet, monente *Pellero in add. ad cit. Klock.d.cap.3.n.62.*

5 Et iuxtà placitum præfati *Sprengeri d.tract. lib.5. cap. 6.* ordinarij reditus æſtimantur quindecim tonnarum, extraordinarij innumeri ferè ſunt; cenſetq; *Franc. Albanus*, (vt ait *Sprēg. ibidē*) Papam ſingulis horis gaudere prouentu mille coronatorum. Tot enim, & variæ Bullæ, reſeruationes, mandata de prouidendo, ſpolia, annatæ, redemptiones palliorum, confirmationes, diſpenſationes, penſiones, menſes Papales, anni Iubilæi feſtiuitates, & eiuſdē generis alia, quantā ſummā importent, nec ipſi Exactores, neq; Rationales exactè ſciunt. Quantum vrgente neceſſitate pro fide Cath. contra S. Rom. Eccleſiæ hoſtes tuenda exigi poſſit, ex Archiepiſcopatibus, Epiſcopatibus, Abbatijs, Monaſterijs, & Parochijs iure Pontificis ſummo, ex numero colliges. Sunt in Orbe Catholico Archiep. 130. Epiſcopatus 1017. præter Epiſcopatus Indiarum. Monaſteria, quæ iam Pauli IV. tempore fuere 144000. & Parochiæ 288000. Sixtus IV. pennam Papæ, ditiſſimum vectigal appellabat, vt nunquàm ei deſit pecunia, quandiù ipſi nō deeſt manus, & penna, *Vueſſelingius d.cap.12.pag.63. Teſoro Polit. par. 1. relat. di Roma fol.31.* quem refert *Beſold. de Ærario publ. cap.6.n.2.fol.155.* à quo tranſumpſit *Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ.5 ord.535.* Sicuti verò ditiſſimum, ità & ſanctiſſimum, atq; Catholici Orbis præſidium, Summi Pontificis Ærarium dignè prædicandum.

6 Sed potentia illius, & auctoritas lōgè maior eſt, neque ex Ærarij copia cenſeri debet, ſed ratione præeminentiæ, totius Chriſtiani Orbis arbiter eſt, & plurimum poteſt etiam, vbi nil poſſe videtur, quare & à potentiſſimis obſequentèr colitur, & ab impotentioribus humilitèr adoratur, & ſe Vice-Deum Regem Regum, Principem Principum in ſua Intronizatione à Decano Cardinalium meritò appellari iubet, vt teſtatur *Author Manualis Politici lib.3.cap. 4. in princ.* Hinc potentiſſimi Principis nomen ſortitus eſt, & vocatur Beatiſſimus, & Sanctiſſimus, Rector Vniuerſalis Eccleſiæ, Vicarius Chriſti D. N., cuius eſt terra, & plenitudo Orbis terrarum.

§. 1.
Status Vrbinas.

1 Diù Comitum Montis Feltrij fuit Ducatus Vrbinas, & ab his ad Roboream gentem deuolutus, ſed per mortem vltimi Ducis Franciſci Mariæ de Robore anno 1624. ſine maſcula prole, vnica filia iàm M. Duci Etruriæ nupta relicta, maximiq; theſauri, & precioſorum mobilium ad tres milliones æſtimatorum hærede, eodem, quo Ferraria titulo, vti feudum nempè Eccleſiæ Romanæ (cui eo nomine, *Botero teſte de Ducib.Vrb.cap.13.* duo millia cum ducentis aureis, ſiuè, vt *Segetbus de Principatib. Italiæ pag.37.* notat, annua pendebat ſcutatorum millia octo) apertus fuit: Eccleſiaſtico quidem Statui valdè opportunus, cum limites cōiunctos, & permixtos habeat versùs Marchiam Anconitanam; Eius verò partes ſunt Vrbinum, Comitatus Montisfeltrij, & Eugubij, Piſauri Dynaſtia, & Vicariatus Senagagliæ.

2 Huius Status redituum, atque expenſarum computus apud *Honorium in Theſ. Polit. poſter. par. pag. 111.* deſcriptus extat, quem hic afferre nimium eſſet, & incertum. Habet autem optimum propugnaculum S. Leonis, ſeptem Ciuitates, 30. Caſtella, & reditus annuos 100000. coronatorum ſecundùm *Io: Theod. Sprenger. in Roma noua lib.5. cap.5. num.3.* ſed vltimum Ducem collegiſſe ducenta, & quinquaginta aureorum millia, teſtatur *Comes Alphonſ. Luſcus in comp. hiſtor. pag. 352.*

CAPVT IV.

De Ærario Imperij Romano-Germanici.

Romanorum Imperium cunctis dominatur in Orbe
Regnis, & ſceptris: ſubſtinet hinc Aquilam.
Imperij gremium Germania Magna vocatur,
In qua Regna duo, Dana, Bohema iacent.
Præter eos Reges fœdus cum Cæſare ſeruant
Innumeri Comites, innumeriquè Duces.
Vveſſelingius in ſua Aurifodina 10.1.pag. 587.& v.Romanum Imp.

1 IMperium Romano-Germanicum, licet hodiè Hiſpania, Gallia, Italia, alijsq; regionibus Europæ, imò Aſiæ, & Africæ auulſis, populorum, aut regionum ambitu reliquis Imperijs, Regniſquè reſtrictiùs videatur, coadunata tamen potentia, auctoritate, dignitate, & præeminentia, Orbis vniuerſi Imperia, Regna, Reſq; publicas longè poſt ſe maximè relinquit: Non mediocris quidem eſt huius Imperij prærogatiua, quod ſit omnium ferè eruditorum iudicio, ipſa prouidentia diuina ſic dirigente, quarta, & vltima illa Monarchia Vniuerſalis à *S. Daniele* in ſuo vaticinio prædicta, cui perennem, & cum ſuo duraturam felicitatem diuina ominantur miracula, *Dan.2. & 7. Auctor Manualis Politici, Ienę* impreſſi *anno* 1687. *lib.3. cap.1.* Retulit autem Imperium Romanum antè Carolum M. Statum ſummi Regiminis purè Monarchicum, quod etiam vult *Iulius Pflugius in ſua orat. de ordin. Republ. Germ.*, ſed à tempore Caroli Magni, & regnante potiſſimum Carolo IV. Imperium mixtum fieri cæpit, hoc eſt Monarchicum Ariſtocratia temperatum, *Oldenburger. in ſuo Lymnęo enucleato lib.1. cap.8.*

2 Auguſtiſſimi Imperatoris titulus his verbis conceptus fuit in *Capitulatione Francofurti* ſcripta die 18. Iulij 1658. quæ extat *in tract. ad 3. par. Hiſtor. Vniuerſ. Coloniæ edit. pag.99.* videlicèt: *Nos Leopoldus Dei gratia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex: Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Corinthiæ, Craniæ, Luxenburgi, Vuirtembergæ, ſuperioris, & inferioris Sileſiæ, Princeps Sueuiæ, Marchio S.R. Imperij, Burgouiæ, Morauiæ, ſuperioris, atq; inferioris Luſatiæ, Comes Principalis Hamsburgi; Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiæ, Landgrauius Alſatiæ, Dominus Marchiæ, Sclauoniæ, Portu Naonis, & Salinarum, &c.* Imò ipſe Turca, qui noſter hoſtis eſt, alijs Regibus prçteritis, Imperatori hunc dat titulum: *Potenti, ac Magno Chriſtianorum Domino, vni electo Romanor. Imp. &c.* teſte *Vveſſelingio in Aurifodina ver. Sabaudia in fin. pag.* 1596.

3 Huius Imperatoriæ Dignitatis ſplẽdor continuatur, & conſeruatur in Auguſtiſſima, ac Potentiſſima cum primis Domo Auſtriaca, quæ dignitatem iſtam diutiùs, quàm cæteræ omnes ſtirpes poſſedit; quippè poſteri Caroli M. Imperium tenuere per annos 118. Domus Saxoniæ 117. Franconię 102. Sueuiæ 110. In hac verò Sereniſſ. familia permanſit annos 250. & quod excurrit, & feliciſſimè hactenùs ex ea Imperiali diademate coruſcarunt XIV. Imperatores; nulla etenim in Germania ſupereſt familia meritis dignior, aut par ferendis ſumptibus, quos Maieſtas Imperialis, & Regia requirit, omnibus fiſci bonis in priuatam Principum poſſeſſionem redactis: Non tamen ideò hçreditariam ſucceſſionem arguit, nec libertas eligendi, quę voluerint, Electoribus adępta: Vndè eſtò fũdata videatur vaticinatio illius perſonati Authoris *Hyppoliti à Lapide de rat. ſtat. par.2. c.2. ſect.1.* tàm ſcilicèt altè in auguſtiſſ. familia Auſtriaca Imperium radices egiſſe, vt continua in illa, ac perpetua Imperij Sedes firmitèr ſperanda ſit; In Coronatione tamen, quando Moguntinus Imperatorem inthronizat, ſic eum affatur: *Sta, & tene locum regium, non hæreditarium, ſed libera Principum* ele-

electione tibi delegatum. Intereſt enim, vt Statuum Imperij libertas illibata permaneat, & omnes, quantum fieri poteſt, vitandæ ſunt occaſiones, ex quibus vllo modo diſcordia in Imperio oriri poſſet, quo inſtituto nihil ſapientiùs, aut Reip. ſalutariùs vnquàm excogitatum putat *Hotom. in Franco-gall. cap. 6.* eum tāquam membra vnius corporis, participent bona, & mala, emolumenta, & onera, habentq; pro capite Imperatorem, qui non abſolutè regit, ſed per Comitia, ad quæ conueniunt Electores, Principes, Comites, & Barones immediati, ac Ciuitates Imperiales, de quibus adeundi ſunt *Arumaeus in pleno tract. de Comitijs*, in primis *cap. 4. Io: Guntherus Diſp. inaug. Io: Staricius in Comitiorum fido Achate, Lymnaeus*, alijq; *Iuris publici* Scriptores.

4 Vires Germaniæ ſunt abſque dubio maximæ, æſtimaturq; totum Imperium educere poſſe, tùm equitum, tùm peditum ducenta millia. Inter Germaniæ pedites excellere putantur Tyrolenſes, Sueui, & Vveſtphali. Inter equites Brunſuicenſes, Cleuenſes, & Franconienſes, ſed peditatus Germanicus potior eſt. Vires maritimæ terreſtribus minores non ſunt, Ciuitates enim Hāburgum, Lubeca, Roſtochium, & aliæ, habent hæc centū, hæc 150. naues, quibus æquant vires Daniæ, & Sueciæ. Præter frequentiſsimas militates copias, etiam plurima ſunt fortelitia, in Hungaria ſcilicet contra Turcam ſunt, *Raab*, *Komora*, *Neubeuſel*, *Caſſauu*, *Zathmar*, *Tokay*, *Papa*, & *Presburg*; In Auſtria, *Vienna*, & *Neuſtad*; In Sileſia, *Vratiſlauia*; In Sitiria Vrbs, & Arx *Graz*, *Rackelſpurg*, *Bettarr*; In Carniola eſt *Labach*, *Segnas*, *Pertigne*, *Siſſeg*; In Vvindiſchmarch, *Carolouuitz*, *Kopranitz*; In limitibus Bauariæ *Briſach*; In Alſatia, *Argentina*, *Benfeld*, *Hagenauu*; In Palatinatu, *Manheim*, & *Franckental*; In Terra Epiſcopi Spiræ, *Vdenheim*, alias *Philipsburg*, & alia in alijs locis, teſte *Philipp. Andrea Oldēburger. in Theſaur. Rerump. p. 4. f. 56. & 164.* Conſtat autem Carolum V. Cœſarem circitèr nonaginta millia peditum, triginta m. equitum, Turcis Auſtriam properantibus oppoſuiſſe: & Maximilianum II. Imp. maiores etiam copias contraxiſſe, quarum numerus ad centum millia peditum, equitum trigintaquinque m. accedebat, & alios, apud *Klock. de Ærario cap. 4. n. 126. & 127.*

5 Imperium ex veteri Conſuetudine obligatum eſt Imperatori Romam ad ſumendum diadema proficiſcenti ſuppeditare viginti millia peditum, & quatuor millia equitum in menſes octo, & hæ copiæ appellantūr Auxiliū Romanum, ſeù Expeditio Romana, de qua plura *Lymneus de Iur. Publ. lib. 2. cap. 4. n. 107. Klock de contribut. cap. 1. n. 17. & ſeq. R. Tapia de Conſtit. Princ. lib. 2. cap. 4. n. 42. Goldaſtus de Regno Bohemia lib. 2. cap. 15. Mylerus de Princ. & Statib. Imp. p. 3. cap. 97. à n. 11.* Licet verò inde à Caroli V. tempore nemo Imperatorum Romam pro conſequenda Corona adierit, ſumma tamen in Matricula taxata à Principibus, & Statibus in caſu neceſſitatis præſtandi manſit, *Chriſtoph. Peller. in add. ad Klock. de Ærar. cap. 4. n. 130.*

6 Conſtat etiam Carolum M. ob bellorum grauitatem, neq; ſolum prædia ſtipendiaria, agros, prata, vineas, villas, & huiuſmodi reditus, ac vectigalia, verùm & propriam ſuppellectilem Præfectorum, Præſidum, deſcriptam habuit, iuxtà patrimonij vires, *Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ. 17. ord. 1332.* Fiſci regalia ad Imperatoris Ærarium pertinuiſſe, ex *cap. vn. quæ ſint regal.* liquet, de quo *Guntherus in Ligurin. lib. 8.*

Vectigal, Portus, cudendæ iura monetæ,
Cumq; molendinis, telonia, flumina, pōtes,
Id quoq;, quod fodrum, vulgari nomine dicunt,
Et Capitolitium certo ſub tempore cēſum,
Hæc Lignres ſacro tribuerūt omnia fiſco.

7 Fuere *fodrum*, *Parata*, & *Manſionaticum*, quæ Otto Magnus Imp. retinuit. *Fodrum* fuit ſumma quædam frumenti, quàm aduentanti in Italiam Regi, populi ſoluere tenebantur, pro quo ſæpè etiam æſtimata pecunia pendebatur, vt vide-

videre eſt apud *Petrum de Vineis* Cancellarium Imper. Federici II. *in lib.2. epiſt.29.* *Parata*, ſumptus, quos ijdem in vias, ponteſq; fluminum, quà tranſiturus, aut quò aditurus Rex erat, reficiendos impendere; *Manſionaticum*, ſumptus in tecta, & cætera, quæ Regio exercitui in agro hoſpitanti neceſſaria, præbere, iubebantur. Non abſimile eſt Ius Hoſpitaturæ, ſiuè Albergaria, *Fauſt.d.ord.*1332.

8 Collectas Imperij imponendi modi varij ſunt. Prior Conſtitutione Maximiliani I. introductus Denarius communis, quem quilibet Imperij ſubditus, ſiuè mediatus, ſiuè immediatus Cœſari ſoluere obligatus erat, quæ Collecta, & Capitatio dicebatur. Alter, dum cuilibet Principi, ac Statui Imperij certus numerus iuxtà quantitatem in Imperij matricula definitam aſſignatur, qui adhuc obſeruatur, quauis de reducendo priore conſultatum fuiſſet in Comitijs de anno *1669.* teſtetur *Peller. in add. ad Klock. d.c.4.n.126.*

9 Aliæ inſuper ſunt Collectæ Imperiales, aliæ Circulares, aliæ Prouinciales. Imperialis Collecta eſt, quæ ad vtilitatem totius Imperij, vniuerſis, qui ei ſubſunt, indicitur, vtpotè ad cõſeruandum Imperij regimen, ad arcendos hoſtes, vel Prouincias recuperandas. Circulares Collectæ ſunt, quæ Imperij Circulis imponuntur, eius vtilitatem concernentes; Eſt enim Imperium Romano-Germanicum in decem Circulos diſtributum; nempè, *Franconicum, Bauaricum, Auſtriacum, Sueuicũ, Rhenanum, Electorum Rheni, Vveſtphalicum*, *Saxonicum Superiorem*, *& Inferiorem, Burgundicum*, de quibus *Vveſſelingius in Aurifodina ver. Circuli*. Prouinciales ſunt, quas Imperij ſtatus, & ordines pro vtilitate Prouinciæ ſubditis ſuis imponunt, de quibus omnibus, *Fauſt.cit.ord.*1332. & latiùs *Henr. Bocer. de Collect. cap.2.3. & 4. per tot.*

10 Eſt & alia Gabella, quæ pleiumquè Decima pars eſt omnium bonorum, quam in alieno territorio ſuccedentes, & hæreditatem inde eò, vbi alioquin domicilium fixerunt, transferentes, Fiſco loci, vbi hæreditas delata eſt, relinquere cogatur: Sicuti & tranſmigrantes de vna Ciuitate, territorioue in aliam, aliuduè, de ſuis bonis, quæ tranſportant, vel alienant, pariter decuſſem detrahi patiuntur. Suntq; etiã pro pecoribus, & iumentis, pro importatione, & extractione mercium, pro ponderatione mercium, & alijs apud *Fauſt.d.claſſ.17.ord.1333.& ſeqq.*

11 Sed vt ad ſummam reuertamur, notat *Paulus Vvindeckius de Electorib. Imp.cap.13.punct.9.* Fridericum I. Imper. ex Imperij reditibus annuatim percepiſſe viginti tonnas auri, quorum maximam partem Italia, minimam verò Germania contribuerit. Verum *Schneideuuin.Inſtit. de ſucceſſ. ab inteſt. ſub rubr.de ſucceſſ.Fiſci n.5.* ſcribit, annuos Imperij Romani prouentus ſub Friderico Barbaroſſa fuiſſe ſexaginta tonnarum auri ex Germania, & Italia, Collectarum ex Ciuitatibus immediatis, ex portorijs, vectigalibus, telonijs, quæ non erant Principum, aut Priuatorum, ſed Imperatoris, & Imperij. In vniuerſum autem reditus Imperij ſeptem milliones auri conſtituere creduntur, teſte *Botero in relat. de Imper. Roman., & Klockio de Ærar.d.c.4. n.57.* ſequendo Authorem Gallicum, & eius Interpretem *Gothofredum in Archontologia Coſmica de Imper.Germ.nu.15.p.1. fol.73.* Siuè ad octo milliones thalerorum, ſecundùm *Comitem Luſcum in compend.hiſtor.fol.*88.

12 Ex Auſtriæ reditibus, tributis, & vectigalibus decies centena aureorum millia Imperatores Auſtriacos percipere poſſe, nonnulli ſcribunt, cuius tamen ſummæ tres partes oneribus ſoluendis haud ſufficiunt. Quantum ad ſubſidia extraordinaria, ab Auſtria inferiori quater centena ſeptuagena, ex Superiori verò ter centena aureorum millia in cenſum relata perhiberi ſcribit *Klock.d.cap.4.n.96.*

13 Hungaria ſexies centenis millibus æſtimatur, ità vt in vniuerſum fient vicies centena aureorum millia. Quin ex

ſola

ſola Alſatia, Sueuia, Rhętiaq; , in qua Domus Auſtriaca quatuordecim habet Communitates, percipiat quotannis duos milliones auri cum dimidio, ſi vſitata tantùm pendantur vectigalia, teſte *eodem Klock. ibid.*

14 Sunt autem ordinarij in Bohemia Regij reditus alij ex Cęnobiorum, Ciuitatumq; liberarum canone annuo, alij ex auri, argentiq; fodinis, alij ex vectigalibus, alij ex ditionibus tùm fiſcalibus, tùm ijs, quæ de tabula vulgò, & quaternatæ à quibuſdam dicuntur, quos ad aureorum germanic. millia quadringenta ſinè groſſorum, vt vocãt, ſexagenas centies ſeptuagies ſemel mille, quadringentas, & triginta, aſcẽdere quidam prodiderunt. Regni onera non tàm ſunt impendioſa, nec ſumptus publici modum excedunt, quibus ferendis partes quintas quatuor, hoc eſt $\frac{4}{5}$ abundè eſſe arbitrantur, & annis ſingulis vt mininum, ſexagenarum tricies quinquies mille in theſauros Regis recondi poſſe creditur. Quotieſcũquè verò neceſſaria cauſa vrget, ordines Rex conuocat, propoſitis Reip. periculis, opem, ac ſubſidia poſcit. Ferũnt hoc onus, vt plurimum agricolæ, & Ciues, ac etiam parte aliquantula Sculteti in Regno liberi, & Parocharum pinguiorum Sacerdotes, itemq; opiliones, & eorum magiſtri. Agricolæ glebæ adſcriptitij cenſentur ſupra centies quinquagies, Ciues verò plus minus duodecies mille. Sculteti CCCXXXVIII. Parochæ CIↃCCCXL. Opilionũ magiſtri CIↃLXVIII. Opiliones CIↃ IↃ CCC LXXV. Accedunt contributiones aliæ multiplices pro numero agreſtium, partim ex nobilitatis, partim ex Colonorum loculis corradendæ, itemq; ex vſurarum decimis, rotis molaribus, fumarijs, aurea ſuppellectile, vniouibus, vino, frumento, pecoribus, piſcibus, lana, mercibuſq; alijs, Iudæorum deniq; Capitibus cogendæ. Peculiaris etiam eſt contributio, quæ ab Ordd. vniuerſis in ſalatia Miniſtrorum Regiæ Aulæ, & diſſoluendum Creditoribus in Bohemia Regijs fęnus vſitatum, ex Cereuiſia præſtatur; vt tradit *M. Paulus Stranſkius in deſcript. Reipubl. Bohem. cap.* 18. *à pag.* 498.

15 Viribus præatereà, & Ærario Imperij accedunt ſubſidia Catholicorum Principum, qui nunquàm in neceſſitatibus defuere, & ſæpè etiam Optimi Romani Pontifices. Liberas quoquè Ciuitates Imperij ferè ſingulas olim Imperatori quotãnis in recognitionem immediatæ ſubiectionis non leuem pecuniæ ſummam obſtrictas fuiſſe, & quaſdam adhuc eſſe, docet poſt alios *Peller. ad Klock d. cap.* 4. *nu.* 127. Ciuitates autem Imperiales ſunt, nempè, *Alena Sueuiæ, Aquiſgranum, Iuliacenſis Ducatus, Argentoratum, Auguſta Vindelicorum, Baclea Heluetiorum, Biberacum, Boſſinga, Brachelium, Brema, Brunſuiga, Buchorna, Buchouia, Cęſariris Mons Alſatiæ, Cameracum, Cãpidona, Cauſburna, Cella in Hamerſpach Sueuiæ, Colmaria, Colonia Agrippina, Conſtantia, Cornelia, ſeù Vuimpina, Dortmania, ſeù Tremonia, Dunauerta, ſeù Verda, Dunkeſpyla, Duyſburgum, Egra. Enthemium, Erfordia, Ezelinga, Fanum S. Galli Heluetiorum, Francofurtum ad Menum, & ad Oderam, Friberga, Friſlaria, Gelnhuſia, Gemunda, Geneua Allobrogum, Gengembachium, Gienga, Goſlaria, Gothinga, Hagenoa, Halberſtadium, Halla, Halpruna, Hamburgum, Heruordia, Hildeſia, Iſna, Landauium, Leukirchum, Lindauium, Lingouia, Lubechum, Luneburgum, Magdelurgum, Memminga, Meta, Minda, Moguntiacum ad Rhenum, Molhuſia, Monaſterium, Nerolinga, Norimberga, Northuſium, Offenburgum, Oppenbemũ, Padeborna, Pfullendorfum, Ratiſbona, Rauensburgum Roſenbemium, Rotenburgum, Roiouilla, Rutlinga, Sargpons, Scafhuſia, Scleſtadium, Schuveinfordia, Spira, Sunda, Suſatum, Tremonia, Treuiri, Tullum. Turichemum, Vberlinga, Veſalia inferior, Veſuntio, Villa, Virdunum, Vlma, Vuanga, Veiſſenburgum Alſatiæ, & Frãconiæ, Vveslaria, Vuimpina, Vuinshemium, Vuormatia, & Zuuolia,* iuxtà calculum *Michaelis Ant. Baudrand in Lexic.*

xic. Geographic. tom. 2. fol. 333. de quibus omnibus ſcripſere *Nicolaus Reuſnerus, Io: Lymnæus de Iure public. lib. 7. & in add. t 1. & 2. Philipp. Knipſchild. in tract. de Iur. & Priuil. Ciuitat. Imper.*

16 Non ſolùm autem Ciuitates Imperiales, verùm Principes etiam Imperij, qui plurimi ſunt, Imperatori ſubueniunt, ingruente bello aduersùs Turcas, aut alios Imperij hoſtes. Quod quidem non eſt leuitèr æſtimandum; Sunt etenim iuxtà *cit. Lexic. Geograph. tom. 1. fol. 285.* in Germania Principes præter alios minores, nempè

Rex Bohemiæ, cum annexis Sileſia, & Morauia, qui nunc eſt Imperator Auſtriacus, cui etiam ſubſunt Auſtria cum Stiria, Carinthia, Carniola, Comitatu Tyrolis, Briſgouia, Burgouia, & annexis.

Archiepiſcopus Elector Moguntinus, ſub quo ditio Moguntina, Erfordia, & tractus Eisfeldia.

Archiepiſcopus Elector Treuirenſis, ſub quo ditio Treuirenſis.

Archiepiſcopus Elector Colonienſis, ſub quo ditio Colonienſis, & Ducatus Vveſtphaliæ.

Dux Elector Bauariæ, ſub quo Bauaria, cum Palatinatu ſuperiori.

Dux Elector Saxoniæ, ſub quo Ducatus, ſeù Electoratus Saxoniæ, cum Luſatia ſuperiori, & Miſnia cum Epiſcopatu Miſnenſi, & Comitatu Manſfeldienſi.

Dux Elector Brandeburgicus, ſub quo Marchia tota Brandeburgica, Ducatus Pomeraniæ vlterioris, Pruſſiæ, Magdeburgenſis, Halberſtadienſis, Mindenſis, Cliuenſis, & Croſſenſis, Comitatuſquè Marchiæ, & Rauentbergenſis.

Princeps Elector Palatinatus, ſub quo Palatinatus inferior, ſiuè Rheni.

Archiepiſcopus Salisburgenſis, ſub quo ditio Salisburgenſis.

Epiſcopus Monaſterienſis, ſub quo ditio Monaſterienſis.

Epiſcopus Leodienſis, ſub quo ditio Leodienſis.

Epiſcopus Herbipolitanus, qui & Franconiæ Dux, ſub quo ditio Herbipolitana.

Epiſcopus Bambergenſis, ſub quo ditio Bambergenſis.

Epiſcopus Paderbornenſis, ſub quo ditio Paderbornenſis.

Epiſcopus Oſnabrucenſis, ſub quo ditio Oſnabruc.

Sunt etiam *Epiſcopi* Aiſtetenſis, Argentoratenſis, Auguſtanus, Baſileenſis, Conſtantienſis, Paſſauienſis, Spirenſis, & Vormacienſis cum eorum ditionibus adiacentibus.

Duces Luneburgenſes, & Brunſuicenſes, ſub quibus Ducatus Brunſuicenſis, & Luneburgenſis, Comitatuſquè Diepholtenſis, Danebergæ, & Hoiæ.

Dux Vuirtembergenſis, ſub quo idem Ducatus.

Dux Neoburgenſis, ſub quo Ducatus Neoburgenſis, Iuliacenſis, & Montenſis.

Lantgrauius Haſſo Caſſellanus, ſub quo maior pars Haſſiæ, ditiones Marpurgenſis, Heroſeldia, Smalcaldia, & pars Comitatus Schaumbergenſis.

Duces Megalopolitani duo, ſub quibus Ducatus Megalopolitanus, & tractus Suerinenſis, & Ratzeburgenſis.

Duces Holſatiæ plurimi, ſub quibus maior pars Holſatiæ.

Principes Anhaltini quinque, ſub quibus Principatus Anhaltinus.

Dux Bipontinus, ſub quo Ducatus Bipontinus.

Princeps Friſiæ Orientalis, ſub quo eadem.

Dux Saxoniæ Lauemburgenſis, ſub quo idem Ducatus.

Dux Saxoniæ Hallenſis, ſub quo Halla, & pars ampla Thuringiæ.

Dux Saxoniæ Merſoburgenſis, ſub quo tractus Merſoburgenſis, & Loſatia inferior.

Dux Saxoniæ Nauburgenſis, ſub quo ditio Nauburg., maxima pars Voitglandiæ, & Principatus Henebergenſis.

Dux Saxoniæ Altemburgenſis, ſub quo Ducatus Altemburgenſis, & Coburgenſis.

Duces Saxoniæ Veimarienſis, ſub quibus Ducatus Veimarienſis, & Eyſenacenſis.

17 De

17 De his verò Germaniæ Principibus decantat elogium *Gulielm. Bruſſius*, ſe, vt in Italia Palatia, & antiquitatum monumenta, in Gallia, & Hiſpania Præſules, in Anglia agricolas, in Polonia nobiles; ità in Germania Principes omni laude, & admiratione dignos inueniſſe, *in Conſil. de bello aduerſ. Turc. feliciter gerendo*. Idq; Auguſt. Carolus V. & Maximilianus I. comprobantes, titulo Regio Principes Imperij condecorauere, cum in Germania Regibus dixerint imperare, *Benedict. Carpzou. in diſp. de iure, ac priuil. Seren. Princ. de non appellando poſit. 1. nu. 2. & 3.* Vndè Maximilianus cum ad Imperij faſces euectus eſſet, exhorruit ad eius potentiam Rex Galliæ Ludouicus, adeò vt nec metum potuerit diſſimulare, Conſiliarium ſuum *Maximilianum* ex contemptu appellantem *Conſulem Auguſtanum*, hiſce grauitèr coarguens verbis: *Tace, Aſine, nec talia amplius effuti, quando hic Conſul tympanum ſonat, tota contremiſcit Gallia*, *Manlius in Collect.*

18 Electores, eorumq; officia ità deſcribit *Nicol. Reuſner. in deſcript. Vrb Imper. pag. 10.* quem etiam refert *Philipp. Knipſchilt. de fideic. fam. nob. cap. 1. n. 321.*

Septem clara viris fulget Germania magna,
Quos penès arbitrium Cæſaris omne manet.
Poma Palatinus, Dapifer gerit aurea Princeps:
Dux gladios Equitum Saxo magiſter habet.
Marchio fert Sceptrum Camerarius: inde Bohemus
Rex Pincerna manu pocula digna tenet.
Præſul Agrippinus fert ſigna per Itala Regna:
Teutona Mogiacus: Gallica Treuir habet.

Vide *Chriſtoph. Geuuoldum in tract. de ſeptemuiratu*; Sed ex ſeptenario Electorum numero, octauus factus eſt Princeps Palatinus, *Oldenburger. in Lymnæo Enucleato lib. 2. cap. 1.*

19 Deniq; notandum ducimus, quod de Germani Imperij viribus tradit *Io. Barclaius* (acutiſſimus Politicus, qui iuuenis 20. annorum ſub *Euphormionis Luſinini* nomine ſic mortalium animos, ac omnium Europæ Rerumpubl. vitia, & virtutes ſatyrico ſale perſtrinxit, vt vniuerſum orbem in ſtuporem dederit) in ſuo *Euphorm.*, ſeù *Satyricon par. 4. Icon. animor. cap. 5. fol. 316.* inquiens: *Sed nihil in ea gente magnificentiùs, quàm quod nomen Summi Imperij, Aquilamq; ſibi habet: tanquam Romam Germania vicerit; & prouinciarum vltima, quæ Italico iugo acceſſit, iam ſit ſola, in qua nomen, atq; reliquiæ Fortunæ Romanæ acquieuerint. Tanti nominis Sancta Maieſtas, nulla Sociorum Principum æmulatione corrumpitur, Regeſq; quamquam viribus ſæpè maiores, ſpontè Imperatorio culmini concedunt. Olim quoque illi ſummæ appellationis faſtigio inerant dignæ vires, quæ paulatim emarcuerunt, velut fatali ſenectute. Quippè domeſticis bellis, tùm nimia Optimatum potentia, deniquè quod non naſcendi ſorte, ſed per ſuffragia defertur hæc dignitas, datùs ad Terram Imperij vigor venerabile ſpecimen in hæc ſecula magis cæterorum pietate, quam ſua fortitudine ſeruauit. Inter cæteras hanc præcipuè excidentium virium cauſam inuenias, quod ipſi Optimates nimijs patrimonijs, tùm Imperatorum beneficio aucti, commiſſas ſibi quondam Prouincias, tandem in Principatus mutauere, & ne non aliquid ſuprà Imperatorem eſſent (qui non iuri ſuccedendi, ſed ſuffragijs fortunam ſuam debet) etiam ſua hæreditatis fortuna in ſobolem tranſeunte. Hoc modò gentium, & populorum mentes, quas vis quadam ingenita ad ſuorum Principum cultum aduertit, anteà in vnius Imperatoris reuerentiam intenta, ad iſtos Vicarios, & mox dominos acceſſerunt; propiori ſcilicèt, vel periculo, vel vtilitate. Ità cæpta, inſitaq; deinde, Purpuratorum potentia, totam Imperij molem exhauſit.*

20 Sed Galli Authoris fortaſsè, vti inſenſi iudicium apud multos leuius erit, & licet eius verba veriſimilitudinem præſeferre videantur, hodierno tamen

F Im-

Imperio,ſiuè vigilantiſſimo,& ad Rempubl. Chriſtianam attentiſſimo Imperatori, ſemper inuicto *Leopoldo Auſtrio* minimè adaptari valent, quippè quod ducentis iam ampliùs annis placuit Electoribus ex parte illam cognaticam ſucceſſionem obſeruare, ſecùs nec vmbra quidem Imperij Germanici iam ſuper foret, cum in Germania nulla ſuperſit familia, quæ Imperatoriam Maieſtatem conſeruare poſſit, quàm domus Auſtriaca, ad quam hæreditario iure pertinent Archiducatus Auſtriæ, Regnaq; Bohemiæ, & Hungariæ cum adiacentibus, adeò vt ſi alij electi fuiſſent, forſàn Imperium tranſiiſſet ad Antipodas, *Beſold. lib.2. diſp.1. th.*44. *Phoſphorus Auſtriacus par.*2.*c.*10. Exiſtimat verò *Auctor Comitiologiæ Ratisbonenſis de anno* 1654.*par.*2.*n.*1. nullam pennam, beneficia tùm belli, tùm pacis Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ ſufficientèr deſcribere poſſe, idq; conantem, Solem carbone effigurare; Vndè *Io: Boterus* 2.*par. relat. vniuerſ. lib.*1. *tit. Di Caſa d'Auſtria*, conſeruationem Imperij Romani fermè Soli Auguſtiſſimæ Domui Auſtriacæ quaſi diuinitùs ad noſtram cuſtodiam conſtitutæ adſcribit, & ità reuera ſe rem habere fatetur *D. Herm. Vveſſelingius in Geneal. Auſtriac. poſt tract. de Summa Poteſt. Roman. Pontif. fol.* 230. nam licet Cęſari tot milliones, tot milites, & obſequia, quot ipſe etiam in *ſua Aurifodin. Iur. Publ.* deſcripſit, quotannis ex Imperij Ærario competant, vix tamen Sacrum Romanum Imperium ſuum grauat, ſed ex Prouincijs, & Regnis ſuis hæreditarijs ampliſſimis; & fertiliſſimis omnem penè militiæ machinam ſuſtinet, vt verè ſit, & habeatur Sacratiſſima illa Auſtriaca Domus totius Chriſtianitatis primarium, & ſolidiſſimum Propugnaculum, *Vveſſelingius in cit. Aurifodin. verb. Hungaria*, quia eſt omni Rege potentior, in qua conſiſtit, & reſidet ſalus, & neruus Romani Imperij, ſicut anima in corpore, *la quale*, ait *Boterus*, *non cederebbe nè in moltitudine di popoli, nè in ricchezza di teſori, nè in magnificenza di Città, nè in grandezza di forze à i maggiori Regni della Chriſtianità &c.* Hinc Regna domus Auſtriacæ reputantur murus totius Germaniæ, Turcicæ immanitati oppoſitus, *Io: Sleidan. lib.*7.*comment. hiſt. ad fin.*, vt quocumq; tandèm ſe verterint Electores, alios inter Principes potentiorem ad repellēda Turcarum arma, & recuperanda iàm anteà oblata, haud reperire potuiſſent, quod & communi Electorum voto Archiepiſcopus Moguntinus in electione Caroli V. Cęſaris hoccè verborum tenore, publica oratione populo intimauit: *Videmus autem fato quodam hoc tempore duas bellicoſiſſimas Nationes coniunctas eſſe, Germanicam, & Hiſpanicam: Ac tenet Carolus Auſtriacus magnam Italiæ partem, ità ſi omnium gentium conſilijs Dux aduersùs Turcas eligendus eſſet, haud dubiè omnium votis expeteretur, & omnium ſuffragijs deſignaretur Imperator Carolus*, teſte *Georg. Sabin. de elect. & coronat. Caroli V. Imp.*

CAPVT V.

De Ærario Auguſtiſſimi, ac Potentiſſimi Hiſpaniarum Monarchæ, qui maximam Europæ, magnam Africæ, & Aſiæ, maiorem Americæ partem felicitèr habet.

Cæſar, & Hiſpanus ſoli de iure Monarcha
Dantur in Europa, culmina ſumma ſacra.
Sunt plures alij, qui Reges iure vocantur;
Regibus at Magnis ſæpè ſubeſſe ſolent.
Sic apud Hiſpanos ſunt plurima Regna minora,
Vnicus hæc ſolus iure Monarcha tenet.

Vveſſelingius in aurifodin. ver. Rex Hiſpaniarum.

Iuppiter in Cœlis, in terris regnat Iberus:
Diuiſum Imperium cum Ioue Iberus habet.

Klock. de Ær. lib.1. cap.6.

1 AMpliſſimum ſimùl, ac percelebre ad noſtrum Horizontem Europęum, poſitum in Plaga Occidentali, eſt Regnum Hiſpanicum, à Ferdinando Catholico, & Iſabella, partim Aragoniæ, Caſtellæ, Siciliæ, & Nauarræ adiectione, partim detecti Orbis adeptione; partim deniquè filiæ Ioannæ cum Philippo Archiduce Auſtriæ maritatione fundatum; vaſtum hodiè, & latiſſimum, cum quo in toto Orbe nullum comparandum; Cum enim anteà in Europa tot Regna, & Status obtineret, & Africæ quoq;, ac *Aſiæ* partibus dominaretur, adiecta poſteà quarta totius Mundi parte, quæ vna reliquas ferè omnes magnitudine, vbertate, diuitijſq; ſuperat; nulli ſanè Imperatorum, Regum, vel Principum maius Imperium obtigit, quinimò Regnum hoc decuplo eſſe maius, quam Turcarum Imperatoris, ipſe Galliarum defenſor *Bodinus* fatetur *lib. 2. de Republ. cap. 2. pag.* 190. ſiuè iuxtà ſupputationem *Horatij Malaguccij apud Honorium in Theſ. polit. p. 1 pag.* 555. Catholici Regis Imperium illo Turcico ſexies ferè, & dimidia parte aliquandò maius fuit; & Romanum Imperium, quando vel maximum fuit, ſi ſpatia terrarum conſideres, Hiſpanico minus fuiſſe, oſtendit *Lipſius de magnitud. Roman. lib. 1. cap. 3.* Nunquàm enim Solem Occidentem vider, quocumq; ſe Sol vertit, quod de nullius vnquam Principis Imperio dici potuit, aut etiam nùm dici poteſt, *Klock. de Ærario cap. 6. n. 3. Camill. Borrell de Regis Cath. præſt. cap. 45. Phoſphorus Auſtriacus de Gente Auſtr. par. 2. c. 3. Valdeſius de Dignit. Hiſp. cap. 12. nu. 7.* Et cum per modum hyperboles in *Sacra Scriptura*, & alibi Solis Orientis, & Occidentis termini proponantur, hoc tamen verè de diffuſa Monarchia Hiſpani Imperij affirmare poſſumus, nam naſcentis, & occidentis Solis terminis perſtringit, vt adeò veriſſimum Hiſpanorum prouerbium: *Dios es poderoſo en el Ciel, y el Rey d'Eſpagne en la tierra;* Hinc verè de Hiſpana Monarchia peritiſſimus Regius Chronographus *Ægidius Gonçales Dauila* in libro, cui tit. *Teatro de las Grandezas de Madrid, in præfatione* ad imitationem noſtri Sulmonenſis Poetæ *Ouidij* ità canentis *lib. 1. faſtor.*

Iuppiter arce ſua cum totum ſpectet in Orbem,
Nil niſi Romanũ, quod tueatur, habet.

Chriſtianè proferri poſſe elegantèr aduertir:

Cum Deus ex alto totum proſpectet in Orbem.
Vix niſi Ibertacum, quod tueatur, habet.

Nec extrà rẽ facere videmur, ſi hoc tetraſtichon à meo filio teneræ adhùc ætatis *Antonio Ageta*, in debitam obſequij laudem tanto Hiſpano Monarchæ Inuictiſſimo CAROLO II. conſcriptum afferamus:

Regia par Vrbi, Heſperia Orbi, at margine terra
Par nullus CAROLO eſt, nemo SECVNDVS erit.
Barbara Luna gemit, lacerat ſua lilia Gallus;
Dùm geminos Orbes flectit Iberus Atlas:

2 Quod ſi Perſarum Reges pro gloria ducebant, omnium fluuiorum aquam, & omnium Prouinciarum glebam aliquam penès ſe habere, vt ſic oſtenderent, ſe omnem terram, & mare imperio poſſidere, vt prodit *Plutarchus in vita Alexand. Briſſon. de Imper. Perſar. lib. 1. pag.* 61. quantò veriùs, & præſtantiùs Catholici noſtri Reges gloriari poſſunt, qui integras Prouincias, & Regna in omnibus ferè mundi partibus ſuo Imperio poſſident, *Solorzan. de Indiar. Iure lib. 1. cap. 16. num.* 58. & 59. Et ità de Hiſpania non ſolùm illud prædicari poteſt, quod de Roma olim *Virgil.* hyperbolicè dixerat.

Imperium Oceano, famam, qui terminet aſtris,

Sed illud etiam *Paulini Epiſcopi in epiſt. 3. ad Auſon. Gallum* inter ipſius *Auſonij* opera, qui veluti propheticè dixit:

Qua geminum felix Hiſpania tendit in æquor,

Lataq; diſtantis pelagi diuortia complet
Orbe ſuo, fines ponens in limite mundi.
Vndè meritò de eadem Auguſtiſsima Auſtriaca familia adſunt hi verſus *Güntheri Ligurini.*
O verè famoſa domus, cui totus ab ortu,
Solis ad occiduas Mundus ſubſternitur auras,
Quam, qui nouit, amat, qui non nouere, verentur,
Cuius in auditu confuſis mentibus hoſtes
Tabeſcunt, contraq; nihil ſe poſſe fatêtur,

3 Quod verò ad Hiſpaniæ ſolum attinet, iuxtà *Marianam de rebus Hiſp.* nulli cedit, neq; ſalubritate Cęli, neque frugum omnis generis vbertate, neque metallorum, gemmarumq; copia, quibus tota fermè ſcatet; Non, vt Africa, violento Sole torretur, neq; vt Gallia ventis, Cęli rigore, aëriſq; fatigatur, ſed media inter vtramq, verni caloris temperie, & tempeſtiuis ſæpè imbribus, geluq; hyemis tempore fęcundatur; alibi multa arbor, alibi arboribus nudi montes, agriq;, rari ſæpè fontes, pingue ſolum, quæ mitiora ſunt frugibus, frumentoq; ſeruiunt, cætera pabulo pecorum; Monſtrum putes, quod alicubi arua auctum centies ſemen agricolæ reſtituunt. Multa etiam ex America, & ex India importantur, & afferuntur. Ad Hiſpanicam autem cognitionem, quoad mediæ ætatis Scriptores, illi ſimùl editi ſunt *in folio Fräcofurti, Tit. Hiſpania Illuſtrata,* quatuor tomis comprehenſa; Liber etiam *Campanellæ de Monarchia Hiſp. Conſeruationis Monarchiæ Hiſpan.* libellus editus anno 1626. à *Petro Ferdinando Nauarretta; Madera, Gregor. Lopez, & Didacus Valdeſius in libris*, quos *de excellentijs, & dignitate Hiſpaniæ* luculentèr ſcripſerunt; & ex *Stephano de Garibay de Regnis Hiſp., Io: Botero, Io: de Laet, Hermanno Conringio*, alijſquè.

4 Tota Hiſpania nùnc diuiditur in quatuordecim partes, quæ poſteà reducuntur ad tres Coronas, ſeù tria Regna, *Caſtellæ* ſcilicèt, & *Aragoniæ*, quæ cum ſuis appendicibus noſtro Regi Catholico ſubſunt, ac *Portugalliæ* cum Algarbia, quæ ſub potentiſſimo Philippo II. Rege ad vnam Monarchiam redierat, ſed ſub Philippo IV. iterum auulſa eſt ab anno 1640. alteri patens.

5 Sub Corona *Caſtellæ* ſunt Caſtella vetus, Caſtella noua, ſeù Regnum Toletanum, Andaluſia, Granata, Murcia, Regnum Legionenſe, Aſturia, Extremadura, Gallęcia, Nauarra, Biſcaia: Extrà Hiſpaniam, vti Regi Caſtellæ ſubſunt pars Auſtralis Belgij, vbi partes Prouinciarum Flandriæ, Brabantiæ, Hannoniæ, Luxemburgenſis, Limburgi, Namurgenſis, & minuta pars Gueldriæ, & Arteſiæ: Comitatus Burgundiæ, Ducatus Mediolanenſis, Marchionatus Finalij in ora Liguſtica. Status Præſidij, vbi Orbitellum in Hetruria, vti etiam cuſtodia Plumbini, & Portus Longus in Ilua Inſula. Vti in Africa vrbes, ſeù oppida, Septa, Oranum, Portus magnus, & Rupes Velia, & Inſulæ Canariæ. In Aſia autem Philippinę Inſulæ. Maior etiam pars Americæ, nempè Regiones, Noua Hiſpania cum annexis, Florida ex parte, & Inſulæ Cuba, Hiſpaniola, ſeù S. Dominici, & S. Ioannis Portus diuitis cum adiacentibus, Terra firma. In America meridionali cum annexis Regnum Papayani, nouum Regnum Granatenſe, Peruuia, Regnum Chiles ex parte, & Paraguaia.

6 Sub Corona autem *Aragoniæ* ſunt Aragonia, Catalonia, Valentia, Maiorica, & Minorica, & Ebuſus. Extrà Hiſpaniam vti Aragoniæ Regi ſubsũt etiam noſtro Auguſtiſſ. Monarchæ magnum Regnum Neapolitanum, Sicilia, & Sardinia in Italia; De quibus *Michael Ant. Baudrand in Lexic. Geograph. Vveſſelingus in Aurifodina pag. 654. & ſeqq. & à pag. 1536. Zeiller. in Itiner. Hiſpan. Ioann. de Laet in deſcript. Hiſpaniæ à pag. 153. cum ſeq. Hermann. Conringius* apud *Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. part. 1. à fol. 34. ad ſeqq.* & *Author deſcript. Regni Portugalliæ*, necnon *Geographi*, inter quos *Gerard. Mercator*, & *Merula*, paſſim cõſulũtur.

7 Ex

7 Ex quibus alijſq; ad Catholicum Regem ſpectantibus hoc titulorum agmen elicitur, ſummæ poteſtatis inſigne: *Carolus Dei gratia Rex Caſtellæ, Legionis, Aragoniæ, Vtriuſq; Siciliæ, Hieruſalem, Portugalliæ, Nauarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galiciæ, Maioricæ, & Minoricæ, Hiſpalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corſicæ, Murciæ, Iaen, Algarbiæ, Algeriæ, Gibraltar, Inſularum Canariæ, Indiarum Orientalis, & Occidentalis, Inſularum, & Continentis Oceani, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ, Mediolani, & Comes Tyrolis, Haſpurgi, Flandriæ, Barcelonæ, Artheſiæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Hamurci, Zutphaniæ, &c. Marchio S R.I. Burgauiæ, Oriſtani, &c. Dom. Biſcaiæ, Friſiæ, Mechliniæ, Traiecti, Tranſiſul. Groningæ, &c. Dominator in Aſia, & in Africa, &c.* Quod multùm Gallis dolere, ait *Georgius Baro à Stubenberg* apud *Frider. Achill.* ſiuè *Lanſ. in orat. pro Hiſpania pag.* 357. Vid. *Iacob. Mainold. de titulis Reg. Philippi.*

8 Ad ſequentium computationum enodationem non inutilitèr eſt præſciendum, quod in pleriſq; Hiſpaniæ Regnis in minoribus, & maioribus cōputationibus vtuntur nomine *Marauediſiorum*, vel *Morapetinorum*; quorum 375. efficiunt vnum ducatum: Eorum autem decies centena millia vulgò appellant *Quento*, quæ vox in rationibus eorum ſæpè occurrit. *Quentos* verò mareuediſiorum continent 2673. ducat. 8. reales, & 26. mareuediſ.; Nam & rationem mareuediſ., & ducator. cū realibus comparare ſolent, licet in publicis computationibus rarus eorum ſit vſus; quippè 34. *mareuedij* faciunt vnum *realem*, & vndecim *reales* faciunt vnum ducatum; licet non exactè vbiq; eadem proportio obſeruetur; cum In Aragonia, Barçinona, Valentia, & Cathalonia *realem* ſubdiuidant in 23. denarios, & ducatum duodecim *realibus* definiant: Agnoſcunt & *teſtones*, quorum ſinguli valent 100. *rees*, & decem eorum valent 20. realibus: Sed hæc mercatoribus excutienda relinquit *Io: de Laet in deſcript. Hiſp. fol.* 397. Ad rem igitur.

9 Reditùs Regni Hiſpaniarum; Primò conſtant ex Regio Patrimonio, quod quale, quantumquè ſit, à nemine annotatum legimus; Et ſecundò ex

Alcauala, quæ eſt onus perſonale Regi debitum à venditoribus, & permutatoribus, eos ad ſoluendam adſtringēs decimā partem pretij rei venditæ, & æſtimationis rei permutatæ, de cuius Iuris origine, & iuſtitia videas *Guttier. de gabell quæſt.* 2. *P. Molinam de tribut. diſput.* 663. *Parlador. lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 3. *Klock de contribut. cap.* 1. *n.* 338. *Maximil. Fauſt. in conſ pro Ærario claſſ.* 18. *ord.* 1443. *& ſeqq.* In Luſitania verò idem tributum, quod *Siſa* vocant, primum fuit impoſitum ad tempus à Rege Petro, poſteà ex varijs cauſis cōtinuatum, de quo *Molina de trib. diſput.* 861.

Almoxariff voce à Mauris mutuata denotante Decimas omnium mercium; quæ è Belgio, Francia, Anglia, Italia, Luſitania, alijſq; exteris Regnis in Hiſpaniam inferuntur, quibus colligendis plura loca ſunt deſtinata, ſiuè plures Almoxarifatus, efficiuntq; ſummam redituum 228.555.721. *rees*.

Almoxariff Indiæ Hiſpanicæ, ſiuè Decimæ omnium mercium, quæ Hiſpali, aut ex alijs Andaluſiæ portubus ſoluunt in Indiam Occidentalem; omnes enim illæ merces cum Hiſpali, aut alijs locis ſoluunt, vigeſimam Regi pendunt; itemq; vbi in Indiam delatæ fuerint, in eundem modum denuò ſoluunt, ità vt decimam quoq; in totum perſoluant.

Los ſeruitios ordinarios, ſiuè tributum annuum, quod Regna Hiſpaniæ quotannis Regi præſtant; id autem diſtribuitur per cunctas Prouincias, terras, & vrbes inter plebem, nam Nobiles, Feudatarij, & Equites immunes ſunt; cenſentur enim plebei ſecundum facultatem, & bonorum vniuſcuiuſquè æſtimationem, & quotannis indè Regi tributum ſoluunt; Licet extrà ordinem quo-

quoque nonnunquàm ſeruitium Regi præſtent Regna Hiſpaniæ, vti tria ſeruitia Philippo II. tributa anno 1591. ob grauiſsimos ſũptus, quos Rex fecerat in Claſſem illam formidabilem anni 1588. ſeruitium octo millionum; deindè rursùs quatuordecim, & demùm XIX. millionum a Subditis collatum.

De Puertos Secos, ſiuè decimæ omnium mercium, quæ terreſtri itinere è Regnis Valentiæ, Aragoniæ, Nauarræ in cætera Hiſpaniæ Regna deuehuntur, aut viciſſim ex Hiſpaniæ Regnis in prædicta loca conducuntur; Idem quoque in Luſitaniam, & viciſſim è Luſitania locum habet.

Vectigal *lanæ*, quæ è Regno euehitur, nam ſinguli ſacci (qui ferè decem *arobas* pendent, *aroba* autem viginti quinque libras) duos ducatos pẽdunt, ſi indigenatum ſint, ſin verò à peregrinis prius empti fuerint, quatuor duc.

Vectigal, quod panni, *Florentina Raſſa* vulgò dicti, qui foris in Hiſpaniam inuehuntur, ſoluunt ſinguli panni 6. ducatos.

El Senneoreaxo de la moneda eſt vectigal; quod Rex habet ex Hiſpanica moneta, nempè ex quaque marca ſex ducatorum argenti, quæ in monetaria domo laboratur, Realem vnum.

Reditus, quem vocant *de la moneda forera*, quo vnuſquiſq; focus ſingulis annis Regi ſoluit 7. mareuediſios, cuiuſcumq; conditionis ſint homines.

El exercitio tributum, quod quotannis omnes Hiſpaniæ terræ reddunt mancipiorum, & triremium gratia.

Ex herbis, & paſcuis publicis, quæ quotannis à Rege locantur.

Ex argento viuo, quod *Almala* eruitur in Montanis Sierræ Morenæ in Cãpo Calatrauæ.

E fodinis Guadalcanæ in Eſtremadura, & Montanis Modanæ, quæ argẽti ſunt, olim magnam ſummam reddebant, & interdum 177. argenti Quentos, ſed poſteà adeò imminuta, vt vix taxari poſſint.

Locatio, ſiuè reditus Luſoriarum Cartarum, quæ foris in Hiſpaniam inuehuntur, nam è ſingulis percipit Rex dimidium Realis. Hiſpani autem quã procliues præ alijs populis ſint, & præcipiti impetu ferantur in aleam, oſtendit *Lanſius in Orat. cõtra Hiſp. pag.* 291.

E' reditibus ordinum militarium S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quos Rex locare ſolet annuo pretio nonaginta, & octo Quentorum, id vulgò vocant *El ſubſidio.*

E bullis, ſiuè indulgentijs Papalibus, quas Papa Regi concedit in ſex annos, & ità porrò, quæ Subditis à Rege impertiũtur, vt ipſis vetitis diebus carnes liceat edere, vulgò *la Cruzada* vocãt, quia primũ cõceſſa fuit ad belli ſumptus ſuſtinendos aduersùs infideles, & hæreticos gerendi. Illud ſolùm nota ex *Mariana de reb. Hiſp. lib.* 22. *cap.* 18. in belli aduersùs Mauros gerendi ſubſidium, Calliſtum Pontificem Cruciatam indulſiſſe, non modò viuentibus, ſed etiam vita functis, nouo in Hiſpania exemplo.

Tertię, vulgò *Terze*; Pontifices enim Rom. iàm olim Regibus Hiſpaniæ cõceſſerunt tertium nummum omnium Eccleſiæ redituum, rerumq; Eccleſiarum In ſubſidium bellorum, defenſionemq; Catholicæ, ac Romanæ Religionis, qui item à Receptoribus Alcaualarum recipitur. Videas *Io. del Caſtillo tom. 6. controu. in pleno tract. de Tertijs Decimar. Regib. Hiſp. ſoluend.*

El Excuſado, eſt Decima, quam Rex per conceſſionem Pontificis percipit ex omnibus bonis, & terris Eccleſiæ.

Quando etiam aliqua neceſſitas vrget, ad Papam recurritur, & illius conceſſione Clerus Hiſpaniæ nouis oneribus grauatur. Hùc pertinent *Epiſtolæ Card. Oſſati* 76. 274. 283. quarum tenorem *de Laet* deſcriptioni horum redituum *pag.* 405. *& ſeqq.* tranſcribit.

Ex piſcatura piſcium, quos vocant *Atun* (vide *Iouium de Piſcib. cap.* 6.) Id vectigal vocant *Almadraua.*

Extrà ordinem autem percipit Rex à populo duos milliones duc., vndè hoc ſubſidium, ſiuè tributum *des millions*

lioni appellant; Id autem in Conuentu ordinum Regni Regi indulgeri ſolet in quatuor, aut ſex annos, quibus elapſis rursùs conueniunt Ordines, & pro re nata idem tributum in alios annos prorogant. Cum anno 1590. Inuictiſſimus noſter Rex Philippus II. grauibus bellorum incurſionibus concitaretur, Regna Caſtellæ, & Legionis, eorumquè Comitia congregata more ſolito, vt neceſſitati occurrerent, conceſſerunt Domino Regi octo milliones exigendos certis annis ab edulibus, carne ſcilicèt, vino, oleo, & aceto præter gabellam, quæ ex venditionibus harum rerum debetur, de qua, & forma exactionis agunt, *l.32.tit.19.lib.9.in fin.& l.15.tit.17.eod.lib.* vbi *Azeuedo, Guttier. de Gabell.qu.79.* quod prorogatum fuit annis ſequẽtibus, & ſimùl anno 1607. noua conceſſio 17. millionum facta fuit, & de nouo in ſeruitio 24. millionum facto in Curijs anni 1618. De Initio autem, progreſſu, adminiſtratione, & Aula Millionum, vulgò *Sala de Milliones*, agit poſt alios doctiſſimus *D. Didacus de Bolero Conſilij Regij Patrimonij in Aula Millionum Fiſcalis* in eleganti *tract. de Decoct. deb. fiſc. tit.2. q.2.& 3.*

30 Reditus annui Regis Hiſpaniarũ, ex *Ioanne Hugone Linſcotano*, qui etiam habentur apud *Io:de Laet in deſcript.Hiſp.fol.* 408. & *Klock. de Ærario d.cap.6.à n.*110.

Salina Hiſpanica Corona, annua taxa ferunt nonaginta tres Quentos.

Decima maris, mercium foris in Biſcayam venientium, atq; ex Prouincijs Guipiſcoa, quatuorq; Montanarum Vrbium mari adiacentium, ſoluunt ex omnibus mercibus, quæ in Caſtellam terreſtri itinere deuehuntur, decimas; ſuſcipiunturq; in ædibus tributis deſtinatis vrbium Victoria, Hordunæ, & Valmoſceda, redduntq; annuatim regi —— 70. *Quentos.*

Decima maris, mercium, quæ per Regnum Legionis tranſeunt, ac per portus Sanabria, & Villafranca procedunt, reddunt —— 1. *Quent.*

	Quent.	Marau.
Decima maris per Vrbem Ouiedo tranſeuntes reddunt, ——		375000.
Reditus præfecturæ Vrbis Bilbao ex mercibus foris aduenientibus, ——		490500.
Burgos Ciuitas cum territorio ſuo ſoluit nomine Alcaualarum, & tertiarum, ——	17.	129880.
Balliuatus Burgos, qui de Bureba dicitur, ſoluit annuatim ——	2.	646000.
Montana Ocę, ——		34000.
Balliuatus Hebri, ——	2.	346000.
Victoria Ciuitas, ——		269000.
Guipiſcoa Proũ. ex Alcau., & ter. ——	1.	181000.
Ferrum illius Prouinciæ, ——		150000.
Septem Balliuatus antiquæ Caſtellâ in Montanis ſiti, ——		942000.
Vallis Mena in ijſdem Montan. ——		225000.
Prouincia Ciuitatis Logronno, ——	7.	746000.
Iangus Oppid. & territorium, ——		151000.
Oppidum S.Dominici, ——	4.	812000.
Balliuatus Vrbis Diego, ——	1.	545000.
Balliuatus Candemuñon, ——	4.	612000.
Balliuatus Caſtri Xeres, ——	8.	485000.
Balliuatus Serrata, ——	1.	965000.
Balliuatus Monſon, ——	2.	276000.
Palericia Ciuitas, ac Prouincia Campos ſoluunt quotannis, ——	16.	940000.
Carion Vrbs, ——	4.	945000.
Balliuatus Carion, ——	2.	920000.
Vici P.Aluereſij de Vega, ——		655000.
Satiagon Oppid. ——	2.	125000.
Saldanna Oppid. ——	1.	013000.
Balliuatus Perinę, ——		178000.
Balliuatus Campi in Montanis, ——	1.	730000.
Vallis Miranda, ——		557000.
Quatuor Vrbes maritimæ Laredo, Sant Ander, Caſtro de Vrdiales, San Vincente ſoluunt quotannis, ——	3.	345000.

Aſtu-

	Quent. Marau.
Aſturiæ principatus, & Ciuitas Ouiedo, —	12. 345000.
Vrbs Lugo Regni Galaciæ cum Epiſcopatu ſuo ſoluit annuat. —	4. 137600.
Vrbs Mendonedo Regni Galaciæ, —	1. 732000.
Orenſe, eiuſq; territorium,	6. 505000.
Complutum cum Archiepiſcopatu ſuo ſoluit annuatim,	18.212000.
Ciuitas Tuy cum territorio,	5. 827000.
Ciuitas Ponte Ferara, —	1. 975000.
Ciuitas Leon, & Epiſcopatus,	6. 350000.
Aſtorga Ciuitas, & Epiſcopatus, —	2. 455[illegible]00.
Abbatia Legion. & Aſtorgæ,	7970
Pargetia Salæ in Aſtur,mar. —	231000.
Zamora, eiuſq; territorium,	15. 525000.
Toro, eiuſq; territorium,	11. 112000.
Viena Ducatus Oſſunæ vrbs,	62000.
Vallis Guyrena, —	2. 335000.
Vrbs Baraſil de la Coma,mar.	250000.
Salamantica cum territorio,	24. 345000.
Vrbs Rodrigo cum territorio,	14. 345000.
Iuriſdictio Trigeros, —	417000.
Ciuitas Olmillo, —	47000.
Tordeſillas cum territorio, —	2. 600000.
Vallodolid cum territorio, —	29. 730000.
Torde Humos Ciuitas, —	827000.
Medina del Campo, illiuſq; iuriſdictio, —	31.375000.
Ciuitas Olmeda, —	2. 149000.
Naua Ciuitas, & ſeptem Eccleſiæ, —	333000.
Madrigal Ciuitas, —	682000.
Arenalo Ciuitas, & territorium, —	5. 310000.
Auila Ciuitas, eiuſq; poteſtas,	19. 365000.
Segouia cum diœceſi, —	12.480000.
Aranda de Duero, —	3. 350000.
Roa Ciuitas, —	1. 515000.
Gumiel de Tzan, quæ eſt Ducis Oſſunæ Ciuitas, —	154000.
Sepulueda, & territorium, —	3. 540000.
Soria Oppidum cum poteſtate ſua, —	10.282000.
Oſina Oppidum, & Epiſc. —	4000000.
Agreda, & Taraſona, —	2. 083000.
Molina Oppidum, —	5. 792000.
Siguença, eiuſq; diſtrictus, —	3. 662000.
Cuenca, & dominium, —	24. 645000.
Huete Oppidum, & territ. —	17. 916000.
Villa Rexe de Fuentes, —	2. 517000.
Villena Marchionatus, qui complectitur vrbes Timibillam, Abaſetten, Rodam, S.Clementem, & Ciuitatem Villenam cum territorio,	31.503000.
Belmonte Oppidum tantùm ſoluit tertias, quia Alcaualæ ſunt Marchionis, —	476000.
Murtia, eiuſq; dominium, —	14.820000.
Lorca Oppidum, —	5000000.
Carthagena cum territ. —	2. —
Alcaraz cum territorio, —	16.948000.
Segura de la Sierra cum Prouinc. & territ. Magiſtr. S. Iacobi, —	11.091000.
Villa noua de los Infantes, eiuſq; Prouincia dicta, El Campo de Moryel ad Magiſter. S. Iacobi pertinens,	8. 664000.
Ocanna Oppid., ac Prouincia Caſtilla dicta, Magiſt. S. Iacobi. —	23. —
Guadalaxara Oppid. —	11.064000.
Pios, & Poſo oppida, —	160000.
Almonaſid oppid., ac Prouincia Sonta, Magiſt. S. Iacobi, —	1.188000.
Oppida Vzeda, Talamanca, Tordelaguna cum territorio, quę ad Archiepiſcopatum Toletanum pertinent,	18.250000.
Oppidum Tepas, —	423000.
Alcala de Henares cum Oppido Briuega, quę ſunt Archiep. Toletani, —	16.250000.
Oppidum Madrit cum territorio ſuo, —	33. 250000.
Comitatus Punno en roſtro, —	1. 262000.
Vrbes Cubas, & Grinnon, quæ Aluarum de Mendoça Dominum agnoſcunt, qui Alcaualas percipit, è tertijs, —	117000.
Vrbs Galapagar. D.Infantat.	160000.
Vrbs Illeſcas, —	2. 297000.
Vrbs Toletum, eiuſq; membra,	73. —

Do-

	Quent. Marau.
Domini armentorum, quæ è Montanis Eſtremaduram paſtus gratia petunt,	19. 503000.
Vici Prioratus S. Ioann.	7. 055000.
Vrbs Almagro, eiuſq; Prouincia, quæ dicitur, Campo de Calatraua,	7. 120000.
Alcaualæ herbarum, & olerum, quæ in eod. Magiſtr. veneunt,	3. 438000.
Vrbs Ciuitad Real	4. 150000.
Vici in ea plaga ſiti, quæ Archidiaconatus Talauera del Rey dicitur,	14. 326000.
Placentia Vrbs, eiuſq; dominium, & Vici, qui Archidiaconatus dicuntur,	18. 475000.
Truxillo, eiuſq; diſtrictus,	12. 224000.
Caceres Vrbs, & territ.	7. 85000.
Badaioz, eiuſq; Prouinc.	9. 972000.
Alcantara cum territ.	9. 403000.
Paſcua, & Olera ibidem,	3. 481000.
Serena Prouinc. Mag. Alcant.	7. 570000.
Merida, eiuſq; territorium in Prouinc. Leon pertinens ad Magiſtr. S. Iacobi,	21. 234000.
Vrbs Fuente el Maeſtro in Prou. Leon. Mag. S. Iacob.	6. 973000.
Vrbs Guadalcana Magiſterij S. Iacobi cum territ.	3. 305000.
Vrbs Xeres de Badaioz ſub Magiſtr. S. Iacobi,	7. 100000.
Vrbs Hiſpalis, ſiuè Seuilla eiuſdem membra, & diſtrictus,	382. 387000.
Reditus Domini, vt vocant,	2. ——
Vrbes Palma, & Gueluez ſub Comitibus ſuis,	235000.
Vrbes Teuar, & Ardales ſub Marchione Ardales,	235000.
Vrbs Ellerena Prouinc. Leon, & Magiſter. S. Iacob.	3. 125000.
Vrbs Cadiz,	8. 452000.
Ex Almadraua, ideſt piſcatu Tynnorum vul. Atun.	3. 350000.
Gribaltar ab Alcaualis immunis eſt, ſed pro tertijs,	1. 500000.
Xerez de la Frontera,	21. 050000.
Vrbs Carmona,	9. 450000.

	Quent. Marau.
Lora, & Setefilla,	680000.
Vrbs Ecyia cum Suburbibus,	15. 500000.
Corduba, eiuſq; diſtrict.	48. 995000.
Loca dicta Realengos de Corduba,	17. 316000.
Ciuitas Anduſcar,	4. 800000.
Ciuitas Vieda,	11. 346000.
Ciuitas Baeça,	17. 316000.
Ciu. Quexada,	1. 415000.
Adelantado de Carçola,	6. 885000
Comitatus S. Stephani,	1. 340000
Vrbs Martas in Andaluz Magiſterij Calatrauæ cum diſtrictu,	11. 436000.
Vrbs Iaën, & territorium,	15. 609000.
Granata, & territorium	42. 910000.
Sericum Regni Granatenſis olim ante expulſos Mauros valebat 42. Quent. nunc tantùm	22. ——
Aguela, & Auiſſos Granat.	2. 750000.
Loxa, & Albama Gr.	3. 650000.
Ciuitas Baça G.	10. 026000.
Guadix Ciuitas G.	6. 395000.
Almena Ciuitas G.	308000.
Almunecar, Mutril, & Salabrena G.	2. 643000.
Malaga Ciuitas G.	16. 269000.
Veles Malaga G.	3. 519000.
Pulchena Vrbs,	410000.
Ronda, & territor.	5. 334000.
Inſula Canariæ,	4. 850000.
Teneriffe,	3. ——
Palma,	2. ——
Tributum annuum, quod Regna Hiſpaniæ Regi pendunt nomine Seruitij ordinarij, valet quotannis,	104. 305000.
Vectigalia Siccorum portuum, vt vocant, è Regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Nauarræ, tàm in exitu, quàm introitu,	59. 035000.
Vectigalia Siccorum portuum Regni Portugalliæ reddunt	34. 155000.
Vectigal lanarum, quæ è Regnis Hiſpaniæ exportantur,	53. 586000.

G Sum-

	Quent.	Marau.
Summum Almoxariff Indiæ Hiſpanicæ, quod Ciuitas Hiſpalis in eūdem modum à Rege conducit,	67.	—
Moneta Hiſpanica vulgò, El Senneoraxo de la moneda in ſola Vrbe Hiſpalenſi, quæ tantùm reddit, quantùm cæteræ omnes,	22.	—
Magiſtratus S. Iacobi, Calatraua, & Alcantara Rex Fuggeris Auguſtanis locare ſolet pretio annuo nonaginta, & octo Quentorum.	98.	—
Alij verò obſeruarūt percipi bis centena, & quadraginta millia ducatorum.		
Locat prætereà Rex herbas, & paſcua Magiſtratuum prædictorum, ex quibus habet,	37.	—
Ex argento viuo Almada, è montibus Morenæ in Campo Calatraua, quod Rex annuatim locat	73.	—
Bullæ, ſeù Indulgentiarum Papalium literæ, omnibus impenſis deductis reddunt	200.	—
licèt alij obſeruent ex hiſce bullis à Rege percipi duos milliones, & quadringenta millia librarum, ſeù florenorum.		
Subſidium, quod Clerici ex beneficijs annuatim pendunt, valet	65.	—
El Excuſado, ideſt tributum annuum, quod Epiſcopi, & Eccleſiæ annuatim pēdunt, valet	110.	—
Fodinæ Guadalcanæ, quoniam multum exhauſtæ, quid hodiè reddant, taxari non poteſt.		
Tributum, quod Regi quotannis præbent cunctæ Terræ Hiſpaniæ, mancipiorum, & triremium gratia, vulgò Exercitio	7.	75000.

	Quent.	Marau.
Tributum forarium, vulgò de la moneda forera,	9.	656000.
India Hiſpanica quotannis Regi reddit	300.	—
Nauarræ Regnum quotannis Regi Hiſpan. reddit	94666. d. &	250.
Regna Valentiæ, Aragoniæ, & Cathaloniæ, præter alia tributa reddunt	75.	—
Inſulæ Sardiniæ, Maioricæ, & Minorica parū afferūt.		
Inſula Sicilia quotannis dat	375.	—
Regnum Neapolitanum	450.	—
Ducatus Mediolanenſis	300.	—
Prouinciæ Belgicæ, & Burgundiæ ſolebant Regi reddere	700.	—
Locatio Cartharum Luſoriarum fert per totum Hiſpaniæ Regnum,	20.	—
Panni Florentini,	10.	—

Cuncta hæc (inquit *Linſcotanus*) ex authographis Codicibus fideliter ſunt translata, fuitq; hic rerum ſtatus anno 1578. Verùm crebrò mutari multa, nulli dubium eſt, vel diminutione, vel augmento, præſertim vectigalia, quæ *Almoxariff* vocant, & ex India percipiuntur, non vnum ſingulis annis ſeruant tenorem, vt obſeruant *ibidem*, de quibus eſt peculiaris titulus in *lib. 9. Recopil. tit. 26. Del Almoxariſazgo de las Indias, y condiçiones, con que ſe arrienda*, & quotidiè augeri neceſsitate vrgente reſtatur *Solorzan. de Indiar. gubern. lib. 5. cap. vnic. n. 55.*

11 Relatio de Regis Hiſpaniæ opibus apud *Honorium in Theſaur. Politic. par. 1. pag. 73.* ità colligit.

Regna Maieſtatis Catholicæ non ampliùs, quàm nouem milliones aureorum quotannis Regi pendunt hoc modo:

Hiſpania duc.	1400000.
Indiæ duc.	2300000.
Flandria, & Burgundia duc.	2100000.
Maiorica, & Minorica d.	50000.
Sardinia duc.	60000.

Sici-

Sicilia duc. —— 600000.
Regnum Neapolitanum, d.- 1500000.
Ducatus Mediolanenſis, d.- 1000000.

Summa totalis d. —— 9010000.

12 In Africa Caſtellæ nomine potitur magno illo Portu, quẽ incolæ *Maſalquiquir* appellant, quo portu nullus inſignior, ſecuriorq; in Mari Mediterraneo eſt: habet etiam Oranum, Melillam, & Rupem Pegnonum, *Velez* dictam. Habet & extrà fretum Herculeum Inſulas Canarias, *Klock. de Ærario d.cap.6.num.21. & 22.* Iiſdemque verbis *Valdeſius de Dignitate Hiſp. cap. 12.* potentiam, & multitudinem Iberi deprædicat, in quo conſentientes *Vernulæum Orationum par.2. diſſ.2. artic.2. Vveſſelingium in Aurifodina*, aliosque habet. In Aſia Inſulas Philippinas, de quibus ratione inuentionis, & acquiſitionis cum America inferiùs in 4.*par* agemus.

13 Licet verò *Klock.in d.cap.6. nu.151.* dicat, quod ſi immenſæ illius expenſæ, & ſumptus, quos in familiam Regiam, Præfectos Nobiles, alioſq; Aulæ Miniſtros, necnon in Senatores, Conſiliarios, Inquiſitores, Rationales, Suſceptores publicorum vectigalium, & in ipſa loca publica, in claſſes maritimas, milites, & præſidia Regni Neapolitani, Siculi, Ducatus Mediolanenſis, Belgij, in Africa, Inſulis, India Orientali, & in ſumma in omnibus Prouincijs extrà Regnum bello acquiſitis annuatim ſuſtinere, & erogare cogitur; cum rationibus accepti conferantur, illæ has, aut æquant, aut non rarò ſuperant: Attamen tribuendum eſt hoc Regiæ Magnificentiæ, cum ea ſit Auſtriacorum benigna natura, vt graues eſſe populis ſuis nolint, ſed patriæ neceſſitati ex ſingulorum opibus ſubuenire, ſeruato regionum more, ac modo facultatum, vt notat *Pellerus ad eundem Klock. cap.4. nu.169.* & ditiſſimi Patrimonij maximam partem ſumma beneficentia ipſiſmet Subditis munificè largiantur, quod pro ſcopo imperij habuit *Regia lex 18. tit.5. partit. 2. l.1. tit.10. lib.5. Recopilat.* ibi: *Perteneçe à los Reyes hazer graçia, y merçedes à ſus naturales, y Vaſallos, porque ſean ricos, y honrados, y el eſtado de los Reyes por ellos mas acreçentado, y por eſto hizieron donaçiones à los ſu Subditos, y à Igleſias, y Ordenes de ſu Sennorio, de Ciudades, Villas, y lugares, y otras heredades;* aliamq; legem Regis noſtri *Alphonſi* cognomine *Sapientis in l.14. tit.5. par. 2.* vbi ità concludit: *E por eſtas razones, que de ſuſo diximos, no hà el Rey por que auer cobdiçia de grandes riquezas*, recenſet *D. Didac. de Bolero de decoct. deb fiſc. tit.5. qu.11. n.8.*

14 In hoc vaſtiſſimo Regno Hiſpanico vnicus defectus à nonnullis Politicis deprehenſus fuit, quod membra ipſius per totum Orbem diſperſa, haud rectè ad mutuam defenſionem, vel auxilia coniungerentur; nam quò magis iſtis longè diſſitis regionibus cœpit grandeſcere, eò magis integralẽ potentiam Hiſpanicam in ijs defendendis, ac definiendis imminutã, ac debilitatam eſſe, *Colinius, & Noalius* ad Regem Galliæ ſcribunt apud *Thuanum lib. 51. & lib. 81.* & acris Satyricus *Traianus Boccalinus* Romanus in libello, cui *tit. del Paragone Politico*, ſiuè *lapide Lydio Politico* latinè edito; qui etiam ſcripſit Satyras nouo planè argumento, quas inſcripſit *Relationes ex Parnaſſo*, tamq; animo infeſto admodum aduerſus Hiſpanos; totus verò in perſtringẽdo Reges & Hiſp. Miniſtris eſt diuſiõe, occupatus, fuſtigatus (inemeò ab Hiſpanis, Venetijs; vſque ad mortem, teſte *Conringio* apud *Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. par.1. fol.133.*

15 Sed huic defectui remedium hoc repertum fuit, vt duabus claſſibus, velut mernis, omnes partes hinc indè diſperſæ coniungerentur. Aluit igitur Rex Hiſpaniæ duas claſſes perpetuas, vnam in Oceano, quæ Indiam Occidentalem defendit: alteram in mari Mediterraneo, qua Italiam Hiſpanicæ coniungit, & ſic magnus ille vir *Io. Boterus* nihil obeſſe illius fortitudini, & ſtabi-

litati iudicat, qnamuis negari non poſſit, quod virtus vnita ſit fortior,non tamen generali officit Monarchiæ, quinimò ipſæ diſſitæ Ditiones per ſe ſolæ hoſtem arcere valent,& ſolum noſtrum Regnum Neapolitanum valida hiſp. militum præſidia habet ad quamcumque hoſtium vim repellendam. In omnibus verò Prouincijs (quæ ſunt duodecim amplæ regiones) quinque pedites in ſingulos centenos focos extrà ordinem imperantur, qui cum per totum Regnnm ingentem faciant numerum (ſunt enim foci 394721.) non paruas reddunt peditum copias;plurimæ etiam numerantur arces, & fortalitia, ac magnus triremium numerus ad propulſandam exterorum ingruentem vim; & omnes publici ſumptus ex ipſo Regno deſumuntur, imò exteris auxilia mittit, vti hoc tempore pro Mediolanenſis Status tutamine ſubuenit, & ſic nihil Regiæ potentiæ obeſt, imò & maximum affert emolumẽtum, & plutimum decoris ex illo *Prouerb. cap. 4. In multitudine populi dignitas Regis, & in parcitate plebis ignominia Principis.*

16 Vires autem, ac potentia Inuictiſſimi Hiſpaniæ Regis,non ſolùm ex maxima terrarum amplitudine, fœderibnſq;colligitur,ſed quod valeat in Italia magnũ Equitum, peditumq; numerum alere, & in mari 50. triremes; quod alat viros prudentiſſimos, militeſq; fortiſſimos, propoſiti ſemper tenaces, & laborum patientes; vna enim viget Hiſpanorum Ducum, & militum ſumma peritia, & ſtrenuitas; vt *Velleius* etiam *Paterculus* de bello inter Hiſpanos, & Romanos autumarit (*per quinquennium dijudicari non potuit, Hiſpanis ne, an Romanis plus eſſet roboris, & vter Populus alteri eſſet imperaturus*) vndè non inconcinnè his cõgruit,quod de Romanis Militibus ſcripſit *Lipſius lib. 1. Dialog. 11.* (*delectum vide nibil accuratius, ordinem nibil aptius, diſciplinam nibil ſecurius*) Illorum inſignia, & præclata geſta ingenuè extrà omnem adulationis aleam deprędicamus, neque enim noſtro indiget encomio ea Natio, quæ tot ſeculorum ſerie ſemper glorioſa efflornit, ſemper dominatrix effulſit, vt teſtantur abundè *Plinius lib. 2. c. 27. A.Gell. lib. 1. Noct. Attic. 22. Strab. lib. 1. & 3. Liuius lib. 22. cap. 21. Borrell. de præſtant. Reg. Cathol. cap. 82. num. 27. Valdes de Dignit Hiſpan. cap. 4. n. 5. R.Valenz in Diſcurſ. Status, et belli conſid. 18 p. 2. n. 78. Lanſius in orat. pro Hiſpan. fol. 218. Beſold. in Diſſert. Philolog. de iure belli cap. 3. Bernard. Aldret. lib. 1. de orig. lingua Caſtell. cap. 3. & 15. Solorzan. de Iure Indiar. lib. 1. cap. 6. num. 13. tom. 1. Gaſtone diſcept. fiſc. 1. num. 47.*

17 Prodijt item *Caroli Scribanij Soc. Ieſu Inſtitutio Politico-Chriſtiana*, in qua *lib. 2. cap. 42.* ptæter alia, Regis Catholici potentiam, & opes elicit ex numero militum, qui ad Regnotum, Prouinciarum, Vrbium, & arcium præſidia, & munitionem deſeruire poſſent, & in hoſtem immitti: Hunc autem ex viri peritiſſimi ſnbductione ſe didiciſſe aſſerit, qui anno 1615. ſcribebat educi, armatiq; poſſe.

E veteri Caſtella, & Legionẽſi agro peditum ſex, & viginti millia, equitum millia duodecim.

E Caſtella noua, peditum triginta millia, equitum millia duodecim.

Ex Aragonenſi Regno, & Cathalonia, peditum triginta ſex millia, equitum millia quatuordecim.

E Valentia, & Murcia, peditum ſexdecim millia, equitum millia octo.

E Granatenſi Regno, peditum quatuordecim millia, equitum millia ſex.

E Bętica, ſeù Andaluſia, & agro Giennenſi, Cordubenſi, Extremadura, peditum quinquaginta, & vnum millia, equitum millia viginti.

E Galicia peditum octo millia, equitum millia duo.

E Biſcaia latiſſimè ſumpta, qua cõplectitur quidquid inter Galliam, & Galiciam terrarum iacet, peditum duodecim millia, equitum octo millia duo, & nongentos.

Nauarra, peditum octo millia, equi-

equitum millia tria.

Quæ omnia (inquit) peditum ſtatuunt ducenta viginti, & vnum millia; equites nongentos ſuprà octuaginta nouem millia. Ingens numerus, ſed qui à magno Viro, & Hiſpanicarum peritiſſimo profectus fidem meretur. Quod ſi ſingula Regna, & Prouinciæ quartam eorum, quos armare poſſent, partem in annos duos, aut ad ſummum tres ære ſuo Regi ſuo mittant in belli ſubſidium, exurgent peditum quinquaginta quinque millia, ducenti, & quinquaginta; Equitum viginti duo millia quadringenti, & ſeptuaginta quinque. Auctior equitum numerus eſt? auge peditum, minue equitum, & pro quinquaginta quinque peditum millibus, ſubſtitue quinque, & ſeptuaginta millia; pro equitum millibus viginti, & duobus, concede millia non ampliùs decem.

18 Cumq; verò Subditorum diuitiæ ſint laus, & gloria Regis, qui neceſſitate vrgente non modicum poſſunt præbere ſubſidium, non incongruè annotandum eſt, Magnatum Hiſpanorum familias, quas recenſet *Laët in deſcript. Hiſp. cap.* 17. tot ſcilicèt Duces, Marchiones, Comites, tantas ingẽtes opes, ac reditus poſſidere, vt aſſerat *Conringius* apud *Oldemburger. in Theſaur. Rerumpubl. par.* 1. *pag.* 136. hodiè Magnates longè maioribus diuitijs, quàm ipſum ferè Regẽ pollere. Videãt. eruditiſſ. *D. Ildephonſus Carrillo in tract.*, cui tit. *El origen de la Dignidad de Grandes*, quem inſeruit poſt opus *Salaçaris de Mendoza de las Dignidades Seglares de Caſtilla*. Sunt prætereà in Hiſpania Ordines Equeſtres, & in Regno quidem Caſtellæ tres, ſcil. S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, qui etiam ingentia poſſident bona. De Clero refert ex *Marineo Siculo pag.* 301. *Ioannes de Laët*, quod Cleri vniuerſæ Hiſpaniæ annui reditus ſunt 4000000. ducati. Hi reditus Cleri iam eo tempore fuere, veriſimile autem eſt multum deindè vberiùs creuiſſe. Et licet Magnates, ac Nobilitas Hiſpanica ab omnibus tributis exempti ſint, vt & Clerus, ſũma tamen exigente neceſſitate, & aſſẽſu Summi Pontificis, quoad Clerum impetrato, ſolet Rex illum oneribus prægrauare; Vndè de menſe Auguſti 1658. occaſione circumuallationis factæ à Luſitano Exercitu in Ciuitatem *de Baiadox* noſtri Regis recolendæ ſemper memoriæ Philippi IV. decreto generali impetrata fuit regiſtratio omnium carrucarum, ſiuè curruum, coram D. Hieronymo Camargo ſui Conſilij Caſtellæ, & quod quilibet ex Subditis eas habens collectaret centum ducat. æreæ monetæ pro vna vice, & omnes Eccleſiaſtici ſuos currus regiſtrarunt, & ſine vlla coactione donarunt Regi, vel eandem ſummam, vel aliam minorem, aut maiorem, vt poſt *Fermoſin.* refert *Capon. for. diſcept.* 313. *cap.* 2. *num.* 62. *tom.* 4.

19 De ipſis verò Regijs, & Regni Hiſpaniæ prouentibus præfatus *Carolus Scriban. in Inſtit. Polit. Chriſtian. d. lib.* 2. *cap.* 42. quem etiam refert *Laurent. Beyerlinck in Theatr. Vitæ Human. tom.* 6. *ver. redditus fol.* 26. ità ſubdit:

Iam ſi Regias intuearis opes, ingentes omninò ſunt: cum ſuprà ſex, & viginti auri milliones annuè regio inferantur Ærario, & poſſent plures, ſi res Auguſti more ad certos calculos redigamus. Niſi quis arbitretur tàm ſeriam, & ſedulam exactionem non cadere in magnos Reges; errat. Non pœnituit, nec puduit Romanum Imperatorem, nec quicquam magnitudini illius ex accuratiſſima, ac quaſi priuati hominis cura deceſſit; acceſſit autem plurimum.

Quod ſi Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Regni illius opes recenſeas, magnas omninò reperies, annis enim ſingulis Archiepiſcopatus quinquaginta quatuor ſuprà ſeptingenta millia aureorum pendunt: Epiſcopatus verò ad minimum ſeptuaginta octo ſuprà octingenta aureorum millia. Nec tango hic Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus Indiæ vtriuſque, quorum opes in tanta gemmarum auri, aromatum luxuria quis certò enumeret? Sed neq; Sardiniæ, Siciliæ, Neapolitani Re-

Regni, Mediolanenſis Prouinciæ, aliarũq; partium Regi parentium. Adde his militarium ordinum annuos prouentus. Inuenies in S. Iacobi Ordine, qui nonaginta nouem adminiſtrationes, ſeù Encomiendas continet, ſuprà octingentos, & octuaginta nouem, trecenta, & octo aureorum millia.

In Ordine Calatraua, qui quinquaginta, & vnam Encomiendas continet, centum, & trigintaquinque aureorum millia.

In Ordine Alcantara, qui triginta octo Encomiendas complectitur, ducenta quadraginta octo millia, ſuprà centum, & quatuordecim aureorum millia.

In Ordine S. Ioannis, qui in Hiſpania centum, & triginta quatuor Encomiendas continet, ducenta, quinquaginta ſuprà centum, & triginta quatuor aureorum millia.

In Ordine de Monteſa, qui tredecim Encomiendas complectitur, tria, & viginti aureorum millia.

Quorum omnium ſumma nongentorum; & quinquaginta millium, trecentorum, & octuaginta ſeptem aureorum eſt. Omnium verò omninò commemoratorum Eccleſiaſticorum ſumma excreſcit in milliones auri duos, & quingenta, & octuaginta duo millia, & aureos trecentos, & octuaginta ſeptem.

Taceo Abbates, Prælatos opibus claros, variarumq; Eccleſiarum Canonicos, aliosq; Eccleſiaſticis prouentibus inſignes, qui ſi in vnum conferantur, non cedunt Archiepiſcopis, Epiſcopis, militaribus Ordinibus ſacris; adeòq; ſuperabunt non parum.

Veniamus ad ſecularium Principum opes. Reperio Hiſpaniæ viros Principes, quos Grandes vocant, è prouentibus ſuis annis ſingulis percipere: Duces nongenta, & nonaginta aureorum millia ſuprà millionem auri vnum: Marchiones, trecenta, & quadraginta octo aureorum millia: Comites, ducenta, & ſexaginta ſex aureorum millia. Quæ ſi iungas, reperies ſuprà milliones aureos duos, ſexcenta, & quatuor aureorum millia. Adde his annuos cenſus Magnorum Hiſpaniæ in Italia, nongenta, & ſeptuaginta aureorum millia, & reperies ſuprà auri milliones tres, quingenta, & ſeptuaginta quatuor aureorum millia. Quibus addi poſſunt annui prouentus. Ducum, Marchionum, Comitum Hiſpaniæ extrà numerum Magnorum, milliones auri tres, & centum, & quinquaginta, & vnum aureorum millia. Quæ omnia excreſcunt in ſeptingenta, & viginti quinque aureorum millia ſuprà ſex auri milliones. Quibus ſi addas Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Ordinumq; militarium opes, exurgent milliones auri nouem, & trecenta, & ſeptem aureorum millia, & octingenti, & ſeptem aurei. His verò ſi iunxeris reliquorum Eccleſiaſticorum prouentus illuſtriores, aliorumq; infrà Comitum dignitatem conſtitutorum opes, fidem ſuperabunt Regni vnius opes.

Ex his opibus ſi ſinguli vltronea voluntate Regi ſuo anni vnius prouentum offerant, quam nobili augmento Regium opulentabunt Ærarium? Et quis pete uti Regi, fidei, & Regni bono ſubſidiarium anni vnius prouentum negabit; maximè ſi aliquid honoris Regia munificentia ſingulis accedat, honor nimirùm pro pecunia erit, maximè apud Hiſpanos.

Iam ſi Auguſti exemplo, quicumque Hiſpania tota per cuiuſcumq; generis opes aliquid poſſunt, in annos duos, tres, uè, pro facultatum nimirum ratione militem vnum, alterumuè, aut plures ſumptibus ſuis alant; quanti exurgent exercitus, Deo, Regi, Regno, & quantula res eſt paucorum aureorum ſtipendium militis vnius, aut plurium, aut medij etiam, ſi plures non permittant annui prouentus.

Pergès aliquis, & grauia hæc eſſe dicet; at ego nihil hìc video admodum graue, aut metuendum; ſed & ſi quid iudico, deduco rem ad facilem executionem, & magnam non magno negotio militarem manum. In vniuerſa Hiſpania, quæ ambitu ſuo tot Regna, & Prouincias complectitur, opeſq; quas recenſui tantas, quantas nullum Orbe toto Regnum ſiuè in Regium Ærarium, ſiuè in Eccleſiæ Proceres, ſiuè in ſeculo Magnos confert; Oppidorum minimum, pagorumq; millia triginta

ta reperies. Sanè ex Alphonſo Sapiente, de ſolo agro Betico refert Mariana hiſt. lib. 3. cap. 7. Tanto prouentu, vt centum millia, qua villas, qua trapeta in ijs oliuetis, quibus *Aſſaraffio* nomen eſt, Mauris rerum potiuntibus, numerarẽt. Ingens numerus, ſed Alphonſi tamen Regis Sapientis hiſtoriæ auctoritate probabilis: *Hæc anno 1248. cum prouinciam illam Hiſpaniarum fæcundiſſimam Ferdinandus III. Sanctus, Mauris eripuit. Et verò Plinius lib. 2. cap. 1. oppida in Betica numerat 175. vt nemo miretur, ſi vniuerſæ Hiſpaniæ triginta nũc locorum millia attribuam, è quibus educi miles poſſit. Educ proindè è ſingulis ſtipendia in pedites duos, equitem vnum; habebis peditũ ex his Regnis millia ſexaginta, equitum millia triginta; quod ſi plures hic equites, deme de equitatu, auge peditatum, aut ſanè medium tantùm equitem è ſingulis locis pagi educito; Non quod è minimis locis tantùm ſtipendiorũ velim colligi, quantùm è magnis, ſed habita populi, & potentiæ in ſingulis locis ratione; ità ex Vrbe vna viginti, quinquaginta, centum etiam, aut plurium ſperari ſtipendia poterunt: è tenui pago, ſtipendium vnum, aut medium etiam militis vnius. Quæ omnia quo commodiùs, minoreq; locorum ſenſu fiant, poſſet Regia conceſſione permitti modicum aliquod vectigalis alicuius publici in ſingulis locis augmentum, è quo ſtipendia hæc, nullo propè populorum, Vrbium, pagorumq; ſenſu colligi poſſent.*

20 Omnes reditus annuos ſuprà ſex, & viginti auri milliones Ærario inferri tradit præfatus *Scriban.*, & ad vigeſies quinquies decies centena aureorum m. aſcendere teſtatur *Comes Alphonſ. Luſcus in compend. hiſtor. fol. 87.* ſed Regis Patrimonium nouiſſimis temporibus ſuprà modum auctum, amplificatumq; vltrà diuitias cuiuſuis alterius Regis ait *D. Didac. de Bolero in tract. de decoct. deb. fiſcal. tit. 2. qu. 2. num. 30.* vt omnes in comperto habent, & domeſticus teſtis, qui de ea re tamdiù egit, fidem præſtat *D. Menchac. lib. 1. controu. vſufrequen. in præfat. nu. 78. & 79.* ità concludens: *Sed Potentiſſimum Regem, ac Dominum noſtrũ reliquis omnibus Principibus longè ditiorem, ac opulentiorem eſſe, nullus ignorat, &c. cit. Scribanus in Polit. Chriſtian. in Epiſt.* ad Regem Cathol. ibi: *Tu mihi primus, qui mundũ vniuerſum auro densè perpluis, & gemmis, nam quod illis propè fatigetur orbis, ab Oriente, & Occidente tuo eſt, &c. Borrellus de Regis Catholici præſtantia d. cap. 45. & c. 46. Bulenger. de Imp. Rom. lib. 3. cap. 26. Carança en el Aiuſtamiento de las monedas 1. par. cap. 6. §. 2. verſ. de todo lo dicho, Fr. Ioann. à Salazar. in Politica Hiſpana propoſit. 1. Bobadilla in Politica lib. 3. cap. 2. num. 4. D. Io. Solorzan.* ſolita eruditione exornans *lib. 1. de Iure Indiar. cap. 16. & in Politica Indiana lib. 6. cap. 1.* præcipuè *ex verſ. Podemos tambien traer por teſtigos fol. 929. Epiſc. Fermoſin. alleg. fiſc. 2. num.* 10. alijq;

21 Ex quibus facilè conuincitur mendacium *Euphormionis Luſinini*, ſiuè *Io: Barclai in par. 4. Icon. an: mor. c. 7.*, quem etiam refert *Petr. Andr. Canonherius in Aphoriſm. Polit. tom. 1. pag. 438.* qui auſus eſt dicere, Hiſpanos ſui ærarij famam, opulentiæ Indicæ nomine, & ingentibus prætereà verbis, cauta, & induſtria fraude ſuſtentare; Nam, præter enarratas opes, Indiarum Occidentaliũ Prouinciæ tanto auro, argento, metallis, gẽmiſq; ſunt affluentes, vt Reges noſtros, vel ipſis exteris confitentibus, omnium diuitiarum copioſos reddant, qui ſi haberent ſibi ſubiectos loco mãcipiorum, vt habent Turcarum, Sinarum, ac Moſcouitarum tyranni, *forent illius opes nimis incredibiles, & immenſæ*, teſte *Thom. Bozio l. 2. de Signis Eccl. ſign. 92. cap. 3. pag. 378.* & *Simon Maiol. colloqu. 11. de fluuijs, & colloqu. 19. de metall. pag. 598. & ſeqq.* recenſitis harum Indiarum diuitijs, inquit, ſe non dubitare, quod excedant eas, quas Imperium Romanum congeſsit, & cum *Surio* refert vſque ad annum 1558. aſportatos ex illis in Hiſpaniam eſſe ſeptem decades millionum auri, totidemq; ex margaritis, gemmis, vnionibus,

bus,ac reliquis lapidibus, rebuſq; pretioſioribus,præter aliam ſummam,quæ ibidem conſumpta eſt;& longè plures, cum vel totidem ad nationes extraneas per incuriam fluxiſſe affirmet *Alphonſ. Carança in tract.de Aiuſtamiento de monedas 3.par. cap.4.* & ex ſola Potoſienſi argenti fodina ex anno 1545., quo effodi cæpta fuit, ad A.1585.centum, & vndecim milliones extractos fuiſſe,habita ratione ad quintam partem, quæ Regi ſoluta eſt,memorat *P.Ioſeph Acoſta in hiſt.Ind. lib.4. cap. 7.* eamq; pluſquam 850.milliones excediſſe, vſque ad ſua tempora inquit *Solorzanus*,ſcribens in anno *1639.de Indiar. Gubern. d.lib.5.cap.vnic.num.*14.referens *Iacob. Marchant.* qui hac de cauſa Regum noſtrorum theſaurum inexhauſtum appellat:

Cuius inexhauſtas Dĳ tueantur opes.

32 Reditus igitur annui Catholici Regis Hiſpaniarum adeò ingentes ſunt, vt Orbis ferè totius poſſidereÆrarium videatur, eiuſq; vxor ſit fortuna, quæ pro dote attulit in mariti domum potentiæ perpetuitatem; domus verò ſit Principis Aula, quæ ſit illud punctum extrà mundum toties ab Archimede deſideratum, ex quo Rex nouus Archimedes Hiſpanicus, totum terrarum Orbem facilè mouere, & hinc inde propellere poſſit, vt loquitur *Thom. Lanſius in Orat.pro Hiſp.circà princ.fol. 429.& 431.*Circundat etenim,ac planè cingit vniuerſum ipſum terrarum Orbem, & ab Oriente ad Occidentem diffunditur, ità vt poſſit quis totum Orbem circumnauigare, Hiſpani ſemper Imperĳ terras pertingens, *Thom. Bozius de Signis Eccleſiæ Dei lib.8.ſign. 32. & lit.E. cit.Solorz.d.cap.16. nu.54.* Vndè cum quidam Princeps alti ſanguinis Anglici (referente eodem *Luſco d.Comp.hiſt.fol. 61.*) duos annos aſſiduè nauigarit, & ab Ortu ad Occaſum terreſtri itinere incederit, ac nil vnquàm viderit, audiueritq;, quàm maris, ac terrarum ditiones Regis Hiſpaniarum, Regiam Aulam,vti conſpicuum ſubiectum, ad deoſculandas *Magni Philippi* regales manus, ingreſsus, admiratione iuxtà, & confuſione defecit, qua de re ſciſcitanti deindè reſpondit: *Et non deficiam, dùm Compendium terrarum Orbis aſpicio.*

Hæc deniq; vaſtiſſima, & ditiſſima Monarchia, Catholicis Hiſpaniæ Regibus in Fidei, Pietatis, & Religionis præmium diuinitùs data, efficiet, vt tantæ Maieſtatis faſtigia, margine Cęli claudantur, & eiſdem, quibus terrarum Orbis, finibus terminentur, ex promiſſione *Iſaiæ cap.43.& 51.* ac benedictione Eccleſiæ *Pſalm. 71. Et dominabitur à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad términos Orbis terrarum:* Vndè inter alia Glorioſiſsimæ huius Auſtriacæ familiæ encomia, illud notandum, quod literis conſignauit *Hermannus Kirchnerus in Moruillerio lib.2.c.44. num.83.* in eadem nullum vnquàm Tyrãnum extitiſſe; proùt nec abſoluta poteſtate vſos fuiſſe, notat *Cannet.in Extrauag. ſi aliquem, fol. 266.num* 11.Imò rarum ac ſingulare, necnon à proauis, atauiſq; proprium eſſe videtur, præter maſculos ferè omnes, etiam fęminas plurimas, mento naſci oblongiore, prominentioreq;, non tamen indecenti, ſed cuius forma vultum Principis graui quadam Maieſtatis reuerentia decoret, vt animum oſtendat pium, placidum, conſtantem, & minimè perturbatum, *Theodor. Hopinck tract. de notis natural.&c.§.6.num.8.9. & 10.Oldenburgerus in Lymnæo Enucleato lib. 3.cap.2. num.3.*

Tanti imperĳ habenas nunc moderatur Auguſtiſsimus, ac Inuictus Rex Catholicus CAROLVS SECVNDVS Hiſpaniarum Monarcha, glorioſiſſimorum Auorum veſtigĳs inſiſtens, nec ab eorum pietate, ſapientia, ſtrenuitate, conſtantia, magnanimitate, iuſtitia deuians, quo vno non habet Chriſtianus Orbis maiorem dignitate, potentia, ac dotibus, cuius heroicas virtutes, licet infrà meritorum dignitatem, ad viuum expreſſit

P. D. Bonauentura de Tundis Oliuetanus eruditiſsimus Regius Chronographus in ſua *Idea Regum ad Reges*, tribus partibus diuiſa, & inter centum nonaginta nouem Elogia *in parte* 1. inſcripta, *Elogium XXIV. pag.* 25. hic appendere libet.

CAROLVS SECVNDVS REX,
Auſtriadum decus,
Hiſpanorum columen:
In cuius poteſtate eſt, quidquid vltrò, citròque extenditur,
Quidquid regionum, & littorum, tot alluunt maria.
Tot diſſita inter ſe Mundi climata,
Vltrà Oceani clauſtra, vltrà Gangem, vltrà Gades,
Et quà currit vtrumquè Sydus,
Vbiquè Regnorum, & gentium dominatur;
Extendit cum Sole manus;
Vbiquè huius faſces imperant,
Hiſpanorum fortuna, & virtus eò peruaſit,
Vt Romanos ipſos rerum Dominos,
Imperij magnitudine,
Non æquauerit modò; ſed longè ſuperauerit;
Nulla pars Mundi eſt,
Quam Auſtriacus Sol non luſtret,
Eſt religionis fulcimen;
Et ideò tanta ſtirps æuo certat,
Et nulla armorum vi quati poteſt;
Nihil hoc Rege Auguſtius,
Nihil hoc Chlamidato dignius,
Qui auream gloriæ ſegetem demetit,
Dùm Chriſto, & Aræ ſerit;
Dùm faces eiaculatur in impietatem,
Sibi ſternit viam ad ſydera;
Quod licet, libet,
Dat in cunctis ſpecimen inſignis prudentiæ, & iuſtitiæ,
Summam rerum optimè regit;
Regnat enim in animo Regis illa pietas,
Quæ peperit Auſtriacis tot Regna, tot Reges,
Et longam adeò Cæſarum poſteritatem,
Quæ naſcentem, & Occidentem Solem ijs ſubiecit,
Quæ ad Herculis columnas fortunam alligauit Auſtriacam,
Quæ Oceani clauſtra ad Peruanas opes aperuit,
Quæ conſtituit Regnantem CAROLVM,
Extrà omnem fortunæ aleam,
Intrà omnigenæ fœlicitatis incrementum.

§. 1.

Regnum Neapolitanum.

1 SI Europa præſtantior Orbis pars, intrà quam beatior Italia eſt iudicanda, nonnè in Auſonia amęniora loca obtinuiſſe Neapolitanum Regnum fateamur, oportet? Hìc, quidquid ſolers natura peperit, quidquid mortalium genus ad felicitèr viuendum poſſet excogitare, ſemper, commodiſſimèq; reperitur, tellus amęniſſimarum regionum ſinubus mutuò circumplexa, inclytum reddit hoc Regnum, aliàs etiam dictum *Sicilia citrà Pharum*, quod pars eſt perampla Italiæ ad meridiem extenſa, terminaturq; ab Occidente Pontificio Statu, in alijs verò partibus mari circundatur, à Septentrione ſcilicèt Adriatico mari, ſeù Veneto ſinu, ab Oriente ſinu Tarentino, & mari Ionio, à meridie deniq; mari Tyrrheno. Eius circuitus maximus eſt, 1400. milliarium longitudine, 400. circitèr latitudine: Inter 12. lacus, 148. flumina, 30. montes, 5. ſyluas, 7. Inſulas, 27. mineralium venas, 1981. Oppidis decoratum, Vrbes habet non ignobiles 148., in quibus XXI. Archiepiſcopali, cæteræ CXXVII. Epiſcopali emicant dignitate, earumque Archiepiſcopos octo, & ſexdecim Epiſcopos nominat Rex noſter Catholicus, hiq; ſe Regis Conſiliarios inſcribunt, *ex Summi Pontificis Clementis VII. conceſſione Inuictiſſ. Imp. Carolo V. factà ſub die 29. Iunij 1529.* Brunduſij ſcilicet, Lanciani, Maratheæ, Hydrunti, Rhegij, Salerni, Trani, Tarenti: Necnon Ariani, Acerræ, Aquilæ, Cutroni, Caſſani, Caſtri maris de Stabia, Caietæ, Gallipolis, Iuuenatij, Motulæ, Monopolis, Puteolis, Potentiæ, Triuenti, Tropeæ, & Vgenti: Quas Cathedrales Eccleſias Regi reddere annuos ducat. 50000. circitèr ſcribit *Mazzella*, præter multarum Abbatiarũ præſentationes, quæ ſunt antiqui Iuriſpatronatus Regni.

2 Duodecim complectitur Regiones, ſiuè Præfecturas, pro faciliori regimine, ac Ærarij cura diſtinctas, teſte *Pontano lib. 5. de bello Neap. fol. 381.* quas ob magnitudinem (fuerunt aliàs Regna *Apulia, & Lucania*, ex græcis dicta, *Baſilicata*) Prouincias appellamus, nempè *Terram Laboris*, ſiuè Campaniam felicem, cuius caput olim Capua, nunc inclyta Neapolis Vrbs, totius Regni metropolis, & regina; *Principatum Citeriorem* (ſiuè Picentinorũ), cuius caput quondam Picentia, hodiè Salernum, medicinæ fons antiquitùs dictũ; *Principatum Vlteriorem* (ſiuè Hirpinorũ), cuius caput Monsfuſculi; *Baſilicatam* (ſeù Lucaniam), cuius caput Marathea; *Calabriam Citeriorem* (ſeù Brutiorũ), cuius caput Cõſentia; *Calabriam Vlteriorem* (vel Magnam Græciam), cuius caput Catanzarium; *Terram Hydruntinam* (vel Iapygiam), cuius caput Licium, vbi & celebris Tarentina Ciuitas; *Terram Barienſem* (ſeù Peucetiam), cuius caput Tranum; *Comitatum Moliſij* (qui pars eſt Sãnij); *Capitanatam* (ſiuè Apuliam Dauniam), cuius caput Luceria; *Aprutium Citeriùs* (vel Samnium), cuius caput Theate; *Aprutium Vlterius*, cuius caput Aquila. Huius Regni deſcriptionem peculiaribus libris pulchrè exhibent *Henricus Bacchus, Scipio Mazzella, Iulius Cæſar Capacius, Franciſcus de Petris, Engenius Caracciolus, Conſ. Blaſius Altimarus* ſub anagrammatico nomine *Tobia Almagiore in ſua recollect. in fine tomi 4. hiſt. Summont.*, præter *Geographos, & Neapolitanas hiſtorias Pontani, Villani, Tarcagnotæ, Summontis, Collenucij, Coſti, Caraſæ, Roſei, Laſenæ, de Lellis, Roſſi, Portij, Pellegrini, Girardi, Zapulli, Tutini*, ac recentioris *Antonij Bulifon* in accuratis libris, quos inſcripſit: *Cronicamerone, ò vero Annali, e Giornali Hiſtorici delle coſe notabili accadute nella Città, e Regno di Napoli dalla Natiuità di N.S. ſino all'anno 1690.*

3 Magnum hoc Regnum varijs olim bellorum caſibus expoſitum, *Athenienſium* Republica, *Romanorum* munici-

pio,

pio, *Græcorum* imperio, *Nortmannorum*, *Sueuorum*, *Germanorum*, *Andegauēſium*, *Hiſpanorum* Regum corona illuſtre, fidelíſsima nunc homagij obſequia præſtat maximo Orbis Monarchæ Auſtriaco, Hiſpaniarum Regi Catholico, ſub cuius validiſsimo propugnaculo in pace viuit, & perpetuò viuere exoptat, qui ex Regni huius iuribus etiam Rex Hieruſalem appellatur, & ampliſſimos habet reditus, quos ad duodecies centena millia duc. aſcendere inquit *Viginar.* apud *Beyerlink in Theatro vitæ hum. tom.6. ver. reditus fol.25.* ſiuè milliones duos, noningentos nonaginta ſex millia, & noningentos triginta ſeptem ducatos, ex *Reg. Tapia de Conſiis. Princip. in rubr. cap.4. n.101.* tradit *Borrellus de Regis Cath. præſtantia cap.45. num.3.* & ad tres milliones duc. *Mazzella in deſcript. huius Regni lib.2. pag.333.*, cuius etiam meminit *Klock. de Ærario cap.6. num.13. & 14.*, vbi *Pellerus in obſ. num.12.* addit *Io: de Laët. in libello de Princip. Ital. pag.109.* *Honor. in Theſ. polit. p.1. pag.220. Camerar. hor. ſubciſiu. cent.1. cap.85. & Lasberum de cenſu lib.1. cap.27. ex num.29.* Sed ſub Auguſtiſſ. Carolo V. quinque milliones, & demū ſeptem tranſcendere teſtatur *Comes Alphonſ. Luſchus in comp. hiſt. pag.76. in princ.* Verùm ordinarij reditus aſcendunt hodiè ad duos milliones præter extraordinarios.

4 Tria ſunt in hoc Regno redituum genera; primùm ſcilicèt eorum, quæ Baronagium ſoluit; alterùm, quæ Populus; tertiùm, quæ ex Regijs Dohanis, alijſq; vectigalium indictionibus ordinarijs, extraordinarijsuè percipiūtur; quorum (iuxtà noſtri operis limites) originem, exactamq; enucleationem *in Annotationibus ad has Regiæ Cameræ Deciſiones latè reperies*.

5 Baronagium componunt Barones, ac feudatarij, ex quorum innumero numero plurimi ſunt titulati, Principes nempè 119., ac 156. Duces, 174. Marchiones, 42. Comites, qui habent iuriſdictionem ciuilem, & criminalem, cum mero, & mixto imperio, non verò procuratorem, nec aduocatum fiſci, ſed tantùm conſtituere poſſunt Curiæ Coadiutorem, præter Exc. Biſiniani Principem ex Hiſp. Magnatibus, qui ex peculiari priuilegio facultatem habet procuratorem fiſcalem eligendi, teſte *Reg. Tapia lib.2. Iur. Regni Neap. rubr.14. pag.285.* & eligūt alij exactorem Baronalium introituum, quem *Ærarium* vocant, de quo plura collegit poſt alios *D. Conſ. Altimarus in obſ. ad Reg. Rouit. conſ.73. lib.1.*

6 Hi Barones ad ſeruitium militare tenentur, quod *Adoham* vocant, eſtq; duc. 52.2.10. pro ſingulis centenis, ſi feudum in Vaſallis conſiſtit; ſi verò eſt ſine Vaſallis, ſoluuntur pro adoha ducat. $26\frac{1}{2}$., medietas ſcilicèt integri feudi; ſi feudum eſt ruſticum, ideſt inhabitatū, ſoluuntur duc. 30. pro cēt. Ob quam adoham Barones omnes, ac feudatarij annuè pēdunt duc. 165559. 1. $14\frac{1}{5}$. ex quibus ſunt Regio Ærario aſſignati duc. 48865. 4. $18\frac{4}{5}$; reliqui verò duc. 116693. 1. $15\frac{3}{7}$. dati ſunt eius Conſignatarijs: Alios calculos antiquiores referunt *R. Moles in deciſ. R.C. §.4. à n.46. ad 49. Scipio Mazzella in deſcript. huius Regni lib.2. pag.331. R. Tapia d. loc.*

7 Soluunt etiam Barones ob mortem prædeceſſorum, releuium, quod eſt medietas fructuum, qui percipiūntur ex feudo in anno mortis Baronis, & hoc ius habita ratione ad plures annos ſummam effeciſſe duc. 30000. teſtatur *R. Moles in d. dec. §.21. n.3.* ſed ex *libro Nouæ ſituationis anni 1669.* ducat. 22000. percipi conſtat, verùm ſicut incerta mors eſt, ità hæc ſumma. Soluunt etiam hoc Ius Oppida demanialia, ſiuè regia, & Eccleſiæ (niſi exemptæ ſint) ſingulis quindecim annis. Si verò ſtatuto tempore hoc non denuncient, duplicati releuij, vel ſimpli cum intereſſe, ad Regij fiſci electionem, ſolutione puniuntur. Vide *tractatus de adoha, & releuio Iac. de Ayello, & Andr. Capani.*

8 Adeſt Ius deuolutionis, omne videlicèt, quod peruenit ex feudis, Terris, functionibus fiſcalibus, ac introitibus

regijs in feudum conceſſis, quę ob feudatariorum mortem abſque legitimis ſucceſſoribus in dies obueniunt, proùt in præterito A. 1689. ob mortem Excell. Hoſtiliani Principis, Hiſpaniarum Magnatis abſq; legitimo ſucceſſore in feudali hæreditate, eius ingens feudorum ditio ad Regium Fiſcum Regni huius deuoluta eſt.

9 Sunt etiam alij introitus fiſcales extraordinarij, qui à varijs debitoribus per Regiam Curiam percipiuntur, & juxtà *d. Situation. pag.* 454. aſcendunt ad duc. 6928.1.19$\frac{1}{2}$., ex quibus ſunt eius creditoribus aſſignati duc. 4891.3.11$\frac{4}{5}$., reliqui verò Regiæ Arcæ militari, hoc eſt, —— duc.-2036.3.8.$\frac{4}{14}$.

10 Aſſignantur etiam Regio Ærario militari ex fiſcalibus, adohis, vitalitijs, alijſquè ad beneficium Regiæ Curiæ, infrà nouam ſituationem deuolutis, alij annui ———duc.--3303.2.13$\frac{2}{7}$.

Ex taxis in anno 1669. per Aulam Regij Cedularij tunc formatis annui duc. ———— 155.3.18.

Præter alias taxas, quæ poſteà factæ ſunt, & deinceps in dies faciẽdæ erunt.

11 Quæ Populus ſoluit, ſunt functiones fiſcales, ſiuè ordinariæ contributiones, quas Regni Communitates ſoluunt; numerantur enim ſingulis quindecim annis, & ſinguli fumantes, ſeù foci ſoluunt ducatos quatuor, & tarenum vnum, ità vt, cum numerus focularium Vniuerſitatum Regni (exceptis immunibus, & Vrbe Neapolis, quæ non numeratur) efficiat 394721., importet annuatim millionem vnum quingentum ſexaginta millia, quingentum ſeptuaginta ducatorum, taren. 4. & gran. 4., ex quibus aſſignati ſunt Regiæ Curiæ annui duc. 801940.4. 4. Dùm reliqui annui duc. 758629.2.12. aſſignati ſunt multis eius Creditoribus, ſiuè Conſignatarijs, vt habetur in *libro* edito *Noua numerationis, ſeù Situationis Regni anni* 1669. hoc modo:

	Numerus Focorum.	*Debitum annuum.* Ducat.	taren.	gran.
Prouincia Terræ Laboris	n. 56990	d. 198849.	1.	4$\frac{1}{2}$
Prouincia Comitatus Moliſij	n. 12876.	d. 52242.	—	13$\frac{1}{4}$
Prouincia Principatus Citerioris	n. 30130.	d. 125828.	3.	2$\frac{1}{4}$
Prouincia Principatus Vlterioris	n. 19118.	d. 77814.	—	19$\frac{2}{7}$
Prouincia Capitanatæ	n. 17090.	d. 71365.	3.	16$\frac{2}{12}$
Prouincia Baſilicatæ	n. 27795.	d. 115297.	2.	15$\frac{1}{2}$
Prouincia Agri Barienſis	n. 41950.	d. 169282.	1.	10$\frac{1}{2}$
Prouincia Agri Hydruntini	n. 44678.	d. 176820.	3.	19$\frac{1}{12}$
Prouincia Calabriæ Citerioris	n. 34791.	d. 143938.	4.	6$\frac{1}{12}$
Prouincia Calabriæ Vlterioris	n. 46851.	d. 174660.	3.	17$\frac{8}{12}$
Prouincia Aprutij Citerioris	n. 23256.	d. 92571.	3.	2$\frac{1}{2}$
Prouincia Aprutij Vlterioris	n. 39196.	d. 161898.	2.	8$\frac{1}{6}$
Summa totalis	n. 394721	d. 1560570.	1.	17$\frac{1}{6}$
Ex quibus aſsignati Regiæ Curiæ duc.		801940.	4.	4$\frac{1}{2}$
Aſſignati Conſignatarijs d.		758629.	2.	12$\frac{1}{6}$

Ex ijs igitùr, quæ ex dicta Oppidorum Capitatione Regiæ Curiæ tantùm penduntur, ſunt annui duc. ———— 801940.4.4$\frac{1}{2}$

12 Aſſignantur etiam Regiæ Arcæ militari alij annui duc. 3000000., quos R. Curia, ſiuè Regium Ærarium impartitos, ac reſeruatos habet ſuper infraſcriptis Arrendamentis, Gabellis, nouis Impoſitionibus & Sigillis, & vulgò appellãtur, *Maſſa reſeruata*, ex ijs, quæ

Cre-

Creditoribus ſunt aſſignata, vt in *d. li-bro Noua Situation.*, hoc eſt:

Super Regia Dohana Neapolis, duc.	17000. — —
Nouo Impoſito dictæ Regiæ Dohanæ, duc.	6000. — —
Sericis Calabriæ, duc.	20000. — —
Sericis, & Croco Aprutij, d.	1000. — —
Granis tribus pro qualibet ſerici libra, duc.	2000. — —
Sericis aliarum Prouinciarum, vulgò *delle Prouinciole*, duc.	6000. — —
Regijs Dohanis Apuliæ, d.	7090. — —
Arrendamento Vini *ad minutum* dicto, d.	17308. — —
Salibus quatuor Fundacorum Neapolis inclusis nouis Impoſitionibus ſuperindictis, duc.	50000. — —
Salibus Hydrunti inclusis d. nouis impoſitionibus, duc.	26000. — —
Salibus Montium, & maris Calabriæ, duc.	1600. 1. 19.
Salibus Apuliæ, duc.	22008. — —
Salibus Aprutij, duc.	13000. — —
Sed in anno 1689. vltrà etiam alias nouas impoſitiones carolen. triũ fuerunt ſuperindicta alia gr. 7. cum dimidio pro noua conſtruenda moneta pro quolibet ſalis modio.	
Oleo, & ſapone inclusis nouis impoſitionibus, duc.	40000. — —
Ferris Regni, duc.	6000. — —
Carthis Luſorijs, duc.	1300. — —
Platea Maiori, duc.	2000. — —
Sicla Ponderum, & Menſurarum, duc.	935. — —
Ouis, & hædis, duc.	600. — —

13 *Super nouis impoſitionibus in ſolutum datis, i. e.*

Super ponderibus Regni, duc.	500. — —
Duobus granis 25. ſuper qualibet vncia, duc.	8000. — —
Ponderibus intùs Regiam Dohanam Neap. duc.	1400. — —
Medio pondere intùs dictã Dohanam, duc.	675. — —
Secundo caroleno pro quolibet Olei ſextario, duc.	1500. — —
Tertio caroleno in ſingulos olei ſextarios, duc.	1200. — —
Calce, duc.	502. — —
Regale Piſcis, duc.	1300. — —
Sericis Biſiniani, duc.	4510. — —
Duobus granis pro qualibet ſerici libra, duc.	6000. — —
Iure Scannagij Mercatus, duc.	256. — —

14 *Super Gabellis Ciuitatis Neapolis. i. e.*

Super Gabella carolenorum 9. pro quolibet vini dolio, duc.	3547. — —
Gabella vulgò *del Pane à rotolo*, duc.	1700. — —
Gabella vulgò *della mettà delle due grana à rotolo*, d.	5856. 2. 10.
Gabella dicta *della mettà del terzo grano à rotolo*, d.	3400. — —
Gabella Niuis, duc.	2287. — —
Gabella Piſcis, duc.	1200. — —
Gabella vulgò *quinque Octauarum* intùs Dohanam Neapolis, duc.	4350. — —
Gabella trium Octauarum intùs d. Dohanam, duc.	3000. — —
Gabella medietatis primi caroleni pro quolibet ſextario olei, duc.	700. — —
Gabella medietatis priorum carolenorum trium cum dimidio pro quolibet farinæ modio, duc.	2000. — —
Gabella medietatis ſecundorum carol. trium cum dimidio in ſingulos farinæ modios, duc.	4000. — —
Super Gabella Farinæ Caſalium Ciuitatis Neapolis varijs perſonis vendita, annui duc.	1590. 1. 9.

Super Sigillis Sacri Regij Conſilij, Regiæ Cameræ Summariæ, M. C. Vicariæ, Regiarum Audientiarum in Regni Prouincijs, Audientiæ Exercitus,

tus, Regeſto Regiæ Cameræ, Officio Secretarij Vicariæ vendito, annui duc. —— 774. 4. 5.

Ex Arrendamento tractarũ Vini per extrà Regnum ad rationem carolenorum 30. pro quolibet vini dolio, ex locatione facta valet ann. duc. —— 14010. -- --

Ex Arrendamento tractarũ doliorum vacuorum veterum, ac nouorum, & alterius generis lignorum caſtaneæ, quæ extrahuntur per extrà Regnum ex Prouincijs Terræ Laboris, & Principatus Citrà, præter Caſtrum maris de Stabia, quod locatum eſt pro annuis duc. 300., & quidquid etiam peruenit ex tractis lignorum ſolutorum, quæ extrahi permittuntur ex Prouincijs Principatus Citrà, & Terræ Laboris per extrà Regnum, locato pro annuis duc. 1605. Summa igitùr totius efficit annuos duc. 1905. -- --

Ex Tractis rerum ſiccarum, & ſalſarum, quæ extrahi conceduntur ex Prouincijs Terræ Laboris, Principatus Citrà, Calabriæ Citrà, & Vltrà, & Terræ Marathææ in Baſilicata per extrà Regnum, quæ locatæ ſunt pro annuis duc. —— 5310. ——

Ex Tractis lignorum populi, Autani, Vlmi, Nucis, Clibani, Ceraſi, &c. quæ extrahũtur per extrà Regnum ex Prouincia Principatus Citrà, præter Ciuitatem Caſtri maris de Stabia, locatis pro ann. d. 155. -- --

Ex Tractis rerum ſiccarum, vulgò *Seccarie*, vini, aceti, aquæ ardentis, fabarum, leguminum, quæ extrahuntur per extrà Regnũ ex Prouincijs Hydrunti, & Barij, locatis pro annuis duc. —— 10010. -- --

Præter ius prohibendi aquæ ardẽtis, ac tinctoriæ.

Ex Tractis Oliuarum per extrà Regnum, quæ extrahuntur ex Ciuitatibus Caietæ, Molæ, Caſtillioni, aliorumq; locorum Terræ Laboris ad rationem granorum 24. pro quolibet modio, ann. duc. 1200. -- --

Ex Regia Syla Conſentiæ, duc. —— 1800. -- --

Ex Iure prohibendi Niuis Calabriæ, annui duc. —— 1145. -- --

Ex Defenſis Regij Armenti Equini Apuliæ, & Defenſa dicta, *del Regio Mazzone*, annui duc. —— 4047. -- --

Ex Arrendamento territoriorum, herbagiorum, alteriusuè in Pręſidijs Hetruriæ, annui duc. —— 10258. -- --

Ex Regia Dohana Menæ pecudum Apuliæ ob fidam ouium, locationes terræ non cultæ, vulgò *ſalda* pro vſu herbarum, & qualibet alia exactione, pęnarumq, ac prouentuum, annui duc. —— 177296. 2. 5

Ex Dohanella Aquilæ ob fidam ouium in Prouincijs Aprutij remanſarum, annui duc. —— 5554. 4. 7.

Ex fida ouium exterarum extrà Regnum æſtiuo tẽpore in paſcuis d. Prouinciarum Aprutij, annui d. 1679. 1. 2.

Ex fida ouium exterarum, quę veniunt hyberno tẽpore ad paſcua, annui d. 1075. 4. 12.

Ex locatione Prothomedicatus, annui duc. —— 3800. -- --

Ex Iure prohibendi venditionis Pulueris vulgò dictæ *Pardiglia* huius Ciuita-

ta-

tatis Neap.,& Caſalium, ac Prouinciarum Terræ Laboris, & Principatus Citrà, annui duc. — 7645. — —

Ex Iure prohibendi Tabaci in toto Regno, annui duc. — 79690. — —

Ex pretio pullorum equinorum, & iumentorum Regij Armenti Apuliæ, annui duc. — 3000. — —

Ex dirictibus fabricarum extrà mœnia Ciuitatis Neapolis, annui duc. — 600. — —

Ex Arrendamento vulgò *della Manna forzata*, annui duc. — 2550 — —

Ex diri&ibus Sigilli Regiæ Audientiæ Capitanatæ, & Comitatus Moliſij, annui duc. — 30. — —

Ex dirictibus Secretariarum Dom.Proregis, annui d. — 2000. — —

Alij reditus, qui plurimis Conſignatarijs impartiti ſunt vita durante, ſuper varijs Fiſcalibus, Adohis, & Corporibus extraordinarijs, quæ poſt eorum mortem ad Regiæ Curiæ beneficium deuoluentur, annui duc. — 11882.2.6$\frac{1}{4}$.

Alij ann.duc.51799.1.12 diuerſis Cõſignatarijs vita durante conceſſi ſuper varijs Arrendamentis, qui poteſt eorum mortem item ad R. Curiæ beneficium incorporandi erunt, duc. — 51799.1.12$\frac{2}{3}$.

Ex diri&ibus Tra&arum frumentorum, & hordeorum per extrà Regnum, annui duc. — 136576. — —

Ex extra&ionibus, quæ per extrà Regnum cõceduntur, cum Tra&is diſſolutis, ann.duc. — 500. — —

Ex diri&ibus Tra&arum ſericorum ſanorum per extrà, annui duc. — 1660. — —

Ex diri&ibus Iuris ſalmarum, & aliorum Magiſtrorum Portulanorum, annui duc. — 3800. — —

Ex mandatis, ſeù reſultis Regij Cedularij, annui d. 16500. — —

Ex pretijs Officiorum, ad beneficium Regiæ Curiæ vacantium, ampliationũ, ſubſtitutionum, renũciationum, locationum, & medietatis emolumentorum illorum in demanium, annui duc. — 36000. — —

Ex Compoſitionibus, & trãſa&ionibus pœnarum deli&i, annui duc. — 60000. — —

Ex Commiſſarijs Contrabannorum, Compoſitionibus, & tranſa&ionibus eorundem, annui duc. — 35000. — —

Ex Debitoribus Significatoriarum, annui duc. — 25000 — —

Ex venditione rerum veterum Regij Naualis, vulgò *Arſenalis*, Scapharum veterum triremium, & nauilium, annui duc. — 2000. — —

Ex Prouentibus Tribunalis Campaniæ, annui duc. — 500. — —

Ex Prouentibus Magnæ Curiæ Vicariæ, ann.duc. — 8600. — —

Ex Prouentibus Regiarum Audiẽtiarum Prouincialium, annui duc. — 2500. — —

Ex Interceptis, quæ fiunt tàm in hac Ciuitate Neapolis, quàm à Capitaneis Graſſiæ Prouinciarum Terræ Laboris, Comitatus Moliſij, & Aprutij, annui duc. — 4000. — —

13 Summa totius aſcẽdit ad millionem vnum, nongentum decem nouem millia, tercentum o&uaginta duo ducatorum, tarenos quatuor, & grana ſeptem, ſiuè ann.duc. — 1919382.4.7$\frac{1}{12}$.

16 Impenſæ tamen adeò ingentes ſunt, vt enarratio ſolùm omnem argutum confunderet intellectum, pro certo tamèn ſcimus, pro ſalarijs, & mercede Adminiſtrorũ Regij Collateralis Cõſilij, Regiæ Cancellariæ, Sacri Regij Conſilij S. Claræ, Regiæ Cameræ Sũmariæ, Scribaniæ Rationis, Aulæ Rationum, Theſaurariæ Generalis, & Regiæ Arcæ militaris ſolui annuos ducatos 57944.4.8 & pro mercede Lectorum Regiorum Studiorum Neapolitanæ Academiæ, Capellani Maioris, Sacriſtæ, Capellanorum, & Muſicorum Regiæ Capellæ Palatij, & pro monumento, quod in dicta Regali Capella fit, ſolui annuos ducat. 13246.4.18., vt habetur *in Noua Situatione edita anno 1670. fol. 466.* Aliaq; onera pro ſoluendis militum ſtipendijs, pro tormentis bellicis, ac munitionibus, triremibus, conſtructione turrium, præſidiorum, viarum, quæ expendit *Iul. Cęſar. Capac.* in libro *del Foraſtiero, giorn. 6. fol.* 404. totq; alias expenſas, quas ad vnguem enarrare, ſuperuacaneum foret.

17 Quæ omnia ſolertiſsima cura adminiſtrantur per Supremum Regiæ Cameræ Summariæ Tribunal, conſtans ex Magni Camerarij Locumtenente, qui eſt caput, octo Præſidentibus doctoribus togatis, ſex Præſidentibus militaribus, quos vulgò *Idiotas* appellamus, Fiſci Aduocato togato, & altero militari, ac Procuratore, Notatore, ſiuè à ſecretis, viginti Rationalibus, qui in relatione computorum, & rationum diſcuſsione cum Præſidentibus ſuffragia præſtant, alijſq; actorum magiſtris; Sub ſe alia inferiora Tribunalia habet, Scribæ ſcilicèt Rationis, Theſaurarij Regni Generalis, Dohanarum, Regiæ Siclæ monetarum, ponderum, & menſurarum, Monterij maioris, Portulanorum, Capitaneorum, quos vocant Graſſiæ, Conſulatuum Artis Serici, & Lanificij, Perceptorum, Theſaurariorum, Arſenalis, &c. Conſuetum etiã habet poſt ſingulos quindecim annos mittere Numeratores pro totius Regni fumantium deſcriptione, De cuius origine, adminiſtratione, ac alijs vide *Nicol. Topium* I. C. ac Magni d. Reg. Cameræ Archiui accuratum Cõſeruatorem *de origin. Tribunal. Neap. par. 3.* & nos latiùs *in annot. ad eiuſdem R. Cam. deciſ. R. Moles, §. 27. 28 & 29.*

18 Præterea Neap. Ciuitas, & Regnum pro innata ergà ſuũ Regem fidelitate, pro quo nõ ſolùm bona, ſed ſanguinem Vaſalli effunderẽt, in omni vrgẽte neceſſitate, conuocato Parlamento, ingẽtia prębuerũt donatiua, quę recẽſentur *à Taſſono in Pragm. de antefato, verſ. 3. obſeru. 4. Scipione Mazzella in deſcript. Regni à fol. 341. Iul. Cęſare Capacio in libro*, cui tit. *Il foraſtiero, fol. 663. & Conſil. Rocco in tract. de Officijs rubr. 16. §. 5. de Donatiuis n. 31. 87. & 88.* vbi *à num. 127. & ſeq.* egregiè fundat, quod à Baronibus etiam durante exactione Donatiui, poſsit quoq; exigi adoha, ſiuè feudale ſeruitium taxatum, & ſic pluries hoc in Regno obſeruatum, vigentibus bellis in Statu Mediolani, teſtatur *ibid. num. 57.* cum maximè expediat arcere hoſtem à Statu Mediolani huius Regni antemurali, teſte *R. Sanfelicio in diſcept. de donatiuo tempore belli n. 28. poſt libr. 1. deciſ.*

19 Hæc breuitèr dicta ſint ſatis, vt nonnihil de huius nobiliſsimæ Coronæ magnificentia pro aliquali redituum notitia delibaremus; Cæterum Ærarij regij opulentiam ex ingentibus illius prærogatiuis, velut ex vngue Leonem, deprehendas; cum alia poſt ſe longè relinquat, tùm ſitus ratione, in pulchriori, ac amæniori Europæ climate, tùm etiam cuiuſq; rei affluentia, cum iure optimo fructuoſius Europæ viridarium, horreum opulentum, & ab *Imper. Federico in Regni Conſtit. occupatis nobis* electum quoddam viridarium inter agros appelletur; Cæteris enim regionibus antecellere videntur Cœli clementia, ſoli vbertas, aquarum perẽnitates, thermarum ſcaturigines, auri argenti, ferri, aluminis, ſulphuris, nitri, ſalis, chalybis, cæterorum mineralium venæ, pecuaria res ampla,

tuſti-

ruſtica benè culta,& fructuoſa,armentorum greges, ad venationem ſaltus, ad omnem materiam ſyluæ, Mineruæ oleis, vitibus Bacchus, frugibus Ceres præſtiterunt, Martiales equos tota Europa celeberrimos, eiuſdemq; generis alia admiraberis, *Capacius lib. 1.° hiſt.Neap.cap.1.* Audi verò *Plinium lib. 3.cap.5.* nobiliſſimè laudantem : *Iàm verò tota ea vitalis, ac perennis ſalubritatis Cœli temperies eſt,tàm fertiles campi, tàm aprici colles, tàm innoxij ſaltus, tàm opaca nemora, tàm munifica ſyluarum genera, tot montium afflatus, tanta frugum, & vitium, olearumq; fertilitas, tàm nobilia pecori vellera, tàm optima tauris colla, tot lacus, tot amnium, fontiumq; vbertas totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumq; terrarum commercio patens vndiquè, & tanquàm ad iuuandos mortales auidè in maria procurrens: Neque ingenia,ritusq; ac viros, & lingua, manuq; ſuperatas commemoro gentes;* & quæ ſequuntur.

20 Militare robur inquiris? non omnem antiquitatem hic repetere licet,ſed audi *Ciceronem*, quem refert *Matth. Gribald. in method. Stud. lib. 1. cap. 20.* inquientem: *armis Italia vinci non poteſt;* quòd potiſſimùm de hoc Regno, veluti Italicæ pulchritudinis,ac magnificẽtiæ compendio, intelligendum ; notabile verò eſt,quod Samnites (eius partis, quam nunc *Aprutium* appellamus) cum Romanis militaris diſciplinæ magiſtris octuaginta annorum ſpatio decertando, tandèm victoriam referentes, Romanos, *Portio* Samnitum Duce, ſub iugo in Furcis Caudinis propè Beneuentum ignominiosè deduxerunt ; quod latiùs *à T.Liuio* ſcriptum eſt : Et *Dionyſius Halicarnaſſ. in quadam legatione Romana ad Samnites* inquit: *Deindè anno præterito Neapolitanos bellum aduersùs nos ſuſcipere verentes,omni ſtudio, ac promptitudine inueſtigaſtis, vel potiùs coegiſtis, ſumptuſq, ad eam rem ſuppeditaſtis,&c.* apud *Capacium d. lib. 1.cap.20. & Franc. de Petris hiſt.Neap. lib.1.cap.5.* vbi & ſtrenuè Neapolitanæ olim Reipublicæ ſtatum oſtendunt.

21 Adeſt pro Regni tutamine ſtrenua Hiſpanorum acies quatuor mille peditum numero (vulgò *Tertium Neap.* dicta) ſub diuerſis Tribunis, vnoq; Præfecto, qui vulgò *Magiſter Campi* appellatur, ac Auditore ; Militum verò ſpecies in Regno plures ſunt, grauis nempè armaturæ ; qui vulgò vocantur, *huomini d'armi*, & leuis armaturæ, vulgò *Caualli leggieri;* & pedeſtris militiæ vulgò *del Battaglione,* inſtitutæ ab Excell. Duce de Alcalà olim huius Regni Prorege contra hoſtium inuaſiones; quæ magnas reddit 19736. peditum copias ; in omnibus enim Prouincijs quinque pedites in ſingulos centenos focos imperantur, qui foci, ſeù fumantium capita per totum Regnum (vna excepta Neapoli, cum ſuis Caſalibus) ſunt 394721. In Regno etiam plures adſunt arces cum opportuno militum præſidio, *Inſula* nempè *Baia, Iſcla,Niſitha,& Liparis, Caieta,Capua, Aquila,Brunduſium, Ciuitella, Piſcaria, Veſtum,Sypontum,ſeù Manfredonia,Barolum,Barium,Tranum,Licium, Hydrũtum,Gallipolis,Tarentum,Cutronum, Biſeliæ, Conſentia, & Amanthea ;* præter Turres in maritimis Regni locis extructas, vt noſtris à maribus pyratæ eminùs arceantur ; ac extera quoque Etruriæ Præſidia.

22 Conſiſtunt etiam Regni vires in magno triremium numero ſub regimine Præfecti, qui triremium Generalis appellatur,cum amplo Portu, itemq; tutiſſimo, quò, non vt olim ſtatio malè fida carinis in ipſomet litore Parthenopæi maris naufragium ſæpè numero inferebat; vndæ, & venti fruſtrà ruunt, ob nouam ſtationem, quam *Tarſenam* appellant, perfectam ab Excellentiſſ. D.Petro Antonio ab Aragonia digniſſimo olim huius Regni Moderatore, qui in ſuo rectiſſimo regiminis ſtudio pia loca, Caſtra, turres, vias, triremes, Balnea, militum ſubſidia ad longinquas regiones tranſmiſſas,aliaq; Regij Ærarij augmenta peruigili induſtria perficiendo ſuorum maiorum gloriam mirum in modum coæquauit, pro quo

colendiſsimo Patrono obſequentèr obtemperando, in anno 1670. *Diatribam*, ſiuè *Exercitationem iuridico-politicam* edidimus, *in ſucceſſione Excell. Dom. D. Ioachim Ramon Folch, Aragon, Fernandez de Cordua ſine liberis defuncti, & pro excluſione Excell. D. D. Catharinæ ab Aragonia, & Sandoual, Ducíſſa Lermæ, &c.*

23 Habet Vrbs Neapolis Regni metropolis arces firmiſſimas, egregièquè munitas, quæ ſunt *Caſtrum nouum*, vetuſta Regum Parthenopenſium Regia, quam in nouam, & ſuperbiſſimam formam reſtituit magnus ille Rex Alphōſus I. vt cum omni vetuſtate poſsit de magnificentia cōtendere, teſtibus *Panormita de dictis, & geſtis Alphonſi, Ænea Piccolom. de Regn. Neap. cap. 60*, alijſq; : Potiſſima huius Vrbis arx, ingenti tormentorum, aliarumq; Martialium machinarum, horreorum, ac militum appararu munita: *Caſtrum oui* in Promontorio Lucullano vaſtiſſimum, quod militum quatuor millia commodiſſimè capit: *Caſtrum S. Elmi*, ſiuè *S. Eraſmi* munitiſſimum, in Monte ſitū, quod Ciuitati, ac mari imminet: *Turris Carmelitarum*, quæ eſt optimum Propugnaculum: Collis *Pizzofalcone* dictus, qui eſt vaſtum Præſidium Hiſpanæ cohortis: Militiæ pars vnoquoque die antè ornatiſſimum Regale Palatiū armis perbellè inſtructa luſtratur.

24 Aderat olim *Caſtrum*, quod dicitur *Capuanum*, poſteà ab Excell. D. Petro de Toleto pro litigantium commodo in ampliſſimum, ac admirabile Tribunal redactum, proùt hodiè in quatuor partes diſtinctum conſpicitur, *in Magnam Curiam*, ſcilicèt, *Vicariæ ciuilis* cum ſex Iudicibus; Et *Criminalis* cum ſex Iudicibus, Aduocato fiſcali, ac altero pauperum, duobus Conſiliarijs, ac Præfecto, ſiuè Regente; *Sacrum Regium Conſilium* dictū S. *Clara*, vbi olim reſidebat, cum 24. Conſiliarijs, ac Præſidente; *Regiam Cameram Summariæ* cum Locumtenēte, octo Pręſidentibus togatis, & ſex militaribus, Aduocato, & Procuratore fiſci, ac 20. Rationalibus.

25 Regni olim caput *Capua*, quæ Vrbs in Orbis Principatu cum maximis viribus æmula contendens, non tantùm Campaniæ caput, ſed omnibus gentibus, bellorum præcipuè diuturnitate, fuit admirabilis, quam fortem, diuitem, ac bonitate agrorum ſuperbam appellarunt *Liuius, Cicero, Gellius*, eamquè alteram Romam poſſe fieri dicebant, & inter eas, quæ in terris omnibus poterant imperij grauitatem, ac nomen ſuſtinere, Carthaginem ſcilicèt, & Corinthum ad ſolitudinem redactas, tertia numerabatur, teſte *Cicer. de lege agrar. contra Rullum*, ibi: *De Capua multùm eſt, & diù conſultatum, extāt litteræ, Quirites, publicæ, ſunt S.C. quamplurima, ſtatuerunt homines ſapientes, ſi agrum Campanis ademiſſent, Magiſtratus, Senatum, publicum ex illa Vrbe conſilium ſuſtuliſſent, imaginem Reip. nullam reliquiſſent, nihil fore, quod Capuam timeremus. Illi Capuam receptaculum aratorum, nundinas ruſticorum, cellam, atq; horreum Campani agri eſſe voluerunt. Hi expulſis aratoribus, effuſis, atq; diſſipatis fructibus veſtris, eandem Capuam ſedem nouæ Reip. conſtituunt, molem contra veterem Remp. comparant.* Quæ tamen felici ſydere condita, deleta, poſſeſſa, principatus titulo ſemper claruit; Nūc Ciuitas Archiepiſcopalis, ac Regia, Regni mediterranea clauis, muniтiſſima cuſtodia, atq; tutela putatur, ad quam regendam mittitur vnus ex Regijs Conſiliarijs S.R. Conſilij Neapolitani.

26 Sed humanam viciſſitudinem præſeferens, ſuæ ipſius nobilitatis ceſſit Neapolitanæ Vrbi amplitudinem, quæ primordio parua, & *Parthenope* dicta in dies ità opibus aucta, & ædificio, maximè ſub feliciſſimo Auſtriaco Imperio, vt ad duodecim millia paſſuum cum ſuburbijs, & ampliùs hac tempeſtate contineatur; Ciuitas Archiepiſcopalis, ac Sedes Regni ampliſſimi, vbi Vicarius Regis toti Regno ius dicit, quam *nobiliſſimam, ac Vrbium Italicarum maximam, Academiam numeroſam, Emporium, & Portum amplum* appel-

pellauit *Coſmographus Alexandrin.*, ac adeò clara, vt, qui tantæ Vrbis delectatione non capiatur, cæteras poſſit totius Orbis faſtidire, vt concludit *Io: Ant.Campanus Epiſc.Terami lib. 1. epiſt. 8.* Templa, Monaſteria, loca pia, Hoſpitalia, aliæq; Catholicæ Congregationes ibi reperiuntur. In hac Vrbe ornanda non minores fortuna exercuit vires, quàm natura in regione ditanda, vt naturæ, & fortunæ certamen videatur, vndè *Angerianus* Poeta:

Fons, Mare, Sylua, Lacus, Mons, Horti, Balnea, Campi,
Flumina, ſunt vno hac nomine Parthenope.

Siuè iuxtà *Faciutum Melphitan.* terreſtris Paradiſus:

Napoli à tanto ben, che in grembo ſerra,
Sembra parte del Ciel diſceſa in terra.

Et meritò *Caſſiodor.var.lib.6. in formula Comitiuæ Neap.* inquit: *Vrbs ornata multitudine ciuium, abundans marinis, terreniſq; delicijs, vt dulciſſimam vitam te in ea inueniſſe dijudices: Pretoria tua officia replent, militum turba cuſtodit, conſcendes gemmatum tribunal, ſed tot teſtes pateris, quot te agmina circundare cognoſcis &c.*

27 Verùm non tanta eſt in multitudine populi, cuius numerus à nulla Europæ Ciuitate præter Lutetiam ſuperatur, quanta in genere hominum commendatio, teſte *Oberto Folietta de laudib. Neap.* Hæc eſt enim illa, quæ ſua ſumma pulchritudine, ac felicitate Cęlos ipſos amore trahit, adeò vt *Magnum Herculem*, Cœli ſcilicèt gloriam diù retinuerit: Illa, quam potentiſſimam nedùm Romani, ſed maiores Orbis nationes timuerunt: Illa, quæ *Annibalem* Africanum, *Genſericum* Gothum, *Beliſarium* Græcum, *Albuinum* Longobardum, ac tres illos potentiſſimos Reges *Saracenos*, totq; alios fortiſſimos domuit Duces: Illa, quæ ob doctrinam *Athenarum* primogenita dicta eſt, magiſtra Græcorum ſapientiſſimi *Vlyſſis, Apuleium, Lucullum, Virgilium, Ciceronem, Archiam, Philoſtratum, Galenum, Gellium, Petrarcham, Boccacium, Pontanum, Crinitum, Vallam, Panormitam, Aretinum, Manutium, Facium*, & tot alios literatos Heroes in ſui pertraxit amorem: Illa, quæ ob religionem eſt prima Ciuitas Chriſtiani Orbis, tot pijs locis ornata, quot recenſet *Eugenius Caracciolus in ſua Neapoli Sacra*, quæq; Apoſtolorum Principem *D.Petrum* in ſinu ſuo recepit, eiuſq; ſucceſſores toties à barbarorum iniurijs vindicauit: Illa, quæ ob innatum ſplendorem cum primis terræ Principibus, imò cum proprijs Regibus legitimo matrimonij fędere ſe coniunxit, & à clariſſima nobilitate, propter excellentiam *Nobilis* appellatur, ex priſco adagio *Napole Gentile*: Illa Neapolis vnicum decus, imò Vniuerſi miraculum.

§. 2.

Sicilia.

1 Sicilia ab Italia ſeparatur anguſto freto 1500. paſſ., eiuſq; circuitus eſt 600.mill.paſſ. teſte *Cluuerio*, & ampliùs; Inſula eſt ampla, & formæ triangularis, in qua tres ſunt partes, ſeù Prouinciæ, Valles dictæ, nempè Vallis Nemorenſis, ſeù Demonæ, ad Ortum, & Boream, vbi Meſſana, Catania, Pactæ, & Cephalodium, cum monte Ætna, vulgò *Mongibello*, qui anno 1669. quatuor fluuios igneos emiſit: Vallis Neetina, vulgò *Val di Noto* ad Auſtrum, vbi Syracuſæ, Neetum, & Terra Noua: Vallis Mazaræ ad occaſum extenſa, vbi Panormus, Mons Regalis, Mazara, & Drepanum, ſeù Trapanum: Vide *Io: de Laet in deſcript. Hiſp. pag. 163. & ſeq. & Geographos* paſſim.

2 Totius Regni metropolis eſt celeberrima Vrbs Panormi, vbi Prorex Hiſpaniæ ſedet cum valido Hiſpanorũ præſidio, ac egregio Portu; de qua videndus *D. Franciſcus Baronius in 4. libris de Maieſtate Panormitana*. In hoc Regno Rex noſter Catholicus eſt Sũmi Pontificis, atq; Apoſtolicæ Sedis Legatus à latere, cum ampla cognitione ſuper Eccleſiaſticos per ſuum Re-

gium Tribunal *Monarchiæ* appellatũ, ex conceſſione Vrbani II. Rogerio Regi facta anno 1099. de qua *Camill. Borrell. de Regis Cath præſtantia cap. 48. 53. & 71. nũ. 7. D. Io: Solorzan. de Iure Indiar. lib. 3. cap. 2. à num.* 74. Quam Monarchiam Siculam eſtò impugnet *Cardin. Baronius in Annal. Eccl. tom.* 11. *anni* 1097. *ex nu.* 18. contra illum tamen plures ſcriptæ ſunt *Apologiæ*, & præſertim illa *D. Ioannis Beltrani à Gutuara Archiep. Compoſtellani* iàm typis edita ſine Auctoris nomine, *cit. Solorzan. nu.* 76. & 77. Teſtatur verò *Borrell. d. cap.* 53. *num.* 38. ſibi de hac Monarchia ſcribendi onus impoſuiſſe, & multas ſcripturas tranſmiſſurum promiſiſſe *D. Alphonſum de Taboada Pardo Regẽtem*, quas ob eius mortem minimè habuit; Nos verò *manuſcriptum Codicem* plurium literarum, informationum, aliorumq; argumentorum huius Siculæ Monarchiæ in noſtro Muſæo conſeruamus.

3 Diuitiæ huius regionis in primis comparantur ex frumento, & ſerico, & propter ſerici mercatum ſingulis annis Meſsanæ nundinę habẽtur, ad quas totius ferè Europæ incolæ confluunt, prętat quoque ſaccharum, & quæ ſaccharo condi ſolent; Reditus autem, quamuis magni ſint, impenſæ tamen eos adequant, vndè anno 1615. cum ſingularis inopia Ærarij Regij adeſſet, ratio redituum, & expenſarum fuit inita, è qua conſtitit, certos reditus annuatim aſcendere ad 564097. coronatos; expenſas verò ad 1001197. Vt huic defectui obuiam iretur, Dux Oſſunæ illius Inſulę Prorex in Regni Comitijs efficit, vt ſubditi in annos nouem quotannis ſubſidium 300. millium coron. Regi erogarent, præter vetus ſeruitiũ 400. mill. coron., excepta Ciuitate Meſſanæ, in qua paulò poſt Prorex gabellam vnius tareni, & quinque granorum in ſingulas libras ſerici, quæ ex illo portu transferuntur, impoſuit; & licet Meſſanenſes ſe acritèr oppoſuiſsẽt, vicit tamen Regis iuſtiſſima ob neceſſitatem indictio, aduersùs quos ſcripſit *D. Ferdinandus de Matute Regis Conſiliarius*, ex cuius *tractatu* notandum ſolis 17. diebus, quibus forum publicum Meſſanæ celebratur, euchi è portu illius duo millia ballarum ſerici, quarum ſingulæ ordinariè pendunt 250. libras, & non raro 270. teſte *de Laët. in deſcript. Hiſp. fol.* 176. Scripſere etiam pro Regio Fiſco *D. Regentes D. Petrus Corſetus, & D. Ioſeph de Neapoli*, & pro Ciuitate Meſſanæ *Io: Bapt. Caſtell. et Octauius Gloritius reſp.* 1. & alij, de qua cõtrouerſia luculentam compilauit *deciſ.* 23. *Supremi Ital. Sen. Dom. Reg. D. Carolus Tapia.*

4 Sed Meſſanæ Ciuitas per tot ſeculorum curricula ab Inuictiſſimorum Regum Aragonenſium, & Auſtriacorum munificentia in ſummo felicitatis faſtigio conſtituta, tot repleta priuilegijs, nimia noſtri Regis clementia, cępit ſic audactèr abuti, vt paulatim ſacrum, ac ſuaue obedientiæ iugum nefariè excutiens, cum hoſtibus fœderata die 7. Iulij 1674. in deteſtabilem inciderit rebellionem, eiuſq; contumax, ac inſipiens furor quadriennio perdurans; Tãdem hoſtes Hiſpanorum armis perterriti receſſerunt, & in eam noſter exercitus glorioſus ingreſſus eſt die 16. Martij 1678. Pacatis igitur belli turbinibus Rex noſter Inuictiſſ. Siculi Regni clauum moderandum commiſit *Excell. Dom. D. Franciſco de Benauides S. Stephani Comiti*, qui è Sardiniæ Regno, vbi Regias vices gerebat, illùc transfretauit (qui etiam hoc anno 1690. Neapolitani Regni clauum dignè ſuſtinet) & Meſſanæ Ciuitatem omnibus priuilegijs exutam, & priuatam iuſtiſſimè declarauit, bona omnia, iura, ac vectigalia, quæ poſſidebat, Regio Fiſco publicauit, vetera vectigalia exigenda curauit, & noua opportunè ſuperindixit, plures etiam in Ciuitate præfixit militum, tùm Hiſpanas, tùm Germanas cohortes, ſpeciales etiam prouentus deſignauit, pro ſoluendis militum ſtipendijs, prouiſionibus bellicis, ſalarijs Officialium, neceſſarijs erogationibus Vniuerſitatis, & ſatisfa-

ciendis Creditoribus, qui ſuper Patrimonio,& gabellis Ciuitatis annuos reditus antecedentèr habebant; Caſtra Regia refici iuſſit, ad quod opus perficiendum in Comitijs eiuſdem Regni in anno 1681. fuit oblatum S. Cathol. Maieſtati donatiuum biscentum mille ducatorum, ac totius bellicæ præparationis magnam arcem arte ſublimi conſtruendam duxit (vulgò *Cittadellam* appellant), quæ Caſtrũ SS. Saluatoris tuetur, Ciuitati prædominatur, Portui ſupereminet, ex quinque angulis conſtat, in quolibet ſua habet propugnacula, vt fuſa enarratione tradit *D. Ignatius Gaſtone* I.C. Catinenſis, ac Reg. Conſil. digniſſimus *in ſuis diſcept. fiſcal. 1. 2. 3. & 4.*

§. 3.

Sardinia.

1 SArdinia à *Sardo* Herculis Filio dicta, Inſula eſt Italiæ, aliàs regio titulo inſignita, regiturq; à Prorege Hiſpano, qui ſedet in Vrbe *Calaris*, quę totius Inſulæ caput eſt: Inter Baleares Inſulas, & Siciliam ad ortum diuiſa, eiuſq; longitudo eſt 170. mill. paſſ. latitudo maior 70., circuitus autem 450. De qua doctiſſimè commentatus eſt *Cluuerus tract.* ſingulari *de veteri, & noua Sardinia, Iac. Gotbofredus in Archontologia Coſmica tom. 1. pag. 254., de Latt. in Hiſp. deſcript. pag.* 158. *& ſeq. Fournier Geograph. Orb. not. lib. 9. cap.* 12., alijq; paſſim, qui inter alia notant, naſci in hac Inſula herbam quampiam *Sardoam* dictam, quam nonnulli *Apio* ſimilem putant, Latini *Ranunculum, & Strumeam* vocant, quæ ſi comedatur, ora hominum contrahit,& quaſi ridentes perimit, vt hinc prouerbium, *Riſus Sardonius*, in eos, qui intùs triſtes, foris lætitiam ſimulant, de quo *damn. Eraſmus Adag. Chil. 3. cent. 5. prou. 1.*

2 Hæc Inſula fertilis eſt, ac frumenti feraciſſima, ouium, caſei, vini, piſcium, aliarumq; rerum, de qua *Franciſc. Petrarcha*:

Et Craſſo diues Sardinia Cælo.

Borrell. de Regis Cath. præſt. cap. 46. num. 150. Regnum hoc 60000. duc. Regi valere teſtatur *Honorius in Theſ. Polit. par. 1. pag.* 173.

§. 4.

Mediolanenſis Status.

1 MEdiolanenſis Prouincia, Italiæ pars eſt in Lombardia fertiliſſima, cultiſſima, ac tota ferè in Planitie ampliſſima, terminaturq; Septentrione Heluetijs, & Rhetijs; ab Oriente ditione Veneta, & Ducatu Placentino; à meridie dominio Genuenſi; & ab Occidente partim Montisferrati Ducatu, partim ditione Sabaudiæ Ducis, ſubeſtquè potentiſſimo Hiſpano Monarchæ Ducatus titulo, quem in æuum illi dominaturum ominamur, nã quoad Venetos attinet, hi nec poſſunt, nec audent, cum à latere Domum habeant Auſtriacam, ac Italiæ Principes, inter quos eſt perpetuum odium. Minor metus eſt à Rege Galliæ, quamquàm ſæpè tentante, non enim facilè patientur Veneti, & Italiæ Principes, Sabaudiæ Dux, & Genuenſes, vt Rex Galliæ fiat Mediolani detentor, cum videant, ſi hunc Statum teneat, non priùs illum acquieturum, quàm ſi totam occupaſſet Italiam, *Hermann. Conringius.* apud *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par. 1. pag.* 147.

2 Status Mediolanenſis Vrbes nunc ſunt, Mediolanum, Papia, ſeù Ticinum, Alexandria, Comum, Cremona, Dertona, Laus Pompeia, Nouaria, Bobium, Mortaria, Valentia, & Viglebanum, *Philipp. Ferrar. Alexandrinus in Lexic. Geograph. tom.* 1. In quem Rex noſter mittit Gubernatorẽ cum titulo Capitanei Generalis, qui præeſt 3000. pedeſtribus, 100. equitibus leuis armaturæ,& 600. equitibus Hiſpanis, qui pro illius tutela continuò ibi permanent, nunc verò maior militum numerus ob hoſtium eruptiones ad Alpium radices.

3 Ce-

3 Celebratur Vrbs ipſa Mediolani, quæ Statui nomen dedit, quod fuerit, ac ſit Regia Italiæ, hoſpitium Imperatorum, quod ſit ſpecula, & arx firmiſſima, & inſtructiſſima, incolarum multitudine longè ſuperior, tantaq; artium, & opificiorum varietate, vt iactetur Mediolano deſtructo, Italiam his inſtrui poſſe, *Fournier Geog. Orb.not.par. 2.lib.9.cap.33.* Vel cum *Auſonio:*

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ, cultæq; domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores, tùm duplice muro
Amplificata loci, ſpecies, populiq; voluptas,
Circus, & incluſi moles cuneata theatri,
Templa, Palatinæq; arces, opulenſq; moneta,
Et Regio Herculei celebris ſub honore lauacri, &c.

4 Huius Status reditus annui ex diuerſis colliguntur; vt tradunt *Klock.de Ærar.cap.6. à n.17.* & *Conringius* apud *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl.par.1. pag.250.& 251.* Primò, obſeruanda eſt *Menſuaria*, ità dicta, quia pro rata portione in ſingulos menſes ſoluuntur, tercenta millia coronatorum annua, nimirùm ab omnibus locis Status, tàm in feudum datis, quàm immediatè ſubiectis; Secundò, datia, quæ mercibus imponuntur, ad rationem priſtini valoris octoni coronati in ſingulos centenos, & redimuntur annuatim CXL.mill.coronat.; Tertiò, Vectigal Salinarum, cum non liceat ſalem exoticum inferre, niſi ijs, qui hanc licentiam pecuniæ ſumma apud Cameram acquiſiuerunt, quā plerumq; redimere ſolent CCXXX. millia coronat. In vſu quoque ſunt datia vini, farinæ, carnium, verùm iamdiù alijs oppignorata. De incertis hìc non agetur, qualia ſunt mulctæ pecuniariæ, bona condemnatorum, &c.

5 Cæterum magnos hic ſumptus Rex erogat, nam & hic etiam pacis tempore tria millia Hiſpani militis pedeſtris alit, mille velites, & ſexcentos cataphractos equites, ad quorum ſuſtentationem certa tributa colliguntur. Reditus annuos huius Status ad ſeptingēta millia aureorum aſcendiſſe, refert *Cominæus comment.rer.geſt.lib.7.cap.3. pag.448.* & præter extraordinarias exactiones octingenta mill. percipi teſtantur, *Klock.& Conringius d.loc. & Vueſſelingius in Aurifodina ver.Lombardia pag.964.* Poſſe tamen Regem ex hoc Statu percipere duos milliones, & quadringenta millia aureorum, vltrà tres, vt vocant, *Tertios*, quibus belli tempore Magnus Dux, Mutina, & Parma obſtringuntur, fatetur *Comes Luſchus in comp.hiſtor.fol.112.*

§. 5.

Flandria, & Burgundia.

1 Totum Belgium, ab Italis vulgò, *Paeſi baſſi*, ſeptendecim complectitur Prouincias, quæ omnes aliàs Hiſpano Monarchæ paruerunt, eiq; ſubſunt etiam nùm Meridionaliores: ſed quæ ſunt verſus Septentrionem, ab Hiſpanis defecerunt anno 1581. fœdusq; inter ſe inierunt, quod *Federato Belgio* nomen dedit; Vide *Scookij Belgiū Federatum;* Hinc orta diuiſio in Belgium Hiſpanum, quod perſæpè *Flandria* dicitur, & in Belgium *Hollandicum*, ſeù Federatum. Subeſt igitur noſtro Regi pars Auſtralis Belgij, vbi partes Prouinciarum *Flandriæ, Brabātiæ, Hānoniæ, Luxemburgenſis, Limburgi, Namurcenſis*, & minuta pars *Gueldriæ*, & *Arteſiæ*; Et Comitatus *Burgundiæ*; Ducatum verò Burgundiæ hodie occupat Rex Galliæ, quamquam connubij iure ad Reges Hiſp. pertineat, vndè ſe Duces Burgundiæ meritò vocant, & vti tales ſedent inter Principes Imperij, *Gaill.de Arreſt.Imp c.6.n.15.*

2 Obſeruat autem *Viginarius*, Belgium ſoluere quotannis decies ſexies centena millia coronatorum; *Bodinus* autem ſcribit, Caroli V. tempore Belgas tredecim centenas mille libras groſſorum exſoluiſſe. Et *Carol. Scriban. Inſtit. Polit.Chriſt.lib.2.cap.42.poſt med.* Belgici ſoli potentiam è ſententia virorum, qui

pace,

pace, & bello magni, eruere conatur à collectione militum, quos educere poſſet ad bellum, arbitratur autem, ex ea parte, quæ in fide Regis ſtat, partitis per eas Prouincias oneribus pro ſingularum potentia, viginti, & plura millia colligi, & ſuſtentari poſſe.

§. 6.
Baleares Inſulæ.

1 HIſpaniarum Rex poſſidet in mari mediterraneo primùm Baleares Inſulas, vulgò dictas *Maioricam*, & *Minoricam*, quæ olim fuerunt peculiaria Regna; hinc ſolet ſe Regem Maioricæ, & Minoricæ, inſcribere. Maioricæ circuitus eſt ferè 112. mill. paſſ. Eius præcipua Vrbs eſt *Palma* Epiſcopalis, ampla, & permunita cum portu in ora Occidentali Inſulæ, in qua adeſt etiam *Alcudia* oppidum in parte Oriëtali cum 34. Caſtris, ſeù vicis. Minorica verò, aliàs Balearis minor dicta, 30. mill. paſſ. ab ea diſtat, eiuſq; circuitus 60. mill. paſſ., ſuntq; ibi *Citadella*, oppidum Inſulæ primarium in parte Occidentali, vbi aliàs *Iamma*, & *Mago* portus capaciſſimum cum arce S. Philippi, & quatuor pagi. De quibus vide *Io: de Laët in deſcript. Hiſp. pag.* 153. *& ſeqq. Zeillerum in Regn. Hiſp. noua deſcript. pag.* 87. Valet Regi hoc Regnum iuxtà *Honorium in Theſ. polit. par.* 1. *pag.* 73. ſingulis annis 50000. duc.

§. 7.
Pityuſæ Inſulæ.

1 POſſidet ſecundò Rex in hoc mari Pityuſas Inſulas, quæ duæ itemſunt, maior dicitur *Tuica*, olim *Ebuſa* circitèr cent. mill. paſſ. ambitu complectens, Caſtrum habet cognomine, cum tribus Villis tantùm, & ſalis fodinis. Minor dicitur veteribus *Ophiuſa*, ſiuè Colubraria, hodiè *Formentere*, ad auſtrum extendens, quæ ob ſerpentum multitudinem ferè deſerta eſt; vide *Io: de Laët in deſcript. Hiſp. f.* 157. *Coringium apud Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. p.* 1 *fol.* 98.

§. 8.
Canariæ Inſulæ.

1 HIſpaniæ Regi etiam parent Canariæ Inſulæ in mari Atlantico, alias *Fortunatæ* dictæ, ſeptem numero maiores, quarum præcipua *Canaria* dicitur, vti antiquitus. Aliæ ſunt *Teneriffa*, quæ aliàs *Niuaria*, omnium maior, *Forteuentura*, anteà *Capraria*, *& Caſperia*, *Lancerotta*, olim *Centuria*, *Gomera*, aliàs *Theode*, Inſula *Ferri*, antiquitùs *Pluuialia*, & inſula *Palmæ*, quæ Capraria etiam dicebatur. Ipſa Canaria diſtat 90. milliaribus ab ora proximiori Africæ in Occaſum, & 260. ab Inſula Madera, in Auſtrum, habetq; Vrbem cognom. cum arce, & portu versùs Orientem. Rex quotannis è magna Canaria, Teneriffa, & Palma percipit 50. mill. ducatorum; hæq; tres coniunctim vnum habent Epiſcopum, cuius cenſus annuus valet XII. millia ducatorum, teſte *cit. Laët fol.* 180.

§. 9.
Philippinæ Inſulæ, & ditiones Americæ.

1 RAtione Caſtellæ, Rex Hiſp. in America ampliſſima Regna, & ditiones poſſidet, vt & Inſulas Philippinas, quarum ſi conſideres ſitum, pro parte Aſiæ habendæ ſunt, ſed per nouam Hiſpaniam primi earũ exploratores ſub felicibus Regis Philippi auſpicijs penetrarunt; de quibus cum America, infrà *in* 4 *parte*.

CAPVT VI.

De Ærario Regis Galliarum.

1 GAllia, quam Itali *Franciam* dicunt, Regnum eſt Europæ notiſsimum, quod terminatur ab Occidëte Oceano Aquitanico; à Meridie mari Mediterraneo, & Montibus Pyrheneis, quibus ab Hiſpania ſeparatur; à Septentrione habet mare Britanni-

nicum, & partem Belgij Hiſpano Imperio ſubditam; & ab Oriente ſeparatur à Germania Rheno fluuio, & ab Italia Alpibus. Diuiditur nunc in 40. Prouincias, quæ ad duodecim Præfecturas Generales reducuntur, *Francicã* nempè, ſeù Inſulæ *Franciæ, Burgundicã, Normannicã, Aquitanicam, Britannicã minorem, Campanicam, Occitaniam, Picardicam, Delphinatum, Prouinciam, Lugdunenſem*, & *Aurelianenſem*. Subſunt etiam Franciæ Regi *Noua Francia* in America Septentrionali, & plurimæ Inſulæ in mare Boreali, atquè à paucis annis occupata pars *Flandriæ*, & *Hannoniæ* Prouinciarum Belgij, vti etiam pars meridionalis *Luxemburgenſis Ducatus*. Regni Caput eſt *Lutetia Pariſiorum*, totius Europæ fortè populoſiſſima, & ampliſſima. De quo Regno videndi ſunt *Iacobus Houuel*, eiuſquè interpres *Harmarus ſect.2. Lymnæus in Notitia Regni Franc. cap 4. & 6. Gotbofredus in Arcbontologia Coſmica par. 1. in Galliæ deſcript.*, *Mercator in ſuo Atlante*, *Lanſius in Orat. pro Gallia*, *Fournier in Geograpb. Orbis notitia p. 1. lib. 6. c. 5. Ioann. de Laët in libello de Gallia, ſiuè Francorum Domin. & opibus* Lugduni impreſſo anno 1629. *Io: Boterus, & Honorius in Theſ. politico*, in eorum *Relationibus de hoc Regno*, *Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. par. 2. à fol. 302. ad ſeqq. Petrus Bertbault in Floro Gallico lib. 3. cap. 41. & 42. & Stephan. Forcatul. de Gallorum Imper. & Philoſophia, Hottomannus in ſua Franco-Gallia, Seſellius de Rep. Galliæ.*

2 Huius Regni Rex *Chriſtianiſſimi* nomine decoratur; titulo verò *Franciæ, ac Nauarræ Regis*; Vndè cum Franciſcus Galliæ Rex in literis ſibi miſſis multitudinem titulorum Auguſtiſſ. Imper. Caroli V. Hiſpaniæ Regis inuidis oculis legeret, per iocum ad eundem ſcripſiſſe fertur, hoc titulo, *Roy de Gentilli*, alij dicunt titulo *Regis Franciæ* addidiſſe, *Seigneur de Vannes*, & *Goneſſe*, qui pagi ſunt, vnus panem ſapidiſſimũ, alter butyrum, Lutetiæ ſubminiſtrantes, *Piccartus dec. 4. obſ. hiſtorico-polit. cap. 10. Lanſius in Orat. pro Hiſp. Dracã de Patriciorum origine, & iure in appẽd. ad c. 2. n. 9. & ſeq.* qui ob id in Frãciſcũ Regem cenſoria nota animaduertit. Hodiè in Regio throno ſedet Rex Ludouicus huius nominis XIV. de quo vnà cum ſtatu hodierno Regię, Author Relationis *de la Cour de France* typis editæ, & Author libelli, cui tit. *La fama geloſa della fortuna, Panegirico ſopra la naſcita, vita, azzioni, gouerno, progreſſi, vittorie, glorie, e fortune di Luigi il Grande, Geneuæ A.* 1680. *editi.*

3 Galliæ Regnum hodiè ſtatum refert Monarchicum Dominatui proximum, vbi Rex prorſus abſolutum in ſuos obtinet Imperium, & pro arbitrio dominatur, nefaſq;, quantum Regi liceat, dubitare: quem ſtatum ſolidè fundauit Rex callidiſſimus Ludouicus XI. atq; poſt eum hoc ſeculo ſub Ludouico XIII. primarius Miniſter ſtatus *Cardinalis Richelius*, vtpotè, qui omnium conſanguineorum Regis, aliorumquè Procerum, qui hodiè ſuperſunt, potentiam, & auctoritatem depreſſit, quamuis omnes quidem Principes ſanguinis, ſint Regis Conſiliarij nati, ac maximo gaudeant indultu, quod Cameram Reginæ parturientis liberè intrare queãt, ne partus aliquis obrudatur ſubditit͂ius, & ſub Ludouico XIV. *Cardinalis Mazarini*, natione Siculi moderamine, anterioris Collegæ miniſterium continuatum, *Auctor I.E.C. Manualis Politici*, Ienæ anno 1687. impreſſi *lib. 3. cap. 6. fol. 321.* De quorum porrò *Richelij*, & *Mazarini* encomijs, videndus Auctor, & eius interpres *Miniſterij Card. Richelij, & Mazarini*; & Scriptores eorum *teſtamentorum*; verùm tantus laudum cumulus, quæ extant in libro Pariſijs anno 1634. impreſſo, cui tit. *Epinicia Muſarum, Eminentiſſ. Cardinali Duci de Richilieu*, nonnemiuem in tantam bilem mouit, vt anno 1635. ſcripto quopiam publico ſub frontiſpicio *Scriptorum Galliæ Maledicentiæ*, & *Adulationes impiæ &c.* in has poeticas laudes inueheretur. Sed an conueniat, vt Princeps omnia in vnum aliquem repo-

reponat, neruoſè explicatur in libello anno 1649. prodito *de Obſeruationibus Politicis ſuper nuperis Galliæ motibus*, vbi inter alia inquit, *hæc eſſe odioſa exempla, & ferè vbi vis recentia, non Reges regere, ſed primum Miniſtrum; Excuſare ſexus, & ætas aliquod poterũt, ſed non ideò omnia ab vno Miniſtro, cęteris ad inuidiam ſpretis, ſumma cum authoritate expediri debere: Habet Hiſpania Conſilia certa, per quę ordine, & induſtria expediũtur, quæ ſunt publica, &c.*

4 Cum igitùr penès Regem poteſtas ſit pro lubitu tributa imponendi, exacta redituum in Gallia ratio haberi nequit, imò licet Galliæ Reges, niſi ſuffragante Generalium Ordinum ſcitu, iàm indè ab ætate Caroli M. tributa noua inſtituere non potuiſſe, *Aymonius Monachus* atteſtetur *lib.4. cap.116. & ſeq. Hottom. in Franco-gallia c.25.* Primus verò ad libitum collectas exegit Carolus VIII., de quo ſcribit *Cominęus lib.6. cap.7. fol.543.* & Ludouicum XI. Galliæ Regem gloriatum fuiſſe ferunt, *Regnum ſibi pratum eſſe fertiliſſimum, quod meteret in annos, & toties, quoties vellet, Klock. de Ærario cap.7. n.23.* vbi *Peller. nu.17.* quod etiam dictũ ex *Theueto es vies illuſtres des hommes liu.4. chap.6.* refert *Lymnęus in Notitia Regni Francię lib. 2. cap.9.* Et Maximilianum I. Imperatorem dicere ſolitum, quod Rex Franciæ eſſet Paſtor ouium, qui oues ſuas cum velleribus aureis toties, quoties opus eſſet, tonderet, vndè dicitur, quod Reges Galliæ ſint *Reges beſtiarum* propter impoſitiones, & alia onera, quibus ſubditos onerare ſolent, *Comin. lib.5. cap. vlt. fol.* 472. ac de oppreſſione populi Gallicani ſub Regibus poſterioribus Valeſiæ ſtirpis, mira, & ferè ſupra fidem multa refert *Nicolas de Montaud lib.1. du miroir des Francois fol.60.* Et Gallorum Regnum ſeruile iudicauit Imp. Carolus V., eò quod Rex imperet, vt mãcipijs, & belluis; Vndè prouerbium manauit Gallicum: *Que lo Roy de France eſt lo Roy des beſtes, à cauſe de la grande facilitè du pueple Francois, qui ſe laiſsè emmener par le Nez, comme les beſtes, Anon. Vveſtphal. in diſſert. de Iure Princip. concl. 9. lit. A.* ex quo etiam Galliæ Regem titulo inſigniri, non ſolùm *Roy de France* (Regis Galliæ) ſed etiam *Roy de Francois* (Regis Gallorum) exiſtimat *Pierre Bonfons liur.1. des antiquites de Paris cap.5.* quem refert *Carpzou. in diſp. de priuil. Elect. & Duc. Sax. poſit.1. n.23.*

5 Sed hoc non ſemper æquo animo tulerunt ipſi Galli, *Miroir de Franc. lib. 1. fol.75.* nam, vt Franciſcus I. Gall. Rex, referente *Ludouico Guicciardino l'hore di recreat. tit. poco curare i Prencipi Saui del vano cicalare de i popoli*, prudẽtèr dicere ſolebat: *che per i lor danari poſſono ben parlare. (In ogni coſa è obligato il ſuddito à deſiderare il Prencipe buono, & à tolerare il reo; altrimente ſi confonderebbe ad ogn'hora lo ſtato del mondo: Non deue però il Principe affidato in queſto obligo de ſuoi, dimenticarſi del debito, che egli hà; perche pochi ſudditi giungono à sì perfetto grado d'obbedienza, e tutti hanno queſta ferma credenza, che il ferro ſia la vera medicina del Principe non buono, Teſoro Polit. fol. 19. & ſeq. Beſold. de Ærario cap.4. nu.2. verſ.3.* poſt quem *Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ.5. ord.505.* Commemoratione proindè digna eſt, ac ſucceſſoribus imitanda *Ludouici Sancti* Galliarum Regis, ad *Philippum* filium cohortatio grauis, & efficax, quam teſtamento inſeri mandauit in hæc verba: *Fili, religioſus in primis ergà Deum eſto: benignus, ac liberalis versùs egenses: legum, ac morum huius Imperij cuſtos, ac vindex acerrimus, à vectigalibus, & tributis abſtineto, niſi te ſumma vis neceſſitatis, ac vtilitatis publicæ iuſtiſſima cauſa ad hoc impellat, ſin minùs Tyrannum te potiùs, quàm Regem futurum putato, &c. Bodin.6. de Rep. cap.2. n.655.*

6 Galliam admodùm fuiſſe felicem, ac beatam, antequàm rebellio incolarum, & ambitio extraneorum, ad rigorem, & aſperitatem eiuſmodi remediorum extraordinariorum, recurrere Reges adegiſſet, aduertunt *Beſold. de Ærar. cap.4. verſ.2. Klock. eod. tract. cap.*

7.n.24. & 25. Maximil. Fauſt.in conſil. pro Ærar. claſſ.5.ord. 502. & claſſ.17. ord. 1354. non enim exigebatur ſub Regis nomine quidqyam, prærer vectigalia, & tributa quædam, quæ *Pedagia, barragia,* & *trauerſa* vocant, & alia quædam præcipua Regia non magni momenti. Bella Anglica introduxerunt ſubſidia *Taillarum*, aliarumq;. Aucta poſteà in eum numerum Tributa fuerunr, vt nomina ipſa vix inueniãtur, quibus ea exprimi poſſint, *Pier. Matthieu lib.2. narrat.3.* Hinc deſcendunt *le Don, & octroy, creues, Fouages, Aydes, Douane, Equiualent, Bilott, leueès de cheuaux, & chariots, Impoſition de Traitte foraine, Gabelles, Solde de cinquante mille hommes, Taillon, Augmentaçion de la gendarmeriè, Impoſition ſur l'entree des vins, Empruns generaux, & particuliers, Subuention de partie ſur les villes cloſes, Augmentation eu diminution du prix de Monnoiïes, creèuer ſurcharges de deux, trois, & quatre ſols pour ſiure gros du vin. & huictiesme du vin qui ſe venden de tail, &c. Secret. des Fi-Finances in Epiſt. Dedicat. Iul. Cæſar. Bulenger. de Imper. Rom. lib.9. de vectig. Popul. Rom. cap.58.* De quorum origine, ac progreſſu, alijſq; impoſitionibus, latè *Klock. de contribut. cap.1. num.339. & ſeqq. Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ.4. ord. 1045. & claſſ.17. ord. 1354. Ioann. de Laèt. in deſcrip. Galliæ cap.9. Lymnęus in Notit. Regni Franciæ lib.2. cap.8. Merula Coſmographiæ par. 2. lib.3. Budęus de aſſe lib. 3. pag. 114. Iacque Leſſaſſier OEuures en droit, Paris 1658. in 4. Gillis le Maiſtre OEuures en droit, Paris 1653. in 4. Simon de Oliue OEuures en droit, Lugd. 1657. in 4. Iean Troncon le droit Francois, & Coutume de Paris, 1664. in fol. Beſongne en eſtat de la France del ann 1609. tom.2. par.3. Les OEuures de M. Antoine d'Eſpeiſſes tome quatrième in Traicte des Tailles, & autres Impoſitions, 1665. in fol. Guy Coquille OEuures en droit, en 2. tomes, Paris 1666. in fol. Francois Grimaudet OEuures en droit, Bruxell. 1669. in fol. Ieau Bechefer Augmentations au Bibliotegue ou Threſor du droit Francois de Laurens Bochel 3. vol Paris 1667. & 1671. in fol. Luuys Charondas Pandectes du droit Francois, Paris 1676. in fol.*

7 Patrimonium Regni eſt maximè legirimus, & certus Regum reditus, quod Domanium, vulgò *le Domaine* vocanr, de quo integer *Renati Choppini tractatus de Domanio Franciæ* extat, diſtinguiturq; in *Domanium Immutabile*, quod in fundis patrimonialibus, locatis, vel datis priuatis cum onere penſionis certæ in perpetuum; & inter *Domanium Mutabile*, eò quod ſint iura Reipublicæ habentia redirus, vel compendia, quæ ſingulis annis, vel alijs tẽporibus, vel augeri, vel minui poſſunt, iure exigendi tamen remanente immutabili penès Principem, vel Rempubl. &c.

8 Sunt, & his affinia iura, quæ debentur Regi pro feudorum tranſmutatione à perſona in perſonam aliam, vel per ſucceſſionem, vel per alienationem permiſſam, in quibus aliquandò morte poſſeſſoris iura quædam exiguntur, quæ dicunrur *Releuamenta*.

Quints, & Requints, & alia iura, quæ debentur ab illis, qui ea in feudum tenenr, aur quotannis ſoluuntur, aut cum tenens mutatur, ſiuè per mortem, ſiuè aliam ob cauſam. Item tribura, & vectigalia, impoſitiones, portoria eorum, quæ aut inuehuntur, aut euehuntur, dinumeratio, ſiuè profeſſio rerum beneficialium, ſiuè clientelarium: *Adeſpota (eſpaues)* caduea bona *(eubaines)* peregrinorum, aut ſpuriorum, niſi aut illi ius Ciuitatis, aut hi legitimationis obtinuerint: Aut alioqui defectu hæredis vacanria, *manus mortuę*, vt vocãt, quæ duplices, aur Eccleſiaſticæ, aut plebeiæ, ſiuè adſcriptiorum.

9 Patrimonium aurem hoc ſacrum eſt, & non ràm Regis, quàm Regni, itàq; per ſe alienari non poteſt, niſi per aſsignationem, qua minoribus Regum filijs certa dominia, & terræ aſſignantur in *Apanagium* cum conditione, vt maribus deficientibus ad Coronam redeant;

deant; Vel per venditionem pro rata pecunia, neceſſitate id exigente, & decreto Parlamenti præeunte. De quo vltrà præfatos vide *Springsfeldium de Apanagio cap.1.& ſeqq.*

10 Sequuntur deindè tributa vulgò, *Tailles*, quæ nonniſi à plebeis hominibus ſoluuntur pro bonis poſſeſſionum, ac etiam domicilijs habita ratione bonorum omnium, quæ à tributis addicto vbicumq; poſſidentur. Exempti autem ſunt Eccleſiaſtici, Nobiles, & Regij officiales, latè *M. Antonius d'Eſpeiſſes in tract.des Tailles tit.2. art.14. ſect.1.& 2.per tot.* De qua immunitate ità *Bodinus 6.de Republ. cap.2. pag.661.* exclamat: *Quid abſurdiùs, quam apud nos tria hominum genera, Sacerdotes, inquam, Nobiles, ac Magiſtratus ferè omnes, omnia tributa in miſeros opifices, & aratores reÿcere? Sunt igitur ea vectigalia (ſi modò neceſſaria) probanda, quæ in omnes ordines pro ſingulorum facultatibus exequantur, &c.*

11 Tributi huius ſuperindictum vulgò *Taillon*. His acceſſerunt *les Crues*, ſiuè additamenta tributorum, cum vetera nequaquam militibus ſufficerent. Dicitur autem *Tallia* à *talea*, quæ lignum quadratum ſignificat, quod ex cenſu à poſſeſſoribus per partes æquo iure exigatur, *Iul. Cæſar. Bulenger.de vectig.Pop.Rom. d.cap.58.*

Payement de Fouages, ſiuè focaria à foco appellantur, annuum tributum, quod in ſingulos focos exigendum curauit Galliæ Rex *Carolus V.*

Subſidia, vulgò *Aydes*, quibus viceſima pars pretij frugum, cæterarumq; rerum venalium, quæ intrà Regni fines venduntur, exigitur; hodiè Patrimonij munus prædijs indictum pro cuiuſq; cenſu, ſicuti *Taillens*.

Mutuario, *Emprunts*, cum mutui nomine, ac titulo Rex à ſubditis aliquid exigit.

Æquipollens, vulgò *Equiualent*, alia impoſitionis ſpecies. *Droict de l'Equiualent, qui ſe prend ſur le chair*, denarius vnus in libram piſcium, & carnium in macello venalium.

Droict de l'Equiualent, qui ſe prend ſur le vin; ſexta pars pretij vini, quod à mercatoribus emitur.

Droict de l'Equiualent ſur le poiſſon, de quibus latè præter citatos Authores, vide *M.Anton. d'Eſpeiſſes in d.tractat.art.1.à ſect.1.ad 4.*

12 Sed vectigal vini perantiquum eſt in Francia: Quoad vſum verò Gallicum circà tributum vini, & aliarum eiuſmodi rerum duas eſſe Pariſijs, & in alijs Ciuitatibus tributi ſpecies, alteram ex populi conſenſu, alteram mera Regis authoritate indictam obſeruat *P. Gibalinus de vniuerſ.rer.negot lib.2. cap.2.art.8.num.22.* Prima ſpecies vocatur ſubſidium *droict d'aide*, cuius item duę ſunt ſpecies, ſi nempè vinum veneat *en gros*, viceſima; quarta, ſi minutatim vendatur *en detail*, quæ deindè in octauam conuerſa eſt: Et viceſima cuiuſq; libræ Francicæ, *le ſol pour liure*. Alterũ tributum Regium à Carolo VII. indictum eſt, in quo quacumque ex cauſa vehuntur fructus, vt vendantur, vel ad proprios vſus, maximè vinum, ſoluitur aliquid pro quocumque dolio, aut alia menſura, non tamen de aqua ardenre, cum ſit liquor, ſiuè abſtractum puriſſimi fęcis vinariæ ſpiritus.

13 *Des gabelles*, alia tributi ſpecies, licet apud nos ſit generale vocabulum, in Francia reſtringitur pro tributo ſalis, quod prius exiguum fuit, ſed Franciſcus I. illud in immenſum auxit anno 1543. 24.libr. in ſingulos modios impoſitis. Videatur *Franc. Belcarius in lib. 25.rer.Gallic.n.15.& ſeqq.* vbi agit de motibus grauiſſimis in Aquitania anno 1547. & 1548. occaſione Salinarij vectigalis exortis.

Traitte foraine, mercibus è Regno exportandis vectigal impoſitum. Sunt etiam *Impoſitions Foraine, Reue, & Haut-paſſage.*

Des eſt appes, militibus procedentibus, annonæ, & munitiones ſtationarijs exhibendæ.

Des Fortifications, & Reparations, ad Vrbes, arceſq; muniendas.

Leueès de Cheuaux, & Chiarots, anga-

gariæ, & perangariæ,

Solde de cinquante mil hommes, ſtipēdium 50000. militibus alendis, quod exigitur ab omnibus oppidorum incolis.

14 *Office venal*, Magiſtratuum, atque publicorum officiorum nundinatio. Idquè inter turpiſſima vitia Gallorum Politici numerant apud *Thuanum* Gallicū ſcriptorem eximium *lib.* 132., quamuis abrogatio ſæpè fuerit tentata; Notat verò *Lymnæus in Notitia Regni Franciæ lib.* 2. *cap.*8. *lit.aa. in fin.* à tempore, quo Ludouicus XIII. Coronam Regiam adeptus fuerat, ad mēſem vſque Ianuarij anno 1624. quod tempus 30. annos cum dimidio conficit, ex venditione Officiorum (quæ illic recenſet) pluſquàm ducentos libellarum milliones receptos fuiſſe.

15 *Dons gratuits*, dona gratuita, quæ neceſſitatis tempore exigere poteſt; Imò etiam ex reditibus Eccleſiaſticis poſt conuentum anno 1657. per conſenſum Cleri perpendentis Status neceſsitates, percepit ſummām duarum millionum ſeptingentarum millium librarum, *Beſongne tom.*2.*p.*3.*pag.*187.

Des decimes, decima pars redituum Eccleſiæ, quam à Clericis Rex exigit, Summi Pontificis permiſſu, verùm duplex decimarum genus conſtituit *Frāc. Duarenus de Sac. Eccl.miniſt. ac benefic. lib.*7.*cap.*1. vnum vocans decimas ordinarias, alterum extraordinarias, atq; indictas, quas Rex beneficiarijs indicere ſolet, præter eleemoſynaria loca, vide *cit.Lymnæum*, & *Tholoſ.lib.*2.*ſyntagm. cap.*20. *cit. M. Ant. d'Eſpeiſſes* 4. *tom. à tit.*1. *ad* 9. *du traite des benefices Eccleſiaſtiques*.

16 *Regalia*, ius, quod ab antiquo vſu Regibus Galliæ competit in omnibus Epiſcopatibus, vt illorum ſede vacante per Epiſcopi obitum, fructus eorum ſuos faciant,& diſponant, vſquè dùm nouus Epiſcopus in demortui locum ſuffectus, Regi fidelitatis iuramentum præſtiterit. De qua extat integer *tract. Iuris Regaliæ Arnulphi Ruzæi*: & *Ann. Robert.rer.iudic.lib.*3. *cap.*1. Vide *Claudium Robertum in Gallia Chriſtiana*, necnon *Merulam Coſmographiæ par.* 2. *lib.*3.*cap.*18. qui XV. Archiepiſc. numerat, Epiſcopatus verò CVIII. Præter Abbatias, de quibus notandum, quod teſte *Ioachimo Hagmeiero in diſſert.de Statu Galliæ*, titulum *Abbatis S.Hilarij* apud Pictones ipſi Reges non dedignentur aſſumere, vndè iocoſum illud: *Abbati huius Eccleſiæ licitum eſſe primam noctem inire thalamum Reginæ Franciæ*.

17 Quibus omnibus indictionibus Generales Ærarij, ac Theſaurarij Principis, vulgò *Generaux des Finances*, cognoſcunt, quorum ordo primùm Lutetiæ, deindè per reliquas Galliæ Prouincias propagatus honeſtiſſimo loco habetur. Sunt & alij Collectores, Diſcuſsores, Tabularij, Opinatores Palatini, Scribæ, Actuarij, &c. *Fauſt. in conſ.pro Ærar.claſſ.*14.*ord.*1045. Auditoria autem Theſaurariorum Generalium Franciæ, *Generalitates* appellant, ad faciliùs colligēdos ex tributis exactos nummos. Sunt autem illæ viginti tres, ſcempè ſeptendecim, quæ diſtributæ ſunt in electiones, & ſex in Regni terras, ſiuè Regiones; hæ conuocant Status ad ſoluendam ſummam à Regibus ſibi imperatam, quam exactam Ærario publico inferendam tranſmittunt, quas omnes ex *Beſongne en Eſtat de la France de l'Ann* 1669. *tom.*2.*p.*3. *chap.*1. refert *Chriſtoph.Peller.ad Klock. lib.*1.*de Ærar.cap.*7. *n.*36. Quarum vniuerſa ſumma ex calcis, indictis, & ſubſiſtentijs conficit quinquaginta milliones, tercentum quinquaginta nouem millia, ducentas, & octo libras, nouem aſses, octo denarios.

18 *Ioannes Boterus* de reditibus Regijs edisſerens, ſcribit Ludouicum XII. ex Regno Franciæ Myriadem, & Semiſſem percepiſse; Franciſcum I. ad tres; Henricum II. ad ſex; Carolum IX. ad ſeptem myriades perueniſse; Henricū II. verò ab vnoquoq; pecunias fœneratitias ad XVI. per centum ſumpſiſse, & filios ære alieno ad XXX. myriades aureorum obligatos reliquiſse, nec

mer-

mercatores ei quadrantem credidiſse, apud *Klock.d.cap.7.n.26.*

19 *Bodinus* refert anno 1444. ſub Carolo VI. totum Regnum ſoluiſse quotannis tantùm tredecies centena millia librarum. Sub Carolo IX. quatuordecim milliones libr. Sub Henrico Magno exhibuit quinque milliones auri, & quingenta millia coronator. Auctor libelli, cui tit. *Conclaue Regium*, teſtatur, Politici ordinis reditus ad 39. milliones, & 50. millia librarum Turonenſium, quæ ſuperant tredecim milliones coronatorum, apud *Beyerlinck in Theatr.Vitæ hum.tom.6.fol.26.*

Sed iuxtà veriorem opinionem Regios reditus hodiè aſcendere ad 15. milliones auri, ex *Cardin. Bentiuoglio* teſtatur *Comes Luſchus in compend. hiſtor. fol.36.*

20 Inter tantos tamen reditus ſæpiùs theſaurus Regius euaneſcit, cuius rei plures cauſæ, nempè ſumptus bellici, ſumptus vicinis, & confœderatis populis ſuppeditati, qui 5. aut 6. haud rarò myriades ſuperant; & Patrimonium Regium oppignoratum, ſtipendia, & penſiones Officialium, & quæ in confœderatos quotannis erogantur.

21 Quoad bellicas vires attinet, licet gallica gens armorum ſtrenuitate, equeſtri cum primis certamine, indomitoq; impetu celebretur, vndè Romani Imperatores ſolerti cura Ærariū peculiare diſpoſitum habebant, in quo pecunia ſeruabatur ad bellum gallicū velut primo æſtu fluxile ſuſtinendum, & depellendum, teſte *Appiano lib.2.de bello ciuili*, ſola tamen eſt in exitium ſui potens, nec diù externum aliquod imperium tenuit, læta ſemper bellorum initia, atroci exitu corrumpentes, & Francicum impetum Hiſpanica cūctatio frangit; nam impetus facilè præuidetur, & vir conſtans facilè illum eludit, faciliùsq; cunctationem retundere impetum, quam contrà. Hoc modo Magnus Capitaneus deductis copijs ad Barolum vulgò *Barlettam*, & cunctatione ſua ad ripas Liris fluuij (qui dicitur *Garigliano*) Francos noſtrorum Catholicorum gloriæ inuidos detentione Regni Neapolitani deiecit, omnemq; inuadendi in poſterum ſpem ademit: Iiſdem artibus *Antonius Leua* Regem Franciſcum fregit ſub Ticino, & *Proſper Columna* copias illius è Mediolano eiecit, *Io. Botero* teſte apud *Laët in deſcript.H.ſp.pag.471.* Vndè Hiſpanis contra Gallos, tàm in bello, quàm pacis negotiationibus ſemper res optimè ceſſit, nam cum Franci natura vehementes ſint, in Hiſpanorum inuictam conſtantiam impingentes, obtunduntur, & ſuperātur, atq; vt tædium vitent, facilè pacem licet iniquioribus Gallorum conditionibus ineunt, vt ipſe *Io: Bodinus* Gallus inuitè fatetur *in lib.5. de Republic. cap.1.pag.501.*

22 Et hæc Gallorum licentèr præter gentium indolem laſciuientium extrà patriam ſuam labes: ſed ne quidquam de Gallorum leuitate, odio, & ſæuitia addamus, ipſemet Gallus *Caſpar Colinius* in ſcripto quodam ad Regem Carolum IX. diſſimulare nequiuit, Francis hoc inſitum contendens, vt, cum hoſtem extrà fines non habeant, in cōmilitones, & conciues ſuos ſæuiant, & omnes pacis artes peroſi, ſcelerata mēte viatores hoſtilitèr aggrediātur, apud *Thuan. hiſt.51.* vndè & illud Flandrorum adagium: *Quand le Francois dort, le diable le berse*, h. e. quando Gallus dormit, diabolus eſt motor cunarum, *Rudolph. Maximil. in orat. contra Galliam* apud *Lanſ. de principatu inter Prouinc.Europ.pag.277.* Adhùc fœdius in Galliarum viſceribus peccant, qui paſſim tanquam gladiatores ad arenam damnati, ſubitis odijs, armiſq; priuatis ob leue iurgium, aut iocum, (quis crederet rem immanem!) ritu ferarum, non ratione, ſic ad vltima diſcrimina committuntur, vt orbem ſupra aliquot ſecula ſuis moribus polluiſſe, ſcribat eorum fautor *Barclaius in Euphorm. Satyr. par.4. Icon.animor. cap.3. verſ.& hęc.*

23 Gallorum deniq; vitia Italis propè repugnantia, ſiuè tertiam Babyloniam, & quin-

& quintum labyrinthū in Gallia, non minùs pulchrè, quàm veridicè deſcribit *Franciſcus Petrarcha in Epiſtolarum libro epiſt.* 10. *& ſeqq.* concludens *epiſt.* 14. *Poſtremò quidlibet vide, Indos quoque, modò ne videas Babylonem, neq; deſcendas in Infernum viuens.* Qua de re optimè vaticinatus eſt Italorum Poetarum maximus *Arioſtus*, qui *cantu* 33. *ſt.* 10. ſonorè cecinit:

Merlin gli fè veder. che quaſi tutti
Gli altri, che poi di Francia ſcettro hauranno,
O di ferro gli Eſerciti diſtrutti,
O di fame, ò di peſte ſi vedranno:
E che breui allegrezze, e lunghi lutti,
Poco guadagno, & infinito danno
Riporteran d'Italia: che non lice,
Che'l Giglio in quel terreno habbia radice.

CAPVT VII.

De Ærario Turcici Imperatoris.

1 Vaſtum illud Turcarum Imperiū, ab *Ottomano* Tartaro, audaci, ac ſceleraro milite conditore, *Ottomaniſum* dictum, ac latè per Europam, Aſiam, & Africam à duobus præſertim ſeculis extenſum, terminatur in Europa ad Boream Tartaria minori, Polonia, Moldauia, Tranſyluania, & Hungaria Auſtriaca; ab Occaſu mari Hadriatico, quo ſeparatur ab Italia, & mari Mediterraneo. In Africa terminatur ad Auſtrum ſinu Arabico, Nubiæ Regno, deſertis Barcæ, & Gagæ, ac Regno Tripolitano. In Aſia autem ad Ortum terminatur Ponto Euxino, Georgia, Imperio Perſarum, & Arabia. Ditio Turcica in *Europa* duplex eſt, nempè *Rumelia*, ſub qua cenſentur Græcia, Macedonia, Albania, Thracia cum inſulis Creta, Eubæa, & alijs in mari Ægeo; Et *Sclauonia*, ſub qua Boſnia, Seruia, Croatia ex parte, Dalmatia Mediterranea, Sclauonia, Bulgaria, & aliqua pars Regni Hungariæ versùs Auſtrum. *In Aſia* quatuor ſunt partes, nempè Aſia minor, ſiuè Natolia Syria latè ſumpta, Turcomania, aliàs Armenia maior, & Diarberchia, aliàs Meſopotamia, & Aſſyria, atq; pars Babyloniæ, cum aliquot locis tantùm in Arabia Petræa versùs ſinum Arabicum. *In Africa* autem Turcicæ Ditionis partes ſunt Regnum Barcæ, & Ægyptus. Regna tamen *Tripolis, Tuneſi*, & *Algerij* in Africa ſunt ſui iuris quodammodò, & Turcarum Imperatori parent tantùm, quando ipſis videtur, quamquàm ſub ipſius clientela viuant. At vice verſa ipſi tributum ſoluunt *Principes Tranſyluaniæ, Valachiæ, & Moldauiæ*, vt *Reſp. Raguſina*, & *Princeps Tartariæ minoris* ipſius eſt clientelaris.

2 Hoc Imperium diuiditur aliter in viginti quinque Præfecturas Generales, quarum vna eſt in Africa, ſeptem in Europa, & ſeptendecim in Aſia, & ex his duæ reguntur à Præfectis *Beglierbey* dictis; aliæ omnes habent Præfectos *Baſsà* nominatos. Totius Imperij ſedes Regia eſt *Conſtantinopolis*, in qua quidem Vrbe Regium eſt Palatiū ambitus trium milliarium mœnibus clauſum, quod vulgò dicitur *Serraglio*, intra quod ſunt Clauſtra duo pro mulieribus, in quorum vno ſunt propè 1500. mulieres. Vide *Ioann. de Laët in deſcript. Reip. Turcicæ, Ant. Gothofred. in deſcript. Imp. Ottomann. Io: Leunclauium Pandect. hiſt. Turc.* Varias item Relationes apud *Honor. in Theſ. Politic. Io: Bapt. Montalban. in Comment. rer. Turcic. Lazarum Soranzium in Ottomāno, Achill. Tarduccium in Turca vincibili, Monſ. Briot en l'Hiſtorie de l'Empire Ottoman, Lonicer. in Hiſt. Turcic. Laonicum Chalcocondylam de reb. Turc. Comitem Luſtbum in compend. hiſtor. à fol.* 115. *ad ſeqq. Hermann. Conringium apud Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. part.* 1. *à fol.* 598. *ad ſeqq. Hermann. Vveſſelingium in ſua Aurifodina ver. Turcicum Imperium à fol.* 1727. *cum ſeqq.*

3 Tyrannicum Dominatum, ſiuè Monarchiam herilem in Europa refert Imperium Turcicum, vbi ſe *Sulthanū*, hoc

hoc eſt *Dominum* appellat Imperator, qui hodiè *Mahometes IV.* abſolutiſſimam rerum omnium intra fines ſuos habet poteſtatem, ità vt poteſtas belli, & pacis, & omnium fœderum ſit in ſolius ipſius manu, & arbitrium bonorum vnà cum vita ſubditorum, nec quiſquam tàm magnus, aut potens ſit, qui non tãtùm de fortunis, bonis, ac facultatibus, ſed de corporibus, & vita etiam ipſa vllam ſibi ſecuritatem promittere queat, niſi quandiù Imperatori placuerit; Imò apud Turcas non ſui quiſquam iuris eſt, multòquè minùs ædes, quas inhabitat, vel agrum, quem colit, ad ſe iure proprietatis ſpectare verè gloriari poteſt, exceptis aliquot familijs Conſtantinopolitanis, teſte *Comite Luſcbo in compend. hiſtor. tit. de Domo Ottoman fol.* 163. *& Authore I. E. C. Manualis Politici*, Ienæ anno 1687. impreſſi *lib.* 3, *cap* 2. *n.* 1.

4 Omnes etiam in bello occiſos credunt beatos; hinc fit, vt nemo pro ſalute Imperij, & religionis Mahumedanæ vitam profundere ſubterfugiat, & Mahumedis Conſtitutiones *Leges Gladij* appellantur, & *Alcorani* inſtitutis gubernantur; Abhorrent verò à nomine *Turcæ*, dici verò amant *Muſulmanni*, hoc eſt benè credentes, maiore tamen Chriſtiani apud eos, quàm Hebræi in amore ſunt. Regni Primoribus, ac Potentibus hoc eſt *Baſſis*, & *Viſiris*, ſumma auctoritas eſt, ſed omnium dubia fortuna, vt ob quamuis minimam ſuſpicionem, quæ leuiſſimam *Sultani* indignationem incurrit, ſtatim vitæ, ac facultatum iacturam faciant: quaſi hac Ottomannicæ domus immanitate, ex iuſto Dei iudicio, *Baſſarum*, & *Viſirorum* apoſtaſias, & ſcelera vindicari, ſiquidem pleriq; parentibus Chriſtianis nati Religionem Chriſtianam eiurant, & ea de cauſa ad tantos honores euehuntur; Magnus Tyrannus habet quoque ius vitæ, ac necis in fratres, & conſanguineos, quemadmodùm *Mahumetes III.* nouendecim fratres, & *Selinus I.* genitorem proprium, binos fratres, cunctoſq; etiam filios ſtrangulauit, vt præter ſuſpicionem dominaretur, *cit. Manuale Politic. d. c.* 2. *n.* 4. *&* 5. *Henricus Breuuer in hiſtoria Bracbelio-Thuldenana contin. par.* 7. *lib.* 1. *c.* 1.

5 De Maieſtate verò, diuitijs, Ærario, ac viribus præter relatos adeundi ſunt *Klock. lib.* 1. *de Ærario cap.* 4. ibiq; *in obſ. Chriſtoph. Pellerus*, *Beyerlinck in Theatr. vitæ hum. tom.* 6. *ver. reditus fol.* 27. *&* 28. *Io: Bapt. Tauernier in part.* 2. *Itinerarij Turcici*, italico idiomate *Romæ* ann. 1682. editi, in Relatione Palatij, vulgò *Serraglio cap.* 10. 11. *&* 13. *Herm. Vveſſelingius in d. ſua Aurifodina, verb Turc. Imp. & verb. Vires &c. fol.* 1084. *&* 1085. vbi & hic titulus pro magnitudinis notitia apponitur.

6 *Imperator Mahometes IV. filius Ibrahimi ſemper victor: Ego, qui per infinitas gratias Omnipotentis, & abundantiam miraculorum Principis Prophetarum, ſum Imperator Auguſtorum Imperatorum, diſtributor Coronarum, ac Diadematum inter maximos Terræ Principes, Miniſter duarum Sacratiſſimarum, & Auguſtiſſimarum Vrbium Meccæ, & Medinæ, Protector Sanctæ Hieruſalem, Cuſtos Sepulchri Chriſti Domini, Aſiæ, Africæ, & maximæ partis Europæ victrici noſtro enſe partæ, ſcilicèt Regionum, & Regnorũ Græciæ, Themiſuar, Boſniæ, Segeti, Natoliæ, Caramaniæ, Ægypti, omniſq; Terræ Parthorum, Curde, & Georgianorum, Portæ ferri, Regioniſq; Principis paruorum Tartarorum, Cypri, Diarbequir, Aleppi, Arſerum, Damaſci, Babylonis, Barzaræ, Arabiarum, Abecò, Tunis, Tripolis, Barbariæ, & plurimarum aliarum Regionum, Inſularum, fretorum, portuum, populorum, familiarum, generationum, & infinitarum myriadum præſtantiſſimorum militum, qui ſub noſtro obſequio requieſcunt, & ſub mea iuſtitia, qui ſum Imperator N. filius N. Gratia Dei refugium præcipuorum Principum mundi, & aſylum honoratiſſimorum Imperatorum, &c.* Nebulo nebulonum, eſca Diaboli, tyrannus Chriſtianorum, &c. refert idẽ *Vveſſelingius in Genealogia Ottoman. poſt tract. de Iure Poteſt. Roman. Pontif. fol.* 232. Aliumq; titulum, quo in *Epi-*

ſtolis

ſtolis Inuictiſſ. Imperatori noſtro vſus eſt, affert *Peller.in add.ad Klock. d. cap. 4.num 116.*

7 Ad opes Ærarij quod attinet, Turcarum Imperator duos habet Theſauros, vulgò *Haſnad* dictos, quorum primus, *Ærarium publicum* in quatuor cubiculis conſiſtens, ex quo ſumptus Regni, ſtipendia militum, alijquè ad Imperij conſeruationem neceſſarij sũptus deſumuntur; Alterum *Ærarium ſecretum*, quod ſemper eſt clauſum, niſi Magnus *Viſir* aliquam notabilem ſummam ibi locandam nunciat; Quæ latè, & pulchrè deſcribit *Io: Bapt. Tauernier part. 2. Itinerar. Turcic. tit. Relatione del Serraglio del Gran Signore cap. 10. & 11.* Tradit verò *Lonicer. Chron. Turc. tom. 1. lib 3. cap. 17.* Iuuenes, quibus horum cura commiſſa eſt, vocari *Aslaoglandaros*, quorum per ſingulos dies, alij decem, alij quindecim aſpros habent. Eis aurea, argenteaq; vaſa, monilia, aliaq; eius generis ornamenta, gemmas, & quidquid in theſauris eſt Imperatoris, committi. His præeſſe Eunuchum *Aſnadarbaſciam* (*Leunclauius in Onomaſtico Hiſt. Muſulm.*, vocat *Haſnadarbaſſim*, & interpretatur, Pręſidem theſaurorum, Magnum Theſaurarium) cui claues Theſaurorum commiſſæ ſunt, nec tamen quiſquam reſerare poſſe, niſi præſentibus alijs duobus, quorum alter *Teſteder*, alter *Niſangi* vocatur; Hos enim ſeras, arcaſq; obſignare, &c.

8 Ærarium ex Donarijs ferè conſtat, quæ ab alijs Principibus, potiſſimùm Chriſtianis, tùm & à ſuis ſubditis, atq; ſeruis Imperatori conferuntur; nemini enim vacuis, quod dicitur, manibus in ipſius conſpectum venire conceditur, indèq; ſunt, qui per facetiam aliquam produnt, ſic dictam, *Portam Ottomannicam*, quod non ingredi poſſit, qui nõ aliquid portet; *Pellerus ad Klock. de Ærar. cap. 5. num. 50.* Magnificentiæ id tribuunt, quod immenſam ſecum trahit vtilitatem; ac ſi quis penitùs in omnes Turcarum actus oculos infigere velit, cognoſcet, eò ipſos vnicè intentos eſſe, quò aliundè cumulatè rapiãt, vt Imperatori, quæ rapta ſunt, donent per eorum manus, tanquàm per aquæductum quendam omnes iſti theſauri huius Imperij diffluant, ſeq; in Oceanum auaritiæ Imperatoris exonerant, *Klock. d. cap. 5. n. 6. Lazar. Soranzius in Ottoman. cap. 47. Traduccius in Turca vincibili tit. de reditib. & Theſ. Regijs fol. 238. & ſeq. Arniſ. Polit. 2. cap. 5. fol. 563. Caua il Gran Sig. cento ſeſſãta mila ſcudi di tributi, e pẽſioni da diuerſi Prencipi*, ait *Auctor theſ. politic. par. 1. relat. di Conſtantinop. fol. 122.* eaq; dona ex loco ſublimi, omnibus ſpectantibus explicari iubet, quaſi tributa ſubditorum, *Bodin. 6. de Republ. cap. 2. nu. 645. Beſold. de Ærario cap. 1. n. 7.*

9 Sunt & alia dona, quæ extrà ordinem Principes huic barbaro Tyranno, eiusuè miniſtris ad cõciliandum amorem faciunt; Cuiuſmodi fuerunt illa, quæ Inuictiſſimus Imperator *Leopoldus* pace concluſa anno 1665. *Mahumedi IV.* obtulit, quorum cathalogum *Diarium Europeum par. 12. à pag. 497.* munerum verò Turcicorum *eiuſd. par. 13. pag. 41.* exhibet. Vbiq; Regionum ſuarum libertas omnium Religionum annuo tributo venditur, quo templa à Chriſtianis extructa, ſarta, tecta quidem ſeruare, exuſta verò, vel deſtructa reędificare nullatenùs permittitur, imò talia demoliuntur, vti poſt incendium *Galatæ*, & *Conſtantinopoli* A. 1660. exortum reædificantibus contigit.

10 Omnes prætereà, qui ad aliquod Imperij munus peruenire ambiunt, immenſas pecuniæ ſummas, valori eius, & fructui exindè capiendo adæquatas, pro eo pendunt, vndè mutuò ſumunt Candidati argentum illud ſub vſuris ad rationem 40. aut 50. in ſingula centena, & nonnunquàm duplo maius, ſi vel incidant in manus auarorum in Clauſtro Eunuchorum, *Briot en l'hiſtoire de l'Empire Ottoman lib. 1. chap. 17. Pellerus ad Klock. d. lib. 1. cap. 5. num. 87.* Imò omnes Præfecti, vbi ad exercitum peruenerint, ambitiosè præſtantius donum Imperatori offerunt, non

igi-

igitur expendit, vt noſtri Principes, ſed colligit pecuniam belligerando, *Soranzius in Ottoman. cap. 47. Pellerus ibid.*

11 Illę verò quantitates, quas pro Officijs lumit Imperator, non ſunt conſiderabiles reſpectu earum, quas accipit, cum *Baſſà*, aliusvè *Porta* Præfectus quouis modo obit, cuius iuxtà eorum legem remanet ex aſſe hæres, vel cum alij Officiales immenſos habentes theſauros necari iubentur, quod ſæpè ſæpiùs fit; Quemadmodùm fuit miſera ſors cuiuſdam Mahumethis *Beglierbey*, & Magni Viſiri *Naſſuf*, qui immenſas auri, argentiq; diuitias poſſidebat, quæ cum eius capite in *Portam* exportatæ fuere, teſte *Tauernier d. cap.* 12.

12 Aurum verò, quod in Ærarium intrat, ex quatuor fontibus emanat, duobus nempè exteris, & duobus conterraneis: Primus exterorum eſt commercium Gallorum, Italorum, Anglorum, Hollandorum, Moſcouitarum, & Polonorum, qui ex eorum regionibus aureos ducatos afferunt: Alter dimanat ex annuis tributis Magni Chani minoris Tartariæ, Principum Tranſyluaniæ, Moldauiæ, & Vuallachiæ, Reip. Raguſiæ, & partis Mingreliæ, & Ruſſiæ; quæ in aurea ſumma ſoluenda ſunt: Ex propria regione peruenit ſpolium Baſſarum, & Viſirorum; & inſuper ex Ægypto, qui præter alia Barbarorum Regna eius ſub iugo gemit, ac tremit; vt videre eſt apud *Klock. de Ærar. d. c. 5. à n. 47. ad 61. Beyerlink in theatr. vitæ hum. tom. 6. ver. reditus pag. 27. & 28. Vveſſeling. in d. Aurifodina, ver. Turcicum Imp.*

13 Formidabilem conſtituit militiam, tàm equeſtrem, quàm pedeſtrem; hinc ſunt, qui famoſiſſimorum *Iannizzarorum*, & *Spachorum* nomine celebrantur, in quibus duobus peditum, equitumq; ordinibus præcipuum Turcici Imperij robur verſatur: Vtriq; deſumuntur ex *Amozoclanis*, quos inſtar decimarum 5. aut 6. ætatis anno Commiſſarij ære conducti à Chriſtianis Europæis, quãuis hodiè etiam Aſiatici, alijq; miſcellanei adſcribantur, ſingulis quinque, vel ſex annis exigunt, qui poſtquam Conſtantinopoli Turcarum more circumciſi, deindè Prouincijs, & remotiſſimis Aſiæ locis hinc indè diſtributi, Principiſq; ſumptibus in Religione Mahumethana, lingua, ac moribus Turcicis primùm educati, tandem, vel armorum exercitio, vel in alijs artibus laborioſis, vt cuiuſq; fert inclinatio, inſtruuntur, *Soranz. in Ottomanno p. 1. cap. 20.* Ex horum ſerie præter Aulæ Miniſtros, & Officiales numerantur *Iannizzari* pedites, quos 12000. ad ſui cuſtodiam habet Imp.: Ex *Iannizzaris* ſelecti *Spachi* 3000. dexteræ Principis ſinguli 4. aut 5. equis ſeruiẽtes. Ex iiſdem *Silicbtar*, *Vlufagi*, *Charipici*, alijq; in limitibus Imperij ad cẽtum quinquaginta millia Equitum; maxima verò eorum ars in Aula, quæ *Porta* dicitur, circà Imperatorem excubias agunt, ex quibus etiam *Baſſa*, & *Viſiri*, ideſt Capitanei, & Conſiliarij iuſtitiæ, item Præſides Prouinciarum, & Baroniarum, & *Aga*, ſiuè militum Præfecti, vel Tribuni militiæ depromuntur; Eorumq; arma offenſiua ſunt *haſta*, *acinax*, *ſcutum*, *arcus*; præter *galeam* ferè nulla defenſiua, haberquè claſſem ſemper inſtructam, ſuumq; ad nutum paratiſſimam, *Laz. Soranz. in Ottoman. cap. 50. Theodor. Sanduginus de morib. Turcar. per tot Vveſſeling. in d. Aurifod ver. Turcicum Imperium. tom. 2.*

14 Hæc publica Orbis lues, barbaro impetu, multitudine hominum, & auſtera parendi diſciplina inualuit; hinc potentiam, ac fortitudinem militarem Sulthani Turcici nobis commendat *Bodinus in methodo hiſtor.* Imperium ſcilicèt ſe habere Europa triplo maius, tùm populorum multitudine, tùm amplitudine regionum, occupare ampliſſimas maioris, & minoris Aſiæ, Africæ, & Europæ partes, totiq; mari mediterraneo, & Inſulis omnibus, exceptis admodũ paucis, latè dominari, armis, ac viribus tantum eſſe, vt vnus omnibus ferè Principibus par eſſe poſſit, cum Perſarum, ac Moſcouitarum copias extrà Imperij limites longè re-

L pel-

pellat. Acceſſit etiam Turcicæ potentiæ plurimum, cum Religioſiſſimus Hiſpaniæ Rex omnes Iudæos, & Mauros ex ſuis Regnis proſcripſit; tùnc enim inquit *Horn.* plus 120000. in Africam, & ditiones Turcicas migrarunt, ſimùlq; cum ijs artes Europçæ, præſertim militares,& mechanicæ.

15 Sed etſi videri poſſit, Turcam ex tãto imperio multò ampliores reditus percipere poſſe (qui ordinatij dicuntur eſſe nouem *Sulthaninorum* milliones, ſiuè octo aureorum milliones), id tamen non fit, cum Turcæ nullam alterius rei curam gerant, quàm armorum, vt exercitus conſeruent, ità ſpoliant populos, vt vix ipſorum ſuſtentationi neceſſaria eis relinquant, vndè duratio Imperij Ottomanici, vel ideò diuturna ampliùs eſſe nequeat, quod tyrannica ſeueritate, non clementia ſubditi regantur, ideò hoc Imperium apud *Boccalinum* Europæ Principes inſulsè ridet, quod clementia ſubditos ſuos tractent; Cum teſte *Polybio lib.6.* ille Reip. ſtatus optabilis, & firmus ſit, in quo & priuatim ſanctè, innoxièq; viuitur, & publicè iuſtitia, & clementia vigent, vt rectè tradit *Conringius* apud *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par.1.pag.675.* Qua de re inter *centum manuſcriptos Codices rerum diuerſ.* qui in noſtro Muſęo conſeruantur, extat fidele *Prognoſticon D. Magiſtri Antonij Torquati, artium, & medicinæ Doctoris Ferrarienſis, clariſſimiq; Aſtrologi de euerſione Europæ, quod Seren. Matthiæ Hungariæ Regi anno ſalutis 1480. direxit*; vbi ſic concludit: *Nec ceſſabunt, aut deficient Hiſpani ad vlteriora procedere, donec omnia meridiana ad extremam vſq; Indiam ſibi ſubijcient, &c. prædaq; ingentiſſima ab omni parte, genteq; ſubducta, ſuprà quam credi poteſt, ditabuntur: Sicq; Domini noſtri Ieſu Chriſti vexillum ad Orientales partes cũ gloria portabitur, & Mahumetana ſecta ceſſabit, & paſſim Mahumetani, & Indi, atq; Iudęi ad Chriſti baptiſma conuolabunt; cui ſit honor, & gloria in ſecula ſeculorum; amen.*

16 Quod dictum ſit ad maiorem DEI gloriam,& ob Catholicorum Hiſpaniæ Regum ſummam clementiam, ac religionem, de quibus concludat illud *Cant. 4. Surge Aquilo, & veni Auſter, perfla hortũ meũ, & fluent aromata.* Cauſa enim ſperandi eruitur ex tanti Monarchæ potentia, ac religione, noſtrorum militum robore, belliq; diſciplina, tùm ex Chriſtianorum numero, atquè votis, præſertìm Inuictiſſ. Imper. *Leopoldi* Auſtriaci, qui *Budam* Hungariæ metropolim, cum alijs propugnaculis recuperauit, & cum gloria Chriſtiani nominis feliciorem exitum conſequetur. Vtinam aliquandò Chriſtiani Europęi Principes vires ſuas ſanè maximas coniungerent, non in ſemet ciuilibus diſcordijs, & ſimultatibus ſeipſos atterentes, fidei, Chriſto, & ſibi inuicem datæ, non obliti, *coniuncta rabie in vrſum inſilirent, morſu vndiq; appeterent, nec priùs deſiſterent, quàm omnem bolum è faucibus eripuiſſent, prædatoremq; dilaceraſſent, Parival. hiſt. ſæc.fer.l.7.c.27.* Sed tantùm abeſt, vt in concordiam contra hanc hirudinem conſpirent, vt potiùs arma contra Chriſtianos Principes arripiant, proùt hodiè tàm grauem, ac ſanctum apparatum aliquantulùm interuertit *Galliæ Rex*, Sabaudiæ limites aggreſſus, aliaquè metu licet inani intentans. Sic in noſtra viſcera acti ſumus, & à nobis ſuperati triumphos Saracenis, Turciſq; concedimus. O'tempora, ò mores!

CAPVT VIII.

De Ærario Regis Angliæ, ſiuè Magnæ Britanniæ.

1 MAgna Britannia eſt Inſula totius Orbis longè cęlebertima, quæ a circumuicinis regionibus commodo vndiq; interuallo diſiuncta, iuxtà illud *Poetæ*:

Et penitùs toto diuiſos Orbe Britannos.

gremiiſq; paſſim patentibus vniuerſi Orbis commercijs opportuna, & tan-

quàm

quàm ad iuuandos mortales in mare ſe proijciens, vndequaq; Cœlo, & ſolo iuxtà fruitur feliciſsimo, vti eam celebrat *Lanſius in orat. pro Britannia*, & videndi *Fournier. in Geograph. Orb notitia lib. 5. cap. 2. & Eduard. Chamberlayne en l'Eſtat preſente de l'Angleterre chap. 1. pag. 5. Thomas Smithus de Repub. Anglic. Cambdenus, & Hermannides in Britannia. Io: Barclaius* natione Scotus *in Euphormione par. 4. Icon. animor. cap. 4. Ioachimus Hagemeierus Iuris publ. Europęi de Statu Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ Epiſt. 3. Francof.* 1678. *in* 4.

2 In quatuor diuiditur partes, *Angliã* nempè, *Scotiam, Valliam*, & *Cornubiã*; Anglia tamen omnibus præſtat, ſub qua triginta nouem Comitatus, ſeù Regiunculæ. Tria autem hodiè complectitur Regna, Angliæ videlicèt, Scotiæ, atq; Hiberniæ, ex quibus poſt obitum *Eliſabethæ* Reginæ, ſicq; Regia Angliæ familia extincta, proximus hæres *Iacobus VI.* Rex Scotiæ vi, & occaſione teſtamenti Eliſabethani Rex Angliæ creatus modernam M. Britãniam publico Parlamenti decreto conſtituit circà annum 4. huius ſeculi, ob religionis tamen negotium, lacerum ex parte, & in factiones diuiſum vidit Imperium Angliæ, *Auctor I. E. C. Manualis Politici lib. 3. cap. 7.*

3 Quod itàq; concernit Regnum Anglicanum, quod Italis *Inghilterra* dicitur, & præualet hodiè, in eo obtinet forma Reipublicæ mixta, nimirùm ex Monarchia, quam Rex; Ariſtocratia, quam Parlamentum Superius; & Democratia, quam Parlamenti Domus Inferior, alias *Domus Communium* dicta, repræſentat, Rex hodiè eſt *Iacobus II.* frater defuncti Caroli II. Stuarti admirabili Dei beneficio hactenùs Regno potiti, cum exorta feiat:lla eiuilis motus in Anglia emicans Carolus I. M. Britanniæ Rex in ius vocatus publico in pegmate (inaudito per Vniuerſum exemplo) anno 1649. die 23. Ianuarij ſecuri fuerit percuſsus, de qua re latiùs *in ſcriptis Salmaſij, à Bateo de motibus Anglic., Theatro Tragico Londini celebrato, cit. Chamberlayne d. loc. cap. 8. Samuel Neander in tract. de Principum Poteſtatis ſummitate contrà Regicidium Anglicanum, Francof. ad Oderam* 1660. *in* 12. *Caſpar Zieglerus exercitation. circà Regicidium Anglorum, edit. Lipſiæ* 1651. *in* 8. alijsquè.

4 Vires Anglicæ non in potentia Regis, Ducum, Comitum, &c. ſunt collocatæ, ſed in eorum potiſſimùm poteſtate conſiſtere videntur, qui ad *inferiorem* pertinent *domum*; vt Rex potiùs politicum caput, quàm Dominus ſit, cũ titulo verò *Regis Angliæ, Scotiæ, Franciæ, & Hiberniæ*, necnon *Fidei Defenſoris* ex Bulla Summi Pont. Leonis X. ad Regem *Henricum*, qui *Lutheri* blaſphemias publicis ſcriptis, adiuuante *Epiſcopo Roffenſi*, oppugnauit, ac liber per eius Legatum oratione præhabita Papæ oblatus fuit, cuius originale teſtatur *Houuel* apud *Peller. ad Klock lib. 1. de Ærar. cap. 8. num.* 11. adhùc extare in Vaticana Bibliotheca cum hac dedicatione propria Regis manu ſcripta: *Anglorum Rex Henricus Leoni X. mittit hoc opus, & fidei teſtem, & amicitiæ:*

5 Sed hanc Parlamenti auctoritatem meritò ægrè tulit defunctus *Carolus II.* atque ideò plus ſimplici vice corã Parlamẽto inferiori ſeueriſsimè proteſtatus eſt; Vndè etiam hodierno Rege *Iacobo* à regio throno depoſito, *Gulielmum* Orangiæ Principem ſibi Protectorem eligerunt, quamquàm Galliç Rex pro Iacobi repoſitione ſuis armis vehementèr inſtet: Sed quod propter Chriſti D. N. religionem expediat, non cum Galliç Rege, ſed cũ Hiſpano Monarcha fędus inire, & clarã ob rationẽ ſtatus, quiuis medioeritèr hiſtoriarum peritus diiudicet; cum Galli iàm ſatis Angliæ appropinquauerint per *Caleſium*, & *Dunkerckam*, quam à *Cromuellio* ope eorum occupatam, defunctus Rex Angliæ Carolus II. cum maximo damno ijs vendidit pro 5. millionibus, neceſſitate ineuitabili, & Regni neruo exhauſto: Quod ſanè intereſſe Henricus IIX. Angliæ Rex, & Eliſabetha Regina obſeruarunt, ac etiam defun-

ctus Carolus II. agnouit, cum ſuperiori bello validiſſimum exercitum Hiſpanis ſuccurrendum in Belgium miſit: Aſt ex nuperrima huius negle&ctione, qui acutè vident, nil boni Regno Angliæ ominari, rectè teſtatur *Manuale Politicum d.lib.3.c.7.n.7.* Sed hoc in medio relinquimus, à *Tacito 6. Annal. num.* 8. edocti, *abditos Principis ſenſus, & ſi quid occultiùs parat, exquirere illicitum, anceps, nec ideò aſſequare.*

6 Regni Angliæ opulentiam ex eo præcipuè iudicari arbitrantur *Thomas Smithus de Republ. Anglor. lib.3. cap.5. Conringius apud Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. par. 2. à pag.649.* quod ſolum in omnibus penè Prouincijs habeat fecundiſsimum, quod omnia humanæ vitæ neceſſaria producat bona, è metallorum præſertim auri, argentiq; copia, ex lanarum ingenti copia, & pannificio, commerciorum affluentia, nauigandi peritia, & naualium ſociorum, nauiumq; copia, priuatorum quoq; opibus: Commercia verò hodiè Angli inſtituunt non tantùm in Europa, ſed & per omnes reliquas Orbis terrarum partes, & habent ad tuenda commercia Africana *Tangir*, quod Rex Carolus II. à Portugallis, cum Regina Catharina dotis loco accepit, item promontorium *Cabo Verde, &c.*

7 Rex autem Angliæ plurimos habet ordinarios reditus, de quibus *Ioann. de Laet. in deſcript. Angliæ, Thom. Smithus lib.3. de Republ. Anglor. cap.7. Klock de Ærario d.cap.8. à nu.2.* vbi *Pellerus in obſ. Maximil. Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ. 17. ord. 1351. Boterus, Conringius,* alijq; *in relationibus de hoc Regno.*

8 Habet primò Patrimonium Regni, quod barbarè vocant *Domanium.* Omnium pupillorum feudatariorum tutelam ſuſcipit, & durante pupillari ętate omnes bonorum reditus. Minor autem eſt quiſq; apud Anglos, donec annum vigeſimum primum compleuerit, ſi maſculus ſit, *Couuel. Inſtit. Iur. Angl. lib.2. tit.3. §.16.* Et matrimoniorum eorundem dominus eſt, & eiuſmodi pupillis coniuges attribuit, aut pretium pro coniugijs accipit. *Releuium* etiam ſoluunt ex feudis.

9 Portorium quoq; Rex percipit ex omnibus mercibus, quæ inuehuntur, & euehuntur ſub nomine *Pondage*, maximè verò ex lanis. Accedunt etiam confiſcationes bonorum, & reditus ex Abbatia.

10 Extrà ordinem etiam, neceſſitate exigente, Parlamentum indicere ſolēt Reges, & ſic auxilium à ſubditis impetrare. Idq; duplex: Priùs ſubſidium vocant: Alterum auxilij extraordinarij genus, ſiuè taxatio pro ratione decimæquintæ partis facultatum locorum. Solet quoq; interdum Rex ſine Parlamenti auctoritate locupletioribus ſubſidium petere, quod *Beneuolentiam* vocant.

11 Sic verò inquit *Barclaius d.cap.4.* nullibi in tàm ingenti Regno vectigal: nō in vrbium, pontiumvè diſcriminibus publicanorum ſtationes, præterquàm ijs locis, vndè naues in exteras plagas ſoluunt; nam importatas merces, aut quæ inde exportantur, profiteri apud eos, neceſſe eſt, qui à Rege portorium conduxerunt.

12 Ordinarios ſanè Regni Anglicani reditus, antequàm Henricus VIII. bona Eccleſiaſtica occupaſſet, ad quingenta aureorum millia acceſſiſſe, *Boterus* prodidit; ſed olim ad 190. millia ducatorum aſcendiſſe refert *Comes Luſchus in compend. hiſt. fol. 168.* & *Ioannes de Laet in deſcript. Angliæ cap.7. nu. 504.* è tabulis publicanorum teſtatur, portorium omnium mercium euectarū anno 1612. aſcendiſſe ad 93794. libr. ſterling. Eaſdem tabulas, *idem* ait, fidem facere, eaſdem anno 1621. vectigal mercium euectarum reddidiſſe publicanis 82162. libras, inuectorum autem 91059. libras ſterling.

13 Verùm de hodiernis Regni reditibus ſic loquitur *Eduard. Chamberlayne en Eſtat preſent de l'Angleterre p. 94. Certi Regis Angliæ reditus olim maiores erant, quàm alterius Europęi Regis vllius. Ex domanijs, & Iuribus feudo-*

rum

rum plus percipiebant, quàm opus ei erat ad ordinarias Coronæ expenſas ſuſtinendas. Sicut nullatenùs cogebatur ſubditos ſuos impoſitionibus, & collectis onerare. Poſtquàm duæ Cameræ Parlamenti ob feliciſſimam Regis moderni reſtitutionem congregatæ eſſent, inuenerunt illæ Coronæ reditus ſic diminutos, & onera in tãtùm ob expenſas, quæ neceſſariò ad bella tàm mari, quàm terra contra duos potentiſſimos noſtros vicinos gerenda extrà, & ob ingentem numerum factioſorum, ſeditioſorum, & rebellium intrà Regna ſuſtinenda erunt, aucta, vt vnanimitèr concluderent, omninò ad pacem, & quietem ſtatus, & ad honorem Regis, Regniuè conſeruandum opus eſſe, vt certi definiantur Regi reditus ad ſummam duodecies centenorum millium librarum ſterlingenſium annuarum, &c.

14 Viribus maritimis, & claſſe ipſius naturæ beneficio Anglus populus præſtat; nam in potentia nauali præſidium Status Anglicani conſiſtit, & conſeruatur Imperium maris Anglicani, vndè inter cætera ex literis Eduardi III., qui ſe *Dominum maris* nominat, probare volunt; & *Io: Seldenus* quoque in ſuo libro, cui tit. *Mare clauſum*, Regem maris circumflui, & indiuiduæ, ac perpetuæ Imperij Britannici appendicis Dominum eſſe aſſerit; Cui tamen dominio *Bataui* maximè obluctantur, pro quo libellum *de mari libero* edidit *Hugo Grotius*, contra quem *Seraphin. de Freitas de Iuſto Imperio Luſitanorum Aſiatico*; nec minùs huic maris Imperio infenſi ſunt Caſtellani, & Galli, vide *Claudium Morifotum de Orbe maritimo*, alioſq;.

§. 2.
Regnum Scotiæ.

1 Scotia alterum Magnæ Britanniæ Regnum anteà per plurima ſecula proprijs paruit Regibus, ſed ex quo obijt Eliſabetha Angliæ Regina anno 1603., ei ſucceſſit Iacobus VI. Scotiæ Rex, qui duo Regna Angliæ, & Scotiæ coniunxit, & in Angliam, vti maius Regnum tranſmigrauit, de qua *vnione Alber. Gentilis* librum ſcripſit, & Iacobus ipſe affectauit nomen Regis Magnæ Britanniæ, & aureis cudi curauit cum hac inſcriptione: *Henricus Roſas, Regna Iacobus*. Scotia nunc in duas præcipuè partes, Tauo fluuio intercurrente, diuiditur; In *Scotiam Auſtralem*, quæ frequentiùs habitatur, & moribus, diuitijs, ac humanitate excultior eſt; Et *Scotiam Borealem*, quę agreſtior, & rudior, mores etiam *Sylueſtris Hiberni* genuini, & priſci *Scoti* retinet.

2 De Scotorum opibus, ac reditibus plura accipi poſſunt ex *Morriſonio Anglo* apud *libellum de Regno Scotiæ c. 5.* & *Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſ. Rerump. par. 2. p. 656. n. 19.* Reges itàq; Scotiæ, vt ſuis rem nauticam magis, magiſq; commendarent, nulla, aut ſanè exigua nauigantibus impoſuerunt telonia; Reditus verò Regni, olim fuerunt tenuiſſimi; ex *feudis Guardiæ*, quæ ad Regem ſpectabant, hæredumq; *tutelæ* in poteſtate Regia erant, qua durante ætate aliquod Rex capiebat emolumentum; ad hæc poteſtas hæredum in matrimonium collocandorum. In legibus, & Conſuetudinibus *Burgorum* per Dauidem primum editis, dicitur: *Quilibet Burgenſis debet Domino Regi Burgagio, quod defendit, pro perticata terra quinque denarios annuatim.* Reges cum ex ſuo Ærario, quemadmodùm Reges Angliæ, exercitui alendo non eſſent, edicebant ſuis, vt certo die ad ſigna adeſſent, denunciata aduerſùs contumaces perduellionis pęna.

3 Quidam exiſtimant, inter quos etiã *Boterus* eſt, quod Rex Scotiæ non plus ex ſuis percipiat regionibus, quàm centum millia coronatorum; nonnulli autem putant, quod redituum illius calculus ad millionem auri accedat, modeſtiores tamen relationes non pluris, quàm centum millium librar. *ſterling.* pretio illos reditus æſtimant. Poſt verò Scotiæ cum Anglia vnionẽ, ordinarios reditus ſub Carolo I. aſcendiſſe ad quingentum millium libr. *ſterling.* pretium, ſiuè quas Itali vocant

Doble

Dublc, teſtatur *Comes Alphonſ. Luſchus in Comp. hiſt fol.* 358.

§. 2.

Regnum Hiberniæ.

1 Hibernia, vulgò *Irlanda* dicta, Inſula eſt ampla Europæ in Oceano Occidentali propè Angliam, & ad eius Occaſum, ſed multò minor ipſa. Subeſt ab aliquot ſeculis Regibus Angliæ, qui dicti fuerunt Hiberniæ domini iàm inde ab Henrico II. ad Henricū VIII. qui primus *Hiberniæ Rex* dictus eſt, eius præcipua vrbs eſt *Dublinum* in ora Orientali Inſulæ: Diuiditur in quatuor partes, ſub qua ſunt triginta tres Comitatus, ſeù Regiuneulæ, teſte *Michaele Ant. Baudrand in Lexic. Geograph. tom.* 1.

2 Abundat hæc Regio amœniſſimis fluminibus, piſcibus, & portubus, ſyluis, lignis, equis, lino, metallis, præſertim marmore, quod iuxtà Dublinū, & Corcagium generat; maxima autem Hibernarum opum pars, teſte *Botero*, in illorum ouibus conſiſtit, ac vaccis. Maiora nauigia, præſertim bellica, Hibernis fabricare non licet, habent verò multa mercibus deducendis idonea, & aduerſùs pyratas leuitèr armata: Ex quibus facilis redituum coniectura, hoc tamen certum eſt, qualeſcumq; hactenùs fuerint, vix ordinarijs ſumptibus ſufficere; Porrò Comitatus ſingulos annua tributa Coronæ Angliæ pependiſſe iàm à multis annis, extrà dubietatis aleam eſt; ampliſſimoſque itidem reditus fiſco è rebellium bonis acceſſiſſe. Conſtat Hibernorum militia ex quadruplici militum ordine: primus eſt *baſtatorum* equitum; alter pedeſtriū copiarum; tertius illorum, qui paritèr gladijs, ac miſſilibus accincti ſunt, & *Karnos* vocant; quartus ordo Curſorum eſt, qui Irlandis *Daltini* vocantur, vt videre licet apud *Auctorem Deſcript. Hiberniæ cap.* 4. *Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpublic. par.* 2. *pag.* 661. *&* 662.

CAPUT IX.

De Ærario Regis Sueciæ.

1 Svecia, *Suetia* Italis, *Suede* Gallis, Regnum eſt Europæ antiquum in plaga Septentrionali poſitum, maiorem *Scandinauiæ* partem complectitur, aliàsq; Daniæ, & Noruegiæ vnitum fuit, ſed hodiè proprio ſubeſt Regi; Eius partes ſunt ſex, nempè *Suecia* propria, *Gothia*, *Lapponia*, *Noruegica*, *Finlandia*, *Ingria*, & *Liuonia*, ſub quibus ſunt triginta quinque Prouinciæ, quibus additur *Bauſiana* Præfectura, quæ anteà pars erat Noruegiæ. Subſunt etiam Sueciæ Regi *Pomerania citerior*, *Ducatus Bremenſis*, *& Principatus Ferdenſis*, ſed hæc ſunt in Germania; Totius autem Regni caput eſt *Holmia*, videndi *Henricus Soterus*, *Alb. Crantzius*, *Zcillerus*, *Bureus*, *& Gothofredus in Archontologia Coſmica*, *in Sueciæ deſcriptionibus.*

2 Refert autem hodiè Regnum illud Statum *Democratico-Ariſtocratico-Monarchicum*, ità quidem, vt *Monarchiam* repræſentet Rex, ob totidem, quæ ipſi ſunt reſeruata, & maximè hodiè poſt noua Comitia *Holmiæ* anno 1682. quibus ipſius faſces Regij aliquo modo reſtricti, maxima ex parte relaxati. *Ariſtocratiæ* ſpeciem formant Senatores, Nobiles, Clerici, ac milites; *Democratiam* verò Ciues, & mercatores, teſte *Authore Manualis Politici lib.* 3. *cap.* 9. *pag.* 352.

3 Regis titulus apud *Tract. ad Hiſtoria Thuldeni par.* 4. *p.* 247. *edit. Coloniæ anno* 1663. his concipitur verbis: *Nos Carolus Guſtauus, Dei gratia, Suecorum, Gothorum, & Vandalorum Rex, magnus Princeps Finlandiæ, Dux Scaniæ, Eſtoniæ, Liuoniæ, Careliæ, Bremæ, Verdæ, Stetini, Pomeraniæ, Caſſubiæ, & Vandaliæ, Dominus Ingriæ, & Vuiſmariæ necnon Comes Palatinus ad Rhenum in Bauaria, Iuliæ, Cliuiæ, ac Montium Dux.*

4 Priuatorum diuitiæ in copia pelliū, & ferarum, corijs, exuuijſq; ſitæ ſunt, tùm

tùm verò in butyri, ferri, cupri, ceræ, aliarumq; rerum abundantia; De Regio autem Ærario agunt *Klock.de Ærario lib.1.cap.9.* vbi *Peller.in obſ., Maximil. Fauſt.in conſ.pro Ærar.claſſ.17.ord. 1355. Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſ.Rerumpubl.par.2.pag.220.* alijq;

5 Regni itàq; reditus ex quatuor fontibus emanant; è metalli ſcilicet fodinis, omnium enim mineralium decimę Regi debentur, & ſi ſubditi venas fodinarum non tenerent in occulto, multò plures ex illis redirent prouentus.

6 Deindè per totum Regnum tributa exigit, & decimas frugum, ſiliginis, hordei, butyri, bouum, piſcium, pellium, rerumq; ſimilium, quas ad nouem, vel decies milliones aſcendere, creditur.

7 Tertium redituum genus conſiſtit in contributionibus, & vectigalibus arbitrarijs, nam quoties cumq; Regi militares copiæ conſcribendæ ſunt, Comitia Regni ſolet indicere, nouaſq; exactiones imponunt.

8 Poſtremò ex bonis Eccleſiaſticis, priuſquam enim religionem Sueci mutaſſent, Eccleſiaſtici latiſſimos poſſidebant fundos, ex quibus magnos accipiebant reditus, quos deindè ad Coronam vnà cum arcibus reuocandos eſſe decretum fuit; qui verò oppignorati, à veris hæredibus redimi fas fore.

9 Præter vires terreſtres, quæ tàm in copia militum, quàm accurata militiæ diſciplina ſitæ ſunt, etiam maritima Suecis potentia magna eſt; incumbendum verò eſt, vt Ærarium, quod bello hactenùs infęliciter geſto valdè depauperatum eſt, per negotiationes, & commercia reſpiret; Adeſt ibi Collegium Regiæ Cameræ, ſeù Fiſci, in quo omnium totius Regni redituum, ac ſumptuum rationes examinantur, atq; expunguntur, *Soterus in deſcript. Sueciæ pag. 164.* Licet vndequaq; Regnum ſuum munitum habeat natura, cum à parte Orientali *Moſcum* vicinum aſpiciat, ſed admodùm vaſtis Regionibus diſtinctum, & ſunt ex parte Findici Ducatus, vt & Ingriæ, & Careliæ lacus, & propugnacula plurima: Habet quoque circà Liuoniam, vbi Suecia ſolùm aperta, ſibi *Polonos*, & *Lithuanos* vicinos, deindè etiam circà Boruſſiam, & Pomeraniam vlteriorem *Electorem Brandeburg.*, ac tandem vicinos quoque *Danos*, aduersùs quos mari ad Noruuegiam in acceſſu montium niuoſorum ſe tuetur, ſed legi merentur *Ius feciale armatæ Daniæ* anni 1657. ac *manifeſtum*, & *Reſponſio ad illa*, qua armorum Daniæ Regis contra Sueciam oſtenditur apud *Tract. ad 3. par. hiſtor.pertin.edit.Coloniæ 1659*,

CAPVT X.

De Ærario Regis Daniæ.

1 Danorum regio, aliàs valdè extenſa, nunc Dania dicitur, Italis *Danimarcha*, eratq; diuiſa in tres partes, nempè *in Cimbricam Cherſoneſum, in Inſulas*, & *in Scaniam*, nunc autem anguſtioribus reſtringitur limitibus, cũ *Scania, Blekingia*, & *Hallandia* in Suecorum poteſtatem deuenerint: Habet ad Auſtrum, Germaniam versùs, Holſatiam; ſed in alijs partibus circumcingitur mari Germanico, & mari Balthico; Eius primaria Vrbs, & Regia eſt *Haphnia* ad Sundicum fretum ſita: Quod ſanè Regnum exhibet nobis formam Monarchię abſolutæ, vbi hodiernus Daniæ Rex *Chriſtianus V.* abſolutam, & legitimam poteſtatem in Danos habet, quam *Fridericus III.* parès cum perpetua, ac hæreditaria Regni Danici ſucceſſione anno 1660. grauiſſimo tunc temporis bello cum Sueciæ Rege Comitijs *Haphniæ* acquiſiuit, teſte *Authore I. E. C. Manualis Politici lib.3.cap.8.* Videndi *Stephanius, Cranzius, Zeillerus, ac Pontanus in Daniæ Deſcription. Iuarus N. Nert Zbolmius de Præcellentia Regni Daniæ, Haſniæ 1661.in 4. Ioachimus Hagemeierus Iuris publ. Europęi trium Regnorum Septentrionalium Daniæ, Noruuegiæ, & Sueciæ epiſt.1. Francof.1677.in 4.*

2 Subſunt etiam Daniæ Regi, Regnũ

Noru-

Noruegiæ, Iſlandia Inſula, *Schetlandicæ* Inſulæ, & littoralis ora *Gronelandiæ*; De Noruegia, & Iſlandia inferiùs. Schetlandiæ, quæ & Scandiæ à quibuſdam dicuntur, ſunt ſex; quarum tres præcipuæ, nempè *Mainlandia, Zealia,* & *Vuſta*, ipſarumq; incolæ in maximã prouehuntur ſenectutem. Reges Daniæ ſe iam appellant etiam Reges *Gothiæ,* & *Vvandaliæ*, qua de re graues ſemper controuerſiæ ortæ inter Reges Daniæ, & Sueciæ, cum hi potiorem partem, *Gothiæ*, ſcilicet *Oſtrogothiam*, ſiuè Oriẽtalem, *Vveſtrogothiam*, ſiuè Occidentalem, & alia obtinerent, & nunc etiam Suecico Dominio ſubeſt *Gothia* meridionalis, nempè *Scania, Hallandia,* & *Blekingia*, quæ prius erat Danici iuris, titulo tamen Regis Gothorum retento, hoc modo: *Nos Chriſtianus V. Dei gratia, Daniæ, Noruegiæ, Vandalorum, & Gothorum Rex, Dux Sleſuici, Holſatiæ, Stormariæ, & Ditmarſiæ, Comes in Oldenburg, & Delmenhorſt.*

3 Principales huius nobilis Regni reditus ex telonio nauibus, quæ *Sundam* tranſeunt, impoſito, tùm ex taurorum vectigali, quorum ingens numerus ſingulis annis in Hollandiam, & vicina Germaniæ loca euehitur, colliguntur. Quod ad telonium nauium in freto *Sundæ* ſpectat, hoc incredibiles parit nummos; omnibus enim nauibus ex alterutro horum marium in alterutrũ nauigaturis hoc fretum *Oreſund* tranſeundum, & vectigal pendendum eſt, pro quouis nempè malo aureus nummus vulgò *Roſenobel*, ſoluendus; Quotidiè ferè 400. aut 500. naues tàm paruæ, quàm magnæ ibi vectigali ſoluto tranſeunt, *Zeiller. in Daniæ deſcript. pag.* 176.

4 Neque parui illi ſunt habendi reditus, qui ex captura piſcium proueniũt, vt & hordeo, butyro, larido, carne, corio, aliiſq; vſui neceſſarijs, *Bert. Rer. Germ. l.* 3. Metallorum quoq; fodinæ regia cura excultæ, tot bouum, equorumq; myriades, quibus, vt è Regno abduci tutò poſſint, certis ſunt locis conſtituta vectigalia, maximum etiam afferunt emolumentum, *Pontan. in Chorograph. Daniæ deſcript. pag.* 727. *Klock. de Ærario lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 19. & 20. Quibus Ærarij Præfectos conſtitutos eſſe docet *Pontanus in reb. Dan.* apud Klock. *d. loc. n.* 21. vbi *Pellerus in add. num.* 17.

5 Regni vires in claſſibus maritimis potiſſimùm ſpectantur, numeroq; in belli vſum munitarum nauium, teſte *Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par.* 2. *fol.* 287. Quid verò in militia terreſtri, oſtendit non ità pridem anno ſcilicet 1657. Fridericus Rex, cum decem mille equitibus, & vndecim millibus cum octingentis peditum, Suecorum arma præſtolabatur, *Theatr. Europæum par.* 2. *pag.* 208.

§. 1.

Regnum Noruegiæ.

1 NOruegia, Regnum amplum Europæ, eſt à faucibus ſinus Codani, & Scania prouincia Daniæ, vſq; ad promontorium Boreale, & Lapponiã, ſed non æquè latam, habens ad Ortum Sueciam, & ad Occaſum mare Germanicum. In eo ſunt quinque Prouinciæ, ſeù Præfecturæ; Vrbs autem Noruegiæ caput eſt *Nidroſia*; Aliàs Reges habuit proprios, ſed ab anno 1387. vſque ad noſtram hanc ætatem Regnum hoc Regum Daniæ dominatui hæreditario obnoxium manſit.

2 Licet verò *Klock. de Ærar. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 9. & 10. ſcribat, quod Noruegia nullas alicuius momenti diuitias habet; attamen eſſe Regnum feraciſſimũ abietum, aliarumq; arborum, & lignorum, ac metallorum teſtantur *Conringius* apud *Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. par.* 2. *pag.* 261. *Vveſſelingius in Aurifodina ver. Noruuegiæ pag.* 1146. & *Zeillerus in deſcript. Daniæ, Noruegiæ, &c. pag.* 44. *edit. lat.* & *p.* 132. tradit, anno 1623. in Prouincia *Senduuert* ſumptibus Regis Chriſtiani IV. Argenti fodinam inuentã fuiſſe, ex qua poſtmodùm & aureum erutum fuiſſe, & ſchinam æris, & ferri fodinis diuitem fatetur.

3 Vn-

3 Vnde ex paſcuis, lignis,nauigijs,piſcatura, peeudumq; magna copia reditus agnoſces, & vix 100000. Imperialium excedere teſtatur *Auctor* apud *cit. Oldenburger.d. par.2. pag.296. edit.* 1675.

§. 2.
Islandia.

1 ISlandia, maris Septentrionalis Inſula ad Regem Daniæ ſpectans, ampliſſima, inter Noruuegiam, ex qua pendet,& Gronelandiam,ſeù Terram Viridem, & ab Ortu in Occaſum extenſa. In quatuor diuiditur partes,nēpè in *Orientalem,Occidentalem, Septentrionalem*, & *Meridionalem*. Eius Vrbes præcipuæ ſunt *Hola*, & *Schalotum*, & *Beſteda* arx, vbi Prorex Inſulæ commoratur, ſatiſq; culta eſt, & fertilis oram littoralem versùs, ſed in mediterraneis valdè montuoſa, & inculta, *Mich. Ant. Baudrād.in Lexic. Geograph. tom.*1. An autem Islandia ſit vetuſtiſſima antiquis Scriptoribus celebrata *Thule*; differit *Angrinus Ionas Islandus*, tàm *in Chrymogęa*, quàm *Specimine Islandia hiſtorico.*

2 Exiguis eontentam eſſe voluit natura Islandiam, in qua multarum frugum prouentum fruſtrà quæres; piſcibus tamen marinis, equis, labori, & longo itineri ferendo eommodiſsimis, canibuſq; ſagacibus commoda ſua venatur, teſte *Oldenburgero in Theſaur. Rerumpubl. par.*2. *pag.*287. Deniq; de Monre Islandiæ *Hecla* videantur, quæ *Camerarius Hor. ſubciſiu.cent.*3.*cap.*17. adducit. Niuem in Islandia præ nimia vetuſtate nigrā,& aridā, vt incensā ardere teſtatur *Adamus Bremenſis l. de ſitu Dania* apud *Georg. Hornium hiſt. natur.lib.*2.*cap.*3.

CAPVT XI.

De Ærario Regis Poloniæ.

1 POlonia, Regnum peramplum Europæ in plaga Septentrionali poſitum, in duas diuiditur partes, nempè in Poloniæ Regnum proprium, & magnum Ducatum Lithuaniæ. Poloniæ Regni partes ſunt *Polonia ſuperior*, ſeù parua, cuius caput *Cracouia*, totius Regni primaria; *Polonia inferior*, ſeù magna, euius caput *Poſnania*, *Mazouia,Pruſſia*,& *Ruſſia Nigra*.Magni Ducatus Lithuaniæ partes ſunt *Lithuania* propria, cuius caput eſt *Vuilna*, *Podolia*. Aliter etiam diuiditur Polonia in triginta quatuor Palatinatus, & octuaginta ſeptem Caſtellanias. Vide *Zeillerum in Itiner. Polon.*, *& in recenti Polonia deſcript. p.* 1. *Cellarium in nouiſſ. deſcript. Regni Polonia, Stanislaum Krziſtanouvium Cromerum, & Io: de Laët in Polonia deſcript.Chriſtophorum Hrrtknock in Republica Polonica duobus libris illuſtrata in* 8. *Io: Philippum Hartmannum in Memorabilibus Reip. Polonia, Andream Pilca in Perſpectiua politica Reipubl. Polonia, Dantiſci edit.* 1651.*in* 4.

2 In hoc Regno appatet forma Regiminis mixti, ità quidem, vt Ariſtocratiam formet Curia Senatoria, in quatuor conſiſtens Ordinibus, ac deindè, Nobilitas Poloniea,&Lithuanica.Maximum præeminentiæ ius Regi tributum conſiſtit in facultate Comitia indicendi, exercendi iudicia, omneſq; magiſtratus diſtribuendi, quamuis hodierno die Rex magis abſolutè, & Monarchicè imperare cęperit, præſertim tempore belli, Authore *I.E.C.Manualis Politici lib.*3.*cap.* 10. & vide *Franc. Marinium de Scopo Reip.Polon.cap.*2. *&* 14. Et libellum *de Scopo Reip.Polonicę*, *& Domus Auſtriaca aduersùs Marinū, in quo Hermannus Conringius ab ineptijs, & calumnijs Marinij vindicatur.* Sed,vt vult *Paulus Piaſecius Chron.geſt. in Europa ſing.pag.*49. præeſt Rex ſummo eontentus dignitatis gradu, & cenſu Fiſci ſui à primordijs Regni præfinito,quem minuere,vel augere lege prohibetur; nec aliundè, niſi ex iſto cenſu Fiſci proprij Rex Poloniæ liberalitatem exercet penè profuſam in tantum, quod in tàm vaſto Imperio, & populo-

rum multitudine, pauciſſimi ſunt ex nobilioribus, & militaribus melioris notæ, qui non participent ex gratia Regis aliqua emolumenta Fiſci Regij.

3 Regius titulus in tractatu pacis Brādeburgo-Polonicæ anni 1657. apud *Tract. hiſtoria Thuldeni par. 4. contin. pag.* 274. ità habetur : *Nos Ioannes Kaſimirus, Dei gratia, Rex Poloniæ, magnus Dux Lithuaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſouiæ, Samogitiæ, Liuoniæ, Smolenſciæ, Czernichouiæq; , necnon Suecorum, Gothorum, Vandalorumquè hæreditarius Rex.*

4 Gaudet Polonia tota admodùm fertili ſolo, omnis generis frumentorum feraciſſima, & fructus varios ferentibus arboribus pleniſſima *Cellarius d. loc. pag.* 22. imò teſte *Botero in relat. de Regno Poloniæ*, cui iungi poteſt *Diſcurſus* apud *Honor. Theſaur. Polit. part.* 2. *pag.* 272. frumentò ſuperiori ſeculo penuriæ Italiæ ſubuentum fuit. Neq; verò magnæ, neque contendendæ ſunt opes Polonorum, ſed tales, vt omnes bellorum expeditiones hactenùs ſuiſmet reditibus peregerint, ſumptuſquè quosvis maximos in Coronationes, nuptias, aut ſepulturas Regum ſuorum ære proprio exſoluerint, authore *Starauolſcio in Polonia pag.* 289.

5 De diuitijs Polonorum, & quidem Magnatum, *Boterus* (cuius verba exhibet *Klock. de Ærar. lib.* 1. *cap.* 11. *à n.* 24.) ſcribens, ditiſſimos eorum vix viginti quinque millia coronatorum excedentes reditus annuos poſſidere dicit; ſed eas minus ipſi cognitas, aut certè tunc alium ſtatum fuiſſe arguunt longè maiores reditus annui, & ſufficiat alterum exemplum ex *Piaſecio cit. Chron.* afferre; *Ianuſſius* enim *Dux Oſtrogiæ, Caſtellanus Cracouienſis*, qui anno 1619. deceſſerat, hæreditatem ſuam obligauit, vt eius ſtipendijs ſexcenti equites armati perpetuò in Caſtris iſtius Reipublicæ contra hoſtes finitimos *Ruſſiæ* militarent; In peculio autem ſuo numerato reliquerat trecenta millia nūmorum aureorum Hungaricorum, & communioris pecuniæ, ac gemmarum aureæ, argenteæq; ſupellectilis vim ingentem. Plura apud *Authorem defenſæ contra Barclaium Poloniæ pag.* 126. 127. & 133.

6 Quondam reditus Regij maiores fuerunt, quàm *Cromero*, & *Neugebauero* eſſe creduntur. Sola autem mineralia, & ſalis fodinæ Regi maximos faciunt reditus; Tùm tributa, & vectigalia, mercatorum aduenarum mercibus impoſita. Tributorū aliud vetus, aliud nouum eſt: Vetus exiguum eſt, & ab ijs tantùm, qui in Regno mercatum exercent, exigitur. Nouum maius eſt, & ſoluitur pro bobus, equis, frumento, lana, corio, cera, alijsq; , quæ extrà Regnum vehuntur; Ab his tamen Nobiles, & Eccleſiaſtici exempti ſunt, modò non emant eo fine, vt iterum vendant: Iudæis portoria pro annua ſumma elocantur, & priuilegia mercaturæ conceduntur, teſte *Neugebauero Hiſt. Polon. lib.* 1. *pag.* 21. (ex quo *Klock. in d. cap.* 11. numeros 35. 36. 37. 38. 39. deſumpſit, vt monet *ibid. Pellerus*) & *Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerump. par.* 2. *pag.* 93. & 94.

7 Quanti verò prouentus Regi ſint in Poloniæ Regno, Henrico Valeſio, poſt Regi Sarmatiæ populorum, exponit *Conraſcius Epiſcopus Poſnonienſis* grati oratione ad *Henricū* habita apud *Fredum geſtor. Pop. Pol. ſub Henr. Valeſ. poſt Gall. R. p.* 121. vbi ſic inter alia inquit: *Priuati tui reditus (vti nobis Regia Mēſæ bona vocantur) propè tertium florenorum millionem aſcendunt: Ingens ſanè as, ſi præſertim expenſarum paucitate metieris, non inde bella prouidebis, non munificus eris, non publicos Curiæ miniſtros, aut aulicos ſuſtentabis, qui in aliorum ſpem præmiorum cum honore aderūt; ſed menſam tuam inde inſtrues, & paucum miniſterium prouidebis.* Et pag. 119. *Iura Maieſtatis ſunt, leges Populo dare, bellum indicere, legatos mittere, & accipere, monetam cudere, honores Reipublicæ pro arbitrio conferre, & cætera minutiora. Illis prioribus Reſpublica mutua tecum poteſtate vtitur: tria poſtrema ab vnius Regis dependent voluntate: Nec*

ideò

ideò tamen arbitratur, ea in parte Regem infelicem haberi, gaudere potiùs, imò felicem eſſe, quia nemini acerbus futurus, aut (quod proprium Regum Poloniæ ſymbolum) in ſinu cuiuſq; Ciuis tutus obdormire audebit.

8 Illud verò maximum eſt, quod Nobiles (quorum ibidem ducenta millia reperiri meminit *Beſold. lib. 2. diſſertat. nomico-pol. 2. n. 2.*) proprijs expenſis, pro defenſione Regni Regi inſeruire obligati ſunt, nimirùm vrgente neceſſitate, *Klock. d. cap. 1 n. 19.* vbi *Pellen in add. Oldenburger. d. par. 2. Theſ. Rerump. pag. 95.* Equitatu enim Poloniam ſuperare Reſpublicas omnes fatetur *Franc. Marinius de Scopo Regni Polon. cap. 9. pag. 225.* & aſſerunt nonnulli inquit *Fredrus Geſt. Pop. Polon. ſub Henr. I. pag. 25. 340.* vel vltrà millia equitum poſſe numerari, ſed magis verò cohærens *Starauolſcius in ſua Polonia pag. 94.* perhibet certum eſſe, Regem Poloniæ poſſe ducenta equitum millia habere abſque vllis ſtipendijs, & oneribus publici Ærarij, quorum quilibet ſumptu proprio, vel co nomine, quod Nobilis ſit, militare tandiù tenetur, donec, vel bellum finiatur, vel à Rege omnes dimittantur; Equiteſq; ipſos quaſi in quadruplici eſſe differentia, pedites in duplici. Ex equitibus alij ſunt grauioris armaturæ, quorum alij ſunt haſtati, & alij ſclopis tantùm armati, vtriq; autem ferreis thoracibus, atq; galeis ſunt veſtiti; Alij leuioris armaturæ, quorum aliqui ſclopis oblongis, alij lanceis armati; Pedites verò alij ſunt è Polonia, & Hungaria conſcripti, alij à partibus Ruſſiæ Scythiæ vicinis: Sic fertur Rex Stephanus in expeditione Liuonica pluſquàm XVI. peditum Germanorum, & Hungarorum millia ſub ſignis habuiſſe. In Ærarij auctionem ſummoperè Polonis annitendum, quo prompta pecunia ſemper ſit inſtructum, cum ijs neque à natura, neque ab arte vlla ſint munimenta, niſi aliquot Caſtella, & arx *Lemburgenſis Cracouienſis.*

CAPVT XII.

De Ærario Magni Ducis Moſcouiæ.

1 MOſcouia, ſeù Ruſſia Alba, regio eſt ex pręcipuis Europæ versùs Septentrionem, & ampliſsima, vbi aliàs maxima pars Sarmatiæ Europeæ cum aliqua parte Aſiaticę; Prouincia autem eſt *Ruſſia Magna*, quæ ab ea Moſcouia à recentiorioribus dicitur. In quatuor præcipuas diuiditur partes, nempè in *Moſcouiam Occidentalem, Moſcouiam Orientalem, Tartariam Moſcouiticam,* & *Lapponiam Moſcou.*, ſub quibus ſunt 40. Prouinciæ circitèr, quæ plerumq; à præcipuis Vrbibus denominantur, quibus nunc addi poſſunt *Smolenſcenſis*, & *Seuerienſis Ducatus*, qui anteà Iuris Polonici erant. Totius Regionis primaria Vrbs eſt *Moſcha*. Videndi *Gothofredus in Archontologia Coſmica in Ruſſia, & Moſcou. deſcript. & Reſpublica Moſcouia Lugd anno 1630. impreſſa; Olearius in Itinerario Moſco-Perſic. Ioannes Faber, & Paulus Iouius in ſuis deſcript. Moſcou. Andr. Oldenburger. in Theſauro Rerumpubl. totius Orbis par. 2. à pag 1. ad ſeqq.*

2 Longè igitur, lateq; dominatur, vti ex titulo, quo vſus eſt *M. Moſcouiæ* Dux *Alexis* Michaelis filius, qui anno 1630. natus eſt, in *Mandato*, Legato in Galliam ſuo dato, qui ſic ſe habet: *Alexis Michaleuuitz, Dei gratia, Dominus Czar, & Magnus Dux totius Ruſſiæ, magnæ, paruæ, & albæ, Magnus Dux Moſcouiæ, Kiouiæ, Vvolodimeriæ, Nouogardiæ, Czar Caſaniæ, Czar Aſtracaniæ, Czar Sibiriæ, Dominus Pleſcouiæ, Magnus Dux Smolenczbiæ, Tiueriæ, Iugariæ, Permiæ, Viakiæ, Bulgariæ, &c. Dominus, & Magnus Dux Nouogardiæ inferioris, Czermigovviæ, Rezaniæ, Roſtouiæ, Iaroslauiæ, Bielozeriæ, Vdoriæ, Obdoriæ, Condiniæ, & omnium aliarum partium Septentrionalium Dominator; Dominus Iueriæ, Cariarum, Kertalinſouiæ, & Gruzinſouiæ, Gabardiniæ, & Ducum Czarkiſouiæ, & Horskouiæ, & multorum.*

 torum.

torum aliorum Dominatuum, & terrarum Orientalium, Occidentalium, atque Septentrionalium paternus, auitusq; Hæres, Succeſſor, Dominus, & Dominator. Mr. de Sainte Marte en l'Eſtat des Roys d'Europe tom.1. pag. 520. *Pellerus ad Klock.de Ærar.lib.1.cap.12.n.2.*

3 Hoc Regnum alterum eſt, quod in Europa Monarchiam Deſpoticam refert, quæ ab *Ariſtotele 3. Polit.* 10. Regnum Barbaricum, ſiuè Dominatus vocatur; Ideòq; authore *Botero in relat.cap.6.de hoc Regno*, dicebat quidam Muhamedes Viſirus, quod *Moſcus*, & *Turca* ſoli inter Principes eſſent *Domini* ſuorum Dominiorum; Proindè Academiæ, & Collegia in hoc Imperio Moſcouitico nulla exiſtunt, tùm ne beneficium naturalis libertatis intelligatur, tùm vel maximè, ne Imperatore ipſo quiſquam ſapientior videatur. Vndè pueri docentur credere, & loqui de *M.Czar*, ſcilicèt Domino, ſicut de Deo terreſtri, & ipſi etiam nobiliores ſemper ſuo nomini addunt *Serui* cognomen, *Authore I.E.C. Manualis Politici lib. 3. cap. 3. & ex Botero* accipit *Klock.de Ærar.lib.1.cap.12.nu.2. Olearius in Itin. Moſco-Perſico lib.3. cap.*10.

4 Reditus verò huius Principis ordinarios exhibet libellus ſub tit. *Ruſſia, ſeù Reſp. Moſcouia Lugd.* 1630. *editus cap.* 5. & per eadem omninò verba *Klock.d.cap.12.à num.8.ad* 31. paucisq; diminutis *Fauſt.in conſ.pro Ærar. claſſ.* 17. *ord.*1357.

5 Magnus igitur Moſcouiæ Dux è terris ad ipſum Principatum peculiaritèr ſpectantibus (quas *vocbin* dicunt) certos cenſus quotannis percipit, qui partim in pecunia ab agricolis numerantur, partim in frugibus terræ, vt in tritico, hordeo, auena, &c. (quod vocant *Obrokei*) Itemq; in animalibus terreſtribus, aut volatilibus, & domeſticis auibus, deniq; in alijs terræ frugibus, cera, melle, & ſimilibus. Annona autem, quæ hoc pacto Principi colligitur, longè copioſior eſt, quàm aut in familia eius expendi, aut per penſiones, quas familiaribus ſuis, aut Nobilibus pro mercede attribuit, exhauriri poſſit; reliquum venditur magno pretio, & nummi in Principis ærarium inferuntur.

6 Secundum tributorum, & redituum genus appellatur *tagla*, & *podat*, quod è quatuor imperij huius terrarchis colligitur. Eſt autem *tagla* annuum tributum pro ſingulis menſuris farris, quod in ſingulis Prouincijs emanat; *Podat* eſt cenſus annuus, qui imponitur ſingulis Prouinciarum diœceſibus.

7 Tertiò *bulta precbod*, ideſt magnum tributum, quod colligitur è vectigalibus, & portorijs Ciuitatum, & municipiorum totius Principatus.

8 Hiſce accedit tributum annuum, quod colligitur è thermis, & cauponis publicis, quod licet incertum ſit, tamen valdè opulentum eſſe, ex ingenio incolarum iudicari poteſt, qui vtriſq; hiſce locis delectantur. Item in cauſis criminalibus, & conuictorum, ac damnatorum bonis Fiſcus capit ſemiſsẽ, delator quadrantem, & magiſtratus reliquum quadrantem. Qui accuratè rationem accepti, & expenſi tempore Theodori Principis iniuit, *Angliæ Reginæ Legatus* ſcribit, in vniuerſum quotannis in pecunia numerata in Ærarium inferri 1430000. rublarum.

9 Tenet aliàs quidem *M.Czar* contra Turcas, & præſertim Tartaros, Crimenſes, atq; Præcopenſes, quos versùs Meridionalem plagam vicinos, & inimicos habet, haud mediocrem Equitatus numerum ad famoſiſſimum in *Ruſſia*, & *Vkrainia* fluuium *Boryſthenem*, &c. *Manuale Polit.d.lib.3. cap.3.n.*10.

CAPVT XIII.

De Ærario Regni Portugalliæ.

1 PORtugallia, Regnum Europæ in parte Occidentali Hiſpaniæ, quã veteres dixere *Luſitaniam*, tenebatur anteà à Potentiſs. Hiſpano Monarcha, ſed anno huius ſeculi 41. cum *Algarbia* iniuſtè excuſſit ſuaue iugum Hiſpanicum

cum auxilio Gallorum, certis legibus ſibi electo Rege *Ioanne Duce Bragantino* ex antiqua Regum proſapia oriundo. Totius Regni caput eſt *Olyſipo*, quæ etiam ſedes Regia, ad Tagum fluuium. Subſunt etiam Portugalliæ Regi, *Algarbiæ* Regnum in Hiſp.; *Braſilia*, Regio ampla Americæ meridionalis in 14. Præfecturas diuiſa, *Azores* Inſulæ in Oceano Atlantico, vbi *Medera* inſula, & Inſulæ *Capitis Viridis*. Habet præterea plurimas arces in ora Regni Congi, & Æthiopia inferiori, vti *Fanū S.Pauli Loandæ* in ora Aryolæ, & inſulas *S.Thomæ*, *Anniboni*, aliasq; in mari Guineæ: In ora orientali Africæ arces *Sofolam*, *Mozambicum*, *Monbaziam*, & alias *Zanguebariæ* regionis. In India verò Orientali habet *Goam* vrbem amplam cum annexis, & cum plurimis arcibus in illa ora, & Inſulam paruam cum aliquot locis in ora occidentali ſinus Gangetici, *Michael Ant.Baudrād 2.par.Lexic.Geograph.* Videndi de hoc Regno *libellus i.* *Batauis* excuſus, pleraq; autem *Ioann. de Laët in ſua Republic.Hiſpanica* tradidit, anno 1620. edita *deſcriptio* authore *Nicolao Oliuiera*, *Hieron. Conneſtaggius l.5. de Statu Portugall.*, *Andreas Oldenburgerus in Theſaur.Rerumpubl.par.1.tit.2.de Luſitania*, *Emmanuel de Faria, & Souſa in Epitome hiſt.Portug.*

2 Refert autem hodiè Portugalliæ Regnum ſub hodierno Rege *Petro* formam Regiminis mixti, ità vt Nobiles, & Clerici, quorum caput eſt Archiepiſcopus *Vlyſſiponenſis*, ac populus inferior non tàm magnam poteſtatem, auctoritatemq; in regimine, ſed & potiora Maieſtatis iura ſibi arrogant; habent enim ius belli, & pacis, quod nonniſi conſentiente populo, & Proceribus Rex decernere valet, indicunt onera, tributa, & vectigalia, promulgant leges vniuerſales, cætera autem iura Maieſtatis Rex pro lubitu exercere poteſt, *Authore I.E.C. Manualis Politici lib.3. cap.11.*

3 Reditus Regni, & Dominiorum Portugalliæ conſiſtunt primò in Teloniis publicis, *Alfandegas* ipſi vocant; quippè ob omnes merces, & res quaſcūq; venales ſoluunt alij decimam, alij quintam, alij aliam partem, excepto tritico, quod foris importatur; aliisq; vectigalibus in ligna, vinum, carnes, cartas luſorias, ſalinas, &c.

Alterum redituum genus prouenit ex *Almoxarifis*, quibus colligendis plura loca ſunt deſtinata.

Tertius genus percipit Rex nomine Magiſteriorum ordinum militarium, tàm in Regno, quàm in Prouincijs bello acquiſitis.

4 *Author* autem *Relationis* de hoc Regno apud *Honorium in Theſ.Polit.* ſcribit, reditus annuos huius Regni eſſe 3660000.duc. vix tamen expenſis ſufficere; At *Klock. de Ærario lib. 1. cap.6. num.* 146. & 147. ſcribit ſummam redituum annuorum eſſe 2200000.duc., aut 66.tonnas auri, quam deſumpſit ex *Ioanne de Laët in Repub.Hiſpan.cap.*24. vbi alium calculum ex *Nicolao Oliuiera*, qui anno 1620. librum edidit, in quo diligentiſſimè explicauit reditus annuos Regni Portugalliæ, & itidem alium ex India Orientali *Eduardi Meneſij* adducit *Author Deſcript. Portugalliæ pag.296.& ſeqq.& 315.cum ſeq.* quod indicare, vel eo nomine ſufficiat, ex quo eiuſmodi calculi redituum Regnorum multis erroribus ſint obnoxij, & de tempore mutentur, præſertim ob belli flammā, quæ ab anno inde 1640. Luſitaniam corripuit, & valdè depaſtā nonnullis in locis reliquit, aduertente *Pellero ad cit.Klock.d.cap.6. n.85.*

5 *Emmanuel de Faria, & Souſa in Epitome de las hiſtorias Portugueſas par. 4. cap. 4.* de huius Regni reditibus ità habet:

Las rentas Reales del Reyno ſon caſi mil dozientos, y ſetenta quentos de marauedis, de Alfadgas, de Eſtancos, de Chancellerias, de Almoxarfazgos, de las ordenes, y otros tributos diferentes.

Las del Eſtado de la India ſon quatrocientos, y treze quentos, de aduanas, de fletes, de drogas, y derechos.

Las del Braſil de otras ſemejantes calidi-

lidades ſon ſeſenta, y ſeis quentos, lo vno, y lo otro antes mas, que menos, que à ducados exceden de quatro millones. No dexarè de ponderar que es coſa digna, no ſolamente de admiracion, ſino de llanto, el ſaberſe, que à nueſtro primero Rey Don Alonſo Enriquez le rentaua ſolos onze quentos ſu Corona, y à Don Alonſo V. cincuenta, y que ſiempre eſtuuieſſen ſuſtentando exercitos, ſiempre leuantando ſuntuoſos edificios, ſiempre haziendo mercedes, y que todos ſe miraſſen contentos, y les quedaſſen teſoros, y que rentando oi mil ſeſecientos, y quarenta, que ſon caſi mil, y ſetecientos de ventaia, hagamos menos; ben ſe dexa luego ver, que no la grande ſuma, ſino la moderacion grande fueſſe ſiempre autora de los grandes hechos, de las grandes obras.

CAPVT XIV.

De Ærario Belgico.

1 Totum Belgium, quod nos vulgò *Paeſi baſſi* vocamus, ſeptendecim complectitur Prouincias, quæ omnes Catholico Hiſpaniæ Regi paruerunt, ſed quæ ſunt versùs Septentrionem ab Hiſpanis defecerunt, fœduſq; inter ſe inierunt, quod *Fœderato Belgio* nomen dedit, ſeù Prouinciæ vnitæ, aut Status Hollandiæ, ſeptem nempè Prouinciæ; *Geldria, Hollandia, Zelandia, Vltraiectum, Friſia Occidentalis, Tranſiſulania, & Groninga*, ex quibus conſtat hodiè Belgica, ſiuè Batauorum potentiſſima Orbis Europæi Reſpublica, vbi ſumma poteſtas reſidet penès Supremum Collegium Statuum Generaliũ, qui dependent à ſupradictis ſeptem Prouincijs, ac totum Populum Belgicũ ſub titulo *Altipotentium* repræſentant, cuius commodum in commercijs, opibus, & diuitijs potiſſimùm conſiſtens intenditur, teſte *Authore I.E.C. Manualis Politici lib. 3. cap. 13.* Vide *Martini Scoockÿ Belgium Fœderatum, Meterani, & Strada Belg. hiſt. vniuerſ. Ioannis de Laët Belg. Reip. deſcript. Ludouic. Guicciardin. in deſcript. de Paeſi baſſi, Marcum Zuerium Boxborn. de Rep. Batau* & poſt *Conringium* latè *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpubl. par. 3. à tit. 2. ad 8. Vveſſelingium in Aurifodina ver. Prouinciæ Belgÿ à pag. 1443.*

2 Quæ autem ad tantam potentiam Fœderatum Belgium euexerunt, duo ſunt præcipua, Mercatura, ſiuè commercia, & manufactura, ſiuè artes mechanicæ. Florent admodum mercatu præ reliquis Prouincijs *Hollandia*, & *Zelandia*, quæ nauibus ſuis totius orbis remotiſſimas, veteribuſq; vix nomine cognitas adeunt regiones, ex quibus omnium rerum aceruum cumulant. Plurimum autem huic rei inſeruit, quod hinc inde in longè diſſitis locis multa validiſſima Caſtella poſſident: ſic ad tuenda commercia Africana tenent Inſulam S. *Helena*, & in Regno Nigritarum Caſtella *del Mina, Cormantina, Mourea, &c.* Quibus accedunt duæ illæ Societates *Oſt-Indica*, & *Vveſt-Indica*, quæ hodiènùm ad immenſam peruenerunt magnitudinem, ità vt quæſtum ex ijs faciant *Batiaui* non mediocrem, præſertim ex Societate Orientali, quæ palmam præripit, cuiuſq; multæ Inſulæ, & loca munitiſſima in Oriente abſoluto ſubiacent Imperio, quorum præcipuum Regnum Iacatræ in Inſula Iaua ab Hollandis anno 1664. occupatum, vbi Nouam Bataujam vrbem, & Caſtellum firmiſſimum ædificarunt, in qua nomine Status Hollandici reſidet Generalis Gubernator, dictus *Ong*, qui commercia Batauorum *Oſt-Indica* ad commodum Belgij vniti moderatur, *cit. Manuale Politic.*

3 De Ærarij Belgici opulentia, poſt alios agunt *Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ. 17. ord. 1356.* & latiùs *Klock. de Ærar. lib. 1. cap. 14.* vbi *Chriſtoph. Pellerus in obſeru.* Vt ſcilicet opes Fœderati Belgij in diuerſis prouentibus conſiſtant: Omnibus enim rebus, quæ in dies venduntur, & emuntur, vti vino, cereuiſia, cuiuſcumq; generis frumento, carnibus, beſtijs, piſcibus, lignis, ſali, aceto, tabacco, panno, veſtibus pretioſis,

tioſis, & ſimilibus rebus tributa indicuntur. Secundò, in licentijs, & ſaluo conducto. Tertiò, in contributionibus, ac auxiliario ære. Quartò, in Ære fœnebri, ideſt pecunia à priuatis volentibus credita Reipublicæ ea lege, vt ijs volentibus ſors cum vſuris reddatur. Obſeruandum in ordinarijs tributis Belgij cenſet *Boxbornius de Repub. Batauica cap. 9. pag. 621.* quod illa ſubindè pro rerum, ac temporum neceſſitate increſcere ſoleant, atquè adaugeri.

4 Opes vnitarum Prouinciarum facilè quis metietur è ſumptibus ordinarijs menſtruis, quos bello impendunt: Eorum ſummam conficit *Meteran. lib. 25. hiſtor. Belg.* nempè *Geldria*, & *Zurphania* contulit 28286.5.7. *Friſia* 69721. 16.11. *Hollandia* 337646.4.8. *Zelandia* 83029.4.5. *Vltraiectum* 35131. 18.7. *Tranſiſulania* 16770.1.8. *Groninga* 3927 1.6.2. *Drentia* 5365.4.–– *Linga* 2722.6.8. *Vvedda* 350. Summa totius –––– 618365.––0––8.

5 *Carolus Scribanius Soc. Ieſu Inſtit. Politico-Chriſtian. lib. 2. cap. 42.* quem refert *Beyerlink in Theatr. Vitæ hum. to. 6. lit. R. fol. 27.* ſcribit, quod Prouinciæ fœderatæ, præter vndecim argenti milliones, quos in exercitum, & præſidia annuè congerunt, claſſes ingentes ſuprà quorumuis Regum potentiam excitant, ſuſtentant, in omnem partem terrarum mittunt, Neptuno ipſo formidabiles, cócedit Italiæ prudentiam, Hiſpaniæ robur, Galliæ ſuos ignes, Germaniæ conſtantiam, nemo Belgis audaciam, induſtriam, vires adimet. Orbis ante theſauros euertes, & omnium vbiq; Regnorum, Orbiſq; adeò ipſius arma, & potẽtiam franges, quàm aut vniuerſum Belgium ſubigas, aut diù terroribus teneas. Imò nulli Hollandos æſtus, nulla terruere frigora, etiam per ipſa concreta glacie maria nauigare lubuit, & naturæ vim inferre, & ſi vera Chriſti Religio adeſſet, ſi pietas, ſi cauſæ bonitas, imperio dignos iudicaret *Io. Baptiſta Caſalius de Vrb. & Imper. Rom. par. 1. cap. 2. lit. D.*

Verùm de *Hollandia* tanquàm excelſiori Prouincia ſeorſim agemus.

§. 1.
Hollandia.

1 Hollandia inter omnes Fœderatas Prouincias ditiſſima, & potentiſſima eſt, adeò, vt ab ea Belgium vnitum ab exteris *Status Hollandiæ* dicatur, & ſeorſim pariter ad res Hollandicas noſcendas conducit liber *Hug. Grotij de antiqua Repub. Holland.*; eamq; deſcripſere *Adrianus Iunius, & Ludouicus Guicciardinus in Deſcript. de Paeſi Baſſi.*

2 Ciuitatum Hollandicarum, quarum 16. præcipuæ numerantur, *Amſtelodamum* (Emporium Orbis celeberrimũ) Reginam decantat *Caſp. Barlæus Eleg. lib. 3.* Huius Vrbis fora, quidvè publici vectigalis prouinciæ ipſi vrbi conferãt, egregiè memorat *Ioann. Iſacius Pontanus*. Alecum piſcatio quantam Reip. in primis Hollandicæ, & Zelandicæ vtilitatem præſtet, docet *Mercator in Atlante Belgico*, vbi addit, piſcis Salamonis in Hollandia tantam ſale conditi copiam, vt collectum fœnus annuum 200000. coronatorum excedere credatur.

3 Cuius tellus aquoſa maiori ex parte, quamuis pauciſſimas tantùm arbores, fruges etiam pauciores producat, vinum nec tellus gignit, linum quoque terræ negatum, lanarum penè eſt expers, lignorum materiam hæc terra non producit, & tamen plura in ea ſtruuntur nauigia, plures lignei aggeres, quã in reliqua penè Europa. Panificium excolunt, & quidquid à lanis vlla arte parari poteſt, ex quibus facile eſt iudicare, qualia ſint Hollandorum ingenia. Lineas quoque telas conficiunt toto Orbe notiſſimas, quarum cum niue certat candor, cum ſindone tenuitas, cum byſſo pretium. Præterea fundus, ſeu fundamentum opum, & fructuum huius loci in paſcuis verſatur, pecori nutriendo, ſaginandoq; maximè idoneis, equi vaſto in primis ſunt corpore,

re, & belli vſui maximè inſeruientes, vnde de Romanis copijs ait *Dio-hiſt.*: *ſunt & exteri equites ſelecti, quibus Batauorum nomen eſt, ijq; equitandi peritiſſimi*. Boues, & vaccæ in Hollandia cornuum celſitudine, & lactis copia eximiæ, ex quibus tanta conficitur caſei ſimùl, & butyri vis, vt nonniſi qui oculis adfuerit, induci poſſit, vt credat, vt ſe vidiſſe teſtatur *Io: Bapt. Caſalius de Vrbis, ac Rom. Imp. ſplendore cap. 27 lit. A par.* 1. vbi etiam inquit, præter hæc paſcua modicos fructus ex hac terra redundare, ſupplere in hominibus illis ingenij acumen in artium inuentione. Acceſſere exinde illis mercimonia, vt arbitreris potiorem Orbis partem in illam terram migraſſe.

4 Hùc pertinent, quæ *V.D.H. in t' Intereſt van Holland*, diuerſis capitibus aſſerere conatur, ſcilicet *cap.6.* nullam Europæ regionē mercaturæ eſſe aptiorem, *cap.11.* non poſſe aliter fieri, quin piſcatio, & mercatura, opificia in maximam partem, illic ſedem capiant, cum ſimilibus; & *Schoockius de fœder. Belgio lib.6.* præſertim *cap.11. & 12.* obſeruat.

5 Hollandiæ ſolius reditus duodecim millionibus florenorum conſtitiſſe anno 1643. refert *V.D.H.* auctor ſcripti Belgici, cuius tit. *Intereſt van Holland cap.2.*

6 Cæterum, quænam per Hollādiam colligendorum tributorum, vectigaliumq; ſit ratio, tradit *Commentariolus de Statu Reip. Fœder. Belg.* tranſcriptus à *Klock. de Ærar. lib.1. cap.14. à n.50. ad ſeqq.* & iterum, iterumq; typis editus; Tributa in vſu hic eſſe duorum generum ſtatuit ille *Author*, quorum alia ordinaria, alia extraordinaria.

7 Cenſio capitis, vt vnusquisq; capitis nomine florenorum vnum ſoluat, facile autem reperiri homines hanc Prouinciam inhabitantes 2400000. notat *cit. Author in Intereſt van Holland cap. 8.* Tributum Caminorum ſimile eſt pro ijs, qui extrà tectum eminent. Eſt & aliud, quo omnium opum nomine ſingulis tributum indicitur ad modum *Ducenteſimæ*. Adſunt vectigalia frumēti, beſtiarum, vtpotè bouum, vaccarum, onium, ſuum, qui mactationi deſtinantur, equorum, piſcium, tabacci, ſaponis, olei, butyri, ſalis, cereuiſiæ, aceti, carbonum, ligni, pannorum, vehiculorum, & nauium, & carrucarum, ſiuè rhedarum, & famulorum nomine, ac omnium immobilium, vt videre eſt apud *cit. Commentariolum*, & *Klock.*

8 Vectigal magni, & parui ſigilli, quod ſingulorum papyraceorum foliorum nomine ſoluunt; Ordines enim Hollādiæ tributi recipiendi cauſa decreuerunt, neque teſtamenta, neque contractus, neque alia inſtrumenta, quæ in publicis iudicijs eſſent valitura, neque libelli ſupplices, admitterentur, niſi ſigillo Ordinum eſſent conſcripta; Vnde *Boxhornius Diſquiſit. Politic. cap.59.* & *de Republ. Batau. cap.8.* inquit, ſingulari arte recentem inuentam eſſe corradendæ in vſum Reipublicæ magnæ pecuniæ ſummæ rationem, cum plurimi ſint ditiorum, qui magnam pecuniæ vim Ærario publico crediderunt, cuius intereſſe dato Chirographo accepti quotannis vtuntur; Cum autem plurimæ circà forum lites, quæ nonniſi inter potentiores ſolent excitari, nec cōfici, aut ad finem perduci, niſi confectis plurimis inuicem inſtrumentis, viſum ordinibus edicto publico cauere, ne aut chirographa, aut libelli forenſes, aut contractus, aliaq; inſtrumenta, authoritatis alicuius eſſent, niſi ea, quibus Ordinum maius, vel minus ſigillū impreſſum, cui impoſitum pretium ſoluendum vnicuique, qui eo opus habet, & videndus etiam *Theodor. Hopingk in tract. de Sigillorum priſco, & nouo iure cap.9. §.2. à n.49. ad 59.*

CAPVT XV.

De Ærario Reip. Helueticæ.

1 Reſpublica Heluetiorum, quos & *Suuizeros* à præcipuo eorum Pago-*Suuizio* appellamus, conſtat tredecim populorum conuētibus, ſeù pagis, qui *Cantones* Italis dicuntur, ex qui-

quibus ſeptem ſunt Catholici, nempè *Lucerna*, *Tugium*, *Suizia*, *Friburgum*, *Soludurum*, *Vrium*, *Vnderualdium*; quatuor verò hæretici, *Tigurum* ſcilicet, *Berna*, *Baſilea*, & *Scaphuſia*; reliqui duo mixti nimirùm *Glarona*, & *Abbatiſcella*. Heluetijs Confœderati ſunt *Rhæti*, *Valeſij*, *Epiſcopi Conſtantienſis*, & *Baſileenſis*, *Abbas* S. Galli, *Geneua*, cum aliquot alijs. Vide *Ioſiam Simlerum de Republ. Heluetior. Io: Henricum Suizerum*, *Oſuuald. Melitorem*, ac *Danielem Heremit. in Deſcriptionib. Heluetiæ*, & apud *Gerardum Mercat. in ſuo Atlante*, *Gothofred. in Archontol. Coſm. par* 1. *num.* 29. *pag.* 560. *Fournier in Geograph. Orbis notitia lib.* 1. *c.* 35. *Zeillerum in Topographia Heluet. p.* 15. & *ſeq. Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. p.* 3. *tit.* 11. & 12.

2 Heluetiorum dominio ſubſunt aliquor ditiones, nempè *Raperſuila*, *Bada*, *Bremogarta*, *Mellinga*, & *Surſeium*, *Turgea*, *Comitatus Rorenſis*, & *Sarunetes*; Quatuor autem Præfecturæ Italicæ, videlicet *Luganenſis*, *Locarnenſis*, *Mendriſiana*, & *Madiana* anno 1512. in Heluetiorum poteſtatem, præter *Abbatiſcellenſes*, non dum fœderi vnitos, tranſierunt. Sciendum verò, quod licet hi tredecim potentiſſimi Pagi in vnam Rempublicam, ſeù potiùs in vnum Corpus politicum ſpontaneo fœdere coiuerint, attamen habent ſinguli ſua iura Maieſtatis, ſuos nempè magiſtratus, Ærarium, agrum ſuis finibus diuiſum, ſtemmata, nomen, numiſmata, ſigillum, iuriſdictionem, leges, mores, & inſtituta à ſe inuicem diuiſa, ità vt vnuſquiſq; pagus Rempublicam quãdam repræſentet, *Authore I. E. C. Manualis Politici lib.* 3. *cap.* 14.

3 Conſtituta montium, pontium vectigalia nonniſi probatæ fidei viris committuntur, impoſitiones autem præter ordinem nullæ ſunt. Magiſtratus, & Rectores nihil à ſubditis pecuniæ, quã nomine mulctarum exigere poſſunt. Præcipuæ verò Heluetiorum diuitiæ in pecore ſitæ ſunt, cuius incredibilis in montibus eſt abundantia. Illorum caſei etiam ad Sueuos, alioſq; pertingunt; tantus verò cẽſus inde percipitur, vt ex hoc tota familia domeſtica viuat; Animalium quoque ingens copia, *Oldenburger. d. p.* 3. *Theſ. Rerump. pag.* 888. *num.* 4. Primæ tamen dignitatis Tribunis publicæ pecuniæ cuſtodia commiſſa eſt, præter quos alij ſunt Præfecti, qui minora vectigalia, & reditus annuos adminiſtrant, & per ſuſceptores colligunt, vt potè vectigal vini, quod publicè venditur, & frumenti, quod cuehitur, aut quod piſtores emunt, & ex ſingulis Cœnobijs nonnullos Tiguti reditus percipiunt, teſte *Klock. de Ærario lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 9. & 10.

4 Heluetij non aliam militiam, quàm pedeſtrem æſtimant, pro qua ingentem copiam ſcloporum, haſtarum, paratam habẽt. Quilibet Cantonum ſuum habet armamẽtarium, belli Præfectos, tribunos militum, alioſq;. Exiſtimat inde *Boterus in relat. de hac Rep.*, quod 120. millia militum pro defenſione regionis conſcribere poſſint; Conſtat etiam illos 30000. foras ſæpiùs miſiſſe. Cum de defenſione Regionis agitur, omnes ad opportunum numerum arma pro patria ex tempore capere tenentur. Plurimi autem Heluetiorum, quod probatæ fidei, & fortitudinis ſint, ſtipendia merent apud Regem Hiſpaniæ, & Galliæ, Papam, Ducem Sabaudiæ, & Lotharingiæ, teſte *cit. Oldenburgero d. par.* 3. *pag.* 888. *n.* 5. Imò ſoli Bernenſes ingruente vi externa intrà ſpatium 24. horarum 40. millia hominum colligere poſſunt, vnde apud eoſdem prouerbio circumfertur: *Berna*, & *Bernenſes tantùm poſſunt, quantùm Mediolanum, & Mediolanenſes*; ſi credimus præfato *Authori anonymo Manualis Politici d. lib.* 3. *cap.* 14. *pag* 399. qui *nu.* 8. optimè monet Heluetios, vt non ampliùs moderno Galliarum Regi ſuccurrant, cum ſciant, Regem Ludouicum hodiè arma parare *Hugonottis*, & ne Galli occupent loca, quibus cõmodè adiri poteſt ipſa regio, qualia in primis ſunt, *Geneua*, *Conſtantia*, & quatuor ad Rhenum ſitæ Ciuitates

N Syl-

Syluestres, à Rege Galliarum vi *Inſtrum. Pac. Caſ-Gallic.* Domui Auſtriacę reſtitutæ.

§. 1.
Rhætia.

1 Rhæti, quos itidem Griſones dicimus, Alpini cum Heluetijs perpetuum fędus anno 1491. inierunt, vide *Fortunatum Sprecher. in ſua Rhætia.* Huius regionis ſunt ſex partes, nempè Fędus Superius; Fędus Cathedrale, ſeù domus Dei; Fędus decem iuriſdictionum, & Griſonum ſubditi, nempè *Vallis Tellina, Comitatusq; Clauennenſis, & Bormienſis.*

2 Theſaurus *Griſonum* publicus exiguus eſt, ob ſterilitatem regionis. Opibus potentiores ex pecore, & pratis viuunt, qui mechanicam artem exercent, pauci ſunt; alij per mulos, & equos alij merces vehunt, & hac ratione viuendi media ſibi parant, maxima autem pars hominum ex mercatura. Ità cenſet *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par. 3. pag. 913. n. 75.*

§. 2.
Geneua.

1 Geneua, ſiuè *Geneura*, eſt Vrbs ſatis ampla, & probè munita, in limine Sabaudiæ, libera, & pago *Bernenſi* Confęderata, cuius deſcriptionem latam iuxtà, ac pulchram exhibet ex quodam Authore Germanico *Philipp. Andr. Oldenburgerus in Theſ. Rerumpubl. par. 3. tit. 13. per tot.*

2 Reſpublica hæc diuitias ſuas ex vectigalibus, decimis, reditibus colligit. Ipſa verò Vrbs opibus ſatis amplis præſtat, ex manuarijs operis, ſerici, aliarumq; materiarum confectione, & mercatura. Academia, ac librorum ibi impreſſorum copia etiam ſuos magnos confert nummos, *cit. Oldenburg. d. par. 3. pag. 919.* Tota tamen eſt hæreſis labe coinquinata.

CAPVT XVI.
De Ærario Reipublicæ Venetæ.

1 Reſpublica Venera opum maritimarum, munitionum, & apparatuum bellicorum, necnon perennitate moderaminis ad duodecim vſq; ſecula, & quod excurrit, potentiſſima paritèr, ac celeberrima, reliquos Italiæ Principes longè præcellit, vnde *Traianus Boccalinus in l. Lyd. Polit. pag. 72.* eam admirabilem ſua magnitudine, & opportunitate ſitus aptam conatibus magnis, deprædicat. Reipublicæ caput eſt Vrbs *Venetiarum* pulcherrima circuitus nouem milliarium, in qua 500. pontes ex maiori parte lapidei numerantur, cum celebri armamentario, ac optimo portu, de qua *Actius Syncerus, Sannazarius* egregius noſtræ Parthenopęæ Sirenis alumnus *Epigramm. lib. 1. pag. 154.*

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in vndis
Stare Vrbem, & toto ponere iura mari:
Nunc mihi Tarpeias quantumuis Iuppiter arces
Obijce, & illa tui mœnia Martis, ait.
Si pelago Tybrim præfers, Vrbem aſpice vtramq;,
Illam homines dices, hanc poſuiſſe Deos.

quos verſus adeò Venetis placuiſſe refert in *Sannazarij vita Io: Baptiſta Criſpus à Schotto in Itin. Ital. p. 56.* relatus, vt ſingulos verſus ſingulis centenis aureis remunerarent.

2 In Duce vulgò *Doge* regia quodammodò Maieſtas elucet: In Senatu Ariſtocratia: In Conſilio maximo Democratia, ſed ſumma poteſtas totius huius Reip. ad Nobiles, qui vltrà 1200. vſq; ad 1400. eſſe dicuntur, indiuiſim ſpectat: Hi Conſilium magnum, Præſidium Curiæ Venetæ conſtituunt, vnde *Io: Altuſ. Polit. cap. 39.* hanc Remp. eſſe Ariſtocraticā autumat, quem ſequitur *Auctor Manualis Pol. lib. 3. c. 12.* vide *D. Vinc. Sgualdū in Ariſtocratia conſeruata.*

Ve-

Verùm prudentèr ſtudent Patricij habere populum placatum, diuitem, & cum Tribunis plebis, qui querelas Ciuium magiſtratui ſuperiori exponunt, *Pane in Piazza, giuſtizia in Palazzo*, teſte *Amelotto de Houſſaia* (qui omniū oprimè, occaſione Gallicæ Legationis, huius Veneti Dominij myſteria penetrauit) *in parte 1. hiſtoria regiminis Veneti, tit. de Senatu pag.* 74.

3 Huius ampli Dominij partes ſunt *Iſtria, Forum Iulium, Marchia Taruiſina*, ſub qua agri *Taruiſinus, Cadorinus, Feltrinus.* & *Bellunenſis, Ducatus Venetus, Peninſula Rhodighina*, & Territoria, *Patauinum, Veronenſe, Vicentinum, Brixianum, Bergomenſe*, & *Cremenſe*. Eiq; ſubſunt etiam ora littoralis *Dalmatia, Inſulæ Abſyrtides, Curicta, Arba, Giſſa, Scardona*, ſeù *Longa, Bratia, Pharia*, & aliæ quāplurimę in ipſa ora Dalmatiæ, atq; inſulæ *Cephalenia, Corcyrus* hodiè *Corfù, Zacynthus*, cum aliquot alijs minoribus in mari Ionio, *Cythera* inſula versùs oram Auſtralem Pelopōneſi, & inſulæ *Fine*, & *Moſcole* in mari Ægeo, & tandem arces *Suda, Spinalonga*, & *Grabuſa*, iuxtà oram Borealem *Cretæ* Inſulæ, quæ in horrendo bello ab *Ibrahimo* anno 1645. 24. annis geſto à Turcis occupata fuit, vti etiam *Cyprus*, Inſulæ Archipelagi maiori ex parte, *Peloponneſus*, & *Albania*, licet paulatim hæc ipſa ſibi armis vendicēt Veneti, qui interim fortalitia ſua ità muniunt, vt hoſtis haud facilè damnū inferre poſſit, præſertim per mare contrà ipſum ſe defendunt Inſula *Corfù*, & in Dalmatia habent Montes, Caſtella, & *Morlaccos*.

4 Videndi de hac Republica præter *Boterum, Bodinum*, & *Arniſæum* præceteris *Caſp. Contarenus, & Donatus Ianotius, Io: Cotouicus, Nicol. Craſſus, in duobus libellis de Rep. Venet.* Batauis excuſſis, & *Io: de Laët, & Geographi* paſſim, paruus liber Gallicus *Traitté de Republique de Veniſe*, poſt *Conringium, Phil. Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpublic par. 3. tit. 1.* Libellus Italus, cui tit. *Relatione della Città, e Republ. di Venetia*, *Geneuæ* 1672. in 12. *Amelottus de Houſſaia in hiſtoria Regiminis, & in Scrutinio originariæ libertatis Venetiarum*, anno 1681. italico ſermone *Coloniæ* editis.

5 Huius Reip. annui reditus habentur apud *Philipp. Honor. in Theſaur. Politic. par. 1. pag.* 125. & anonymum authorem apud *Io: Cotouicum in Synopſi Reip. Venetæ pag.* 321. *Iannotium de Rep. Venet. lib. 3. pag.* 267. ex quibus tranſcripſit *Caſp. Klock. lib. 1. de Ærario cap.* 13. vbi *Pellerus in obſ. Laurent. Beyerlink in Theatro Vitæ human. tom. 6. ver. reditus pag.* 25. *Reinffenbergium in Notis ad Boterum pag.* 225. *Oldenburger. d. par. 3. pag.* 43. 44. & 45.

6 Illiq; percipiuntur ex diuerſis vectigalibus, & tributis vini, olei, ſalis, carnis, tritici, ferri, molendinis, panerijs, mercium portorijs.

Deindè alius pecuniæ colligendæ modus Decimarum, quas tàm patritijs, quàm plebeijs ratione bonorum imponit.

7 Alius modus eſt, vt Patritij aliquot annis magiſtratum gratis gerant; præcipuosq; honores, qui in benemeritos conferri ſolent, pretio emant, prout ad reſiſtendum Turcicis Inſultibus, decretum anno 1668. vt quicumque ſolitos centum mille ducatos perſoluerēt, Patritiorum numero adſcriberentur, *Diarium Europæum par. 30. pag.* 109. Vel à particularibus argentum mutuò accipere, & ſæpiùs ſeruatum legimus ex *Bembo*, & *Sabellico* apud *Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ. 17. ord.* 1309.

8 Nunquàm verò tot modis nummos conquirendi vſam fuiſſe Remp. Venetam putat *Pellerus in add. ad Klock. d. c. 13. nu.* 11. quàm durantibus Turcicis bellis antè concluſam anno 1670. pacem, cum pro quolibet pileo Venetijs confecto ſoluebatur libra vna, tabacci monopolium triginta mill. ducatorum elocabatur, & cartarum eluſoriarum pretium in duplum auctum, ac octingenta millia ducatorum ſub vſuris cēteſimis mutuò ſumebantur, & ſex etiā ex præcipua Nobilitate eligebantur,

qui publicæ neceſſitatis ſubſidio adeſſent, aliosq; ità incitarent.

9 Præfati autem tradunt; omnium prouentuum Reip. Venetæ ad quatuor milliones 165000. duc. ſummam eſſe, ſimilitèr *Segethus de Princip. Ital. pag. 14.& 15.* reditus annuos tricies centenis aureorum millibus æſtimat, aitq; Vrbem Venetam reddere quotannis octingenta duc. millia, ſed *Comes Alphonſ. Luſchus in ſuo Compend. hiſtor. pag.*288. poſt Turcicum bellum putat, reditus tranſcendere quinque milliones: Ità incertè loquuntur, veriſsimum tamèn eſt, quod cecinit *Io: Ouvenus Epigr. lib.2. epigr.210.*

Vt mare nil niſi aquæ, Cælum nihil eſt niſi ſtellæ:
Sic ſunt Venetiæ nil niſi Diuitiæ.

10 Præfatus verò *Amelottus de Houſſaia in hiſtoria Regim. Venet. par. 1. pag. 110.* poſtquàm Militiam retulit, ità de reditibus inquit: *Il Ducato di Venezia, che comprende la Città dominante, e tutte l'Iſole, e parti del Vicinato, rende ogn'anno trè milioni di ducati, ſenza metter in conto la rendita del ſale, che fà ancora più di vn'altro milione di ducati. Il che fà circa dieci milioni di lire franceſi, che ſono quaſi vn teſtone Romano per lira: facendo il ducato di Venezia quaſi due teſtoni, e mezo, ò 50. ſoldi franceſi. Non pretendo quì di fare vna ſupputatione giuſta d'Aritmetica.*

La Marca Treuigiana, che è vn buon paeſe, rende per lo meno 280000. ducati.

Padoua, ed il ſuo territorio 400000. ducati.

Vicenza, ed il Vicentino 200000. duc.

Verona, ed il Veroneſe 260000. ducat.

Bergamo, ed il ſuo diſtretto 300000. ducati per lo meno.

Crema 160000., e forſe vn poco più.

Breſcia, ed il Breſciano 1200000. ducati, la cui metà è impiegata à mantenere l'Arſenale di Venezia.

Il Poleſino, altrimente il Contado de Rouigo, paeſe miſero 140000. ducati.

Il Friuoli Prouincia Grande 400000. ducati almeno.

Lo Stato di mare, che comprende l'Iſtria, la Dalmazia, e parte dell'Albania, colle Iſole di Corfù, Zante, Ceſalonia, Cerigo, &c. rende 800000. ducati.

Tutto ciò fà più di venti milioni di lire Franceſi. A che ſi deue giugnere le nuoue impoſizioni, che ſi moltiplicauano di giorno in giorno, le decime del Clero, la vendita di quantità d'vfficj, le confiſcazioni, ed in fine molti altri diritti conſiderabili. Di maniera, che il Senato riſparmia ogni anno molti milioni, quando è in pace, ſendo che la forma del ſuo gouerno l'eſenta da tutte le ſpeſe, che ſi fanno in ogni tempo nelli Stati Monarchici, doue regna la magnificenza. Egli è vero, che la Signoria di Venezia hà maggior biſogno di riſparmiare durante la pace, che alcun'altro Principe, non eſſendouene alcuno, à chi coſti tanto la guerra, che ad eſſa, che non è ſeruita, che à forza di danaro, e ſempre con poco affetto da quelli, che la ſeruono. Oltre, che queſte rendite ordinarie non li baſtano per ſoſtenere la guerra. Mà parimente, quando eſſa nõ l'hà, troua bene i mezi di ſupplire al difetto, ò con nuoui dazij, ò con vna taſſa ſtraordinaria delli Nobili, degl'Eccleſiaſtici, delli Cittadini, e dell'Arti, come altresì col vendere la Nobiltà à Popolari, la veſte di Procuratore, la ſtuola d'oro, e le cariche coſpicue à i Nobili ambizioſi, il che durante la guerra di Cambrai fece vna fiata entrare nello ſparagno la ſomma di 500000. ducati in otto meſi di tempo. Il Senato vende parimente la Cittadinanza a gli ſtranieri, i titoli di Marcheſe, e Conte a gli Nobili di Terra ferma, la libertà à Prigionieri, la grazia à Rei, e la licenza del ritorno à Banditi. Oltre ciò piglia ancora del danaro à due, ò trè per cento sù i Monti di pietà, come fece ſoura quello di Treuiſo nell'anno 1669., e coſtrigne i ricchi d'impreſtargliene, mà principalmente gli Ebrei, che ſono delle Spogne, che preme, quando vuole, minacciando di ſcacciarli alla minima reſiſtenza, che eglino fanno. Durante la Guerra di Candia quelli di Venezia ſolamente ſomminiſtrarono cinque, ò ſei milioni, e frà tanto cinque ò ſei ſettimane auanti la reddizzione della

la

la piazza, non laſciò di trarre ancora da eſſi vna ſomma riguardeuole, &c.

11 Reſpublica hæc magis bellicis inſtrumentis inſtructa eſt, quàm vlla alia in Europa, vt etiam tempore pacis exquiſitiſſimi fiant belli apparatus. Adſunt numeroſæ ſemper peditum, equitumq; copiæ, quæ vel in finibus, vel in præcipuis Inſulis præſtò ſunt ad quosvis hoſtium impetus excipiendos: Mare claſſibus eſt conſtratum. In Armamentario, vulgò *Arſenale*, magnus numerus triremium reperitur, tot, tàmq; diuerſa armorum genera paſſim non ſine ſpectantium ſtupore videre eſt, vt integris armandis exercitibus ſufficiant, tùm machinarum, & bellicæ rei magna copia, vt tradit *Auctor Manualis Politici lib. 3. cap. 12. num. 10. & cit. Amelottus de Houſſaia hiſtor. Venet. par. 1. à pag. 101.*

CAPVT XVII.

De Ærario Reipublicæ Genuenſis.

1 RECEDAT à cuiusvis boni Principis Aula *Macchiauellicũ* illud dogma, priuatos Ciues in Rep. diteſcere non debere, & appareat in hoc Politices campo pater patriæ *Cicero*, qui *ſingulorum*, inquit *3. de offic.*, *facultates, & copia, diuitiæ ſunt Ciuitatis*; hinc cẽſent ex modernioribus *Auctor in Dialog. Politicis, Geneuæ anni 1666. edit. p. 2. Dial. 7.*, maximè felicem eſſe Remp. Genuẽſem, quod Nobiles, & Ciues diuitijs, & opibus affluentes habeat, & quod hoc præter Reipubl. detrimentum, illis optimè concedi queat, vt cambijs, & fęnori operam dent; cum nemo Ciuium illorum ſit, qui non in conſeruationem ſuæ libertatis, vel vltimum obulum vellet impendere. Editus eſt libellus *Amſterd.* in 12. ſub tit. *Politiche malatie della Republ. di Genua*, vide etiam *Honorium* in ſuo *Theſ. Polit. in relat. Polit. Genuat.*, aliosq;.

2 Genuenſium dominium conſiſtit in *Liguria* in ora littorali, & in *Inſula Corſica* maris Tyrrheni, Sardiniæ proxima, vti & *Capraria Inſula*. Liguriæ caput, imò & Reip. ſedes eſt *Genua*, à recentioribus *Ianua* dicta, Vrbs ampla, Emporium Italiæ celeberrimum, locus ſanus, itemq; tutiſſimus iuxtà inſcriptionem, quæ in Cathedrali *Sancti Laurentij* Eccleſia legitur: *Ianus, Princeps Troianus, aſtrologia peritus, nauigando, ad habitandum locum quærens ſanum, dominabilem, & ſecurum, Ianuã, iàm fundatam à Iano Rege Italiæ, pronepote Noe, venit, & eam cernens, mare, & montibus tutiſſimam, ampliauit nomine, & poſſe.* Præcipuas habet Vrbes præter Genuam, *Albingaunum, Albintemelium, Brugnetum, Naulum, Sauonã, Serezanam.*

3 Omnium verò publicorum redituum curam Magiſtratus, qui dicuntur *Procuratores*, gerunt, vel etiam Miniſtri Corſicæ, triremium, & Patres communis vtilitatis. Procuratores percipiunt multos nummos, ex vectigalibus vini, appellationibus ſententiarum Rotæ, confiſcationibus, condemnationibus, & alijs iuribus, locis, ſignis, & ſyluis. Quorum ſummam aſcendere ad 428264. libras, ex quibus ſtationes militum, portus, dominia, & arces ſuſtentantur, teſtatur *Conringius* apud *Andr. Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par. 3. tit. 1. pag. 94. & 95.* Similitèr Comes *Alphonſ. Luſchus in ſuis compend. hiſtor. pag. 300.* ſcribit, Reip. ordinarios reditus aſcẽdere poſſe ad 500000. ducat., qui ex datijs, ſalibus, Dohanis, alijsq; gabellis percipiuntur.

4 Haud paruipendenda eſt ſocietas, ſeù Bancum S. *Georgij* tot Pontificum, ac Imperatorum priuilegijs inſigne, ac optimo ordine gubernatum. Solet enim tàm à priuatis hominibus, vel etiam inuitis, vel volentibus, ac exteris mutuo ſumere, quibus perſoluũtur graues vſuræ; Vndè tanta vis pecuniarum coacta eſt, vt Inſulam Corſicam, ac prædia publica omninò redemerint, *Bodin. lib. 6. de Rep. cap. 2. pag. 1041.* Ex quo theſauro hodiè Publicũ commodiùs, & particulares ditiores euaſerunt.

5 Ve-

5 Verùm Reſpublica hæc non adeò fertilem ſortita eſt agrum, vt alij *Lombardiæ* loci; frumenti tamen, vini, aliorumq; fructuum pro habitantium cõmodo ferax eſt; Genuenſes item magnum quæſtum faciunt ex mercatu ſericarum veſtium, quas in Septentrionem mittunt, & in cambijs, ac mutuis, quæ Ciues exercent, cum ſint in negotiorum arte, & commercio experti, vndè dicterium illud: *Genuenſis, ergò mercator, Rota Genuenſ. dec.* 139. *nu.* 10. Cõmercijs valdè proſunt etiam *Hebræi* ibi exiſtentes.

6 Hæc Reſp. ſemper habita fuit vna ex Italiæ clauibus ob vires maritimas, & bellicoſos Ciues, in arte militari, ac nautica peritos, qui in expeditione Terræ Sanctæ immortalem gloriam retulerunt, vndè à *Balduino I.* Hieroſolymæ Rege anno 1160. regionem in illa Ciuitate obtinuerunt, ac etiam ſuper Altare Sancti Sepulchri hãc meruerunt inſcriptionem: *Præpotens Genuenſium præſidium*; & in anno 1258. Venetum Ducem captiuum fecere in Vrbe *Gazæ*, & in anno 1337. Regni *Cypri* potiti fuerunt, captiuoſq; Regẽ, ac Reginam, *Genuam* duxere, quæ victoria cauſa fuit, vt maiori ſplendore Ducem vulgò *Doge* eligerent.

7 Habet præter 500. Germanos milites, decem Corſorum, ac tres leuis armaturæ copias pro Vrbis defenſione. Adſunt etiam 40. Tribuni à *Conſilio* quolibet anno electi, quorum ſinguli centum milites ex Ciuibus militiæ aptioribus ſelecti, qui omnes numerum 4000. militum faciunt, ac omni neceſſitati parent. Eòq; potentior habenda, cum viuat ſub valida protectione Potentiſſimi noſtri Catholici Regis Hiſpaniarum; Quod ſanè maximè Reipublicæ intereſt, cum proxima ſit *Mediolano*, & *Finalium* propugnaculis, eiuſq; Ciues plurimi poſt *Andream de Auria* ſemper militaribus curis propoſiti ſint, multoſq; Status, ac dominia poſſideant cum titulis *Principatus*, & *Ducatus* in hoc Regno Neapolitano, in Ducatu Mediolanenſi, alijſq; ditionibus Hiſpani Monarchæ.

CAPVT XVIII.

De Ærario Reipublicæ Lucenſis.

1 LVca, Ciuitas cum vndecim propugnaculis permunita, hodiè eſt Reſpublica libera, optimis Ariſtocratiæ legibus temperata, quæ duodecim millibus ducatorum à *Rudolpho I.* libertatem comparauit, ſi credimus *Sigonio de Regno Italiæ lib.* 4. *Caſtald. de Imp. quæſt.* 54. *n.* 13. *Bodin. lib.* 1. *de Rep. cap.* 9. *Ioſeph Ludou. dec. Lucenſ.* 36. *nu.* 18. alijſq;.

2 Huius Reipublicæ reditus ſatis magni ſunt, quorum magna pars ex vectigalibus mercium, in primis verò pãno, & ſerico. Cenſus ex carnibus, bonis mobilibus, dotibus, coniugijs ſummam pecuniæ valdè adauget: Frumento verò (cuius maior pars ex Etruria venit) nullum imponitur tributum; Eſtq; ibi Officium *Abundantiæ*, vbi pro centeno quinus datur nummus deponẽtibus ibi pecuniam. Habet hęc Reſpublica multa inſtrumenta bellica, ex quibus 30. hominum millia in bellum poſſint expediri; magis enim hic ſtatus, quàm vlla Italiæ regio frequentia incolarum abundat, adeò vt vltrà 18. millia militum in cenſum relata reperiantur, teſte *Philipp. Andr. Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl. par.* 3. *pag.* 103. *n.* 61. & 62.

3 Ad militiæ verò regimen ſex periti Commiſſarij à *Magno Conſilio* eliguntur; & ſex alij Conſiliarij, exterorum ibi venientium curæ inuigilant; trecẽtos milites experti valoris habẽt, quorum ducenti Ciues in octo acies diſtributi, qui ianuas, & mœnia Ciuitatis cuſtodiunt; centum verò exteri ſub Ducibus etiam exteris in Palatio publico, quibus ad Vrbis mœnia ſub pœna Capitis approximare prohibitum eſt. Habet quoque validam Stationem (ſiuè *Arſenalem*) bellicis tormentis munitam, ex quibus triginta hominum mil-

millia cum *ſclopis*, & octo millia cum *haſtis* armari poſſunt; præter arma, quæ Ciues domi conſeruant, iique ditiſſimi ſunt, ſed pro libertate ſanguinem, nedùm opes effunderent, teſte *Anonymo in Dialogis Politicis Geneuæ* editis *par.2.Dial.8.pag.746.& 747.*

4 Lucenſes deniq; libertati apprimè ſtudent, & quod magis eſt, nunquàm repertus eſt Ciuis ſuę Patriæ proditor, vt *cit. Author pag.735.* teſtatur, necnon *Dom. Aloyſius Manſi*, Patritius Lucenſis, ac de legali ſcientia optimè meritus, in *Epiſtola Dedicat. lib.1. ſuarum Conſultation.* his verbis: *Inconcuſſum perennabit Liberum Reipublicæ noſtræ Imperium, in quo Ciues tanquàm directionis, & Regni virga arctiſſimo inter ſe ſe amoris vinculo colligata quoslibet ciuilium ſeditionum impetus reddent inanes, & virtute in vnum conſpirante exterarum gentium vim, vel potentiſſimam eludent, &c.*

CAPVT XIX.

De Ærario Ducis Lotharingiæ.

1 Lotharingia latinis, *Lotreych* Germanis, Italis *Lorena*, regio, & Ducatus Galliæ Belgicæ, proprio Duci, qui *Nancei* reſidet, parens, de qua *lib.4. Itinerarij in Auguſtano itinere*:

Hac vbi fertilibus floret Lotharingia campis.

In duas diuiditur partes, in *Lotharingiam propriam*, quæ ad Ortum tendit, & in *Barrenſem Ducatum* ad Occaſum. Incolæ magnum percipiunt lucrum ex lapidibus, & vnionibus, quæ in Lotharingia inueniuntur; tùm verò ex vitris, ſpeculis, equis, quorum ingens venditur numerus, lana, manuaria opera, argenti fodinis. Dux inter alios reditus ſalinas habet, quæ ipſi prouentùm faciunt inſignem. Populo tributa, vt alibi, imponi non ſolent, ſed propter ſoli fertilitatem ter maiores ſolito percipit reditus, illiq; ex abundantia fodinarum, lignorum, pratorum colliguntur, teſte *Oldenburger in Theſaur. Rerump. par.3. pag.920.n.73.* vbi ex hac regione percipere 500000. coronatorum circitèr inquit, verùm ſexies centena millia librarum *Viginarius*, & *Boterus*, non vltrà, quàm quinquaginta millia, incertè teſtantur.

2 Dux Lotharingiæ eſt abſolutus Princeps, ſed ratione bonorum, quæ ab Imperio tenet, eiuſdem eſt membrum, ac ſeſsionem in Comitijs habet, ſed an Barrenſis Ducatus ad Regnum Galliæ pertinere debeat, an verò ad Imperiũ Germanicum, vide *Chifletium in Commentario Lotharienſi cap. 12., Herm. Conring. de Finib. Imp. Germ. lib.1.cap.5. n.50.& ſeq.& lib.2.c.27. Oldenburger. in Lymnæo Enucleato lib.3. cap. 15. & in addit. ad cap. 27. & 28. poſt 4. libr.* imò quando anno 1641. Lutetiam venit Carolus Lotharingus, ad Regem Galliæ dixit: *Domine, quia Maieſtas tua ità iubet, Ego ipſi venerationem exhibebo*, eiuſq; ſtatim oſculatus eſt manum; mox ad Rhiehelium Cardinalem, & ad Franciæ Cancellarium adſtantes; *Non exiſtimo*, inquit, *hocce facto Clientis obſequium edidiſſe*: Ad quæ Cancellarius: *Captioſa Cauſidici formula videris vſus*: Cui ex tempore Dux: *Non ſum Cauſidicus ego, nec vllus ex mea gente Leguleius vnquàm fuit; tu inſigne muneris eiuſmodi, forenſem togam adhùc geſtas*, *Chiflet. in cit. comment. Lothar. cap.20.p. 80.* Vide *Miniſter. Richelij par.1. pag. 632.& par.2. p.578.* licet hunc Ducatum Rex Galliç Lotharingo ademerit, ità vt feruente bello Germanico Imperatori contra Gallos præſtiterit arma, idem *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. d par.3. pag.921.n.74.* & hoc anno 1690. glorioſiſſimè obijt *Carolus Lotharingus* tot triumphis onuſtus, Inuictiq; Imper. *Leopoldi* Generalis armorum Præfectus.

CAPVT XX.

De Ærario Ducis Bauariæ.

1 Bauaria, regio Germaniæ perampla, & fertiliſſima, Regnum olim floren-

florentiſsimum Reges antiquitùs habuit, teſte *Marquardo Frebero de Origin. Palatin cap.* 12. & ità gubernatam vſq; ad *Arnulphi* Imperatoris tempora, ſcribit *Mercator in Atlante pag.* 252. Ducatus deindè titulo clara, ex qua familia exorta, & inde non tantùm aliç complures Principum, quaſi riuuli, enatæ, ſed multi Cęſares dati. Eius Dux eſt S.R. Imperij Elector, cuius dominio etiã ſubeſt Palatinatus ſuperior, ac primaria totius regionis, ac Principis pulchra ſedes *Monachium*.

2 Potentia inter Germanos, & theſauri opulentia vix vlli Principum cedit, quam vigili œconomia ex peramplis, ijsq; feraciſſimis colligit Prouincijs: Et profectò habet hic, vndè ingentem pecuniæ vim ſibi colligere poſſit; Vndiq; multa oppida, montes, hominesq; multos, exercet etiam mercatum cereuiſiæ, & ſalis, ac piſcatus; ex nitidis, & benè conſtitutis Ciuitatibus *Straubinga* ędificijs ſuperba, *Landisbuto*, vbi eminet turris altiſſima 443. pedum, *Monachio* Ducali ſede, *Burghuſia*, vbi Caſtellum *Salzæ* munitiſſimũ, *Ingolſtadio* illuſtri Academia, ex qua I. C. peritiſſimi *Hubertus Giphanius*, *Chriſtophorus Beſoldus*, & *Caſpar Manzius* prodierunt, *Oldenburgero* teſte in *Theſ. Rerumpubl. par.* 4. *tit.* 7. *num.* 12. & *pag.* 800. *n.* 9. & 10.

3 Cępit inter varios Scriptores doctiſſimos circà annum 1612. agitari illa quæſtio, *vtrum Electoralis dignitas Palatino Rheni competeret, an Duci Bauariæ?* Stant pro Bauaro Duce *Geuuoldus de S.R.I. Septemviratu cap.* 10. *per tot.* & *Vuindekius de Elector. cap.* 17. *p.* 50. Et pro Palatino *cit. Freberus*, vti ab initio ſententiam protulit *in Comm. Origin. Palatin. par.* 1. *cap.* 15. ità eiuſdem poſteà defenſor extitit *in Epiſtola reſponſoria de Electoratu S. R. Imperij Comitiuæ Palatinæ Rheni antiquitùs annexo, et cohærente*, aliaq; paribus vicibus ſcripta in lucem prodierunt: Vide latiùs *Lundorpium in tom.* 1. *Actor. public. lib.* 6. *Theatrum Europęum par.* 3. *à pag.* 712. *Freyberger in Germania perturbata*, & *reſtaurata par.* 3. *pag.* 86. *Pellerum ad Klock. de Ærario lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 212. *Oldenburger. in Lymneo Enucleato lib.* 2. *cap.* 8.

4 Hodiè verò, ne bellum ex bello creſceret, & pax Imperio reddi poſſet, hęc controuerſia ſopita eſt, atq; ex ſeptenario Electorum numero, (vt etiam annuimus ſupr. *cap.* 4. *n.* 18.) per *Inſtrumentum Pacis* octauus factus eſt Princeps Palatinus, qui ſeptimum votum poſt Brandeburgenſem Electorem pręſtat, ex *art.* 4. *d. Inſtr. Pac.* & ibi *Burgoldenſis in Diſcurſ.* 25. *par.* 1. Ad quorum officium, & poteſtatem pertinet, vt Imperatorem eligant, ſolemnitatibus in *Aurea Bulla* præſcriptis: Electoribus verò Eccleſiaſticis commune eſt, vt quilibet eorum dicatur *Archicancellarius*, Archiepiſcopus nempè Moguntinus per Germaniam, Archiep. Treuirenſis per Galliam, & Archiep. Colonienſis per Italiam, vide *Bernardum à Mallinckrodt in tract. de Archicancellarijs*, quamuis magna fuerit contentio inter *Moguntinum*, & *Colonienſem* in coronandis Regibus Romanorum, vndè prò, & contrà ſcriptum eſt, attamen in ſuffragijs præſtandis obſeruandum, quod

5 *Archiep. Moguntinus*, qui eſt *Decanus* Collegij Electoralis, Coelectores conuocat, eorumq; vota perquirit, atque ipſe vltimò rogatus ſuum promit, licet olim primus iure Decani votum ſuum protulerit.

Primùm igitùr votum dat *Treuirenſis Archiepiſcopus*.

II. *Colonienſis Archiep.*, qui eſt etiam Dux Vueſtphaliæ.

III. *Rex Bohemiæ* (qui eſt nunc Imperator Auſtriacus) *Pincerna*, qui *poculum* Imperatori præbet.

IV. *Dux Bauariæ*, qui eſt *Archidapifer*, & *pomum* præfert.

V. *Dux Saxoniæ*, *Archimareſchallus* affert *gladium*.

VI. *Marchio Brandeburgenſis*, *Archicamerarius* gerit *Sceptrum*.

VII. *Princeps Palatino-Neoburgenſis*, *Architheſaurarius* defert *Coronam*.

Vide

Vide *Gockel.deRegib.Europęis pag.* 534. *cit. Burgold. in Notitia rerum Romano-german.ad Inſtr.Pac., Oldenburger. in Lymnęo enucleato lib. 2. cap.* 4. ex quo hunc pæcedentiæ ordinem adijeiendum duximus.

Electores conducentes Imperatorem, itá incedunt cum inſignibus:

Treuir.

Brandeb.cum ſceptro, Bauarus cum pomo, & Palatinus cum Corona,

Saxo cum gladio,

Moguntinus : IMPERATOR : Colonienſis,

Bohemus.

Imperatorem conducentes ſine inſignibus, itá incedunt:

Brandeb. *Palatinus.*

Bauarus. *Saxo.*

Treuir.

Moguntinus : CÆSAR : *Colonienſis*,

Bohemus.

CAPVT XXI.

De Ærario Ducis Saxoniæ.

1 SAxoniæ Ducum hodiè varij rami, *Saxonia* autem ſtrictè ſumpta, ſeù propria, & Electoralis, prouincia eſt Germaniæ in Saxoniæ Superioris Circulo, cuius Dux eſt vnus ex 8. Imperij Electoribus; Prouinciæ vrbes ſunt *Vittemberga* (quæ primaria eſt,vt rectè cenſet *Æneas Syluius de ſtatu Europa cap.*24.), *Torga*, & aliæ; Prætereà ſubſunt etiam Saxoniæ Duci *Miſnia* Prouincia, & pars ampla *Thuringiæ*, ac *Luſatia* ſuperior, & inferior ab anno 1620. cum anteà fuerit Regni Bohemię pars, *Comitatus Mansfeldienſis* ex parte, & tractus *Abbatiæ Quedelinburgi*; Sed Luſatiam inferiorem, vti partes Thuringię, & Principatus Hennebergenſis nuper conceſſit Dux Elector Saxoniæ fratribus ſuis,vti videre eſt in Germaniæ Principibus ſuprà *cap.*4. *de Ærario Imperatoris.*

2 Titulus verò eſt huiuſmodi: *Ioannes Georgius S.R. Imperij Archimareſcallus, & Princeps Elector, Dux Saxoniæ, Iuliæ, Cliuiæ, & Montium, Landgrauius Thuringiæ, Marchio Miſniæ & vtriuſq; Luſatiæ, Burgrauius Magdeburgenſis, Comes Marcæ, & Rauensbergæ, Dynaſta in Rauenſtein, &c.*

3 Saxoniam Electoralem comparare ſolent cum aureo anulo, cuius gemmã *Lipſiam* vrbem conſtituunt, magnos enim reditus indè Sereniſſ. Elector percipit. Poſsidet nitidas, & lautas Ciuitates, inter quas *Dreſda*, *Miſnia*, *Freyberga*, & *Lipſia*, *Vittemberga* Electoralis Ciuitas, ac *Pleiſſenburgum*. Diues porrò eſt metalli fodinis; etiam in fluuio *Albi*, & *Mulda* aurum inuenitur, ac lapilli pretioſi; Inſupèr terræ celebres, cereuiſia, commercia pannorum fiſcum augent. Quæ potentia illuſtribus Vaſallis etiam nobilitatur, inter quos ratione Territorij ſunt Comites *Schuuarzburgenſes*, *Solmenſes*, vt & Comites *de Barbn.* qui coram Dyeaſterio, quod ſingulo trimeſtri ſpatio *Vittẽberga* celebratur, in certis cauſis comparere tenentur, *Andr.Oldenburgerus in Theſ.Rerumpubl.par.*4. *pag.*825. 826.*n.*16.17.*&* 18.

CAPVT XXII.

De Ærario Ducis Palatino-Neoburgenſis.

1 NEoburgum, quod & *Nouacaſtra*, multiplex Vrbs Germaniæ, præcipua autem eſt in Circulo Bauariæ ad Danubium, Sedes Seren. Ducis Neoburgenſis è familia Bauarica, de qua *lib.*4. *Itinerar.*

Intramus Boij præclaram Principis Vrbem,

Indigenæ Ciues, quã Nouacaſtra vocãt.

In qua turrigeris extructa mœnibus arces;
Priſcorum ſuperant amphiteatra Ducum.
Multaq; diuerſis monſtrant animalia formis,
Quæ vix ſub noſtro dixeris eſſe Polo.

2 Ei quoque ſubeſt *Iuliacenſis Ducatus* prouincia Germaniæ inferioris inter Rhenum ad ortum, cuius primaria eſt *Iuliacum*, Vrbs permunita cum arce fortiſſima, quæ pluries capta fuit, tandem ab Hiſpanis reddita Duci Neoburgenſi virtute pacis Pyrhenæorum anno 1660. Et ex hac Iuliacenſi hæreditate obuenit *Montenſis*, ſeù *Bergenſis Ducatus*, prouincia Germaniæ in circulo Vueſtphaliæ iuxtà Rhenum. Eius primaria vrbs eſt *Duſſeldorpium*, benè munita, ibiq; Ieſuitarum Collegium pulchrè extructum, ac diues Seminarium pro pauperibus ſtudioſis, ac Sereniſſ. Dux Neoburgenſis aulam habet amœniſſimam, quam ornant Nobiles eruditi. Eſt etiam *Lauginga* ad Danubium totius Palatinatus iunioris, ſiuè Neoburgici gemma, ex qua ortus *Albertus Magnus*.

3 Palatinatus inferior, ſeù Rheni, prouincia eſt Germaniæ pulcherrima à Rheno fluuio bipartita ſub dominio Electoris Comitis Palatino-Neoburgici, à qua anteà poſt Bohemiæ motus eiectus fuerat, ſed *pace Monaſterienſi* recepit Palatinatum inferiorem, & octauus Elector S.R.I. Architheſaurarius conſtitutus fuit, Bauaro Duce ſuam dignitatem retinĕte. *Inſula* Rhenenſis Palatinatus pertinent etiam ad Electorem; Et *Schonbornerus lib.1. Polit.* notat Cõſuetudinem in tractu Syluæ *Ottonis*, cuius vigore bona illorum, qui poſt 25. ætatis annum matrimoniũ non inierunt, fiſco cedunt. Fertilitas, diuitiæ, & magnus vaſallorum numerus Sereniſſimum Electorem reddunt formidabilem. Exorto deindè bello Gallo-Hollãdico ann. 1674. Rex Galliæ, Seren. Electoris affinis, fines Palatinatus miſerrimè per *Turreninum* deuaſtauit, nunc autem in dies reparatur, proùt teſtatur *Phil. Andr. Oldenburgerus in Theſauro Rerumpubl. par. 4. à fol. 1052.* & videndus *Iacob. Andreas Cruſius in tract. de Iure Poëdriæ S.R.I. Electorum, necnon Sereniſſ. Domus Neoburgicæ, Francof. 1677. in 4.* & eruditus *Andreas Ioſeph Gizzius in ſua Trutina hiſtorico-Politica, & Iuridica*, in qua Rationes Præcedentiæ *pro Sereniſſ. Neoburgenſi Celſitudine cum Republica Hollandica* ponderantur, Neap. edita anno 1670. licet alia eiuſdem *Gizzij* allegatio edita anno 1660. *pro Sereniſſ. Duce Parmenſi contra Legatum Neoburgenſem* legatur apud *Conſ. Altimar. in obſer. ad Reg. Rouit. conſ. 84. to. 1.*

4 Sereniſſimus Dux Palatino-Neoburgicus *D. Philippus Gulielmus* hoc vſus eſt titulo: *Philippus Vuilhelmus Dux Neoburgenſis, Comes Palatinus Rheni, S.R.I. Architheſaurarius, & Princeps Elector, Dux Bauariæ, Iuliaci, Cliuiæ, Montium, Comes in Veldenz, Sponhaim, Marchia, Rauensberg, & Moers, Dominus in Rauenſtein, &c.* Aulam valdè magnificam habet, Miniſtrosquè doctiſſimos, inter quos emicuit *Caſpar Manzius*, qui *Centuriam Deciſionum Palatinarum, ſeù rerum in ſupremo Dicaſterio Neoburgico iudicatarum*, in lucem dedit; & Sereniſſ. Principes filij benè in ſpem illuſtris gloriæ educantur, quorum vnum vidimus, dum in hanc Neapolis Vrbem adueniens, paruo dierum interſtitio hoc anno 1690. moram fecit: & Sereniſſima filia *Maria-Anna* nũc etiã cum noſtro Auguſtiſſimo Hiſpano Monarcha CAROLO II. deſponſata fuit, cui felicem prolem à Superis enixè precamur; De quibus fauſtiſſimis nuptijs, *P. Iacob. Lubranus Soc. Ieſu*, nouus *Martialis* Parthenopæus, in egregijs *libris Epigrammaton, lib. 9. Epigr. 83.* ità cecinit:

Libemus Horis, Gratijsq; libemus.
Hiſpana nupto Regna Carolo, *iàm ſpem*
Iubent redire fluctuantibus Mundis.
Felicitas ſi ſera, gratior votis.
Defloruere Lilia, vt ferax. Regum
Pietas decora Coniugis Palatinæ

Non

Non defuturam pariat vberem meſſem:
Benigniore Heroides Neoburgæ
Naſcuntur aſtro, & Auſtrio parant Cælo
Martes triumphis auſpices, Iones Aris.

CAPVT XXIII.

De Ærario Marchionis Brandeburgenſis.

1 BRandeburgum, ſiuè *Brennoburgum*, Vrbs eſt in media Marchia, totius Prouinciæ ſummum, & inappellabile iudicium, vt & Sereniſſ. S.R. Imperij Elector Brandeburgicus, & Archi-Camerarius, antiqua ortus Domo, Regibus, ac Cœſaribus ſanguine iunctus, de qua familia, vide *Ioannem Lymnæũ*, Conſiliarium quondam Brandeburg. March. in *Anſpach*, & Iuris publici Coryphęum, *lib. 3. cap. 8. per tot.* ibiq; *Oldenburger.*, eiuſq; præeminentia *Cruſium de Iure Praced. lib. 4. cap. 11. Spenner. in Sylloge Genealog.* & *Cernitium in tract. de Elect. Brandeb.*, itemq; *Reinerum Reineccium in tract. de familia Brandeburgica.*

2 Omnium ferè Electorum hic potentiſſimus, cuius dominio ſubſunt hæ Prouinciæ, *Marchia* ſcilicèt *vetus Brandeburgica, noua,* & *media, Boruſſia,* ſiuè *Pruſſia Ducalis, Pomerania* vlterior; *Ducatus Croſſenſis* in Sileſia, *Ducatus Magdeburgenſis, Principatus Halberſtadienſis,* & *Mindenſis, Comitatus Rauenſbergenſis,* & *Marchia*, cum *Ducatu Cliuenſi,* & parte *Voitglandiæ.* Vndè in Comitijs, harum ratione habet quinque vota, *Vveſſelingius in Aurifodina, vet. March. Brãdeburg. pag.* 1032. Cuius Electoris titulus in Tractatu pacis Brandeburgo-Polonicæ ann. 1657. apud *tract. hiſtoriæ Thulden. 4. par. contin. pag.* 275. ſic habetur: *Fridericus Vvilhelmus Marchio Brandeburgenſis, Sacri Rom. Imperij Archicamerarius, & Princeps Elector, Magdeburgi, Pruſſiæ, Iuliæ, Cliuiæ, Montium, Stetini, Pomeraniæ, Caſſubiorum, Vandalorumq;, nec non in Sileſia Croſnæ, & Carnouiæ Dux, Burgrauius Norimbergenſis, Princeps Halberſtadij, & Mindæ, Comes Marcæ, & Rauensburgi, Dominus in Rauenſthein.*

3 Eius potentia in militaribus maxima eſt, propugnacula itidem habet egregia. Reditus ditiſſimi quotannis proueniunt ex fundis proprijs, & mancipatis, ex lignis, ſyluis, venationibus, ex pedagijs mercatorum, nundinas *Francofurtenſes,* & *Norimbergenſes* frequentantium, & tributis, vndè nil mirum, quod aulæ ſint ſplendidæ, & pulchertimæ. Habet ingentem vaſallorũ numerũ, qui tẽpore pacis ad publicas ſolemnitates tenentur ſe ſiſtere, & tempore belli ſimilitèr ſeruitia feudalia præſtare; Regiones inſupèr ſunt valdè populoſæ, ex quibus magnum equitũ, peditumq; numerum legere poſſunt, vt habetur in *Itinerar. Germ. Polit.* apud *Philipp. Andr. Oldenburger. in Theſaur. Rerumpubl. par. 4. pag. 877. nu. 5. & pag. 1063. n. 8.*

CAPVT XXIV.

De Ærario Ducis Brunſuuigo-Luneburgenſis.

1 INter eas Principum ſtirpes, quibus hodiè Germania nititur, Sereniſſ. hanc Domum *Brunſuuicenſem*, antiquitate, nobilitate, ac potentia illuſtrem pronunciat *Iac. Andr. Cruſius in tract. de Praeminent. lib. 4. cap.* 10. Nomen ſumpſit hic Ducatus à *Brunſuuiga*, inter quam Ciuitatem, & ipſos Seren. Duces, hi pro ſubiectione, illa pro libertate, diù contentio fuit; *Lymnęus* illam Ciuitatem in opere ſuo *de Iure publ.* Imperialibus Vrbibus accenſet, proùt facit *Mich. Ant. Baudrand. in Lexic. Geograph. tom. 2. fol.* 333. Quid verò pro ſe Ciuitas afferat, videre eſt apud *Philipp. Knipſchildium de Iure, & Priu. Ciuit. Imper.* Contra, quid Duces, legatur *Oldenburgerus in Lymneo enucleato lib. 3. cap. 7. n. 4.* qui etiam è numero illarum expunſit, dum anno 1671. Duces ipſi hanc Ciuitatem hæreditariam, & Prouincialem vi, & armis ad debitã

redegerunt obedientiã, vndè & paruũ illud Scriptum Politicum, cui tit. *Fatum Ciuitatis Brunſuuicenſis*, teſte eodem *Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl, par.4.pag.*1107.*n.*36.

2 Subeſt etiam Ducibus Brunſuuicẽſibus, *Lunæburgenſis Ducatus*, Prouincia in Saxonia inferiori, cuius caput *Lunæburgum*, vrbs ampla, & ædificiorum magnificentia, rerum copia, ac ſitu munitiſſima, & ferè ſui iuris; Comitatusq; *Diepholtenſis*, *Daneberga*, & *Hoya*. Horum Ducum potentia inſignis redditúr ex probè munitis Vrbibus *Guelpherbyto*, *Brunſuuiga*, *Giſhornia*, *Lunæburga*, ex metalli fodinis, magno Nobilium Vaſallorum numero, qui in caſu neceſſitatis equeſtribus armis ſeruitia præſtare adſtringuntur; *Brunſuuigæ* autem occupatio Seren. Duci magni conſtitit, præſidiumq; perpetuum, quod ibi alitur, ſingulis menſibus non paruam ſummam abſorbet, ſubditiq; hac ratione non exiguum ſuſtinent onus; teſtis eſt locupletiſſimus præfatus *Oldenburgerus in d.Theſaur. Rerumpubl.par.*4.*à pag.*1067.*cum ſeqq.*

3 Præcipui huius Vrbis prouentus conſtant ex calce in monte *Calcario* Lunæburgæ exiſtente, mercimonijs, quibus promouendis domus quædam mercatoria, *Albonio* ponti ſuperſtrato vicina, ibi viſitur, præ primis verò ſale, & exindè veteres dotes eius tribus vocabulis *MONS, PONS, FONS*, expreſſiſſe teſtatur *Zeillerus in Topographia Ducatuum Brunſuuic.*, *& Lunæburg. pag.*147. Et adhùc *Lunæburgæ* hi verſiculi leguntur, Salinarum ingreſſui adſcripti:

Ecce Salinarum largiſſima dona coquuntur,
Gratuita hìc Summi de bonitate Dei.
MONS: FONS: PONS: tua dona Deus! de pectore creſcat
In noſtro pietas, nec minuantur opes.

ſed quo tempore inuẽti fuerint hi fontes Salinarum, adhùc in incerto manere poſt alios inquit *Pellerus ad Klock. lib.*2.*de Ærar.cap.*9.*n.*18.

CAPVT XXV.

De Ærario Ducis Holſatiæ.

1 Familia Ducum Holſatiæ diuiditur in Regiam, & Ducalem *Holſatiam*. Ducalis rursùs in *Gottorpinam*, & *Sondeburgicam*; De qua *Cruſius de Præced. lib.*4.*cap.* 14. *Oldenburger. in Lymnæo Enucl.lib.*3.*cap.*12. *Holſatia* Prouincia eſt in Saxonia inferiori, partim Regi Daniæ ſubiacet, & partim Duci Holſatiæ Sleuicenſis, nempè *Chilonium*, *Lunda*, *Heyda*, *Oldenburgum*, *Bordesholmia*, aliaq; Oppidula. Anno 1660. Dux Holſato-Gottorpicus concluſa inter duas Septentrionales Coronas pace plenum dominium In *Ducatum Sleuicenſem* accepit; *Sleſuicum*, Ducatus metropolis eſt magis longa, quàm larga, vbi ad ſinum maris Balthici inſignis Portus, ibiq; Sereniſſ. Dux magnum vectigal quotannis recipit. Sedes ibi eſt Ducum ordinaria in ſplendida arce *Gottorpienſi*.

2 Reditus annui potentiſſimi illius Ducis ad 5. auri tonnas pertingere ferunt; potentia verò vel inde illuſtris eſt, quod ditiſſimos habeat Nobiles, & ſitu loci maritimo commodiſſimo magnas diuitias quotannis à ſubditis colligat, *Chilonium* commercijs florentiſſimum ad mare Balthicũ, & ſingulis annis ibi conuentus Prouinciales celebrantur; teſte *Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl. par.* 4.*pag.* 1158. *& ſeqq.*

CAPVT XXVI.

De Ærario Ducis Vvirtembergenſis.

1 Comites Vvirtembergenſes anno 1495. à Maximiliano I. (cuius hac de re diploma extat apud *Hortlederum lib.*3. *de cauſis belli Germ. cap.*1. *pag.*610.*& ſeqq.*) Duces creatos fuiſſe, qui tamèn ante Ducalem hanc dignitatem, *Ducatu Teccenſi* inſignes fuere,

re, ſcribit *Iac. Andr. Cruſius in tract. de Præcedent. lib. 4. cap. 13. n. 2. & 3.* latiùs *Philipp. Andr. Oldẽburger. in ſuo Lymnæo Enucl. lib. 3. cap. 26. & in Theſauro Rerumpubl. par. 4. à pag.* 1166. cum hoc titulo: *Vuilhelmus Ludouicus Dux Vuirtembergiæ, & Tecciæ, Comes Mompelgardiæ, Dominus in Heldenheim, &c.* *Vuirtembergenſis* autem *Ducatus*, regio eſt ampla Germaniæ in Sueuia, nomen habens à *Vuirtemberga*, arce vetuſta, cuius caput, & ſedes *Stutgardia* ſita in agro ad amplitudinem conſita. A *Stutgardia* 4. milliaribus Germanis in meridiem diſtat *Tubinga*, Vrbs culta, & Academia celebris: Itemq; *Schorndorffium* adeò munitum, vt *Martin. Cruſius in Annal. Sueu.* crediderit, illam vrbem eſſe inexpugnabilem.

2 Figura latè patentis Ducatus Vuirtembergici eſt ferè circularis, quæ ſexaginta oppida, mille arces, ſexcentos quinquaginta pagos, & quatuordecim Abbatias circitèr includit. Sereniſſimus Dux quotannis ingens vectigal ex vino percipit. Colles amœniſſimi vbiq; in hoc territorio, ſegetes, & vineta obſeruantur. Abundant porrò Ditiones *Vuirtembergicæ* hominibus ſat bellicoſis. In hoc Ducatu ampliſſimum territorium habet, interitu Ducum Sueuiæ, & Comitum, partim ſucceſſione, & connubijs, partim armis, partim etiam emptione; latè *cit. Oldenburgerus in d. Theſ. Rerump. par. 4. à pag.* 1167. *& ſeqq.*

CAPVT XXVII.

De Ærario Marchionis Badenſis, Haſſiæ Landgrauij, & Ducis Megapolitani.

1 BAdenſis Marchionatus in Sueuico Circulo Germaniæ, magis abundat vino, quàm frumento, piſcibus, lignisq; diues, vt nihil deſit huic regioni, quod ad vitæ neceſſitatem, & commoda pertinet. Ciuitas *Bada*, ſiuè *Baden* ad pedes excelſi montis ſita eſt; Altera Vrbs primaria huius Marchionatus eſt *Durlachum* in planitie ad mõtis radices, vbi Palatium Principis valdè magnificum. Hoc titulo vti ſolet: *Fridericus II. Marchio Badenſis, & Hochbergenſis, Landgrauius de Souſſenberg, Comes de Sponheim, & Eberſtein, Dominus de Roselen, Badenueiler Lohr, & Mahlberg, &c.*

2 *Haſſia* Prouincia eſt itidem Germaniæ in Circulo Rheni, cuius Principes *Landgrauij* dicuntur, ſubetatq; anteà tribus Landgrauijs, ſed deficiente *Landgrauio Marpurgenſi* ſine prole, *Caſſelenſis Landgrauius* maiorem ditionis partem conſecutus eſt, cui ſubſunt *Haſſia* propria, vbi *Caſſela* cum aliquot alijs ditionibus, hoc titulo: *Carolus I. Landgrauius Haſſiæ, Princeps Hersfeldiæ, Comes Cattimeliboci, Deciæ, Ziegenhaina, Hiddæ, Schaumburgi, &c.* Territorium eſt ſatis fertile, & munimenta adeò valida poſſidet, vt facilè cum vicinis Imp. Statibus certare poſſint: *Caſſelia* Vrbs valdè munita, & *Smalcadia* diues ob artem ferri fabrilem, magni etiam quotannis reditus in fiſcum inde deueniunt.

3 *Megapolitanus Ducatus*, Prouincia Germaniæ ſatis ampla in Saxonia inferiori, duobus ex eadem familia Principibus ſubeſt, pars nempè Orientalis *Duci Guſtrouienſi*, ità ex eius primaria dicto, & pars Occidentalis *Duci Schuuerinenſi*, ab eius præcipua Vrbe denominato. Huius Ducatus *Megapolitani* territorium valdè eſt fertile frumenti, lignorum, piſcium, & ſimilium: Potentia verò horum Ducum ſatis valida, ſi modò mutua concordia illam vnit, vt latiùs teſtatur *Oldenburger in Theſauro Rerumpubl. par. 4. à pag.* 1236. *cum ſeqq.*

CAPVT XXVIII.

De Ærario Ducis Sabaudiæ.

1 SAbaudiæ Dux, Princeps paritèr Germaniæ, quòd olim ad Comitia Imperialia vocati ſolebat, & Italiæ, quod plurima loca, & ingentes opes in

hac

hac poſſideat regione, paucíſq; ſanè Italis Principibus ſplendore,& potentia cedit;Si enim familiam reſpicimus, ea per 600.,& quod excurrit annos rerum eſt potita, in inſigniis ſuis *Saxonicã Corollam rutaceam* præferens, diuerſiſq; temporibus cum ſummis Principibus connubio iuncta; Si dominium, illud peramplum eſt, conſiſtens in *Sabaudia propria*, & *Pedemontium Principatu*, cui iunctus eſt *Salutiarum Marchionatus*, totiuſq; regionis caput eſt *Auguſta Taurinorum*, vbi etiam Ducis ſedes. Videndi *Lambertus Vander Burchius in deſcript. Reip. Sabaud.* alijquè.

2 Præter eas Prouincias ius quoque ſibi competere aſſerit in Vrbem *Geneuenſem*, *Achaiam*, *Regnum Cypri*, & *in Marchionatum Montisferrati*, de quo pro ipſo Duce magnus ille Iurecons. & Sabaudiæ Senator, ac decus *Antonius Faber* longam compoſuit *Conſultationem* ſub tit. *de Montisferrati Ducatu contrà Seren. Ducem Mantuæ, & Iac. Menoch. conſ. 1. vol. 1.* Vndè titulum habet *Celſitudinis Regalis*, atq; ex ſententia Senatus Sabaudiæ, Pedemontis, & Niceæ, conſtituit, vt in poſterum in publicis actibus hic ordo exprimeretur: *Victor Amadeus, Dei gratia, Dux Sabaudiæ, Cabaleſij, Aoſte, Geneuenſis, Montisferrati, Princeps Pedemontij, Marchio Salutij, Comes Geneuæ, Romontis, Nicæ, Aſti, & Tendi, Baro Vallium, & Foſſigni, Dominus Vercellæ, Marchionatus Cetei, Oniglia, & Mari: Marchio Italiæ* (quod inde eſt, quoniam poſſidet principaliores aditus Italiæ, nempè *Iuream, Suſam, & Nicam*) *Princeps, & Vicarius perpetuus Sac. Rom. Imperij, Rex Cypri, &c. Lymnęus de Iure publ. lib. 3. cap. 22. n. 13.*

3 Regio quidem ampliſſima eſt *Pedemontana*, fœcunditatis Inſubriū particeps, & multò locupletior Sabaudia, quæ ferè montuoſa eſt, & non adeò ſterilis vti ab *Anonymo in diſc. de Princip. Italiæ* fertur, ex *Gothofredo in Archontol. Coſm. par. 1. pag. 48 1. nu. 8*; *Leandro Alberto in deſcript. Italiæ pag. 384*, *& Geographis* paſſim colligere licet. Quinimò fertilitas illa conijcitur ex Principis redditibus, qui annuatim aſcendunt ad 800000. coronator. iuxtà *Authorem de Principat. Ital.* apud *Oldenburgerum Theſ. Rerumpubl. par. 2. pag. 1070. num. 183.* ſiuè ad quingenta aureorum millia, vt ait *Boterus in relat.* quem ſequitur *cit. Vander. Burchius in Deſcript. Sabaud. à pag. 301. ad pag. 312.* quo non relato, idem tranſcripſit *Klock. de Ærar. lib. 1. cap. 16.* Et aſcendere ad milionem circitèr, & ad maiores reditus iuxtà vrgentes neceſſitates, teſtatur *Comes Alphonſ. Luſchus in compend. hiſtor. pag. 308.* Ex vectigalibus ſalis, mercium, & ſimilium, confiſcationibus bonorum, compoſitionibus delictorum, augmento ſubſidiorum, & Cenſualibus, qui vulgò *Tagliabeli* dicuntur, hi homines de ſuis bonis diſponere non poſſunt, niſi pendant aliquam pecuniæ ſummam Ducis arbitrio; & tributo, quod pendunt *Iudæi*.

4 Ad Vires Sabaudiæ Ducis quod attinet, potentiſſimus ille exiſtimatur, & poſſè 30000. peditum è ſuis Principatibus ære Itali putant, & ſi *Botero*, & *Luſcho* credendum, habet 7000. Nobiles, ſiuè feudatarios, pluresq; arces, inter quas *Nicęa*, & *Villafranca* ad littus maris, *Taurinum*, *Aſti*, *Salutia*, *Vercellæ*, *Carmagnola*, & *Montmelianum*, habetq; ſuas etiam triremes inſtructas. Prætereà Dux imperat Montibus, qui ſunt Italiæ, & in primis Ducatus Mediolanenſis, claues, atq; hinc illa Ducis authoritas in Italia, & apud Reges Hiſpaniæ, & Galliæ, veluti potentiores vicinos, Sabaudiæ Principes variam fortunam experti ſunt, & dum hæc ad Cleanthis lucernam elucubramus, ad Martis fulgur armorum ſtrepitus Italiæ aures penetrat, & præſens bellorum æſtus, quo Sabaudia fluctuat, Hiſpanorum tamen validiſſimis ſuffulta armis aduersùs Gallos, viriliter ſubſtinens, fœcundum dicendi præberet campum, ni calamum legalis militia aliò reuocaret.

CA-

CAPVT XXIX.
De Ærario Magni Ducis Etruriæ.

1 MEdiceorum familia,antiquiſſima origine illuſtris, ex Græcia diffuſis per Italiam radicibus Mediolani glorioſè floruit, Florentiæ fundauit perpetuitatem, qua olim in Republica ad ſummos honorum gradus ità fuit euecta, vt in anno 1464. *Coſmus Medices* inter Italiæ Heroes magnus decoratiſſimam in eius tumulo meruerit inſcriptionem: *Decreto publico Patri Patriæ*; quique ex *Petro* nepotes vidit *Laurentium*, & *Iulianum*, qui poſteà admirabili ſorte geminos Pontifices *Leonem X.* & *Clementem VII.* genuerunt, de quibus videas *Paulum Iouium lib.3.* vbi alia de hac gẽte Heroũ *Elogia* exhibet, *Angelum Politianũ in Epigr.& hiſt.de Pactiana in Laurent., & Iulian.*, totamq; *Mediceam gentem Coniuratione*, aliosq;; Tandem imperium anno 1531. obtinuit *Alexander*, auctoritate Aug.Imp. Caroli V. Auſtriaci, ſui ſoceri: ſed *Coſmus* primus fuit, quem Pius V.Pont.Max. à Ciuibus Florentinis Ducem electum, *MAGNVM DVCEM ETRVRIÆ* anno 1569. addita Corona Regia nominauit, *Gothofred.in Archont.Coſm p.1.pag.*508. *Honuphrius in vita Pij V.p.* 437. cuius inaugurationis cęremonias refert *Modius Pandect.triumph.tom.1.lib.4.n.27.p.191.& 192.* & poſt *Franciſcum* ſucceſſit eius frater anteà Cardinalis *Ferdinãdus I.*, hunc filius *Coſmus II.*ſequutus eſt, hũc *Ferdinandus II.* qui Principiſſam Vrbinatem *Victoriam* vltimi Ducis ex *Claudia Medicea* vnicam filiam matrimonio ſibi coniunxit, & reliquit luminaria duo, *Coſmum* M.Ducem,& *Franciſcum Mariam* nunc S.R.E. Cardinalem perexcelſum, ac generoſum Heroem: *Coſmus* verò huius nominis III. omni æuo glorioſiſſimus nùnc regnans ex Sereniſſ. *Margarita Aurelianenſi* genuit Magnũ Principẽ *Ferdinandũ*,veræ magnanimitati, ac maiorum imperio natum, cum *Anna Violante Bauarica* feliciſſimè deſponſatum, ac Principem *D.Gaſtonem*,in quo præter animi virtutes egregias, innata illa Mediceorum in literas, & literatos viros propenſio liberalitèr viget. Videas huius inclytæ progeniei ſtemmata apud *Comitem Luſcum in comp. hiſt.pag.*308. *Rittershuſiũ, Spennerum, Henningeſium,& Ant.Albitium* Florentinum *in Genealogijs*, &c.

2 Sereniſsimus *Coſmus III.* verè Magnus Dux (cuius ardens, & viuida virtus breui Elogio explicari nequit, cum immortalibus monumentis certam ſpem æternitatis expectet) felicitèr nunc rerum potitur, cum hoc titulo: *Coſmus III. Dei gratia, Magnus Dux Etruriæ VI. Florentiæ, & Senarum Dux VII. Comes Petiliani, Princeps Capiſtrani, Portus Ferrarij in Ilua inſula, Caſtilionis Piſcariæ, & Igilij inſulæ Dominus, Sacræ Militiæ Sancti Stephani Magnus Magiſter, &c.* vt legitur in Priuil.elargito *Io:Ant.Magino* prò ſuo opere *Deſcript.Italiæ*; Eſt abſolutus,ac ſupremus Dominus Magni Etruriæ Ducatus; Qui in Dominium *vetus*, & *nouum* diuidi ſolet, quorum illud antiquam comprehendit *Remp. Florentinam*, & *Piſanam*, cum *Volaterris*, *Aretio*, *Piſtoria*, *Cortona*, *Monte Politiano*, *Monte Alcino*, *Colle*, celebri *Liburni portu*, ac *portu Argoo in Ilua Inſula*;hoc verò intelligitur de *Senenſi Republica* (quam Catholici Regis Hiſpaniç clientelari beneficio habet, *Forſtnerus in Not.Pol.ad 4.Tacit.Ann.c.17.n.4.* exceptis *Herculis portu*, *Telamone*, *Orbitello*,& *Plumbino*, quæ etiamnùm retinent Hiſpani, quibus meritò ſemper ſe officioſum præbet Ser. M.Dux) cum *Pientia*,*Suana*,*Clufio*, *Maſſa*, & *Roſſeto*, necnon Inſulas *Planaſiam*, *Gorgon*,*Igilium*, *Giánutum*, & *Montem Chriſti* in mari Tyrrheno;*Statum S.Floræ*,familiæ *Sfortiadum*,poſteà in feudum inueſtitũ, *Comitatum Petiliani*, & *Sorani*, cum arce munitiſſima, à familia *Vrſinorum* emptum; Et in Dominio Ianuenſi *Statum Pontremulenſem*, ſeù *Lunigiani*, aliaq; feuda, ab illis de *Malaſpina* empta; Multos quoque reditus habet

in *Hiſpania*; in Ducatu *Mantuano*, ob dotalem reſtitutionem Catharinæ; in Statu *Vrbini*, ob dotem præfatæ Vrbinatis Principiſſæ Victoriæ; tria *Romæ* magnifica poſſidet Palatia; ac pariter in hoc *Regno Neapolitano, Principatum Capiſtrani*, aliaq; oppida cum varijs reditibus habet: Qua occaſione Sereniſſ. Celſitudinis ſum Aduocatus (ſi ità loqui fas eſt, cui me obſequioſiſſimum Clientem profiteor) eiuſq; tueor intereſſe in plurimis cauſis, cum aſſiſtentia iàm mei *Dom Ioſephi Andreoni I.C. Lucenſis*, non minùs legalis ſcientiæ peritia, quàm animi candore optimè præditi, mox ob eius ex hac Vrbe Neap. diſceſſum, mei *Dom. Michaelis Hieronymi Catanei Florentini* I.C. peritiſſimi, doctrina, ac morum ſuauitate ſummè laudandi, in hoc Regno Ser. Celſitud. Generalis Procuratoris.

3 Caput, & Sedes Ducalis eſt *Florentia*, Vrbs ampla, ambitu ſuo 6 milliaria, ac ſupra 90000. incolarum continens, totius Italiæ florentiſſima, ac Europæ pulcherrima; hinc, quemadmodum Venetiam *diuitem*, Mediolanum *magnum*, Genuam *ſuperbam*, Bononiam *fertilem* Rauennam *antiquam*, Neapolim *nobilem*, ità *Florentiam*, tanquàm florem, atq; pulchritudinem Italiæ Florentiam *bellam* eſſe nominatam, *Hentznerus in Itiner. pag.* 520. perhibet; & in honorem huius Vrbis veriſſimum prolatum notat à *Carolo Archiduce Auſtriæ*, Ferdinandi I. Imperatoris filio, *Lanſius in Orat. pro Germ. eam Ciuitatem tantùm diebus feſtis, & ſolemnibus monſtrari debere*, vti ſcilicèt pretioſæ veſtes in magna pompa, & feſtiuitate indui ſolent; cuius deſcriptionem videas apud *Merulam lib.4. par.2. pag.* 335. *& ſeq. Cluuerium lib.2. antiqu. Ital. cap.3. Macchiauell. hiſt Flor. lib.1. p.61. Zeillerum in Itin. Ital. cap. 5. pag. 111. Iouium Montanum libro hiſt. 1. Æneam Syluium de reb geſtis Friderici III. Natalem Comit. lib. hiſt. 29. Leandrum Albertum. Flauium Blondum, Gulielmum, & Ioannem Blaeu in deſcript. Italia*, alioſquè. Hic celebratum fuit *S. Concilium Oecumenicum*, ſiuè Vniuerſale anno 1438. ſub Eugenio IV. præſente *Ioanne Palæologo* Imp. Conſtantinopolitano: Sedes eſt Archiepiſcopalis, & Ducalis, vbi Sereniſſ. Dominus *Aulam* habet valdè magnificam, itemq; pulcherrimam; In Palatio *Galeriam* (vt vocant) admirabilem in longum, latumq; extenſam, vbi tot armaria, tot loculamenta, rerum rariſſimarum, & pretioſiſſimarum plena, vno verbo tot ferè miracula, quot res: *Bibliothecam* locupletiſſimam (vbi inter alia admiramur magnum Iuris Cæſarei theſaurum, ſiuè (vt I.C. vocant) *Pandectas Florentinas*, quas à Piſanis cum reliqua præda, hiq; à noſtris Neapolitanis ſub Innocentio II. inter belligerandum tranſtulere) qua tot literatorum hominum erudita monimenta exultat, ſub Celſiſſimo, ac Sapientiſſimo Mecœnate: Cui Bibliothecæ aſsiſtit *Dom. Antonius Magliabecus*, ea memoria præditus, nihil vt ipſum lateat, ac omnes libros habeat in numerato, & viua quadam Bibliotheca, teſte peritiſsimo *Ioanne Mabillon in ſuo Itinere Italico-litterario pag.* 161. Sed non poſſumus non celebrare *Coſmum Medicæum Sapientem* & *Laurentium Magnum*, nepotem; quo vtroq; Duce *Homerum* in Italiam veniſſe, ſcribit in *Epiſtola Marſilius Ficinus*, ab ijſdem cum *Ioanne Argyropylo*, *Demetrio Chalcondile*, *Angelo Politiano*, alijſq; doctiſsimis viris euocatus; Florentinum illum Triumviratum *Dantis Aligerij*, *Franciſci Petrarchæ*, *Io: Boccatij*, procùl dubio in etrusca lingua Principum; *Accurſium*, ſtupendum Iuriſprudentiæ Interpretẽ, qui ſi peritiorum litterarum notionem habuiſſet, miraculum fuiſſet naturæ; *Americum Veſpucium*, qui detectę quartæ terrarum orbis parti *America* ab ſe nomen impoſuit; Pictorum Principem *Iottum*, artis reductorem, alioſq; innumeros; Verùm tantum huius *Dantis* opus, antiquiſsimo charactere in pagina pergamena, cum figuris à *Zingaro* ad viuum delineatis conſcriptũ, omniũ cũ admiratione in noſtro *Muſæo* viſitur.

4 Hoc

4 Hoc vno Principe moderatorè iuſtitia viget, cum & prudentiſsimos conſtituerit Adminiſtros, inter quos emicant Ill. Dom. Marchio, & Senatorum decus *Franciſcus Feronus*, Depoſitarius Generalis; Dom. Auditor, & Conſilij Collateralis Caput *Æmilius Lucius*, integritate, ac omni virtutum genere admirabilis, ac Dom. *Thomas Cepparellus* Ducalis Fiſci Aduocatus diſertiſsimus, & incorruptus, qui Ærario omni ſolertia præſunt; necnon eiuſdem Conſ. Auditor Dom. *Petrus Mattheus Maggius* Patritius Vrbinas, Eques planè ſpectata probitate, ac doctrina mirificus, Dom. Aud. *Ioſeph Vrceolus* nobilis Foroliuienſis, editis quoque legalibus operibus ſummè conſpicuus, ac Dom. Aud. *Petrus de Angelis* nobilis Corſus, omnigena Iurisprudentiæ laude digniſsimus: Et 48. Florentiæ Senatoribus inter alios adiunctus eſt, velut Aſſeſſor, Dom. *Camillus Finettus* nobilis Senenſis, ac iuris ſcientiæ peritiſsimus; præter Rotas, Ciuilem, & Criminalem, quibus præſunt magni nominis Iureconſulti, & inter eos ſuſpicimus Dom. *Petrum Pacionum* I.C. Piſtorienſem, & *Marcum Antoniū Sabellum* I.C. Mutilianenſem, editorū operum fama celeberrimos, ac doctiſſimos viros.

5 Hæc regio, aiente *Merula Coſmogr. par. 2. lib. 4. cap. 21. pag. 303.* quà mari propior, planior eſt, oræq; ſpectatu iucundiſsimæ, intùs montoſior, vniuerſim pulchra, nobilis, nulliq; Italiæ regioni ſua beatitudine poſtponenda, latos, lætosq; aperit campos, amæniſsimas valles, collesq; arboribus, hortis, vinetis, fluuijs, ſuprà modum nitentes: Incolæ in peregrinas oras, merces ſuas, vt ſericum, pannos, tapetes exportant, indèq; magnam pecuniæ vim ſibi parant; Obſeruatum fuiſſe ferunt, vno anno Florentiæ confectos fuiſſe pannos, quos vulgò *Raſtie* vocant, valoris duorum aureorum millionum. Hæ opes valdè ditant Principis Ærarium, quæ nihil ſunt, quàm eius theſaurus in varios loculos diuiſus, teſte *Legato Veneto* apud *Honor. in Theſ. Polit. pag. 270.* Ærarium quoque explet ex datio, ſeù vectigali carnis, exceptis *Senis*, ſalis, fodinisq; ferri, & argenti; ex contractibus dotalibus octo in centena ſingula, tantundem ex venditione, & emptione bonorum immobilium; litium ſportula; cambijs; decima pretij parte, quam domuum locatores ſoluunt; rebus deniq; inuectis, vel euectis: ex quibus annuos reditus ad duos aureorum milliones aſcendere, teſtantur *Klock de Ærario lib. 1. c. 17. Phil. Andr. Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par. 2. pag. 957. & 958. Comes Alphonſus Luſchus in compend. hiſt. pag. 315.* Præter ingentem theſaurum congeſtum, & reconditum, qui ad plures milliones aſcendit, *Pellerus ad Klock. d. cap. 17. n. 15.* Acceſsit magnus theſaurus, & pretioſorum mobilium ad tres milliones æſtimatorum hæreditas ex Principiſſa Vrbinate.

6 Vires Ser. Magni Ducis maximæ ſunt, non tantùm, quia nobiliorem, pulchrioremq; Italiæ partem teneat, Statum ſcilicèt trium Rerumpublicarum Florentinæ, Piſanæ, & Senenſis, verùm, quod eius Status natura, ac arte ſit probè munitus, ac *ferreus* denominetur; Præter enim naturalem fortitudinem montium, qui ipſum à tribus lateribus cingunt, tanquàm muri, habet ad quartum latus multas, ac validiſsimas arces; pedeſtrem militiam 40000. ſelectorum hominum, qui ſempèr preſtò ſunt, præterquamquod in Propugnaculis pluſquàm 45. adſunt tria millia militum diſtributa. Equites etiam mille ſub duodecim exteris Tribunis tutas reddunt arces, quæq; eo ordine poſitæ, vt ſibi inuicem ſigna faciant: Habet trecentos armatos viros, qui ſinguli ſeptem ducatorum ſtipendium merent in ſingulos menſes, ac pacis tempore fines cuſtodire, Magnumq; Ducem foràs euntem conſtipare tenētur: Quincentos item Vaſtatores, qui pacifico tempore nec otiantur, ſed arces, vias, aliaq; reficiunt: Sex triremes pro maritima defenſione, aliasq; ad

ſuum nutum paratiſsimas: Adſunt Florentiæ tres arces firmæ, egregièq; munitæ, ex quibus centum millia hominum armari poſſent, vt teſtatur *Auctor in Dialogis Politicis par. 2. Dial. 6. pag. 562. & ſeq.* Vtq; maritimæ rei vires adaugeret *Coſmus*, ingentis animi, & profundæ prudentiæ Princeps, inſtituit *Militiam S. Stephani*, à S. Pont. Pio V. confirmatam, cuius caput eſſe voluit, cum poteſtate legibus à ſe conditis addendi, vel abrogandi; & vt Equites Commendis frui nequirent, niſi in triremibus per annos tres militauerint, ad imitationem Sacri Ordinis Hieroſolymitani, etſi viuant ex regula S. Benedicti, & à matrimonio non arceantur, *Mennenius in Dedic. Ord. Equeſtr. p. 184. & ſeq. Miræus in orig. Ord. Equ. lib. 2. cap. 7. de Laët de Princip. Italia p. 271. ac Auth. ſuperiùs recenſiti.*

7 Præter deniq; bellicum apparatum, militiæ terreſtri, maritimæq; præficit multos præclaros Duces, militareſq; viros Italiæ, largiturq; eis opima ſtipendia, ità vt omnibus ijs videatur eſſe inſtructiſsimus, quæ ad arcendam hoſtilem vim neceſſaria requiruntur, & verè ſit, ac habeatur Italiæ opulentior, potentiorq; hic Maximus, nedùm Magnus Etruriæ Dux.

CAPVT XXX.

De Ærario Ducis Mantuæ, & Montisferrati.

1 Dvcatus Mantuanus Prouincia eſt in Lombardia ſub proprio Principe ex præclariſſima familia *Gonzaga*, quorum Ducum ſeriem, & res geſtas elegantèr deſcribunt *Anton. Poſſeuinus in Gonzaga, Io. de Laët de Princip. Ital. pag. 281.* Huius anteà partes fuerunt *Guardiſtallum*, ſeù *Guaſtalla, Sabuloneta, Nouellaria, Bozolum, Caſtillia Stiuariarum*, & *Sulphurinum*, cum aliquot alijs locis, ſed nunc proprijs parent Principibus; Verùm *Guardiſtallum*, ex quo obijt eius Dux vltimus ann. 1677. hodiè huic Duci ſubeſt; Ducatus caput, & ſedes eſt *Mantua*, Vrbs magnifica, populoſa, & munitiſſima, de qua latinorum Poetarum Princeps *Virgilius* ſuus Ciuis *lib. 10. Æneid.*

Fatidicæ Mantus, & Tuſci filius amnis,
Qui muros, matriſq; dedit tibi, Mantua, nomen.

Sic verò *Facius lib. 3. Cant.*

L'honore, la grandezza, e la potenza
Della Città tien quello di Gonzaga;
Tre fratei ſono, e ſon d'vna coſcienza.
Molto è la terra bella, è grāde, è vaga,
E'l ſuo bel porto in tempo di pace,
L'entrata è buona di quel, che ſi paga.

Ei quoque ſubeſt *Ducatus Montisferrati*, cuius caput *Caſale*, Vrbs permunita, vltimis obſidionibus celebris, in quem Ducatum, *Sabaudum* prætendere diximus, ſed pro his Ducibus poſſeſſoribus ſcripſerunt *Soccin. iun. conſil. 77. vol. 1. Pariſ. conſ. 22. & 23. vol. 1. Gozadin. conſ. 8. Grat. conſ. 9. lib. 1. Alciat. reſp. 199. Rol. à Valle conſ. 3. vol. 1.* alijq;. Habuit in Gallia Principatus *Niuernenſem, Retelenſem*, & *Arquenſem*, quorum maxima pars ſunt venalia, & *Niuernij* Ducatum emit *Card. Mazarinus.*

2 Hic Ducatus annuatim illi reddit ſexcēta millia coronatorum, vt ait *Klock. de Ærar. lib. 1. cap. 18. n. 3.* vbi *Pellerus in obſ.* addit *Segethum pag. 28.* numerantem trecenties quinquagies ſcutatorū millia, & *Reinſſenbergium in notis ad Boteri relat.* vbi Mantuanus Ducatus, & Montisferrati pendit trecentena millia ſecundum *Viginarium*; vel ſecūdum *Hierſum* 849000. ſed *Comes Alphonſ. Luſchus in compēd. hiſtor. pag. 333.* putat, quod è ſuis ſtatibus cum bonis allodialibus quingenta aureorum millia colligebat, ſed oppreſſiones bellorum, & dotium reſtitutio *Catherinæ Medicea* facta, minores reditus effecere.

3 Mantuanus Princeps in ſuo armamentario pro 10. millibus armandis parata arma habet, & tempore neceſſitatis numerus 800. eius regionis Equitum, præſto eſſe ſolet, & facile 200. Equites ſuo imperio obſequentes habet. In Montisferratenſi territorio is in mi-

militia ſeruatur ordo, vt cum primum ſignum *Caſali* tormento bellico datum fuerit, omnes militiæ operam nauantes, qui 15. millium faciunt numerum, in procinctu eſſe debeant, *Auctor de Princip. Ital.* apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpubl. par. 2. pag. 920. nu. 56.* licet pro 50000. hominibus armandis munitiones habere, ac millia equitum, duodecim millia peditum educere poſſe teſtetur *Auctor in Dialogis Politicis par. 2. Dial. 8. pag. 705.*

CAPVT XXXI.

De Ærario Ducis Mutinæ, & Rhegij.

1 EX celebri Ateſtina, ſiuè *Eſtenſium* Domo, de qua cecinit *Arioſtus*: *L'antico ſangue, che venne da Troia.* Duces iàm *Ferrariæ*, nunc *Mutinæ*, & *Rhegij*, cùm Principatibus *Carpenſi*, & *Corregienſi*, dominio *Saxuolenſe*, *Frigniano*, & *Grafiniano* pro maiori parte, ex quibus conflatus eſt *Status Mutinenſis*, de quo *Io. de Laet de Princip. Ital. pag. 298.* ex quo omnia deſumpſit *Klock. de Ærar. lib. 1. cap. 18. n. 11. & 12. Zeiller. in Itin. Ital. c. 1. pag. 16. & ſeq.* Clauum nunc tenet Sereniſſ. Princeps *Franciſcus Eſtenſis* II., Mutinæ, & Rhegij, &c. Dux X. cuius inter cæteros eſt à Secretis, & Conſiliarius Status *Dom. Philippus Caſtaldus, Patritius Mutinenſis*, in celebri Academia Bononienſi olim Aduocatus, editis etiam legalibus operibus I.C. celebris.

2 Percipit ſingulis annis hic Dux reditus ex tributis rerum variarum, vt vino, farina, leguminibus, fructibus, corijs, pecore, ſale, Iudæis, titulis. Excubiæq; huius Principis conſtant ex 50. haſtatis *Heluetijs*, & 50. Equitibus leuis armaturæ. Militia triginta millia complectitur peditum, ex quibus eligi poſſunt 20. millia, & facilè 600. Equites habere poteſt, *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par. 2. pag. 931. n. 67. & 68.* Sed *Comes Alphonſ. Luſcbus in compend. hiſtor. pag. 924.* Duces annuos reditus 300. millium aureorum colligere teſtatur.

CAPVT XXXII.

De Ærario Ducis Parmæ, & Placentiæ.

1 DVx Parmenſis ex clariſſima *Farneſia* gente ditionem ſuam à Summo Pontifice fiduciariam habet, cui ſubſunt *Ducatus Parmenſis*, & *Placentinus*, Status *Buxeti*, & Principatus *Vallis Tari* pro maiori parte. In hoc Regno Neapolitano poſſidet *Ciuitatem Ducalem* in Prouincia Aprutij, *Caſtrum maris de Stabia*, & *Altamuram*, bona iàm dotalia *Margaritæ* Auſtriacæ, Auguſt. Imp. Caroli V. filiæ. Hodiernus Sereniſſ. *Raynutius II.* Placentiæ, & Parmæ Dux VI. pietate, ac prudentia maiorum ſuperat mores, ex cuius Supremo Cõſilio inter alios adſtat *Dom. Ioannes Torre nobilis Lucenſis*, peritiſſimus I.C., editorum operum laude literariæ Reip. carus.

2 Huius Ducatus reditus ſecundùm *Segethum de Princ. Ital. pag. 35.* quem refert *Pellerus ad Klock. lib. 1. de Ærar. cap. 18. nu. 21.* olim erant centum millium ſcutatorum annuorum, nunc ducenta millia reddit, eò quod præcipui Feudatarij, nimirùm *Pallauicini*, *Lundi*, *Scotti*, & *Anguſcioli* maximam ditionum ſuarum partem amiſerunt, & fiſco Ducis accreuerunt; nundinæ in Vrbe *Placentiæ* inſtitutæ, & Lycæum in Vrbe *Parmæ* aliquid afferunt emolumenti. Imò ex collectis, quæ ſubditorum bonis ſecundùm *Papa* permiſſionem imponi ſolent, exigitur tributum ex pane, vino, pecore, mercatura, Cancellaria, condemnationibus, confiſcationibus, ſale, mineralibus, lana, lignis, fundis, alijſq; Et ex dominij locis, quæ in hoc Regno *Neap.* habet, & ex penſione, quam Auguſtiſſ. Hiſp. Rex *Philippus II.* dedit ſuper Statu Mediolani, teſte *Phil. Andr. Oldenburgero in Theſaur. Rerumpubl. par. 2. pag. 926. nu. 63.* Et *Comes Alphonſ. Luſcbus*

*in comp. hiſtor. pag.*348. Ducis reditus ad ſexcenta aureorum millia aſcendere poſſe, putat.

3 Alit hic Princeps pro ſua cuſtodia 25. Italos, & 30. haſtatos, 50. Equites leuis armaturæ, & conducere valet 10. millia peditum, & 500. & vltrà Equitum. Multa propugnacula munita habet, adeò vt nec validus, & numeroſus ipſi nocere queat exercitus, quem conditio loci non capiat, eiuſq; potentia cum Catholici Regis Hiſpaniæ viribus inuicem eſt coniuncta, teſte eodem *Oldenburgero ibid.* Imò vltrà tria millia peditum, & millia grauis, & leuis armaturæ, quæ ſub diuerſis Tribunis habet, 20. millia peditum; ac millia equitum educere poſſe teſtatur *Auctor in Dialogis Politicis Dial.*8.*par.*2.*pag.*720.

CAPVT XXXIII.

De Ærario Ducis Mirandulæ.

1 DOmini *Mirandulæ* ex clariſſima gente *Pica*, facti Principes *Mirandulæ*, & Comites *Concordiæ*, deindè anno 1618. decoratiſſima Cœſareæ Maieſtatis conceſſione cum titulo *Illuſtriſſimi* Sereniſſimis Principibus dari ſolito, *Ducatus* nomen aſſumpſerunt, habentq; poteſtatem cudendæ monetæ, & ſub tutela Potentiſſimi Hiſpaniæ Regis viuunt, *Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par.*2.*pag.*933. Ex Picis celeberrimi, & eruditione præſtantiſſimi fuere *Ioannes Picus* ſui ſeculi *Phœnix*, & *Io: Franciſcus* nepos.

2 Reditus huius Ducis aſcendere poſſunt ad octuaginta aureorum millia, licet hodiè poſt Mantuanum bellum, ratione oppreſſæ regionis minores habeant, teſte *Comite Alphonſ. Luſcho in compend. hiſtor. tit. de Ducib. Mirand. pag.* 360.

CAPVT XXXIV.

De alijs Italiæ Principibus.

1 ITalia olim Orbis domina ob Romanorum Imperium, *regio Dijs ſacra*, inquit *Plin. lib.*3. *nat. hiſt.* omnium propè terrarum alumna, ac regina, & fauſto ſydere etiam nùm ſuis, quibus vtimur, legibus, Orbi dominatur, totius Chriſtiani Orbis tenet Principatum ſub Summo Romano Pontifice: Princeps habet potentiſſimos: Incolarum omni arte, & diſciplina præſtantium copias, Pagos magnos, ædificijſq; nobilibus, & Prætorijs ſuperbientes, oppida clara Ciuibus aucta, Vrbes egregias, & opulentas, quæ olim 1166. fuere, teſte *Æliano*, nunc verò pauciores; de quibuſdam verò non abs re erit, audire iudicium *Thomæ Eduardi Angli* apud *Mercator. in ſuo Atlante pag.* 265. *& Veſſeling. in Aurifodina tom.* 1. *pag.* 969. *Ioannem Blaeuv in deſcript. Italia pag.*4. *&* 5.

2 *Sancta eſt Sanctorum pretioſo ſanguine* Roma.
Cingitur Vrbs Venetum *Pelago ditiſſima nummis.*
Inclyta Parthenope *gignit Comiteſq;, Duceſq;.*
Eſt Mediolanum *iucundum, nobile, magnum.*
Excellit ſtudijs fœcunda Bononia *cunctis.*
Splendida ſolertes nutrit Florẽtia *Ciues.*
Genua *habet portum, merceſq; domoſq; ſuperbas.*
Exhaurit loculos Ferraria *ferrea plenos.*
Verona *humana dat ſingula commoda vitæ.*
Extollit Paduam *Iuris ſtudium, & Medicinæ.*
Illuſtrat patria Senas *facundia lingua.*
Maxima pars hominum clamat miſeram eſſe Cremonam.
Mantua *gaudet aquis, ortu decorata Maronis.*
Vina Vtini *varias generoſa vehuntur ad Vrbes.*

Bri-

Brixia *diues opum parcè ſuccurrit egenis.*
Jtalicos verſus præfert Papia *latinis.*
Libera Luca *tremit Ducibus vicina duobus.*
Flent Piſæ, *amiſſum dum contemplantur honorem.*
Commendant Parmam *lac, caſeus, atquè butyrum.*
Non caret hoſpitijs perpulchra Placentia *caris.*
Taurinum *exornant virtus, pietasq; , fidesquè.*
Militibus validis ſtudioſa Peruſia *claret.*
Vercellæ *lucro non delectantur iniquo.*
Mordicùs vrbs Mutinæ *ranas tenet eſſe ſalubres.*
Contemnunt omnes Anconæ *mœnia Turcas.*
Litibus imponit finem Macerata *ſupremum.*
Emporia *in portis conſiſtit gloria clauſis.*
Vrbs Liuij *celebris, nimis eſt procliuis ad arma.*
Bergomum *ab inculta dictum eſt ignobile lingua.*
Omnibus exponit gladios Aretium *acutos.*
Viterbi *conuentus opem fert ſanctus egenis.*
Ciuibus humanis decorata eſt Aſta *fidelis.*
Fructibus, anſeribus, pomario Ariminum *abundat.*
Fanum *formoſas mulieres fertur habere.*
Odit mundanas ſyncera Nouaria *fraudes.*
Clara perantiqua defecit fama Rauennæ.
Anglia *habet paucos Comites*, Vincentia *multos.*
Omnes commendant ficus, groſſosq; Piſauri.
Caſtaneis, oleo, tritico Piſtonium *abundat.*
Ruſtica frugales nutrit Dertona *Colonos.*
Poſtponit Regium *cornuta animalia porcis.*
Dulcia felicem cingunt vineta Ceſenam.
Taruiſium *exhilarant nitido cum flumine fontes.*
Imola *diuiſa eſt, nocet hæc diuiſio multis.*
Vrbinum *ſtatuit Ducibus clamare, valete.*
Nota eſt fictilibus figlina Fauentia *vaſis.*
Spoletum *clamat, peregrini intrate, manete.*
Laus *pingues* Pompeia *boues producit, ouesq;.*
Narnia *promittens epulum, dabit oua, vel vuas.*
Aſſiſium *Sancti Franciſci Corpore gaudet.*
Hoſpitibus Comum *piſces cum carnibus offert.*
Quærit opes fragiles ſtudijs Sauona *relictis.*

3 Adſunt *Equites S. Ioannis Hieroſolymitani*, qui *Rhodij* etiam dicti fuere ab Inſula *Rhodi*, quam fortitèr ſeruarunt vſq; ad annum 1522. quo expugnata fuit à Turcis, ſed ab Auguſtiſſ. Imp. Carolo V. Auſtriaco ijs dono data fuit *Inſula Melita*, Italis *Malta*, quæ, veluti antemurale, & propugnaculum Chriſtianitatis, Barbarorum potentiæ formidabilis euaſit, ac ità ſe aduersùs fidei hoſtes triremium numero, Equitumq; ſtrenuitate glorioſè tuetur, vt ſæpè ſæpiùs triumphales referat palmas: Vide *Mennenium in Delic. Equeſtr pag. 68. Miræum in orig. Ord. Equeſtr. lib. 1. cap. 2. Burchardum Niderſted in Malta veteri, & noua, Marullum, & Iac. Boſſium de Sacro Ord. Hieroſolym.*

4 Reſpublica S. *Marini* libera ab anno 600., cuius caput Oppidum *S. Marini*, aliàs *Acer*, ſeù *Titanus mons*, in excelſo monte ſitum, ſic dictum à *S. Marino*, qui inibi ſolitariam vitam duxit tempore *Diocletiani* Imperatoris, poſſidet ſeptem Caſtra, habuit et à Caſtra *Montem Maggium*, *Vallem*, & *Petramcuram*, quę ipſi conceſſa fuerant die 28. Decembris 1375. ſub Carolo IV. Imp., ſed ipſi erepta ſunt à Ducibus Vrbini, nunc eius ditio extenditur vſq;

vſq; ad Ariminum fluuium ex parte Montisbelli, & ei ſubſunt ſex incolarum millia, oppidum verò *S. Marini*, ſeù *Titanus*, ſatis munitum cum tribus Caſtris in eius circuitu, cum vico ad radices montis: A duobus *Capitaneis* gubernatur, qui mutantur bis in anno, *menſibus* nempè *Martij*, & *Septembris*, teſte *Mich. Ant. Baudrand in Lexic. Geograph. tom. 2. ver. Titanus, pag. 320. edit. anni* 1681.

5 Epiſcopus *Tridentinus*, qui *Princeps Tridentinus* etiam dicitur, poſſidet Ciuitatem *Tridentinam*, ſatis cultam in Valle inter altiſſimos montes, Sacroſancto *Concilio* ſuo Oecumenico celebrem, ac alia plurima loca, ſub clientela tamen Aug. Imperatoris, vti *Comitis Tyrolis*.

6 Principes *Caſtilionis Stiueriarum*, & *Sulpburini*; Comes *Nouellariæ*, è gente *Gonzaga*.

7 Dux *Maſſæ*, ex gente *Cibo*, ſub quo etiam Principatus *Carrariæ* in Etruria.

8 Dux *Sabulonetæ* in Lombardia, cum arce valida, & Hiſpanorum præſidio, olim de familia *Carrafa*, deindè *de Guſman*.

9 Princeps *Maſſerani*, è gente *Ferreria Fliſca*, cui etiam ſubeſt Marchionatus *Crepacorij*, ſub clientela Summi Pontificis.

10 Princeps *Plumbini*, è gente *Ludouiſia*, cum *Ilua Inſula*, ſub clientela Catholici Regis Hiſpaniarum, qui ibi habet *Portum Longum* cum arce, & præſidio munitiſſimo.

11 Princeps *Monœci*, è gente *Grimalda*, cum valdè anguſta ditione, nunc ſub clientela Regis Galliæ.

12 Marchio *Fodiſnoui*, è gente *Malaſpina*, in Valle Magræ.

13 Marchio *Montenſis*, è *Montenſium* familia, ſub quo Marchionatus *Montis S. Mariæ*.

14 Marchio *Spini*, è gente *Carreta*.

PARS II.

IN ASIA.

Præliminaria.

1 Nobiliſſima Mundi portio cenſetur *Aſia*, quæ tribus partibus percingitur vaſtiſſimo *Oceano*, qui ab Oriente vocatur *Eous*; à Meridie *Indicus*; & à Septentrione *Scythicus*, ſeù *Tartaricus*; *Strabo* Aſiam in quinque partes diuidit; *Ptolomæus* in 47. Regiones, ac Prouincias. Sunt verò Turcicæ ditionis in Aſia, *Arabia*, *Perſia*, *Tartaria*, *Sinarum* regio, ſeù *China*, *India*, & *Inſulæ*, ſub quibus multæ aliæ regiones continentur. Delitiæ huius regionis magni habentur, hinc balſamum, thus, myrrha, cinnamomum, vbertas agrorum, varietas fructuum, innumeri Elephantes, Cameli, & alia complura animalia: Spectanda hic potentia incolarum, *Magnus Turcarum Dominus*, *Magnus Moſcouiæ Dux*, *Magnus Cham Tartarorum*, *Magnus Mogol Indorum*, *Rex Perſarum*, aliįque.

2 Prima in his terris cognitio debetur *Hiſpano-Luſitanis*, vndè Rex *Emmanuel* his titulis vti cœpit: *Emmanuel Dei gratia, Rex Portugalliæ, & Algarbiorū, citrà, & vltrà mare in Africa, Dominus Guineæ, & conquiſitæ nauigationis, & commercij Æthiopiæ, Arabiæ, Perſiæ, atq; Indiæ*: quibus titulis ſucceſſores vſos eſſe tradunt *Fr. Anton. de S. Roman lib. 1. hiſt. Orient. cap. 10. in fin. Seraph. Freitas de iuſto Imperio Luſitan. Aſiatico cap. 8. & 14. Hieron. de Oſſorio Epiſc. Syluenſ. in 12. libris, de virtute, & geſtis Emmanuelis Regis Luſitaniæ*. Inſimùlq; Euāgelica prædicatio *Dominican.*, *Frāciſcan.*, *Auguſtinian. Ordinum*, & præſertim *Ieſuitarum Societ.*, aliorūq; *Presbyterorum* obtinuit, & inter eos præcipuam laudem

dem omnium hiſtoricorum conſenſu tribuitur S. *Franciſco Xauerio* Soc. Ieſu (qui tanquàm verus, & nouus *Indiarum Apoſtolus* veneratur, & eodem ferè honore apud Indos habetur, quo apud nos S. *Franciſcus de Aſſiſio*) cuius beatiſſimam vitam deſcripſere *Horatius Turſellinus*, *Ioannes Lucena*, *Stephanus Binetus*, *Scipio Sgambatus*, *Hieronymus Geſſius*, *Franciſcus Martinez*, *Petrus Euſebius Nierembergius*, alijquè.

3 De hac regione plurimi ſcripſere, quos latè recenſent *Ant. Poſſeuin. in Biblioth. tom. 2. p. 254.* & vnus pro mille *D. Io: Solorzan. de Indiar. iure lib. 1. cap. 3. à n. 48. ad ſeqq.* & plurimorum *nauigationes Indiæ Orientalis*, in nouem partibus diſtributas, edidit *Io: Theodor. de Bay, Bibliopola Oppenheimenſis.* Et vidend. *P. Daniel Bartol. Ieſuita in deſcript. Aſia.*

CAPVT I.

De Ærario Regni Iudęorum.

1 EX vno *Abrahamo* non multò amplius quadringentis annis, numeroſitas Iudęæ, ſiuè Hebręæ gentis tanta procreata eſt, vt in exitu eiuſdem ex Ægypto, ſexcenta millia hominum fuiſſe referantur bellicæ iuuentutis, *D. Auguſt. lib. 15. de Ciuit. Dei cap. 8.* Regio quidem Aſiæ nobiliſſima, quæ antiquitùs dicta fuit *Terra Chanaan*, poſteà *promiſſionis*, & *Palęſtina*, deindè *Iudęa*, quæ Chriſti D. N. ætate diuiſa fuit in *Galilæam*, *Samariam*, *Iudęam*, *Idumęam*, & *Decapolim* trans Iordanem, eiuſq; vrbes præcipuæ *Hieroſolyma*, nunc *Hieruſalem* totius regionis caput, *Cęſarea*, *Aſcalon*, *Gaza*, *Ioppe*, *Boſtra*, *Idumæa*, *Sebaſte*, *Accon*, *& Tiberias*. Nunc autem regio hæc à nobis dicitur *Terra Sancta*, in qua redemptionis noſtræ myſteria *Dominus* corporaliter exhibuit, ſubeſtq; Turcarum dominio, cum anteà pareret *Sulthano* Ægypti à Iudaicam regionem deſcripſere *Carolus Sigonius*, *Cornelius Bertramus*, & præcæteris *Petrus Cunęus de Republic. Hębreor. Ioachimus Ludou. Reimerus de Rep. Hebræorum, ex Sigonio, Bertrano, Cunęo, Menochio, alijsq; continuata, edit. Haſniæ 1657. in 12.* Hinc *Iudęa* gens, quæ vagis erroribus diſſipata, nuſquam proprium locum poſſidens, vbiq; odioſa, & tributaria, ſed ab Hiſpanis eiecta, ad mercaturam ſtrenua, & per fęnoris flagitium diues, & neſcio quid inſolens in ipſorum domibus, & veſtibus exhalat.

2 Terra hæc fuit olim populoſiſſima, nam ferunt Regem *Dauid* iſthic collegiſſe millies mille, & tercentum millia homines ad bellum idoneos, præter Tribum *Beniamin*; Eſt verò Iudeæ metropolis, ac totius Orbis primaria, gloria Chriſtianorum *Hieruſalem*, intrà quam Vrbem præter cætera eſt Domini Noſtri IESV CHRISTI ſepulchrũ, maximum, ac ſacroſanctum noſtræ redemptionis perenne ærarium; Debet autem quicumq; S. Sepulchrum ingredi vult, 9. aureos perſoluere, vndè ex hoc quotannis Turca 8000. ducat. prouentum recipit, teſte *Vueſſeling. in Aurifodina ver. Terram Sãctam pag. 1662.* eius loca ſacra fusè deſcripſit, & delineauit *Bernardinus Amicus à Gallipoli Ordinis S. Franciſci*; Et non parum diſtat *S. Caluariæ* locus, in quo à perfidis Iudęis IESVS CHRISTVS D. N. crucifixus eſt, pro noſtrorum ſcelerum redemptione; Et Vallis *Ioſaphat*, vbi eſt Tumulus Sanctiſſimæ Virginis MARIÆ, & Diuæ Annæ, & Locus futuri tremendi Iudicij, vbi Saluator noſter viuos, & mortuos eſt iudicaturus.

3 Theſaurorum Sacrorum apud Hebræos duo fuiſſe genera tradit *Bertramus de Rep. Iudaica pag. 271.* Quoſdam enim fuiſſe Primitiarum, & Decimarũ; Alios aliarum rerum DEO ſacratarũ; Eiuſmodi videri fuiſſe Vota, eorumq; Redemptiones, item & Primogenitorum, Sicli Sanctuarij, deniq; omnia illa, quæ in pecuniam redacta templo offerebantur. Ex theſauro poſterioris generis depromebantur, quæ erant neceſſaria ad ſacrificia; Tertius quidam fuit theſaurus antè Templum conſtructum, ob illius conſtructionem, *Pellerus ad Klock. de Ærario lib. 1. cap. 2. n. 34.*

4 Ioa-

4 Ioatham Iudæorum Rex victis *Ammonitis* tributum impoſuit annuum, centum argenti talenta, & decem millia coros tritici, & hordei totidem, 2. *Paralipom.* 27. Et Ioas, cum ruinoſum eſſet Domini templum, tributum à Moyſe in deſertis inſtitutum, *Exod.* 30. omnibus Iudæis indixit, vt honorariū quiſq; afferret, 2. *Paralip.* 24. *& l.* 4. *Reg. c.* 12. Cū Phul Aſſyriæ Rex Iſraëlitas infeſtaret, Manahem Iſraelitarum tyrannus potentiſſimus quinquagenos argenti Siclos imperauit, & mille talentis argenti pacem ab Aſſyrio emit, 3. *Reg.* 15. Ezechias, Iudæorum Rex ſanctiſſimus, magnos theſauros ſibi cōparauit, 2. *Paralip. c.* 32.

5 Quantæ fuerint opes Dauidis Regis Iudæorum, incredibile eſt enumerare. *Hiſtoria Regum* ſcribit, Dauidem habuiſſe argenti mille millia talentum, ideſt, decies centena millia, & auri cētum millia, quæ mille millia talenta argenti valent. Propterea *Budæus* ait, opes Dauidis decies fuiſſe maiores opibus Darianis. Eius ſepulchro Salomon filius magnas opes intulit, quod indè colligi poteſt, quod poſt 1300. annos, cum Hircanus Pontifex, Antiochum *Pium* cognomine, qui Hieroſolymam obſiderat, pacta mercede ab obſidione reuocari vellet, aperuit vnū loculum ſepulchri Dauidici, & tribus millibus talentorum repertis, partem dedit Antiocho, referente *Ioſepho lib.* 8. *Antiquit. Iud. c. vlt.*

6 Variè autem, quos reliquit Dauid templo Dei, computant theſauros, & inter illos, quos *Drexelius in Salomone par.* 1. *cap.* 5. adducit; *Cornelius à Lapide Chronicon Regum* interpretatus, *Dauid Salomoni*, ait, *pro templo reliquit bis mille quadringentos milliones auri*. Opes verè ingentes, Dei beneuolo nutu, in Dauidis manus conſignatæ. Accuratam tamen *Templi Hieroſolymitani* delineationem, atq; deſcriptionem exhibet *Iacobus Iebuda*, latinè, & hebrę̀è receuſitam à *Ioanne Sauberto*.

7 Salomon Rex omnium ſapientiſſimus, & locupletiſſimus, ſingulis annis ex prouentibus habuit auri 666. talenta, præter ea, quæ pendebantur ei à mercatoribus, & inſtitoribus aromatarijs, omnibuſquè Arabiæ Regulis, & Prætoribus *lib.* 3. *Reg. cap.* 10. Conſumpſit in templi ſui columnis, & vaſis aureis quadragies ſexies centena millia, argenti verò ad clauos, & alia inſtrumenta mille duecenta, & triginta duo talenta. Æris verò in columnis, fornicibus, & cæteris, talenta octodecim millia. *Sacris literis* proditum eſt, decem millia talenta auri totidem, & ampliùs argēti ab eo poſſeſſa: biiugum equorum quadragena millia, ſed auri, argentiq; partem in apparatum templi, & Regiam ſumptuoſiſſimè ædificatam, impendit, felix opibus, felix vſu, ſed multò felicior ſapientia, qua mortales omnes antecelluit, *Sab. l.* 8. *c.* 6.

CAPVT II.

De Ærario Regni Ægypti.

1 Ægyptus eſt Aſiæ regio celeberrima, licet à pleriſq; in Africa deſcribatur, anteà proprios habuit Reges, ſed anno 1517. à magno Turcarum Domino quæſita fuit, Præfectum Generalem habens *Miſir Beglierbey* dictum, ſub quo ſunt 12. *Caſſiliſatus*, ſeù Præfecturæ Prouinciales; eiuſque Vrbes clariores ſunt *Cairus*, ſiuè *Memphis* ad Nilum incredibilis amplitudinis, & primaria aliàs *Sultanorum* regia, *Alexandria* Patriarchalis cum celebri portu, *Peluſium*, *Thebe*, *Dioſpolis*, *Syene*, de quibus *Iac. Gollius in notis ad Arferganum*.

2 Ægyptij præter tributum in capita, & ex cenſu annuum, frumentum quatuor menſium Vrbi Romæ pendebant, ideòq; *Ioſephus* ſcribit, Ægyptum multò ampliùs in ſingulos menſes pēſitaſſe, quàm Iudæam toto anno, apud *Iuſtum Lipſ. de magnit. Rom. lib.* 2. *cap.* 3: *Klock de Ærar lib.* 2. *cap.* 79. *n.* 24.

3 Vectigalibus trifariam partitis in Ægypto, primam portionem percepit Collegium Sacerdotum, magna apud inco-

incolas auctoritate, tùm ad ſacrificiorum miniſterium, tùm ad priuatæ vitæ cōmodum. Alteræ portiones ad Reges peruen ere, quas & ad bella, & ad vitæ cultum, tùm ad libertatem ergà ſtrenuos viros pro meritis impendebant, *Diod. lib.* 1. *cap.* 6. quem refert *Beyerlinck in Theatr. Vitæ hum. tom.* 2. *lit.D. pag.*359. Ægypti autem in quadā *orat.* elegātèr explicās (inquit *Strabo*) reditus *Cicero* Auletæ patri Cleopatræ dicit talenta duodecies millena,& quingena quotannis ex Ægypto obueniſſe: Quare ſi is Rex, qui diſſolutiſſimè Regnum adminiſtrauit, tantum annuæ obuentionis habuit, quid nunc exiſtimare conuenit de alijs? teſte *Budæo de aſſe lib.*4.*pag.*148.

4 Myris Rex vectigal piſcium, qui in Stagno Myrios à ſe effoſſo capiebantur,vxori cōceſſit, quod argēti talentū ſingulis diebus pendebat, *Diod.l.*1.*c.*4. vbi etiam tantam pecuniarum copiam in Ægypto olim fuiſſe tradit,vt incenſis Ægyptiorum templis à Charabyſe, inter cætera parum quid auri, quod tamen vltrà trecenta talenta ſit penſum, effluxit; argenti verò duo millia, & treecenta.

5 Ioſeph Ægypti horreis à Pharaone Rege præfectus, eum ſeptem annorum famem præuidens, frumentariæ annonæ maximam vim coegiſſet, omnem in primis pecuniā ex Ægypto, & Chananæa in fiſcum regium intulit, eum fruges ab eo emere cogerentur, & ſic omnem Ægyptiorum agrum Pharaoni coemit Ioſephus, populum in oppida transtulit, & ſemen ſubminiſtrauit, vt ſementes facerent ea conditione, vt prouentuum quintas Pharaoni penderent, *Geneſ.*47., *Fauſt.in conſ. pro Ærar. claſſ.*17.*ord.*1310.

6 Seſoſtris, ſiuè Seſooſis Rex Ægypti opibus clarus,& inexpugnabili potentatu in arrogantiam ruens, curru ex adhærenti ſibi auro, & lapidibus pretioſis conſtructo, ſedit ſuper eum, & ſubiecit iugo de exſuperatis Regibus quatuor trahētes eurrum, *Plin. lib.* 33. *nat.hiſt.cap.*3. & *Diodoro Siculo cap.*55. authore, cippos vbiq; terrarum bello acquiſitarum erexit, ſacris Ægyptiorum literis,his verbis inſcriptos: *Hanc Prouinciam armis ſuis deuicit Rex Regum, & Dominus Dominorum Seſooſis*; in quibus cippis membrum pudendum viri, apud gentes quidem ſtrenuas, & pugnaces; apud ignauas autem, & timidas,fœminæ expreſſit; & de figura hac vide *Io: Pierium Valer. Hieroglyphicorum lib.* 34.*pag.*349.

CAPVT III.

De Ærario Magni Chan Tartari.

1 PRæcipuum in Aſia Dominatum, ſiuè Herilem Monarchiam refert *Magnus Chan*, Tartarorum Imperator potentiſſimus, in amplitudine regionum *Tartariæ magnæ*, in magnitudine Ciuitatum,in abundantia com neatus, in copia redituum,qui *Presbyteri Ioannis* primogenito dat filiam. Videndi *Georg. Hornius in Orbe Imper. tit. de Tartaria*, *Martinus Bruniouius in deſcript.Tartariæ*, *Gothofredus in Archontolog.Coſm.lib.*2.*de Imp. Magni Chani*, *M.Paulus Venetus hiſt. Oriental.*, *Boterus in relat.*15.*de Magno Chano*, *Andr. Oldenburgerus in Theſauro Rerumpubl. par.*1.*tit.*5.*de* Regno *Tartarico*.

2 Percipit inter alias res, decimas ex lana, ſerico, cannabe, frugibus, pecudibus, eſtq; abſolutè Dominus rerum omnium, *Klock.de Ærario lib.*1.*cap.*20. *n.*3. vbi *Pellerus in obſ.* addit *M. Paul. Venetum lib.*2.*cap.*65. qui recenſet aliquot *Magni Chani* alios reditus, & in fine addit, quod ſemel audiuerit computum fieri ſingulorum redituum, qui *Magno Chano* penduntur annuatim in Regno *Quinſai*, quod ſit nona pars Prouinciæ *Mangi*; & aſcendiſſe ſummam omnium (ſale tamen excepto,cuius ſolius prouentus octoginta aureorum myriades efficiunt) ad quindecim millia millium aureorum, atq; ſexcenta millia.

3 Eiuſq; vires ſingularitèr conſiderantur in multitudine copiarum, quæ ex

amplitudine ditionis ipſius colligi poteſt,& in promptitudine eorum;milites enim degunt ſemper in campis,quibus cum *M.Chan* opus habet, vocat ad ſe partem illius militiæ, quæ per Prouincias diſpoſita eſt; Vndè *Thuanus hiſt. lib.67.*ait, quod ſi exercitum educere eſt opus, centum,& quinquaginta millia Equitum conueniunt; Imò *cit. Gothofred.in Archontologia Coſm.lib.2.de Imperio Magni Chani,* notat,quod ſuffurantur homines *Ruſſos,Polonos, Moldauos, Vvalachos,* & vndecumq; poſſunt, ſolis parcentes Tartaris ſui ſanguinis, & *Iudæus* quidam ad portam illam vnicam *Tauricæ* telonio præſidens, & innumeram hominum multitudinem illuc importari cernens, quærebat ex Polonis, *vtrùm adhùc homines in regionibus ipſorum ſupereſſent*.

4 *Ioannes* verò *Nieubouius in Legatione Batauica ad M.Chanum, ac Sinam*, latinè edita per *Georg. Hornium pag.6. & ſeq.* teſtatur, annuatim præter expenſas publicas Regulorum,Præfectorum, ac militum, ſexaginta milliones ſcutatorum in Ærarium publicum inferri;ac Tartaros ad annum 1652.breui ſeptem annorum ſpatio plus terrarum occupaſſe, quàm integer exercitus eodem temporis interuallo præambulare poſſet, duodecim nimirùm *Imperij Sinici* Prouincias,*Peninſulam Coream*, ac ſpatioſum *Leaotungi* Regnum.

CAPVT IV.

De Ærario Regum Chinenſium, ſeù Sinarum.

1 SInarum Imperium, pars eſt ampla Aſiæ, in quindecim peramplas Prouincias, ſeù Regna diſtributum, maximè in Ortum extenſum, ſed cultiſſimum, & mirè riguum, ac fertile, aliàs proprios habuit Reges,ſed ab anno 1630. variè vexatum à *Tartaris* Regni *Niucani*, tandem ipſis ceſſit, & Imperatorem habet Tartarum (licet pro libertate contra Tartaros fortitèr pugnet) commorantem *Pechini*, quæ Vrbs Imperij caput eſt, & ab alijs dicitur *Xuntienum*, ideſt obediens Cœlo, ampliſſima, & ex præcipuis Orbis, cum ſuperbiſsimo Palatio Imperatorum; quam eandem eſſe cum Vrbe *Cambalu*, ideſt Vrbe Domini, probant ex pluribus *Nicol. Trigautius de Chriſtiana expeditione apud Sinas, Martinius in deſcript.Sinarum,Iacobus Gollius in Notis ad Alferganum, & in diſſertatione de Cambalu*, vti etiam *Theuenotius*, cum alijs.

2 Tota Sinarum regio diuiditur in quindecim amplas Prouincias, ſeù Regna, præter quas ab ea etiam pendent *Leotonia*, ſeù *Leaotung*, *Corea* peninſula, *Haynania* inſula,& *Calonneſus*, cum alijs minoribus. Regni autem *Chinenſis* accuratam deſcriptionem nobis dederunt primò *Ieſuitæ*, inter quos *Iacobus Pontanus*, ex cuius literis facta eſt *relatio de Chinenſibus in Theſ.Polit.Gaſpari Ens*, & *Diſſert. Nicol.Belli*; *Nicolaus Trigautius* Ieſüita, necnon *P. Matthias Riccius* eiuſdem Societatis Ieſu, *Martinus Martinius in Atlante Sinico*, ſeù *Chinico*, *Athanaſius Kircherus in China Illuſtrata*, *Io. Nieuhof in deſcript. Legationis Batauicæ ad Sinas*, latinè edita per *Georg.Hornium*, *Boterus in Politia Regia de hoc Regno*, *Gothofredus in Archontologia Coſm.lib.2.tit.de Regno Chinæ*, *Hermannus Conringius* apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpublic. par. 1. tit.6.*

3 Potentia Regis *Chinæ* defenſioni magis, quàm offenſioni prona eſt, turreſq; non deſunt, nec propugnacula quam optimè inſtructa; Ad fines Tartariæ ad hoſtes expellendos extruxerunt ampliſſimum, ac celeberrimum murum altitudine triginta *Sinenſium cubitorum*, & longitudine ad ſexcenta milliaria circitèr,Ortum versùs extenſa, donec ei alius mons occurrit; aluit autem ad eius cuſtodiam Imperator *Sinicus*, haud minùs, quàm decies centena millia militum, teſte *Martinio in Atlante Sinico in præfat.pag.15.* & *Authore artif.homin. & admir. naturæ in Sina, & Europa cap. 3.* Militia tùm eque-

equeſtris, tùm pedeſtris numeroſa potiùs, probèq; inſtructa, quàm fortis: maritimæ vires nec inferiores ſunt in tot claſſibus deſtinatis.

4 Non deſunt ſtipendio perſoluendo pecuniæ ſuprà quàm credi poſſit; aſſerunt enim multi ex præfatis apud *Klockium*, ibiq; *Pellerus, de Ærario lib. 1. cap. 19.*, reditus regales ad 150. aureorum milliones accedere: Numerus ſanè quamuis incredibilis videatur ei, qui ex Statibus Europæ hanc æſtimationem facere velit, fidem tamen inueniet apud eos, qui ponderant primò amplitudinem, & naturam Regionis in quindecim Prouincijs, imò refert *Martinius* audiuiſſe ſe à Tributorum Præfecto, vnam Prouinciam *Kiangnan* cõferre quotannis in Ærarium triginta duos milliones ducatorum; Deinde inæſtimabilem opulentiam metallorum, frumenti, hordei, orizæ, oliuæ, lini, lanæ, ſerici innumeri, pecudum, ſacchari, melis, muſchi, Porcellanæ, & ſimilium, de quibus omnibus decimam percipit, aliaq; tributa perſonalia, ità vt ſubditis nihil præter victum relinquat; Tùm frequentiam incolarum, cùm Sinam ducentos hominum milliones continere ferant; quilibet verò paterfamilias ſub graui pœna tenetur ex ianua maiori domus tabellam ſuſpendere, in qua habitantium numerus, cõditionesq; exprimuntur; vndè nil mirum, tantos illum habere reditus annuos, vt præter expenſas publicas Regulorum, Præfectorum, ac militum tertia pars in Regiam deferatur, & cum eſt opus, à Præfectis Ærarij petit, teſte *cit. Martinio*, & *Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl. d. par. 1. pag. 498.*

5 Notandum verò, quod Chinenſes Typographiam, & artem tormẽtariam, recentiùs apud nos inuentam, à multis retrò ſeculis habuere, vbi, qui in Academijs gradum conſequuti ſunt, *Mandarini* fiunt, ideſt Prouinciarum, & Vrbium potentiſſimi Præfecti, & à Plebe in maxima veneratione coluntur, teſte *Conringio de Rebuſpubl. tit. 6. de Regno Chinenſ. n. 5. 9.* apud *cit. Oldenburger. d. par. 1. pag. 500.* Sicq; teſtatur *Io: Petrus Maffeius hiſt. Indic. lib. 6.* Chinenſes, literas, imagineſq;, ſubiectis prælo typis excudere, ac ænea tormenta conflare, & id vetuſtiſſimo in vſu apud Chinas eſſe; imò hanc artem cum ipſo ferè Regno natam tradunt *Garzias ab Horto lib. 2. Aromat. apud Indos naſcent. cap. 38. Io: Conſaluus Mendoza par. 2. India Orient. cap. 26. Iouius lib. 14. hiſtor.* Verùm Germanis ſolis Typographiæ noſtratis inuentionem adſcribit *Beſoldus in Diſſert. 2. & 3. de Inuent. Bombardarum, & Typographiæ*, quem ſequitur *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 19. à n. 29. ad ſeqq.* vbi *Pellerus in obſ.* (licet inter ipſos contentio ſit inter *Moguntiam*, *Argentinam*, ac etiam *Batauos*) & Chinenſium rudimenta non ad eam ſpectare, nec vnquàm Chinẽſium, & Germanorum fuiſſe coniunctionem: Succeſſum verò huius artificij deſcribit *Io: Vuimphelingus in Epit. rer. German. cap. 65.* his verbis: *Interea Ioannes Mentel, id opificij genus inceptans, multa volumina caſtigatè, ac politè Argentina imprimendo factus eſt breui opulentiſſimus: Huic ſucceſſit Adolphus Ruſchius, mox Martinus Flachus qui & ipſi Argentinenſes in natali ſolo cum laude, & gloria hanc artem exercuerunt. Nec ſolum noſtri in hac arte Argentinæ floruerunt, ſed eandem etiam alibi tractantes, & decus, & emolumentum ſunt conſecuti; Ità Sixtus Ruſinger Argentinus, Neapoli anno 1471. libros, quomodò imprimi poſſent, primus monſtrauit; ob quod factum, Ferdinando, & Neapolitanæ nobilitati cariſſimus extitit; huic ſævè ab ipſo Rege Epiſcopatus, & ampliſſimæ dignitates oblatæ ſunt. His omnibus patriã Argentinam præferens, ad nos conceſſit, eſtq; hodiè vita ſuperſtes, vir ob dignitatem Sacerdotalem, & Senium reuerendus.* De hac verò Typographia, quæ ab origine, vtilitate, neceſſitate, facilitateq; ſua commendari debet, conſule *Nicol. Serar. rer. Mogunt. lib. 1. cap. 36. & ſeq.* (cui *Bernard. Mallincrotius* adhæret) *Geſnerum in ſupplemento Bibliotb. Thom. Garzon. in Platea Vniuerſ. diſc.*

128. *Gotfrid. Hegenit. in Theſ. lect. memorab. c.* 12. ibiq; *Henr. Salmuth. Georg. Schonborner. Pol. lib. 3. c. 49 Io: Giſen p. 2. de vita Academ diſp. 8. qu. 4. Io: Funger. in etimol. trilingu. ver. Typogr. Limnæū to. 3. Iur publ. lib. 8. cap.* 10. *Cardan. lib. 17. de ſubtil. et varret. lib. 13. cap. 64. Fercatulum lib. 4. de Gallor. imp. & philoſophia, Theatr. vol. 20. lib. 23. Maiol. colloqu. 23. tom. 1. dier. canicul. Petr. Gregor. de Republ. lib. 16. c. 3. n. 22. Herm. Hugon. de prima ſcribendi origine cap. 34. Polyd. Virgil. 2. de rer. inuent. cap. 21. Pancirol. lib. 2. de reb. deperd. & nou. inuent. tit. 12. Hermann. Lather. in tract. de cenſu lib. 3. cap. 20. nu. 46. Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ. 16. ordin. 1193. Abaſuerum Fritſchium in tract. de Typographis, Bibliopolis, Chartarÿs, & Bibliopegis* (in quo de eorum priuilegijs, ſtatutis, abuſibus, taxa, &c. ſuccinctè agitur). Et quos non? Omnium enim meretur encomia ars illa, mors obliuionis, & fax admirandorum ingeniorum, de qua nec facilè eſt iudicare, an in tanta facilitate pulchritudo, an in tanta pulchritudine facilitas, vel celeritas admirabilior? rerum naturæ ferè munificẽtiam ſuperat; hinc & *Chaſſanaus in Chatal. glor. mundi p. 11. conſid.* 39. inter artifices præferri ſcripſit *Typographos*, licet *Franciſc. Sadarinus reſponſ.* 10. *per tot.* ratione antiquitatis, finis, nitoris, mercaturæ, ac maioris adminiſtrationis, *Bibliopolas* præferri *Typographis* perlitè oſtendat. Ipſosq; Bibliopolas præferri cæteris mercatoribus, poſt alios *Thor. in compēd. dec. p. 1. ver. Mercator librorū.*

CAPVT V.

De Ærario Regis Perſiæ.

1 PErſicum Regnum ampliſſimum, ac potentiſſimum, ſub quo *Parthorū* Imperium, quod primum *Aſſirÿ* (quorum Metropolis *Ninive* olim celebris) poſteà *Medi*, à quibus *Cyrus* imperium in Perſas tranſtulit; poſt illum *Macedones*, deuicto *Dario*, deindè *Parthi* tenuerunt, tandem *Sophi*, quorum nunc dominio ſubeſt Perſia, cuius Caput, & Regia *Aſpahamum*. In eo comprehenduntur hæ antiquæ Prouinciæ, *Media, Hyrcania, Margiana*, pars *Aſſiria*, *Suſiana, Aria, Chaldaa*, ſiuè *Babylonia*, *Caramania, Gedroſia, Parthia*, & *Perſia*. Obſeruandum eſt, hoc Regnum inter quatuor Monarchias eminẽtiores apud *Daniel. cap.* 7. recenſeri, & de ſuperbo titulorum apparatu, quo *Sapor* Perſarum Rex, literis ad *Conſtant.* Imp. datis, vſus eſt: *Rex Regum Sapor, particeps Syderum, frater Solis, & Luna, Conſtantio fratri meo ſalutem plurimam dico*; poſt alios teſtatur *Theodor. Hoping. de inſignium iure cap. 22. n.* 91. Vetus Regnum Perſicum optimè cognoſci poteſt ex *Barnaba Briſſonÿ tribus libris de Regno Perſico*. Hodierni Regni Perſici notitia peti poteſt ex *Petro Texeira in relat. de Regno Perſ. l. 1. cap. 6 Io: de Laët in deſcript. Perſia, Adamo Oleario in Itinerario Moſcouico-Perſico lib. 5. ex Conringio, Botero, Linda, Hornio*, aliiſq; apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpublic. par. 1. tit. 2. de Regno Perſia*, & ex *Itinerario Turcico-Perſico Io: Baptiſta Tauernier lib. 4. & 5. per tot.*

2 Huius Regni vires conſiſtunt potiùs in virtute, quàm numero; ingentes verò expeditiones plus ſimplici vice cõtra Turcas ſuſceptæ à Perſis: Sunt ibi tria militum genera, ſcilicèt *Corſci, Gulami*, & *Tufenkgi*. Primi, viginti duo mille eſſe dicuntur. *Gulami*, ſiuè mancipia ad decem, & octo millia accedunt. *Tufenkgi* ex agricolis, qui licet ad quadraginta, ſiue 50. hominum millia aſcendant, Rex ijs non vtitur, niſi magna vrgente neceſſitate. Rex ingentes pecuniarum vires colligit ex Dohanis, & gabellis, dùm non ſolum Vrbes, & Prouinciæ tributa pendunt, ſed & vectigalia, & gabellæ impoſitæ ſuper ſerico, equo, ſiuè mulo vendito, pro aſino, boue, oue, mercibus, balneis, lupanarijs, diuerſorijs Vrbium, confiſcationibus, & alijs, de quibus *Boterus* apud *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 21. à n. 13.* ibiq; *Pellerus* poſt *Olearium lib. 5. cap. 36.* & latiùs videndus *cit. Tauernier d. lib. 5. cap. 16. 17. &* 18. vbi de Officialibus militiæ, Prouinciarum Gu-

Gubernatoribus, & Camera rationum. Annui reditus, quos Rex percipit, iuxtà nonnullorum ſupputationem ad octo milliones Imperialium aſſurgunt; etenim præter ingentia Prouinciarum tributa, vectigalia, & gabellas, omnes, & ſinguli alicui rei operam dantes, ad exſolutionem ingentis tributi adſtringuntur, adeò vt nec obſtetrices, aut aliæ res exemptæ à cenſu ſint, *Olear. d. cap. 36.*

3 Regi autem valdè placet aurum, & quantumcumq; in ipſius Regnum infertur, ſibi emit, magna etenim ibi adeſt commerciorum exterorum copia ex *Anglia, Hollandia, & India*. Et *Armuſium*, vulgò *Ormuz*, Inſulæ cognominis caput, veteris *Caramaniæ* Regni pars, ob mercimonia ibidem frequentata, necnon commoditatem ſitus adeò celebratur, vt *Arabibus* in prouerbium abijſſe ſcribat *Boterus in relat. de Regno Hiſp.*

Si terrarum Orbis, quà quà patet, annulus eſſet,
Illius Armuzium gemma, decuſquè foret.

Licet verò *Solorzan. de Indiar. Iure lib. 1. cap. 3. n. 47.* tradat, quod huius Inſulæ Rex eſt ſaracenus, qui tributi nomine quindecim ducatorum millia ſingulis annis pendit Luſitanis, qui iſthic arcem munitiſſimam collocarunt; attamen eiectis deindè Luſitanis, anno 1622., arceq; illa munitiſſima pluries Arabum, & Turcarum armis tentata, auxilio Anglorum expugnata, illius vltimus Rex *Seid Mahomet Scach* dictus in perpetua cuſtodia detentus fuit vſq; ad eius obitum, & eius Regnum à Perſis occupatum fuit, dempta tantùm parte ipſius in Arabia ſita, quæ Arabibus paret, teſte *Mich. Ant. Baudrand in Lexic. Geogr. tom. 1. p. 96.*

4 Sed. quod magis Ærario prodeſt, ſunt *Chani*, alijquè, cum, vt olim, ſic & hodiè ſine dono etiam minimo, res ſuas coram Rege agere permiſſum nemini ſit, de quo etiam teſtatur *Seneca epiſt. 17.* dùm ait: (*Reges Parthos non poteſt quiſquam ſalutare ſine munere: tibi vale dicere non licet gratis.*) Quod ſanè dictum de omnibus Principibus Orientalibus verificatur.

CAPVT VI.

De Ærario Magni Mogolis Indorum.

1 VAſtum illud Imperium *Magni Mogoris*, ſiuè meliùs *Mogolis* deſcendentis ex Magno *Tamerlano* Tartarorum, ſeù Scytharum Imperatore (qui propter inauditam ſæuitiam, ac portentoſas vires *Orbis terror, & Clades Orientis* appellatus fuit) comprehendit 37. amplas Prouincias, ſiuè Regna Indiæ Septentrionalis, incolis *Indoſtan*, quæ vera India eſt, diciturq; Orientalis ad differentiam *Americæ*, quæ impropriè dicitur *India Occidentalis*. Hęc regio fertilis admodùm, & perculta eſt, & in dies valdè extenditur, cum etiam à paucis annis ſub illo cenſeatur maior pars Regnorum *Decani*, & *Golcondæ*, licet intrà ipſius Imperij fines ſint multi Principes valdè potentes, *Raia* dicti, qui fiduciario iure ab Imperatore pendent, teſte *Mich. Ant. Baudrand in Lexic. Geograph. tom. 1. vtr. India, & ver. Mogolis Imp.* Imperij caput eſt *Agra*, Vrbs ampliſſima, diues, & perelegans, cum Palatio amplo, & ſuperbiſſimo. Videndi *Io: de Laët in libello*, cui tit. *de Imp. Magni Mogol. ſiuè India vera*. *Conringius, Hornius*, alijq; apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpublic. par. 1. tit. 7. Io: Baptiſta Tauernier in Itinerario Turc. Perſ. & Indico lib. 2. & 3.* plurimiq; *Ieſuitæ*, præſertim *Io: Petrus Maffeius in ſexdecim libris hiſt. Indicarum*, qui meritò poterunt cum *Decad. Titi Liuij* contendere.

2 Hic Princeps Aſiæ potentiſſimus eſt, veluti Spongia, quæ omnes vires populo, & pecunias exſugit, & ſic Monarcha herilis, ac ſolet, defunctis Præfectis, omnia ad ſe rapere, & hæredibus aliquid pro arbitrio ſuo relinquere, *Conringius* apud *Oldenburger. d. tit. 7. n. 20.* Deindè opulentia huius Principis æſti-

æſtimari poteſt ex amplitudine ditionum, quas ornat abundantia, maximè tritici, hordei, orizæ, equorum, Camelorum, Elephantorum, reperiuntur etiam ibidem Gemmæ, Adamantes, Iaſpides, Smaragdi; Et *Magni Mogolis* gemmas omnes ſe vidiſſe teſtatur, & numerat *Tauernier d.lib.2.cap.*11. qui *lib.3.cap.* 10. refert, adamantem huius Principis æſtimari poſſe ad vndecim milliones 723278. libr. Gallic.

3 Tertiò ex immenſis Donarijs, quæ quotidiè ipſi non modo ſubditi, ſed exteri ferunt, nemo enim ſine munere ipſum alloqui poteſt; alijsq; reditibus apud *cit. de Laët*, cuius verba refert etiam *Klock.de Ærario lib.*1.*cap.*22.vbi *Pellerus n.*14. recenſet *Hanukinum*, qui nomine Angliæ Regis ab anno inde 1608. Legationis ad Mogolem munus geſſit, ac retulit, reditus annuos eiuſdē ex vniuerſo Imperio tunc tēporis quindecim exæquaſſe milliones; & à *Mandelslo in Itiner.Orientali lib.*1. *c.*30. notatum, ſeſqui mille milliones, auri, argenti, margaritarum, gemmarumq; reconditas ſeruare, de quibus nec quidquam ordinariè expendit.

CAPVT VII.

De Ærario Regum Iaponenſium.

1 INter Aſiatica Regna partis Orientalis, maximi nominis eſt Regnum, ſiuè Imperiū *Iaponicum*, Italis *Giappone*, cuius caput, & primaria Vrbs eſt *Meacum*, licet ab aliquot annis ſedes regia ad *Iendum* ſit translata. Tota regio admodum fertilis, abundans, & culta eſt cum plurimis vrbibus magni momenti, tres Inſulas complectens, nempè *Niphoniam*, *Ximum*, & *Xicocū*, in quibus ſunt ſexaginta octo Regna, ſeù potiùs Prouinciæ, nempè quatuor in *Xicoco*, decem in *Ximo*, & quinquaginta quatuor in *Hiphonia* Inſula, quæ cæteris amplitudine præſtat, quæ ſubſunt dominio Regum viginti, & vnius, qui tamen illa omnia poſſident vti feuda, & ſub clientela Imperatoris *Iaponiæ*, teſte *Iacobo Carone in eius Regni deſcript. quæſt.*1. cui addendi ſunt *Bernardus Varenius*, *Io: de Laët in deſcript. Iapon. Conringius*, *Linda*, & *Boterus*, apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpublic.par.*1.*tit.*4.

2 Summus, & potentiſſimus *Iaponenſium* omnium Rex ille habetur, quem vti *Imperatorem* cæteri venerantur, eiuſq; potentia eſt in donatiuis, & tributis, quæ ei Reguli Inſulæ ex debito offerunt, & ex oriza, quæ in prædijs Regijs colligitur, multitudine etiam margaritarum, ac auri, & mercatorum frequentia, teſte *Klockio de Ærario lib.* 1.*cap.*24. *nu.*18. Sicquè vnus Rex omnia tàm publica, quàm priuata poſſidet bona, cum abſoluta poteſtate dandi vni, alteri ſuum auferendi.

3 Regum verò reditus annuos (exceptis Imperatoris prouentibus, & ſolum numeratis, quæ in victum illius, filijvè, atq; amictum expenduntur,) ducentos octoginta tres milliones quadringenta quinquaginta millia carolenorum efficerē tradunt *Caron. d. loc. quæſt.* 2. & *Montanus* apud *Pellerum in add. ad Klock.d.c.*24.*n.*4.

CAPVT VIII.

De Ærario Regis Narſingæ.

1 POtentiorum Principum, qui inter *Indum*, & *Gangem* ſunt, vnum eſſe Regem *Narſingæ*, (cui ſubſunt quatuor Regna, ſed & Regna *Onorium*. *Baticala*, & *Gorcopæ* ſunt ipſi tributaria) fatentur *Boterus in relat. de hoc Regno*, & per eadem omninò verba *Klock. lib.* 1.*de Ærario cap.* 23. *per tot. Conringius* apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpublic.par.*1.*par.* 553. vbi omnes dicunt, quod in hoc Regno duæ ſunt Ciuitates, quarum vna *Narſinga*, altera *Biſnagar* nuncupatur, vndè mox *Rex Narſingæ*, mox *Biſnagariæ* ſalutatur; Regemquè 12. ducatorum milliones quotannis recipere, eorumq; tres, aut duo & ipſi manere, omne reſiduum impendere in magnum Corpus militię,

nem-

nempè 40. *Nairorum*, & 20. equitum millia, quibus pacis, belliq; tempore ſtipendia largitur. Nemo autem aqua fluminis *Gangis*, quæ Regnum *Bergalæ* perlabitur, aut per *Oriſſa* Regnum fluit, ſe lauare poteſt, niſi Regibus vectigal, teloniumq; perſôluat; Ipſe quoque *Narſinga* Rex aquam dictorum fluuiorum emere cogitur; Rex inſuper omnium fundorum ſuæ ditionis dominus eſt; populo verò nihil præter victum relinquit.

CAPVT IX.

De Ærario Regis Siami.

1 REgnum *Siami* inter magna Aſiæ Regna habetur, cuius caput eſt Vrbs *Vdia*, ſeù *Odia*, diciturq; in ea eſſe quadraginta incolarum millia, & inter alias Ciuitates duæ ſunt celebres, nimirùm *Cambaia*, & *Siam* ſedes Regia, cuius amplitudo Regno nomen dedit, circuitus nouem, aut decem milliarium, commercioq; admirabilis. Huic Regi alia etiam ſubſunt Regna, nempè *Iangoma*, *Iuncalaonum*, *Tanaſſerium*, *Ligorium*, & *Singora*; & ab eo pendent fiduciario iure Regna *Laniani*, *Pabani*, *Pani*, *Patani*, & *Pera*. Videndi *Boterus in relat. Regni Siam*, & per ipſius ferè verba *Klock. de Ærario lib.1.cap.24. à num. 20. ad 27. Iodocus Schout in deſcript. Siam, Oldenburgerus in Theſ. Rerumpubl. par.1.pag. 541. & 542. Io: Baptiſta Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib.4. cap.22. per tot.*

2 Rex *Siami* inter ditiſſimos Orientales Monarchas adſcribi poteſt, cum ſit abſolutus dominus fertiliſſimæ regionis, quæ producit orizam, frugesquè, Equos, Elephantes, pecoraq; innumera; aurum quoque, & metalla, & ſe *Regem Cæli*, & *Terra* in ſuis *Edictis* vocari iubet; quamuis Sinarum Regis tributarius ſit, teſte præfato *Tauernier*, qui has regiones peragrauit; Et *Fernādus Mendez Pintus* apud *Pellerum ad Klock.d.cap.24.n.23.in fin.* teſtatur, regios prouentus duodecim millium (nō connumeratis vectigalibus) tringentarum ſexaginta tonnarum fuiſſe: Elephantorum 30. millia habet, quorum tria millia bello idonei ſunt, 20. equitum, & 250. peditum millia, & ampliorem numerum educere poſſet, teſte cit. *Oldenburgero pag.543.n.43.*

CAPVT X.

De Ærario Regis Pegu.

1 PEguanum Regnum aliàs ampliſſimum fuit, à quo pendebant viginti ſex Regna, ſed poſteà valdè imminutum fuit, & deſtructum pluries à Regibus *Auani*, *Arracani*, *Brama*, & *Tangu*, nunc autem continet tantùm *Peguanum* Regnum proprium cū vno, aut altero adiacente, nomen ducens à præcipua Vrbe *Pegu* Regni primaria, & ſede Regia. Extat *de hoc Regno Boteri*; aliorumq; *relatio* apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerūpubl. par. 1.* & *Klock. de Ærario lib.1.cap.24. à n. 27.* qui tamen diuerſa illa Regna *Siam*, & *Pegu* non ſemèl confundit, vt *Pellerus* quoq; ibi aduertit.

2 Vires huius Regni, vt de cæteris diximus, ex numero Elephantorum, & incolarum, quibus abſolutè Rex vtitur, facilè colliges, quamuis pauperrimam regionem eſſe teſtetur *Io: Bapt. Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib.3.cap.11.* Multa verò percipiuntur ex oriza, lapillis pretioſis, aliarumquè rerum commercio. Ex eius portubus quotannis certum quid ſoluunt onerariæ naues, teſte *Beyerlink in Theatro Vitæ human. tom.6. lit.R. pag.29. lit.F.*

CAPVT XI.

De Ærario Regis Calicutij.

1 IN nobiliſſima Indiæ parte hoc Regnum ſitum eſt, à *Calecutia*, Vrbe primaria, & Emporio celebri denominatum, præfuit antè ſeptingentos annos *Pereimal* Rex totius *Malabaris*, qui *Meccam* profecturus, ſuum Regnum

in

in plures partes, ſiuè Regna diuiſit, voluit tamen, vt auctoritas eſſet apud Regem *Calicutij* cum titulo *Zamorini*, qui Imperatorem ſignificat, habetquè ſub clientela Regna *Badara*, *Bipurij*, *Chombai*, *Cucurani*, *Curiga*, *Mangati*, *Moutici*, *Panuri*, & *Tanori*. Ditant hoc Regnum mercatorum frequentia, ſoli fertilitas, ex quibus Regis opes conijcies. Nec ſemel oſtendit, quantas copias educere poſſit *Calicutij* Rex, cū anno 1502. contra Luſitanos 60. millia cum 200. nauibus eduxit, teſte *Botero*, cuius verba tranſcripſit *Klock de Ærario lib. 1. cap. 24. à n. 41. ad 53. Oldenburger. in Theſ. Rerumpubl. par. 1. pag. 555. & ſeqq.*

CAPVT XII.

De Ærario Regis Golcondæ.

1 Golcondæ, ſiuè *Orixa* Regnum Aſię ampliſſimum, cuius Rex ſedem habet *Bagnagar*, vulgò dictæ *Golconda*, quæ eſt nomen arcis parùm diſtãtis, & circuitus ſex milliarium, ideòquè præſidium eſt magnum, Ciuitatis formam habens, ibiq; Regis theſaurus conſeruatur. Sunt & aliæ Vrbes Regni præcipuæ *Gondapolis*, *Condauera*, *Orixa*, *Maſulepatanum*, & *Norſingapatanum*.

2 Rex iſte opes ſuas ex regionis fertilitate colligit, dominus enim terrarum eſt, reditusq; illius annuos eſſe viginti milliones coronatorum teſtatur *Io: de Laët in deſcript. Indiæ veræ pag. 82.* à quo mutuatus eſt *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 24. n. 56. & 57.* Præcipuum reditum habet ſuper ſale, & tabacco, & ſuper potu *Tari* dicto, quem potiſſimùm bibunt meretrices, quæ tàm in Ciuitate, quàm in Arce *Golconda* ſunt pluſquam viginti mille. Magnum Equitū, peditumq; numerum alit, & quamuis habeat à Septentrione Imperium *Magni Mogolis*, non adeò tamen illum timet, cum è ſuo Regno pecuniam extrahi non permittat, & magnos colligit theſauros ad omnem belli vim repellendam, vt latiùs, & pulchrè tradit *Io: Baptiſta Tauernerius*, ſeù *Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib. 1. cap. 18. & 19.*

CAPVT XIII.

De Ærario Regis Iauæ.

1 Iaua, Inſula perampla Aſiæ in mari Indico, in qua ſunt nouem Regna, nempè *Bantami*, *Iacatra*, *Iapara*, *Tubani*, *Iortani*, *Paſſaruani*, *Panarucani*, *Polimbuani*, cuius Rex, ſiuè Imperator iàm totius Inſulæ potentiſſimus, priuſquam Rex *Bantami*, qui ſimplex erat Prouinciæ Gubernator, ab eo rebellionis cauſa defeciſſet. Tota *Inſula* diues eſt aromatum prouentu, ac piperis abundantia, ideòq; valdè ab Europæis frequentatur, præſertim ab *Anglis*, & ab *Hollandis*, qui inibi habent *Batauiam* arcem valdè permunitam, à qua nonãginta milliarium ſpatio diſtat Vrbs *Iaua*, Regni caput, & ſedes Regis, teſte *Mich. Ant. Baudrand in Lexic. Geogr. ver. Iaua pag. 501. edit. 1681.* Et Rex *Bantami* in Vrbe Regni cognomine reſidet, qui pro ſua cuſtodia, vltrà innumeros Elephantes, habet duo hominum millia in Palatio. Regio hæc horum Principum diuiſione probè ſeruatur; cùm enim Regum alter *Batauiam* expugnare vult, alter *Hollandis* auxilium præſtat, ſi verò inter ſe manus conſerant, tunc politica trutina debiliorem *Hollandi* defendunt, teſte *Io: Bapt. Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib. 5. cap. 6.*

CAPVT XIV.

De Ærario Regis Macaſſariæ.

1 Macaſſaria, ampla *Aſiæ* Inſula in mari Indico, quæ aliter *Celebes* dicitur, ſub ſe habet ſex Regna, *Macaſſariam* ſcilicet, *Cionum*, *Sanguinum*, *Canripanum*, *Geticanum*, & *Suparam*, ac præcipuas Vrbes *Macaſſariam* emporium celebre, & *Bantachaiam*: Pars

eius

eius Auſtralis frequentatur quoque ab *Anglis*, & *Belgis*, *Baudrand in Lexic. Geograph. tom. 1. pag. 601.* Huius Regis opes, & vires colliges ex ſoli amœnitate, & amplitudine, ac bello cum Batauis Hollandorum habito anno 1660. licet poſteà in *Batauiam* miſerit pro pacis concluſione Legatum cum pluribus triremibus, vndecim ſuæ Curiæ Magnatibus, & ſeptingentis hominibus, vt teſtatur *Io: Baptiſta Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib. 4. c. 23.*

CAPVT XV.

De Ærario Regis Tunchini.

1 TVnchini Regnum fertilitate, ac amplitudine cęteris non inferius, ab Oriente, & Septentrione Sinarum Imperio terminatur, ac in ſeptem diuiditur partes, ſeù Prouincias, eiuſq; primaria Vrbs eſt *Kecium*, ſiuè *Tunchinū*, ſub proprio Rege, cui ſubſunt etiam pars Occidentalis *Quanſiæ* Prouinciæ Sinarum, vbi Vrbes *Tapinga*, *Chinganum*, *Tiencheum*, *Sugenum*, & *Suchinga*, & pars etiam Occidentalis, & Meridionalis *Iunnaniæ* Prouinciæ Sinarum, vbi vrbes *Quangnanum*, & *Quanſia*, teſte *Martinio in ſuo Atlante Sinico*; & in hoc Regno à paucis annis Chriſtianam Religionem primùm prædicatam fuiſſe per Vicarios Apoſtolicos à Sancta Sede deputatos, tanto fructu, vt in ea ſint hodiè quamplurimi Chriſtiani, & à Rege *Tunchini* etiam obtinuiſſe Miſſionarios Gallos facultatem liberè Euangelium prædicandi, teſtatur *Mich. Ant. Baudrand in Lexic. Geographic. par. 2. pag. 342.*

CAPVT XVI.

De Ærario Regis Decani.

1 REgnum Aſiæ ſatis amplum in India citeriori *Decanum*, tria continet Regna, cuius Rex dicitur *Idalcan*, iàm ſub clientela *Magni Mogolis*, nunc liber. Regni primaria antea fuit *Goa* (emporium celeberrimum, & dites in ora littorali, & Vrbs Archiepiſcopalis cum Academia, quæ ſubeſt dominio *Luſitanorum*, vbi ſex arces in Inſula habent, & quaſi in eius ſuburbijs, teſte *Emman. de Faria in tract. de Aſia Luſitanica*) nunc *Viſapora*, Vrbs ampla. Hæc regio præ cęteris ob piperis abundantiā ab Europęis mercatoribus frequentatur, venditurq; in Vrbe *Regiapur*, ſuumq; piper Rex vendēdum curat in Vrbe *Rabacbe*, teſte *Io: Baptiſta Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib. 1. cap. 21.*

CAPVT XVII.

De Ærario Regum Tipræ, Achemi, Aſſemi, Butani, Bornei, & Candeæ.

1 REx *Tipra*, ſiuè *Tipoura*, duobus præſertim ſuum Ærarium implet, auri nempè fodina, & ſerico; ſuos verò ſubditos non onerat, niſi ſint homines inferioris conditionis, qui quotannis pro Rege ſex dies in auri fodina, aut ſerico laborare tenentur; præter Elephantes, quos etiam bello aptos habet, Equos, &c. teſte *Io: Baptiſta Tauernier in Itinerario Turcico-Indico lib. 4. cap. 20.*

2 Achemum, ſiuè *Acemum* eſt Vrbs perampla, Regni cognomen, & Caput, eiuſq; Rex obtinet etiam Regna *Pedir*, & *Pacem* in vicinijs. Hæc eſt regio valdè fertilis, & culta, vbi ſit piper maximæ æſtimationis apud Orientales.

3 Regnum *Aſem* Vrbem habens primariam *Kemmorouf* dictam, vbi ſedes Regis, eſt vnum ex melioribus Aſiæ, producit enim omne ad viuendum neceſſarium, ſuntq; fodinæ auri, argenti, chalybis, plumbi, & ferri, quæ ad Regem ſpectant, abundatq; ſerico, & ſale, *Tauernier d. lib. 4. cap. 21.*

4 Regnum *Butan* eſt ſatis amplum, abundatq; muſco, & reubarbaro; cuius Rex à ſubditis mirificè colitur, vti *Deus in Terra*, habetq; ſemper in ſua

R cu-

cuſtodia ſeptem, aut octo hominum millia, quinquaginta Elephantes, & 25. Camelos, qui parua tormenta bellica afferunt, *Tauernier d. lib. 4. cap. 18. & 19.*

5 Borneum eſt Inſula Aſiæ ampliſſima, quæ aliquot Regna complectitur, cum Vrbe primaria eiuſdem nominis, Emporio celebri cum portu capaci, Venetiarum inſtar in ora parui ſinus intrà paludes. Hoc Regnum gubernatur à Regina, cui obſequitur Rex eius vir, propter nimiam Subditorum Zelotypiam, vt gubernentur ab hærede legitimo Throni, nempè à matre certa, non verò patre incerto; ſi credimus *Tauernerio*, cui fides præſtanda, veluti teſti de viſu, *d. lib. 3. cap. 8.*

6 Candea, vulgò *Candy*, Vrbs Indiæ Citerioris ampla, in Inſula *Ceylani*, & Regni cognominis caput. Eius Rex totius Inſulæ eſt præcipuus, alios ſub ſe habens vectigales, Elephantibus præſertim affluit, quibus omnes Orientales Reges frui quærunt.

7 Sunt & alij Reges in Inſulis Indiæ *Celebi*, *Gilolo*, *Maldiua*, *Molucis*, *Sumatra*, & alijs, qui potiùs *Raja* dicendi ſunt patrio vocabulo, ideſt Principes, ſed tanquàm minùs celebres, ſunt hìc prætermiſſi.

PARS III.

IN AFRICA.

Præliminaria.

1 AFrica, quæ & *Lybia* Græcis, eſt vna ex Terræ partibus antiquitùs cognitis, *Iphricbia* ab incolis dicta, teſte *Ioanne Leone Africano*: ſed Luſitani hiſce vltimis temporibus detexerunt meridionalem eius partem nondùm Europæis notam. Olim Romanorum tempore diuiſa fuit in ſex Prou., & *Ptol.* eam diſtribuit in 12. regiones. *Ioannes Leo Africanus* ex recentioribus totam Africam dirimit in partes quatuor, *Barbariam*, *Numidiam*, *Lybiam*, & *Nigritarum* regionem. Sed hoc tempore præcipuæ ſunt *Æthiopia inferior*, ſub qua Regna *Monomotapa*, & *Monemugi*. *Barbaria*, ſub qua Regna *Marocci*, & *Fezza*, *Æthiopia ſuperior*, ſeù *Abyſſinia*, *Congi* Regnum, *Guinea*, *Nigritia*, *Nubia*, *Zaara*, ſiuè deſertum, ac plurimæ Inſulæ. Magna ex parte inculta eſt, & ob ſitum Cœli deſerta, eximia verò agrorum narratur feracitas; ſunt & varia monſtrorum genera, quorum diuerſitatem, ac multitudinem inopiæ aquarum adſcribunt, teſte *Mercatore in ſuo Atlante*. Hic fuit *Carthago*, Vrbs Romæ æmula, Reipublicæ cognominis Caput, à *Didone* condita, quæ nunc iacet in ruderibus longè, latèq; ſparſis, ex cuius ruinis creuit *Tuneti* Vrbs caput Regni cognominis, quæ ab Auguſtiſſ. Imp. Carolo V. anno 1535. expugnata, & proprio Regi reſtituta, deindè Turcis ſubdita, hodiè verò quandam Reipublicæ formam ſeruat, eiuſquè Princeps *le Day* vocatur.

CAPVT I.

De Ærario Presbyteri Ioannis Abyſſinorum.

1 INter potentiſſimos Principes connumerandus *Æthiopum*, ſiuè *Abyſſinorum* Imperator, dictus *le Grand Neguz*, ab Europæis abuſiuè *Presbyter Ioannes*, vulgò *Prete-Gianni* appellatus, qui ex *Salomone*, & Reginæ *Candacis* proſapia ortum ſeſe iactitat, religionemq; Chriſtianam Iudaicis cæremonijs immixtam profitetur, ſed quomodò iuuandi ſunt, vt ad fidem Catholicam conuertantur, tradit *Fr. Thomas à Ieſu de proc. omn. gent. ſalute lib. 7. p. 1. cap. 7. & ſeq.* tenorem verò Epiſtola-

larum, quas *Claudius* huius Imperij Rex, & *Dauid* filius ad Romanum Pōtificem, & Regem Luſitaniæ miſerunt, legere potes apud *Maffeium lib. 16. hiſt. Ind.*; Titulorum, quibus vtitur, alij ſunt apud *Mercatorem in Atlante*, & *Fr. Anton. de San Roman. lib. 4. hiſt. India Oriental. cap. 26.* alius verò apud *Damianum de Goes in deſcript. Legat. illius*, nempè: *Rex Regum N. N. Rex Abyſſinorum Presbyter Ioannes, omniumquè ſuarum Prouinciarum, & iuxtà, & ad finem marium; Rex Nili, & Iudex Magni Sultani, & habitationis Cayri, & Cathedra Alexandrina virtute Dei, & Redemptoris Noſtri Ieſu Chriſti, & virtute D. Virginis Maria.*

2 Alium deniq; ponit *Vveſſelingius in Aurifodina Iuris publ. ver. Vires pag. 1809. N. Supremus meorum Regnorum à Deo vnicè dilectus, columna fidei, ortus ex ſtirpe Iuda, filius Dauid, filius Salomon, filius Columna Sion, ex ſemine Iacob, filius manus Maria, filius Nabu ſecundùm carnem, filius Sanctorum Petri, & Pauli ſecundùm gratiam; Imperator Superioris, & Inferioris Æthiopia, & ampliſſimorum Regnorum, iuriſdictionū, & terrarum, Rex Goa, Caffares, Angola, Barn, Baliguoſa, Adoa, Vangue, Goyama ad Nilum, Amara, Bagnamodri, Ambea, Vanguci, Tigremaon, Sabains, ſeù Saba, Barnagaſſi, & Dominus vſque in Nubiam, qua in Ægyptum extenditur, &c.*

3 Videndi *Boterus in Politia Regia de Presb. Ioanne*, & *Gothofredus in Archontologia Coſmica in deſcript. huius*, quos verbotenùs ſequitur *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 25. Herm. Vveſſelingius in ſua Aurifodina ver. vires pag. 1809. & ver. Turcic. Imp. pag. 1711. & ſeqq. Conringius*, alijq; apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpubl. par. 1. tit. 13. P. Nicolaus Godignus Soc. Ieſu in 3. libris de rebus Abyſſinorum, deq; Æthiopia Patriarchis*, alijquè.

4 Hic Rex antè aduentum Turcarum erat poſt Romanum Imperatorem potentiſſimus inter Reges Terræ, & obtulit Regi Portugalliæ vna vice contra infideles 100000. *drachmas* auri, & militum, & annonæ quantum deſideraret, etiam 200000., ſi vellet; Poteſt namquè, vt ait *Aluarez*, hic Presbyter Ioannes centena millia militum mittere in campum. Habet porrò Magnus hic Princeps Religionem quandam militarem Equeſtris Ordinis ſub protectione *S. Antonij*, cui quilibet Paterfam. tertium quemq; filium è ſua ſobole, non tamèn primogenitum conſecrare, & offerre debet; ex quibus ſeligit ille Princeps 12000. nobiliores; & elegantiores pro ſui cuſtodia, reliqui fines Imperij defendunt, *Vveſſelingius infrà allegandus.*

5 Præcipua eius Regna ad Superiorem *Æthiopiam* pertinentia ſunt *Bernagaſſum* propè Ægyptum, *Tigremahon* inter Nilum, & Mare rubrum, *Tigrat*, in quo eſt Vrbs *Caſſumo* ſedes olim Reginæ Sabæ, *Amabara*, *Fatigara*, *Salait*, *Ogara*, *Holcait*, *Dambea*, *Bagameder*, *Narea*, pars *Xaoa*, & *Damut*, in quo ſunt Amazones mulieres bellicoſæ &c., contra Mauros, & Turcas continuò belligerant, & ideò lex eſt apud Mauros, qua cauetur, *vt nemo poſſit nubere, niſi duodecim Chriſtianos occiderit*. Et *Matthaus* Legatus apud *Damianum de Goes* narrat, *Prete-Ianum*, præter ſexaginta Chriſtianos Reges ſibi ſubditos, habere adhùc quinque Reges Mahumedicos. Triplices hic Rex habet reditus, nimirùm ex fundis ſuis, è vectigalibus forum, & decimis mineralium, & è tributis Principum ei ſubiectorum; multaq; loca plena auro, panno, & lapidibus pretioſis habere dicitur, *Oldenburgerus d. par. 1. pag. 792.* Nullum verò habet Palatiū, ſed ſub *tentorijs* degit, quorum 6000. ſecum defert, vndè tota eius vaga Aula 10. vel 12. ferè milliaria occupat, atq; decies centum millia ad bellum inſtruit, ac inſuper 50. Elephantes, Equorum verò, & Camelorum multitudinem innumerabilem, teſte *Vveſſelingio poſt ſuum tract. de Iure Maieſt. Rom. Pontif. pag. 241.*

CAPVT II.

De Ærario Regis Tafiletæ.

1 REgnum *Tafiletanum*, ſeù *Tafiletta* terminatur ad Boream Regno Marocano, eiq; ſubeſt *Itata* Prouincia perampla, & Vrbem habet primariam *Tafiletam*. A paucis verò annis *Tafiletanus Rex*, qui cum exercitu octoginta millium, ac ter mille ſelectiſsimis Equitibus, *Africæ Imperatoris* quærebat titulũ, poſt multas, inſigneſq; victorias Regna *Marocci*, & *Fezzæ* ſuo ſubiecit Imperio, cuius rei narratio *in appendice par.* 20. *Diarij Europæi, & in hiſtoria Brachelio-Thuldenana per Henr. Breuuer contin. par.* 7. *lib.* 1. *cap.* 2. extat. Hinc factum eſt, vt Regnum illud *Fezzo-Marocanum*, quod rerum, bellorũq; viciſſitudinibus obnoxium fuit, & ſub vno Principe, *Seriffo* dicto, vnitum, deindè rurſùs diuiſum, hodiè in vnum Imperium coalitum ſit ampliſſimum, & potẽtiſſimum, & militum copia præſtet, licet ibi ſint vaſtæ ſolitudines, quę omnem perimunt Exercitum.

§. 1.

Regnum Marocci.

1 REgnum hoc nomen ſortitur à *Marocho*, quæ eſt Vrbs ampliſſima, & ſedes Regia cum Palatio ſuperbiſſimo; Eius verò Prouinciæ ſunt ſeptem, nempè *Suſa*, *Hea*, *Guzula*, *Marocbia*, *Teldeſa*, *Haſcora*, & *Ducala*, ſed *Marocbia*, & quæ in Occaſum tendũt, ſunt admodum fertiles, & cultæ. Deſcriptio accuratior petatur ex *Io. Leone Africano lib.* 2. *de Marocc. Mercatore in ſuo Atlante pag.* 317. *Gothofredo in Archontologia Coſmica, & Botero in Politia Regia de Regno Seriffi* (idest Domini) ex quibus *Klock. de Ærario lib.* 1. *c.* 28. ibiq; *Pellerus*, alijsq; apud *Oldenburgerum in Theſ. Rerumpubl par.* 1. *tit.* 12.

2 Rex *Marocci* omnium bonorum ſubditorum abſolutus eſt Dominus, primitias, & decimas ſemper exigit, tùm verò tributum fructuum, & pecorum ab illis, qui XV. annum egreſſi ſunt, vt alios reditus omittamus, ex molendinis, focis, & Terris percipiendos. Militari multitudine valdè abundat, cum præter militiæ ordines, & præſidia, omnes quidem incolæ ad bella promptiſſimi ſint.

§. 2.

Regnum Fezzæ.

1 FEzzanum Regnum Africæ amplũ, ità dictum à primaria Vrbe *Fezza*, ſiuè *Feſſa*, Africæ Ciuitatum clariſſima, & ideò (*Thuano lib.* 7. teſte) à Saracenis *Aula Occidentalis* dicta. Eius Prouinciæ ſunt *Fezza*, ſiuè *Feſſa*, *Hasbata*, *Errifis*, *Gareta*, *Aſgara*, *Temeſna*, & *Chaus*. Ipſimet autem Authores, qui ſuprà in Regno *Marocci*, de hoc paritèr agunt.

2 Rex itidem præter decimas, & abſolutum dominium, habet telonia, & vectigalia Ciuitatum, in quarum introitu pendunt res vectigal, nempè Ciuis *Feſſanus* duo pro centenario; extraneus decem. Sunt quoque reditus molarum, quæ *Feſſa* adſunt pluſquam 400., Templum, *Carruuen* dictum, habebat pluſquam 80. aureorum millia annui reditus, multa alia quoque Collegia, & Xenodochia *Feſſæ*, quæ omnia percipit Rex; quin etiam hæres eſt omnium Iudicum, & omnium ſuorum Officiariorum, &c. teſtibus *Leone Africano in deſcript. Africæ lib.* 3. & *Botero* apud *Klock. lib.* 1. *de Ærario cap.* 28. & *Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl. par.* 1. *pag.* 777.

CAPVT III.

De Ærario Regis Monomotapæ.

1 MOnomotapa eſt Africæ Vrbs, quæ Regno nomen dedit, in parte Auſtrali Æthiopiæ inferioris, eſtq; valdè extenſum, & alias diuiſum

in tres partes, ſeù Regna, nempè *Quiteuæ, Sedandæ*, & *Chicangæ*, nunc autem ſub eo cenſentur viginti quinque alia Regna, quorum Reges, illum Monomotapæ in ſupremum Dominum, ac Principem agnoſcunt, ſed ex ijs præcipua ſunt Regna *Mongas*, & *Mocaranga*, & ex hoc vltimo oriundus eſt hodiernus Imperator *Monomotapa*, teſte *Emmanuele de Faria in tract. de Aſia Luſitanica*. Hæc regio fertilis eſt, & metalli fodinarum præſertim auri abundantia, ideòq; Luſitani hiſce vltimis temporibus *Colonias* duxerunt versùs oram littoralem, & in locis interioribus aliquot etiam arces extruxerunt versùs aurifodinas, *cit. Faria*.

Rex verò à ſubditis nullum aliud exigit tributum perſonale, quàm dierum aliquot operas, & crebra munera, ſine quibus nemini coram eo comparere licet. Magno hominum gaudet numero, quos ad bella promptos habet, *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 26. Oldenburgerus in Theſaur. Rerump. par. 1. p. 806.*

CAPVT IV.

De Ærario Regum Congi, & Angolæ.

1 Congum in Æthiopia inferiori, fuit anteà Regnum valdè extenſum, nunc autem anguſtioribus limitibus coarctatur, ibiq; Rex Chriſtianus, vti & Epiſcopus totius Regni, commoratur in Vrbe *Banza*, quæ Vrbs *S. Saluatoris* dicitur à Luſitanis, quorum dominio ſubſunt aliquot vrbes, vti *Loanda*, ſeù Ciuitas *S. Pauli*, *Benguela*, & *Embaca*, & Regnum ex electiuo in ſucceſſiuum mutatum fuit à moderno Rege *Garcia* dicto, *Baudrand in Lexic. Geogr. to. 1. pag. 293*. Olim ſinguſæ Prouinciæ Regni Congi ſuos habebant Reges, nimirùm *Sunda, Panga, Bamba, Songo, Batta, Angola, & Bemba*, donec tandem in vnius Regis *Bembæ* poteſtatem concederent, variæ deindè defecerunt à Congenſibus, præcipuè *Angola*, cuius Rex potentiſſimus eſt, qui anno 1500. Luſitanorum ope cęteros Regulos ſubegit, & ſuperiorem ſe cõſtituit. Vid. *Regnum Congi, hoc eſt veram deſcriptionem Regni Africani, quod tàm ab incolis, quàm Luſitanis Congus appellatur per Philippum Pigafettam olim ex Odoardi Lopez à Croamatis lingua Italica excerpta, nunc latio ſermone donata ab Auguſtino Caſſiodoro Reinio, Iconibus, & Imaginibus rerum memorabilium quaſi viuis, opera, & induſtria Io: Iſraëlis de Bayfratrum exornata.*

2 Hic tamen Rex Angolæ loco tributi ſingulis annis ingentia dona ſuppeditat Regi Congi, ſub cuius imperio copioſiſsimus incolarum numerus acquieſcit, adeò vt vrgente neceſſitate indè 400. millia militum ſecundum morem regionis armari poſſint. *Pamba* totius Regni propugnaculum, argenti, aliorumq; metallorum fodinis frequens eſt, ad hæc incolæ mercatura Regi innumeros congerunt theſauros, *Lopez*, & *Bigafetta in deſcript. huius Regni cap. 2. Gotbofred. in Archontol. Coſm.* poſt quos *Klock. de Ærario lib. 1. cap. 27. Oldenburgerus in Theſ. Rerumpubl. par. 1. pag. 809. & 810.*

CAPVT V.

De Ærario Regis Adel.

1 Rex *Adel* dominium ſuum extendit in ora Orientali Æthiopiæ ad Mare rubrum vſq; Metropolis Ciuitas huius Regni eſt *Arar*, quæ 38. leucis diſtat à Zeila, ex qua maior commeatuum quantitas petitur, ibi enim eſt mel, & cera in magna copia, fruges, fructusq; diuerſi, qui in Aden, & Arabiam deferuntur, pecora quoque, ſpeciatim verueces, & vaccæ.

2 Hic Rex, qui etiam religioni *Mahumetanæ* eſt addictus, eò quòd profeſſus ſit, ſe ſemper bellum gerere velle cum Chriſtianis *Abyſſiniæ*, ideſt ſubditis *Presbyteri Ioannis*, ſibi *Sancti* cogno-

gnomen inter illos barbaros parauit. Expectat ille, donec *Abyſſini*, longo, duroq; illo 50. dierum ieiunio Quadrageſimale debiles facti ſint, ingreditur tunc eorum regionem, multaq; damna infert, teſte *Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl. par. 1. pag* 798. *n.* 14. & 15.

CAPVT VI.

De Ærario Regis Borni.

1 Rex *Borni* dominatur ei regioni, quę ſe extendit à Guangala, Ortum verſùs ad plus, minusvè quingenta milliaria, inter deſerta *Seth*, & *Barca*, continens partim montes, partim planiciem, vbi alias *Garamantes*, teſte *Cluuerio*. Propter frugum copiam eſt ibi quoque nonnullus mercatorum concurſus: In montibus viuunt paſtores armentorum, & pecorum, teſte *Oldenburgero in Theſ. Rerumpubl. par.* 1. *pag.* 798. *n.* 13.

2 Hic Rex populo valdè potens eſt, cui nihil aliud oneris imponit, quàm decimam fructuum. Pro exercitio, locoq; artis manuariæ ſolent latrocinari vicinos, aut captiuos facere, eoſque commutant equis, quos à mercatoribus *Barbariæ* conſequuntur; vndè infeſtant mirabilitèr Abyſſinos latrocinijs, abigendo pecora, deprædando fodinas, ac homines in captiuitatem abducendo, *Oldenburger. ibid.*

CAPVT VII.

De Ærario Regum Galæ, Monemugi, Benini, Tombuti, Biafaræ, &c.

1 Galarum Regnum olim paruum, nunc occupatione Prouinciarum *Baui*, *Fatigar*, *Angote*, aliarumq; adeò creuit, vt iàm inter præcipua illius regionis cenſeatur, teſte *Iſaaco Voſſio*, Regemq; habet proprium *Magnum Galam* dictum, vt teſtantur *Andreas Batelus Anglus*, & *Hieronym. Lobus* Luſitanus.

2 Monemugium Regnum Africæ in Æthiopia inferiori, eſtq; peramplum, Regi *Macoco* conterminum, eiuſquè ditio latiſſimè patet, crediturq; extendi ad limites Regnorum *Mombazæ*, *Quiloæ*, *Soffala*, & *Moſambiet*, teſte *cit. Iſaaco Voſſio*.

3 Beninum eſt Vrbs celebris in Guinea regione, caput Regni cognominis, quod eſt valdè extenſum, & ſub ipſo complectitur etiam Regnum, *Oueirum* dictum, in quo ſunt plures Chriſtiani.

4 Tombutum Vrbs paritèr Africæ, Regni cognominis caput, in Nigritia regione.

5 Biafara Vrbs Africæ in Guinea regione, Regni cognominis caput.

6 Sed de his, alijsq; Regnis, & Prouincijs non conſtat apud Europęos, ob Scriptorum inopiam, cum ex ijs pauci hucuſq; peruenerint, ſed hæc indicaſſe ſit ſatis.

PARS IV.

IN AMERICA.

Præliminaria.

1 America quarta Orbis pars nouitèr detecta, nempè anno 1492. ſub Catholicorum Regum auſpicijs à *Chriſtophoro Columbo* Genuenſi, & poſteà ab *Americo Veſpucio* Florētino nomen ſortita, aliàs etiam ob magnitudinem *Nouus Orbis* dicitur, & perſepè *Indiæ Occidentales*, quarum pro maiori parte felicitas, ac temperies tanta, vt primus earum inueſtigator ferè opinatus ſit, Paradiſum terreſtrem in illis inueniri, vt tradit *Gomara in hiſt. Indica lib.* 1. quem refert *Martin. del Rio in Adag. ſacr.* 1. *to. adag.* 789.

No-

Nonumq; hunc Orbem antiquo præponi debere, concludunt *Ioſeph Acoſta lib.3.& 4.hiſt.nat.& mor.Indiar.*,& *Anton.Herrera ead.hiſt.dec.1.lib.1.c.5.* Cuius ſitum, longitudinem, & latitudinē, atq; vniuerſalem diuiſionem, & deſcriptionem variè exponunt *Gerard. Mercator, Appianus*,& *Gemma Friſius*,alijq; magis communitèr tamen duabus magnis Peninſulis diuidunt,quarum altera dicitur *America Septentrionalis*, quæ Regnum Mexicanum, ſiuè Nouam Hiſpaniam, aliasq; regiones continet; altera *Meridionalis*, continens Peruuiam, Braſiliam, aliasquè.

2 Auguſtiſſimo noſtro Hiſpaniarum Regi maior pars Americæ ſubeſt, nempè *Noua Hiſpania*, ſeù Regnum *Mexicanum* cum annexis Prouincijs, *Floridà*, & Inſulæ *Cuba*, *Hiſpaniola*, & *S. Ioannis Portus diuitis*, cum adiacentibus, *Terra firma*; In America Meridionali, cum annexis Regnum *Popayani*, *nouum Regnum Granatenſe*, *Peruuia*, *Regnum Chiles*, & *Paraguaya*, cum Prouincijs adiacentibus, de quibus accuratè (*Io: de Laët in deſcript. Hiſpan. cap.11.pag. 213. & ſeqq. & in Nouo Orbe, ſeù deſcriptione India Occidentalis lib. 18. nouis tabulis Geographicis, & varijs animantium, fructuumq; Iconibus illuſtrata, Boterus par.1.relat.Vniuerſ.vol.2. & 3. Valdeſ.de dignitat. Reg.Hiſp. cap 12. Gregor. Lopez Madera de Monarchia Hiſp. c.6. Fr. Torquemada in Monarch. Ind.lib.1.cap.6.* alijquè, quos refert *D. Ioannes de Solorzano* in ſupremis Caſtellæ,& Indiarum Conſilijs Senator in duobus tomis, quorum *primus de Indiarum Iure*, *ſiuè iuſta acquiſitione* in tribus libris agit; *alter* verò quinque libris comprehenſus *de Iuſta Indiarum gubernatione* pertractat. *Occidentem porrò*, (ait *Io. Boerthuſius in Phœnice Auguſta pag.21.*) *Mexicumque, & auri diuites Antipodum tot inſulas, quas Cęſaris ter Maximi virtus aperuit, quas fauſta, feliciq; velificatione monſtrorum domitrix Hiſpania recluſit, Orbis totius celeberrimi Scriptores, aut vndante ſoluta vocis elogio, aut immortali Muſarum cantu illuſtrabunt*.

3 Luſitanis ſubeſt *Braſilia* in quatuordecim Præfecturas diuiſa, *Canada*,quę & *Noua Francia* Regi Galliæ, *Eſtotilandia*, ſiuè *Terra Laboradoris* Anglis, quædam autem parent *Batauis*, atq; *Suecis*. Vndè hæ nouæ regiones proprium Regem præter iàm enumeratos nullum habent; non abſonum verò viſum eſt, vt de his ampliſſimis Regnis nonnulla ſeparatim ageremus. Ideò ſit.

CAPVT I.

De Ærario Regni Mexicani, ſiuè Nouæ Hiſpaniæ.

1 Inter omnes Americæ regiones *Noua Hiſpania* præſtat, eſt enim ampliſſima, cæteris cultior, amænior, ac populis frequentior, habetq; viginti præcipuas Vrbes, quæ aliter *Regnum Mexicanum* quoque dicitur, ab eius primaria Vrbe, quæ eſt ſedes Proregis Hiſpani, & Cancellariæ *Noua Hiſpania*, eamq; non ſolum inter Americæ Vrbes, verùm & Europæ amplam, & nobilem faciunt, *Herrera in deſcript. cap.9. ex pag.21.& dec.3. lib.2. cap.10. & ſeqq. Fr.Ioān Torquem.in Monarch. Ind. 1 tom. per tot.* vbi *in lib. 5. ex cap. 37 ad 40.* agit de expeditionibus ad nouum Mexicum, *Solorzan. de Indiar. Iure lib.1.cap.6. n.32. Io. de Laët in deſcript Hiſp.c.11.pag. 224.* quem refert quoque *Klock.de Ærario lib.1.c.6.n.65.*

2 Diuiditurquè ab Hiſpanis in tres partes, quas vocant *Præfecturas*: Quæ media eſt, dicitur *Audientia Mexici*, ſub qua Hiſpania Noua ſtrictè ſumpta, in qua ſunt Prouinciæ *Mexicana*, *Mechoacana*, *Panuca*, *Tlaſcala*, ſeù *Angelorum*, *Guaxaca*, *Tabaſci*, & *Iucatania*. Præfectura in Occaſum extenſa dicitur *Audientia Guadalajara*, cui ſubſunt hæ Prouinciæ, *Noua Biſcaia*, *Cinaloa*, *Culiacana*, *Zacateca Chametlana*, *Xaliſca*, & *Guadalaxara*, ſeù *Noua Galitia*, eiuſq; præcipua Vrbs eſt *Guadalaxara*. Præfectura autem verſus Ortum

tum dicitur *Audientia Guatimala*, eiqſ ſubſunt hæ Prouinciæ, *Soconuſca*, *Verapax*, *Guatimala*, *Hondura*, *Nicaragua*, *Ora diues*, & *Veragua*; Primaria Vrbs eſt *Fanum S. Iacobi de Guatimola*, de quibus ſuprà relati, & *Geographi* paſſim.

3 Ex quibus ampliſſimi reditus quotannis Hiſpaniarum Regi Catholico ſubminiſtrantur, nàm præter argenti gazam, claſſe illa, quæ ſingulis annis è portu *S. Ioannis de Vlloa* ſoluit, in Hiſpaniam inferuntur pretioſiſſimæ merces, in primis autem nobiliſſima illa *Cocbenilla*(vermiculorum genera ſunt) & varia aromata, balſama, aliaq; quātiuis pretij, cenſente *de Laët d. loc.* quē ſequitur *Klock d.cap.o.n.45.*

4 Refert *Herrera hiſt. Ind.decad.2. lib. 8.cap.5.* quod in Mexicana Prouincia, vbi Indi ità pauperes eſſent, vt nihil aliud haberent, quod tributi nomine *Motecbuma* eorum Regi pendere poſſent, pediculorum ſaltem certam penſitationem facere cogerentur, quos ſacculis incluſos offerebant, eorumquè plures in Regis Palatio *Tepac* dicto, in Camera ad hoc diſpoſita ab Hiſpanis repertos, nunc ſub felici Hiſpaniæ Regis dominio Tribunal eſt conſtitutum in Vrbe *Mexicana*, in quo tres Rationales, ſeù Calculatores, cōſtituti, vt vectigalium, aliarumq; exactionum rationibus ſumendis, & reliquis exigendis intenderent, & omnia alia ad Regij patrimonij adminiſtrationem conuenientia curarent, *Solorzan.lib.5.cap.vnic.n.131.*

CAPVT II.

De Ærario Regni Peruuiæ.

1 EA terræ pars, quæ *Perù*, ſiuè *Peruuia* dicitur, totius huius Noui Orbis eſt nobiliſſima in America meridionali, quæ indè perſæpè dicitur *Peruuiana*, Reges anteà habuit proprios, *Incas* dictos, ſub quibus ingens Regulorum numerus, de quorum *Incarum* origine, & Imperio, ac rebus *Peruenſibus* præter alios *Garcilaſſus Inca commentaria* quædam vulgauir, *Petr. Zieza hiſt. Peruana.cap.21. Io: Matienzo de moder. Regn. Peru par.1.cap.6.*, & quamuis noui huius Orbis generalis dominatio glorioſiſſimis noſtris Hiſpaniæ Regibus ceſſerit, antiquis tamen Regulis particularis Indorum gubernatio relicta fuit, *Solorzan.de Indiar. gubern lib.1.cap.26.*

2 Diuiditur ab Hiſpanis in tres Præfecturas, quas *Audientias* vocāt, ſuntq; *Præfectura Regum*, quæ in medio vbi Vrbs *Regum*, *Cuſcum*, & *Peruuia* regio propria, quę perampla, & à Septentrione in meridiem in duas partes Andibus Montibus ſecta. *Audientia Quitl*, vbi Prouincia *Quitoa*, *Quixorum*, & *Pacamorum*. Et *Audientia Charcarum*, quæ etiam *de la Plata* dicitur, vbi Prouincia *Chica*, *Charcarum*, & *Montana*, de quibus *Io: de Laët in deſcript. Hiſp.cap.11.à pag.253.* & alij.

3 Auri, argentiq; ditiſſima inter omnes totius Orbis regiones non immeritò *Peruuia* cenſetur; non ſolùm enim plurimas, eaſq; nobiliſſimas auri, argenti, ac metallorum fodinas habet, ſed fluuios auriferos, qui rutilantibus arenis, & perlucidis vndis limpidi aureo quodam profluxu ruere videntur, *Caſp Enſ hiſt.Occident. India lib.3. cap. 21.* ex *Leuino Apollonio de reb. Peru.* Totius regionis caput eſt *Lima*, ſeù *Ciuitas Regum*, totius maritimi tractus exculiſſima Metropolis, populo frequentiſſia, agro rerum omnium fertili, ac tutiſſimo porru gaudens, ambitus valdè extenſi, in quo latæ viæ, amplum forum, Archiepiſcopalis Eccleſia, nobilis Academia, plura Collegia, ſedes Proregis, & Regiæ Cancellariæ, *Solorzan. tom.1. de Indiar. iure lib. 1. cap.6. num.46.*

4 Cum *Lima* de principatu contendit alia Vrbs *Cuſcum*, montanarum Vrbiū regina, quæ ante Hiſpanorum aduentum, fuit Regia *Incarum* ſedes Et *Guācauelica* Vrbs, argenti viui ditiſſimis fodinis per totum Orbem nobilis. Sunt etiam Vrbes *Arequipa*, & *S. Marci de Ari-*

Arica, ob portuum, nobilium ædificiorum commoditatem, populi frequentiam celeberrimæ; & de alijs Vrbibus *S. Franciſci de Quito, Portus veteris, S. Iacobi de Guayaquila, Truxilli, Piuræ ſiuè S. Michaelis; cit. de Laët, & Solorzan. d. loc.*

5 His Vrbibus meritò adijcienda eſt *Argyropolis*, ſeù *Argentea*, vulgò *de la Plata*, quæ licet habitantium copia cum *Lima*, & *Cuſco* comparari non poſſit, opulentia tamen inſignis, decem, & octo leucis diſtans à celebri illo Oppido, & Monte, cui nomen *Potoſium*, argenteis fodinis ſuprà modum referto, è quibus, alijsq; eis vicinis immenſa eruitur argenti copia, quæ vniuerſam Hiſpaniam, & Europam implet, & in Aſiam etiam, atq; Africam magna ex parte dilabitur, *Acoſta lib. 4. Hiſtor. Ind. cap. 6. & ſeqq.* Vndè ea Vrbs *Argentea* dicta eſt, in qua Archiepiſcopus, & Regia Cancellaria reſidet, *Solorzan. de Indiar. iure lib. 1. d. cap. 6. num. 56.* Ex qua ſola *Potoſienſi* fodina ab anno 1545. quo effodi cæpta fuit, ad ann. 1585. centum, & vndecim milliones extractos fuiſſe, memorat *Acoſta d. lib. 4. cap. 6.* habita ſolùm computatione ad quartam partem, quæ Regi ſoluta eſt, poſt *Laetium, Klock. de Ærario lib. 1. cap. 6. n. 56.* & ſi hæc ad noſtra vſq; tempora ineatur, ſcribit de anno 1639. *Solorzan. de Indiar. gubern. lib. 5. cap. vnic. n. 14.* pluſquàm 850. milliones ponderum argenti puri, ac puri excedere.

6 Prouincia *Peruana* adeò omnibus metallis, ſmaragdis, varijs gemmarum generibus, & pretioſis margaritis abũdat, vt *Franciſc. Xereſius* in *Cuſco* ædes fuiſſe, cuius area, parietes, ac tecta vndiq; aureis laminis erant obducta; & *Giraua*, incolas *Anzerma* Prouinciæ ab imo ad verticem auro ad prælia armari, tradunt apud *Beyerlink in Theatr. Vita hum. tom. 0. lit. R. pag. 30.* Videndi ex profeſſo *Apollonius, Zieza, Lopez de Gomara, Fernandez de Ouiedo*, alijquè *in deſcript. America.*

CAPVT III.

De Ærario Terræ firmæ, ſeù Caſtellæ aureæ.

1 Altera Americæ Meridionalis pars *Terra firma* latè ſumpta, quæ aliàs *Caſtella aurea* dicitur, ea fortè ratione, quod ibi aurum plurimum reperiebatur, ſubeſt etiam dominio Cath. Hiſpaniæ Regis: Continet hæc regio *Terram firmam* propriam (ſub qua præcipuæ Vrbes *Panama*, & *Portus Pulcher*); *Popayanam*, *Nouam Granatam*, *Pariam*, ſiuè *Nouam Andaluſiam*, & *Gubernationes Venezuela*, *S. Martha*, *Fluuij facis*, & *Carthaginis noua*, de quibus *Io: de Laët in deſcript. Hiſpan cap. 11. à pag. 240.* alijq; apud *Solorzan. de Indiar. Iure lib. 1. cap. 6. à num. 34. ad 41.*

2 *Panama* Vrbs iuxtà mare *del Sur* appoſita eſt, cum nobili alia Vrbe *Portu bello*; quæ Vrbes, quæcumque, vel è *Peruana* regione in Hiſpaniam, vel ex Hiſpania in *Peruuiam* aduehuntur, fido portuum hoſpitio recipiunt, ſiquidem diuitiæ, ac merces vtrobiq; à nauibus exonerandæ ſunt; & terreſtri itinere, aut per amnem, qui dicitur *Chagre* comportandæ, qua de re ob claſſium concurſum, & nauale commercium, Epiſcopalis *Darienis* ſedes ad hanc Vrbem *Panamenſem* translata eſt, & ibidem Regia Cancellaria conſtituta.

3 Sequitur ad Occidentem *Popayana* regio ampla verſus montes, auri venis opulenta, pluresq; complectitur Prouincias minores, in quibus Hiſpani incolunt metropolim *Popayanum*, aliaſq; Vrbes nempè *Fanum S. Fidei de Antiquaria*, *Caramantam*, *Armam*, *Fanum S. Anna de Anzerma*, *Carthaginem*, *Calium*, *Amagueram*, *Timanam*, *Paſtum*, & *Agredam.*

4 Nec minùs celebris Prouincia, quæ *Nouum Regnum Granata* dicitur, cum gubernationibus *S. Martha*, *Venezuela*, & *Noua Carthaginis*, vbi eſt Ciuitas, &

Portus ad Hiſpalenſes claſſes excipiẽdas tutiſſimus. Abundat hæc Prouincia omnium fructuum copia, auro, & ſmaragdis, alijſq; pretioſis lapillis, & inter plura nobilia Hiſpanorum oppida eminet Vrbs S. *Fidei de Bogota* cum Regia Cancellaria, & Archiepiſcopali Eccleſia, *Solorzan. d. lib. 1. cap. 6. n. 40.*

5 *Venezuela* Prouincia nobiliſſima, in primis tritico abundat, necnon armentis, atq; pecoribus, itaùt meritò horreum aliarum iudicetur. Præter alia oppida præcipua Vrbs eſt *Corum*, Venezuelam excipit ad ortum *Paria*, quæ & *noua Andalutia* dicitur, ſub qua ampliſſimum flumen *Orenocum*, cum oppido *Cumano*, cum celeberrimis ſalinis, & Arce S. *Iacobi*, *Io de Laët*, vbi ſuprà.

CAPVT IV.

De Ærario Paraguayæ, Chiles, ac Floridæ.

1 PAraguaya, ſiuè *Paraguaria* regio ampla meridionalis partis, ſub qua ſunt aliquot Prouinciæ, nempè *Paraguaya* propria, *Tucumania*, *Vrugia*, *Parana*, *Guaira*, *Chaca*, & *Fluuij Argentei*, vulgò *Rio de la Plata*.

2 Chilis, ſeu *Cilis* Prouincia partim maritima, partim montana, cæteris Peruanis frigidior eſt, cuius Metropolis eſt *Fanum S. Iacobi*, Colonia Hiſpanorum cum Regia Cancellaria. Terra quidem natura ſua fertilis, omniumq; ad vitæ neceſſariorum abundantiſſima, gignitq; piper longum, auriq; obriſi hìc ingens prouentus; de quibus, & alijs huius Regni *Chilis* latiùs *Acoſta*, *Herrera*, & alij relati per *Solorzan. de Indiar. iure lib. 1. cap. 6. n. 60.*

3 *Florida* ſic vocatur, quod ipſa Dominica Palmarum reperta ſit, quam Hiſpani *Paſcua de Flores* appellant, eſt quidem ampla, ſatis amęna, ac omniũ fructuum fertilis, oras tamen habens aſperas, incolas barbaros, cuius occupationem Galli ſępè, irritis tamen conatibus, adorti ſunt, ibiq; Hiſpani poſſident Arces S. *Matthæi*, & S. *Auguſtini* cum aliquot alijs, vide *Mercatorem in ſuo Atlante*, *Herreram hiſt. Ind. decad. 4. lib. 4. cap. 4. & ſeq. Dauilam in hiſtor. Mexic. lib. 1. ex cap. 55. Garcilaſſum Incam hiſt. Florida.*

CAPVT V.

De Ærario Inſularum Cubæ, Iamaicæ, Hiſpaniolæ, & S. Ioannis.

1 PRima & Europæ vicinior eſt Inſula *S. Ioannis*, quæ ab oppido primario, portu capaciſſimo, & probè munito, *Portus diuitis* appellatur, habetq; vltrà minores, alias tres nobiles Hiſpanorum Colonias, affluitq; frugibus, fructibus, animalibus, ac auro, *Io. de Laët in deſcript. Hiſp. cap. 11. pag. 214.* latiùs apud *Herreram in deſcript. Ind. cap. 7.*

2 Principem verò locum obtinet *Hiſpaniola*, ſiuè *Inſula S. Dominici*, ab eius Metropoli Vrbe, quæ dicitur *Dominicopolis* eleganter ſtructa ab Hiſpanis, qui eam vocant *la Eſpañola*: ſunt aliæ Vrbes *Conceptio de Vega*, *Zeibum*, *Fanum S. Iacobi*, *Portus argenteus*, vulgò *de la Plata*, *Azua*, ſeu *Compoſtella*, & *Mons Chriſti*. Eius forma longa eſt ab Ortu ad Occaſum, gaudens eximia Cęli temperie, ſoli vbertate, auri, & argenti fodinis, & ſacchari immenſa copia, & alijs vtiliſſimis frugibus, de quibus latiùs agunt *Petrus Martyr de Nouo Orbe decad. 1. Dauila in hiſt. Mexicana lib. 1. cap. 101. & ſeq. Solorzan. de Indiar. Iure lib. 1. cap. 6. n. 10.*

3 Ab Occaſu autem Hiſpaniolæ iacet *Inſula Iamaica*, quæ ab Hiſpanis *S. Iacobi* vocatur, habet auri metalli, ſacchari, & goſſypij magnum prouentum, duo continens oppida, *Oriſtan*, & *Seuilla*, cum aliquot Colonijs Anglorum, *Herrera d. cap. 7. de Laët, & Mercator d. loc.*

4 His proxima eſt *Inſula Cuba* in longum valdè extenſa, quæ appellata fuit à *Chriſtophoro Columbo* in honorem *Ferdinan-*

dinandi Regis Catholici *Ferdinanda*, multis vtilibus rebus abundans, præcipuè magna *Rubiæ* tinctorum copia, & quodam picis genere ad naues oppicandas idoneo. Continet autem ſex Hiſpanorum Colonias, quarum præſtantiores ſunt *S. Iacobi*, & *Hauana* celebre Emporium, ad quod appellũt nauigia, quæ ex *Peruuia*, & *Noua Hiſpania* in Europam redeunt, *Solorzan. d.cap.6.n.12.*

5 Poſt has verò Inſulas *Cubagua* iacet, quæ olim Margaritarum copia nobilis fuit, ſed poſteà ob aquæ inopiam derelicta, translato huius Vnionum piſcationis emporio ad aliã, cui *Margarita* nomen inditum eſt, *Solorzan d.cap. 6.num.17.* Non eſt autem in toto Orbe Inſula tàm parua, quæ tantos reditus ſuppeditauit, quàm hæc *Margarita*, teſte *Mercatore in ſuo Atlante.*

CAPVT VI.

De Ærario Inſularum Philippinarum.

1 AVguſtiſſimus Rex noſter Hiſpaniarum, inter Americam, & Aſiam habet quamplurimas Inſulas, Noui Orbis ferè appendices, dictas *Philippinas*, quia auſpicijs Catholici *Philippi II.* verè Magni, mãdato Nouæ Hiſpaniæ Proregis fuerunt inuentæ. Earum præcipua Vrbs eſt *Manila*, in meditullio Inſulæ eiuſdem nominis, vbi Prorex commoratur. Sunt autem longè maioris momenti, quàm vulgò æſtimantur, nam præter alimentorum, & auri abundantiam, opportunæ admodùm ſunt ad vicinas Inſulas ſubiugandas, & commercia in toto illo Archipelago exercenda, vt inquit *Boterus in ſuis relat.* apud *Io. de Laët in deſcript. Hiſp. pag. 474.* & de alijs *Cabrera in vita Philippi II. lib.7. cap.8.* plurimi relati per *Solorzan. de Indiar. iure lib.1.cap.6.n.64.*

CAPVT VII.

De Ærario Braſiliæ.

1 BRaſilia eſt pars admodùm ampla, & fertilis Americæ Meridionalis, aliàs dicta Prouincia *S. Crucis*, à Luſitanis detecta, & occupata. Diuiditur in quatuordecim Præfecturas, ſeù, vti aiunt, *Capitanias*, quarum ſex ad Dominos particulares pertinent, qui illas armis acquiſiuere, reliquæ octo ſunt Regni *Portugalliæ*. Ex hac Prouincia in Europam traduci plurimas pretioſas merces teſtatur *Io: de Laët in deſcript Hiſp. cap.10.* quem ſequitur *Klock de Ærar. lib.1. cap.6. n.36.* vbi *Pellerus* addit *Caſpar. Barlaum de rebus Braſiliæ pag.32.* Plura autem de eius deſcriptione, & alijs agunt *Herrera in deſcript. cap.25. & hiſt. Ind. dec.2. lib.4.cap.7. Boter. Benzon.*, alijq; relati per *Solorzan. tom. 1. de Indiar. Iure lib. 1.cap.6.num.59.*

CONCLVSIO.

1 EN ad Inſtituti noſtri clepſydram peruenimus, paucis tamen te ſiſtere volumus, Lector ſtudioſe, vt ſcias, non arithmeticum Imperiorum rationarium, ſed (vt vndè orſus eſt, in eodem terminetur ſermo) ſuccinctam terrarum Orbis notionem, curioſam iuxtà, ac perutilem Ærarij conſtituendi curam in hoc Promptuario Vniuerſali nos tradidiſſe, vt publicis commodis, ac theſaurario Operi conſulentes, miſcendo vtile dulci ad *Horatianum* placitum omne tuliſſe punctum videamur; Cœterum concludat *Phædrus*:

2 *Superſunt mihi, quæ ſcribam, ſed parco ſciens:*
Primùm, eſſe ne tibi videar moleſtior,
Deſtringit quem multarum rerum varietas:

Dein, ſi quis eadem fortè conari velit,
Habere, vt poſſit aliquid operis reſidui;
Quamuis materiæ tanta abundet copia,
Labori faber vt deſit, non fabro labor.

3 Suſpexiſti planè admirandas opes, ac vires *Summi Pontificis, Cæſaris Germanorum, Catholici Hiſpanorum, Chriſtianiſſimi Gallorum, Magni Britann.; Sultbani Turcarum, Czari Moſcorum, Chani Tartar.; Sophi Perſar., Mogolis Indor., Presbyteri-Ioannis Abyſſinorum, Alti-potentium Rerumpublicarum, Regum, ac Principum,* quos latè patens terræ ambitus excipit.

4 At ſi permagnus hic Mundus, vti nobis cominùs intuentibus videtur, ad cœleſtis globi magnitudinem conferretur, puncti inſtàr appareret: talem iudicant, qui è ſummo cœleſtium amore ducti eum contemplantur, ex ſimilitudine apud *D. Chryſoſtomum homil. 15. ad Populum Antioch.* In hoc igitùr minimo puncto circumſepti Mortales, Cœlum aſpicite; etenim quantum eſt in cuiuſquè Ærario, non auri, ſed virtutis, & innocentiæ, tanta ſit vel beatitas, vel calamitas, oportet: Quocircà nihil vtiliùs, quàm pium meditari opus *P. Io: Baptiſtæ Sangiurè Soc. Ieſu de Ærario vitæ Chriſtianæ, & religioſæ*: Quanta ſanè potentia, & gloria polluerint *Dauid, Salomon,*
5 *Ezechias, Ioſias,* aliiq; inſignes ſacræ legis cuſtodes, docet *Regum, & Paralipomenon* hiſtoria! Non hìc temporum memoriam repetere per otium liquet de *Græcorum*, aliorumq; imperio ob repudiatam Catholicam fidem funditùs collapſo: Verùm ad Catholicos Hiſpaniæ Reges tranſmiſſa eſſe auguſtiſſimi Imperij ſceptra, quorum auſpicijs magno Chriſtianæ religionis commodo, & augmento, tàm longæ illæ, latèq; patentes Indicæ regiones inuentæ, vt iure *Nouus Orbis* appelletur, eorumq; virtus (tantùm abeſt ab adulatione, quantùm à neceſſitate manifeſta rerum fides) PLVS VLTRA progredi nequit, niſi inter aſtra referatur! Hæc Principi-
6 bus cordi eſſe decet; Nos verò pro huius Opuſculi iuſta mercede veniam à DEO Optimo Maximo exoramus, omnia ſubmittendo Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ cenſuræ, cui ſi quid forsàn (quod abſit) aduerſatur, deletum volumus, & præter animi ſententiam euenìſſe fatemur. A te demum, Lector amice, gratiam, non liuoris morſus expectamus, cum infelicis, & malè feriati ingenij ſit, famam alienam per inuidiam allatrare; prudentis verò, ac ſapientis, humanos excuſare defectus, & candore ſuo accipere

——— *à Muſa paupere diues opus.*

A N-

ANNOTATIONES PRO REGIO ÆRARIO

Ad quæſtiones examinatas per Spectab. Dom. D. Annibalem Moles, Regiam Cancellariam meritiſſimum Regentem, & auctas per Dom. D. Thomam Moles eius filium, M. C. Vic. Iudicem, cum ſuis deciſionibus actitatis in Regia Camera Summariæ.

A V C T O R E

NICOLAO CAIETANO AGETA,
I. C. PARTHENOPÆO,

Et in Supremis Regni Neapolis Regijs Tribunalibus ſolertiſsimo Aduocato.

AD §. 1.

De Regijs Fiſcalibus.

ANNOTATIO.

S V M M A R I V M.

DOm. Reg. D. Annibal Moles quando Regens electus, & cuius ſucceſſor, dignis encomijs memoratur n. 1.

Meritò à iure Fiſcalium functionum exorditur n. 2.

Tributa, & vectigalia ſunt Reipublicæ nerui n. 3. ornamenta pacis, & belli ſubſidia, patrimonium Imperij, ſolatia Ciuitatum ibid.

Functiones fiſcales ſunt nerui Regnorũ n. 4.

Tributum vndè denominetur n. 5.

Tributorum vnum perſonarum, ſiuè capitis, alterum Rei, ſiuè ſoli n. 6.

Tributum extraordinarium, ſiuè Temerarium quid n. 7. & Tyronicum n. 8.

Vectigal pro vmbra, & pro aere exactũ n. 9. & ex meretricio, aut lenocinio, ibid.

Tributum, quod imponitur rebus ad luxum, delicias, pompamuè ſpectantibus boneſtiſſimum n. 10.

Portorium pro vitijs, & curioſus caſus enarratur n. 11.

Tributum in quo differat à Vectigali n. 12.

Tributorum plures ſpecies, & Authores de ijs agentes recenſentur n. 13. & 24.

Tributa apud Romanos, quæ caput, & bona ligabant n. 14.

Penſiones à socijs fęderatis acceptæ, & dona, ac munera Regum à Romanis aliquandò ſpreta n. 15.

Tributa omnibus ſubditis indicenda, in proprias eorum vtilitates redundãt n. 16.

Tributa conſtituta Principi dicuntur, vt ſubditos in pace contra hoſtium vim protegat

tegat n. 17. & præſertim pro militiæ ſtipendio n.16.

Stipendia militibus virtutis cauſa conceſſa, vulgò, vantaggia, appellantur n.18.

Stipendia Iudicum, qui vti Paſtores gregem ſuæ curæ commiſſum rectè paſcere debent n.19.

Fodrum, Parata, & Manſionaticum quid ſint n.21.

Tributa antè Reges, & à Mundi principio fuiſſe oſtenditur n.22. & affertur ad id Tetraſtichon n.23.

Tributa tā à Regibus, ac Romanis, quā cæterarum regionum Dominis impoſita, remiſſiuè n.24.

Tributa perſolui debere negans, publicæ ſaluti detrahit, & iuſtitiam, ac ius publicum offendit n.25. commune illud dicterium, quod fraudans gabellas nec Deo, nec Mundo teneatur, quomodò intelligendū, latè enucleatur n.26.

Sotus *de iuſt. & iur. 3. qu. art. vlt. &* Victoria *22. ar. 3. necnon* Ledeſma *2. 4. qu. 18 art. 3. declarantur n.27.*

Fraudare vectigal permittitur, ſi imponatur ab eo, qui non habet poteſtatem, vel cum ſine cauſa imperatur n.28.

Fraudari an poſsit vectigal, ſi ex rebus proprij vſus cauſa ductis exigatur n. 29. & receditur à Fr.Mar.Ploto *affirmāte, ibid.*

Angel. *in ſumma ver. pedagium, expenditur n.30.*

Reſtitutio facienda eſt ijs, qui tributa conduxerunt n.31. & quid in pœnis contrabannorum, quæ ſiunt in Regno ob dationem in ſolutum Conſignatarijs factam n.32.

Tributa ad menſuram publicæ vtilitatis, & ex iuſta cauſa imponenda ſunt n.33. & 34.

Tributa indicendi cauſa iuſta, an præſumatur in Principe n.35.

Tributa ordinaria, & extraordinaria quid ſint n.36. vtraq; ſunt de regalibus n. 37. an verò concedi poſſit facultas imponendi n.38.

Functiones fiſcales, veluti ordinarias collationes, inter regalia iura meritò adſcripſit D.Regens *n.39.*

Cenſus quid ſit, & vnde dictum n. 40. & Cenſus luſtralis quid n.41.

Tributum Columnarium, & Oſtiarium quid n.42.

Reprobantur illi, qui dixerunt ab ineunte Romano Imperio vſq; ad Regem Gulielmum nulla onera collectarum fuiſſe n.43.

Functiones fiſcales, quæ à noſtro Catholico Rege exiguntur à quolibet focolari, ex iuſta cauſa impoſita ſunt n. 44.

Alphonſi I.*Regis tēpore fuit oblata ſolutio per Generale Regni Parlamentum ducati vnius quotannis in ſingula focularia, & poſteà additi corol. 5. & gran. 2. pro quibus præſtare voluit cuilibet fumanti ſalis modium vnum nu.45. & 46.*

Salis præfata præſtatio tumuli vnius fuit circà annum 1607. in generali Parlamento Regiæ Curiæ legitimè remiſſa n.47.

Horatius Mōtan. *dubitans de validitate d. ſalis remiſsionis, latè reprobatur n.48.*

Fauor publicus in his functionibus verſatur, & maior pars poteſt minori præiudicare n.49.

Hiſpaniæ Reges Catholici meritò laudantur, quod ſumma moderatione imponant tributa, approbantibus Regni Procuratoribus, ac ſubditis n.50.

Subſidium extraordinarium ſi Rex noſter exigere habeat, pijſsimè permittit, Ordines conuocari Neapoli, non quidem in Palatio Regio, ſed in Monaſterio Diui Laurentij n.51.

Regem quendam Galliæ gloriatum ferunt, ſibi aureum eſſe pratum, quod meteret, quotieſcumque vellet, abſq; Generalium ordinum ſcitu n.52.

Procuratores Regni, & ordines in caſu neceſsitatis conſentire tenentur n.53.

Subditos nouis tributis onerare, quantum fuerit alienum à pia mente Auguſtiſſ. Philippi IV. oſtenditur n.54.

Nortmanni primùm Coronam Regni Neapol. ſuſcepere, & Rogerius ab Innocentio II. Pontifice de hoc Regno inueſtitus n. 55. & indè primus Neapolis Rex dictus n.56.

Lege Regia lata, tributa ſimùl exorta, &

iure

iure Regio imperata n. 57.

Tributum ſoluere denegans in Principis contemptum incidere dicitur, & in crimen læſæ Maieſtatis n. 58.

Iura regia antiquiſſima, & iuſta indubiè videntur, puta Paſſus, Foreſt.egia, Plateatica, Prouentus pœnarum, ac iura ponderum, & menſurarum, &c. n. 59. Iuraq; vetera n. 60.

Dobana quid ſignificet n. 61.

Federicus II. Imperator, Rex Neapolis, Conſtitutionumq; Regni cōditor n. 62.

Iura nòua, ſeù alia tributa in Regno imperauit n. 63.

Studia hæc in Ciuitate primùm inſtaurauit, ac literatorum amiciſſimus fuit n. 64.

Fuit Tyrannus, ob quod videtur quieſcere in pice, & non in pace n. 65.

Fuit multotiès excommunicatus, ac depoſitus tandem; Conſtitutiones verò ipſius non fuerunt reuocatæ n. 66.

Innocentius IV. Summ. Pontif. de familia Fliſco ſub Azone, alijsq; Ius ciuile didicit n. 67.

Cardinalatus tempore, Federici II. amiciſſimus, ſed eum poſteà damnauit, ſicut Diabolum n. 68.

Scripſit Commentaria ad Decretal. & librum de Iuriſdictione Summi Pontificis contra Petrum de Vineis Federici à Secretis n. 69.

Mortuus eſt Neapoli, & ſepultus in Eccleſia S. Laurentij, vbi hodiè Archiepiſc. Eccleſia eſt n. 70.

Referuntur Carmina inter Innocentium, & Federicum reſcripta n. 71.

Federicus Imp. quaſdam ſubuentiones à toto Regno exegit ſub adiutorij nomine, quod ſeparatum eſt ab Adohamento n. 72.

Adiutum poſt Federici obitum vocabatur Donum, deindè Collecta vſq; ad tempus Alphonſi Regis n. 73.

Onus reale Fodrum etiā appellabatur n. 75.

Indictiones vndè dictæ n. 76.

Onus reale pro quantitate patrimonij cuiq; imponitur n. 77.

Tributa releuanda ob deteriorationem prædiorum, vel ſterilitatem n. 78.

Conductoribus Apulis tempore Theodorici Regis Gothorum penſio releuata, ob frumentorum concremationem n. 79.

Sic etiam Campanis Veſuuij ignis læſione vaſtatis, & quid ob terræmotum, & peſtem n. 80.

Tributa varia, ſiuè onera realia impoſita antiquitùs fuere n. 81.

Functiones fiſcales onera realia dici poſſunt n. 82. in locum collectarum ſubrogatæ ſunt n. 83. inter maiora regalia numerantur ibid. originem habuere à d. Federico n. 84.

Functiones fiſcales, licet fuiſſent extraordinariæ, ordinariæ deindè effectæ ſunt n. 85.

Vniuerſitates, vt muneribus publicis faciliùs obtemperetur, collectas imponunt n. 86.

Appretium bonorum Ciuium fit pro rata, vel gabellæ imponuntur pro ſoluendis iſtis functionibus n. 87.

In hoc appretio bona forenſium æſtimantur, vocaturq; Bonatenentia n. 88.

Ex deſcriptione bonorum in Cataſto, an oriatur hypotheca n. 95.

Functiones fiſcales, veluti realia onera, vnuſquiſque ſoluere tenetur n. 89.

Montani de regal. doctrina declaratur n. 90.

Quæſtoris officium apud Romanos n. 91.

Tributorum exactionis forma qualitèr antiquitùs fiebat n. 92.

Functionum fiſcalium exactio in hoc Regno fit à Perceptoribus Prouinciarū n. 93.

Focul ariorum numeratio ſingulis quindecim annis fit, exq; clauſa, an detur reuiſio n. 94.

Exactores, ſiuè Perceptores mites ſe gerere debent, nihilq; ampliùs exigere, quàm cauſæ iuſtitia depoſcat n. 97.

Pro functionibus fiſcalibus contra particulares Ciues exequuntur n. 96.

Fiſcalium functionum exactio olim per Barones fiebat n. 98.

Prouinciæ Rectori, cui exactio antiquitùs collata erat, non licebat remittere tributa n. 99. quæ tamen remiſſio valet in Exactoris præiudicium n. 100.

Exactor tributorum Cenſitor dicitur, & æquitatem reſpicere debet n. 101. violentiam, & impoſturam euitet n. 102.

Exactores iniqui varijs Epithetis ſignantur n. 103. apochas ſoluentibus præſtent n. 104.

Exactores in hoc Regno tranſmittunt ad Theſaurarium, pecuniam cum mulionibus n. 105.

Exactores, ſiuè Perceptores de Iure Regni Neap. per Pragm. & Capitula Regia Reformationis ad quid teneantur n. 106. 107. & 108.

Perceptores non poſſunt functiones ſeparatim exigere à Caſali n. 107.

Perceptoribus monitum optimum ex Caſſiodoro n. 109.

Iuſtitiarij Prouinciarum officium, traditur n. 110. cur Præſides dicti n. 111.

Regnum hoc Neap. in duodecim Prouincias, ſeù Regiones diuiſum, in quarum ſingulis reſidet vnus Præſes n. 112. eiuſq; officium ibid.

Præſides Prouinciales olim in omnibus locis criminalem cognitionem habebant n. 113.

Feudatarij vocabantur Terrerij n. 114.

Iuriſdictio meri, & mixti imperij cum quatuor literis arbitrarijs quando fuerit Baronibus communicata n. 115.

Iuriſdictionem ciuilem habens, eſt verus Baro, & Dominus n. 116.

Collectarum origo n. 117.

1 Continua plaudente laudum ſerie, in eum commemorandus peritiſſimus *Dom. D. Annibal Moles*, Regiam Cancellariã Regens meritiſſimus, qui fuit xxiii. Supremi Italiæ Conſilij Regens, electus ſub die 15. Nouembris 1579. in locum *Dom. Regentis Scipionis Cutinarij*, & ob mortem ſequutam *Dom. Regentis Thomæ Anelli Salernitani*, Neapolim ex Iberia die 19. Iulij 1585. reuerſus, illius in ſedem ſubrogatus, cum Priuilegio ſub die 7. Martij 1585.; Fuitq; prò tempore pro M. Cam. Regniq; Viceprothonotarius; & cęlos adijt, non obijt iuxtà optimè eius merita, mores integerrimos, doctrinam, eruditionemq; incomparabilem, immortali fama eloquente, ſub die 12. Ianuarij 1595.; cuius adhùc fideliſſima hac in Ciuitate ob egregia geſta ergà Catholicum, Auguſtiſſimumq; Regem, & hanc Patriam deploratur iactura; tantiquè I.C. nominis intèr cætera illuſtris, perpetuæq; memoriæ poſteritati tradita, expromũt *Scipio Mazzella in deſcriptione Regni Neapolis, in nomenclatura, ſeù cronologia Spectabilium Regentium Regiam Cancell. in fine libri, ac Iulius Cęſar Capacius in Hiſtoria nuncupata, Il foraſtiero, Giornata 7. fol. 579. in fin.* alijq; *in Teſtimonijs Encomiaſticis* recenſui.

Expoſiturus Regni huius Neapolis regalia, Supremiq; R.C.S. Senatus ad hæc ſententias, receptasq; doctrinas, ſiuè, quæ iudiciorum frequentiſſimus ordo exercuit, dum Author in hoc Camerali Regio Senatu præſedit; Optimè
2 quidèm à Iure Fiſcalium Fũctionum, veluti (vt meritò ipſe aduertit) à maiori, ac digniori initium fecit; Illuſtre nàmq; & præ cæteris eminentiùs, ac validiùs Reipublicæ adminiſtrandæ munimentum, Tributorum vndique exactio videtur: In his enim eſſe Rei-
3 publicæ neruos, nemini dubium eſt, *Vlp. in l. 1. §. 20. D. de quæſt. Plutarch. in Cleomen., Marc. Tull. pro leg. Manilia, Mucian.* apud *Dion. in Veſpaſ. Renatus Koppin. de doman. Gallico lib. 1. tit. 1. n. 6.* Publica enim vtilitas Tributorum, & Vectigalium exactiones requirit, quod aliàs Reſpublica conſiſtere non poſſet; *Impoſſibile eſt*, (ait *Iuſtinian. Nouell. 149. c. ac ſanè verſ. impoſſibile*) *vt Sacris Tributis non illatis alioqui Reſpublica conſeruetur*; Nàm *neq; quies gentium ſine armis, neq; arma ſine ſtipendijs, neq; ſtipendia ſine Tributis haberi poſſunt, Tacit. 4. hiſt. Hæc ornamenta pacis ſunt, & belli ſubſidia, Cicer. pro l. Man.*, Et *Flor. lib. 3. cap. 13.* Vectigalia vocat *patrimonium Imperij*, quæ *Imperatores* appellant *ſolatia Ciuitatum*, *in l. Vectigalia, C. de vectig. & commiſſ.* quaſi, ex quibus muri, & ædificia publica reſtituantur, Magiſtratibus ſalaria, bene-

me-

merentibus præmia diſtribuantur, totiusq; Ciuitatis ſtatus conſeruari debeat, d. *Nouell.* 149. Hinc ſine illis retineri Imperium nullo modo poteſt, *Cic. in epiſt. ad Q. Fratr.* Vitaleſq; etiam Ciuitatis ſpiritus dixerunt *Iuſt. Lipſ. ciuil. Doctr. lib.* 5. *c.* 6., *Franc Patrit. Inſtit. Reip. lib.* 3. *tit.* 9., & *de Regis, & Regni inſtit. lib.* 7. *tit.* 6. *pag.* 429. ac tota Politicorum ſchola.

Et quemadmodùm totum corpus ad extremam tabem venire neceſſe eſt, alimentis ventriculo denegatis; ità Tributis non exhibitis, extrema regimini pernicies; quæ latiùs ex multis alijs ad hæc congeſtis demonſtrat *damn.* licèt *mem. Henningius Arniſæus de Iur. Maieſt. lib.* 3. *c.* 2. *num.* 2. Vndè dicitur,

4 quod fiſcales functiones ſunt nerui Regnorum, *Reg Valenzuel. conſ.* 99. *n.* 3. proùt, & vectigalia, *Reg. Galeot. reſp. fiſcal.* 10. *num.* 27., nàm ſicùt nerui iuxtà Medicorum doctrinam ex capite humano manantes, per totum corpus diffunduntur, vim, roburque eidem tribuunt, ex *Galen. lib.* 8. *de adminiſtr. anat. G. Tholoſ. in Syntag. Iur. ciu. lib.* 3. *c.* 2. *nu.* 2. & *de Republ. lib.* 3. *cap.* 1. tùm quoque plenitudine ſua, & inanitate periculoſiſſimas conuulsiones creant, *Hippocr. lib.* 2. *de loc. affect. Tholoſ. d. l.* ità pecunia ſolida Imperiorum compages, & opus ſunt opes, nec ſine eis fieri, quod opus, ex *Demoſth. Lipſ. ciu. doctr. lib.* 4. *c.* 9. *Caſpar Dornauius in Menenio Agrippa, ſiuè corporis humani cum Republ comparatione, Artemidor. lib.* 1. *Oneirocrit. cap.* 18. peritiſſimus, & Excell. I.C. *Dom. D. Franciſc. Ramos del Manzano in comment. ad ll Iul. & Pap. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 1. & 2. vbi refert., & illud *Prudentij in Periſtephano Hymno* 3 *Laurent. Mart.*

Hoc poſcit vſus publicus,
Hoc Fiſcus, hoc Ærarium,
Vt dedita ſtipendijs
Ducem iuuet pecunia.

Experrosq; id Lacedæmones refert *Bodin. de Republ. lib.* 8. *cap.* 2., & de Annibale teſtatur *Liu. lib. hiſt.* 30. dum Imperio, quod ſine magna opum vi ingredi non licuit, vno momento excidiſſe, tradit *Scip. Ammirat. diſſert. polit. lib.* 18. *diſcurſ.* 8., & ex his poſſe Principem amicos beneficijs obſtringere, indigentibus opem ſuppeditare, & inimicos iure vlciſci, *Diogen.* apud *Stobæum, Iacob. Simanca de Republic. lib.* 3. *c.* 15. *Reg. Tap. in Iur. Regn. lib.* 6. *de ſolut. funct. fiſcal. tit.* 3. *in annot. n.* 2. *& ſeq.*

5 Indè ipſum Tributum, ſtipendium eſt, quod appellatur ab *intributione*, vel ex eo, quod militibus tribuatur, vt ait *Vlp. in l. ager D. de V. S.*, & *Varr. lib.* 5. *in fin.* à Tribubus dictum vult, quod ea pecunia, quæ à Populo imperata erat, tributim à ſingulis pro portione cenſus exigebatur, & *Feſtus lib.* 7. Tributum à tribuendo deriuat, vt puta, quia ex priuato in publicum tribuitur, *Cic.* 2. *de offic.*, *danda eſt etiam opera, nè, quod apud maiores ſæpè fiebat, proptèr Ærarij tenuitatem, aſſiduitatemq; bellorum Tributum ſit conferendum.*

6 Tributorum autem duo iam anteà cognita genera; vnum perſonarum, ſiuè capitis; alterum rei, ſiuè ſoli, ideſt agris impoſitum, vt notatur in *l.* 3. *& vlt. C. de cenſ.*, quæ ordinaria Tributa dicta ſunt, eaq; ab Auguſto, cum extraordinaria Prouinciarum Vectigalia ſuſtuliſſet, repetit *Carol. Sigon. de antiq. Iure Ital. lib.* 1. *cap.* 21. Neque hìc improbanda eorum ſententia eſt, qui perſonale propriè ſtipendium appellandum putant, cum ſcilicèt aurum, argentum, æs penderetur; Reale verò, ſiuè prædiale, cum equi, veſtes, cæteraq; ex eodem genere præſtarentur; Hinc illud *Tertulliani in apologet. cap.* 13., *ſi agri Tributo onuſti viliores, Hominum capita ſtipendio cenſa ignobiliora, nàm hæc ſunt notæ captiuitatis*, quem ſequutus *Iac. Cuiac. in rubr. C. de annon. & tribut.* capitationem illam appellat ſtipendium, imò Tarquinium Superbum nomine inuiſum pro capite cuiuſquè decem denarios exegiſſe ſcribit *Dionyſ. Halicarnaſſ.*, quæ capitis collecta Turcis etiam eſt hodiè familiaris, ſublata verò in Imperio Romano à Conſtantino, *l. vnic. D. de cap. ciu. cenſ. eximend. Henric. Bocer. de iure collect.*

cap.7. Io: Bapt. Vice-Comes tract. ſingulari. At poſtquàm Auguſtus cum Populo Prouincias partitus fuit, Tributa appellari cæpta ſunt, quæ bello victæ Prouinciæ Populo quotannis pendebant; quæ verò Cæſaris Prouinciæ ad belli ſubſidia inferebant, ſtipendia ſunt vocata, ea de cauſa, quia Tributa à ſtipẽdijs, tributariaq; prædia à ſtipẽdiarijs ſeparantur, *l.13. D. de impenſ. in reb. dot. fact. l.4. §. qui compenſationem, D. de Iur. Fiſc. §. per traditionem Inſtit. de rer diuiſ.*, vbi *Theoph.* omnia tamen prædicta ſub ipſo Tributi nomine veluti in genere conueniunt; dùm illud ab intributione dictum conſtat; & ſic præſtationes omnes illi ſubalternãtur.

7 Imò, & vltrà præfata duo Tributorum genera, tertium recenſet *Carol. Sigon. de antiquo iure ciuium Roman. cap.16.*, nàm non ſolum illud, quod in capite, & aliud, quod ex cenſu collatum eſt, memorat, ſed & quod extrà ordinem imperatur, idq; *temerarium* ex *Feſto* dictum, & poſtquam antè *Seruium* quidem *Regem*, Tributũ conferri in capita conſueuit, temerarium exponit fuiſſe, nimirùm *cum re cogente omnes quicquid auri, atq; argenti habuerunt, ſine diſcrimine in Ærarium contulerunt, Temerariumq; denominatum cum temerè, atq; extrà ordinem proptèr periculi magnitudinem, qui habent, quæcumq; habent in commune ſine diſcrimine conferunt*: Hæc Sigonius, & *Io: Bodinus de Republ lib.6. c.1. fol. mihi 655.* ſcripſit: (*Hinc Tributa originem traxerunt, & ordinaria fieri cæperunt, quæ anteà extraordinaria dicebantur, tertium genus caducum, vtriuſque naturæ quodammodò particeps eſt, noſtri cauſale appellant; His autèm tribus generibus omninò continentur, quæcumq; Ciuibus imperantur, vel pœna nomine, ſi quid in leges peccatur, vel eorum prædiorum, pecuniarumvè, quas quiſque poſſidet, vel etiam quæ in capita ſingula indicuntur, quod genus Tributi capitationem latini vocant: vel eorum, quæ ex traiectu percipiuntur, quod propria ſignificatione Portorium vectigal dicitur; vel quæcumquè etiam ſordida cauſa exigitur: quæſtus enim ſordidiſſimos amant, eorumq; ſuauiſſimos odores ſentiunt Tyranni; Cuiuſmodi eſt Tributum, quod ab ijs, qui artes meretricias profitentur, exigi Romæ conſueuit: Quodq; ex Vrinarum effuſione Veſpaſianus imperauerat; ac filio quidem indignè ferenti, Pater pecuniam ex prima penſione naribus admouit, ſciſcitans, num odore offenderetur? & illo negante: Atqui, inquit, è lotio eſt*). Et de dicto temerario Tributo latè videndi ſunt, *Bulenger. de Imp., & Imperat. lib.9. c.12. litt. C.*, & *Fauſt. de Ærar. claſ. 1. ordin.11. claſ.5. ord.502. claſſ.14. ord.954. & 972.*

8 Sicùt antiquitùs apud Romanos erat *Tyronicum* Tributum, quod & Temerarium erat, hoc eſt, quod ratione publici ſumptus extorquebatur ad ſpecies tranſportandas, vel commeatum, aurum, argentumq; ad exercitum ducendum, de quo adeundus doctiſſimus *Conſil. Dom. D. Petr. Ant. Chauarri in Didaſcal. Iuriſprudentiæ cap.18. à nu.9. ad ſeqq.* poſt alios.

9 In ſumma, lucri bonus eſt odor ex re qualibet, *Sueton. in Veſpaſian.* Etenim etiã Vectigal prò Vmbra, pro aere, nullo tamẽ iure exactum legimus *Plin. nat. hiſt. & in Cedrino, Cuiac. 10. obſ. cap. 7. Arnold. Clapmar. lib.5. de Arcan. Imper. cap.14. Heig. qu.17. n.12. p.1.* ſed de hoc Chryſargyro ex varia tributorum fœce mixto, veluti vrinarij, plebeiæ, & animalium capitationis, auri negotiatorij, & ſimilium latè *P. Ioſeph Gibalin. lib.2. de varijs commerc. cap.2. de Gabell. & vectigal. artic. 8. cit. D. Franciſcus Ramos lib.3. cap.37. per tot.* vbi *n.18* meminit Vectigalis ex meretricio, aut lenocinio, quale *Athenis*, de quo *Æſchines orat. contra Timarchum*, & Neapolitanæ meretrices olim pendebant, deindè, vti inhoneſtum, & iure ciuili improbatum, Catholici Regis noſtri religione abolitum fuit., ex *Thor. in ſupplem. comp. dec. ver. Gabella*, alijſquè.

10 Honeſtiſſimum verò reputatur Tributum, quod ijs imponitur rebus, quæ ad luxum, delicias, pompamvè ſpectant, & mo-

& mores corrumpunt, *Bodin. 6. de Republ.cap. 2.n.661. & 663. Althuſ.cap. 11. Polit.n.30. Kecherman. 1. polit.c.22.fol. 363. & diſput. pract. 4. qu.14.fol.724. Fauſt.in conſ.pro Ærario claſ.5.ord.521. & 523.* Et monitum tradit *Boccalin. cent.2. ragg.6.fol. 34. Che nelle impoſitioni di publici Datij per l'auuenire meno, che foſſe poſſibile; aggrauaſſero le coſe neceſſarie al vitto, & al veſtito di quei poueri, che con l'induſtria de perpetui ſudori ſoſtentano là vita loro; e che rigore de impoſitioni maggiori vſaſſero in quelle, che ſolo apparteneuano alle delitie, à i luſſi, & alle ſuperfluità de facoltoſi, che delle rendite loro viuendo otioſi, ſolo attendono all'arte di ſtar immerſi ne' giuochi, & all'eſercitio di perpetuamente inuentar nuoui vitij;* Et narrat *Gilbert.Cognat.lib. 1. Narrat.* conduxiſſe quendam

11 portorium ad amnem, quà pons tranſitum præbebat, hac conditione, vt illac iter facientes ſinguli de ſingulis vitijs perſoluerent nummum vnum: Aduenit quidam ſcabioſus, & maculoſa facie, ab illo petitur portorium vnius nummi: Qui cum recuſaſſet, pendentem accurrit petitor, & pignoris loco detrahit viatori pileum, atq; ibi apparet in caluitie alterum vitium Alopeciæ: *Ergò duos iam,* inquit, *nummos ſolues;* Et dum luctari incipit, conſpicitur etiam hernia: Tres igitur nummos ſoluere coactus fuit.

12 Tributi verò appellatione, eſtò vectigalia omnia comprehendantur, *Reg. Galeot.reſp fiſc.10.n.4.* Illud tamen inter Tributum, & Vectigal diſcrimen ponitur, quod putà Tributum erat pecunia Populo imperata; quæ tributim à ſingulis pro portione cenſus exigebatur; Vectigal verò ea pecunia, quæ alio quocumque modo pendebatur, vt *Sigon.* loco *ſuperiùs* relato, & poſt alios *Io: Bapt.Bilotta in concluſ.feud.35. n.1. & 2.* exponunt.

13 Tributorũ inſupèr ſpecies, nonnullas alias etiam eſſe cõſtat, conueniuntquè omnes ad Iura regalia, quæ Principi dantur, vt publica penſitatio, impoſitio cenſus, talea, vectigal, ſtipendium, indictum, collecta, eiuſdemq; generis alia, *d.l.ager in fine, l.inter 34. de pact.l.3.D.de cenſ. l.1.§ ſi quid publici, de hered.vel act. vend. tot. tit. C.de exact.Tribut.lib.10.* Plures autem horum Tributorum ſpecies congerunt, & exponunt *Rebuff., Plat. Valenzuel.,* & alij relati à *D. Franciſco de Amaya* peritiſſimo Hiſpano I. C. *in comment. ad lib.10.C.tit.16.n.9. & 10.* additis latiſſimè *Io: Matthia,* & *Caſp:* Klock. *de contribut. & in tract.de Ærario, Ioann. Guttier. de Gabell. q.1., P.Ludouic. Molin.lib.3.de Iuſt. & Iur.tract.2.diſp.661. de Tributis, Reg.Tap.Iur.Regn. to.6. de ſolut.funct.fiſcal. tit.3. n.4.* & *Maximilian. Fauſt. in conſ. pro Ærario claſſ.10. 17. & 18.* & alibi, *Thomato, Chriſtoph. Vintzler, Bocero, & Didaco Balmaſeda de collectis, Lathero de cenſu, Boruitio, Beſoldo, Henelio, Cõringio, Mãno, Struuio in tract. de Ærario,* alijsq; *in diſput. de tributis, & vectigal.* De quibus autem ſpeciebus ſuis in locis, prout Auctoris noſtri tractatio expetit, congruè peragemus.

14 Victis quoque gentibus Tributa apud Romanos imperata fuerunt, quæ caput, & bona ligabant, erantq; ſtipendiarij ipſi, & agri, grauiſſima pena eorum, qui pertinaci bello ſuperati eſſent, *Lipſ.de magnit Roman.lib. 1. cap.2. Ioan.Coraſ.in l. illicitas, §. nè potentiores n.14. D.de offic.Præſid., Tholoſ de Republic.lib.3.c.4.nu.15. Lazius de Rep.Rom. lib.3. cap. 13. Durant. Caſſellius lib.2. var. cap.4. Alciat. Rebuff. Forner. Brachaeus per text.ibi in l.ager 27. §. ſtipendium, D. de V.S.* Verum verò capitum, ſeù hominum illud Tributum vniforme in omnia capita, an ex cenſu indictum; vix ex antiquitate erui poſſe, fatetur *Lipſ.d.lib.1.c.3.* explicare tamen id conatur *Bodinus de Repub.cap 2.n.663.* patremfamilias pro ſingulis capitibus, & ſi nihil in bonis habebat, id ſoluere coactum fuiſſe. Hæc verò capitatio ſublata vt ſuprà eſt à *Conſtantino l. 1. C. de capitat. Ciuium cenſ. eximend.,* deletuſq; faſtuoſus ditandi Ærarij modus, quem Chriſtiani Principes adſciſcere nõ debent

bent

bēt, *Io. Guttier. de Gabell. q. 1. n. 3.* Simi-
15 litèr à ſocijs ex fœdere pēſiones, ſi bellum gerendum erat, accipiebantur, *Bodin. d. l. c. 2.* Neque dona, & largitiones amicorum reſpuebantur, peculiari tamen magnitudine vſi ſunt Romani, vt rebus aduerſis oblata Regum munera ſpernerent, quemadmodùm Ptolomęo Ægypti Regi mille pondo auri, & 20. m. pondo argenti dono data remiſſa ſunt, *Liu. lib. hiſt. 36. c. 4.* ampliſſima tamen Regna, fœdere iunctorum teſtamento ſibi relicta, non indecorè acciperent, ex *Epit. Flor. Bodin. d. c. 2.*, quo titulo Regnum Burgundiorum, ſeù *Arelatenſe*, *Conrado Salico* datum Germanico Imperio acceſſit, *Peucer. Chron. lib. 4. in vita Conrad. Salic.*, temerario auſu à *Carolo IV.* Imp. in *Delphinum Galliæ* alienatum; ſed falſum eſſe, quod Cęſarea iura Gallo in perpetuum ceſſerit, demonſtrat *Conringius de Finib. Imp. Germ. l. 2. c. 24. p. 569. & ſeq.* Neſcitur autem, an ſolidiùs nutrimentum ærario quæſitum fuerit, quàm cum vectigalia certa, perpetuaq; eidem deſtinarentur, *Gregor. de Rep lib. 3. c. 3. n. 3.*

16 Tributaquè inſupèr ipſa, omnibus ſubditis indicenda, eaq; in proprias eorum vtilitates redundare conſtat; ideòq; *ſua damna potiùs agunt, qui ſub nobis aliqua fraudare contendunt*, *Caſſiod. var. lib. 11. epiſt. 7.* Erecto enim Romano Imperio *Octauianus Auguſtus*, ex conſilio *Mecęnatis* regalia ſibi præſcripſiſſe, ad pecuniam comparandam pro ſtipendijs militibus erogandis, ex *Dion. hiſt. Rom. lib. 52. pag. 635.* ibi: (*Impoſſibile eſt, & ſine bello nos tutos eſſe, & milites ſine ſtipendio habere, ſiuè vnius principatum agnoſcamus, ſiuè in qualicumq; Republica forma viuamus, vbiq; neceſſariò pecunia eſt conficienda, Herat. Montan. de regal. in prælud. n. 3.*, quod & breuiùs *D. Auguſtin.* comprobat *lib. 22. contrà Fauſt. cap. 74.* (*Chriſtus Tributa Cęſari monet reddi, quia proptèr bella neceſſariò militi ſtipendium præbetur*) & *Symnach. lib. 10. epiſt. 10. ceſſantibus ſubſidijs neceſſaria deſeruntur.* Cumq; ratio inſtitutionis, ſiuè originis Tributorum publica ſit, & ſingulorum vtilitas in illis conſideretur; iuſtiſſima omni Iure eſt illorum exactio, vt ex *D. Paul. ad Rom. cap. 13.* conſtat ibi: (*Ideò neceſſitate Subditi eſtote, non ſolum proptèr iram, ſed proptèr conſcientiam; Ideò enim, & Tributa præſtatis; Miniſtri enim Dei ſunt; in hoc ipſum ſeruientes*) & in *S. Euangel. D. Matth. c. 22.* (*Reddite, quæ ſunt Cęſaris, Cęſari*) & Cęſaris ibi ſpecialia eſſe dicuntur *Cenſus*, & *Numiſmata*, *Marquardus Freherus in lib. de numiſmate cenſus*, *Io: Seldenus de iure nat. & gent. iuxtà Hebr. lib. 6. c. 17.* Vndè Tributa etiã, & Vectigalia dicuntur Stipendia Principis, pro adminiſtratione Iuſtitiæ conſtituta, *D. Tho. 2. 2. q. 63. Iſern. in Conſtit. ſupèr inciſion.*, & *in c. 1. de pac. ten.*, & *in c. 1. verſ. vectigalia, tit. quæ ſint regalia, Thom. del Bene de Parlamēt. dubit. 7. ſect. 1. n. 2. et 3.* Et propterea Princeps dicitur debitor Iuſtitiæ, quam Subditis tribuere tenetur, *can. Reg. 33. qu. 5. Velaſc. de Iudice Perfecto rubr. 1. annot. 3. §. 3. nu. 5.* quoniam, aiente *Ariſtot. lib. 1. Oecon. ſuprema poteſtas verſatur in componendis litibus, in puniendis delictis, & pro ſubditis inuigilando:* Si igitur (vt *Plin. ad Traian.*) *qui ſuſtinet Reipublicæ onera, & pro omnibus vigilat, ab omnibus debet iuuari*, ſic Princeps tributis muniendus eſt, quia omnibus fauet, *Anton. Perez ſuper D. Matth. c. 17. 3. n. 5.* & qui regios introitus, regaliaq; vſurpat, capitis pęna plectitur, vt *in Conſtit. ea, quæ ad ſpeciale decus, Mut. Surgenſ. in annot. ad Marc. Ant. Germ. Neap. illuſtr. c. 16. fol. mihi 340. & 377.*

17 Imò Tributa conſtituta Principi dicuntur, vt ſubditos in pace protegat, eaq; ad repellendos Hoſtes eroget, *cit. Surgenſ. fol. 390. & fol. 402.* Militibus inde ex Regis Ærario ſtipendia in primis perſoluenda ſunt, qui pro Regni defenſione, ſiuè Caſtrorum præſidio, ſiuè Claſſi ſunt adſcripti, ſiuè equeſtri, ſiuè pedeſtri militiæ deſtinati, eaq; antè omnia eſſe præſtanda: Eodemq; iure cenſenda additamenta illa, quæ vltrà conſueta ſtipendia militibus virtu-

tis

tis cauſa conceduntur, ac vulgari
18 ſermone *vantaggia* appellantur, quæ
eodem priuilegio gaudent, cum non
ſit de additamento diuerſum ius ſta-
tuendum, arg. *l.etiam, de iur. dot. cum
ſimil.*, cum ob virtutem, aut nobilita-
tem veluti præſtantioribus honor iſte
dari ſoleat, ipſiusq; indè exercitus
nerui dicti, & *duplicarij* apud Roma-
nos vocati, vt ex *Liuio, Lipſ. de Milit.
Rom.lib.5.dial.*16. Et ideò etiam in eo-
dem loco ſunt Iudicum ſtipendia cen-
19 ſenda, expenſæq; omnes, quæ tùm in
bellicis munimentis, tùm etiam in iu-
ſtitia rectè adminiſtranda ſunt neceſſa-
riæ, vt doctiſsimè poſt alios fundant
Reg. Fulu.Conſtant.ad 12. *lib. C. tit.* 1. *de
ſil.Official.l.*1.*&* 2.*n.*107.*&* 108.*Antu-
nez de Portugal de Donat. Regijs lib.*2.
*cap.*24.*à nu.* 81. Propterea magiſtratus
debent annonæ proſpicere, & ne ſub-
diti fame pereant, curare; & dum ex
Tributis impoſitis, ſtipendia recipiũt,
indè debent, vti Paſtores præcipuè in-
cumbere, gregem ſuæ curæ commiſ-
ſum rectè paſcẽdo, ad Principis inſtàr,
in cuius locum ab eodem conſtituti
ſunt; vt latè poſt *Varr. de re ruſt. lib.*2.
*c.*10., pluribus rationibus, atq; exem-
plis ſuadet *Mart. Coler. de aliment.lib.*
1.*c.*17.*à n.*1.2.*& ſeqq.*

20 Antiquiſsimam verò Tributorum
pro militiæ præſertìm ſtipendio, ac vi-
ctu exactionem fuiſſe, nemo eſt, qui du-
bitet, idq; ex innumeris Romanæ Hi-
ſtoriæ teſtimonijs, memorat *cit. damn.
mem. Arniſæus d.loc.n.*2. Imò id proba-
tur ex *Vlp. in l.ſi pendentes*, §.*ſi quid
Cloacarij, D.de vſufruct.*, vbi docet, col-
lationis onus pro exercitu tranſeunte,
veputa quod ex fructibus Terræ præ-
benda exercitui debeatur; ſicùt & cæ-
tera onera realia, rei nempè occaſio-
ne impoſita, ad vſumfructuarium, & nõ
ad proprietarium ſpectare; vndè rectè
*Horat. Montan.de regalib.ver. extraor-
dinaria collatio d.fol. mihi* 120. *num.*1.,
dum exponit, quid ſint *Fodrum*, *Para-
ta*, & *Manſionaticum*, ſcribit, Regibus
tamen Ius Terræ tributum eſſe, vt ex
omnibus fructibus, quos ipſa ferre ad
vſum hominum ſolet, quantum opus
militibus fuerit, ad regios vſus ſuppe-
ditatum ſit, nec id à *Carolo Magno* ſo-
21 lùm; ſed antiquitùs inſtitutum fuiſſe
firmat; *Fodrum* autem germanicum
verbum eſt, ac pro equorum pabulo *in
lege Francica*, & paſsìm pro annona mi-
litari vſurpatur, vt *in lib.*3.*feud. tit.*1.,
Manſionaticum, *& Parata*, primum ſo-
nat Hoſpitium, & ſecundum alimenta,
quæ Regi, eiuſq; familiæ proficiſcen-
ti dabantur à ſubditis, & ſunt extraor-
dinariæ collationis, *Camill. Borrell. de
præſtantia Reg.Cath. cap.* 20. *à n.*11. *ad*
15. à quibus nec Eccleſiaſtici immu-
nes ſunt, vt ex *Ioanne IX. in Synodo
Rauennat. p.*2. *c.*8. doctiſs. ac eruditiſſ.
Hiſpanus I. C. *D. Emmanuel Gonzalez*
decretalium lumen fundat *in comment.
ad lib.*3.*tit.*49.*c.*4.*n.*17.

Quæ inſupèr Tributa & à Mundi
principio, generisquè humani pri-
22 mordio fuiſſe nempè initiata, fun-
dat *cit. Maximilian.Fauſt.d.conſ.*1.*pro
Ærar.ord.*1.& antè illùm *Gregor.Theol.
in orat.ad Iulian.* ità ſcribens: *Ex pec-
cato penuria nata eſt, pernicioſa cupidi-
tatis mater, quæ bella peperit, à quibus
orta ſunt tributa, quibus in diuina con-
demnatione nihil grauius eſt, & acerbius
&c.* Vndè Tributa, & Vectigalia penè
cum Regibus nata fuiſſe, *Reg. Tapia
dec.Supr. Ital. Senat.* 13. *n.*35. & apud
Iudæos, Aſſyrios, Medos, Ægyptiosq;
vbi primùm Reges exorti, Tributa, &
Vectigalia itidèm inſtituta, ex *Geneſ.*
47., vbi Regibus Ægypti pars quinta
fructuum Tributi nomine præſtita nar-
ratur; Imò, & antè Reges, ſi quæ Rei-
publicæ forma vllo tempore fuit, ſine
Vectigalibus eſſe non potuit, quibus
bella, pacisq; munera ſubſtinerentur,
*Ariſt.in Politic.c.*11., *Buleng. de Imper.,
& Imper. lib.*9. *tit.*1. *de Tribut.orig., ac
neceſſitat.lit.A.& B.* vt de Iure gentium
Tributa eſſe videantur, *Amaya ſupèr
C.lib.*10.*tit.*16. *ad l.*4.*n.*1. Quod etiam
23 his carminibus ipſe *Fauſt.* expreſſit:

*Dùm fuit Imperium, fuit & collecta:
Tributum
Quodlibet Imperiũ ſempèr habetq; ſuũ.*

Nam ſimùl, at Reges fuerant, quoq; Regia paſſim
Cępere à reliquis munera ritè peti.

24 Et ſic ipſe *Fauſt.* inſequitur enarrare alia quæq; Tributa, tàm à Regibus, quàm Imperatoribus Romanis, cæterarumq; Mundi regionum Dominis, varijs temporibus diuerſimodè impoſita, de quibus eundem *Fauſt. ibid.* adeas, & alia ad hæc notarunt *Reg. Tap. Iur. Regn. lib. 6. tit. 10. per tot. Ioan. Laganar. in addit. ad Reg. Rouit. in Pragmat. 1. de iur. & exact. fiſc. lit. A.* vbi Auctorem noſtrum referunt, alijque apud *Solorzan. de Indiar. gubern. lib. 1. cap. 18. per tot.* idemq; *Reg. Tap. Iur. Regn. tit. 3. in annot.* memorat ab initio collectas, ſiuè oblationes fuiſſe voluntarias ex *Sacra Scriptura*, quæ deindè Regum, ac Regnorum neceſſitate exigente, neceſſariæ effectæ ſunt, & hinc pro optima laudanda eſt Italiæ collectandi conſuetudo, *Gallup. in meth. feud. p. 5. c. 5. n. 14.* Sicùt Donatiuum, quod anteà in Regno fuerat voluntarium, hodiè eſt neceſſarium, dùm fit ad ſubueniendum Regi proptèr bella, & ſic ad neceſſariam, atq; iuſtam cauſam, diciturq; eius exactio iam præſcripta, ipſumq; Donatiui nomen ſimulatum, vt exponit *Andr. Capan. de Iur. Adoha q. 34. n. 7. 8. 9. & 14. cum ſeqq.*

25 Eademq; Tributa, qui perſolui debere negat, publicæ ſaluti detrahit, & Iuſtitiam, iusq; publicum offendit, nā & ipſe *Ieſus Chriſtus Dominus Noſter* illa perſoluit, & præceptum inſupèr dedit; *Date Cęſari, quæ ſunt Cęſaris, D. Matth. 22.* Quod latiùs interpretatur *S. Apoſtol.* (*Reddite omnibus debita, cui Tributum, Tributum, cui Vectigal, Vectigal, cui timorem, timorem, cui honorem, honorem,*) ad *Rom. 13.* Et *D. Ambroſ. in orat. contrà Auxen.* (*Tributum Cęſaris eſt, non negatur*); nam Tributa quidem Maieſtati debentur, & abſquè læſione conſcientiæ negari non poſſunt, vt ex *D. Matth. 17. & 22.* & *Rom. 13. Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 3. q. 6. art. 7.* & *Couarr. p. 2. c. peccatum, §. 6. n. 3. de reg. 1. Reg. Rouit. ſuper rubr. de Vectigal. n. 1.* Et

26 licèt commune illud ſit dicterium, quòd fraudans gabellas, nec Deo, nec Mundo teneatur, ex *Bart. in l. vectigalia 10. D. de publ. & vectigal.* Hoc tamen procedit in Datio, ſiuè Vectigali non legitimè impoſito, & ſic illicito, & iniuſto, vt cauetur in *d. l. Vectigalia*, vbi notant *Bart.*, & *Roman. ibid. Abulenſis ſuper D. Matth. c. 22. qu. 102.* vbi allegans *D. Chryſoſt.* ait: *Tu autem cum audieris, redde, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, illum ſcito dicere ea ſolùm, quæ in nullo pietati nocent, quia ſi aliquid tale fuerit, non adhùc Cęſaris eſt, ſed Diaboli,* teſte *Solorzano emblem. 82. n. 16.* Nam aliàs Tributum, ſeù Datium legitimū fraudans, ex quo omnes illud ſoluere tenentur, *Guttierez de Gabell. q. 2. n. 22. ex l. vnica, C. de vocat publ. mun. l. 1. C. de indic.*, *Amaya in lib. 10. C. tit. 16. ſuper l. 4 n. 2.* lethalitèr peccat, vt docent *D. Thom. c. 2. qu. 96. art. 4.* & alij relati à *Gibalino lib. 2. de varijs commerc. cap. 2. de gabell. & vectigal. art. 10. à nu. 1. ad ſeq.* & à *Conſ. Rocc. de offic. rubr. 14.* vbi latè de pęnis contrabannorum agit *§. 5. à nu. 1. ad 5. & ſeq. Io: Leonard. Rodoer. ad Reg. de Marinis in addit. ad caput. 157. n. 5. & 8.*

27 Vndè non obſtat prædictis *Soti de Iuſt. & iur. 3. q. art. vlt. & Victoria 22. q. 62. art. 3.* doctrina, necnon *Ledeſm. 2. 4. qu. 18. art. 3.* qui loquuntur in terminis Tributi Regnorum *Caſtellæ*, & *Luſitaniæ*, & affirmant, ſi ſine fraude, ac dolo non ſe occultando, dum aliquid vendunt, ſed celebrando contractum quo ad eum in locis conſuetis, Tributum non ſoluant, ex quo nō accedit Publicanus, neque alius Miniſter publicus, qui illud exigat, non teneri in conſciētia illud reſtituere; eorumq; ſententiam fundant, quoniam conſuetudine non eſt receptum, vt homines ſoluant hoc Tributum, niſi quando ab eis exigitur, ſiuè petitur, *Guttierez de Gabell. q. 3. per tot.*, *Raudenſ. var. reſol. c. 23. nu. 7. Grammat. dec. 50. n. 3. Menoch. conſ. 98. n. 34. Bertazol. conſ. crimin. 263. num. 19.* Vectigalis namq; Exactor, ſi non ſtat in loco exactionis, viator tranſibit impunè

nè; *Camill.Borrell. de praſt. Reg. Cathol. cap.11. n.* 109. & ideò dicitur, quod vectigalis exactor in Regno Neapolitano debet ſtare in loco deſtinato, idē *Borrell.d loc.n.*110. conferunt tradita per *Alex.conſ.*172.*n.*2.*vol.*2.*Bertach.de Gabell.p.*9.*num.*3.*&* 22.*Ioſeph Ludouic. commun.concl.*c.5.*n.*25.*Maſcard.de probat.concl.*834.*n.*12. *Guazzin. de confiſc. bonor.ampliat.*82.*n.*3.

In quo caſu, eſtò rationabilis eſſet prædictorum opinio, quam ſequitur *Fauſt.pro Ær.claſſ.*18.*cōſ.*82.*ord.*1444. Attamèn certum eſt, quod ſi fraudibus, aut ſe occultando Tributum non ſoluatur, aut venienti Publicano, & interroganti circà quantitatem merciū, aut circà aliquid aliud, non fuerit verum dictum, tunc præcitati quoq; *Doctores* indubiè tenent, eſſe obligatos transgreſſores, in foro quoque conſcientiæ reſtituere totum, quod ità defraudauerint; & ſic quoque concludēdum eſt, quod quoties non dubitatur de iuſtitia Tributorum, prædictos teneri in conſcientia certum ſit; Secùs tamen ſi practicè dubitaretur de illorum iuſtitia, aut fuerit ambiguum, an deſit aliquod requiſitum; nam tùnc *DD.* communitèr affirmant, non teneri contrauentores in conſcientia, ſed poſſe defraudari, modò periuria, & mendacia non interueniant; imò denegari poſſe, ceſſante ſcandalo, & graui dāno publico, ex *Caiet. in verb. Vectigal. Angel. in verb. Pedagium nu.*6., *Syluest. verb.Gabell.*3.*num.*9., *Gabr.in* 4.*d.*15.*q.* 5.*concl.*7., *Medin. de reſt. q.* 13. fundat *cit.Fauſt.conſ.*78.*ord.*1440.*&* 1441. & *Leſſius lib.*2.*c.*33.*n.*64.*&* 67. *Lugo de iuſtit.diſp.*36.*n.*91.*Sanch.lib.*6.*in decal. c.*3.*n.*7. Alij tamen, poſt *Vaſquez, Turrian.Bonacin.&* *Suar.* apud *cit. Gibalm. d.art.*10.*n.*7.*verſ.maior*, docent teneri ſubditos in caſu probabilitatis tributum ſoluere, quia Princeps habèt ius imperandi non tantùm euidentèr iuſtum, ſed non euidentèr malum, alioquin vix vnquàm teneremur obedire, & quiſq; facilè ſe à tributis eximeret; & ſpoliaret Principē iure ſuo, & auctoritate, pro qua eſt iuſtum præſumendū.

28 Hinc rectè dicitur, quod fraudare vectigal permittitur, ſi imponatur ab eo, qui ius imperandi non habet, *Guid. Pap.ſingul.* 726. quod pro Clericis notari iubet *Abb.in c.innouamus n.* 5. *de cenſ.* ſi quando à laicis vectigalibus premantur, deindè quando nimis eſt exceſſiuum, vt potiùs in extorſionem ſonet, *P. de Vbald.de duob.fratr. in* 5.*p. princ.nu.*37.*Raudenſ.var.reſol.c.*23. *nu.* 39. vel ſine cauſa exigatur, *Abb.in proem. decret. verbo, Rex pacificus n.* 5.; vel deniq; exigatur ob cauſam, veluti cuſtodiam itinerum, reparationem viarum, quam tamen ex ſua parte Dominus non adimpleat; *Felin. in c.*1.*nu.* 41.*de Conſtit.* quorum omnium illa ratio videtur, quia Princeps iniuſtè vectigal extorquendo in ſubditos ſuos, grauitèr peccat, eosq; defraudare videtur, & ſic fraudem fraude repellere licet, dummodò Intentio ſimulantis ſit damnum euitare, *l.cum pater* 77. *§.* 31. *D.de leg.*, *Burgal.de dolo lib.*1.*c.*8. *n.*49. *Fab.de Mont.de empt.& vend. quaſt.*4. *princ nu.*5. *P.de Vbald.de collect.nu.*37. *Euerhard.Praſ.conſ.*45.*n.*11. *Socin.in reg.iur. verb. Gabella*, *Saiſon. in conſil. Turon.tit.*7.*art.*2.*in fin.*, *Caoberan.deciſ.* 31.*n.*12.*Thoming.conſ.*93.*nu.*107. *Decian.tract.crim.lib.*1.*c.*5.*n.*15. *Farin.quo crim.*170.*n.*9. *Tiraqu.de retrlignag.in praſat.nu.*69.*& ſeq.*, *Boniſac. de furt. §. fraudoloſa n.*31., vbi ait, Chriſtianum eſſe; ſi ſcandalum timeatur, vectigal iniuſtum ſoluere, cui conſentit *Guttier. de Gabell.q.*2.*n.*27. per *Text.*5. *Matth. c.*51 *verſ.*40., *Marta de Iuriſd.p.*1.*c.*24. *nu.*48. *Rendin.in promptuar. recept.ſent. tom.*1.*tit.*120.*n.*4.

29 Recedendum tamen eſt à *Fr. Mar. Plot.in addit.ad Mart.Laudenſ.in conſ.* 39.*n.*8. ſcribente, poſſe fraudari vectigal, ſi ex rebus proprij vſus cauſa ductis exigatur; ſi enim conſuetudine introductum eſt, ex eiuſmodi rebus vectigal petere, ſanè conſcientiam decipientes lædent, quæ veluti optima approbanda eſt conſuetudo; nam in *veteri Teſtamento* DEO Optimo Maximo

iniquum viſum non fuit, vt tenuiſſimis quisvis ex fructibus agelli in proprium vſum ſatis decimam ſolueret, *Molin. de Iuſt. & Iur. diſp. de Tribut. 669. n. 2.* Nec iniquum iudicāt leges, mercatori pauperi, & diuiti idem vectigal indicere, tamen hic lucri, & quæſtus, ille ſuſtentandæ vitæ gratia negotiatur; quid ergò vetat rebus victui paratis vectigal imponere, *Suarez de ll. c. 16. n. 7. in fine.* In claro ſimilitèr eſt, etiam ſi rebus negotiationis cauſa deuectis imponatur, pauperes eas à negotiatoribus refuſo auctiori pretio in vſus ſuos neceſſarios emere, & ità in effectu vectigal ex rebus neceſſarijs ſoluere; quod itàq; per indirectum fit, cur directè fieri non admittetur. *Molin. d. loc. in fin.* Et hęc *DD. Scholaſt.* communis eſt opinio, vt videre eſt apud *Suar. d. c. 16. n. 3. de Lugo de iuſtitia diſp. 36. n. 26. Sanch. lib. 2. conſil. c. 4. dub. 44. Dian. 2. par. tract. 3. miſcell. reſol. 28. Gibalin. lib. 2. de varijs cōmerc. cap. 2. art. 8 à n. 20.* & proindè approbanda eſt Conſuetudo, ſiuè etiam Statutum, quæ indifferentèr ex rebus commercij, & vſus neceſſarij cauſa tranſuectis portorium, ſiuè aliud vectigal exigi, firmant *Kopp. dec. 50. nu. 34. Gylm. dec. 8. n. 5. lib. 1.* Dictamq; Conſuetudinem optimo iure inniti, ac decennio, tàm de iure ciuili, teſte *Marant. conſ. 71. nu. 8. Natt. conſ. 98. num. 6. Oliu. Raz. dec. 1159. n. 3.* quàm canonico, ſecundùm *Mareſcot. 2. var. reſol. c. 100. n. 31.* introduci poſſe, quod latiùs annotabimus infrà *ad §. 14. de iurib. paſſuum qu. 2. per tot.*

Præter indè caſus prædictos, relatosquè à *cit. Fauſt. d. loc.*, certum eſt, quod quando Tributa impoſita ſunt, concurrentibus omnibus conditionibus requiſitis, vt iuſta reddantur, qui ea non ſoluunt, lethalitèr peccant, modò quantitas, quam ſoluere omittunt, tanta ſit, quæ ad culpam lethalem in materia furti ſufficiat, atq; in conſcientiæ foro ad reſtitutionem non ſolutorum teneantur; Non tamen obligantur reſtituere pęnam ſtatutam ea non ſoluentibus, aut non manifeſtantibus merces, vel aliquam aliam diligentiam omittentibus, antequàm condemnentur, *Reg. Rouit. in Pragmat. rub. de vectigal. n. 27.* vbi *Io. Laganar.* latè *lit. A.*

30 Et ſimilitèr neque obſtat prædictus *Angel. in ſumma verb. pedagium*, vbi nouum dogma inculcat; quaſi lex Tributorum, ſeù Vectigalium non obligaret in conſcientia, ex quo colorem abſurdæ opinioni mutuans, quod legislator addendo pęnam temporalem, videatur excludere æternam *c. nonnè de præſumpt.*, tùm quod in pœnalibus humanior interpretatio ſumenda ſit, benigniorem autem eſſe ſententiam, ſi ſtatuatur, legem in foro poli non ligare, *Suar. de ll. lib. 5. c. 3. nu. 5.* ſequuntur *Angel.*, *Dec. in c. nam concupiſcentiam de conſtit.*, *Iaſ. in l. 2. nu. 143. C. de iur. emphyt.*, alijq; quos allegat *Couar. in cap. peccatum p. 2. p. 5. nu. 2.*, *Vaſq. de ſucceſſ. creat. §. 28. n. 228.*, qui tamen non perſiſtit in ea opinione.

Nàm in contrarium dicimus ex illo ineuitabili argumento, humanam poteſtatem à Diuina ordinatione pendere, omnemq; animam ſubiectam eſſe poteſtati, & qui reſiſtit poteſtati, eum reſiſtere ordinationi Dei, *D. Paul. ad Rom. c. 13. verſ. 1. et 2.* & indè nos ſubiectos eſſe, non ſolum propter pęnam, ſed etiam in conſcientia, *d. c. 13. verſ. 5.* Imò data *Angeli*, & aliorum opinione pro vera, tota legum vis facili negotio peſſum iret; ac adiectio pœnæ, quæ ideò fit, vt maius robur legibus concilietur, contrarium operaretur, & eas redderet imbecilliores, vt ex mente Theologorum, reiecta dicta opinione, fundant *Couar. d. §. 5. per tot.* & *Gibalin. d. cap. 2. art. 10. n. 2.* & Canoniſtarum, *Suar. d. l. n. 6.* Iuriſtarum, *Guttier. de locat. & cond. vect. qu. 1. Marchiſell. recollect. q. 7. n. 1.* & alij; vnde etiam dicitur, quod nec in foro conſcientiæ tutus eſt, qui mentiendo, iniquum exactorem eludere præſumit, *Guttier. d. q. 2 nu. 26. Molina diſp. 674. num. 0. Sanch. lib. 2. conſ. cap. 4. num. 10. Lugo diſput. 36. num. 44.* & alij.

31 Ad-

31 Aduertendo tamen, quod quando aliqui Tributa conduxerunt, ipſis facienda eſt reſtitutio, quia conduxere Ius totum, quod Princeps ad illa habebat, ſecundùm communem DD. ſẽtentiam, quam ſequuntur Io: Med. de reſtit.qu.13. Caſtr.de leg. pęnal.c.10. Sot. cit.art.vlt. Caiet d.loc. Couar. poſt alios in reg.peccatum q.2. §.5. nàm huiuſmodi pęnæ ſunt in fructu, l.ſi quis 11. in fin.C.de vectig.l.fin.§.Diui 10. D. de public.& comm. Bald. in l.1. C.de fruct. & lit.expenſ., licet in contractu locationis nihil de eo dictum fuerit, Bald. conſil. 256.n.1.vol.4. Bald.Nouell.de ſtat.verb. exigere nu.1., Dec.conſ.4.nu.2. Io:Sicb. in C.tit.de Vectig.in fine, Chaſſan.in conſuet.Burg.rub.2.§.1.in fin.Surd.conſ.57. n.22.Boſſ tit.defraudant. vectig. nu.17. nam quoad hoc Conductor iura Fiſci habere, ait Peregr.de Iur.Fiſc tit.5. nu. 33.Loſæus de Iur.Vniuerſit.p.3.c.8.n.5. Chopp.de Iuriſd. And.lib.1.c.50.num.3. Io.Saiſon.in conſ Turon.tit.7.art.1. vbi tamen ex ſtylo Curiarum in Sede Turonenſi contrarium receptum tradit Æmil.Ferret.in l.ſi ex toto num.21. D.de leg.1. Et indè ſtatim Conductori applicantur, quando commiſſæ ſunt, licet deindè ſententia deſuper feratur; nam eſtò, ſi famoſis actionibus conuentus prouocauerit, pendente iudicio inter famoſos non habeatur, iniuſta autem ſi eius appellatio viſa fuerit, hodie non retronotetur, ex l.furti 6.§.1. D. de his, qui not.in fam. vndè Peregr.d l.fin., pœnas inter fructus pendentes referre nõ dubitauit, quæ Conductori à die ſententiæ tantùm debeantur, ideòq; primum, cuius tempore caſus commiſſi extitit à poſteriori Publicano, cuius tempore ſententia lata eſt, excludi, Guid.Pap.dec.535. Ferrer.in addit.ibid. Præfata attamen iura ad hanc ſpeciem non poſſunt applicari, nam manifeſtum redditur, ſequuta fraude Vectigalis, rem ſtatim, ipſoq; iure committi; quare priori Conductori eo ipſo ius quæſitum fuit, Ant.Mart.de clauſ.p.1. clauſ.213.n.3. Igitùr etiam, ſi declaratiua ſententia requiratur, tamen ea ius de nouo non tribuit, ſed quod antè fuit, explicat, l.1. §.4 D.ad Turpil., l. hæredes palàm 21.§.1. ibi: (Et puto poſſe) D.qui teſt.fac.poſſ., & fertur, non vt puniatur, & condemnetur, ſed vt declaretur, ipſum iam fuiſſe condemnatum, in puncto Bero.conſ.20.nu.19.vol. 3. Ioan.de Amic. conſ.110.n.25., nam quando finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium, reſpiciendum id ipſum, non finis, l.3 §.1.D.de minor., l.3.C.ad S.C. Maced., l.1. C.de impon.lucrat.deſcr., Chaſſan.in Conſ.Burg rubric. deſ.iuſtices §.7.n.7. qui bis contrà Guid. Pap.dec. pronunciatum refert, & ſimile præiudicium videndum eſt apud Surd. conſ.57.n.19.in fin., Parlad. rer.quotid. l.1.c.3.§.3.n.33., Boſſ.de Vectig.quo loc. ſolu.n.6., & ſequitur in laudemijs Ant. Faber dec.10.error.4.

Quæ omnia ea ratione confirmantur, quia dùm talia Tributa, impoſita pro publica vtilitate à Principe fuere, vi inſtitutionis ipſius Reipublicæ, ac in eiuſdem bonum, conſeruationemq; adminiſtrationem, & defenſionem debẽtur; proindè obligatione ex iuſtitia ſolui præcipiuntur; neque ſuffragatur pœnæ impoſitio tranſgreſſoribus, nam illa ſolùm, vt meliùs ab omnibus ſoluantur, pęnæ eiſdem legibus, quibus ſtatuuntur, Tributa non ſoluentibus, aut alia transgredientibus, comminatæ ſunt, illæq; ad maiorem cautelam meritò ſunt ſtatutæ, imò, quia transgrediens tali caſu non ſolùm peccat contra Principis debitam obedientiam, ob quod pęna infertur, ſed etiam contrà iuſtitiam peccando, ad reſtitutionem, vt ſuprà, non obſtante pęna ſtatuta, tenebitur, vt fundat cit.Fauſt.conſil.73.ord.1435.

32 An verò pœnæ pecuniariæ, & tranſactiones, quæ ad euadendam pęnam contrabannorum fiunt in Regno iſto, ob dationem in ſolutum Conſignatarijs factam, Regio Fiſco, vel ijſdem Aſſignatarijs incorporandæ ſint, latè examinat Conſ.Rocc. de offic.rubr.14. §. 5.per tot. quem nouiſſimè ſequutus eſt Dom.Cęſar Nicol.Piſanus in ſuis elegã-

tibus

tibus *addition. ad Goffred. de Gaeta ſu-*
per Ritib.Reg.Cam.Sum.rub.12.à nu.19.
& qualitèr pœnæ, quæ exiguntur à
tranſeuntibus, non ſoluentibus vecti-
gal, applicentur domino vectigalis lo-
canti; an verò conductoribus, latè
examinat *Camill. Borrell. de præſtant.*
Reg.Cath.cap.11.à n.97. adſeqq., vbi *n.*
101. pro conductoribus concludit, ex-
cluſo proprietatis domino locante, ex
l.ſi quis, C.de Vectigal.,& commiſſ., ibi-
què *Bald.*, *Salicet.*, & ex alijs *cit. Bor-*
rell., vbi contrarijs reſpondit *n.102.*

Ipſa autem Tributa non ad alium
33 vſum, nec ampliori menſura, quàm
exigit vtilitas publica, imponenda
ſunt, *l.1.§.in cauſis 20. de quaſt.Nouell.*
149.c.ac ſanè,Nouell.161.cap.2.Nouell.
163. in princ., *Leon. nouell.1. in princ.*,
Montan.d.loc.n.2.& cit.Arniſ.d.loc.n.3.
& de Republ.lib.2.c.3.nu.75. vnde dici-
tur, quod ad Tributorum conſtitutio-
nem requiritur iuſta, & publica neceſ-
ſitas, ex *l.1. C.de Vectig.*, & poſt plures
Theologos *Molin.de iuſtit. & iur. 3.to.*
diſp.667.n.1.in fin. Guttier.de Gabell.q.
2.n.25. Maſtrill.de Magiſtr. lib.3.c.10.
n.225., & poſt alios *cit. Amaya lib.10.*
C.tit.16 ad l.3.n.27. Gibalin. d.cap.2.de
gabell.art.3. & 4. per tot. Thomas Hob-
beſ.de Ciue cap. 12.§.9. Samuel Puſen-
dorfius de iure naturæ, & gentium lib.8.
cap.5.§.5.& 6. Iuſtæ autem cauſæ quã-
34 plures ſunt, easq; *DD.* referunt, de
quibus apud *Bouadill. Politic lib.5.c.5.*
n.5.& ſeqq., *Reg de Ponte de pot.Proreg.*
tit.4.n.1.& ſeq. Io: Andr.de Georg in re-
pet.feud.p.1.c.57.n.28. & alios relatos
à *cit.Amaya d.loc.*, concludente: *Idquè*
ità procedit, vt iuſta non videantur cau-
ſæ, niſi concurrat neceſſitas publica, qua
ceſſante Princeps non pôteſt Tributa im-
ponere, aut impoſita augere, vel conti-
nuare, quæ ob cauſam, quæ iàm ceſſauit,
impoſita fuerunt, vt rectè docet Molin.
ſuprà cit. (à quo multa huius articuli pe-
tenda) & Andr.de Georg. d.c.57, n.32.
Parlador.1.quotid.c.3.n.6. adeòq; neceſ-
ſariam eſſe cauſam ſupradicti affirmant,
vt Princeps abſque ea ſi imponat Tribu-
ta, peccet, ità poſt Innocent. in c.innoua-
mus de cenſib., *tenent relati à Sixtin.2.c.*
4.n.44.de regal., *Reg.de Ponte d tit.4. n.*
1.& 2. Cum autem ex iuſta cauſa illa
impoſita ſunt, naturalis ergà ſubditos
ad illa ſoluenda oritur obligatio, *Reg.*
Rouit.ſup.rubr.de Vectig.n.13.

35 In Principe tamen ſemper imponẽ-
di Tributa, ac Vectigalia, cauſa iuſta
præſumitur, eſtò non exprimatur, dum-
modò, quando imponuntur, de cauſæ
vrgentia conſtet, idem *Rouit.* poſt alios
ibid.n.92., & ex hoc in ſubditis non de-
bet eſſe perquiſitio ſcrupuloſa ergà
Principem, in perſcrutando ad vnguẽ
cauſam; ſed credere debent Principi,
qui eſt vigor iuſtitiæ, ex *cap.1. qui ſucc.*
ten. Andr.in §.ſed nec eſt alia iuſtior,poſt
n.42.quæ ſit prima cauſa benef.amitt.,&
in tit.hic fin.d.poſt n.11.verſ.his ceſſanti-
bus, idem *Rouit.in conſult.pro Donatiuo*
in fin.tom.1.conſil.nu.1.2.& 3.Io:Bapti-
ſta Larrea alleg. fiſcal.60.& 61. nn.28.
& alleg.9. P.Dian.2.p.moral.tit.3.reſol.
11. vbi *nn.7.* reſpondet contrarijs *del*
Bene de parlamentis dub 2.ſect.1. Giba-
lin. optimè *cit.cap.2.art.10.num.7.Reg.*
Galeot.reſp.fiſcal.23.à n.82.& contr.18.
n.28.lib.2., *Reg.Sanfel.deciſ.396.lib.3.&*
in qu.vnic.de Donatiuo temp.belli nu.5.,
& alij *cit.* per *Dom.Conſ. Altimar. in ob-*
ſeru.ad d.conſult.Rouit.pro Donat. n.13.

36 Tributum autem duplex quoque
apud Romanos fuit; vnum puta pecu-
niæ ordinarium; quod in caput, atq;
in ſolum impoſitum quotannis exige-
batur; Alterum extraordinarium, quod
aut ex lege, aut S.C. pro vſu Prouinciæ
aliquando imperabatur; voluti cum
naues, nautas, milites, aut ſumptus in
eos dare Prouinciæ iubebantur, vt ex-
ponit *Ioan. Roſin.antiq.Rom. lib.10.fol.*
mihi 993.verſ.Prouinciæ; Eaq; omnia
extraordinaria Regibus in multis caſi-
bus à ſubditis debita; de quibus *citat.*
Montan.d.loc.à n.1.ad 3., quæ extraor-
dinariæ collationes, ſiuè etiam ſuper-
indicta dicuntur, *l.1. C.de ſuperindict.*
lib.10.& C.de indict., cum ſuperindictũ
ſit extraordinaria præſtatio, ſiuè munus
vltrà ſolitam collationem indictum,
l.3. C.tb.de collat.fund.patrim., *Cuiac.ad*
rubr.

rubr.C.de ſuperindict.cap.vn.quæ ſint regalia, Amaya ſuper C.l.10. tit.16. l.3.nu. 53. inquiens, dici etiam ſubuentionē, adiutorium, ac ſubſidium, ex *l. placet, C.de Sacroſanct.Eccleſ.* ad tempus, iuxtà vrgentias belli impoſitum, ad ſupplendum id, in quo ſubuenire ordinarium Tributum non ſufficit ad Maieſtatem, Regnumq; tuendum, idem *Amaya ibid. d.l.nu.34. Montan. de regal. v.extraordinaria collatio n.2., Camill.Borrell. de præſtantia Reg.Cathol.cap.18. num.6.* Ipſum autem ſuperindictum, quandoq; munus ordinarium appellatur, idem *Borrell.d.l.n.7.* & poſt *Andr.* & alios declarat *cit. Montan. d.loc. nu.2. verſ.hac extraordinaria*, vbi requiſita pro illo legitimè imponendo recenſet; nam cum ſint multi alij ditandi Ærarij modi, hoc ipſo, quod in ſingulorum bona dirigitur, non niſi vltimo loco, & quādo à cæteris nihil ſupereſt ſubſidij, talibus collationibus vtendum erit, vt ex *Ludouici S.* ad filium in teſtamento monito, ibi: *A Vectigalibus, & Tributis abſtineto, niſi te ſumma vis neceſſitatis, ac vtilitatis publicæ iuſtiſſima cauſa ad hoc compellat*; & ex alijs id comprobat *cit. Arniſ.de iur. Maieſt.d.c.2.n.4. & 5.*

37 Vtraquè autem, ſiuè ordinaria, aut extraordinaria Tributa de regalibus eſſe conſtat, & ſoli Imperatori, Regi, liberis Rebuspublicis, aut alio abſoluto Principi erigendi, & imponendi Tributa, ac Vectigalia ius competit; nàm in Romana Republica ſub Coſſ. ædiles exhauſto Ærario noua Vectigalia Inſtituebant, *Alex. ab Alexand. genial.dier. lib.4. cap.4. pag. 187.*; idem Cenſores poterant, *Alex.lib.3.cap.13.* Tribunis tamen plebis aſſentientibus, *Fab.Ant.Mart.de Iuriſd.p.1.c.45. n.13. P.Greg.in Syntagm.iur.lib.3 c.2.num.5.*, trāslata verò Populi poteſtate in Principem *l.1. §. cum autem, C. de iur. vet. enucl. §.ſed quod Principi, Inſtit. de iur. nat.g.& c.* facultas hæc quoquè in illum tranſijt, *l.1. D.de publ. & vect. l.3. C.nou.vect.c.10.de cenſ.c.ſuper quibuſdā, §.præterea de V.S., Farin de furt.q.172. n.68., Trentacinq. var.reſol.lib.1. tit.de iur.Fiſc.reſol.5.n.1., Parlad. rer.quotid. lib.1.c.3.nu.2., Lancell.Corrad.in templ. omn.Iudic.lib.1.c.1.§.4. verbo collectas, & Gabellas nu.1. Corſet.de poteſt.Reg.in 4.p.48. Horat.Carpan.ad Statut.Mediolan p.2.c.328.n.3., Io:Kopp.dec.50.n.3. Corn.conſ.199.n.11.vol.1. Hier.Gabriel conſ.156.num.7. Knich.de Sax.non prou. iur.verbo Ducū Saxon. c.5.n.68. Chopp. de doman.lib.1.tit.1.num.6.* Et hanc ob cauſam *Fridericus I.* Imper.inter regalia vectigal numerauit in *c. vnic. quæ ſint regalia, Doctores* omnes in *l. Vectigalia 10.D de publ.& vect., l.non ſolū 3. C.vectig.nou.inſtit.non poſſ. c.innouamus 10.de cenſ. Matth.Steph. in tract.de Iuriſd.lib.2.p.1.c.1.membr.2.n 43., Schrader.def.p.3.c.3.n.38. Sixtin.de regal.lib. 1.c.2.n.4. Schneideuu.in epit.feud.p.2. n. 112. Petr. Ant. Anguiſol. conſ.13. nu.33. lib.3. Vbert.Zucard.conſ.7.num.26. Ant. Quett.conſ.3.n.2. Camill.Borrell de præſtantia Reg.Cath.c.17.à n.34. Bocer.in tract de regal.c.2.nu.183. Reg.Rouit.cit. ſuprà n.5. Vveſſembec. conſ.109.nu.43. Amaya d.loc. n. 26.*, vbi contrarium aſſerentes, poſt *Sixtin.* confutat, nàm quomodò regalibus non annumerabis, ſi priuati minimè ea imponere poſsūt, *Guttier.de Gabell.q.5. n.11. & ſeq.*, vbi etiam tradit, gabellarum percipiendarum ius præſcriptione acquiri non poſſe, adeò vt nec vetera Vectigalia quiſquam ſine Imperatoris, ſiuè Regis, aut Principis permiſſu reformare poſſit, *d.l.10.in princ. D. de vectig. Matth. Steph. & alij in cit. loc. Add. ad Ioach. Mynſinger.cent.5. obſ.29. per tot.*; Imò nec transferre poſſe, *argum. l.ſi cuius, verſ.verum conſtitit, D.de ſeruit., & d l. 10.* quo facit, quòd translatio illa vectigalis, quæ fit in præiudicium mercatorum, aliorumq; tranſeuntium, reddat difficiliora commercia, ipſas merces cariores, & pernicioſos In Populo tumultus pariat, *Bocer. de regal.d. c.1.n.195.* & hinc conceſſo vno regali, nec ad aliud fit extenſio, *Montan.d.loc. n.3.* Priuilegio tamen conceſſo imponendi Vectigalia, & Collectas, illud reuocari nō poteſt, ſi tranſiuit in formam

pa-

pacti, *Reg. Rouit. d. loc. num.* 19. & ſic ex
38 priuilegio tale ius Vectigalia impo-
nendi concedi poſſe conſtat, idq; tàm
vero, quàm præſumpto, ſcilicet ex im-
memorabili poſſeſſione firmat *cit. Ro-
uit. d. loc. n.* 20. quod *Amaya cit. loc. n.* 15.
vſq; ad 26. latè examinat, & negant
Camill. Borrell. de Reg. Cath. præſt. c. 11. *n.*
42. *Reg. Galeot. reſp.* 10. *nu.* 22. *& ſeq.* &
quod lege Iulia de ambitu, & de vi pu-
blica teneantur alij priuati noua peda-
gia, ſiuè vectigalia imponentes, pro-
batur ex *l. vnica, §. item is* 2. *D. ad leg.
Iul. de ambitu, l. vlt. D. ad l. Iul. de vi pu-
blic., l. penult. C. vectigal., l. vnica C. de
ſuperindict. lib.* 10. at cum Comites, &
alij inferiores Principes nouis Cenſi-
bus, & Vectigalibus prouinciales de-
terrere conarentur, valdè illos Sac.
Canones *Conc. Turon. 3. can.* 39., incre-
paſſe aduertit doctiſſ. decretalium po-
tiùs illuminator, quàm commentator
*D. Emanuel Gõzalez ad lib. decret. 3. tit.
39. c. 10. n. 4.* vbi circà finem, Conſuetu-
dinẽ in cõtrarium forsàn introductam,
ex pluribus damnatam fundat.

EX his igitur rectè *Auctor* noſter
39 loquuturus de functionibus fi-
ſcalibus, velùti de ordinaria collatio-
ne, ſiuè Tributo, vti inter præcipua
regalia iura, de quibus erat tractatu-
rus, primò annumerauit; à penſitatio-
ne namque fiſcali præſtatio auraria,
æraria, ferraria conferebatur; vndè
collatio, collatores, oblatio, oblatores,
& præſtatio, functio, item functiones
annonariæ, functio publica, munia fun-
ctionis, publica neceſſitas, publica col-
latio, publica deuotio; vndè collator
ipſe deuotus, vel deuotiſſimus, neceſſi-
tas rei annonariæ, ſtatuta neceſſitas, de-
bita penſio, obſequium, capitatio, de
quibus adeundus eſt peritiſsimus *Ia-
cob. Gothofr. l. 1. Cod. Theod. tit. 1. verſ. &
hæc quidem præſtatio, &c. in verſ. illatio*;
Eſt autem collatio ordinaria illa, quæ
Regi à ſubditis pro Regni defenſione
debetur, conuenitquè vti principalis
ſpecies ſub Tributi nomine, quod à
tribuendo dicitur, *Montan. ibid. ſuprà
cit.* exponens cenſum, itidem Tributũ,
ſiuè dictam ordinariam collationem à
40 cenſendo quidem appellari; nàm cen-
ſus eſt perſonarum, rerumq; deſcriptio,
ſic ſumitur apud *Pompon. in l. 2. §. poſt
deindè, D. de orig. iur.* cuius originem
exponunt *Fauſt. claſſ. 1. ord. 2., claſſ. 3.
ord. 93., claſſ. 10. ord. 802., claſſ. 10. ord.
1294. & 1336., & claſſ. 18. ord. 1663.
Klock. de Ærar. lib. 2. c. 79.* ibiq; *Pellerus*
poſt *Io: Bapt. Vice-Comit. de capitatione,
Gibalin. d. cap. 2. de gabell. & vectig. art.
7. per tot.* Perſonarum quidem cum ſin-
guli Ciues in ſua Tribu, claſſe, centu-
ria, omnia ſua, vxorem, libertorum,
ſeruorumq; ſuorum, item cuiuſq; æta-
tem, & quam Vrbis regionem habita-
rent, profiterentur; vndè triplex modus
manumiſsionis, puta *indicta, cenſus,
teſtamentum*, vt refert *Theoph. in Para-
phraſ. ad §. & dedititios, Inſt. de liberti-
nis*; Nàm ſerui ipſi, qui ſciente, & pa-
tiente domino in tabulas cenſuales
nomen ſuum retuliſſent, pro liberis, &
ciuibus habebantur, *Fauſt. claſſ. 17.
conſ. 27. ord. 1301.* Bonorum verò cum
ijdem Patresfamilias prædia ſua cùm
vrbana, tùm ruſtica, ſeruorum, pecu-
dumq; numerum, fundorum inſtrumẽ-
ta, ſupellectilem, pecuniæ deniq; nu-
merum profitebantur, *Dionyſ. Hali-
carnaſſ. lib. 4. & Tit. Liu. lib. 1. 7. & 39.
A. Gell. lib. 16. Noct. Attic. c. 10. Alex. ab
Alexandr. Genial. dier. 5. cap. 10. Briſſon.
antiqu. iur. ſelect. lib. 1. c. 5.* & ſic rectè *cit.
Montan.* exponit, *Cenſum* à cenſendo
dictum; Cenſeri autem dicebantur, cũ
bonorum ſuorum cenſum, hoc eſt va-
lorem apud cenſores profitebantur,
hinc cenſus quoque nomine, ſubſtan-
tia, bona, fortunæq; comprehendun-
tur, *Cic. in orat. pro Q. Roſcio (quantum,
ait, ſi ex cenſu ſpectas, Ciuis Romanus
eſt) Vlpian. l. cogi 16. in princ. D. ad S.C.T.*
41 Præfata autem æſtimatio quinto
quoque anno fiebat inſtitutione *Seruij
Tullij* Regis Romanorum; vndè *cenſus
luſtralis* dictus, *Varro in Inſt.* Eorum
autem, quibus bona deeſſent, capita
cenſebantur; vndè capite cenſi dice-
bantur; & in *S. Euangel.* legitur: *Ibant
omnes, vt profiterentur ſinguli in ſuam*

Ci-

Ciuitatem, *S. Luc.* 2.) eiuſmodi cenſus perſonalis, modieus viginti ſex denariorum erat, à quo præter eas Italici iuris Prouincias, & illos, qui à Principe immunitatem obtinuerant, nemo immunis erat, vt *Carol. Sigon. de antiq. Iur. Ital. c.* 21. & *cit. Montan.* poſt alios *d. loc.* memorant: Ipſæ verò functiones fiſcales, de quibus *Auctor* noſter hìc memor eſt, dicuntur conuenire cum illo Tributo, imò idem eſſe cum eodem, quod à ſingulis domorum focis, & caminis exigitur, ob id vulgò *Caminarium* dictum, de quo *Hermannus Latherus tract. de cenſu lib.* 1. *c.* 5. *n.* 2., quod aliàs intelligunt, quando ruſtici, ſeù ſubditi aliquid ratione loci, & foci domino perſoluunt, vt exponit *Gylmann. lib.* 1. *dec.* 12. *n.* 18. *fol.* 174. & 186., ſic &

42 olim columnarium vocabant graue illud Tributum Aſiaticis, alijsq; Prouincijs, temporibus bellorum ciuiliũ, à Romanorum Ducibus impoſitum, quod pro ſingulis domorum columnis, & oſtijs, quæ indè oſtiaria appellabãtur, exigebatur, vt poſt alios declarat *Maximil. Fauſt. conſ. pro Ærar. claſſ.* 4. *conſ.* 43. *ord.* 194.

43 Ex quibus etiam omnibus, cum *ſupracit. Montan. d. loc. n.* 7., circà tradita per *Dom. Regentem* noſtrum hìc concludimus, ſatis clarè erraſſe illos, qui dixerunt, ab ineunte Romano Imperio, vſq; ad Regem *Gulielmum* nulla onera Collectarum, & Impoſitionum fuiſſe; tùm quia ex iam traditis contrarium conſtat, *Reg. Rouit. ſuper Pragm.* 1. *de iur. & exact. fiſcal. n.* 1. tùm etiam quia poſt ea Romanorum tempora in ipſo Siciliæ Regno, *Federici II.* nempè tẽporibus, qui Siciliæ Rex fuit, præſtari cæpiſſe aliquid ratione adiutorij liquet, vt ex *Capyc.* & *Capiblanc.* ſcribit *cit. Montan.*, aduertendo, *Andr.* ſcripſiſſe, antiquos Regni ſic dixiſſe, non tamen ità ipſum firmaſſe; nàm aliàs ipſum quoque erraſſe indubiũ eſſet, cũ ex *c. Regis Caroli II. tit. de priuil. & immunit.*, contrà eos probari id videatur, dum mandat, collectas exigi iuxtà modum, vſum, & ſtatum, qui ſeruabantur tempore Regis *Gulielmi II.* de quo erat facta conuentio cum Rege *Carolo I.* per Summum Pontificem, qui ſtatus, vſus, & modus, pro eo, quod conſtare non poſſunt, cum nulli, vel pauci ſuperſint, qui poſſint teſtimonium perhibere, mandat remitti declarationem ad Summum Pontificem: *Ergo* (cõcludit *Montanus*) *tempore Regis Gulielmi exigebantur Collecta, ſiuè Tributa, Iura vetera dicta, ſecundùm Andr. in Regn. Conſtit. quantò cæteris num.* 60. 2. *col. ſed modus, ſtatus, quantitas ignorabantur*; vndè adnotare hìc ex eod. *Montan. d. loc.* non omittimus, quod ſicuti certum eſt de antiquiſſima Tributorum origine, eorum imponendi modum, Ius regale ſupremum eſſe, & quod ſub Tributi nomine conueniant Cenſus, Collectæ, Vectigal, & cæteræ Impoſitiones, Telonia, ſiuè Collationes, ac Tributa ordinaria, ſiuè extraordinaria; ità quoque certiſſimum eſt, quod quantitas, & modus huius Tributi ordinarij, aut extraordinarij exigendi vniformes non ſunt, ſed varij apud diuerſas gentes, & ſingula Regna, aut lege Regia lata, vel Conſuetudine diuerſimodè obſeruantur.

44 In Regno autem iſto, proùt aduertit *Auctor* noſter hìc, fiſcales functiones (quæ à Catholico Rege noſtro exiguntur à quolibet foculari, ſiuè à qualibet familia ſimùl viuente, & ſic à pluribus inſimùl viuentibus, ſub vno ſcilicet tecto, ſecundùm *Montani* tradita *de regalib. verb. extraordinaria nu.* 11. vndè vnus conſtituitur fumans) iuſta ex cauſa impoſitas fuiſſe, cõſtat, veluti ſubrogatas in locum omnium Collectarum, quæ ab antiquiſſimo tempore ab exactis Regibus imperabantur, in recognitionem ſupremi dominij, regiminis, ac tutelæ, quam de Regno Reges gerunt, vt admonet *Auctor* hìc *num.* 8. *Præſ. Camill. de Curte in diuerſ. feud p.* 1. *fol.* 6. *n.* 6. & 7. *Mutius Surgens Neap. illuſtr. in annot. fol. mihi* 340. *at. R. de Philippo fiſc. diſſertat.* 34. *n.* 35. *Io: Laganarius ad R. Rouit. ſuper prag.* 1. *de iur. & exact. fiſc. lit. A.* Conſonant verba Re-

gis *Roberti* in *cap. Regni*, incip. *Fiſcalium*, 255. iuxtà ordinem *de Nigris*. ibi: *Fiſcalium functionum exactioni cõgruæ, per quas Reipublicæ curam gerimus, & onera ſupportamus, opportuno tempore proſpicere cupientes, &c.* Et concordat his lex Regia Hiſp. *in l. 1. tit. 18. lib. 9. Recopil. l. 2. tit. 15. lib. 4. Recop.*

45 Itemq; poſteà continuè iuſto titulo exactæ; dùm in anno 1442. tempore *Alphonſi I.* Regis fuit oblata ſolutio per generale Regni parlamentum ducati vnius pro quolibet anno in ſingula focularia, quæ oblatio fuit à Rege acceptata, vt in *Capitul. & Priuileg. Neap. fol. 5. cap. 1.* Et poſteà in anno 1449. fuerunt additi caroleni quinque, & grana duo pro quolibet foculario exigenda; pro quibus clementiſſ. *Rex Alphonſus I.* obtulit, ac præſtare voluit ſalis rubri tumulum vnum cuilibet fumanti, & ſic fuit per Regiam Curiam dari conceſſum, teſtibus *Scip. Mazzella in deſcript. Regn. Neap. lib. 2. fol. mihi 328. & Io. Laganar. ad Reg. Rouit. in Prag. 1. de iur. & exact. fiſcal. litt. A.* Vndè dictum eſt, quod caroleni quinque fuere pro tumuli ſalis pretio, & grana duo ſoluenda, puta, vnum pro expenſis conductura, & aliud pro menſuratura; & ſic meritò dicitur, quod impoſitio ſalis in Regno non fuit primò indicta à Rege *Alphonſo*, ſed à Re-

46 ge *Federico II.* Imperatore; dùm *Rex Alphonſus* tumulum ſalis pro quolibet fumante Regno donauit, ſecundùm cit. *Mazzell. ibid.*, cum pateat, impoſitionem ſalis, imperatam in Regno, fuiſſe longo tempore antè Regem *Alphonſum*; & quia tempore, quo ipſe Rex *Alphonſus* collectam aliorum carolenorum quinque pro quolibet foculario exegit, dictum ſalem donauit, & cuilibet fumanti dare promiſit; indè verſum eſt, quod dicunt Regnicolæ, iura ſalis dandi, atq; vendendi, introducta in Regno à Rege *Federico II.* Imperatore, vt in *Ritu Regiæ Cameræ de Iure ſalis in princ. rubric. 20. nouæ edit. Afflict. in cap. vnic. verſ. & ſalinarum n. 1. quæ ſint regalia*; Impoſitionem verò ſolutionis annuæ, quæ fit per Populos Regni, inſtitutam à Rege *Alphonſo* fuiſſe; dùm ſcribunt, ipſum *Alphonſum* cum Regnicolis conueniſſe, de præbẽdo cuilibet foculari annuum ſalis modium, in cuius recompenſationem acceperat collectam, & dationem annuorum carolenorum quinque ab iiſdem Regnicolis, mediantibus regijs litteris expeditis in anno 1451., de quibus *Reg. Tapia in rubr. de conſtit. Princip. cap. 4. n. 54.* vbi mentionem facit de dictis alijs aſſibus duobus, quæ pro conductura, & menſura ſalis exigi dicuntur, quem refert *Camill. Borrell. de præſtant. Reg. Cath c. 24. à nu. 19. ad 21.* & mentio quoque de prædictis fit, in *Pragm. de iur. & exact. fiſcal. & in c. 4. capit Ciu. fol. 5. cit. R. Rouit. in d. Prag. 1. alleg. 2. n. 65. Piſan. in cit. add. ad Gaetã ſuper Rit. R.C. S. rubr. 20. nu. 44.* poſt *Auctorem* noſtrum infrà videndum *in ſeq. tit. de collect. à n. 45.* ibiq; nos *n. 63.* & *in §. 20. à n. 14.* ibiq; noſtr. *annot.*

47 Salis verò præſtatio tumuli vnius pro quolibet foculari, fuit poſteà Regiæ Curiæ ſolemnitèr, ac legitimè remiſſa circà annum 1607. in generali itidem alio Baronum Regni, Procerũ, & Magnatum parlamento, *Reg. Rouit. in Pragm. 1. de ſale vendend. nu. 3. Reg. Capyc. Latro deciſ. 116. n. 7.* nulla vnquã habita ratione de alio antecedenti parlamento in anno 1481. Regis Ferdinãdi tẽpore facto; dùm illud non habuit effectum, ſed poſt tres annos continuata fuit ſemper exactio fiſcalium; proùt iam anteà, vt ex *c. 27. inter c. Regis Federici fol. 24.* fundat *Reg. de Ponte d. tract. tit. de regal. impoſit. 4. §. 1. nu. 14.* quod expoſuit iam antè illum *Auctor* noſter infrà *in tit. de collect. à num. 50. ad 57. & 58.* & *Reg. Capyc. Latr.* poſt *Auctorem* noſtrum *in cit. dec. 116. n. 8.*

48 Hinc improbandus eſt (ſalua doctiſſ. viri in alijs opinione) *Horat. Montanus*, qui Regi noſtro Catholico, Dominoq; naturali amabiliſſimo, & auorum continua ſerie pijſſimo, Iuriſq; veritati parùm fidelis oſtenditur; dùm abſque fundamento conqueri videtur, de præfata

fata ſalis remiſſione, in dicto generali parlamento validiſſimè concluſa, autumans, contrà Regni antiquiſſimum, approbatumq; ſtylum, & Conſuetudinem Iuri conformem dubitare, quod per Baronum, & Procerum parlamentum, Regnum totum, eiusq; Vniuerſitates, atq; ſubditi omnes repræſententur, quando & ipſe *Montan.* fatetur in *tract. de regal. verb. Vectigalia nu. 1. & in cit. loc. n. 7.* quod hoc in Regno Barones pro ſubditis loquuntur in parlamento generali, ex *Frecc.* aliorũq; doctrina; & poſteà fuit auſus dicere, quod forsàn requireretur in tali remiſſione dictæ præſtationis ſalis, conſenſus omnium Vniuerſitatum, ac ſubditorum Regni congregandorum, veluti continente intereſſe, quod ſingulos tangebat, cum ſingula focularia ſoluant, illiſq; ſingulis ſal debebatur.

Quod quidẽ aſſertũ, repugnãs videtur antiquiſſimę Regni cõſuet., *And. Capan. de Iure Adoha q. 34. n. 26.* dùm omne Regni intereſſe ſemper pręuio tali parlamento examinatum, & quid in eo gerendum, concluſum fuit, Baronibus pro ſubditis loquentibus, ſemperq; fuit inde attenta maior, & ditior, ſiuè melior pars ciuium Regni, in vnum congregatorum; proùt de iure attendenda eſt pro cæteris in concludendo, ſecundùm *Bald in l. & ſecum 7. §. fin. n. 2. & 3. D. de pact.*, vbi *Paul. de Caſtr.* idem firmat, & ità poſt alios comprobat *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 4. de reg. impoſit. n. 24. & 25.* vbi attendẽdam eſſe rationem poſitã, & à *DD.* traditam, vndè concludit, ſufficere conſenſum Magnatum Regni, quia ſanior pars attendenda eſt, ad euitandam multitudinem gentis imperitæ, quæ cauſas, ſtatum, & ſecuritatem Regni concernentes minimè diſcernit, nec illarum eſt capax, & ſic per Magnatum, ac Baronum parlamentum lègitimè Regnum totum repræſentatur, *cit. Capan. d. loc. n. 23.*

Idq; omne antiquiſſima praxis, & obſeruantia confirmat; dùm omnia donatiua oblata Regi, oneraq; quæ ſingulos quoque, vti ſingulos ſubditos tangebant, eodem modo concluſa fuere, de quibus videndi ſunt *Scipio Mazzella in deſcript. Regn. Neap. lib. 2. à fol. 342. ad 350.* & *Io: Dominic. Taſſon. de antephat. verſ. 4. obſ. 3. à n. 25.* quæ Conſuetudo antiquiſſima in Regno iniqua non eſt, nec vſurpatio videtur, ſed iure eſt introducta, ex prædictis rationibus; & proindè obſeruanda eſt, vt *cit. Reg. de Ponte ibid.* concludit, & probat in ſimili, ex *Baldi* doctrina in *cap. cum tanti n. 29. extr. de conſuetud.*, *Franc. Cæſal. ad Peregr. de fideic. fol. mihi 73. verſ. ſi ergò*; Imò, dùm in dicto parlamento Regis *Alphonſi I.* tempore, in quo dictum ſalem præſtari, fuit à Rege conceſſum, non interuenerunt Vniuerſitates, ſiuè earum Adminiſtratores, nec vocati fuerunt ſubditi, ſed ſolùm adfuerunt Barones, & Proceres Regni, qui pro Vniuerſitatibus, & ſubditis interfuerunt; Neſcitur, quomodò ad remittendam poſteà ſalis annuam præſtationẽ Regiæ Curiæ, à præfato alioqui optimo I. C. dici potuit abſq; aperto iuris errore, fuiſſe neceſſarium, dictas Vniuerſitates, & ſubditos ad id vocari; dùm iuris indubitata principia volunt, nihil tàm naturale eſſe, quàm eo genere, ac modo, quodq; diſſolui, quo ligatum eſt, *l. nihil tàm naturale 35. D. de reg. iur.*, *l. omnia 5. & l. ferè quibuſcumq; eod. tit.* Et quibuſcumq; modis obligamur, ijſdem ferè in contrarium actis liberamur.

Igitùr ſi in antecedenti parlamẽto, in quo dict. ſal pręſtari promiſſus fuit, non fuerũt vocatæ Vniuerſitates, ac ſubditi Regni; In ſequenti alio, in quo fuit remiſſa ſalis pręſtatio, nec opus fuit, Vniuerſitates, ac ſubditos vocari; nam proùt quidq; contractum eſt, ità & ſolui debet, *l. proùt D. de ſolut.* Vinculum namquè obligationis eo modo ſoluitur, quo quæri adſolet, vt eſt apud *Papin. in l. quamuis ſaltus, D. de acquirend. poſſeſſ.* Ait enim lex, colligatum, obligatum, contractum, alligatum, adſtrictum, illigatum, ſimili modo in cõtrarium acto diſſoluitur, vt eruditè

exornat *Petr.Faber ad tit. de diuerſ.reg. iur. antiq.*, *ad d.l.nihil tàm naturale per tot.* Ex quibus conſtat,ſatis rectè concludi,validè fuiſſe per Regnum totum remiſſam Regi ſalis præſtationem, vt idem *Montan.* rectiùs poſteà loquendo confiretur *in eod.tract.de Regal.verſic.piſcationum n.3 fol.mbi 295.à nu.9. ad ſeqq.*

Ad quod notandum eſt ex his, quæ fundauit *Reg.de Ponte de regal. Impoſit. per tot.* dùm *n.17.* pro ſingulari ſcribit, 49 quod adeò verum eſt,quod in his functionibus publicus fauor, & vtilitas verſatur, vt quoties de his tractatur, dicatur factum, & negotium Vniuerſitatum Regni; ideòq; in eis maior pars poterit minori præiudicare, quod latè confirmat *Io:Laganar.ad Rouit.in prag. 1.de iur. & exact. fiſcal. litt.A.*, addito *P. Diana reſol. moral. tract.3. de parlamento reſol.27.*, & an in impoſitione Adohæ, vel Donatiui procedant termini *l. quod maior, D. ad municip.*, latè examinat *Andr. Capan. de iur. Adohæ qu.34.per tot.*,& quid apud Germanos vide *Fauſt.pro Ærar.claſſ.5.ord.511.*

Et imò circà prædicta, meritò lau-50 dantur Auguſtiſſimi Hiſpaniæ Reges, quod ſumma humanitate, & moderatione imponant tributa approbantibus Regni procuratoribus, plebis Tribunis, ac ſubditis in Comitijs, *Parlador. lib.1.rer.quotid.cap.3.fol.57. Bolerus de decoct debit.fiſcal.tit.2.quaſt.2. num.44.* Quamuis *Vaſquius* referat lanarum vectigal ſubditis impoſitum fuiſſe non conuocatis procuratoribus Regni, neque celebratis Comitijs; poſteà tamen in Comitijs reuocatum eſſe *lib. 2. §.17.de ſucceſſ.creat.num.102. Fauſt.pro Ærar.claſſ.5.ordin.510.* vbi inſequitur: quod ſi Rex extraordinarium ſubſidiũ ab his exigere habeat neceſſe, vt omnis coactionis ſuſpicio tollatur, & ſuffragia ſint liberiora, pijſſimè permittit, ordines conuocari Neapolim,non qui-51 dem in arce, aut Palatio regio, ſed in Monaſterio Diui Laurentij, vbi Rex ipſe, vel eius nomine Prorex accomodata ad rem præſentem concione,cauſam, & neceſſitatem impulſiuam conuentus agendi, petendiq; extraordinarij ſubſidij exponit, & deindè, quãtum Rex ab ordinibus expectet, declarare ſolet;Quam praxim habes apud *Marc. Ant.Surgent. de Neap.Illuſtr. lib.1. cap. 23.n.33.Reg.de Ponte dec.15.Conſ.Roccũ de offic. §.5.de don. n.87. Iul.Ceſ.Capac.in hiſt.in tit.il Foraſtiero fol.660.& Nos infrà in annot. ad quaſt.7. §.3.* Et ex hoc præ cæteris omnibus mundi Principibus in æternum laudandi clementiſſimi Reges noſtri Catholici, qui non præcipitantèr pro libidine, ac iactantia,vt Principes quidam,ſe gerunt, qui glorianrur, ſe habere priuilegia, poteſtatemq; quãtum velint à populo exigendi, vti ferunt Galliæ quendam 52 Regem gloriatum, ſibi aureum eſſe pratum, quod meteret, quotieſcumq; vellet, *Fauſtus d.claſſ.5.ordin.509.* immemorem, Galliæ Reges, niſi ſuffragante generalium ordinum ſcitu iàm inde ab ætate Caroli Magni tributa noua inſtituere non potuiſſe, vt poſt *Aymonium Monachum lib.4.cap.126.& ſeq.*& *Io:Bodin.6.de Republ. c.2. n.656.* teſtatur *Fauſt.d.loc.ord.510.*

In caſu tamen neceſſitatis non poſſe 53 Ciuitatum Procuratores,atq; ordines non conſentire, vt imponatur tributũ, cum tunc ipſis quoque diſſentientibus à Principe imponi tributum poſſit, poſt *Io:del Caſtillo Sotomayor lib.7.contr.cap. 9.per tot.Boler.de tit.2.qu.2.n.45.* & infrà in *annot. ad q.10.§.3.* declarabitur.

Quantùm verò fuerit ſemper aliena 54 mens recolendæ mem.Auguſtiſſ.noſtri Regis Philippi IV. ab impoſitionibus tributorum, legatur eius *Epiſtola*, quã regiſtrauit *Reg. Sanfelic. in fin. diſcept. vnic.de donatiu.poſt to.1. deciſ.* Quæ ſanè aurea eſt Epiſtola digna tanti glorioſiſſimi Monarchæ, vt obſeruat *Capon.to.4.diſcept.313.n.6.in fin.*

55 NOrtmanni (ex quorum inuaſionibus plures exortos Principatus, cum ius ſe in armis ferre dictarent, teſtatur *d. m. Arniſ.de republic. c.1.ſect. 2.n.14. circà fin.*) primi Coronam Regni huius ſuſcepere, cum Rogerius, Siciliæ

ciliæ Comitis Rogerij filius, iubente
Guiſcardo, Siciliam à Saracenis recu-
perauerit, nactus occaſionem in Cala-
briam contendit, illiusq; & Apuliæ
potitus eſt, Regemq; Italiæ ſe appel-
landum iuſſit, ſic ad Nortmannos Nea-
polis peruenit, & Græcum in ea Impe-
rium defecit, *Iul. Cæſar Capac. lib. 1.
Hiſt. Neap. c. 20. fol. 324. àt.* Cumq; rur-
sùs ille Rogerius poſt Capuam debel-
latam (præcedente S. Brunonis tunc
viuentis in ſomnijs viſione, eum ad id
excitante, ob quod inde parta victoria
Priuilegia, Iuriſdictionẽq; eius fratri-
bus conceſſit, quibus ex eo tempore
adhùc fruitur Monaſterium, in Cala-
bria ſitum, Sancti Stephani de Nemo-
re, vt poſt *Card. Baron.* memorat. *Taſ-
ſon. de antefat. verſ. 14. n. 67.*) ab Inno-
cẽtio II. Pontifice de hoc Regno fuerit
inueſtitus, *Fazzella de reb. Sicil.* di-
ctusq; indè primus Rex Neapolis an-
56 no 1144. coronatus, iuxtà *Card. Ba-
ron. Ann. Eccl. tom. 12. fol. mihi 196.* &
cit. Capac. lib. 1. hiſt. Neap. fol. 169. quod
latiùs ex pluribus annotabimus infrà
ad §. 26.

Vndè meritò cũ ipſo Rogerio I. huius
Regni Rege fuerũt hoc in Regno Tri-
57 buta exorta, vt *Auctor* noſter hic rectè
animaduertit *n. 12.* nam penè cum Re-
gibus ipſis in toto Orbe Terrarum, cũ
primùm Regũ in qualibet Orbis parte
dominatus incæpit, lege Regia lata,
inſimùl ipſa Tributa imperata, cum in
omnibus nationibus, & gentibus, vbi
Reges primùm recepti ſunt, & Tributa
quoque Iure regio indicta fuere, idq;
Iure ſupremi dominij, vt ex *Gen. cap.
47. & lib. 3. Reg. c. 6.* conſtat, *Bulenger.
lib. 1. de Imper. Rom. cap. 1. Amaya ſuper
C. lib. 10. tit. 16. n. 1.* Et Regem Salomo-
nem annonam, ac familiam vniuerſam,
quam habebat, ampliſſimam, ſic ſuſtẽ-
taſſe legitur, *3. Reg. c. 1.* Id enim fuit
propemodùm neceſſarium, vt omnes
ſubditi ad Tributorum præſtationem
vrgerentur, tùm in ſignum ſubiectio-
nis, ex *c. 2. de cenſ.*, tùm ad exercitus
alendos, Magiſtratusq; ſubſtinendos,
& cætera onera publica ſubeunda, vt
ex *Bouadill.*, & alijs *ibid.* fundat *citat.
Amaya*, dicens quoque, eadem Tribu-
ta imperari ob domus regiæ ſumptus,
ſicut pro manutentione Præfectorum,
qui ſunt legum, & politici ſtatus cuſto-
des; Iure indè victum petunt, & quæ-
cumq; alia neceſſaria ſunt, ad tàm dif-
ficilis muneris adminiſtrationem. Hinc
ordinaria collatio Tributorum deſcẽ-
dit, quæ in ſubſidium ſumptuum, atq;
laborum, & pro regimine generali exi-
gunt Imperantes quotannis, argum.
*D. Matth. c. 17. verſ. 14. & c. 22. verſ. 17.
& 21. S. Marc. 12. verſ. 14. & 17. S. Luc.
20. verſ. 22. & 26. Roman. 13. verſ. 6. &
ſeqq.* Ius namq; eſt Regis, vt à Regno
alatur, & quidem pompa regali, cum
vt ei Regnum ſubminiſtret omnia, quę
neceſſaria fuerint, & ad bella gerenda,
& ad pacem conſeruandam, hæc à Po-
pulo Regi ſubſidia debentur, & neceſ-
ſariò à Populo fideli ſoluuntur, nam
Tributa, ac Vectigalia, vel ad dome-
ſticos Regiæ Domus ſumptus, vel ad
Exercitus, vel ad Populum alendum,
vel ad Magiſtratus, & onera publica
relata ſunt, *Nouell. 30.* quod latè expo-
nit, exemplisq; exornat *Bulenger. de
Imper & Imperat. lib. 9. cap. 1. lit. C.*
58 Et proindè cenſum, ac tributa non
ſoluens, non modò in conſcientia te-
netur, vt ſuprà, verum etiam ſoluere
denegans, in Principis contemptum
incidere dicitur, ac in crimen læſæ Ma-
ieſtatis, *Gig. tract. de crim. laeſ. Maieſt. q.
36. n. 2.* Etenim Tributum præſtatur in
recognitionis, & obedientiæ ſignum,
notaq; eſt dominij vniuerſalis, quod in
ſingulorum bonis Reges habent; qua-
proptèr etiam eo nomine bona ſingu-
lorum tacitè ſunt hypothecata; Detre-
ctans ergò Superiori ſoluere Tributũ,
obedientiam ſubtrahit, Maieſtatemq;
maximè offendit, quicquid enim boni
homo, Ciuisq; in Republ. habet, &
poſſidet, quod viuit, quod liberè viuit,
quod benè, quod beatè, omniumq; re-
rum, & bonorum vſu, & interdùm etiã
copia ad voluptatem vtitur, fruitur, to-
tum hoc beneficium Regi acceptum
eſt referendum, ille, vti pater Patriæ,
Rei-

Reipublicæq; ſtatus, ciuiliſq; ordinis Cuſtos,facit,vt homo ſociatus in ciuilitate ciuilitèr viuat, ſuiſq; gaudeat bonis; qua de cauſa non tantùm neceſſarium, verùm etiam æquiſſimum reputatur, vt aliquid ex lucro, & compendio illorum bonorum cõferat in commune; propterea quod & homo, & res ſingulorum in Repub. conſeruari nequeant, niſi conſetuetur Respubl.,ſiuè communitas; adeòq; ſinguli ſui cauſa impendere videntur, quicquid conferunt in publicum vſum; Hæc nõ omittenda veriſſimæ ſententiæ verba ad prædicta, ex *Nouell.8.c.10.§.2.*& ex *D. Chryſoſt.in epiſt.ad Rom homil.23.* recēſet *Fauſt.conſ pro Ær.claſſ.5.ord.*474.

59 Antiquiſſima, iuſtaq; inde meritò, ex eo tempore iura illa Regia *Auctor* noſter *num.13.* hoc in Regno agnoſcit, puta *Paſſus, Foreſtagia, Plateatica, Prouentus pęnarum, & Iura ponderum, & menſurarum; Andreas* autem ab eodem noſtro *Auctore ibid. cit.in Conſt. Regni, quantò cæteris n.6.col.2.* (necnon idem *Andr.*Rituum R.Cam.Summ.compila-

60 tor in *rubr.*31.*Rit* 1.vbi *Goffr.de Gaeta n.14.* hæc verba *vetera*, & *noua* ad demonſtrationem licitorum, & illicitorũ intelligit) infraſcripta iura vetera adnumerauit, puta *Dobanam, Anchoragium, Scalaticum, Glandium,* & ſimiliũ, *Ius Tumuli, Ius Caſei, & Olei,* non tamen vbiq; per Regnum,*Portum, & Piſcariã veterem,Ius affidatura,Herbagiũ, ſiuè Paſcua, Buccerìã, & Paſſagium vetus*; cætera verò, quæ ibi ſequentia enumerat, noua Iura eſſe dixit, inter quæ etiam connumerantur *Adiutoria*, quorum præcipuum eſt,vt quando Rex hoſpitatur in Terris Prælatorum, Comitum,vel Baronum,Feudatariorum, recipiat *Corredum* à Dominis Terrarum,qui faciunt regias expenſas,*Iſern. in conſtit.quamplurimum,de Adiut.n.50. fol.*240.2.*col.*,quæ contineri dicit inter ea,quæ competunt ratione maioris dominij; Imò inter eadem, iura extraordinaria,quæ à Rege imponuntur,commemorantur ex *Federico in c.vni, quæ ſint regal.*, dùm ille inter regalia iura, *Ius ſubuentionis extraordinaria* adnumerauit *in §.& extraordinaria collatio, ibid., Conſ.de Georg. in repet. feud. c.57. n.7.* proùt ex iure feudali indictum eſt *Adiutorium*, à Feudatariò prçſtandum, ſcilicèt pro directi domini ſubuentione, quando aſſociat Imperatorem, vel in hoſtem, vel in accipienda corona, *c.1. §.ſimilitèr,de capit. Corradi c.Imperial. §.firmitèr de p. f. a.p.F.de Georg.d. loc.n.6.* & multi caſus ſunt ſubuentionis, Domino à Vaſallo præſtandæ,ſiuè Burgenſis ſit, ſiuè Miles, ex *Conſtitut. quamplurimum, cit.Georg.d.loc. num.8., Reg.Rouit.in conſ.vlt.in mat.donat.in conſ. lib.1.n.20.*

61 Ad *Dobana* verò nomen,quod inter infra vetera primùm collocauit *Andr.* ſup. *cit.*, omnia Tributorum iura, tàm vetera, quàm noua, imò & ipſum Regium Ærarium, ſiuè Regiam Camerã ſpectare, ac in illo contineri indubium eſt, nam exactio pro Regio Ærario in Regno olim tempore Regis Gulielmi, & aliorum Regum in Dohanis, tàm Terræ, quàm Maris,Foreſtagijs,Paſſagijs, & alijs, fiebat, vt ex *Conſt.Magiſtri Camerarij*,exponit *Reg.Tap.b.t.Iur. Regni tit.3.n.3.* Verbum namq; *Dobana* latinum non eſt,ſed Nortmannum ſignificans combinationem, & vnitatem multarum Gabellarum, & Iurium regalium, quæ ſub vno verbo comprehenduntur, *Andr.in c.1. § ſimilitèr de probib.feud.alien. per Frid., & in c.1. de contr.feud. apud Par.ſer. Io: Dom.Taſſon.de Anteſato verſ.3.obſ.3.Trib.17.n. 322.*, de cuius verò Dohanæ iuribus, & ſpeciali ſignificatione,ac iuriſdictione plura annotabimus ad noſtrum *Auctorem* infrà *in §. 6. de Iure Dobanarum*.

62 FEdericus *II.* Imperator, *Henrici VI.* Imperatoris filius, fuit Rex Neapolis, ex *Io: Anton.Summont. biſt.Neap.lib.2.c.8.fol.*87. *vlt. edit.* Cõſtitutionumq; Regni conditor ſecundùm *Andr.in conſt. ſi Vaſallus, de fideiuſſ.Domin.à Vaſall fol.*235.*nu.*4.1.*col.* quas promulgauit ann.1222.vt in *finalibus Regni Conſtit.* verbis legitur, duos an-

annos poſt quàm fuit coronatus, vt
Auctor noſter hic notat *num.43.& 44.*
necnon *Conſtit. in Auth. habita C.ne fil.*
pro patr. condidit, ſecundùm *Petr. Re-*
buff.ad d.Auth.in princ., vbi *Federicum,*
ac *Fridericum* dici poſſe ſcribit, eiuſq;
autem Federici leges fuerunt in *Cod.*
Iuſtinianeo inſertæ, ac approbatæ, in-
ter quas nonnullas ad libertatem Ec-
cleſiaſticam conſeruandam, & pro Ita-
liæ ſecuritate, ac telluris cultu, naui-
gantium, ſtudentiumq; fauore impe-
rauit, teſte *Pandulpho Colennuccio lib.*
4.compend.hiſt.Neap.fol. 113. Iura no-
63 ua, ſiuè alia Tributa in Regno impe-
rauit, quæ deſcripſit, ac numerauit
Andr.in d.conſtit.quantò cæteris, *cit.loc.*
Et leguntur *in Ritibus Regiæ Cameræ*
rubr.31.

Fuiſſet autem Federicus mirabilis
prudentiæ Rex, tùm ob leges quam-
plurimas ſancitas, tùm etiam ob quæ-
dam illuſtria facta, tàm in armis, quàm
in literis, ſi benè cum S.R.E. ſe geſſiſ-
ſet, & licet diſcretiſſimus fuerit in or-
dinando vitam ſubditorum in agibili-
bus, ac prudentèr conſiderauerit frau-
des, & malitias vendentium, quibus
obuiauit per pęnarum impoſitionem,
vt notauit *Andr.de Iſern. in Cōſtit. Ma-*
giſtros Mechanicorum, de fid.mercat.col.
2.n.80.fol mihi 286. Studia hæc in Ci-
uitate Neap.primùm inſtaurauerit, tra-
64 ducere fecerit *Ariſtotelis* opera è græ-
co in latinum, literatorum virorum
amiciſſimus, & inter Iuriſtas dilexerit
Roffredum Beneuentanum I.C., quem
generalem eius Curiæ Iudicem ele-
xit, *Pandulph. Colennuc. lib.4. compend.*
*hiſt.Neap.fol.*113. & anteà latiùs de
illius geſtis à *fol.87.ad ſeqq.*
65 Tyrannus tamen fuit, vt probat idē
Andr. in conſtit. ſi damna clandeſtina, de
homicid.fol.mihi 56.*n.60.& 70.*& mul-
ta Statuta noua imperauit in Regno
contrà Deum, & Iuſtitiam, ob quod
videtur Federicus *quieſcere in pice, &*
non in pace, ſecundùm *Andr. in conſtit.*
quantò, de dec.præſt.n.50.col.2. vbi hæc
inſequitur: *Multum debent cauere Prin-*
cipes mundani in hoc, quia etiam hoc
Deus retribuit, ſicut patet in illo Federi-
co, cuius hæredes non ſunt hodiè. Dicitur
enim Iſai.10. Veh qui condunt leges ini-
quas, ſic & ſocius de talibus quæſitis nō
habet partem. D pro ſocio &c. idemque
Andreas in Ritu 1.R.C S. ſub rubric. 19.
ibi: *Impoſita fuerunt hæc ab eo, qui depo-*
ſitus fuit à Regno, & Imperio, (vt in De-
cretal. *c.ad Apoſtolicæ dignitatis, de ſen-*
tent.& re iudic.in 6.) *pęna ſua propterea*
in Inferno creſcit ſemper, ſicut pęna Ar-
rÿ, vt Auguſtinus dicit. Licet *Gof-*
fred.de Gaeta ſuper d.Rit.C.S.rubr.31.n.
7. teſtetur, mortuum fuiſſe aſſumendo
ſignum Crucis contra infideles in par-
uo flumine Regni, vnde non eſſe de-
ſperandum de eo; ſed illum ſine hære-
dibus obijſſe etiam refertur, quia ſuo
ſenſu abundabat, & de ſuorum Sapiē-
tum conſilio non curabat, *Capibl. de*
Baron.in Pragm.1.nu.17. poſt *Andr. &*
Afflict.ibid.cit., errare enim cum con-
ſilio, non eſt iniquitas, ex *Innoc. in cap.*
quantò, de iudic., & ſine eo Principes
excedunt, *Surgens Neap.illuſtr. cap.17.*
n.6., nam in pectore iura Principes ha-
bent per Iuriſperitos, qui illis aſſiſtūt,
non quia infuſi habeant, vt ex *Andr.*,
& alijs monet *cit.Capibl.d.loc.n.19. Reg.*
Tap.de præſt. Reg.Cancell. tit. de prerog.
n.19. Fuit namq; ille nimiùm cupidus
in augendis, & rigidus in ſuis iuribus
exigendis, ſecundum eundem *Iſern.in*
conſtit.fratribus, de aſſoc.dom.à Vaſall.n.
*60.col.2.fol.*232.

Et quia ſe intromiſit in electione
Prælatorum, quæ ad Eccleſiam perti-
66 net, fuit vna de cauſis, quare ille, poſt-
quàm fuiſſet multoriès excommunica-
tus, tandem depoſitus fuit, ſecundùm
cit.Andr.in conſtit.diſputare, tit.vt null.
ſe intromitt.fol.12.n.60.col.1. Conſtitu-
tiones verò ab illo conditæ, non fuerūt
reuocatæ, *Andr.in proœm.Cōſtit. col.21.*
nam librum Conſtitutionum compila-
ri, & publicari fecit, antequàm Impe-
rio, & Regno priuaretur, ſecundùm
Gloſſ.in proœm.Cōſtit.col.1.n.10. De cu-
ius verò Friderici II. vitijs videndus
Thomas Bozius de ſignis Eccleſiæ, ſign.
51.lib.12.cap.3.fol.mih.480.lit.A.& B.

& de

& de alijs contrà Chriſtianos geſtis,
idem *Bozius* adeundus, dùm notauit,
dicens,(*Saracenos adeò fouit Fridericus,*
vt eos mercede conductos magis, quàm
cæteros Chriſtianos in militia caros ha-
bere ſit viſus) & *lib.12. de ſign. Eccleſ.*
ſign.52.c.5.fol.487. lit. C.D., necnon
de eiuſdem Friderici aduersùs Sacroſ.
Cath.Eccl.Rom.ingratitudine, ac peſ-
ſimè geſtis, & contrà Eccleſiaſticam
libertatem conſtitutis, attentatiſquè
adeundus eſt *cit.Bozius d.l.lib.19.ſign.*
*81.fol.286.lit.B.C.D.& ſeqq.cap.5.*ad-
ditis *Io: Villano in Cronica Parthenop.*
c.70.,ac *Scip.Mazzell.in deſcript.Regni*
Neap.in pag.454. & 455. Bilotta in
concluſ.feudal.35.n.3.

67 Maximum autem omnium ſcien-
tiarum, iuriſq; diuini, ac humani per-
celebratiſſimũ illũ Monarchã Summũ
Põtificem *Innocentiũ IV.* Ianuẽſem de
familia *Fliſco*, è Comitibus Lauaniæ,
nomine *Synibaldũ Fliſcũ*, quẽ ſub *Azo-*
ne, Accurſio, & Iacobo Balduino Ius Ciu.
didiciſſe tradit *Valent.Forſter.Hiſt.Iur.*
ciu.Rom.inter tract.1.so.fol. mihi 54. 4.
col. ante Pontificatum, eius Cardina-
68 latus tempore, præfati Federici ami-
ciſſimum memorat *Colennucc.lib.4.com-*
pend. hiſt.fol. 102., nam cum fuiſſet à
S.R.E.Federicus educatus, ei primùm
multa ſingularia iura contulit; demùm
contrà matrem, videlicèt Eccleſiam
inſurgens, ab ea depoſitus fuit, ac
damnatus,ſicut Diabolus, vt *in cap. ad*
Apoſtolica, de ſent. & re iudic., *Aluarot.*
in c.vnic.de pac.ten., *& eius viol.cit. Re-*
buff.ſupr.d.loc.,*& in tract. vt laici non*
conuen.coram Iud. Eccl.Gloſſ.vn.nu.5.in
lib.Conſtit. Regni Gall., eoq; depoſito,
fuit de Regno inueſtitus *Carolus Pri-*
mus, Andegauiæ Dux, *Conſ.de Georg.in*
repet.feud.c.57.n.9., poſt *Andr. in c. vn.*
§.extraordinaria n.62.quæ ſint regal. Et
ſic intrepidiſſimè ipſum *Federicum II.*
maximus ille *Innocentius IV.* in Con-
cilio generali Lugdunenſi, per ipſum
celebrato, Patrum conſenſu excom-
municauit, ac depoſuit,de quo ſenten-
tia legitur in *6.Decretal.in d.c. ad Apo-*
ſtol.de ſent.& re iudic.,*Colennuc.in com-*
pend.hiſt.lib.4.fol.114.

Et ſatis indè de iſto *Innoc.*peregre-
giè eius temporis vnico elogio hiſto-
69 riæ memorant, doctiſſimaq; eiuſdem
commentaria ad decretalia, ac decre-
tales, ab ipſo edita, pro æterna eius
memoria loquuntur, dùm magiſtrali
diuini, ac humani iuris apparatu nos
ditauit, & aſſiduè docet, de cuius
operibus, laudibus, ac optimè geſtis,
veluti de alio libro illo, quem edidit
de Iuriſdictione Imperij, ac Summi Pon-
*tificis,*contrà *Petrum de Vineis*(qui fuit
Capuanus, Conſtitutionum Regni Si-
ciliæ compilator,præfati *Federici Imp.*
Magiſter, & Cancellarius, & Magnæ
Curiæ Iudex, vt in *Conſtit.ad laudem.*,
dè quo *Danthes cantu xiii.Inferni*:

Io ſon colui, che tenni ambe le chiaui
Del cuor di Federigo.

Ibiq; *Chriſtoph.Landinus in expoſit.*eius
deſperatam mortem variè narrat) latè
adeundus eſt *Platina in eius vita,*addi-
to *D.Thoma Diplouatacio in eiuſdem vi-*
ta in lib.d.Innocent. comment. ad decret.
in princ.,& *citat.Valent. Forſter. d.l.* vbi
inſequitur: *Scripta huius Innocentij, in*
quanta habita fuerint authoritate, vene-
rationeq; inde facilè conſtat, quod pater,
& organum veritatis à multis Iuris vtr.
peritis appellatur, quamuis autem pro ea,
qua pollebat poteſtate, ſcriptis ſuis facilè
authoritatem addere potuerit, eius tamen
modeſtiæ fuit, vt veritatem authorita-
te non prægrauare, verùm liberum iudi-
cium lectori relinquere voluerit; primus
Cardinalibus roſeum galerum, dignitatis
inſigne, & ornamentum addidit, natalem
Beatæ Virginis octonis diebus Eccleſiam
celebrare iuſſit, Bononiam Studio priua-
uit, & Patauium tranſtulit; Mortuus eſt
Neapoli, & ad S. Laurentium ſepultus
Anno Chriſti 1254.ann.12. Põtificatus.

Illud tamen aduertendum hic non
omittimus, nempè *Platinam*, ac *citat.*
Forſterum, dixiſſe, dictum Innocẽtium
70 IV. ſepultum in Eccleſia S. Laurentij
huius Ciuitatis Neap., & tamen nos
videmus,proùt *Author* noſter hic *n.24.*
memorat, eius ſepulturam in Eccleſia
Archiepiſcopali Neapolitana, propè

Ia-

Ianuam Sacrarij, & ſic teſtatur *Io: Villan.in Cron. Partben. cap.71.* Quod pro hiſtoriæ concordia ità intelligendum eſſe ducimus, puta verum eſſe, dictum *Innocentium IV.* fuiſſe ſepultum in Eccleſia antiqua S. Laurentij, ſed eam fuiſſe, vbi hodiè videmus Metropolitanam Neapolis fundatam, & ſic *Platina*, & *Forſter.* teſtatum verum eſt, dùm dixerunt, illum in Eccleſia S. Laurentij ſepultum, hoc eſt, vbi hodiè Archiepiſcopalis Eccleſia eſt, propè Sacrarium, vt benè exponit *Thom. Coſto in annotat. ad Colennucc. lib.4. compend. biſtor. fol.118.* vbi carmina in dicto ſepulchro adſcripta refert.

Similitèr nec pigeat carmina illa referre, à dicto *Friderico* ſcripta, & ei-
71 dem alia ab ipſo *Innocentio IV.*, ſiuè à *Gregorio IX.* vt alij volunt, reſcripta, per cit. *Dom. Thom.* ibidem relata.

Friderici ſunt:

Roma diù titubãs, longis erroribus aucta,
Corruet, & Mundi deſinet eſſe caput.

Innocentij verò, ſiuè (vt alij volunt) *Gregorij IX.* iuxtà *cit. Bozium de ſign. Eccl. lib.3. ſign.19. cap. 3. fol. mibi 216. lit. C. & D.*

Niteris incaſsũ nauem ſubmergere Petri,
Fluctuet, & nunquàm deſinet eſſe ratis.

Rursùs idem *Fridericus* circitèr annum 1240.

Fata volunt, Stellaq; docent, auiumq; volatus,
Quod Fridericus ego malleus Orbis ero.

Cui ſic *Pontifex* vera prædicens reſcripſit.

Fata volunt, ſcriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tibi vita breuis, pęna perennis erit.

Hæc quoq; receuſent *Ciacon. in eiuſd. vita*, & *Thom. Bozius de ſign. Eccleſ. ſign.19. c.2. lib.6. lit. C. & D.*

72 Nulli autem dubium eſt, Federicum Imperat. generales quaſdam ſubuentiones à toto Regno petijſſe, & exigere cæpiſſe, idq; omne ſub *adiutorij* nomine, necnon figurato ſpontanei donatiui titulo; Hinc licet *Andr. in c.1. §. ſimilitèr, de cap. Corr.*, Adiutoria, quæ Regi præſtantur, *Adobamenta* vocauerit, ſeparatum tamen *Adiutorium* ab *Adobamento* eſt; nàm reuera *Adoba* eſt illa, quæ imponitur Feudatarijs; *Adiutoriũ* verò, quod imponitur toti Populo, & ſic etiam Burgenſibus, licet largo modo etiam Adoha, Adiutorium dicatur, vnde de nomine hoc videndus eſt *Luc. de Penna in l. illud, C. de annon. & tribut. lib.10.* vbi dicit, quod Collectæ regiæ in Regno cæperunt Regis *Friderici* tẽpore, ac fuerunt vocatæ *Adiutum*, in *Conſt. quamplurimum in rubr. & nigr.* vocantur *Adiutoria*, in vſibus tamen feudorum vocantur *hoſtenditiæ*, vt in *d. c. 1. §. ſimiliter*, & dicuntur ab hoſte, ſecundùm *Andr. in c.1.2. col. de nat. feud.* quaſi hoſtis occaſione datiũ indictũ, *Ant. Capyc. in inueſt. verb. Adiutoria, fol. mibi 24. at.*, vnde dicitur, Regni Vniuerſitates à tempore *Federici* primũ coactas fuiſſe ſoluere collectas, quæ exigebantur ſub nomine *adiutorij*, ex *cit. Luc. de Penn.*, *Reg. Capyc. Latr. dec.116. à n.3.*

73 Quod *adiutum*, poſt mortem *Federici*, tẽpore aliorũ Regũ vocabatur *Donum*, & poſteà *Collecta* nominatæ, & durauerunt vſq; ad tempus *Alphonſi I.* excluſiuè, *Afflict. in c.1. §. & plauſtrorum n.8. quæ ſint regal. Liparul. ad Iſern. in c.1. quæ ſint regal. §. & extraordinaria collatio n.62. litt. G.*, vbi verbum, *adiectum*, apud *Andr.* legendum, *adiutum*, ſecundum eius manuſcripta, imò admonet neque legendum, *adnutum*, vt voluit *cit. Luc. de Penn. in l. fin. de annon. & tribut.*, & ideò donatiua dicuntur adiutum, ſeù ſeruitium extraordinarium Regi debitum ex cauſa belli, *Taſſon. de anteſ. verſ.4. obſ.3. à n.20.*

Hoc autem onus, vt *Author* noſter hîc *n.26.* exponit, imponebatur ſecundùm bonorum æſtimationem, iuxtà *l. fin. C. de cenſib. & peræquat. lib.11.* & ſic
74 merum reale erat, quo ſola res, & non perſona obligabatur *l. Imperatores, D. de public. & vectigal. l.2. & 3. C. de mun. patrim. lib.10. l.2. de annon. & tribut. eod. lib.* exempla ponuntur in *l.1. & in l. fin. D. de muner. & bonor.*, *Bartol. in l.1. col. fin. C. de mulier.*, *in quo loco lib.10.*, *& in l. re-*

l. reſcripto, §. *fin. D. de muner. & bonor. Laderch conſ 3⁴. n. 4. Anguiſ. conſ. 52. n. 1. Boccac. in tract. de cenſib. p. 1. num. 67. Clapper. cauſ 42. qu. 1. num. 7. 8. & 9. Io: Bapt. Coſta de ration. rat queſt. 158. Reg. Tap in rub. de Conſtit princip. c 4. nu. 37. poſt Andr & Bald. in c. 1. col. penult. tit. quæ ſint regal. Roſenthal. de feud. cap 5. concl. 72. n. 2. & gloſ. litt. D. Seſſe dec. 7. n. 1. & ſeq.* Quod onus reale antiquitùs
75 etiam *Fodrum* appellabatur, ſecũdùm *Cuiac. ad tit. de ſuperindict. C. lib. 10.* Erat, inquam, ſolutio illa, quæ à poſſeſſoribus, & vſufructuarijs bonorum, Regi, cum iàm exercitus de vna Prouincia in aliam veniebat in Regno, & erat quædam ſumma frumenti, quæ perſoluebatur, *Carol. Sigon. de Regn. Ital. fol. 145.* prędictumq; fuerat cognitum *in l ſi pendentes*, §. *ſi quid cloacarij, D. de vſufr.*

76 Et ſic dicebantur etiam *indictiones*, veluti annonæ, ſiuè tributa, *l. 2. C de annon. & tribut lib. 10* vbi *Imperator* docet, *indictiones* eſſe onera poſſeſſionum, non perſonarum, & *indictiones* ſolere indici non perſonis, ſed rebus; dictæ verò ſunt *indictiones*, cum eſſent anniuerſariæ, inde cæperunt anni per indictiones numerari, quas vocãt *quindecim*, hoc eſt, quod numerus non excederet quindecim annos, ſed idem ſemper reuolueretur, & cæpit hic mos *Theodoſij Magni* temporibus, aut *Conſtantini*, vt ex factis quibuſdam græcis tradit *Cuiac. tit. de indict. C. lib. 10.* & poſt alios *Couarr. var. to. 2. lib. 1. c. 12. à n. 4.* Vnde ſuperindictum quoque verſum eſt, quod pro Imperatoris neceſſitate, ac vtilitate indicitur ſuprà ordinarias, ac ſtatutas cenſus indictiones, & tributa, *tot. tit. D. de cenſ & tit. de indict. C. lib. 10. & tit. de annon. & tribut. & C. de collat.* quæ omnia regalia, & ſupremę maieſtatis iura ſunt, *Scrupb. conſ. 59. cent. 1. Veſſembec. conſ. 45. nu. 19. Borchold. in c vnic. quæ ſint regal. nu. 85. Hermann. Vultei. de feud. c. 5. num. 7. Petr. Greg. in ſyntagm. iur. cap. 7. de indict. lib. 3.* alijquè.

77 Cum inſuper hoc reale onus appelletur, pro quantitate patrimonij quemque teneri, certum eſt *l. 2. C. de immun. nem. conced. l. Imperatores 7. D. de public. l. 2. & ſeq. C. de annon. & tribut. lib. 10. l. vlt. C. ſine cenſu &c.* & dum ex re ipſa illud regulatur, rectè dicitur, quod hoc onus reale poſſeſſorem ſequitur, ſicut vmbra hominem, & lepra leproſum, vt ex *l. Imperatores*, & *l. fin. C. ſine cenſ. vel reliqu. l hactenùs, D. de vſufr. Ludou. Bologn. conſ. 4. n. 6. Pariſ. conſ. 52. n. 1. Cęuall. in comm q. 76. n. 20. & q. 36. n. 21. & 22. Garz. de nobilit. obſ. 6. nu. 9. Gaill. obſ 52. lib. 2. Azeued. tit. 3. lib. 11. n. 8. Seſſe d. dec. 7. n. 1. & ſeq.* Vnde melio-
78 rato fundo, & aucto, augetur quoque eius tributum, *l. 2. C. de alluu.* niſi ſumptibus poſſeſſoris id factum ſit *l 3. C. de fund. rei priu.* E' contrariò ob deteriorationem prædiorum, releuanda tributa, *l. forma cenſuali 4. §. æquit. D. de cenſ. d. l. 2. C. de alluu.* necnon ob imminutionem, *Mynſ. 3. obſ. 34. Gaill. 1. obſ. 21. n. 18. Hart. Hartm. tit. 52. obſ. 52. nu. 1.* ſicut etiam ob ſterilitatem, *l 15. C. de omn. agr. deſert.* & in vniuerſum ob quoſuis caſus fortuitos.

79 Sic Theodoricus Rex Gothorum ĩpẽſionem cõductoribus Apulis releuauit, quod frumenta eorum ab inimicorum incurſionibus fuiſſent concremata, aut conſumpta, apud *Caſſiod. lib. 1. epiſt. 9.* & Campanos Veſuuij læſione vaſtatos tributis ſubleuauit, idem *Caſſiod. lib. 4. var. epiſt. 50.* ibi: *Campani,*
80 *Veſuuij montis hoſtilitate vaſtati, clementiæ noſtræ ſupplices lacbrymas profuderunt, vt agrorum fructibus enudati ſubleuentur onere tributariæ functionis. Quod fieri deberi noſtra meritò pietas acquieſcit; ſed quia nobis dubia eſt vniuſcuiusq; indiſcuſſa calamitas, magnitudinem veſtram ad Nolanum, ſiuè Neapolitanum territorium probatæ fidei virum præcipimus deſtinare, vbi neceſſitas ipſa domeſtica quadam læſione graſſatur, vt agris ibidem diligentèr inſpectis, in quantum poſſeſſoris laborauit vtilitas, ſubleuetur;* inſequiturq; elegantèr deſcribere Veſuuij montis exarſuri ſigna, cuius etiam meminit *Capacius hiſt. Neapol. lib. 1.*

lib.1.cap.8. De cuius etiam conflagratione videndi *Plinius nepos lib.6. ep.20. Georg. Merula Alexandrinus* interpres ex *Dionis hiſt.* vbi hæc ait: *Cęterùm Titus duos ex ijs, qui conſulares erant, delegit, vt ædificia repararent, pecunias inſupèr dedit, donauit praetereà eorum bona, qui ſine hærede deceſſerant; nihil enim à priuato homine, neque ab Ærario, neque fiſco, cum multi multa conferunt, ſumpſit:* Quale fuit aliud lachrymabile incendium Veſuuianum anno 1631. die 16. Decembris, de quo teſtantur *Hiſtorici*, & præſertim *Io: Berardinus Iulianus, Pater Recupitus, ac Braccin. in tract.peculiar.* ſed vtinam tremor iſte abeſſet, cum in monte ipſo alter quidam monticulus creuerit, & quotidiè fumans memoriam ſuſtinet priſcæ calamitatis, à qua Deus hanc Patriam per interceſſionem S. Ianuarij Martyris, & præſentiſſimi Tutelaris præſeruet.

Itidemq; tributa ob damna paſſa ab hoſtibus *Theodor.* remiſit Gallis, idem *Caſſiod.lib.3.ep.40.* Obſidionis tempore Arelarenſibus; *lib.3. epiſt.32.* Sed an ob diuinum bellum, ſeù peſtem, remiſſio mercedis facienda ſit vectigalium conductoribus, videndi poſt alios *Thorus p.1.comp.deciſ.ver. remiſſio pag.462. Petr.Pacionus de locato, & conduct.cap. 46.à n.6. Philibertus Marchinus de belli diuini, ſiuè peſtilentis temporis accurata ſpeculatione par.9.cap.2.et 7.* Ità quoq; tributis leuatæ in tempus Aſiæ vrbes, afflictæ terræmotu, *Tacit. 2. Annal.nu. 47.et 4.Ann.n.13.* Factoq; eo Auctore, Sen.Conſ., vt Ciuitati *Cibyratica* apud Aſiam, *Ægirenſi* apud Achaiam motu terræ labefactatis ſubueniretur, remiſſione tributi in triennium, & *12. Annal. nu.58.* tributum *Apamienſibus* terræmotu conuulſis in quinquennium remiſſum; & an mercedis remiſſio gabellarum conductoribus facienda, differit *cit.Thor.in comp.dec.p.3. ver. remiſſio p. 153.* occaſione terræmotus, qui in vigeſima prima hora Sabbati palmarum diei 17. Martij 1638. Prouincias Calabriæ afflixit, teſte *Lucio de Vrſo* in opuſculo *de terræmot.duar.Calabr.* necnon *Ceſ. Nicol.Piſan. in add.ad Gaetam ſuper Rit.R.C.S.rubr.33. de Excomputis, &c.per tot.* vbi *n.9.* meminit terræmotus, qui Neapoli euenit in vigeſima prima hora Sabbati diei 5. Iunij in vigilia Pentecoſtes, de quo plura, & eruditè *Reu. Abb. D. Vincentius Magnati* S. Officij Cóſ., & S.Domus D. Mariæ Incurab. Mitratus Rector in *opuſc. Notitie Iſtoriche de' Terremoti à fol. 237.* ac *Dom. D. Marcellus Bonitus Marchio S.Ioannis*, genere, ac eruditione præſtantiſſ. Eques Sac.Ord. Calatrauæ, in ſingulari opere, cui tit. *Terra tremante*, nupèr in lucem emiſſo.

Varia quoque alia, ſecundùm diuerſa tempora in rebus tributa, ſiuè onera
81 realia impoſita, antiquitùs legimus, apud *Suet.c.4.* exigebantur enim pro litibus, atq; iudicijs vbicumq; conceptis quadrageſimæ ſummæ, de qua litigaretur; Talia *Heliogabalus*, qui cũ Dijs ſuis fecit nuptias, vt ijs pro dote pecuniam elaboraret, *Herodian.in vita eius*; Talia interdùm etiam Romani, dùm quintam partem fructuum ex agro paſcuo poſtulatam eſſe tradit *Appian.lib.1.*, decimam ex agro aruo, occiſo *Iulio Cæſare*, ſinguli Ciues vigeſimam quintam omnium bonorum dependere iuſſi, & Senatorij ordinis omnes in ſingulas ædium ſuarum tegulas ſex aſſes, *Dion. lib.46. Auguſtus* exegit octauam, *Dion.lib.50.* eiuſq; tempore ex Ægypto Vrbi annua ducentiès centena millia modiorum frumenti inferebantur, *Iuſt.Lipſ.ad lib.6. Annal. Tacit.num.43.*

82 HIs igitùr omnibus annotatis, vndiq; cõſtat, functiones fiſcales, de quibus *Author* noſter hìc agit, onera merè realia dici poſſe, iàm olim conſiſtẽtia in ſolutione dict. annuorum carol. quindecim, & gran. duorum pro quolibet fumante, functioneſq; inde iſtæ ordinariæ meritò dictæ, quia *Functio*, tributorum alicuius exſolutio nominatur *l.placet, C.de Sacroſ. Eccl. Luc.de Penn.in l.4.n.1.C.de annon.et tribut. lib.*
83 *10.* Etquoniam in locum Collectarum

ſubrogatæ ſunt tempore *Regis Alphonſi I.*, quarũ itidem antiqua, tempore Rom.Imperatorum, impoſitio fuit, vt ex *Bald.*fundat *R.de Pont.de poteſt.Proreg.tit.*4.§.8.*nu.*33.*Reg.Rouit.in pragm.* 1.*de iur.& exact.fiſcal.nu.*1. ex *l.ſi pendentes* §.*ſi quid cloacarij in fin. D. de vſufr.l.ſi functiones*, C.*de donat.l. ſi minor*, C.*de act.empt. Amat. Rodriq.de priuil.cred p.*1.*art.*5.*n.*16. *& ſeq. Reg.Tap. in Iur.Regn tom.*6.*tit.*3.*n.*3.4.*&* 5.*Gallup.in method. feud p.*5.*c.*5.*nu.*1.*&* 2. & inter maiora regalia commemorantur *Iacob.Gall.conſ.*21. *n.*7. *Io:Vinc.Anna alleg.*28.*et* 29 vtrobiq; *n.* 14. *alleg.*36. *n.*6. & *alleg.*66.*nu.*7. Regiq; debentur vti Regi, non verò vti domino terræ, ſuper qua impoſitæ ſunt, *Reg.Reuerter. dec.*172.*n.*3. vbi *Reg.de Marinis in obſeru.n.*1.

Quæ Collectæ, vt ſuprà, ſoluebantur pro ſubueniendis Regum neceſſitatibus, vt per *Capyc.in ſua inueſt. in verbo Collectis*: Originemq; habuere à dicto
84 *Federico*, ſecundùm *Andr.in* §.*plauſtrorum*, *quæ ſint regal. nu.*62. & per latè tradita à *Reg.Lanar.conſ.*95.*in princ.*& qualiter fuerint auctę ad d.carol.quindecim in anno 1449 exponit *R.de Ponte de poteſt.Pror.tit.de regal.impoſ.* §.2.*à n.*9.*ad ſeqq.* Iſtæ proindè functiones fi-
85 ſcales, licet perſonis pro rebus imponantur, quia loco Gabellarum, ſiuè Collectarũ antiquarum impoſitæ ſunt, realia munera iudicantur, & licet fuiſſent extraordinariæ ratione originis, tamen, quia quolibet anno ſoluuntur, ordinariæ dicendæ ſunt, *Auctor* noſter infrà §.2.*qu.*5.*à n.*12. *R.de Ponte de poteſt.Pror.tit.de regal.impoſ.à nu.*9. *Præſ. Merlin.c.*2.*contr.n.*5.*et* 12. quem poſt alios ſequitur *Nicol. Ant.Marotta de Collecta, ſeù Bonaten.c.*4.*n.*9.*et* 10. nàm licet Vniuerſitates Collectas prædictas ſoluant, tamen re ipſa Ciues ſoluere, neceſſe eſt; quoniam Vniuerſitates ob vtile publicum Collectas impo-
86 nunt, vt muneribus publicis faciliùs obtemperetur, vt poſt *Reg.Rouit.in conſult.in mat.donat. n.*21. & alios exponunt *cit.Marott.d.loc.n.*3.*c.*2. *Balmaſeda tract.de Collect. quæſt.*5. *n.*21. *Georg. Mundi tract de muneribus cap.*2.*n.*397. *Romaguera ad Conciol.in Statut. Eugub. lib.*1.*rubr.*39.*n.*15.

Inde eſt, quod ſicut pro Collectis, ſiuè oneribus antiquis ſoluendis per ſingulas familias, ſiuè fumantes ex *pragm.*1.*de appretio, et c.Regni, fiſcaliũ*, fiebat appretium, ac bonorum æſtimatio, ſecundùm notata etiam per *Authorem* noſtrum hìc, & ſolutio erat certa, & ordinata, & continuatam, ac perpetuam habebat præſtationem per *Cedularium*, in quo per æs, & libram, ſecundùm ratam cuilibet Vniuerſitati tangentem, committebatur exactio Magiſtris Rationalibus, *Reg.Tap.dict. loc.n.*7. Ità & hodiè fit quoque ad eun-
87 dem finem bonorum Ciuium appretium, & vnusquisq; pro rata bonorum ſoluit, vel Gabellæ per ipſosmet Ciues perſoluendæ imponuntur, ex quibus functiones fiſcales Regiæ Curiæ perſoluuntur, vt declarant *Reg.de Põte d.loc.*§ 1.*n.*6.*et ſeq* §.8.*n.*42. *Reg Rouit. in prag.rub. de appretio n.*7. *et* 8. Huius verò apprétij formam, & quid in praxi obſeruetur in Regia Camera, notat latè *Dom.Hieron.Nicolin.in Collectanea decretor.Reg Cam.*

In quo appretio bona forenſium æſtimantur, vocaturquè ſolutio, quæ
88 ex hoc fit, *Bonatenentia*, quoniam à tenentibus bona in Territorio debetur, de qua *cit. Marotta* adeundus eſt *in d.tract.cap.*3. *num.*3. *c.*4. *n.*1. & *per tot.tract.* poſt alios, quos cumulat, vbi *n.*3 ex deciſione Regiæ Cameræ ſub die 5.Nouembris 1569. ab *Authore* noſtro relata in *d.*§.2.*quæſt.*5. *in verſ.quò verò;* tradit, ordinaria quoque munera dici functiones *gran.* 48. pro quolibet foculari, & conſequentèr realia, poſt ad id pulchiè annotata per *R. Tap.in d.rubr.de conſtit.Princip.d.cap.*4. *n.*78. Vnde enunciatas functiones in locũ dictarum Collectarum ſubrogatas, veluti patrimonialia onera, vnus-
89 quisq; ratione dominij tenetur præſertim in Regno ſoluere *l.reſcripto*, vbi *gloſ.D.de muner.et honor.Oſuſch. dec.*95. *n.*31.

n.31. et 32. & in ipſo Regno id magis vrget, quia pro omnibus bonis, quæ quis poſſidet, collectas ſoluere tenetur vigore *Cap.In ſingulis,& C. Porrecta,de forma appret., Afflict. in tit. quæ ſint regal. §.plauſtrorum nu.4. in fin.*, nam ratione patrimonij ſoluuntur, quod exponit *cit. Marott.c.15.n.5.*

90 Et licèt *Horatius Montan. de regal. verb.extraordinaria &c.n.8.* contra *Capiblancum* videatur concludere, quod dictæ functiones fiſcales, eſtò onera ordinaria dicenda, mixta tamen, & non ſimplicitèr realia confitenda ſint, veluti ſubrogatæ, non ſolùm in locum collectarum à d. *Federico II.* ſuper bonis impoſitarum, ſed etiam in locum antiquæ perſonalis præſtationis, quam etiam ſoluerunt Romanorũ tempore *Ieſus Chriſtus Dom. noſter, ac D.Petrus Apoſtolus*: Attamen principalitèr attendendo nos vltimum ſtatum onerum præfatorum à *Federico* impoſitorum, quorum in locum ab *Alphonſo I.* admiſſa dicta ſubrogatio fuit, quæ cũ merè realia eſſent, vt doctiſſimè *Author* noſter fundat hic à *n.26.* qualitas illa meræ realitatis illius oneris, cui fuerunt functiones illæ ſubrogatæ, attendēda eſt, vt regula illa firma ſit, ſubrogatum ſapere naturam illius, in cuius locum ſubrogatum eſt *l. quod debitori, D.de don.cauſ.mort.cum concord.* neque antiqua illa perſonarum præſtatio, Romanorum tempore, & non anteà in Regno cognita, obſeruanda eſt, vt conſideranti patet.

91 A*Vctor* inſupèr noſter hìc, cum de exactoribus Tributorum, ſiuè functionum fiſcalium agat, videtur de antiquo quæſtoris apud Roman. officio agere, & proindè, quomodò ex illo hodiè hoc in Regno Reg. Cameræ ſupremum Tribunal deſcendat, quod *Federici* tempore nondùm inſtitutum erat, *Conſil. de Roſa lectur. feudal.4. nu. 50.* cumq; de huius Supremi Tribunalis origine, ac iuriſdictione idem noſter *Auctor in eius operis fine* ſatis doctiſſimè peragat in §.27.28.& 29. nos proindè ibi aliqua ſpecialiora ad hæc annotabimus; Sufficiat tamen hìc tantùm annotare, qualitèr Tributorum exa-

92 ctionis forma, antiquitùs fiebat, quam tradit *Iuſtin.in Nouell.128.quæ eſt Authent.de Collator. in princ.*, & cum Præfecto Pretorio Tributorum cognitio, & cura demandaretur, eidem ſignificabat Princeps, quanta ſibi pecunia opus eſſet, qui facta computatione, & diuiſione diſponebat apud acta, quantum quælibet Prouincia inferre teneretur in auro, argento, vel alijs ſpeciebus, *l. qui ordinariam 7. C. de offic. Rector. Prouinc.*, quæ deſcriptio, *delegatio* quoque dicta, à Præfecto Prætorio emittebatur in ſingulas Prouincias Præſidibus, & alijs Rectoribus Prouinciarum, initio cuiuſq; anni, ſeù indictionis, quę incipiebat menſe Septembris *l. fin. cum lege addita ex Baſilicis tit. C.de annon., & tribut. l.1. C.de milit. veſt. l. fin. C.ſi propter public. penſit., cit. Nouell.128. in princ.*, & in ea concipiebatur tributorum modus, & quantitas pro indicto à Principe tributo, ac ſeq̃nti anno ſoluēdum erat, vt ex *Cuiac.in d.Nouell.128. & Bulenger lib.9.de vectigal c.93.* eruditè exponit *Dom. Amaya in lib. C.10. tit.24 ad l.vltim.à n.1.ad ſeqq.et tit.14. ad l.3.n.1 et ſeqq.*

Et licet antiquitùs etiam in Regno Præſidibus, ſiuè Iuſtitiarijs Prouinciarum tributorum exactio committere-

93 tur, vt infrà *n.110.* annotabimus; Hodiè tamen in Regno exactio fiſcalium functionum fit à Perceptoribus Prouinciarum, qui pro duabus partibus ſunt Regnicolæ, cæteri ad Regis beneplacitum, vt in *pragm 1. de offic. prouiſ.*, & quomodò debeant illi exactiones facere Regiarum impoſitionum, & qualitèr ſe gerere in ipſorum officijs, latè examinat *Reg.de Pont.d.tit.4. §.2. à n.1.*, vbi etiam poſtquàm functionum fiſcalium originem expoſuit, de numeratione, quolibet triennio in Regni Capitulis fieri ordinata, & poſteà qualiter ſingulis quindecim annis illa practicetur, tàm ad inſtantiam Re-

94 gij Fiſci, quàm ad beneficium Vniuerſitatum Regni, vt certus numerus focu-

la-

lariorum taxetur, & ſecundum illum Fiſcus exigat, & ſoluant Vniuerſitates, declarat, quem ſequitur *Reg. Galeot.contr.*55. *lib.*2. *num.*41. & quando clauſa numeratione, detur reuiſio ad inſtantiam Fiſci, idem *de Ponte ibid.* vbi *Thor.in addit.* & *Reg.de Marin. alleg.*59. *tom.*3.

Illud tamen hic non omittimus, puta ex quo dictæ functiones fiſcales,
95 onera realia, vt ſuprà ſunt, hypothecam inde oriri ex deſcriptione bonorum in Cataſto, & debitum à primo die deſcriptionis, ſingulis annis præſtandum contrahi, tranſeuntq; inde bona prædicta, ſi alienantur, cum eodem Collectarum onere in quemcumque poſſeſſorem, vt poſt alios fundant *Marott.d.loc.nu.*5.7.*et* 14. *Praſ. Ganauer.dec.*58.*n.*4 *et dec.*41. *à n.*32. *ad* 38. & videndus in hoc *Montan.d.l.nu.*10. Hinc Perceptores Prouinciarum, Vniuerſitatibus functiones fiſcales non ſoluentibus, contra particulares Ciues, eorumq; bona exequuntur, *Reg.de Pont.d.loc.§.*1.*nu.*9.& ettò in caſu, quo
96 particulares Ciues pro rata per ipſos debita, Vniuerſitati ſoluiſſent, contra eos exequi non poſſe, *Author* noſter affirmet ſub *tit.de Exact.funct.fiſcal. §.* 3.*q.*3. ſubdit tamen, id Perceptores nõ ſeruare, ac Regiam Cameram, conniuentibus oculis in hoc pertrãſire, quod notat cit. *Marott d.loc.c.*3. *n.*19. vbi *n.* 6. diſcrimen ponit inter ſolutionem hanc, quæ fit per fumantes, ab illa, quæ fit per focagia; concludens tamen ſemper *n.*20.& 21.dictas functiones fiſcales, vti loco gabellarum ſubrogatas, onera realia eſſe, poſt alios *ibid.*, Perceptoreſq; ipſos, aduertẽdum eſſe, ante diem ſolutionis maturatæ, ac deſtinationem Commiſſariorum contra Vniuerſitates, debere illas intimari facere pro ſolutione, debito tempore facienda ſcribſit *R.de Pont. d.tit.*4.*§.*1.*n.* 9.*et* 42. *Nouar.ſup.prag.*40.*n.*3.*de offic. p.C. collect* 5. adſtringere autem poſſe Vniuerſitates pro inhabilibus iuxtà cedulam numerationis ad ſoluendum, firmat *Montan.d.l.n.*9. ...

97 Similitèr aduertendum circà Exactores, ſiuè Perceptores ipſos Fiſcaliũ functionum, qui ſuſceptores in iure vocantur, illos in hoc Regno vltrà poteſtatem, iuris communis habere amplam poteſtatem ex particulari inſtructione Regiæ Cam. *Capan.de iure Adoha q.*51.*n.*5. Eoſq; mites, clementeſq; ſe gerere debere, nihilq; ſeuerè, aut inſolentèr agere, nihilq; ampliùs exigere, quàm cauſæ iuſtitia depoſcat, vt ſancitur in *Nouell.*8. *Iuſtinian. cap.*10. Impia enim exactio, Populum, ac Regem noſtrum Catholicum, & clementiſſimum offendit, quoniam ex huiuſmodi rigoroſa exactione Vniuerſitates depopulantur, poſſeſſiones à Ciuibus derelinquuntur, diuitiæ euertuntur, & omnia ad inopiam rediguntur, notante *Ant.Perez in tit. C.de Superexactor. lib.* 10., addito latiſſimè *Amaya* ſuper hoc videndo in *tit.de Exactor.tribut.lib.*10. *in l.*1.2.*et ſeqq.*, vbi de pœnis contra dictos Exactores, ſiuè Superexactores, qui ſæuitia vtuntur in colligendis tributis peragendo, oſtendit, quantum Princeps attendere debeat, ne ſubditi vexentur, in *d.l.*1. poſt *Farinac. conſil.* 111.*qu.*23.*n.*1.*Facchin.lib.*1.*contr. cap.* 4.*in fin.* quos recenſet *cit. Amaya in tit. de Superexactor.lib.*10., additoq; etiam ad hæc videndo *Reg. Conſil. Rocco in diſcurſu de delict. Percept. Prouinc. eorumq; pœn.per tot.* vbi *n.* 3. Perceptoribus monet, Ciues ad inſtar ouium tondendos in exactione tributorum, non verò eradendos, & ſic quod ſtudeant illi onera Populi moderata reddere, & æqua conſilia Principi ſuggerere, qui ſemper in ſe ipſo publicum bonum intuetur, & ſemper eius eſt animus adiumenti ad Reipublicæ incolumitatem conferendi, vnde, qui nimis acerbum exactorem ſe præbet, potiùs extorquere, & vim inferre, quàm exigere videtur, vt notatur in *l.*1.*D.ad l.Iul.de vi priu.*, quod etiam exemplis anteà illuſtrauit *Bulenger. de Imper. et Imperat.lib.*9. *tit.*31. Vnde *Dom. Reg.*
98 *Tap.lib.*6.*iur.Regn.tit.*3. *ad c.*4.*fol.*44. aduertit, pro Vniuerſitatum, ac ſubditorum

torum beneficio vtilius eſſe,ſi obſeruaretur *Cap.Regis Alphonſi*, quo fiſcalium functionum ſolutiones fieri per Barones iuxtà Regni ſupplicationem, ſancitur, quod hodiè minimè in vſu eſt, dum exactio fit per dictos Perceptores, vnde extorſiones eueniunt, Vniuerſitatumq; ac Populorum damna.

99 Rectori autem Prouinciæ,cui tributorum exactio collata antiquitùs erat, ex *l.2.C.de can.largit. lib.11. l.in fiſcalibus 6. C.de exact. lib.10.* ſicut etiam ad Vicarium Præfecti exactio ſpectabat, vt in *l.fin.§.ſi quis, D.de public.*, non licebat alicui priuato remittere, quod tributi nomine debebat, cum alitèr faciendo, de ſuis facultatibus ſoluere compellendus erat, idq; illa nimirùm ratione,quia,vt benè Imperator admonet in *l.2.C.de fund. patrim. lib. 10.* negligentiæ, & deſerti officij pęna exigēda eſt ab eo, qui debitum officium non compleuit, ſed hoc intelligit *gloſ. in l. 3.C.de annon. lib. 10.* in verbo, *compellatur*, ex *Platea n.3.Valenz.n.4. Amaya n.41.& in l.29.C.de decur.*, quod ideò

100 remiſſio facta ab exactore nō valet in præiudicium Fiſci, licet valeat in præiudicium ipſius exactoris remittentis, à quo poterit exigi quidquid ille remiſerit *d.l.fin. §.ſi quis,C.de public.*,& ſic debitor fiſcalis non poterit conueniri primo loco à Fiſco, niſi exactor, qui remiſit, ſoluendo non ſit, & ità in ſubſidium conuenitur *l. 2. C.de conuen. Fiſc.debit.lib.10.*, tùm quia exactor, & quilibet adminiſtrator Reipublicę poteſt per negligentiam præiudicare Fiſco, vel Reipublicæ *l.aduerſus, C. de vxor.* Neque obſtat *text.in l.Præſes,C. de exact.*, quia ibi loquitur *Text.* in adminiſtratore,qui ob gratiam,vel ambitionem, & ſic animo donandi tranſegerit cum debitore Reipublicæ, quod improbatur ex *l.Imperatores,D.de pact. l.ambitioſa,D.de decr.ab ord.fac. Flor.de Men.qu.21.n.128.& ſeq.& num.147. Azeued.in l.3.n.10.& in l.4.n.6. tit.14. lib.6.recopil.*,& nos latiùs infrà *in qu. 2. ſub §.6.de Iur.Doban.*

101 Vlteriùs exigens tributa, exactorum cuſtos, & diſpenſator ſit, vt communium bonorum, non vt ſuorum, *Ariſtot.5.Polit.11.* & Cenſitor dicitur in *l.4. §.illum,D.de cenſ.*, *Forcatul. in Necyom.Dial.84.n.2.* & in horum exactione Theſeum illud æqualitatis filum rectè tenendum, vt inde iuſta, ac vniformis contributio fit, ne per bonam, malamvè gratiam aliqui ſublimentur, cæteri premantur: commoda ciuium non diuellenda,omneſq; eadem æquitate continendi, *Cic.2.offic.* vt Sol, & dies omnibus in commune naſcitur, *Plin.Paneg.* Optimi namq; Principes deteſtantur, miſeros premi, commoueanturquè, & non querentium malis, *Caſſiodor.l. 2.ep.25.* quare, nè tenues deprimantur, quos magis decet ſubleuari; dumq; exactorum nimietas à Potentibus contemnitur, in tenues magis graſſatur, ſecundùm *Caſſiod. d. lib. 2. epiſt.24.* ſalutari lege, grauioribus malis medendum eſſe ratus *Conſtantinus*, exactorum ſæuitiæ frænum inijcit,crudelitate carceris, & plumbatarum flagello damnato, pęniſq; propoſitis cohibet, vt notauit *Amaya in l. 2. C.de exactor.tribut.n.1. lib.10.*

102 Euitet exactor duo,*Violentiā*,& *Impoſturā*: Illa facillimè exulcerat plebis animum, ipſam vitam paruifaciunt adempta re, vel minimi pretij: Cogi quidem ad præſtationem poſſunt *Nouell.8.§.proinde*, & iure ciuili, ſi tributum non ſoluitur, pignora capi, & diſtrahi iubentur *l.cum poſſeſſ. §.2.fin. D. de cenſ.l.1.& 2. C.de capien. & diſtrah. pign.* Verùm abſit,quantum licet extrema illa, ne boues ipſos,mox agros, poſtremò corpora ſeruitio tradere (*Tacit. 4.Annal.*) cogantur: Tenuiores mirè ſubleuat,ſi paulatim,& per partes,quæcumq; ex præſcripto modo debent, inferat, *Dion. lib. 52.* Alterum, quod eſt *Impoſtura*, ſanguine viperino cautiùs euitandum eſt; Plurimis aurum perſtringit oculos, *Varr. 2.fragm.* vſquè adeò

——*Solus ferrum, mortemq; timere*
Auri neſcit amor. *Lucan.lib.3.de bell. Ciu.1.*

Vnde

Vnde amouendi iſti cum nota infamię, & talionis pœna. *Ereptum alienas pecunias iuerunt, perdant has, quas habent, Plin. Paneg.* Hi ſpongiarum inſtar exprimendi, poſtquàm affatim biberunt, *Suet. in Veſpaſ. c.* 16. mille pęnarum indagine coarcendi ſunt: Et quoniam

——————*dociles imitandis*

Turpibus, ac prauis ſumus. Iuu. ſatyr. 14. Sæuiſſima in eiuſmodi Miluios animaduerſio parata ſit, vt alij à tanta ſceleris immanitate abſtinere diſcant.

103 Hinc in *ſacris Pandectis* varijs Epithetis iniqui exactores ſignantur, ideſt *filij Belial*, *Socij furum*, *Leones rugientes, Vrſi eſurientes*, *Lupi rapientes*, *Cete, & Dracones*, *Pardi vigilantes*, *Vaccæ pingues*, *Hirci* appellantur, vt ex Sacræ Scripturæ locis, tradit *Fauſt. pro Ærar. conſ.* 63. *claſſ.* 7. *ord.* 656. Apochas inſu-

104 per ſoluētibus exactor bona fide pręſtet, *Nouell.* 128. §. *inſuper definimus*, *Nouell.* 17. §. *compellas etiam l.* 1. §. *ſed & aurum*, *C. de apoc. publ.* & quod eo pacto exactum eſt, ad Theſaurarium reddat *l.* 1. *C. de can. largit. tit. l. diù* 7. *C. de ſuſcept. l. vnic. C. de aur. publ perſec.* Id-

105 què hoc in Regno fit, tranſmittendo ad generalem Theſaurarium pecuniā cum Mulionibus, vulgaritèr dictis, *li Carruggi*, quos Populi aſſociare tenentur, vnuſquiſq; videlicet per ſuam Prouinciam, quod fieri deberet, mediante iuſto ſalario, quod non ſeruatur, ſtante in contrarium conſuetudine, quæ in his attenditur, *R. de Ponte cit. tit.* 4. §. 1. *n.* 49.

106 De Iure etiam Regni per *Regias Pragmaticas*, *& Capitula Regia Reformationis* inſerta *in corpore Pragm ſub tit. de offic. Proc. Cæſ.* Iſti Perceptores tenentur quolibet menſe mittere bilancium adminiſtrationis ad Regiam Cameram, quod principalitèr ſtatuitur in *l. apparitores*, *C. de exactor. lib.* 11. *& l. Diuus, C. de ſuſcept. lib. eod.* & ſingulis annis tenentur computa dare, & ſic rationes cum cautelis exhibere, & ſtatim dare ſyngraphas receptæ pecuniæ, *pragm.* 1. §. 9. *& pragm.* 10. *de offic. Proc. Cæſ.* Pecunias autem maturatis tandis, illicò tranſmittere debent ad Regium Theſaurarium, aliàs ob moram puniri poterint *l. vnic. C. de aur. publ. lib.* 12. *l.* 1. *C. de can. largit. mun. lib.* 11. *R. Rouit. ſup. pragm.* 1. *de offic. Proc. Cæſ. n.* 17. quæ iura ſunt in praxi, ſecundùm illa deciditur, & adſunt *R. Prag.* 2. *de offic. quæſt. Ær.*, *& Pragm.* 2. §. 7. *tit. de reuoc. & ſuſpenſ. grat.* Præſentantes verò computa, iurent illa eſſe vera, & Rationalis de iureiurando in calce eorum teſtetur, vt in *pragm.* 76. *Regiæ Reform* §. 10. *de offic. Proc. Cæſ.*, & remittere tenentur in Regia Camera bilancium reſiduorum cum cauſis renitentiæ, vel impotentiæ *d. pragm* 75. §. 100. Reſiduorumquè diligentias exprimant in computo §. 101. & 169. & pro reſiduo non benè diligentiato ſignificantur, nec poteſt illis concedi prorogatio à Regia Camera vltrà duos menſes ad producendas cautelas abſque expreſſo Proregis ordine conſulto Collaterali Conſilio, vt in §. 98. & quod exactum ab illis eſt in reſiduorū extinctionem, nec aliter deducatur in computum, & Rationales debent præcedentes ſignificatorias obſeruare, an ità factum ſit §. 168. & partita etiam, & introitus Perceptorum ſubſtantietur præſcripta forma in §. 172. Idq; addatur in eorū inſtructionibus; nec poſſunt functiones

107 fiſcales ſeparatim exigi per Perceptorem Prouincialem à Caſali, prout habetur in *pragm. edita Thori, Reg. Reuert. deciſ.* 163. Nihil recipere poſſunt ab Vniuerſitatibus, nec mercaturam exercere, nec animalia ad paſcendum detinere, *pragm.* 1. §. 5. *& pragm.* 48. *eodem tit.* Recipiunt pecunias compoſitionum Audientiæ, & ſoluunt ſalarium Officialibus *pragm.* 60. *tit. eod.* Non poſſunt exercere priuatas exactiones *d. pragm.* 75. §. 178. Mortuo Barone hodiè tenentur tantùm infrà menſem certiorem reddere Regiam Cameram *pragm.* 53. *eod. tit.* quolibet menſe mittant *Carrugium* cum pecunia exacta ex *pragm.* 56. Non poſſunt ſoluere pecunias aſſignatas abſque mandato Proregis inſerto, & relato in libro Scribæ

Por-

Portionis, *pragm. 6. §. 1. de offic. quaſt.* adſtringant Barones ad ſoluēdam Bonatenentiam Vniuerſitatibus, & omnes Ciues etiam nobiles ad ſoluendos annuos carol. 42. pro foculari, *pragm. 26. de Vectig. & Gabell.* Regensq; officium Perceptoris non vltrà, quam ſui principalis ſalarium habeat, *d. pragm. 75.* §. 179.

Cum æquitate debitores cogere debent ad ſoluendum, præcedenti denunciatione, & liquidatione, antequā debitor in culpa non eſt *l. 2. C. de indict. lib.* 10. ibi: *Notitia detur antè indictionis exordium, & ſubeundi diſpendÿ neceſſitas auferatur.* Tantò fortiùs, quia Fiſcus niti debet æquitate in exigendo ab eius debitoribus *l. 2. C. de commun. largit. lib.* 12. Et inde Exactores exigentes vltrà ſignatam taxam, vel præmaturè abſque vllo mandato puniuntur *l. 1. C. de Exactor. lib.* 11. & ſuperexigentes pęna multiplici puniuntur in *d. pragm.* 75. §. 12. Similitèr puniuntur, ſi pretio dilationem dederint, pòſt tempus maturatum, ob quod quo-
108 tidiè obſeruatur, Commiſſarios Perceptorum ob id puniri, ex diſpoſit. *l. 3., & l. in fraudem, C. de annon. lib.* 10. Et ità iudicatum refert *Nouar. in collect. 5. ad pragm. 40. de offic. Proc. Cęſ. n. 5.* Vnde contra Perceptores, eorumq; Miniſtros, & Commiſſarios de triennio in triēnium procedi poteſt per inquiſitionē voce præconis, vt in *prag. 8 de offic. quaſt.* quemadmodùm etiam puniuntur, ſi fiſcalem pecuniam retineant, vt in *pragm. 46. cit. tit. de Offic. Proc. Cæſar.*, quod ex iure communi confirmatur in *l. ſacrilegÿ pęnam, §. qui cum in moneta, D. ad l. Iul. peculat.*, ità quod ſi abſque Principis iuſſu, ac licentia Superiorum legitimorum mutuò dent, vel in proprios vſus conuertant, capitali pęna plectendi ſint ex *l. 2. in fin. C. qui ex public. ratiocin. lib. 10. Reg. de Pont. deciſ. 7.*, vbi latiſſimè de hoc agit, cum non poſſit impendi in alium vſum publica pecunia præter illum, in quem deſtinata eſt; Vnde regula firmatur illa, quod omnes, pecunias publicas intercipientes, vel quomodolibet auferentes *l. Iulia peculatus*, teneantur, ex *l. 1. D. ad l. Iul. peculat., l. ſacrilegÿ capite, §. labeo, D. eod.*, cum peculatus aliud non ſit, quam publicæ pecuniæ furtùm, *§. item l. Iul. peculatus de publ. Iudic.*, quod procedit, non ſolùm contrà principalem intercipientem, & auferentem, ſed etiam facientes, & procurantes, vt publica pecunia intercipiatur, & auferatur *d. l. 1.*, dùm tamen dolus interueniat, vt benè exponit *cit. Nouar. in pragm. 40. collect. 5. de Offic. Proc. Cæſ. à num. 1. ad 10., & ſeqq.* additis ad dictam peculatus materiam examinandam, poſt alios latè *Anton. Matth. de crimin. lib 48. tit. 10. c. 1. per tot. & c. 2.* & *Chriſtoph. Cruſ. de indic. delict. p. 3. c. 1. à n. 1. ad ſeqq. c. 3. & c. 4. Reg. Galeot. reſp. fiſc. 22.* ſed nos infrà latè annotabimus ad §. 16. *De pęnis Official. &c.*

109 Audiant deniquè Exactores iſti, quod aureis verbis ſcriptum reliquit *Caſſiodor. lib. 11. epiſt. 7.* ibi: *Vndè continentèr agite, ſi prouectum veſtrum magis deſideratis extendere. Impia lucra ſint à vobis omnimodis aliena: vos poſſeſſorem deuotum redditis, ſi fraudulentis non grauetur incommodis. De æquitate potiùs, quàm de rapacitate proficitur. Semper metuit iniuſta præſumptio. Quid enim acquiri putatur, vbi bona conſcientia perditur? aut in qua parte poſſit homo proficere, ſi innocentiam probatus fuerit amiſiſſe? Nolite ſine præmio credere, quæ videntur ad bonam conſcientiam pertinere. Habebunt nos benè agentes, in quo poſſumus auditores. Remuneratorem enim illi eſſe promitto, quem ſe aliqua honeſtate tractaſſe cognouero. Agite ergò, laudes ad me potiùs veſtræ perueniant; quàm querelæ. Maius commodum non quæratis, quàm ſi nihil venditis. Illa tantum ſequenda ſunt lucra, quæ poteſt lætus poſſeſſor offerre, & miles ſolemnitèr ſecurus accipere. Non cenſor, ſed laudator veſter eſſe deſidero. Cauete ergò, ne reddatur infeſtus, qui vobis cupit eſſe beneficus. Nam grauius ſemper iraſcetur, qui contra propoſitum commouetur.*

110 IVſtitiarij verò Prouinciarum, quorum *Author* noſter hic memor eſt, quibus de ãno 1265. Regis *Caroli I. Andegauenſis* tẽpore fuerat exactio prædictarum ſubuentionum commiſſa, ſunt idem, ac Præſides Prouinciales, ſecũdùm eundem *Authorem* noſtrum infrà *de Iur. Baiulat. §. 9. n. 49.* Imò cum antiquis temporibus feuda concederentur, reſeruata Regi cauſarum criminalium cognitione, vbi pęna mortis, membri abſciſſio, vel exilium erat imponendum; ideòq; Iuſtitiarium in qualibet Prouincia Rex habebat, qui de criminibus cognoſcebat, Prouinciæ inſeruiebat, eam malefactoribus purgando; Præſidesq; Prouinciales inde dicti, quibus nomen, & formam, Ius, & Iuſtitia contulerunt, & quantò magis in nomine ſunt affines, tantò eorum veri, & ſolliciti debent eſſe cultores, vnde ipſorum iudicijs capitales cauſæ reſeruatæ, eorumq; officium gratuitum, nec aliqua auiditate mercari: & ſic de delictis, eorumq; pœnis cognoſcunt ex *Conſt. Regni, Iuſtitiarij nomen, & Conſt. Iuſtitiarij non per Calendas*, idquè etiam de pęna pecuniaria, ſiuè mulcta ſecundùm *gloſ. in d. Conſt. Iuſtitiarij nomen n. 10. & 40. fol. 70.* & etiam de magnis furtis cognoſcunt, ſcilicèt *vltrà 20. auguſtal. n. 50. fol. 60.* Et omni tempore debent facere Iuſtitiam, quia beati, qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore, *gloſ. in d. Conſt. Iuſtitiarij non per calendas fol. mihi 78. n. 70. col. 1.*, vbi latè de illorum officio, & iuriſdictione, proùt in antecedente *Conſt. Iuſtitiarij per Prouincias, & in alijs ſequentibus* agitur, vbi *gloſ.* Item ipſi cognoſcunt, quando Domini in cauſa ciuili ſuo Vaſallo ius dicere nolint, quod intelligitur, ſi duo menſes tali cum negligentia fuerint elapſi, non tamen cognoſcunt de cauſis feudalibus, nec de Caſtris, quia de illis ſola M.C. ante Regiæ Cameræ inſtitutionem cognoſcebat, ex *cit. gloſ. in d. Conſt. Iuſtitiarij nomen, col. 1, in princ.*, quod declarat etiam *gloſ. in Conſt. Iuſtitiarij per Prouincias n. 40. & 50. col. 2.*

Et licet de Iure communi maius erat Præſidis officium, quia de omnibus ciuilibus, & criminalibus iudicijs cognoſcebat *l. omnia, D. de Offic. Praſ.* Attamen in Regno Iuſtitiarij nomen idem importat, ac Præſes Prouincialis, vt *Author* noſter *ſupracit. loc.* monet, quem ſequitur *Nouar. ſup. rub. pragm. de offic. Iuſtit. collect. 1.* & ſic Iuſtitiarij, veluti Prouinciarum Præſides, Regis membra, & pars Curiæ Regiæ in Regno dicuntur, ſecundùm *gloſ. in Conſt. Regni 1. §. nos itàq; n. 20. 1. col. fol. 4.* Et inde habent iuriſdictionem in ciuili implicitam, hoc eſt non exercitium iuriſdictionis, ſed iuriſdictionem, & ſic videtur, quod poſſint cõmittere, antequàm Baiulus, & Secretus erunt negligentes, eaq; Iuſtitiarij iuriſdictio extendi ex hoc poteſt, tàm per expreſſum, quàm per tacitum partium conſenſum, vt in *d. Conſt. Iuſtitiarij nomen nu. 40. col. 2. fol. 361.* Præſente autem M.C.Vic. ſilet Iuſtitiarius, *gloſ. in Conſt. ſtatuimus tit. de impetr. lit. &c. col. 2. nu. 40. fol. 64.* Itâ quod ſi Iuſtitiarius M.C.Vic. reperiatur cum ſuis Iudicibus in aliquo loco, & Ciuitate Regni, poteſt ibi regere Curiam, iuſtitiamq; adminiſtrare, & interim alij Iuſtitiarij regionum, ſiuè alij Officiales, qui illic adfuerint, ſilere debent ob luminare maius, ſecundùm *gloſ. in Conſt. ſtatuimus, de offic. Baiul. n. 60. fol. 474. ex Conſtit. honorem debitum, &c.* poſt alios *Conſil. Roſc. de offic. rubr. 5. §. 6. n. 28.* Itemq; Iuſtitiarij illi, niſi intrà ſemeſtris temporis ſpatium terminauerint quæſtiones, illæ ad M.C.V. deuolui dicuntur ex *gloſ. in Conſtit. cauſas alias num. 70. fol. 79.*

Ipſe autem Iuſtitiarius, cum antiquitùs functiones, ſiuè collectas exigeret, aliquid accipere non poterat pro ſigillandis, vel clarificandis quinternionibus collectarum, aliàs puniri notatur in *gloſ. in princ. ad c. Caroli I. incip. Quod quaterni*, vbi ipſe Iuſtitiarius ob dictam exactionem *Magiſter Iuſtitiarius* Cameræ dicitur, prohibeturq; illi, & alijs Officialibus, ne aliquid recipiant

cipiant pro apodiſſis, aliàs puniuntur pęna 25. *auguſtal.*, ſecundùm *d. gloſ. ibid., verb. eadem pęna, & in verb. Auguſtales*; ſimilitèr fuiſſe pęnam quadrupli eius, quod extorſerint ab aliquibus Commiſſarijs, cauillando literas commiſſionis, quas ibi fecerunt, eandemq; pęnam imponi Secretis, Magiſtris Portulanis, & Portulanis, vt in *cit. gloſ. fol.* 222.1.*col.* Talis tamen Iuſtitiarius conſtitui nequit ab Vniuerſitate, Prælato, vel Comite, vt in *Conſt. ea, quæ ad ſpeciale*, vbi *gloſ. n.* 50. omnia verò Prouinciæ facta prædictis Iuſtitiarijs, quia committenda erant, ſecundùm *gloſ. in Conſtit. aſperitatem nu.* 60. *col.* 2. *fol.* 21. proindè prædictarum ſubuentionum exactio illis quoque tempore dicti *Regis Caroli I.* fuit commiſſa, vt aduertit *Author* noſter hìc.

111 Cumq; illi de criminibus cognoſcerent, Prouinciasq; à malefactoribus, illes extirpando, defenderent, rectè Gubernatores, ſiuè Præſides Prouinciarum dicti ſunt, *Frecc. de ſuffeud. lib.* 1. *de Magiſtr. Iuſtit. n.* 13. & 14. poſt *Afflict. in Conſt. Præſes Prouinciæ n.* 1. & *in Conſt. beneficium in* 4. *notab.*, *Reg. Rouit. in pragm.* 3. *n.* 1. *de offic. Iuſtit.*, *de Angel. ad Foller. prax. crim. in fragm nu.* 33. Ijq; ſunt hodiè in numero duodecim, nam licet totum Regnum pro vna Prouincia haberi, exiſtiment *Luc. de Penn. in l. fin. C. de diſcuſ. l. omne, C. de cenſ. & cenſit. lib.* 10. *Andr. in Conſt. Conſtitutionum, Capyc. in Inueſt. feud., rub. feud. offic.*, *verbo Magiſter Iuſtitiarius, & in l. Imperialem, de prohib. feud. alienat. pag.* 52. Fuit tamen illud in duodecim

112 Prouincias, ſiuè Regiones diuiſum, *Frecc. de ſuffeud. lib.* 1. *verſ. Regnum Neapolitanum*, & in vnaquaq; illarum reſidet vnus Præſes, *Afflict. in Conſt. occupatis n.* 4. 5. & 6. Cuius cura eſt purgandi crimina, puniendi quosq; delinquentes *l. congruit, D. de offic. Præſ.* §. *volumus, Auth. vt Iudic. ſine quoquo ſuffragio*; Et ſic Prouinciam ſine damno, pacatamq; cuſtodire, & inconuenientia euitare, & prouidere; Vnde abſq; Proregis noſtri licentia nequit ille Prouinciam deſerere, *Gizzarell. dec.* 30. *n.* 10. & 11. differt autem illius Curia à Curia Magiſtri Iuſtitiarij, vt exponit *Conſil. Petr. poſt alios ſup. cit.* 64. à *n.* 1. *ad ſeqq.* Et quomodo illi iurent, exponit *Dominic. Taſſon. de antefat. verſ.* 2. *obſ.* 1. *n.* 15., vbi Regni Prouincias numerat, & *n.* 42. onera Regni enarrat; Præſides autem iſti Prouinciæ Vicereges dicũtur, & Capita Tribunalium Collegiatorum, ex *Viu. dec.* 401. eſtò non habeant omnes prærogatiuas, quibus gaudet Magiſter Iuſtitiarius, agere tamen poterint omne id, quod poſſunt Officiales præeminentes, cum voto tamen Auditorum, vel in aliquibus cauſis ſibi præcisè conceſſis vnius Auditoris à ſe electi, vt exponit *cit. Nouar. d. loc. n.* 1.

Iſti tamen 12. Præſides omnes, cum vni Proregi ſubſint, tanquàm Capiti, non ob hoc, quæ in his Prouincijs geruntur, in diuerſis Prouincijs geri dici poteſt, ſed in eadem Prouincia, ac Regno, vt exponit *cit. Conſ. Gizzarell. dec.* 32. *n.* 15. & 21. vbi *n.* 13. aduertit, quod Regnum hoc totum ab hac Ciuitate Neap. eius Metropoli percurritur ſpatio viginti dierum cum omnibus eius Prouincijs. De officio autem Iuſtitiarij, ſiuè Præſidis, eiuſq; iuriſdictione, ac poteſtate, latè adeundi ſunt *Reg. Rouit. in pragm. de offic. Iuſtit.*, *Danza tom.* 1. *de pugn. Doct. tit. de Offic. Præſ. cap.* 1. *Thor. de Magiſtr. Regn. tit. de Iuſtit. & Præſid. Prou. poſt Io: Grand. de Bell. exul. & cit. Nouar. ſup. d. rubr.*, & *pragm. de offic. Iuſtit.*

Annotandum hìc eſt, Præſides iſtos Regni Prouinciales conuenire aliquo modo cum Præſidibus, qui minoribus Prouincijs apud Romanos præerant, aut mediocribus, de quibus in *l.* 1. *C. de Offic. Præfect. præt. Afric. l.* 1. *C. vt omn. Iudic.*, *tàm ciui. &c.*, licet tamen non tanta Iuriſdictione, facultate, ac gubernãdi amplitudine ditati noſtri ſint, prout illi Romanorum fuerunt, de quibus loquitur *Bulenger. de Imper. Rom. lib.* 4. *c.* 38. *fol.* 935. *litt.* C. Et latè de illis, & qualitèr Præſidiales Prouinciæ

ſortitæ, Præſidibus, Romanorum tempore, concedebantur, memorat *Roſin. antiqu. Roman. lib. 8. c. 8.* Præſides verò iſti ſolùm in homines ſui territorij, nõ extraneos imperium habent *l. Præſes 7. D. de Offic. Præſid. l. 2. C. de Offic. Præf. Vrb.*, & ſic nulla redditur ſententia, litigatorum ratione, in homines alterius Prouinciæ, ab alia Regia Audientia prolata, *Chriſtoph. Beſold. in diſſert. de nullit. n. 85. faſcic. 4.*

113 Iuſtitiarij autem huius Regni, ſiuè Præſides Prouintiales, quorum vnus in qualibet Prouincia à noſtro Inuictiſſimo Rege, vel à Prorege eligitur, antiquitùs in omnibus Prouinciæ partibus, ac locis, etiam in Terris Baronum, criminum, pęnarumq; cognitionem habebant, ex quo, vt *Author* noſter hic *n. 49.* refert, *Reges* prædictos *Andegauenſes* ſemper in conceſſionibus Caſtrorum in feudum, Criminalem iuriſdictionem retenuaſſe conſtat; quo tempore omnes Prouinciæ in placida quiete viuebant, nam à tempore *Federici* vnus in Regno erat Magnus Iuſtitiarius cum duobus Iudicibus, & in qualibet Prouincia vnus Iuſtitiarius cum vno Iudice, & in qualibet Terra demaniali vnus Balius erat, & officia prædicta erant annalia iuxtà *l. 4. C. de ſuſcept. lib. 10.*, vt in *Conſt. Regni, occupatis nobis*; Imò & *Caroli I. patris Roberti* de anno 1282. edita extiterant Capitula Regni, *Terrerij*, hoc eſt *Comites*, & *Barones*, cum duobus ſequentibus, in quibus prohibetur Baronibus Vaſallorum carceratio, & nè illos cognoſcant ſub pœna priuati carceris, cum vnius auguſtalis tantùm pęnam conſtituere poſſent, *Frecc. lib. 2. de ſuffead. in 2. Author. Baron. n. 25. per tot. fol 267. Reg. de Pont. conſ. 53. vol. 2.* Quinimò Iuriſdictio non vendebatur, vt not. *Bald in §. ea lege n. 2. de l. Corradi*, vndè

114 Feudatarij vocabantur *Terrerij*, tunc enim generales inquiſitiones ſingulis annis per ſingula loca Regni per Præſides Prouinciarum fiebant, vt in *cap. Regni Caroli II. incip. Generales inquiſitiones ſingulis annis*; & M.C. per Regnũ totum procedebat, inquirebatq; fuitq; ei ſtatutum morandi tempus in *c. Regni, inſupèr ad fidelium*, excepta tamen ab his Calabriæ Prouincia, quia ibi *Dux Calabriæ Regis primogenitus, & Vicarius* reſidebat.

115 Quod poſtea in deſuetudinẽ abijt, introductumq; fuit, iuriſdictionem vendi, vt ex *cit. Bald.* memorat *Reg. Galeot. reſp. fiſc. 23. n. 207. & 211.*, conceſſiſq; inde quatuor literis arbitrarijs à Rege *Carolo I.* & Rege *Roberto*, Baronibus, fuit illis communicata iuriſdictio cum mero, & mixto imperio, ac iuramento ligij homagij (quod ęquipollet obedientiæ, quæ in ſpiritualibus Eccleſiæ, Prælatiſq; debetur, *Innocent. in c. fin. de reg. iur.*) & ſic Regni Barones amplam iuriſdictionem in pauperes Vaſallos acquiſiuere, & inde diminuta, & peſſundata remanſit ampla illa M.C.Vic. iuriſdictio, vt rectè exclamat *Præſ. de Franch. dec. 370. n. 8.* ob dictam puta conceſſionem meri Imperij cum cognitione primarum, & ſecundarum cauſarum Baronibus factã; Et licet idem *Præſ. de Franch.* ſcripſerit, à Rege *Alphonſo I.* fuiſſe Baronibus communicatam iuriſdictionem meri Imperij, & idem aſſerant *Reg. Conſtant. in l. 1. C. de iur. Fiſc. lib. 10. n. 31. fol. 58. & Reg. de Pont. conſ. 53. nu. 6. vol. 2. Camill. Borrell. de præſt. Reg. Cath. cap. 19. n. 93.* Id tamen non ità videtur, nam ex capitulis prædictis conſtat, *Regem Robertum* dictam conceſſionem feciſſe, eamq; tamen *Regem Alphonſum I.* confirmaſſe, vt in *cap. & priuil. Neap. fol. 5. cap. 9.* cum qua cõfirmatione dicti meri Imperij, & quatuor literarum arbitrariarum, conceſſa, & commiſſa cenſentur omnia illa, ſine quibus Iuriſdictio expediri, ſiuè exerceri non poteſt, *Innocent. in c. dilectus 11. nu. 2. de pœn.*, quæ ità optimè exponit *Io: Dom. Taſſon. de antefato verſ. 3. obſ. 4. à nu. 31. ad ſeqq.* vbi *n. 35.* de poteſt. Baronũ, vigore priuilegiorum agit, & *in verſ. 12. obſ. 1. à n. 99. ad* 106. *& ſeqq.* vbi *n. 109. & ſeqq.* quæ ſint iſtæ quatuor literæ, & vnde habeantur, exponit; Et *nu. 111. & ſeqq.*

& ſeqq. quid in illis contineatur, declarat.

116 Ad hæc etiam notandum non omittimus, certum eſſe in ea Terra, & loco, in quo quis habet iuriſdictionem ciuilem, verum Baronem, ac vtilem dominum eſſe, & nõ alii, qui criminalem, vt optimè poſt alios firmat *Frecc.de ſubfeud. auth.2.n.21.* latiſsimè *per 3.col.fol.267.& ſeqq.* Nam illa iuriſdictio Criminalis magis videtur cohærere officio, quàm Territorio, ſeù feudo, & hinc, licet ipſa detur in feudum, erit feudalis quoad alia capita; prӕterquamquod à ſolutione releuij, quia habens iuriſdictionem criminalem non habet ſubuentionem à Vaſallis, & *Rex Alphonſus Aragoneus* declarauit, habentem iuriſdictionem ciuilē, eſſe verum dominum *de anno* 1443. *Frecc.d.loc.n.2.col.2.*, cum habens criminalem iuriſdictionem non ſit Dominus Vaſallorum, neque ei præſtatur Iuramentum aſſecurationis, neq, habet emolumenta feudalia, & ideò non debet etiam feudalia onera ſufferre, eſtò non procedant ex dicto feudo, vt eſt releuium, ſed à conſuetudine, quæ eſt optima Iuris interpres in illis, quæ in facto occurrunt, vt optimè ex his fundant *Camill. de Laratha in Theatr.feud.p.12.diluc.49.à num.34.* & *Conſ.Rocc.de offic.rubr.5.§.6.à n.8.* Imò iuriſdictionis criminalis conceſſionarius, eſt, vt Iudex Delegatus Dom.Regis, & eſt dominus ſecundùm quid, & impropriè, vt *cit.Camill.*declarat *d.loc. dilucid.62.n.1.2.& 4.*

Licet Baronem criminalem eſſe ſuperiorem omnibus Ciuibus, ac etiam Barone ciuilis iuriſdictionis firmet *D. Hieron.Calà in reſp.2.à n.10.*poſt ſuum *tract. de reſtit. in integr.* An autem Iuriſdictio conceſſa, cum feudo radicetur, & exiſtat in corpore feudi, vel potiùs in perſona feudatarij, exponit *Montan.de regal.in verbo, Bona vacantia n.4.* Et qualitèr illa in territorio ſit, ſicut ſeruitus in fundo, non ſicut nebula in palude, idem videndus *ibid. in princ.ad tit.de regal. in prælud.nu.14.* & *Præſid.Ganauer.deciſ.R.C.9. à nu.14.ad 18.*, & an Caſtro conceſſo, intelligatur conceſſa iuriſdictio, vide *Conſ. de Roſa lect.feud.2.à n.11.ad 14.* Et nùm Iuriſdictio M.C.Vic. in ciuilibus, ſeparata à iuriſdictione in criminalibus dici poſſit, idem *Montan.* declarat *ibid., verb. Poteſtas conſtituendorum Magiſtratuum nu. 37.* Et quid ſi Iuriſdictio de nouo acquiſita fuerit per Baronem in Caſtro, an efficiatur feudalis; Et an vnus poſſit eſſe dominus Caſtri, alter Iuriſdictionis, vide *Fulu. Lanar. in addit.ad Reg.Lanar.in repet. c.1.de his,qui feud.dar.poſſ. nu.60.* & qualiter diuidi exercitium, non verò iuriſdictio dicatur, cum quis habet ciuilem, alter criminalem in eodem Caſtro iuriſdictionem, expouit *Conſil.Ioſeph.de Roſa conſult.16.n.4.*

117 Collectarum deniquè in hoc Regno originem, ac ſtatum ad tempora vſq; *Federici II.Imp.*, eiuſquè ex familia Sueua ſucceſſorum dominium, poſtquàm *Auctor* noſter in *num. præcedentibus* expoſuit: Inſequitur, quomodò ad *Reges Andegauenſes* perueniento Regno iſto, extincta *Sueuorū* familia per mortem *Corradini*, *Corradi filij* (*Carolo I. Andegauenſe* poſt illum victum crudelitèr mandante) capite trucidati, ſecundùm *Io:Villan.in Cron. Parth.lib.2. c.11.* *Bozium de Sign. Eccl. lib.24.ſign.100.c.5.fol.608.litt.B.* Inueſtitoq; ipſo *Carolo* à *Pontifice Clemente IV.* de hoc Regno, fuerit per conuentiones habitas cum S.R.E.deliberatum in ipſo Regno, iuxtà tempora *Regis Gulielmi II.Nortmanni* (qui, licet *Gulielmi mali filius*, ob morum diſcrimen, *bonus Gulielmus dictus fuit*) Collectas exigendas eſſe, *Conſil. de Georg.in repet. f.c.17.n.10.*, de qua Inueſtitura habes apud *Io: Ant.Summon. in hiſt.Neap. lib. 2.cap.10.fol.mihi 177.in hac vlt.edit.*, & prædicta ex *Caroli II. d.Caroli I. filij capitulo,incip. Statuimus, mandamus, & volumus*, ità repetuntur, vt cum idem *Carolus II.* voluiſſet poſteà dictum ſtatum, & vſum Collectarum, tempore *Regis Gulielmi II.*, declarare; quia verò

dictus

dictus ſtatus, modus, & vſus pro eo, quod cōſtare non poterat, quoniā, vel nulli, vel pauci ſupererant, qui poſſent de hoc teſtimonium perhibere; ipſum *Carolum II.*, in *d.cap.* legitur, voluiſſe hanc declarationem fieri per *Pontifícem Martinum IV.* tunc viuentem; vnde illo morte præuento, *Honorius IV. Pontifex* præfata adimpleuit, & Capitula plura pro Regni bono regimine decreuit, ex quibus cum illa, quæ ad Collectas attinent, *Auth.* noſter hìc referat, eaq; ad *ſequentem tit. de Collectis* recenſeat, atq; declaret; proindè & nos ad eundem *tit.*, quæ ad hæc annotanda occurrunt, vtilitèr conferamus.

AD TIT.

De Collectis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Tributa, collectas, aliasq; ſubuentiones ad Supremum Principem indicendi ſpectat facultas n.1.

Tributorum innouatio pro nouo vectigali reputatur n.2.

Tributa nemo poteſt indicere, abſque expreſſa Principis licentia, nec etiam Magiſtratus n.3. & 4.

Tributa, aut collectas imponere nequeunt Barones n. 5. & 6. Exempla de Ducibus Allobrogum, Ferrariæ, & Vicecomitibus Mediolani n.7.

Tributa liberè indicere poſſunt Ciuitates Superiorem non recognoſcentes n.8.

Ciuitates magna poſſunt Statutum condere, vt tertia octaua à tranſeuntibus ſoluatur n. 9.

Ciuitas, ſiuè Vniuerſitas in caſu vrgentia nolens collectas imponere, officio Iudicis cogi poteſt n.10.

Vniuerſitatibus Regni Neap. an licitum ſit donare, & quibus caſibus collectas imponere n.11.

Vniuerſitates ſubditæ ſine regio aſſenſu collectas imponere nequeunt n.12. non obſtante immemorabili præſcriptione n.13.

Tributa inſtitui ſine Senatus, Populiq; autoritate nefas fuit apud Romanos num.14.

Tributa ex iuſta cauſa imponi debent n. 15. proùt vetera augeri n.16.

Cauſa iuſta indicendi tributa antiquitùs erant, pro dote filiæ primogenitæ, pro militia nati, pro tranſmarina expeditione, vel redemptione capti ab hoſtibus n.17.

Cauſæ pro iuſta tributorum impoſitione ſunt pro defenſione patriæ, perſonæ, ac ſtatus Regis, pro bello contrà infideles, pro redemptione Principis, vel filiorū, pro aduentu Regis, pro ſubuentione populorum, pro maritagijs filiarum, pro manutentione Miniſtrorum, refectione, vel conſtructione viarum, alijſquè publicis neceſſitatibus nu.18. & 19.

Princeps debet rationem habere, ne ſubditi in neceſſitatem inducantur n.20.

Subditorum bona an capere poſſit, & illorū dominus ſit in caſu neceſſitatis n.21.

Tributorum indicendorum modus, & quantitas in hoc Regno declarari videntur Capitulis Papæ Honorij n. 22.

Capitulorum Papæ Honorij origo n.23.

Honorius IV. Pontifex mortuo Martino IV. aliqua Capitula promulgare fecit; eaq; direxit Cardinali Gerardo (de cuius geſtis hìc*) quæ verè fuerunt Papæ Martini n.24.*

Capitula Papæ Honorij in Regni Archiuo conſeruata fuere, & à DD. *vti iura allegata ſunt n. 25.*

Io: Dominic. Taſſonus *tranſcripſit verba* Dom. Regentis *hìc, quem tamen non allegauit, ſecùs verò fecerūt* Reg. Tapia, & Marcian. *num.* 26. 50. 54. & 55.

Io: Franc. Paſqualin. *de errore notatur nu.27.*

Ca-

Capitula Papæ Honorij dicuntur edita in planitie S. Martini in Prouincia Calabriæ n.28.& 54. Exhortatoria, & ad releuamen Regni Siciliæ dicta d.n.28.

Capitula Papæ Honorij quem vigorem habeant in Regno, dilucidatur num.45. & ſeq.

Capitulorum Papæ Honorij acerrimus, ac iuſtus defenſor eſt Reg. de Ponte num.48.

Capitula Papæ Honorij ſunt in Regno obſeruanda, exceptis ijs, quæ ſunt irrationabilia viſa, aut in deſuetudinem abiere n.49.

Capitula Papæ Honorij non fuiſſe ſuſpenſa per Nicolaum IV. ad inſtantiam Regis Caroli II. probatur contra Petrum de Montefort. & Conſ. de Georgio n.51.

Capitula aliqua Papæ Honorij edita repeːriuntur in corpore Pragm. Regni, & quæ ſint n.52. Eorum authenticum vna cum confirmatione Caroli II. in antiquo Archiuo Monaſterij Ciuitatis Cauæ conſeruatur, ad quod exemplandum acceſſit Conſil. Marcianus ordine D.Regentis noſtri, & Conſil. Marcheſij, cuius commentaria ad d. Cap. combuſta fuere n.53.

Capitula Papæ Honorij ſunt verè Caroli II., qui vti Vicarius patris plura conſtituit ad fauorem Eccleſiarum, quæ fuerunt per Honorium IV. confirmata n.54.

Capitula Papæ Honorij eſtò in quatuor caſibus Regi collectas imponere permittãt, cum conſenſu tamen Populi, extrà illos caſus poſſe collectam imponi probatur nu.29.

Lucas de Penna ortus in Ciuitate Pennæ in Prouincia Aprutij, non verò in Gallia n.30.

Proreges cum voto Reg. Coll.Conſilij publica imminente neceſſitate nouas impoſitiones indicunt n.31.

Rex ordinarijs reditibus non ſufficientibus noua tributa indicere, necnon ſeruitia extraordinaria à feudatarijs petere poteſt n.32.& 33.

Eccleſiaſtici an ad ſubſidium extraordinarium in caſu neceſſitatis teneantur num.34.

Vaſalli vnius Regni, an teneantur contribuere, & ſeruire pro bello alterius nu. 35.& 36.

Princeps antequàm ad tributa imponenda perueniat, debet priùs ſuſpendere gratias penſionum n.37. & quid in creditoribus ex contractu n.38.

Princeps extante neceſſitate ad alienationem rerum Regiæ Coronæ, an verò ad noua imponenda tributa peruenire debeat n.39. & 40.

Rex ex quibuſuis cauſis iuſtis extraordinaria onera imperare poteſt num 41. & quid ſi Rex culpa ſua in egeſtatem inciderit n.42.

Cauſa, quæ faciliter redire poteſt, eſt ſufficiens ad continuanda tributa iàm impoſita n.43.

Regi collectam extraordinariam imponenti extrà Regnum commoranti, an eam ſubditi ibidem afferre debeant n.44.

Subuentiones ſub Regibus Nortmannis vſq; ad tempora Imp. Federici II. per appretium exigebantur num.56. quæ auctæ fuere ad ſex collectas, ſolutiones fiſcales dictas nu. 57. & quid inſuper in alijs temporibus n.58.& 59.

Collectas tempore Regis Gulielmi non fuiſſe, ſed iuxtà Federici mores in Regno exactas, legitur n. 60.

Carolo I. Andegauiæ Duce inueſtito à Summo Pontifice Vrbano IV. fuit conuentio habita de tributis in quibuſdam caſibus exigendis, & proùt viuebat Rex Gulielmus III. n.61.

Alphonſus I. Rex in hoc Regnum primùm introduxit Hiſpanos, & veteres ſex collectas abrogauit, conuenitq; pro certa quantitate carol. 10. pro quolibet fumante n.62.63. & 74.

Ferdinandus I. Rex ſuper tributorum abolitione per Cepollam, & Barbatiam ſcribi curauit n.64.& anno 1481. impoſitiones ſuper Comeſtibilibus indixit, & quandiù huiuſmodi exactio continuata n.65.

Ferdinãdus Rex Catholicus in anno 1507. omnes collectas tollendas, & exigẽdas eſſe Fiſcales Functiones iuſsit n. 66.

Nu-

Numerationes foculariorum Regni ſingulis quindecim annis factæ fuere, quæ in Regia Camera diſcutiuntur n.67. ijſq; clauſis, an poſsint aperiri, ibid.

Neapolis Vrbs olim ad ſex Collectas contribuebat, & quælibet Platea eligebat vnum pro exactione, quem appellabant Collectorem n.68.

Collecta dicta S.Maria quæ ſit, & quibus præſtetur n.69. & an Barones poſsint eam imponere, ibid.

Collectę reſpectu ciuium onus mixtum, quoad forenſes verò onus patrimoniale erant n. 70.

Collectari an poſsint forenſes n.71.

Functiones fiſcales, ſeù ius foculariorum ſucceſſerunt in locum Collectarũ n. 68. & Regni Vniuerſitates tempore Regis Alphonſi ſe obligarunt ſoluere duc. vnũ pro quolibet focul. n.72.

Functionum fiſcalium, ſiuè foculariorum onus mixtum dicitur n.73.

Bonatenentia, ſeù collecta, an pro annuis introitibus venditis ab Vniuerſitatibus Regni cum pacto immunitatis debeatur, & ad quam rationem nu. 75. & 76. & quid in extero emente, ibid.

Neapolitani an ſint immunes à bonatenentia, dilucidatur n.77.

Functiones fiſcales ex gratia Auguſtiſſ. Re*gis Philippi* IV. *redactæ ſunt ad carolenos 42. pro quolibet foculari, & veterum impoſitionum medietas abrogata n.78. & 79. & quo tempore ſoluantur n.80.*

Functionum fiſcalium exactio commodiùs in duodecim Prouincias diſtributa fuit n.81.

Regnum *Neap. olim vna Prouincia fuit, & diuiſum deindè pro commodiori tributorum exactione, & regimine; proùt in Fundacis n.82.*

Caſalia diuiſa quoad ſolutionem functionum fiſcalium tantùm, remanent quoad cætera, proùt prius erant, vnita ibid.

Prouincia nomen vnde exortum, eiuſq; diſtinctio quæ ſit n.83. & 84.

Prouinciæ Regni *Neap. ſunt duodecim ampla regiones, quarum nonnullæ olim Regna fuere n.85. Præfecturis* Roma*norum aſsimilantur, in quas mittuntur ſinguli Præſides n.86. & 87.*

Regni plura, quæ Rex noſter Catholicus feliciter dominatur, vna Prouincia reputantur num. 88.

Prouincia Regni *Neap. quãdo fuerint diuiſa, & de ijs* Caſſiodori *elogium affertur n.89. 90. & 91.*

Prouincia vnius Theſaurario mortuo, proximioris Prouinciæ Theſaurario ſolutio eſt facienda n.92.

Prouincia *regulari debet ſecundùm leges* Regni, *cui acceſſoriè non autem principalitèr vnitur n.93.*

Prouincia *prima* Regni *Neap. eſt Terra laboris, quæ Campania felix dicitur, ſub cuius appellatione non venit Neapolitana Ciuitas ob eius excellentiam n.94. & de alijs* Prouincijs *remiſsiuè n.95. & 96.*

Sclauones, & Albanenſes tempore Regis *Alphonſi, & Ferdinandi* I. *ex inuaſione Albaniæ, Dalmatiæ ad* Regnum *Neapol. appulere, ac nouam Coloniam inſtituerunt, dicuntur foculares vagabundi, et extraordinarij, et quolibet anno numerantur, quorum villæ dicuntur feuda quaternata, et quid de adoha, et alijs à n.97. ad ſeqq.*

1 CVm itàq; indubium ſit, Tributa, Vectigalia, Collectas, cæteraſq; ſubuentiones, ad Supremum Principem indicendi ſpectare facultatem, adeò, vt nec plus, neq; minùs ijs exigi poſſit à Vicarijs, vel Præſidibus Prouinciarum, cæteriſq; Exactoribus *l.3.§.illud, C.de can.largit.l.vnica, C.de ſuperindic., l.placet* 8. *C.de excuſat. mun.lib.10.l.vectigalia* 10.*D.de public., l.omnium 6 C.de vectig.l.1.& 2.C.vectigal.nou.inſt.non poſſ. c.innouamus* 10. *de cenſ. c.ſuper quibuſdam* §.1.*de V.S.*, vbi *DD.* communitèr, & præſertim *Gonzalez Tellez lib. 3. Decretal.* & *Henricus Pirhing in methodo iur.canon.tom.3. lib. 3.tit.39.ſect.2.§.3.* & poſt alios *Molin. de iuſt. & iur.3.tit.diſp.666.*, Parlador. *lib.1.quotid.cap.3.n.2. Maſtrill.de Magiſtr.lib.3.cap.10.ex n.219., Ramirez de Lege regia* §.23.*Flor.de Mena lib.2.var. q.21.*

q.21.Henr.Roſenth.d.f.c.5.concl.33.nu.1.& 2.gl.litt.A.,Schrad.de f.1.3.c.4.nu.38.& ſeq.,Iannin de cit.real.lib.1.c.1.n.188., Card. Tuſch. pract. concluſ. litt.S. concl.1.& litt.P.concl.204.n.1.Vveſembec.conſ.109.n.43. Alciat.conſ.136.n.8.lib.5., Camill. Borrell. de praſtant. Reg. Cath.c.11.n.34.& c.20.n.16.& in comment.ad Bellug.in ſpec.Princ. rubric.46.ver.tributum,verſ.ex quo,Bouadill.lib.5.Pol.c.5.n.1.& 13. D.Io: del Caſtillo de tert.c.41. ex nu.78.& ſeq. Trentacinq.lib.1.reſol.tit.de iur.Fiſc. reſol.5. num.1. Suarez de legib. lib 5.c.14., Scomborner.lib.4.Polit.c.25. Dominic.Antunez Portugal de Donat.Reg.lib.2.c.24.à nu.79. Card. de Luca in Theatro veritatis tom.2.tit.de regal.diſc.50.n.5.Georgius Chriſtophorus Golnitz in Gymnaſmate de Regali Vectigalium Iure, Vveſſelingius in Aurifodina, ver.Vectigalia pag. 1756. his verſibus:

Vectigal numerant inter Regalia magna,
Quæ primus Princeps ponere iure poteſt.

Cùm hoc Ius, ratione ſupremi dominij, ac poteſtatis, Principum ſuperiorem non recognoſcentium, aut liberarum Rerumpublicarum ſit proprium; nam ipſa Tributa de Sommo Imperio ſunt, *Bald.in l.3.C.de iur.Fiſc.lib.10.Regner. Sixtin.de regalib. lib.2. c.6. nu.14. Bouadill. d.loc., et Flor. de Mena ſuprà cit.q.n.11.,* ac inſtituendi noua,& vetera prorogandi, & augumentandi Tributa publica poteſtas eſt, *l.non ſolent, C.vectig.nou. etc. Arniſ.de iur.Maieſt.c.7.n.6.*

Et ſic licet augumentum naturam ſui principalis ſequatur, *l.ſi extoto, l. quod in rerum,§.ſi quid poſt, D. de legat.1.l.etiã C. de iur.dot. l.ſi fundus in princ. l.Paulus,§.ſi domus, D. de pignor., et hypoth.* Non tamen poſſidens antiqua Vectigalia, ea augere poteſt, niſi Ius immediatum noua imponendi habeat, cũ
2 in illa materia omnis innouatio pro nouo Vectigali reputetur, *l.locatio 9.§.8.D.de public.et vectig. Epiſcop. Rocca diſput.iur. cap.78. per tot.* & nouorum inſtitutio præcisè prohibita ſit, *toto tit. nou.vect.inſt.&c.Ioſeph Ludouic. comm. concl.15.n.4. Auguſt.Bero.conſ.37.lib.3. Farinac.de furt.q.472.n.76. Knicb.de Saxon.non prouoc. iur. verb. Ducum Saxon.c.5.n.64.Valēt.Forſter.de Iuriſdict. Rom.lib.2.l.4.n.4.Vveſembec.conſ.45.n.45.Federic.Scot.reſp.t.n.131.lib.t. tom.1.* vbi limitat in Vectigali, quod præſtari ad tempus deſitum,non verò vſucaptum ſit, nam cum poſtliminio reuocare non ſit prohibitum, appellatio noui Vectigalis ei non congruit, *Alex. conſ.34.n.2.lib.t.* ſicuti nec minui illa poſſunt abſq; eiuſdem Supremi Principis iuſſu, *l.vectigalia 10. D.de publican., Cuiac. in paratl. C.nou.vect. Reg.Galeot. Reſp.fiſc.10.n.20.& 21.*

3 Indè adeò propria talis facultas Principis ſuperiorem non recognoſcẽtis eſt, vt ſolùm dictum Ius ad ipſum, & non ad alios ſpectet, & ſic abſque eiuſdem ſpeciali conceſſione non cenſetur in alium translata, *Couar.pract.c.1.n.10.Menoch.de arbitr.lib.3.praſ.97.n.41.,Barboſ.in cap.10.de cenſ.nu.3.* Ità quod abſque tali conceſſione tenderet in contemptum Principis, ſi alius ea Iura vſurparet; & ità *Athanaſ.lib.2.* apud *Sozomen.* accuſabatur,quod Tributum lineæ veſtis indixiſſet; vndè nec veteribus vectigalibus aliquid augere, ſicuti neque noua indicere abſq; Supremi Principis mandato licet, vt ſuprà, poſt alios fundat *D.Franc.Amaya in l.3.tit.16.à n.5.in comm.ad lib.10.C.ex quo n.9.*concludit, ità prædictum Ius ſupremæ Principis poteſtati reſeruatum eſſe, vt neq; Præſides, aut alij
4 Supremi Magiſtratus poſſint ea imponere; & ſic tantò magis Domini Vaſſallorum, & Ciuitates abſque Principis aſſenſu, & licentia, nàm aliàs illis ſubiectionis vinculum impedimento eſt, *Salicet.in l.vbi C.de vect.et commiſſ. Bonifac. de furt.§.fraudulosa n.3. Petr. Ant.de Petr.de poteſt.Principis c.6. num.78.Panciroi.conſ.23.nu.5.Borrell.in addit.ad Bellug. in Spec. Princip. rubr. 46. verb.Tributum.*

5 Et ſic videmus, quod licèt in hoc Regno Neapolitano omnes Barones à Rege habeant merum, ac mixtum Im-

perium, & omnimodam Iuriſdictionem, non tamen habent poteſtatem Tributa, aut Collectas ſubditis imponendi: Et hinc, nec Baronibus debentur ſubuentiones, ſiuè Collectæ aliquę, præter caſus permiſſos à *Conſtit. Regni, quampluri mùm, cit. Borrell. d. l. Capiblãc. de Baron. pragm. 1. à n. 53.* quas nec propria authoritate exigere poſſunt à ſubditis, cum requirantur literæ, & licentia Regis, quod pleniùs exponunt *Montan. de regalib. verb. extraordinaria collatio n. 50. fol. mihi* 121. *Borrell. de præſt Reg. Cath. cap. 20. à n. 30. ad ſeqq.*; Cum generalitèr inconcuſſum ſit, Vaſſallorum Dominos, Duces, Marchiones, & ſimiles non poſſe imponere Tributa, Vectigalia, neque Hoſpitia, aut Donatiua à ſubditis exigere, *cit. Amaya ibid. n. 28. Borrell. d. c. 20. à n. 26. ad ſeq.* ità quod ſi illi audeant imponere, aut quomodolibet exigere, aut impoſitas à legitimo ſuperiore augeant, vltrà pęnam capitalem, in quam incurrunt, in excommunicationem in Bulla Cœnæ incidunt, vt fundat *P. Stephan. de Neap. de præcip. Iuris &c. lib. 1. de Tribut. & Vect. cap. 15. num. 2.* eſtq; Ius impræſcriptibile, & de maximo imperio, & proindè vetitum imponi ab inferioribus, niſi nominatim concedatur, *Reg. Galeot. reſp. fiſc. 10. n. 22. ad* 25.

6 Enim verò licet contrarium quidam dixerint, quia Duces, Marchionesquè, Vicarij Imperatoris, ac Regis perpetui ſunt appellati, *Crauett. conſ. 958. nu. 4.* poſt *Bald. conſ. 262. nu. 1. in fin. Cacher. conſ. 9. n. 5. Natt. conſ. 119. num. 14. Surd. conſ. 1. nu. 11. Thom. Michael. diſp. de Iuriſd. concl. 29. lit. C. Vveſemb. conſ. 27. nu. 29. M. Ant. Peregr. conſ. 24. n. 1. Zaſ. conſ. 1. n. 21. vol. 2. G. Pancirol. conſ. 119. n. 40. Modeſt. Piſtor. conſ. 24. n. 1. Petr. de poteſtat. Princip. c. 8. num. 26. Boſſ. tit. qui poſſ. vect. impon. n. 10. Rol. à Vall. conſ. 91. nu. 108. Farin. de furt. qu. 172. n. 80.* & ex quo Territorij vtile dominium habẽt; ſed ratione ſoli, ac Territorij Tributa, Vectigalia, ſiuè Collectæ imponuntur, *l. 1. §. 1. D. de public.*, ibiq; *Bart., Bald. conſ. 242. verſ. poteſt enim &c. vol. 2.* & vtilę dominium habentes poſſunt in re propria facere, quæ ſibi proſunt, *l. ſi cuti §. 5. D. de ſeru. vindic. l. 1. §. deindè, D. de Aqu plu. arc., Signor. d. conſ. 108. n. 11. Menoch. conſ. 901. nu. 52. Ant. Quett. conſ. 3. n. 5.*

Fragili tamen argumento vtuntur, nam eſtò, hos Vicarios perpetuos, vt ſuprà conſtitutos conſideremus, minimè ad reſeruata Principis, manus admouere poſſunt, *Bald. conſ. 457. num. 3. lib. 5. Ægid. Boſſ. de Principe n. 88. Alex. Raudenſ. de analog. lib. 1. c. 28. num. 10. Surd. conſ. 210. n. 48. Farin. in prax. crim. q. 29. n. 91.* niſi ſpeciale mandatum, aut licentiam Principis ſupremi habeant, *Natt. conſ. 40. num. 18. Schrad. conſil. 37. num. 19. lib. 2.* cum magis ad pompam illos talitèr dici, exiſtimarunt, *Muſcatell. in prax. ciuil. 1. inſt. p. 7. gl. in verb. ſententiam n. 66.* & rectiùs de hoc *Dec. in cap. paſtoralis n. 34.* ibiq; *add. de appell., Bon. de Curtil. de Nobil. p. 3. num. 218. Chaſſan. in cathal. glor. mundi p. 5. conſ. 24. n. 164. Pacian. de probat. lib. 2. c. 28. n. 21. Valent. Forſter. de ſucceſſ. abinteſt. lib. 6. c. 34. n. 22.*

7 Vndè Duci etiam Allobrognm, vti beneficiario Imperatoris hanc poteſtatem denegat *Choppin. de deman. lib. 1. tit. 9. num. 3.* Iulius Secundus Pontifex Alphonſo Ferrariæ Duci hanc quoq; licentiam ſine illius conſenſu vſurpanti, bellum minatus eſt, niſi propè diem *Pado* impoſita vectigalia tolleret, *Frãciſc. Guicciardinus lib. 9. Hiſt. pag.* 823. & eſtò Vicecomites Mediolani, Imperatorum Vicarij perpetui fuerint, *Galeacius* tamen *Vicecomes* Maieſtatis accuſatus, quod vectigalia noua abſque Cęſaris voluntate imperaſſet, *Clapmar. de Arcan. lib. 1. c. 21.* & in Germania de hoc minimè dubitandum eſt, *Henr. Roſenth. de f. c. 5. concl. 44. n. 2.*

8 Ciuitates verò, Superiorem non recognoſcentes, liberè indicere poſſunt Collectas, & Tributa, *Dec. conſil. 534.* vbi *Add. Rol. à Vall. conſ. 91. nu. 4. vol. 3. Alex. Trentacinq. var. reſol. lib. 2. tit. de iur. Fiſc. reſol. 5. n. 1. & 2. R. Galeot. reſp. fiſc. 10. num. 18.* cæteræ autem nequeunt

queunt

quennt ob ſubiectionis vinculum; *Salicet.in l.vbi,C.de vectig.& comm.* & alij
9 citati; Magnas verò Ciuitates poſſ- ſtaturum condere, vt tertia octauæ, ex diſp *l.exceptis, C.de vectig.* ipſis de aſſignatis à tranſeuntibus ſoluatur, poſt *Bald.Robert.Maranta conſ.28.n.11.Io: Siebard.in C.tit.de vectig.n.7. R.Galeot. d.reſp.10.n.71.*quorum tamen ratio ex *l.1.& 2.C.nou.vect.*omninò eneruatur; quoniam ſi voluntaria ex cauſa id fiat, non niſi conſentientes obligãtur,*Andr. Barbat.conſ.7.in fin.lib.1. Crauet.conſil. 592.nu.20.Burſat.conſ.71.num.7. Celſ. Hug.conſ.106.n.5.Rip.conſ.93.num.14. Natt.conſ.215. n.4. Camill.Borrell.de preſt.Reg.Cath.cap.20.n.24.* Si autem neceſſitas, aut publica vtilitas id fieri vrgeat, maior pars minorem obligat, *Theſaur.dec.257.n.4.Gylman.dec.1.nu. 211.Capyc.dec.112.Præſ.de Franch.dec. 192.n.8. Garſ.Maſtrill.dec.49.n.7. Fr. Bec.conſ.163.n.19.Surd.conſ.65.num.3.* Imò ſecundùm *cit. de Franch.* minor maiorem obligat in *dec.2. n.24.* dummodò non ſingulis commodum pariat, ſed proſit omnibus vniuerſis, *l.2. C.de muner.Patrimon.lib.10. l final C.de immun.nemin.conced.eod.lib. Aldouin. Aldouini conſ.50.n.10.Peregr.conſ.102.n. 3.lib.1.*, audiendosq; eſſe Ciues omnes, qui bona communia priùs excuti, deindè muneris indictionem fieri poſtulant *Rebuff. in l.final. C.quib.muner., vel præſt.,Ioſeph Ludou.deciſ. Peruſ.43. n.11.arg.l.2. C. de præd. decur. ſin. decr. non alien. Loſæus de Iur. vniuerſ.p. 8.c. 9.n.6.* quod ſanè intellige, ſi habeant de bonorum reditibus pecuniam in communi Burſa, vel nomina Debitorum, poſt *Natt.& Cauale. Henr. Bocer. tract.de contribut.c.5.n 18.*non autem quod teneantur vendere fundos, & proprietates, *arg.l.2.cum ibi not.D.de ceſſ.bonor.,Alber.Brun.conſ.209.per tot.,* Et in Regno eſt *Pragm. 18. de adminiſtrat.Vniuerſ.*, quæ alienationes prohibet, & ſic omnes citari debent, ex *l.de vnoquoque 47.D.de re iudic. l.39. D.de adoption.,Ioſeph Ludouic.deciſ.43.nu.7.* & ità Collectæ, ſiuè onera imponuntur, *l.2. §.viarum, D. nè quid in loc. public.l.1.§.quod ſi nemo, D. quod cuiuſque Vniuerſ.nom. Fr.Lucan. tract de Fiſco, & priuil.p.3.princ.n.3.Boſſ. de Princ.nu. 95, Petr.Greg.Syntag.lib.3.c.7.num.10. Flor.de Mena pract.quæſt.21.nu 72.lib. 2.Io:Bapt.Coſta de port.& rat.q.27.n.7. M.Ant.Amat.dec.130.nu.6. Borcholt.in c.vn.quæ ſint reg.n.51. Loſæus d.c.9.M. Coler.proc.exec.p.2.c.3.n.369. Kopp.deciſ.17.n.18. Schruph.conſ.27.n.26. Coler.conſ.42.n.28. Celſ.Hug.conſ.92.n.3. Var.German.conſ.1.n.43.vol.1.*

10 Et ſi dictas Collectas Ciuitas, aut Vniuerſitas in caſu publicæ vtilitatis, ac vrgẽtiæ imponere nollet, officio Iudicis, vel per Superiorem cogi poſſet, *Chaſſan. in Conſuet. Burg. rubric.1. §.4. verb des iuſtices n.47. Stephan.Bertrãd. conſ.141.n.8.& 11.vol.1.p.1.,Petr.Gregor.d.l.nu.10. Ægid.Thomat.de collect. verb.ſup.expoſuimus n.22., Borrell.de præſt.Reg.Cath. cap.20.nu.18.19.20.& ſeqq. Conſ.Staiban.to.2.reſol.190. n.71. Henric.Bocerus de Collectis cap.6. n.23.* & quando eſt imponenda Collecta, an habeatur ratio ad perſonam, vel ad bona, & alia, exponit *Reg. Rouit.ſuper pragm. de appret.in rubr.nu.4.* & qualiter Taxa, vel Collecta ſit in Regno Vniuerſitatibus imponenda, eſt ſancitum in *reg. Pragm. in tot. tit. de admin. Vniuerſ.* vbi *cit.Rouit., Nouar.*, & præſertim *in pragm.13.14.& 15.*

11 Imò per ipſas Vniuerſitates & fideliſſ.Ciuit.non poſſe alteri, quàm Regi fieri ex Regni ſanctione donatiuum, & quare id proceſſerit, exponit *Cõſ. Rocc. de offic.rubr.17.tit.de Donatiuis, Regi faciendis §.5.n.155.& 136.*vbi *n.137.* id etiam in Regno Siciliæ vigere; ità quod nec Proregi Donatiuum fieri poſſit abſq; licentia Regis, & omnium vno voto concurrente; vnde nec maior pars ſufficeret, *cit.Rocc.n.139.*Imò neque Vniuerſitatibus conceditur, ſe vnire pro donis dandis, ac ſalarijs conſtituendis abſque licentia *n 140.* & nõ poſſunt Baroni donare aliud, quàm id, quod in *Conſt.quamplurimum* ſtatuitur, idem *ibid.n.141.*licet Nuncijs ex cauſa

lætitiæ non prohibeantur donare, *cit. Rocc.d.l.n.*142. Caſus verò nonnullos, in quibus tàm Vniuerſitas, quàm Barones Collectas imponere poſſunt, exponunt *Gallupp.in method.ſ.p.*5.*c.*5. *per tot.* & *Barbat.de diuiſ.fruct.p.*1.*cap.*8. *à num.*36. latè etiam, ac doctè poſt alios peritiſſ.I.C. *Dom. Franciſc. Romaguera in addit.ad Conciol.ſuper Statut.Eugub. lib.*1.*rubr.*39.*à n.*9.*ad* 26.

12 Et indè rectè dicitur, quod reſpectu Vniuerſitatum ſubditarum, nec pro ſuis neceſſitatibus ſine Regis aſſenſu Collectæ imponi per illas poſſunt, quod poſt alios etiam declarat *citat. Montan.ibid.nu.*14.*&* 15. *R.Tapia lib.* 6.*Iur. Regni pag.*41. *verſ. non tamen*, poſt *Reg. Reuerter. dec.*388. Et haberi in *Cap. Regis Caroli I.* incip. *Item quod Iuſtitiarij,* & *Iudices,* 28.ſecundùm ordinem *de Nigris*, teſtatur *Goffred. de Gaeta ſuper Rit.R.C.S.rubr.*34.*à nu.*85. Ità quod etiam ſi Collecta imponatur pro Donatiuo Principi faciendo, eiuſdem requiratur authoritas, *cit. Borrell. ibid.n.*21. fundans *nu.*21.*&* 22. ex *Regia Pragm.* Ill. Ducis Oſſunæ, Regni olim Proregis, nec licere Ciuitatibus, atq; Vniuerſitatibus congregari, pro donando Principi, aut alteri cuivis, etiam ſi in congregatione, & concluſione Regis reſeruaretur aſſenſus, licẽtia, ac beneplacitum,cum illud præcedere debeat, vt pro dicta cauſa congregari poſſit, nam iſto caſu non ſolùm prohibita eſt donatio, & Collectæ impoſitio, tanquàm ambitioſa, ſed ipſa coadunatio,& congregatio Vniuerſitatis pro eliciendo voto, de donando abſque Principis licentia, vt poſt *Bart. et Corn.Borrell.ibid.n.*23. *et* 24. firmat, dicens etiam, quod data Regia licentia pro donando alicui,non ſufficit maior pars Ciuitatis ad donandum, ſed obligari tantummodò conſentientes; cæteros verò abſentes, aut contradicentes minimè teneri, quod poſt alios *ibid.n.*25.probat,& ipſum ità cõſuluiſſe refert, idq; procedit ſemper quando ex cauſa voluntaria imponuntur Collectæ, vt ſuprà dictum eſt.

13 Cumq; inter maiora regalia talis poteſtas indicẽdi Tributa,&Collectas ſit, *Hening. Arniſ.de Iur.Maieſt. c.*7.*n.* 10., nec ſufficere præſcriptionem immemorabilem, ad acquirendum tale Ius Tributa indicendi conſtat, cum immemorialis præſcriptio efficax tantùm ſit in minoribus regalibus, non in maioribus, quæ Coronæ admodùm adhærent, vt non poſsit Princeps illa à ſe abdicare, ità vt ſi alicui ea concedat, illis nequiret vti donatarius, nec etiam ad vitam concedentis; nam his in regalibus electa eſt Principis induſtria; & ideò impoſſibilis eſt illorum ſeparatio,vt *Maſtrill.lib.*1.*cap.* 16.*n.*9.,alijq; comprobant, cùm quia ius Superioritatis eſt impræſcriptibile, ex *Bald.in l.fin.C.de Sacroſanct. Eccleſ.*, tùm etiam quia ità ſancitur in *l.*2. *tit.* 15.*lib.*4.*recop.* & ex alijs id fundat *cit. Amaya ibid.n.*25.*et* 26. Quæ tamẽ ſolũ quando Rex dictam facultatem à ſe omninò abdicaret, procedere dixit,nõ verò, quando alteri illam communicaret;vnde,dum hoc in multis priuilegijs conceſſum videmus, eſſe præſcriptibile per immemorabile tempus, ex quo titulus præſumitur, fundat *Capiblanc.de Baron.in pragm.*1. *n.*113. Verum in hoc Regno, per *Cap.Caroli II.* quod incip. *Item ſtatuimus,quod ſi Procuratores Fiſci* 120. iuxtà ord. *de Nigris*, habetur, quod tenentibus, & occupantibus bona, & iura fiſcalia, non proſit etiam conceſſio Regis, nec priuilegium inde factum, ità vt poſſidentes non poſſint allegare contra Fiſcum præſcriptionem, ſeù conceſſionẽ, quod benè notandum monet *cit. de Gaeta d.rubr.*34.*à n.*134.*ad* 137.

14 Inſuper vigente apud Romanos eorum Republica, nefas fuit, vectigalia inſtitui ſine Senatus, Populiq; authoritate, teſte *Liu.lib.*29. Vnde vectigal in opera publica à *Lepido*, & *Fuluio* Cenſoribus indictum fuit authore Senatu, ac Populo, penès quem ſummum Imperium erat, vt ex *eod. Liu. lib.* 40. ibi: *Cenſoribus poſtulantibus,vt pecuniæ ſumma ſibi, qua*

in

in opera publica vterentur, attribueretur, vectigal annuum decretum eſt. Euerſa verò Republica, cum in Populi iura ſucceſſerunt Cęſares, lege Regia lata ſancitum fuit, nè ſine præcepto Principis, in quem omne Imperium collatum fuit, noua vectigalia indicerentur, & ſic rectè aduertit *Diocaſius lib. 53.* ibi: *Hæ verò leges omnibus ex æquo Prouinciarum Rectoribus factæ, ne quem delectum Militum agerent, ne pecuniam ſuprà modum, qui conſtitutus erat, exigerent, Senatus, Imperatorisvè iniuſſu*; quod etiam ex lege Gallica imperatũ fuit *lib. 3. c. 12.* ibi: *Placet nobis, vt antiqua, et iuſta telonia à Negotiatoribus exigantur, tàm de pontibus, quàm de Nauigÿs, ſeù Mercatis; Noua verò, ſeù iniuſta, vbi vel funes tenduntur, vel cũ Nauibus ſub Pontibus tranſitur, ſeù his ſimilia, in quibus nullum adiutorium itinerantibus præſtatur, vt non exigantur, &c. Si quid verò fuerit, vnde dubitetur, ad proximum placitum noſtrum, quod cum ipſis miſſis habituri ſumus, interrogetur.* Et *lib. 4. cap. 47.* Vnde rectè *cit. Amaya d. loc. nu. 26.* illos exprobat, qui tale Ius inter regalia non eſſe dicunt, immemores, quod à *Friderico Imper. in c. vnic. quæ ſint regal.*, inter regalia fuerit annumeratum, & quod priuati imponere illa non poſſunt, imò nec præſcribere, ſecundùm *eund. Amayã*, cum ſit tale Ius inter regalia priuatiuè quoad Subditos, vt exponit *Montan. d. loc. num.* 14. poſt alios *Antunez Portugal de Donat. Regÿs lib. 2. cap. 24. à num. 79.*

15 PRæterea, vt ad proprias noſtri *Auth.* his pręmiſſis deſcẽdamus cõcluſiones, poſtquàm Principis authoritatem omninò neceſſariam eſſe in Tributorũ Collectarumq; indictione expoſitum eſt; Similitèr cauſam iuſtam in illorum conſtitutione, nemini dubiũ eſt, requiri; imò quod publica neceſſitas id poſtulet, *l. 1. C. Vect. nou. &c.* vbi *DD.* cõmunitèr, ac plures ex Theologis, quos recẽſent, & ſequũtur *Molin. de Iuſt. & Iure 3. tom. diſp. 667. nu. 1. in fin Guttier. de Gabell. q. 2. n. 25. Parlad. lib. 1. quotid. c. 3. n. 5. Bouadill. lib. 5. Polit. c. 5. nu. 2. & ſeq., Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3. c. 10. nu. 225. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 6. nu. 43. & ſeq., Io: Andr. Georg. rep. feud p. 1. c. 57. nu. 19. Marquez lib. 1. del Gouernador cap. 16.* & ex *Auth.* noſtro, & alijs innumeris *Cęſ. Nicol. Piſan. in add. ad Gaetam ſup. Rit. R. Cam de iure fundaci rub. 2. n. 3.* Nam ſi pręter iuſtam cauſam, & non vrgente publica neceſſitate imponerẽtur, mortalitèr Princeps peccaret, & ad reſtitutionem teneretur *Nauarr. in Man. c. 15. in princ. nu. 6.* Ex hoc enim Populi grauarentur, & ipſe excederet *Pariſ. de Syndic. verb. poſt Imperatorum nu. 27. Maſtrill. de Magiſtr. lib. 5. cap. 6. num. 94.*

16 Et ità etiam abſque publica neceſſitate, & iuſta cauſa, neque vetera augere poteſt; nam vetera augendo, noui etiam aliquid fit, & vectigalia etiam noua imperari cẽſentur, cũ vetera augentur *l. licitatio, §. eadem D. de public. c. probibemus,* & ibi *DD. de cenſ., Salicet. ad l. 2. n. 1. C. nou. vect. inſt. non poſſ., Cuiac. in Paratl. ad eund. tit. & ibid. Azo. in Summ. n. 1. Vveſembec. conſ. 45.*, quod procedit etiam, eſtò augmentum cenſeatur ſequi naturam ſui principalis, cui accedit, & eiuſdem cum eo iuris eſſe dicatur, *l. ſi ex toto, & l. quod in rerum, § ſi quid poſt, D. de leg. 1.* vt optimè fundat *cit. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 6. n. 14. 15. & ſeq.* Et ſic per noua Vectigalia intelligimus, non tantùm, quæ de nouo exiguntur, ſed quæcumq; à priſca abhorrent Conſuetudine, *cap. probibemus, de cenſ. l. locatio, §. quod illicitè,* iuncto *§. ſeq. D. de public.*, vt poſt alios fundat d. m. *Arniſ. de iur. Maieſt. c. 7. n. 7.* ſicuti nec poteſt continuare iàm impoſita ob cauſam, quæ iàm omninò ceſſauit, vt fundãt *Molin. cit. loc. Andr. de Georg. in rep. feud. c. 57. n. 32. & Parlador. d. loc. n. 6.*

17 Iuſtæ verò cauſæ antiquitùs ad quatuor reducebantur, nempè pro dote filiæ primogenitæ, pro militia nati, ideſt equeſtris dignitatis acceſsione, pro transmarina expeditione, vel redemptione capti ab hoſtibus, ex quo

iure

Iure Vuiſigothorum Regi nubenti filiæ *Chilperici* Regis à Francis oblata fuerunt munera, vt ex *Gregor. Turonen lib. 6. hiſt. c. 45.* Et *Federico II.* Imperatori conceſſum fuiſſe ſubſidium, ad collocandam primogenitã filiam, ex *Matth. Paris. anno Chriſti* 1244. Inſupèr, & pro militia filij *Eduardo I.* erogata fuit trieeſima rerum à Clero, & Plebe, ex *Matth. VVeſtmonaſterienſi anno* 1306. Et pro militari expeditione ſolemnis fuit Francis, & Germanicis Regibus indictio, quam *Fodrum* vocarunt, ex *Otbon. Freſingen. lib. 2. de geſt. Frideric. c.* 13. Et tandèm ſimiliter liberãdi Principis gratia, Clerum, & Plebem conferre debere cõſtat ex *Innocentio III. lib. 2. epiſt.* 406. Et factum ità fuiſſe in Anglia pridem capto *Richardo I.* à *Leopoldo* Duce Auſtriæ, ex *Roger. Hoveden. in Richardo I.* Quæ omnia eruditiſſimè memorat Decretalium lumen, peritiſſimus Hiſpanus *Dom. D. Emmanuel Gonzalez in comment. ad lib. 3., Decret. tit. 39. cap.* 10. *n.* 3. *in med.*, vbi doctiſſimè monet, quod ſequentibus ſæculis, ex cauſis Tributa imponi cæperunt, de quibus, eorumq; iuſtitia, in eis imponendis ſeruanda, ad politè, ac politicè tradita per eruditiſſ. *D. Io: de Solorzano emblem.* 82. & 83. nos miſſos facit.

18 Regibus inde, quorum ſuprema eſt facultas tributa indicendi ex diſpoſitione *c. vnic. de regal.* Collectas de nouo imponere, qualibet iuſta exiſtente cauſa, & ob publicam neceſſitatem, aut vtilitatem ex præfatis licet; Cęterum Theologi omnes in hoc conueniunt, cauſam oportere publicam eſſe, ac neceſſariam, vtilemq; pro iuſta tributorum impoſitione, ac exactione, propterea eam reducunt ad ſequentia capita: Primò, pro defenſione patriæ, perſonæ, ac ſtatus Regis, & ſic non ſolum pro exercitu, ſed etiam pro emenda Ciuitate, vel Caſtro, *Camill. Borrell. de præſt. Reg. Cath. c.* 18. *n.* 64. & 65. Secundò, pro bello contra infideles. Tertiò, pro redemptione Principis, vel filiorum in bello captorum. Quartò, pro aduentu Regis in Ciuitate. Quintò, pro ſubuentione Populorum tempore famis. Sextò, ad maritagia pro filiabus, & pro Corredo Regali, ſiuè Imperiali, *Borrell. d. c.* 18. *n.* 65. Septimò, pro militia fratrum Regis. Octauò, pro manutentione Miniſtrorum, tàm armatæ, quàm togatæ militiæ. Nonò, pro refectione, vel conſtructione viarum, pontium, fontium, mæniũ &c. X. pro ſalario Cuſtodum Ciuitatis, ſiuè communium Paſcuorum. Demùm etiam omnes aliæ publicæ neceſſitates, quæ occurrere poſſunt, iuſtam Principi cauſam præbent tributa indicendi: Sic *S. Thom. in epiſt. ad Duciſſam Brabantiæ*, & ex *D. Antonin., Caietan., Syluestr.*, & alijs *P. Megala p. 2. inſt. cõſ. lib. 2. c.* 17. *n.* 39. *Azorius tom. 3. inſt. moral. lib. 5. c.* 23. *tit. quæ ſint iuſt. cauſ. exig. gabell.* poſt *Leſſium, Suarez, & Vaſquez, P. Molfeſ. in Summ. Theol. Moral. par. 2. tract.* 12. *de contract. lib. c.* 22. *de Gabell. & tribut. reſponſ.* 7. *n.* 69. *Bannes in tract. de iuſtit. & iur. quæſt.* 62. *art.* 3. *dub.* 3. vbi aliam addit, quæ eſt vndecima, ad ſplendorem ſcilicèt Regium. Et ſimilitèr duodecima cumulatur, videlicèt ſi ſubditi iniquè rebellarunt contrà ſuũ Principem, eiq; fuerunt cauſa multorum damnorum, ac ſumptuum; Nam eo caſu Princeps in ſubditos imponere poterit noua tributa, nedùm pro dicta refectione damnorum, ſumptuumq; factorum, verùm etiam in pęnam, ità vt pro iuſta vindicta poterit eos tributis grauare, vt pęna vnius, metus ſit multorum; ſic ex *c.* 20. *Deutor.* probat *Victoria relect. 4. de Iur. bell. n.* 57. quem ſequuntur *Leſſius* cum *Molfeſ. in loc. ſupracit. n.* 82. *Gaill. de pace publica lib. 2. c.* 9. *n.* 27. & 30.

Rationesq; traduntur ex *Bannes*: Primò, quia Reges ex officio tenentur ſeruare Rempublicam in pace, & bello; In pace, componendo, ac dirimendo lites ciuiles, puniendo potentèr malefactores, etiamq; Magnates, ne inferiores, ac pauperes comprimantur, aliaq; ſimilia peragere; In bello autem defendendo Remp. ab iniquis innaſoribus;

ribus; & inſupèr vindicando iniurias
Reipublicæ factas, ad quæ omnia ſunt
neceſſariæ ingentes opes: Ergò &c.
Secundò, ex Sacr.Script. *D.Matth.*17.
Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ
ſunt Dei, Deo; ex quibus verbis appa-
ret, *Chriſtum Dom.N.* indicaſſe apertè,
ea deberi &c. Et ità ibi *D.Hieronym.*&
*Theophilact.*Similitèr ex *Apoſt. ad Rom.*
13. Reddite omnibus debita, cui tributũ,
tributum, cui vectigal, vectigal. Tertiò,
deniq; vniuerſi Reges, tàm in Populo
Dei antiquo, quàm etiam inter gentes
ſemper ſibi receperunt tributa à ſuis
Regnis: Ergò neceſſaria illa indicata
ſunt ab omnibus gentibus, vt Reſpu-
blica rectè gubernetur.

19 Prædictis etiam caſibus & alium
addas, vtpotè, cum pro ſubueniendis
Regis vrgentijs, reditus Regni ordina-
rij, ac vires non ſufficerent, ſubuentio-
nem deberi à ſubditis, non eſt, qui am-
bigat, *Reg.Sanfel.in diſcept.unic. de do-*
nat.temp.bell.n.37.tom.1. deciſ. quo ca-
ſu libentèr Subditi ad rogitum Princi-
pis benemeriti adiutorium præſtare
ſemel, bis, imò toties, quoties opus
fuerit, prompti eſſe debent, vt iàm
continuò conuocatis Regni Comitijs,
ità practicatum in Regno refert *Conſil.*
de Georg.in repet.feud.cap.57.nu.12. Et
de anno 1630. poſt etiam ordinarium
donum Regni, Regi noſtro præ cæ-
teris Imperantibus clementiſſimo da-
tum, cum adhùc tamen ille pecunia
indigeret, petieritq; donum à ſubditis
ad arbitrium eorum, libentiſſimè ergà
Pijſsimum Monarcham iuxtà eorum
facultates dediſſe illos, conſtat, vt me-
mor eſt *Horat. Montan. de regal. verb.*
Extraordinaria nu.7. in fin. & in anno
1659. donatiuum duc. bis cẽtum mille,
ſoluiſſe, memorat *Conſil.Rocc.de offic.§.*
*5.n.31.*vbi *n.32.*poſt alios tradit, id nõ
ſolum in noſtro Regno ſeruari, ſed in
Sicilia, in Anglia, in Gallia, in Hiſpa-
nia, in Belgio, in Indijs, & Statibus
Eccleſiæ, & huiuſmodi donatiua, quia
pro Regis neceſſitatibus ſoluuntur, ne-
ceſſaria dicta ſunt, *Reg.de Pont.dec.3.n.*
14.Conſil.Rocc.ibid.n.33.

20 Quæ certè omnia, eſtò cunctis pa-
teant, ſubuentiones tamen à ſubditis
non debet Princeps conſequi, niſi ali-
tèr imminenti publicæ neceſſitati non
poſſit occurrere, & debet habere ratio-
nem, ne illi egeant, inducanturq; in
neceſſitatem, vt fundat *Reg. Rouit. in*
conſult.in mat.donat.extraord., in qua
conſuluit etiam *Reg.Valenz. conſ.99. à*
nu.12. & 16. vbi doctiſſimus ille I. C.
optimè monet *nu.*18. Principem non
21 eſſe dominum bonorum ſubditorum,
nec illis vti debere, niſi in eorundem
vtilitatem, & ſic probat etiam, penſio-
nes, Regis munificentia elargitas de-
beri potiùs ſuſpendi, quàm exquiri
ſubuentiones à Populis; Exiſtente ve-
rò quomodolibet euidenti, ac immi-
nenti neceſſitate pro ſubſidio non tan-
tùm Regij Ærarij, quàm totius Regni,
Regiſq; Vaſallorum, Princeps non ſo-
lùm imponere poteſt tributa, ſed adeò
etiam dicitur Dominus bonorum etiã
priuatorum, vt poſſit iuri tertij acquiſi-
to derogare, & à contractu licet iurato
recedere, vt legitur obſeruatum inter
alios caſus in *pragm.5. de feud.* vbi fuit
ſancitum, Fiſco ex conſideratione pu-
blicæ vtilitatis, ac Regni tuitionis, cui
Regium Ærarium continuò aſſiſtere
debet, tempus feuda reemendi, licet
præfinitum, non currere, & nulla præ-
ſcriptione finiri; Imò nulli dubium
eſt, ob mutationem etiam temporum,
ac rerum, licitum eſſe Principi de bo-
nis particularium diſponere, vt publi-
cæ ſaluti, atq; Regis ſtatui ſuccurra-
tur, vt poſt innumeros, quos refert, in
puncto fundauit pro conſtituenda, vel
reſtauranda Arcæ militaris dote, *Frãc.*
*Maria Prat.pract.obſ.*100. *per tot.* con-
fert *Ann.alleg.69 n.623.*

Etenim licet indubiũ ſit, bona ſubdi-
torum dici Principis quoad protectio-
nem, & iuriſdictionem, non quoad pro-
prietatem, ſecùs data neceſſitate, *Reg.*
Sanfel.in d.diſcept.vn.n.21. Reg.Valen-
zuel.conſ.99.n.5.6. & 8. R.Capyc.Latro
deciſ.188. n. 69. quos poſt alios ſequi-
tur *Antunez Portugal.in tract.de Donat.*
Reg.lib.2.cap.24.nu. 112. idq; ex emi-
nen-

nenti dominio, *Samuel Puſendorſius de Iure naturæ, & gentium lib.8.cap.5.§.7.* & *Iacob. Andreas Cruſius in tract. hiſtorico-iuridico-politico, de Eminenti dominio Principis, & Reipublicæ in ſubditos, eorumq; bona, & ius quæſitum.* Facit illud *Seneca de benefic.c.4. Iure Ciuili omnia Regis ſunt, & tamen illa, quorum ad Reges pertinet vniuerſa poſſeſſio, in ſingulos dominos deſcripta ſunt, & vnaquaq; res habet poſſeſſorem ſuum: Itàq; dare Regi, & domum, & mancipium, & pecuniam poſſumus, nec donare illi de ſuo dicimus; ad Reges poteſtas omnium pertinet, ad ſingulos proprietas*; cum vrgente neceſſitate donare quis teneatur, & eò magis ſubditus Regi tempore eius neceſſitatis donare tenetur, quia verè donare non dicitur, ſi Regis vrgentiæ ſuccurrit, *cit. R. Sanfel. d.loc. n.2*, Et ſic non ſolum Princeps tributa noua imponere poteſt, ſed dominio ſuarum rerum ſubditos priuare, licet multi teneant, obligari Principem ad emendam, quod nec ſubſiſtit, exiſtente publica neceſſitate, ob quam ex generali lege id fit, vt latè fundant *DD.cit.* per *Conſ. Altimar in obſ. ad cit. R.Rouit. d.conſult.à n.1.ad 12.& cit.Portugal d.l. n.113.*& ſic rectè dicitur, quod ex dicta publica neceſſitate, noua onera, & inde nouam adoham imponere poteſt, quādo reditus Regni non ſufficiunt, *Capan.de iur.adob quaſt.16.per tot. & in qu.ſeq. vſq; ad 21.*

Imò poſſe Principem ob quamlibet iuſtam cauſam, publicamq; vrgētiam, & non aliter tributa imponere, in eo ſanè fundatur, nempè, quod cum ipſa Maieſtas ratione iuriſdictionis, & adminiſtrationis domina ſit omnium bonorum, tàm priuatorum, quàm publicorum, vnde iiſdem eſtò vti queat, quia de re diſponendi facultatem habet, hoc eſt domina eſt, vulgata *l.in re mādata, C.mandat. Bart.& DD.in l.ſi quis, §.differentia, D.de acqu.poſſ.c.eos, qui per pecunias 1.q.1. Vveſembec.in rub.num.4. Inſt.de rer.diuiſ. Couarr.lib.3. var.reſol. c.6. Duaren. lib.1.diſp. anniuerſ. cap.17. Chaſſan. in Conſuetud. Burgund. rubr.1. q.2. ver. Et la preuue nu.21. Donell.ad l. eum, qui §.propriet.de V.O. Hæc ſunt* (ait *Cic. pro Balb.*) *firmiſſima fundamenta noſtræ libertatis, ſui quemq; iuris, & retinendi, & dimittendi eſſe dominum*; Dominium tamen non alio reſpectu Princeps habet, niſi quatenùs in illa Maieſtas conſideratur, hoc eſt in quantum Rempublicam gubernat ad ſalutem omnium ſubditorum, in quo conſiſtit Principis officium, & inde ſequitur, quod nec ex bonis Reipublicæ quidquam petere poſſit, niſi quouſque publica neceſſitas, & publicus vſus id exigit, *Heig.qu.17.& 18.n.4.& 6.* Et ſic videtur hæc communis, & optima Fiſci curandi regula, ne plus pro eo exigatur, quàm publica poſtulat vtilitas.

22 Rvrsùs ex quo doctiſſimus *Auctor* noſter hìc refert *Capitula Papæ Honorij*, ex quibus videntur declarari caſus, modus, & quantitas circà noua tributa in hoc Regno indicenda; Proindè ad hæc obſeruandum, annotandumq; eſt, quando, & quomodo ex doctrina ipſa præfati noſtri *Authoris*, ac aliorum, fuerint *d. Capitula* edita, & quā vim in hoc Regno ad noſtra vſq; tēpora obtineāt; Vnde non pigeat nos ex ipſa etiam *Auctoris* noſtri doctrina hìc, ad id eruditos fieri, cronologiāq; dictorum Capitulorum, eorumq; conſtitutionis vim enarrare.

23 Sciendum itàq; eſt, Capitula iſta Papæ Honorij illam originem habuiſſe, puta, quod mortuo Carolo I. huius Regni Rege die 7.Februarij 1284.exiſtente hoc Regno magnis collectarum oneribus oppreſſo, cum Carolus II. eius filius, Salerni Princeps, ac Generalis patris Vicarius in carceribus Regis Aragoniæ reperiretur, Martinus Quartus tunc Summus Pontifex, in hoc Regnum, ipſo Carolo Secundo poſtulante, ad leuamen Regni miſit ad illud gubernandum Legatum Apoſtolicum Gerardum Blaſium Epiſcopum Sabinenſem Cardinalem Parmenſem (ſecundùm *Platinam*) nuncupatum, ex Villa Gainaco Parmenſi ab ipſo

ipſo Martino IV. Cardinalis creatus, qui conuocatis omnibus Regni Prælatis in Ciuitate Melphiæ, ad beneficiũ Eccleſiarum,& iuriſdictionis eccleſiaſticæ, aliqua Capitula edidit in dicto anno 1284., quarto anno Pontificatus prædicti Papæ Martini: De cuius Cardinalis *Gerardi* geſtis ad hæc *Alphonſus Ciaconius in Hiſt. Pontif. & Cardin. ſub Nicolao III.fol mihi 763.co.1.lit.A.* infraſcripta memorat, ibi: *Gerardus legatus Nicolai III. cum fratre Hieronymo Aſculano in Hiſpaniam, pro ſancienda pace inter Reges Franciæ,& Caſtellæ, poſteà à Martino IV. totius Regni Siciliæ Legatus creatur, quam legationem ſub Honorio, & Nicolao IV. continuauit, difficilem eo tempore, quo Siculi à Carolo deſciſcentes, Petrum Aragonum Regem in Inſulam, cæſis Gallis, receperant. Legatus cum Rege Carolo ad expeditionem Siculam profectus, diù cum Rege in Meſſana expeditione fuit. Meſſanenſes Regis viribus impares, diù afflicti, miſerunt ad legatum Gerardum rogatum, vt vrbem ingreſſus æquas pacis conditiones componeret, quarum hæc ſumma fuit. Vt Rex iniuriam ſibi illatam eis condonaret. Ne plus tributi, aut vectigalis penderent, quàm maiores eorum Regibus Viſcardis perſoluiſſent. Nè Præfectos, & Magiſtratus Gallos in Inſula crearet, ſed Prouinciales: Carolus, aduerſante maximè Cardinale has conditiones recuſauit: Et eos nullis, niſi belli legibus in deditionem accipere volebat, duram minitans, nec belli varios euentus attendens. Meſſanenſes ſæuum Regis animum animaduertentes, legato nunciant, ſe nulla ratione deditionem facere, ſed potiùs filios voraturos, vrbe incendio conſumpta, quàm in Gallorum teterrimam ſeruitutem redigi. Legatus dolens, vrbe interdicto ſuppoſita, & excommunicatis Ciuibus rediјt ad Regem, qui paulò poſt aduentu Claſſis Petri Regis Aragonum obſidione ſubmotus eſt. Carolo Regis filio à Rogerio de Doria claſſe propè Neapolim victo, & capto, quum Neapolitani rebellionem agitarent, ſuperueniens cum exercitu Rex, ea perfidia motus, vrbem incendio tradere conſtituerat, à quo propoſito teterrimo Rex Legati precibus auocatus eſt, præcipuis rebellionis auctoribus 150. ſupplicio traditis, cum verò paulò poſt mortuus, legatus Regni ſine Rege tutelam pro Eccl. ſuſcipiens, incredibili ſtudio, diligentia, & prudentia id gubernauit, vſquè ad Caroli II. à carcere relaxationem. Is à Nicolao Quarto coronatus, quum rediјſſet in Regnũ maximis legato gratiјs habitis cum ſummo cum honore multis muneribus donatum remiſit.*

24 Mortuoq; poſteà ipſo Martino IV. Gallo, in anno 1285. fuit ad Pontificatum electus Honorius IV. genere Romano de gente Sabella, iuxtà *cit. Ciaconium in d.Hiſt.ann.*1283 *fol.*778. qui præfato Cardinali Gerardo adiunxit in Regni adminiſtratione pro Carolo II. vt ſuprà carcerato, Balium Robertum Comitem Artuſienſem Philippi Regis Francorum filium, qui vnà cum prædicto Gerardo Regnum gubernauit, & ſub die 22. Septembris 1285. ipſe Papa Honorius IV. enunciata capitula promulgare fecit, eaq; direxit prædicto Balio, & Gerardo Cardinali, vnde Capitula Papæ Honorij vocata ſunt, vt ex præfatione dictorum Capitulorum apparet; illa tamen verè fuerunt Papæ Martini, vt optimè refert *Auctor* noſter hìc à *n.8.& ſeqq.*

25 Quæ quidem Capitula inde in Regio Archiuo Regni huius conſeruata fuere, & ideò à Doctoribus ſunt allegata, vti iura, vt legitur apud *Afflict.*, & *Andr. in loc.* à noſtro *Authore cit.*, & in pluribus aliјs, hoc eſt in *l. imperialem, de prob. feud. alien. per Frid. in §. nec dominus n.44. in fin. & 45. & in c.1. n. 8. circà med. & n.14. de nat. ſucc. feud.*, & alibi, vt per *Liparul. in c. ſed nec eſt alia iuſtior num.42. in verb. Honoriј, quæ ſit prim. cauſ. benef. amittend.*, nàm, vt ipſe etiam *Auctor* noſter hìc meminit à *nu.* 19. ipſe *Andr. de Iſernia* vixit temporibus dicti Caroli II., & vſq; ad tempora Roberti Regis, eiuſdem Caroli II. ſucceſſoris, vt ex *Afflict. in loc. per illum cit.* conſtat, & in *Conſt. Regni præſentis*,

*in rubr.*fuitq;Magiſter Rationalis Reg.
Curiæ, vt poſt *Piſanell.* refert *R. Mar-
cian.diſput.3. nu.5. tom.* 1. allegat ille
vnum Capitulum Gerardi, & intelli-
git de Capitulis iſtis, ex quo præfatus
Gerardus Cardinalis erat in Regno
legatus, vt ſuprà, proùt memorat etiã
*Io: Dominic. Taſſon. in pragm. de anteſ.
verſ.4.alleg.1.n.10.*, dum prædicta ex
peritiſſimo noſtro *Authore* tranſcripſit,
26 illo tamen non citato, vt optimè ad-
uertit doctiſſimus *Dom.Conſil.Ioſeph de
Roſa in lect.feud.ad prælud.lect.8. n.48.
in fin.& Reg.Tap.iur.Regn.lib.6.tit.3.n.
2.circa fin.fol.mihi 39.at.*, qui trãſcri-
bit noſtri *Authoris* verba illum laudã-
27 do. Et ex his patet non benè ſcripſiſſe
*Io: Franciſc. Paſqualin. in comment. ad
lib.2.pragm.Regn.Neap. &c. de annon.
prag.42.n.7.* nam non eſt quin dubite-
mus, Capitula, de quibus hìc, fuiſſe
Papæ Honorij, vt ſuprà, & non Fride-
rici, vtriuſq; Ferdinandi, & aliorum,
vt *citat. Paſqualinus* ſcripſit contra
Conſ.Rocc.de offic.§.5.n.39.

28 Capitula verò prædicta, quæ Papæ
Honorij, vt ſuprà, denominata ſunt, &
dicuntur edita in planitie S. Martini
in Prouincia Calabriæ Vltrà, teſte *de
Nigris* poſt *Afflict.in cap.Regni* 138. *n.*
6. Exhortatoriæ, & ad releuamen Re-
gnantis, & Regni Siciliæ dicta eſſe, le-
gitur apud *Andr. in §.extraordinaria
n.62.quæ ſint regal.*, veluti ordine dicti
Caroli II.Regis facta, ac fuiſſe allega-
ta in S.C., eaq; obſeruata ex *Afflict.&
Loffred.*, *Auctor* noſter probat *n.* 23. *&*
24. concludens ex *Capycio,& Camerar.*
quod adohæ deductio in releuijs fit ex
diſpoſitione *Cap. Papæ Honorij*; Eaquè
pro lege in Regno qualiter obſeruen-
tur, exponit *cit. Reg. Marcian. d.diſput.
3.à n.10.ad ſeqq.& à n.19.cum ſeqq.*

29 Inſuper ex eodem noſtro *Auctore* eſt
hìc animaduertendum, quod eſtò ca-
ſus poſiti in Capitulis Papæ Honorij
quatuor numerentur, in quibus licet
Regi collectas in Regno imponere; pu-
ta: Primò, pro defenſione Regni, quan-
do inuaderetur, aut in alio caſu id tan-
gente. Secundò, pro redimenda perſo-
na Regis, ſi ab hoſtibus caperetur. Ter-
tiò, pro militia filij, vel fratris, vel pro-
pria. Quartò, pro maritanda filia; Au-
ctoritate tamen *Lucæ de Penna* I.C.
clariſſimi (qui poſt *Andr.*, *Angel.*, *&
Bald.* floruit, vt *Auctor* noſter hìc me-
morat *nu.21.*) *in l.1. de indict.* optimè
ad hæc concluditur, quod *Collecta, quæ
imponuntur in Regno, Principe*, hoc eſt
Rege noſtro Inuictiſſimo *imperante, di-
cuntur munera Ordinaria, & Canonica*;
nam quamuis idem putat, *hoc verum
eſſe in caſibus per Honorium Papam ex-
preſſis, & approbatis*, tamen ſubdit, *niſi
fieret eo modo, quo ſcripſi in tit.1.l.1.ver.
indictio* (ſiuè meliùs *in tit.* 18.*ver.iudi-
cio n.* 2. ibi, ità ſeruaſſe Reges noſtros
glorioſos Carolum II. & alios); vbi
pluribus concurrentibus ſubſtinuit, cũ
conſenſu Populi, etiam in caſu inſoli-
to, & ſic extra caſus Honorij Pontifi-
cis, poſſe collectam imponi, quod eſſe
menti tenendum, quia ſingulariter hoc
apud *cit. Luc. d.loc.* legitur, ſcripſit
Nard. Liparul.ad cit. Andr.d.loc.litt.E.
30 Ex quo etiam loco euidentèr proba-
tur, *Lucam de Penna* intellexiſſe de hoc
Regno Neapolis, in quo prædicta Ho-
norij Capitula condita ſunt, ipſumq;
fuiſſe de Ciuitate Pennæ Prouinciæ
Aprutij huius Regni, & non Gallum
patria Tholoſanum, aut Arelatenſem,
exploſis aliquot Gallorum calumnijs
latè oſtendit *Nicol. Topius par.1. de
orig.Tribun. Neap.lib.3. cap.* 11.12.13.
& 14.

Quod quidem probatur, nàm cũ Rex
Carolus I. remiſerit ſe Pontifici, vt id
declararet; In primo Cap. Honorius
deindè tempore Caroli II., vt ſuprà,
declarauit *pro defenſione, & manuten-
tione Regni*: Ergò in omnibus caſibus
ſimilibus, cohærentibus, dependenti-
bus, & emergentibus, tributa, ſiuè col-
lectas imperare Regi licebit *Reg. Tap.
deciſ. Supr.Ital.Senat.23.n.52.* vbi etiã
enumerat inter cauſas iuſtas oppreſ-
ſionem Regij Patrimonij ex *Cic. lib. 2.
de Offic.* dicente: *Non eſt dubium propter
Ærarij tenuitatem tributum eſſe confe-
rendum, vt omnes intelligant pro ſalute*
Rei-

Reipublicæ neceſſitati parendum. Qua ratione prædicta Capitula in pluribus ſimilibus caſibus ampliat latiſsimè *Capanus in tract. de iur. adob. à qu.* 17. *vſquè ad quæſt.* 21. Imò ad omnes caſus iuſtos, dum ipſa declaratio ad tempora Gulielmi Boni Regis refertur, & ſic ad caſus omnes, in quibus ab illo bono Rege,aut fuerunt impoſita, & non conſtat,quia pauci ſunt, qui teſtimonium perhibent, vt legitur in *cap.Regis Caroli I.* incip.*quod quaternis* aut iuſtè imponi poterant, & ſic complectuntur caſus omnes, in quibus licitum eſt Principibus tributa, ſiuè Collectas, ac ſubuentiones imperare ob publicam puta neceſſitarem, vtilitatemquè, qui caſus non videntur dici poſſe in Regno iſto excluſi, imò,vt ſuprà potiùs comprehenſi, ex vi etiam iuſtitiæ, & obligationis Subditorum, qua tenentur prò vtilitate publica, tributa ſoluendo, Principi aſſiſtere.

Vndè *Afflict.*doctrina *in c.*1.*n.*50.*tit. quis dicat.Dux*, in authoritate *Lucæ de Penna* fundata,approbata,& indubitabilis eſt, dum dat Regi huius Regni cautelam, vt quotiès caſus ille occurrerit, in quo pro publica,atq; communi vtilitate,vel pro honeſto ſtatu Principis conſeruando,& defendendo,non ſufficerent proprij, ſiuè ipſius Sacri Ærarij reditus, pro conſeruatione Regni, imponat tunc vocatis Comitijs collectam de voluntate, & Conſilio Baronum, Vniuerſitatum, & Subditorum, ex quo iuſta redditur Collectæ impoſitio, *Bouadill.lib.*5.*c.*5.*n.*3.*Parlador.quotid.lib.*1.*cap.*3.*n.*13.*Valenz.in l.vn.n.* 6.*C.de ſuperind.lib.*10.*Marquez lib. del Gouernador cap.* 16. *Caſtill. de tert.deb.cap.*9. *Sanchez* 1.*t. conſ.lib.*2. *c.* 4.*dub.*2.*n.*5. *Reg.Rouit.in d. conſult. nu.* 33.*Amaya in l.*3.*de annon.& tribut.nu.* 37.*Cod.lib.*10. *Altimar.ad cit.Rouit. nu.* 34., & ex doctrina *Andr.*, & aliorum fundat *Horat. Montan. de regal. verb. Extraordinaria nu.*7.*circà fin.*vbi *n.*14. optimè ſcripſit, Regibus ex Maieſtatis prærogatiua, & in vim obligationis ſubditorum, ad publicam ſubueniendam neceſſitatem in beneficium ipſius Regis, ad feliciſſimam eiuſdem Numinis expeditionem,licitum eſſe, ſubditis quoq; inuitis, tributa,collectasq; imponere,cum in hoc conſiſtat ſpecialitas, & prærogatiua Regum. Hinc nõ eſt præfata poteſtas in Regno hoc tributa imponendi limitanda, ad caſus prædictos per dictum Papam Honorium enumeratos, & relatos à *P. Molfeſ.in ſumm.Theol.Moral.p.*2. *tract* 12. *de Contract. cap.*22.*de Gabell.& tribut. reſponſ.*7.*n.*63.& à *Reg.de Curt. in* 2. *p. diuerſ.iur.feud.cap.*3.*ſub n.*148. *ab eod. Molfeſ.relat.* vt benè fundant *Conſil.de Georg.in repet.feud. cap.*57.*per tot.*, *cit. Conſil.Altimar.in obſ.ad conſult.Reg.Rouit.à n.*15.

31 Sed imò iure optimo in Regno iſto, indubium,& conſuetum eſt,Dom.Proreges, Auguſtiſſimi noſtri Regis nomine, ac ſuprema,qua fulgent, authoritate, cum voto Regij Collat. Conſ., publicis neceſſitatibus imminentibus, nouas impoſitiones indicere, vt ex diſpoſitione *l.*1.*C.de ſuperind.*, alijsq; iuribus concordantibus, cauſa tamen iuſta, vt ſuprà, exiſtente, aliàs peccarent,& ſic declarari in *Bulla Cœnæ Domini*, exponit, & fundat *Reg. de Ponte de poteſt.Proreg. tit.*4. *de regal. impoſ. à n.*1. vbi ad morem doctiſſimè plures ad id concluſiones examinat circà donatiua, impoſitiones, & ſeruitia, etiam de nouo neceſſitate vrgente imponenda,& exigenda, de quibus ille adeundus eſt, additis etiam *Capan.in ſuo tractat.de Iur.adob.qu.*16. *Reg. Tap.deciſ.* 23.*n.*43. *Conſil.Staiban.* poſt alios *reſol.* 200.*à n.*64.*adſeqq.cent.*2.Quæ intelligenda eſſe reſecatis ſemper priùs ſuperfluis expenſis, aduertit *Reg. Tap. in iur.Regni tom.*6.*tit.*3.*num.*5. vbi refert ordinem Regis Excell.Proregibus datum, dum ille erat in Supremo Italiæ Senatu, ne Rege noſtro inconſulto ſumptus fierent extraordinarij, impoſuitq; Miniſtris fiſcalibus, vt de ordine S.C. Maieſt. Proregem certificent, idq; omne,vt poſteà opus non ſit noua onera ſubditis imponere.

32 At quia iàm diximus prædicta militare, quãdo reditus ordinarij pro ſubuenienda Regni neceſſitate non ſufficiunt, quod poſſit pro bello, pro manutentione exercitus, & militum, & pro defenſione Regni, Rex non habens de proprio, noua imponere tributa, & collectas, necnon extraoıdinaria ſeruitia à feudatarijs expetere, vt poſt alios fundant, & obſeruatum referunt in caſibus prædictis *cit. Reg. de Pont. d. loc. à n. 2. & 4. ad ſeqq. Laganar. ad Rouit. in prag. 1. de iur. & exact. fiſc. litt. A. 2. col.* latè *cit. Capan. à d. qu. 16. ad 21. tract. de iur. adob.* aut aliàs eum bellum eſſet contra infi deles, idem *de Ponte* ex *Luc. de Penn. ibid. & Conſil. de Georg. in d. repet. feud. cap. 57. n. 12.* poſt alios, quos refert *Camill. Borrell de præſt. Reg. Cath. cap. 11. n. 38. 40. & 41. & n. 46.* & quando imponũtur pro bello contra infideles, nemo excuſatur ab extraordinarijs collectis, & eccleſiaſticos etiam ad eas dicto caſu teneri fundat *ibid. num. 47. & 48.*

33 Hinc annotandum eſt, qualitèr, quãdo Regni reditus non ſufficiunt, poſſit Rex, ſeruitia, aut aliud adiutorium prætèr ordinarium à feudatarijs, & ſubditis exigere, de quo videndus *Iacob. de Ayello in tract. de iur. adob. n. 40. & 46.*, & quando ſint in Regno donatiua imponenda, & in cuius impoſitionis locum ſubrogata dicantur, vide *Camill. Borrell.* latè *in conſ. 1. per tot. centur. 2.* Et tempore belli circà ſeruitium extraordinariè exigendum, videndi ſunt *cit. Ayell. cit. loc. n. 16.* poſt *Afflict. in Conſt. ſi Vaſallus n. 15. & Ann. alleg. 86. n. 3. Campagn. in c. item ſtatuimus, quod Comites n. 5.* vbi tradunt, an hoc caſu ſubmonitio requiratur, & de hoc intelligit *R. de Curt. in diuerſ. feud. §. cum igitur n. 45.* de quibus etiam latè adeundus eſt *cit. Capan. de iur. adob. d. loc.*, & quod hoc militet, quando bellum eſſet in Regno, ſecùs ſi eſſet extra Regnum, niſi neceſſitas aliud ſuaderet, vt benè declarat *cit. Ayell. d. loc. n. 21.* quo in caſu Baroni à ſubfeudatario quoq; adiutorium debetur, imò etiam Eccle-

34 ſiaſticæ perſonæ tempore belli ad dictam taxam pro dicto ſeruitio, corumquè ratis tenentur, *cit Ayell. ibid. n. 46. Martin. Lauaenſ. in tract. de Princip. §. 433.* vbi fundat, Prælatum debere ſubuenire Principi ſuo laico, puta Regi, vel Duci, tempore neceſſitatis ad vtilitatem publicam, & in omnibus Eccleſiaſticis, quod teneantur de hoſpitio, manſionatico, & paratis Regi proficiſcenti, ex diſpoſitione *Sacr. Canon.* probat *Dom. D. Emman. Gonzalez in Comment. ad lib. 3. Decret. tit. 49. cap. 4. n. 17.* poſt alios; Quas concluſiones etiam poſt alios optimè declarat *Dom. Conſil. Altimar. in obſ. ad cit. Reg. Rouit. d. conſult. à n. 6. ad 26. 1. tom.*

35 Similitèr ſciendum eſt, Vaſallos cuiuslibet Regni teneri contribuere Monarchæ pro bello alterius, vt infrà annotabimus ad *quæſt. vnic. §. 5.* & ſic nos omnes, qui Clementiſſimo, ac Potentiſſimo noſtro Monarchæ felicitèr ſubijcimur, tenemur ei contribuere propter bella aliorum Regnorнm, quæ ſub eius ditione ſunt, quia non poteſt, nec iuſtè faceret, ſi alia deſereret, quin nos hoſtium periculo exponeret, vt optimè his proprijs verbis poſt *Vaſquez, Turrian. P. Dianam, Caſtillum, & Cutellum* fundat *Excellentiſſimus D. Chriſtophorus Creſpi de Valdaura*, peritiſſimus Hiſpanus I. C. *in obſ. & deciſ. p. 1. obſ. 34. n. 26.* vbi rationem reddit, ibi: *Quia omnium intereſt, Monarchiam conſeruari, & cuiuſq; Prouinciæ vtilitas in vniuerſali Monarchiæ vtilitate incluſa eſt, cum faciliùs à potentiori Rege, Iuſtitia, & pax ſubſtineatur, & metu ſolo hoſtes fugentur, vt inquit Thom. del Bene in tract. de Parlam. dub. 14.* Et ad hęc conferunt tradita à *cit. Conſil. de Georg. in repet feud. cap. 57. à n. 1.* & propriè *n. 40.* concludente, bellum extrà Regnũ proficere, quando pro conſeruatione Regni, non pro adipiſcenda noua Prouincia, ad nouum tributum deuenitur, & *n. 41.* bellum extrà Regnum ſufficere, non dum pro conſeruatione Regni, ſed quando geritur conrrà hæreticos, aut quoslibet infideles, vnde

ten-

tenderet pro Sanctæ Fidei defenſione, etiam in coadiuuando alio Rege, tributa imponi poſſe; ſed etiam quando bellum eſſet extrà Regnum pro conſeruatione alterius Regni, quoniam cauſa eſt iuſta, ac proficit ad noua tributa, ſeù adiutoria ab alijs Regnis exigenda *Taſſon.* poſt alios *de Antefat. verſ.4.obſ.3.n.19.20.21.& ſeqq.* nam intereſt aliorum ſubditorum, eorum Regem eſſe potentem, & plura habere Regna, vt poſt alios fundat *cit. de Georg. d.l. n.42.* dicens quoque idem procedere in bello contrà inimicum Regis, pro iuuamine alterius Regis confęderati, nam illud ad prædicta imponenda ſufficit, quando ex victoria communis inimici timeretur inuaſio, *Conſil.Rocc. de offic.tit.de donat. §.5.nu.64.* & ſic etiam *n.44.* fundat, quod bellum pro iuuamine Regis confęderati, etiam proficit pro tributis nouis imponendis, poſt alios, quos recenſet, & ſequitur latè *D.Conſil.Altimar. in obſ. ad Reg.Rouit.in d. Conſult.Donatiui nu.14. & ſeqq.* vbi *in n.ſeqq.* id fundat, non obſtantibus d.Capit.Papæ Honorij.

36 Ipſe tamen *excellentiſſ. & eruditiſſ. I.C. Dom.D.Chriſtophorus Creſpi ibid. n.27.* inſequitur: *At non omnes eodem modo, nec pari obligatione adſtricti ſunt; vnde Diana, vbi proximè, limitat hanc regulam, vbi obſtant leges municipales, ex de Ponte de poteſt.Proreg.tit.4.§.1.n.4.& Thom.del Bene in d.loc. qui ſpecialibus de his gradibus, de quibus noſter ſermo eſt, dubit.20.ſect.2. nu.2.* inquit: *Itàq; breuitèr dico, quod Rex, ſi indiget ad defendendum aliquod Regnum, debet grauare primo illud idem Regnum. Secūdò, ſi illud non eſt potens, debet grauare Regna, quæ ne grauentur, priuilegium non habent: Tertiò, ſi hæc ampliùs grauari non poſſunt defectu virium, licet forsàn & Regna, quæ priuilegium habent, ne grauentur, grauare, propter ea quæ in dubit. 14. dicebam; debet tamen illa, ſi in feudum habet, grauare cum conſenſu directi Domini, ſaltem in caſibus, in quibus directus Dominus illa grauari à principio non conceſſit.* Et qualitèr Vaſalli teneantur ſeruire Regi in bello intrà, & extrà Prouinciam, vbi degunt, ſed ſi extrà eam, non proprijs ſumptibus declarat, idem *ibid.* poſt alios *nu. 25.* vbi etiā *n.28.* inſpiciendā eſſe inde Principis neceſſitatem per ſuos gradus ad rem, de qua agitur, & obligationem Vaſalli ad ei ſuccurrendum per ſuos gradus, quod optimè *ibid.* elucidat *nu.28.29.& 30.* vbi *nu.31.* ſcribit: *Quod ſi temporis calamitas videatur adeo vorax, vt omnia comburere minitetur, at & incēdio remedia per ſuos gradus adhibenda eſſe, & ſic non ex calamitatum incendio nos turbari, aut iuſtitiæ regulas confundere, ſed per ſuos gradus aduerſitatibus nos opponere, & neceſſitatibus ſubuenire, conſtantiq; animo, & parato, prudentiq; conſilio ſuccurrere par eſt; nā aliter* ſcribit *accomodari poſſe*, quod *Plato* docuerat: *Confusè diſſerrere, eſt veluti in tenebris ſaltare, ſiuè imprudentèr agere.*

37. Vnde *n. 32.* ante omnia hoc in caſu fundat, debere Principem, antequàm ad alienationes bonorum patrimonij, vel ad tributa imponenda perueniat; priùs ſuſpendere gratias penſionum, ſiuè redituum, quæ conſignari ſolent in Regia Patrimonia cuiuſq; Prouinciæ, etiam ſi donata ſint in remunerationem ſeruitiorum, ex *d.R.Rouit. conſult.à n.4.Reg.Tap.dec.23.n.83. R.de Ponte de poteſt.Pror.tit.5. nu.21. R.Valenz.conſ.99.punct.2.n.29. & Diana p.1.reſol.moral.tract.3. reſol.14. & par.3. tr.5.reſol.78. Amaya in lib.10. C. de annon.& tribut.nu.36.in fin. Del bene de parlam.n.7. Altimar.in d.obſ.nu.22.* vbi *n.23.* dicit, etiam ſi Princeps poſſet ex ſuo Ærario conſulere, non poſſe tributa imponere, poſt alios *ibid.cit.* Et
38 præ cæteris ſēper in liberatione redituum Regij Patrimonij præferendos eſſe creditores ex contractu, etiam poſt dominicas largitiones inito, ex *Reg. Fulu.Conſtant. in l.1. & 2. C.de ſil. offic.lib.12.n.210.*, rationem reddente, quia harum ſolutioni non eſt Fiſcus adſtrictus, niſi cum vires Ærarij ſufficiant, deducto, ne Dominus egeat, ac

omni

omni ære alieno, quod præcipuum eſſe Ærarij, & in obligatione Principis, & ex quo vectigalia illi præſtantur ad ſtipēdia Militũ, & Iudicum, primũ illa obtinent locum, idem *ibid n.35*. ex eodem *Conſtãt.n.*108. vbi *n.36*. latè declarat, quod alienatio bonorum Regiæ Coronæ requirit, vt etiam ea facta, remaneant in redditibus Regij Patrimonij, quæ ſufficiant ad ſalaria Iudicum, & expenſas adminiſtrationis iuſtitiæ *n.37.& 45*. Nam Iudices, & Tribunalia pars corporis ipſius Principis ſunt, *idem ibid.n.46*. At penſiones illæ, quæ ex mera Regis munificentia conceduntur, æquiparantur feudis Cauenæ, & inde ad libitum quatenùs tamen excedunt ſeruitia, non tamen infrà merita reuocari poſſunt, *Reg.Valenzuel.conſ* 99. *n.29. &* 38. ſicut ſi debeantur ratione officij, licet etiam nec pro illis teneatur de euictione, ſupracit. *Rouit.in d.conſult.Donatiui à n.4.ad ſeqq.* vbi *n.* 11. fundat, nec Regem teneri remunerari ſeruitia prædeceſſori præſtita.

39 Similitèr ex eodem doctiſsimo, ac magno I.C. *Dom. D.Chriſtophoro Creſpi d.loc.nu.*18. hìc annotanda eſt quæſtio illa ab eodem, & nemine altero examinata; An puta, extantibus neceſſitatibus quibus vniuerſo Patrimonio Regio totius Monarchiæ ſubueniri nequit, ſtatim ad alienationem rerum Regiæ Coronæ deueniendum ſit, an priùs noua tributa imponenda, vbi iuſtè ea indici poterunt; In quo articulo ipſe *Dom. de Valdaura*, ex mente omnium videtur concludere, eſſe priùs imponenda, vel exigenda tributa, illa potiſſima ratione, quia omnes tractantes de eorum iuſta impoſitione concludunt, ſi redditus patrimonij non ſufficiunt, vt ſuprà ex parte Regis iuſtam adeſſe cauſam ad illa imponẽda, quod dici non poſſet, ſi antequàm ad indicẽda tributa ad dictam alienationem deueniendum eſſet. *Non ergò* (inde ille concludit) *conſideranda eſt alienatio bonorum Regiæ Coronæ*, quod latè, & peritè iuxtà morem in *num. ſeqq.* fun-

40 dat vſq; *ad fin.* Idquè confirmatur, quia Principes priùs debēt manũ mittere ab Burſam, ſeù bona ſubditorum, quàm proprium Ærarium expendere, *Ægid.Thomat.de collectis, verb.neſciente n.6.Petr.Bellon.de re milit.tit.7.nu.8. tom.16 tract.Cçuall.in pract. qu.578.n.14.&.17. Guido Papa ſingul.13.& deciſ.551.n.10. Andr.in cap.1.n.27. de capit. qui Cur. vend. Anna alleg. 69. n.23.* & alij apud *Reg.Valenzuel. conſ.* 99.*num.*20.*lib.*1. quem ſequitur *Conſil. Rocc.de Offic.tit.donat.§ 5.n.25.*

41 Inconcuſsum igitur remanet, poſſe Regem ex quibusvis cauſis iuſtis, extraordinaria imperare ex *Bald.in l.1.C. vectig. noua &c.* Et ſic exigere poteſt ab Vniuerſitatibus, quæ deſunt ſuo exercitui ex *gloſ.in fin. in l. nemini* 1 t. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Et inde etiam per tributa ordinaria quãdo non ſufficiũt, debet Populus Dominum adiuuare, concurrente iuſto fine, & publico bono, hoc eſt ratione ad conſeruationem perſonæ Regis, & ſtatus principalis, etiam ſi ad bonum priuatum Regis tẽdat, quando ſecundariò vergit in publicum bonum, puta ſi ob magnos ſumptus ex prodigalitate peruentos, indigeret pecunijs pro ſua Monarchia, vt poſt alios fundat *cit. Altimar. in obſ.ad R.Rou.in d.conſult.n.*21.

42 Quod ampliatur, etiam ſi Rex culpa ſua, propter largitiones immoderatas, ludos, iniuſta bella, &c. in egeſtatem inciderit, vt teneantur quoque ſubditi illi donatiuum præbere, ac omnia illi neceſſaria ad defenſionem, & conſeruationem publici ſtatus, & ad id, quod neceſſarium eſſet ad Principis ſubſtentationem conſiderata eius dignitate, nam totum hoc poſtulat bonum publicum, quidquid ſit de peccato Regis, *Leſſius lib.2.cap.33.dub.6.nu.*48. & poſt *Molin.& alios P.Diana reſol.moral.de Parlam.tract.3.reſ.4.par.4. Taſſon.de anteſ.verſ.4.obſer.3. num.34. & ſeq.*

Poſſunt itàquè noua tributa imponi, & adiutoria exigi; In eo tamen tẽpore neceſſitatis expenſas ſuperfluas

Prin-

Princeps reſecet, ac neceſſitate ceſſante Populo retribuat, dummodò cauſa
43 redire faciliter non poſſit, nam & hæc ſufficiens eſt ad continuanda iam impoſita tributa, *Conſ.Rocc.d.loc.poſt alios n.*85.latè *Dom.Rodver.in addit.ad Reg. de Marin.c.*157.*per tot.lib.*1. poſt quē *Dom.Piſanus ad Gaet.ſuper Rit. R. C.S. rubr.*2.*n.*120. Nàm Populus pro nouis neceſſitatibus tenetur ſubuenire Regi; bonumq; Regis priuatum mediatè, vel immediatè, ſi deuenerit ad neceſſitatem, conſideratur, vel etiam ſi aliæ cauſæ ſubuenerint, iuſta tamen mediante diſtributione, quæ in modo exigendi tributa practicanda eſt, *Cōſil.de Georg. in d.repet.feud.cap.*57.*à nu.*1. *ad ſeqq.*, vbi examinat, qualitèr Rex in Regno poſſit imponere extraordinaria, & quod etiā abſq; cōſenſu Regni, ex *Gubernat. Chriſtian.in lib.*1. *cap.*16. poſsit Princeps illa imponere, fundat *Io: Domin.Taſſon.ſup.pragm de anteſ. verſ.* 1.*obſ.*2.*n.*28. Et fuiſſe impoſitas à Regibus collectas, etiam ſuper labore, & perſonis, idem *obſ.*3.*n.*55. & ſoluiſſe etiam fęminas, & duas, vti vnum maſculum in natiuitate, ex *Sueton. in Veſpaſ.*23.*ibid.*, quantò minùs tamen eſſe illa imponenda, regula eſt, idem *Taſſon.verſ.*4.*obſ.*3.*n.*24. vbi qualitèr à fęminis ſoluantur in Conſtantinopoli, & in Sardinia pro filiorum natiuitate.

44 Regi autem collectam extraordinariam imponenti extrà Regnum exiſtēti, an eam ſubditi ibidem afferre debeant, an verò ſufficiat illam ſuis magiſtratibus in Regno cōſignari? Et quod ſufficiat Regijs Exactoribus, Perceptoribus, ac Theſaurarijs in Regno conſignari, & ſic obſeruatum à Clementiſſimis noſtris Catholicis Regibus, dum magno illorum ſumptu per cambia, ac euectiones, & permutationes mercatorum, & argentariorum transferri cōſuetum, fundat, & obſeruari refert *Camill.Borrell.de præſt.Reg.Cath.cap.*20. *n.* 50.*ad* 52. & an ſeruitium perſonale Regi debitum, extrà Regnum, vel tantummodò in Regno debeatur, vide eundem *Borrell. ibid.*

45 Redeundo inde ad prædicta Capitula Papæ Honorij, circà illorum vim, efficaciam, ac obſeruātiam noſtra etiam ſe vertat annotatio, per ea, quæ *Author* noſter hìc in *nu.*25. *& ſeqq.* admonet; ſcilicet, quod hæc Capitula nunquàm fuerunt expreſſa, nunquàm virtute illorum aliquid deciſum legitur; Enim verò ad cognoſcendum, quem vigorem habeant illa in Regno; ſciendum eſt, antiquos Regni peritos varia ad hæc ſcripſiſſe; nā *Andr.*noſter *in c.imperialem,de probib.feud alien.per Frider.* in §. *nec dominus feudi num.*44. *verſ.vnde Honorius*, tractans de prohibitione illa, quam fecit Honorius in ſuis Capitulis, ne Reges Regni alienarent demanialia ipſius, videtur dicere; poſt rebellionem Siciliæ, Honorium Papam *ſuadendo voluiſſe*, Regem Sicilię abſtinere ab alienatione demaniorum, vt euitaret grauamina ſubjectorum; ex quo enim in pactis, & conuentionibus Regni inter Romanam Eccleſiam, & quondam Magnum Regem Carolum (vt ipſe ſcribit) hæc non ſunt prohibita, & ſic videntur cōceſſa; Vnde infertur, quod ipſe *Andr.* videtur tenere, quod Honorius Papa per modum conſilij, vt ibi, *ſuadendo voluit*, Regem Siciliæ abſtinere ab alienatione demaniorum, non verò, quod in vim legis, aut conuenti pacti inter Romanam Eccleſiam, & quondā Regem Carolum id conſtitutum fuerit, ſed tantùm per modum conſilij declarare id potuiſſe, nàm aliàs demanium alienare nefas eſt, vt latè exponit *Renat. Choppin. in lib.* 2. *de deman. Franc.tit.*1.*n.*1.*& ſeqq.* Idq; except à alienatione bellorum cauſa facta, de qua latè idem *Choppin.tit.*14.*lib.*2. *à n.* 1.*ad ſeqq.& per tot.* idq; etiam quia Romana Eccleſia proprietatis Domina Regni Siciliæ dicitur, vt ipſe *Andr.* ſcribit *ibid.n.*45.

Similitèr prędictorum Capitulorum Honorij meminit idem *Iſern. in c.*1. *de nat.ſucc.feud.n.*22.dum concludere videtur, dotem conſtitui per acceptilationem, nedum per rei traditionem, vel

vel ſolutionem, ſcripſit, *Capitulum Honorij dicit de Coniugata tantùm, & maritata, non dicit de dotata*: Et ipſe quoque *Andr.* de Capitulis prædictis mentionem facit in *c. 1. §. hoc quoque ſciendum n. 22. de his, qui feud. dar. poſſ.* ibi: *Sic declarauit Dom. Honorius Papa rebellionem Siciliæ Inſulæ, ſucceſſionem Collateralium in feudis Regni, ſcilicet vſq; ad trinepotem fratris, qui eſt in ſexto, ſecundum prædictam iuris ciuilis computationem, & ad eos, qui in ſimili gradu ſunt*; quæ declaratio an debeat obſeruari, tangit *Affl ct. in cap. 1. n. 21. Imperat Loth verſ. 8. pro Fiſco*, & videndus *Andr. in c. vnic. de nat. ſucc. ſeud. col. 2. in fin.* ibi *Ità dicere videtur c. Honorius*, vt obſeruat *Liparul. in d. §. hoc quoque ſciendũ ad cit. Andr. litt. G.* proùt etiam de ijſdem Capitulis mentio fit ab *Andr. in Conſt. Regni, vt de ſucceſſionibus circà fin verſ. hic ſumitur, & in Conſt. Honorem noſtri diadematis*, vbi ait, illam Conſtitutionem fuiſſe correctam per *Cap.* Papæ Honorij.

46 Certum inſupèr quoq; eſt, quod cũ idem *Andr. in c. 1. §. ſed nec eſt alia, quæ ſit prim. cauſ ben. amitt. n. 40.* allegaſſet *c. Honor.* hæc ſubnectit verba: *Licet illa capitula Honorij non ſeruentur, niſi inquantum rationabilia ſint*, & in *c. vn. §. extraordinaria collatio n. 62. quæ ſint regalia*, eadem vocat *cap. exhortatoria*, ac in *Conſt. Regni poſt mortem*, cum illã corrigi dixiſſet per *cap. Papæ Honor*, quod incip. *ſi contingerit*, ſubijcit, *ſed non ſeruatur dictum Cap. Honorij*, licet immediatè ſubdat, *nũ quod ſit, ſed quod fieri debet, intuendum*, denotans ex hoc præfatum *cap. Honor.* ſeruari oportere, vnde canetur, *Andr.* opinionem fuiſſe (proùt *Auctor* noſter hic aduertit *n. 26.* & *Guffred de Gaeta ſup. Rit. R.C.S. rubr. 29 n. 9. & 20.*) Capitula prædicta ſeruanda eſſe in ijs, quæ rationabilia sũt, ac inde approbandus non eſt *Sebaſt. Napodan.* (contemporaneus *Bartholomei de Capua, deceſſitq; anno 1262. ex Reg. Marcian. diſp. 3. nu. 18.*) qui illorũ inobſeruantiam ſimpliciter teſtatur ad *cap. Regni, Item ſtatuimus, in rubr. de matr. contrah.* ſed cum dixiſſet, Honorium ſtatuiſſe, vt feuda poſſent in dotem dari abſq; Domini conſenſu, quod poſteà non ità inualuit ex *Afflict.*, *Reg. de Ponte de Poteſt. Proreg tit. 6. n. 9. circà fin.* Obſeruandus tamen eſt *Napod.* in eo, quod ſubdit, *quidam tamen dicunt, quod illa fuerunt ſuſpenſa tempore Regis Roberti*, quod etiam dixit *Camerar.* ab *Auctore* noſtro hìc *num. 29. cit.* Idq; ſi ſit verum, vel nè, exquirendus eſt *Andr. in d. c. 1. §. ſed nec*, vbi dicit, quod non ſeruantur, & *in Conſt Poſt mortem*, proùt etiã idem teſtatur *Petr. Piccolus*, aliàs *de Monteforte* inſignis Doctor *in add. ad d. Conſtit. Regni, Poſt mortem*, vbi nihilominùs monet Capitula præfata ſuſpenſa fuiſſe per Nicolaum IV. qui ſucceſſit Honorio, ad inſtantiam eiuſdem Regis Caroli II. vt *Auctor* noſter hic memorat *num 30. & 31.* & clarè idem declarat *Liparul. ad Andr. in §. ſed nec eſt alia iuſtior nu. 42. in verbo Honorij*, & refert *Io: Domin. Taſſon. de anteſ. verſ. 4. obſ. 1 num. 11. & cit. Reg. Marcian. d. diſp. 3. à num. 18. ad ſeqq.* de quo inf. à *n. 51.*

47 Præthereà conſtat nonnullos alios *Doct.* de Capit. prædicti Honorij mentionem feciſſe, in ijſdemq; ſe fundaſſe, vt legitur apud *Luc. de Penn. in l. 1. C. de petit. bonor ſublat. & in l. ſi diuina, C. de exaction. Tribut. & alibi, Par. de Put. in tract. de Syndic. in tit. de exceſſ. Baron. §. accedit, Angel. in conſ. 110. col. fin. verſ. præterea cap. Honor.*, vbi in Regno ſeruari illa dicit, & *Afflict. in cap. 1. tit. Imperat. Loth. num. 21. verſ. 8.* allegata illa recenſet in S.C., & de eorum viridi obſeruantia teſtatur, quia facta fuere ex voluntate Regis Caroli II. & in *Conſt. Poſt mortem n. 3. verſ. ſed aduerte*, acerrimè defendit, potuiſſe Honorium ea capitula condere, & in Regno ſeruanda eſſe, & ipſe *Afflict.* illa ſæpiſſimè allegat, & in ijs ſe fundat, vt in *Conſtit. vt de ſucceſſionibus nu. 15. 16. 18. 23. 48. & 66. & in Conſt. Honorem noſtri diadematis n. 3. & deciſ. 243. n. 2. & dec. 282. n. 13. et Ant. Capycan in inueſt. in verbo, Collectis*, fundat ſe in cap.

præ-

prædictis, verùm in *repet.cap.Imperial. fol.88.col.2.* tractans de prohibitione Honorij, ne alienentur demanialia, firmat, quod non potuerat illam facere, niſi vbi tenderet in magnum Regni prçiudicium iuxtà *Andr.* doctrinam.

Regens verò *de Ponte de poteſt. Pror. tit.de aſſenſ.reg.ſup.dot.n.8.& ſeq.* acerrimè defendit, præfata *Cap.* eſſe ſeruãda, quia ordine, & cum Regis conſenſu condita fuere, & quotidiè allegari in cauſarum deciſionibus, exceptis quibuſdam ex illis, quæ in deſuetudinem abiere, vbi & *n.10.* ſubijcit, non iuridicè dici *Cap.* prædicta non eſſe obſeruanda, poſtquàm facta ſunt de Regis conſenſu, ex *Afflict.* qui dixit, quod in Archiuo cõſeruantur Regiæ literæ, in quibus requirebatur Papa à Rege pro reformatione ſtatus Regni, ex grauaminibus, & exceſſibus ipſi illatis per Imper. Fridericum, *Erat Papa (* dicit *Reg. de Ponte) directus Dominus, concurrit voluntas vtilis Domini, propterea vndiq; dictum hoc, quod non ſeruantur, niſi quatenùs ſunt rationabilia, non eſt verum, ſed dicere, quod ſunt ſublata aliqua per deſuetudinem, vel per contrarium vſum, vel quia non fuerunt vſu recepta, qui ſunt modi, ex quibus leges abrogantur, tolluntur, vel non habent vigorem, hoc erit iuris, & hoc modo poterit ſubſtineri, quod dicit Andr. in d. §. ſed nec eſt alia iuſtior, quæ ſunt menti tenenda, ſiquidem in rebus iuriſdictionalibus ſemper recurrimus ad Cap. Papæ Honorij.* Hæc ſcripſit *cit. de Ponte d. loc. num.10.*

48 (accerrimus, ac iuſtus defenſor dict. Capitul. vt aduertit *cit. Reg. Marcian. d.loc.n.13.in fin.*) qui etiam *n.11.* reſpõdit argumento in contrarium, nempè, quod quatenùs concernunt feudalem iuriſdictionem, & alia infeudáta, non poſſit directus Dominus poſt perfectã infeudationem apponere legem, aut detrahere Baronali auctoritati ex *Andr.*, & alijs; ex quo reſpondit, Capitula prædicta fuiſſe edita de voluntate, conſenſu, & ad rogationem eiuſdem Regis Caroli, eiuſq; filij Roberti, tanquàm Regum Chriſtianiſſimorum, in releuamen ſubditorum Regni, ad tollendos, & penitùs delendos malos mores, peſſimos abuſus, atq; tyrannides, cæteraſq; leges introductas per *Federicum* in perditionem, & deſtructionẽ Regni, adeò quod concurrente voluntate feudatarij ceſſat obiectum; Et ex hoc intelligendus eſt *Auctor* noſter, qui circà obſeruantiam dictorum Capitulorum plura ex prædictis retulit, & nullum circà hoc iudicium dedit, ſed tantum *n.25.* ponderandum dixit, nunquàm vidiſſe aliquid deciſum vigore *d.Cap.*, vt obſeruari poterat apud *Afflict.* in eius *deciſ.*, vt ponderat quoque *cit.Reg.Marcian.diſp.3. n.19. verſ. hinc notauit.*

49 Ex quo nos haud recedẽdo ab ipſo noſtro *Auctore*, cum *cit. Reg.de Ponte* concludimus, ipſa Capitula Honorij eſſe in Regno obſeruanda, exceptis ijs, quæ veluti irrationabilia viſa, aut experta, in deſuetudinem abiere, aut contraria lege derogata ſunt, firmis in alijs illis reliquis, proùt Periti Regni huius ea in pluribus rationabilia agnouerunt, & ſic in illis fundarunt eorum ſententias in varijs iuris ambiguitatibus, præcipuè in materia ſucceſſionis feudi, & adohæ, ſeù ſeruitij feudalis à Baronibus præſtandi, imò in nonnullis alijs articulis, illis vſi ſunt, vt videre eſt apud *Afflict.in c. fin.quis dic.Dux n.27.Capyc.de Inueſt.verbo Feudorum clauſula, verſ.collectis col.2. & in verſ. & feudorum adiutoria, Nig. in prælud. cap.Regn.n.17.circà fin. Iacob.de Ayell. de iur.adob.n.16.& ſeqq.& n.28.Frecc. de ſuffeud.lib.2.tit.de diff.feud. quatern. n.6.& de author Baron.auth.5. num.14. Reg.de Curt.in diuerſ.feud.p.1.fol.7. nu. 22.& fol.27.n.64.& fol.80.num.46. & 47.Reg.Lanar.conſ.57.n.6.& 7. Reg.de Ponte d.tit.6.§.1. nu.15. Regentem* noſtrum infrà *§.3.qu.8.n.9.* Et ex Siculis *Cãnet.in c.ſi aliquẽ f.233.n.4.& f.199. n.16.Cum.in prælud.eiuſd.c.67.et in ver. Cõſueti n.30. et 39.* additis ex Regnic. *Capan.de iur.adob.qu.21.nu.6. Montan. de regal.verb.piſcationum nu.2. verſ. Et Afflictus fol.mihi 294. Præſ. Vrſin.de*

Cc *feud.*

*feud.ſucc.p.3.q.3.art.3.n.22. Conſ. Mar-
cian.conſ.8.n.5.2.t. Doct.Marta de ſuc-
ceſſ.legal.p.3.qu.5.art.4.nu.8.Reg.Mar-
cian.diſput.3.tom.1.Reg.Tap.ad Conſtit.
Vt de ſucceſſionibus, verſ. Et quia ſupra
dictum eſt, & in lib.6. Iur. Regn. tit.3.*
50 vbi dicta Capit. Honorij ſunt impreſ-
ſa, & verba *Dom. Reg. Moles* ad hæc
tranſcribit, dicens *n.2. Reg. de Ponte*
reprehendere illos, qui dicunt ſimpli-
citèr nõ ſeruari *d.Cap.* imò in rebus iu-
riſdictionalibus ad eadem Capitula
recurri.

51 Vnde annotandum hìc etiam eſt, nõ
eſſe approbandum *Conſil. de Georg.in
repet.feud.cap.57.nu.15. & 45.* quem
etiam ſequitur *Conſ.Rocc.de offic.§.5. de
Donatiuis n.39.* dum ſimplicitèr dixit,
Capitula prædicta' nullius eſſe robo-
ris, imò quod nunquàm fuerunt in
obſeruantia à tempore Caroli II. quo
dicit fuiſſe ſuſpenſa per Papam Nico-
laum IV.idq;ex auctoritate *Andr.*; Dũ
nunquàm *Andr.* hoc dixit, ſed hoc
ſcripſit *Petr. de Monteforte in add. ad
Conſt. Regni, Poſt mortem,* vt *Auctor* no-
ſter meminit *n.31.* Quod quidem dictũ,
Petri de Monteforte optimè *Conſil. de
Roſa in prælud.feud. lect.8. nu.50.* con-
cludit non eſſe verum, ex quo idem
Rex Carolus II.expreſsè ordinauit ob-
ſeruantiam d. Capitulorum Papæ Ho-
norij per literas Regias directas Iuſti-
tiarijs regionum, quod probat ex re-
geſtr. Regis Caroli II. in *regeſtr. in tit.
1291.litt.A.fol.349. & ſeq.*, in quibus
leguntur literæ directæ Iuſtitiarijs Re-
gni in Prouincijs Baſilicatæ, Capita-
natæ, Barij, Terræ Hydrunti, & Secre-
to Apuliæ, omnes eiuſdem tenoris, cu-
jus formam *ibid. cit. de Roſa* refert, ex
qua cum pateat, dictum Carolum II.
omnia Capitula prædicta confirmare,
& ſeruari iuſſiſſe, non videtur veriſimi-
litèr, ac ſanè dici poſſe, eundem Re-
gem Carolum II.petijſſe, & obtinuiſſe
illorum reuocationem à Nicolao IV.
Pro vero tamen tenendum eſt, quod
tempore Regis Roberti, aliqua ex il-
lis in deſuetudinem abierunt, vel fue-
runt ſuſpenſa, vt dubitando *Naped.* di-
xit, quod ex *Reg. de Pont.*, niſi quoad
quædam putat eſſe verum idem *de
Roſa ibid.n.51.* vbi *nu.52.* exindè con-
cludit, nullo modo Caroli II.tempore,
& dum ille edidit *cap.conſiderantes*, du-
bitari poſſe, fuiſſe dicta Capitula in
viridi obſeruantia, ac proinde, cum
Honorius primogenituram ſeruari di-
xerat inter viuentes tantùm iure Fran-
corum, non eſſe cenſendum, Carolum
Regem dixiſſe contrarium in præfato
cap.conſiderantes, quod latè idem *de
Roſa* exponit *ibid.à n.52. ad ſeqq.*

52 Pro eadem Capitulorum obſeruan-
tia circà illa, quæ in deſuetudinem
non abierunt, *Auctor* noſter aduertit
hìc, aliqua ex dictis Capitulis Hono-
rij typis impreſſa reperiri *in lib. pragm.
Regni in pragm 2.de Cleric.Saluat.* edi-
ta à Sereniſſ.Ferdinando I.ſub die 25.
Maij 1469. in qua etiam inſerta eſt
Bulla confirmationis eiuſdem Summi
Pontificis Honorij; necnon cum alijs
Capitulis Regni, in *rubr. de priuil. &
immun.Eccleſ.* quæ differunt à Capitu-
53 lis Papæ Honorij: Quorum authenti-
cum tranſumptum, vnà cum confirma-
tione Capitulorum Caroli II. in anti-
quo Archiuo Monaſterij Sanctiſſimæ
Trinitatis Ciuitatis Cauæ Ordinis S.
Benedicti cautè conſeruatur, ad quod
exemplandum acceſſit Fiſci patronus
doctiſſimus Marcellus Marcianus, de-
inde Regius Cõſiliarius, ordine Dom.
Reg.Moles noſtri Auctoris, & peritiſ-
ſimi Reg.Conſil.Horatij Marcheſij, qui
Capitula præfata luculentiſſimis exor-
nauerat commentarijs, quæ, dum apud
Conſil.Gizzarellum reuiderentur, incẽ-
dio, quo totum eius muſæum confla-
grauit, combuſta ſunt, vt ex atteſtatis
per dictum Cõſil. Marcellum Marcia-
num memorat *D. Reg. Io: Franc. Mar-
cianus*, tanti genitoris digniſſimus fi-
lius, *in d.diſput.3.n.3.& 4.to.1.* idquè
etiam quodammodò annuere videtur
noſter *Authbor* hic *n.34.*

54 Ad prędicta tamen idem noſter *Au-
ctor* aduertit, Capitula illa eſſe Caroli
II.tunc Principis Salerni, qui vti pri-
mogenitus, & Vicarius patris edidit
mul-

multa Capitula in planitie S. Martini
Prouinciæ Calabriæ ſub data die pe-
nult.Martij vndec.indict.ann.1283. vt
liquet ex data vltimi *Cap. Item ſtatui-
mus,&c.*teſte *de Nigr.in cap.Regni* 138.
*n.6.*ex *Afflict. in Conſt. Honorem lib. 3.
col.1.* In quibus plura fuerunt ordina-
ta ad fauorem Eccleſiarum Regni pro
immunitate, ac libertate eccleſiaſtica;
vnde eadem Capitula fuerunt per Pō-
tificem Honorium confirmata eodem
die, & tempore, quo alia Capitula
prædicta edita fuere, nempè die 22.
Septembris 1285.cum inſertione ſub-
ſtantiæ dictorum Capitulorum, vnde
dicuntur eſſe vera hæc Cap. Caroli II.
per Honorium Pontificem firmata, vt
memorat noſter *Auctor* hìc, à quo eaſ-
dem peritas notitias tranſcripſit *Io:Do-
55 min.Taſſon.* ſuppreſſo tamen memorā-
do *Auctoris* noſtri nomine, in *pragm.de
anteſ.verſ.4.obſ.1.n.11.* necnon *cit.Reg.
Marcian d.diſp.3.nu.2.3. &* 4. qui ta-
men *Auctorem* noſtrum celebrat.

VLteriùs inconcuſsè ſciendum eſt,
56 quod ſub Regibus Nortmannis
Ærarij regij introitus, atquè ſubuen-
tiones per appretium exigebantur,hoc
eſt pro quibuslibet duodecim Mar-
chis introitus, tres ſoluebantur Flore-
ni, quod ad tempora vſquè Imperat.
Federici II. obſeruatum eſt: Cumquè
poſteà ipſi Federico non placeret, Re-
gios introitus ità exigi, conuocato ge-
nerali parlamento, in quo omnes in-
teruenère Barones, & Regni feudata-
rij, Ciuitatumq;, ac Terrarum Regni
Prætores, congregatiſq; Comitijs,Fe-
dericus Rex, poſt ornatam ad Regni
laudem orationem, quam dignè habi-
tam pro vniuerſali beneficio, atq; au-
xilio omnibus monuit, eſſe certum in-
troitum, ac ordinarium Regio Ærario
aſſignandum, ne pauperes à diuitibus
potentioribus opprimerentur, ſed vt
quiſque iuxtà proprium onus ſolue-
ret: Placuit ſubditis Regis propoſitio,
tanquàm iuſta,atq; honeſta, cui vt eſ-
ſet in effectu locus, ſupplicauerunt, vt
liceret per octo dies ſuper hoc matu-
riùs conſilium habere, dictoq; tempo-
re ad ſeipſos conſulendos à Rege ob-
tento; Congregatoq; poſteà præfato-
rum Concilio, ſiuè parlamento ſub
die 16.Aprilis 1218.in Caſtro Oui cō-
cluſum fuit, regios introitus pro ſub-
ueniendo Regno exigendos eſſe per
Collectas, per æs, & libram iuxtà cu-
iuslibet bonorum valorem; ità quod
pauperes, ac in totum fortunæ, ac bo-
norum inopes nihil ſoluerent: Quæ
poſtmodùm ſolutiones, cum non ſuffi-
cerent pro Regni ſubuentione, auctæ
fuere vſq; ad ſex collectarum nume-
rum, quæ vocatæ ſunt ſolutiones fi-
ſcales ordinariæ, vt memorant *Luc de
Penn.in l.1.nu 3.C.de indict. lib.10. An-
ton. Capyc. in inueſt., verb. Feudorum
clauſula. verſ.Collectis col 5.in fin. & in
princ poſt Andr. in c.1. §.extraordinaria
in princ.quæ ſint regal.*

57 Quod & *Fabius Iordanus* Neapoli-
tanus *in eius Chronica* ità enarrat, ibi:
*Poſtquàm Neapolitanum Regnum in
Federici II. Imperatoris ditionem venit,
noluit ille, vt reditus ad Fiſcum perti-
nentes licitatione exigerentur, quemad-
modum à Superioribus Regibus factum
erat, nam vſq; ad eius tempora pro duo-
denis marchis, tres argentei floreni ſolue-
bantur. Hinc animaduertens prouidus
Imperator, pauperes hac ratione nimium
vexari, & opprimi, anno milleſimo ſupra
ducenteſimum decimum octauum, octauò
Kalendas Maias, in arcem Lucullanam
Caſtellum Normandiacum etiam dictū,
publica comitia haberi voluit.quò conue-
nientibus omnibus ferè Regni huius Re-
gulis, & Feudatarijs, ſic dictis Oppido-
rum Dominis, atq; etiam nonnullis Vr-
bis Prætoribus: Federicus ex excelſa Se-
de, regaliq; ſolio elegantem, ac doctam
in Regni laudem orationem habuit, vni-
uerſos adhortatus, vt pro publico omniū
commodo, ſtabiliq; quaſi Regni præſidio,
præcipuus, ac certus quidam per ſingulos
annos cenſus deſignaretur; nè ſinguli ni-
mis, ac vltrà modum vexarentur. Impe-
ratoris oratio vniuerſis placuit, à quo ſa-
tis humanitèr octo dierum ſpatium bis
fuit conceſſum, vt ea de re inter ſe matu-
riùs deliberarent; quo dierum curriculo*

 elapſo

elapſo cunctis Regulis viſum fuit, vt Re-
gni cenſus poſthac non licitatione, ſed per
collectas colligerentur, vt qui plura poſſi-
deret bona, plus ſolueret: qui verò pau-
ciora, minùs; hic exactionis modus ad
breue durauit tempus, nam cum non eſſet
ſatis ad Regni neceſſitatibus ſubuenien-
dum, procedente tempore creuit vſq; ad
ſex collectas, quæ ab omnibus ſolutiones
fiſcales vocabantur; quæ omnia recen-
ſet, & approbat *Scip. Mazzella in de-*
ſcript. Regni Neap. lib. 2. fol. mihi 326.
327. & 328.

58 Vndè dicimus, præſtationem, quam
bonatenentiam vſitato vocabulo ap-
pellamus, Collectam illam dici, quæ
æſtimatis omnibus bonis tàm ciuium,
quàm exterorum, quæ ſunt in territo-
rio, vel diſtrictu, vnicuiq; pro modo
facultatum ad onera publica faciliùs
ſubeunda imponitur, vt poſt antiquos,
moderniores q; Regnicolas, & præſer-
tim ex *Authore* noſtro hìc, expoſuit
Reg. Io: Camill. Cacac. in alleg. 87. tom. 3.
inter diuerſ. I.C. Neap. apud *Reg. de*
Marin. n. 3. vbi *n. 4.* diſtinguit tempora
ante annum 1443. Regum, qui ante
Alphonſum I. ab Imperatore Federico
II. regnauerunt, in quo tempore Col-
lectæ iſtæ ratione bonorum indicebã-
tur à duobus, videlicèt, à Rege, & ab
Vniuerſitate; Rex namq; vltra antiqua
iura Dohanarum indicebat Collectas
iuxtà rei indigentiam, æſtimatis ſingu-
lorum facultatibus in qualibet Terra,
vel Oppido, & ſic Imp. Federicus quo-
libet anno dictas ſex collectas impera-
bat, vnde vnum ordinarium onus ef-
59 fectum erat: Deinde Regum Andega-
uenſium tempore non ità regularitèr,
ſed iuxtà neceſſitates, occaſionesq;
varias indictum monet, ex Rege Ro-
berto in *cap. Regni* incip. *Fiſcalium*
functionum, tit. de appret., & tota illa
pecunia, quæ inde colligebatur, Ærarij
regij erat; Inſupèr Vniuerſitates quo-
que eo tempore ſibi collectas impone-
bant pro oneribus ſubeundis, debitisq;
ipſarum ſoluendis, & in vtroq; caſu, ſi-
uè à Rege, vel ab Vniuerſitate indi-
cerentur, iura ſunt prodita, quibus
modus, & tempus apprętij bonorum
faciendi, quæ bona, & quorum, & quo-
modo in illo ſint deſcribẽda, ſtatutum
fuit in *c. in ſingulis, de offic. collect.*, *in c.*
cum ad obuiãdum, & in c. porrecta, quod
non eſt poſitum inter cap. Regni, ſed
in comment. Regnicolarum, & præſer-
tim à *Nigr. n. 199.* inſertũ eſt; Quæ tria
cap. fuere Regis Caroli II. addito præ-
dicto *cap. Regis Roberti*, incip. *Fiſcaliũ*
functionum, vt rectè aduertit *cit. Cacac.*
n. 6. & 7.

60 Docet autem hìc *Dom. Reg. Mo-*
les, quod ineuntibus Caroli I. Ande-
gauenſis temporibus Collectæ in
Regno exactæ fuere iuxtà Federici
mores, qui primus collectas in Regno
impoſuit, cum aliàs tempore Regis
Gulielmi non fuerit collecta, ſicut di-
citur per antiquos Regni Siciliç, *Andr.*
in §. extraordinaria nu. 62. Luc. de Penn.
in l. fin. C. de annon. & tribut. lib. 10. Ca-
pyc. in inueſt. verb. Feudorum clauſulæ,
verſ. Collecta fol. 114. & propriè verſ.
Collect. 117. & ſeq. Iac. de Ayello in tra-
ctat. de iur. adob. num. 37. D. Reg. Lanar.
conſ. 95. in princ. Goffr. de Gaet. ſup. rub. 2.
n. 250. (vbi *Piſanus num. 50.*) *& rubr.*
3. num. 6.

Nam reductio ad tempus Gulielmi
II. non fuit, niſi in anno 1285. & di-
ctus Carolus I. fuerat in anno 1265.
de Regnis Vtriusq; Siciliæ in die poſt
Epiphaniam in Vrbe Romæ in Eccle-
ſia Lateranenſi coronatus, teſte *Pan-*
dulpho Colennucc. lib. 4. compend. hiſtor.
Neap. fol. 122. eodemq; anno 1265.
ipſe Carolus I. poſt Manfredi cladem
ſub die Veneris 6. Februarij, Regni to-
tius Neap. potitus eſt, vt memorant *Io:*
Villan. in Cron. Parthen. lib. 2. c. 9. & 10.
Scipio Mazzella in deſcript. Regni Nea-
pol. fol. 439. 440. et 441. Iſernia verò *d.*
loc. dicit, quod Collecta deinde ſic de-
nominata eſt, cum antiquitùs *Adiutum*
diceretur, vt exponit *Lipar. ibid. litt. G.*
& quod in Capit. conceſſionis Regni
61 Carolo I. continetur, quod debeant
viuere ſubditi, ſicut tẽpore Regis Gu-
lielmi; nàm depoſito Federico, mor-
tuoq; Currado IV. Imp. & VII. Regni
huius

huius Rege, victoq; à dicto Carolo I.,
Federici II. filio Manfredo VIII. Re-
gni Rege, ac iam inueſtito à Summo
Pontifice Vrbano IV., dicto Carolo I.
Andegauiæ Duce,habita fuit conuen-
tio de tributis in quibuſdam caſibus
exigendis, fuitq; etiam pactum, vt vi-
ueret, proùt viuebat Rex Gulielmus
III.vt ex *cit. Iſern.* exponit *Conſil. de Georg.in repet.feud.c.57.n.9.* quo tem-
pore erant iura Dohanatum, & aliorũ
tributorum *vetera* dicta, de quibus
etiam *in cit.gloſ.in d.Conſt.quantò cæte-
ris n 60. & in Rit. Reg.Camer. rubr.31.*
mentio fit; Inter quæ etiam Secretia-
rum iura annumerabantur, quæ per
Magnificos Portulanos, Procuratores,
& Secretos exigebantur, ſecundùm
quam formam fiebant etiam rura, &
cultus terrarum, & iura gratiæ,& vlti-
mæ exituræ, imò defenſæ, & foreſta-
gia, vt ex *Capit. Regni* per *Authorem*
noſtrum hic *cit.n.41.*patet.

62 Mutatis deinde temporibus, cum
Rex Alphonſus I. ex Reginæ Ioannæ
II.adoptione, Regni iſtius fuerit poti-
tus, excluſo Rhenato,ac Ioanne Duce
eius filio, ac Iſabella eiuſdem coniu-
ge,qui in Regnũ primùm nobiliſſimos,
ac morum integritate,animiq; fortitu-
dine decoratiſſimos, Neapolitanæ Ci-
uitati, noſtriſq; Ciuibus continua le-
ge propitios introduxit Hiſpanos, re-
ductoq; ad eius debitam obedientiam
Regno iſto in anno 1442. iuxtà *Colen-
nucc.in lib.6.compend.hiſt.Regn fol.*221,
222.252. *Mazzella loc.cit fol.*462. in
63 parlamento generali in Eccleſia Diui
Laurentij fratrum Conueptualium
ſub die 28. Februarij 1442. teſte *citat.
Mazzell lib.2.fol.mihi* 328.(quidquid
dixerit *Afflict. in cap.1. § plauſtrorum
6.quæ ſint regal.* dictum Parlamentum
fuiſſe in Ciuitate Beneuenti, dum cõ-
trarium cauetur in *Cap. 1.* Regis Al-
phonſi, teſte *cit. Mazzella ibid.*) præfa-
tas veteres ſex collectas, ſiuè ordina-
rias, ac extraordinarias abrogauit, cõ-
uenitq; cum Regno pro certa quanti-
tate illi oblata, nempè carolenorum
10. pro quolibet fumante ſingulis an-
nis iuxtà numerum foculariorum ab
Vniuerſitatibus Regni exigenda, quæ
exactiones,fiſcales functiones appella-
tæ fuere; vnde inquiſitio, ſiuè numera-
tio foculariorum Regni orta eſt, vt ex
capit. fideliſſ.Ciuit. Alphonſi I.*c.1.2. &
7 fol.4.àt,*exponũt *cit.de Georg.d.loc.n.
11.*& *Montan.de regal. §. extraordina-
ria collatio n.7. circa fin.*, & conferunt
tradita per *Reg. de Ponte de poteſt. Pro-
reg.tit.de regal.impoſ.§.2.à n.9. ad ſeqq.*
& *Piſanum*, qui noſtri *Auth.* meminit,
*in add.ad Gaetam ſuper rit.R.C S. rubr.
20.de Iure ſalis n.44.* necnon ab expo-
ſita hìc ab *Auctore* noſtro à *num.45.ad
49.* ne repetamus antecedentèr dicta,
videnda ſunt, quę iàm obſeruauimus
in anteced.§.1.*à n.44.ad ſeqq.*

64 ESTò Rex Ferdinandus I. ſuper
tributorum abolitione ſcribi
per *Cepollam*,& *Barbatiam* curauerit,vt
eſt videre *in conſ.Cepoll.46. inter conſil.
Felyni*,& *Barbat. conſ.1.vol.3.* teſte *Bi-
lotta concl.feudal.35. n.7.* & ſic ceſſan-
tibus antiquis tributorum nominibus
ſumpſit origo ſcamnagij, ius foculario-
rum, & ſalis ex *Capyc. in Inueſt. in ver-
bo, feudorum clauſ. verſ.ſcamnagijs fol.
114.cit.Bilotta d.l. n. 7.* poſteàq; in an-
no 1481. impoſitiones ſuper Comeſti-
bilibus, Croco, ſetalino, bombaci, &
65 alijs mercibus, conuocato generali
Parlamento indixerit, mandaueritq;
prędictas nouas impoſitiones locari,
neque liberari eas poſſe pro minori
quantitate, qua in qualibet Terra fi-
ſcales functiones Regi in reditu erant,
vnde ille Rex per indirectum, non ſo-
lùm reditus iuxtà functiones antece-
dentes,ſed multò plus exigebat,à qui-
bus impoſitionibus nec Eccleſiaſtici,
etiamq; Prælati fuerunt exempti, ſed
ſolùm Ciuitas Neapolis fuit, proùt à
fiſcalibus functionibus erat immunis
ſecundùm *Authorem* noſtrum hìc à *nu.
54.ad 56.* Id quidem non longiori triũ
annorum tempore obſeruatum fuit, cũ
poſt tres annos fuerit inde continuata
Fiſcalium exactio,vt antecedentèr in
vſu erat,vt exponit *R.de Ponte d.tract.
de pot.Proreg.tit.4.§.2.n.13.& 14.*

66 Imò

66 Imò & Rex Ferdinandus Catholi-
cus in anno 1507.adepto Regno iſto,
imperauit exigendas eſſe,proùt anteà,
præfatas Fiſcales functiones, omneſq;
alias Collectas tolli ordinauit, vt ex
Cap. Regis Cath. docet hìc *D. Reg.* no-
67 ſter *n.59.* Vnde numerationes focula-
riorum Regni ſingulis quindecim an-
nis factæ fuere, vt ſumptus illarum
maximus euitaretur, teſte cod. *Auth.*
noſtro hìc *n.60.*Nam anteà in quolibet
triennio Regni numeratio fiebat,& po-
ſteà ſingulis quindecim annis practica-
ta ad releuamen pauperum, & ad Fiſci
etiam vtilitatem,vt vnuſquiſq; ſoluat,
quod debet,& non grauetur, de quo in
l.4.C de cenſib. & cenſ. peræquat., & ex
expreſſo *cap.7.Fideliſſimæ huius Ciuita-
tis* inter conceſſa à Rege Alphonſo I.
teſtatur *cit.Reg.de Põte tit. de regal. im-
poſit.tit.*4.§.2.*n.*17.vbi *n.*18. ex *Rebuff.*
& alijs tradit de pena, qua ſecundùm
ius commune punitur ille, qui occupat
Regia focularia tempore numeratio-
nis, vel calliditate in fraudem Regiæ
Cameræ vtitur, & videndi ſunt ad id
*Petr.Piccol.in pragm.1.de appret. nu.57.
& Capiblanc.in pragm.1.n.106. & 107.
de Baron.*& de pœna contra numerato-
res fraudantes eſt diſpoſitum in *l.peræ-
quat. C.de cenſib. & cenſ.peræquat. Reg.
de Pont.de poteſt.Pror.tit.4.§.1.num.20.*
Imò & *n.21.*ex *Rebuff.* exponit, nume-
rare idem eſſe,ac computare,& à *n.22.
vſq; ad* 27.tradit, numerationes ipſas
iàm factas diſcuti in Regia Camera,&
à lege eſſe præfinitum tempus, infrà
quod grauamina proponi, & diſcuti
debent,quo elapſo denegatur actio, &
venit à iure impoſitum ſilentium, vbi
Thor.in addit. ad cit. num. Et qualitèr
numeratio foculariorũ Regni ſolemni-
tèr clauſa, Fiſco inſtante poſſit ape-
riri, vel potiùs perpetuum ſilentium
imponi, & an in integrum reſtitutio
Fiſco competat aduersùs numerationẽ
factam, & clauſuram ipſius, ad intelle-
ctum *l.vnic.C.de ſent.aduerſ.Fiſc.lat.lib.
10.poſt cit.Reg.de Ponte*, latè examina-
tur in *alleg.59. Ferdinand. Branc. inter
diuerſ.Reg.de Marin.in 3.ſ.*

68 Ex his igitur omnibus conſtat, ius
foculariorum, ſiuè fiſcales functiones
ſucceſſiſſe in locum Collectarum, quæ
tempore Friderici exigebãtur, & alio-
rum iurium fiſcalium, ac ſubuentionũ,
quæ poſt Federici tempora exacta fue-
re ſub nomine donatiui, cum fuiſſet
exactio reducta ad præfatas ſex gene-
rales Collectas quolibet anno exigen-
das, & ſic ad ordinarium munus *Capyc.
in Inueſt feud fol.117.& 119. in verb.
Feudorum clauſula, verſ.Collectarum*,
vbi refert verba Priuilegij conceſsi
Ciuitati Tarentinæ ſupplicanti: *Che
non ſia tenuta pagare à S.M.altro paga-
mento: che vnze 25.per Colletta; Inten-
dendo per ſei Collette generali*; de qui-
bus ſex Collectis mentionem faciunt
*R.Lanar.conſ.95. Reg.Tap.de Conſtit.
Princ.in rubr.c.4.num.49.& Reg.Capyc.
Latr.deciſ.116.n 3.* vbi *Auth.*noſtrum
citat, ac teſtatur, quod tunc con-
tribuebat etiam Ciuitas Neapolis, vt
ex *Andrea* dixit *Præſ. de Franch. deciſ.
56.n.20.* & ibidem *n.4.* recenſet idem
Reg.Capyc.Latr. ipſum vidiſſe nonnul-
las ſcripturas Regij Archiui, quod
quçlibet platea eligebat vnum pro
exigendis collectis, quem appellabant
Collectorem, licet poſteà loco Collecta-
rum fuerit data Regiæ Curiæ Gabella
boni denarij, vt poſt *Capyc.* tradunt *cit.
de Franch.deciſ.56.in fin. Reg. de Ponte
conſ 155.n.4.lib.2.Capyc. Latr. ibid.n.4.*
Quæ quidem collectæ differebant à
tributo, quod erat certum, & ſingulis
annis pro certa ſumma ſoluebatur; nã
iſtæ collectæ non ſingulis annis,neque
in ſumma certa, ſed pro modo, & va-
rietate negotiorum imminentium
exoluebantur, iuxtà *Luc. de Penn. in l.
penult.n.3.C.de annon & tribut.lib.10.*
69 A quibus verò diuerſa erat *Collecta*
nominata *S. Maria*, nam illa non præ-
ſtabatur Regibus,proùt iàm dictæ, ſed
Comitibus, & Baronibus per Vaſallos
Terrarum ſuarum ſingulis annis,cuius
præſtatio erat certa, & ad certam ſum-
mam taxata, pro qua omnia bona im-
mobilia ipſius Caſtri, vbi imponeba-
tur, taxata in appretio,& æſtimo repe-
rie-

riebantur *Luc.in l.ſi diuina* 8.*num.*2. *&* 15. *C. de exact. & tribut. lib.* 10. *Alex. Palmerius in alleg.*88.*n.*4. *in* 3.*to. alleg. R.de Marin. Barbat.de diuiſ.fruct. par.* 1.*c.*8. *n.*34. *Doctiſſ.de Luca ad Praſ. de Franch.dec.*56.*n.*2.poſt *Ann.ſingul.*91. *ver.Collecta Sancta Mariæ*, vbi dicit, quod eſt de regalibus, & qualitèr Barones poſſint imponere collectã Sanctę Mariæ,exponit *Borrell.de præſt.Reg.Cathol.cap.*20.*n.*28.*&* 29.

70 Aliæ verò fuerant collectæ,quæ imponebantur per ipſas Vniuerſitates, pro earum ſubeundis oneribus,vel ſoluendis proprijs creditoribus, *Capyc. d. loc. verſ. Collectarum tertia ſpecies fol.* 119.*cit.Reg.Cacac.d.alleg.*87.*n.*6. apud *de Marin.* Quæ eſtò reſpectu Ciuium eſſent onera mixta, quia imponebantur perſonis pro rebus,ex *Afflict.in cap.* 1.*verſ.Et plauſtrorum nu.* 8. *quæ ſint regal.Capyc.d.loc.verſ.Immunitas fol.*119. *Reg. Capyc.Latro deciſ.*116, *à nu.*11, *ad* 75. Attamen quoad forenſes in Territorio poſſidentes, onera patrimonialia erant, quia perſonis imponi non poterãt, ſed rebus tantùm, vt optimè declàrat *Bald.in l.per bithiniam n.*2.*C.immunit.nemin. conced.lib.* 10. & ſic dicitur, quod materialitèr imponantur rebus,formalitèr verò perſonis,& eſt impoſitio, quæ indicitur perſonis habito reſpectu ad bona per æs, & libram, *Gallupp.in meth.f.p.*5.*cap.*5.*n.*44.*&* 45. Et ſic gabella erat anomala, & irregularis,vt exponit *Io:de Clapper.in centur. cauſ.fiſc.cauſ.*37.*qu.vn.n.*2. *Marotta de bonat.cap.*9. *n.*3. Etenim pro collectarum exactione conſtat,Carolum II.ſtatuiſſe, anno quolibet in ſingulis Ciuitatibus renouari oportere apprętium, & præſertim collectari forenſes, eſtò alibi habitantes, pro rebus in loco, in quo poſſident, vt legitur in *Caroli II. Cap. Regni, In ſingulis* 194. quod declarat *Reg.Tap.lib.*6.*Iur.Regni tit.*3.*n.* 2.*per tot.* Et indubium in Regno eſſe

71 Forenſes collectari, quidquid ſit de iure communi, affirmant *Capyc. d.loc. verſ.Forenſes, & verſ. quod autem fol.* 120.*Praſ.de Amat.conſ.*77.*n.*23. & alij apud *Marottam de Bonaten. cap.*9. *n.*1. *&* 2. Qualitèr verò id liceat de iure communi, ex conſuetudine, vel priuilegio, latè exponit *Anſald. de iuriſd. p.* 5.*tit.*3.*cap.*2.*per tot.* vbi *n.*28. Forenſes æſtimum,ſeù cataſtum habentes,qualiter compelli poſſint, declarat ex *Fab. Anna conſ.*59. *lib.*1. eaq; omnia latiùs, ac doctiſſimè examinat nobilitate, ac doctrina præclarus *Dom. D. Hieronym. Rocca Epiſc. Iſclanus in diſput. iur. cap.* 82.*per tot.* necnon *Ceſar Panimolle deciſ.fori Eccl.*13. *annot.*2.*per tot.*

72 A præfato inde tempore Regis Alphonſi I. in anno ſcilicèt 1442. ſublatis collectis, dictæ Fiſcales functiones ſuper Regni fumantibus inſtitutæ fuerunt, in locum antecedentium Collectarum ab exactis Regni huius Regibus indictarum, eaſq; cum iiſdem qualitatibus ſucceſſiſſe, certum eſt; Nam Regni Vniuerſitates in locum præfatarum collectarum ſe obligauerunt ſoluere ducatum vnum pro quolibet fumante, & poſteà aucti fuerunt alij caroleni 5. promiſſumq; ſalis tumulum cuilibet fumanti dari, *Reg.Lanar.conſ.*31. & patet ex *Capit. huius fideliſſimæ Ciuitatis in princ fol.*4.*àt. cap.* 2.*&*.6.*Bilotta concl.feud.*35.*n.*5. Idquè etiam ità eſt habitum in anno 1496. tempore Ferdinandi II.vt in parlamẽto de dicto anno c.27. fuitq; id confirmatum in parlamento anni 1505.tempore Regis Catholici,vt in *cap.*45.*fol.* 45.& ex *Afflict. in tit. quæ ſint regal.* §. *plauſtrorum*, *Reg. de Ponte in tit. de regal.impoſ.in princ ſub n.*35.*&* §.1.*num.* 15.*&* §.2.*n.*10. *Fabio de Anna conſ.*60. *Reg.Rouit.in pragm.*1 *de iurib.& exact. fiſcal.n.*65.teſtatur *cit. Reg.Capyc.Latr. d.deciſ.*116.*n.*5.*&* 6. quod legi aduertit *in pragm.* 1. *de ſale vendend.* recenſens quoque dictam ſalis prętationem in Parlamento generali de anno 1607, fuiſſe Regiæ Curię remiſſam,ſtatutũq; pretium ſalis in carolenis octo pro quolibet modio ex *Reg. Tap. in lib.* 6. *iur.Regn.tit. de ſolut.fiſcal. in comment. ad cap.*2.*fol.*43.*& in anno* 1635.ob imminentia bella fuiſſe dictum pretium

au-

auctum ad carolenos decem pro quo-
libet modio,& in anno 1637.ad carol.
12.idem Capyc.Latr.d.dec.116.nu.7. &
ad noſtra tempora pro noua cudenda
moneta fuit in tribus alijs carolenis
auctum, Cæſar Nicol. Piſan. ad Goffred.
de Gaeta ſuper ritib. R.Cam. rubr. 20. de
Iure ſalis n.48. & poſteà in alijs granis
7. cũ dimidio, ſed vide annotata à no-
bis infrà ad §. 20. de Iure ſalis; Et ſic
ius etiam præfatum fiſcale foculario-
73 rum, onus mixtum dicendum eſſe,
proùt ipſæ collectæ erant,teſtantur Af-
flict.in c.1.verſ.Plauſtrorum num.8. quæ
ſint regal., Capyc. d.loc. verſ. immunitas
fol.119. D.Reg.Lanar.citat. conſ.95. D.
Reg.de Curte in 1.p.diuerſ.iur.fol.25.nu.
22.D.Reg.de Ponte d.tit.4.§.2.n.10.11.
& 12. & nos infrà in annot. ad Dom.
Reg.noſtrum in quæſt.4. §.2.
74 Aduertendum tamen hìc eſt, quod
eſtò cum ipſo Rege Alphonſo I.fuiſſet
conuentum,omnes collectas abrogan-
das eſſe, ſoluturumq; ius foculariorũ
Regio Ærario, ad rationem duc. vnius
pro quolibet fumante, nihilominùs
conuentio illa fuit reſpectu illarum
ſex collectarum,quæ irregularitèr exi-
gebantur per Curiam, teſte cit. Maz-
zell.lib.2 d.loc.fol.328. & non reſpectu
ſolutionis decem carolenorum pro fo-
culari, pro cuius exactione continua-
bat appretium, iuxtà Cap.Regis Caroli
II. quod ità iuſſit Ferdinandus I. de
anno 1467. in pragm.vnic.de appret., in
qua renouãdo Caroli II.placitum,cla-
rè mandat, debere forenſes collectari,
& exteros pro poſſeſſionibus ibi de-
tentis, ex illis verbis, ſiuè alibi habeant
incolatum; & rursùs, bona prædicta te-
nentis,licet alibi incolatum habeat, tra-
dendo inde rationem,quæ illa videtur
eſſe, quæ expetenda hic eſt,ne alter al-
terius onus ferat, ex qua ratione deſu-
mendum eſſe, Alexander Palmer.in al-
leg.88. inter diuerſ. Reg. de Marin.to.3.
n.9.tradit,quod ab apprecio,& æſtimo
deducenda ſint à poſſeſſoribus bono-
rum onera ipſarum rerum, quia aliàs
duplici onere grauarentur, vt etiam
fundant Nouar.in collect.2.ad d.pragm.
1. nu.22. & Rouit. ibid. num.11. & 12.
Verùm, quia iſta deductio non debet
cedere in damnum locorum,in quibus
ſita ſunt bona,maximè cum functiones
fiſcales exigantur ab Vniuerſitatibus
pro numero foculariorum, & nõ à poſ-
ſeſſoribus bonorũ; Vniuerſitates enim
pro ſoluendis ſupradictis functioni-
bus imponunt collectas bonorum poſ-
ſeſſoribus, præuio appretio, allibran-
do eorum bona in territorio ſita per
æs, & libram, & vnusquisq; ſoluit pro
75 rata bonorum, vt poſt cit. Dom.Reg.
Moles, & Reg.de Pont. exponit Reg.
Capyc.Latr.d.deciſ.116.à num.9. ad ſeq.
Ideò onus cenſuum, vel annuorum in-
troituum deductum à poſſeſſoribus, &
venditoribus bonorum imputari cre-
ditoribus, & emptoribus,tàm ciuibus,
quàm exteris,& ſic Vniuerſitates non
eſſe in damno,dùm à poſſeſſoribus ha-
bent collectam pro rata fructuum, de-
ducto onere, quod aggregatur credi-
toribus, & ab eis exigitur,& in effectu,
quod exigebatur ab vno pro certa
quantitate,pro eadem ſumma exigitur
à duobus,& ità alterius non fert onus;
ſed quisq; ſuum, & Vniuerſitates in-
tegrè exigunt abſq;diminutione,quod
examinat cit.Alexand. Palmer. in d.loc.
76 videndus, qui circà articulum dedu-
ctionis bonatenentiæ pro creditoribus
ſcripſit, necnon etiam Ferdinandus
Rouitus,vt ex allegation. apud R.Rouit.
patrẽ in Prag.5.de cenſib.Pro Vniuerſi-
tatibus verò Regni ſcripſerũt Nic.An-
toni Marotta, vt ex ſuo tract. de Colle-
cta, ſeù bonatenentia, & Reg. Io:Camill.
Cacacius, vt in ſua allegat. 87. apud
Reg.de Marin. 3. tom. ad quarum be-
neficium deciſum fuit, teſte Gizzio
poſt alios in obſ. ad R.Capyc.Latro deciſ.
116.n.4.Verùm ſicut anteà pro annuis
introitibus ad rationem ſeptem pro
centenario ius bonatenentiæ erat ca-
rolenorum viginti, ità ab anno 1650.
quo omnia capitalia inſtrumentaria
Vniuerſitatum ad reditũ 5.pro cente-
nario fuerunt redacta, vt in Pragm.18.
de admin.Vniu. hodiè eſt carolenorum
quatuordecim, & aſſium octo cum di-
mi-

midio, qui à ſumma, ſeù reditu ducat. quinque deducuntur ad beneficium Vniuerſitatis, & ſicut priùs, quando exigebantur duc. ſeptem pro centenario, remanebant dumtaxat duc. quinque pro creditore, *cit. Gizz. ibid.* hodiè remanent caroleni triginta quinque, & aſſis cũ dimidio, reliquis retentis ab Vniuerſitate pro d. iure bonatenentiæ; & quid extero emẽte, *cit. Gizz. n. 2. et 9.*

77 Sed an Neapolitani ſint immunes à Bonatenentia, inſpicienda eſſe benè eorum priuilegia, & Capitula, dum ex eorum lectura hæc immunitas nõ probatur, optimè monet *Reg. Cacacius in d. alleg. 87. num. 43. apud Reg. de Marin.* Etenim in *Cap. 18. inter gratias, & Cap. Ciuit. Neap. de anno 1503. Magni Capitanei fol. 34. àt.* ibi: *Item ſupplica, ſi degni V. S. Illuſtriſſ. Signoria fare franchi, immuni, & eſenti detti ſupplicanti per loro beni ſtabili ſiti in qualſiuoglia Città, Terre, e luoghi del preſente Regno tanto demaniale, come de Baroni de ogni pagamento de fiſcale funzione, ſeù Collette, etiam ſe detti beni de eſſi ſupplicanti foſſero accataſti, e tale immunità ſi intenda fatta pro ſtatu Reipublicæ, & ſtabilimento Regni: Placet Illuſtriſſimo Domino Locumtenenti Generali iuxtà ſolitum, & conſuetum.*

Cum dicatur *iuxtà ſolitum, & conſuetum*, nihil de nouo conceditur, ſed confirmatur antecedens ſtatus: Cumq; antecedenter Neapolitani ſoluebant pro bonis accataſtatis, concludendum eſt, nil eos quæſiuiſſe vigore huius *Capituli*; neque alterius *Cap. Regis Catholici anni 1505. fol. 31.* dum ibi dicitur: *Placet, prout in præcedenti Capitulo*, & in præcedenti *Cap.* dictum fuit: *Placet Regiæ Maieſtati, ſicut meliùs fuit conſuetum tempore Regum Aragoniæ.*

Et in alio *Capitulo anni 1541. Inuictiſſ. Imper. Caroli V. fol. 143.* reſcriptũ fuit: *Placet quoad oriundos Neapolitanos, vt ſupplicatur, reductis dictis prouiſionibus quatenùs opus ſit ad ius, & iuſtitiam;* Expoſitum nãq; fuit, R. Cam. ſolitam fuiſſe prouiſiones expedire contrà Neapolitanos pro ſolutione bonatenentiæ; Imò *Reg. Rouit. ſuper Pragm. 4. de immun. Neap.* teſtatur, ſe vidiſſe proceſſum fabricatum in Regia Camera Summariæ ad inſtantiam nõnullarum Vniuerſitatum contra nonnullos particulares Neapolitanos ſuper huiuſmodi contributione, & in eo eſſe quamplurimas prouiſiones recentes, & antiquas contrà Neap. vt contribuant, tanquàm bonatenentes, verùm in eodem proceſſu ſubintraſſe Ciuitatem Neap., quæ porrecto memoriali in Coll. Cõſ. obtinuit Regiam decretationem, quod *R. Camera de iuſtitia prouideat, & interim non moleſtetur*: Quam quidem decretationem obtinuiſſe, & nunc etiam obtinere ait quoad annuos introitus, & reditus cenſuales, ſed reſpectu immobilium ſemper ſoluiſse fiſcalia, tãquàm bonatenentes, & ſic poſteà deciſum per R. Cam. vt in *Arreſt. 653.* ac teſtãtur *Thor. in comp. decip. 3. ver. Collecta fol. 167. Marotta de bonatenentia c. 16. n. 1. Gizzius ad R. Capyc. Latro dec. 116. n. 11. 12. & 13.*

Et ità propter obſeruantiam verè ſe habet, non verò ideò Neapolitanos remãſiſſe exemptos quoad annuos introitus à bonatenentia, quia illi fuerũt iudicati tanquàm bona intrà diſtrictũ Neapolis, ex quo iura, & actiones ità iudicantur, vt communiter receptum legitur apud *Conſil. Prouenzal. ad Conſuet. Neap. obſ. 19. per tot.* vt in quadam facti contingentia aſtruebat doctiſſimus cauſarum patronus *Dom. Petrus Fuſcus*; Cui nos contrarium reſpondimus, dum hic intellectus non eſt generalitèr admittendus, vt *ibid.* ex *Prou.* traditur; imò etiã ſi in Ciuitate Neap. fuiſſet celebratus contractus, & promiſſa ſolutio, adhùc de illis annuis introitibus deberetur Collecta bonatenentiæ, vt fundat *Reg. Camill. Cacacius in d. alleg. 87. nu. 40. & 41.* apud *Reg. de Marin. 3. tom.* vbi ità poſt alios deciſum fuiſſe refert per S.C. quod introitus venditi ſuper gabella Molæ, licet contractus celebratus eſſet Neap. & ibi promiſſa ſolutio, nõ eſsẽt bona intrà diſtrictum Ciuitatis Neap., ſed extrà,

vnde concludit, quod cum annui introitus venditi ab Vniuerſitate ſint ſuper eius gabellis, vel ſtabilibus, quæ ſunt intrà diſtrictum ipſius Vniuerſitatis, hoc attenditur, licet alibi ſit celebratus contractus, vel promiſſa ſolutio, & in hanc ſententiam inclinare *Ferdinandum Rouitum*, qui pro aduerſa parte ſcripſit in *alleg.* ſua inſerta ab eius genitore *in Prag.5. de cenſ.a n.77.*

78 Annotandum itidem eſt, quod de omnibus præfatis oneribus, functionibus, ſeù ſolutionibus loquuntur poſt *Auth.* noſtrum hic *Montan.de regal.in § extraordinaria collatio*, *R. Tapia lib. 6. Iur. Regni Neapol. tit.3. de ſolut. functionum fiſcal. R. Rouit.in cōment.ad Prag. 1.de iur. & exact. funct. fiſc.*, ibiq; *Io: Laganar.in add.lit.A.* memorat omnia prædicta onera multis ab hinc annis receſſiſſe ab Aula, & in earum vice exactas fuiſſe quaſdam alias impoſitiones, quæ ex gratia, & benignitate Inuictiſſ. noſtri Regis *Philippi IV.* immortalis memoriæ, procurante Sereniſſ. Principe *D. Ioanne Auſtriaco* eius filio, & in hoc Regno Plenipotentiario, redactæ fuere ad carolenos quadraginta duos pro quolibet foculari, cæteris omnibus ſublatis; Etenim pro ſubueniendis Regij Ærarij neceſſitatibus ob tot bellorum caſus exhauſti, à Neapolis Vrbe, & Regno ob maximū ergà Regem amorem, ac fidelitatem, ſucceſſiuis temporibus variæ fuerunt indictæ gabellæ, vnde Ciuitas ęre alieno onerata nouam ſuper fructibus impoſitionem Populo Neap. exoſiſſimam fecit in anno 1647. ſed infima plebs impiè furens ſeditionē mouit, cōburēdo loca, vbi gabellæ exigebantur, ac etiam domos Arrendatorum; quapropter Excell. Dux de Arcos, tunc Regni Prorex, ad illius petitionem nedum dictam gabellam ſuper fructibus tolli, ſed etiam omnes alias tàm veteres, quàm nouas extingui prudenter iuſſit: Tandèm cum aduentu Excellentiſſ. Proregis Comitis de Oñate, & Villamediana, ac præfati Seren. D. Ioannis ab Auſtria, ſequuta fuit optata quies in die 6. Apr. 1648. fueruntq; vt ſuprà, reductæ functiones fiſcales ad quadraginta duos carolenos, & ſublatæ omnes impoſitiones ſuper rebus comeſtibilibus, excepto ſale, cuius pretium tunc fuit taxatum ad rationem carol. decem pro quolibet modio, exceptis etiā iuribus prohibendi, & alijs, vt in *Gratijs per d. Sereniſſ. Principem conceſſis ſub die 11. Apr. 1648.* continetur; Sed quia Ciues annuis introitibus ſuper ijs gabellis ſpoliati remanebant, & Rex, ac Regnum

79 carebant reditibus Arcæ militaris, ideò fideliſſimus Populus denuò preces dedit pro impoſitione medietatis eius, quod anteà ex omnibus gabellis exigebatur, excepta tamen impoſitione ſuper fructibus, vt legitur in *Prag. 21. de Vectigal. & gabell.* Imò cum prefata medietas nec ſatis eſſet pro ſupplendo Regio Ærario, & creditoribus, fuit determinatum, annuos creditorū introitus ſuper gabellis eſſe reducendos per æs, & libram pro rata pretij verè ſoluti, vt in *Pragm. 20.21. & 22. de Vectigal. & gabell.* in quo puncto *deciſ.* 188. edidit *Reg. Capycius Latro 2. tom.* fuitq; facta diuiſio, ſiuè contributio ab Arrendamentis gabellarum pro ſolutione annuorum duc. trecentum mille Regiæ Curiæ, eo modo, prout habetur in *Pragm.23. cit. tit. de Vectig.* & in noſtra *Notitia Ærarij Vniuerſ. cap. 5 §.1.n.12.*

80 Obſeruat autem *Bilotta concluſ. feud.35. num.* 10. quod functiones fiſcales ſoluuntur in Natiuitate D. N. I. Chriſti, in Reſurrectione, & in menſe Decembris, ſed *R. Tapia d.lib.6. fol.* 4. teſtatur, illas ſolui in fine Aprilis, Auguſti, & Decembris.

81 DVm igitur *Auctor* noſter proſequitur hic fiſcaliū functionū exactionem ipſam in duodecim Prouincias fuiſſe diſtributam, totidemq; in ipſis Perceptores, ſeù Commiſſarios vocatos fuiſſe pro commodiori tributorum exactione deſtinatos; Annotandum eſt, Regnum hoc olim vnam Prouinciam fuiſſe, *Andr. in Conſt. Conſuetudinem*,

*nem, Afflict.dec.*109. *Luc. de Penn. in l. fin.C.de diſcuſſ.lib.*10. qui putat, quod
antiquitùs priùsquam eſſet Regnum,
totum ab vno Præſide vltrà centeſimũ
lapidem ab Vrbe gubernabatur, nam
intrà centeſimum lapidem erat cogni-
tio Præfecti Vrbis *l.*1. *ff. de Pr.Vrb.* Et
82 licet fuerit diuiſum in duodecim Pro-
uincias, vna tamen dicitur, *Reg.de
Ponte de pot.Pror.tit.*1.§.3. *num.*16. Ex
quo illa diuiſio proceſſit pro commo-
diori tributorum exactione, vt poſt
*Pontan.lib.*5.*de bell. Neap.fol.*381. tra-
dit *Reg.* noſter hìc *nu.*62.*&* 63. Sicuti
vnicus eſt Fundacus in Regno, nàm
diuiſio ipſorum non arguit, quod ſint
plures, cum ſit facta gratia commodio-
ris exactionis per Regem deſtinatæ, vt
docet idem *Auth.* noſter infrà §. 6.
*membr.*2.*qu.vnic.nu.*15. *&* §.14. *quæſt.*
5.*num.*4.

. Ex quibus etiam, vti Aduocatus
Caſalium Plagenarum Terræ Laurini
Prouinciæ Principatus Citrà, rectè ar-
guebam, quod licet dicta Caſalia fue-
rint diuiſa quoad ſolutionem functio-
num fiſcalium tantùm citrà præiudi-
cium Regiæ Curiæ in anno 1571. ex
decreto Reg.Cam.Summariæ; Id fuit
gratia commodioris exactionis, & tu-
tioris conſernationis peculij vniuerſa-
lis; Cæterùm quoad omne aliud dicta
Caſalia remanſerunt vnita, & debent
frui iuriſdictione, lucris, & honoribus,
& onere ſubire d.Terræ, vt clariſsimè
etiã de iure, & ex priuilegijs fundaui.

83 Imò altiùs repetendo ſciendum
eſt, Prouinciæ nomen exortum, quod
quaſi procul victæ ipſæ Prouinciæ
dicebantur; in duas namquè mitte-
bantur Proconſules ius dicturi; Ip-
ſumq; etiam Prouinciæ nomen tri-
bus modis Pop. Romanum accepiſſe,
conſtat; Vno, pro regione, quam aut
armis deuictam, aut quocumq; modo
in poteſtatem adductam, ipſe magi-
ſtratui ſuo adminiſtrandam ſubiecit, ad
quod conferunt latè tradita per *Carol.
Sigon.de antiqu.Iur.Ciu. Rom. lib.* 2. *&*
3.*tit.de antiqu. Iur.Prouinc. à cap.* 1. *ad
ſeqq.* Altero, pro quacumque regione,
in qua publico nomine Romanus Im-
perator bellum adminiſtrarit: Tertiò,
pro quacumque publici muneris pro-
curatione, quod latè exponitur in *Le-
xic.Iurid.ex Brixon.,Othoman., Cuiac.,*
& alijs deſumpto, verb. *Prouinciæ.* Vi-
dendi etiam *Hieronym. de Monte in
tract.de Finib. regund. Ciuit. cap.*4. *per
tot. Dom.Cõſil.Petra in prooem.rit.M.C.
à n.*20.*ad ſeqq. Paſqualin. in prag.tit.de
Exteris Regni à n.*11. Et Prouinciarum
84 diſtinctio ſecundùm *Paul.de Caſtro in
l.ex hoc iure n.*11. *D. de iuſt. & iur.* eſt
duplex: Quædam eſt, quæ fit per idio-
mata penitùs diuerſa, vt Francia, An-
glia, Alemania, & Italia, & iſta diſtin-
ctio de iure gentium fuit introducta, vt
ibi in *Gloſ.* vbi etiam ſubdit Italiam
eſſe Prouinciarum dominam. Alia eſt
Prouinciarum diſtinctio, quæ fit per
Præſidatus, & iſta de iure Ciuili ema-
nauit, idem *de Monte d.tract. c.*4. *n.*6.
& ſeqq. vbi *n.*11. tradit, quod Prouin-
cia mutatur, & diuiditur Principis au-
thoritate.

85 Nos verò Prouincias hìc intelligi-
mus partes, ſiuè regiones illas duode-
cim, in quibus Regnum Neapolitanũ,
hoc eſt Siciliæ Citrà Pharum, diuiſum
fuit; Etenim ſicut ipſum Regnum
Neapolis, in quo tertia Italiæ pars
continetur, meritòq; ob aeris, ſitusq;
illius amęnitatem, ac fertilitatem vo-
catum ab Imperatore *Federico* in *Con-
ſtit. Regni, Occupatis nobis, electum
quoddam Viridarium inter agros,* & cõ-
muni ſermone *Regnum Regnorum* ap-
pellatum legimus; vndè quando di-
citur *Regnum*, rectè ſubintelligitur
hoc noſtrum, vti vnicum, maiorisq;
qualitatis, quia Regnum eſt Italiæ, &
in ſe continet Prouincias, quæ alias
fuerunt Regna, ſicuti Apulia, Luca-
nia, ideòq; dicta gręco idiomate *Baſi-
licata*, & alia, vt tradit *Nicol.Top. de
orig.Trib.Neap.lib.*1.*prælud.*4.

Ità quoque ipſum Regnum ex eo-
dem in duodecim Prouincias diuiſum
fuiſſe, conſtat, nempè ab *Imperato-
re Federico II.*, *Rege Carolo I.*, *Re-
ge Alphonſo I.*, atquè à *Rege Ferdi-*

Dd 2 *nando*

nando Catholico, quod etiam approbauit *Marc. Ant. Surgens de Neap. Illuſtr. c.29.n.2.fol.232.* vbi dictas Prouin-
86 cias declarat, easq; Præfecturis Romanorum aſſimilauit, quia in illis ſingulis mittuntur ſinguli Præfecti, ſiuè, Præſides, qui vulgò Prouinciarum *Vicereges* appellantur, idem *Surgens ibidem lib.1.c.24. num.6.* qui ſunt ſubditi
87 Regni Proregi, à quo vt plurimùm eliguntur, illiq; iurant, ſecundùm *l. ſancimus, C. ad l. iul. repetund.* & ſic eorum errores à Regni Prorege corriguntur, vt exponit *Io: Dominic. Taſſon. de antefat. verſ.2. obſ.1. num.15. verſ. in iſtis*; à principali veluti totius Regni Præfecto, Auguſtiſſimi noſtri Regis Locumtenente, à cuius numine Prouinciales alij Præfecti omninò dependent; Sicut & ipſæ Prouinciæ à Metropoli Neapolis veluti à capite nerui conſiderantur, tanquàm vnicum Regni corpus;
88 Et à pari Regna plura, quæ Inuictiſſimus Rex noſter dominatur, reputantur vna Prouincia reſpectu ipſius Monarchiæ, *Luc. de Penn. in l. fin. C. de diſcuſſ. lib.10. Afflict. dec.109. nu.1. & in Conſt. Regni Conſuetudinem in rubr. de praeſcript. 3. col. in princ. verſ. ſecundò.*
89 De quibus Prouincijs memor ità eſt *Caſſiodorus lib. 8. epiſt. 33.* ibi loquẽdo de Lucania proſequitur: *Quidquid enim præcipuum, aut induſtrioſa mittit Campania, aut opulenti Brutij, aut Calabri peculioſi, aut Apuli idonei, vel ipſa poteſt habere Prouincia, &c.* & inſuper: *videas enim illic collucere pulcherrimis ſtationibus latiſſimos campos, & de amœnis frondibus intextas ſubitò momentaneas domos populorum cantantium, lætantiumq; diſcurſum: vbi licet non conſpicias opera mœnium, videas tamen opinatiſſimæ Ciuitatis ornatum: Præſto ſunt pueri, ac puellæ, diuerſis ſexu, atq; ætate conſpicui, &c. quid veſtes referam innumera varietate diſcretas? quid diuerſi generis animalia nitere pinguiſſima, &c. habet & Lucania Iordanum ſuum. &c.*
90 Et licet *Marin. Frecc. in lib.1. de ſubfeud. in tit. de Prouinc. & Ciuit. Regni n.16.* ſcripſerit, ab Alphonſo I. fuiſſe Regnum in ſex Prouincias diuiſum, illi tamen non adhæret *Taſſon. d. verſ.2. obſ.1. n.14.* Et rursùs dicit, quod diuiſio Prouinciarũ legitur etiã apud *Geneſ.10. circa princ.* & quod Prouincia ſignificatur, procùl ab Italia victa, & primam omnium ſic vocatam à Romanis Siciliam fuiſſe, tanquàm primò victam, & à Romanis multùm dilectam, ob quod à Prætoribus regi, atq; à Cõſulibus adminiſtrari voluere, ex *Fazell. in 2. dec. lib.4. in princ.* & ante San-
91 ctiſſimi Saluatoris noſtri aduentum vocabantur *regiones*, vt in *c.2. 99. diſt.* & à *Cic.* dictæ ſunt *Diœceſes*, imò ex *Bart. in l. nationem 99. D. de V. Sign.* illã dici Prouinciam, exponitur, quæ ab Italia eſt ſeparata, & ad primos vicinos pertinet ex *l. inſulæ, D. de iudic. Auendan. de exequ. mand. lib.1. c.4. nu.4.* eſtò Prouincia dici poſſet omnis diſtrictus ex *Bald. in §. ità ſi quis n.2. quibus mod. feud. amitt.* ipſaq; Prouincia definiatur regio, quæ ius Prouinciale conſecuta ſit, vt latè in *Lexic. iurid. per Io: Caluin. compilato, in verb. Prouincia*, ſecundùm quam Prouinciæ ſignificationem intelligitur *text. in l.1. C. de can. non. largit. lib.10.* cũ alijs ibi traditis in *comment.* per doctiſſimũ *D. Franc. Amaya*, vbi *nu.6.* annotauit, quod ſi Theſaurarius Prouinciæ, cui facienda erat
92 ſolutio, abſens ſit, aut mortuus, proximioris Prouinciæ Theſaurario facienda erit, quemadmodùm ſi in loco aliquo, aut Ciuitate non reperiantur idonei homines, qui aliquod publicum munus exerceant, ex proximis locis idonei euocandi erunt ex *l. cum nauarcorum, C. de nauic. lib.10.* quod etiam in Tutore dicendum, & in erogatione eleemoſynæ, ſi non adſint in loco pauperes, fundat idem *Amaya ibid. à nu.7. ad 9.* vbi *n.10.* concludit, illam dici, ac cenſeri proximam Prouinciam, quæ ex Conſuetudine loci, & regionis pro tali approbata eſt, dum Conſuetudo talem proximitatem approbare ſolet, ex *Bart. in l. ſi tertius in princ. n.2. D. de aqu. pluu.* & alijs; Et qualitèr ſit Theſau-

ſaurarius Prouinciæ puniendus, ſi contra Adminiſtratoris Prouincialis authoritatem, pecuniam expendat, vidēdos eſſe relatos à *Giurb.conſ.72.num.9. cit.Amaya* monet. Et Prouincia regu-
93 lari debet ſecundùm leges, & Cōſuetudines Regni, cui acceſſoriè vnitur, ſecùs ſi principaliter, *Clapper. cauſ. fiſc. 1.qu.vnic.à n.14.*

94 PRima igitur Prouincia ex duodecim Regni huius eſt Terra laboris, quæ *Campania felix* dicitur, ſub cuius appellatione non comprehenditur Neapolitana Ciuitas, *Affliſt. in Conſt. Regni, Communitèr col.1.in 1.not.* quemadmodùm ſub nomine dignitatis non venit Epiſcopus, quia dignitatis culmen eſt, *Afflict. dec.265.col.2. cit.Taſſon.d.loc.n.15.* vbi eandem Prouinciam Terræ laboris habere Terras, ac Ciuitates habitatas 183. comprehenſis Neapolis Ciuitate, Iſcla, ac Prochida Inſulis; De cuius comprehenſorio, ac de illius antiquis habitatoribus, longitudine, ac latitudine, Ciuitatibus, Terris, Caſtris, territorij natura, fertilitate, aeriſq; amęnitate, animalium ſpeciebus, mineralibus, ac balneis, laudibuſq; innumeris, hominumquè in literis, atq; armis illuſtrium numero, cæteriſq; ad eiuſdem felicitatem, ornatum, ac decus ſpectantibus latè adeundi ſunt *Henricus Bacchus*, alijq; *in deſcript. Regni*, & *cit. Mazzell. in d. deſcript. Regni à fol. 5. ad 34. & à fol. 35. ad 47.* vbi antiquæ Campaniæ tabulam proponit, necnon focalariorum numerum in qualibet eiuſdem Prouinciæ Ciuitate, Terra, Caſali, aut Caſtro, diſtinctim, prout ex tunc in anno 1601. numeratio extabat, exponit.

95 Nuper verò ſciendum eſt, ſecūdùm numerationē de anno 1669. in ea eſſe numerata focularia 56990. vt *in libro Nouæ Situationis de dicto anno fol. 24.* vbi deſcribuntur focularia aliarum Prouinciarum, iuxtà eandem numerationem, necnon annui introitus, qui ex fiſcalibus exiguntur, tàm Regiæ Curiæ aſſignati, quàm Conſignatarijs, cuiſ libro nos circà prædicta pro plena notitia remittimus; ſemper tamen cum noſtro *Auctore* hic aduertendo, quod Neap. Ciuitas Regalis, Regniq; Metropolis, ex priuilegio non numeratur, ſicuti neque eiuſdem Caſalia, quæ circumcirca illam per 12. milliaria ſita ſunt, pro fiſcalibus nihil ſoluunt, teſte etiam *eod. Mazzell. d.loc.fol.39. 1.col.*

96 Cumque de ſingulis alijs Prouincijs, ab *eod. Scipion. Mazzell. in d. eius lib.* latiùs (prout de ipſa Terra Laboris) ſitus, comprehenſorium, & alia, vt ſuprà vnà cum focularioruм numero, impoſitionibuſq; ſoluendis ex dicto anno 1601. declarentur; Et qualitèr ad præſens ſit focularioruм in qualibet Prouincia numerus, impoſitionumq; ab illis exigendarum quantitas, tàm pro aſſignatis Regiæ Curiæ, quàm eiuſdem Conſignatarijs, vnà cū alijs oneribus adohæ in qualibet Terra, ſiuè feudo à Baronibus Regiæ Curiæ, aut eius conſignatarijs debitis, aſſignatiſq;, dùm in eodem *libro Nouæ Situationis* diſtinctè, & poſteà vnitim deſcribūtur *f. mihi 106.* proindè ad *cit. Mazzell.* & ad *d. librum Nou. Situat. Regni*, miſſos facimus Lectores.

97 TAndem *Author* noſter poſtquàm Prouinciarum omnium Regni huius Ciuitates, Terras, Caſalia, fumantium numerum, aliaq; notatu digna expoſuerat, adeſſe eodem in Regno Villas aliquas, quę ab Exteris Regni, videlicèt Sclauonibus habitantur, idq; introductum tempore Regis Alphonſi, & Ferdinandi I. tradit, ex quo tunc Albania, & Dalmatia à Turcis inuaſæ fuerit, vnde ibi habitantes ad Regdum hoc appulere, ac nouam Coloniam inſtituerunt, qui, dùm nunquàm perpetuò in vno, eodemq; loco degunt, vagabūdi dicūtur foculares, & extraordinarij, nec inde in ordinaria numeratione deſcripti ſunt, ſed quolibet anno numerantur, eorumq; numerationem non fieri per comprobationes, illoſq; ſoluere carolenos vndecim pro quolibet fumante, quia omnes alias fun-

functiones non ſoluunt, antiqua ex cõſuetudine à primis introducta temporibus, niſi pro medietate, nec debetur illis ſal, *Scip. Mazzell. in deſcript. Regn. Neap. lib. 2. fol. mihi* 329. quod etiam memorant *Reg. Salernitan. deciſ.* 40. *per tot.* vbi *Thor. in addit.* & *Nouar. in pragm* 1. *de appret. nu.* 23. *collect.* 2. *Reg. Camill. de Curte in diuerſ. feud fol.* 25. *nu.* 33. vbi ſcribit iſtas functiones fiſcales

98 à Sclauonibus exigere Perceptores Prouinciarum, quibus pro illis exigẽdis ſoluitur ad rationem vnius cum dimidio pro quolibet centenario.

99 Eaſdemq; Sclauonum, & Albanẽſium villas præſumi feuda quaternata, ſi ſunt in ſufficienti numero Vaſallorum, fundat *Thor. d. loc. n.* 2. vbi *n.* 3. tradit de praxi concedendi Baronibus habentibus feuda inhabitata, vt præuia Proregis licentia præfatis exteris feuda prædicta habitantibus replere poſſint.

100 Quæ autem numeratio focularium Sclauonum quolibet anno faciẽda eſt à Perceptoribus Prouinciarum, qui exinde numerationem præſentare debent in Reg. Cam. aliàs tenẽtur iuxtà numerationem anni præcedentis, vt in *Arreſt.* 22. *Reg. Cam.* apud *Reg. de Marin.* 2. *tom. ad R. Reuert.*

101 Quia verò prædicti Sclauones, ſiuè Græci, ac Illyrici non firmitèr degunt in loco aliquo, fuit controuerſum, an in ſolutione adohæ per vaſallos, & habitatores facienda in ſubſidium eius, quod Baro ſoluit, ſit attendendum tempus impoſitionis, puta, quando illi habitabant in eius Terra, vel ſolutionis, quò diſceſſiſſent, & ſic an attendatur tempus taxationis, vel ſolutionis adohæ? Qui articulus licet fuerit in Regia Camera deciſus in cauſa Ill. D. Ferdinandi de Aragonia pro Terra Montis leonis, & in fauorem Nicolai Mariæ Caraccioli pro Terra Mottæ Gioioſæ, vt ſi tempore, quo imponitur adoha, dictæ gentes habitarent, tunc iudicarentur, vti vaſalli, & inde adoha ſoluenda eſſet, non obſtante, quod poſteà in aliam Terram migrauerint, nam tunc vti de Terra habitata ſoluitur adoha, ſi verò tẽpore numerationis nõ habitarent, tunc adoha non exigitur pro prædictis non habitantibus, eſtò inde redijſſent, quia tempus impoſitionis attenditur, vt poſt *Iſern.*, *Loffr.*, & alios refert, & fundat *Andr. Capan. de iur. adoh. q.* 10. *n.* 5. & 6. attamen *n.* 7. tradit ex Regiæ Cameræ ſtylo, qui pro lege habetur, prædictos indifferentèr ſoluere in loco, vbi habitant, dictos annuos carol. 11. pro foculari, poſt *Frecc.*, *Ayell.*, & alios, licet in anno 1527. ſoluiſſent medietatem onerum extraordinariorum tantùm, ſecundùm ordinem Regiæ Cameræ ab eod. *Capan. ibid.* relatum; & deciſum in puncto refert *Laratha in theatr. feud. p.* 12. *dilucid.* 32.

102 Fuit ſimilitèr dubitatum, nùm vaſalli Albanenſes contribuere teneãtur pro adiutorio Baronibus debito vigore *Conſt.* Regni, *Quamplurimum*, & *Cap.* Regni, *Comites, & Barones, pag.* 329. Et fuiſſe deciſum, quod ſi per viginti annos habitaſſent, teneantur, poſt *Frecc. lib.* 2. *de ſubfeud. quæſt.* 11. *fol.* 299. & *in fol.* 272. *nu.* 26. *in med.* tradit *Taſſon. de antefato verſ.* 3. *obſ.* 4. *nu.* 98. *circà medium.*

103 Horum verò Albanenſium, ſiuè Sclauonum numerum aſcendiſſe ad 3944. refert *cit. Taſſon. fol.* 32. *n.* 15. *circà fin.* ſiuè ad 4451. & ſoluiſſe annuos ducatos 4896. & aſſes decem teſtatur *cit. Mazzella ibid.*

A N-

ANNOTATIONES

Ad quæſtiones, quæ in materia functionum fiſcalium deciduntur in Camera.

Et primò circà immunitates conceſſas.

AD §. 2.
ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

VNiuerſitates multæ ſunt in Regno Neapolitano immunes à functionibus fiſcalibus num. 1.

Immunitatum priuilegia ſunt odioſa, ſi alios onerant n. 2.

*Immunis nemo eſt à tributis, niſi ſpecialiter exemptus repeviatur n.*3.

*Immunes ſunt Eccleſiaſtici,& quid de Clericis Coniugatis, Equitibus Hieroſolymitanis, S. Lazari, Theutonicis, S Iacobi,&c. Nobilibus, Legatis, Doctoribus, Scholaribus, Officialibus, nauicularijs, mercatoribus, feminis, ſexagenarijs, cæcis,&c. à n.*4. *ad* 13.

*Immunitas, & munus quid ſint, & vnde deriuentur n.*14.

*Immunitas à Principe ſolùm concedi poteſt n.*15.*& quibus ex cauſis n.*16.

Immunitas acquiritur priuilegio, pacto, conſuetudine, vel præſcriptione n. 17.

Immunitatem eius ciuibus, vel exteris concedere an liceat Vniuerſitati vigore pacti, & qualitèr, latè declaratur nu. 18. 19.*&* 20.

*Immunitatis conceſſio ab Vniuerſitate ritè facta nullatenùs fiſco præiudicium afferre poteſt n.*21. *& ad validitatem requiritur cauſa, conſenſus, & auctoritas num.* 22. *& quid ſtante* Regia Pragm.*quæ prohibet donationes n.*23.

*Immunitas non ſoluendi vectigalia in rebus à Fiſco incorporatis, vel in alijs quomodò, præſcriptione acquiratur num.*24.

*Immunitatem elargiri poſſunt Vniuerſitates, quæ exigendi vectigalis ius acquiſiuere n.*25.

*Immunitas an dari poſſit euntibus ad molendina Ciuitatis, ſi alia molendina ad alios pertineant, latè diſquiritur n.*26. *&* 27.

*Immunitatem allegans, vt à mala fide ſe liberet, an titulum allegare opus habeat n.*28.

*Immunitatis poſſeſſio probatur teſtibus, vel ex publicanorum libris, vel publica fama num.*30.*&* 31. *& an teſtes de interpellatione Domini fidem facere cogantur, latè enucleatur n.*32.*&* 33.

*Immunitas à ſolutione Collectarum, an præſcribatur ex ſolo ſpatio longiſſimi temporis etiam ſine titulo, n.*29.*&* 34.

Immunitatem habens Vniuerſitas à functionibus fiſcalibus,& donatiuis, an illa ſoluens ſibi præiudicet nu. 35. *& quid ſi ſoluit per triennium n.* 36.

*Immunis an ſibi præiudicet ſoluendo in actu meticuloſo n.*37.

*Immunitatis priuilegia ex actu contrario qualiter amittantur n.*38.*&* 39.

*Immunis ſi grauetur, & non appellat, an immunitatem perdat n.*40.

Immunitatem habens Vniuerſitas, an priuilegio derogatum cenſeatur, ſi appareat aliquem ex Ciuibus poſteà ſoluiſſe nu. 41.42.*&* 43.

*Immunitatis priuilegio an derogetur, ſi priuilegiatus abutatur priuilegio n.*44.

1 DOctiſſimus *Dom. Reg. D. Annibal Moles*, poſtquàm fiſcalium functionum originem, atq; in hoc Regno Neap. inſtitutionem, progreſſumq; expoſuerat; Ex quo multæ ſunt eodem in Regno Vniuerſitates, quæ ab his functionibus ex Regum priuilegijs in totum, vel in partem ſunt immunes, de quibus memor eſt *Scip. Mazzell. in lib.*2.

*lib.2.deſcrip.Regni f.mih.*319.*et* 329.ac alias immunitates pluribus in Regno conceſſas enumerant *Dom. Reg.* noſter: infrà hoc *tit. q.9.per tot. & Reg.Saleyn. decif.*31. meritò exagitatas quæſtiones, deciſionesq; in Regia Camera circà præfatas immunitates emanatas, hic referre proſequitur.

Vnde & nos ad hæc principalitèr concluſionem regularem annotare aſſumimus; Primò tributa, & ſic etiam vectigalia omnibus eſſe imperanda; iuſtum enim, æquumq; eſt, neminem horum, neque Populum immunem eſſe, cum ex æquo ad omnes vtiliras eorum,quę inſumuntur, redeat, vt inquit *Mecęnas in orat.ad Auguſtum* apud *Dion. lib. hiſtor.*52. *Cic. offic. lib.*2. & beneficium

2 quibusdam dare,plebis iniuria eſt,immunemq; Ciues odere ſui *l.9. C.Theodoſ.de luſtral.collat.*, *Guil.Forner.ſelect. lib.1.cap.*20.*Caſp.Klock.lib.2.de Ærario cap* 47.*n.*3.*&* 13.*Peregr.de iur. fiſc. lib.* 6.*tit.*5.*n.*18.*Sixtin.de regal.lib.2.cap.6. n.*98.*& ſeq.* Vndè Priuilegia immunitatum contrà Fiſcum tendere, eiq; eſſe damnoſa, notatur in *l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. public. l.1. C.de precib. Imp.off*, præcipuè quoque, cum alijs damnum inferant, quibus iniunguntur illa munera, atq; onera perſoluenda, in quibus immunes fierent priuilegiati, adeò vt priuatum commodum præferretur vtilitati publicæ contrà ordinariam iuris regulam *l actione*, *D.pro ſoc.l.vnic.* § *pen.C. de caduc. toll.* quia priùs pendebatur à pluribus, quod poſtmodùm portabitur à paucioribus *l.omnium,C de omn.agr. deſert.*, & ideò rectè dicuntur immunitates contra publicam vtilitatem, ex *gloſ. in l. ſi ità ſcriptum, D.de leg.*1. & poſt alios notat *Camill. Borrell.de Reg.Cath.præſt.c.*33. *n.*10.vbi *in n.*9. aſſumit ex his, non ità facilè immunitatum priuilegia à Principibus concedenda, nec ità paſſim à magiſtratibus probanda.

3 Ex quibus præfata affirmatiua regula conſtituitur, omnes ad eorum præſtationem teneri, *l.omnium 6. C.de Vectigal. Gallupp. in method.f.p.*5.*c.*5.*n.* 16.*Koppen dec.*50.*n.*4.exceptis ijs, qui ſpecialitèr exempti reperiuntur, ob ſingulare nempè ius contrà iuris rationem per priuilegium, quod eſt contrà ius commune, *cit.Borrell. nu.*5. authoritate conſtituentium propter aliquam publicam vtilitatem conceſſum *l.*16.*D.de legib.* vndè lex priuata dicitur priuilegium, *Borrell.d.loc.n.*6.

4 Et exindè factū eſt,vt Eccleſiaſticæ perſonæ ab hoc onere quoque ſubtraherentur *Auth.Item nulla communitas, C.de Epiſc.& Cler.l.placet, C. de SS. Eccleſ.c.quanquàm 4.de cenſ.in 6.clem.fin. eod.tit. c.1. de immun. Eccleſ. Roland.à Vall.conſ.*61.*n.*2.*vol.*4. *Fr. Burſat.conſ.* 42.*nu.*3. *Mart.de iuriſd.p.*4.*cent.*1.*caſ.* 3.*n.*14.quod ampliatur,vt cōprehēdat etiam emptores fructuū bonorū Eccleſiæ, vel Clerici, *Thor.in ſuppl.comp.deciſ. verb. immunitate gaudent fol.* 289. ſed contrarium poſt alios videas apud *R.Rouit.dec.*71. *R.de Marin. reſol.*169. latè *Piſan.ad Gaetam ſuper Rit. R.Cam. rubr.*2.*à num* 272.*ad ſeq.* Et quid dicendum de Carthuſianis, & an immunitas Eccleſiaſtica, ad prædia recens à Monaſterijs acquiſita extendatur,examinat *Ann.Robert.rer.iudic.lib.*2.*cap.*2. *et in cap.* 3. an Eccleſiaſtici à viarum refectione ſint immunes:Et à ſolutione collectarum, vectigaliumq; etiam in anno probationis, nouitiosq; in Monaſterio exiſtentes eſſe immunes, probatur ex *c.religioſo* §.1.*de ſent.excomm. in* 6. *Ioan. Parlador. rer. quotid. cap.* 3. §.1.*num.*21. cum pro Eccleſiaſticis iudicandi ſint *P. Stephan. de S. Gregorio lib.*1.*de pracip.iur.tit.de tribut.& vectigal.c.*16.*n.*6. *&* 13.

Similitèr ijs immunitatibus illos ſplēdidiſſ.ac illuſtriſs. ordini equeſtri S.Io: in Hieruſalē religioſos adſcriptos, qui egregiam operam Chriſtianæ Reipublicæ contra Turcas ſtrenuè nauant, adnumerari conſtat, cum tales Equites verè religioſi ſint, *Papon. en ſoeueil. tit. des Chevaliers de Hieruſal.* 10. *lib.*1. *Azeued.ad Conſt.Reg.lib.*3.*tit.*5.*nu.*1.*et* 2.*Gratian. diſcept.forenſ.*363.*num.*22.

Gerh.

*Gerb.Maynard.deciſ.*17.*n.*1 *lib.*1. & latè poſt alios *Queſad.diſſert.*22.*à nu.*70. *cum ſeqq.* etiam ad Equites de Monteſa amplians *n.* 71. quidquid de ea te dubitetur apud *Vaſqu. de ſucceſſ. creat. lib.*3. *n.* 369. in contrarium diſputando; Cum etiam vigore priuilegij Friderici I. de anno 1185. *Nemo* (vt verba priuilegij dictant) *in pontium, nauium, aut portarum tranſitu vectigal, aut in foris telonium ab illis capere poſſit*; Theutonicos etiam milites eodem priuilegio gaudere tradunt *Sixtin.de regal.d.cap.*6.*n.*115. *Reg Rouit. in prag.* 1.*de Cl.ſeluat. n* 13. vbi id ampliat in equitibus S.Iacobi de Spata, Alcantaræ, Calatrauæ, & alijs ſimilibus ibid. *n.*14. idq; procedere non ſolùm in bonis commendatum, ſed etiam in bonis proprijs *cit.à S.Gregor. d.l.num.*18. exceptis in Regno militibus S. Lazari, qui non gaudent immunitate functionum fiſcalium, *Arreſt. R. C.* 365. apud *R.de Marin.*

5 Clerici autem coniugati, cum præter priuilegium fori, & canonis nihil habeant, gabellarum ſolutioni ſunt obnoxij, *c.vn.de Cler.coniug.in* 6. *Guid. Pap.deciſ.*383.*& ibi Matth.in add. Couarr.pract.quaſt.*31.*n.*9. *Io:Gutier.de gabell.qu.*91.*n.*4. *Azeued. ad Conſt. Reg. lib.*1.*tit.*4.*l.*7.*num.*3. & in Regno adeſt *pragm.*1.*de Cler.ſeluatic.* ſanciens, dictos coniugatos Clericos non eſſe immunes à functionibus fiſcalibus, neque à collectis, datijs, & gabellis, quoniam tantùm priuilegio fori gaudent, & ſic etiam munera Vniuerſitatum ſubire coguntur, *Epiſc.Ricc. dec.Cur. Archiep. Neap.*109.*p.*3. quem poſt *R.de Marin. reſol.*58. *Rocc.* & alios ſequitur *Dom. Conſ.Petr ſuper Rit.M.C.*66.*n.*5. Et ſic dicti Clerici coniugati non eximuntur ab oneribus fiſcalibus etiam ſecùndum Canoniſtas, niſi adſit conſuetudo, doctiſſimus *D Iacob.Pignatellus to.*2. *conſult.Canonic.*64. *nu.*4.*&* 15. ſicuti tenentur etiam ad taxam pro ſtipendio medici, pro refectione viarum, pontium, &c. niſi obſtet conſuetudo in contrarium idem *n.*14.& eò magis neque eximuntur ab hoſpitatione militum, idem *ibid.n.*13.

Et iuxtà præfatas doctrinas ſic fuiſſe expeditas prouiſiones ad inſtantiam Vniuerſitatis Aliani Prouinciæ Baſilicatæ, contra Lelium de lo Iodice Clericum coniugatum, qui fuit adſtrictus Syndicatus officium gerere, refert *Nouar.in d.pragm. n.*3. illam limitando *n.* 4. in Clericis coniugatis, mortuis vxoribus, nam tùnc exempti redduntur à fiſcalium functionum ſolutione, ſecundùm ea, quæ ipſe fundauit *forenſ. qu.* 86. *par.* 1. illa ratione, quia præfati Clerici mortuis vxoribus recuperant omnia, & ſingula priuilegia, quæ non coniugatis Clericis competunt, *Aufrer.in dec.Capell.Tholoſ.*104.*& nu.*13. idemq; *Nouar.* aduertit, quod tales Clerici nobilitèr viuentes nõ ſoluunt Vniuerſitati datium capitis, vulgò, *lo pagamento della teſta*, poſt *Reg.de Marin.*1 *quotid.c.*59.

6 Clericos verò ipſos clericalitèr viuentes ab omnibus oneribus realibus, & perſonalibus, & ſic à collectis, tàm iure ciuili, quàm iure canonico eſſe exemptos inambiguum eſt, vt poſt iura canonica, atq; ciuilia ſatis ad id expreſsè loquentia, & ex *Sac Conc.Trid. ſeſſ.*23.*c.*20. *de refor.* ſcribit *cit Nouar. d.tit.pragm.*2 *collect.*3.*num.*2.*&* 3. vbi etiam in bonis patrimonialibus procedere fundat, & *nu.*4. exponit, qualitèr dicatur, Clericum clericalitèr viuere; tenentur tamen Clerici conſignare fidem Gabellario, vt immunitate gaudeāt, ſicut in quolibet immuni, *Borrell. de præſt.Reg.Cath.cap.*11.*n.*105.*&* 106. conferunt tradita per *Koppen deciſ.* 50. *n.*13. Pro bonis autem alienatis in Clericum per laicos ad collectas teneri per *pragm.*3.*eod.tit.* ſancitur, ea ratione, quia res tranſit cum onere ſuo, & ex regula, *Nemo plus iuris &c. cit. Nouar.ibid.collect.*4.*per tot.* Nam indubium eſt, quod bona obligata Principi ſi tranſeant ad Eccleſiam, cum onere ſuo tranſeunt, & ſic Eccleſia debet tributū ſoluere, ſi anteà illud debebatur ex dictis bonis, vt poſt alios Canoniſtas,

ſtas, Ciuiliſtaſq; fundat *cit. P. Stephan. à S. Gregor. de pracip. inr. & c. lib. 1. de tribut. cap. 16. n. 11.* dicens tamen, non poſſe Principem aliam gabellam imponere ſuper dictis bonis iam factis Eccleſiaſticis ex *Diana p. 1. reſ. 42. de immun. Eccl., & alijs ibid.*

Clericos tamen Negotiatores non eſſe exemptos à ſolutione gabellæ, poſt trinam monitionem eis factam ab *Epiſcopo*, eosq; tunc pro laicis habendos poſt *Leſſ. & Dian. idem à S. Gregor. d. loc. n. 12.* probat, vbi *num. 21.* fundat, quod poſſidens cum Clerico indiuiſim, cum debeat laicus pro ſua portione gabellam ſoluere, ſi id de facili practicari non poſſet, ob fructuum dubietatem, poſſit cogi ad diuidendum, & *n. 23.* vſufructuarium rerum Clericorũ teneri ſoluere gabellam, ſi gabella fuerit impoſita ſuper fructus, ſecùs ſi fuerint empti ab aliquo, vt in *n. 21.* Similitèr, quod ſupra diximus, Clericos negotiatores teneri ad ſolutionem vectigalis, etiam ſi ſemel negotientur, militat, quia omnis negotiatio etiam licita illis interdicta eſt, *cap. 1. ne Cler., vel Mon. ſe ſec., c. fin. de vit. & honeſt. Cler.* & negotiatio ex vnico actu dicitur, vt denotat generalitas *cap. eijciens 88. diſt. Guttier. de gabell. qu. 93. nu. 43.* vbi *Parid. de Syndic., Azeu.*, & alios cõfutat, poſt *Laſſarte, & Salzed., Flor. de Men. lib. 2. qu. 21. nu. 332.*

Ter autem monitum, vt ſuprà, eſſe oportere ex *d. c. fin. de vit. & honeſt. Cleric.* licitè, vt cogi poſſit ad vectigal ſoluẽdum eſtò communitèr *DD.* crediderint, *Natt. conſil. 495. n. 18. Marcabr. ab Anguill. conſ. 18. num. 245. & n. 247.* latiſſimè *Dom Ceſ. Nicol. Piſan. ad Gaet. ſuper rit. R. Cam. rubr. 2. à num. 222. ad ſeqq.* In puncto tamen iuris ſecundùm alios verius videtur, etiam ſine dicta monitione vectigal à Clerico negotiante deberi, tantùm enim abeſt, vt *d. c. fin.* defendat negotiatores à Statutis gabellarum, vt etiam adijciat, *inſuper ſi ter monitus non deſiſtat, priuilegium Clericale in totum quoad tributa in bonis reliquis amittat*, vt ex *Molin., Io: Guttier. de gabell. qu. 93. n. 10. & ſeq. Flor. de Men. lib. 2. q. 21. n. 232. Azeued. ad Conſtit. Reg. lib. 9. tit. 17. l. 7. Borrell. de praſtant. Reg. Cath. cap. 63. n. 55. & 58.* vbi Clerici ementes bona, & promittentes ſoluere Gabellas tenentur à *nu. 30. ad 33.* ſicuti pro bonis illis in fraudem donatis ad collectas tenentur, *Maroſta de Bonat. c. 5. n. 3. & 4.* in quam ſententiam omnes ferè Hiſpani, ſuffulti etiam lege patria veniunt, cum indubium aliàs ſit, illos pro dicta re negotiandi cauſa euecta ad gabellam teneri *c. quanquam de cenſ. clem. praſenti, eodem tit. d. c. fin. Bertachin. de gabell. p. 7. n. 8. Franc. Perſonal. de gabell. nu. 87. Roland. à Vall. conſ. 72. nu. 10. vol. 4. Carol. Ruin. conſ. 112. n. 6. vol. 5. Burſat. conſil. 42. n. 9. Sim. Piſtor. conſ. 3. n. 12. inter Cõſilia Modeſt. Et Modeſt. ipſe conſ. 48. n. 1. vol. 2. Gutt. d. qu. 93. n. 2. Marta de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 3. per tot. Caſp. Baet. de inope debit. credit. addicen. cap. 16. nu. 38.* Et inde res, quæ ob non ſolutum à Clerico vectigal in commiſſum cecidit, à publicano per vindicationem auocari poteſt, nam res ſtatim onere vectigalis afficitur *l. 1. C. de nauicul. non excuſ. lib. 11. Koppen dec. 50. num. 20. & ſeq.* quæ actio, cum realis ſit, Clericus fori priuilegium allegare non poteſt, vt fundant, & receptum de conſuetudine Germaniæ, ac Galliæ tradunt *Gayll. 1. obſ. 37. n. 4. Minſyger. 1. obſ. 44. & 4. obſ. 97. Io: de Amic. conſ. 14. nu. 11. Borcb. de feud. cap. 10. nu. 21. Schon. diſp. feud. 2. theſ. 4. Farin. q. crim. 8. n. 21. Gratian. diſcept. forenſ. 16. n. 24.* qui tamen frigidis rationibus dictam conſuetudinem infringere conatur; Imò ſi conditione ex priuilegio, vel Statuto ab eo vectigal petatur, nè rum quidem fori priuilegio gaudet Clericus, etiam ſi perſonalis videatur actio, nam propter negotiationis delictum Eccleſia eum à Secularium iuriſdictione non defendit *d. c. fin. de vit. & honeſt. Cl. Guttier. de gabell. qu. 94. nu. 6. Stracc. de mercat. par. 3. tit. quomod. proced. in cauſ. mercat. n. 9. Io: Parlad. rer. quotid. lib. 1. cap. 3. §. 1. nu. 12. Azeued. ad Conſt. Reg. lib. 9. tit. 17. l. 7.*

*l.7.n.13.*vbi contrà ipsũ volentem de-
fendere Clericos iudicatum refert,
*Trentacinq. var. reſ. lib.1.tit.de iur.fiſc.
reſol.5.n.8.Flor.de Men. d.q.21.n.232.*

Inſupèr Senatoribus, & Camera-
libus quoque immunitas conceſſa eſt,
*Papon.de arreſt.lib.5.tit.11. nu.13. Ru-
land.de Commiſſ.par.4.lib.2.c.5.n.28.*de
qua infrà ad *quæſt.*4.exponemus.

7 Nobiles verò an ſint immunes, latè
examinant poſt innumeros *Bocer. de
collect.cap.11.à n.32. Otalora de nobili-
tat.qu.1. Nolden de ſtatu nobilium ciuili
cap.16. Garzia de nobilitate gloſ.6.*imò
mulier plebeia, quæ ſecundo viro nu-
pſit nobili, nulla debet tributa pro bo-
nis ſibi pro dote oppignoratis, licet ea
fuerint anteà contributioni obnoxia,
vt ſcribit *Faber in Cod.tit.39. defin.12.*

8 Neque prætereũdi ſunt Legati exte-
rarum gentium *l. à legatis* 8. *C. de ve-
ctig.* quorum immunitas ità reſtringi-
tur,vt quidem nihil ſoluant pro rebus,
quas exportant, de ijs verò, quæ de
proprijs locis, vnde veniunt, deportãr,
Octauarij vectigal accipiunt, *Petr.de
Vineis lib.5.epiſt.155.* proùt eò magis
Oratores Dom.noſtri Regis Romæ re-
ſidentes fuerunt immunes declarati
per Regiam Cam. à diricti̇bus tracta-
rum vini per extrà Regnum, & noui
impoſiti, vt in *Arreſt.*543.*&* 529.apud
*R.de Marin.*Legati tamẽ hoſtiũ ab hac
immunitate excluſi ſunt, *Trentacinqu.
var.reſol.tit.de Iure fiſci reſol. 5. nu.* 20.
quemadmodùm in Legato Regis Por-
tugalliæ decisum fuit per R. Cam. vt
ex *Arreſt.*347.apùd *R.de Marin.*

9 Idemq; de iure erat in Doctoribus
*l.medicos 6.C.de profeſſ.& medic.lib.*10.
qui *text.* in munere reali loquitur, ſe-
cundùm communem, *Andr.Fachin.cõſ.
82.n.3.& ſeq.lib.1.arg.l decurionibus 3.
C.de ſilentiar. lib.* 12. de qua etiam in-
frà in *qu.*7.noſtri *Auth.hoc tit.*Quemad-
modùm & ad Scholares eadem ſibi
vindicat immunitas, reſtringenda ta-
men ad eos tantùm,qui ſtudijs incum-
bunt *l.ſub prætextu, C.de SS.Eccl.l.vn.
C. de Tyron. l. Scriniarios, C. de teſtam.
Gratian.diſcept.forenſ.*186.*n.*57. quod
præſertim procedit in Scholaribus,
Officialibus, & Iudicibus, vt non te-
neantur de iure communi ſoluere ga-
bellam ex ſuis libris inuectis cauſa
ſtudij, *l.vniuerſi, C.de vectig.& l.fin. §.
Diuus, D.de public.* tenentur tamen pe-
tere bullectam à Gabellario, aliàs li-
bri incidunt in commiſſum, *Borrell. de
præſt.Reg.Cath.d.cap.11.n.*104. vbi *nu.*
107. dicit, quod Scholaris excuſatur
à commiſſo, non oſtendens immunita-
tes, ſi tamen oſtendat libros, quos ſe-
cùm ducit ad ſtudiũ, vel ſimilia, quod
qualitèr procedat in Scholari poſteà
reuertente finito ſtudio,vel animo non
redeundi ad ſtudium,quod debeat ga-
bellam ſoluere, quia non eſt ampliùs
Scholaris, poſt *Azor. 3.p. lib.5. c.20. §.
ſed eſt notandum* declarat *cit. à S. Gre-
gor.d.loc.n.*24. Et quod nec ſtatim re-
uertens in patriam cum libris ſolutio-
ni vectigalis ſit obnoxius, niſi per lon-
gum tempus ſtudium deſeruerit, aut
ad aliud munus animum applicuerit,
*Claud.Bertaz. in add. ad conſ. Patr. cri-
min.*179.*litt. B. Fr. Perſonal. de Gabell.
num.* 75.

10 Eademq; immunitate gaudebant
& nauicularij *l. 6. C. de vectig.* & hoc
ideò quia annonæ Vrbis magno peri-
culo, & labore ſeruiebant, vnde illos
hortari præmijs placuit *l.ſemper 5.§.3.
D.de iur.immun. Guil.Forner.ſelect. lib.
1.cap.20. Cuiac. in Paratl. C de vectig.
Peregr.de iur fiſc.lib.6.tit.5.nu.23.Frãc.
Marc. deciſ.* 41. *num.*4. *vol.*2. Quod &
11 mercatoribus, qui annonam iuuant, à
Regibus eadem fuiſſe conceſſa priui-
legia memorat *Choppin.de doman.Frãc.
lib.1.tit.9.n.8.& tit.11.n.22.*

12 Similitèr ratione ſexus fœminæ à
muneribus publicis perſonalibus ar-
centur, ſecùs à patrimonialibus,à qui-
bus non omninò remouentur; Corpo-
ralia enim munera fęminis ipſe ſexus
denegat, *Vlpian.in l.3.§.3.de muner. &
D.Ambroſ.de Paradiſ.cap.*11. ait: *Sicut
Vir publicis officijs, ità mulier domeſticis
miniſterijs habilior exiſtimatur,* & *Calli-
ſtrat.* ab omni opera virili fęminas re-
moueri conſueuiſſe, & idcircò ad offi-

cium Argentarij admittendas non eſſe inquit in *l. pen. D. de edend. Reuard. ad l. femina, D. de reg. iur.* vbi *Petr. Fab.*, & alij, *Reg. de Philipp. diſſertat. fiſc.* 25.

13 Quibuſdam ætas tribuit, ne tributo onerētur, veluti in Syrijs à quatuor annis maſculi, à 12. fœminæ vſq; ad ſexageſimū quintum annum tributi capitis obligantur, *l. 3. D. de cenſibus*, & à publicis muneribus perſonalibus eximūtur, *l. 3. C. qui ætate, vel profeſſione ſe excuſant lib. 10. l. 2. §. fin. verſ. maiores, D. de Decurion. Conſ. Rocc. reſp.* 82. *lib.* 2. Et Sexagenarios eſſe immunes pro fiſcali capitatione, verùm ſi in aliqua Vniuerſitate, nedùm pro capite, ſed etiam pro induſtria fit exactio, ſoluere pro induſtria, deciſum fuit per Regiam Cam. in anno 1571. vt ex *Arreſt.* 346. apud *R. de Marin., Thor. in comp. deciſ. ver. ſenex, fol.* 496. *to.* 1.

Cœci quoque à gabellis ſunt immunes, niſi ſint diuites, vt latè declarat *Girond. de priuil. cap. 10. num.* 462. & 466. etiam ex *l. 1. C. qui morboſe excuſant lib.* 10.

14 Secundò annotamus, immunitatem eſſe exemptionem, vacationem, ſiuè releuationem à præſtandis tributis, & oneribus, ſiuè muneribus, vnde dicitur priuilegium quoddam à iure, vel remiſſio à Principe ad nō ſubeunda munera, vel honores conceſſa, de quibus in *tit. D. de Iur. Immun.* Immunisq; etiam dicitur, qui nullo fungitur officio, ſiuè qui ab omni onere publico liber eſt, ab omni tributo, & obligatione, qui nihil præſtat, vt ex *D. Iſidor. lib. 14. orig. & Plaut.* declarat *Amaya ſuper Cod. lib. 10. tit. 25. l. 1. n.* 1. Munus enim, vt ſcribit *Feſtus*, ſignificat certum officium, vnde immunis dicitur, qui nullo fungitur officio, liber ab omni onere publico, qui vel ætate, vel alio priuilegio præſtare munera nō tenetur, *Caluin. in Lexic. ver. Immunis*, vbi ſimilitèr res immunes, liberas, & ab omni onere, obligationeq; vacuas appellarunt veteres, & ſic immunes Ciuitates dicuntur, quæ nullum vectigal pendunt *l. 3. & vlt. D. de cenſ.*, *citat. Caluin.* ac *Amaya d. loc.* Nam munus eſt quoque onus, quod cum remittitur, exemptionem inducit *l. 1. & tot. tit. D. & C. lib. 10. de vacat. mun. & de iur. immun.* & ſic immunis dicitur, qui ab omni onere publico, atq; tributo liber eſt, nihilq; præſtat; Ipſumq; munus in genere ſumptum triplex eſſe, *Donum* ſcilicèt, *Officium*, & *Onus l. munus tribus modis* 18. *D. de V. Sign.* quæ latè exponit *Anſald. de iuriſd. p. 5. tit. 1. de mun. impoſ. cap. vn. à n. 1. ad ſeqq.* Similitèr è contrario ſciendum eſt, quod *munis* dicitur, qui rem fiſco pendit, vocaturq; *munificus*, qui Principi tributum ſoluit, vt poſt *Rauar. lib. 3. var. c.* 2. & alios exponit doctiſſimus *D. Franc. Amaya in comment. ad lib. 10. C. d. tit. 25. n. 1. &* 2. Hinc munificium, vel munificum, quod muneribus obnoxium eſt *l. 4. §. 1. D. de public. l. 31. C. Th. de ann. & trib. l. 9. l. 16. de indul. deb. C. eod.*

15 Ipſamq; immunitatem à Principe ſolùm concedi in Supremæ Poteſtatis ſignum, & ſic nullum ex priuatis poſſe immunitatem concedere niſi Principem, pœnamq; ignis impoſitam Tabularijs, qui alicui profitentur immunitatem, poſt alios declarant *cit. Amaya d. loc. à n. 3. ad ſeqq. Borrell. d. c.* 33. *nu.* 2. & 4. nam priuati id patrantes, in crimen falſi contrà publicam vtilitatem, quia ex immunitate publico præiudicatur, imò & in crimen maieſtatis incidunt, vt fundat idem *Amaya ibid.*

16 Rursùs ad hæc ſciendum eſt, ipſam immunitatem concedi ob ſexum, corporum debilitatem, numerum liberorum, paupertatem, conditionem, ordinem, dignitatem, religionem, abſentiam Reipublicæ cauſa, & alia, quæ declarantur per *Camill. Borrell. de præſt. Reg. Cath. d. c. 33. nu.* 40. eiusq; priuilegia probanda eſſe, idem *ibid. num.* 41.

17 Acquiritur verò priuilegio Principis etiam cum clauſula *motu proprio*, quo in caſu, an poſſit illi à ſucceſſore derogari, examinat *Gallupp. in meth. ſ. p. 5. c. 5. nu.* 17. & quid in illa operetur prædicta, & alia clauſula, *non obſtante*, declarat *R. Galeot. contr.* 55. *num.* 45. *lib.* 2.

lib. 2. quæ immunitas ex priuilegio, in caſu expreſſo tãtùm reſtringitur *idem Gallupp.d.l.n.*18. vbi qualiter extendatur ad hæredes,vel ad deſcendentes ex fœmina *ibid.n.*19.& 20.& qualiter interpretandum ſit tale priuilegium,vide *Borrell.d.c.*33. *nu.*18.19.& 20.

Item acquiritur Pacto, & Conſuetudine, *cit. Gallupp. d. l. num.* 14. & 15. vel præſcriptione *D. Iacob. Pignatell.* 2.*to.conſult.canon.*64. *n.*24. & latè exponit *Caſp.Klok. de contribut. cap.*16. *per tot.*dicens, quod eſtò exemptiones ſint odioſæ, & reformandæ ex *Nouell.* 43.*de officin.ſeù tabern. Vrb. Conſtantinopolit.c.*1. & 2. vbi *immunem Ciuem odiſſe plebem, & beneficium quibuſdam datum plebis eſſe iniuriam*, quod etiam *textus* oſtendit in *tit.de Immun. nemin. conced. Gul. Ferret. lib.*1. *Select. cap.* 2. idem *Klok.de Ærar.lib.*2.*cap.*43.

18 Nihilominùs pacto quidem,immunitatem à tributis,& functionibus cõcedi poſſe conſtat, idq; & ab Vniuerſitate ad Ciuis beneficium,vt fundatur in celebri *conſ. Alex.* 30. *vol.*5.*fol.*44. pro Vniuerſitate Caſini in Statu Mediolanenſi pro illis familiæ *de Repis*, quibus conceſſa fuerat immunitas, Principis intercedente aſſenſu, ex quo fuit pronunciatum, quod valeret conceſſio, & ſi Vniuerſitas læſam ſe prætẽderet, debuiſſet iudicium ordinarium pro læſione dictæ conceſſionis inſtituere; nam tunc cauſa cognita,annullatoquè pacto immunitatis conceſſæ ex læſione, quæ locum habet in conceſſione immunitatis, *Petr. Bellon.de poteſt. eor., quæ fiunt in continenti cap.* 154. *num.*3. audienda erit, cum non poterat aliàs immunitatem reuocare Vniuerſitas,dũ erat per contractum conceſſa, vt benè ſcribit *cit.Alexand. d.loc. n.*17. quem ſequitur *Nicol.Loſæus de iur. Vniu. p.*3. *c.*10.*n.*33.vbi *cap.*9.*num.*24. quærit, ſi Vniuerſitas aliquos immunes, & exẽptos faciat à ſolutione collectarum, verum hoc debeat accreſcere alijs,an verò defalcari, & diminui oporteat illa pars, quæ ſpectabat ad huiuſmodi exemptos.

19 Itàq; ex his conſtat, quod eſtò ex *cit.tit.*25.*C.lib.*10.*de immunit. nem.conced.* caueatur, immunitatem nemini concedendam, præterquam à Principe, nihilominùs ex præadductis liquet, Vniuerſitati vigore pacti, cum licentia Principis, licere concedere eius Ciuibus immunitatem: Quod tamen intelligas, ex quo publicæ vtilitati ex immunitate conceſſa præiudicatur, vt ſuprà, illam ab Vniuerſitate, ſiuè Ciuitate eſſe titulo oneroſo,& non ſine Principis permiſſu concedendam, *Bartol. in l.*2.*D.de iur.immun.*, *Borrell.de præſtant. Reg.Cathol.cap.*33. *n* 33. *Tiraquell.in l. ſi vnquam, in verb.donatione largitus n.* 32.*Purpurat.conſ.*156. & 371. *Roman. conſ.*252. *Roland.conſ.*5. *lib.*1. *Natta conſ.*304.*lib.*2.*Surd.conſ.*419.*nu.*17.*lib.* 3.*Petra de Poteſt.Princ.cap.*32.*dub.*2.*n.* 8.& 9.*Loſæus de iur.Vniuerſ.*3. *par.cap.* 10.*Azeued.in Cur.Piſan.lib.*2.*cap.*18. *n.* 12.& *in addit.litt.X. Staib.ſen.conſ.*46. & in quolibet caſu publicæ vtilitatis valere, puta, ſi fiat ad hoc, vt faciliùs veniant exteri ad habitandum in eius territorio, fundat *Gallupp.d.l. n.*30. ſecùs dicens, ſi Vniuerſitas mutuò centum ab incola accipiat pacto adiecto, quod, donec ei ſatisfiat, nihil ſolueret pro collectis, ſed in ſui præiudiciũ poteſt nouum Ciuem eximere, *Goffred. de Gaeta ſup.Rit.R.C.rubr.*2.*n.*264. Vndè poſito Principis aſſenſu cum dicta iuſta cauſa poterit Vniuerſitas immunitatem concedere, *Borrell. vbi ſuprà num.*35.& latè *Fauſt.pro Ærar. claſſ.*9. *ordin.*757.*fol.*451.

20 Imò ipſam Vniuerſitatem ex cauſa, & ob ſeruitiorum remunerationem, talem concedere poſſe immunitatem, vltrà *cit. Amayam in d.l.*1. *C. de immun. lib.*10.*n.*37. conferunt notata per *eundem lib.*2. *obſ.*4. *Girond. de priuileg.cap.* 10.*n.*507. nam remuneratio ſeruitiorum potiùs dicitur compenſatio, permutatio, & titulus oneroſus *l.Aquilius, D.de donat.l.ſed etſi* 25.§.*conſuluit,D.de petit.hæred. Tiraquell.in l. ſi vnquam, in verb.ſi donatione largitus num.* 11. *Garz.de donat.remun.nu.*6.& 16. *Azeued.*

ued.lib.16.tit.10.lib.5.nu.9. Barboſ.in l. quæ dotis 34.n.55.D.ſolut.matrim.Schiſordegber.ad Fabr.lib.3. tract.26. qu.1. & alij apud *Oſuald.ad Donell.lib.12. c. 2.litt.O.* latè *Reg.Galeot.contr.55. à nu. 46. ad plures ſeqq.lib.2.* Declara tamen prædicta procedere, dummodò conſtet de benemeritis, ac ſeruitijs, *Alexand. conſ.43.viſis n.3. & 4. verſic.nec obſtat lib.4.* & pleniùs in *nu. 10. & ſeq. Card. Tuſch.pract.concl.272. verbo, Vniuerſitas, an poſſit donare, & concl.636. verb. Donatio ob benemerita;* Nec ſufficit aſſertio benemeritorum, quidquid in contrarium ſcribat *Loſæus de iur. Vniu. p.3.c.10.nu.12.* vt fundat *Card. Tuſch. concl.272.verbo, Vniuerſitas nu.3. & 4.* cum immunitatis conceſſio, donationis ſpecies ſit, idem *Loſæus p.3.cap.11. n.1.* & tanquam in prohibita contrahere, & ſine cauſa donare, ſiuè concedere, non ſufficit aſſertio, *Napod. in conſuet. Bona ſtabilia in verſ. Sed quid, Præſ. Merlin.controu.15. num.13. lib.1. Oſaſch.deciſ.172.nu.2.& ſeq. & nu.17. Capoll.conſ.ciu.24.n.24.& 25. in 2.Ludouic.concl.14. illat.48.* nam actum cõdere prohibitus, non poteſt aliquid facere, ex quo validus actus reddatur ſibi interdictus, *Bardell.conſ.49. ſub nu. 31.lib.1.Put.dec.7.num.1.p.5. Honded. conſ.31.n.29.lib.2.* ideòq; aſſertio prohibiti non probat, *Amat.conſ.7.n.28. ex l.qui teſtamentum 27. D. de probat. l.ſi fortè 8.D.de caſtr.pec.* imò talis aſſertio prohibiti præſumitur fraudulentèr, & ſimulatè facta, *P. Afflict.contr.12.n.51. & 52.Conſil.Hodiern.contr.43.n.24.* & ad effectum fraudandi legem inita; vnde quod factum eſt, ipſo iure annullatur, ſiuè reſcinditur, *Reg. Capyc. Latr. conſult.123.nu.19.* Et proindè aſſertio meritorum non ſufficit ad validandum talem actum, niſi illa probentur, *Marant.contr.34.num.43.& 57.p.4. Dom. Conſ.Petra rit.166.nu.40.* quoniam inter perſonas ſine cauſa ad contrahendum prohibitas, veritas attenditur, & non quod fingitur, *Ant. Faber in C. de fin.3.tit.de donat. quæ ſub mod. in alleg. n.6.& 7.* & huiuſmodi confeſſiones inter perſonas prohibitas factæ, ſuſpectæ ſunt, & non operantur, niſi quatenùs probantur, & veræ ſunt per *cit. text.in l.qui teſtamentum 27.* vbi *gloſ. in verb. videtur,* ibi: *Propter legis interdictum præſumitur fraudis ſimulatio.*

21 Aduertendum ad prædicta quoque illa locum habere, dummodò talis immunitatis conceſſio ab Vniuerſitate ritè facta nullatenùs fiſco afferre dãnũ, aut præiudicium poſſit, eſtò in præiudicium Vniuerſitatis conceſſio valeat, ſecundùm *DD. cit. & Plateam in l. vacuatis, C.de Decur.n.3.* & poſt *Valenz.* firmat *Amaya in d.l.1.n.38.* & ſic intelliguntur iura in *l.1.C.de decr.Decur. lib. 10.* vbi exceptis Medicis, & Doctoribus literarum, & liberalium artium, non poſſunt Decuriones talem immunitatem concedere *l.4.D.eod.l.1. C.de his, qui vacat.l.immun.9. C. de agric. & cenſ. l.vnic. C. de præb.ſalar.* in quibus neque ſalarium concedere licitum eſt, exceptis Doctoribus, & Medicis, ſed cum Principis licentia poterit Vniuerſitas immunitatem concedere, idq; ob vtilitatem, quam percipit, vel quando eſſet in quaſi poſſeſſione concedendi, & vlteriùs, quando ob vera benemerita concederet; *Amaya in d.l.1.* præſertim *à n.4.cum ſeqq. Loſæus d.c.10. n. 9.Solorzan.de iur.Indiar. lib.3. c.3. nu. 73.Reg.Galeot.2.to.contr.55. nu.46.47. 50.& ſeqq.*

22 Hinc rectè *Nicol.Anton. Marotta de bonaten.cap.12.à n.17.* tria requiri cõcludit, ad validitatem conceſſionis immunitatis à Collectis, & fiſcalibus; Primò ſcilicèt *cauſam*, ſecundò *conſenſum*, tertiò *auctoritatem*; quorum vno deficiente corruit immunitatis cõceſſio, & eſtò dicat *nu.19.* quod ſi proponatur iuſta cauſa à generali Vniuerſitatis Concilio, ſiuè per totius Populi congregationem, per capita domorum concedi debeat, & non ab ordine Decurionum, ex *Bart. & alijs in l.1. & 2. C.de decr. ſup.immun.lib.10. & in l.ambitioſa, C.de decr.ab ord.fac. Loſæus d. c. 10.n.2.* Et ſic intelligitur *Gallupp. in method.feud.p.5.in tit.de iur.imponend.*

col-

collect.n.29.& 32. Attamen decretum Collateralis Conſilij, ſiuè aſſenſus regius, quando interponitur pro obligatione bonorum Vniuerſitatis, non operatur tunc validitatem contractus, ſed quando nihil aliud poteſt importare, tunc operabitur contractus validitatem, vt latè idem *Marotta* poſt alios *d.cap.12.n.22.cum ſeqq.* Ipſumq; Vniuerſitatis Concilium ſufficere ad Vniuerſitatem obligandam, licet ad donandum non ſufficiat, non tamen talem contractum Vniuerſitatis, vt exprimãtur nomina contrahentium requirere, ſed ſufficere, vt fiat à Syndico, Electis, Commiſſarijs Ciuitatis, qui totum Populum repræſentant, ex *gloſ. in rub. quæ ſit long.Conſuet.& Bartol. in l. 2. in fin.& in l.Procuratores, C.de Decur. lib. 10.& alijs*, prædicta latè, ac doctiſſimè congerit *Dom. Iulius Caponus*, à quo prima Iuriſprudentiæ elementa didici, *diſcept.forenſ.to.2.diſcept.90. à nu.4. ad 23.*

23 Idemq; *Capon. d. num.23.* reſpondit *Pragm.8. de adminiſtr.Vniuerſ* in qua prohibetur quælibet donatio facta ab Vniuerſitate, regio aſſenſu priùs obtẽto non roborata, neque ſufficere, quod fiat, ſaluo regio aſſenſu impetrando; Etenim doctiſſimus ille magiſter meus aduertit, quod in *d.pragm.* minimè annullatur actus, ſed ordo datur locorũ officialibus, vt in talibus caſibus, quibus ad hoc congregantur, informationem capiant, ad finem puniendi contrauenientes debitis pœnis, & certiorandi Proregem, imponiturq; pœna duc. mille officialibus contrauenientibus, vt in *d. pragm.8. in fin.* Non verò annullatur actus, vbi etiam dicit, non procedere in caſu, de quo ipſe ſcripſit, qui erat in contractu, & tranſactione ob cauſam litium, & propter immunitatem conceſſam ab Vniuerſitate, præmia pecunia, concludendo, ibi: *Et tandem, quia de anno 1648. ex pragm. 15. de admin. Vniu. datur licentia ſe congregandi pro expediente aſſumendo ſoluendi fiſcalia, etiam ſine aſſenſu, quem ſufficit adeſſe, & poſteà interuenire.*

24 Præſcriptione quoque immunitatem non ſoluendi vectigalia in rebus Fiſco incorporatis poſſe acquiri in Regno conſtat; dummodò immemorabilis ſit, ſiuè centenaria appellata, in alijs verò fiſco nõ incorporatis ſufficit præſcriptio quadraginta annorũ, vel minor, etiam in caſibus à iure ſtatutis, vt benè *Reg. de Marin. in obſeru. ad Reuert.deciſ.309.* quidquid poſt *Alfar.de offic. fiſc.gloſ.20. Reg.Rouit. ſuper rub.de Vectig.in pragm nu.27.* reſpectu Fiſci nullo vnquam tempore præſcribi tradat; *Caſpar Ant.Theſaurus* tamen *qu. forenſ.lib.1 qu.8.n.6.* fundat, poſſe præſcribi immunitatem, idq; ſpatio 40. annorum, ſecundùm communiorem ſententiam poſt alios, quos refert, imò tria ad id ſufficere, *caſus contingens impoſitionum factarum, taciturnitas communitatis, & quod non fuerit impedita agere*, vbi poſteà *in nu.ſeqq. vſq; ad 9.* plures caſus diſtinguit, de quibus ille adeundus eſt, & *Fab.de Anna conſ.59.n. 59. Bertaz.conſ.ciu.21. nu.31. Petr.Rauẽn.ſing.849. Gallupp.in meth f. p.5.c.5. n.24.& ſeq.* vbi *n.26.*(cũ *Borrell.de præſtant.Reg.c.11.n.42.*) declarat, qualitèr collectarũ ſolutio pro pręterito, & quo nam tempore præſcribatur, eamq; pręſcriptionem non operari reſpectu impoſitionum, quæ ex cauſa belli imponuntur, & *n.28.* quod collectas ſoluens poſt ius immunitatis præſcriptum non ſibi præiudicat. Eamq; præſcriptionem abſque ſcientia eius, contrà quem pręſcribitur, procedere, imò in libertatis præſcriptione patientiam aduerſarij non requiri ex *l. ſi partem 18. §. fin. D. quemadm. ſeru. Couarr.in cap.poſſeſſ.p.2. in præfat. nu.10.* licet quidam dixerint requiri immemoriale tempus, quia vectigalia, & tributa inter regalia numerantur, *Cyn.in l.2.C.nou vectig.n.21. Bero.conſ.25.nu.13.vol.1.Hyppol.Riminald.in add.ad Rimin.ſen.conſ.31.litt.I. Io:Philipp. Monteſpel conſ.31. num.21. Alex.conſ.6.lib.1.Bec.conſ.85.nu.1.Burſat.conſ.142.n.19.* Quæ omnia late, & doctè examinãt *Bocer.de Collect.cap.11. à n.61.Epiſc.Rocca diſput.iur.cap.84.per tot.*

tot. Ceſ. Nicol. Piſan. in add. ad Gatt. ſup. Rit. R.C. rub. 2. à n. 60. ad ſeqq.

25 Neque prætereundum hic eſt, ipſas Ciuitates, ſiuè Vniuerſitates quaslibet, quæ exigendi vectigalis ius priuilegio, aut præſcriptione quæſiuerũt, immunitatem ex eo elargiri poſſe; nam qui immunitatis dationem de reſeruatis Principi eſſe docent ex *l. 1. & 2. C. de decr. ab ord fac. l ambitioſa, D. eod l. vacuatis 19. C. de Decur. lib. 10. l. 1. C. de immun. nem conced. Reg Tap. in rub cap. 4. n. 30. D. de conſtit. Princ. Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 3. nu. 4. lib. 1. Ruin. conſil. 105. nu. 5. lib. 5. Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 5. Matth. Stephan. de iuriſd. lib. 2. p. 1. c. 1. membr. 2. n. 150. Henric. Bocer. de iuriſd. cap. 1. n. 43.* ità intelligendi ſunt ſi ab onere, in quo ipſis ius nullum eſt, in præiudicium Principis liberare vellent, in ſui autem præiudicium immunitate donare cur non poſſent, *Loſa: de iur. Vniu. p. 3. c. 10. n. 6. & 7. Natt. conſ. 431. n. 22. Chaſſan. in Conſuet. Burg. rub. 9. § 18. ver. taillables, haut, & bas n. 17.* & antè eos *Abb. conſ. 61. verſ. ſicut vol. 2.* maximè ſi iuſta cauſa, vt ſuprà, puta ob benemerita, adſit, *Pancirol. conſ. 158. Rol. à Vall. conſ. 5. nu. 8. vol. 1.*, Vel ſi in longiſſima Conſuetudine eximendi reperiantur, *Cacheran. dec. 95. n. 13. & ſeq. Loſa: d. cap. 10. n. 13.*

26 Vnde in hoc quæritur, ſi molendina plura in aliquo flumine, quorum vnum ad Ciuitatem, alia ad alios pertineant, ſita ſint, Ciuitas autem à quibuſcumq; molendi cauſa, porta frumentum educentibus gabellam accipiat, an his, qui ad ſuum accedunt, remittere poſſit?

Quo in articulo, immunitatem euntibus ad molendina Ciuitatis tantùm dari poſſe, ex eo videtur negandum, quod inde aliorum molendinorum introitus, cum perpauci eò acceſſuri ſint, reddantur deteriores, malitijs namquè hominum non eſt indulgendum *l. 1. §. deniquè Marcell. D. de aqu. pluu. arc. l. in fundo, D. de rei vind. l. ſed & qui data opera, D. ex quib. cauſ. ma. &c.* & natura Statuti, vel Conſtitutionis eſt, vt ſit generalis, non verò concepta in aliquorũ odium, aut præiudicium, *Crauett. de antiqu. temp. p. 4. verſ. circà præmiſſa nu. 12. verſ. & tenendo*; cum ſi aliter fiat, ab eo appellatur, & exceptione doli ſuccurritur *l. 1. in fin. D. de except.* In odium verò cõceptum id videtur, quia ſi alia molendina non eſſent, nunquàm dara fuiſſet immunitas, *Iaſ. in l. quo minùs n. 175. D. de flumin.*, vbi poſt *Alber. in 2. p. ſtat. qu. 2.* & alios dicit communem eſſe, & ſequitur *Boer. deciſ. 125. num. 4.*

27 Pro affirmatiua verò opinione, ſaniore quidem cõſilio ſectatus eſt idem *Iaſ.* ab alia negatiua recedendò *conſil. 39. in fin. lib. 3.* & ſimilitèr *Curt. iun. conſil. 147. in fin.* alios referens, *Crauett. d. verſ. circa præmiſſa n. 8. Ferdin. Vaſqu. contr. vſu frequ. c. 4. n. 1.* Etenim licitum eſt vnicuiq; inuigilare proprio commodo, licet ex eo damnum alijs inferatur, modò vtendò iure ſuo non fiat animo nocendi alijs *d. l. 1. §. deniquè, D. de aqu pluu. arc.* & charitas prima incipit à ſeipſo, *§. 1. Inſtit. de donat l. præſes 6. C. de ſeru. & aqu c. non licet 23. qu 5.* & inde receptum eſt, vt in æmulationem alterius ædificare liceat, ſi principalitèr commodum noſtrum, non autem alterius damnum inſpiciamus, *Cepoll. de S. V præd. c. 62. n. 2. Gayll. 2. obſ. 69. nu. 18. Crauett. conſ. 876. nu. 7. Menoch. de arbitr. caſ. 156. n. 9. Pacian. conſ. 211. nu. 14. Honded. conſ. 80. n. 8. Aldouin. Aldouin conſ. 10. n. 2. Camill. Borrell. conſ. 3. n. 40. Cephal. conſ. 130. nu. 15. lib. 1. Vaſqu. d. c. 4. nu 2.* & ſi quæ in huiuſmodi immunitatis conceſſione iniquitas, fortè ex eo conſideratur, quia Ciues ab aliorum molendinis iam abſtinent; ſed molendinum adire, res liberæ facultatis eſt, cui nullo vnquàm tempore præſcribitur *l. 2. D. de via publ. l. Proculus, D. de damn. infect.* Nondum autem data à gabellis immunitate contra Ciues ad Ciuitatis molendinum euntes, alijs nulla erat prodita actio: Igitùr & nunc actione deſtituantur, *Vaſq. d. n. 2.* Demùm ex huiuſmodi immunitatis conceſſione plurium commodum, & priuati damnum conſequitur, ſed in

con-

concurſu damni priuati, & vtilitatis communis, cauſa publica potior eſt *l. actione,D.pro ſoc.l.vn. §.pen.C.de caduc. toll.* Sola namq; ſalus populi ſuprema lex eſto, *Io:Bodin.de Republic.lib.4. cap. 3.fol.426.litt.D.*ex *Cic.lib.3. de legib.*

28 Tandèm aduertendum eſt, allegantem Immunitatem, vt à mala fide ſe liberet, titulum allegare oportere, poſt alios *Burſat.conſ.138.n.43.* quo tamen in præſcriptione longiſſimi temporis opus non eſt, *l.omnes, C. de præſcr. long. temp. Lancell. Gall.conſ.54. n. 22.* ſufficitq; ius commune, quod ſatis tituli præſtat *Mynſiger.reſponſ.19.n.29.* item quia bona fides fauore libertatis præſumitur *Menoch. de recup poſſeſſ. remed. 13.n.72.Ant.Padill.in l.1.nu.37.C.de ſeru.& aqu.Guttier.pract.quæſt.lib.3 qu. 14.n.19.* vndè inutilis tituli allegationis effectus eſſet, *Gylm.dec.17. nu.160. lib.1.*poſt *Crauett.de antiqu.temp.p.4.§. abſolutis n.49.* Cum autem titulus allegatur, edi debet, vt alteri parti notus fit *c.cætera 3. qu. 9.* cum fiat pars communium actorum, *Afſin.in prax.§.22.c. 5.n.3.* & inſtrumenta non ſolùm ratione proprietatis *l.ſi quæ cautiones 4. D. fam. erciſc.* & negotij *Gratian, diſcept. forenſ.188.n.33.* ſed etiam ratione vtilitatis communia edenda ſunt, *Rutg. Rul.in theſ.iur emphyt.qu.8.n.5.* Vndè ſecundùm quoſdam particulæ, quæ ad rem facere videtur, editio non ſufficit *l.1.§.edere 4. vbi gloſ. D.de edend.*, de quo videndus *Caſ. Barz. deciſ.89. per tot.* quod tamen non eſt extendendum ad inſtrumenta, quæ nudè tantùm in iudicio allegantur, his enim vti aliquè velle, non ſtatim exiſtimandum eſt, *Cagnol.in l.1.nu.57.& 58. C.de edend.*,

29 cum tempus faciat, vt ſit, quod aliquandò eſſe non potuit, *Barbat. conſil. 10.n.4.Menoch.3.præſumpt.131.nu.47. Maſcard. de probat. concl.1372.nu.33. Rol.à Vall.conſ.66.nu.49.vol.2. Burſat. conſ.127.n.29.Iac.Put.dec.466. num.6. lib.2.Vaſqu.illuſtr.contr.cap.81.n.12.& 15.Fr.Clapper.cauſ.22.q.2.num.3. & 4. Guttier.pract.qu.lib.3.& 4.qu.14. n.59.* & inde immemorabili vtens quemcumque titulum ſibi meliùs viſum allegare poteſt etiam oneroſum, poſt alios *Epiſc.Rocca diſput.iur.d.cap.84.n. 19.& 20.* Sic quoque priuilegium immunitatis in iudicio allegatum, ſtatim edi non oportet, nam cum tàm ex vero, quàm præſcripto titulo, ſeù præſcriptione libertas à ſolutione acquiratur, alterutrum præſtitiſſe ſufficit *Caſp. Ant Theſaur qq.forenſ.76.n.10.* qui *Senatum Pedemontanum* ità iudicaſſe memorat.

30 Teſtibus quoque poſſeſſio immunitatis probatur, idq; etiam ſingularibus, cum poſſeſſio generis vice fungatur, quæ ex pluribus ſpeciebus conſtituitur, *Crauett.d.p.4.§.ſiquidem n.11.Bertazol.conſ ciu.123. nu. 36.* præſcriptionem tamen illi non probant, quia eſt illa dominij acquiſitio per continuationem poſſeſſionis temporis lege definiti, *§.1.Inſtit.de vſucap.Rim.iun.conſil.26.n.45.Io:Vinc.Honded.conſ.82.nu. 45.vol.1.Bardell.conſ.94.n.11. Lancell. Gall.conſ.25. nu. 43.* in puncto *Burſat. conſ.124. nu.17.* niſi aliqui de maiori, quàm 40. annorum ſpatio deponerent, quia in maiori etiam minùs ineſt, *Ruin. conſ.92.d.8.lib.4.* qua in ſpecie negatiuam, non eſſe puta ſolutum vectigal, probare non tenentur, quia non eſt adeò facilis probationis, *l.actor.C.de probat. c.quoniam contra, eod. tit.*, rectè

31 verò probari conſtat ex publicanorum libris, ſi in illis non reperiantur immunes deſcripti, *l.1. C.de exact.tribut. lib. 10.l.fin.C.de reb.cred.Natt.conſ.486.nu. 4.Menoch conſ.75.n.1. Crauett.conſ.57. n.9.Surd.conſ.525.nu.11.Dec.conſ.496. n.7.& 8.Gall.conſ.94.n.27.Burſat.conſ. 138.num.48. Andr.Gylm.dec. 10.n.1. in fin.lib.2.* quemadmodùm probatur publica ex voce, ac fama arg. *l.5. §. 6. D. de re milit. Natt.d.conſ.nu.6.* Nam ſi teſtes de negatiua iſto caſu deponerent, eorum teſtimonium redderetur ſuſpectum; Vectigalium enim ſolutio actus reiterabilis eſt, cui teſtes ſemper nec adſunt, nec adeſſe poſſunt, vt ſit negatiua non coarctata loco, & tempore, veroſimilis *Corn.conſ.105.nu.14. vol.3.*

Ff *Rimin.*

*Rimin.iun.conſ.*589.*n.*30.*&* 31.*& conſ.* 26.*n.*59.*& ſeq.* vbi alios cumulat.

32 In hac verò teſtium probatione, Interpretum controuerſia eſt non minima, an præfati teſtes de interpellatione Domini, ſubſecutaq; denegatione fidem facere cogantur? Cuius quæſtionis conflictus, eſtò in vtraq; parte communi Doctorum diſſidentium ſuffragio fulciatur; Nos tamen pro negatiua, veluti receptiori, ac veriori aleam ſubſtinendam accedimus; Et primò referimus rationes defendentium interpellationem neceſſariam eſſe; Mouentur enim, quia ius exigendi vectigalis eſt vnum aduersùs omnes, non diuerſa iura contrà ſingulos *l.*1. *ſi plures* 10, *D. aqu pluu. arc*, Igitur, cum ab omnibus alijs exigitur vectigal, conſeruatur etiam ius exigendi aduersùs non ſoluentem, *Bart. in l. licitatio, § earum, verſ. quæro quid ſi priuatus n.* 4. *D. de public. Natt. conſ* 431, *n.* 24. *Roſentb. de feud. cap.* 5, *concl.* 46. *num.* 2. *& litt B.* vbi citat *l. placet, l. is qui vſumfructum, D. quib. mod. vſufr. amitt. Rol. à Vall. conſil.* 5. *n.* 77. *vol.* 1. *Peregr. de iur. fiſc. lib* 6, *tit.* 8. *n.* 30. *Gratian. in addit. ad dec. ſuam* 148. *n.* 2. *Surd. conſ* 323. *n.* 44. *Minſyger. reſp.* 19. *nu.* 57. *Bardell. conſ.* 96. *nu.* 17. & hinc, quod Conſuetudo appelletur, ſiuè Vniuerſitas contrà priuatum, ſiuè priuatus contrà Vniuerſitatem præſcribat *l. venditor* 13. *§.* 1, *D. comm. præd. cap. fin. de offic. Archid.* & in terminis Communitatis, *Natta conſ.* 406. *nu.* 9. *& d. conſ.* 431. *n.* 13. Conſuetudo verò non introducitur ex actibus difformibus, *Fr. Bec. conſ.* 7. *nu.* 27. *Burſat. conſil.* 360. *nu.* 52. Vndè aliquibus ſoluentibus, non ſoluentes conſuetudinem pro ſe allegare nequeunt; Similitèr, quia in actibus merè voluntarijs non currit præſcriptio, niſi exercens illam prohibitus ſit, & tempore ad horum iurium acquiſitionem ſufficiente tacuerit, *gl. & DD. in l. hæc autem iura, D. de S.V. præd.* impoſitio autem vectigalium eſt actus merè voluntarius, cum poſſit Dominus imponere, & non imponere, exigere, vel non, *Rimin. iun. conſ.* 10. *n.* 34. quemadmodùm in Vaſallo non acquiritur etiam per mille annos libertas à ſeruitijs Domino debitis, niſi interpellatus ſeruire recuſet, & Domino poſſeſſionem interuertat, *Paris de Put. de ſ. reint. c.* 65. *n.* 6. *Zaſ. conſ.* 15. *n.* 6. *vol.* 2. *Schrader. de feud c.* 6. *concl.* 92. *litt. A.* ex quibus prædictam affirmatiuam defendunt *Alex. conſ.* 136. *n.* 18. *&* 20. *vol.* 2. *Boer. dec.* 264. *nu.* 19. *Grammat. conſ.* 69. *n.* 13. *&* 14. *Brun. conſ.* 32. *nu.* 8. *Chaſſan. in Conſ. Burg. rub.* 1. *§.* 4. *ver. nouelle cheualleria n.* 18. *Garz. de expenſ. c.* 8. *n.* 43. *Pyrrh. Engleber in Conſuet. Aurel. tit. de præſcr. §.* 4. *in fin. Villalob. commun. opin. ver. præſcriptio n.* 221, *&* 256. latiſsimè *Rim iun. conſ.* 10. *n.* 30. *& ſeq. & conſ.* 34. *n.* 19. *& conſ.* 589. *n.* 52. *& ſeq.* vbi *Cranett.* & alios reprehendit, *Lancell. Gall. conſ.* 25, *num.* 47. *&* 49. contra *Crauett.* quia in cauſa propria judicauit, *Burſatt. conſ.* 142. *n.* 24. *&* 25. communiorem dicens, *Fr. Bec. conſ.* 230. *n.* 42. *Nic. Euerb iun. conſ.* 10. *n.* 11. *lib.* 1. *Mandell. conſ.* 62, *n.* 38. *Horat. Carpan. ad Statut. Mediol p.* 1. *c.* 208. *nu.* 18. *Mich. Nizol. alleg* 48. *n.* 6, *Compil. Symphor. t.* 4. *par.* 1. *vot.* 30. *n.* 129. *Rol. Cauagnol. dec.* 21. *nu.* 30. *lib.* 1.

33 In contrarium verò; & meliùs prò negatiua conſideratur, non ſuffragari conſeruationem iuris exigendi aduerſus omnes, per exactionem ab aliquibus factam ſubſtineri, quia intelligendum id eſt, ſi iurium illorum poſſeſſionem nemo intercipiat, ſeu quando poſſeſſio eſt vacans poſt *Dec. conſ.* 271. *nu.* 18. *Ferd. Vaſqu. illuſtr. contr.* 2. *n.* 6. *verſ. & Accurſius*; Et ſumus in indiuiduis, ex quo enim nihil ab aliquo exigitur, ſtatim fauore libertatis poſſeſſio Domini ſine aliquo facto interrumpitur, *Couarr. in c. poſſeſſor. p.* 2. *in præfat. n.* 10. quia res facilius redit ad liberam primęuam naturam *c. ab exordio, diſt.* 35. *l. ſi vnus* 27. *§.* 2. *in fin. D. de pact.* Et ſic tempore à lege definito, abſq; alia interpellatione pro libertate præſcriptioni ad non ſoluentis fauorem locus fiet, eſtò ab alijs exigatur vectigal, nam ſi aliàs diceretur pro vero; abſurdum ſeque-

ſequeretur;foret ſiquidem, vt nũquàm priuatus onera impoſita vſucaperet Dominis aliquos, à quibus exigerent, ſemper retinentibus; Vndè dictum *Bart.*poſt *Ang.Natt.conſ.*431.*n.*24. explicat, de nondùm completa præſcriptione,non autem quando aliquis ceſſaſſet ſoluere tanto tempore, quoad præſcripſiſſet, ex *text. in l.olim cauſam, de cenſ.c.quarta, de præſcr.* vbi nõ attẽta ratione iam allegata, præſcriptio admittitur; Imò cum hìc non agatur de iure quærendo publico, ſed priuato,& ità in terminis præſcriptionis nudæ verſemur, *Rol.à Vall. conſ.*5. *nu.*76. *vol.*1. nõ poteſt in diſcrepãtia actuum, quæ conſuetudinem, non præſcriptionem impedit, fundamentum poni; Vt reliqua maneat difficultas quomodo intelligendum ſit, quod in actibus voluntarijs non admittatur præſcriptio, niſi facta contradictione; Nàm aſſertio hæc in actibus meræ facultatis, non in ijs, quæ ex contractu deſcendunt, *Alb. Brun.conſ.*45. *num.* 8. vel cum quibus actio naſcitur, *Crauett. d. §. circà præmiſſa n.*35.vera putatur; Pro ſolutione verò vectigalis contrà detrectantes eãdem Domino dependere,condictio ex lege, vel priuilegio competit; conſequens ergò eſt, vt triginta, quadraginta annorum iugi ſilentio ab earum petitione excludatur *l.ſicut, l.omnes,C.de præſcr.*30.*vel* 40.*ann.*

Quod vnicum argumentum tantæ eſt efficaciæ, vt pleroſq; à iam citatis diuellat, *Crauett. conſ.*111. *Rol. à Vall. conſ.*5.*n.*61.*vol.* 1.*Ruin.conſ.*117.*nu.*13. *vol.*1.*Caphal.conſ.*528.*n.*91. *Couarr. in c.*2.*p.*2.*§.*2.*nu.*8. *Renat.Chopp.de iuriſd. And.cap.*10. *n,*3.*Pancirol.conſ.*23.*n.*10. *Surd.conſ.*525.*n.*9. & 10. *Menoch.conſ.* 887.*n.*33. & *nu.* 54. vbi triginta *DD.* pro hac ſententia adducit, *Sim. de Pret.conſ.*170.*n.*35.& *ſeq. Cothm. conſ.* 11.*n.*97.*Flor.de Men.pract.qu.*21.*num.* 266.*Gratian.forenſ.*89.*n.*21.*Ioſeph Ludouic.deciſ.Peruſ.*3.*n.*1.*lib.*1. *Ant.Sola ad Conſt.Sabaud. tit. de iur. emphyt.p.*3. *gloſ.*2.*n.*12. *Gabr.comm.opin. lib.*1. *de probat.concl.*6.*n.*38. *Iac. Marchſell.lib. recollect.q.*122.*nu.*9. *P.Gilkm. in Auth. quas actiones n.*11.*C.de SS.Eccl.* Interpellatione autem tùm minimè opus, ſi aliquis ab immemoriali tempore non ſoluit vectigal,*Crauett.conſ.*111.*n.*25. *Minſyg.reſp.*6.*decad.*15. *n.* 68. vel titulum aliquem licet vitioſum oſtendat, *Rol à Vall.conſ.*5.*n.*62.*vol.*2. *Modeſtin. Piſtor.conſ.*4.*nu.*34.*lib.*1. in puncto *Cabrenſ.conſ.*314.*nu.*2. *Rim.iun.conſ.*258. *n.*40.*Gall.conſ.*25.*n.*61.& 62.& 80.

Quas concluſiones omnes, ac prædictam noſtram ſententiam latè,ac doctiſſimè defendit *Epiſc.Rocc. diſp.*84. *à num.*5.9.10.& 12. vbi reprobat *Alex.* concludens *n.*14. quod quando agitur de iure negatiuo aduerſus actum poſitiuum, qui non ſit meræ facultatis, ſed cum dicto actu neceſſario ſit coniuncta actio, quæ iuris facultas dicitur, in quo conſiſtit prædictæ noſtræ ſententiæ fundamentum, tunc nullam eſſe neceſſariam contradictionis, aut interpellationis probationem,quod in *num. ſeq.* idem peritiſſimus *Rocca* id latè exponit, atq; elucidat(poſt innumeros alios, quos cumulat, in articulo illo;
34 an immunitas à ſolutione collectarum præſcribatur ex ſolo ſpatio longiſſimi temporis, etiam ſine titulo, & bona fide, & nùm, & quando præſcriptio currat in iuribus negatiuis ad intellectum *text.in l.hæc iura*, ibiq; *gloſ. ver. habuerit, D. de ſeru.vrb.præd.* vbi examinat etiam, qualitèr molendina non ſoleant collectari ob continuum periculum, & veluti obnoxia ingentibus expenſis pro eorum conſeruatione, & quod Conſtitutiones Principis derogatoriæ exemptionum intelligendæ ſint de gratioſis,non autem de competentibus ex diſpoſitione iuris communis, & quales dicantur quæſitæ legitima præſcriptione, vel ex titulo oneroſo, reſultante etiam ex immemorabili, idem *ibid.*adeũdus eſt à *n.*16. *ad ſeqq.*). Idq; etiam poſt alios amplectitur *Dom. Cæſar.Nic.Piſan.in cit. rubr.*2. *num.*99. & 103.

35 Poſtremò annotamus,quod Vniuerſitas habens immunitatis priuilegium,

ne ſoluat fiſcalia, neque donatiua, ſi
illa ſoluat per aliquod tempus, decem
puta annorum, ſibi præiudicat quoad
immunitatem, ſecundùm *Reg. de Ma-
rin.in obſ.ad Reg.Reuert.dec.*38. Nàm
non vtens priuilegio decennio, regula-
ritèr illud amittit *l.* 1. *D. de nund. Boſſ.
tr de Princ.nu.*319.*Gayll.*2.*obſ.*60.*nu.*1.
*Fab. de Ann.conſ.*59.*n.*75. *Maluaſ.con-
ſil.*60.*n.*23. *Enenk.de priuil. lib* 3.*c.*15.
*n.*27.*A.Fab.in C.lib.*7.*tit.*13.*def.*10.*nu.*
1.*P Henriquez conſ.*67.*nu.*1. per trien-
36 nium autem ſoluens ſibi non præiudi-
cat, quoad immunitatem, vt pro Ia-
nuenſibus, & Piſanis in priuilegio im-
munitatis illis conceſſo à Rege Apuliæ
poſt *Andr. de Barul.* & alios deciſum
refert *Thor.in compend. decis. verb.Im-
munitas ſi ſit conceſſa to.* 1. Quod in
his, quæ in faciendo conſiſtunt, vti in
priuilegio exigendi vectigal, veriſſimũ
eſt, modò tamen voluntariè vſus non
ſit, nam ſi occaſio vtendi ſe non offe-
rat, nemine, puta timore belli, peſtis,
vel alia ex cauſa, ad locum exactioni
deſtinatum accedente, non amitti, ap-
paret *arg. l.* & *Attilicinus* 35.*D.de S.R.
Præd. Balb.de praſcript.in* 4.*p.p.*5.*princ.
q.*4.*n.*3.*Ant.Padill.in l falſo n.*4.*C.de
diuerſ.reſcr. Decian.conſ.*66.*n.*65.*vol.*3.
*Vaſq.qu.vſu fr.cap.*2.*nu.*8.ne quidem
per mille annos, *Maluaſ.conſ.*92.*n.*80.
*Bernb.Grau. pract.concl.lib.*2. *concl.*60.
*conſid.*2. *nu.*2. & ſic non eſt approban-
dus *Poſt dec.*46.*num.*20. dicens, exem-
37 ptum poſſe ſibi præiudicare ſoluendo
etiam in actu meticuloſo, quem refert
*Queſad.diſſert.*22.*n.*34. Sicuti quoque
non vſu minimè perditur, quando fa-
cultas vtendi in arbitrium priuilegiati
formalitèr collata eſt, aut vt alij ex-
plicant, ſi facultas vtendi, tempus, non
ipſum priuilegium reſpiciat, *R.Tap. in
l.fin.p.*2.*c.*1.*n.*13.*D.de Conſt.Princ.Ma-
ſtrill.dec.*96.*n.*7.*Balb.de praſcr.d.quaſt.*
4.*num.*3.

38 Quia verò priuilegia immunitatis
in non faciendo conſiſtunt, ex actu cō-
trario horum amiſſio, & renunciatio
inducitur, *c.cum acceſſiſſent* 8. & *c.ſeq.
de Conſtit. l. commiſſa* 4. *C. de pact. int.
empt.l.*2.*C.de iur.dom.impetr.Brun.conſ.*
99.*n.*8.*Meichs.dec.*6.*n.*4.1.3. *Enenk.de
priuil.lib.*3.*c.*15.*nu.*14. *Gratian.diſcept.
forenſ.* 302. *num.*2. idquè non quidem
vnico, ſed pluribus; Communis nam-
què *Doctorum* diſtinctio eſt, quod aut
priuilegia continent actum momenta-
neum, aut ſucceſſiuum; Primo quidem
caſu vno actu contrario perduntur, ſe-
cundùm *Bart.in l.vlt.D.de Conſtit.* vn-
dè dicitur, quod Immunitas inducta
momento temporis, puta contractu,
vnico actu contrario tollitur. Sed quia
immunitas à vectigali continet actum
iterabilem, ac ſucceſſiuum, vt ità ad
abolitionem eiuſdem plures actus ſo-
lutionum requirantur *l.* 2. & 3. *C.de
his, qui ſpont. mun. ſubier. l.voluntariè*
12.*C.de excuſat.mun. Paul.Bellon.lib.*1.
*de poteſtate eorum, quæ ſunt in contin.
cap.*44.*à n.*1. 2.*& ſeq.* & ità intelligi-
tur per vſum contrarium amitti, *Ca-
mill.de Medic.conſ.*63.*n.*5. dummodò
non adſit proteſtatio, *Gallupp. in meth.
feud p.*5.*c.*5.*num.*22. & 23. nàm aliàs
poſſeſſio vectigalis exigendi reſpectu
aliquorum ſuffragatur gabellario ad-
uersùs alios, præſertìm ad manuten-
tionem obtinēdam, *Queſad. d.diſſertat.*
22.*n.*42.& 43.

39 Contentio tamen fuit inter *DD.*, an
decem, vel triginta, aut quadraginta
annorum ſpatium ad immunitatem
perdendam requiratur; Nàm *Syluan.*
decem annorum ſpatium requiri ſcri-
pſit *conſ.*40.*Curt.conſ.*42.& 177.*Natt.*
verò *in conſ.*406. *n.*5. quadraginta an-
norum ſpatium requiri dixit, quos poſt
alios refert *cit. Gallupp. d.loc. n.*24. di-
cens poſteriorem *Natta* ſententiam
magis communitèr receptam, ex *The-
ſaur.qu. forenſ.lib.*1. *q.*8. *n.*6. *verſ.quod
attinet*, & *Fab.de Ann.conſ.*59.*num.*62.
*cum plurib.ſeqq.lib.*1. Verùm cum dicto
temporis curſu neceſſariò requiri ſcri-
bit caſum cōtingentem impoſitionum
factarum, taciturnitatem Communita-
tis, & quod non fuerit impedita agere,
dicens, ex *cit. Ann.d.loc. n.*67. hoc tem-
pus 40. annorum currere ab illo die
abſque interpellatione, in quo ſcilicèt
gene-

generalitèr ſunt collectæ indictæ,& nō à die, quo Vniuerſitas fecit Cataſtum: Et quod ſi per tempus 30. vel 40. annorum ſubierit onus priuilegiatus, ſine dubio teneatur ex *c. accedentibus, c. de terra, de priuil. Guid. Pap. dec.387. n.1. Sol.ad nou.Conſt. Sabaud. tit.de iur. emphyt.gloſ.decretorum n.12.Io:Philipp. Monſp.conſ.31.n.3. Theſaur.dec.293.n. 3.Flor.de Men.qu.var.21.nu.260. Reg. Tap.in l.fin.p.2.c.2.n.29. D.de Conſtit. Princ. Petr. Fontanell. de pact. nupt. clauſ.3.gloſ.2.n.17. Bertaz. conſ.crimin. 394.n.14.* in puncto *Alex.conſ.33. n.2. vol.5. Perſonal. de gabell.nu.74. Franc. Pheil.conſ.196.n.27.Burſat.conſ.35.nu. 17.Corſet.ſing.268.* Ea nimirùm ratione, quia vt priuilegium perdatur,actus debet eſſe omninò contrarius, & incōpatibilis cum eo, *Enenk.d.cap.15.num. 19.Gylm.dec.14.n.48.lib.2.* At immunitatis priuilegium, cum ſit generale, quoad omnes exactionis caſus extenditur, & qui ſemèl ſoluit vectigal,facit actum in particulari, *Tiber.Decian.conſil.4.n.29.vol.3.* In poſſeſſorio tamen ſi per decennium ſoluat, immunem ſibi præiudicare tradit *Feſtaſ. de aſtim. p.4.cap.4.n.31.* quod ſi clauſulam irritantem, & annullantem adiectam habeat priuilegium, inſici aiunt poſſeſſionem eius, qui contra libertatem præſcribere nititur, *Menoch. conſ.348. n.48.Verall.dec.134.n.4. Rot.Gen.deciſ. 18.n.8.* & alij, quos cumulat *Greu. d. concl.60.conſid.5.n.6.*

40 Si tamen immunis grauetur, & non appellat, immunitatem perdit,*arg. l.bi qui 7.* ibi; *Si appellationis auxilio non vtātur, cōſenſu ſuo confirmāt nominationem*, & ex *l.4. C.de appell. Pacian.conſ. 5.n.14.Cothman.conſ.11.nu.178.vol.1. M.Ant.de Amat.dec.159.n.9.Capyc.deciſ.4.n.7.8.& 9. Cacher.dec.91.nu.5.& 9 Florez pract.qq.21.n.278. Alex.Raudenſ.lib.1.de Analog.cap.40. n.17.& ex Iuſtiniano in Nou. 130. Klok. de Ærar. lib.2.c.78.n.18.*vide *Rim.cōſ.791.n.13.*

41 Si autem Vniuerſitas habeat priuilegium non ſoluendi vectigalia, & poſteà appareat aliquem ex Ciuibus illa ſoluiſſe, non cenſetur derogatum priuilegio; immunitas enim ad plures, & vniuerſos non ſingulos pertinet, & quod eſt Vniuerſitatis, non eſt ſingulorum *§.Vniuerſitas 1.Inſtit. de rer. diuiſ.l.in tantum 6.§.1. D.eod.* Nec quod cuiusquam eſt,ſine facto ſuo illi debet adimi *l.quod noſtrum, D.de r.i. Iaſ.conſil.81.n.6.vol.3. Natt.conſ.274. nu.13. Mynſ.reſp.19.n.30. Modeſt.Piſtor.conſ. 12.n.12.vol.1.Fontanell.de pact.nupt.d. clauſ.3.gloſ.2.n.18.Gayll.2.obſ.60.num. 10.& ſeq. Rimin.iun. conſ.26.nu.10. & 11.Grammat.dec.100.n.24.Reg de Marin.ad cit.deciſ.38. Reg.Reuert.in obſ.& in obſ.ad dec.33.*

42 Ratioq; etiam aſſignatur, quia ſingulares perſonę priuilegio Populo cōceſſo renunciare non poſſunt, *c. cum omnis de Conſtit.* videndus ad hæc *Io: Ang Piſanell. in alleg.85. Iac.Ant.de Maur.* addito *cit. Reg. de Marin. ad R. Reuert.deciſ.97.in fin.Iul.Capon.diſcept. for.313.cap.3.n.36.tom.4.*

43 Quam doctrinam notabilitèr limitat *Abb. conſ.61. verſ.ſed ad maiorem vol.2.* vt non militet, ſi plures priuati pluriès ſoluerint vectigal,vt veriſimilitèr in notitiam omnium Ciuium, vel maioris partis venerit, tunc enim per Conſuetudinem contrariam videri receſſum à priuilegio, *Bertaz. conſ.crim. 349.n.18.Modeſt.Piſtor.d.conſil.12.nu. 18.* Oportet autem non interueniſſe quoque actus difformes, ideſt aliquos tranſijſſe ſine ſolutione vectigalis,quia ex illis ſoluentibus non introducitur Conſuetudo, in puncto *Ruin.conſ.217. n.8.vol.1.Dec.conſ.215.num.8.* Imò & actus plures palàm factos, & alia requiſita interueniſſe, conſtare debet,de quibus apud *Decian. d. loc. Alex.conſil. 173.vol.6.* cæterosq; *DD.*paſſim.

44 Quemadmodùm etiam immunitatis priuilegio derogatur, ſi priuilegiatus abutatur priuilegio,*c.vt priuilegia, c.cum & plantare, de priuil. c.ſic decet 25. qu.2. l.qui ſine vſuris 38. D. de negot.geſt. l. Chriſtians 6. C. de Pagan.* Ideòq; ſi immunis ſub ſpecie ſuarum rerum alterius bona vectigali obnoxia de-

deferat, priuilegium amittit *argum. l.ſi ſub prætextu, C.de SS.Eccl. P. Duenn.in reg.in ver.gabella n.3. Boſſ.tit.de fraud. vect.nu.3. Ant.Corſet.ſing.* 127. *verb. gabella, Pheil. conſil.*196. *num.*28. quia cõtra finalem cauſam priuilegij agũt, quæ eſt vt ipſi ſoli, non alij hoc iure vtantur, *l.fin. C.de ſpectac. l.Iudæos* 11. *C.de Iud. Maluaſ.conſil.*35. *num.*12. ad quod adeſt Regni *pragm.* 4. *de Vectig.* & nos alia infrà annotabimus ad *Auth.* noſtrum *in* §. 6. *de Iur. Dohan. quæſt.*9.

AD QVÆST. I.

An immunitas conceſſa Vniuerſitati comprehendat incolas, & focularia, quæ de nouo acceſſerunt.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Principis conceſſio non operatur, niſi in ijs, quæ aderant tempore conceſſionis n.*1.2. *&* 6.

*Immunitatis priuilegium ſtrictè, an verè latè interpretandum, n.*3.39. *&* 47.

*Immunitas conceſſa alicui pro fructibus ſuorum bonorum, ſi ad alium fructuũ collectio pertineat, an ceſſet num.*4. *&* 26.

*Immunitas conceſſa Vaſallis præſentibus, et futuris, an comprehendat acquirendos n.*5.

*Augmentum an comprehendatur in conceſſione feudi n.*7. *&* 38.

*Ciuis nouus veniens ad habitandum in Ciuitate, an teneatur ad Collectas pro debitis anteà contractis n.*8.

*Immunitas conceſſa Vniuerſitati comprehendit etiam incolas & focularia, quæ de nouo acceſſerunt n.*9. *& ſeq. iuxtà deciſionem hanc* Dom. Regentis, *quã tranſcripſere* Nouar. *&* Ricc. *in locis indicatis n.*52. *&* 53.

*Vniuerſitas quid ſit, & an recipiat diminutionem, vel augmentũ n.*10.11. *&* 17.

*Vniuerſitas ſempèr eadem dicitur mutatis Ciuibus n.*12. *immortalis eſſe, ac ſpiritum habere videtur n.*14.

Alpheni *reſponſum in* l. proponebatur, D.de iudic. *illuſtratur n.*13.

Corporum genera quot ſint, & exornatur Pomponij *reſp. in* l. rerum D. de vſurp. & vſucap. *n.*15.

Atomi, quæ ſint, & earum cognitio apud Alphenum I.C. *d.n.*13.

Iuriſconſulti ſectati ſunt Philoſophiam Stoicorum, *à quibus multa ſumpſerunt n.* 16.

*Conceſſio facta ſub nomine Collectiuo, puta Vniuerſitatis, familiæ, territorij, Religionis, Eccleſiæ, Collegij, dotis, extenditur ad augmentum, vel ſubrogatum à n.*18. *ad* 23. *& n.*31. *ac* 32.

*Priuilegium, vel immunitas conceſſa Ciuitati competit etiam Vicis, ſeù Caſalibus n.*24.

*Immunitatis priuilegio conceſſo Ciuibus, comprehenduntur etiam futuri n.*25.

*Immunitas conceſſa alicui, an extendatur ad famulos n.*27 *&* 30. *vel fratres n.* 28. *vel uxorem n.*29.

*Ciuitates ſi faciunt pacem pro ſe, & ſuis ſubditis, an extendatur ad ſubditos poſteà acquiſitos n.*33.

*Animalia ſi quis poteſt tenere in paſcuis, poterit etiam futura depaſcere n.*34.

*Immunitas cõceſſa, an extendatur ad alias futuras impoſitiones, ſiuè augmentum n.*35. *&* 36.

Immunitas à vectigalibus alicuius Principis territorio impoſitis, an extendatur ad terras nouitèr acquiſitas n. 37. *& quid in ſeruitute, ne luminibus officiatur* ibid.

*Immunitas conceſſa Ciuibus, an intelligatur etiam de his, qui per conſtitutionem veri domicilij, vel ex priuilegio tales effecti ſunt, & quid de Hebræis n.*40.

*Immunitatis priuilegium, an extendatur ad bona poſtmodùm acquiſita n.*41. *&* 42. *& an ad futura, de quibus non cogitaſſe cenſetur concedens n.*43. *&* 44.

*Priuilegium conceſſum Titio, & hæredibus ſuis, vel deſcendentibus, an tranſeat ad filios, & filias, earumq; deſcendentes n.*45.

Im-

Immunitas à Rege alicui condigno Baroni conceſſa, an prorogetur ad eius ſucceſſorem n.46.

Immunitate Titio, & generi ſuo, ac poſteris conceſsa, an veniant deſcendentes ex fœmina nu.48. & quid ſi conceſsa ſit Titio, & hæredibus ſuis, ac ſucceſſoribus in perpetuum n.49. vel omnibus, qui ſunt de ſanguine regio n.51.

Immunitas conceſsa alicui pro ſe, ſuiſque ſucceſsoribus in perpetuum non ſoluendi fiſcalia, an mortuo patre competat filijs in ſolidum, vel pro rata n.50.

QVæ nimis luculentèr ad quæſtiones iſtas *Author* noſter, tàm pro dubitandi, quàm decidendi ratione adduxit, quemadmodùm viam nobis alia cumulãdi arctant, ità lumen inſimùl præbent, vt ex illis vndiquè diſcendi reſultet occaſio; Vndè vt aſſumpto ad eaſdem annotandi oneri ſatisfaciamus, ex his, quæ doctiſſimus *Regens* noſter in ipſis quæſtionibus, & principalitèr in hac prima petitè examinat, hæc annotanda cenſemus.

1 Et quidem pro eiuſdem quæſtionis examine, quoad dubitandi rationem, vltrà ſanè ea, quæ ad hanc quæſtionem attulit *Nouar.quæſt. for. par.1. qu.127. per tot.* puta à *nu.1.* quod quælibet diſpoſitio ſit intelligẽda ad tempus præſens, & rebus ſic ſtantibus *n.4.* & *n.2.* verba contractus ad eiuſdem contractus tempus referri, & decimarum conceſſionem factam laico futuros nõ comprehendere *nu.3.* & contrarium *n.10.* & *n.7.* ſeruitutem non augeri, ſi augeantur prædia.

2 Annotamus, quod in qualibet Principis conceſſione regularitèr ſolùm veniant, & ad illa conceſſio reſtringatur, quæ tunc, conceſſionis nempè tempore, extabant, non verò quæ de nouo ſuperueniunt, & ideò niſi hoc alitèr conceſſio exprimat, non porrigitur ad futura; nam Principis conceſſio etſi aliàs ampliſſimam recipiat interpretationem, non tamen operatur, niſi in illis, quæ aderant tempore conceſſionis, vt latè poſt alios fundat *Io: Bapt. Larrea* doctiſſimus I. C. Hiſpanus *2. p. alleg. fiſc.89. per tot.* ac præſertim à *n.6. ad 9.* Ità quod talis conceſſio ad tempus præſens reſtringenda ſemper ſit, tantò magis, quando aliàs eſſet magni præiudicij concedenti, vnde idem *Larrea n.10.* concludit, ac latè probat, priuilegium non extendi ad augmentum poſt conceſſionem ſecutum ex *Io: Andr. Bald. Menoch. Tuſch. Alberic. Roman. Curt. & alijs.*

3 Quæ doctrina eò potiùs procedere videtur in priuilegio immunitatis, cuius natura tanquàm odioſa, veluti contrà ius commune ſemper reſtringenda eſt, vt poſt *Bart. Pinell. Valenz. & Parlador.* fundant *Amaya in comment. ad l.1.tit.25.C.lib.10. n.21. Fontanella deciſ.26.nu.24.& ſeqq. Præſ.Ganauerr. dec.36.n.22.* & gabellarum ſtatuta, ſeù priuilegia ſtrictiſſimè intelligi debere in eo tantùm caſu, de quo literalitèr impoſitionis tenor loquitur, poſt alios tradunt *Card. de Luca de Regal. diſcurſ. 62.num.6.diſc.68.n.13.& diſc. 72. n.3. & Epiſc.Rocca diſp.iur.cap.77. nu.8. & 9.cap.79.num.1.& cap.81. num.2.& 3.* nam immunitatis priuilegium quoad præterita grauat Principem, quoad futura grauat Conuaſallos, idem *Ganau. num.20.* Et proindè illud non extenditur, eſtò generaliter conceſſum, ad munera ordinaria, nec ad patrimonialia, *Borrell.de præſt.Reg.Cathol. cap.33. num.14. & 15.* Et ſic etiam tantò magis non poteſt extendi ad munera, ſeù onera incogitata, & poſteà ſuperuenientia, *arg.l.Rutilia Polla 69. l. in lege 77.D.de contrah.empt.,* & poſt *Dyn., Io: Andr., Bald., & alios cit.* ſequitur *Amaya d.loc.n.22.*

Etenim ipſa immunitatis conceſſio ſtricti iuris eſt, ob odium, & præiudicium, quod in ea verſatur, quodq; cæteris contributarijs fit; vnde illa con-
4 ceſſa vni perſonæ pro fructibus bonorum ſuorum, ſi ad alium pertineat fructuum collectio, emptionis, vel conductionis titulo, mutatione perſonæ mutatur rei conditio, arg. *l.Paulus,* (quæ aliàs incipit) *per procuratorem, D.de*

acqu.

*acqu.hared. & l. ſin. in ſin. C.de inoffic. teſtam.Reg.Reuerter.dec.*32. vbi *R. de Marin.in obſeru.Theſaur deciſ.*116.*Genuenſ in pract.quæſt.*212. *Reg.Rouit.deciſ.*71.*Capiblanc.de Baron.cap.*85. *à nu.* 12. *cum ſeq. Reg. de Marin.* 1. *lib. var. cap* 169.*& cap.*99.*& ad Reg.Reuert.deciſ.*192.*&* 373.*in obſ. Mart.par.*4.*cent.* 1.*caſ.*13. *Reg.Rouit.in pragm.rub.de vectigal.n.*27.*cit.Borrell. num.* 29. *&* 30. de qua concluſione infrà in *annot. ad* §.6.*qu.*14.

5 Vnde quoque conceſſio immunitatis facta vaſallis præſentibus, & futuris, non comprehendit acquirendos, ſed futuros eiuſdem oppidi, *Præſ. Ganauerr.dec.*15.*n.*23. *&* 25. illa quidem ratione, quia priuilegium immunitatis eſt contrà ius commune, idem *Ganauerr.dec.*36. *n.*22. & ideò conceſſa alicui Ciuitati immunitas non extenditur ad alium locum exiſtentem in eius territorio, *Thor. in ſupplem. deciſ. verb.Immunitas conceſſa alicui Ciuitati fol.*288. & ſic etiam immunitas conceſſa Eccleſiæ ad prædia recens à Monaſterio acquiſita non extenditur, vt fundat *Ann.Robert.rer.iudic.lib.*2.*cap.*2. *pro incolis, fol.mihi* 301.

6 Quæ omnia eò potiùs militare poſſent in conceſſione immunitatis à fiſcalibus, & ſic illam intelligendam eſſe ſecundùm ſtatum illum, numerũq; fumantium conceſſionis tempore, & nõ vltrà, neq; augendam cum ipſo focularium augmento, ſiuè acceſſione, nam alitèr eſſet in odioſis ampliare; ſimiliterq; cum illa inter regalia, tanquàm à Principe concedenda adnumeretur, ſtrictè quoque interpretanda eſt, vt idem noſter *Author* admonet; Propterea in his ſemper attenditur tempus contractus, ſiuè conceſsionis, ſecũdùm quod verba intelligenda ſunt, imò illud inſpiciendum potiùs, etiam in dubijs, quàm conſequens vllum aliud, *Bart.in d.l.Rutilia* 69. vbi etiam *Dion. Gothofr. ibid.litt.E.& F.*

7 Hinc conceſſo feudo, ex dicta ratione augmentum inſequens non venire, probatur ex *c.*1.*§.ſi quis de manſo, tit.ſi de inueſt.feud.contr.fuer.* vbi *gl. in ver.reſeruauit lit.I.& lit.K.& Andr. ibid.num.*13.*&* 14. *Gloſ.Nard.Liparul. ibid.ad cit. Andr.Afflict.ibid.nu.*18. *Io. Paul. Balzaran. in d. §. Iac.Cuiac. in lib.*1.*de feud.in d.§ ſi quis de manſo*, quẽ poſuit *ſub tit.de his, qui feud dar.poſſ.& qual.acquir.et retin.Schrad de f.par.*1.*c.*6.*à n.*26. *Henric. à Roſenthal.in ſynopſ. feud.cap.*10.*concluſ.*44.*n.*27.*Conſil.Anton.Capyc.in inueſt.f.fol.*84. 2.*col. verſ. feudorum augmenta, Reg. Rouit. in pragm.*1.*de iur.& exact.fiſc. nu.* 18. *Camill.de Medic.conſ.*5. *Thor.in comp.dec.* 2.*p. verb. Augmentum focularium, Georg. Adam.Struu.in ſyntagm.iur.feud. c.*12.*aph.*6.*poſt Hotoman.in d. §.ſi quis de manſo n.*1 *&* 2.

8 Præterea argui poteſt ex eo, quia Ciuis nouus veniens ad habitandum in Ciuitate, non tenetur ad Collectas, quę fuerunt impoſitæ pro debitis contractis antè illius aduentum iuxtà *deciſ.Reg.Salernitan.*32. vbi *Thor.in add. Loſæus de iur.Vniu.p.*3.*c.*9.*nu.*25.*Gaill. de Arreſtis cap.*9.*n.fin.* licet contrarium reſponderint plures, quos refert *Caſp. Manzius in centur.deciſ.Palatin. qu.*4.

9 At ad decidendi rationem, pro Vniuerſitate, quæ, vt *Author* noſter hìc *n.*8. refert, in Regia Camera petitam immunitatem obtinuit, etiam quoad incolas, & focularia, quæ de nouo acceſſerunt; Vltrà etiam tradita per *Nouar.d.loc.* vbi *n.*9. dicit, priuilegia extẽdi ad futura, etiam in illo de non ſoluendo decimas ad *n.*10. & quod Principis beneficium ſit latiſſimè interpretandum *n.*11. ob Principis liberalitatem *n.*12. idemq; in priuilegijs alicuius Ciuitatis alteri cõceſſis *n.*14. quod augmentum eiuſdem conditionis ſit, cuius eſt principale *n.*15. & immunitas conceſſa pro bonis præſentibus extenditur etiam ad futura *n.*16. & Syndicus conſtitutus ab Vniuerſitate ad ſingulas cauſas, intelligitur etiam ad futuras *n.*17. & regulam, quod ſtatus præſens attendatur, non militare in Vniuerſitate *n.*20.

10 Annotandum eſt, Vniuerſitatem, de

qua

qua hic, eſſe multorum congregationem eidem capiti ſubiectorum, ſecundùm *Oldrad. conſ.* 405. nàm intelligimus de Vniuerſitate perſonarum, de qua in *tit. D. quod cuiuſq; Vniu.nom.* & non rerum, de qua *in tit.D.de petit.hered.* dicimuſq; illam per vnum conſeruari ex *l.ſicut,§.vniuerſitas, D.quod cuiuſq; &c.* vbi *Bart.* Vnde verè, & propriè nihil aliud eſt, quàm ipſi homines Vniuerſitatis collectiuè ſumpti, & repræſentare dicitur vnam perſonam fictam, per iuris fictionem, quæ eſt quid aliud diuerſum ab hominibus Vniuerſitaris, *Anchar.conſ.*158.*nu.*17. *Oltrad.conſ.*65.*col.fin. verſ.circà pœnam n.*7.*in fin. Loſęus de iur.Vniuerſ.p.*1. *c.*1. *n.*4.*&* 5. Eſtq; nomen iuris in abſtracto, ſicut homo in communi non capax parentelæ, vt *Fed. de Sen. conſ.* 15. *in princ.* Corpuſq; quoddam, quod ex multis inuicem collectis conficitur, *Roman.conſ.*400.*n.*4.*verſ. ijs tamen, & conſ.*436.*n.*3. Illaq; diminuta, ad inſtar Gregis *l.*70. *D.de vſufr.* remanet eadē Vniuerſitas, *Roman.conſ.*366.*n.*5.*verſ. quintò iſtud;* vnde non ſolùm membris, ſed capite conſtat, quod collectiuè in eadem continetur, ſicut appellatione militum Imperator, appellatione Populi Senatus continetur *l.*1. *de milit. teſt.§.Plebs, Inſtit.de Iur.nat.* & ſic rectè differit *Bart.* an eo nomine veniant homines de Vniuerſitate *l.aut facta, §. fin. D.de pœn.*

Et inde mortuis omnibus de ipſa Vniuerſitate, & Populo, & alijs ſubrogatis, eadem cenſetur Vniuerſitas, & idem Populus, cum ſit nomen iuris, & non perſonarum, non habens animum, intellectum, conſenſum, nec etiam corpus, & ſolùm legitimè congregata, & conuocata vicem perſonæ ſubſtinet, vt declarat *cit.Loſę:nu.*6.7. 8. 9. *&* 29. quem ſequitur *Beſoldus in diſſert. de iure Vniuerſit.cap.*3. nam multitudo nō facit Populum, niſi collectiuè ſit congregata, *Reg. Rouit.in conſult. in mat. donatiui n.*27. & ſic propter accidentia Vniuerſitas in vna ſola perſona benè remanere poteſt *l.ſicut, D.quod cuiuſq;* *Vniu.nom.ad fin.Roman.d.conſ.*40. *n.*4. *& conſ.*366.*n.*5. *verſ.vltimò, & conſil.* 346.*n.*3.*Loſæus d.loc.nu.*30. *&* 32. *Beſold.d.c.*3.*n.*2. imò quod ſit quid ſeparatum, & diuerſum à ſingularibus, & particularibus perſonis ipſius Vniuerſitatis, *Loſæus p.*3. *c.*2. *nu.* 8. eademq; ſemper manet, licet mutentur perſonæ; *idem in c.*11.*n.*10. corpuſq; intellectuale dicitur *Loſæus p.*4. *cap.* 9. 12. *&* 50.

11 Et inde eſt, quod in diſpoſitione quæ fit ſuper Vniuerſitate, benè continentur noua, & antiqua capita Vniuerſitatis, *Signorol. in conſ.*44. *in princ.* & diminuto numero focul ariorum eadem quantitas à Rege exigitur ab Vniuerſitate, cum poſt factam numerationem, aſſumptoq; onere ſoluendi ab Vniuerſitate pro ſuis focularibus Rex dicatur creditor Vniuerſitatis, & non particularium, & ſic functionum creditum extinctis particularibus non extinguitur in damnum Curiæ, nam Vniuerſitas ex diminutione Ciuium non deſinit eſſe Vniuerſitas, *Reg. Rouit. d. loc. nu.*28. nec mutatur perſonarū, nequè bonorum diminutione, aut augmento *Reg. Galeot. lib.* 2. *controu.* 55.*nu.*42. & proindè etiam aucto numero foculariorum non augetur ſolutio prædicta in beneficium Curiæ, vt latè docet, deciſumq; refert in Regia Camera, idem *Auth.* noſter *infr. de exact.fiſc.§.*3.*qu.*1.*nu.*1.2.6.7.8. *& ſeq. vſq; ad fin.* vbi id latè declarabitur *in Annotat.*

12 Hinc meritò concluditur, quod cōceſſio immunitatis facta, etiam nouos illos Ciues comprehendit, qui ſub eodem iuris nomine *Vniuerſitatis* in abſtracto conſiderato conueniunt, eiq; accedunt ex *l.forma* 4. §. 3. *D.de cenſibus*, ibi: *Quanquàm in quibuſdam beneficia perſonis data immunitatis cum perſonis extinguantur, tamen cum generalitèr locis, aut cum Ciuitatibus immunitas ſit data, videtur, vt ad poſteros transmittatur;* Nam (vt aiunt ibi *Gloſ. ver.tranſmitt.*& *Author* hic *nu.*9.) ſemper videtur eadem Vniuerſitas ex

13 *l. proponebatur 76. D. de iudic.* ibi *Et populum eundem hoc tempore putari, qui ab hinc centum annis fuiſſet, cum ex illis nemo nunc viueret*; Idemq; euenire in Legione, Naue, ac multis cæteris rebus; Si enim partibus rei commutatis, alia fieret res, ſequeretur abſurdum, vt ex eius ratione nos ipſi non ijdem eſſemus, *proptereà quod, vt philoſophi dicerent, ex quibus particulis minimis* (ideſt atomis, ſecundùm *Gloſ.* quibus conſtare omnia dicebant *Democritus*, *Epicurus*, & *Lucretius*, quorum Philoſophiam his temporibus doctè excitauit *Petrus Gaſſendus*, ſed ab his atomis principia *Carteſianæ* Philoſophiæ, quæ nunc fucato artificio maximè viget, multiplici nomine differunt, atq; in eo maximè, quod corpora infinitè diuiſibilia *Carteſius* cum Peripateticis agnoſcat, non item *Democritus*, ſed an vera, vel falſa ſint, dijudicent ij, qui in hoc ſupercilia ſubducunt, barbam demittunt, hoc triſtes docent, ac pallidi, vt loquitur *Seneca* moralis philoſophiæ ſapientiſſimus *lib. 6. epiſt. 48.*) *ex quibus* (ait I.C.) *particulis minimis conſiſteremus, hæ quotidiè ex noſtro corpore decederent, aliæq; extrinſecùs in earum locum accederent: Quapropter cuius rei ſpecies eadem conſiſteret, rem quoque eandem eſſe exiſtimari*, vt præclarè in *d. l. 76.* ſcriptum eſt ab *Alpheno Iuriſc.* qui veram, & non ſimulatam Philoſophiam, Iuriſprudentiam ſcilicet affectauit.

Quod ſanè *Alpheni* reſponſum ad rem noſtram exornant *Alex. ab Alex. lib. 3. genial. dier. cap. 1. Alciat. lib. 6. Parerg. iur. cap. 17. Ferrand. libr. explic. cap. 17. repetit. fol. 510. Hugo Grotius de Iure belli, ac pacis lib. 2. cap. 9. à nu. 3.* ibiq; *in Notis Io: Frider. Gronouius, Franc. Hotman. illuſtr. quæſt. 8. Hartm. 2. obſer. 1 & 2.* Eamq; legem eſſe pulcherrimam, & philoſophicam, quam omnes Philoſophi nunc viuentes neſcirent componere, ait *Cagnolus in Comment. ad l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. qu. 95. à n. 257.* cuius etiam meminit noſter *Preſ. de Franchis deciſ. 544. nu. 10. Guid. Pap. deciſ. 279. Menoch. conſ. 219. à n. 14. Salgad. de Regia Protect. p. 1. cap. 3 à nu. 53. Barboſa, Faber, Mornacius, Brunnemannus, Vuiſſenbachus*, alijq; *in d. l. 76.*

14 Qua de re dixit *Iſocrates*, Ciuitates eſſe immortales, ideſt eſſe poſſe ſpe, & propagatione, quia ſcilicet populus eſt ex eo corporum genere, quod ex diſtantibus conſtat, vniq; nomini ſubiectum eſt, habetq; ſpiritum vnum, vt *Paulus* I.C. inquit in *l. in rem, § item, D. de rei vind.* ſiuè rei ſpeciem, vt loquitur *Alphenus in fine d. l. proponebatur 76.* Is autem ſpiritus in populo eſt vitæ ciuilis conſociatio, quæ corpus habet artificiale inſtàr corporis naturalis, quod idem eſſe non deſinit particulis commutatis, ſicut & *Ariſtoteles 3. Polit. 2.* flumen populo comparans dixit, flumina eadem vocari, quanquàm alia ſubeat ſemper aqua, alia decedat.

15 Corporum enim tria ſunt genera, vnum quod eſt vnitum, ſeù cōtinuum, vt homo, lapis, & corpora ſimilia; alterum connexum, ſeù compoſitum, quod ex pluribus inter ſe cohærentibus conſtat, vt nauis, & domus; tertium, quod ex diſtantibus conſtat, vt corpora plura vni nomini ſubiecta, veluti populus, legio, ſenatus, grex, vt aiunt *Seneca lib. 17. epiſt. 102. & lib. 2. Natur. Quæſt. cap. 2. Cælius Rhodigin. lib. 28. antiqu. lect. cap. 23.* & *Pomponius* I.C. in *l. rerum, D. de vſurp. & vſucap.* illuſtrant *Alciat. lib. 2. prætermiſſ. Petr. Gregor. lib. 1. ſyntagm. cap. 8. Forner. 2. ſelect. 17. Iac. Cuiac. 15. obſ. 33. & in Comment. ad Pandect. in tit. 4. ad exhibendum lib. 10. l. 14. & 15. operum poſthum. tomi 4. parte 1. pag. 639. lit. D.*

16 Quod axioma Stoicorum eſt, quorum philoſophiam ſpretis Academicis, & Peripateticis amplexati ſunt noſtri Iuriſconſulti, vt oſtendunt *Frāc. Brogus ad princ. Inſt. de teſtam. Meryllus lib. 1. obſeru. à cap. 11.* & *Cuiacius lib. 11. obſ. cap. 37.* peritiſſimus *Reg. Conſil. D. Petrus Ant. de Chauarri, & Eguia in Didaſcalia Iuriſprudentiæ p. 3. c. 1. n. 1.* necnon idem *Cuiac. in cit. comment. Digeſt.*

geſt. teſtatur, Iuriſconſultos ex Stoicis ſumpſiſſe, materiam videlicèt non eſſe ſubſtantiam, quod eſt in vtero non eſſe animal, futura nec vera eſſe,nec falſa, quid ſit lex,quid iuſtitia,quid aceruus, ſiuè ſorites, & præfata tria corpora.

17 Et proindè præadducta dubitandi motiua non obſtant; cum non loquantur, neque militent, quando conceſſio ſit Vniuerſitati, ſub qua non conſideratur perſonarum numerus, diminutio, vel adiectio, ſed tàm antiqui, quàm noui Ciues in illa conueniunt, inſimùlq; ipſi omnes immunitate gaudere debent, cum tali caſu res ipſa aucta non definat eſſe, prout priùs,neque dicatur diuerſa à prima, *Gemin. conſ.*70. *n.*7.*verſ.tamen in iſta.*

18 Similitèr confirmatur, quia priuilegium conceſſum alicui, & eius familiæ non reſtringitur ad familiam tempore conceſſionis, ſed etiam extenditur ad alias in locum primæ familiæ ſubrogatas, *Girond. de priuileg. cap.* 35. *num.* 1608. *Caſtaldus conſult.* 89. *per totam*, quod in alijs pluribus perſonis acceſſorijs,& ſubrogatis extendit *Reg.Tapia in l fin. D.de Conſt. Princ.c.*3.*par.*2.*à n.* 93.*ad ſeqq.* & legatum, vel alia diſpo-
19 ſitio facta pro ſubſtinenda familia, comprehendit etiam familiam auctā, ſine tamen fraude, ſed ex iuſta cauſa, *Gemin. conſ.*70. *nu.*6. *verſ.ſuper ſecundo vſq; in fin.* & idem concluditur in augmento, quod in principali aucto, ità quod territorium, ſeù Comitatus Ciuitatis, ſi augeatur, Caſtra, quæ vniuntur, confunduntur, in tantum, quòd idem iuris ſit de augmēto, quod de aucto, quando ſimplicitèr, & non ſecundùm quid ſunt vnita, *Ancharan. conſ.*437.*n.*3. Sicuti etiam, ſi concedatur Caſtrum cum territorio, cum ſecūdùm aliquos cenſeatur conceſſa iuriſdictio,& ſi territorium augeatur,eadem cenſetur aucta iuriſdictio, *Iaſ. in l.*1.*n.*16. *de iuriſd. omn. Iud.* quem ſequitur *Card.Tuſch. pract. concl. in ver. Augmentum concl.*557.*à n.*1.*ad ſeqq.* & 556.*per tot.* vberiùs *Couarr.pract.cap.*2. *n.*1.*ad fin.* & *n.*8.

20 Et confert concluſio illa, quod familia, vel res, cui ſeruitus debetur, qualitèr ſentiret incōmodum illa diminuta, ità paritèr debet commodum habere, cum augetur, ex *c. qui ſentit, de R.I.in* 6.*Nouar.d.qu.*127.*nu.*21.*in puncto R.Rouit. in d.conſult. in materia donatiui n.*19. *lib.*1. Quæ roboratur ex traditis per *Petr. Queſada controu. for. cap.*2.*nu.*21. poſt *Paul. de Caſtro conſil.* 17.*in fin. Abb. in c. quantò de cenſib.* & *Hippol. Marſ. ſingul.*134. qui tenent, quod ſi Piſtor ſe obligauit coquere panē pro duc.decem in anno, & augeatur familia, teneatur adhùc coquere pro auctis, nec poſſit petere maius ſalarium, quod in promiſſione gratioſa, vel oneroſa declarabimus infrà ad §. 20.*qu.*3. vbi an aucto numero Monachorum in Eccleſijs, ſit augēda præſtatio ſalis ex Regis priuilegio conceſſa.

21 Eaq; tantò magis procedunt reſpectu Vniuerſitatis conceſſionariæ dictæ immunitatis,quia priuilegium conceſſum Vniuerſitati competit omnibus de Vniuerſitate, qui conueniunt ad vnum corpus, ſic & religioni,ſic & hereditati, vt ad omnia corpora ſe extēdat, *Oltrad.conſ.*300.*n.*10. & *ſeq. verſ. ſi autem illi*, *P. Meroll.diſp.*6.*de priuil. c.*8.*à n.*106. quia priuilegium conceſſum loco poſteros, & naſcituros reſpicit *d.l.forma*, *§.quanquàm*, *D. de cenſ. Fed.de Sen.conſ.*32.*nu.*2. *in fin.*

22 Hinc immunitate certæ artis Miniſtris data, ſi Ciues ad id miniſterium ſe conferunt, eadem immunitate eos frui, modò non aliud opificium tractent, deciſum refert *Dauid Meuius p.* 3.*deciſ.*310.& 311.

23 Et priuilegium conceſſum doti,quia vniuerſitas iuris eſt, extenditur ad augmentum dotis *l.etiam,C.de iure dot. Menoch.conſ.*93. *num.*13.*lib.*1. & *conſ.* 1124.*n.*12.*Surd.de aliment.tit.*1. *q.*42. *n.*77.*Gratian.tom.*1.*diſcept.cap.*172.*nu.* 19.& *to.*2. *cap.*274. *num.*62. *Borrellus in ſumma deciſ.p.*3.*tit.*5.*nu.*497. *Boſſius de dote cap.*1.*§.*4.*n.*61.

24 Conceſſo etiam priuilegio Ciuitati competit Villis, & territorio, non è con-

contrà, quia benè extenditur ad acceſ-
ſoria, & conſecutiua, *Franc.Marc. de-
ciſ.365.n.2.& ſeq. Reg.Valenz.conſ.79.
à n.35.& ſeq. Reg. Galeota controu.20.
per tot.* Sicuti eadem ràtione ſub no-
mine Ciuitatis, eiuſq; iuriſdictione
veniunt pagi, & Villæ ſeù, vti hiſpani
vocant, *Aldea*, ſiuè Caſalia, quæ ve-
niunt appellatione Ciuitatis in teſta-
mentis, & legatis, in contractibus, in
legibus, & Statutis, in pœnalibus, &
in beneficijs Principum, cæterisquè
multis, vt latè poſt alios declarat, &
fundat *Iul.Capon.diſcept.115.tom.2.nu.
3.8.10.17.18.& ſeqq.* Idq; etiam quo-
ad fruitionem priuilegiorum Ciuitati
elargitorum pro Caſalibus fidelissimæ
noſtræ Ciuitatis latè fundat *Frãc.Ma-
ria Pratus* poſt alios, quos refert *di-
ſcept.forenſ.tom.1.cap.16.per tot.* & in
ſpecie quoad priuilegium exemptio-
nis gabellarum extendi ad Comitatẽ-
ſes, latè exponunt *Garz.de Girond.de
priuil.& exempt.explic.cap.2.qu.4.à nu.
52.ad ſeqq.& cap.20.à nu.929. Maur.
alleg.36.Dom.Ceſ.Nicol.Piſan.in addit.
ad Gaet ſuper rit.R.C.rub.3. à num.30.
ad ſeqq.*
25 Et ſic etiam conceſſo immunitatis
priuilegio Ciuibus (quos intelligimus
eos, qui fouent in Ciuitate domiciliũ,
non qui nudum nomen originis ha-
bent, cum illud non attendatur *l.2.
§.ſed hi ſunt,D.ad S.C.Tertull.*cum non
ſit in Ciuitate, qui perpetua conſuetu-
dine ſe ab illa ſeparauit *l.ex facto 35.
§.3.D.de hæred.inſtit.*& originarius,qui
onera non ſubſtinet, habetur pro forẽ-
ſi, *Caſtr.conſ.89.nu.3. lib.2. Rol. à Vall.
conſ.79.n.29.& 30.lib.3. Bertazol.conſ.
crim.109.n.14. Natt.conſ.139.num.14.*
quamuis multa ex *Bertazol.conſ. ciuil.
55.& conſ.56.per tot.*contra argui poſ-
ſent, ad quod conferunt declarata per
Reg.Galeot. in reſponſ.fiſcal.9. Cum ſi
originarius in loco originis, & alibi
domicilium foueat,priuilegio vtriusq;
loci gaudeat, *Bertr.conſ.150.per tot.pl
1.vol.3.*) comprehenduntur etiam Ci-
ues futuri ex *d.l.forma, §.3. D. de cenſ.
l.ſi grege 21.de leg.1.l.3. D.de r.v. An-
char.conſ.204.nu.8.* excluſis tamen ne-
gotiatoribus illius loci, qui ad inſtàr
Clericorum negotiantium, vt in *cap.
quanquàm, de cenſ. in 6.* immunitate
conceſſa Ciuibus nõ gaudent; & ſimi-
litèr,quia illi de lucrãdo,non de amit-
tendo tractant, vnde gaudere non de-
bent illa immunitate, qua fruuntur ij,
qui de damno vitando agunt, & ſic fa-
ciliùs illis, negotiatores grauari poſ-
ſunt, *Natt.conſ.139.n.4.5.& ſeq.* quo-
rum etiam reſpectu immunitas effectu
non caret, puta quoad nata in eorum
prædijs, & ſi vſus cauſa portentur,
vectigali non ſubijciuntur.
Præterea licet conceſſa immunita-
26 te perſonæ pro eius bonorum fructi-
bus, ad illorum Collectorem non trã-
ſeat, vt ſuprà, ſecùs tamen eſt,ſi rei cõ-
cedatur, nam tranſit ad colonos bono-
rum, *Ruin.conſ.157.nu.9.lib.3. cit. Bor-
rell. d. cap.33.num.31. Caſtald. d. con-
ſult. 89. num. 6.* & ſic in connexis, &
ſub vno nomine conuenientibus non
dicitur ampliatio priuilegij, ſed com-
prehenſio, proùt etiam verificatur in
concluſione illa, quod conceſſa *Titio*
comprehendat etiam filios illius, eſtò
de illis nulla mentio facta ſit, *Decian.
conſ.2.num.113.lib.2.Hipp. Rimin.conſ.
468.n.5.lib.4.* quod ex dicta ratione,
& alijs fundat *Card.Tuſch. pract. concl.
733.& 734. verb.priuilegium, & concl.
626.verb.Connexorum idem eſt iudiciũ.*
27 Et ideò etiam immunitas conceſſa
alicui, cenſetur quoque conceſſa fa-
mulis, *Reg.de Marin.lib.2. reſol. c.123.
Reg.Rouit.to.2.conſ.60.* vbi elaboratiſ-
ſimus, ac doctiſſimus *Dom. Conſil. Bla-
ſius Altimar. in obſ. à num. 1.* ſeptem
ampliationes in pluribus etiam caſi-
bus, veluti ad connexa idem militare
fundat; Cum extendatur etiam ad to-
tam familiam, *cit. Rouit. ibid.nu.6.* vbi
Altimar.n.3. poſt *Capibl.de Baron.prag.
3.n.173.* Et ſic etiam ad fratres ſecum
exiſtentes, *Thor.ad Reg.Salernit.deciſ.4.
28 n.13.* Et priuilegium Doctoris, ne co-
gatur milites hoſpitari, extenditur ad
fratres ſimùl habitantes, *Thor.d.loc.nu.
11.Surd.dec.301.num.8.* Et priuilegiũ
con-

conceſſum marito competit vxori, &
29 è contra, ob coniunctionem inter ſe,
cum proxima Patrifam. ſit Materfam.
l.pronunciatio 195. *D. de V.S. Menoch.*
conſ.562.n.6. Villagut de extenſ. priuil.
n.45. Tiraqu.de leg.connub.l.1.gloſ.2. n.
55. Ferret.conſ.169.nu.50. Aſin.de exec.
§.152.num.21.de Graſſ. effect.1.n.157.
Amaya in l.mulieres, C.de incolis lib.10.
R.de Marin.reſol.250.lib.2. Anſald.de
iuriſd par.2.tit.11.cap.9. Rota de priuil.
mulier.cap.1.n.84.

30 Vnde etiam famuli alicuius Monaſterij, quibus pro eorum victu ſubminiſtratur panis à Religioſis, ſunt immunes à ſolutione gabellæ pro pane prædicto ex deciſione Regiæ Cameræ de anno 1659. apud *de Marin. Arreſt.* 648. Idemq; in famulo Clerici, eſtò illius conſanguineo, vt in *Arreſt.* 154. apud eundem *de Marin. ad Reu.* Sed ſi ſint plures famuli exteri, qui nihil alibi poſſideant, & viuunt continuo victu Clerici, etiam ſunt franchi ex *Arreſto* 203. dummodò famulus habitet in ipſa domo Clerici, ſecùs ſi extrà, & quamuis propè domum, vt in *Arreſt.* 669. & Immunitas Clerici ab hoſpitatione militum extenditur ad laicum cum illo habitantem, ſiuè domus Clerici, ſiuè laici ſit, vt in *Arreſt.* 461. *&* 491. ipſi tamen laici contribuant in pecunia.

31 Rursùs vbicumque conceſſio ſit per
nomina collectiua, ſeù vniuerſalia,
ſemper diſpoſitio extenditur, & intel-
ligitur non ſolùm de ijs, quæ adſunt
tempore priuilegij, ſed etiam de futu-
ris accedendis, & ſic ad quodlibet
augmentum, *Alex.conſ.179.n.10.verſ.*
ſecundò pro hoc.lib.2. Conſ. Arias de Me-
ſa var.reſol.lib.3.cap.11.num.2. & 3. &
32 inde in priuilegio conceſſo Eccleſijs
Bononiæ, vel alterius Ciuitatis exten-
ditur etiam ad Eccleſias conſtructas
poſt priuilegium in eadem Ciuitate,
Alex.d.loc.n.13. verſ. Ego pro hoc addu-
co lib.2. & nos latè infrà in *annot. ad*
quæſt.1.§.20.

33 Et ſic etiam ſi duæ Ciuitates faciũt pacem pro ſe, & ſuis ſubditis, extenditur etiam ad ſubditos poſteà acquiſitos, *Martinus Magerus de Aduocatia armata, ſiuè clientelari patronorum iure cap.11.n.186.* vbi *in ſeqq. num.* probat, quod ſi quis Ciuitatem aliquam in protectionem accepit, & eadem poſteà alios pagos, & ſubditos Imperio ſuo adiungit, protectio ſeſe etiam ad eoſdem extendit, *Steph. Garon. ad Statut. Mediol.lib.4.tit.13.fol.90.* & *Alex. d.loc. num.14. verſ. quinto pro hoc*, vbi quod ità fuit iudicatum, dicens quoq; *n.15. verſ. ſextò*, id procedere etiam ſi priuilegium, quod non ſoluantur decimæ, præiudicet tertio; Imò quod habens priuilegium pro ſuis familiaribus, vel immunitatem, extendatur ad futuros familiares *ibid. nu.11. verſ. pro hoc & tertiò*, quod latè declarat *Card. Tuſch. concl.735. verb. Priuilegiũ pro bonis à n.24. ad ſeq.*

34 Et pari ratione, qui poteſt tenere animalia in paſcuis, poterit etiam tenere animalia futura, vt ex *Barbat.* tenet *Chaſſ. in Conſuet. Burg. rub.9. §.4. gl. pen. Oterus de paſcuis cap.24. per tot.*

35 Ex quo etiam concluditur, quod immunitas conceſſa Clericis pro ſtatu præſenti, extenditur ad omnes alias futuras impoſitiones, nam ſub conceſſione facta verbis indefinitis, licet tẽpus ſpecificetur, tamen continet omnia futura, & augmentum nouarum impoſitionum, *l. qui iure militari, D. de milit. teſtam. l. ſed & ſi quis. §. quæſitum, D. ſi quis caution. cap. ſi Romanorum 19. diſt. cap. ſolitæ in fin. de maiorit. & obed. Barbat. conſ.26. lib.1. Pariſ. conſ.68. lib.1. Alex. in l. ſi ex toto col.1. D. de leg.1. Natt. conſ.340. à nu.12. vol.1. Caſtill. de tert. cap.14. n.14.* Et ſic doctiſſimè fundauit *Conſ. D. Antonius Miroballus* poſteà meritiſſimus Regens electus in Supremo Italiæ Conſilio, dum ſcripſit pro Vniuerſitate Biſacciani in exemptione impoſitionum; Ratio eſt, quia indefinita oratio vniuerſali æquiparatur, & ſic incrementum, & diminutionem recipit, & eſt ſemper eadem *d. l. proponebatur, D. de iudic. Camill. de Medic. conſ.51. n.38. ex Bart. in l. veteribus,*

D.de

*D.de pact. Oſaſeb. dec.*136. *Ann.ſingul.* 668.*Reg.Tap.in l.fin.par.*1. *cap.*4.*n.*50. *D. de Conſtit. Princ.* ac etiam, quia augmētum ſequitur naturam ſui principalis *l.inter* 26.*§.*2. *D.de pact.dot.* nā
36 qui immunis eſt ab ipſa impoſitione, ab auctione quoque immunitatem meretur, nè per indirectum admittatur, quod ob eandem rationem directè fieri prohibetur, *Menocb. conſ.*105. *num.*8. Et vectigal quid vniuerſum eſt, quod cum augmento, & diminutione tranſit, ſemèl itàq; data àb eodem immunitate, augmentum, cuius principale non extat, exigi non poteſt, *Menocb. d.conſ.n.*24. *& ſeq.*
37 Quemadmodùm quoque à vectigalibus Principis alicuius territorio impoſitis exemptus, ab his, quæ in terris nouitèr acquiſitis ſoluenda ſunt, liber cenſetur *Guid. Papa deciſ.* 489. *per tot.* quem ſequuntur *Franc.Marc.dec.*425. *n.*8.*lib.*2.*Altograd.controu.*51.*nu.*6. indefiniti enim ſermonis, nè luminibus officiatur, hic eſt effectus, vt luminibus, quæ nunc ſunt, & poſteà fuerint, offici nequeat *l.ſi ſeruitus* 23. *D. S.V.P. Surd.conſ.*27.*à n.*3. *Conſ.Arias de Meſa var.reſol.lib.*3.*cap.* 14. Et quæ de toto Regno dicuntur, intelliguntur quoque de Villis, & Caſtris *c. cum in partibus, de V. S.* etſi per augmentum accedant, *Franc.Marc.dec.*425.*num.*8.*lib.*2. *Reg. Tap.in l.fin.p.*1.*cap.*4. *n.*7. *D. de Conſtit. Princ. Tiber. Decian.conſ.*123.*num.*71. *vol.*3.*Horat.Carpan.ad Statut. Mediol. p.*2.*cap.*66.*lib.*6.*Sixtin.inter conſ. Marpurg.conſ.*14 *n.*98.*Natt.conſ.*340.*n.*25. *Menocb conſ.*201.*n.*148. *& conſ.*105. *n.*8.*Fab.de Ann.conſ.*61. *n.*18. vide tamen *Burſat.conſ.*138.*n.*12.
38 Neque obſtat, quod dicitur, augmētum in conceſſione feudi non venire, ex *§.ſi quis de manſo, cum DD.ſupracit.* dum illi loquuntur in feudo conceſſo ad menſuram, ſiuè ad certum annuum reditum, vel ſi aliquid Dominus ſibi reſeruauerit in Curte, vt *in d.§. & in gloſ.ad illum*, & apud *cit.DD.* legitur; & ſic non militant in ſpecie conceſſionis ſimplicitèr factæ, vt hìc, *Camill. de Medic.conſ.*51. *n.*10. tantò magis, cum ſimus in caſu conceſſionis initæ Vniuerſitati, & ſic ſub nomine collectiuo, cumq; non militet diuerſa ratio in principali, quàm in augmento, debet naturam ſui principalis ſequi, & eiuſdem iuris eſſe, *l.ſi ex toto, & l.quod in rerum, §.ſi quid poſt*, *D. de leg.*1. quod etiam in materia regalium procedere declarat *Sixtin.lib.*2.*de regal.cap.*6. *nu.* 25. *& ſeq.* eſtò concluſionem illam, quod priuilegijs vnius Ciuitatis alteri conceſſis, intelligantur etiam conceſſa futura, non procedere in feudis tradat *R.Tapia in d.l.fin D.de Conſt Princ.cap.* 4.*par.*1.*n.*9. *&* 10. de quo inferiùs ad *quæſt.*5.*§.*3.
39 Præterquamquòd non deſunt *DD.* qui optimè fundant, immunitatem cōceſſam à Collectis in vno caſu, extēdi ad alios ex identitate rationis, vt probat *Gallupp.in method.feud to.*2.*p.*5. *cap.*5.*n.*39. ſicut extenditur inſpecta Regis cōcedentis magnanimitate, ac liberalitate, imò ex eiuſdem maxima qualitate, ac ſpectata fide, & meritis conceſſionarij, vt latè declarat *doctiſſ. D.Reg.Galeot.controu.lib.*2. *contr.*55. *à n.*1.*ad ſeqq.& n.*21.
40 Et ſic immunitas conceſſa Ciuibus non ſolùm de originarijs, ſed etiam de his, qui per conſtitutionem veri domicilij tales effecti ſunt, intelligitur ex *Reg. Salernitan. deciſ.* 12. vbi *Thor.* deciſum refert, idem *Gallupp. d. loc.n.*40. licet in Ciue præſumpto, vel ficto, puta expoſito, diſputet *Praſ. Ganauerr.dec.*36.*n.*14. vbi etiam *n.*13. an conceſſa immunitas Ciuibus, extendatur ad Ciues ex priuilegio, vel Statuto; At quod immunitas conceſſa Ciuibus, ſuffragatur etiam allectis ex priuilegio, qui rectè, ac propriè dici debeat Ciues, non minùs, ac originarij, idq; etiam ſi in Ciuitate incolatum non gerant, poſt alios fundat *Iul. Capon. diſcept.for.*115. 2.*t.num.* 26. 27. *&* 28. quia idem operatur fictio in caſu ficto, quod veritas in caſu vero, & in puncto, vt ſuprà latè poſt alios *Epiſc. Rocca diſput.iur.cap.*83.*à num.*1.*ad ſeqq.lib.*1.

Imò

Imò immunitatem cõceſſam Ciuibus, vel incolis alicuius loci, porrigi etiam ad Hebręos, ſiuè Iudęos ibi habitantes, poſt alios tradunt *Couarr. var. reſol.lib.3.cap.3.n.9. Borrell.de magiſtrat. Edict.lib.2.cap.9. num.16. Magerus de Aduoc.arm.cap.8.n.28. & cit.cap.11.nu. 313. Guilhelm.Ant.de Freundeberg.de reſcript.morator.tit.7.concluſ.19. n.26.*

41 Immunitatis quoque priuilegium extenditur etiam ex prædictis quoad bona poſtmodùm quæſita, *Io: Vinc. Anna ſingul. 698. Berlich. deciſ. 104. R.Tapia d.cap.4.nu.6.Camill.Borrell.de præſt.Reg.Cathol.cap.33.num 21.* vbi id declarat in priuilegio cõceſſo per verba generalia, & ampliſſima, imò & in *n.23.* quod priuilegium conceſſum perſonæ extendatur ad bona præſentia, & futura, & *n.24.* quod habeat locum in bonis etiam poſteà quæſitis per ſubrogationem bonorum priorum, quibus conceſſa erat immunitas, & poſt alios firmat doctiſſimus *Dom. Ioſeph Altogradus controu.51.n.1.& ſeqq.*

42 Et immunitas conceſſa pro bonis præſentibus tantùm, extenditur etiam ad futura ex præſentibus acquiſita, eadem ſubrogationis ratione, vt docet *Ant. Faber in Cod. tit. 29. defin. 19.*

Prędicta tamẽ intelligimus, ſi acquiſitio fiat ſine fraude, cũ aliàs poſſet talis priuilegiatus decimã partẽ Ciuitatis emere, & ſic intelligẽdus eſt *Io: Brunemannus in comment. ad Pand. vol.2. lib.50.tit.6.n.7.*

43 Secùs verò dicendum videtur de bonis futuris in incerto, de quibus nõ cogitaſſe cenſetur Princeps; ſic, qui auxilium fęderato promiſit, excuſabitur, quandiù ipſe domi periclitatur, in quantum copijs opus habet: Atheniẽſes poſteris Harmodij, & Ariſtogitonis immunitatem dederunt, ad belli tamen ſubſidia, & triremes inſtruendas etiam ab his tributa exigebant, teſte *Demoſthene in orat adu.Leptin. Io: Iacob. Vviſſenbachus in Exercitat. ad 50. libr.Pandect. diſp.40. tit. de iure immunit.n.21.* & nos infrà *ad qu.10.§.3.*

44 Niſi verbis quidem ampliſſimis immunitas titulo oneroſo fuerit conceſſa, quo in caſu nec ob lęſionem ſuperueniẽtem talis cõceſſio reſcinditur, neq; per reſtitutionem in integrum auditur concedens lapſo tempore ad eam petendam, cum in contractum tranſiuerit, dictisq; verbis expreſſis cum belli cogitatione fuerit cõceſſa, nam tunc eſtò ſuperueniant onera valdè grauia, tamen ad ea extenditur immunitas, *Gaſp. Theſaur.qu.8.num.13.* & initium debet ſpectari, & tempus actus perfecti, & conſumati, qui in contractum migrauit oneroſum, & vltrò, citròq; obligatorium, vt poſt alios fundat *Paul. Bellon.de poteſt. cor. quæ fiunt incontin. cap. 154.num.6. & 7.* & qualiter Principis conceſſio quandoq; maneat in meris, ac puris priuilegij finibus, & aliquandò pertranſeat in aliquam contractus ſpeciem, exponit *Reg.Galeot.to.2 contr. 55.n.55.* vbi quod talis immunitatis conceſſio ob benemerita à Principe, adeò ſit irreuocabilis, vt perpetuâ gaudeat firmitate, & nec etiam per ingrati vitij labẽ poſſit infringi *ibid.n.54.* Et *n.38.* concludit, immunem, & priuilegiatum non ſolùm gaudere immunitate, ſed eſſe participem omnium vtilitatum, & redituum communium, & quod tale priuilegium non extendatur ad laudemij ſolutionem *n.39.*

45 Hìc tamen aduertendum eſt, quod conceſſo tali priuilegio *Titio, & hæredibus ſuis*, tranſit etiam ad filias, & ex filia deſcendentes, quia appellatione hæredum, & ſucceſſorum veniunt hæredes tàm de iure prætorio, quàm ciuili, *l.ſtipulatio iſta, iuncta gloſ. in ver. ſucceſſorum, D.de V.O.* quemadmodùm, quando conceditur *pro hæredibus, & deſcendentibus*, non ſolùm ad primum, ſed ad ſequentem gradum hæredum tàm maſculorum, quàm fœminarum porrigitur; Vox enim hæredis ſubſequentes quosvis denotat *l.hæredis appellatione 170.D.de V.S.* in puncto *Bertrand.conſ.91.n.1. & 3. vol.5.* & generalem dixit *Acac. Enenk.de priuil.lib.2. cap.4.n.65.poſt Bart.* denotare regulam nomen hęredis, niſi apponatur tali ma-

teriæ, quæ ſui natura cohæreat perſonæ, & omnes ſequentes non comprehendat; Et hinc priuilegium immunitatis cum clauſula, *pro ſe, eorum heredibus, & ſucceſſoribus*, conceſſum, ad emptores, & ſucceſſores etiam particulares per *l. fluminũ 24. §. 1. de damn. infect.* extendit *Alciat. conſ. 18. nu. 2. lib. 4.* Et tantò magis ad deſcẽdentes, tàm maſculos, quàm fœminas, & ad natos ex iis extenditur *cap 1. in princ. Nouell. 118. l. fin. C. de ſuis, & leg. hered.* in terminis *Claud. Bertazol. in add. ad conſ. 191. litt. C. Natt. conſ. 64. n. 8.* quidquid in contrarium dixerit *Bardell. conſ. 94. n. 3.* citans *Alciat. conſ. 7. n. 22. M. Brun. ab Anguill conſ 54. num. 27. per l. 1. D. de iur. immunit.* quibus reſpondetur, immunitatem non ſemper eſſe contrà vtilitatem publicam *l. vnic. C. de impon lucrat. deſcript.* maximè, ſi Princeps non contrà, ſed præter ius de bonis fiſcalibus largiatur, *arg. l. 1. C. de bon. vac. Gu. Pap. dec. 489. verſ. Et quia beneficium, Ar. Pinell. in l. 3. C. de bon. matern. nu. 31. verſ. hoc autem addendum.*

46 Imò etiam immunitas à Rege alicui condigno Baroni conceſſa ob eius grata ſeruitia, ac ſanguinis coniunctionẽ, quod debeat prorogari in eius ſucceſſorem ex eadem cauſa expreſſa, determinatum refert in cauſa Sereniſsimi Ducis Parmæ, qui porrectis precibus Dom. Regi, vt immunitas à ſeruitijs debitis occaſione feudi, adohis, donatiuis ordinarijs, & extraordinarijs, ſiuè ſuperindictis, & alijs porrigeretur ad ipſum ſucceſſorem, habita conſultatione à Regia Camera in ſui fauorem, fuiſſe ità à Clementiſſimo Rege noſtro reſcriptum, & confirmatum per eãdem R. Cam. poſt *Reg. Galeat. 2. tom. controu. 55. Thor. in ſupplem. compend. dec. verſ. Immunitas conceſſa fol. 289.*

47 Quæ tantò magis militant, quia, apud *DD.* circà priuilegia immunitatum, in fauorem immunium latè, aut ſtrictè interpretanda, diſtinctione quoque declaratur, vt explicat *Io: Parlador. rer. quotid lib. 1. c. 3. nu. 30.* ſcilicet, quod aut Ciuitas aliqua, vel Princeps tributa, ſiuè vectigalia indicit, quo caſu odioſa non ſunt, *l. 1. D. de loc. public. fruend.* ibi (*tuetur enim vectigalia*) & imponuntur, vti regalia, vt Princeps inde victum ſumat, iuſtitiamq; adminiſtret, *Rim'n. iun. conſ. 72. n. 34. & 43.* illo verò contrarium aſſerendum, *Parlador. & Rim n. d loc. Gallia conſ. 25. nu. 36. Bardell. conſ. 94. n. 2. & ſeq.*

Sed abſq; limitatione illa, veriùs dicitur, tributa, ac vectigalia quoad perſonas, quibus imponuntur, odioſa eſſe, continent enim diminutionem patrimonij, liberumq; commercium nonnihil impediunt, omnis namq; receſſus à iure communi eſt odioſus poſt *Tiraquell. de retract. lignag. Guttier. de gabell. qu. 6. n. 4. & 7. Angel. conſ 385. n. 1. Rol. à Vall. conſ. 42. n. 25. lib. 3. Cacheran. dec. 4. n. 7. Surd. dec. 305. n. 45.* vbi (*mirum eſſe, ait, quod Rimin. auſus fuerit contrarium attentare contra omnes DD.*) *Gratian. diſcept. forenſ. 17. nu. 17. & ſeq. ex Ruin.* tradens, cauſam quidem vectigalium fauorabilem eſſe, cum fiat ob vtilitatem publicam: ſed actualem impoſitionem nunquàm *Claud. Bertaz. in add. ad patr. conſ. crim. 6. litt. B.* Hodièq; omne dubium ceſſare aſſerens, *Pacian. conſ. 131. n. 35. Kopp dec. 50. nu. 1. Perſonal. de gabell. num 38. Horat. Rouat. dec. Lucenſ. 94. verſ quod autem ſumus, Maſtrill dec. 87. n. 26.* ex quo firma inducitur concluſio, immunitatem à vectigali, eſtò in ſe odioſam, reſpectu ſubditi immunitatis conceſſionarij vti fauorabilem latiſſimè interpretandam, *c. ſeruitium 18. qu. 2. Surd d. deciſ. nu. 45. in princ. Natt. conſ. 274. n. 8. Bertaz. conſil. crim 431. n. 10. Alciat. conſ. 18. nu. 5. vol. 4. Rol. à Vall. conſ. 42. nu. 22. vol. 2. Bero. conſ. 70. n. 30. vol. 1.*

48 Non tamen exiſtimamus, ad hæc prætereundum, quod ſi concederetur immunitas *Titio, & generi ſuo, ac poſteris*, tunc non veniunt deſcendentes per lineam fœmininam nati, ex *text. in l. 1. §. fin. D. de iur. immun. l. vacatio, D. de muner. & honor.* licet contrarium videantur probare plura alia reſponſa I.C. vt notatur in *l. 1. & 3. D. de liber. cauſ.*

cauſ.l.3.D.de interd.& releg.l.fin.D.de pollicit.l.ſi ità ſcriptum 41. D.de leg.2.l. quisquis 116.l.Seruius 122.l.iuſta 201. l.liberorum 220. de V.S. & Imperatorum reſcripta *in l.generaliter 6. C. de inſtit. & ſubſtit. l.communium 9. §.1. verſ.illo videlicet,C.de natur.lib.* vbi appellatione deſcendentium, & poſterorum comprehenduntur omnes, etiam qui ex fœminis naſcuntur, ità vt omnes in infinitum comprehēdantur, tàm ex maſculis, quàm ex fœminis progeniti; nam communior approbatur *Accurſij* opinio in *d.l.ſi ità ſcriptum, verb. vocabulo,de leg.2. Garz.de nobilit. gl.1. §.1.ex nu.32. Pinell. Tiraquell. & alij,* quos refert *Caſtill.lib.5.controu.c.93.§. 22.n.7. Barboſ. in l.quia tale 14. nu.37. D.ſolut.matr. Girond.de priuil.num.156. Valenz.in l.1.tit.25.C.lib.10.n.8.* dicētes, ideò *in d.l.1. ad fin.* immunitatem poſteris conceſſam ad fœminarum filios non extendi, ob naturam puta in ſe odioſam priuilegij immunitatis, cōmuni vtilitati repugnantis, cum per illud priuilegiatus à publicis muneribus excuſetur, vnde cæteri Conciues prægrauantur, & ſic ex inæqualitate ſubſtinendorum tributorum odium reſultante, quod in alijs conceſſionibus, beneficijs, diſpenſationibus, ac priuilegijs, quia ceſſat, nullumq; Reipublicę, & Conciuibus diſcrimen reſultat, omnes proindè in illis admittuntur, etiam qui ex fœminis procreati ſunt.

Cuius tamen ſententiæ rectiùs aliā rationem reddit *Amaya in l.1.tit.25. lib.10.C.à n.27.ad 28.vſq; ad 35.* quia ſcilicèt ad munera obeunda,& tributa perſoluenda, & quoad dignitates, & honores inſpiciatur patris conditio, & origo ex *l.eos 22.l.35.l.36.l.44. de Decur.lib.10.* vnde Labeoni Antiſtio *ſoror* appellata eſt,quaſi *ſeorſim* naſcatur, ſepareturq; ab ea domo, in qua nata eſt, & in aliam familiam tranſgrediatur, auctore *A.Gellio 13. noct. Attic.10.* Et ex hoc meritò immunitas poſteros ex maſculis, non verò ex fœminis deſcēdentes comprehendit; nam illi patrum ſuorum originem, & conditionem ſequuntur, exemptionisq; honor ille non conſeruatur, niſi in maſculis, qui familiam conſeruant, & ità non tàm ex natura verborum, poſteris, vel generi,hoc inducitur, quàm ex qualitate priuilegij, ſeù immunitatis, quæ nō eſt apta comprehendere deſcendentes ex fęminis contrà intentionem Principis, qui familiæ conſulere voluit, & reſpectum habuit ad agnationem, vt declarat, & fundat idem *Amaya ibid. nu.29.* vbi *n.30.* contrarijs reſpondet,& *n.35.* examinat; an priuilegium conceſſum deſcendentibus ex fœmina, competat etiam fęminis nuptis. Idem cenſet *Menoch.conſ.326.num.83.& ſeqq.* ſi immunitas data ſit deſcendentibus per rectam lineam, quaſi recta marium ſit, non fœminarum.

49 Præfata verò concluſio minimè locum habet, ſi fiat conceſſio *Titio, & hæredibus ſuis, ac ſucceſſoribus in perpetuum*, quia tunc ſine dubio veniunt omnes, etiam per lineam fœmininam deſcendentes, vt notant Canoniſtæ *in proœm.6.decret. §.ſanè, & in clement.dudum,de ſepult. Fuſar.quæſt.*
345. in quo caſu fuit diſceptatus arti-
50 culus, an conceſſa immunitate alicui pro ſe, ſuisq; ſucceſſoribus in perpetuum non ſoluendi fiſcalia olim carol. 15.hodie 42. mortuo patre, cum filij ſe diuiſerint, quilibet inſolidum haberet totam immunitatem, an filij pro rata, & omnes ſimùl totam, fuitq; per Regiam Cameram decíſum, omnes in ſolidum gaudere eadem immunitate. *D.Reg.Reuerter.dec.281.* vbi *D. Reg. de Marin.* obſeruat, quod talis immunitas tranſit ad ſucceſſores vniuerſales, non autem ad particularem, niſi adiecta eſſet dictio vniuerſalis, *quibuſcumque*, quia tunc continetur quoque ſingularis ſucceſſor, idem *Reg. de Marin. lib.1.reſol.cap.169. & lib.3.cap.159. & ad R.Reuert.deciſ.345.* quem refert *Iul. Capon.diſcept.90.n.32.& 33.tom.2.*

51 An autem conceſſa immunitate omnibus, qui ſunt de ſanguine regio, gaudeant & deſcendentes ex fœmina, latè diſquirit *Reg. de Ponte deciſ.5.per tot.*

vbi per Coll. Conſ. deciſum refert in terminis immunitatis à ſolutione dirictuum regij ſigilli contrà Sereniſſ. Ducem Parmæ deſcendentem ex fœmina de ſanguine regio, vt non gauderet ex *tit. l. 1. D. de iure immunit.* tradens *n. 11.* ſic obſeruatum in Dominis de Auolos deſcendentibus ex D. Maria de Aragonia Marchioniſſa Vaſti, ſecùs Ducem Montis Alti de ſanguine regio Aragonenſium deſcendentem ex maſculo, fuiſſe ſempèr immunem à dicta ſolutione.

52 Ex quibus omnibus ità examinatis ſatis quidem firma, & indubitabilis remanet *Auth.* noſtri concluſio pro Vniuerſitate, deciſione Regiæ Cameræ confirmata, vtpotè quod immunitas conceſſa Vniuerſitati comprehendat incolas, & focularia, quæ de nouo acceſſerunt, quam deciſionem ex *Auth.* noſtro referunt *Andr. Capan. de iur. adob qu. 15. n. 20. & qu. 33. n. 9. Io: Bapt. Thor. in compend. deciſ. tom. 1. verb. Immunitas conceſſa Vniuerſitati poſt Io: Mariam Nouar. in alleg. inſerta inter deciſ. Ricc. ſub deciſ. 250. in 2. p. in magnis; Danza ad Grammat. deciſ. 4. n. 36. verſ. Petra hic*, eandemq; ſententiam optimis rationibus ſequutus fuit, illam fū-
53 dando idem *Nouar. in cit. quæſt. forenſ. 127. per tot.* in qua in eo ſolùm defecit, quia collectis per ipſum rationibus, *Dom. Regentem* noſtrum non citando, vt plurimùm detraxit, licet in *allegat.* quæ eſt apud *cit. deciſ. Epiſc. Ricc.* Authorem noſtrum, vt par erat, citauerit *n. 3.*

AD QVÆST. II.

Quando Rex concedit immunitatem à functionibus fiſcalibus alicui Vniuerſitati, an illa ſit in damnum Regni, vel ipſius Regis concedentis; Et quid in donatiuis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IMmunitas Vniuerſitati conceſſa, an cedat in damnum Regis concedentis, vel Regni, latè diſſeritur à n. 1. ad ſeqq.

Nouarius 2. for. quæſt. 57. hanc, & ſequentem Dom. Regentis deciſ. plagiariè tranſcripſit à n. 1.

Afferuntur verba D. Reg. Galeot. hanc deciſ. commendantis n. 3.

Quid ſi immunitas ob impotentiam contingat d. nu. 3. & ſeqq. & quid in donatiuis n. 6.

Clauſula, nemine exempto, in donatiuis appoſita quid importet n. 8.

QVamplurimæ cum ſint in Regno Neap. Vniuerſitates à functionibus fiſcalibus immunes, ob elargita illis priuilegia à Sereniſſimis Regni Regibus, vt *in princ. har. quæſt.* *Author* noſter aduertit; Indè meritò examinare proſequitur, *an talis immunitas in damnum Regis concedentis, vel Regni cedat?*

1 Quo in puncto ob doctiſſimè, ac plenè iuxtà morem ab *Auth.* noſtro tradita, non fuit locus *Io: Maria Nouar. 2. forenſ. qu. 57.* niſi verba eadem, authoritatesq; ità tranſcribere, vt ex hac, & ſequenti alia noſtri *Auth.* quæſtione, vnicam ipſe florentem quidem compilauerit; In eo tamen notandus videtur; quia *Dom. Reg.* noſtrum non citauit; Non ità tamen verſati fuere *Andreas Capan. de Iure Adoha qu. 44. num. 30. Danza ad Gramm. dec. 4. nu. 36. verſ. Et immunitas, & Reg. Capyc. Galeota in* con-

controu.55.lib.2. qui eſtò proprio mar-
2 te alias antecedentes cõcluſiones præ-
dictæ quæſtioni affines expoſuerit, au-
thoritatesq; *DD.* plurimas retulerit
vſq; ad *nu.29.* deindè *nu.30.* firmando
poſt *Valaſc.ibid. cit.* indubium eſſe in
quolibet onere, nedum ſingulis qui-
busq; Ciuibus per capita diuiſo, vel
diſtributo, ſed etiàm ipſi Vniuerſitati
impoſito, tanquàm vniuerſo, & ſic in
communi integræ Communitati, quod
adhùc immunitas aliquibus conceſſa
cedat in damnum ipſius ſolius Princi-
pis concedentis, non autem aliorum
exemptorum, ſiuè Vniuerſitatis, quod
de communi, & benigniori ſententia
in praxi recepta generaliter verum eſ-
ſe firmat in quibuscumquè oneribus
ipſis Vniuerſitatibus, ſiuè Communi-
tatibus impoſitis, excepto caſu, vbi
ipſamet Vniuerſitas aliquos exemerit;
concluditq; tandèm de prædictæ extẽ-
ſionis veritate hodiè non eſſe dubitan-
dum, *cum & ipſam veriorem, magis cõ-
munem, & in praxi in Regno receptam,
ac ſecundùm eam pluriès in Regia Came-
ra iudicatum, & longæua Conſuetudine*
3 *approbatam teſtetur* (vt doctiſſimi *Reg.
Galeotæ* vèrbis vtar) *inſignis ille vir,
omni æuo commendandus Reg. Moles poſt
hæc ſcripta viſus, qui quæſt.2. deciſ. item
2. ſub rubr. de immun.funct.fiſc. premiſſa
diſputatione, vtrùm Rex concedens im-
munitatem à functionibus fiſcalibus ali-
cui Vniuerſitati, huiuſmodi immunitatis
conceſſio cedat in damnum Regis conce-
dentis, vel potiùs ipſe Rex valeat portio-
nem Ciuitatis exemptæ à reliquo Regno
exigere; decidit, quod licet poſt conceſſio-
nem immunitatis, idem Regnum rema-
neat in vniuerſo obligatum ad idem de-
bitum; ex quo videretur dicendum, ra-
tam Terrarum immunium exoluendam
fore à reliquo vniuerſo Regno; Sicut in
ſimili dicunt in caſu impotentiæ, vt ſi ali-
quæ Vniuerſitates deficiant, ſiuè reddã-
tur ex impotentia inhabiles ad ſoluen-
dum, quod à reliquo vniuerſo Regno ſup-
plendum eſt, quod ab ipſis ex inopia exi-
gi non poteſt, vt ex l. ſicuti §. fin. D. quod
cuiuſq; Vniuerſ. nom. & ex traditis per
Bart. in l.4. §. actor n.4. D. de re iudic. &
in l.2. C. de apoc. publ. lib.10. vbi Luc. col.
1. Plat. & Rebuff. n.4. in l. ſi ſe non obtu-
lit n.35. D. de re iudic.* (quod hinc indè
examinat, & ità concludit *Reg. Rouit.
in conſult. in mat. donatiui n.22. 23. 27.
28. vſq; ad 32. to.1.*) *nihilominùs reſol-
uit Moles, his, & alijs non obſtantibus,
Regiam Cameram tenere contrarium, &
ità paſſim iudicare, ea potiſſimùm ratio-
ne, quia Rex concedendo immunitatem,
videtur recipere id, quod aliàs ab Vni-
uerſitate exempta fuiſſet exacturus, quia
remittere eſt donare, & donando recipe-
re videtur, ex traditis per Iſern. ibid. per
eundem D. Galeot. cit. num. 31. & 32.* ex
expreſſo quoque *textu* id probante in
l. vir ab eo in fin. D. de iur. dot.

Diuerſa namque ratio eſt, quando
contingit immunitas ob impotentiam
à caſu, quo ex priuilegio conceſſa fuit;
Cum in primo conſideretur impoſitio,
ſiuè donatiuum indictum toti Regno,
diſtributum verò pro rata focularìo-
rum facilioris, & commodioris exa-
ctionis cauſa, integra tamen illa à toto
Regni corpore exigenda, vt ſic nihil
diminui poſſit à quantitate certa ſpõ-
tè donata, ſed illa indiminutè eſt ſol-
uenda, ſiuè diſtributa ſit in multos, ſi-
uè in paucos, dùm in tali diminutione
nullum Principis factum, aut culpa
conſiderari poteſt, quod etiam cum
Baronibus in donatiuis practicari ex
Reg. de Pont. fundat *cit. Reg. Galeot. d.
loc. num.37.* In ſecunda autem immuni-
tate èx priuilegio conceſſa, cum pro
rata illius videatur Princeps donaſſe,
& donando, cenſetur pro parte immu-
nium ſatisfactus, vt antè *Auth.* noſtrum
tradidiſſe *Rip. in d. l. ſi ſe non obtulit nu.
36.* aduertit idem *D. Reg. Galeot.* vbi
Reg. de Ponte doctrinam, vt ſuprà de-
clarat *n.38.*

4 Vlteriùs quod cedat in damnum
Vniuerſitatũ, & non Regis diminutio,
ea ratione alij cõcludunt, vtpotè quia
in hoc Regno adeſt quædam conuen-
tio inter ipſum Regnum, & eius Regẽ,
vt quod ſolui nequit per aliquas Vni-
uerſitates ob earum impotentiam, ſup-

pleatur ab alijs Vniuerſitatibus, quæ ſoluendo ſunt, quia Regno imputandum eſt, dum talem conuentionem cũ eius Principe fecit, quod etiam procedere in caſu immunitatis conceſſæ à Rege, & ità fuiſſe determinatum fundat, & refert *Reg. Camill. de Curt. in diuerſ. feud. fol. mihi* 25. *àt. in ver. redeundo igitur nu.* 32. idemq; ſequitur *Thor. in add. ad* R. *Salernit. deciſ.* 39. *nu.* 17. & *in comp. deciſ. to.* 1. *verb. immunitas à Rege conceſſa*, vbi tradit deciſum, cedere in damnum Vniuerſitatum, & hoc ex illa ratione, quod integra donatio facta ex cauſa prædicta veniat in beneficium Regiæ Curiæ, & quod non poteſt ex Vniuerſitatibus habentibus immunitatem haberi, ſuppleatur ab alijs Regni Vniuerſitatibus ex conuẽtione prædicta inter Regem, & Regnũ, cum in tantùm Rex voluerit, vt ad nouam numerationem non procederetur, quatenùs certa quantitas perſolueretur; Sciebat enim tunc Regnum, adeſſe Vniuerſitates immunes, & ſic poterat ſibi prouidere, & apertiùs legem dicere, conuentionemq; formare, ſibiquè imputet, dum hoc non fecit, ex *cit. de Curt. d. loc.* & ex *P. Molfeſ. in Conſuet. Neap. in proœm. qu.* 6. *n.* 16. qui eſtò dicat ob eandem conuentionem fuiſſe annis elapſis concluſum in Collaterali Conſilio, vt donatiua facta per Regnũ eius inuictiſſimo Regi, dum ſolui non poterant ab omnibus Vniuerſitatibus, integrè ſoluerentur ab alijs, quæ erant ſoluendo, & ſic fuiſſe exequutum; attamen *Molfeſij in ſeqq. num.* examinata, & in contrarium adducta *Thorus* non retulit.

5 Ipſe namquè *Molfeſ. in num.* 17. & *ſeqq.* teſtatur contrarium reſpondiſſe, argumento illo bipartitò, ſiuè biſulcato, ſecundùm legiſtas, puta quod vel Rex voluntariè immunitatem concedit, vel ſit diminutio, quia illæ Vniuerſitates ſoluendo non ſunt; At cum neutro modo poſſit præiudicarè alijs, quæ ſoluendo ſunt; Ideò nullo modo ſecũdùm *Molfeſ.* ſubſiſtetur talis prætenſio; Minorem autem fundat, quia conceſſa voluntariè à Rege immunitate illis Vniuerſitatibus, ex iuris diſpoſitione, remiſſio tendit in præiudicium concedentis, qui voluntariè gratiam fecit, immunitatemq; aliquibus conceſſit, nec poteſt ex hoc alios grauare, ſed in eius præiudicium tendere debet, vt poſt alios, & ex *Reg. Tap. in rubr. de Conſtit. Princ. cap.* 4. *nu.* 3. ſic ſe vidiſſe ſemper in Regia Camera praticatum referente, optimoq; iure ſeruari, quia Principis gratia tertio nocere non debet ex *l. fin. C. ſent. paſſ.* (*Auth.* noſter hìc *num.* 6.) *ibid. num.* 20. fundat.

Idq; confirmat ex eo, quod licet Rex poſſit aliquos eximere à tributorum ſolutione, quo caſu venialiter prodigalitatis peccato ſolùm peccat, ſecùs ſi ad oſtendendam ſuam liberalitatem, & beneuolentiam ergà aliquos ex *D. Thom. lib.* 1. *de regim. Princ. opuſc.* 20. nihilominùs, ſi cum eximeret aliquem, ab alijs ratam tributi remiſſi exigere velit, contra iuſtitiam mortaliter peccare videtur, quamuis exemptus priuilegio licitè vti poſſit, niſi in eo cooperauerit, Principem ad concedendum inducendo, idem *Molfeſ. ibid. à n.* 21. *ad* 24. vbi hoc procedere reſpectu ipſius Principis, quia ſi eximeret aliquem, & onus remaneret, vt iuris eſt, reſpectu aliorum, iam nõ eſſet peccatum; Sicuti etiam *n.* 25. conſiderat, quod ſi Princeps inſolidum conſequuturus ſit à duobus quantitatem pecuniarum aliquam, ſi vni faciat gratiam, eſtò alteri gratia non proſit, tenebitur tamen ſoluere eius ratam ex *Bald. in l. fin. col. vlt. verſ. ſed quid, C. de fr. & lit. expenſ. & Affliƈt. in Conſt. Cum circà iuſtitia ſub n.* 19. Imò quod eadem procedant, eſtò remiſſio fiat, ſi Vniuerſitates ſoluendo non ſint *ibid. à n.* 26. dicendo, quod tunc peius Princeps faceret, nam de iure nemo cogitur alterius debitũ ſoluere, *Auth. præſenti C. de fideiuſſ.* cum Princeps teneatur nõ exigere iſto in caſu tributum ab Vniuerſitatibus impotentibus, & ità plures Reges feciſſe, præcipuè *Regem*

Fer-

Ferdinandum I. in anno 1481. *vt in Cap.Neap.fol.*5.*à t.cap.*2. *Ferdinandum II. in anno* 1496. *vt in eiſd. Capit. fol.* 24. *cap.*28. concludens exinde, quod, dum tenetur Princeps impotentes ex iuſtitia à dicta tributorum ſolutione eximere, non poteſt alias Vniuerſitates ad ſupplendum grauare, quod aliæ ſoluere non tenentur.

Et *n.*29.reſpondit conuentioni prædictæ in contrarium adductæ, ad ſummum illam intelligendo de functionibus fiſcalibus ordinarijs, non verò de extraordinarijs, & de donatiuis, ſicut quoque eſt in habente immunitatem ſimpliciter, intelligi eam ab ordinarijs, non autem ab extraordinarijs, proùt declaratum fuit per literas *Regis Federici, & Auguſtiſſimi Regis Philippi II.*ex notatis per *Tap. in d. cap.*4. *n.*104. meminitq; de his *Thor. quoque d.loc.in verb.Immunitas conceſſa ſimpliciter*; & ex his *cit. Molfeſ.n.*30. firmat, ità per hanc conuentionem factum præſumi, licet enim eſſet generaliter, & ſimpliciter facta, iàm modo explicato intelligi debet, & proinde in donatiuo, quod imponitur reſpectu habito ad omnes Regni Vniuerſitates; rata inde illarum, quæ ſoluendo non ſunt, ab alijs exigi nequit, quamuis opulentis, quod latiùs idem fundaſſe ait in *cap. 6. explicationis Bullæ Cœnæ Domini*; Cuius opinionis fuit etiam *Reg.de Pont.*, quem refert *cit. Reg. Galeot.contr.*55.*n.*20.*et Capan.de iur.adob. q.*61.*n.*24. dicens, quod Terra penitùs impotens, & depopulata deletur à Cedulario, & eius focularia non aggregātur in Regno ſecundùm diſtinctionem *ibid.n.* 26.*& ſeq.*

6 Prædicta tamen rectè non procedere concludimus in priuilegio immunitatis alicui Vniuerſitati conceſſo ante donatiuum factum, vt *Auth.* noſter hìc *n.*7. optimè fundat; Sicuti quoad donatiuum, veluti à toto Regno debitum, ad certam vſq; ſummam conſtitutum, vt à toto Regno debeatur, non obſtante, quod aliquæ Vniuerſitates ſint immunes etiam à donatiuis futuris, quia Regnum, quando donat certam ſummam idem conſideratur, datis etiam in illo aliquibus Vniuerſitatibus immunibus, & ſic Regiam Cameram contrà Regnum decidiſſe *Reg.* noſter hìc *n.*8.*&* 9.refert; dicens, ſecùs eſſe, ſi ſunt conceſſæ immunitates poſt factum donatiuum, quia ſit per Regnū rebus in eodem ſtatu permanentibus, & inde cum Rex immutat rerum ſtatum concedendo immunitatem, in ſui præiudicium cedit, *ibid.num.*10.*&* 11. *Nouar.in d.q.*57.*n.*9. *R.Galeot. d.contr.* 55.*n.*33.*& ſeqq.*

Quod eſſe indubitatū teſtatur *Reg. Rouit. in d.conſult.in mat.donatiui num.* 24.*to.*1.vbi *n.*25. examinat, an idem ſit dicendum in caſu impotentiæ, vt ſcilicet diſtinguatur, ſi impotentia inerat tēpore facti donatiui, vel ſuperuenerit poſteà, vbi ſic fortaſsè dici poſſe concludit, ponderando rationem *Bald. in l.etiam n.*17.*in fin. C.de exec.rei iud.* dicentis, quod cum obligatio certam formam diſtributiuam aſſumpſerit, à ſtatu ipſius non eſt recedendum, *arg. l.inſulam; D. de V.Obl.* ex qua ratione manifeſtè attingi dicit caſum, etiam reſpectu impotentiæ, nam concluſo donatiuo à Regno in Comitijs oblato, ſtatim pro illius exactione ab ipſa Regia Curia, ſiuè à Regia Camera fit diſtributio ratæ ſpectantis ad ſingulas Regni Vniuerſitates iuxtà focalariorum numerum, & ſic donatiuum ſtatim recipit ſuam formam certam diſtributiuam, vnde ſi poſt factas diſtributiones aliquæ Vniuerſitates reddantur impotentes, non propterea à primo ſtatu formæ diſtributiuæ eſt recedendum, idem *Rouit.ibid.* vbi *n.* 26. exponit, qualitèr Vniuerſitates poſſint dici impotentes ad ſoluendum.

7 Firma itàq; remanet principalis *Authoris* noſtri concluſio, vtpotè, Principem immunitatem à fiſcalibus, & à donatiuis, cæteriſq; tributis iam impoſitis concedentem, priuilegiati portionem in ipſius Principis concedentis, non verò in aliorum non immuniū detrimentum imputari ex *l.actores*, vbi

Luc.

Luc. de Penn. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. 1. C de excuſ. mun. eod. lib. Canon. in c. 2. de immun. Eccl. & alij citati apud *Maſtrill. de magiſtr lib. 3. c. 10. à n. 132. & Borrell. de praeſt. Reg. Cathol. cap. 33. num. 12.*

Imò in dubio non præſumitur, Principem alicui voluiſſe præiudicare, etiã ſi in diſpoſitione vtatur clauſula, *ex certa ſcientia*, itemq; ſi de modico, & leui præiudicio agatur, & ſimiliter quoque ſi vtatur clauſula, *motu proprio*, quemadmodùm non præſumitur alteri præiudicare, licet dicat, *non obſtante conceſſione alteri facta*, nam intelligitur de inualida, vt ex traditis per *Auth.* noſtrũ, alijsq; citatis *DD.* ad hæc cumulatis firmat *Nouar. in d. q. 57. à n. 1. vſq; ad 5.* Quæ procedere in dubio, ſecùs verò ſi aliter conſtet de mẽte Principis ait *Hippol. Riminald. conſ. 27. n. 23. lib. 1.*

8 Rursùs idem *Nouar. de grauam. Vaſall. tom. 3. grau. 77. à num. 4.* ex noſtro *Auth.* concluſionem illam retulit *num. 13.* ſcilicèt clauſulam, *nemine exempto*, in donatiuis appoſitam, in beneficium Regni conſiderari, ad hunc ſcilicèt finem, ne immunitas illorum accreſcat pro eorum rata reliquorum oneri, ſed quod omnes calculentur, etiam quod immunitas ante donationem factam fuerit conceſſa, nam cum Rex non obſtante clauſula prædicta mandat, immunitates ſeruari, cenſeri debet, ac ſi poſt donatiuum prædictum illam concederet, & per conſequens in ſui damnum cedere oportet, de qua concluſione infrà cum *Auth.* noſtro, alijsquè latè examinabimus *in §. 4. de iur. adoh. quaeſt. 5.* in articulo illo, conceſſa immunitate per Regem alicui Vniuerſitati, vel Baroni à donatiuis, an illa rata cedat in damnum Regis, vel Regni, ſtante clauſula, quæ apponitur, *quod nemo ſit exemptus*, ex traditis etiam per *cit. Reg. Galeot. d. loc. num. 35. Capan. de iur. adoh. quaeſt. 15. & 61.* alijsquè ad id annotandis.

AD QVÆST. III.

Quid ſi immunitas non eſt conceſſa Vniuerſitati, ſed alicui particulari.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunitas alicui perſonæ conceſſa, in damnum Communitatis, an verò Principis concedentis cedat num. 1. & ſeqq.

Nouar. *hanc deciſ. furtim excerpſit, ac* Thor. *de errore notatur d. n. 1. 2. & 3.*

Immunitatem concedens, an intelligatur conceſſiſſe à Collectis, quæ alteri debentur n. 9. & 17.

Princeps an poſſit concedere immunitatem etiam ab oneribus Vniuerſitatis, vt portio exempti alijs accreſcat nu. 10. 11. & 12. & an tertius poſſit à tali conceſſione appellare n. 13.

Barones eximentes aliquem à præſtatione iurium ſibi debitorum, an alij moleſtari poſſint n. 14.

EX præcedenti quæſtione hæc alia ab *Authore* noſtro dignè examinatur, vtpotè, an etiam immunitas cõceſſa particulari, in concedentis dãnũ cedat, vel illius loci, in quo priuilegiatus habitat?

1 Ad quam ſanè quæſtionem *Io: Maria Nouar. 2. quaeſt. 57. à n. 6.* eam ſolũmodò referendo, cum rationibus dubitandi, ac decidendi à *Dom. Reg.* noſtro per eadem verba deſumptis, non erubuit doctiſſimum noſtrum *Authorem* reticere (licet in *rubr. Pragm. de iur. & exact. fiſc. num. 6.* hanc *deciſ.* referat); Quemadmodum & *Io: Bapt. Thor. comp. verſ. Immunitas conceſſa*, dum *No-*
2 *uario* credidit, *Authore* noſtro non recognito, in errorem lapſus eſt, dum *deciſionem*, quam *Reg.* noſter hic *n. 16. & 17.* retulit in caſu immunitatis conceſſæ particularibus perſonis *Io: Feli-*

cis

cis Scalaleonis, & *Iulij Gerardi*, videtur eam veluti Vniuerſitati conceſſã exẽplificare, quando non quidem de immunitate Vniuerſitati, ſed particulari conceſſa deciſio illa emanauit, vt in damnum Regis, non verò Vniuerſitatis *Nolæ* cederet, quod ſecùs eſſet ſecundùm eundem *Thor.* quando ipſi nõ eſſent ibi numerati, & ſic deciſum per Regiam Cameram refert ex *Nouar.*

3 Imò ipſe etiam *Thor. in comp.deciſ. tom.1. verſ.Immunitas ſi alicui*, ſecundùm concluſionem noſtri *Auth.* illum etiam nec citando firmat, in Regia Camera ità practicari, vtpotè immunitate alicui conceſſa, priuilegiati portionem alios non grauare, ſed in præiudicium concedentis tendere, ex *Reg. Tap. de Conſtit.Princ.cap.4. nu.31. & Maſtrill. de magiſtr.lib.3.cap.6.n.133.* quidquid idem *Thor.* inconſideratè dicat *in add. ad deciſ.Reg.Salernit.31. n.1.*

Rectiùs, ſynceriùsq; ad id tamen verſantur *Reg.Galeota lib.2.contr.55.n.34.in fine*, & *Andr.Capan. in tract.de iur.adoh.quæſt.44.num.31.* qui *Regentis* noſtri authoritate vtendo, prædictam concluſionem iuxtà proprium eius intellectum referunt, cum deciſionibus ab *Auth.* noſtro ibidem relatis.

4 Rursùs ad eandem quæſtionem annotandum eſt ex doctrina *Specul.in tit. de cenſ. §. nunc dicendum, verſ. quid ſi Vniuerſitas*; quod ſi aliquis eximatur ab annua ſolutione Superiori debita per aliquam Vniuerſitatem, exempti portionem ſoluere non teneri alios eiuſdem Vniuerſitatis, & proindè à tali priuilegiati portione Vniuerſitatem exgrauandam eſſe, *Feſtaſ. de Collect. in 4.par.c.2.n.82. & ſeq. Boſſius in tit.de Principe, & eius priuileg. n.164.* vbi ait, quod dum eſſet fiſcalis, fecit ſæpiùs ità ſeruari, & opponebat, ne confirmarentur priuilegia, niſi diminuto in fauorem Vniuerſitatis onere, *Surd.conſ.278. per tot. Roſenthal.de feud. c.5. concl. 85. Reg.Camill.de Curt.de feud.n.31.fol.85. Dom.Reg.Tap.d.cap.4.n.31.* qui ità ſeruari in Regia Camera dicit, aliosquè *ibid.cit.* fundat, & ſequitur *Maſtrill. de magiſtr.lib.3.cap.10.n.133.* ſubdens ità in Regno Siciliæ paritèr practicari ex *Petr.de Gregor de conceſſ.feud.p.7.qu.7. n.10.* & præſertim pro Eminentiſſimis Cardinalibus, qui per literas regias conſueuerunt immunes fieri ſuper eorum Prælatijs de Iurepatronatus, quas fortè in Regno poſſidẽt, eorumq; ratas ceſſiſſe oneri ipſius Regis, & ob id, nõ ità facilè huiuſmodi priuilegia à Principibus concedenda, nec à magiſtratibus probanda ad *text.in l.1.C.de precib.Imper.offer.* & maximè in immunitate ſimplicitèr conceſſa, quæ ad iura concedentis, non quoad ſpectantia ad alios ex priuilegio, ſeù conſuetudine extenditur, vt poſt alios declarat *cit. Maſtrill.d.loc.à n.134.ad 136.* Vnde ſi Vniuerſitas alicuius Terræ debet annuas centum libras ſuperiori, & ille à dicta ſolutione aliquem eximit, dicta portio exempti excomputatur concedenti, & exgrauatur Vniuerſitati, vt ex ſupr.cit. & poſt *Ant.Capyc.* & alios fundant *Camill.Borrell.de præſtant.Reg. Cath. cap.33. n.13. Goffred. de Gaeta ſuper Rit. R.Cam.rubr.2.n.176.& 177.*

5 Quod confirmatur ex eo, quia immunitas ſi concedatur Scholari in aliqua Ciuitate, reliqui Ciues non tenentur pro eo ſupplere, vt ex *Luc.de Penn. in l.actores, C.de exact.tribut.lib.10.* cõtrà *Bart. in l.2. C.de apoc.publ.* æquiùs, & meliùs putat *Reg.Rouit. in conſult. in mat.donatiui n.23.to.1.* Nàm functiones fiſcales, quæ debentur ex numero foculariorum, dicuntur debitum particularium, & non totius Regni, & ſic nemo pro altero ſoluere tenetur *Auth.præſenti, C.de fideiuſſ. P.Molfeſ.in Conſuet. Neap. in proœm. qu.6. num.26.*

6 Sicuti etiam eſt in pluribus hæredibus Collectam ſoluere debentibus, vno ipſorum effecto non ſoluendo, cæteri non tenentur *Feſtaſ.in tract.de æſtim.& de Collect.par.2.qu.15.n.5.6.& 9.* quem ſequitur *Thor. in add. ad Reg. Salernit. dec.31.n.2.* licet tamen ſuperindictum ob defectum Vniuerſitatum, aliorumvè, qui ſoluendo non ſunt, poſſit Rex

7 imponere, & à potentioribus exigere, quo

quo in caſu Barones etiam tenentur contribuere; Contributiones autem iſtas nonniſi cum conſenſu omnium, qui conferre debent, imponere poterit, ſecundùm tradita per *Reg. Rouit. in di conſult. à n.31. ad 33. Conſ. Rocc. de offic. rubr. 17. §. 5. de donatiu. n.106.*

8 Prædicta autem procedere intelligas, quando Princeps concedendo immunitatem ſolam à regijs muneribus, videtur ipſi ſoli, nec alteri nocere, & proindè alij grauandi non ſunt, nam minuitur, quod illi præſtatur, nec per alios ſuppletur, poſt alios etiam ſupracit. fundat *Franc. Clapper. in cent. cauſ. ration. cauſ. 23. qu. 1. num. 4.* ex quò in

9 dubio interpretatio contrà concedentem lariſſimè fit, contrà tertium verò ſtrictiſſimè *cit. Clapper. d. loc. n.5. & q. 21 à n.1. & 7.* & ideò immunitatem concedens cenſetur tantùm de oneribus, ſiuè tributis ſibi debitis conceſſiſſe exemptionem, non verò, de quibus alteri præſtatio debetur, *Borrell. de præſt. Reg. Cath. cap. 33. n. 16. verſ. Quinta declaratio.*

10 Cum aliàs ſi priuilegium ſit ampliſſimum, quemadmodùm extenditur ad omnium immunitatum capita, ſi tamen nõ per importunitatem, ſed motu proprio ſit conceſſum *cit. Borrell. d. cap. 33. num. 18. 19. & 20.* Ità etiam eò fortiùs conſtito de voluntate Principis concedentis priuilegium immunitatis, vtpotè quia illud conceſſerit ab omnibus muneribus, & oneribus, tàm Regis, quàm Prouinciæ, & Ciuitatis, nocebit non ſolùm Regi concedenti, ſed etiam Comitatui, & Ciuitati, & portio exempti accreſcet alijs non exemptis, *Boſſ. tit. de Principe n.164. Clapper. d. loc. n.7.*

11 Idquè potiùs militat, ſi expreſsè in priuilegio dixerit Rex, concedens immunitatem ab omnibus ſubuentionibus, & collectis impoſitis, & imponendis, in damnum Vniuerſitatis, & nõ ipſius, nam tunc quia voluntas eſt clara, & aperta, onus alijs accreſcit propter ſupremam Principis poteſtatem, de qua dubitare eſt nefas *l.2. C. de crim. ſacrileg.* ſicut Rex Carolus I. cuidam Notario *Angelo de Robertis* exemptionem conceſſit, vt refert *Auth.* noſter hic *num.4. & 5.* cum aliàs Rex poſſit concedere priuilegium, quod lædat alios, dummodò non venerit ad iniquitatem, ſecundùm *Auth.* noſtrũ hic *n.3.*

12 & concedendo priuilegium, vel etiã reſcribendo, tollere ius priuatorum, quod non eſt quæſitum, ſed quærendũ, vt eſt ius collectandi vnum, *Siluan. in conſ. 66. nu.9.* vbi loquendo *de Duce Montiſferrati*, inquit, potuiſſe eum tollere Cõmunitati *Balzola* facultatẽ collectandi Dominos de *Sancto Georgio*, concedendo eis immunitatem; & *n.11.* ſubdit, hoc procedere indubiè, quando ius collectandi fundatur ſola conſuetudine, vt quia is, qui eximitur, ſit forenſis, & non ſubditus, *Cephal. conſ. 58. n. 58. & ſeq.* & ſic pro filijs celeberrimi I. C. ac Præſidis Dom. *Rolandi à Valle* immunibus contrà Communitatem *Cauania* firmauit *Surd. d. conſ. 278. à n.7. ad ſeq. vol. 2.*

13 Quod declarat *Reg. Galeot. controu. 55. n.43. lib. 2.* dicens, ſaluam tamen eſſe tertio facultatem recurrendi ad Principem, non tamèn poterit tertius à tali Principis conceſſione appellare, *c. cum cuncta per mundum, c. per principalem 9. qu. 3.* neque excipere de ſubreptione, ſi proprio motu Principis fuerit conceſſum *c. non poteſt, c. ſi motu proprio, de præbend. lib. 6.* & ex alijs *cit. Clapper. d. qu. 1. num. 8. & 9.* vbi dicit, non præſumi conceſſum per importunitatem, quod proprio motu elargitum eſt, ideóq; iſto caſu illud ſupereſt vnicum remedium, conqueſtus puta per ſupplicem recurſum ad Principem, tanquàm per grauatam Vniuerſitatem meliùs informandum, vt dignetur grauamen tollere, & indemnitati ipſius conſulere, cum ad ſolum Principem ſpectet de priuilegijs ab illo conceſſis decernere, & iudicare, vt ex *c. veniſſent, de iudic. & c. ſuggeſtum, de decim. citat. Clapper. ibid. n.10. & 11.* vbi *n.12.* concluſionem ex his firmat, Principem poſſe aliquem eximere, & immunitate donare, nòn ſolùm à donis gratuitis, & alijs

alijs ſubſidijs realibus, ſed etiam ab oneribus, & ſubſidijs Prouinciæ, vel Vniuerſitatis alicuius Ciuitatis, vel Caſtri, ſi Princeps in priuilegio ſpecialiter hoc diſpoſuerit.

14 Et proindè præfata non militant, quando Barones eximunt aliquos à præſtatione iurium ſibi debitorum, & talem exemptionem in damnum exterorum prodire faciunt, dum poteſt ab illis per viam grauaminis ad Superiorem proclamari, vt ipſi Barones de proprio pro exemptis præiudicati remaneant,& ſic alios moleſtare non poterunt, vt poſt *Cancer. & alios* fundat *cit.Nouar.de grauam.Vaſall.grau.77.n.1.& 2.3.tom.*

15 Neque omittendum eſt, quod in caſu, quo expreſsè Princeps, vt ſuprà, id non concedat, neq; exprimat, non intelligitur in præiudicium tertij, nec vt alij grauentur, conceſſum priuilegium, etiã verbis generalibus à donis gratuitis, impoſitionibus, & ſubſidijs quibuscumq; dictum fuerit, vt deciſum refert *cit.Clapper.d.quæſt.2.num.1.* ex quo Principis priuilegium itá temperatè,& ciuilitèr eſt interpretandum, vt quam maximè fieri poſſit, ſine alterius iniuria, aut iuris alieni præiudicio intelligatur conceſſum, *l.nec auus,C.de emancip.liber. l.impub. C.de admin.Tut. l.2.§.meritò, D.ne quid in loc.publ. c. ex tuarum, de vſu pall.* & dubia, ac generalia verba priuilegij recipiunt interpretationem, nè tertio præiudicium inferant, cum non intelligatur in dubio Princeps per verba generalia velle iuri tertio derogare, ſed benigna interpretatione ad id, quod æquum, & iuſtum eſt, & vt ciuilitèr intelligantur,reſtringi debent, ipſaq; priuilegia, atq; Principum reſcripta, quantum fieri poteſt, iuri communi, & æquitati conformãda ſunt, & ideò priuilegium generale interpretatur conceſſum in ſolum præiudicium Regis, & pecuniæ regiæ, & non alterius, poſt alios *cit. Clapper.d.qu.2.à num.2.ad 7.* vbi *in qu.3.*exponit,declarari tale priuilegium generale, dubiumq; ex poſſeſſione, maximè quadragenaria ſequuta,vt intelligatur conceſſum reſpectu ſtatus, in quo poſſeſſio reperitur à *num.1. ad ſeqq.*

16 Tandem non prætermittimus ad ſupra tradita conferre diſtinctionem illam apud *DD.* in hac materiã admiſſam; quod ſcilicet,aut collectæ,& alia munera,de quibus Princeps alicui immunitatem elargitur, ſpectant ad ipsũ Principem, aut ſolutio eſt facienda alteri; Primò enim caſu, quod portionẽ tangentem exempto detrahere Princeps teneatur de ſolutione ſibi ſoluẽda,& alios exgrauare, ex iuris concluſionibus ſuprà relatis, optimè fundat *Camill.de Laratha in theatr.feud.p. 11.dilucid.79.à n.1.ad* 4.vbi poſt alios *Caſſiodori 2.var.epiſt.*17. verba ad hæc refert, ibi: *Munificentiam noſtram nulli volumus eſſe damnoſam, ne quod alteri tribuitur, alterius diſpendijs applicetur* (& infrà) *nec inferri quoque volumus, quod alteri noſtra largitate remiſimus, ne (quod dictu nefas eſt) benemeriti munus, innocentis contingat eſſe diſpendium.*

17 Secundo verò caſu, ſi ſolutio faciẽda ſit alteri, quàm ipſi, puta ſi vna Ciuitas, & eius Caſalia debent ſoluere prouiſionem eorum Capitaneo, ſiuè Officiali,& Rex, ſiuè Dominus de hac ſolutione facit exemptum vnum Caſale, aut Villam, tunc alij tenentur ſoluere integrum ſalarium, quia nõ eſt veriſimile, cõcedentem exemptionem velle præiudicare tertio, vt ex *c.ſuper eo, de offic. Deleg. Paul. de Caſtr. Iaſ Felyn.Pariſ.Alex.Barbat.Ruin. Rol.à Vall. Cacheran. Boer. Burſat. & Roſenth.* de communi teſtatur *cit.Larath.d.loc.num. 4.& 5.*

Proùt immunitate generalitèr conceſſa, non includuntur ea, quæ Rex alijs anteà conceſsit, *Capiblanc. de Baron.cap.12.tom.2. Goffr. de Gaeta ſuper Rit.R.C.rubr.2.n.284.*

AD QVÆST. IV.

Officiales Regij, à quibus muneribus ſint immunes; Idq; an ſit de iure communi, vel ſpeciali priuilegio.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunitas de iure cõmuni, vel ex priuilegio diuerſũ ſortitur effectũ n.1.& 28.

Deciſ. *hanc verbotenùs exarauit* Epiſc. Riccius *n.2.*

Senatores Supremarum Curiarum à Collectis exempti ſunt n.3. & quid de Senatore priuato n.5.

Conſiliarius à Rege creatus, cenſetur factus nobilis, & immunis n.4. Et quid de Silentiarÿs, Regis Secretarÿs, Præſidibus Prouinciarum, eorumq; viduis, & filÿs à n.6. ad 9.

Officiales Regÿ, ſiuè Conſiliarÿ, an ſint à gabellis, alÿsq; dirictibus immunes n.10.& diſtinguitur n.11.

Officiales ſunt immunes à muneribus perſonalibus, excubÿs, & cuſtodia murorũ Ciuitatis n.12.& 14. & quid in hac Neapolis Vrbe n.13.

Officiales an ſint immunes à muneribus realibus, extraordinarÿs, ordinarÿs, vel mixtis à *num.15.ad 20.*

Deciſio Guid.Pap.376.*expeditur d.n.20.*

Officiales in Regno Neap. an, & qualiter ſint immunes à ſolutione Collectarum, aliorumq; onerum n.21.

Præſidentes, & Locumtenens Regiæ Cameræ à quibus muneribus ſint immunes n.21.& 23.

Regentes Collateralis Conſilÿ qualiter ſint immunes d.n.21.

Conſiliarÿ Regÿ Sanctæ Claræ quibus gaudeant immunitatibus n.22.

Rationales Reg.Cam.an ſint immunes n.24.

Fiſci patroni Reg.Cam.ſunt immunes, ſicut Præſidentes n.25.

Aduocatus Pauperum, an à gabellis exemptus ſit n.26.

Præſides, Auditores, Capitanei, alÿq; Miniſtri Curiarum Regni, an ſint à gabellis immunes n.27.

Officialium immunitas per ſimplicem officÿ ingreſſum, an per exercitium acquiratur à n.29.uſq; ad 32.

Salarium ante adminiſtrationem an Officialibus debeatur n.30.

Miles, an priuilegÿs gaudeat antequam in numerum referatur n.33.

Militum ſpecies in Regno Neap. quot ſint num 35.

Milites sũt immunes à muneribus perſonalibus, nõ verò realibus n.34.36.& 37.

Milites hodierni grauis armaturæ an ab onere foculariorum eximi debeant n.38.

Milites in fraudem effecti ob euitanda onera, an exemptionibus gaudeant à n.39.ad 42. & quid ſi miles reperiatur anteà numeratus vti ſubfocularis à nu.43.ad ſeqq.

Milites exteri habitantes in aliqua Regni parte ſunt immunes, nec numerantur num.46.

Militaria priuilegia, quibus militibus competant, à n.47.ad 52.

Milites Straticotæ, qualiter ſint immunes num.53.

Milites Hiſpani in hoc Regno, quibus gaudeant immunitatibus n.54.& 55.

Militum priuilegia vltrà immunitatem indicantur n.56.& 57.

1 Immunitatem à iure communi, vel ex priuilegio nanciſci, cum diuerſum effectum circà deductionem in damnum Regis, vel Vniuerſitatis faciendam pariat, meritò quæſtio hæc præcedentem ſequitur, doctiſſimusq; noſter *Authbor* inde methodicè examinat, qualitèr Regij Officiales, & à quibus muneribus ſint immunes, idquè an de iure communi, vel ſpeciali priuilegio nitatur; Cuius quæſtionis dilucidationem, cum ità *Dom.Reg.* noſter peritè tradiderit, vt nullus alius quàm diſcendi remanſerit locus; laudandi

2 ſunt ex hoc *Epiſc.Ricc.in collect. dec.p.7.coll.3109.*dum ibi *in verſ.occaſione* poſt noſtrum *Auth.cit.* eiuſdem ad hæc tra-

tradita per eadem verba recenſet; Et
Andr.Capan. de iur.adoh.q.15.n.39. qui
eiuſdem noſtri *Auth.* concluſiones reaſ-
ſumendo refert.

Nos verò, vt ex omni parte eiuſdem
Auth. doctrina diſtinctione quidem
optimè hoc in puncto declarata eluce-
ſcat, ad ornatum annotamus.

3 Senatores ſupremarum Curiarum,
à collectis exemptos eſſe, ex *l. Senato-
rum, & l.nemo, & l. ius Senatorum, C.
de dignitat. lib.12.* fundant *Papon. ar-
reſt.lib.5 tit.11.n.13. Frider.de mandat.
lib.2.cap.42.nu.6. Rulan.de commiſſ.p.4.
lib.2.c.5.n.28. Bouadill. in Politic.lib.3.
cap.1. n.23.* (præter tributum Tyroci-
nij, à quo de iure Romanorum Sena-
tores non fuerunt immunes ſecundùm
*Dom.R.Conſ.D.Petr. Ant. Chauarr. in
didaſcal. cap. 18. num.10. 2. tom.*) Et eò
4 ipſo, quod Rex aliquem creat ſuum
Conſiliarium, cenſetur eum nobilem
facere, eiq; exemptionem tributorum
ordinariorum, & extraordinariorum
concedere ex *text.in l. ſi fœmina, D.de
Senat.& l.ſi Senator, C.de dignit.lib.12.
Boer. in tract.de ordine graduum 2. par.
Greg.Lopez in l.5 tit.9.p.2. verb. Conſe-
jeros* poſt *Garz. Tiraquell.* & alios *Gi-
rond.de priuileg. qu.56. c.7. à num.298.*
receptumq; generalitèr apud plures
nationes, vt de Germania, tàm quoad
realia, quàm perſonalia onera, imò de
omnibus onerum ſpeciebus poſt *Alex.
Natt.& Rol.* tradunt *Petr. Denais in aſ-
ſert.iur.Camer.pag.5. Io Cephal.cõſ.553.
n.1.& 15.* ac Senatui Pariſienſi plenam
Ioannem Galliæ Regem à vectigalibus
immunitatem conceſſiſſe refert *Chop-
pin.de doman.lib.2.tit.15.n.7.*

Ità quod etiam Exaſſeſſores, qui di-
gnitatem alia ex cauſa, quàm crimine
depoſuerunt, non excludantur, quia
Aſſeſſores Senatoribus ſimiles ſunt,
Gylm.dec.Camer.46. n.156. qui depoſi-
ta dignitate, gaudent immunitate, &
priuilegio dignitatis, *l.unic.C.de Com.
qui Prou.lib.12.l.eam legem 14.C.de ex-
cuſ.muner.lib.10.l.2.C.vt dignit.ord.ſer-
uet.Petr.Gregor.ſyntagm.lib.3.c.8.nu.9.*
5 Idemq; in Senatore priuato ſua digni-
tate, vt gaudeat priuilegijs, & præro-
gatiuis, *Camill.Borrell. in ſumm. dec.tit.
15.n.111.p.3.* Secùs autem ſi ex crimi-
ne priuati fuerint, quia inter plebeios
tunc habentur *l. iudices, de dignit. lib.
12. l.Senatores, eod. tit. iuncta gloſ. in
verb. Decurion. Camill. Borrell. d. loc.
num.112.*

Nàm, qui in Senatu deſcribuntur,
deſinunt eſſe plebei, & nobiles ſunt, *l.
iudices, C.de dignit. lib.12.* & ibi *Bart. l.
honores, D.de his, qui non ſunt de Decur.*
& honorandi ſunt *l.omnem honorem, C.
quando prouoc.non eſt neceſſ.* nam iudi-
care eſt honor, *l.cui muneris, D. de mu-
neribus, & honoribus*, & ideò eiuſdem
Principis perſonã, ipſiuſq; partes ſub-
ſtentant, *l.ius Senatorum, C.de dignit.lib.
12.l.etiam,* ibi, *qui imaginem Principis,
C.de appell. Bellug. in ſpec.Princ. rubr.6.
n.16. Prat.pract.obſ.38. à nu.9. ad ſeqq.*
pluribuſq; gaudent priuilegijs, ac im-
munitatibus idem ibid. poſt alios *d.loc.
num.19.* nam legum dicuntur ſuprema
authoritate executores, defẽſores per-
uigiles, & cuſtodes, ſecundùm quas
iudicare, & non aliter tenentur *Ma-
ſtrill.de Magiſtrat.lib.5.c.3. à nu.78. ad
ſeqq.* Et ideò etiam vti nobiles dicun-
tur immunes, *cit.Petr.Greg. d.loc. nu.8.*
vbi *n.9.* refert, id ampliatum ad Aduo-
catos, Procuratoreſq; Regios, Cleri-
coſq; Senatores immunes quoque à
decimarum præſtationibus, quas ipſe
Rex percipit, declaratos, niſi ob Abba-
6 tias, & Epiſcopatus; Et ſimilitèr de iure
extendi ad Silentiarios, quia Conſilia-
rij Principis, & Decuriones dicuntur
ex *l.3.de Silentiar. lib.12. Conſ.D.Petr.
Anton. Chauarr. d. loc. num.* 17. Nec-
non horum, ac Senatorum viduis,
quemadmodùm, & viduæ aliorum, qui
immunitatem habent, non compellun-
tur contribuere, *Guid. Pap. deciſ.376.*
quia retinent dignitatem maritorum,
*l.cum te, de nupt.l.fœmina, D.de Senat. l.
mulieres, C.de dignit. lib.12. l. fin. C.de
incol.lib.10.* dummodò caſtè in vidui-
tate viuant, & honeſtè *l.quæ adulteriũ,
C.de adulter.. l.fœmina 8. C. de Senat.
Guid. Pap. deciſ.379. Guil. Bened. in C.*

Raynutius, verbo, qui cum alia n.140.de
*teſtam.viduar. concluſ.*88.
7 Sunt etiam immunes Senatores, eorumq; filij à functione glebalis, ideſt
penſionis, quæ ex fundis Senatorijs
Ærario inferebatur, *l.* 2. *C.de Prætor.lib.*
12. Non tamen filij nati ante adeptam
patris dignitatem, *Cuiac.in l.*1. *C. de dignit.Becer.de regal.c.*2.*n.*11. Aliter ſẽ-
tiunt *Duaren.*2.*diſput.vniu.cap.*29.*Pac.*
*lib.*1.*annot.*39. *Buſius lib.* 1.*ſubtilitat.*
18. *Hotman. illuſtr.quæſt.*2. *&* *cit. Borrell.d.loc.à num.*106. Quod etiam ad
8 Ordinarios, non verò ad Supernumerarios Regis Secretarios ex *Conſtitut.*
Gall. ampliat ibi *cit.P.Gregor.num.*9.&
poſt alios etiam ex ordinatione regiminis Imperij, *Sixtin. de regal. lib.* 2.
*cap.*6.*n.*111.*&* 112. vbi quoque Præ-
9 ſides Prouinciarum annumerat ex *l.ſi*
publicanus §. 1. *D. de publican. damn.*
*mem.Arniſ.de iur.Maieſt. cap.*7. *num.*2.
*Fauſt.pro Ærar.claſ.*6. *conſ.*23.*ord.*565.
10 Insupèr eandem immunitatem Officialibus Regijs, atq; Conſiliarijs à ſolutione datiorum, & contributione
gabellarum, eſtò de iure quidam generaliter ſecundùm communem opinionem concedant, ex doctrina *Bart. in l.*
athleta.§.*gentium*, *D. de excuſ.Tut.* vbi
dixit, Officialem in eo loco, in quo officium exercet, eſſe immunem à gabellis, & dirictibus; Vnde dicitur, quod
Officialis, qui iuriſdictionem etiam
exercet in aliqua Terra pro rebus comeſtibilibus, tàm pro ſe, quàm pro ſua
familia eſt immunis, *Mauſon. de cauſ.*
*exec.ampl.*30.*Conſil Rocc.reſp.*82. *n.*12.
*to.*1.*Conſ.Altimar.ad Reg.Rou. deciſ.*70.
*nu.*29. Idemq; eſſe in Baronibus, quia
regij ſunt Officiales, Fiſcum, ac Regem repræſentant, amplians *Rocc. ibid.*
Ex quo Conſiliarijs indiſtinctè dictam
firmant de iure immunitatem, poſt
*Dyn.in l.*1.*C.de immun. nem. conced. lib.*
10.*Io:de Plat.& Bart.n.*2. *& Ferret.in*
*tract.de publ.& gabell.num.*209. *& ſeq.*
*Franc.Marc.dec.*425.*p.*2.*Capyc.in inueſtit.feud. verb. gabellis, verſ. Officialis,*
*fol.*116. *Bouadill. d.loc. Flor. Diaz de*
*Mena quæſt.lib.*2.*quæſt.*21.*n.*156. *Maſtrill dec.*156.*n.*19. *Paul.Xamar de off.*
*Iud.p.*1.*q.*2.*n.*75.*Barbat.de diuiſ.fruct.*
*lib.*1.*cap.*8.*nu.*61. & alij apud *D.Petr.*
*Queſad.diſſert.*22. *n.*143. *1.ſo.*
11 Attamen à distinctione *Authoris* noſtri minimè recedendum, vtpùta; Primò, quod, aut quæritur de muneribus perſonalibus in propria patria,
quæ Ciues ſubire tenentur, tàm ſordida, & vilia, quàm ſine dedecore, &
quæ cum honore, & indignitate exercentur, & tunc licet aliàs eſſent in
qualibet dignitate Ciues, adhùc ſubire tenentur; verùm ex quo ipſi Officiales in Curia aſſiſtere tenentur, & ab illa abſque Regis licentia diſtrahi non
poſſunt, ſicut nec à Ciuitate, ac regijs
Tribunalibus, abſq; dicta Regia licentia diſcedere permittitur, *l. ſi quis,*
C. de decur.l.euictionem, C. de curſ.publ.
Auth. noſter hìc *n.*10.*&* 11. Fuit concluſum in Regia Camera, quod ipſi
Conſiliarij, ac Præſidentes immunes
ſint ex diſpoſitione iuris ab omnibus
muneribus perſonalibus, ſecundùm
*Auth.*noſtrum hìc *nu.*16. Et ità intelligẽdi ſunt *DD.* immunitatem ab omnibus oneribus, perſonalibus, Conſiliarijs Regijs de iure confirmantes, ſecũdùm *Maſtrill.dec.*156.*n.*9.
12 Vnde rectè reſoluitur, quod magiſtratus ſunt etiam immunes ab excubijs, & cuſtodia murorum, ac portarum
Ciuitatis, dum illud munus perſonale
eſt, & non reale, *l.*1.*circà princ. D. de*
mun. & honor. vt latè fundant *Conſil.*
*Prat.pract.obſ.*38.*n.*22.*&* 28. vbi à *nu.*
29. refert in contrarium *Ann. Roberti*
*rer.iudic.lib.*2.*cap.*11. *verſ.pro maiore*
ſententiam, magiſtratus ab excubijs,
Ciuitatiſq; cuſtodia, ex publicæ ſecuritatis tuendæ obligatione, non excuſantem, pluribusq; hiſtoriarum exemplis confirmantem, Senatores munus
vigiliarum per ſe obijſſe, quicumque
per valetudinem, ac per ætatem poterant ex *Liu. Heſiod. Appian. Cicer. Tacit. Plutarch.*& alijs; Cuius peritiſſimi
Viri ad hæc traditis poſtquàm *Pratus*
ipſe *à n.*41. quàm dignè reſpondere
conatur; ex eo præſertim, quod permit-

mittendum non ſit, *Senatum*, quem *orbis ornamentum*, *& ſplendorem Ciuiũ*, *Cicero lib. 1. de off.* dixit, Magiſtratus eos habere, qui inſimùl iudicijs præſint, ac iiſdem muneribus adſtringantur, quibus viles, & plebeios ſubeſſe oportet, ex quo etiam ius dicere illis impediretur, & Curiæ negotijs aſſiduè vacare non poſſent; limitando id ſolùm in caſu publicæ neceſſitatis *ibid. n. 50. & 51.* vel in Ciuitatibus, ſeù Portubus limitaneis, quibus hoſtes propè imminent, vt irruptionem faciant, Ciueſq; ac incolæ ſatis non ſint ad prædicta ſubeunda munera, *cit. Prat. d. loc. & in annot. ad Conſil. Paſchal. de Virib. patr poteſt. par. 4. cap. 4. ad num. 34. Queſada differt. 22. num.* 101. Quod non

13 eſt verificandum in hac fideliſsima, ſemper eius Pijſsimis, Auguſtiſſimisq; Regibus Auſtriacis Ciuitate Neapolis, in qua ob Nobilium, ac Ciuium ad militandum pro Clementiſſimo Rege noſtro, ac Ciuitate cuſtodienda promptum numerum, alacrem, animumquè paratum, non eſt, quin ſupremi magiſtratus ad excubias obligentur, verumtamèn, vt imperio ab Inuictiſsimo Monarcha illis communicato pro ſubditorum pace, atq; continua ſubſtinenda quiete, ius dicendo, magiſtratumquè gerendo, vtantur.

14 Ipſos præteteà Senatores cum à muneribus perſonalibus immunes eſſe conſtet ex *l. 4. C. de dignit. lib. 12.* inde procedit, vt nec Præfectus Vrbi ex *l. 5. eod. tit.* nec Præſes Prouinciæ tale quid ijs imponere poſsit, ex *l. 4. eod. tit. de dignitat.* niſi Principis conſenſu id fiat; nam Principem ſolùm recognoſcunt Superiorem *cit. l. 5.* & à Principe quodcumque ijs imponitur, non ſordidum munus, ſed potiùs dignitas dicenda eſt *d. l. 5.* vnde *DD.* colligunt, ab onere per Principem omnibus impoſito neminẽ prætextu vllo ſe poſſe excuſare, nam officium ex perſona conferentis nobile reputatur, & ſic officium Procuratorium, vel Notariatus Principis alicuius, nobile cenſetur, vt ex *d. l. 5.* probãt *Tiraquell. de nobil. cap. 30. n. 8. Gayll. lib. 1. obſ. 43. n. 5.* quos allegat *Klok. de contrib. cap. 5. num.* 8. & quod per Curiam fit, repræſentatiuè à Principe factum videtur; *Brunneman. in C. de dignitat. lib. 12.*

15 Secundò, vel agimus de muneribus realibus, & tunc etiam optimè *Auth.* noſter ſubdiſtinguit; aut enim tractatur de muneribus realibus, quæ à Ciuibus tantùm debentur, aut de muneribus merè realibus, quæ debentur etiam ab exteris ratione rei, quam poſſiderent in ipſius loci territorio; fuitq; determinatum, quod in primo caſu immunes ſint; in ſecundo verò, quod non ſint immunes, vt aduertit *Auth.* noſter hic *n. 40. Capan d. loc. nu. 40.* eademq; Regia Camera ſupradicta declarauit; primò, quod Officiales, qui prætendunt immunitatem prædictam, vt ſuprà, ſi eſſent Ciues illius loci, quod teneantur ad munera realia cuiuſcumq; generis, quæ ab ipſis rebus exiguntur, ſiuè exigantur à re ratione rei, ſiuè à perſona ratione rei ipſius; Si verò ſint exteri, quod teneantur tantùm ad merè realia, ſecundùm *Autbor.* noſtrum *ibid.* Secundò declarauit, quod aut talia munera ſunt ordinaria, ideſt, quæ à lege, more, vel Regis ordinatione, ſiuè imperio ſunt indicta, & perpetuam, certamq; haberent præſtationem, aut ſunt extraordinaria, vtpotè, quia extrà ſupradictum ordinem, vel ex cauſa extraordinaria ſunt imperata; & tunc, primo caſu non ſunt immunes Officiales; ſecundo verò caſu ſunt indubiè immunes, vt docet *Auth.* noſter *ibid. n. 41. 42. et ſeqq. Capan. d. loc. num. 42.*

16 Quæ cum ità vera ſint, patet, immunitatem in fauorem Officialium, intelligi de oneribus omnibus extraordinarijs, maximè perſonalibus, ſecundùm *Bartol. & Luc. de Penn. in l. omnes, C. de annon. & tribut. lib.* 10. eò quod impediunt exercitium officij, *l. vnuſquiſque, & l. Decurionibus, C. de ſilent. & Decur. cor. gloſ. in l. hanc rem, D. de mun. & honor. l. obſiſtere, C. de annon. & trib. l. cum inſtitutionem, C. de Sacroſ. Eccl. Rebuff. in l. aſto-*

l.actores, C.de exact.tribut. lib. 10. *Petr. de Vbald.in tract.de Collect.n.* 18. *Mynſiger.cent.*1.*dec.*11.*n.*103. *Franc. Marc. dec.*102.*n.*1.*& dec.*458. *nu* 7. *Maſtrill. deciſ.*156.*num* 9 *par.*2. vbi allegat *Salern. in add. ad Conſuet. in proœm. pag.* 25.*lit.B.* qui tamen remiſsiuè loquitur, allegans *Petr.Vbald.d.loc.n.*45. vbi quærit, an Conſiliarij, & Officiales teneantur ad Collectas,de quo *Bouadill. lib.* 1.*Polit.cap.*1.*n.*23.*& lib.*5.*cap.*1.*nu.* 58.*Sixtin.de regal.cap.*6.*nu.*111. *Maſtrill.de magiſtr.lib.*5.*cap.*3.*n.*75. *Brunneman.d.loc. verſ.Imò etiam;* Et ſic intelligendi ſunt *Queſad.differt.*22. *num.* 143. cum *DD.* ibid. alleg. & *Camill. Borrell.in ſumm.dec.d.tit.*15.*nu.*106. *& ſeqq.p.*3. quæ procedunt etiam,ſi adeſſet clauſula in iniuncto onere,ſiuè per-
17 ſonali munere, *nemine exempto*, quia illa non obſtante exempti eſſent Officiales, & Conſiliarij prædicti,tanquàm in corpore iuris immunes, *Maſtrill. d. dec.*156.*n.*7.8.*&* 9.

18 Cum ſecùs ſit in muneribus ordinarijs, *Io.de Plat.in d.l.vnuſquiſque, & in l.Decurionibus, & in l.iubemus, de prox. Strin.& ex Bald Alex.& Iaſ.*concludit *Lancell. Gall.conſ.*3.*n.*53. *Crem. ſingul.* 108.*Rimin.conſ.*12.*n.*56.*lib.*1. *Menoch. conſ.*297.*n.*7. *Maſtrill.d.dec.*156.*n.*13. Prædictaq; militant etiam, ſi eſſet caſus priuilegij immunitatis conceſſæ verbis quoque ampliſſimis ex *l.fin. §. penult. D.de mun.& honor. l.fin. C. quib. muner.vel praſt nem lic.lib.*10. *Plat.in l.*1.*C.de vacat.mun.lib.*10. *Maluaſ.conſ.* 5.*n.*4. *Gylm.dec.Imper.*14. *num.*8. *lib.*2. Nam immunitas conceſſa non extenditur ad munera ordinaria à iure ſtabilita,quemadmodùm nec extenditur ad munera patrimonialia, *l. in honoribus, §.qui muneris, D.de vacat.& excuſ.muner.*poſt *Bart.Nicol.Feſtaſ.de aſtim.p.*4. *c.*7.*n.*46.*Bimium conſ.*12.*n.*56.*vol.*1.& alios *Camill.Borrell.de praſt. Reg. Cath. cap.*33.*n.*14. dum ab his oneribus,prę ſertim quę patrimonio indicuntur,nulla priuilegia præſtant vacationem, *l. bis oneribus in princ.D.de vacat. mun. l. qui immunitatem, C. de muner. patrim. lib.*10. & ex alijs cit. *Borrell.ibid. n.*15. additurq; illa ratio in ore *DD.*frequēs, quod priuilegia immunitatis,vti odioſa, ſtrictè ſint interpretanda; quia alij ex illis grauantur *c. porrò de priuil. Bald. conſ.* 112. *ad fin. lib.* 1. *Gulielm. Cun.in l.fin. D. de conſt.pec. Alex. conſil.* 125, *lib.*2. *Dec.conſ.*223. *Cotta in ſuis memorab.verb.immunitas,verſ.ſed omitto, Lancell.Gall.conſ.*25.*num.*96. *Franc. Marc.dec.*259.*n.*14.*Auth.*noſter *infr.q.* 5.*hoc tit.num.*34.*&* 35. *Maſtrill. d.dec.* 156.*n.*6.*Prat.d.obſ.*38.*n.*27.

19 Tertius tandèm eſt caſus, quando agimus de muneribus mixtis, vt aduertit *Dom.Reg.*hìc *n.*53.& quod Domini de Camera ſequuti fuerunt deciſ.*Bar.in l.*1.*C.de mul.qua.vlt.col.n.*89. *verſ.venio modo ad tertium*, concludētis, quòd immunis à perſonalibus, non eſt immunis à mixtis, quatenùs rem ipſam attingit; Et obligatus ad patrimonia eſt immunis à mixtis, quatenus perſonam attingunt, ſed fiet ſeparatio, *Andr.Capan.d.loc.n.*44.

20 Ex quibus omnibus optimè concludit, ac deciſum refert in Regia Camera *Auth.* noſter *num.*55. quod reſpectu munerum merè realium, quæ ordinaria ſunt à lege,vel Principe antiquitùs indicta,eorum certa, & ordinaria poteſtate imperante, Officiales non habent aliquam de iure communi immunitatem, ſed ex priuilegio particulari, & antiqua conſuetudine, & quod pro iſtis immunitas cedat in damnum Curiæ;Reſpectu verò ad alia munera perſonalia, ſiuè extraordinaria, quia immunitatem habent à iure communi, proinde talis immunitas in damnum Vniuerſitatis cedat, vt ſuprà dixerat *n.*50.*Capan.d.loc.n.*43.*Reg.Galeot.lib.*2. *contr.*55.*n.*35. Vnde rectè idem *Regens* noſter admonet, ità debere intelligi *deciſ.Guid.Pap.*376. qui dum indiſtinctè locutus eſt, erraſſe etiam aduertit, niſi quoque dicere velimus, eundem *Guid.Pap.* dum ſimpliciter ſcripſit, Regios Conſiliarios, Senatoreſq; à Collectarum ſolutione immunes eſſe,frigidè,& abſque diſtinctione aliqua id expo-

poſuiſſe, vt indicat *Camill. Borrell. in ſumm.deciſ.cit.tit.15.n.106.*

21 Qualitèr autem Officiales ſint in Regno immunes à ſolutione collectarum, aliorum munerum, ac functionum fiſcalium, & dirictuum Regiarum Dohanarum; hìc annotare non omittimus, eaq; in re cum diſtinctione procedendo; Sciendum eſt, per Regiam Cameră Summariæ fuiſſe prouiſum, Locumtenentem, & Præſidentes ipſius eſſe immunes ab omnibus dirictibus Dohanæ, fundici, nouæ gabellæ, exituræ, paſſuum, & alijs quibuſcumque iuribus, & à iure adohæ, & donatiuorum etiam extraordinariorum, etiam ſi tales Præſidentes, titulati ſint, *Thor.in ſupplem.deciſ.verſ.Immunitas adoharum fol.*298.eaq; immunitate gaudere Spectabiles Dom. Regẽtes R.Collateralis Conſilij, vt per literas R.C. in varijs temporibus expeditas refert idem *Thor.in compend.dec.verſ.Immunitate Collectarum, tom.*1.vbi immunem quoque Locumtenentem Magni Camerarij à iure tumulagij, & ab omnibus alijs muneribus, fundat ex alijs literis *ibidem* enunciatis, idquè etiam procedere in Magno Camerario, ſicq; obſeruatum pro Ill. Marchione Piſcariæ M.Cam. pro dirictu molarum in Ciuitate Ænariarum confectarum, & conductarum in Ciuitate Salerni pro eius vſu, quæ omnia extendi etiam ad cauſam commercij *ibid.* deciſum refert, quod non ſimplicitèr admittendum, dum Magiſtratibus, ſicut & Clericis, mercatura inhibita eſt, præſertim de iure Regni ex *pragm. 1. de mercat. official.probit.* in loco ſibi commiſſo, vt latè cumulat *Balthaſ. de Angel. poſt alios in Cod.lib.1.tit.54.l.quicumque à num.1. ad ſeqq.* quod in vera negotiatione dixit procedere, *Queſad. diſſert.22. num. 146.tom.1.*& quando dicatur mercatura exerceri *ibid.à nu.91. ad 97.102. & ſeqq.*nam pro eorum vſu, & familia dictæ immunitates intelliguntur, ex *Arreſt.R.C.*627. & ità obſeruatum refert *R.Galeot. reſp. fiſcal.1.à num.65. ad 94.* Sicuti etiam eoſdem Præſidentes R.C. immunes eſſe à iure bonatenẽtiæ, imò etiam ipſos Præſidentes, ac Rationales immunes eſſe à iure ſigilli, qua immunitate ſigilli, etiam prædictorum Præſidentium, & Rationalium filij gaudent, & ipſos Præſidentes gaudere immunitate pro vſu declarando per R.C. vt *in pragm.*75.*§.72.de offic. P.Cæſ.* & nos latiùs infrà ad noſtrum *Authorem in §. 29 per tot.*

22 Eaſdemq; immunitates fuiſſe poſteà communicatas Spectabili Præſidi, ac R.Conſiliarijs S.C.Sanctę Claræ, nunc in Caſtro Capuano per Cœſ. Maieſtatem Inuictiſſimi Caroli V. ad ſupplicationem Excellentiſſimi D. Petri à Toleto, tunc digniſſimi Proregis, vt in *Pragm.vnica ſub tit.de immunit.Official. S.R.C.*fuitq; auctum ſalarium in annuis ducatis biſcentum, vt ex literis Regijs, quarum vigore fuerunt expeditæ prouiſiones ad beneficium Conſiliariorũ pro bonatenẽtia, fuitq; prouiſum quod indebitè exactum à die creationis ad Reg. Conſiliariatum reſtitueretur, vt refert *cit.Thor.ibid.& Balthaſ.de Angelis ſup.lib.1.Cod tit.53.l.vn. à num.1. ad ſeqq.Flor.Diaz de Mena qq.lib.2.quæſt. 21.n.256.Maſtrill.dec.156.nu.19.Conſ. Rocc.reſp.82.num.12.tom.1.*Conferũtq; tradita per *Reg.Galeot. in d.reſponſ. fiſc. 1.in diſſertat.de Reg.Cam.orig.&c. à nu. 64.ad 94.95.& 97.* vbi id comprobat ex *d pragm.vnic.* ſubnectens, hucuſquè quoad immunitatem ab adohis, & donatiuis, non vidiſſe in Conſiliarijs vſu receptam ex *Mut. Surgente in add. ad fratr.de Neap.illuſtr.fol.*380.*in princ.*

23 Confirmaturquè prædictæ immunitates Præſidentium ex *Arreſt.R.Cam.* 188. idq; etiam quoad eorum vxores, vt pro dotibus tantùm ſint exemptæ à collectis, & pro extradotalibus ſint franchæ ab onere bonatenentiæ tantùm, conſtante matrimonio, *Arreſt 396. Fab.de Ann conſ.108.nu.11.Maſtrill.de magiſtr.lib.5.c.3.nu.77.& 78.Taſſon.de anteſ.verſ.3.obſ.3.n.146.* Sicuti & eorũ nurus quoad dotes ſunt franchæ *Arreſt.*418. *Reg.Galeot.d.l.num.68.*Imò & ſuſpenſi ab officio habent interim ſa-

lem,

lem, zaccarum, ferrum,& ſalarium,ſed non habent vitellas declaratoriarum, verùm ſequuta condemnatione reſtituunt, *Arreſt.*45 1.*&* 477. nam pendẽte Syndicatu gaudẽt Iudices ipſis elargita à gabellis immunitate, *l.iubemus, C.de prox.ſacr.ſcrin. lib.*10. *Bouadill.politic.lib.*5.*cap.*1.*n.*58. *Paul. Xamar. de off.Iudic.p.*1.*qu.*2.*nu.*75. licet Syndicatus tempore deponendi veniant ab exercitio officij, *Reg. Galeot. reſp.fiſc.* 15.*n.*106.*&* 109.*Larrea dec.*98.*nu.*57. *Capibl de Baron.pragm.*3.*n.*97.Et de ſu-

34 pradictis, & alijs immunitatibus, & prærogatiuis, quibus gaudent, vide *Arreſt.*627. & quoad Rationales *Arreſt.*50.*&* 430.*&* 630. per *Reg.de Marin.* compilata.

35 Iiſdemq; immunitatibus, priuilegijs, ac prærogatiuis gaudent etiam Fiſci patroni Regiæ Cameræ, & ſic pro bonis,quæ poſſident in aliqua Vniuerſitate ſunt immunes ab omnibus functionibus fiſcalibus, ſicut ipſi Præſidẽtes, vt decifum fuit in cauſa *Dom. Præſid. Marcelli de Mauro* olim Fiſci patroni Regiæ Cameræ, quem *doctiſſimũ* vocat *Reg.*noſter *in* §.23.*qu.*10. *nu.*14. cum Vniuerſitate Monopolis, idemq; eſſe in iure Sigilli Regij, vt ordinatum refert in Regia Camera Summariæ ad inſtantiam Dom.*Friderici Longhi* Aduocati fiſcalis eiuſdem,*Andr. Capan. de iur.adob.quæſt.*15.*n.*45.*D.Reg.Galeot.d. loc.n.*68.vbi *n.*71. refert etiam, Præſidenti, qui gerit officiũ, tàm Præſidentis, quàm Fiſci patroni,deberi duplicẽ portionem iuris criſtallorum, & quid quoad duplicatum ſalarium exponit *ibid.in n.ſeqq.* & *Conſ.Rocc de offic.rubr.* 10.*à n.*35.*ad ſeqq.*

36 Et quod etiam Aduocati pauperũ, quorum relationi ſtatur ſuper probanda paupertate Carcerati, *Scanarol. de Viſit Carcer.lib* 1.*c.*9.*n.*4.*fol.*233. gaudent, & exempti ſunt ab onere gabellas ſoluendi, & per conſequens idem pro tota eius familia, *Scanarol. d.loc.n.* 25.quem ſequitur *Queſad.diſſertat.*22. *nu.*74.*in fin.&* 75.1.*tom.* quod hac in Ciuitate Neap.minimè obſeruatur, licet inter Miniſtros Regios pauperum Aduocatus annumeretur.

37 Quo verò ad alios Regni Officiales, puta Spect.Præſides,& Auditores Prouinciarum, Capitaneos, Aſſeſſores,ſeu Iudices, Actuarios, & alios miniſtros Curiarum, Ciuitatum, Terrarum, & Caſalium huius Regni, nulla prorsùs illi gaudent immunitate non ſoluendi gabellas, ac functiones fiſcales,ratione officij, niſi ſint ciues Neapolitani, vel ciues, qui in propria patria non ſoluãt gabellas *Arreſt.* 47.*&* 638. apud *cit. Reg.de Marinis.*

38 Ad prædictas autem immunitates, quas ex obſeruantia,& priuilegijs prędictis Regijs Officialibus conceſſas diximus,diſtinctionem *Auth.*noſtri,vt ſuprà, traditam applicandam eſſe cenſemus,vtpotè in damnum Regis illas cedere, & non Vniuerſitatum.

39 Similitèr aduertendum eſt, prædictas immunitates dictis Officialibus non acquiri per ſimplicem ingreſſum ad officium, cum præſtatione iuramenti de fideliter exercendo,cum requiratur exercitium in actibus ipſi officio congruentibus, vnde vt gaudere poſſint dictis prærogatiuis tria requiri cõſtat; Primum, electio eius, ad quem ſpectat: Secundum, acceptatio electi: Tertium,adminiſtratio ipſius officij,vt ex *tex.in l.publicus* 36.*D.de cõd.& dem. poſt Bart.Bald.Pul.Boer.& Surgent.* fũdant *Rouit. in pragm.*5. *nu.*8. *de Baron. Curia Piſan.lib.*1.*c.*13. *Borrell.de magiſtrat.lib.*1.*c.*1.*à num.*43. *ad* 60. *Ramon. conſ.*6.*n.*30. *Alphar.de off fiſc.gl.*27. 29. *&* 30.*Cabed.dec.*3.4.*&* 5.*p.*1. *Reg.Galeot.(poſt Frecc.de Francb.& Ann.) controu.*45.*n.*12.*Reg.Sanfelic.dec.*269.*n.*2. *&* 3.*p.*2.*& p.*3.*dec.*333.*nu.*1. *cum ſeqq. Reg.Capyc.Latr.dec.*154.*à nu.*22.*&* 50. & in Prorege idem ſtatutum ait *Dexart.dec.*66.*n.*46.Quod procedit in officijs quidem iuriſdictionem annexam habentibus, in quibus neceſſariò exercitiũ deſideratur,ità vt illo nõ incepto, non ſit quis pro Iudice creato iudicandus, *Reg.Capyc.Latro conſult.*130.*n.*14. *ad* 22.*Dexart.d.dec.*66.*ex nu.*38. *Leon.* dec.

dec.33.ex nu.47. Reg.Rouit.in pragm.5. de Baron. num.9. & 10. vbi concludit, quod Officialis, vt officij priuilegio,& dignitate gaudeat, adminiſtratione opus habet,quæ non à ſola commiſſione, vel iuramenti præſtatione manat, ſed requiritur, quod exercitium ex eo ſequatur, dum reſcriptum,ſiuè conceſſio officiorum abſq; traditione, & actu illo exercitij corporei, dominium, aut poſſeſſionem non transfert, neque acquiritur,ſecluſa tamen conſuetudine, de qua apud relatos per *Reg. Capyc. Latr.d.dec.154.n.17.to.2.*vel niſi Princeps concedens aliud iuſſiſſet, proùt poteſt, idem *Capyc.Latr.n.70.Leon.dec.38.n.47.* nam in dictis officijs cum iuriſdictione, vt acquiratur eorum adminiſtratio cum prærogatiuis, & præeminentijs,exercitium requiritur,vt benè diſtinguit *Maſtrill. de magiſtr. to.2. lib.4.c.14.à n.33.45.& 46. Dexart.deciſ.24.n.8.*

30 Vnde antè adminiſtrationem ex hoc non debetur eis ſalarium, *Reg. Galeot. contr.45.ex n.11.to.2.& reſponſ.fiſc.6. à n.37.ad* 45. vbi aduertit, quod Iudex ante officij exercitium in omnibus,quę concernunt ſuum fauorem,non gaudet priuilegijs dicti Officij, tradunrq; *Reg. Tapia deciſ.S.C..60. Zacchia de ſalaria quæſt.15. Iacob.Gotbofred. in tract.de ſalario cap.*11. vbi *theſ.* 3. id confirmat ex eleganti quæſtione, de qua *Traianus* Imp.à *Plinio* conſultus, à quo tempore *Hieronicis* ſalaria,ſeù obſonia deberentur,de qua vide *Epiſt.Pliny* 119. & reſcriptum Traiani in *epiſt.*120.

31 Quod procedere conſtat ex regula, etiam illa, quia in feudis ex ſola inueſtitura poſſeſſio non cenſetur translata, niſi realis traditio ſequatur, *Reg.Rouit. in d.pragm.5.n.11.de Baron.*& valet argumẽtum à feudis ad officia, poſt alios *Nogaerol.alleg.33.n.5.to.1.Reg.de Philipp.diſſert fiſc.23. nu.15.* Quemadmodũ,quia in his officij conceſſionibus,& priuilegijs datæ tẽpus eſtò regularitèr attendatur, & primò electus, & nominatus à Principe,poſteriori præferatur, *Reg.Rouit.d.prag.5.nu.13.&* 17, *Cabed. dec.3.4.& 5.par.1. Reg. Sanfelic. d.dec. à n.1.Reg.Capyc.Latr.d.dec.à n.1. Leon. d.dec.38.à nu.1. Solorzan. de iur.indigr. lib.2.c.9.nu.21.*Attamen ſi poſterior in data priùs poſſeſsionem ſit nactus,tunc primo electo, & nominato præferrur, ex *l. quoties, de rei vind.* quam in officijs militare dicunt *Mangrell.in addit. ad Bart.in d.l.quoties,Rouit.d.loc.nu.34. & dec.82.à num.1.&* 2. *R.Sanfelic.dec.269.Cabed.dec.3.n.5.& dec.5. R.Capyc. Latr.d.dec.à n.50.ad 52.Montan.de regal.tit.de regal.offic.n.3. Barboſ. in c.capitulum 6.extrau.de reſcript.*& poſt *Reg. Tap.Valenz.Conſtant.Maſtrill. Molfeſ. Conſil.Arias de Meſa var.reſol.lib.3.cap.41.n.28. Conſil. Petra in Rit.*101. poſt alios *à n.34. ad ſeqq.* non obſtante opinione *Fontanell.dec* 185. *nu.*10. veluti contrà communem,qua docetur,etiam per vnicum momentum ante captam poſſeſſionem, prælationem, ac præce-
32 dentiam in officijs comperere, licet electus poſterior eſſet in data, *Mar. Cutell.de donat.to.1.tract.1.diſc.2.p.6.n. 99.Reg.Galeot.contr.45.num.6. &* 7. ex quibus *D.Petrus Queſad.diſſert.22. nu.*155. rectè concludit, quod eſtò officij dignitas poſt creationem, & acceptationem quæſita ſit, attamen dignitatis priuilegia illi annexa, acquiſita non dicuntur, niſi ſequuta adminiſtratione, ex *cit. Leon. deciſ.38. num.*25. ſicut

33 Miles non gaudet priuilegio militari, antequam in numerum referatur, & electio regularitèr non tribuit ius, niſi ſuſcepta infula, vel cingulo, *Reg. Galeot.reſp fiſc.1.n.87.&* 88.Et conſequẽtèr Iudex, ſiuè Officialis, vt immunis fiat à collectis, cæteriſq; gaudeat prærogatiuis, debet in actu officij exercitium arripere, illiusq; adminiſtrationem exercere, idque militare in officijs, quæ iuriſdictionem, vel adminiſtrationem annexam habent.

34 Ex quo tandèm *Auth.*noſter *nu.*20. fundauit, quod à muneribus realibus generali regula nemo excuſatur, eſtò immunis ſit, aut cauſam excuſandi à muneribus habeat; Cum neque ab his immunitas concedi poſſit, quia in præ-

iudicium publicæ vtilitatis tenderet, & proindè dictam regulam includere etiam Officiales, id probans *nu.24. &* 25. quia *l. fin. §. patrimonium, verſic. ab humiliori, D. de mun. & honor.* per illum *cit.* non excludit militem veteranum, quia munus reale dicitur iure gētium, & cum ipſo imperio Regibus collato introductum, vt doctè exponit *vſque ad num.39.*

Liceat proindè nobis ad *præd. n.25.* poſtquàm de Regijs Officialibus, militiaq; togata peregimus, circà armatam militiam aliquid annotare; Et quidem
35 primò, Militum ſpecies in Regno plures eſſe, puta, *grauis armaturæ*, qui vulgò vocantur, *huomini d'armi*, & *leuis armaturæ*, qui vulgò nominantur, *Caualli leggieri*, & pedeſtres, qui nuncupantur, *del Battaglione*. De primis loquitur *pragm.7. rubr. de Milit. grau. & leu. armat.* Et de nouiſſimis *prag.2. ead. rubr.* de quibus omnibus plura deciſiuè tradit *Danza de pugn. Doct. tit. de elect. for. & for. compet. c.12. Nouar. in d. rubr. pragm. coll.1. num. 1.* prætèr Hiſpanas cohortes; Secundò, priuilegia veteris
36 militiæ ſeuera illa Romanorum diſciplina inſtitutæ, cui Quiritum iura immunitatem conceſſere, non ità prodeſſe, vt oneribus realibus exoluatur miles, ſed perſonalibus *l.3. l. ex præſtatione 7. C. de vectig. & commiſſ. l. fin. de priuil. Veteran. l. fin. C. de his, qui non impleu. ſtipend. lib.10. gloſ. in l.1. C. de Veteran. lib.12. verſ. ciuili, & verſ. collatione, & in d. l. fin. verſ. perſonalium, & in l. honoribus 8. verſ. vacationum, de vacat. & excuſ. mun. & in l.3. de mun. & honor. verſ. munus, Maſtrill. deciſ.173. in fin. Guid. Pap. dec.288. n.3. Reg. Rouit. ſuper prag. 2. de milit. n.8. Conſ. Rocc. de officijs rubr. 19. à nu.58.* Et propterea ſi milites noſtri temporis ea diſciplina deficiunt, quinimò & omni virtute, qua Romani milites erant præditi, præſertim diuitiarum contemnendarum, vt præ cunctis Scipio, qui ſubacta Africa, aliud nil, quàm cognomen reportauit, non
37 erit inde, cur hodiè militibus ampliora concedantur priuilegia, quàm anteà, nimirùm hodiè & vectigalibus perſoluendis, & oneribus realibus Ciuitatum ſuſtinendis poſſint vacare cum anteà ſolùm perſonalibus muneribus vacarent, à cæteris verò realibus exempti non eſſent, ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc; At quod nec his quoque perſonalibus hodiè poſsint vacare, docet *Bart. in l. filiusfamilias, §. veteranus, de procurat. & in l. militibus, C. eod. Iaſ. poſt Cyn. & Salycet. in l.1. C. de iur. & fact. ignor.* & proſequitur *Chaſſan. in Cathal. glor. mund. par.9. 32. conſid.* Igitur inſpectæ immunitatis militibus de iure communi indulgentis vltrà perſonalia munera, & onera vacatio non erat, cuius hodiè nec eſt ex doctrina *Cyn. Bart. & Iaſ. vbi ſuprà.*

38 Neque hodierni milites grauis puta armaturæ ab onere focùlariorum eximi valent, dicendo, quod licet iuris communis priuilegijs, nec etiam perſonalibus potiantur, iuuari tamen obſeruato more, & ſtantibus in hoc Regno ordinationibus hucuſq; admiſſis, & toleratis, quibus ijs militibus grauis armaturæ immunitas eſt, onerum etiam realium Ciuitatis, & vectigaliū quoque non ſoluendorum; Nam reſponderi poteſt, hanc, quam factitant, immunitatem intelligi poſſe conceſſam militibus actu ſeruientibus, vel ſtipendia à Domino recipientibus, non item è contrà, ſecundùm *Reg. Rouit. in rubr. de milit. n.6.* Secundò dicimus, & meliùs, non eſſe immunitatem conceſſam militibus, qui euitandorum munerum cauſa militiam ſubeunt, ſed ij milites mittuntur, & è militia penitùs expelluntur, dubium, àn ignominiæ nota, & an exiſtimationem hæc miſſio lædat, ni *Vulpian.* explicando Prætoris edictum, *de his, qui infamia notantur, in l. 2. §. infamia*, hoc genus miſſionis ſcripſiſſet, non læſiſſe exiſtimationem, ſed
39 contrà hos milites non recipiendos, militia, & militaribus priuilegijs exauthorari iubetur in *l.4. §. temporaneum, de re milit. & in d. l.2. §. infamia*, vnde ſi Ciuis aliquis honeſtus quidem eo animo militiæ ſe dedit, vt ſub eo mili-

militiæ cingulo immunis euadat, non aliò firmè, quia fortè honeſtiorem facturum ſe ſcit, gradum ſubeundo militiæ infimum, ſed certò pretioſiorem non ſoluendo onera realia, & vectigalia in damnum Vniuerſitatis, ac pauperrimorum aliorum Ciuium, qui onera, ac functiones fiſcales Auguſtiſſimo Regi noſtro ſoluere tenentur, cum ex his ſatis clarè prædicti animus cur militiæ ſe adſcripſerit, patens ſit, vt alia ad id probatione non ſit opus, conſtando militiam ſubijſſe, euitandorum onerum cauſa, vt in *l. vis eius in fin. de prob.* Cum milites in fraudem functionum fiſcalium militare non debeant, *Taſſon. ſup. pragm. de anteſ. verſ. 3. obſ. 3. Trib. 24. n. 372. ex l. 2. C. qui milit. non poſſ. lib. 12.* & prudentèr hoc animaduertit *Dom. Præſ. Aſtutus* in prouiſionibus generalibus ab eo expeditis die 22. Decembris 1659. quæ ſunt ſecun-
40 dùm ordinem *Pragmat. in pragm. 21. de Milit.* ibi: *Li più ricchi Cittadini per eſimerſi dal peſo de pagamenti fiſcali, ſi hanno procurato, e procurano aſſentarſi per Soldati, Caualli leggieri, ed huomini d'armi ordinarij.* Et quis ignorat, cum Ciuis diues grauis ætatis, & bonæ fortunę ſit, ſolū animum habere, ſubeūdo militiæ gradum infimum, fraudandæ, & militiæ, & propriæ patriæ: militiam, quia vocatus ad militandum grauioris ætatis excuſatione non venit: Patriam, quia vectigalia non ſoluit, & onera, vt cęteri Ciues non ſubſtinet.

41 Et ex hac ratione, putà fraudis euitandæ prodijt die 2. Septembris 1579. ad relationem Præſidentis *Io: Dominici Brancaleonis* illud non minùs iuſtum, quàm pium generale decretum Regiæ Cameræ; quo generaliter cauetur, vt omnes milites, qui ſunt tales effecti poſt numerationem, & tamen reperiūtur priùs numerati ſoluant, vt cæteri Ciues, verùm in oneribus perſonalibus exoluant in pecunia tantùm, ſecùs verò in militibus ante numerationem adſcriptis, vt legitur in *Arreſt. 415.* apud *R. de Marin.* quod referunt *Thor. in compend. deciſ. verb. milites, tom. 2. & Nouar. ſuper pragm. de militibus, grauis, & leuis armat. nu. 15.* & *Conſ. Roccus d. rubr. 10. n. 62.* Similiter confert, quod poſtremò per Reg. Cam. in anno 1663. fuit generaliter confirmatum quoad omnes milites, & propriè quoad ipſos, *grauis*, vt dicitur, *armatura*, vt patet ex *inſtruct. R. Cam.* quas pro documentis illa conſignauit Regijs Numeratoribus *in cap. 15. num. 5.* his verbis: *Li*
42 *ſoldati, che ſono ſtati aſſentati auanti la numerazione vltimamente inuiata dall'Vniuerſità, e Baroni, ancorche ſi ritrouaſſero numerati, ſi deduchino, ſincome quelli, che ſi ſono aſſentati dopò la detta numeratione, e non ſi ritrouano numerati, ne meno per fuochi; Mà quelli, che ſi ritrouano numerati, reſtino per fuochi, ſalue però ad eſſi le ragioni, che de iure competono d'hauer nelli peſi perſonali à contribuire in denari, ex decreto generali 2. Septembris 1579. & ex nouiſſima decretatione R. Cameræ.*

43 Quæ procedere poſſunt, eſtò talis ciuis, miles poſteà factus, reperiretur anteà numeratus vti ſubfocularis, modò tamen oſtiatim; nam eſtò non reperiatur vti focularis principaliter, & antecedentèr numeratus, in effectu idē erit, ex obſeruata R. Cam. praxi legem faciente, qua diſtinguitur, quod aut ſubfoculare eſt vnius filij, aut plurium; ſi vnius, eſt certum, hunc filium, tanquā vnicum laturum foculare paternum; ſi plurium, non ità, quia remanet domi patris qui onus foculare portabit, & ſi poſtremus militiam quoque eſſet ſubiturus, cauſa euitādorum onerum, ſufferret onera ex determinationibus ipſius R. Cameræ vt ſuprà enumeratis; Nam tametſi dicatur, decretum generale de anno 1579. confirmatum, vt ſuprà, eſſe pœnale, ac propterea non afficere aliam perſonam, quàm, quæ principaliter eſt numerata, non item eum, qui non principaliter, nihilominùs magis comprehendit hæredem indubitatum ſucceſſorem in locum perſonæ affectæ ſuccedentis, *Iaſ. in l. diuortio, §. interdum in 2. col. ſolut. matr.* quem refert, & ſequitur *Chaſſan. in*

Conſuet. Burg. in *l.4.§.18. verſ. ſed vlte-*
riùs quæritur n.10. & in rubr. n.11.§.6.
verſ quæro ſub nu.4. quinimò compre-
hendit, quamuis concepta ſit perſona
prohibita dumtaxat, quia eius hæres
erat iam ſubintellectus, & comprehen-
ſus ex *l. neceſſarias* 8. *§. de vendendo, de*
pignor. act. & probat ad rem *Chaſſan. d.*
§.6. verſ.5. ſub *d. num.4.* Igitur cum
44 Ciuis pater ſolus, & dumtaxat non ſit
numeratus, ſed etiam eius filius, vide-
tur non poſſe dubitari, quin idem fi-
lius ſit comprehenſus, ac propterea
militiam ſubeundo onera, ſubſtinebit
ex vi *d. generalis Decreti* ſæpiùs confir-
mati, alioquin manifeſta fraus aperi-
retur in perniciem Vniuerſitatum, tem-
pore numerationis Regni non peten-
tium deductionem focularis, quia fo-
culare numeratum, & non deductum,
vti octuagenariæ forsàn ætatis, quia
nexum ſubfoculari, & exinde ſubfocu-
lare exciperetur priuilegijs adeptę mi-
litiæ, ac proindè ſi pater numeratus, vti
focularis, miles euaſiſſet, non potire-
tur priuilegijs, nec etiam frui poſſet
eius filius, vti ſubfocularis argumento
deſumpto ex *l. oratio 16. de ſponſal. iun-*
cta l.2. de iuriſd. omn. Iud.

45 Et tandèm corroboratur, quia ex
decreto generali per viam legis gene-
ralis à R. Camera emanato ad relatio-
nem doctiſſimi *Dom. Reg. D. Annibalis*
Moles Authoris noſtri, de anno 1579.
deciditur nominatim ſpecies ſubfocu-
laris, vt ille numeratus, tanquàm ſub-
focularis teneatur onera ſubire in loco
numerati focularis, non obſtante, quod
domicilium tranſtulerat alium in lo-
cum, ibiq; ſoluerat, non alia profectò
ratione, niſi quia numeratum ſubfocu-
lare patris tenetur ſoluere poſt mor-
tem patris eo in loco, in quo ſubfocu-
lare eſt numeratum, vt in *Arreſt.* 392.
& proindè non dubitatur, quin onera
debeat ſubire focularis, qui ſubfocu-
lare eſt numeratus, & eſt affectus one-
ribus tempore numerationis, quæ ip-
ſum numeratum ſubfoculare ſemper
proſequuntur, & obnoxium, & attin-
ctum.

46 Quæ autem ſuprà diximus, quoad
milites Ciues procedere intelligas, nō
quoad milites exteros habitantes in
aliqua Regni parte; nam ij omninò sūt
immunes, ab omnibus functionibus fi-
ſcalibus, nec numerari poſſunt, & nu-
merati deducuntur, conſtito per fidem
Scribæ portionis, quod ſint annotati in
ſtipendijs regijs, & exempti ſeruari de-
bent, pro eorum vſu, ſuarumq; domo-
rum, familiæ, & equorum ab omnibus
datijs, gabellis, & impoſitionibus Vni-
uerſitatum Regni, verùm pro bonis in
territorijs contribuunt, vt cæteri bona-
tenentes exteri, ſecundùm decretum
R. Cam. in Regio Coll. Conſ. prolatum
die 25. Octobris 1546. vt in *Arreſt.* 83.
apud *R. de Marin.* & refert *Nouar. d. l.*
collect.2. n.16.

47 Tandem ad hæc annotare pertinet,
an militum priuilegia, quippè, quæ be-
neficia dicuntur in *l.3. de teſtam. milit.*
l. vn. in princ. C. de iur. delib. hodiè noſtri
temporis militibus generaliter compe-
tant? Et diſtinguit *Card. Mantic. lib.6.*
de coniect. vlt. volunt. tit.1. n.32. quod,
aut verè militant pro Reipublicæ vti-
litate, vitamq; ſuam periculis expo-
nunt, & tunc meritò gaudent priuile-
gijs militum Romanorum, vel ſi degāt
in Caſtro, vel vacent armis, *Theſaur.*
dec.111. n.5. Viu. dec.254. n.12. & dec.
491. Caſtill. dec.105. à num.15. & ſeqq.
Maſtrill. dec.173. à n.5. cum ſeqq.

48 Vnde rectè illa diſtinctio approba-
tur, quod milites ordinarij ſtipendiati
à Regia Curia, etiam ſi poſiti ſint in
præſidijs arcium, vel Ciuitatum gau-
deant omnibus priuilegijs militibus
conceſſis, non ordinarij verò ſtipendia-
ti non gaudent, niſi quando actu ſer-
uiunt, licet interim ſint in exercitio ar-
morum, vt exponit *Reg. Rouit.* (poſt
Trentacinq. Aquilanum I.C.) *in rubr. de*
milit. n.6. & eò fortiùs non gaudere
ſi quotidiè excurrant per plateas, &
negotiationi toti dediti ſint, nam à
mercimonijs, quæ ſunt animalium, &
49 cultura agrorum abſtinere debent *l.*
milites 15. C. de re milit. lib.12. Taſſon. de
anteſ. verſ.3. obſ.3. n.372. imò ab omni
mer-

mercatura,nam aliàs non gaudent pri-
uilegijs,*Girõd.de priuil.c.24.à n.1062.*
Prag.11.§.9.de milit. Aut ſe non conti-
50 neãt in militari exercitio, *Theſaur.qq.*
*for.99.lib.1.de Frãcb.dec.*88. Et quãdo
dicantur extare milites in belli exerci-
tio, exponit *Maſtrill.cit.dec.173.n.19.*
Proùt ſi artem non exerceant milita-
rem,ſed ſolùm militiæ aureos torques,
veſteſq; ſplendidas, cæteraſq; ſimiles
iactitent, *Cyn. in l.1.C. de iur. & fact.*
ignor. qui eſtò vulgò milites appellen-
tur, id illis nihil prodeſt, quia vſus lo-
quendi non tribuit priuilegium, *Bald.*
*cõſ.248.n.4.vol.1.*Hinc Equites Aura-
ti,Honorarij, qui pro Republ.non cer-
tant,ſed alto ſupercilio incedũt,ſolaq;
cauda aurea gloriãtur,vt *Cyn.*ait,Equi-
tum, neque militum priuilegijs potiũ-
tur *Mantic.d.loc.nu.35. Hering.de fide-*
iuſſ.c.7.n.162.Tholoſan.lib.19.Syntagm.
1.in fine, vbi ex *Lamprid.* oſtenſionales
vocat, idemq; de limitaneis militibus
ſtatuit *Gayll.2.obſ.118.n.13.*
51 Sicuti milites Caſtri Brunduſij in
Regno, ſi ſunt Ciues enumerati in Ci-
uitate, ſed habitant extrà Caſtrum,
ſoluunt cum Vniuerſitate, *Arreſt.* 409.
imò in Caſtro ſeruientes,ſi ſunt Ciues,
non ſunt immunes, ſecùs verò ſi ſunt
exteri, *Arreſt.*571.quia in illis attendi-
tur aſſiſtentia perſonalis militiæ,& non
alia, puta ciuilitatis occaſione, & im-
munitas conceditur illis, qui militiæ
ſpecificè ſeruiunt, & ideò in prouiſio-
nibus pro ſuis franchitijs habent clau-
ſulam, *dummodò ſi eſt equeſtris militiæ,*
teneat equum, & arma, ſi pedeſtris mili-
tiæ, teneat Arcbibuſium,& morrionem,
*Arreſt.*454.
52 Immunitas verò, quam habent mi-
lites tàm grauis, quàm leuis armatu-
ræ, etiam vt olim milites per ſpatium
25. annorum, *Arreſt.*520. conſiſtit ad
rationem vnius rotuli panis ſingulis
diebus, idq; etiam pro eorum filijs, li-
cet minoribus, dummodò duos exce-
dant annos, eorumquè famuli minimè
gaudent, niſi ſubeant onera gabella-
rum in eorum Terris, ſi autem famuli
ſint exteri Regni immunes non ſunt,
*Arreſt.*699. Habentquè franchitiam à
functionibus fiſcalibus, & à quibuſcũ-
que impoſitionibus, & gabellis pro
eorum vſu, & equis iuxtà taxam R.C.
Arreſt. 83. 84. 520. & 805. Exceptis
53 Straticotæ militibus, qui fiſcalia, &
bonatenentiam ſoluunt, & ſolum ab
extraordinarijs impoſitionibus, cõtri-
butionibus,& hoſpitijs ſunt immunes,
*Arreſt.*659.ex compilatis per *Reg.de*
Marin. cit.Rocc.d.loc.n.77.
54 Glorioſiſſimi inde Hiſpani milites
(qui Regnum cuſtodiunt, & ſoluuntur
illis ſtipendia ex impoſitione granorũ
4.pro foculari ex tempore Inuictiſſimi
Caroli V.ſecundùm *Reg. de Ponte de*
poteſt.Proreg.tit.1. §.5. nu.16.) meritò
non numerantur pro focularibus in
Terris, vbi habitant *Arreſt.*247.& illi,
qui vulgò dicuntur, *intratteniti*, pro
ſeruitio Inuictiſſimi noſtri Regis gau-
dent, tanquàm Neapolitani circà ſo-
lutionem bonatenentiæ, *Arreſt.*663.Et
quoad alia declarat *Taſſon. de antefat.*
verſ.3.obſ.3.n.371. Imò eoſdem gau-
dere immunitate à gabellis vna cum
vniuerſa eorum familia,fundat *Nouar.*
collect.5.n.3. d.tit. de militib. vnde pri-
55 uilegium conceſſum marito de non
ſoluendo gabellas de iure communi-
catur eius vxori, *Thor.vot.94.n.1. tom.*
1.Queſad.diſſertat.22.n.74.to.1.
56 Plura verò ſunt vltrà immunita-
tem, de qua in *l.3.§.1.de mun. & bon.l.*
10.§.angariarum,de vacat.mun.l.2.C.de
*re milit.*militum priuilegia, veluti, ne
conueniantur, niſi in quantum facere
poſſunt *l.6.in princ. l.18.de re iudic. l.7.*
de Caſtrenſ.pec. Non poſſunt pro debi-
to incarcerari *l.milit.C.locat.*nec ſtipen-
dia eorum oppignorari *l.vlt. C. de pign.*
Neque ſequeſtrari, *Bart.in l.vn. C. ne-*
got.ne milit. Neque in executionem
capi, *gl.in l.commodis 40.de re iud. l.ſti-*
pendia, & ibi *gloſ. C. de exec. rei iudic.*
Nou.53.c.5. Neque arma alienari, vel
oppignorari *d.l.40.l.14.§.1.de re milit.*
Euerhard.in Top.legal.in loc.56. num.7.
Quæ omnia, ſicuti militibus proſunt,
ità non ignorare oportet illos,qui cum
ipſis contrahunt *l.19. D.reg.iur.* Et de

alijs

alijs militum priuilegijs, vide *cit. Euerhard.d.loc. Beſold. de præm. c.1. nu.42. Schonborn.lib.6.Polit.31. Arume diſcurſ. Academ. 23.* latè *Claud. Coterçum de iur.& priuil.milit.* tribus in libris *Georg. Acacium de priuileg milit. Reg. Viloſam de fugitiu.cap.20. per tot. Zoannet. de Rom.Imper.n.5.cum ſeqq. Clapper. cauſ. fiſc.52.qu.2.Villadieg lib 9.for.iua.tit.2. in rubr.per tot. cit.per Reg.Rouit in rubr. de milit.n.6.in fin.* vbi in *pragm.2. nu.7.* fundat militi peregrinanti, ſeù alitèr abſenti ab exercitu cum licentia debe-
57 ri ſalarium etiam pro tempore abſentiæ, quem ſequitur *cit. Conſ. Rocc. de offic.d.rubr.10.num.14.* vbi *num.17.& ſeqq.* latè examinat, nunquid debeantur ſtipendia militi capto ab hoſtibus pro tempore, quo apud hoſtes fuit? Et negatiuè deciſum refert, & vide *Præſ. de Ganauerro deciſ. R. Cam. 13.* Quibus accedunt hoſpitalia militum, quæ vulneratis conſtituuntur, de quibus *Beſold.d.c.1.n.120.* Vt tandem de gratia ſpeciali moriantur in hoſpitali, vt loquitur *Neuiz.lib.2.n.155.*

AD QVÆST. V.

Quæ ſint functiones ordinariæ in Regno, & quæ extraordinariæ, & quid de ipſis iudicetur quoad immunitates.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Onerum genus triplex, perſonale, reale, & mixtum n.1.

Onera, ſiuè munera ordinaria quæ ſint nu. 2.& 3.

Onera extraordinaria quæ n.4.

Functiones fiſcales. grana 48.aliaq; impoſitiones pro viarum conſtructione, hoſpitio, & Barricellis, quæ munera ſint n.5.& 7.

Immunitas conceſſa, an intelligatur etiam de patrimonialibus oneribus n.6.

Impoſitio extraordinaria, ex poſtfacto ordinaria fieri poteſt num. 8.

Donatiuum extraordinarium, qualitèr ordinarium, & neceſſarium dicatur n.9.

DVm onerum diſtinctione præcedentem quæſtionem *Auth.* noſter reſoluit, declarando, quid in qualibet ex triplici onerum ſpecie, perſonalium puta, realium, ac mixtorum, definiẽdum circà antecedentia ſit, dignè proptereà nunc ſequitur exponere, quæ ſint in Regno ordinariæ functiones, quæuè extraordinariæ, & quid de ipſis iudicandum quoad immunitates.

1 Etenim cum onerum genus triplex eſſe videatur, perſonale, reale, & mixtũ: Primùm, quod principalitèr perſonæ, eiusq; corporis labori imponitur, ac in animi ſollicitudine, & vigilantia conſiſtit, vocaturquè capitatio, quia per capita ſoluitur, ex *gl.in l.fin.§.pen.verſ. & à capitatione, D. de mun. & bon.* & alijs innumeris cit. exponit *Marott. de Collectis, ſeù bonatenent.cap.1.de Angel. in C.lib 1.tit.54. l. quicumque à num.1.* Secundùm, in quo ſumptus maximè poſtulatur, rei, & non perſonæ imponitur, vnde ipſa res, non verò perſona obligatur ex *l.imperatores, D.de public. & vectig.l.2.& 3.C.de mun.patrim.l.2. C.de ann.& trib.lib.10.cit.Marott.ibid.* poſt alios *n.3.* dicens exinde *n.4.* tale onus poſſeſſorem ſequi, ſicut vmbra hominem, & lepra leproſum, illudque patrimoniale quoque appellari, quia patrimonijs ſingulorum imponitur, *ibid.n.5.* imponiturq; perſonis pro rebus, *Reg. Capyc.Latro deciſ.116.nu.12. 13.& 14.* Tertiùm, ex vtroq; mixtum dicitur, habens onus, ſumptus, & perſonæ laborem, ex *l.fin.§.mixta, D.de mun.& bon.cit. Marott. d.loc. num.6.& ſeqq.* Quorum munerum exẽpla ponunt *Petr.Greg.lib.18.ſyntagm. c.12. Otalor. de nobilit.1.p.cap.2. Pancirol.lib.3. var. c.30.Florez lib.2.var.qu.1.§.1.in princ.* & alij apud *Amayam ſup.lib. 10. C.tit. 40.ad rubr. n.3. Gaetam ſuper Rit.R.C. rubr.2.à n.191.& Mund.tr.de muner.*

2 Cumq; eorundem præfatorum onerum, ſiuè munerum quædam ſint ordina-

naria, alia verò extraordinaria ex *l.cui muneris, D. de mun.& bon. l. qui muneris publici, D.de vacat.& excuſ.mun.l.1. C.de indict.lib.10.Præſ.Merlin.controu. cent.1.cap.2.n.3.* poſt alios *cit. Marotta d.loc.nu.10. Henricus Bocer. de Collect. cap.6.n.1.& ſeqq.* Vt de prædictis omnibus nos conſcios admoneret, & de muneribus ſpecialiter in Regno, tàm ordinarijs, quàm extraordinarijs impoſitis, in hac quæſtione *Reg.* noſter declarat, quæ ſint onera in Regno ordinaria, quæ verò extraordinaria.

3 Et quidem ad hęc annotandum eſt, præſtationem ordinariam fuiſſe, quæ appellata eſt canon, canonici tituli, canonica, præbitiones canonicæ, vel debitæ, canonicæ indictiones tributorū, item ſolemnis penſitatio, ſolemne munus tributariæ functionis, ſolemnis expreſſio, ſolemnis titulus, ſolemnis ratio, & inde ſolemnis ſpecies, ſoliti tituli, ſolitæ ſpecies, ſtatutæ neceſſitates, de quibus apud *Iacob.Gothofred.in 11.C.Theod.tit.1. in Paratl. verſ.eaquè;* Ordinaria autem onera illa dici, quæ certam, perpetuam, vniformem, & inuariabilem habent præſtationem ex *l.1.C.de vacat.publ.mun.l.1. C.de indict. lib.10.l.omnes,C.ſine cenſ.vel reliqu.* eaquè lege, Senatusconſulto, aut Principum placitis indicta ſunt, *Bocer. d. loc.n.6.* & nemo àb illis excuſatur ex *d. l.1. C.de indict.* & alijs *cit.* ac ex *Auth.* noſtro relato hìc *num. 12. cit. Marott. d.loc.n.10.* dicens inde, illa, ad quoſcūque res tranſeunt, cum onere ſuo tranſire, ex *l.2.* & ibi *gloſ.* & *l. qui immunitatem*, & *l. profeſſio, C. de mun. patrim. lib.10.* vbi etiam exponit, quando ordinarium munus certam habet annualem præſtationem cum ſubdito conuētam, extrà tamen publicæ neceſſitatis caſum, quod nō dicatur munus, cui neceſſaria lege, & imperio ſubimus ex *l.munus, de V.S.* ſed ex conſenſu in certa quantitate debetur, quæ augeri, & minui poteſt, aut nouo conſenſu, aut Principis indulgentia, de quo in *l. fin. §.propterea, de mun.& tot.tit.C.de annon.& tribut.* quæ pro Curiæ vrgentijs, aut rei priuatæ Cęſaris deputatur *l.fin.C.de coll.fund.patrim.lib.10.* cuius antè indictionem pro ſingulorum viribus præcedere debet aſcriptio, vt poſt *Alex.* exponit *cit. Marott. ibid. Cæſar Nicol. Piſan. ad Gaetam ſuper Rit.R.C. rubr.2. n.23.& ſeqq.*

4 Onera verò Extraordinaria, quæ ordinarijs opponuntur, vnde ſuperindictum, ſuperindictitij tituli, extraordinaria, quæquè extra ordinem indicuntur, *cit.Gothofr. d.loc. Bocer.d.cap.6. nu.7.* iuxtà varias neceſſitatum occurrentias imperantur, vt publica obſequia expediantur, quæ & mixta dici, quia perſonis pro rebus indicuntur, & pro qualibet collecta noua oritur obligatio, atq; præſtatio, vnde variabilem appellant *Paul.de Caſtr. Bald.* & alij *cit.* ab eodem *Marott. ibid. verſ. extraordinaria,* concludens *n.11.* neminem ambigere, hanc obligationem ex quaſi contractu oriri, qua non ſolùm immobilia publicis muneribus obligantur, ſed perſonæ quoque de iuriſdictione exiſtentes, quæ domicilium per incolatum contraxerunt, *l.incola, D.ad municip.* ex quo etiam tacitam hypothecam oriri, vnde prædia omnia ſolutioni publicarum functionum patrimonialium ſunt hypothecata ex *l. item quia, D.de pact.* & alijs, quod latè etiam exponit in *cap.2.num.3.* & *cap.3.* functionum fiſcalium ethimologiam, & qualiter exigantur, declarat concludendo, illas onera realia dici, & poſſeſſorem ſequi *n.20.& 21.*

5 Inſupèr ex his cum *Auth.* noſtro dicimus, onus carol.15.& gr.2.pro quolibet foculari à Rege Alphonſo impoſitum, decem puta pro tributo ſuper ſingulis fumantibus, & alij quinque pro ſalis tumulo, vnà cum granis duobus pro conductura, ac ſalis menſura, hodiè carol.42. vt ſuprà latè tradidimus ex *Auth.* quoque noſtro, & alijs, onus merè reale dici, idq; confirmari ex *c.Regni fiſcalium,* & *Reg.pragm. 1.de appret.* dum ſtatuunt, onus illud ſoluendum in bonis per ſingulas familias, ſiuè fumantes, vnde verè reale di-

ci

ci debet, quia ſupèr bonis pro rata bonorum regiſtratorum, ſeù pro rata æſtimi agnoſcitur, ac imponitur, ſeù exigitur per æs, & libram, *l. 1. & fin. C. de mun. patr. lib.* 10. poſt alios declarat *Io: Bapt. Coſta de ration. rat. qu.* 158 *num.* 3. Et quia perpetuam, certamq; habet præſtationē, Regia Camera merè reale, ac ordinarium meritò declarauit ex *Auth.* noſtro in *præcedent. quæſt. n.* 16. *& ſeqq. cit. Marott. d. loc. c.* 4. *n.* 1. 2. *& n.* 4. poſt *R. Tap. Clapper. & Gallupp.* de cōmuni ſententia tradit, ex ratione quoq; illa noſtri *Auth.* quia d. impoſ. fuerunt ſubrogatæ in locū antiquarū collectarū poſt *Andr. Aff. Clapper. Roſenth. Tap. & Capibl. ibid. cit.* vltrà ea, quæ ſuprà nos latè annotauimus, ſubnectēs quoque ordinaria, ac realia munera dici functiones gran. 48. pro foculari, ex deciſis per Regiā Cameram, iuxtà *Auth.* noſtrum, & ex *R. Tap.* ibi *cit. Thor. in ſupplem. compend deciſ. verb. functiones.*

Rectèquè inde *Marott. ibid. num.* 5. *& ſeqq.* aduertit, reliquas impoſitiones, quæ pro Turrium, ac viarum conſtructione, cæteriſq; Ciuitatis munitionibus, eſtò perſonis pro rebus indicantur, & quolibet anno ſoluantur, realia eſſe, ac ordinaria munera in antiquarum collectarum locum ſubrogata, & ſic ſaltèm ordinaria effecta dici oportet, & rem ſequuntur, cuius cauſa finalis eſt, *Reg. Capyc. Latro d. deciſ.* 116. *num.* 14. *cit. Marott. n.* 11. *&* 12. quod declarat *n.* 13. *&* 14. quemadmodùm & de onere hoſpitandi milites poſt *Bart.* & alios affirmat *num.* 15. ex quo hoc onus cuilibet ex Ciuibus, dū in Ciuitate, aut loco in quo viuit, domum ædificat, à lege conſtitutum videtur, vt milites regios in eam recipiat, neceſſitate vrgente ex *l. 3. §. munus, & D. de mun. & hon.* vbi etiam *nu.* 16. fundat, equorum taxas, patrimonialia, & realia impoſita rebus onerata dici, ex quo hoſpitationis militum loco ſucceſſerunt poſt *Bellon.* aliosq; & *n.* 17. onera realia, & mixta ad vſufructuarium non autem ad proprietarium ſpectare, ex regula, quod qui fructum capit, onera ſubire tenetur, quā indè limitat *n.* 17. ſi vſusfructus nullam vſufructuario commoditatem, aut vtilitatem afferret, ex pluribus *ibid. cit. DD.*

6 Vnde patrimoniale hoc munus eſſe, & quod immunitate conceſſa incluſum non intelligatur, poſt alios *ibid. d. num.* 15. *Goffred. de Gaeta ſuper Rit. R. C. rubr.* 2. *num.* 263.

7 Quia verò *Auth.* noſter *n.* 30. docuit, prædictas impoſitiones pro viarum conſtructione, hoſpitio, & Barricellis eſſe extraordinarias, licet quoad murorum refectionē dubitauerit ex *Bald. ibid. num.* 31. *cit.* (quod etiam aduertit *Præſ. Ganauerr. dec. R. C.* 41. *n.* 35.) easq; non eſſe Regias impoſitiones, veluti à Regno, non pro Sacri Ærarij ſubſtinēdis viribus, ſed pro ipſius beneficio impoſitas *d loc. num.* 32. *&* 33. idemq; ſcripſit *Scipio Mazzella in deſcript. Regni Neap fol. mibi* 333. *&* 334. *lib.* 2.

A prędictis, & ab *Auth.* noſtro nō recedendo, concludimus cum *Reg. Capyc. Latr. cit. dec.* 116. *n.* 12. *&* 13. dùm prædictas impoſitiones enumerat, fatendo, extraordinarias fuiſſe, illa tamen gran. 48. pro quolibet fumante in anno 1554. tempore Ill. D. Petri à Toleto Proregis indicta pro ſol-
8 uendis ſtipendijs militibus hiſpanis, eſtò eo tempore fuerit temporalis, attamen, quia deindè prorogata in perpetuum fuit, ideò hodiè etiam ordinaria dici poteſt, & quia impoſita perſonis pro rebus, realis, & patrimonialis appellanda, ex *Auth.* noſtro hìc *n.* 21. *& ſeqq.* vbi *n.* 24. concludit, quod licet quædā impoſitio ab initio extraordinaria videatur, poteſt tamen ex poſtfacto ordinaria cenſeri ex *Andr.* & alijs, quod etiam dicit *cit. Marott. in cap.* 4. *n.* 10. poſt *Præſ. Merlin. cap.* 2. *controu. num.* 12. ac explicat *Bocer. d. cap.* 6. *à num.* 12.

9 Quemadmodùm idem dicendum eſt de Donatiuis, quæ eſtò ab origine extraordinaria munera dicantur, quia ex noua, & inopinata cauſa indicuntur, temporalem, & extraordinariam cauſam habēt, vt *Auth.* noſter hic *n.* 25. aduer-

aduertit ex *Bart.ibid.cit.* attamen dùm dicit, immunitatem Officialibus ab illis conceſſam in damnum Regis cedere, ac ſi eſſent functiones ordinariæ, in quibus non iure communi, ſed ex priuilegio ſunt immunes, idq; illa ratione, quia per Regnum fit Regi donatiuum, qualitate adiecta, vt nemo ſit immunis, cumq; acceptato donatiuo per Regem dicta cum qualitate, mandet nihilominùs immunitates ſeruari, cedere debet inde immunitas in dãnũ Regis, veluti ſi de nouo poſt donatiuũ factum, immunitas conceſſa fuiſſet, ex deciſ. *Bald.*ab *Auth.* noſtro *cit. à n.*27. *ad* 29. *Reg.Rouit. in conſult. in mat. donatiui num.*24.*to.*1.*conſil.* Concludendum eſt, donatiuum ipſum ab extraordinario, ordinarium onus effectum, *Taſſon.de antefat. verſ.*4. *obſ.*3. *num.*9. vndè etiam donatiua biennalia ordinaria dicuntur, *ibid.n.*18.quia Rex ſtãtibus bellis continuis contrà infideles, hosteſq; publicæ quietis, & pro defenſione, ac tuitione,& pace ſuorum Regnorum, vel ad nouas Prouincias acquirendas, poteſt imponere nouas impoſitiones, *cit.Taſſon.* poſt alios *ibid. n.*19.*Conſil.Rocc.de offic. tit. de donatiu.* §.5.*n.*55.*& ſeq. Reg.Capyc.Latr.d.deciſ.* 116.*n.*12. Ob quod etiam donatiuum hodiè non voluntarium, ſed neceſſarium dicitur, nec meretur in Regno nomen doni, ſed neceſſarij debiti, *Andr.Capan. de iur.adob. qu.*4. *num.*10. & poſt alios *Conſil.Rocc. d. tit. de donatiu.*§.5.*n.*32. vbi *n.*33. donatiuum Regi deberi veluti onus neceſſarium, ac inde ſimulatum donatiui nomen habere, ſingulisq; binis annis fieri, poſt alios *ibid.n.*34.idq; non ſolùm in noſtro Regno, ſed in toto ferè Orbe ſic obſeruari *n.*32.& in Regno præſtantur donatiua ad Regis mandatum, *Capan. d. loc. n.*8. imò Rex ſingulis binis annis donatiuum petit, per literas Proregi tranſmiſſas, *cit.Rocc. d.loc. num.*36. vbi *n.*43.caſus enumerat pro legitima cauſa petendi, & præſtandi donatiuum.

Quæ verò annotanda hìc eſſent ad deciſiones per *Auth.*noſtrũ à *n.*32.relatas, infrà *q.*9.*&* 11.§.3.ſub *tit.de exact. funct. fiſc.* veluti ad propriam materiam ibidem examinatam cumulabimus.

AD QVÆST. VI.

Munus recipiendi hoſpitij, an veniat ſub immunitate generalitèr cõceſſa; Et an ſubditi teneantur gratis ſubire onus hoſpitij perpetui.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Hoſpitij recipiendi munus non venit ſub immunitate generalitèr conceſſa, niſi ſpecialis mentio fiat, & quid in hoſpitio perpetuo num.*1.13.*&* 16. *& quando dicatur ſpecialiter conceſſum hoc priuilegium n.*14. *Expenditurquè Priuilegium Sacræ Domus A. G. P. num.*15.

Deciſionem iſtam trãſcripſit Epiſc.Ricc. in collect.3095.*n.*2.

*Hoſpitia priſcis temporibus publicè dari ſolebant, quibus æquè diſpertiendis inſtituti erant Metatores, & Epidemetici n.*3.*&* 4.

*Hoſpitia, vel alimenta qualitèr in hoc Regno Neap.militibus debeantur, et quomodò Vniuerſitates contribuant n.*5.6. 8.*&* 9.

*Hoſpitia ſatellitum, atq; Officialium (eò quod nimis grauia eſſent populis) ſublata, ijsq; aucta ſalaria n.*7.

Hoſpitari tenentur Vniuerſitates tàm Baronales, quàm Demaniales regularitèr nu. 10. *exceptis Neapolis Ciuitate, in qua adeſt Regium Præſidium erectum, necnon Cameris Baronum reſeruatis, vel alijs priuilegiatis nu.*10. 32.33.*&* 34.

*Hoſpitium præbere Vaſallus tenetur Regi, eiusq; familiæ, & quid de Magnatibus Hiſpaniæ, Baronibus Neap., Iudicibus Communitatum, & Epiſcopis n.*11.12.*&* 17.

Immunes ab onere hoſpitij, an ſint Archiatri Principis, Pictores inſignes, literarum Magiſtri, legum Doctores, Medici, Philoſophi n. 18. Conſules, & Patricij n. 19 & 20. Et quid de Pretorijs Iudicum n. 21. familiaribus Regum, & Curſoribus publicis n. 22. Patribus 12. filiorum onuſtis, Senatoribus, mercatoribus, artificibus, piſcatoribus, colenis, &c. n. 23. Perſonis miſerabilibus n. 24. & Viduis n. 31. Syndicis, & Electis Ciuitatum n. 25. Scribis Portionis, & Magiſtris Portulanis n. 26. Prælatis, Clericis, & Eccleſiaſticis, ac familiaribus SS. Inquiſitionis nu. 27. Militibus leuis, vel grauis armaturæ, vel Straticotæ, Iuratis, Baiulis Terræ, alijsq; n. 29. Titulatis, ac Baronibus n. 30. Ciuitate Capuæ, vel alijs nu. 35. Officialibus Dohanæ Vigiliarũ num. 36.

Habitans cum perſona immuni, an ad hoſpitij onus teneatur n. 28.

Immunitas recipiendi hoſpitij, an procedat in caſu neceſſitatis n. 37.

DIxerat antecedentèr *Auth.* noſter, quid iudicandum de ipſis ordinarijs, ac extraordinarijs Regni functionibus, necnon in *n. 34. & 35.* qualitèr generaliſſimas immunitates habẽtes ab impoſitione viarum, & turrium, exempti ſint; Dignè inde ſequitur, *an ſub eadem immunitate generali, hoſpitij recipiendi munus comprehendatur, & an ſubditi illud gratis ſubire, eſtò perpetui ſit hoſpitij, obligentur.*

1 Et quidem concludit, quod licet immuniras generalitèr conceſſa à functionibus ordinarijs, & extraordinarijs comprehendat omne munus, quando verba priuilegij ſunt generalia, & cum clauſula vniuerſali omnem caſum cõprehendente, etiam futura, ex *c. ſi beneficia de præbend. in 6.* vbi *Canoniſt.* & ex alijs, idq; etiam ſi de futuris non fieret mentio, vt ibi *à nu. 1. ad 3.* Attamen contrarium eſſe dicendum reſpectu muneris hoſpitij, per ea, quæ decidit R.C. ibi *nu. 4.* quia requiritur ſpecialis mentio in priuilegio immunitatis de hoſpitio, nam illud munus reale eſt, & à lege, imò & iure gentium eò ipſo, quod domus erigitur in ea inductum, & conſtitutum videtur; Et ſimilitèr, quia priuilegium immunitatis eſt odioſum, & tantò magis quoad hoc onus, quod ab hominibus agnoſci debet, vt potiùs publicis obſequijs pareatur, & proindè ſpecialis mentio requiritur, vt *ibid. vſq; ad n. 10.* dicens, id tamen procedere in temporalibus hoſpitijs, ac per tranſitum, non perpetuis, vt in præſidijs, ex deciſis in R.C. *n. 11.* cum Vniuerſitates non immũnes, exẽptæ ſint ab hoſpitio militum loco præſidij, quia tunc non dicitur hoſpitium, ſed perpetua habitationis ſeruitus, vt *ibid. nu. 13. & 14.* & ex hoc Præſides, quibus de iure hoſpitium eſt debitum, pro habitatione pretium ſoluunt, *n. 15.* Curiamq; habere priuilegium recipiendi habitationem à ſubditis, occurrente neceſſitate, ſoluto tamen pretio, vt *n. 16.*

2 Nos verò ad pleniorem prædictorũ elucidationem. Primò annotamus, hãc Regiæ Cam. deciſionem, in cauſa Ciuitatis Capuæ die 5. Aprilis 1570. ab *Auth.* noſtro hìc *n. 4.* traditam, vtpotè onus hoſpitandi non comprehendi in priuilegio generalis immuniratis, retuliſſe *Io: Bapt. Thor. in comp. deciſ. par. 3. ſect. 2. verb. onus hoſpitandi*, poſt *Epiſc. Ricc. collect. 3095. p. 7.* qui eam integrè tranſcripſit, & habetur determinatio in *Arreſt. R.C. 339.* apud *R. de Marin.* tenoris huiuſmodi:

Die 5. Aprilis 1570.

In Cauſa Vniuerſitatis fideliſſimæ Ciuitatis Capuæ supèr immunitate, qua gaudere prætendit circà militum hoſpitationes.

Per Regiam Cameram Summariæ proponente Dom. Milite V.I.D. Annibale Moles R.Cam. Præſidente fuit prouiſum, quod fiat conſultatio Excell. Dom. Proregi, in qua dicatur, Cameram eſſe voti, quod ſtante, quod Vniuerſitas Capuæ nõ habet priuilegium immunitatis prædictæ, de iure non poteſt prætendere immunitatem hoſpitandi, & quod propterea ipſa

Ciui-

Ciuitas, eiusq; Caſalia, quando caſus occurrerit hoſpitandi, hoſpitentur, &c. & vide votum in hac cauſa *Reg. Salernitani,* tunc *R.C.Præſid. in deciſ.* 31. & propriè *circà fin.*

3 Secundò dicimus, Hoſpitia priſcis temporibus publicè dari ſolita, fuiſſeque quibus hoc munus hoſpitum recipiendorum à Republica imponebatur; illudq; patrimonij, non verò perſonæ onus eſſe ex *l.3.§.eos milites, l.fin.§.pen. & vlt.D.de mun. l.*16. *§.angariarum de vacat.mun.l.*1.*C.de Epiſc. & Cl.* de quo apud *Cic.lib.*13.*ep.vlt. ad Att.* hoſpitari, hoc eſt diuerſari: Cogebanturquè etiam Prouinciales hoſpitio milites, Officialesq; Præſidum per municipia iter facientes excipere, vt colligitur ex *d.l.3.§.eos milites, l.5.§.ne tenues, D. de off.Præſid.* pluraq; ad eiuſdem hoſpitij muneris ſpectantia congerunt *Martin.Magerus de Aduoc.arm.cap.*10. *à nu.*238. *Abaſuerus Fritſchius, & Io: Baptiſta Pacichellus in ſuis tract. de Iure Hoſpitalitatis,* ac *Mut. Surg. in add. ad Marc.Ant.Fratr.Neap.illuſtr.fol.mibi* 375.376.*& ſeqq.* dicens, Romanorum tempore, actus iſtos hoſpitandi intèr celebriores fuiſſe ex *Caſſan. ibid.* idq; fundari, quia nemo tenetur etiam in Eccleſia Dei militare proprijs ſtipendijs, ex *c.magnum* 11.*qu.*1. & alijs; nec proprio ære militare generalitèr licet, 13.*q.*1.*c.bis ità*; eum conſonum ſit, vt qui vitam pro Republica exponit, ab eadem alimènta capiat, & ideò inter alimenta, & hoſpitalia ad habitandum connumerari, quia ſine bis nõ poteſt commodè quis viuere *l. verba victus, de V.S.* quanquàm hoſpites intèr peregrinos ſint, nec propriè habitare dicantur *l.*1.*§.babitare, de bis, qui deiec. vel effud. l. deuotum* 5. *de Metat.lib.*12. *Petr.Gregor.Syntagm. lib.*19. *tom.*2.*cap.*8.*num.*1. Vnde olim, vt ho-

4 ſpitia rectè, & æquè diſpertirentur, duo inſtituta fuerunt officia, ſub nomine *Metatorum,* & *Epidemeticorum,* quibus ſuffecti ſunt hodiè *Mareſcalli,* & *Menſores*; De primis eſt *tit. de Met. C. lib.* 12. de ſecundis in *tit. de Menſor. eod. libr.* quibus, vt incolumis duceretur exercitus, curæ erat, quod ſi militis nomen iam aſſignato hoſpitio delerẽt, immutarentvè, aut variarent, in falſi pœnam inciderent, qua etiam pœna plectuntur milites, qui ſuum ſignum aboleuerint, *l.*1. *C. tit. de Metat. Mut. Surg.d.loc.fol.*379.

Ex quo Syndici, & Electi in eam pœnam incurrunt, ſi domos ſemèl pro hoſpitio deſignatas mutauerint, *Reg. Rouit.in pragm.*3.*de Milit.n* 4. vbi *n.*3. ait, Milites hoſpitandi onus reale reſpectu domus eſſe, non verò reſpectu totius patrimonij, cum eis alimenta minimè debeantur, & conſuetudo in contrarium non valeat, præſertim in hoc Regno, in quo per *Pragm.* 3. *§.*21. *tit.de Milit.* expreſsè ſtatuitur, vt pro

5 alimentis nihil detur gratis militibus, neque oleum, neque ſal, hoſpitantes autem milites, ad quid teneantur, & qui, & quomodo per æs, & libram ad hoc onus contribuere debeant, *ibid. n.* 5.*&* 6.

6 Hoſpitia verò inter Terram, & Caſalia diuidantur pro numero foculariorum, licet inter Ciues Terræ, & Caſalium diuidantur per æs, & libram, vt in *Arreſt.*552. apud *de Marin.* Certumq; eſſe, quod dum in tranſitu tale hoſpitium debetur, nec pro victu, nec pro ſtabulo quidquam à Prouincialibus accipere poſſunt, etiam ſi ſpontè illis offeratur, niſi tamen pretiũ exoluant, *l.cænaticorum, C. de erogat. milit. ann.lib.*10. & poſt alios *cit. Mut. Surgens fol.*377.*in fin.* aliàs concuſſio præſumeretur, nam milites ſempèr præſumuntur grauare populos, *Reg.Rouit. in d. pragm.*3.*n.*1. *de Milit.* bonus enim miles vltrà ſtipendia nihil ſibi vſurpare debet, *c.militare* 31.*qu.* 2. aliquantiſpèr enim in traſeundo morari conceditur, *l.*1 *§.babitari, de bis, qui deiec. vel effud.* cautumq; eſſe in pluribus Regni *Pragmaticis* tribuendam ſolùm militibus habitationem, ſtramen, & lectum, quorum nomine quid veniat, in iiſdem *Pragmaticis* declaratur, vnde ne habitationis, ſtraminisq;, & lecti vi-

ce pecunia daretur, prohibuit *Excell. Dux de Alcalà* olim Prorex, & qualitèr fuerint inobſeruantes puniti tempore *Card. Granuelani*, refert *cit. Mut. Surg. ibid. fol.* 378. pluresq; *pragmaticas* editas ad hoc habemus in *tit. de Milit.* & *tit. de Commiſſ. pragm* 2. ad le-
7 uamen Populorum, cum ex illa hoſpitia Satellitum, Commiſſariorum, atq; Officialium fuiſſe ſublata, ijsq; aucta ſalaria, *Reg. de Ponte* teſtetur *de poteſt. Pror. tit.* 1. *§.* 5. *nu.* 10. Hos autem Baricellos Imp. *Iuſtinianum in Nou.* 8. ſuſtuliſſe, quod nimis graues eſſent hominibus Prouincialibus, dum ab eis extorquerent hoſpitia, & alia multa, ſcripſit *Scipio Gentil. de iuriſd. lib.* 3. *cap.* 19. Sicut etiam antiquiùs leges plurimæ de hoſpitijs militum ad ſubditorum iuuamen dictæ ſunt, de quibus apud *Vlpian. in l. illicitas* 6. *§. illicita miniſteria, §. ſeq. de off. Præſ. Petr. Gregor ſyntagm. d. cap.* 8 *n.* 3. *&* 4 vbi *n.* 5. exponit, hoſpitiorum nomine Dominos de iure teneri præbere hoſpitibus, quæ habitationis cauſa tantùm neceſſaria ſunt, non etiam ea animalium paſcua, vel hominum eſcas, quinimò, & miles, qui ea exigit, & Dominus, qui etiam ea ſpōtè exhibet, pœna affici debent *d. l. deuotum* 5. *C de Metat. lib.* 12. *l.* 3. *de erog. milit. ann. eod. lib. l.* 2. *ne ruſtic. ad vll. obſequ. deuoc. lib.* 11. ideò enim ſtipendia, & annonas milites accipiunt, ne Prouinciales onerent *d. l.* 3. *Coſta de rat. ratæ qu.* 158. *num.* 8. Imò ſi milites velint per vim à Prouincialibus alimenta, poſſe eis de facto reſiſti, fundat *Cancer. par.* 3. *c.* 5. *num* 61.

8 Quod tamen intellige non procedere quoad paleam, & fœnum, ad quod Vniuerſitates militibus præſtandum tenentur, non ſolùm ex diſpoſitione *Reg Pragm.* 2. *§.* 20. *de militib.* ſed etiam de iure communi ex *l. non videtur, C. de mun. patrim. lib.* 10. & in *l.* 2. & in *l. Prouincialium, C de erog milit. ann. lib.* 12. vbi etiam habes, an, & quando Prouinciales teneantur deferre paleam, & fœnum vſque ad domum militum, vt tradit *Reg. Rouit.* ibi *n.* 8. *&* 9. vbi *n.* 10. quærit, dum ex *d. Pragm. §.* 22. prohibetur quoque dari comeſtibilia militibus, niſi mediante pecunia, quid faciendum, ſi, vt plurimùm accidit, milites careant pecunia, quo in caſu praxim refert iuri conſonam, vt Vniuerſitates ſubminiſtrent pecunias militibus mutui nomine ſingulis diebus, recuperandas poſteà à Regia Curia in beneficium Vniuerſitatum, de ſtipendijs ipſorum militum; Et *nu.* 11. quod licet
9 milites non poſſint petere aliquid pro cœna à Populis, debent tamen illis exhiberi victui neceſſaria, vt pro euitando tráſitu permittatur aliqua oblatio, ſequitur *Conſ. Rocc. de offic. rubr.* 10. *à n.* 80. Sicuti ſalgama ruſtica vetitum non erit militibus petere, ſcilicèt, quæ condita, ad vſum Domini ſeruantur, vt puta, mala, pyra, ficus, vuas, rapas, nam ea vilis pretij ſunt; Salgami verò nomine non venire culcitras, oleum, ligna, quæ neque etiam à volentibus ijs hoſpitibus auferát *l. vnic. de Salgam. hoſpit. non præb.* Neque Balneum à domino ædium poſtulent, *l. hoc proſpectū, C. de Metat. Petr. Gregor. d. loc. n.* 6.

10 Regula verò eſt, quòd ſingulæ Vniuerſitates, Terræ, Caſtra, & Villæ tàm demaniales, quàm Baronales tenentur hoſpitari *l.* 2. *C. de Metat. lib.* 12. *l.* 2. *C. de Ep. & Cl. Afflict. dec.* 265. *in fin. Caſtal. de Imperat. qu.* 110. *caſ.* 303. *Alciat. conſil.* 174. & poſt alios antiquiores *Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. in tit. de prouiſ. ſer. ſol. §.* 6. *n.* 5. eò magis ſi ſit tempore belli, *Kopp. dec. German.* 59. *nu.* 27. *Nouar. in Pragm.* 3. *de militibus n.* 3. Illud enim patrimoniale munus eſt, *l.* 3. *de mun. patrim. lib.* 10. *l.* 3. *§. munus, de mun. & hon.* Et ſic non eſt perſonale munus, *Reg. Rouit. d. pragm.* 2. *de Milit. num.* 2. Eſtq; ius ad Principem ſpectans, vti Regale maius, hoſpitia puta gratis recipiendi à ſubditis *l.* 2. *C. de Metat. lib.* 12. quinimò, & cogere poſſit Princeps ſubditos ad locádum hoſpitia pro neceſſitate hoſpitandi Curiales, & Magiſtratus Regios in domibus locari ſolitis, maximè ſi ad Regem, vel pro eius ſeruitio pergerent *l.* 4. *et* 5. *de itinerant,*

& ex

& ex alijs *Maſtrill. de magiſtrat. lib.3. cap.10.num.178.185. & ſeqq. Reg.de Pont.de pot.Proreg.tit.1. §.5.n.6.* & an
11 hoſpitari gratis teneatur ſubditus Iudicem, cum vadit ad miniſtrandam iuſtitiam in loco ſuæ iuriſdictionis, ſed recepta congrua mercede, examinat *Cancer.var.reſol p.3.c.5.n.60.tom.3.* vbi deciſionem Senatus refert, & latè etiã declarat *cit.Maſtrill. d.c.10. à nu.205. ad 214.* Non autem Barones hoſpitationes habent, quando eorum Terras viſitant *Taſſon. de antef.verſ.3.obſ.4. n. 189.* Et hoſpitia militum euntium in bellum, & redeuntium, vbi debeant conſtitui, exponit idem *Petr. Gregor. ibid.n.10.* & pro hoſpitandis militibus, vbi ſint domus eligendæ,& diſtribuendæ, remiſſiuè tradit *Reg.Rouit.d.l.nu.7.* ad *d.l.2. C.de Metat.*

12 Hoſpitium verò præbere Vaſallus tenetur Regi,ac eius familiæ,certamq; domus partem aſſignare,prout eſt quoque in *Cathalunia*, in qua Rex accipit tertiam partem domus pro hoſpitio, *cit.Cancer.var.reſol.p.3.c.5.n.66.* Et in his Ciuitatibus, in quibus non eſt Regia domus, debet Principi dari melior, ac magnificentior illius loci; & ex *l.5.tit.26.p.2. Hiſpan.* expreſsè cauetur, quod quando capitur Ciuitas aliqua hoſtium, Principi domus Regia reſeruatur, ſi adſit; ſin minùs,honeſtiores, ac maiores domus illius, nam in iſtis Palatijs, tanquàm in capite Ciuitatis poſſeſſio accipitur ipſius loci, ac imperij, *Reg.Conſtant.ad 1 t. lib. C. de Palat.& dom.dominic.l.vn. n.38.& 39.* & ſimilitèr in Hiſpania adeſt conſuetudo, qua Reges Officialibus, & Magnatibus, qui appellantur *Grandes*, domus præbentur, dictæ *de apoſient*, *Reg.de Pont.d.l.n.7.& 8.* ibiq; latè de hac materia hoſpitij pertractar; Quæ omnia fundantur,quia Princeps,eiusq; domeſtici, & familiares gratis hoſpitandi ſunt, *Maſtrill. de magiſtrat.* poſt alios *lib.3.cap.10.n.210.*

13 Quod verò immunitate generalitèr conceſſa, hoſpitandi exemptio nunquàm incluſa cenſeatur,cum patrimoniale hoc munus ſit, fundatur in *l. ſunt munera*, & *l.qui originem.§.munus,D.de mun.& hon. l.qui immunitatem, C. de mun.patrim. Petr.Antibol. de muner.§.2. n.17.* & alij *cit.* per *Marott. de collect. cap.4.nu.15. in fin.* idq; etiam probari ex *l.fin. §.pen. de mun. & bon.* & ex *l.3. de mun.patrim.lib.10.* imò ità alias fuiſſe quoque ipſo referente per Regiam Cameram decifum, tradit *Reg.de Ponte d.loc.n.5.* nam priuilegium Vniuerſitatis non comprehendit onera patrimonialia, ſed tantùm perſonalia, vt fundatur in *alleg.70. Ferdinand.Branc.* apud *R.de Marin.3.to.n.3.& 4.* & ideò in generali conceſſione immunitatis dictum hoſpitij munus non comprehẽditur, poſt *cit. Reg. de Pont. Maſtrill. de magiſtr.lib.3.c.10.nu.219.* Et quia ſubditis onerofa talia priuilegia ſunt, ideò non latè interpretanda, *Auendan. cap.4.n.45.de exec.mand.Petr.Greg.ſyntagm.iur.p.2.lib.19.c.8.*

Id tamen limitari conſtat,ex eodem *Auth.* noſtro, vbi adeſſet ſpeciale priuilegium à Rege conceſſum eum dicta immunitate hoſpitij, quo in caſu, nulli dubium eſt, quod eſtò impoſitiones pro hoſpitijs militum ſint onera patrimonialia, nihilominùs immunitas prædicta rectè conceſſa videtur, vt idẽ *D.Reg.* noſter hìc docet, quod intellige à Principe ſuperiorem non recognoſcente, vel ab alio eius Vicẽ gerente, *Caſtald. de Imper.& Imp. q.110. caſ.252. Maſtrill.d.loc. nu. 199.* & talis conceſſio requirit ſcripturam, *Thor. in ſupplem.deciſ. verſ.Immunitas à gabellis fol.287.*

14 Quando autem dicatur ſpecialitèr conceſſum tale priuilegium, & quid ſi hoc verificetur in conceſſione facta immunitatis ab omnibus muneribus, perſonalibus, & realibus, examinat poſt alios *cit.Brãcia in d.alleg. à n.5.ad ſeqq.* qui ſcripſit in cauſa *Ven.Hoſpitalis A.G.P.* vbi licet ex pluribus ampliare ad id conetur immunitatẽ cõceſſam ab omnibus muneribus perſonalibus, & realibus; Attamen nos minimè recedimus ab *Auth.* noſtro, quẽ *Dom.Brãc.*

non

non obſeruauit; Benè verùm eſt, quod attentis priuilegijs dictæ Sacræ Domus ibidem relatis à *nu.* 10. quia non ſolùm generalitèr conceſſa fuit illi im-
15 munitas per verba, *ab omnibus muneribus perſonalibus, & realibus*, ſed etiã, quia fuit dictum, *de omnibus alijs*, imò quia in priuilegijs Imperatoris Federici adſunt illæ clauſulæ (*ab omni moleſtatione, inquietatione, collectis, adiutorijs, datijs, exactionibus, alijsq; grauaminibus omnibus, & ſeruitijs perſonalibus, realibus, & rebus perſonarum ipſarum, perpetuò liberos, & ſecuros eſſe cenſemus, & nullus audeat, nec præſumat in Caſtro Mercuriani, Caſalibus, & hominibus, & Vaſallis eiuſdem Monaſterij, exactionem, adiutorium, aut collectam aliquam, ſeù ſeruitium aliquod, & grauamen perſonale, reale, & rebus perſonarum ipſarum facere, vel imponere in quacumque parte Regni, & Imperij noſtri*): Et rursùs, quia in priuilegio Ferdinandi I. non ſolùm confirmatur priuilegium Imperatoris Federici, ſed Vaſalli prædicti fiunt immunes à donis quoque cum clauſula (*etiamſi talia forent, de quibus oportuerit fieri mentio ſpecialis*). Idemq; legi in confirmatione elargita per Inuictiſſimum Carolũ V. in qua adeſt etiam clauſula, (*quod Terræ dicti Sacri Hoſpitalis deleantur à libris contributionum, & Cedularij Regiæ Cameræ*); vt tradit idem *Dom. Branc. d. loc. n.* 12. & 13. Ex quibus ſatis clarã eluceſcit dicti Venerabilis Hoſpitalis contra Fiſcum iuſtitia, eſtò gratioſa fuerit conceſſio immunitatis prædicta, nõ obſtante quidem noſtri *Auth.* doctrina hìc *n.* 1. dũ in illa ſpecie dubitando loquitur, puta, an conceſſio immunitatis à functionibus ordinatijs, & extraordinarijs comprehendat munus hoſpitij realis, & actualis; At quando, vt in prædicto caſu, vltrà generalia verba, *à functionibus oneribus, ordinarijs, & extraordinarijs*, adſunt illa alia verba, *ab omnibus muneribus perſonalibus, & realibus, & alijs*, atq; concurrunt præfatæ aliæ clauſulæ, tàm in priuilegio, quàm in confirmationibus prædictis, ex quibus ſatis conſtat de enixa Regis concedentis voluntate, voluiſſe priuilegiatum exemptum reddere ab omnibus quibuſcumque muneribus, vt ſuprà; nemo eſt, qui dubitet, quin prædictum quoque hoſpitij munus cõprehendatur, nam vbi ſumus in claris, non eſt admittenda voluntatis quęſtio, *l. ille, aut ille, D. de leg.* 3. Et ſic inde dicta immunitas obſeruatur, vt in Act. R. C. apud *Actuar. Cecere.*

16 Quæ autem dixit *Auth.* noſter circà *fin.* Vniuerſitates non teneri pro hoſpitio perpetuo, ſiuè loco præſidij, procedit, quia munus hoſpitij intelligitur per tranſitum, & non in continua habitatione, ex rationibus ab *Auth.* noſtro adductis, cum ſatis diſtans differentia ſit inter hoſpitium, & habitationem, vt ex iuribus ibi adductis, & ex *cap.* 1. *§. Vaſallo, verſ. moram ſuperfluam*, & ibi *gloſ. de pac. conſtant.* quod allegaſſe Ill. D. Ferdinandum de Aualos, refert idem *D. Reg.* hìc *in fin.* idq; memorat *Io. Franc. Paſqualin. in comment. ad pragm. de Exteris Regni n.* 8.

17 Vnde etiam fit, quod ſi non adſit in loco domus Regia, vel Officialium, nõ poſſunt Vniuerſitates adſtringi ad dandam domum Rectoribus, ac Capitaneis ipſarum, quamuis ſua pecunia debeatũr eiſdem prouideri de domo, ex *Luc. de Penn. in l. fin. de profeſſ.* & ex alijs *Reg. Conſtant. lib.* 11. *C. tit. de Palat. & Dom. dominic. l. vn. n.* 33. dicens tamen *n.* 34. dictos Rectores, ac Iudices pręferendos in locationibus, cum multò fortiùs in illis procedant, quæ in Scholaribus voluerunt *Bald. Angel. Iaſ.* & alij *ibid. alleg.* & quid reſpectu Epiſcopi nouitèr à Ciuitate impetrati, nùm Ciues illi Palatium ædificare teneantur, & ſic perpetuum, ac decens hoſpitium eidem dare, iuxtà dignitatis Epiſcopalis faſtigium, idem *Conſtant. d. loc. n.* 35. examinando *conſ. Camilli Borrell.* 37. exponit.

Vlteriùs, dum in hac quæſtione de immunitate recipiendi hoſpitij agitur, tandèm in particulari à tali munere de iure immunes recenſendi ſunt, nam ſicu-

ſicuti à muneribus patrimonialibus
nonnullos liberos eſſe conſtat, ità &
18 ab hoſpitij recipiendi onere, licet pa-
trimoniali, plures exẽptos eſſe liquet,
quamuis non omnes, qui à patrimonia-
libus excuſantur, ab hoc immunes ſint,
ſed illi tantùm, quibus lege, aut ſpe-
ciali priuilegio à Principe indultum
eſt; Numerantur itàq; inter exemptos
iſtos à lege quidem immunes Archia-
tri Principis, & Vrbis Romæ, literarum
Magiſtri, & Artium liberalium profeſ-
ſores, inſignesq; Pictores, Medici, Phi-
loſophi, & Doctores legum, vt infrà in
*ſeq.quæſt. l. Archiatros, C. de Metat. lib.
12.l. Medicos, & l.fin de profeſſ.& Me-
dic.lib.* 10.*C.l.fin.§.fin.D.de mun.& hon.*
19 Item Conſules, & Patricij tres domos
habent ab hoſpitio liberas, & hæredes
eorum: horum filij, pater, mater, ſoror,
frater, vxor, duas: Conſules tantùm
duas ſemis, & hæredes eius vnam ſe-
mis; Sed ſi ſolùm Conſul, eodem mo-
do: Præfecti, & Magiſtri militum, dum
viuunt, duas, hæredes eorum vnam:
magiſtri officiorum, vel quæſtores vnã
ſemis, hæredes eorum vnam; Comites
domeſticorum, & Protectorum ſacra-
rum, vel priuatarum largitionum, ſin-
gulas: hæredes eorum dimidias, vt ſta-
tuit *Arcadius in l.hac lege* 10.*de Metat.
lib.*12. & ex Imperatore *Leone* decem
20 Tribuni poſt Primicerium ab hoſpi-
tijs, in domibus, quas habent in Vrbe
Conſtantinopolitana, cõſtituti ſunt im-
munes in *l.fin.eod.tit.de Metat.* Quem-
21 admodùm & Prætoria ordinariorum
Iudicum *l.cunctos 3.eod.tit.* & Fabricẽ-
ſium domus *l. Fabricenſium, C.eod.* quos
ex his iuribus enumerant *Petr. Gregor.
ſyntagm.to.2.lib.19.cap.8.num.8.Gloſ.in
l.3.C.de mun patr.lib.*10.*Menoch.de ar-
bitr. iud. caſ.*379. *Azeued. ad leg. Hiſp.
lib.8.tit.*10.*l.2.n.*73.*Viu.dec.*162.*The-
ſaur.in ſuis quæſt.forenſ.q.*93.*lib.*1.*Ni-
ger in Cap.Regni, Item ſtatuimus, quod
domus num.*9. *Put. de Syndic. verb.Do-
ctor,c.*1.*num.*2. *Grand. de bell.exul.pag.*
110.*Foller.in pragm.*1.*num.*126.*de ap-
pret. Nouar.quæſt.forenſ.*95.*tom.*1. *Can-
cer.variar.lib.3.cap.5.num.*73.

22 Item ab hoc munere immunes ſunt
Familiares Regum, *Cancer.d.loc. n.*72.
& Curſores publici, teſte *Ludouic.
Hornigk de Poſtarum iure cap.*18. *theor.*
3.& 5. Itemq; immunes ſunt Patres
23 onuſti 12.filiorum, vt infrà ad §.7. Se-
natores omnes, Artifices, Exteri, Mer-
catores, Venatores, Inuentores the-
ſauri, Piſcatores, Coloni alienos agros
colentes, vendentes fructus in aliena
Ciuitate, percipientes penſiones do-
morum, vel annuos reditus, vt poſt
*Rol.à Vall.conſ.*66.*vol.*1.& alios recen-
ſet *R.Rouit. in prag.3. de Militibus n.6.*
24 Miſerabiles quoque Perſonę hoſpi-
tari nõ tenentur ex priuilegio, quo ipſę
exemptę ſunt à dicto onere, arg. *text.
in §.item ſi propter paupertatẽ*, vbi *DD.
Inſtit.de excuſ.Tut.* & ità ſolitum eſſe
reſcribi, & mandari à Regia Camera
Summariæ refert *Nouar.de priuil.miſe-
rab.perſon.priu.*105.*n.*2. vbi *n.*3. idem
25 eſſe introductum in fauorem Syndi-
corum, & Electorum Ciuitatum, apud
quos eſt Vniuerſitatis regimen ex *l. 3.
C.de ſilent. lib.*12. *Luc. de Penn. in l.de-
cem, C. de Metat.* durante tamen anno
exercitij officij, quia propter officia
dantur beneficia, & ſic ceſſante officio
non eſt locus beneficio poſt alios *cit.
Nouar.d.priuil.*105.*nu.*4.& 5. quem
Syndicorum immunitatem latè decla-
rat *Reg.Rouit.dec.*70. vbi diſtinguit in-
ter hoſpitationem militum actualem,
& contributionem in pecunia, vt ſcili-
cèt quoad contributionem teneantur
per æs, & libram patrimonij cuiuſq;
eum teneat, quod non ſolùm reſpectu
domus, ſed etiam reſpectu aliarum
expenſarum ſit onus reale; quoad pri-
mam tamen illos eſſe exemptos, ne
auertantur à cura cęterarum rerum
Vniuerſitatum idem *Rou.ibid.n.*19. vbi
*n.*21.quomodò contributio ſit reſtrin-
genda ad expenſas moderatas, non ve-
rò ad extorſiones, quæ patiuntur actu
hoſpitantes in eorum domibus, vbi *D.
Conſ.Altimar. in obſ.num.*4.referens per
26 R.C. deciſum in anno 1586. reſpectu
Scribarum portionis, & Magiſtrorum
Portulanorum, quod teneantur hoſpi-

tari

tari milites, ex *Arreſt. R.C.* 452. apud *de Marin.*

27 Sunt etiam immunes ex priuilegio Clerici, & cũ illis Eccleſiaſtici omnes ex *gl.in l.*1. vbi *DD.C.de Epiſc. & Cler.* quod etiam in Regno noſtro eſt prouiſum in Prælatis per *cap. Regni* incip. *Item ſtatuimus, quod domus Prælatorũ, Dom.Reg.* noſter infrà *in §.* 5. *de Camer. reſeruat.num.*24. *Balthaſ.de Angelis ſuper* 1.*Cod.tit.*6. *à num.*1.*ad ſeqq.* & ex alijs *Maſtrill.de Magiſtr. lib.* 3.*c.*10.*n.* 185. vnde infert, quod malè faciunt Domini temporales, ponendo Legatos in domibus Prælatorum, & in domibus aliorum Clericorum contrà eorũ voluntatem, & proinde prohiberi eripi illis inuitis lectos, & alias res ad vſum domus poſt *Abb. & Martã de iuriſd.par.*4.*caſ.*86. idq; procedere etiam in maxima neceſſitate ex *Vulpell. de libert.Eccl.lib.*2.*num.*47. Imò extendi ad familiares Sãctiſſimæ Inquiſitionis ratione particularis priuilegij, quod habere dicuntur ex *Rojas de haret.p.*2. *n.* 421.*& fol.*283.*p.*1. fundat *Maſtrill. d. loc.à n.*186.*ad ſeqq.*

Et non ſolùm ad Religioſos omnes, perſonaſq; Eccleſiaſticas ex *Nigr. in cap.item ſtatuimus,* & *de Graſſ.de effect. Cleric.eff.*4. ſed etiam ad fratres Clericorum ſecum habitantes in domo communi, poſt alios firmat *cit.Nouar. d.priuil.*105. *num.* 9. & ſic etiam ampliatur
28 in quolibet habitante cum perſona immuni, vt ad hoſpitij onus non teneatur, ſed tamen tenebitur contribuere, *Reg.de Marin.Arreſt.*461. *&* 491. dũmodò non habitet in fraudem, *Rodoer. ad Reg.de Marin.reſol.*167.*n.*3.*&* 4.

29 Rurſùs immunes quoque ſunt Milites leuis, vel grauis armaturæ ex *text. in l.fin.§.pen.D.de mun.& honor. Georg. Acacius de priuil. milit. lib.*2. *priuil.* 30. idemq; in militibus cohortis numero tercentum Straticotæ, qui licet non gaudeant immunitate munerum ordinariorum, exempti ſunt ab extraordinarijs, & hoſpitijs, & contributionibus ex *Arreſt.* 659. apud *de Marin.* quod ampliat etiam ad milites pedeſtres nouæ militiæ, nõ tantùm in actuali hoſpitio, ſed etiam pro contributione, vt in Terra Piſticij practicatum refert, iterùmq; ampliat ad Iuratos, & Baiulos Terræ, tempore, quo reſident, ex *Luc.de Penn.in rubr.de milit. neg.lib.* 10. *& Capibl.de auth.Baron.pragm.*19. *cit.Nouar.d.priuil.*105. *num.*10. Item ad Neapolitanos, & ad forenſes etiam ab onere collectarum ad hunc effectũ impoſitarum, *ibid. n.*11.*&* 12. ad Fiſci conductores, ex *Guttier.* & alijs, *ibid. n.*12. Quod procedere in Regnis Hiſpaniarum ex lege particulari aduertit *Maſtrill.d.cap.*10.*n.*195. Et exemptos etiam eſſe habentes vaccas à *n.*50. ſuprà, ex diſpoſitione ibi *Reg.pragm. vn. tit.* 55. *de Macellat.§.*1.*t.*1. *Maſtrill. d.loc.n.*197.

30 Exempti etiam ſunt Titulati, ac Barones, vt non teneantur ad actualem militum hoſpitationem in terrà, in qua habitant, ſed tantùm contribuere tenentur, vt in *Arreſt. R.C.* 552. apud *R.de Marin.* Sicuti etiam Viduæ, eſtò
31 dicantur miſerabiles perſonæ, & honeſtatis cauſa ab hoſpitij onere excipiantur, quoties tamen eſſent diuites, tenentur pro contributione, *Capibl. de Baron.pragm.*19.*n.*46. *ex text.in l.*3. *C. de mun.patrim.lib.*12.& ità ſæpiùs practicari vidiſſe teſtatur *Nouar. d.priuil.* 105.*n.*20.*Reg. de Marinis reſol.*167.*n.* 8.*lib.*1.

32 Prætereà ſunt etiam immunes Ciuitates, & Terræ, tàm Demaniales, quàm etiam Baronales, quæ in ſpecie priuilegiatæ ſunt, proût eſt Ciuitas Neapolitana, quæ omnimodè immunis eſt ab onere hoſpitandi, & contributione, vt per *Capit.eiuſdem Ciuit.* per Regem Catholicum conceſſa, etiam ſi vellent hoſpitari mediante mercede, quod demùm in anno 1536. per Cęſaream Maieſtatem fuit declaratum, vt non habeat locum reſpectu familiarium, & Curialium ſequentium Curiã Sacr.Maieſt. quibus aſſignantur quæ-
33 dam quarteria particularia Ciuitatis, verùm hoc noluit fieri gratis, ſed ſoluta iuſta mercede taxanda per duos

exper-

expertos eligendos, vnum per S.M. & alterum per Ciuitatem, *Reg. de Pont.de poteſt.Proreg.tit.*1.*§.6.n.23. & 24.Taſſon.de anteſat.verſ.2.obſ.2.n.19.*

34 Quemadmodum de Ciuitate Panormi, Meſſanæ, Catinenſi, & alijs quamplurimis hoc priuilegium à Rege habentibus tradit *Maſtrill. de Magiſtr. lib.3.c.10.n.192.* Idemq; eſſe in Regno Neapolitano dicens *n.193.* in quo Barones ſibi reſeruant vnam ex eorum Terris pro Camera, accipiendo pro dicta cauſa pecuniam à Vaſallis ex *Vrſill.ad Affl ct.dec.*101.vt ab onere prædicto exempti fiant, de cuius Cameræ reſeruatæ materia latè infrà annotabimus ad *Auth.* noſtrum in *§.5. de Cam. reſeruat.* pro nunc verò adeundi ſunt *de Pont.in d.§.6.num.19.& ſeqq. Mut. Surg. in annot. ad Neap. illuſtr. cap.21. priuil.42.fol.375.& ſeqq. Reg.Rouit.in d.pragm.3.de milit.n.14.& ſeqq.Nouar. d.loc.n.19. & de grau.Vaſall.to.1. grau. 145.& quæſt.forenſ.p.1 q.84. & 90.*

35 Præter verò iſtas Ciuitates, & Terras, quæ hoc potiuntur priuilegio, omnes aliæ in Regno tenentur, prout fuit iudicatum etiam contrà Ciuitatem Capuæ, vt ſuprà *num.*1. Et contrà

36 Officiales Dohanę Vigiliarum, ipſiuſquè Arrendatoris homines, vt licet ſint immunes, teneantur tamen pro hoſpitio contribuere, *Arreſt.383.* apud *cit. de Marin.*

Qui autem immunes ab hoſpitijs ſunt, non debent vicinos onerare, nec debent, vt illi onerentur, immunitatem impetrare, *l.omnes qui 9.C.de Metat.Petr.Gregor.d.cap.8.n.9.*

37 Aduertendum tamen eſt, prædictas immunitates non procedere in caſu neceſſitatis, *Ant.Oliban.de iur.Fiſc.cap. 4.num.35.Maſtrill.d.loc.n.*191.qui admonet ex *d.Oliban.* quod prætextu dictæ neceſſitatis pauci ſunt ex immunibus, qui à dicto onere liberantur, *Cancer.par.3.var.reſol.cap.5. n.73.* maximè in Villis, & paruis Caſtris, *Nouar. d. priu.105.n.7.* excepta ſemper Ciuitate Neap. quæ in caſu etiam neceſſitatis eſt immunis à tali onere, vt ſuprà, & in quà fuit ab Excellentiſſ. *D.Petro Antonio ab Aragonia* Regni olim vigilantiſſimo Prorege Regium Præſidium erectum, in quo Hiſpani milites hoſpitantur, ac reſident; prout in Ciuitatibus Regni Panormi fuiſſe etiam ad idem domos erectas, quæ *quarteria* appellantur, teſtatur *Maſtrill. d. loc. n.215. & 216.*

AD QVÆST. VII.

An Doctores legum ſint immunes de iure communi à munere hoſpitij, & qui.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVriſprudentiæ, & Iuriſconſ. encomium aſſertur n.1.& 2.& quid ſit methodus ſtudendi, legendiq; iuris remiſſiuè n.3.

Doctores legum, an ſint immunes ab onere recipiendi hoſpitij n.4.etiã eũ filijs, fratribus, & vxoribus n.6.quid ſeruetur in praxi n.9. & 10. & in caſu neceſſitatis n.11.& an teneantur contribuere in expenſis ratione hoſpitij num.12. & 13.

Deciſ. iſtam per eadem verba excerpſere Epiſc. Ricc. & Rodoer. *in locis ſignatis n.5.*

Doctores, an ſint immunes ab omnibus oneribus perſonalibus, & collectis nu. 7. & 8.

Immunitas conceſſa Doctoribus, alijsq; nobilitèr viuentibus in Regno pro capite tantùm n.14.

Immunitas, ſiuè priuilegiũ nõ recipiendi hoſpitij, an competat tantùm Doctoribus actu legentibus, vel etiam alijs n.15. et 18. et quid in Licentiatis n.16. vel Bullatis n.17.

Libri, an ſint eſſentiales Doctori n.21.eoſq; non euoluenti, et conſilium præſtanti, an debeatur honorarium n.22.

Io: Aloyſius Riccius Epiſc. *Collectaneas ſuas memoritèr dictare ſolebat d.n.22.*

Doctores imperiti, et non exercentes, an gaudeant priuilegijs? negatiuè nu. 19. et 20. et plura de ijs dicteria memorantur num 23. 24. et 25. et iocoſi rhytmi in Doctorellos nu. 26. Arguitur contrarium n. 27. et 28.

Doctores ſunt in dignitate conſtituti, et honeſti, excelſi, parentes, ac amici Principum n. 29. et militibus præſtantiores nu. 30. admittuntur ad officia Nobiliũ n. 31. aliaq; priuilegia traduntur à n. 32. ad 41. et Authores de ijs agentes recenſentur n. 42.

Scholaſticorum, & Academiarum tractationem qui nàm inſtituerint n. 43. & 44.

Aduocati cur ſtando perorent n. 34. ſunt immunes ab oneribus perſonalibus, hoſpitijs, & collectis n. 45. & 46. à tutela n. 47. & poſſunt malleatorem à vicina domo expellere n. 48.

An ſint immunes ab excubijs tempore peſtis n. 49. 50. & 51. & quid in hac fideliſſ. Neapolis Vrbe ob negotiorum numerum n. 52.

Aduocati dicuntur milites, laudabiles, neceſſarij, nobiliſſimi, togati, à n. 53. ad 55. pro labore honoraria accipiunt n. 56. eorumq; ſuffragia in cauſis decidendis aliàs præſtiterunt n. 57.

Aduocati, an ſint Lectoribus præſtantiores n. 58. et Authores de eorum dignitate, ac priuilegijs tractãtes referũtur n. 59.

Congregatio S. Iuonis *pauperum Aduocati in hac Ciuitate Neap. quod nàm habeat inſtitutum n. 60.*

1 VT *Ciceronis* verbis exordiar: Fremant omnes licet, dicam quid ſentio: Bibliothecæ mehercle omnium Philoſophorum vnus mihi videtur 12. tab. libellus, ſi quis legum fontes, & caput viderit, & authoritatis pondere, & vtilitatis vbertate ſuperare, vt contrà calumniatores (quos appellare libet *Doctore-maſtiges*) *in orat. in laudem Iuriſperitor.* concludit *Cęlius Calcagnin.* vidẽdus etiam *Dauid Schmugk in apologetico contrà iuris ſtudioſorũ obtrectatores*, & præter *DD.* omnes videas cætera copioſiùs apud *Dethardũ Horſt. in orat. de dignit. et laudib. Iuriſpr. Vldaric. Zaſium in orat. de laudibus leg.* quæ extat *in tom. 5. eius oper. Henricum Gebhardum in tract. de princip. et dignit. Iuriſpr. Martinum Siller. in orat. de SS. leg. dignit. amplitud vtilit. et neceſſit. Nicol. Ciſnerum opuſc. lib. 3. in epiſt. ad Io: Matth. Stamler. de Iuriſprud. dignitate, Euerhar. Bronckhorſtium in orat. de laudib. Iuriſpr.* elegantiſſimam conſcripſit, & habuit Orationem Romæ *Marcus Antonius Muretus*, quæ extat *vol. 1. orat. 7. pag. 82. & ſeqq.* itemq; *cit. Vldaricus Zaſius* aliquot habuit, quæ ſunt *in eius Epitome Vſus feud. orat. 3. cum ſeqq. Henric. Ernſtius in Statera Iuriſprudentiæ, et Iuriſconſulti*, qua Iuriſprudentiæ, Iuriſconſultorumquè dignitatem pendit, atq; examinat.

2 Hinc Iuriſconſulti ſunt Regum Reges, & Imperatorum Imperatores: his Conſultis maximi Duces parent: hi ſunt Principum à Secretis: his Rerum publicarum claues, litium maximarum arbitria, Ciuitatum rectoratus, Prouinciarum proconſulatus, Regnorum magiſtratus, Imperiorum adminiſtrationes, & Mundi deniq; moderamen offertur: ad hos tanquàm ad ſpirantia oracula confluunt gentes, tradente *Aloyſio Groto Cęco Hadrienſi in orat. 24.* Deſinant noſtræ laudis inuidi, deſinant aliquandò graui ſupercilio minitari, etiam à noſtris ſtudijs iter eſt ad immortalitatem, patet ſtudioſis callis apertus, & conſternitur via facilis ad ſtudia legum, ſiuè Philoſophiæ practicæ, quæ modò ciuilis ſapientia, modò prudentia ciuilis ab *Ariſtotele* nuncupatur, *Samuel Rachelius in lib. 1. Inſtit. Iuriſprud. tit. 2. aphor. 3.* Verùm *de me-*
3 *thodo, & ratione diſcendi, ſtudendi, legendiq; Iuris ciuilis* adeundi ſunt *Io: Bapt. Caccialupus, Claudius Cantiuncula, Matthæus Gribaldus, Franciſcus Duarenus, Io. Caluinus, Ægidius Mommerius, Euerhardus Bronchorſtius, Hermannus Vulteius, Ioannes Loccenius, Chriſtoph. Beſoldus, Diodorus Tuldenus, Henricus Ernſtius, Matthæus Stierius, Otto Philippus Zapperus, Samuel Rachelius*, alijquè.

4 Sed

4 Sed propoſitæ quæſtioni acceden-
do, plura quidem noſter *Author* ad id
cumulauitq́; allegando primò *text. in l.
medicos,C.de profeſſ.& med. lib.*10. in
quo de Doctore legum immuni tractã-
do indiſtinctè diſponitur,& ex *l. fin. §.
fin. D. de mun. & honor. l.his honoribus,
§.angariarum, D. de vacat.mun.l.fin. C.
de profeſſ.& med.* ac *Bartoli* doctrinam
in *d.l.medicos*, intelligentis in Doctore
actu legente, non verò in Aduocato,&
ex voti ſuſpicione, quia *Bart.* fuit le-
ctor, & non Aduocatus, refert *Guid.
Pap.* contrà *Bart.* inuehentem in *deciſ.*
88.389.& 788.aliorumq; pro Docto-
re indiſtinctè loquentium ſententiam,
vſq; ad *n.9.* Deinde à *n.* 10. in contra-
rium varia recenſet, præſertim ex re-
gula, quod quiſque hoſpitij muneri
obligetur, ac allegata iura intelligen-
do de his, qui actu legunt, non verò
de Aduocato, cuius eſt alios patroci-
nari,non autem docere,& per verbum,
profeſſores, intelligendum de his, qui
actu legunt, iuxtà latinam interpreta-
tionem: ex quibus confirmat opinio-
nem *Bart.* pro qua *Ill. D.Alphonſum de
Aualos* Locumtenentem allegaſſe ſin-
gulare *Conſ. Laurent. Siluani* 88. quod
ſe non vidiſſe, neque *d. Alphonſum* in
ea fuiſſe opinione idem noſter *Author*
teſtatur: Demùm refert *nu.*35.conclu-
ſum in Regia Camera, Regni Docto-
res huiuſmodi immunitate non gaude-
re, quia ex eorum numero aucto, vt
plurimùm illi ſunt indocti, & Docto-
relli dici poſſunt, non obſtantibus alijs
prouiſionibus R. Cam. alitèr priùs ex-
peditis.
5 Vnde pro annotationis noſtræ coro-
nide; Primò ſciendum eſt, hanc noſtri
Auth. quæſtionem fuiſſe integrè tran-
ſcriptam ipſo citato ab *Epiſc. Riccio in
collect.*3109.*p.*7. & *Dom. Io. Leonardo
Rodoerio* doctiſsimo I.C.*in addit.ad R.
de Marin.reſol.cap.*167.*lib.*1. Eãdemq;
retuliſſe *Thor.in comp.deciſ.p.3.ver.Do-
ctores legum, & in ſupplem. d.comp. ver.
Doctores legum, R.Tap. lib.6. Iuris Re-
gni Neap.tit.de Hoſpit.fol.*358. *verſ.ſed
an Doctores, D.Carolum Antonium de
Luca* elaboratiſſimum, ac doctiſſimum
I.C. in ſuo *opuſc. de præſtantia Laureæ
Doctoralis Iuriſtarum cap.*32.
6 Secundò, de iure indubitatum eſſe,
legum Doctores à muneribus publi-
cis, & ſic à munere hoſpitij vnà cum
vxoribus, & filijs excuſari,ex reſcripto
Conſtantini Imp.*in d.l.medicos 6. C.de
profeſſ. & medic.lib.* 10. etiam pro eo-
rum fratribus ſimùl habitantibus, ac
viduis vxoribus, *Conſ.Paſchal. de virib.
patr.poteſt.p.2.c.5.nu.*77. & 78. *Nouar.
de priuil.miſerab.perſon. priuil.*105.*n.*7.
*Conſ.Altimar.ad R.Rouit.dec.*70.*nu.*27.
vt ex hoc etiam homines ad ſcientias
addiſcendas allicerentur, quoniam li-
teratorũ ſumma eſt neceſſitas in qua-
libet regulata Republica, vt latè ob-
ſeruant *Petr.Gregor.lib.*17.*de Republ.c.*
1.*n.*6.*lib.*18.*c.*4.*et* 7. *Bouadill.* 1. *Polit.
c.*10.*n.*11. & alij relati à *D.Franc. de
Amaya in d.l.6.* adeundus etiam *Iac.
Gothofredus in comment. ad Cod. Theo-
doſ.ad hanc legem*, quæ eſt 1.ibi *tit. de
Medicis,& profeſſor.*& *in tit.*21.*de pro-
feſſ.in eod.C.Th.*6. Ideòq; pro tuenda
7 Ciuitate non tenentur excubias age-
re, nec milites hoſpitio recipere, nec
loricis, vel armis, quæ alijs imponun-
tur Ciuibus, inſtructi eſſe, nec Colle-
ctam ſoluere, nec deniquè legationis
munus obire, *Natta conſ.*1. *vol.* 1. *Fla-
min.de Rubeis conſ.*1.*à nu.*13.*Pacian.de
probat.lib.*2.*c.*41.*nu.*151. *Menoch.lib.*2.
*de arbitrar.cent.*4.*caſ.*379.*Fontanell.de
pact.nupt.cl.*3.*gl.*1.*n.*11.*et ſeq. Beſold.in
differt.de ſtudioſis,magiſtr.&c.c.*9.*à pag.*
202. *Caſp. Klock. in tract. de contribu-
tion. cap.*15.*n.*6.*& ſeq. Benius de priuil.
I.C. p.*3.*priuil.*96.*& ſeq.Io:Harpprecht.
ad* §.5.*Inſtit.de Iure perſon.nu.*55.*lib.*1.
*Caſp.Manz.in deciſ.Palatin.in appendi-
ce quæſt.*3. quia hoſpitationis militum
onus perſonalem cõtinet vexationem,
à qua Doctores liberi ſunt, *Klock. d.
tract.c.*17.*nu.*239. *Maſtrill. de magiſtr.
lib.*3.*c.*10.*num.*190. *Petr.Gregor.lib.*19.
*ſynt.c.*8.*num.*9.*Fauſt.in conſ.pro Ærario
claſſ.*3.*ord.*98.*& claſſ.*10.*ord.*816.*Coſta
de ratione ratæ qu.*236.*n.*9. vbi exten-
8 dit hanc immunitatem ad omnes im-

poſitiones,collectas,& datia quæcumque, etiam pro molitura frumenti; etenim in *d. l.medicos* expreſsè de rebus, quas in Ciuitate poſſident, immunes eſſe ſtatuitur, vt contrà *Thoming. dec.* 55. negantem tenet idem *Klock. d. cap.* 15. *à num.* 101. vbi limitat ſumma vrgente neceſſitate, quem ſequitur *Brüneman. in comment. ad Cod. ad hanc l. tit.* 52.

9 Et licet ampliſſimum hoc priuilegium in deſuetudinem abierit, & dicta immunitas non ſeruetur, ex *Carauita in rit.* 166.*n.*30. relato à *Viuio dec.*162. *n.*11. dicente in Ciuitate Aquilæ eſſe immunes,& referunt *Mauſon. de cauſis executiu.limitat.*9.*n.*17.*cit. Conſ.Altim. d.l.* Papiæ tamen, ſeù Ticini quoad profeſſores publicos, tàm legalis diſciplinæ, quàm aliarum artium ipſos omnes gaudere priuilegio immunitatis, ex *cit.Coſta* tradit *Horat. Barbat.de diuiſ.fruct.p.*1.*c.*8.*n.*62. tùm quia non

10 ſpectandum quid hìc,vel alibi fiat,ſed quid fieri debeat, *l.ſed licet* 12. *D.de off.Præſid.* ità & hìc non reſpiciendum quid hic, vel ille ſentiat, ſed quid ex rei veritate, & iuris diſpoſitione ſentire debeat, *Quirinus Kubach. centur.*3. *quæſt.illuſtr.politico-iurid decur.*7. *qu.*7. *pag.* 849.

11 Illudq; priuilegium de iure ſolùm limitatur in caſu neceſſitatis, vt diximus in antecedenti *quæſt. num.*37. & poſt *Oliban.Cancer.var.reſol. par.*3. *cap.* 5.*nu.*73. aduertit, quod hoc prætextu

12 pauci Doctores excuſantur, præſertim in paruo Caſtro. Imò præfata immunitas à munere recipiendi hoſpitij intelligenda eſt, vt ij non teneantur hoſpitari milites reſpectu habito ſoli habitationi, ne in eorum ſtudijs, & exercitio turbentur, reſpectu verò aliarum expenſarum, quæ pro hoſpitijs fiunt, non eſſe immunes, fundat *Theſaur. qu. for.*93.*par.*1. vbi ità per illum Senatū iudicatum referr *n.*8. *& ſeq.* quem ſequuntur *Io: Baptiſta Coſta de ratione ratæ d.qu.*158.*nu.*8.*R.Rouit.d.deciſ.*70. *nu.*17. quod comprobatur ex *Arr. R.C.* 461.*&* 491.apud *R.de Marin.* niſi tamen alitèr vigeret Conſuetudo, *Nouar.d.priu.*105.*n.*7.

13 Inter expenſas autem contribuendas non annumerari militum extorſiones, pro quibus ad contributionem præfati non tenentur,tùm quia illæ inter infortunia reputantur, tùm etiam, quia pro huiuſmodi damnis non poteſt imponi collecta, exponit *cit. Rouit. nu.* 21.*&* 22. Nec poſſe homines particulares capi pro dicta cauſa, neque cogi ad ſoluendum in ſolidum,ſed quemlibet pro rata,tametſi poſſit capi ille,cui exigendi onus eſt datum, ſi fuit negligens, & poſteà ipſe exiget ab alijs,tradit *Coſta d.loc.n.*9.

14 Rursùs aduertendum, quod immunitas conceſſa Doctoribus, Profeſſis, Iuriſperitis, Iudicibus, Notarijs, ac alijs nobilitèr viuentibus in Regno, ex diſpoſitione *Pragm.*1. *de appret.* debet intelligi, prout fuit deciſum die 26. Septembris 1541. de his nempè, qui nullam artem exercent,ſed de conſuetudine, aut origine nobilitèr viuere reputantur,& tunc ſunt immunes à capite tantùm, proùt hactenùs per Reg. Cam.fuit obſeruatū,excluſis Iudicibus cart. & Aromatarijs, qui non comprehenduntur in *Pragm.* vt legitur in *Arreſt.*57. apud *de Marin.* & refert *Thor. in ſupplem.comp.deciſ. ver.immunitas cōceſſa Doctoribus*, vbi etiam monet videndum eſſe *Petr.Piccol.in comment. ad cit.Pragm.*1.*de appret.n.*33.*&* 48.

15 Quibus ità prælibatis, quæſtio in hoc apud *DD.*fuit,quam in ſpecie *Author* noſter hìc examinat, an præfatum priuilegium non recipiendi hoſpitij, complectatur etiam Doctores actu nō legentes, ſed vel in Aula, vel in iudicijs ſcientiam iuris exercentes, & quid dicendum in Doctoribus,qui ſine opera, ſed tantummodò quoad titulum Doctoratus munia habere dicuntur, otioſèq; viuunt, in litteris legalibus graduari, ſed ſine vllo exercitio illas profitentes?

Sciendum eſt, quod pro affirmatiua faſſi ſunt DD.nonnulli,& de communi dixit *Natta conſ.*1.20.*&* 65.*nu.*1.*lib.*1. & alij

& alij apud *Guttier.lib.1.pract.quæſt.ci-*
uil. 21.& ſeq. Cothman. conſ. acad.14.
Caſp.Klock. d.tract. de contribution. cap.
15.nu.13.& ſeqq. Petr.Lenauder.de pri-
uil.Doct.p.2.§.7. Azeued.l.8.tit.7. lib.1.
recopil.& l.2.tit.10.lib.8.n.111. Garzia
de nobil.gl.35.à num.4.& gloſ.48.§.1.à
num.73. ità quod etiam competere Li-
16 centiatis quidam affirmauerint, quam
vti æquiorem opinionem defendit *cit.*
Klock.n.27. quia fauores, qualia ſunt
huiuſmodi priuilegia, ampliandi ſunt,
& non reſtringendi ad Doctores, qui
actu docent, maximè cum conceſſa
fuerint non ſolùm ob ſtudiorum vtili-
tatem, ſed ob dignitatem gradus, &
ſcientiæ excellentiam, vt exponit *P.*
Andreas Mendo Soc. Ieſu de Iure Aca-
demico lib.1.qu.13.§.2.nu.317. Negant
tamèn *cit. Siluan.d.conſ.88. Ludouic.de-*
ciſ.Lucenſ.6.Menoch.d.caſ.379.num.13.
17 Imò etiam militare in Bullatis Do-
ctoribus; ſed in his affirmat *Matth.*
Stephan.lib.2.de iuriſd.p.1 c.6.membr.1.
à n.74. & poſt alios declarāt *cit. Klock.*
n.78.Harprecht.d.§.5. Inſtit.à n.67. ad
76. ſi nempè præuio examine ſint ij
creati, quod fortè præſumendum.
18 Quidam etiam circà dictum præſer-
tim priuilegium, imò etiam à muneri-
bus perſonalibus nullatenùs Doctores
eximi poſſe, præcipuè hoc in Regno,
niſi ij Aduocati ſint, vel Lectores, &
ità intelligunt *l.3.& l.ſancimus, C de*
Aduoc.diuerſ.Iud.Bald.in d.l.3. Rip.in
1.reſp.de mun.& hon.col.2. verſ. & in
eadem perſiſto, à Vall. conſ. 66. à nu.40.
lib.1. Iacob.Ben.de priu.I.C.p.3.priu.96.
Barboſ.in collect.ad d. l ſancimus num.3.
19 *& 4.* Et ſic otioſè viuentibus, & Do-
ctoratum non exercentibus præfata
priuilegia denegari fundant *Menoch.*
d.caſ.379.n.12. D.Conſ Petra ſuper Rit.
M.C.101.n.8. dummodò non ſint ſer-
natis ſeruandis in publica Vniuerſita-
te, & Academia admiſſi, quamuis in
iſtis ſæpè verificetur eſſe Doctoratos,
& non Doctores, *R.de Marin.2.reſolut.*
67.Card.de Luca de praeminent.diſc.35.
n.14. alter *de Luca in obſ. ad Præſ. de*
Franch.deciſ.564. vbi Doctoratum in
Chirurgia gaudere deciſum legitur.
20 Legalis namq; ſcientia non ſolùm
cōſiſtit in ſcire, ſed in operari, ex *Bald.*
in l.1.col.1. D.de iuſt. & iur. & aiente
D.Alphonſo de Eſcobar, Doctor, qui nō
profitetur ſcientiam docendo, ſiuè le-
gendo, indignus eſt gradu dignitatis,
& priuilegijs, *in tract. de Pontific. &*
Reg.iuriſd.&c. cap.20.à num.47. ex *Gl.*
in l.ſi duas 6. §.vtiquè 4. D. de excuſ. &
ex *Cuiac. in recitat. ad eundem text.* in
qua vocat Doctores non profitentes,
Sedentarios, & in vmbra educantes ſtu-
dia, additq; nomine horum intelligen-
dos etiam eſſe Doctores illos, qui in
Oppido non ſunt cauſarum patroni,
quin aliud peragant, nec librorum
ſcriptioni vacent, non autem illos, qui
ad docendum parati, per aliquod tem-
pus ex cauſa ceſſant, quam doctrinam
non conuenire ijs, qui gradu inſigniun-
tur, docet *cit. Mendo d.qu.13. nu.319.*
dicens tamen *in qu.15.n.376.* eadem
21 priuilegia non competere Doctoribus
legalis ſcientiæ expertibus, licet in
Doctoribus libris carentibus contra
Beſold.in diſſert. de Studioſ.cap.10. pag.
146.& 147. non procedere dicat, cum
abſolutè non ſit verum, dum non eſt
eſſentialis conditio ad gaudendum
priuilegijs in Doctore requiſita habe-
re libros ſcientiæ cuiuſcumq; pro-
prios, ſed tamèn verū eſſe, quod abſq;
illis munus Doctoris adimpleti ne-
quit, indeq; poſſe quenquam priuile-
gijs priuari, ſi ſuo non ſatisfaceret mu-
neri, addendo ex *Iaſ.in l.1. §.vbi, D.de*
off.Proconſ.num.2. Doctorem, qui con-
22 ſilium præſtat, quin libros euoluat,
nō poſſe petere honorariū, tunc verum
eſſe, cum Doctor non haberet in prom-
ptu doctrinas, tempore antecedenti
ſatis præmeditatas, proùt de *Io: Aloyſio*
Riccio meritiſſimo *Vici æquenſis Antiſti-*
te refert *D.Conſ.Petra ſuper d. Rit.101.*
n. 31. illum, vti memoriæ prodigium,
ſolitum fuiſſe Collectaneas ſuas me-
moritèr dictare; quod continuo ſtudio
adipiſci licet, vt in caſibus frequenti-
bus poſſit etiam conſilium optimum
abſque nouo ſtudio præſtari, vnde ad
libros

libros de nouo lectitandos pro ſingulis euentibus non ſit opus, vt etiam in Medico valdè experto idem *Mendo ibid.* teſtatur.

23 Præterea, quia etiam ſi ſint approbati, ex ſuperuenienti cauſa reperti indocti, poſſunt reprobari ex *Gratian. diſcept.* 186. *n.* 31. vbi *n.* 32. ex *Nicol. de Neap.* teſtatur, quod in Regno Archiepiſcopus Capuanus redeuntes Doctores ad patriam iterùm faciebat examinari, & inhabiles reprobabat; non enim eſt Doctor, qui Doctoris tenet locum, ſed qui Doctoris exercet opera, vt in *cap. non eſt facilè* 40. *diſt. Conſil. Petra d. l. n.* 9. cõtrà quos inuehit *Bald. conſ.* 44. *lib.* 2. vbi hanc ponit notabilem ſubſcriptionem, ibi: *Baldus de Peruſio ignorantiæ inimicus, alienæ inimiciſſimus, ſuæ paratus corrigi à quocumq;, & correctiones patiens libenti, ac humili animo, quia ignorare non eſt vitium, ſed natura l. ſlichum, de leg* 3. Qui Doctores

24 vocantur fontes ſine aqua, & aſinæ Balaam comparãtur, doloresq; vel monetæ tonſæ, ideſt ſine literis, *Gratian. d. c.* 186. *n.* 37. & 41. vel *Doctores neceſſitatis*, quæ legem non habet, ſiuè *Doctor Valentiæ, longa veſtis, & curta ſcientia*, vel, vt Galli dicunt, *Aduocatus Pilati*, qui ſcilicet nullum habet exercitium, luxtà illud Pilati, *nullam inuenio in eo cauſam*, vt colligit *Ægidius Menagius in Adagijs Italis prou.* 30. Satis enim veriſſimum eſſe deprehenditur, quod aſſerunt *Iaſ. in l id, quod nu.* 22. & *ſeq. D. de leg.* 1. *Knichen. de Saxon. non prou. iur. ver. Ducum c.* 3. *num.* 228. *Caualc. deciſ.* 20. *num.* 25. *par.* 2. Doctor

25 ſine lege, Comes ſine Comitatu, Eques ſine equo, Epiſcopus ſine Epiſcopatu, Abbas titularis in ordine S. Benedicti, Canonicus ſine præbenda, Cardinales Rauennæ, Rex Scacchorũ, Imperator Græcorum, ſunt nullatenẽtes, nobiles, & equites in herba, referuntq; etiam *Gomez de grat. & expectatiu. n.* 37. *Decian. reſp.* 9. *nu.* 22. *vol.* 1. & *reſp.* 19. *n.* 118. *vol.* 3. & in ſimilibus dicitur (*vn Conte ſenza giuriſdizione è come vn fiaſco ſenza vino*) *Io: Gruter in Florileg. Eth pol. in Prouerb. Ital.* vocanturq; nonniſi æquiuocè, ſicut pictus equus ad parietem, eſt etiam equus, vt ait *Gylman lib.* 2. *deciſ. Cam fol.* 772. *n.* 2. & nemo nominari debet Comes, Dux, Princeps, niſi habeat ſubditos, & territorium, *c. quis dicatur Dux* 1. *fol.* 10. *Mart. de Carat. in tract. de Princip. qu.* 65. *Morot. reſp.* 46. *n.* 19. & *ſeq.* ſine quibus ſe habent tanquàm fides ſine operibus, *Tiraqu. de nobil. c.* 25. *n.* 9. *Pruckman conſ.* 22. *nu.* 143. *vol.* 1. *Rimin. conſ.* 672. *n.* 60. *lib.* 6. *Laratha in Theatr. feud. p.* 5. *dilucid.* 19.

26 Horum verò Doctorellorum infinitus eſt numerus, vt ex *Purpur.* firmat *Ant. Maria Corat. de commun. opin. lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 39. qui circà montis radices verſari dicuntur, vt notauit *Hadr. Innocent.* 7. *adag.* 9. Hinc ille luſus in ipſos, qui ſcilicet ſolùm ſtuduere in titulo *de Iuris, & facti ignorantia*:

In Inſtitutis comparo vos brutis:
In Digeſtis nihil poteſtis:
In Codice ſcitis modicè:
In Nouellis comparamini aſellis:
Et tamèn creamini Doctores:
O' tempora! O' mores!

Cuius meminere *Io: Giſen. p.* 2. *de vita Academ. dig.* 7. *nu.* 42. *Guilhelm. Ant. de Freundeberg in Proœm. de reſcript. morat. n.* 5. *lit. m. P. Andr. Mendo d. cap.* 15. *num.* 366.

27 In contrarium verò conſideratur, quod in *d. l. Medicos* Imp. *Conſtantinus* deſcribendo perſonas, quæ ab omnibus muneribus, vel ciuilibus, vel publicis immunes eſſe debent, inter eos legum Doctores enumerat, nulla facta mentione, an ſint Lectores, vel Aduocati, an docti, vel ignari, vnde contra textus regulam non eſt à nobis facienda diſtinctio, *l. de pretio, D. de public. in rem act.* Cumq; talis immunitas ob dignitatem Doctoratus conſtituta ſit, *Viu. comm. opin. lib.* 1. *opin.* 197. *num.* 1. & *cit. Mendo n.* 317. hinc ob ſolam ipſam dignitatem exemptioni locus erit, veluti in honorem ipſius dignitatis conceſſæ, quamuis, qui illam aſſequutus eſt, proptèr eius imperitiam omni honore,

pore, & beneficio indignus eſſe deberet, pro digno tamèn exiſtimãdus eſt, ad hoc, vt ab oneribus omnibus exemptus ſit, arg. eorum, quæ notantur per *gloſ.in c.præcipimus 26. verſ.ſacrilegium 93.diſt.* & ſic, vt priuilegijs Doctoribus cõceſſis gaudeat quilibet Doctor, licet ignarus, dixerunt *Franc.de Aret. Ant.de Butr. & Felyn. in c. Clerici extr. de iudic.& in rubr. de maior. & obed.* & tradita in cõtrarium à *Barbat. conſ.57. vol.2.* falſa eſſe, *Lenauder. in tract de priu. Doctor.in qu.13. nu.51. p.1. Viu.d. loc.opin.196.n.3. Paſchal. de patr.poteſt. p.2.c.5.n.69.*

28 Vnde tanquàm pecudes deteſtãdos eſſe, qui de facili, & lubrico linguæ Doctores iuris contemnunt, Doctorumq; priuilegia violare volentes, faciunt hoſpitia militum in domibus eorum, inquit *Harprecht. in d.§.5.Inſt.de iure perſ.n.55.circà fin.* quia hoc cedit dedecori tantæ dignitatis, & cum læſione publicæ vtilitatis coniunctum eſt, vt ſcribit *Io:Franciſc.Ponzinibus in tract.de lamijs,& excell.iur.num.20.* Ex quibus rationibus Doctorem quemlibet ab Ærariatus munere ſuſcipiendo eximit *R.ae Marin.lib.2.reſol.67.* quem ſequitur *de Luca d.opuſc.c.16.*

29 Doctoratus namq; de per ſe dignitas eſt, & Doctores in excellenti dignitate procùl dubio conſtituti, arg. *l.2.in fin.& l.4. D. de excuſ.tut. l.prouidendum 7.C.de poſtul.l.nobiliores 3. C.de commerc.d.l.medicos 6. Nou.117.cap.4.* ibi: *cuiuslibet ſint dignitatis, aut militiæ, aut ſtudij, c.quantò extr. de magiſtr.* & dicuntur viri honeſti, excelſi, eoſq; amicos, & parentes ſuos appellare ſolent Principes, vt oſtendunt *Chaſſan. in Cathal.glor. mundi p.8. conſid.10. & 12. Beſold. & Mockhel.in diſſert.de præmijs concl.78. Ant.Taſſara de errorib. Notar. cap.25.n.7. Harprecht.in d.§.5.n.11. & ſeq.Franc. de Petris conſ.1. Reg.Valenz. conſ.34.ex n.60. Fontanell.dec.503.ſub n.34.to.2.Reg.Sanfel.dec.56.nu.1.Thor. p.1.comp. ver. Doctor, Muſcatell.de Doctor.dignit.num.30. Conſ.Petra ſuper rit. 101.nu.3. & ſeq.* vbi poſt *Chriſtineum decíſ.Belg.126.n.14.* refert, quod *Henricus* Rex magis gloriaretur Doctoris, quàm Regis titulo, veluti illum virtute, hunc verò fortuitò aſſequutum. Sed
30 hùc etiam confert, quod de *Georgio Fiſcello* Doctore, & Vicecancellario Sigiſmũdi Imperatoris ſcripſit *Æneas Syluius lib.4.comment. in res geſtas Alphonſi c.19.* Adoptatus is erat à Cæſare, ob virtutes, & officia in ordinẽ Equeſtrem; cumque Imperator in Synodo Baſilienſi pro rebus arduis agendis, in vnum locum Doctores iuris, in alterũ Equites coegiſſet: ille Doctor dubitare cæpit, vtri parti ſe adiungeret; Ad Equites tamèn cum tranſiturus eſſet, tunc Imperator, *Stultè*, inquit, *facis Georgi, & nimis ridiculus es, qui militiam literis anteponis, cum ſcias ex idiotis me vel ſexcentos vno die Equites creare poſſe: aſt ex eodem genere ne vnũ quidem annis mille Doctorem:* Idemquè referunt *Herman.Kirchner.de off.& dignit.Cancell.lib.3.cap.3.num.88.Lanſius de Academ.pag.83.& ſeq. Zypæus in ſuo Iudice lib.3.c.2.num.27.fol. 180. Harprecht.d.loc.n.78.*

31 Hinc admittuntur ad officia, ad quæ nobiles tantùm admitti debent, *Conſ. Petra in d.rit.101. n.6. de Luca d.opuſc. de præſt.Doct.cap.12. P.Mendo d. q.13. n.314. D.Ioannes de Carualho in tract. de legitima, & quarta p.1.à nu. 265. ad ſeq.*& ſic admitti ad Canonicatus, in quibus ſolùm nobiles admittuntur, *Harprecht.d.§.n.94.* ità vt magna Comitiſſa nubens Doctori, non dicatur nubere indigno, *Fontanell.de pact.nupt. clauſ.7.gl.3.par.15. n.52. Campegius de dote p.1.qu.13. nu.2. Thom. Sagittarius apud Arum.de iure publ.vol.3.pag.92.*& ſecundùm *Matthesilan ſing.59. num.9.*

32 Doctor ob aliquod ſcelus ad vltimum ſupplicium damnatus, ſine præuia degradatione mori non debet in dignitate, traduntq; *Thor.in Cod.rer.iud. alleg. 28.num.5.Reg.Sanfelic.dec.56.num.18.* Imò in torneamentorum, & cæterorum equeſtrium ludorum ſpectaculis, ac haſtiludijs, Doctorem cum alijs nobilibus pro corona, & præmio in certamen

men venire, & alia plura decorè facere poſſe, poſt *Lanſium de Academ. pag.* 81. contrà Equitem *Miſnicum* tradit *Harprecht.d.l.n.*17.*&* 97.

33 Et quia nobiles ſunt, alios præcedere debent, imò Nobilibus in ſedendo, regularitèr Doctor præfertur, *Beſold.in differt.de ſtudioſis &c.c.9.p.*112. Et quod magis eſt, Imperatores reſcripſerunt, Doctores ad Iudicem, vel Magiſtratum venientes, non ſtare, ſed ſedere debere, pœna ternarum auri aduersùs Iudicem conſtituta, qui hanc ſedendi facultatem denegauerit, *l.vlt. C.de off.diuerſ. Iud.* facit *textus in l.fin. §.vlt.verſ.& ſedendi,C.vbi Senator. vel clariſſ.conuen.* ſed cur Aduocati ſtando

34 perorent, vt eſt ſtatutum in hoc Regno ex *Pragm.*20. *de off.S.R.C.* differit *Ianus Langleus lib.*1. *ocij ſemeſtr. cap.*3. quia reuerentiā eo ſitu Iudicibus exhibent, & languidiùs ſedendo peroratur.

35 Et ciuilis ſapientiæ profeſſores per terrarum orbem ſolemnitèr principari, & ſedere in Aula Imperiali, ſcribit *Azo in proœm.Inſtit. n.*1. Inde ait *Angelus de Peruſio in l. cum ſalutatus* 1.*C.de ſent.paſſ.* quod licet Papa recipiat omnes ad oſculum pedis, tamen *Vrbanus* Papa ipſum tanquàm Doctorem recepit ad oſculum pacis, quem refert *cit. Panzinibius de Lamijs n.*19. inter *tract.diu.tom.*11.*par.*2.*pag.* 350. Et ſi quis alicui Doctori, vel No-

36 bili rationem reddere tenetur, ipſe ad eos accedere, non autem Doctor, vel Nobilis obligatur *Bon.de Curtili de nobilit.priu.*16.*Chaſſan.d.conſid.*38.*p.*8.

37 Propter dignitatem etiam, ac excellentiam perſonæ, iniuria Doctori facta, pro atroci reputatur, vt illius perſecutio cuiuis de populo, non ſecùs ac crimen publicum detur, *Chriſtophorus Lanfranchin.in diſp. de præcedentia Doctor.& milit. num.*27. *Benius de priu.I. C.par.*2.*priu.*47.*et* 48. nec Doctor ob

38 paupertatem in corpore luit, neque in carcerem conijcitur, nec quæſtionibus, ſeù tormentis ſubijcitur, excepto Maieſtatis crimine, *Harprect. d.§. n.9.* nec ob crimen ſuſpendio dignum, laqueo, ſed vel relegatione punitur, vel ferro è medio tollitur, vt poſt alios colligunt *Beſold. in differt. de ſtudioſis &c.c.9.à pag.*132.(quia nobiles, egregij, conſpicui, atq; clariſſimi, & in dignitate poſiti ſunt) *Harprecht.d.§.*5.*à n.* 23.25.*et à n.*30.*ad* 34. & alij infrà allegandi.

39 Inſupèr Doctoribus plus fidei, quā hominibus plebeis tribuitur, & Doctori, quamuis vnico teſti, atteſtanti de ſui diſcipuli peritia plenè creditur, *l. nemini* 11. *§.*1. *C. de Aduoc. diu.Iud.* & teſtimonij dicendi, vel iuriſiurandi præſtandi cauſa ad tribunal non euocandi, ſed Iudex ad eorum domum Notarium, à quo examinentur, mittere debet *l.ad perſonas egregias* 15.*D.de iureiur.* & ijs tanquàm dignioribus inſtrumentorum communium cuſtodia committenda eſt *arg. l. fin. D. de fide*

40 *inſtr.* Nec armorum geſtatio Doctori, tanquàm militi prohibita eſt, *Pacian. de probat.lib.*2.*c.*41. *n.*158. alijquè. Et ipſo iure efficitur Ciuis illius loci, vbi profitetur *arg. l.municeps* 23.*ff. ad municip.* & in electionibus anteponi cęteris debet, *Bart.in l.*1.*n.*43.*C.de dignit.*

41 & Doctori permiſſum eſt etiam ſine ſpeciali conceſſione nobilium inſignia vſurpare, dummodò à certæ familiæ inſignibus abſtineat, *Theod. Hopingk de Iure inſign.cap.*6.*§.*5. & ſi per viginti annos in probatis Academijs publicè docuerunt, illuſtres efficiūtur, adeòquè Comitiuam Palatinam adipiſcuntur, *arg. l.vn. C.de profeſſ. qui in Vrbe Conſtantinop. Harprecht. d.loc. nu.*63. *et* 64.*Præſ.de Franch.dec.*115. *Iul. Capon. tom.*3.*diſcept.*161.

42 Hæc profectò, cæteraq; eximia Doctorum priuilegia copioſiùs tradunt *Muſcatell. de quidditate, dignit. et auctor.Doctor.* vbi *Pratus in add. Mutius Recchus in Gloſa Priuil. Sacri Colleg. Doct.Neap. cit. de Luca in opuſc. de præſtantia Laureæ Doctoralis Iuriſtarum*, ex noſtris; *Et Petrus Lenauder. de priuil. Doctor. Iacob. Benius de priuilegijs Iuriſconſultor. Chriſtoph. Vualterus de ſtatu, iuribus, et priuilegijs Doctorum*,

Chri-

Chriſtoph. Beſoldus in diſſert. de Studioſis, Magiſtris, Licentiatis, ac Doctoribus, Io: Halbritterus in orat. de Priuilegijs Doctorum, ſubnexa tractatui *Henr. Boceri de bello, et duello, Io: Dietriches Fregiſzmont. in diſcurſ. de Doctor. dignit. nobilit. priuil. et praeminentia, Euerbardus Broncborſtius in tract. de priuileg. ſtudioſorum, tùm profeſſor. et Doctor.* Et
43 quoniam Scholarium nomine in fauorabilibus Doctores comprehenduntur, adeundi ſunt, præter *Gothofred. Pac. Donell. Cuiac. Bolognin. Sichard. Friſchen. Gilchen. Cuppenar. Hunn.* aliosquè in celebri *Auth. habita C. ne filius pro patre &c. Petrus Rebuff. et Horat. Lucius de priuilegijs Scholaſticor. Iacob. Middendorpius in tract. officior. Scholaſtic. P. Andreas. Mendo de Iure Academico lib.3. per tot. Io: Volckmannus Beckmann. in tract. de priuileg. ſtudioſor. Kremberger in tract. de ſumptib. ſtudior. Abauſuerus Fritſchius de ſtipendijs ſtu-*
44 *dioſor.* Et de varijs Academijs, ſiuè Vniuerſitatibus ſcholaſticis ſcripſerũt *citati Middendorpius, et Mendo, Edmũdus Richerius, Franciſcus Suvertius, Gabriel Lubeus, Henric. Bocerus, Hieronym. Matranga, Iac. Cabagneſius, Iac. Schopperus, Petrus Cratepolius, Petrus Vuinſtrupius, Sim. Maricius, Vuolfang. Iuſtus, Matth. Stephanus, Alphonſus de Eſcobar*, alijquè.

45 Nos verò à noſtri *Auth.* doctrina, ac R.Cam. deciſione non recedendo, inſimùlq; ſecundùm veritatem ſcribendo, neque *Bart.* opinioni in ſolis Doctoribus actu legentibus circà immunitatem hoſpitij recipiendi inhærẽdo, concludimus, nõ ſolùm Doctores actu legẽtes, ſed etiã Aduocatos illa perfrui indubium eſſe, ſicq; illos ab omni munere perſonali exemptos eſſe, ex *l. ſancimus, C. de Aduoc. diu. Iud. Donell. in comment. iur. ciu. lib.* 18. *c.* 3. *verſ. præterea Aduocatus*, ibiq; *Oſuvald. lit. E. Hadr. Puleyus in orat. de Aduocat. priu. for pag.* 17. *Auguſt. Barboſa in d. l. ſancimus n.*5. *Theſaur. quæſt. for.* 99. *lib.* 1. *Mund. in tract. de munerib. cap.*6. *nu.*187. *Gratian. d. diſcept.*186. *à n.*2. quem, *doctiſſimum virum, & præceptorem ſuum ex lectura ſuorum operum* vocando, ſequitur *Balthaſ. de Angelis ſuper lib.* 1. *Cod. tit.*7. *de Aduocatis ad l* 3. *n.*4. *R. Sanfel. deciſ.*56. *n.*4. *et* 5. *to.* 1. *Thor. in comp. dec. ver. Aduocatus, cit. de Luca d. opuſc. de præſtant. Doct. cap.*32. *n.*6.

46 Imò nec etiam illis inuitis ad munus collectarum colligendarum grauandi ſunt *l. ne quis* 3. *C. eod. Guid. Pap. d. deciſ.*88. *et* 388. *Matth. Stephan. de iuriſd. p.*2. *c.*10. *nu.*16. *Tiraquell de nobil. cap.*29. *n.* 15. licet à tributis patrimonialibus immunes non eſſe ſcribãt *Guttier. lib.* 1. *pract. qu.*23. *Mundius de munerib. d. cap.*6. *nu.* 190. vndè & deciſum refert *Conſ. Petra in d. rit.* 101. *à n.* 7. *ad ſeqq.* poſt *Conſ. Rocc. reſp.*32. Ad-
47 uocatos immunes eſſe ab omni onere perſonali, & ſic à tutela excuſari, prout etiam excuſantur Doctores actu legẽtes, *Ant. Faber in Iuriſprud. tit.*25. *princ.* 1. *illat.*3. *de immun. Io: Thom. de Rogerio in allegat.* apud *Conſ. Paſchal. de virib. patr. poteſt. p.*2. *c.*5. & ipſe *Conſ. Petra* id
48 etiam extendit in alijs priuilegijs, quod poſſit Doctor actu legens, Aduocatus, & Iudex fabrum malleatorem à vicina domo expellere, *ibid. à n.*13. *et ſeq. de Luca in animaduerſ. ad Gratian. d. cap.*186. *num.*8. *et ſeqq. et in cit. opuſc. cap.* 29.

49 Hinc & *Ripa in tract. de peſte tit. de remedijs §. vn. nu.*216. quem ſequitur *Franc. Marc. deciſ.*637. *per tot.* teſtatur, Aduocatos ad officia cuſtodiæ portarum Ciuitatis tempore peſtis eſſe immunes, dummodò ſint alij vicini, qui huic muneri, & cuſtodiæ inſeruire poſſint, & ità latè probat, & pro Aduocatis in Regio Pintiano Senatu deciſum fuiſſe refert *D. Anton. Fernandes de Otero in tract. de Officialib. Reip. par.*2. *cap.*13. *à num.*6. *ad* 26. non vrgentibus
50 fortè actibus contrarijs ſingulorum, qui non potuerunt in præiudicium immunitatis toti Collegio Aduocatorũ conceſſæ hoc onus perſonale ſubire, vt tradit *cit. Oter. d. cap.*13. *n.*24. cum nemo priuilegio ſuo renunciare poſſit, quod non ipſius fauore, ſed ordinis

datum eſt, *arg. l. ne quis 3. C de Aduoc. diu. Iud.* in puncto docet *Brunneman. in*
51 *comment. ibi.* Rationem huius immunitatis concedendæ ducunt aliqui, tùm ex dignitate Aduocationis, & vilitate functionum eiuſmodi publicarum, tùm ex tanto labore, qui longiorem vitam ſępiùs abſumptis viribus abrũpit, vt de *Hortenſio*, quem cauſarum Regem nominat *Aſcon.* cecinit *Seren.*

——— *Sic eſt Hortenſius olim*
Abſũptus cauſis etenim confectus agendis
Obticuit, cũ vox domini viuente periret,
Et nondùm extincti moreretur lingua diſerti.

Nulla illis ſollicitudo iniungenda, nulla inſpectio, nulla diſcuſſio, nullum deniq; aliud præter arbitrium in eodem dumtaxat loco, vbi aduocationis exercetur officium, ex *d. l. ſancimus*, *P. Ioſeph. Gibaltn. tom. 2. de vniuerſ. rer. negot. lib. 6. cap. 3. art. 9. n. 19.*

52 Quod tùm maximè in hac fideliſſima Ciuitate Neapolis militare debet, nedùm ob aliorum ciuium numerum, vt annuimus ſuprà *in anteced. qu. 4. nu. 13.* ſed etiam, quia in noſtris Supremis Senatibus, præſertim Sacri Regij Cõſilij (cuius authoritas terruit *Decium*, vt ipſe teſtatur in *conſ. 379.*) ex magna negotiorum multitudine quotidiè accidunt, quæ in alijs locis non cogitantur, vt ait *Præſ. de Franchis deciſ. 80. n. 19.* Vnde Aduocatis Neapolitanis vix ſufficere dies forenſibus negotijs præſtitutos ad cauſarum patrocinium teſtatur *Conſ. Pratus pract. obſeru. cap. 69. num 4.*

Accedat laudabile Aduocatorum nomen, literis, & meritis ſe commendantium, quorum alij in Regijs, Supremiſq; Senatibus digniſſimi eliguntur Senatores, alij in forẽſibus Aulis cauſas patrocinantur, ſuæq; defenſionis viribus bona, vitam, & poſteros defẽdunt, alij denique lucubrationibus ſuis, & ſcriptis in dies illuſtrando Iuriſprudentiam noſtram, quaſi firmamẽti ſplendores lucent, & profligatis errorum tenebris, velut ſydera matutina, & ſtellæ in omnem perpetuitatem manſuræ, Vniuerſum irradiare dicuntur.

53 Et licet ex tali functione bonum commune, & vtilitas publica emanaret; eadem tamèn, & maior ex eo repullulat, vt Aduocati non impediantur ſuum neceſſarium, & laudabile munus exercere, ac patrocinijs, conſilijsq; vacare ex *l. laudabile, C. de Aduoc. diu. Iud.* *Dirimunt etenim ambigua facta cauſarum, ſuæq; defenſionis viribus ſæpè publicis in rebus, ac priuatis lapſa erigunt, fatigata reparant, non minùs prouident humano generi, quàm ſi prælijs, atq; vulneribus patriam, parentesq; ſeruarent; nec enim illos ſolùm Imperio militare dicendum eſt, qui gladijs, clypeis, & thoracibus nituntur, ſed etiam Aduocatos; militant namq; cauſarum patroni, qui glorioſæ vocis confiſi munimine, laborantium ſpem, vitam, & poſteros defendunt*, ex elogio Imp. Leonis, & Anthemij in *l. Aduocati 14. C. de Aduoc. diu. Iud.* conſonat *B. Petrus Damiani in ſerm. de reſurrect. Domini.* Hinc *Cic. lib. 3. de orat.* oratorem conforman-
54 dum eſſe docet ad exemplum eorum, qui in armorum tractatione verſantur, & *Henric. Breulæus in compend. milit. togat. & arm. p 1 c. 1. n. 1.* dicit, Aduocatum eſſe militem togarum forenſem legibus, & iure clientulos ſuos defendentem, *Martin. Magerus in tract. de Aduocatia armata, ſiuè clientelari patron. iure, & poteſt. clientumq; off. cap. 3. num. 327.*

55 *Quid enim*, inquit *Caſſiodor. var. lib. 1. ep. 12 aduocationis officio, ſi per eum impendatur, ornatiùs? quod peregrinum negotium ad ſuas moleſtias trahit, vt laboribus ſubueniat alienis*: eorumq; officium nobiliſſimum *l. nemo, C. de dignit. lib. 12.* vnde Aduocati dicunrur clariſſima eloquentiæ lumina, *l. reſtituendi, C. de Aduoc. diu Iud. c. quia Epiſc. 5. qu. 3.* dicunrur togati in *l. nequis 3. l. quidquid 5. l. cum Aduocati 8. l. ſi quis de togatis 9. C de Aduoc.* quia toga amicti in cauſarum oratione incedebant, *Polletus lib. 2. hiſt. fori Rom. cap. 10. Langlęus lib. 1. ocij ſemeſtr. c. 5.* & patet ex *R. Prag. 15.*

de

de Official. Et Aduocatorum cętum ſeminarium eſt dignitatum, *Nouell.vn. de poſtulando*, vnde ad magiſtratus eligi debent, vt latiùs infrà annotabimus ad *qu.1.§.16. de delict. Official.* Quare apud Græcos, maximè Athenienſes in magno honore fuere, & apud Romanos nobiles cauſas peroraſſe teſtantur *Valens, & Valentinus in l. quiſquis 6. C.de poſtul.* quod de Iulio Cœſare refert *Suet. in eius vita c.* 81. de Craſſo, Scipione, Lęlio, & alijs *Cic.lib.1.orat.*de alijs nobiliſſimis viris *Plin.lib.2. c.4.* & de ipſis Imperatoribus *Gibalin.d.art.9. n.5.* Præter laudatos illuſtrant *Guntherus de offic. Domus Auguſt. lib.3. cap.2. D. Matthias Guerra in d. l. Aduocati Moren. Vargas de nobilit. diſc.3. Amaya in l.vn.C.de infam.lib.10.n.87.Velaſc.de priuil.Paup.p.3.qu.17. à num.*14. *D.Alphonſ.de Olea de ceſſ.iur. tit.5. quæſt.*11. *à n.*1. *D. Emman.Gonzalez in comm. ad lib.1.Decr. tit.de poſtuland.*

56 Proinde quidquid cauſa exhibitæ operæ datur Aduocatis, ſplendido nomine *Honorarium*, non mercedem, ex qua contrahitur locatio, appellarunt; quæſtuoſum tamen eſſe hoc officium fuſiùs oſtendit *Tiraquell. de nobil. c.29. à n.30. & Speculator in tit. de Aduoc. §. 9.n.13.* monet, vt *cautus ſit Aduocatus, ne paſſim pro modico ſalario aduocet, nam ex eo vilis, & degener habetur*; Et licet antiquitùs ex lege *Cincia de donis, & muneribus*, gratis hæc profeſſio fieret, vſu fuit illa abrogata; nùm autem gratis accipiet, qui tot exanthlatis laboribus, tot ſumptibus factis in libros, aliaq; propè infinita, ad ſupremum ſcientiæ faſtigium euaſit? Debent itàque honoraria præſtari pro modo litis, Aduocati facundia, & fori conſuetudine, & iudicij, in quo eſt acturus ex eleganti *l.1.§.in honorarijs, D. de var. & extraord. cogn.* Quoſdam verò fuiſſe, qui non poterant accipere honorariū, eosq; Honoratos Vrbis Romæ dictos putat *cit.Tiraq.n.*53.de quibus in *l.6.§. 5.C.de Aduoc.diu.Iud.*cum enim hi procùl dubio ingens ſtipendium ex publico acciperent, & maiorem inter cæteros honorem (vnde Honorati) obtinerent, aliquid accipere prohibebantur, vt eſt hic Aduocatus Pauperum, qui à Rege ſtipendia meret: Videas *Frideric. Brummerum in commentario ad legem Cinciam de Salarijs, Honoribus, & Officijs cauſarum Patronorum.*

57 Antiquitùs etiam ex præſcripto Imperatorum In Germ. in feudalibus inueſtituris, & alijs Aduocatorum aſsēſum adhibitum fuiſſe oſtendit *cit.Magerus de Aduoc.arm.cap.*11. *à nu.*40. & non immeritò in cauſarum deliberationibus eſſe vocandos, &ità refert *Afflict.in Conſt. vniuerſos, & ſingulos*, vidiſſe tempore Ser.Regis *Ferdinādi I.* quod Archiepiſcopus Neapol.qui fuit Præſidens in Sacro Reg.Conſ. adhibebat ſuffragia Aduocatorum in alienis cauſis, & dabat eis partem trigeſimæ.

58 Ex quo maior de Aduocato, quàm de Doctore actu docente ratio haberi videtur, cum Ius ciuile dicatur Ius omne, quo Ciuitas vtitur, & lex non tantùm dicitur à legendo, quia ſcripta eſt, ſed etiam à ligando, quia obligat ad agendum, & eſt dictamen rationis practicæ, quæ eſt principium primum actuum humanorum, rationis verò eſt ordinare ad finem, qui eſt primum principium in agendis, vt ex *D.Thom. 1.2.qu.90.art.1.* diſertè ſcribit *P. Magiſter Aquarius de ſignific.termin.ex doctrina S. Thom. ver.lex*; & ſic præſtantiorem Lectore eſſe Aduocatum tradit *de Luca in d.opuſc. de præſt. laur. doctor. cap.9. & d. cap.*32. vnde apprimè confert *Caſſiodori var.lib.5.epiſt.*40.ſententia: *Didiciſti, vt credimus, iudicare noſtris ſeruiendo iudicijs, ità quod efficaciſſimum diſciplinatus genus eſt, agendo potiùs inſtructus es, quàm legendo.*

59 Cæterùm, ne longiores ſimus, & veridicas laudes officij noſtri ſuſpicione obumbremus, inſpiciendi ſunt *Io: Bapt. Caccialupus, et Lancellotus Politus de offic. Aduocati, Io: Matienzo in Dialogo Relatoris, et Aduocati, Ioannes de Deo in tract. de doctrina Aduocator. Io: Petrus Ala in tract. de Aduocato, et Cauſidico Chriſtiano, Io: Bapt. Magenius de*

recta patrocinandi ratione, *Bartholomeus Agricola in tract. de qualitate, et officio boni Aduoc. Io: Paulus Xammar de officio Iudic. et Aduocati*, *Abaſuerus Fritſchius in opuſc.* cui tit. *Aduocatus peccans, ſiuè tract. de peccatis Aduocatorum, et Procuratorum*, *Martinus Huſſonus de Aduocatis tàm apud Græcos, quàm Latinos, necnon recentiores*, *Caſpar Manzius in tract. de Aduocatis, Procur. Defenſor. &c. Io: Bouricius in tract.* intit. *Aduocatus, ſiuè de off. Aduoc. Hieronym. Andreas de Religione Aduocatorum*, *Io: Roberti Soc. Ieſu in Sanctorum quinquaginta Iuriſperitorum elogijs contrà populare commentum de ſolo Iuone publicatis*; Et Aduocatorum Cõſiſtorialium Rom. ſyllabum ſcripſerũt *Carolus Carthariùs*, & *Dominic. Galeſius in ſuo tract. de reſtit. in integrum cap.* 8. Aduocatorũ Pariſienſis Curiæ *Antonius Mornacius*, & *Claudius Iolius*, Aduocatorum Veronenſium *Iulius de Puteo*: Et S. Iuonis pauperum Aduocati, ac ſtudioſorum iuris patroni vitam ſcripſerũt *Boethius Epo*, & *Ioannes de Curtis* Doct. Neap. & Cãcellarius Aduocatorum piæ Cõ-
60 gregationis ſub inuocatione ipſius glorioſi Sancti ad pauperum tutamen erectæ Neapoli in ſacris Ædibus Ven. Eccleſiæ SS. Apoſt. Theatinæ Religionis (in qua inter alios religioſiſſimos viros emicat ſingularis *Dom. meus Adm. Reu. P. D. Caietanus de Andrea* ob morum probitatem, ac eccleſiaſticæ hiſtoriæ eruditionem, moralemq; doctrinam, totius Ordinis Regularis gratiam promeritus, & ad ſuprema faſtigia pro meritis euehendus, frater *Dom. R. Conſiliarij Franciſci de Andrea*, nunc diſertiſſimi Fiſci patroni in R. Cam. & *Dom. Ianuarij de Andrea* in Supremo Italiæ Conſilio meritiſſimi Regentis, de qua glorioſa Triumuiratus corona ſatiùs eſt ſilere, quàm pauca narrare) vbi ſe congregant, & diuinis vacant operibus, eorumq; inſtitutum eſt pro pauperibus nedum patrocinium gratis præſtare, ſed ſumptus litis erogare; Cuius pijſsimi exercitij encomium habes etiam apud *Conſ. Franciſc. Mar. Pratum tom. 2. reſp. 30. et Reg. Capycium Latro in deciſ.* 169. *tom.* 2. & de Aduocatis, ac I.C. Sanctis, de origine, progreſſu, ac ſtatutis d. piæ Cõgregationis nupèr ſcripſit *Dom. Nicolaus Gambardella* I.C. doctiſſimus in libro, cui tit. *Specchio de Giudici, e degli Auuocati &c.*

AD QVÆST. VIII.

Immunitas conceſſa à functionibus fiſcalibus, an comprehendat perſonas non numeratas.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunitas conceſſa à functionibus fiſcalibus, an comprehendat perſonas non numeratas n. 1.

Ciuis, an teneatur collectam ſoluere in Ciuitate, vbi eſt ſubditus pro bonis extrà territorium ſitis n. 2.

Ciuis numeratus in duabus terris pro foculari, ſoluit functiones fiſcales, vt Ciuis in illa Terra, vbi habitat, in alia verò vti bonatenens n. 3.

Munerum in receptione locus originis, an domicilij ſit attendendus n. 4.

1 Breuiſſimè ad hanc quæſtionem annotamus, Rege concedente immunitatem alicui particulari, à functionum fiſcalium ſolutione, dum Vniuerſitati in damnum Curiæ fit excomputatio ex iàm ſupradictis; Perſonæ exinde de familia immuni, ſi non fuerint numeratæ, quia mulieres, aut filij familias ſub alterius foculario comprehenſi, non eſt pro illis Vniuerſitati excomputatio aliqua facienda, illa nimirùm ratione, quod, ſicut quando conceditur immunitas à dictis functionibus fiſcalibus, in damnum Curiæ ratione conceſſæ immunitatis fit Vniuerſitati excomputatio, vt ſuprà, & ex *Reg. Salernit. deciſ.* 31. ità quoque immunitas conceſſa à prædictis functionibus, perſonas nõ numeratas comprehende-

hendere nõ poteſt, dum illæ ad dictum onus non tenentur, non quia immunes ſunt, ſed quia tunc numeratæ non fuerunt, & pratèr immunitatem ad aliquid non tenentur, & ſic, quemadmodùm Vniuerſitas pro illis nullum incommodum patitur, nec excomputationem pro iiſdem aliquam prætendere poterit, dum illa conceditur Vniuerſitati ob immunitatem conceſſam à Rege ad fauorem perſonæ, quæ aliàs præciſa immunitate ſoluere deberet, vt ſic Vniuerſitati ſuccurratur, ne pro immuni ſoluat, quod non exigit, non verò pro illis perſonis, quæ numeratæ non ſunt, vnde ſoluere non deberent, etiam ſi immunes non eſſent, ſecũdùm deciſionem R.Cam. hìc ab *Auth.* noſtro relatam, quam referunt etiam *Thor.in ſupplem.comp.deciſ.verb.immunitas conceſſa circà functiones*, & *Nouar.in rubr. pragm. de iurib. & exact. fiſcal. collect. 1. num.7.*

2 Ad eandem quæſtionem ducimus annotandum, num collectam ſoluere teneatur Ciuis in Ciuitate, vbi eſt ſubditus, pro bonis extrà territorium ſitis, & ſic in alieno territorio poſſeſſis? In quo puncto pro affirmatiua reſpondetur ex *l.1. C.de mulier. & in quo loc. lib. 10.* dummodò pro bonis illis in loco, vbi ſita ſunt, nihil contribuatur, ex quo per gabellas, & non per allibrationem bonorum viuitur, vt poſt *Bart.* & alios *DD.* fundat *Reg. de Marin. reſol. 1. cap. 63. nu.1.* dicens etiam, niſi fortè quis poſſideret in Caſtro aliquo inhabitato, quia cum ibi bona illa collectari non poſſint, ſoluat poſſeſſor collectas in ſua Ciuitate, Oppido, vel Caſtro, vbi numeratus eſt, ex prouiſis in decreto generali de anno 1566. per Regiam Cam. apud *Reg.Salern.deciſ.38.* idemq; *de Marin.n.2.* proſequitur, quid ſi collecta pro bonis in alieno territorio ſitis fuerit ſoluta in loco, vbi hic bona poſſidens eſt originarius, quia in loco vbi ſita ſunt, viuebatur per gabellas, num ſi hic locus vult viuere per cataſtum, poſſint inibi bona collectari, vbi *n.3. & ſeqq.* affirmatiuè reſpondit, & *n.6. & 7.* examinat, vbi collecta ſit ſoluenda, ſi quis in vno loco eſt natus, & in alio habitat.

3 Per generalia verò decreta deciſum fuiſſe iàm notum eſt, numeratum in duabus Terris pro foculari, ſoluere functiones fiſcales, vt Ciuis in illa Terra, vbi habitat, in alia verò, vti bonatenẽs, vt in *Arreſt.258.387. & 410.* apud *Reg.de Marin.* & exponunt *Dom. Reg.noſter infrà qu.8.à nu.44.§.3. Conſ. Altimar.ad Reg.Rouit.conſ.48. num.46. lib.1.Carol.Rota in annot. ad d. conſ.48. Reg.Rouit.num.5.& 6. Cæſar Nicol. Piſan.in add. ad Gaetam ſuper Rit.R.Cam. rubr.2.à num.141. cum ſeqq. Hieronym. Nicolinus in collectanea decret. R. Cam. fol.165.* Sicuti etiam idem Reg. Cam. Senatus cenſuit, quod numeratus in vna Terra habitans in alia, non ſubſtinet hoſpitium militum in Terra habitationis, ſi conſtet ſubſtinere onera in Terra numerationis, vt legitur in *Arreſt.416.* Quemadmodùm numeratus ſemèl in domo propria, ſi ad ſeruiendum alijs ſe transferat, adhùc remanet numeratus, *Arreſt. 526.*

4 De Iure verò, an locus originis, vel domicilij ſit attendendus ad munera, vel onera ſubeunda, annotamus à iure ſtatutum eſſe, vt in munerum receptione, & onerum ſolutione origo domicilij cauſa potior ſit ex *Vlpian. in l. qui originem 3. D.de mun. & bonor.* ibi: *Et qui originem ab Vrbe Roma habent, ſi alio loco domicilium conſtituerint, munera eius ſubſtinere debent*; quod explicat *gloſ.* dicens, natum Romæ, licet in Prouincia habeat domicilium, munera ſubire debet Romæ; Comprobaturq; ex *Papin. in l.libertus 17. §. præſcriptio, D.ad municip.* ibi: *Cũ ſimùl igitur vtrobiq; deferuntur, potior eſt originis cauſa.* Naturali namq; ratione indicatur, vt omninò maior ſit originis, quàm domicilij, obligatio *c. paſtoralis extr. de reſcript. Bald.in l.1. C.de municip. & orig. lib.10.n.2. Reg.de Marin.d.loc.n.6. Mũtanar.de admin.Vniu.pragm.2.à n.334.* poſt alios *Dom.Conſil.Altimar. in obſ.ad Reg.Rouit.lib.1.d.conſ.48.nu.44.*

AD

AD QVÆST. IX.

De Prouiſione Regis Federici, quod immunitas conceſſa de functionibus Fiſcalibus, non ſe extendat vltrà carolenos quindecim, & quid ſit deſupèr obſeruatum.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunes in Regno nedùm Vniuerſitates, ſed particulares perſonæ memorantur n.1.& 2.

Immunitas à functionibus fiſcalibus, an ſe extendat vltrà carolenos quindecim iuxtà declarationem Regis Federici *n.2.3.& quid in conceſſione n.4.*

Immunitas Dominis de Tranſo *conceſſa, an comprehendatur ſub diſpoſitione Regis Federici, & R.Cam.decretum etiam à* Dom.Reg. *hic n.6. relatum contrà illorum immunitatem nullius ponderis oſtenditur latè à n.5. ad 11. & an ſint illi immunes etiam à bonatenentia à n.12. ad 14.*

1 Quemadmodùm multas Regni Vniuerſitates à functionibus fiſcalibus immunes, in Regno adeſſe iàm ſuprà cum eodem *Authore* noſtro annotauimus, quas enumerauit *Scipio Mazzell.in deſcript.Regn.lib.1.in fin.fol.319.& 329.*quarum aliquę ſunt ex priuilegio perpetuò immunes, aliæ verò ex conuentione certam annuam præſtationem ſoluunt,vt apud eundem *Mazzell.* videre eſt, & de Ciuitate Capuæ cum eius Foria ex conuentione certã annuam quantitatem R.Curię ſoluente, necnon de Caſalibus Arnoni, & Cancelli habentibus immunitatem à Regia Curia, vt non ſoluant iura fiſcalia pro focularibus, ſicuti etiam de Caſalibus Braccianiſi, & S.Mariæ de Foſſa immunibus à fiſcalibus functionibus adeundus eſt *Reg. Salernit. dec.31.per tot.*

2 Ità propemodùm & multos Ciues in varijs Regni locis, ex priuilegio ab iiſdem functionibus fiſcalibus immunes eſſe conſtat, quas immunitates omnes in damnum Regiæ Curiæ cedere ex ſuperiùs, & in hac *quæſt.*ab *Auth.* noſtro traditis indubium eſt;Et ſic Regiam Cameram iudicaſſe Vniuerſitatibus excomputationem pro ea rata,pro qua gaudent immunitate prædicti, faciendam eſſe admonet *Regens* noſter hìc *à num.1.ad* 4. vbi familias in Regno immunes enumerat, videlicet illos *de Tranſo* in Ciuitate Sueſſæ; *de Lucifero* in Ciuitate Cutroni;*de Gattula* in Ciuitate Caietæ, in focularibus Caſalium Coſentiæ,qui ſunt in magno numero, in quibus obſeruatum, vt ſuprà refert; Eaſdem excomputationes ex declaratione Regis Federici in anno 1498. faciendas eſſe de carolenis quindecim functionum fiſcalium, quia eius, & prædeceſſorum voluntas ità fuit, ſecundùm quam declarationem ità deciſum in R.Cam. refert in dictis de domo *de Tranſo*, in illis de domo *de Coruo* de Ciuitate Atri, in illis de domo *Martini de Carles* Ciuitatis Theanæ, & de domo *de Turco* Terræ Suij, & de domo *Todiſci* de Terra Larini, & de domo *de Quinque* de Terra Cammarotæ, & idem in dictis focularibus Caſalium Coſentiæ, licet *nu.7.* dicat, quod præcedentibus annis contrarium fuerat prouiſum, vt dictis literis Regis Federici non obſtãtibus tractarentur immunes pro omnibus eorum bonis, & ſic excomputatio pro ſumma in Cataſto taxata Vniuerſitati fieret, proùt in illis de domo *de Gattula*, in illis de domo *Caputo* Caſalis Paterni, in illis de domo *de Tranſo*; Et inſupèr cum aliquibus alijs tertio alio modo fuiſſe prouiſum, nempè in illis *de Alemagna*, & *Squillacio*, quod pro functionibus fiſcalibus ordinarijs eſſent obſeruandæ dictæ literæ Regis Federici, pro extraordinarijs verò ſeruandi immunes pro rata tangeṅte dicto foculari iuxtà taxam per Regiam Cameram faciendam pro quolibet focula-

culario Vniuerſitatum Regni, & cum illis *de Alexandro* Ciuitatis Montis Leonis, quod pro ordinarijs eſſent immunes pro carolenis quindecim,& pro extraordinarijs, proùt imponi contigerit; Cumq; pro parte illorum *de Coruo* ad R. Maieſtatem fuiſſet recurſum, regio diplomate fuit mandatum, quod de eis omnibus S. Maieſtas certioretur, quæ conſultatio facienda per Reg. Cam. cum deinde facta non fuerit, non remanebat in hoc aliud dicere, vnde poſteà inſequitur numerare à *nu.9.* 10.*&* 11. particulares Caſalium Coſentiæ, & alios in eadem Prouincia Calabriæ, & in alijs Prouincijs immunes à *n.12.ad ſeqq.*

3 Quibus annorandum eſt, quod ex literis dicti Ser. Regis *Federici* confirmatis per Regem Inuictiſſimum *Philippum II.* cauetur, quod omnes conceſſiones, & gratiæ de functionibus fiſcalibus per ipſum, & eius prædeceſſores factæ exequerentur ad rationem carol. quindecim pro quolibet foculario, & non aliter, ipſiſq; literis ad R. Cam. remiſſis in anno 1566.per plura decreta fuiſſe ordinatum, conceſſiones functionum fiſcalium, non diſtinguendo,ſi ex contractu oneroſo, vel gratuitò, reducendas ad iura focalariorum, & ſalis, hoc eſt gran.151. & ſic in alijs impoſitionibus extraordinarijs non militare, proùt ex pluribus eiuſdem Reg. Cam.decretis declaratum conſtat, eaquè decreta cum contineant declarationem voluntatis Regum, nemini facere iniuriam, & eſſe obſeruanda, cum poſſit Princeps in vim legis generalis declarare contractus à ſe celebratos,& alias quaſcumque diſpoſitiones gratioſas, vel oneroſas, proùt ſcribit *Laganar.in add. ad Reg. Rouit.ſup. pragm. 1.de iur.& exact.fiſc.fol.mihi 379.verſ. Secundò*, ex *Muta in cap. Regis Ioann. 107.n.80. lib.7.* vbi idem *Laganariur* latè examinat articulum ſatis quidem illuſtrem in Reg. Cam.iàm controuerſum inter Illuſtr. D. Aloyſium Sanſe-
4 uerinum Biſiniani Principem,& Regiũ Fiſcum ſuper petitione integrarum functionum fiſcalium, quæ exiguntur per Regiam Curiam in Ciuitate Biſiniani etiam vltrà carol. quindecim, & gr.1. pro quauis cauſa ſint impoſitæ, etiam pro donatiuis extraordinarijs,& alijs quibuſvis impoſitionibus quocũque nomine nuncupentur,vigore contractus emptionis factæ per q. Ill. Lucam Sanſeuerinum Ducem S. Marci à Rege *Ferdinando I.*in anno 1462. vbi plures concluſiones cumulat ad præfatam quæſtionem affines, pro quibus idem *Laganar.* adeundus eſt *ibid.*

5 Deindè circà immunitatem familię de Tranſo hìc enunciatam, annorandum eſt, quod cum in actibus humanis duo conſiderentur, poteſtas ſcilicèt,& voluntas, literæ præfati Regis *Federici* non potuerunt,nec voluerunt præiudicium inferre immunitati conceſſæ per Reginam Ioannam II. *Bonomolo de Tranſo* eius Conſiliario ob grata, vtilia, ac fructuoſa ſeruitia ei præſtita, pro ſe,ſuiſq; hæredibus ex corpore legitimè deſcendentibus in perpetuum *à ſolutione, & præſtatione generalium ſubuentionum, collectarum, ſubſidiorum, onerum, munerum, donorum, taxarum, focularium, & quarumlibet aliarum fiſcalium functionum, quolibet vocabulo diſtinctarum, ordinariarum, & extraordinariarum,Nobis,& Regiæ Curiæ debitarum, & debendarum, & per Regiam Curiam impoſitarum, & imponendarum,* & pro omnibus bonis,quæ poſſidet, & habebit in Ciuitate Sueſſæ, & Conchæ,& ſignantèr Collectis, quas tunc Regia Curia exigebat vſq; ad ſummã tt.12.pro qualibet Collecta, ſubſidio, onere &c. verùm R. C. excomputare debuiſſet d.Terris ratam dictæ immunitatis, ſub data 13. Aprilis 1421. vt ex *Proceſſu fol.1. vol.3.* quem vidimus occaſione patrocinij à nobis præſtiti iiſdem de Tranſo.

6 Siquidem cum in literis Regis *Federici* non legatur aliqua ſpecialis derogatio immunitati dictorum *de Tranſo*, imò cum loquantur de gratijs conceſſis à ſolutionibus fiſcalibus,non poteſt earũ ordinatio porrigi ad priuilegium

gium immunitatis, quod habent dicti *de Tranſo* conceſſum ob ſeruitia, ex quo tranſiuit in contractum; Imò poſt literas prædictas in anno 1514. Rex *Ferdinandus* Catholicus certior factus per relationem veridicam Regiæ Cameræ Summariæ, quæ eſt *f.* 11. de immunitate olim conceſſa *Bonomolo de Tranſo*, eiuſq; deſcendentibus, per Reginam *Ioannam II.* & confirmata per alios Reges ſucceſſores ab omni ſolutione fiſcalium, foculariorum, & ſalis, eam confirmauit, & quatenùs opus, de nouo conceſſit, vt *fol.* 5. & pro executione fuerunt deindè in beneficium dict. *de Tranſo* expeditæ plures prouiſiones Regiæ Cameræ *fol.* 3. 4. 7. & 8.

7 Nec voluit Rex *Federicus* dictam immunitatem coarctare, ſiquidem paulò poſt per alias eiuſdem Regis literas die 15. Decembris 1498. reſpondendo ſupplicatis per *Theſeum*, aliosq; *de Tranſo*, miratur, quare in dubium reuocatur eorum priuilegiorum obſeruantia, dùm factum fuit Ciuitati excõputum, cum focularia Duci Candiæ aſſignata fuerunt, & ſeruari immunitatem iuſſit, *fol.* 70. *vol.* 3.

8 Poſtmodùm in anno 1544. decreto Regiæ Cameræ fuit ordinatum, quod *Domini de Tranſo* manutenerentur in poſſeſſione, ſeù quaſi immunitatis à functionibus fiſcalibus *fol.* 3. & in anno 1507. fuerunt expeditæ prouiſiones in beneficium dictorum *de Tranſo*, quod obſeruetur immunitas à functionibus fiſcalibus, & deinde in anno 1624. aliæ etiam prouiſiones expeditæ pro illarum obſeruantia *fol.* 4. Ex quibus ſequitur nõ poſſe dubitari, quin d. priuilegium ſuum ſortiatur effectum, etiam in functionibus fiſcalibus, quæ ſubrogatæ fuerunt in locum Collectarum, vt oſtendimus ſuprà *in annot. ad* §. 1.

9 Ex quibus etiam patet, quæ ratio habenda ſit de Reg. Cameræ decreto ſub die 13. Nouembris 1566. *fol.* 38. *vol.* 1. relato quoque à noſtro *Auth.* hìc *n.* 6. quod prædicti non gaudeant, niſi pro carolenis 15.

10 Etenim eſt contrà mentem Regis *Federici*, vt ſuprà, imò contradicit duobus eiuſdem R. Cam. decretis antecedentèr latis, quia in anno 1545. ſub die 27. Martij fuerat interpoſitum decretum, quod etiam refert noſter *Author* hic *n.* 7. pro manutentione poſſeſſionis, ſeù quaſi immunitatis, proùt hactenùs ſeruatum fuit, iuxtà eorum petitionem *fol.* 14. Et deinde per aliud decretum ſub die 17. Octobris 1566. fuit datus terminus ad probandum incumbentia, & interim prædicti *de Trãſo* manuteneantur in poſſeſſione dictæ immunitatis *fol.* 33. Cumque à dicto decreto non fuiſſet reclamatum pro parte R. Fiſci, vel Vniuerſitatis; Poſtmodùm ſub die 13. Nouembris 1566. nõ compilato proceſſu cũ fuerit interpoſitum dictum decretum, propterea nullum eſt ipſo iure *l.* 1. *C. quan. prouoc. non eſt neceſſ. Praeſ. de Franch. deciſ.* 398. *num.* 1.

11 Secundò principalitèr ratio haberi nequit de hoc decreto, cum iàm ſint elapſi centum viginti quatuor anni ab illius interpoſitione, nec apparet fuiſſe intimatum dictis *de Tranſo*, aut vllam habuiſſe exequutionem, de qua ampliùs tractari nequit, maximè contrà hæredes poſt 30. annos, *Afflict. dec.* 245. *n.* 12. & ſic poſt latum dictum decretum, aliæ fuerunt expeditæ prouiſiones ad beneficium dictorum *de Tranſo*, vt ſuprà.

12 Nec obſtat argumentum pro parte Ciuitatis Sueſſæ deſumptum ex priuilegio Neapolitanorum, qui licet ſint immunes, ſoluunt bonatenentiam, quoad ſtabilia; & ſic vel dicti *de Tranſo* ſunt iudicandi, vti oriundi Neap. proùt iamdiù litem inſtituerunt pro reintegratione dictæ nobiliſſimæ familiæ ad honores Sedilis Montaneæ, in qua ſcripſit etiam *Franc. de Petris conſ.* 20. & 66. *per tot.* & ſoluere deberẽt bonatenentiam quoad ſtabilia in Ciuitate Sueſſæ; Vel vti ſpeciali priuilegio muniti, & quod hoc nequeat maius eſſe illo Neapolitanis conceſſo.

13 Quoniã clariſſimè reſpondetur, quod Nea-

Neapolitanorum priuilegium fuit dubitatum, imò etiã ſi conceſſum reperiretur, non habuit obſeruantiam, niſi pro annuis reditibus, vt latiùs oſtendimus ſuprà ad *§.1.tit.de Collectis nu.77.* At Domini de familia *de Tranſo* ſunt ſpecialitèr priuilegiati, eorumquè immunitas per tot ſeculorum curricula obſeruantiam habuit, etiam pro bonatenentia Vniuerſitatis, vt videre eſt in tribus *Proceſſibus* in Reg.Cam. exiſtentibus: Sed propenſiùs conſideratur, quod tempore, quo dictum priuilegiũ *Bonomolo de Tranſo* conceſſum fuit, Neapolitani non erant ab huiuſmodi ſolutionibus exempti, cum ijs conceſſa fuerit immunitas à Sereniſſ. Regibus Aragonenſibus, vt ex *Cap. & Gratijs fideliſſ. Ciuit. Neap.* Vnde *Henricus Pignatellus* notorius Eques Sedilis Nidi idem priuilegium ſibi concedẽdum curauit à Rege Ladiſlao pro bonis, quæ poſſidebat Barij, confirmatum in anno 1420. à Ioanna II. *in Proceſſ. Benedicti fol.33.* Et *Franciſcus Caracciolus* Sedilis Capuani ſibi concedendum duxit à Rege Federico Aragonenſi in anno 1498. pro bonis, quæ poſſidebat in eadem Ciuitate Sueſſæ *fol.32.* vt notatur in *Allegatione edita pro reintegratione Dom. de Tranſo ad Sedile Montanea*, quæ extat *in Proceſſ. M.C.in banca Act. Auerſana fol.73.àt.*

24 Hinc de Principis mente conſtat, quod immunitas eſt conceſſa etiam pro bonis, quæ poſſident in Ciuitate Sueſſæ, cum Princeps potuerit hoc facere, etiam in præiudicium dictæ Ciuitatis, vt in durioribus caſibus contrà Vniuerſitatem Ferrariæ conſuluit *Riminald.conſ.27.lib.1.* & contrà Vniuerſitatem Camaniæ ſcripſit *Surd. conſ. 278.vol.2.* vbi notandum *num.8.* quod procùl dubio procedit, quando eſt ius quærendum, vt eſt ius collectandi non ſubditum, ſiuè forenſem; Eò potiùs in caſu noſtro, cum rata dictæ immunitatis excomputetur Vniuerſitati; Et ſic deciſum per Regiam Cameram contrà Vniuerſitates Salerni, & Capuæ teſtatur *Goffred. de Gaeta ſuper Rit. R.Cam. rubric.2.num.286.* vbi *num.287.* inquit, quod non debet conſiderari vtilitas Ciuitatis pro Collectis, quæ ab ea imponuntur, cum etiam dicantur à Rege impoſitæ, nedum ob aſſenſum, qui ſuper ijs concedi non poteſt in præiudicium immunium, ſed quia pecunia peruentura ex dictis gabellis debet in Fiſci vtilitatem conuerti pro ſoluendis functionibus fiſcalibus, vel debitis earum cauſa contractis; Imò bonatenentia eſt quædam contributio in functionibus fiſcalibus, vt tradit *R. Rouit.in Pragmat.4. de immunit. Neap.* & functiones fiſcales cum collectis confundi, apertè deſumitur ex notatis per *Marott. de Collecta, ſeù bonatenentia cap.3.num.1. & num.3. verſ. Hactenùs autem*. Cumquè à dictis functionibus quolibet vocabulo diſtinctis, debitis, & debendis, debeant eſſe immunes Domini de Tranſo vigore dicti Priuilegij, ſequitur, quod debeant eſſe immunes à ſolutione bonatenentiæ, ideóq; manutenendi, & conſeruandi in dicta immunitate, præſertim lite pendente, *Reg. Reuerter.deciſ.313. Reg. Tapia deciſ.23.num.1. Reg. Capyc.Latro conſult.68.per tot.* prout ſemper obſeruatum fuit, & patet ex documentis in *2.vol. Actor. Reg.Cam.tranſmiſſ. à Curia Ciuitatis Sueſſa pro dicta Ciuitate appellante contrà Marcum Ant. & alios de Tranſo: Iacobus Spiritus Act.*

AD §. 3.

De Exactione functionum Fiſcalium.

AD QVÆST. I.

Quare diminuto numero focularioorum, adhùc eadem quantitas debeat exigi ab Vniuerſitate.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Vniuerſitas, ſi diminuatur, an ad integram debiti quantitatem iuxtà calculum numerationis teneatur num. 1. *Et refertur praxis pro alleuiatione in damnum Fiſci n.* 2. *Declaratur ex diſtinctione* Reg. Rouiti *n.* 9. *&* 10.

Vniuerſitates, licet ipſæ ſoluere dicantur, effectualitèr Ciues illarum ſoluunt n. 3.

Vniuerſitate non ſoluente ob diminutionem, an poſſit imperari ſuperindictum alijs n. 4. *& quid in Donatiuis n.* 5. *& notatur incuria* Paſqualini *n.* 6.

Numeratione clauſa, ex diminutione Ciuium non datur alleuiatio, ſicuti ex augmento non augetur ſolutio num. 7. *&* 8.

Vniuerſitates Regni, an ſint debitrices functionum fiſcalium in communi nu. 11. *Et expenditur* Montan. *ibid.*

Barones expellentes ſubditos abſque cauſa iuſta, an teneantur ipſi eorum ratam Regi ſoluere n. 12. *vel ratam Vniuerſitatum impotentium n.* 13.

Aſſignatarij functionum fiſcalium in feudum, an in exactionis concurſu cæteris in allodium aſſignatarijs præferātur? Affertur conſultatio ab ipſo Auth. *annotat. elucubrata à n.* 14 *ad* 68.

Fiſcus, an de iure, non tantùm cæteris Vniuerſitatum creditoribus, verùm in functionum fiſcaliū exactione, ipſius aſſignatarijs præferatur à n. 15. *ad* 27.

1 Rvbricæ huius *§. 3.* necnon materiæ præſentis quæſtionis affinia ſunt tradita per *Reg. de Pōt. de poteſt. Pror. tit.* 4. *de regal. impoſ. §.* 1. dùm ille, poſtquàm (vt *Auth.* noſter) in præcedentibus examinauit, quomodò, & quando impoſitiones indici poſſint, differit de illarum exactione, & ſic etiam de excuſatione; Vnde aduertit, quod ſi euenerit, diminui Terram incolarum numero, ex quo ſolita onera fiſcalium functionū ſubire nequeat, eſtò *Dom. Reg.* noſter hic referat deciſum, Vniuerſitatem ad integram debiti quantitatem teneri, iuxtà calculum tempore numerationis; quia debitum eſt Vniuerſitatis, & non particularium, & quia focularijs extinctis eadem remanet Vniuerſitas, & Rex dicitur Creditor Vniuerſitatis, & non particularium, vnde ſicut non augetur ſolutio functionum in beneficium Reg. Curiæ, auctis focularibus, quia ſemper eſt eadem Vniuerſitas, idem *Reg. Moles infrà q.* 5 *à n* 3. *ad* 6. itá extinctis particularibus neque in damnum Curiæ extinguitur ſolutio, ex quibus itá iudicaſſe Reg. Cam. & proindè in hoc multùm conſuetudinem regionis, ſiuè iudicandi ſtylum præualere refert (cū magna ſit authoritas Reg. Cameræ ſic conſulentis, *Reg. Salern. deciſ.* 33. *nu.* 1.) Cuius deciſionis ab *Authore* noſtro relatæ memor eſt *Io: Maria Nouar. in Collect.* 1. *ad rubr. pragm. de iur. & exact. fiſc. n.* 3. Eandemq; doctrinam ſequitur *Reg. Salernitan. deciſ.* 39. vbi *Thor. in*

2 *add.* poſt alios. Nihilominùs ex *Luc. de Penn. in rub. C. de ſuperind. lib.* 10. *cit. de Pont.* ibi monet, quod eo in caſu debet Princeps, & non alius mandare, capi diligentem informationem, conſtitoq; iuxtà preces de veritate, fiet alleuiatio de eius mandato, & ſic practicari teſta-

tur

tur, eſſe puta præſentanda memorialia directa Proregi; Et in Coll.Conſ. decernitur,quod Regia Camera ſe informet, & relationem faciat in eodem Coll. Conſilio, in quo demùm prouideatur, quod rationi conſonum viſum fuerit, quod exornat *Thor. ibid. in addit.num.*1.

Verùm tamen eſt, quod ex *eod. Luc. de Penn.* idem *Reg.de Pont.*ibi *n.*2. docet, quod quando talis fit alleuiatio, illud, quod diminuitur, ſuperimponitur alijs locis vicinis, & hoc rectè vocari ſuperindictum, à quo licet eximat Terras demaniales *cit. Lucas*, id tamen non procedere ad præſens,cum vniformis ſit in omnibus Regni Terris onerum fiſcalium indictio; Et ſic etiam ad id cumulat rationem illam, ex quo viduæ, & pauperes, qui non numerãtur, cedunt oneri aliorum, *idem de Ponte ibid.vſq; ad n.*5. vbi *n.*6.*& ſeqq.*fundat doctrinam *Luc.de Penn.* non obſeruari, ſed quod alleuiatio fit in damnum fiſci, quia fiſcales functiones, aliæq; indictiones in Regno pro numero focu lariorum ſoluuntur,ità vt impoſitio indicta dicatur cuilibet foculari ad certam rationem, vnde eſt, quod ſingulis quindecim annis numeratio fit cum deſcriptione foculariorum,eaquè facta Terræ taxantur iuxtà foculariorum cuiuslibet numerum, & eſtò ipſæ Vniuerſitates ſoluere dicantur, effectuali-
3 tèr Ciues illarum ſoluunt, Vniuerſitates verò Collectas imponunt, appretiumq; ſit bonorum particularium Ciuium, & quilibet ſoluit pro rata bonorum ſuorum, vel imponunt gabellas per ipſoſmet Ciues perſoluendas, ex quibus fiſcales functiones Reg. Curiæ ſoluuntur, neque collecta impoſita in genere dicitur, tantæ puta quantitatis in vniuerſo, vnde concludit, ex *Baldo* ibi *n.*8. *cit.de Pont.* deficientibus focularibus euaneſcere exactionem, idquè comprobat *n.*9. quia in dies Perceptores Prouinciales pro fiſcalibus functionibus contrà particulares Ciues, ipſorumq; bona executiones faciunt,quando Vniuerſitates non ſoluunt, imò per-graue legibus, ac naturali rationi eſſe quoque contrarium pro alienis debitis alios moleſtari, ex *l.vnic. C. vt null. ex Vican. lib.* 11. & ex alijs rationibus, & doctrinis id probat vſq; ad *n.*11. cuius rationes, & argumenta confirmat *cit. Thor.ibi in add.à n.6.ad* 11. addito *Io: Bapt.Coſta de ratione ratæ qu.*103.

Et eſtò ſecundum alios videatur fũdari, talem alleuiationem cum ipſa ſuperimpoſitione in alia Terra, vt ſuprà,admittendam eſſe,allegando,quod totum Regnum videatur eſſe vnum Territorium,veluti vnius Ciuitatis, ſiuè vnius Prouinciæ, quod *cit.Luc.*à ratione etiam deuiare dixit.

4 Attamen idem *Reg.de Pont.ibid. nu.* 12. optima diſtinctione exponit,ſuperindictum cæteris Vniuerſitatibus imponi ob aliarum diminutionem, vel vnam adſtringi ad ſoluendum pro alia, eſſe nimiùm diuerſa; Nam aliud eſt, quod vna Terra pro alia ſoluat, aliud, quod ob diminutionem vnius,aut plurium Terrarum, põſſit fieri ſuperindictum in omnibus Regni Vniuerſitaribus, ob præfatam diminutionem ſequutam, quo in caſu, tanquàm noua præſtatio, quia omnes participare debent, & non Terræ tantùm conuicinæ diſtinctæ, & ſeparatæ grauatæ dici non poſſunt (Et ſic dictum ſuperindictum imponi poſſe Regia authoritate nulli dubium eſt, *Reg. Rouit. in conſult. in mat.donat.num.*31. *to.*1. *conſ.*)& procedere *tit.de Superindicto*, non verò poſſe admitti, concludit in functionibus fiſcalibus, alijsq; oneribus pro numero foculariorum impoſitis, diminutionem non cedere damno R. Curiæ, quia eſt debitum Vniuerſitatum particulariũ, non autem totius Regni in vniuerſo, & ità fuiſſe iudicatum, & practicatum ex regula *l.*1.*C.vt null.ruſtic.lib.*10. *& l.ſicut,§ fin. D. quod cuiuſq; Vniu. nom.* refert, & ſequitur *Reg. Rouit. in cit. conſult.in mat.donatiu.n.*21.*to.*1.

5 Quod ſecùs eſt reſpectu donatiui, & aliorum onerum,quæ ſoluuntur à toto Regno in vniuerſo, tanquàm ab vno corpore, quæ omninò cedunt damno

aliarum Vniuerſitatum Regni, nam licet illa exigantur ſecundùm taxam focularioru, hoc fit ad faciliorem modum exactionis, non quod in quolibet fumante donatiuum debeatur, vt exponit *cit. de Pont.d.loc. num* 14. 15. 19. 20. 21. *&* 22. quia deficientibus aliquibus Vniuerſitatibus remanet idem Regnum, ac idem debitum, & totum Regnum repræſentatur ab illis Vniuerſitatibus, quæ ſunt habiles ad ſoluendum ex *l.ſicut, §.fin. D quod cuiuſq; Vniu.* poſt alios declarat *cit. Reg. Rouit. d.loc.num.*22. vbi *in num.ſeqq.* 23. 24. *&* 25. id exponit, & in his terminis donatiui loquitur *cit. deciſio* 39. *Reg. Salern.à n.*6.7.*ad ſeqq.* ſcripſitq; *Thor. ibid.in add.& Conſ.Rocc. de offic. rubric.* 17.§ 5. *num.*105. Hinc rectè incuria

6 notatur *Paſqualin. in comment. ad prag.* 9 *de Commiſſ.& Exec.num.*18. qui non diſtinxit referendo *Auth.* noſtrum hìc, & *cit. Rocc.* qui loquitur in donatiuis, vt ſuprà.

7 In functionibus verò fiſcalibus, quæ non in vniuerſo, & nomine collectiuo debentur, ſed à quolibet foculari diſtinctim ſoluuntur, dum talis impoſitio ſupèr vnoquoque foculari radicata dicitur, quãdo præſupponitur diminutio, vel augmentum focularioru, ſtatutis temporibus ſit noua Regni numeratio, & in hac Ciuitate proptèr depauperatos, omnium de nouo fit extimatio ex *cap.*7. *Regis Alphonſi I.* vnde praxis in Regno illa iuſta videtur, quod alleuiatio in damnum Fiſci ſit, verùm ipſe *Reg.de Pont.ibid. nu.*17. *&* 18. notandum aduertit, quod, dum numeratio Regni eſt facta, & quælibet Terra numerata fuit, atq; taxata pro ſuis focularibus in certa quantitate, clauſa iàm numeratione, dùm non datur ampliùs ipſius reuiſio, tunc quia id, quod particulares exoluere debebant, translatum eſt ad onus Terræ, & ipſa remanet taxata in quantitate certa, benè procedit, quod ex diminutione Ciuium non datur alleuiatio, *Reg. Salern.d deciſ.*39.*num.*12. Sicut ſi augetur numerus focularioru non grauatur maiori ſolutione, qua taxata reperitur, ſempèr enim eſt eadem Terra illa, quæ aſſumpſit in ſe onus, & propterea pro omnibus ſoluit, ſiuè viuis, ſiuè mortuis, pauperibus, & diuitibus, & ſic defendit praxim, quæ ſeruatur in Regno, *cit.Reg.de Pont.d.loc.* & hoc ordine vtimur in Regno, quia in omnem

8 euentum, ſi deficit, vel augetur numerus intrà vnam numerationem, & aliam fit ſolutio pro tot focularibus, pro quot fuit numerata, factaq; poſteà noua numeratione, tunc ſi reperitur aucta, augetur ſolutio, ſi diminuta, deficit, & ità quidem iuſto libramine vtũtur pijſſimi noſtri Reges, vt notauit *Camill. Borrell.in ſumm.deciſ. tit.*15. *nu.* 124.*&* 126.*ſo.*3.

9 Et ex his intelligendus etiam eſt *Author* noſter hìc, vtpotè ſecundùm diſtinctionem illam, quam tradidit *Reg.Rouit.d.loc. num.*26. *& ſeqq.* quod aut Vniuerſitatũ impotentia conſideratur in totum, vel quia ſint diminutę numero Ciuium, quia alibi tranſiuerunt; In primo caſu fuiſſe deciſum per R.Cam. quod non teneantur pro eis aliæ Vniuerſitates, etiam ſi ibi habitaret maior pars Ciuium, qui receſſerũt ab Vniuerſitatibus extinctis, quoniam illi Ciues non faciunt populum, dum non ſunt collectiuè congregati; In ſecundo verò caſu diminutionis numeri tantùm Ciuium, quia ſempèr dicitur eadem Vniuerſitas, etiam ſi vnus homo tantùm remaneret *l. ex mille in princ.& §.ſi totum, D.de eui.& l.proponebatur* 76.*D.de iudic.* non eſt, cur ſit recurrendum ad alias Vniuerſitates, dũ hæc Vniuerſitas poſt numerationem factam, illaq; taxata, aſſumptoq; in ſe onere ſoluendi eſt ipſa debitrix, à qua eſt facienda exactio, vt ſuprà, & ſic licet diminutis focularibus, ad eandem tamen ſolutionẽ tenebitur iuxtà *Auth.* noſtri tradita, deciſionesq; R.C.ab eodem relatas, quem ſequũtur *cit.R.Rouit.d.loc.nu.*29.*&* 30. *Thor.ad Salernit. dec.*39.*nu.*6. & proindè firma remanet noſtri *Auth.* ſententia conciliatis omnibus prædictis doctrinis, vt puta, quod ſe-

ſequuta diminutione ſoculariorum, ſit
facienda alleuiatio in damnum ſiſci,
quia fiſcalium functionum impoſitio
in ſingulos focnlares,& non in vniuer-
ſum, indicta dicitur *cit.Reg.Rouit.d.loc.*
*n.*21.*Reg.Valenz.conſ.*99. *in* 3.*puncto à*
*n.*44.*ad* 55. At in caſu, quo non ſit al-
10 leuiatio, quia Vniuerſitas,ſiuè focula-
ria decreſcant,ſiuè augeantur, ſempèr
ad præſtationem tempore numeratio-
nis ex focnlaribus tunc numeratis ta-
xatam tenebitur, ob onus in Vniuerſi-
tatem translatum, vt ſuprà ex *cit. de*
Pont.ibid. neque cõqueri poſſunt Vni-
uerſitates, nam ſi in caſu augmenti ad
nihilum tenentur: Ergò neque in caſu
diminutionis aliquid ſibi reſici ad no-
uã vſq; numeratione obtinere poſſunt,
& ſic rectè ſubſiſtit ratio ab *Auth.* no-
ſtro hic tradita *n.*11.*Io: Maria Nouar.*
*Collect.ad Reg.pragm.*1.*de iur.* & *exact.*
*fiſcal.collect.*1.*n.*31. quod ſecùs eſt in
donatiuo, vt ſuprà, quod etiam ſic ex-
poſuit *Nicol.Marott.de Bonaten.cap.*3.
*n.*14.15.& *ſeqq.*

11 Hine non admittenda eſt *Horat.*
Montani concluſio *in tract.de regal.tit.*
extraord.collatio n 9. & *contr.* 59. *nu.*2.
dicentis, Vniuerſitates Regni eſſe de-
bitrices functionum fiſcalium in com-
muni, nam ſcripſit, non priùs perlectis
Reg.de Ponte ad hoc traditis, vt ſuprà,
dum illum non citauit, & propterea
non benè (ſalua doctiſſimi Viri pace)
ille *n.*2. dixit, dictas functiones non à
focularibus, ſed Vniuerſitatibus de-
beri; Cum contrarium conſtet, nam
licet Terræ ſoluant, effectiuè Ciues
ſoluunt, vt ſuperiùs dictum eſt ex *cit.*
*de Pont.n.*7.& 8. Et conferunt tradita
per *Auth.* noſtrum hic *n.*4. & 5. Neq;
ex hoc alia conclnſio eiuſdem *Monta-*
*ni ibid. n.*3.ſubſtinetur,dum ſcripſit, ex
præcedenti ab ipſo poſita ratione erui,
Vniuerſitates Regni obligari pro fo-
cularibus inhabilibus,quia ipſum cor-
pus vniuerſale eſt debitor totius Col-
lectæ ad numerum focularioru, non
ipſi Ciues; Dum conſtat alia ratione,
dictas Vniuerſitates integram debiti
quantitatem ſoluere teneri, ad quam
reperiuntur calculatæ numerationis
tempore,vt declarat, & deciſum refert
*Auth.*noſter hìc *num.*6. ſcilicèt, ex quo
poſt numerationem factam,ipſaq; Ter-
ra taxata, onus aſſumptum ab eadem
videtur iuxtà taxam ſoluendi ad no-
uã vſq; numerationem; & ſic,quemad-
modum non ſubiacet oneris augmen-
to, auctis focularibus, ità nec illis di-
minutis, leuamen aliquod obtinere
poterit, vt ſuprà.

Quod eò magis contrà eundem
Montan. procedit, dum videtur ſibi
ipſi *in eod.n.*3. aduerſari, nam poſtquã
ſcripſit, quod dictæ functiones fiſcales
ſunt munus ordinarium patrimoniale,
ad quod obligatur Vniuerſitas ipſa in
communi, non autem eſſe ſuperindictũ
perſonis ſingularitèr, proſequitur (*vt*
in caſu noſtro, dum impoſitum eſt focula-
ribus, quo caſu inhabiles detrabuntur à
taxa in damnum Regis, & ſic vnus non
ſoluit pro alio &c.) vndè rectè contra-
rietate notatur, dum nõ poteſt ſimùl
admitti, dictas functiones eſſe munus
ordinarium, ad quod obligatur Vni-
uerſitas ipſa in communi, & dici poſſe
impoſitum focnlaribus, ſiuè (vt dixit
in *tract.de regal.d.n.*9.)perſonis. Quod
verò dixit, Vniuerſitatem ſoluere pro
pauperibus, & inhabilibus explican-
do, qui nàm ſint iſti pauperes,& inha-
biles, nos vltrò concedimus, ſed alia
ratione Vniuerſitatem, vt ſuprà teneri
concludimus, aſſumpti puta in ſe one-
ris ſoluendi per numerarionem, & ta-
xationem, vt ſuperiùs dictum eſt.

12 Concedimus tamen cum ipſo *Mon-*
tan. concluſionem illam ab ipſo firma-
tam, quod Barones expellentes ſubdi-
tos ab Vniuerſitate abſque cauſa iuſta,
obligantur ipſi ſoluere Regi collectã,
ad quam expulſus tenebatur, vt rectè
idem *Mõtan.*cõcludit *in fin.* Quemad-
modũm cum *cit.R.Rouit.d.loc.n.*31.32.
& 33. quoq; annotamus, ad ſuperin-
dictum,quod ob defectum Vniuerſita-
tum,quæ non ſunt ſoluendo,vt ſuprà,à
Rege imponi poteſt, illud exigendo à
13 potentioribus, teneri etiam Barones
contribuere,dũmodò conſenſu omniũ,
qui

qui conferre debent, ſit impoſitum; Et ſic etiam Vniuerſitatum impotentium ratam Barones ſoluere tenentur, vt fundant *Sot.P.Diana,& cit.Rouit.*apud *Conſil.Rocc.de offic.rub.*17.§.5.*n.*106.licet contrarium æquius eſſe teneant *Taſſon. Reg. Valenz. & Conſ. de Georg. ibid.cit.Rocc. nu.* 107. vbi *in num.ſeqq.* examinat, quid dicendum ſit de Eccleſiaſticis.

Huic annotationi ſubnectere congruit ſequentem Diſſertationem, ſiuè Conſultationem, in materia exactionis, ſiuè prælationis functionum fiſcalium in feudum conceſſarum in concurſu cum aſſignatarijs fiſcalium in allodium,elapſo anno 1690.à nobis elucubratam: Cuius articuli diſcuſſio, veluti generalitatem omnium aſſignatariorum reſpiciens, nobis vt pro iuris veritate conſuleremus,Regiæ Cameræ nomine per I.C. peritiſſimum eiuſdem R. Cam. Præſid. *Dom. D. Cæſarem Natalem* præfatæ cauſæ Commiſſarium, fuit demandata.

DISSERTATIO PRO Functionum fiſcalium in feudum Inueſtitis,

Cæteris in allodium Aſſignatarijs, in exactionis Concurſu præferendis;
Per Supremum Regiæ Cameræ Summariæ Tribunal definienda.
IN QVA
Functionum Fiſcalium in feudum Conceſſionarios, Cæteris ſuper eadem Vniuerſitate, Regiæ Curiæ in allodium Aſſignatarijs præferendos eſſe, dilucidatur.

14 EXiſtimabam hac in re per ſe adeò clara, & nunquàm anteà controuerſa, allegationibus opus non eſſe, *minimèq;* dubitanda, *quæ certam ſemper habuere interpretationem:* ſed *naturali hominum ad diſſentiendum facilitate*, vt notat *Vlpianus in l.item* 19. *§.principalitèr, D.de recept.arbitr.gloſ. ibid. litt.*l. hic in diſceptationem nonnulli conducuntur, eoq; libentiùs, quo id vlla expreſſa Regni lege cautum dicunt: In quos indè cum eodem *Vlpiano* ad hoc inſiſtimus, quod *non poſſunt omnes articuli ſingulatim, aut legibus, aut Senatusconſultus comprehendi: ſed cum in aliqua cauſa ſententia, eorum manifeſta eſt, is, qui iuriſdictioni præeſt, ad ſimilia procedere, atque ità ius dicere debet, l.*11.*D.de ll., Nàm (vt ait Paulus) quoties lege aliquid vnum, vel alterum introductum eſt, bona occaſio eſt, cætera, quæ tendunt ad eandem vtilitatem, vel interpretatione, vel certè iuriſdictione ſuppleri l.*12.*eod.* Itàque, vt longè ab omni ambiguitate aſſumptus articulus pateſiat: ad hæc noſtram proferamus diſſertationem.

Primò: Fiſcum Regium, publicæ vtilitatis cauſa, de iure, & non de facto, vt aiunt, non tantùm cæteris Vniuerſitatum Creditoribus, verùm in functionum Fiſcalium exactione, eiuſdem aſſignatarijs præferri: Idq; ex Regia prag. 5.§.15. de admin.Vniu. *rationabilitèr, clarèq; ſancitum.*

Secundò: Functionum Fiſcalium in allodium conceſſione, ſiuè venditione in hoc Regno, omninò earundem mutari naturam, & non ampliùs de regalibus, neque publici, ſed priuati iuris eſſe, & non vltrà Regia Curia, quàm ſibi reſeruatum reemendi ius remanere.

Tertiò: In feudum conceſſis ijſdem fiſcalibus functionibus, vltrà directum Regis dominium, ob Adohæ, & Releuij, necnon deuolutionis iura Regio Ærario in illis competentia: cæteris in burgenſaticum aſſignatarijs, ex eadem publica Fiſci cauſa Inueſtitos præferendos eſſe, indubiè demonſtratur.

Quartò: Præfatam concluſionem, non ſolùm à contrarijs abſolutam argumentis, ſed imò ad inæqualitatem, abſurdumq; ambos inter aſſignatarios in feudum, ac in allodium vitandum, & ob nimiam in ea Regij Ærarij concurrentem vtilitatem confirmari.

AD PRIMVM.

15 PAtriæ ſalutis immemores, priuata commoda publicis vtilitatibus non poſthabentes, Ærarium Regium, functionum fiſcalium in allodium aſsignatarijs, de facto, non autem de iure præferri, audactèr quidam cōtendunt; Obliti, Rempublicam omnem, aut Principatum corpus eſſe quoddam ciuile, ſicq; pecuniam rerum gerēdarum eſſe neruū, *l.*1. *§.in cauſa* 20. *de quæſtion. Plutarch. in Cleomen.* eiuſq; vim in bello, *Cic. Philipp.*5. *& in Verr.*5.*& pro l.Manilia*,& in expugnationibus, *Io: Bodin.lib.*6.*de Republ. cap.*2. *fol.* 648.*litt.C. Mucian. apud Dion. in Veſpaſian. Choppin.de Doman.lib.*1.*tit.*1.*num.*6. *Alex.ab Alex.lib.*6.*dier. gen.c.*2. *pag.*374. *Iuſt.Lipſius* 4.*polit.cap.*9. & alij apud *Fauſt. in conſil. pro Ærario claſ.*7.*ordin.*598. *D.Io: Baptiſta Larr. in proœm.alleg fiſcal.nu.*7. Et quod indè præ cæteris excolendum, pecuniam ad publici ſtatus, ſiuè Principatus ſubueniendum vrgē-

tijs

tijs paratam habere: Initioq; Reſpublicas itá fuiſſe adminiſtratas, vt qui opera ſua non poterant, vel nolebant imminentibus periculis ſubuenire, pecuniam contribuerent: veruntamèn experto poſteà ingruentibus neceſsitatibus, ſpontaneas contributiones tardiores, & etiam exiliores euadere, quàm par eſſet, vt teſtatur *Archidamus Rex Spartanorũ apud Thucyd.lib.*1. dùm bellum cõtrà Athenienſes ſuſcipi diſſuadens, *pecuniam*, inquit, *publicam non habemus, neque promptè conferimus è priuato*; Conſultiùs reputatum, pecuniam paratam habere, vt neceſſitate exigente præſtò eſſe poſset; Vnde prudentèr laudatur *Publicola*, quod exactis Regibus, ad bellorum neceſsitates, pecunias publicas in Æde Saturni (quàm Romani Ærarium eſſe voluerunt) recondidiſſet, ex *Plutarch. in vita Public. Macrob. Saturnal.lib.*1. *c.*8. eamq; pecuniarum congregationem, Fiſcum appellarũt Veteres, à fiſcis, hoc eſt à ſportulis, quibus pecunia ſeruabatur; illiſq; non ſufficientibus Æraria conſtructa; Et indè Camera ad idem demùm verſa eſt, vt eruditè expoſuit *D. Frãc. de Amaya in comment. ad lib.*10. *C.*1.*de Iur. fiſc.à n.*1.*ad* 21.*& ſeqq. & Angel. Stephan. Garon. in comment. ad Conſtit. Mediolan. lib.*4. *t.*7. *de iur. & priuil. fiſci c.*1.*à n.*1. *ad ſeqq.* Et meritò illud *Offorij* apud *Io: Solorzan. de Iur. Indiar.c.*30.*n.*97. *vt in corpore, non quod vni membro iucundum eſt, ſed quod totius corporis incolumitati conducit, præcipuè expectari conuenit, ſic in Republica, non quod vnicuique libeat, ſed, quod vniuerſis expediat, conſiderandum eſt*; Quaproptèr fiſci iura inter publica annumerantur, *Alfar. de offic. fiſcal. gloſ.*9. *nu.*12. *R. Valenzuela conſ.*100.*n.*102. *lib.*1. *Larrea alleg. fiſcal.*1.*nu.*3.*& alleg.*107.*ſub nu.*27. *lib.*2. *Reg. de Philipp. fiſcal. differt.*14.*nu.*33. & debitum quoq; fiſcale continetur appellatione publici debiti, *cit. Garon. d.lib.*4.*tit.*6.*art.*4. *n.*54. Et fiſcalium iurium defenſio, rerumque vendicatio communi, ac ſingulorum vtilitati profigua; Eſt enim fiſci Ærariũ ſtomacho aſſimilatum, veluti à quo corporis membra quęlibet, vitam, ac incrementum recipiũt, *Alphar. de offic. fiſcal. gloſ.*9.*n.*13. & populo nihil vtiliùs, quã, vt Principis neceſſitas impleatur, ex *Polybio*, *Lucas de Penna in l.*8.*n.*31.*C. de exactor. tribut. lib.*10. quia Regis inopia, eſt in perniciem Regni, *Vaſquez de reſtit.c.*6.*dubit.*2.*n.*23. publica namq; eſt fiſci vtilitas *l. vtilitas* 3.*C. de primipil. lib.*12. *Reg. Galeot. reſp. fiſcal.*10.*n.*28. quæ cuilibet, & in particulari commodum afferre, *Ripa in l. dotis, D. ſolut. matrim. n.*112. *&* 113. *Alphar. de offic. fiſcal. gloſ.*9.*n.*12. quia ſi fiſcales reditus deſint, vel inſufficientes exiſtant, Princeps communi vtilitati, per ea, quæ à ſingulis colliguntur, prouidebit *Luc. de Penna in l.*1.*C. de ſuperind. lib.*10. *Afflict. in Rubr. quæ ſint regal. à n.*22.*ad* 25. Et ex his tributa noua imponendi, defectus redituum Regalis Patrimonij, neceſsitatem inducit, & negligentia iurium fiſcalium, pauperibus prætertim damnoſa, vt poſt *Larream alleg. fiſcal.*59.*n.*7. & alios *P. Afflict. controu.c.*6.*n.*8.*&* 9. *Beſold. in diſcurſ. pro Ærar. Publ.c.*2.*th.*4.*num.*1. Et ſic meritò, ex cit. *D. Franc. Alphar. in d gl.*9.*n.*15. fiſci pecuniam, magis quàm priuatorum conſeruandam *P. Afflict. n.*10. per hæc citati *Alphari* digna verba inſequitur, ibi: *Quantò magis publica, quàm priuata ſalus debet attendi, tantò magis de fiſci pecunia, quàm de priuata, ratio debet haberi; Pecunia enim ad patriam defendendam, hoſteſq; oppugnandos neceſſaria eſt, & ſine ea ſcientia rei militaris, virtus, authoritas, facilitas, nihil Principi proſunt.*

16 Tributorum propterea profigua indictio, & Publico fauorabilior pro fiſco exactio: Publica namq; vtilitas Tributorum, & vectigalium exactiones pro Ærario exquirit, quod aliàs Reſpublica conſiſtere non poſſet: *Impoſsibile eſt* (ait *Iuſtinianus Nouell.*149.*c. ac ſanè, verſ. impòſſibile*), *vt ſacris tributis non illatis, aliequi Reſpublica conſeruetur*; Nàm *neque quies gentium ſine armis, neque arma ſine ſtipendijs, neque ſtipendia ſine tributis haberi poſsũt*, *Tacit.*4.*hiſt. R. Tap. dec. ſup. Ital. Senat.*23.*n.*36. Hæc *ornamẽta pacis, & belli ſubſidia*, *Cic. pro leg. Manil.* & *ſolatia Ciuitatum*, dignè vocant *Imperatores in l. vectigalia, C. de vectigal. & commiſſ.* quaſi ex quibus muri, & ędificia publica reſtituãtur, Magiſtratibus ſalaria, benemerentibus præmia diſtribuantur, totiuſq; Ciuitatis Status conſeruari debeat, *d. Nouell.*149. Hinc *ſinè illorum exactione retineri Imperium vllo modo poteſt*, *Cic. in epiſt. ad Q. Fratr. Vitaleſq; Ciuitatum Spiritus* meritò dixerunt *Iuſt. Lipſ. Ciuil. doctrin. lib.*5.*c.*6. *Franc. Patrit. Inſtit. Reipublic. lib.*3.*tit.*9. *de Regis, ac Regni inſtit. lib.*7.*tit.*6.*pag.*429. Ipſaſquè hinc fiſcales functiones, neruos eſse Regnorum, dixit *Reg. Valenzuel. conſ.*99.*n.*3. & præ cæteris pro Sacro Ærario exigendæ, vt communi ſaluti conſulatur, penduntur nãq; ad hoſtes propulſandos, eiſq; bellum inferẽdum, quod inductũ eſt, vt ſine iniuria, in pace viuatur, & ſic Principis tueatur maieſtas, quæ ſalutis eſt tutela, vt ex *Q. Curtio lib.*8. *Praſ. Merlin. contr. for.c.*23.*&* 24.*tom.*1. Et indè fiſcales functiones, publicæ etiam functiones dicuntur *l. comperit, C. de agricol. & cenſit. lib.*10. *l. omnes omninò, C. de annon. & tribut. lib.*10. vbi *Luc. de Penn.* & ob vtilitatem publicã debentur *Auth. de mandat. Princ. § publicorũ. Luganar. ad R. Ronit. in prag.*1.*litt. A. verſ. quæ*
1 *fiſcal. funct. de iur. & exact. fiſcal.* Etenim ſine ſum-

ſumptibus, vlla Reſpublica conſiſtit, opuſq; ei opibus eſt ſine quibus nil fiet, quod opus: neruis hiſcè ſumptuum publicorum, officia cuncta Magiſtratus talem accipiũt vigorem, vt corpus Reipublicæ vniuerſum, & validius ſuſtineri, & item moueri promptiùs poſsit *Petr.Greg.Tholoſan.3. de Rep.cap.1. à princ. Iul. Cæſar Balenger. tract. de vectigal. popul. Romani c.3.à princ. Lel.Zecchius de Principe lib.2.c.3.n.1. Præſ.Merlin.d.loc.nn.25.Iacob. Boraitius in Ærar.lib.1. cap.1.fol.2. Henric. Klock.de iur.vectigal.diſcept. concluſ.1.* Pecunia Regnorum fines defenduntur, pauperes releuantur, benemeriti remunerantur; Laudatur à *Celſo I.C. in l.ſi chorus 79. §.1. D.de legat.3.* ſententia ruſticorum antiquorum, *Pecuniam ſine peculio fragilem eſſe*: Peculium appellantes, quod præſidij cauſa reponeretur: eò, vt neceſsitatis tempore vterentur: Id in Ruſticis ſi obtinet; Quid ni idem de Imperantibus pronunciari oportet: Namq; Ciuitates, & eò potiùs Regna pecunijs, & quæſtibus indigent, ſicuti, & domus, & multò magis, vt *Ariſtotel.* ait *lib.1.Politic.c.11. ad fin.*

Ex his vtilitas fiſci, publico fauet bono, eaq; in diuitijs cõſiſtit fiſcalibus; decet enim Principem plures habere theſauros, promptoſque, ac perennes introitus, vt illius hoſtes hoc ſcientes illum timeant, eiuſq; nomen perhorreſcant, vt ſic pacificè viuere poſsit, & Regnum, quod iuſtè poſsidet, ſecuriùs gubernare, *Palat.in cap.per veſtras de don. inter virum, & vx.not.3.§.fin.n.12.* Et hinc publicum, perpetuóq; promptum Ærarium, Principem habere oportet, *Bodin.de Rep lib.6.c.2.n.075.ad fin. Tholoſan.de Rep. cap. vlt. Io: Simanca lib.3.de Republic.c.15.* poſt *Boterum lib.7.à princip.della ragion di ſtato, Bartholom. Kekerman.diſput. pract.34. problem.15. Gregor.Kolbagius certam.maſcul fœmin.cap.40.ad fin.Herman.Lauber tract.de cenſu lib.1.cap.1.* Concordat his lex Regia in *l.1.tit.18.lib.9. recopil.l.2.tit.15.lib.4.recopil.* & conſonant verba *Regis Roberti in cap.Regni, Fiſcalium, 255.apud de Nigr.* ibi; *Fiſcalium functionum exactioni congrua, per quas Reipublicæ curam gerimus, & onera ſupportamus, opportuno tempore proſpicere cupientes, &c.*

17 Quis itaq; audax vſquè, vt his prælibatis non vltrò concedat, Regium Ærarium in functionum fiſcalium exactione, publicæ cauſæ intuitu, iure cæteris, licet Curiæ aſsignatarijs præferri: Publica namq; vrget ad id vtilitas, quæ priuatæ præferri omninò debet, *l. vn.C.de offic.Comit.Sac.Palat. l.vtilitas, C.de primipil lib.12. Auth.res quæ. C.commun.de leg.* ibi: *Etenim, quæ communitèr omnibus proſunt his, quæ ſpecialitèr quibuſdam vtilia ſunt, præponimus;) Eſt enim hæc Rerum omnium publicarum prima, ac præcipua lex: ſalus populi ſuprema lex eſto, Cic.lib.3. de leg. Bodin. de Republ.lib.4.cap.3.litt.D.fol.* 426. Docentq; *Doct.in l.1.D ſolut.matr.* elegantèrq; *Plin.nepos Epiſtol.lib.7.Epiſt.ad Caninam. (Oportet,* ait, *priuatis vtilitatibus publicas, mortalibus æternas anteferre)*, cecinitque, *Stilichonis* tẽpora laudans, *Claudian. Panegyr. 1.addit.*

——————*Nec vnquam*

Publica priuata ceſſerunt commoda cauſa.

Et in ſpecie *Imperator Iuſtinianus* elegantiſſimè ad hæc aduertit in §. *illud videlicèt auth. vt Iudice ſine quoquo ſuffragio*, ibi: *Et nolite veſtras voluntates, ità præbere inobedientes, quatenùs eorum præſidum egeatis vehementia, quàm neceſſarium eſt eos aſſumere propter ineuitabilium fiſcalium exactionem, ſcientibus vobis noſtris ſubiectis, quia militares expenſæ, & hoſtium incurſiones, multa egent diligentia, & non poſſunt citrà pecunias hæc agi, cauſa videlicèt nullam recipiente dilationem, neque nobis concedentibus deſpici Romanorum Terram diminutam, qui & Lybiam omnem reparauimus, & Vandalos in ſeruitutem redegimus, & plurima, & maiora adhuc ſperamus à Deo recipere, & agere; Pro quibus competens eſt, Fiſcalia tributa ſine imminutione, & deuotè, & ſecundum definita exigi tempora.*

18 Ex quibus, quemadmodùm Ciuium bona tacitæ hypothecæ nexui pro tributorum ordinariorum ſolutione ſubduntur, *l.1.* vbi *Doct.C.ſi propt.public.penſit.* Ità quoque pro extraordinarijs muneribus, quæ vicem ordinariorum obtinent, veluti ex eadem publica cauſa manantibus, eadem tacita viget hypotheca, vt ex *Cacher.deciſ.95.nn.33.& Roland. conſ.79.n.5.* fundat *Præſ.Merlin. contr. c.2.n.21.* Et indè Fiſcum cæteris Vniuerſitatum Creditoribus præferri, cum nullus creditor poſsit habere ius fiſco in his anteriùs, dùm potitur priuilegio tacitæ hypothecæ à lege inductæ, & iure communi, idem *Merlin.ibid. n.22.* Vndè quoque fiſcus dicitur præueniſſe cauſam pignoris, vt confutato Io: *Dominico Gaito*, etiam in ſimplici fiſci prælatione, exponit *Angel. Stephan. Garon. ad Conſtit.Mediolan.lib.4.tit 7.n.3.* Et eò potiùs hic, quia concurrit cauſa publica omnibus antecedens, veluti cum ipſis Gentibus, ſiuè Ciuitatibus exorta: Ita quod fiſcus præferatur etiam pro tributis, quorum ſolutionis tempus nondum venit, adeò, vt ſi bona debitoris fiſci vendita ſint, ex cauſa tributi, cuius ſolutionis dies non dùm ceſsit, adhùc ab alijs Creditoribus non poterunt auocari; Et ex *Donell. ad l.1. n.6.C.ſi propt.public.penſit.* intelligi oportere, fiſco deberi, non ea tantùm, quæ iam ceſſerunt, ſed etiã futura in mille annos *cit.Merlin.d.loc.n.28.* cum nullum ius fiſco in his anteriùs,

teriùs, concedendum eſſe, optimè dicat *ibid. n.29.* dum ſempèr habet fiſcus ius pignoris *l.aufertur 46.§.fiſcus, D.de iur. fiſci*: Vbi *Accurſ.v.pignor.* & *Gothofr.lit.M. Didacus Bolerus de decoct.debit.fiſcal.tit.5.qu.15.à nu.1. ad ſeqq.* & latiùs in *tit.5.q.13.à num.1. ad 11. & ſeqq.* Et hinc *pragmatica 5. §.15. de adm.Vn.* ſanctionem rationabiliſsimam, ac in iure fundatam eſſe, dùm fiſcum omnibus Vniuerſitatum Creditoribus, ex potiori, qua pro tributis, collectis, & functionibus munitur à iure hypotheca, ob cauſam publicam præfert, *Merlin.ibid.*

19 Quapropter eſtò in allodium aſsignatarij præfati, à Regia Curia cauſam habeant, non ideò ceſsionariorum, quibus illi vtuntur, doctrinæ, ad cedentem in concurſu regulariter poſthabendum (de quibus adeundus *Alphõſ. Olea de ceſſ.tit.6.q.8. à n. præſertim 20.*) ipſis ſuffragari poſſunt; Cum adhùc per tractum ſucceſsiuum, ſemper illis obſtet cauſa publica, ex qua fiſcus hic, vt ſuprà, præfertur.

20 Et licet in ipſo prælationis, cæteris creditoribus, priuilegio, fiſco collaro *Bart. Salycet. Neguſantius, Barboſa, Conſ. Arias de Meſa,* & alij apud *cit. Oleam d.q.3.à nu.16. ex l. fin.C.de priuil.fiſci.* dicant, ſpeciale eſſe in fiſco, vt in eius ceſsionarium, illud transferat; Cui concluſioni, veluti nullatenùs ex *d.l.fin.* roboratæ, aduerſatur *Schifordegherus* per eũdem *Oleam* recenſitus *d.l.n.27.* de quorum diſsidentium opinionum veritate, peritiſsimorum Ius dicentium rectum erit examen; Nihilominùs prima, quæ opponi poſſet opinio, his in terminis non obſtat; quia illa procedit in prælatione in eum transferenda, qui pro fiſci debitore Ærario ſoluit, ceſsis ei iuribus, ad hoc puta, vt ſuper tale nomen, cæteris eiuſdem Creditoribus ex fiſci iuribus præferatur; Non verò cum agitur de prælatione illa, qua ceſsionarius contrà fiſcum cedentem vti prætendit, quo in caſu non eſt locus tali iurium in ceſsionarium contrà cedentem translationi, nè, vt ſuprà, ipſa prælationis cauſa, ſui ipſius deſtructiua euadat: Doctores namq; præcitati, qui dictam prælationem in fiſci ceſsionarium transferri voluerunt, ideò hoc admittunt, quia dicunt, hoc eſſe ſpeciale in fiſco, ad hoc, vt debita fiſcalia per quemlibet ſoluantur, vt memor eſt idem *Olea ibid. num.26.* & notat *Io: Brunneman.in comment.ſuper C.in l.fin.de priuil fiſci,* & ſic ad eiuſdem fiſci fauorem id inductum videtur; Quod quidem indè non aliter, quàm tertij reſpectu intelligi debet, vt puta, poſſe fiſci ceſsionarium, qui fiſco pro altero ceſsis ſibi iuribus ſoluit, in concurſu cum alio eiuſdem nominis creditore præferri: Quod nos hic non contendimus; dùm ipſis quoque Reg. Curiæ aſsignatarijs, eandem, qua fiſcus vtitur, aduersùs alios Vniuerſitatis Creditores prælationem competere, veluti ex *d. Reg. prag.5.§.15.de admin.Vniuerſ.* ſancitam, vltrò concedimus; Veruntamèn ſolùm dictis aſsignatarijs, cum ipſo fiſco, in concurſu, eadem vti poſſe prælatione, qua publica ex cauſa continuò vrgente fiſcus gaudet, negamus: nè aliàs cauſa ipſa publica, ex qua dicta prælatio manat, ſui ipſius deſtructiua fiat; Et nè, quæ in fiſci fauorem introducta ſunt, in eiuſdem odium conuertantur, contra regulam *l.quod fauore 6.C.de leg.l.nulla iuris ratio 24. D.eod.Cap.quod ob gratiam 61.de reg.iur.in 6.l.legata inutiliter 19.D.de leg.1.l.14. D.de de adim.legat. & caſus eſt in l.non eo minus 14. C.de procur. & in l.19.de fid.inſtrum.Velaſc.de priuil.miſerab.perſon.qu.12.nu.27. Brunnem. ad C.de legib.in d. l.6.* Et ſic dum ipſum prælationis priuilegium ineſt ipſi cauſæ publicæ, ex qua prouenit, in ſemetipſam operari nequit, nè detur inſimùl in eodem ſubiecto, eodemq; tempore actio, & paſsio, contra iura in *l.Vranius, verſ. ſed cum duo, D. de fideiuſſ. Menoch.conſ.231.n.73.* Quod vtique fieret, ſi contrà fiſcum, nè præ cæteris aſsignatarijs exigat in concurſu, hoc eſt, contrà publicam vtilitatem, ex qua fiſcus omnibus antelatus eſt, permitteretur, vt benè conſideranti patet.

21 Quod ſanè potiùs confirmatur, quia, eſtò regula ſit, quod ceſsionarius cedentis perſonam repræſentat, quia in eam ſubrogatur, & ſic eſſe in aſſignatarijs d.functionum teſtatur *Michael Zappull. in comment. ad d.pragm.5. de admin.Vniuerſitatum §.14.n.9.* Attamèn illa ſolùm habere locum poteſt, quãdo ſubrogatus omninò, & ſine differentia ſuccedit in iuribus ſubrogantis, non quando adeſt diuerſa ratio in ſubrogato, ac ſubrogante, per ea, quæ optimè poſt *Alciat.* expendit *Epiſcopus Fermoſinus p.2.alleg.15. n.16. & 17.* vbi inſequitur: *Nec dictum obſtat de correlatione inter cedentem, & ceſſionarium: Nam reſpondetur, priuilegia perſonaliſſima inhærentia Regiæ perſonæ, vti Regi, cui incumbit cura de Regno, & eius conſeruatione* (prout eſt hic in dictæ publicæ cauſæ conſideratione, quæ Regis reſpectu in functionum fiſcalium exactione concurrit, & illius perſonæ ineſt) *nequeunt transferri, neque conſiſtere in alia vlla perſona, ex l.in omnibus 68.D.de reg.iur.l.ex pluribus 42.D.de admin.tut.* Et proindè nunquàm dici poteſt in aſsignatarios illa prælatio translata, quæ principaliter ipſum concedentem Regem ex cauſa publica reſpicit, adeò vt non ferendum, quod ſit illi eius ceſsionarius præferendus: ſed ſolùm id concedendum eſt ad plus, quoad tertios, in quibus nõ concurrit dicta ratio continua, ac principa-

lis publicæ vtilitatis, ipſum ergà ius publicũ in ipſo Rege, ſiuè eius fiſco radicatum. Ex quo patet, quod cum id proueniat ex diuerſis cauſis, & principijs, ſubrogatum nũquàm ſumit naturam principalis, vt tradit *Riminald.conſ.27.n.64. & 65. lib.1.* Item cũ ſunt diuerſæ qualitatis, ſi vna eſt allodialis, altera feudalis, quo caſu ſubrogatum non ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, vt docent *Alex.conſ.106.n.17.vol.3. Pariſ. conſ. 49.num.78. vol.3.* imò repugnat, idem *Rim. conſ.113.n.129.*

22 Quibus confert *Emmanuelis Rodriq.quæſt. regul.tom.3.qu.74.art.6.* doctrina. puta, quod laicus, qui habet tertias à Rege, gabellam ſoluere tenetur ex earum venditione: ex eo, quia eſtò Conceſsionarius iuribus Regis vti poſsit, non tamen illis aduersùs eundem Regem cedentem vtetur, pro gabellarum immunitate: Imò ſolùm fori priuilegio. non verò alijs perſonalibus regijs iuribus vti poterit, vt exploſo *Zeuall.de cognit.per viam violentia 2.p.qu.17.n.4. verſ.nec obſtabit*, declarat *Olea d.tit.6.qu.3.nu.4.* Igitùr eſtò detur aſsignatarijs, ex iuribus ceſsis contrà tertios, hoc eſt aduersus Vniuerſitatis Creditores d. prælatio; illa tamen aduersùs fiſcum in concurſu militare de iure nequit, quia id illis ceſſum nunquàm dici poteſt, ex cit. doctrinis.

23 Rursùs corroboratur, ex regulari concluſione illa, quam exornat *Bernard. Diez in regul.307.* quod in generali conceſsione exigendi vectigalia à quacumque perſona, non videtur includi perſona loquentis, ex *l. obligatione generali, D.de pignor. l.inquiſitio, C.de ſolution.* quæ regula procedit etiam in locatione *l. qui Inſulam §.fin. D.locat.* quam etiã aſsignauit *Albericus in l.licitatio, § fiſcus, D. de publican.* vbi ait, *textum* illum, per quem diſponitur, vt fiſcus non teneatur ſoluere gabellam, facere contrà Mercatores, qui conducunt Gabellam ſalis à communitate Bononiæ, quæ poſteà emit ſalem, vt ipſa ad aliquid pro gabella ſoluendum mercatoribus illis non teneatur, ea intèr alias ratione, quia in generali ſermone non includitur perſona loquentis, quam doctrinam amplectuntur, poſt alios *Nicol.Boer. dec.213.* vbi reprobat *Bart.in conſ. 226.* incipiente *caueture ſtatuto Montis Politiani, Surd.conſ.47.nu.23. Laſſart. de decim.quæſt 18.n 927. & ſeq. Guttierez de Gabell.quæſt.85. Reg.Moles deciſ.R.C.§.22. q. vn.n.2.& 3. Olea de ceſſ.iur. tit.5.q.2.nu.24. verſ.contrarium, Reg.de Marin.in obſ.ad Reg. Reuert.deciſ.548.n.1. Præſ.R.C.Ganauer.dec. 14.ex n.14.ad ſeqq.* Quæ eò magis hic procedunt, dum ſumus in cauſa publica non præiudicanda, quæ ob id ſemper cenſetur in omni diſpoſitione excepta, ac reſeruata *l. fin. C.de curſ.pub.lib.12. Afflict.dec.289. num.29. Larrea alleg.fiſc.77.n.12.p.2.* Vndè, eſtò quælibet ceſsionis clauſula, pro iurium fiſci priuilegiatorum quoque translatione, poſſent vti prædicti aſsignatarij, nunquàm tamen illa contrà ipſum fiſcum iuuari poſſe cõſtat, dùm in generaliſsima qualibet conceſsione, perſona loquentis, & potiùs ad euitandum in concurſu publicæ cauſæ præiudicium, non includitur, ſed excipitur, ex citatis doctrinis.

24 Et eò fortiùs, ex eadem ratione confirmatur præfata concluſio: Dùm cedens iura anteriora, ac potiora ſoluenti partem ſui crediti potioris, nempè venditoris cum dominij reſeruatione, & hypotheca, non cenſetur contrà ſe ipſum cedere, quia in generali ſermone non venit perſona loquentis, & ſimpliciter cedens, aduersùs ſe cedere non intelligitur, ex *gloſ.in l.emptor 5.verbo, vtiles*, vbi loquendo de hæreditatis emptore, qualitèr habeat directas, vel vtiles actiones, notat, ibi: *Vtiles actiones. etiam ſine ceſsione: & nota aduersùs debitores: Idem tamen puto aduersùs poſſeſſores ſingularium rerum illius hæreditatis: Dummodò non contrà venditorem, qui vtiq; dominus remanſit &c. C. de hæred. vel act.vendit. Olea de ceſſ.iur.tit.5. qu.2. n.22. & 24. Reg.de Marin.lib.1.reſol.158.n.3. & 4.* & probatur ex *l peculium 6.§.ſicut, D.de peculio legat.* ac exploſo *Conſ.Staiban. reſol. 96. in obſeru.* nec non recedendo quoque à diſtinctione *Conſil. Arias de Meſa lib.1. var.c.23.* prædictorum ſententiam, vti veriorem, indiſtinctè pro cedente optimè defendit *D.Car. Ant.de Luca in labyrint.ceſſ.iur. & action. via 130.à n.1.* Et in *Spicileg.de ceſſion. iur. & act. quæſt. 100. nu.23.* quod ex præadducta doctrina probare quoque videtur, puta quia Dominus locando ius exigendi gabellas, cõtrà ſe actionem ceſsiſſe non videtur, *d.l.licitatio.§.fiſcus, D.de public.& vectig. Noguerol. alleg.39.nu.36. Reg.de Marin.lib.1.reſol.158. n.3.& 4.* Si ergò hoc militat in omni cedente, quantò magis id vigere oportet, quando conſideratio publicæ vtilitatis concurrit, qua fiſcus cæteris eſt vtiq; præferendus, neque admittendum, cenſeri fiſcum, id priuato ceſsiſſe, quod intuitu publicæ vtilitatis ipſe gaudet, & eò potiùs, vt ille poſsit contrà ipſum fiſcum in concurſu priuilegio vti, repugnantibus ſuprà adductis concluſionibus.

25 Sed ad quid adhùc immoramur, ſi iàm adducta omni ex parte manifeſti ſunt iuris? Vndè ſatis illa ſint, nè de aperto ampliùs iure reſpondere videamur, & ſic in *Scæuola* obuiam à *Claudio Saturnino* illatam incidamus; *Scæuolam* de iure aperto reſpondiſſe arguendo, in *l.à teſtatore de condit. & demonſtr.*

& in

& in *l.qui Roma.§.pen.de V.O.* quem tamen ab omni noxa defendere curauit *Alciat.lib.4.parergon cap.1.tom.4.* & memor eſt *Io:Bertrandus de Iuris peritis lib.1.de Ceruidio Scęuola, fol.mihi* 74.

26 Ratione igitur exigente, ac publica vtilitate expoſtulante *Regia pragm.5.in §.15.de admin.Vniuerſitatum*, cui conſona eſt *prag.18.eod.tit.de admin.Vniuerſitatum*, ſicuti prælationem pro fiſco, eiuſquè ceſsionarijs, pro fiſcalibus functionibus exigendis, cæteris Vniuerſitatum creditoribus, rectè ſanciuit, vt exponit ſupracit. *Præſ.Merl. d.cap.2. per tot.* Ità inſimùl iuſtiſsimè fiſci prælationem pro ijſdem functionibus exigendis ſuper Vniuerſitatum introitibus, cæteris Regiæ Curiæ aſsignatarijs expreſsè ſtatuit, ibi: *Item ſtatuimo, ordinamo, e comandamo, che de frutti, ed entrate dell'Vniuerſità, e denari, che perueneranno dalle gabelle, e collette, ſi paghino prima li pagamenti ordinarij, & eſtraordinarij, che ſi debbono alla R. Corte, ò à quelli particolari, che gli hanno comprati dalla Regia Corte, appreſſo ſe ne paghino li pagamenti, che ſi deuono alli Creditori dell'Vniuerſità.* Et ſic ſumus in claris, quod in primo loco fuit antelata Regia Curia, & in ipſius defectu illi, qui ab illa emerunt, ibi: *O à quelli particolari, che gli hanno comprati dalla R. Corte.* At exiſtentibus inſimùl ſuper eadem Vniuerſitate Reg.Curia, & eius aſsignatarijs, illa ſemper anteferenda aſsignatarijs eſt: tùm ex publicæ vtilitatis ratione, vt ſuprà, tùm etiam ex claris verbis, & ex ordine ſcripturæ ipſius Regiæ pragmaticæ, dum in illa Regia Curia per verba antelationem exprimentia, primò collocatur in loco, & ſic omninò, & eò magis ſcripturæ ordo in tali prælatione attendendus eſt, eòque potiùs, ob poſteriorem illam ſequentem particulam: *O à quelli Particolari*; & ſic ſtante dictione illa, *vel*, diſiunctiua, poſterioritas aſsignatariorum R. Fiſco apertè ſignificatur, & indè omni ex parte attēdendus eſt ſcripturæ ordo in *d. pragm.* expreſsus, & primò ſcripta ibi, hoc eſt Regia Curia, præferenda eſt, vt clarè elicitur ex *Papinian.* reſponſo *in l. heredes mei 57. §. 2. D.ad Trebell.* per ibi notata verba: *Peto à te uxor cariſsima, vt cum morieris, hereditatem meam reſtituas filijs meis, vel vni eorum, vel nepotibus meis, vel cui volueris, vel cognatis meis, ſi cui voles ex tota cognatione mea: Inter filios, reſpondi, ſubſtitutionem fideicommiſſo factam videri &c.* vbi *gloſ.in v.præſcriptos*, & conſonat *l. generaliter. 24. §. quid ergò 17.* ibi: *(Ordinem ſcripturæ ſequendum) D.de fideic. libert.* cum concord. & ſic in iure prior deſcriptus in ſcriptura, debet poſteriori præferri, cū in illo præſumatur pluS iuris, ſiuè maior dignitas *l.1.C.de alb.ſcribend. Alberic.in l.inter claras, C.de ſumm.Trin. Peregrin.conſ.3.n.60. Signorol.conſ.28.nu.15. Pariſ.conſ.38.vol.1. Non.conſ.71.n.36. Pancirolus conſ.6.nu.16. Colleg.Patauinum, poſt conſil.Zabarell.cōſ.2.n.67. Colleg.Ferrarienſe conſ.3.nu.25. Boer.de auctorit.Magn.Conſilij n.52.60. & 86. Maceratenſis reſolut.31.nu.1.* D.Regens, & R.C.S.Locumtenens peritiſsimus *D.Raphael de Viloſa diſſert.2.nu.16. & 17. poſt tract.de fugitiu.*

27 Nec prætermittendum, quod ex libris Regalis Patrimonij id magis dilucidatur, cum in illis deſcribantur Primò, Regius Fiſcus: Secundò, Aſsignatatij in feudum: Tertiò, Aſsignatarij in burgenſaticum; ſecundùm quam ſcripturæ methodum ſatisfieri debent, quia ordo ſcripturæ inducit ordinem intellectus, *Collegium Bonon. conſ.1. num.28.* poſt *conſ. Zabar.* voluntatis, & prædilectionis *Rim.iun.conſ.313. à num.56.* & iuxtà Philoſophos nihil eſt in intellectu, niſi priùs fuerit in ſenſu: Qui ſanè ordo non per errorem inductus præſumitur, *Quia* (vt loquitur *Paul.de Caſtro conſ.164. col.antepenult. nu.7. vol.2.* de inueſtitura, vt primò nominatus, ſit primò vocatus) *cum in Curia Principis ſint periti, & literæ tranſeunt per multas manus peritorum, non eſt credendum, quod talis inaduertentia fuiſſet tolerata, ſi per errorem, & præter intentionem concedentis contigiſſet.*

AD SECVNDVM.

28 Fiſcales functiones, quæ dum in collectarum locum ſubrogatæ ſunt, inter regalia connumerantur, *Vincent. Ann. alleg. 29. n.14. & alleg. 36. n.6.* ex *Feudiſtis* communitèr *in cap. vnic. quæ ſint regal. in verſ. extraordinaria, Reg.Moles in deciſ. Reg.Cam. Sum.tit.1.§.1. per tot.* idem *Ann.alleg.28. nu.14. & alleg.66.num.7.* Regiquè debentur vti Regi, non autem vti domino Terræ, ſuper qua impoſitæ ſunt *Reg.Reuert.dec.172.nu.3.* vbi *Reg.de Marin.in obſeru.n.1.* Sed in Supremi Dominij recognitionem, vniuerſaliſque dominij, ac tutelæ, quam de Regno habet, *cit.Reg.Moles d.loc.nu.8. Mutius Surg.Neap. Illuſtr.in annot.fol.mihi 340.dt. Præſ.de Curt. in diuerſ.f.p.1.fol.6.nu.6.& 7. Reg.de Philipp. fiſcal.diſſert.34.n.35. Io:Laganar.ad Reg.Rouit.ſuper pragm.1.de iur.& exact.fiſcal. lit.A.* Quando à Regia Curia cum facultate alienandi conceduntur, ſiuè venduntur, omninò regalium naturam in illis mutari apud conceſsionarios, certiſsimum eſt.

29 Etenim eſtò Regalium natura, nùm feudalis, vel allodialis, an verò ſit ab his quid diſtiu-

ſtinctum, valdè controuerſum ſit: Quod latè poſt alios examinauit *Horat. Montan. de regal.in Summar.prælud.tor. à n.36. qu.7.* vbi ex *Ferrar.Montan.* dicit, iure feudorum cenſeri & ex *Franciſco Hotman.* regalia paſsim pro feudis in libris Feudorum Conſuetudinum vſurpari & idem latius *Reg. de Philipp. differt.fiſc.34.num.18.* Quod à *Regnero Sixtino* impugnari, idem *Montan.* recenſet, vnde multa ad id iura, & concluſiones cumulat, atq; exponit: in *numero autem 37.* attendendum in hoc eſſe primo Regis inueſtitu am, ex *cap porrò extr. de priuil.* notat, cum aliquando in feudum, quandoque in emphyteuſim, & aliquando ſub cenſuali natura concedantur, ex *cit. Ferrar.Montan.* quo caſu iuxtà propriam ab inueſtitura ſuſutam naturam, regalia regulari, quæ ſpecialis à generali regalium diſcedens natura dicatur: De feudali iam notum eſt, omnibusq; conſtat: In emphyteuſi vtile dominium transfertur in conceſsionarium: In cenſuali vero vtile, & directum, cenſusq; concedenti ſoluitur in ſubiectionis ſignum: Natura verò in inueſtitura non expreſſa, allodialem præſumi ex *pracit.Doct. & Capyc. in l. Imperialem col.57.* Quod eſtò in hoc Regno ex *Conſtit. ſcire volumus ſub tit. de iuribus rer. regal.* non admittendum ſit: dum illa, vt quilibet in hoc Regno regalia tenens, alienare nequeat, abſque Regis aſſenſu ſanciat; vndè Regalia ex patrijs noſtris iuribus, feudalibus eſſe quaſi fuiſſe oſtendit *Reg. de Philipp. d.loc. poſt alios*, & feudalia de Regalibus eſſe dicuntur *ibid. n.19.* ſicut etiam de regalibus in Regno Siciliæ ex *c. Regis Martini 33. & 34.* teſtatur *Maſtrill. de Magiſtratibus lib. 1. cap.13.* Quod reſpectu aſſenſus ex *dict. Conſtitut.* in alien. requiſiti militat, tàm ſi regalia in feudum, quàm ſi in allodium poſsideatur, vt poſt *Capyc.in inueſtitur.verb.& cum Gabellis*, tradit *Regens Conſtantius in l.1. & 2.n.10 .C.de fil.official. Conſil.de Georg.in repet.cap. huius autem generis, in quibus cauſis feudum amitt.cap.54.n.32. Praeſ.Fuln.Lanar, in addit.ad Reg.Lanar.in cap.1. de ſucceſſ.f.nu. 57.* Vndè cum ex dicta *Conſtit.* non ſit in cõceſsionario libera diſpoſitio, neque indè vera allodialis eſt natura: dum allodium eſt illud, de quo liberè diſponere domino licet, ex *Baldo*, & alijs cit. *Horat. Montan. ibidem.* Hinc in Regno noſtro regalium cõceſſorum naturam eſſe quid diſtinctum à vero allodio, ob Regis aſſenſum in illorum diſpoſitione requiſitum.

30 Extrà tamen Regnum hoc, iure Romanorum communi, Regalium naturam, licet allodialem potiùs eſſe, publici tamen iuris, dùm penès Regem illa permanent, & priuati iuris penès conceſsionarios, fundat idem *Montan.ibid. num.30.* Vndè in *fol. 34. 2.col. verſ. Exiſtimamus*, ad id concludit, ibi: *Exiſtimamus igitùr de iure communi Romano, naturam Regalium publici iuris eſſe, donec penès Regem, cæteroſq; non recognoſcentes ſuperiorem, qui iura fiſci habent, ſunt, ſic enim probat text.in l.inter publica, D.de verb.ſignif. Et vti publici iuris prohibitum eſt eorum commercium, ſine iuſſu Principis, ità quod nec æſtimatio eorum debetur l. Aphricanus, aliàs, apud Iulianum, §.fin. D.de leg.1. ex quo textu notentur illa verba,* (ſed ea prædia Cæſaris, quæ in formam patrimonij redacta ſub procuratore patrimonij ſunt) ; *Horum commercium, ſine iuſſu Principis non eſſe, ibi dicitur; Ergò secùs ſi conceſſa ſint à Principe, tùnc enim non ſunt ſub Procuratore fiſci: Et ideò benè exiſtimamus de iure communi Romano, Regalia penès conceſſionarios allodialem habere naturam, ſcilicèt ſub libera diſpoſitione inter viuos, & in vltima voluntate, ſine Regis aſſenſu: Quia penès conceſſionarios non ſunt regalia, ideſt publici iuris, ſed priuati iuris ad vtilitatem conceſſionarij, Raphael Cuman conſ. 162. & .12. qu.2.cap.ſine exceptione.* Quam concluſionem limitandam eſſe *Montan.* declarat in Regalibus conceſsis in adminiſtrationem, per verbum, *commendamus*, & qualitèr ſit in intelligenda in officijs, iuriſdictionalibus, & quid in illis miniſterij, deſeruientibus iuriſdictioni, *idem ibidem* exponit, de quibus adeundus ipſe *Montanus* eſt; Dum hic ſufficiat prædictam recenſuiſſe concluſionem; Et eſtò *Afflictus in Conſtit.ſcire volumus n.4.* dicat, iura Regalia exiſtentia penès alios de voluntate Regis, eſſe intra Regalia: Contrarium veriùs eſſe conſtat ex *Andrea in cap.1. quæ ſint Regal. in verb. angaria, & in Conſt.Conſt.Diuæ memoria ſub num. 14.* Imò ex eodem *Afflict. in Conſtit.quia frequentèr num. 5.* vt aduertit *Reg.Lanar.conſil.39.num.6. & conſ.34. nu.7.* quod exponit idem *Montan. d.loc. n.42. fol. 38.col.2.*

31 Ex quibus igitur ad aſſumptum noſtrum deueniendo: Firmamus, indubium eſſe, functiones fiſcales, eſtò de regalibus, dùm à Regia Curia venduntur, cùm facultate de illis diſponendi, & alienandi, Regalium, ac iuris publici naturam nullatenùs retinere: Tàm inſpecto iure communi; dùm, vt optimè concludit cit. *Montan.*, penès conceſſionarios non ſunt regalia, hoc eſt publici, ſed priuati iuris, vt ſuprà: Quàm ex dicta *Conſtit.ſcire volumus*, cum illa prohibeat ſine Regis aſſenſu regalium alienationem; ob quod videtur in Regno Regalium naturam, verè allodialem non eſſe; igitùr cùm è cõtrariò dictæ functiones fiſcales, à conceſſionarijs libe-

liberè abſque aſſenſu vendi, aùt cedi, ſiuè alienari validè poſsint; Exinde nullo modo regalia conſiderari poſſunt, dùm publicis vrgentijs non deſeruiunt, ſed ad priuatam conceſsionarij vtilitatem conſiderantur *Amicangelus in repet. cap.1. & in c. 2.nu. 16. & 17. quæ ſint regal.* Et cum ſit eorum plenum dominiũ in conceſſionarios translatum, etiam iuxtà ius Regni, earum allodialis erit natura, proùt de iure communi, quia *Conſtit. ſcire volumus*, non militat in his conceſſionibus, cũ libera diſponẽdi facultate factis cit. *Montan. d. loc. fol.39.1.col.verſ. Ex dictis.* Itàque dùm in functionum in allodiũ aſſignatarijs, nulla publici, ſed verè priuati iuris qualitas cõſideratur: nõ eſt, quin ampliùs dubitemus, tàm Fiſco in eius functionũ exactione, quàm cæteris in feudum aſſignatarijs, poſteriores eſſe, dùm in ipſis functionũ fiſcalium in feudũ inueſtitis, publici iuris, atque regalium natura permanet, vt in ſequenti aſſumpto clariſſimè in 2.*concluſ.* demonſtratur: Concludendumq; eſt, quod etiàm iure Regni attento, dictæ functiones in allodiũ conceſſæ, apud ceſſionarios, Regalium naturam in aliquo minimè retineant, & ſic non publici, ſed priuati iuris eſſe, ac vti verè allodiales in illis liberum eſſe conceſsionariorũ diſponendi ſtylum: Et propterea nulla qualitas publica, neque Regis ius in illis ampliùs conſiderari, prætèr quàm reemẽdi ius illud Regiæ Curiæ reſeruatum; ob quod dominium eſt plenè penès conceſſionarios, licet reuocabilitèr, nàm pactum de retrouendendo, eſtò perpetuum, non minùs efficit, vt emptor ſit verè ac perpetuò dominus *Reg.Rouit.ſupèr pragm. 1.de iur. & exact.fiſcal. in 1.alleg. num.67.& in 2.alleg.n.81.82.& ſeq.* poſt *Reg.de Curt.in ſuo diuerſ.iur. feud.cap.9.n.18 fol.mihi 24. dt.* Et eò magis hic nulla cadit dubitatio, ob dationem quoque inſolutum de anno 1649. ad fauorem aſsignatariorum ſecutam, vt in *prag.20. & ſeq.de vectigal.* & legitur in *libro Nouę Situat.*de anno 1669.*fol.7.verſ.Primo, circa med.*

AD TERTIVM.

32 EArundem functionum fiſcalium in feudum conceſsionarios, in allodium aſsignatarijs præferendos, ex præadductis, ac ſequentibus concluſionibus, omni ex parte liquet.

Primò: Cum in annuis reditibus feudum rectè conſtituatur *c.vn.in princ.verſ.quæſitum eſt, de controu.inter Epiſc.& Vaſall. Iſern.in c.1.§.ſciendum n.2.Prapoſ.nu.5. Aluarot. n.4. Laudenſ.n.8.& 9.de f.cognit.Afflict.in c.1. nu. 7.ſi de f.vaſall.Roſenthal.1.de f.c.4. concluſ.5. Reg.Capyc.Latr.dec.37.nu.3.P.Molfeſ.in 2.p. Conſuet.Neap.tit.de bonis, in addit. ad qu.32. n.4.* maximè ſi de rebus immobilibus præſtantur, cum inter immobilia & ipſi connumerentur *Clement.exigui 1.verſ.cumq, annui redditus, Herman.Vulteius I.feud.5.nu.9 Iohan.Schnedeidevv in epit.feud.p.2. n.38.* ſiuè etiam ex re immobili, æquipollente, puta ſi ex aliqua menſa nummulari debeantur, ſecundùm Feudiſtas, quos recenſet *Arnold. de Reyeger.diſput.feud.2.th.44.* dummodò certi perpetuò, aut ſaltim longo tempore ſint duraturi, nec ad modicum tempus conſtituti *Schrader.de f.p.3.c.3.nu.2. & ſeqq. Moz.de f.rubr.de reb.quæ in f.dar. poſſ. n.2. Borch.d.f. cap.6.nu.15.Obrecht.de f.lib.2.c.3. nu.86. & ſeq. Ruding.in meth.iur.f. lib.1.cap.9. num.7.* nam ſi modico tempore eſſent duraturi, inter mobilia reputarentur *Reg. Rouit. in pragm.1. alleg.1.nu.72.de iur. & exact. fiſcal.* & perpetui eiuſmodi reditus in iure noſtro, panes ciuiles dicuntur *l fin. §. præterea 2. C. de iur. dot.* annonæ ciuiles *l.iubemus 14. in princ. C. de SS.Eccl.Nou.7.c.nos igitur 1. verſ.neque ciuilem annonã, Camill.de la Ratba in Theatr. f.p.3.dil.6.* res ciuiles *l.fin. verſ pari forma*, & ibi *Gloſ.& Doct.in verb.Ciuiles,C.de petit. bonor.ſubl.* Item ſportulæ appellantur *Zaſ.in epit.feud.p.4.n.14.cum ſeq.* Et indè quoque actiones in rebus immobilibus competentes in f. dari poſſunt, *Borcholt.poſt alios de f.c.6. n.10.* alijq; ſup.cit. Et ſeruitutes etiam, tàm prædiales, quàm ruſticæ *c.vn. §.fin.de f.cogn. Borcholt.d.c.6.n.11.Roſenth.d.c.4.concl.2.*

33 Ad hanc rerum claſſem referuntur etiam regalia *cap.vn.quæ ſint regal. Arum.*pòſt alios *diſput.f.th.10. Gothofr. Anton.diſput.f.3.th.6.* quorum duplex eſt genus, maiorum puta, ac minorum, vt exponit poſt alios cit. *de la Ratba dil.c.3.à n.1.* Maiora, quæ ſupremam Imp.Regiſque, aut Principis ſuperiorem non habentis authoritatem demonſtrant, de quibus *Georg. Adam.* poſt alios innumeros adeundus eſt in *ſyntag.I.f.cap.6.Aphoriſm.13. ad ſeqq.*& *Arniſ.de iur.maieſt.maior.per ſeptem capita;* Minora ſunt portoria, vectigalia, ſeù telonia, quorum nomine ſtipendia, ac tributa complectuntur *Arniſ.de Iur.maieſt. minor. c.7.n.5.* riparica, monetas cudendi ius, ſalinæ, angariæ, theſauri inuentio, piſcationum, nauium prouentus, confiſcationes bonorum, flumina publica, & nauigabilia, argentariæ, & alia, quæ rectè infeudari poſſunt, vt exponunt *cit. la Rbata d.loc. num.5. & Georg.Adam.ab Aphor.21. ad ſeqq. Arniſ.de Iur.maieſt. lib.3. cap.7.*

34 Hinc fiſcales functiones, quæ inter minora regalia annectuntur, in feudum rectè dari conſtat, quia inter immobilia connumerantur

tur, eſtò cum pacto redimendi concedantur *Reg. Rouit. ſuper pragm. 1. de iur. & excuſ. fiſc. alleg. 1. n. 66. & 67. nu. 79. & 80.* & cum in feudum conceduntur, & ex ipſis, adoha, donatiua, releuia, ac ius deuolutionis, iuxtà naturam recti feudi, Regi noſtro Clementiſſimo hoc in Regno competunt, verè feuda eſſe, & ſub nomine corporum feudalium, ac Baronalium introituum venire S.C. iudicaſſe refert *Anna alleg. 29.* quem ſequitur *eis. Reg. Capyc. Latr. d. dec. 37. n. 4.*

35 II. In antecedenti aſsumpto, cum iàm fundatum appareat, fiſcales functiones, quæ cum diſponendi facultate à Rege conceduntur, ſiuè venduntur, etiam attenta regalium natura iuxtà *Conſt. ſcire volumus*, in hoc Regno non remanere vti regalia, ſed verè inter allodialia, ac priuati iuris eſſe, ſequitur è cõtrario, quod, cum dominium illarum directũ, dùm in feudis conceduntur, penès Regem remaneat, & ſine eiuſdem aſſenſu alienari nequeãt, verè illę ſint regalia, ac iuris publici, & non priuati, vt rectè conſideranti patet: proùt ſic in duriori quoque caſu, puta quando non eſt expreſſa natura in regalium conceſsione, concludit cit. *Montan. d. loc. nu. 43. fol. 39. col. 1. verſ. Ex dictis*, ibi:

36 *Ex dictis igitur hucuſque conſtat, quæ ſit natura regalium in Regno noſtro, quotiès ex conceſſione non eſt expreſſa, ſcilicèt, vt ſi plenum dominium ſit translatum in conceſſionarios, erit natura allodialis, prouti eſt de iure communi, vt diximus ſuprà n. 36. quia Conſtitutio, ſcire volumus, non præſeribit ſibi locum in huiuſmodi conceſſione, & ſic libera eſt diſpoſitio abſque aſſenſu Regis: Si verò dominium Regalium ſit penès Regem, qui conceſſit, puta ſi facta ſit conceſſio, tibi, & hæredibus ex corpore, vel tibi, & vno hæredi, vel duobus, vel tibi, & hæredibus, dummodò Regalia teneas, & recognoſcas à Rege, vel ſint conceſſa Regalia, quorum natura ſit, vt adminiſtratio tantùm tranſeat in conceſſionarios, vt ſunt officia, tùnc quia Conſtitutio, ſcire volumus, obtinet vim in huiuſmodi conceſſionibus, dico, Regalia huiuſmodi retinere naturam publici iuris, &c.*

37 Si igitur, cum non conſtat de qualitate conceſsionis, prædicta procedunt, quãto magis, cum ſumus in expreſsis, hoc eſt in conceſsione dictarum functionum in allodium, cum poteſtate diſponendi, dicendum eſt, non eſſe illas publici, ſed priuati iuris, cum non remaneant regalia, & hoc eſt, quod optimè concludit poſt *Andr. Iſern.* & alios *Maſtrill. de Magiſtr. lib. 1. cap. 11. n. 13.* ibi: *Hæc tamen Regalia, vbi ad priuatum ex Principis conceſſione deuenerint priuata ſunt, in quibus non vt in publicis, ſed vt in priuatis ſeruandum eſt Andr.* quem refert, & ſequitur *Reg. Tap. in annot. ad d. Conſtit. ſcire volumus lib. 6. de Iur. Regn.* Et è conuerſo, cum expreſſè in feudum conceduntur, & ſic directo dominio Regi reſeruato, vndè alienatio ſine eiuſdem aſſenſu eſt prohibita: quantò magis non erit dubitandum, publici iuris, ac de regalibus functiones illas remanere, cum feudalis conceſſio non ſit plena translatio, & abdicatio, ſed concedens rem in feudum, nihilominùs ſibi retinet ius, ac poteſtatem ſuperiorem, ex quo de maioribus quoque Regalibus rectè in feudum ex dicta ratione concedendis *Georg. Adam. Struu. in ſyntagm. I. f. c. 6. Aph. 13. nu. 2.* concludit, ibi: *Salua igitur Maieſtate, ſcilicèt poteſtate ſumma Imperatoris, atque Imperij: regalia in certa Prouincia iure ſuperioritatis territorialis, per inueſtituram feudalem Principibus conceduntur, &c.*

38 Ex quibus concludamus, oportet, dictos aſsignatarios functionum in allodium, cum facultate liberè diſponendi, dùm nec regalium, neque rerum publici, ſed priuati iuris poſseſsores dicendi ſunt, non eſſe præferendos aſsignatarijs earum functionum in feudum, quarum dominium directum, & aſſentiendi in alienationibus eſt penès Regem facultas, & ſic publici iuris, & de regalibus ſunt, proùt penès Regem erant, & infrà dictæ *Conſtit. Scire volumus*, terminos remanent.

39 III. Feuda ipſa conſtituta ſuper fiſcalibus functionibus, ſuper Gabellis, & Dohanis, quæ ſunt de Camera Regis, feuda de Camera dicuntur: Cameram verò intelligimus Cæſaris Ærarium, & feudum de Camera eſt illud ſtipendium, vel id quod ex Ærario ſoluendum conceditur *Feudiſtæ in c. 1. §. ſciendũ de f. cognit. Sebrad. d. f. c. 3. n. 8. Vult. 1. de f. c. 8. num. 24.* & propriè locus, in quo pecunia, & Domini theſaurus continetur, vt iuxtà per nos expoſita *in Viſion. feud. rubr. 10. viſ. 18. verſ. Eſt autem feudum de Canena, & verſ. feudum verò de Canena fol. 131. & 132.* declarat *Dom. Carol. Rota in annotat. ad Conſil. Reg. Rouit. ad conſult. vn. num. 1. in fine lib. 1.* Quod feudum Cameræ, ſi ad tempus ſit cõceſſum, improprium, ſi verò in perpetuum concedatur, erit feudum proprium, *Matth. de Afflict. in cap. 1. §. fin. nu. 7. de f. cogn. Goed. conſ. 11. de ſucc. ab int.* Roſenth. *2. f. ſynopſ. concluſ. 75. & 76. Vurmſer. Claſſ. 3. ſect. 11. 12. 13. 14. & 15. Georg. Adam. ſtruu. ſyntag. 1. f. c. 5. Aph. 18. n. 1.* vbi *in ſeqq.* Cameræ ſignificationem exponit: Nouumque nomen iuris feudorum declarat eſſe *Ant. Capyc. in inueſt. f. v. feudum de Camera, verſ. licet, fol. mihi 228. 2. col.* vbi proſequitur in *verſic. Inueſtitus*, ibi: *Inueſtitus ergò de aliqua annua quantitate ſibi ſoluenda de Camera, & Theſauro Regio, vel alie-*

alterius domini, ſeù ſupèr introitibus, vel in tali Dohana, aut gabella, habebit feudum de Camera, ſic etiam, ſi inueſtiretur, quod annis ſingulis de Cannaua domini, in qua vinum, vel frumentum conſeruatur, tot vegetes vini, aut frumenti modios percipiat, habebit feudum de Cannaua ex d.c.1.§.ſciendum de feud.cogn. & dicantur iſta feuda panes ciuiles, ſecundum Bald. &c. quam doctrinam ſequuntur *Praeſ. de Curt.in diuerſ.feud.1.p.n.37.fol.26. Schrader.in tract.de f.p.2.c.3.nu.81. & ſeq. Schaeidenu.in epit.feud.p.1.n.61.& ſeq. Roſenth. in ſynopſ.f.c.2.concluſ.75.n.2 & ſeq.V ult.1.f.c. 8.n.24.& ſeq.Reg.Galeot.reſp.fiſc.1.n.5.*

40 Inſupèr idem *Anton.Capyc. d.loc. fol.229. 1.col.verſ.limita*, conſiderando prætacta feuda de Camera, ſiuè quoque de Canneua (vel vt alij vocant Canaua, Canepa *cit.de Curt. d. loc.nu.38.* aùt Cauena *cit. V ult.d.loc.*) iuxtà proprij beneficij naturam; veluti ex cauſa lucratiua conceſſa, ob aliquod putà præſtitū concedenti ſeruitium *ibidem verſ. amplia*, ſcribit: *Quod ſi Dominus habet æs alienum, vaſallus debet expectare, vt exoluatur primò æs alienum de Camera, ſeù Cannaua, vt ſic ſatisfactis priùs domini debitis, ipſe percipiat ſuum debitum ſibi ſtatutum, ex c.1. in princ. de not.f. Bald.&c. quia iſta verba de Camera, ſeù de Cannaua ſunt adiecta loco donationis* (ſiuè meliùs legas, *taxationis*) *vt tantùm de dicto loco fieri debeat ſolutio, Aluarot. in d.cap.1.2. col.&c. Secùs vbi locus eſſet adiectus, cauſa demonſtrationis, quia tunc dato, quod in eo loco non eſſet, debet tunc ſolui ex alijs bonis; l.quidam teſtamento, D.de leg.1.l.lenius 2.D.de leg.2.* quam concluſionem in terminis functionum fiſcalium examinauit cit. *Præſ. de Curte d.fol.26.1.p.diuerſ.f.n.38.& 39.* ibi:

Sed in iſtis cadit difficultas, quid ſi illo anno ex Camera non ſint percepti introitus, vel ex Camera, ſiuè Canepa, non ſint habiti fructus, nunquid ex alijs bonis Curiæ debeantur illo anno, vel quod erat percipiendum illo anno, debeatur in ſequenti: Pendet prima quæſtio ab illo, nunquid aſſignatio facta ſuper Camera, & Cauena, ſit facta gratia demonſtrationis, vel gratia taxationis; Si enim gratia taxationis, ab alijs bonis non debeatur: Si gratia demonſtrationis, eò quod ex illis introitibus non debetur, ſiuè ex fructibus, qui non percipiuntur, deberetur ex alijs bonis, iuxtà terminos text. in l.quidam teſtamento, D. de legat.1. quem text. ſæpiùs allegat *Andr. &c.*

41 Ad quod ipſe *Præſ.de Curte*, poſtquàm *in num.ſeqq.* tanquam de articulo, qui ſæpè, tàm in legatis, quàm in conceſsionibus accidere poteſt, vt idem aduertit, latè materiam expoſuit, quando dicatur taxationis, & quādo demonſtrationis gratia, facta aſsignatio; Et poſtquàm n.44.firmauit, ibi: *Aut verò ſumus in dubio, & tunc ſi certa eſt quantitas conceſſa, ſi vno anno haberi non potuit, fiet in annis ſequentibus ſolutio, etiam pro iſto anno, in quo defectum fuit, Andr.in d.c.1.de not.f. & in alijs locis allegatis.* Et n.45. ſequitur: *Dummodò talis defectus cauſatus non fuerit ex culpa domini concedentis, quod ſi aliqua eo caſu conſiderari poſſet, tunc non expectabitur, nec differetur ſolutio in annos ſequentes, ſed tunc ex alijs bonis concedentis facienda erit ceſſionario ſolutio.* Tandem concludit, allata circa dictam diſtinctionem aſsignationis, demonſtrationis, vel taxationis cauſa factæ, non procedere, quando agitur de conceſsione introituum Cameræ, & ſic etiam de fiſcalibus in feudum oneroſo titulo cōceſsis; Nam tùnc indiſtinctè, non exiſtentibus fructibus de illo anno, de alijs ſuppleri debere, & ſic quotidiè practicari, in ſpecie in functionibus fiſcalibus in feudum vēditis teſtatur, ibi:

42 *Prædicta etiam ſanè intelligenda erunt, cum alia limitatione, vt tunc procedant, quando conceſſio facta fuit ſimpliciter; Cæterùm ſi conceſſio fieret, ex cauſa onerosa, prædicta locum non haberent, ſed teneretur, non exiſtentibus fructibus de illo anno, de alijs ſupplere, & ſic quotidiè practicamus: Nam venditis functionibus fiſcalibus ex aliquo loco percipiendis, ſi illi non percipiantur, ex alijs reficit Regia Curia, & ſic fuiſſe deciſum teſtatur additio Liparuli ad Andr.Iſern.in c.Imperialem, §. illud quoque præcipimus, in verſ.itèm quærit Gl.de prohib. f. alien, quæ verè fuit illius doctiſſimi viri Regentis Franciſci Antonij Villani, ſua tempeſtate nemini ſecundi, nam antequàm fieret additio Liparuli, illam in libro dicti Regentis vidi, & cum alijs in meo libro exemplatam habeo.*

Ex qua concluſione ſatis clariſsimè apparet, quod functionum fiſcalium in feudum ceſsionario ſuper certa Vniuerſitate, oneroſo quidem titulo, ſiuè taxationis, vel demonſtrationis cauſa aſsignatarum, in omni caſu, quando integrè aſsignatam ei annuam quātitatem ille non exigit, tenetur Regia Curia de alijs redditibus ſupplere.

43 Et indè ſequitur, quod ſi dictis in feudum aſsignatarijs debetur à Regia Curia, in defectu exactionis integri annui reditus refectio, & ſic vincere illi videntur in hoc ipſam Regiam Curiam, quantò magis in exigendo vincent in allodium aſsignatarios, dùm illi à Reg.Curia vincuntur, ex quo ijſdem in eadem exactione, vt ſuprà præfertur, & ſic vigere debet axioma illud, ſi vinco vincentem te, eò fortius vinco te, *l. de acceſſionibus, D. de diuerſ. & tempor. præſcript. Menoch. conſ.126, num. 25. Nolden de ſtat.nobil.Ciuil. cap.10. num.107.*

44 Similitèr, dùm Regiæ Curiæ aſsignatarijs in allodium prælatio fundatur, ex quo in illa cauſæ publicæ continuus fauor concurrit, vt in primo aſſumpto demonſtraui; Si dicti aſſignatarij in feudum dictis alijs in burgenſaticum non præferrentur, eadem Regia Curia damnum paſſura in publicæ vtilitatis noxam foret. ex refectione præfata, ad quam dictis aſsignatarijs in feudum obligaretur: Secundò, quia de talibus functionibus in feudum inueſtitus inhabilitaretur ſoluere Regiæ Curiæ adoham; Itemque inueſtiti mortis tempore, nec debiti releuij exactio integra Regiæ Curiæ deberetur, ſed pro eo tantùm, quod in denunciationis, ſiuè renouationis anno exigitur, non verò pro integra quantitate annua conceſsa, quod omninò eſset contrà antiquiſsimum Reg. Cam. ſtylum, & in Regij Ærarij detrimentum continuum reſultaret, in quo, cum publici iuris, ac vtilitatis concurrat ſucceſsiua conſideratio, non eſt illa prætermittenda, ſed præferendi ſunt dicti aſsignatarij in feudum, veluti regalium, rerumque iuris publici poſſeſsores, dictis in allodium conceſsionarijs, in quibus nulla iuris publici, ſed priuati qualitas ſolùm ineſt, vt ſuprà probaui.

45 IV. Rursùs, quia certum eſt, quod Regia Curia dictas functiones in feudum concedens, vltra fidelitatis iura, cum onere releuij, adohę, ac deuolutionis, directum ſibi reſeruat dominium, & ſub contingenti feudali ſeruitio illæ inueſtiuntur, remanentibus indè illis in Regiæ Curiæ dominio, ac patrimonio, nècnon continua cum adohæ, aliorumque onerum feudalium exactione; & indè dum Regij Ærarij formatum, imò per tractum ſucceſsiuum ius remanet, ideò vltrà illam prælationem alijs Vniuerſitatum Creditoribus, quam ex Regia Curia conſequuntur cæteri in allodium functionum aſsignatarij, Functionum in feudum inueſtiti, illud aliud prælationis ius, quo eadem Regia Curia, in concurſu ipſis in allodium aſsignatarijs vt ſuprà præfertur, obtinere debent; Nàm, dùm in dictis functionibus in feudum conceſsis adeſt formatum Fiſci dominium, atque ſucceſsiuum ius prædictum: concludendum eſt, quod ſicuti in aſsignatarios in allodium, ex Fiſco tranſit ius prælationis alijs Vniuerſitatum Creditoribus, eſtò nullum in illis Reg. Curiæ ius in d. functionibus, ijſdem conceſsis remaneat: ex maioritatis, & vberioris iuris ratione, debet illud quoque aliud plus iuris d. alterius prælationis, ad præfatos in feudum inueſtitos, & quidem cum ipſa re conceſſa tranſire, priuilegium, putà, quo ipſe fiſcus, vt ſuprà aſsignatarijs in allodium præfertur; Priuilegium enim, quod reſpectu cauſæ conceditur, tranſit cum cauſa, ſiuè re ipſa, quæ transfertur, idque tantò magis, quia penès talem in feudum inueſtitum, non mutatur rei qualitas, quin etiàm de regalibus, & iuris publici ſit, quod ſecùs eſt in conceſsione functionum in allodium, vt ſuperiùs dixi; Et proindè dùm rei qualitas, & cauſa ipſa iuris publici, ex qua dicta prælatio obtinet, firma remanet in functionum feudatario, ipſum Regiæ Curiæ prælationis ex publica cauſa inductum priuilegiũ, nec alitèr euaneſcere, ſed permanere, ob dictæ Cauſæ publicæ perexiſtentiam, ac firmitatem, concedendum erit: & ſic eo potiùs militabit hic axioma illud, quod priuilegium conceſſum ratione cauſæ, cum ipſa permanente cauſa communicatur, ſecùs cum perſonæ ſolùm conceditur, vt probatur ex *l. tempus 29. D. de re iudic. l. priuileg. 175. D. de reg. iur.* Et dùm tale prælationis priuilegium pro cauſa publica conſideramus, ac fatemur conceſſum, & in conceſsionatijs in feudum remanere iuris publici rationem, vt præferantur cæteris in allodium aſsignatarijs, non dubitandum, cùm in ijs nulla publici iuris ratio permanens conſideretur, ſed priuati illi iuris ſint, vt ſuperiùs fundaui.

46 V. Confirmatur etiàm, quià in dictis aſsignatarijs in feudum, duo concurrunt iura, ac circumſtantiæ, ſiuè priuilegia; Primum, puta ex ipſa Regiæ Curiæ conceſsione, qua, prout alij aſsignatarij, præferendi ſunt alijs Vniuerſitatum Creditoribus: Alterum ob permanens fiſci ius, quod in dictis functionibus in feudum, cum publici iuris qualitate, ſiuè circumſtantia conſideratur, ex quo cæteris alijs in allodium aſsignatarijs illi præferendi ſunt, nè alias qui fortiùs ius habet, imò duplicibus roboratur qualitatibus, eodem iure, ac ille, cui vna fauet circumſtantia vtatur, quod iura admitti nolunt, cum in concurſu ſemper potiora, & eò magis maiora iura habens, præferendus ſit, *tot. tit. de priuil. Credit.*, & ipſa quoque priuilegia non ex tempore extimantur, ſed ex cauſa, & ſi eiuſdem tituli fuerint, concurrunt *Paul. I.C. in l. priuilegia 16. D. de priuil. Credit.* vbi *Gloſ. in ſig. Caſ.* loquendo de pluribus Creditoribus priuilegiatis contrà vnum debitorem concurrentibus, quis præferendus, ibi: *Et certè non inſpicitur tempus, vt qui primò contraxit præferatur, ſed cauſa inſpicitur, vt quis eorum habet magis fauorabilem cauſam, vt eſt in funeraria, quæ præfertur alijs, putà actioni tutelæ, & ſimilibus*; Cùm igitur fauorabilior cauſa concurrat, vt ſuprà, in aſsignatarijs in feudũ, dũ publici iuris etiã ratio in illis conſiſtit, & illi in allodium priuati iuris dicantur: Inde prædicti, ſequentibus anteferendi ſunt,

ſunt, nàm licet dependeant ab eodem fiſco, diuerſimodè tamen, & cum diuerſis circumſtantijs, & qualitatibus cõſiderantur, ex quibus, cum pro inueſtitis in feudum publici iuris ratio, quæ fauorabilior eſt, vrgeat, proindè illi cæteris præferendi, & ità priuilegij illam fauorabiliorem in illis exiſtentem cauſam inſpiciendo, concurſus potior alijs pronunciandus eſt, ex *cit. gloſ.*

47 Vrget quoque ad prædicta fortior minimè negligenda demonſtratio; Quoniàm ſi priuilegium continens maiorem publicam vtilitatem præferri debet alteri continenti minorem, vnde cauſa dotis præfertur cauſæ maioratus, vt concludit *Io: Petr. Fontanell. de pact.nuptial.clauſ.5.gloſ.1.par.2.num.106.* quem ſequitur *Angel.Stephan.Garon.ad Conſtit.Mediol.lib.4.tit.7.de iur.& priuil.fiſci c.3. n.19.* Quantò magis vt ſup. præferendi ſunt dictarum functionum in feudum inueſtiti, in quibus iuris publici aſsidua conſideratur qualitas, atque intereſse ob fiſci regij continuam vtilitatem ſolutionis adohæ, & releuiorum, necnon ob directum dominium Curiæ Regiæ reſeruatum; Cum è conuerſo, in allodium conceſsionarijs, non ſolùm minor, imò nec vlla concurrat publica vtilitas, dùm functionibus in allodium conceſsis, illę priuati iuris euadunt, naturamq; regalium, ſecundum præſertìm *dict. Conſtitut. ſcire volumus* in nihilum retinent, vt ſuprà fundatum eſt.

48 VI. Ex his cum indubiè innoteſcat, eoſdē de dictis functionibus in feudum inueſtitos duplici iure adiuuari, nimirùm primo, quod eſt commune cum cæteris aſsignatarijs in allodium, altero eorum quidem proprio, ex immediato, & permanenti fiſci iure, ac dominio, quod in ipſis feudalibus functionibus Regia Curia retinet, propter quod in omnibus fiſcalia iura, ac priuilegia continuò in re ipſa, cum eiuſdem priuilegijs, publica ex cauſa illi repræſentant, ob id omninò cæteris illi præferendi: Nam creditor duplici iure ſuffultus, alio Creditori, qui vnico tantùm iure, ſiuè priuilegio fruitur, ſemper in cōcurſu, vti potior præferendus eſt *l.fin.* vbi *Doct. D.qui pot.in pign.hab. Gloſ.ex cauſa in d.l.16. D.de priu. Credit.* Vnde Doctores colligunt, fiſcum quoque habentem prælationem in bonis à debitore fiſcali poſt contractum acquiſitis, priori generalem, aut ſpecialem hypothecam habenti, iuxtà *l.ſi is cui, D. de iur. fiſci*; nihilominùs non gaudere hoc priuilegio, ſi creditor, qui cum illo debitore contraxit, duplici priuilegio ſit munitus, *Neguſant.de pignor.2.membr.5.p.nu.42.Caſtill.controuerſ.lib.3.c.4.nu.24.Guttier.pract.to.3. qu.99.n.12.Barboſ.in l.1. D.ſolut.matrim.par.2.n.33.Egid.in l.ex hoc iure 2.p.c.1.n.11. Roderic.de concurſ.cred.1.p.art.2.nu.9. Peregrin.de iur.fiſci lib.6.tit.6.nu.18. Dom. Maqueda in l. priuilegia, D.de priuil.credit.ex n.7.Gaitus de Credit.c.4.quæſit.11.n.1548.D.Io: Baptiſta Larrea alleg.17.nu.51.Noguerol.alleg.17.nu.51.Præſ.Merlin.d.c.2.nu.34.& 35.1.to.* poſt quos relatos latè id exponit *Nonius à Coſta de priuil.Cred.ad reg.2. in præf.à nu.1. & ſeq.* vbi circa prælationem, plurimùm cauſam publicam valere, declaratque ex *Bartolo in l. 1.n.25. D.ſolut.matrim.* quatuor modis illam conſiderari *ibid.n.7.* de quibus etiam adeundus *D.Didac.Boler.tract.de Decoct.debit. Fiſcal.tit.5.q.1.n.10.& 11.*

49 Et corroboratur, quia concurrentibus pluribus ad prælationem, is cæteris præferēdus, qui fortiùs priuilegium, & qui plures, & maiores qualitates habet, *Caius I.C. in d.l.1. D.de priuil.cred. Alexander conſ.27.n.8.lib.6.* & inde inter plures prætendentes prælationem, is præferendus eſt, qui habet plures qualitates, ſi illæ ſint paris potentiæ, ac effectus, quia plura vincula magis ligant, quàm vnum, *Florian.reſponſ.15.nu.26. verſ.Nam duo vincula lib.4.Gratian.diſcept.for.526. n.2. & ſeq.Rot.dec.475.n.14.& 15.p.1. diuerſ. & coràm Merlin.dec.386.nu.8.* quos refert, & ſequitur *D.Petr.Marcellin.Corradin.in tract.de iur.prælat.qu.14.n.10.* At cum aſsignatarij in feudum duplici, vt ſuprà iure, & qualitate paris potentiæ, ac effectus ad prælationem prædictam, ſuffulti ſint; non eſt ampliùs dubitandum de dicta prælatione pro illis admittenda; Idque eò magis, quia per dictos functionum in feudum inueſtitos adimpletur finalis cauſa, propter quam à lege, ac ſtatuto inducta eſt dicta prælatio, tùm ob directum Regiæ Curiæ in illis permanens dominium, tùm etiam propter ſolutionem adohæ, ac releuiorum Regio Ærario vt ſuprà debitam: dùm ille, qui pinguiùs poteſt adimplere cauſam finalem legis, vel ſtatuti, dicitur habere potiora iura, & cæteris præferri debet, vt ex *Dec.conſ.619.n.7.Gratian.diſcept.741.nu.79. Bard.de iur.prothom.§.4.in 3.notab.ſub n.6.§. vndè licèt, verſic. & ex hoc deciditur illa quæſtio, Griuell.deciſ.Dolan.40.num.34.& 35.Verall.deciſ.78.par.1.Maria Digeſt.nouiſſ.tom.3. de retract.cap.3.* fundat citat. *Corradin.de iur. prælat.d.qu.11.n.15.*

50 Tandem omnis hoc in puncto excluditur dubitatio, cum expreſsè legamus, ipſos in feudum aſsignatarios adeò cæteris potiores eſse, vt nunquàm eorum exactio minui patiatur, ità quod eſtò ex fumantium defectu, damnum in emptorem cedere oporteret, ex vulgatis iuribus in *tit.de periculo, & commodo rei venditæ*; præualente tamen po-

tiùs in prædictis aſsignatarijs in feudum qualitate feudali, adohæ, releuij, ac deuolutionis onere, vt nullo modo eorum diminuatur exactio, ſed integrè ſubſtinenda ſit, in damnum quoque Regiæ Curiæ, eiuſque aſsignatariorum in allodium, pro eorum ratis, in dicto caſu fumantium defectus ex numeratione reſultantis, Reg.Cam. Senatus nõ ſemèl cenſuit, excipere nempè ſemper à diminutione feudales functiones, veluti nunquàm ob adohæ onus diminuendas, vt expreſsè legitur in *libr. Nouæ Situationis focu-lariorum de anno 1669.fol.7.verſ.1 in med.*ibi: *Eccettuando ſolamente li fiſcali feudali, de quali ſi paga l'adoha, non ſoggetti à diminuzione, conforme le giudicature più volte fatte dalla Regia Camera*. Idemq; ibid. legitur *fol. 8. verſ. quoad primum, & fol.10. verſ. Di modo che*. Dùm igitur pro dictis aſsignatarijs in feudum, ne ipſarum functionum exactio diminuatur, quod eſt plus, in dicta nempè diminutione etiam ex fumantium deficientia, indubiè pronunciatur, in damnum quoque Regiæ Curiæ, eiuſque in allodium aſsignatariorum; Non eſt ampliùs ambigendum, vt quod eſt minùs fortiori iure in ijſdem concedatur, prælatio nempè præfata, manans ex fiſci publica cauſa in illis conſiſtente, ex qua nulla diminutio permittenda, ac potior eorum cauſa cæteris aſsignatarijs in burgenſaticum redditur, vt ſuperiùs fundatum eſt.

AD QVARTVM.

51 LEuiſsimi quidem ſunt ponderis, quæ in contrarium opponuntur: Et quidem primò non obſtat, purà, quod ſi prælatio functionum in feudum inueſtitis, cæteris in allodium aſsignatarijs, ex actualis, ac ſucceſſiui publici iuris, quæ in fiſco eſt prærogatiua, concederetur, eſſent & illi ipſi Regiæ Curiæ in exactione anteferendi: idque cum ità non ſit; Igitùr neque prima eſt vera cæteris prælatio.

Quoniàm breuitèr replicatur; Nàm ſi functionum fiſcalium in feudum conceſsionarios, vti de feudo de Camera inueſtitos conſideremus, iàm ſuperiùs fundauimus, quod eſtò veri beneficij nomine ſint illis tales functiones in feudum conceſſæ, iuxtà tradita *in 3. concluſ.* tertij noſtri aſſumpti, ſemper cum in vno anno fructus, ac reditus in Camera deficerent, ſaltem in ſequenti anno refici deberent, vt ex ibid. cit. doctrinis; Imò cum in feudum à R. Curia venduntur, quod omninò ſuper alijs R. C. introitibus refectio debeatur, ſuprà ex *Praeſ. Camill. de Curt.*, & alijs fundaui, & ſic iuxtà intellectum hunc, nullum ex dicta prælatione ſequitur abſurdum, ſed ex dictis legalibus doctrinis iuri conſona concluſio prædicta, vt in dictis caſibus fiſcus teneatur reficere, firma remanet; Si verò ſimplicitèr præfatos functionum in feudum conceſsionarios inueſtitos, vti feudatarios, prouti quoque ſunt, conſideramus: Et quis negare poterit, quod veluti de certa annua ſumma, in qua ex eiuſdem feudi natura, feudalis propria qualitas conſiſtit, inueſtiti refectionem habeant: Nàm ſicuti, cum pro annua certa quantitate, eſtò cum feudo ipſo, conceduntur fiſcales iſtæ functiones, augmentum ex aucto fumantium numero reſultans, fiſco, & non ceſsionario cedit, vt deciſum pluries refert *Camill. de Medic. conſ. 51.nu.3. & 4.* Ità quoque indubium eſt, ſi diminuantur, fiſcum ad refectionem teneri, quod ſecùs eſſet in conceſsionibus indefinitè factis, cùm illæ augmentum, & diminutionem recipiant, *cit. de Medic. d.loc. num.37.* pòſt *Reg. Moles in deciſ. Reg. Cam. §.3. quaeſt. 5. num.9.* Et prædicta militant etiam ob adohæ taxam, ſuper ipſa reditus certitudine à principio ipſi feudali functionum cõceſsioni inſita, cùm & tale feudum in reditibus certis propriè conſtitutum dicatur.

52 Vnde meritò, qua ſolet ſemper Regia Camera iuſtitia ergà feudatarios ipſos continuò ius dicere, in defectu foculariorum, aùt alterius caſus, in feudum aſsignatarijs refectionem elargitur, vt in praxi obſeruatur ex deciſis per R. Cam., & legitur in *d. libro Nou. Situat. focular. Regn. ab anno 1669. fol.7. verſ.1. circà med. & fol.8. verſ. Quo ad primum, & fol.10. dt. verſ. Di modo che*: vbi in defectu foculariorum diminuta, quę reſultat exactio, in damnum R. Curiæ, eiuſq; aſsignatariorum pro ratis cedere debet, vt in *d. fol.8. d. verſ. Quo ad primum.*

Et inde ſanè, ex publicæ vtilitatis ratione; ac ſtãte inſolutũ datione poſteà ſequuta, declaratur ibi diſpoſitio *Pragmatica* de anno 1612. *in tit. de Commiſſar.7.§.15.* vt non alitèr ſimplicitèr procedat refectio ibi ſancita, in defectu fumantium, niſi pro ratis Regiam Curiam, & ipſos aſsignatarios in allodium tangentibus, ſemper exceptis functionibus feudalibus, vt optimè conſideranti patet, ex regula, poſteriora derogare prioribus, aùt illa declarare, *gloſ. in l.25.26. & 27. D. de leg.* & poſteriores cogitationes prioribus eſſe ſapientiores *Hugo a Port. lectori in pandect.*, neque ambigitur, Senatum ius facere poſse, *l.8. D. de ll.*

53 Et ſic ſtante inſolutum datione in anno 1649. ſequuta, non obſtante diſpoſitione *d. Pragm.7. §.15. de Commiſſ.* de anno 1612. non ſimplicitèr refectio diminutis fumantibus à R. Curia aſsignatarijs datur, ſed pro

rata

rata tantùm ſit diminutio,exceptis fiſcalibus in feudum, *ex* quibus ſoluitur adoha; Vnde neqne obſtant tradita per *Conſ. Prouenzal.* qui ſcripſit ante inſolutum dationem in anno 1646. *in obſ.& Gloſ.ad Conſuet.Neap.obſ.* 18. vbi refert *alleg.Io:Vincentij Caualerij nu.* 46. & ideò ad fundandum, functiones fiſcales cenſeri intrà diſtrictum Neap. vſus fuit particula inſtrumenti dictarum venditionũ, quod venditio d. functionum cum pacto de retronendendo, cum annua perceptione, & in defectu, ſuper alijs introitibus regalibus Regni, non transfert dominium,quia nõ fuit intentionis Regis venditoris verè transferẽdi dominium rei,ſed ſolummodò deſignandi Terram,& locum,vel introitus certos(vnde dicti Aſsignatarij) & ſic contractus reſoluitur in pignus; Attamen poſt dationem inſolutum mutata ſubſtantia contractus in veram venditionem, Regia Curia ampliùs non remanſit obligata ad refectionem, ſed tantùm pro rata, vt ſuprà; quod confirmatur ex ijs, quæ tradit *R.Capyc.Latro to.2. deciſ.*188.*n.*121.*verſ.& reſpectu, & in verſ. & eadem, imò maior conſiderabatur ratio reſpectu illorum, qui inſolutum nouas impoſitiones habuerunt, quia nedum cum maiori iniuſtitia pretij, ſed etiam, quia celebrare voluerunt cum Regio Fiſco alium contractum eius, qui ſolitus erat negotiari, qui nunquàm antiquitùs fuit practicatus, niſi vt Fiſcus venderet ſuper Arrendamentis tot annuos introitus, iſti verò non contenti voluerunt aliam formam inuenire, & impoſitionum dominium,& proprietatem habere, & ſic caſus fortuiti eorum periculo cedere debent, &c.*

54 In quantum verò attinet,quod functionũ inueſtiti prædicti,ſi alijs præferrentur, eſſent quoque fiſco in exactione præferendi, quod tamen non ſic practicatur: Reſpondemus, quod adhuc deciſum non legimus, Regiam Curiam in feudum inueſtitis præferri; neque de hoc noſtra hæc eſt diſceptatio: verùm ſi caſus diſputandi acciderit,& poſſet conſiderari, quod in contingenti ſpecie ipſa Regia Curia ad dictam refectionem ex aliqua circumſtantia non teneretur;tùnc ob maiorem concurſum publicæ cauſæ, quæ in fiſci exactione magis ineſt, quàm in tali functionum feudatario, præferendus eſſet illi fiſcus; niſi id ſimpliciter concludi quoque pro fiſco poſſe, dicere velimus, quia in pari cauſa fiſcus præferendus de iure eſt *Peregrin.de iur. fiſci lib.6.tit.6.n.*24. Et ſic ſtante omnimodè diuerſa ratione, dictum argumentum non obſtat,dùm in fiſco id admittendum eſſet,ob maioritatem in illo publicæ vtilitatis, diſcrimen inter plures caſus, veluti diuerſos inducentem *Praſ.Merlin.d.cap.2.nu.*22.23.24. & *ſeq.* ex qua prælatio fiſco conceditur, dum publicæ vtilitatis cauſa, priuatæ, licet ſecundaria omninò, & ſemper anteferenda eſt *Auth.res quæ, C. comm.de leg.* Vnde cuiuslibet priuati priuilegio quoque præfertur *Bald. in l.iubemus in princ. C.de Sacr. Eccleſ. D.Io: Baptiſta Valenzuel.Velaſq.conſ.*180.*n.*44.*Surd.dec.*255.*n.*111.*Menchach.illuſtr.c.*5.*n.*6.*Gironda de priuil.n.*102. *Cabed.*1.*dec.*74.*n.*5.*Bouadill.in ſua polit.lib.*2.*c.*1.*n.*1.

55 Secundò, neque eſt in aliqua ſana conſideratione Aduerſariorum aſſertio, dùm dicunt, prælationem ex adohæ ſolutione, in præfatis functionum inueſtitis, ne puta illa diminuatur,minimè reſultare, dùm adoha ſemper integrè ex feudo debetur, eſtò feudi fructus diminuantur, cum adoha ſit inalterabilis; Nàm vnquàm dixi, quod, ne diminuatur adoha ob non integram functionum exactionem, concedenda ſit præfata prælatio:Cum ex iàm ſatis omnibus notis conſtet, quod adoha ſit inalterabilis, ſicut etiam eſt indiminuibilis, cum attendatur prima taxa, ità quod auctis, vel diminutis fructibus illa non augeatur, neque diminuatur, præter caſum deuolutionis,ex *Reg.Reuert.dec.*101.*vbi de Marin.in obſeruat.Thor. verb.Adoha, p.*3. *Reg.Capyc.Latr.conſult.*3.*nu.*6.*to.*1.*Theodor. alleg.*50. Imò ex gratia ab Auguſtiſsimo,immortaliſq; memoriæ Imperatore Carolo V. attendendam eſſe taxam venditoris, in *c.*10. *Grat.pag.* 10. & inſuper notiſsimum quoque eſt, quod pro adoha in redditibus in feudum conceſsis, vt eſt in functionibus fiſcalibus, quę augmentum recipere non poſſunt,ſoluũtur tantùm dnc.26---. pro ſingulis centum, teſte *Praſ.Auell.Amat.conſ.*12.*n.*10.*& Andr. Capan.de iur. Adoha q.*5.*n.*33.*&* 34. dicente *ibidem*, id procedere, quando per Regiam Curiam fuerunt conceſſæ ſeparatæ à Ciuitate, vel Caſtro: Nam tunc non computantur cum alijs introitibus feudalibus; vndè *n.*35. fundat, & deciſum refert, quod ſi dictæ functiones, & introitus fuerunt conceſsi vnitim cum Ciuitate, vel Caſtro, tunc quia computantur cum alijs introitibus feudalibus, ideò ſoluitur adoha ad rationem vnciarũ decem cum dimidia pro ſingulis viginti vncijs, & fuiſſe additum, ſicut de redditibus cum Vaſallis, & quod Vaſalli contribuant, proùt in alijs redditibus,vbi declarat *Andream*, ibi relatum; Quod ſecùs eſt ſi concedantur ſeparatim, nàm tunc ſoluitur quarta pars, in quinque vncijs,& vna quarta conſiſtens, idẽ *Capan.ibid.* poſt alios *n.*36.

56 Quæ omnia, eſtò ità vera, & in praxi recepta ſint; ſicuti certum eſt diminuto feudo, nec adoham diminui Reg. *de Marin.* 3.*alleg.* 116.*nu.*10. Non tamen fauent Aduerſario,

cum ego ſolùm, vt ſuprà fundauerim, ideò dictam prælationem dicto inueſtito, ex fiſci iure concedendam eſſe, non quia poſſet diminui adohæ præſtatio, diminuta functionū exactione; ſed principale noſtrum fundamētum conſiſtit, ratiocinando, quod quemadmodùm fiſco competit prælatio prædicta, cæteris ipſius aſsignatarijs, pro exigendis fiſcalibus functionibus, quæ penès Curiam ſunt: Ità quoque ipſi à R.Curia de dictis fūctionibus in feudum inueſtito, eadem prælatio competet, ex Fiſci quidem perſiſtentibus iuribus, dùm in ijſdem functionibus fiſcalibus infeudatis, adhùc inuictiſsimi Regis noſtri directum dominium, atque ius in rē, ob fidelitatis, adohæ, ac releuij onus conſideratur: & proindè reſidente in illis Fiſci iure, eiuſdem quoque prælationis priuilegium locum habere oportet: præſertim etiam, ob maioritatem Regij Ærarij iuris, quod in inueſtito magis, ac in cæteris aſsignatarijs in allodium conſideratur, ob quod præferendus illis, veluti potior eſt, ex fortiori puta iure, aſſociationeq; plurium priuilegiorum, ex quibus non ſolùm eſt anteferendus cæteris Vniuerſitatum Creditoribus, ſed ipſis quoque in allodium aſsignatarijs, ob pinguiùs, ac vberiùs fiſci ius, quod in ipſis fiſcalibus functionibus infeudatis reſidet, vt ſuprà expoſitum eſt.

57 Ex quibus replicatur tertiò diſpoſitioni *pragm.8.in §.12.ſub tit.de Commiſſar. & exactor.* ſancienti, reditus feudales poſteriores eſſe Regiæ Curiæ, eiuſque aſsignatarijs fiſcalium functionum; Vndè Aduerſarius cum iàm functiones in feudum conceſsas, pro feudis haberi indubium eſſe dicat: poſteriores proindè aſsignatarijs pronunciandas cōcludit; Dùm dicimus, quod ſi talis *pragmatica* applicari poſſet ad dictas functiones fiſcales in feudum conceſſas, abſurdum indè ſequeretur, quod inueſtitus, & ſic etiam Fiſcus pro adohæ eſſet poſterior quoque aſsignatarijs in allodium, quod pars aduerſa ipſa, nec audet aſſerere; Igitur ſatis clarè cōſtat, quod *d.pragm.8.in d.§.12.* loquitur de introitibus feudi, ob quos Vniuerſitas eſt mediante cōtractu Baroni aliquo modo debitrix; Cumq; in tali caſu Baro conſideretur, vt quilibet Vniuerſitatis Creditor; proindè, eſtò reſpectu ipſorum corporum feudalium, ac eorundem fructuum, qui ab Vniuerſitate forsàn percipiuntur potior ille ſit, quo verò ad alios Vniuerſitatis introitus, reditusq; poſterior erit Regiæ Curiæ, dictiſq; Aſsignatarijs.

58 At ſecùs eſt, quando agitur de functionum fiſcalium exactione in feudum conceſsarum: nàm eſtò illas, vel reditus feudales conſideremus, ratione videlicèt infeudationis fidelitatis, præſtandi ſeruitij, renouationis inueſtituræ, ac pro ea releuij, deuolutioniſque; nihilominùs negari nequit, quod in illis conſideratur R.Curiæ illud ius prælationis, quod ſicuti competebat antè infeudationem, quia illa præfertur aſsignatarijs, ità quoque competit inueſtitis ab ea, dùm adhuc R.C. directum dominium, ac ius in re vt ſuprà conſideratur; Ob quod poſseſsor ille inueſtitus, fiſci priuilegio, ex ipſius in re perſiſtente publici iuris qualitate, dicta prælatione gaudere, vt ſuprà debet.

59 Neque obijci poteſt, quod fiſcus per conceſsionem in feudū, prælationem in damnum tertij impartiri non poſsit: Cum ex tali inueſtitura cum dicta prælatione, nunquàm videatur fiſcus iuri tertij præiudicare; Nàm ipſe fiſcus antè conceſsionem in feudum, iàm præferebatur in exactione cæteris eius aſsignatarijs, vndè nemini præiudicare ex tali conceſsione videtur, ſed ſolùm fit, quod ius illud prælationis, quod penès fiſcum erat, pro annua illa quantitate infeudata, in conceſſionarium in feudum tranſeat, & ſic non derogatur iuri alicuius tertij, vt benè conſideranti clarè patet.

60 Non ambigendum indè ex prædictis quoque iàm ſatis dilucidè conſtat, quod aperto iure ſit præfatis functionum in feudum inueſtitis pronuncianda cæteris in allodium aſsignatarijs prælatio; Idque omne, tantò magis commendandum ob vtilitatem, quam Regia Curia ex hoc nanciſcitur, quia fortiùs confirmatur ius in eiuſdem feudatario, imò in re ipſa, in qua dominium directum, ac ius formatum Regiæ Curiæ ineſt; Nàm ſi aliter obſeruandum eſſet, fiſcus in annis releuiorum, ob feudatarij dictarum functionum feudalium mortem, haud integram conſequi poſſet annui reditus medietatē, ſed tantùm medietatem effectiuam illius, quod in mortis anno exigeretur, quod in euidens R.Curiæ damnū, & contrà R.Cam. ſtylum certè reſultaret; Quas ob cauſas de refectione ſemper, nè feudalium functionum exactio diminueretur, dictis inueſtitis fuit per R. Cam. prouiſum, vt legitur in *d. libr. Non. Situat.fol.7.verſ.primò circà med.*

61 SVadet itidem Regiæ Curiæ vtilitas, cum in vendendo fiſcales functiones in feudum, ſtante huiuſmodi prælatione pro inueſtito pronuncianda, dubitari nequeat, quin plures de illis inueſtiri emptionis titulo promptiores in dies ſint procuraturi; Vnde Regia Curia, & faciliorem venditionem dictarum functionum in feudum vberiori pretio conſequetur, & Regali Patrimonio etiàm, atque etiàm conſultiùs eſt, expeditquè, tùm quia functiones fiſcales libentiùs

in

in feudum vendendo, ad rationem duc.centum in centena ſingula, verum ęquiualens, non autem diminutum pretium aſſequetur, tùm etiam quia in illis directum dominium, & exinde iura adohæ, releuiorum, ac deuolutionis habebit.

62 Quæ omnia in functionum in allodium venditionibus, Regia Curia nullatenùs retinet, ſed infructuoſam tantùm illam reemédi facultatem ſibi reſeruat, & quod peius in eiuſdem Ærarij euidens damnum, non ad centum aureos in ſingula centena, ſed multò minùs venduntur, ex quo aſsiduum Regiæ Curiæ intereſſe, ac publici Status præiudicium emanat; Dùm Ærarij reditus omni conatu, aſsiduoque ſtudio augendi, nec etiàm modo aliquo conſeruantur, ſed quod peius eſt, in allodium, minori, quo valent pretio, venundantur, vnde Regium Patrimonium ſæpè ſepiùs viribus deliteſcit: & proinde hac quoque ponderata ratione maioris pretij, inter vtramque venditionem functionum, ſcilicet in feudum, ac in allodiũ, non ſunt conceſsionarij in feudum æquales pronunciandi, cum illis in allodium, qui multò minus functiones emerunt, eòque magis ob onera adohæ, releuij, ac deuolutionis, quibus in feudum inueſtiti ſubijciuntur, permittendum non eſt, vt eodem in loco habeantur, obſiſtente ad id naturali, nedùm ciuili ratione, qua contrahentes æqualitate illa, iuxtà onera, quibus ſubeunt, tractandi ſunt, vt ex pluribus obſeruat *Samuel Puſendorfins de Iure naturæ, & Gentium lib. 5.cap.3.de æqualitate in contract.oneroſ.obſeruanda à n.1.*

63 Obiectorum denique iàm nebulis fugatis, ac re in portum euecta, vaſtoque ex iuris pelago iuſtitia ſubducta, functionum in feudum aſsignatarios optimum, clarumq; ius fouere, ſatis probatum teor; Imò in dubio etiam pro ipſis pronunciandum eſset, aliàs eorum cauſa, quantumuis publica, poſtponeretur, quod eſset abſurdum, vt ponderauit *Couarr. lib.1.var.cap.16.n.2.in princ. verſ. Item quod non debet eſſe per text.in l.vn. verſ.non alitèr, C.de Conduct.& Procurat. fiſc. lib.11. & gloſ. in Litem veniunt, §.in priuatorum, ver. in publica, D. de petit. hæred.* quem poſt *Peregrin.* ſequitur *Præſ.de Gananerro deciſ.R.C.1. num. 125.* vbi etiam *n.121.* fundat, quod vulgata *l.non puto, D.de iure Fiſci,* ſi attentè perlegatur, non probat, contrà fiſcum in dubio pronunciandum, nàm I.C. in illis verbis, *non puto delinquere,* non vult dicere, quod id ſit licitum, ſed veriùs intelligendum eſse, quod dicat id eſse illicitum propter dubitandi rationem, vt benè declarant, & tenent etiam *Amaya in comment.ad l.1.C.de Iure Fiſci nu. 49.& in l.vn.C.de pęn.Fiſc.n.8.lib.10. Angel. Steph.Garon.in commentar.ad Conſtit.Mediol. lib.4.tit.7.de Iure, & Priuil.Fiſci cap.4.ex nu. 1.ad ſeqq. Epiſc.Fermoſin.alleg.Fiſc.61. nu.9. D.Didac.Anton.Faxardo in alleg.fiſcal.par.1. alleg.9.à n.280.& n.285.D.Didac.de Bolero de Decoct.debit.fiſc.tit.5.q.17.n.6.*

64 Reliquum ſanè eſt, vt dicta prælatio huiuſmodi functionum in feudum inueſtitis, aliàs cum hac potioritate conceſsa, confirmánda ſit, inſtante etiam peritiſsimo Dom. Fiſci Patrono, cui, vt Regium Patrimonium conſeruetur, iuſtisque, & honeſtis augeatur modis, ſpecialiter curæ eſt; cum Regia Camera Summariæ Supremum quidem Tribunal, totius Regalis Patrimonij regimen, ac gubernaculum teneat, vt inquit Inuictiſsimus *Imperator Carolus V. in Pragm.5. de offic. Proc. Cæſar.* teſtanturq; *Reg.Galeota reſp.fiſc.1.nu. 2.Præſ.Gananerr.dec.30.n.2.& 5.* quod eminentiſsimum ad curam rerum Patrimonialium, & Populorum cuſtodiam, & protectionem deputatum præconizat *Reg. de Ponte de poteſt,Proreg.tit.4.§.8.n.57.* ibiq; præſtantiſſimos Viros omni virtutum genere ornatos præſidere, fidem adſtringunt, poſt *cit. Reg.de Ponte, R.Galeota d.reſponſ.fiſc.1.n.62.Epiſc.de Afflicto contr.cap.6.nu.11. Conſ.Pratus pract. obſ.50.n.3.* alijquè. Ideò Sereniſſ. *Rex Ferdinandus I.in Pragm.37.de off.Proc. Cæſ.* iure quidem optimo inquit, *Omnia, quæ in ipſa Camera aguntur, & cognoſcuntur, & decernuntur, ſumma æquitate, maturitate, integritate, & iuſtitia, agnoſci, & decerni, cum iſtiue Tribunalis Officiales ſumma ſcientia, integritate, & rerum maxima experientia præditos eſſe ſciamus;* Proùt hac noſtra ætate ad Regij Ærarij præſidium, hoc eſt ad publicum bonum dignıſsimè præeſt *Dom. meus D. Sebaſtianus de Cotes Magni Cam. Locumtenens I.C.doctiſs.* primæuæ Iuriſprudentiæ erudltiſs. amator, & æquè integerrimus, ac nobiliſs. Vir, publicæ vtilitati, ac Regali ſeruitio datus, cum cæteris Iuriſprudentiæ, Iuſtitiæq; Cultoribus Dom. Pręſidentibus meritiſsimis collegatus, quos cômemoraſſe, laudaſse eſt, eoſq; & in ferēdis ſententijs publicus ardor inflammat, iuxtà illud *Claudiani Panegyr. 4. Conſulat.Honorij verſ.225.*

Tu Ciuem, patremque geras, tu conſule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moueant, ſed publica vota.

65 Nec ſubiectorum commodo, in Regij Ærarij præiudicium, & contrà publicæ vtilitatis rationem, perſpici debet, ſiquidem monente *Theodorico Rege* apud *Caſſiodor. var. lib. 5. epiſt.6. Suſcipienda precatio eſt, quæ publicis vtilitatibus non repugnat, & amplectenda deſi-*

de-

deria priuatorum, quæ ſic remedium quærunt, vt nobis non videantur generare diſpendium. Veſtrum nunc erit, *Sapientiſſimi Patres*, vt fiſcalium functionum in feudum Aſsignatarijs prælationem cæteris in allodium pronuncietis, ſiuè ex nitidiſsimo, quod in cauſa iure fouent, ſiuè ex conſueta cùm huiuſmodi prioritate conceſsione, alijsuè ex cauſis de fæcundiſsimo veſtri ingenij penu ſupplendis, circa dubitatem, orationem omnem hoc in voto concludo.

VI. Kalendis Martias, Reparatæ Salutis Annò M.DCXC.

Caietanus Ageta.

66 POſt hæc ſcripta peruenerunt ad manus noſtras *Acta Pro Regio Fiſco contrà hodiernos Poſſeſſores ann.duc.centum quinquaginta in feudum ſuper Regia Dohana Neap. penès Matthiam Troiſium Actuar.* Ex quibus apparet, quod in anno 1683. in cauſa Aloyſij de Vicarijs ſupèr partita feudali ann. duc. centum quinquaginta, & Ill. Principis Carpini D. Aloiſij Vargas poſseſsoris ann. duc. centum, & decem in feudum ſuper Regia Dohana Neap. cum fuiſset facta reſultatio à Regio Fiſco pro ſolutione adohæ, & releuiorum contra poſseſsores, qui oppoſuerunt, non exegiſse integrè, & quod quando exactio integrè fieret ad eorum beneficium ex Regia Dohana, erant prompti tranſigere pro decurſu pro medietate, ſtante centenarij temporis lapſu, & ſubſtinere taxam in futurum: Cumquè etiam pro parte Regiæ Dohanæ fuiſset oppoſitum, tanquàm articulum generalem reſpicientem alia Arrendamenta eſse tractandum in Regio Coll.Conſilio, obtentoq; quod Delegatus tunc *Dom.Conſ.Sixtus* relationem faceret in d. Coll.Conſ. & Regia Camera faceret relationem in ſcriptis, & interim non procedi ad alium ordinem: Fuit poſteà id reuocatum præuia Conſultatione R.Cameræ facta S. E. ſub die 30. Octobris 1683. concludente, quod dicta partita vti feudalis integrè erat pro decurſu, & in poſterum annuatim ſoluenda, & ob intereſse Regij Fiſci tàm pro adoha, quàm releuijs, & iure deuolutionis in ea cauſa eſset procedendum in R. Cam. Vnde per S.E. fuit reſcriptum, *quod obſeruetur præinſerta Conſultatio*; Et poſteà per Regiam Cameram ſub die 16. Nouembris 1683. fuit decretum, *quod exequatur ordo S.E. pro cuius executione dentur ordines neceſſarij*; & ſub die 12. Decembris dicti anni fuit per R.C. decretum: *Viſa compartitione fol.45. admittatur ad oblatam tranſactionem pro medietate, pro decurſu adoha iuxtà relationem Magnifici Rationalis Cedularij fol. 40. firma remanente taxa in futurum, & proindè Magnifici Gubernatores Regiæ Dohanæ ſoluant duc.* 1883. 1. 16. *ſalua prouiſione facienda reſpectu releuiorum*; & deinde ſequuta fuit alia tranſactio pro releuijs: Cumq; fuiſset facta relatio quantitatum decurſarum, & per dictum Principem minimè exactarum pro dicta partita feudali à *fol.*72. *ad* 74. die 4. Aprilis 1685. ad relationem Dom.Præſ.Andreaſſo prouiſum fuit, quod *pro executione Villectorum S.E. & decretorum R. Cameræ Magnifici Gubernatores Regiæ Dohanæ Neap. ſoluant petitam quantitatem fol.*81.

67 In Arrendamento Olei, & Saponis *Ferdinandus de Medicis*, qui in eo habet partitam feudalem, præfertur alijs Conſignatarijs.

In Regia Dohana Neap. idem ordinatum fuit audito Regio Fiſco pro *Mag. Franciſco Gagliardo*, vt præferretur pro decurſu, & currenti alijs Conſignatarijs ſimplicibus.

In Arrendamento Ferri, ſuper quo multi adſunt Conſignatarij in feudum, non ſolum fuit ordinatum, vt cum prælatione ſatisfierent, ſed ampliùs in menſe Maij 1679. cum mandato ſeparato pro integra ſumma, illi verò in burgenſaticum cum mandato generali per æs, & libram.

Eademquè ratio qualitatis feudalis, & publicæ cauſæ militat in functionibus fiſcalibus, & ità per Regiam Cameram die 24. Martij 1688. decretum fuit, *Ill. Ducem Salandræ*, eiuſq; fratrem ceſsionarium *D. Ioſephum Reuerterium* eſſe præferendum pro quantitate ei debita ex cauſa functionum fiſcalium feudalium cęteris aſsignatarijs, ſoluta priùs quantitate debita Regiæ Curiæ, ſupèr Vniuerſitate Tricarici.

68 Et pro functionibus fiſcalibus in feudum, quæ *Magnificus Hiacynthus Ragni* poſsidebat ſuper Ciuitate Grauinæ die 30. Octobris 1685. prouiſum fuit, quod moneantur partes ſuper deciſione articuli petitæ prælationis, & interim citrà præiudicium iurium partium fiat repartitio inter Conſignatarios, vz. Hiacyntho Ragni integri tertij maturati in menſe Auguſti proximi pręteriti 1684. & reliqua quantitas per ęs, & libram inter alios Conſignatarios.

Et ex his vndequaque bonum ius in feudum aſsignatarios, vt cęteris in allodium potiores pronunciandi ſint, fouere indubium eſt.

A D

AD QVÆST. II.

An Vniuerſitate in totum deficiente, debeantur fiſcales functiones.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Vniuerſitate in totum deſtructa, eſtò alibi Ciues habitent, an poſſit Fiſcus ab ipſis aliquid exigere n.1. & 3. quid ſi vnus remanſerit n.5. Et qualitèr in Donatiuis n.2. & 4.

Vniuerſitatis priuilegia, an cenſeantur extincta, mortuis omnibus de Vniuerſitate n.6.

Vniuerſitas quotupliciter ex delicto condemnatur n.7.

Vniuerſitates qua ſolemnitate antiquitùs deſtruerentur n.8.

Vniuerſitas quando delinquere intelligatur n.9.10.& 11.

Vniuerſitas, ſeù Ciuitas an retineat priuilegia, ſi diruatur n.12.

Caſtro, vel Turri deſtructa, an amittatur eius priuilegium n.13.

Deſtructa Ciuitate nullo relicto Ciue, cui nam cedant bona demanialia n. 14.

1 Deciſiones, quæ referuntur in articulo iſto, quod deficiente in totum Vniuerſitate, eſtò Illius homines alibi cohabitent, non poſſit Fiſcus ab ipſis aliquid exigere, ea fundantur ratione, quia homines vnius Populi, nec populum, neque Vniuerſitatem conſtituunt, niſi collectiuè fuerint congregati ex *Bart.*doctrina in *l.etiam, C.de exec.rei iud. n.*17. Et dùm iàm non reperitur in rerum natura talis Vniuerſitas, debitum ipſius exigi à particularibus nequit ex *l.ſicut,§.immun.D.quod cuiuſq;* *Vniu.* & non entis nullæ ſunt qualitates *l.eius qui, D.ſi cert.pet.* quod intelligendum eſt in totum extincta Vniuerſitate, vt ad nihilum teneatur illa, neque aliæ pro eadem, vt ſuprà.

2 Quod etſi etiam reſpectu donatiui deciſum per eandem Reg. Cam. relatore Dom.Thoma Salernitano, referat *Author* noſter hic; Attamen hæc deciſio diuerſimodè reſpectu donatiui legitur apud eundem *Reg.Salernit.in deciſ.*39.& ibi *Thor.in addit.per tot.*dũ *cit.Reg.Salern.num.*12. aduertit, quod Vniuerſitates impræſentiarum ad ſoluendum impotentes, ſi in futurum ditarentur, pro omnibus dictis focularibus tenerentur ſoluere Regiæ Curiæ ex regula *text. in l.locum, §.deficientiũ, D.de mun.* & alijs, nec audirentur, ſi dicerent, quod tunc non erant tot focularia, proùt ſic deciſum refert *ibid.* Proſequẽdo, quod in caſu, quo aliqua Terra eſſet in totum inhabitata, puta chaſmate, terræmotu, vel incurſu hoſtium, tunc illa focularia, quæ ante extinctionem erant taxata, irent ad onus Regni, quia diſtributio facta per Vniuerſitates in donatiuo, non poſſet verificari in iſta exhabitatione, quæ deſijt eſſe Vniuerſitas, ſecundùm *Bart.* doctrinam ab eod.*cit.* Quod confirmatur ex ſuprà traditis per *Reg.de Pont.*in anteced. *quæſt. cit.* ex ratione diuerſitatis inter functionum fiſcalium impoſitionem, & donatiuum.

3 Ex quo tradita per *Auth.* noſtrum hìc reſpectu fiſcalium functionum, vt in totum Vniuerſitate deficiente illæ non debeantur, nec poſſint ab hominibus eiuſdem Vniuerſitatis alibi degentibus exigi, iuxtà deciſa per Reg. Cam. firma remanent, eaq; ſequuntur *Reg.Rouit. in conſult.* in materia donatiui *à n.*27.*ad* 30. *lib.*1. & *Io: Maria*

4 *Nouar.ſuper pragm.tit.de iur. & exact. fiſc.in rubr.collect.*1.*num.*5. Quod ſecùs eſt reſpectu donatiui, quod impoſitum dicitur in toto Regno, vt declarat, & deciſum refert *cit.Reg.Salern.d.dec.*39. ibiq; *Thor.& Reg. Rouit. cit.loco* diſtinctione vtitur *à n.*25. quod aut impotẽtia interat tempore facti donatiui, vel ſuperuenerit poſteà; & fortaſsè poſſet dici, quod ſic, ponderando rationem, quam adducit *Bald.in d.l.etiam, C.de exec.rei iud.n.*17.*in fin.* inquiens, quod

cum

cum obligatio certam formam diſtributiuam aſſumpſerit, à ſtatu ipſius nõ eſt recedendum arg. *l. Inſulam, D. de v. obl. &c.* quod ſi poſt factam diſtributionem aliquæ Vniuerſitates reddantur impotentes, non propterea à primo ſtatu formæ diſtributiuæ eſt recedendum.

5 Similitèr dùm diximus cum *eodem Reg.* noſtro hìc prædicta procedere in tota Vniuerſitate deficiente, ſecùs eſſe cum eodem concludimus, ſi non in totum deficiat, idq; eſtò vnus homo remanſerit de Vniuerſitate, dùm in illo remaneret ius, & nomen Vniuerſitatis, & ſic non eſſet locus concluſioni prædictæ, ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc poſt *Frecc. ibid. cit.* addito *Loſæo de iur. Vniu. p. 1. cap. 1. nu. 30.* vbi *nu. 32.* id declarat, puta quod Vniuerſitas hominũ in vno conſeruatur, etiam omnibus alijs de Vniuerſitate defunctis, ſecùs eſſe in Vniuerſitate corporum poſt alios *ibid.*

6 Ad prædicta verò non pigeat annectere articulum illum, nùm Vniuerſitatis priuilegia cenſeantur extincta, mortuis omnibus de Vniuerſitate? in quo *Nicol. Loſæus de iur. Vniu. d. cap. 1. n. 35.* diſtinguit, quod aut Vniuerſitas fortuitò perimit, citrà ipſius Vniuerſitatis delictum, & tunc retinet omnia priuilegia, & iura, *Gayll. 2. obſ. 61. Io: Maur. de in integr. reſtit. c. 404. nu. 3. & Sforz. Odd. 2. qu. 1. art. 2. num. 26. & ſeq.* & conſeruantur, & permanent, quando denuò reædificatur, & conditur, vt poſt alios fundat *Girond. de priuil. q. 57. à num. 299.* Si verò auctoritate Superioris propter eius delictum deſtruatur, tunc amittit omnia priuilegia, ob maximam ſcilicet capitis diminutionem *l. cognitionem, §. conſumitur, D. de var. & extraord. cognit. Gayll. de pac. publ. cap. 9. & 2. obſ. 61. per tot.* Sed quid ſi hoc modo bandita Ciuitas, à Principe gratiam impetret, an priora recipiat priuilegia: negatur, ſi ſcilicet ſimplicitèr tantùm indulgentia conceſſa ſit, ſecùs ſi plenariè reſtituatur, *Sforz. Odd. de in integr. reſtit. p. 1. qu. 98. per tot. l. 2. 6. 7. C. ſent. paſſ. & reſtit. l. vlt. C. de gen. abol.* Sublata autem Vniuerſitate, ſiuè Collegio, tanquam illicito, vel propter delictum, an eius bona confiſcentur, negatiuè reſpondetur ex *l. 3. in princ. D. de Colleg. & corp. illic.* vbi I.C. *Collegia*, inquit, *ſi quæ fuerint illicita mandatis, conſtitutionibus, & Senatusconſ. diſſoluuntur, ſed permittitur eis, cum diſſoluuntur, pecunias, ſi quas habent, diuidere, & inter ſe partiri, Bart. in d. l. 1. gloſ. in l. 7. §. 1. in ver. non debetur, D quod cuiuſque.* Cui ſententiæ diſſentit *Peregr. de iur. Fiſc. lib. 3. tit. 12. n. pen. & vlt.*

7 Ex delicto autem duplicitèr condemnatur Vniuerſitas; aut enim mulcta illi infligitur pecuniaria, aut grauiori pœna coercetur: Si prima, illi, qui non deliquerunt, non debent puniri, *Bart. in l. aut facta, §. nonnunquam n. 8. Borg. Caualc decif. 22. num. 14.* Sed Vniuerſitate grauitèr punita in genere, vtrum poterint condemnari homines aliqui ſingulares de ipſa Vniuerſitate, qui etiam delicto interfuerunt, & iàm ante, mulctam generalem cum Vniuerſitate ſoluerunt? Quo in puncto arridet *Bart.* diſtinctio in *d. §. nonnunquam*, quod aut Vniuerſitas propriè delinquit, & ſola Vniuerſiras, tanquàm ſola delicti rea plectitur; Vel Vniuerſitas impropriè delinquit, ſic vt delictum in aliquot Vniuerſitatis perſonas cadat, & iſto in caſu, qui præceteris inſignitèr deliquerunt, vltrà pœnam Vniuerſitati illatam, ſingulari etiam mulctæ ſubijciuntur, quam *Bart* ſententiam ſequitur *Hier. Gigas tract. de crim. leſ. Maieſt. lib. 3. rubr. de rebell. qu. 12. n. 8.* vbi ſic in Ciuitate Viterbij ſeruatum fuiſſe refert; Sed quid ſi Vniuerſitas quibuſdam, vt delinquerent, mandauerit, an delinquentes actione mandari eam conuenire poſsint, negãdum eſſe conſtat, ex quo rei turpis, & illicitæ mandatum nullum eſt, *l. ſi remunerandi 6. §. ſi adoleſcens 11. l. ſi mandauero 22. §. qui ædem 5. cum ſimil. D. mãdat. l. 1. §. planè, D. de tut. & rat. diſtr.* vbi *Planè* (inquit I. C.) *ſi ex dolo conuentus præſtiterit tutor, neque mandandæ*

ſunt

ſunt actiones, neque vtilis competit,quia
proprij delicti pœnam ſubijt, quæ res
indignum eum fecit, vt à cæteris quid
conſequatur delicti participibus: Se-
cundò, Vniuerſitatis pro grauitate de-
licti bona publicantur, *Loſæus d. tract.
p.4.num.33.* & nonnunquàm ipſi Vni-
uerſitati priuilegia adimuntur *Iul.
Clar.pract.crim.qu.16.n.9.*

Quemadmodùm aliquandò Ciuitas
aratro ſubijcitur, vt de Carthagine
ſcribit I.C. in *l.ſi vſusfructus, D. quib.
mod.vſusfr. amitt. Flor. lib.2. c.15.* de
Alba deleta, *Liu.lib.1. Petr. Greg. lib.
25.ſyntagm.c.1.n.18.& ſeqq.* Sic etiam
Brixiæ Ciuitas ab Imperatore Henri-
co pœnæ aratri ſuppoſita, teſte *Bart.in
l.aut facta, §.nonnunquàm n.5.& 6. D.
de pœnis.*

8 Conſtat ſiquidem eandem in Vrbiũ
deſtructione ſolẽnitatem eſſe ſeruãdã,
quę in illis cõdẽdis obſeruari antiqui-
tus conſueuerat, vt admonent *Cal.Rho-
dig.lib.26.c.5.* & *Gratian.diſcept.169.n.
32.* In Vrbibus autem cõſtruẽdis aratro
vtebantur, quo circumducto ſitus de-
lineabatur. Vndè Vrbs ab *Vrbo* Aratri
notatur, I.C. in *l.pupillus 239. §.Vrbs,
D. de verb.ſ.* & *Varro* ait, Vrbum ap-
pellari curuaturam aratri; Hinc *Ouid.
lib.4.faſt.*

*Apta dies legitur, qua mœnia ſignet
aratro.*

Ità quoque Mythilenæ ab Athenienſi-
bus, Corynthus à Lucio Mummio, Bi-
zantium à Seuero, Platæa à Thebanis,
Perſepolis, & Thebanorum Vrbs ab
Alexandro, Athenæ à Perſis, Parada à
Scipionis exercitu prorſus exuſtæ, &
aratro exterminatæ recenſentur, apud
*Valenzuel. in diſcurſ.Status, & Belli p.
1.conſid.2.nu.4. Parlador.lib.2.quotid.c.
21.nu.4. D.Chriſtoph.Creſp. de Valdaur.
obſ.2.n.19.* Et præ cæteris hunc interi-
tum Vrbium deprompſit noſter *Sanna-
zar.lib.2.de partu Virg.*

*Et quærimur, genus infelix humana
labare*

*Membra duo, cum Regna palam mo-
riantur, & Vrbes.*

Eoſdem Manes toto orbe celeberrima
Hieroſolyma paſſa eſt, Romanis impe-
rantibus, *Ioſeph*, & *Tacit.lib.5.hiſt.* de
Hieroſolymis euerſis loquens ait, (*Fa-
moſæ Vrbis ſupremum diem*) & *lib.3.* de
Cremonæ excidio (*Vrbis ſepultæ rui-
nas*), Fridericus Imperator Mediola-
num deleuit, *Sigon. in Frider.* Carolus
Burgundus Leodium euertit, crude-
lior ſanè, ac forsàn iniquior vniuerſa-
lis illa Templariorum cędes Veſperis
Siculis parum abſimilis.

Attamen grauior Vniuerſitatis pœna
in pecuniariam conuerti ſolet, *Minſyn-
ger.2.cent. obſ.30. Gayll. d.loc.* vbi pro-
pter innocentes, pupillos, minores, prę-
gnantes, infantes, qui tempore perpa-
trati delicti nondùm extiterunt, hoc
receptum dicit à Camera Imperiali
anno 1549. 28. Iunij in puncto arctiorũ
executorialium in Bannum declarati
ſunt omnes maſculi puberes in Ciui-
tate M.D. *Bartholom. in ſentent.Came-
ral.* Idq; omne euenit, quia certum
eſt, Vniuerſitatem delinquere poſſe,
non tamen ea deliquiſſe intelligitur,
9 niſi vniuerſus populus cum capite, &
membris conuocatis vniuerſis Ciui-
bus per ſonitum Campanæ, tubæ, vel
alium conſuetum modum, habito priùs
conſilio ex propoſito, & vnanimi con-
ſenſu congregatus fuerit, & quid com-
mittendum concluſerit, *Reg. de Ma-
rin.ad Reuert.dec.98.n.2. Io.Franc. Ca-
pibl.de Baron.cap.63.n.19. & ſup.prag.
8.p.3.n.133. Danza ad Gramm. dec.46.
num.28.* ità quod ſi ſolus populus, vel
plebs ſine aſſenſu regentium, ipſiq;
adeò ad ſedandam, compeſcendamq;
rebellionem, omnem pro viribus dili-
gentiam adhibeant, excuſantur regen-
tes, & ſeditioſus Populus punitur, imò
10 præcipua potiùs rebellionis capita
plectũtur (magnanimi .n. viri eſt, rebus
agitatis punire ſontes, multitudinem
cõſeruare, *Cic.lib.1.offic.* confert *c.Ro-
mana, §.in Vniuerſitatem, de ſent.excõm.
in 6. Meichsn t.4. deciſ.Cameral.22. nu.
97. fol.mihi 608. Taſſon.in pragm. de
anteſ.verſ.12.obſ.1.num.142. Chriſtoph.
Beſold.in diſſertat. Politica de Iure Vni-
uerſit.cap.7.* iuxtà illud:

Ob populum multum, crimen pertranſit inultum.

11 At ſi ſoli delinquãt Conſules, nec per illorum delictum grauabitur Vniuerſitas; non enim ad delinquendum conſtituti ſunt, *Farinac.in prax.crim. lib. 3. tit.4.qu.24.n.130.Boer.in tr.de ſeditioſ. §.7.nu.13.Minſynger.obſ.79. Maſcard. de probat.concluſ.1421. nu.9. incip. quæ probanda ſint.*

Sed præ cæteris exindè concludimus, quod Congregatio illa ſolemnis, niſi præceſſerit, non erit delictum Vniuerſitatis, ſed quorundam tantùm, *Iul. Clar in pract.crim qu.16. n.vlt.* vbi *Baiard.in add.n. 16.Farin.d.loc. num.129. Boer.in d.* §. 7. & poſt eum *Loſæus d. tract p.4.n.18.* Et ex hoc fundamento *Ioann Lignan.in Clement.1.de pœn.*magno honore coram Papa Ciuitatem Bononiæ pœna ſe exemiſſe ſcribit *Boer.d.n.7.* vt etiam de Ciuitate Florentiæ refert *Franc. de Aret. conſ.264. Gayll.de pae.publie lib 2 obſ.9. nu.4. Loſæus d.loc.* Sic etiam Cato coram Romano Senatu Rhodienſes defendiſſe teſtatur *Gell.noct.Attic. lib.7.cap.3.* Et Locri apud *Liu.lib.45.* vt notat *Crotius de Iure belli lib.2 c.21.n.2.* Quæ tamen regula procedit in delictis tractum ſucceſsiuum non habentibus, ſecùs eſt in continuis, in quibus ratificatio mãdato æquiparatur *Meichsn d.loc. n.98, Gayll.d.obſ.9. Loſ.d.loc num.19.* ſiuè expreſsis verbis fiat, ſiuè tacitè, retinendo ſcilicet rem per vim oblatam, dummodò ea ad Vniuerſitatem è manibus deprædantium venerit *Farin.d l. nu.143.* Et ratum quoque habere dicitur delinquentium factum Vniuerſitas ſi delinquentes non puniat, *Coler. de proc. exec.p.1.c.2.n.275.ex D.Auguſt.in cap. Dominus noſter. verſ.ſic gens, & Ciuitas 23. qu. 2.* dummodò admiſsi facinoris ſcienriam, & ſine periculo ſeditioſos compeſcendi poteſtatem habeat Vniuerſitas. *Farin. d.loc. num.131. vſq; ad 139.* Sed ad id quæritur, an rebellio ſit pro momentaneo, vel ſucceſsiuo delicto habẽda, de quo adeundus eſt *Gayll. d.obſeru.num.31.* vbi hoc crimen continuis delictis annumerat, & *Farinac.d. loc.* dicẽs, quod ſi Ciues contra Remp. ſiuè Principem vno impetu, vnoq; die, vel nocte rebellarint, pro momentaneo actu rebellionem habendam eſſe, vnde vt Ciuitas deliquiſſe dici queat, Congregationem præceſſiſſe oportere, ſecùs verò iudicandum, ſi diuerſis vicibus ea reiterata fuerit, ſi tamen Vniuerſitas omittendo delinquat, tractatu præcedente opus non eſt, ſed ſtatim in dolo eſſe præſumitur, *Farin. d. loc.* Quas præfatas concluſiones latè exornat *D.Ignat. Gaſtone in diſceptat. fiſcal. diſcept.9.vſq; ad 12.* vbi examinat nefandum rebellionis crimen à Meſſana Ciuitate patratum, & poſt innumeros politicè, & iuridicè exponit, qualiter ob delictum Vniuerſitas poſsit puniri etiam confiſcatione bonorum, & alijs pœnis à Iure præfixis.

12 Præterea dicimus, quod Ciuitas retinet ſua priuilegia, quando venit in collapſum facto Tyranni, vel iniuria temporis, ſecùs verò ſi authoritate Superioris, vt ſuprà, nam Ciuitas diruta remanet Ciuitas habitu, etiam quod non actu, maximè, quando eſt ſpes reparationis, & habet ſuum Epiſcopum, & Diœceſim, vt doctè exponunt *Camill.de Medic.conſ.21.num.6.& 7. Reg. Tap.d.Conſtit.lib.2.cap.4. num. 28. Girond.de priuil. cap.17. n.760.* & an deſtructa

13 domo, vel Caſtello ædificato per priuilegium Principis, ſit pariter deſtructum priuilegium, & an eius diſpoſitio ceſſauerit, & quid de Turri deſtructa, & alteri conceſſa, & alijs adeundi ſunt latiſsimè *idem Girond. à num.752. ad ſeqq. De Luca ad Gratian. cap.396.per tot. tom.2.* & de Ponte diruto dicemus infrà ad *§.14.qu.4.*

14 Deſtructa verò Ciuitate, ſiuè Vniuerſitate nullo relicto Ciue, bona demanialia Regi excadere ex vi directi illius dominij, cuius virtus eſt trahere ad ſe excadentiam, & fieri plenum dominium, ex *l.item ſi fundi, §.ſed ſi Inſula, D.de vſufr.* & alijs *Horat. Montan. de regal.in verb.Argentaria n.13.* dicẽs, tamen de iure communi Regis fieri

tan-

tanquàm bona vacantia, quia in bonis nullius ſunt, quod intelligit nullo relicto Ciue, quia ſi vnus ſuperſit, Vniuerſitas in illo conſeruaretur, vt ſuprà, ſicut erecta iterum eadem iàm deſtructa Vniuerſitate Regis authoritate, bona illa demanialia ad eandem reintegrari etiam veluti acceſſoria, ſub licētia à Rege pro tali erectione conceſſa, ſecundùm eundem *Montan. ibid.* vbi *n.*14.examinat, num deſtructa Vniuerſitate bona hæc demanialia ſint Baronis, cui conceſſum erat Caſtrum illud cum planis, montibus, paſcuis, nemoribus, aquis, & decurſibus aquarum; negatiuè reſpondendo, propter rationes per eum traditas, & iuxtà declarata *ibid.* Et qualitèr Ciuitate Ciuibus deſtituta, territorium cēſeatur vnitum viciniori Ciuitati, declarat *cit. de Medic.d.loc.n.*15.

AD QVÆST. III.

An poſsint carcerari Ciues pro debito Vniuerſitatis functionum fiſcalium.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Ciues particulares non tenentur ſoluere Collectas, & onera, niſi collectiuè, licet ex Conſuetudine à Perceptoribus ipſi carcerentur n.*1.*declaratur n.* 2.

Deciſionem hanc tranſcripſit Reg. de Marinis *n.* 5.

*Ciuis arreſtari poteſt pro debito fiſcali etiam non facta excuſſione bonorum n.*3.

*Vniuerſitates poſſunt exequi realiter, ac perſonaliter contrà debitores fiſcales n.*4. *& quid ſi æs alienum contraxiſſent n.*6.

*Syndici, & Electi ſi ſunt in mora in perſoluendis fiſcalibus, an poſsint carcerari d.n.*5.

*Functionum fiſcalium exactio olim per Barones fiebat, ſed hodiè per Perceptores Prouinciales n.*7.

*Exactores, ſiuè publicani obſæuitiam in miſeros debitores fiſcales, inuiſi ſempèr fuere n.*9. *& inde Ciuitatum perditio oſtenditur n.*8.

*Debitores fiſcales non debent in carcerem impingi, ſed per capturam pignorum Fiſco prouideri poteſt n.*10.*&* 13.

*Officiales in miſeros ſubiectos deſæuientes, acerrimè ſunt puniendi n.*11. *&* 12.

*Exactio fiſcalis concurrens cum alia, ſuperſedetur in ea, donec fiſcalis fuerit completa n.*14.

*Executio contrà Vniuerſitatem quomodò fiat n.*15.*&* 16.

*Vniuerſitate in neceſſitate exiſtente, etiam inuitis Ciuibus Collecta imponitur, poſſuntq; vendi paſcua, & Ciues diuites cogi ad mutuandam pecuniam Vniuerſitati n.*17.18.*&* 19.

Ciues an arreſtari poſſint, cum Vniuerſitas cum regio aſſenſu obligatur à nu. 20. *ad* 22. *& quid in Adminiſtratoribus, & Electis n.*23.

1 Reg. noſter hac in quæſtione plures concluſiones referr, quæ in ſumma reducuntur, quod pro exactione fiſcalium functionum executio etiā de perſona quoad Syndicos, & Decuriones Vniuerſitatis fieri poſsit, ex quo de fiſcali credito agitur, dùm illi iuris fictione Vniuerſitatem totam repræſentant ex *l.oſſa*, *D. de relig. & ſumpt. fun.* & quia deputati ſunt ad exactionem introituum Vniuerſitatis, & ad ſolutionem Regiæ Curiæ, de proprio tenentur *l.*1. *in princ. D. de mun. & honor.* ex quo munus iſtud parrimoniale dicitur, ſiuè mixtum *l.fin.* §. *mixta*, *D. eod.* Et proindè compelli poſſe, & ita deciſum per Reg. Cam. refert; Secùs eſſe dicens reſpectu particularium, qui non tenentur niſi collectiuo modo, & ſoluendo collectas, & alia onera ad aliud non tenentur, quidquid Perceptores in contrarium, ſed malè obſeruent carcerando Ciues, antiqua eorum conſuetudine, pro ſolutione Curiæ facienda, in quo Reg.Cam. conniuentibus oculis pertranſire teſtatur.

2 Quod quidem nō ſimplicitèr dānan-

dum eſt, ſed tantùm ſi agatur de ſolutione onerum realium diuidua, quæ ſingula ſingulorum corpora afficit, quo in caſu nec corpora ſingula, ex quibus ſolutum eſt pro rata cuilibet tangente, nec perſonæ ſingulæ poſſunt vltrò moleſtari, aut pro alijs detineri, *Reg Valenz.* poſt alios *conſ.99. n.40. 1.tom.* & poſt *Bart.& Bald.in l.1.§.quod ſi nemo*, eundemq; *Bald. in l.etiam col.4. verſic. modo reſtat nu.25.C.de exec.rei iudic.* & poſt *Auth.* noſtrum idem admonent *P. Afflict.controu.12.n.45. Paſqualin.in Comm ſup pragm.9.rubr. de Commiſſ. & exec. nu* 8. idq; eſtò onera realia non Vniuerſitates, ſed poſſeſſores penſitare teneantur *l.2.C.ſine cenſ.vel. reliqu. l.2. C.de ann.& trib.lib.12.Clapper.cauſ.rat. 42.qu.1.n.16,* & alij cit. per *Nicol.Anton. Marott.de Collect.ſeù Bonatenent. cap.3.n.18.* vbi *n.19.*dum refert Perceptorum Prouincialium obſeruantiam prædictam exequendo contrà Ciues, vt ſuprà ex *Reg.de Pont de regal. impoſ. tit.4.§.1.num 9.* cum *Dom. Reg.* noſtro, ad id concludit, ſcilicet, vt in caſu, quo particulares pro rata per ipſos debita Vniuerſitati ſoluiſſent, contrà eos exequi non poſsit, quidquid in contrarium Perceptores obſeruẽt, Reg.Cam. in hoc conniuente, quod admirationẽ afferre *num.20.* non debere concludit, quia cum onera realia dicantur, ex eo, quod loco gabellarum fiſcales functiones impoſitę fuerũt, ratione ſubrogationis eas quoque reales dici neceſſe ſit, quia gabellæ munera realia vocantur, ex quo pro rebus ſoluuntur ex *gloſ.in rub.C.de mun.patr.lib.* 10, & alijs, nàm cauſa, & origo attendi debet, tantò magis, quia bona accataſtata pro collectis ſunt Fiſco tacitè obligata ex *l.1.cum gloſ.* & ibi *Bart & Bald. C. in quib.cauſ pign.vel hypoth.tac.&c. l.1.* & ibi *gl.C ſi propt. publ. penſit.* & ex alijs, proinde deducendũ eſſe onus reale, & cõſequẽtèr quemlibet ſequi poſſeſſorẽ ex *l ſi cõuenerit, § ſi fũdus, D.de pign.act.* & ex alijs *cit. Marott.d.loc.n.21.* idemquè eſſe dicens reſpectu Communitatis, quando bona ſunt accataſtata ex *Boccac. Ant.Gabriel. Theſaur.* & alijs *ibid. cit.*

3 Quod verò ſcripſit *Dom.Regens Moles* hic *nu.* 3. quod propter debitum fiſcale perſona arreſtari poteſt, cum realiter, & perſonaliter pro illo fiat executio, id intelligendum eſt, etiam non facta excuſsione bonorum, vt poſsit perſona arreſtari ex *l.nemo, C. de exact. trib.lib.10.* & *Carau. rit.134.* ſic teſtatur obſeruari, eſtò aliter ritus diſponat, & *Carauita* doctrinam ſequitur *Reg.Capyc.Latr.deciſ.72. num.12. lib.1.*

4 Quod quidem priuilegium extenditur etiam ad fauorem Vniuerſitatum contrà debitores fiſcales, ac etiam Adminiſtratores rerum Vniuerſitatum, nam ſi à Rationalibus electis, vt adminiſtratorum computa diſcutiantur, illis viſis, ac diſcuſsis fuerint ſignificati, ſiuè cõdemnati ad ſoluendum certas pecuniarum quantitates, poteſt contrà eoſdem exequi realiter, & perſonaliter vigore *Reg.pragm.*ſic interpretatæ, quæ eſt 5. *cap.21. de Adm.Vniu.* teſte *Dom. Reg.de Marin.ad Reg. Reuert.dec.519. n.2.* quem ſequitur *Dom. Conſil. Petra ſup.rit.134. n.9.*

5 Et ex eadem ratione confirmari poteſt antecedens cõcluſio, vt puta quod Syndici, & Electi Vniuerſitatis ſi ſunt in mora in perſoluendis functionibus fiſcalibus carcerari poſſunt, *Reg. de Marin.reſol.lib.2.cap.247.n.7.* ex *Reg.* noſtro hac in *deciſ.* Quod etiam reſpectu Ciuium particularium pro eorum tamen rata procedit, non autem inſolidum contra quemlibet, & ſic intelligẽdum eſt, Vniuerſitates Regni huius, cũ æs alienum legitimè contractum perſoluere non valent ex *Pragm.7.§.7.ſub tit.de Commiſſ.* poſſe exequi contrà Ciues, & particulares, ſicq; Creditorum indemnitati prouideri, vt latè declarat, & fundat idem *Reg.de Marin. cit. cap. 247.per tot.* vbi pro fundamento, & cõfirmatione concluſionis ab ipſo firmatæ, refert, & tranſcribit per eadem verba integram hanc noſtri *Regentis deciſionem.*

6 Qualitèr verò obligetur Vniuerſitas,

eiuſq;

eiuſq; Ciues pro debitis contractis, & quid pro validitate talis obligationis requiratur, examinant latè *Reg. Rouit. conſ.64. tom.1.* & latiſsimè *ibid. Conſil. Altimar.in obſeru. P.Afflict. controu.for. cap.11.& 12.per tot.*

7 Verùm te non lateat, quod tempore Regis Alphonſi ad petitionem Regni ſupplicatum fuit, & à Reg.Maieſtate conceſſum, vt ſolutiones functionum fiſcalium fierent per Barones Regni, deſtinatis locis in quibus fieri debebant, vt patet ex *cap.4. Reg.Alph.fol.5. dt.* Quod hodiè non ſeruatur, ſed Perceptores prouinciales mittunt Commiſſarios ad exactiones faciendas quādo in tempore non ſoluerunt, eſſet tamen vtile Regno, vt hoc *Capit.* ſeruaretur ad euitandas Commiſſariorum extorſiones, qui non ſolùm contrà Vniuerſitatum bona, ſed contrà particularium res exequutiones faciunt, vnde multa damna, & Ciuitates, & Ciues ſentiunt, probè aduertit *D.Reg.Tap. in comm ad cit.Cap.tit.3.de ſolut funct.fiſc. lib.6.Iur.Regn.fol.mihi* 44. hinc Ciuitatum, ac Ciuium perditio, *nam*, teſte *Saluian.de gubernat. Dei lib.5.ſub num. 156. pleriq; eorum agellos,ac tabernaculaſua deſerunt, vt vim exactionis euadant.* Hinc eſt,vt concludit pia Imper. *Maioriani Nouella tit.4.de indulg. re-*

8 *liqu.* quod per iniuriam compulſorum deſtitutæ ordinibus Ciuitates idoneū nequeunt habere Curialem, quod exigentium authoritate perterriti poſſeſſores ſua iura deſtituunt, cum non iàm amiſſio fortunarum, ſed ſæua cuſtodia, & ſuſpendiorum crudelitas formidatur, quæ immitis apparitor,& executio militaris pro commodo ſuæ cupiditatis exercet; vnde meritò exclamat, & in eorum deteſtationem prorumpit *D. Franc.de Amaya in Comm.ad l.nemo, C. de exact.trib.lib.10.n.9.& 10.* Harum quoque exactionum incommoda politicis rationibus, & exemplis tradit *Fauſt.pro Ærar.claſſ.5.ord.505.& 506. & claſſ.7.ord.661.* Sub Clementiſsimo tamen Rege noſtro deteſtantur huiuſmodi exactiones, & ſępiùs leuantur Vniuerſitates; Præſtat enim diuitibus imperare, quam diuitem eſſe,*Solorzan. emblem.*85. cui tit. *Regum verus theſaurus, Boler.de decoct.debit. fiſc.tit.5.q. 11.à num.8.& Morus Vtop.lib.1.fol.mihi 41.*

Diuititia plebis, ſunt laus, & gloria Regis,
Non ſibi, ſed Domino grauis eſt, quem grauat egeſtas.

9 Conſtat etiam antiquitùs, varijs pœnarum generibus, ſummaq; violentia vſos eſſe publicanos, vnde publici canes dicti, *Farinac.de furt.quæſt.173.nu. 1.Io:Ludou. comm. concluſ.15. num.74.* dùm in miſeros debitores fiſcales deſæuiebant, ob quas cauſas ità exoſi, & inuiſi fuerunt, vt hoc genus hominum malo publico natum cenſeſent, vt videre eſt apud *Tacit.lib.13.annal.(Temperandas planè publicanorum cupidines, ne per tot annos ſine querela tolerata nouis acerbitātibus ad inuidiam verterent) Quid eſt enim* (vt inquit *S. Laurent. Epiſc. Mediol. citat. per Amayam in lib. 10.C.tit.19.l.2.*) *publicanus? Prædo ſine pudore medius extermінij; nonnè caput rapina, & lex violentia, &c.* Confert dicta *Imperat. Maioriani Nouella tit.4. de indulgent. reliqu.* vbi inter alia inquit (*Præfectiani ſiquidem,atq; Palatini, vel aliarum poteſtatum apparitores, exactione ſuſcepta per Prouincias diſcurrentes, exactionibus poſſeſſorem concutiunt, & ità omnia pro arbitrio ſuæ deprædationis extorquent, vt cum aliqua pars certa, vel minima publicis compendijs inferatur, duplam, aut ampliùs ſportulis auidus, & præpotens executor accipiat,&c. Sed*(vt vtar verbis *Vlpiani in l.quanta, D.de publican.*) *quanta audaciæ, quantæq; temeritatis ſint publicanorum factiones, nemo eſt, qui neſciat.*

10 At quia optimi Principes deteſtantur, miſeros premi, commoueanturq; & non querentium malis, vt ait *Caſſiodor. lib.2.ep.25.* ideò iſta exactorum duricies ab optimo Principe Conſtantino ſuppreſſa fuit in *l.nemo, C.de exact. tributis lib.10.* ibi: *Nemo Carcerem,plumbatarumq; verbera, aut pondera, aliaq; ab inſo-*

inſolentia iudicium reperta ſupplicia in debitorum ſolutionibus, vel à peruerſis, vel ab iratis iudicibus expaueſcat &c. legiturq; etiam *in Cod. Theodoſ tit. 7. de Exaction. l. 3. & 10. tom. 4.* cum non ſit in debirorum corpora ſæuiendum, vt notat *Brunnemann. in comment. ad d. l.* & eruditè *Amaya, & Gothofred. ibid. Ianin de citat. real. lib. 1. c. 2. n. 11.* Confert etiam, quod Imperatores Antoninus, & Verus reſcripſerunt, ſcilicèt in vectigalibus ipſa prædia, non perſonas conueniri in *l. Imperatores 7. D. de publ. & vectig.* Imò ex ipſo *text. in d. l. nemo*
11 colligitur, Officiales, quãdo prætextu officij miſeros homines exagitant, fœdè deprædantur, vel commoda in abiectos, & humiliores deſæuiunt, tunc non ſolum priuatione officij, & ſimilibus pœnis, ſed & interdũ corporaliter ſunt puniendi, vt exemplo deterriti alij minùs delinquant, vt ait *Vlpian. l. ſi quis fortè 6 §. ſi quos, D. de pęn.* vt latiori calamo exponit *Dom. D. Franciſc. Amaya in comment. ad cit. l. nemo à n. 30. ad ſeqq,* & *Reg. Galeot reſp. fiſc. 24. n. 44.* ſubdit, quod huic malo tàm execran-
12 do hucuſq; remedium ex temporum iniuria inueniri non potuit, ſed *Conſil. Rocc. in opuſc. de delict. Percept. nu. 111.* putat optimum fore remedium contrà hus perſonas gladium euaginare, pœnas abſque miſeratione applicare, & rigorem ſeruare, & ad pęnam nonupli, & ad reficiendũ extortum ab Vniuerſitatibus, & ad pœnam relegationis cõdemnãdos, & quod Perceptoris officio priuandi ſint, de quorum pœnis latiùs ibi ratiocinatur, & vid. *Reg. Sanfelic. deciſ. 166. n. 18. 19. & 20. lib. 2.*
13 Nec deficit modus exactionis, abſq; eo, quod in carcerem debitores compingant, ſed ſi quis (vt idem *Conſtantin.* ait in *d. l. nemo*) in obdurata nequitia permanebit, ad res eius, omnemq; ſubſtantiam exactor accedat, ſolutionis obſequio cum ſubſtantiæ proprietate ſuſcepto, &c. & ideò per capturam pignorum Fiſco prouideri poteſt, vt patet ex *tit. Cod. lib. 10. de capiend. & diſtrah. pignorib. tributorum cauſa*, quia onus functionum publicarum rei inhærer, idcircò per ceſſationem in ſoluendo, res confiſcari poſſunt, *Rol. à Valle conſ. 23. n. 3. 4. & 8. lib. 1. Carpz. l. 4. reſp. 78. n. 2. Klok. de contrib. cap. 19. nu. 559. cit. Brunnemann. ad dict. tit.* & an tributorum exactores bona, de quibus non ſoluitur tributum, poſſint confiſcare, vel deportare, examinat *Chriſtophor. Vvintzler. in tract. de Collectis cõſ. 5.* Et ità etiam contrà negligentes ſoluere, pignora diſtrahi ſtatutum legitur in Regni *Cap. 11. Reg. Alphonſ fol. 8. àt.*
14 Et quando occurreret, quod prædicta exactio concurrat cum alia facienda ad inſtantiam Baronis, ſuperſedeatur in ea, donec fiſcalis exactio fuerit cõpleta, & pro reſiduorum exactione fiant quinterna reſiduæ quantitatis exigendæ tunc per Barones, vt ſancitum extat in *pragm. 1. ſub tit. de iur. & exact. fiſcal.* Et Perceptores tenentur ante diem exactionis faciendæ denunciare Vniuerſitatibus debitum liquidum, ad hoc vt conſtituantur in mora *l. 2. C. de indict. lib. 12. Nouar. in collect. 5. ſuper pragm. 40. num. 3. de off. Procur. Cæſar.*
15 Aduertendum tamen eſt, quod executio contrà Vniuerſitatem pro ciuili cauſa fit, primò in bonis mobilibus communibus, poſteà immobilibus, & nominibus debitorum, *Loſæus de iur. Vniu. p. 3. cap. 6. Borgn. p. 2. deciſ. Fiuiz. n. 123. fol mihi 157. Petr. Gregor. in ſyntagm. iur. vn. lib. 23. c. 16. nu. 7.* Imò in nominibus debitorum ſpeciale eſſe Ciuitatum priuilegium, vt neceſſitate cogente debitores ſuos ad ſoluendum ante diem cogere poſſint ex *Iaſ.* refert *Loſæus d. tract. p. 2. cap. 9. num. 2. & ſeqq.*
16 ſed veritate iuris inſpecta vix eſt, vt aliquo *textu* id probetur, nam nimium generales ſunt *leges ità vulneratus §. vlt. D. ad l. Aquil.* & ſimiles, niſi quis allegare velit *l. 1. C. de cond. ex lege*, ſed illa loquitur in Fiſco, vnde ad Ciuitates non refertur, hoc ſanè tamen priuilegium Ciuitatibus competit, vt debitores earum appellare nequeant *l. vlt. C. quor. appell. non recip. Loſæus cit. loc. nu. 8.*

17 Il-

17 Illiſq; deficientibus in ſubſidium Collecta imponitur etiam ſine Principis permiſſu, *Camill. Borrell.* poſt alios *de Reg. Cath. præſt. cap. 20. num. 19. & 20. Aloyſ. Manſi lib. 1. conſult. 34. nu. 15. & 16. Scoppa ad Gratian. deciſ. 217. à n. 1.* Imò Ciues diuites cogi poſſunt
18 ad mutuandam pecuniã Vniuerſitati, exiſtente neceſsitate, & Vniu. exigere poſſe ante tempus ſuos introitus, *Capiblanc. to. 2. de Baron. cap. 47. n. 3. 4. & 5.* & poſſunt vendi nemora, & paſcua pro fiſcalium ſolutione, etiam renitentibus vicinis, *Præſ. de Franch. dec. 197. Oter. de Paſcuis cap. 31. num. 39.* Quod
19 ſi Ciues nollent Collectam imponere, poterit Iudex hoc agere illis vocatis, *Conſ. Staib. reſ. to. 2. c. 190. n. 71.* & nos ſup. in §. 1. *n. 10. tit. de Collectis*, & ſi Decuriones, quando eſt neceſsitas imponendi, id diſtulerint, carcerari poſſunt, poſt alios *Melius obſeru. forenſ. obſ. 50. nu. 2. Romaguera ad Conciol. in Statut. Eugub. lib. 1. rubr. 39. n. 25.*

20 Notandum inſupèr eſt, quod quando Vniuerſitates cum Regio aſſenſu obligantur introitus deſumendo, iuxtà ſancita in *Reg. pragm. 12. de adminiſtr. Vniu.* earum Ciues arreſtantur, & carcerantur pro iudicij aſſecuratione ad finem, vt arreſtatus pro vna Vniuerſitate fideiubeat de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, vt firmat *Petr. Pek. de iur. ſiſtend. & mand.* relatus per *Gothofr. in prax. ciuil. lib. 2. de in ius vocand. num. 17. col. 611. Coler. de proceſſ. exec. par. 2. cap. 3. n. 336. & 359. & 361.*

21 Et licet contraria opinio ſit cõmunis, vt tenet *Goden. in conſ. 34. num. 33.* qua firmatur, quod non poſſit fieri præiudicium perſonis ſingularibus in inſtrumento non nominatis, nec obligatis, *Alex. conſ. 44. viſo themate num. 5. vol. 1.* quem refert *Coler. cit. loc. ſub num. 361. & 362.* poſt alios *Ripa in l. 4. n. 40. D. de re iudic. Gayll. de arreſt. cap. 9. nu. 8. verſ. tamen quidquid*, vbi de hoc plenè, & præcipuè in annuis redditibus, in quibus non poſſunt nec bona, nec perſonæ non comprehenſæ, nec in inſtrumento nominatæ, pignorari, & arreſtari, & ſic eſſe receptum dicit *Garz. de expenſ. cap. 20. num. 4.* etiam ſi exactio contrà Vniuerſitatem pro debitis fiſcalibus eſſet facienda, poſt *Iſern. & Afflict.* ſuſtinet *Ferret. de re nauali lib. 5. n. 25. tom. 12. tract. fol. mihi 331.*

22 Contrarium tamen obſeruatur, vt puta, quod bona, & iumenta, vt ſuprà, ſingularium perſonarum etiam in inſtrumento non comprehenſarum detineri poſsint, *Bald. in l. 5. n. 16. C. de execut. rei iud.* vbi *Addent. in lit. I. K. & L. Coler. d. tract. p. 2. cap. 3. n. 361.* & vigore Conſuetudinis, hoc eſſe permiſſum firmat *Gayll. d. cap. 9. num. 9. in fin.* & latè *Ambroſin de immun. Eccleſ. cap. 14. n. 1. Reg. de Marin reſol. 247. nu. 2.* quod declarat *num. 3. 2. tom.* Nec prædicta Conſuetudo carcerandi Ciues in inſtrumento non comprehenſos caret ratione, ſecùs enim inanis eſſet creditoris actio, ſiquidem ex temporis interuallo defunctis omnibus in inſtrumẽto nominatis, impoſsibilis redderetur cenſus exactio, & ſic, ne Ciues ditentur cum creditorum iactura, introductum fuit eſſe in carceribus mancipandos Ciues, & per ipſas Vniuerſitates pro illorum victu, & expenſis neceſſarijs ſuccurritur, quo caſu permiſſum eſt per æs, & libram Collectam imponere, vt ſuprà, prout obſeruat hodierna praxis, teſte *Mauſon. de cauſ. execut. ampl. 3. n. 31.* & in Italia, & Belgio obſeruari inquit *Gayll. d. cap. 9. nu. 19. verſ. Et placuit.*

23 Si autem Magiſtratus, ſiuè Electi Vniuerſitatum in aliquo contractu ad fauorem earundem celebrato obligari reperiuntur, durante officio conueniri poterunt; Imò ſi nomine proprio ſe obligauerunt, poterunt etiam eo expleto conueniri, & carcerari *Mauſon. d. tract. ampl. 3. num 29. & ampl. 19. nu. 6. & 7.* vbi *n. 8.* declarat non procedere in Conſulibus, ſiuè Maſſarijs Oppidorum, qui indiſtinctè conueniri, & carcerari poſſunt finito, aut durante officio; Verùm Adminiſtratores, ſiuè Electi illuſtrium Ciuitatum, & aliquarum nobilium Terrarum licitò iure

car-

carceribus arceri non debent pro ciuili debito, ſed fieri tantùm debet præceptum non diſcedendi à Palatio, arg. *text. l. curiales* 25. *& l. dum virum* 53. *C. de Decur. lib.* 10. & ſic obſeruari ſe vidiſſe in ſua Ciuitate, etiam pro debito fiſcali teſtatur *cit. Mauſon. d. ampl.* 19. *n.* 14. apud quem plurimas ampliationes, & limitationes videre poteris in *d. ampl.* 3. *&* 19.

AD QVÆST. IV.

Quare eſt, quod Perceptor Regius teneatur de ſuo pro reſiduis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Perceptor an teneatur de reſiduis ſuorum prædeceſſorum n. 1.

Perceptor præteriti anni debita, & reſidua exigere tenetur n 2. 3. *&* 4.

Exactor, ſiuè Perceptor negligens in exigendis tributis, quomodò puniatur n. 5. *& quid in alijs Officialibus n.* 6.

Perceptores pro reſiduo non bene in computis diſcuſſo ſignificantur n. 7. *&* 8.

Perceptores, alijq; miniſtri pecuniarij tenentur pro reliquatis cum intereſſe num. 9.

1 EXaminat *Reg. Moles* hìc, ſi Perceptores Prouinciales in præſentatione Computorum appareant non exegiſſe aliquam pecuniarum ſummam ab Vniuerſitatibus, quid praticandū ſit; ad quod refert ex R. Cam. ſtylo mandari illam exigi, eſtò eſſet debitum præcedentis anni, aut in officio prædeceſſoris, quod ità deciſum per Reg. Cam. recenſet, idq; Conſuetudine, ac natura talis officij roborari, puta quod Perceptores teneantur etiam de reſiduis ſuorum Prædeceſſorum, imò ſi negligentèr exigāt tributa teneantur illa de ſuo ſoluere, ac Reg. Cam. practicare, quod ipſi Perceptores ſoluant, & repetant.

2 Quæ concluſio de iure fundatur in eo, quod cum ſuſceptorum munus eſſet annuum ex *l. 4. C. de ſuſcept. lib.* 10. Suſceptor huius anni ſi omnia tributa, ac debita publica exigere non poterat, quæſitum fuit, an ſucceſſor teneretur; Et licet pro negatiua argui poſſet ex *l. prouidendum* 23. *C. de decurion. lib.* 10. vbi nouitèr creatus decurio, nō tenetur pro debitis prædeceſſorum: Attamen pro affirmatiua concluditur ex *l. ſuſceptores 3. C. de ſuſceptoribus*; quia prioris officium eſt finitum, & ideò ſucceſſor etiam præteriti anni debita,

3 & reſidua exigere tenetur, nam *text. in d. l.* 23. loquitur de debitis contractis à prædeceſſore ſuſceptore, quibus ſucceſſor non tenetur; ſecùs eſt in reſiduis, quæ ex natura officij ſuſceptor exigere obligatur, vt in *d. l. ſuſceptores* 3. Vnde rectè colligit *Ioann. Brunnemann. in Comm. ad d. l.* 3. ſucceſſorem in officio adminiſtrationis, quamuis pro antéceſſore non teneri ſit certum, obligari tamen ad reſidua præcedentis tēporis exigenda, quod etiam in Rectoribus Academiarum ità obſeruari memorat, vt puta quod teneantur mulctas à prædeceſsore indictas exigere.

4 Etenim ex munere talis officij omnia fiſcalia tributa exigere tenetur, proùt etiam erat antiquitùs, cum ad Præſides ſpectabat onus profligandi, hoc eſt imponendi, & exigendi tributa per *l. 6. C. de Exact. tribut.* Vnde cum Iudex

5 erat negligens in exigendis tributis, poterat etiam priuari omnibus emolumentis, quæ ex munere perceperit, ideſt toto ſalario ex *l. fin. C. de veſtib. Holober. l.* 10. *C. de ann. & trib. lib.* 10. Imò quoque, & remotione officij, *Men. cōſ.* 263. *n.* 14. præſertìm ſi magna adfuerit negligentia *l. ſi quis, C. de off. Præf. Prat. Giurb. conſ.* 44. *à n.* 14. quod procedit in

6 omni Adminiſtratore, Officiali, Iudice, Prælato, Principe, & omni alia perſona officium exercente, *Lanar. conſ.* 22. *n.* 20. *Amichangel. de regal. off. qu.* 20. *n.* 13. *Reg. Rouit. dec.* 36. vbi *Conſ. Altim.*

in

*in obſ. Georg. alleg.*42. *Amaya in comm. ad d.l.*10.*C.de annon.& tribut. lib.*10. *à n.*1.*ad ſeqq.*& de Regibus eſt *text. in c.grandi de ſuppl.neglig.Prælat. in 6.* In dubio verò negligentiam in Officiali non præſumi probatur ex *l.* 2. *C. de off. ciuil.Iudic. Maſcard. de probat. concluſ.* 1205.*num.*48.

7 Commendandæ ſunt inde *Reg.Prag.* Regni huius, quibus reſiduorum euitandorum cauſa diligentias exprimi in computis Perceptorum pro reſiduis factas ſtatuitur in *pragm.*75. *§.*101. *&* 169. imò pro reſiduo non benè diligentiato ſignificari Perceptores *in d.§.* 101. necnon Perceptorum exactum, eſſe in reſiduorum extinctionem admittendum, nec aliter deduci in com-
8 putum, mandando Rationalibus, vt per ſignificatorias præcedentes obſeruent, an ità factum ſit *ibid.§.*168.*tit.de off. Proc. Cæſ.* vulgò *pragm. Reformat. Reg. Cam.*

9 Inſuper ſi iſti Perceptores in rationalibus, ſeù computis reliquati ſint, debent reliqua ſoluere cum legitimo intereſſe poſt moram, *Reg.de Ponte deciſ.*7.*num.*1.ibi: *Dum non negatur pecunia exactio ex ſtylo Regiæ Cameræ, Miniſtros pecuniarios ſignificari tantùm per introitum ſuperantem exitum ad quantitates exactas vnà cum intereſſe, tanquàm reliquatores, qui dum ex reuiſione computorum, ſiuè rationum debitores remanent, ſoluunt debitum cum vſuris, &c.* quem ſequitur *D. Didac. Bolero de decoct.debit.fiſc.tit.*5.*quæſt.*34.*num.*19. videnda ſunt annotata per nos infrà *ad quæſt.*2.*§.*16.

AD QVÆST. V.

Quando Rex concedit functiones fiſcales, an, & in quo caſu intelligatur conceſſum augmentum ipſarum functionum, cum ſit noua numeratio.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Augmentum functionum fiſcalium, an comprehendatur in conceſſione immunitatis ipſarum Vniuerſitati facta n.*1. *& quid ſi taxatiuè ad certam ſummam Rex conceſſerit n.*2.

*Functionibus fiſcalibus ſimplicitèr, & indefinitè conceſſis, an veniat augmentum n.*3.*& plures referuntur DD.latè materiam hanc tractantes n.* 4. *&* 6. *& conciliantur deciſiones n.*7.*&* 8.

*Stylus, & obſeruantia quod nam robur habeat n.*5.

*Feudo, ſiuè Caſtro conceſſo ad certum annuũ reditum, vel cũ ſibi aliquid Dominus reſeruauerit, num augmentum cedat in beneficium directi Domini, an inueſtiti, latè à num.*9. *ad* 19. *Et quid ſi reſeruatio fuerit reſtricta ad certos Vaſallos n.*20.

*Augmentum intrinſecum, ſiuè extrinſecum rei conceſſæ ad conceſſionarium, vel concedentem ſpectet n.*21. *& quid in augmento impoſitionum n.*22.

VT huic articulo quoad omnes eius partes annotando ſatisfaciamus, diſtinguendo ea, quæ ſecundùm *Auth.* noſtrum, dubitationem aliquam ampliùs recipere nequeunt, tùm ob rerum iudicatarum authoritatem, tùm etiam quia ex hoc certam habuerunt interpretationem; ab illis quidem concluſionibus, quæ rationibus, ac doctrinis fulciri indigent.

1 Dicimus itàq; primò cum eodem *Dom.Reg.* noſtro, quod in caſu immunitatis Vniuerſitati functionum fiſcalium debitrici conceſſæ, nulli dubium eſt, augmentum comprehendi, quia ſempèr conſideratur, ſiuè aucta, ſiuè diminuta, eadem Vniuerſitas, ob quod ſic in Regia Camera ſempèr iudicatum, obſeruatumq; hic refert *n.*6.*&* 7. Quemadmodum etiam indubium eſt, quando conceſſio eſt facta alicuius Terræ cum functionibus fiſcalibus, vnà cum augmento, vel æquipollentibus verbis, nam tunc, cũ ſimus in claris non eſt admittenda voluntatis quæſtio, *l.ille, aut ille, D. de leg.*3.& ſic rectè iudicatum in R.C.idẽ *D.Reg.* noſter *nu.*8. memorat. Similitèr
2 pro indubitato è contrariò habitum

fuit, quando Rex conceſſit functiones fiſcales limitatiuè, & taxatiuè ad certam ſummam, quo in caſu etiam ſumus in claris, augmentum per Regem non fuiſſe conceſſum, proùt iudicatum refert idem *Auth.* noſter in conceſsione facta Magno Capitaneo hìc *num.* 9. Prætereà & certum eſſe refert *nu.* 10. quando conceſsio functionum fiſcalium etiam debendarum facta eſt, & ſic per verba futuri temporis, quæ non otioſa haberi, ſed operari aliquid debent, ob quod ſic iudicatum per R. C. poſt *Loffred.* ibi *cit.* recenſet *n.* 11.

3 Dicimus inſupèr ſecundò circà caſum illum pluribus argumentis cõtrouerſum, quando puta ſit conceſſio functionum fiſcalium ſimplicitèr, & indefinitè per verba præſentis temporis tantùm, nempè cum Rex conceſsit Terras, & functiones fiſcales, vel cum functionibus fiſcalibus; Qui ſanè caſus plurièſ licet tunc temporis examinatus, fueritq; plurimùm dubius exiſtimatus, vt refert *Auth.* noſter hìc *nu.* 12. qui in *n. ſeqq. vſq; ad* 37. articulum latè hinc inde examinat, & contrà Fiſcum *n.* 13. iudicatum refert ex doctrinis *ibid. relat.* id præſertim procedere aducrtens, quando in Regis conceſſione appoſita eſt clauſula, *nihil ſibi reſeruans*; Nihilominùs pro Fiſco à *num.* 26. pluribus conſideratis iuris concluſionibus, & præſertim quod conceſſio concepta cum verbis præſentis temporis, non intelligatur facta, niſi de eo, quod in tempore conceſſionis habetur, & ex alijs concludit *n.* 38. & ſic pro fi-

4 ſco pluries fuiſſe iudicatũ per R.C. ex *Afflict. in Conſt. Dignum* teſtatur, & ex allegatis per *D. Reg. Franciſc. Reuerteriũ* omni æuo laudandum, de quibus eſt *deciſio* 342. *in compil. per Reg. de Marin.* dum ille pro Fiſco ſcripſit, conſiliumq; compoſuit, quod legitur apud *Camill. de Medic.* poſt *conſ.* 51. quo fuit vſus magnus, ac doctiſsimus huius Regni I.C. *Vincentius de Franchis* poſteà S.R.C. Præſes meritiſſimus in patrocinio fiſcali, in cauſis Ill. Ducis Andriæ, & Ill. Ducis Neritonis, vt refert idem *Reg.* noſter hìc; Imò refert *n.* 39. quod R.Cam. ità ſemper iudicare conſueuit, vnde ſtante obſeruantia prefata maximam eſſe rerum iudicatarum authoritatem in ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiſcuntur, *l. in ambiguitatibus, D. de legib.* (quidquid inſeruiendo cauſæ ſcripſerit *Camill. de Medic. conſ.* 51. *à n.* 16. *&* 17. *ad* 23. *&* 24. *& à n.* 55. *ad*

5 58.) Vnde ſtylum, & obſeruantiam vnius Tribunalis vim legis habere poſt *Bald.* & alios rectè aduertit, & plura cumulat circà talem obſeruantiam, ac ſtylum *n.* 41. pro quo probando atteſtationem ſufficere Ill. Viri, ac recol. mem. *D. Franciſci Reuerterij*, qui per 50. annos egit cauſas in Tribunali Regiæ Cam. & in Reg. Cancell. *n.* 42. licet ſecùs eſſet in Conſuetudine probanda dixerit *n.* 43. ſed hìc non agi de Conſuetudine, ſed de ſtylo Tribunalis, qui per ſolum vſum ipſius perſpicitur, & probatur poſt alios *ibid. n.* 44. idq; tantò magis dicens, cum hoc in caſu non poterat de tali ſtylo ambigi, dum totum Tribunal de dicto ſtylo, & obſeruantia ſua fuit atteſtatum in decreto *ibid. n.* 39. ad hunc finem relatum. Quod comprobatur, quia practica pro lege habetur, *l. nam Imperator, D. de legib.* & authoritatem interpretandi habet *l. ſi de interpretatione, D. de legib. Præſ. de Franch. deciſ.* 173. *n.* 7. licet tamen legibus derogare nequeat, quia à ſolo Tribunali iudicando introducitur, vt latè exponit *Præſ. Ganauerr. deciſ. Reg. Cam.* 19. *à n.* 19. 21. 22. *& ſeqq.* & poſt innumeros declarat *cit. Authore* noſtro *Dom. Cõſ. Nicolaus Piſanus in addit. ad Gaet. ſuper rit. R.C. in proœm. à num.* 47. *ad ſeqq.*

6 Tertiò annotando ad prædicta luculentiſsimè ab *Auth.* noſtro examinata, dicimus in quæſtione præfata, quæ in decurſo ſeculo in Regia Cam. Tribunali fuit latiſsimè exagitata, diuerſas vt ſuprà in pluribus caſuum ſpeciebus contigiſſe deciſiones, controuerſiaſq; ad præfata ſubortas ingenioſè tractaſſe, ac elegantèr ſcripſiſſe pro Duce Sueſſæ, & Vahenæ *Io: Andr. de Georg.*

Georg. alleg. 43. pro Marchione Vallis Siculæ *Reg. de Ponte in conſ.* 30. *lib.* 2. & pro Duce Neritonis, contrà Regium Fiſcum *Reg. Rouit.* vt legitur in allegationibus impreſsis in *Comm. ad pragm.* 1. *de iur. & exact. fiſcal.* & pro Ducibus Neritonis, & Andriæ *Fab. de Anna conſ.* 61. *lib.* 1. & *Camill. de Medic. conſ.* 51. vbi *Reg. Galeot. in add.* & pro Duce Andriæ *Iacob. Gall. conſ.* 21. *& Reg. de Pont.* in quibuſdam allegationibus manuſcriptis, quarum meminit *Reg. de Marin. in obſ. ad R. Reuert. d. dec.* 342. & de eodem articulo ſcripſerunt *Dom. Io: Vinc. de Ann. in c.* 1. *n.* 265. *de Vaſall. decrep. ætat. Dom. Reg. de Curt. in diuerſ. iur. feud. fol.* 25. *àt. à num.* 30. & de his memor eſt *Reg. Tap. in l. fin. de Conſtit. Princ. cap.* 4. *nu.* 8. *& in Iur. Regn. lib.* 6. *tit.* 3. *in annot. verſ. huius*, vbi *Reg.* noſtrum citando, omnes caſus, & deciſiones R. Cam. retuliſſe, & pro Fiſco iu-
7 dicatum, vt ſuprà patrocinante præfato *Dom. Vinc. de Franchis* recenſet, & poſt eũ *Thor.* qui affert deciſiones pro Fiſco, & contrà Fiſcum, in *Comp. deciſ. p.* 1. *in verb. augmentum*, & poſt *cit. Tap. Reg. de Marin. vbi ſuprà cit. num.* 1. qui præcit. doctiſſimos I. C. audactèr firmaſſe refert, facta conceſſione alicuius Terræ cum functionibus fiſcalibus, augmentum ex futura numeratione poſteà proueniens, non ad Regiam Curiam, ſed ad conceſsionarium ſpectare; quod quidem iàm ex traditis conſtat non obtinuiſſe, vt ſuprà; Et idẽ *de Marin. ibid.* poſtquàm retulit caſus, & deciſiones vt ſuprà ab *Auth.* noſtro hìc recenſitas, non tamen illum citando, ſed tantùm laudando *Dom. Camill. de Curt. in diuerſ. feud. par.* 1. *cap.* 19. *à n.* 34. *fol. mihi* 85. *àt. ad fin.* dicens, illum pro Fiſco ſcripſiſſe, ad tertium caſum inſequitur, quando de Regis concedentis intentione clarè non conſtat, cum puta ſimplicitèr dixit, *Concedo Petro functiones fiſcales in tali Terra*, & ſic per verbum præſentis temporis, dicens ex *cit. de Curt.* in puncto iuris per ea, quæ idem *de Curtis* ponderauit, ad Reg. Curiam tale augmentum ſpectare, quodq; conceſſio illa de iure reſpicere non poſſit, niſi functiones fiſcales conceſſionis tempore exiſtentes, non autem futuras, articulumq; eo tempore adeò fuiſſe dubium, quod primo loco pro Fiſco pronunciatum fuerit, de quo meminit *cit. Carol. Tap. in d. l. fin. cap.* 4. *p.* 1. *num.* 8. & demùm in fauorem Conceſsionarij contrà Fiſcum, & quod expectabatur vltima ſentẽtia, quę perpetuum in vtraq; parte imponebat ſilentium, ſed nunquàm vſque adhuc prodijſſe ſcimus, idemq; ſcripſiſſe refert *Fab. de Ann. loc. cit. n.* 72. *& ſeqq.* ſed *Dom. Rouit. d. loc. num* 8. *verſ. ſed hodiè tractatur*, dixiſſe, quod in prima inſtã-
8 tia fuit deciſum contrà Fiſcum, & *nu.* 62. *verſ. his taliter exaratis* in nouiſſima impreſsione atteſtari ſecundùm eius allegationes, quas in reclamatione ſcripſerat pro Duce Neritonis cliẽte demum iudicatum, aduertendo illũ certè erraſſe, quia deciſiones prodierunt, proùt à *Dom. Fab. de Ann. & Camill. de Curt. in loc. cit.* referuntur.

Et eſtò ad præcedentes concluſiones latè plura alia ex *præcit. DD.* colligendo annotare poſſemus; nihilominùs nè doctiſsimè per alios ſcripta repetamus, & in immenſum protrahamur, ſufficiat, præfatos, qui circà quæſtionem hanc, caſusq; eiuſdem ſingulares vt ſuprà ab *Auth.* noſtro relatos ſcripſerunt, recenſiſſe.

9 Non omittimus tamen infraſcripta hìc annotare ad articulum illum, puta, *an conceſſo Caſtro, ſiuè feudo ad certum annuum reditum; vel quando ſibi aliquid directus Dominus concedens in illius conceſſione reſeruauerit, num augmentum, quod inſequitur, cedat ad beneficium directi Domini, aut inueſtiti?*

In quo puncto nos dicimus, feudo conceſſo ad certam annuam ſummam, ſiuè pro annua certa ſumma, non eſſe locum dubitationi, quin augmentum directo Domino cedat, conferentibus ad id traditis per *Auth.* noſtrum hìc *n.* 9. alijsq; ad id cumulatis per *cit. DD.* & comprobari per ea, quæ in puncto fundauit, imò & in duriori quidem

caſu ſimplicis conceſſionis feudi augmentum non venire, *Io: Bapt.Larrea pro Reg.Fiſco 2.p.alleg.89.per tot.* vbi *nu.6.* probat, poſt alios, quos refert, in conceſſione feudi ſolum venire, quæ eius tempore extabant, non quæ de nouo ſuperueniunt, & ideò niſi hoc alitèr conceſsio exprimat, non extendi ad futura, idem *ibid.n.7.& 8.* nam Principis conceſſio, etſi latiſſimam recipiat interpretationem, non operatur, niſi in illis, quæ erant tempore conceſſionis, tantò magis, quando aliàs eſſet magni præiudicij concedenti, & ideò *n.10.*concludit, priuilegium non extẽdi ad augmentum conceſsioni inſecutum poſt *Io·Andr.Bald.Menoch.Tuſch. Alber.Rom.Curt.*& alios; quod eò magis militare debet in conceſsione feudi ad certam annuam ſummam, ſiuè pro certa annua quantitate facta, proùt in proprijs terminis, puta feudi conceſsi ad certum annuum reditũ, quod omne plus, quod eſt in reditu repertum vltrà conceſsionem, Domini directi beneficio cedat, & de hoc non fuiſſe vnquàm dubitatum, ſed ità deciſum refert *Camill. de Medic. d.conſ.51. n.4.* ibi: *In anno 1516. contrà Magnũ Capitaneum in Terra Montisfuſculi, quam cum alijs habuerat ad annuum reditum duc.10.m. In anno 1573. contrà Ducem Sueſſæ in quamplurimis Terris conceſſis ad annuum reditum duc.6.m. In duobus cum dictione,* hactenùs, *apparet in anno 1509. & 1512. contrà Ducem S. Petri in Terra Galiani conceſſa cum functionibus fiſcalibus, hactenùs, vt profertur; In anno 1519. contrà Ducem Ferrandinæ in ſtatu Copertini conceſsi cum functionibus, hactenùs impoſitis. In quibus caſibus limitatis augmentum fuit declaratum ſpectare ad Curiam;* Ex quo conſtat, quod etiam reſpectu primi caſus, feudi ſcil.ad certum annuum reditum conceſsi fuiſſe pro Fiſco iudicatum, augmentum ad Regiam Curiam ſpectare, vt conſideranti notoriè patet.

10 Similitèr quando directus Dominus aliquid ſibi reſeruauit in feudo conceſſo, idem eſſe, vt ex illa reſeruatione augmentum; quod inſequitur, ſiuè accidit in ipſo feudo, Domini beneficio, & non fidelis cedat, idq; expreſsè probatur in *cap.1. §. ſi quis de manſo, ſi de inueſt.feud.contr.fuer.* vbi legitur:

Si quis de Manſo vno, feudi nomine inueſtituram acceperit, & dixerit, quod omne incrementum pertineat ad eum per inueſtituram; ſi Dominus reſeruauerit ſibi aliquid in ipſa Curte; tunc oportebit, fidelem incrementi inueſtituram, per pares Curtis, vel per breue teſtatum probare; ſed ſi Dominus in ipſa Curte nihil ſibi retinuit, tunc omne incrementum iure feudi fidelis obtinebit, &c. & *Gloſſ. in d. §.ſi quis de manſo lit.I. in verb. reſeruauit*, ibi:

Reſeruauit; præſumitur enim, quod Dominus incrementum retinuit, eò quod aliquid ſibi in Curia reſeruauit; vnde Vaſallus obtinere debet, & de incremento ſpecialitèr inueſtituram factam eſſe probare habet neceſſe. Et *in verb.probare lit.K.* ibi: *Qualis, qualis ergò retentio, Domino prodeſt, &c.*

11 Et ad hæc imò ad propriam noſtram ſpecialitatem, feudi nempè ad certam menſuram, ſiuè ad certum annuum reditum, vt hìc, conceſſi, ne pigeat ab euangeliſta Feudalium Iurium *Andrea de Iſernia, ad d.§ ſi quis de Manſo,* doctiſsimè tradita referre ibi *num.13. Hìc autem eſt conſiderandum, quod hoc feudum non erat datum menſuratum, ſeù ad menſuratum numerum certum, & ad certam quantitatem, aliàs ſecùs, vt ſi dixit, triginta iugera talis tenimenti mei do tibi in feudum, quicquid tunc creſcit, non erit vaſalli, ſed Domini, arg. D.de contrah.empt.l.Rutilia Polla &c.*

In qua quidem *l. Rutilia Polla 69.* ex Proculo legitur: *Rutilia Polla emit lacum Sabbatenum angularium, & circà eum lacum pedes decem; quæro nunquid, & decem pedes, qui tunc acceſſerunt, ſub aqua ſint, quia lacus creuit; an proximi decem pedes ab aqua Rutiliæ Pollæ iuris ſint? Proculus reſpondit: Ego exiſtimo eatenùs lacum, quem emit Rutilia Polla veniſſe, quatenùs tunc fuit, & circà eum*

decem

decem pedes, qui tunc fuerunt, nec ob eam rem, quod lacus poſteà creuit, latiùs eam poſſidere debet, quàm emit.

12 Nàm ſempèr attenditur tempus cōtractus, ſecundùm quod eiuſdem contractus verba intelligenda ſunt, imò illud inſpiciendum potiùs etiam in dubijs, quàm conſequens vllum aliud, *Bart.in d.l.69. Dionyſ. Gothofr. ibid. lit. E.& F.* & ſic conceſſo etiam fundo ad certam menſuram, augumentum inſequens non venit, vt in *d.l.69.* ex qua vt ſuprà ad feuda etiam ad certum annuum fructum, puta ad viginti iugera conceſſum, arguit *cit.* feudorum lumen *Iſernia d. loc.* vbi *n.14.* ad id ſequitur, docendo.

Item attende, quia retentio qualis qualis multum prodeſt, quia per hoc videtur non totaliter, & integrè illam Terram dare in feudum; ſic & ſi antequàm conſtituit feudum, habebat totam Curtim, & aliquid de ea dat in feudum, & ſic pluſquam aliquid ſibi retinuit, ſecùs ſi in Curte nihil retinuiſſet, & ſi pluſquàm aliquid ſibi retinuit, &c. Et infrà, *Si autem conſtat, quod non dedit totum, etiam ſi nihil retineret, non haberet, niſi datum tantùm, vt patet in limitatis, vt ſuprà dicitur.*

In dubio, quando ſimplicitèr donaret, habet locum *§.iſte*, vt totum videatur datum, quia cum dat Territorium tale, vel Agrum, vel Tenimentum, intelligitur totum, indefinita æquipollent vniuerſali, *D.de legib. l.ſi pluribus*; ſed quia aliquid retinuit, videtur non totum dare, & ſic declaratur voluntas rebus, & factis *D.de leg. l. de quibus*, & ſic incrementum eſt Domini, non feudatarij. Idem ità exponunt *Gloſ. Nardi Liparuli ibid. ad cit. Andr. Afflict. in d. §. ſi quis de Manſo n.18.*

13 Poſt *Iacob. de Beluiſ. Bald. in eod. §. in princ.* ibi: *Aut nihil reſeruauit ſibi Dominus in Curia, & tunc Vaſallus nihil probat, ſcilicet tunc, hoc eſt omne incrementum ſecutum, vt in medio huius §. vel dic, ſecundùm Iacob. de Beluiſio, quod ſi inter Dominum, & Vaſallum ſit contentio de incremento feudi, ſi Dominus Curiæ aliquid ſibi retinuit, tunc Vaſalli eſt probatio; aut nihil ſibi retinuit, & Vaſalli eſt incrementum: Caſus talis eſt; Quidam miles, vel Baro inueſtiuit quendam militem de quodam Manſo, poſteà creuit Manſus, quærit, ad quem pertinet incrementum; Reſpondetur, quod aut Dominus aliquid ſibi reſeruauerit, & tūc ad Dominum pertinet, niſi Vaſallus probet ſe de incremento inueſtitum per pares Curiæ, vel per breue teſtatum; Aut nihil ſibi retinuit, & tunc aut poſſidet Vaſallus, & tunc probat cum iuramento, aut non poſſidet, & tunc per pares Curiæ, vel per breue teſtatum probet, ſe inueſtitum de incremento Iacob. de Beluiſ. in d. §. ſi quis de Manſo; Iacob. Aluarot. in eod. §. num.1.* ibi.

Si contentio ſit inter Dominum, & Vaſallum de incremento feudi, & Dominus in loco feudi ſibi reſeruauit aliquid, tunc Vaſallus debet probare ſe inueſtitum de tali incremento; Idem dicendum ſi Dominus nihil ſibi reſeruauerit, ſed tamen Vaſallus non eſt in poſſeſſione incrementi; ſi verò eſſet in poſſeſſione incrementi, tunc ſtabitur eius Sacramento abſque alia probatione.

Et *num.2.*

Nota, quod reſeruatio partis facta per Dominum iure ſuo tranſlato in alium prodeſt ſibi, vt præſumatur velle retinere ius circà incrementa, & acceſſiones ad rem, & ſentit Gloſ. fin. hic poſita, & eſt ratio, quia non videtur totalitèr, & integrè voluiſſe totum ius ſuum dare, & hoc conſtat.

14 Quarum concluſionum ratio iuris feudalis alia eſt notata in § *item ſi quis fin. quib. mod. feud. amitt.* vbi *Aluar. n.3.* notauit, ibi: *Nota, quod retentio, ſeù reſeruatio alicuius partis, vel iuris in re infeudata per Dominum, prodeſt ipſi Domino, vt hic, & ſuprà titulum prox. §. ſi quis de Manſo.*

Ioann. Paul. Balzaran. in d. §. ſi quis de Manſo n. 1. vbi contrarijs adductis argumentis doctiſsimè reſpondendo concludit:

His non obſtantibus ſeruatur contrarium virtute huius Conſuetudinis; Et ratio

tio eſt, quia natura feudi eſt ſicut natura agri limitati lacus, & ſtagni, qui non recipiunt augmentum extrinſecum, Bald. hic n.3. & reſeruatio partis facta per Dominum in re ſua tranſlata in alium prodeſt, vt præſumatur velle ſibi retinere ius circà incrementa, & acceſſiones, præſuppoſit. hic, vt reſeruatio aliquid operetur, Bald.conſ 231.nu.1.in fin. 3.vol. & prodeſt multum, tàm ſi ſit tacitè, quàm expreſſè Aff. in §.fin.in 1.not. quib.mod. feud. amitt. qua ſtante non obſtat primò &c.

Iacob. Cuiac.in lib.1.de feud.in d. §. ſi quis de Manſo, quem poſuit ſub *tit. de his, qui f.dar poſſ.& qualit. acqu. & retin.* quidquid referat de iure communi de incremento in vſufructuario, cum non ſit in fructu, non accreſcendo, &c. ſcribit, ibi: (*In Vaſallo mediam viam Gerard. ſequitur &c. quod ſi dominus aliquid ſibi receperit, hoc eſt retinuerit*) *Et ad illum, incrementum ſpectat, Vaſallo inueſtitura de incremento non probãte.*

15 Idem indubiè ſequirur poſt alios *Lodulph. Schrader. de feud.p 5.cap.6. à n. 26.* ibi: *Si autem dominus feudi ſibi in iſta Curia, in quo hoc feudum ſitum eſt, aliquid reſeruauit, incrementum tàm latens, quàm patens ad dominum feudi ſpectat, niſi Vaſallus maniſeſtiſſimis probationibus contrarium probare poſſit, hoc incrementum videlicet ad ſe, vel ex pacto veteris inueſtituræ, vel ex inueſtitura noua pertinere*. Quidquid autem aliter ſit in fundo legato, vel conceſſo certis deſignatis limitibus, quod id demonſtrationis, & non reſtrictionis cauſa geſtum ſit, fundat *Couarr.pract.qq.cap. 2.n.7.et* 8. Contrarium tamen eſt, nempè augmentum non venire cum legato, vel ſi conceditur fundus taxatus, & ad menſuram, nam limitata cauſa limitatũ effectum produecre debet, *Garz. à Saubedra in tr. de expenſ & melior. c. 22.n.28. 30.et* 31. ac *Henning. de Molendin.de iur.burg.Mantiſſa cap.1.num.* 337. Neque in caſu poſito adeſt particula, *in circà*, ex qua poſſet limitationis diſpoſitio excludi, & illa quodammodò demonſtratiua prob[.]l, quod declarauit *Mangil. de euict. qu.*101. *à n.8.&* 10.

*Henric. à Roſenth. in ſynopſ. feud.cap. 10.conſ.44.n.*27. ibi: *Pergendo igitur in materia noſtra, caſu, quo nihil expreſſè conuenit inter Dominum, et Clientem, ad quem incrementa debeant pertinere, et tunc ſi Vaſallus aſſerat, omne incrementum ad ſe pertinere; Rursùs ſubdiſtinguitur, quod aut Dominus reſeruauerit ſibi aliquid in ipſa Curte, ideſt in Curia, &c. et præſumitur etiam ſibi retinuiſſe incrementa omnia, adeò vt Vaſallo probatio contrarij incumbat, quod videlicet cum ipſo incremento inueſtitus ſit, &c.*

16 Pro quibus confirmandis accedat authoritas *D. Regij Conſiliarij Ant. Capycij in inueſtitura feudali fol.* 84.2. *col. verſ. Feudorum augmenta*, vbi limitat regulam, ad Vaſallum feudi augmenta ſpectare, ibi:

Limita primò principale dictum, et regulam ſe habentem, quod augmentum ſpectet ad Vaſallum, vt non procedat, quando eſſet feudum datum ad menſuram, ſeù numerum modiorum, &c. tunc enim omne incrementum erit domini, et non vaſalli Andr. &c. Et poſteà ſubiungit:

Limita quartò, niſi dominus in illo tenimento aliquid ſibi reſeruaſſet, nàm tunc incrementum erit domini, ſecùs ſi nihil ſibi reſeruauerit, vel indefinitè conceſſerit. Et ità etiam ſcripſit *D.Reg.Rouit.in pragm.1.de iur.exact. fiſc.n.*18.

17 Similitèr additur his, poſt alios doctiſsimus *Georg. Adam. Struuius in ſyntagm. Iur. ſeudal. cap.* 12. *Aphoriſmo* 6. *poſt Hotoman d.§. ſi quis de Manſo n.1. et 2.* ibi:

Quando enim dominus non abſolutè concedit in feudum, ſed aliquid in Curte reſeruauerit, non omnem vtilitatem rei extantis concedit; adeòq; multò minùs incrementa, quæ poſt accedunt, videtur conceſſiſſe; An verò Manſum in genere, & nulla addita reſtrictione in feudum conceſſerit, et tunc omne incrementum iure feudi fidelis obtinebit.

18 Quod etiam comprobatur ex traditis

tis per *Auth.* noſtrum hic *n.*18.dùm in concluſione, quam pro conceſsionario contrà Fiſcum circà augmentum fiſcalium functionum lucrandum retulerat, ſcripſit, maximè ad id tradita procedere, quando in his conceſsionibus Rex appoſuit clauſulam, *nihil ſibi reſeruans*, quia tunc omninò videtur cõceſſum, per *text.in d.§.ſi quis de Manſo*: Igitur quando Dominus aliquid ſibi reſeruauit, non videtur conceſſum augmentum.

19 Et ad præfata annotare non prætermittimus, quod articulus prædictus, *num ſcilicèt conceſſo feudo in certum annuo reditum alicui, augmentum cedat ad beneficium domini directi, vel inueſtiti*, cum diſputatus fuerit in Regia Camera ſuper fiſcali mandato, vulgò, *riſulta*, facto in anno 1677. contrà D. Marinum Condò Marchionem Treputij pro dicta terra Treputij, feudis Fereliani, & Carpignani Regiæ Curiæ in anno 1535. incorporatis ob felloniam Raphaelis de Marra, conceſſiſq; illis ab Inuictiſſimo, ac Auguſtiſſ. Imperatore Carolo V. D. Federico Vrias pro benemeritis, clementiſsimo Imperatori præſtitis, militaribus ſeruitijs, *in annuum reditum mille, & centum ducatorum vſualis monetæ prædicti noſtri citerioris Siciliæ Regni, &c.* poſt longam diſcuſsionem in contradictorio cum Regio Fiſco in Regia Camera in Aula Regij Cedularij, & cum dicto D. Marino dicti feudi poſſeſſore, fuit tãdem inita tranſactio pro ducat. 3000. tàm pro dicto principali dictæ reſultæ fiſcalis articulo pro dicto augmento, quàm pro alijs, licet vanis Fiſci prætenſionibus, vt patet ex *actis dictæ reſultæ* apud *Actuarium Martium de lo Puorto*.

20 Intellige tamen prædicta in propoſito articulo, ſimpliciter procedere, nõ tamen, quando in conceſſione facta de Caſtris, & Villis, reſeruatio fuit reſtricta ad certos Vaſallos, nam tunc augmentum Vaſallorum, tantùm in reſeruatis ſpectabit ad Dominum, remanens verò ad Conceſsionarium pertinebit, vt poſt *Affl.* & *Aluarot.* tradit *Capyc.in inueſt.feud.ver.feud.augm. 3.col.* quē refert, & ſequitur *Auth.* noſter hic *n.*12.*in fin.* Vnde rectè *Bal.in d.§.ſi quis de Manſo num.*7. inquit, *Si dominus infeudauit Caſtrum & reſeruauit ſibi quoſdam Vaſallos, & demùm illud eſt multiplicatum in hominibus, & magnitudine, ad quem pertinebit illud incrementum, reſpondit, familias diſtingue, & vnde proceſſerunt, quia progenitores ſuos ſuffecti ſequi debent, & ſic augmentum contingens in Vaſallis reſeruatis erit Domini infeudantis, augmentum verò in Vaſallis conceſſis erit conceſſionarij*, *Camill. de Medic.d.conſ.*51.*n.*43.

21 Qualiter verò augmentum intrinſecum, ſiuè extrinſecum rei conceſſæ ex quacumque diſpoſitione per nomen collectiuum, accedens, ad conceſsionarium, vel ad concedentem ſpectet, latè exponit, reſoluitq; *Reg.Galeot.lib.*2.*contr.*54.*à num.*8.*ad ſeqq.* vbi *nu.*23. declarat etiam, an gabellæ augmentum prouueniens facto Domini venditoris, ſiuè locatoris, pertineat ad conductorem, vendita ſimpliciter gabella, & qualiter fructuario incrementum latens concedatur, ſecùs patens *ibid. nu.*23. & idem examinat *Epiſc. Rocc. diſp. iur.cap.*78.*à num.*19. Licèt *cit.Reg.Galeot. d. loc. n.*25. concludat feudatario concedi incrementum latens, ſiuè patens, & *nu.*27.& 50. idem in emphyteuta *n.*28. & cur differat à fructuario, & an ſit pro his petenda inueſtitura *n.*29.*et* 30. & quod in feudo limitatè, & taxatè conceſſo non ſit locus iuri accreſcendi, ſecùs ſi in confinibus demonſtrato, & *n.*38. in conceſſione feudi non aliter comprehendi iuriſdictionem, niſi cum ſolito, & conſueto diritu, & ſi fuerint certi dirictus à principio taxati, excludi augmenta *n.*42. quod ampliat *n.*43.& ſic conceſſionem feudi non comprehendere Ius Tertiariæ Vini impoſitum poſt conceſſionem *n.* 38. de quo articulo adeundus eſt *Reg.Reuert.dec.*553.vbi *de Marin.in obſeru.*

22 Et an auctæ impoſitiones ſpectent ad conceſsionarium, vel empto-

ptorem, aut ad Regem imponentẽ, latè *Piſan. ſup. rit. R.C. rubr.* 12. *à num.* 17. *ad* 119. quod indubiũ eſt quoad pœnas, & mulctas ex edicto Principis de nouo ſtatutas, etiam ſi de non delicto fiat delictum; vnde illæ applicandæ non erunt Fiſco, ſed Baroni infeudato ſecundùm veriorem opinionem idem *R. Galeot. n.* 46. 47. *et* 49. quod tamẽ nõ militat in pœnis ex edictis concernẽtibus annonam in Regno *num.* 48. vbi *num.* 45. opiniones diſtinctione conciliat.

AD QVÆST. VI.

An Barones, qui habent augmentum focalariorum in eorum Terris ex conceſsione, debeant etiam percipere augmentum pro rata illorum ex donatiuo facto in locum numerationis generalis, quæ fieri deberet.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Barones habentes conceſſionem cum focularijs, eorumq; augmento, an etiam habere debeant id, quod Reg. Cam. percepit ex tranſactione cum Regno, ne illud numeraretur n. 1. *Fiſcus fuit ab impetitis abſolutus n.* 2.

Deciſionem hanc commendat Reg. Tapia *num.* 3.

1 Caſus, de quo in præſenti quæritur, fuit in donatiuo vnius millionis, & biscentum mille duc. in locũ generalis numerationis impoſito in anno 1574. de quo meminit *Scip. Mazzell. in deſcrip. Regni Neap. p.* 2. *tit. de donatiu. &c. f. mihi* 340. & nos infrà poſt §. 5. *tit. de Conuent. inter Reg. Curiã, & Regn. &c.* vbi tranſcribemus ſex articulos, ſiuè quæſtiones occaſione huius donatiui exortas, quas ex manuſcripto Codice *Auth.* noſtri illùc trãsferre putauimus. Hic tantùm agitur de ſexto, ſiuè vltimo articulo diſputato tempore Excellentiſſ. Marchionis Mondeyar tùnc Proregis in anno 1575. an ſcilicèt ad Barones expreſſam conceſſionem cum focularijs, & eorum augmento habentes pertineat, quod percepit Reg. Camera ex tranſactione, ſiuè conuentione, quam fecit cum Regno, ne illud numeraretur, proùt fieri ſolet quindenis quibuſque annis; Nàm ipſi Barones inſtiterunt condemnari Fiſcum ad ſoluendam ratam ab ipſo exactam pro focularibus, quæ excreuerant in eorum Terris.

2 In quo iudicio ſecundùm *Authorem* noſtrum hìc Fiſcus fuit ab impetitis abſolutus, quia in dicta tranſactione non fuit habita ſimpliciter augmenti ratio, ſed Vniuerſitates ſoluerunt donatiuum ad euitandas vexationes Cõmiſſariorum, aliasq; expenſas, atque labores, & quia etiam incertum videbatur, an augmentum adeſſet, cum ſortiri poſſet, vt diminutio reperiretur, ſicut quia Baronibus non competit ius numerandi, neque agendi, vt numeretur Regnum; Imò cum numeratio Regni non faciat augmentum, nec cauſa dicatur illius, ſecundùm *Auth.* noſtrum *in praeced. quaeſt. num.* 23. Proindè ex dicta tranſactione, quæ in locum dictæ numerationis non factæ ſucceſſit, augmentum prædictum pro dictis Baronibus in conſideratione eſſe non poterat.

3 Quarum rationum efficaciam in puncto poſt *Auth.* noſtrum *cit.* commendat *Reg. Tap. in Iur. Regn. lib. 6. tit. 3. fol. mihi* 48. *col.* 2. *verſ. huius*, idemq; tradunt *R. Galeot. in add. ad Camill. de Medic. conſ.* 51. *lit. A.* & *R. Camill. de Curte in diuerſ. feud. cap. redeundo igitur num.* 28. *&* 29. *fol.* 25. vbi addit, quod cum in facultate Regis ſit, quãdo fieri debeat Regni numeratio, ipſis Baronibus ius nõ cõpetit, niſi quando verè fit numeratio, ſicut in ſimili ex *Frecc. lib.* 2. *auth.* 2. *n.* 23. quoad ſubuentionem, ad quam Vaſalli in caſibus à Regni Conſtit. cõſtitutis tenentur Baronibus, quod nõ poſſit exigi pro vero numero focularioũ, ſed pro illis focularibus, quæ ſunt in vera numeratione.

AD

AD QVÆST. VII.

An Balius alicuius Baronis debeat in Parlamento Generali votare, vt Baro, an vt Procurator.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Praecedentia quaſi poſſeſſio, & obſeruantia debet attendi, tàm in priuatis, quàm in publicis ſeſſionibus num.1.2.3.& 5.& quid in actu ciuilitatis n.6.

Et an conſuetudine induci queat, vt minor maiori præferatur n.4.

Locus dignior, qui nàm reputetur in ſeſſionibus n.7.

Præcedentia in quæſtione tria reſpicienda ſunt, antiquitas, potentia, & poſſeſſio n.8.

Hiſpanicum Imperium primum obtinet locum n.9.

Præfertur ſenior inter pares n.10. & quid inter familias æquales obſeruetur nu.11. & refertur præcedentia Sereniſſ. Ducis Neoburgenſis ibid.

Ordo ſcripturæ prærogatiuam arguit n. 12.

Regula ſi vinco vincentem te, multò fortiùs vinco te, qualitèr procedat d. nu. 12.& 127.

Parlamentum quid ſit, et vnde denominetur, et quomodò fiat pro donatiuis in hoc Regno n.13.

Procuratores Baronum, vel Titulatorum etiamſi ſint Regentes, vel alia dignitate præditi, quo loco in Comitijs ſuffragia præbeant n.14. et quid in Procuratore Titulati de ſanguine Regio num.28.

Deciſ.*hanc tranſcripſit* Reg. Tapia *d.n.14.in fine.*

Officiales interuenientes, vti Barones an præcedant, et quid in Epiſcopo vti Canonico in Capitulo, et alijs nu.15. et 16.

Barones, ſiuè feudatarij interueniunt in Parlamento n.17.

Procuratores Baronum, vel aliorum, quam differentiam inter ſe agnoſcant n. 18. 19.20.et 21.

Procurator in Parlamento, an poſſit eſſe plurium Baronum, vel Vniuerſitatũ, et quam vocem habeat n.22. et 23.

Balius Baronis, vel Titulatorum, quomodò præcedat in Parlamento à num. 24. ad 28.

Titulati refutantes feuda primogenitis, quam praecedentiam habeant n.26.

Titulati de ſanguine Regio cæteris præferuntur n. 29. et memorãtur allegationes in cauſa Ill. Ducis Montis Alti de ſanguine Regio n.30.31.et 32.

Legati Regum, vel Principum in ſeſſionibus, quam præcedentiam habeant à n.33.ad 35.

Ciuitates plures de præcedentia decertantes recenſentur nu.36. Et quid inter Ciuitates Conſentiæ, Capuæ, Salerni, et Surrenti n.36. et 37.

Ciuitas Neapolis cæteras Regni Ciuitates, veluti Metropolis, antecellit n.38.

Ciues inſignis Vrbis præferuntur Ciuibus quamuis nobilibus alterius mediocris Ciuitatis n. 39. Ex quo, nihil præiudicat nobili Ciui munus Tribuni Plebis, vel Guberniꝫ S. Mariæ Annunciatæ n.39.et 40.

Præcedere debet, qui maioribus prærogatiuis præfulget n. 41. vt prior in dignitate n.42. vel primò nominatus n.43. vel prior in data n.44.et 45. et refertur præcedentiæ diſſidium inter Dom. Reg.Centellas,& Ortiz *n.46.vel qui actu dignitatem retinet num. 47. Vel prior ad ordinem adſcitus n.48. et adducitur Reſponſum* pro Ill. Marchione Orioli cum Ill. Duce Populi *à n.49.ad 66.*

Regens in ſupremo Italiæ Cõſilio antiquior, an præcedat Decanum Reg. Cancellariæ Neap.n.67.

Regentes, et Conſiliarij Status quomodò præcedant n.68.

Regens electus in ſupremo Italiæ Conſilio, ſi fuerit electus Præſes S.R.Conſ. an alios præcedat n.69. et affertur determinatio Regia inter Præſ. de Franchis,& Reg.Fornarium *n.70.*

Præfertur Officialis, qui erat Aduocatus, vel Lector n.71.
Aduocati cogniti examinari non debent, vel qui libros compoſuerunt, vel ſcholaris doctus n.72.
Filij Doctorum præferuntur alijs, gratisq; recipiendi n.73.
Doctores Iuris Canonici, an præferantur Doctori legum Ciuilium n.74.
Doctor creatus à Superiore, an alijs præferatur n.75.
Doctor, an præcedat milites, vel medicos n. 76.et 77.
Medici, an Philoſophis anteponantur n.78.
Lectores, quomodò inter ſe præcedant n.79. 80.et 81.
Lector Iuris ciuilis, ſi anteà fuerat Lector canonum, an præferatur Lectori canonum actu legenti à n.82. ad 86.
Lector præpoſitus primæ Cathedræ, donec fieret concurſus, an poſteà in concurſu alios præcedat à n.87.ad 91.
Typographorum, & Bibliopolarum præcedentia quæ n.92.
Notarij an præferantur Magiſtris actorum n. 93.
Fiſci patronus Regiæ Cameræ, an præcedat alterum M.C. n.94. & an præferatur Iudicibus eiuſdem Magnæ Curiæ Vic. n.95. & tranſcribitur Reſponſum editum à Dom. R. Cam. Præſid. D.Didaco Moles *à n.96.ad* 118. *Deciſum pro Iudicibus n.119. & quid ſi collegialitèr cum ſuo Tribunali incedat num.120.*
Præcedentiæ ordo ſeruandus in ſolemni Equitatu qualis ſit n.121. & 122.
Rationales R.Cameræ, an præcedant Iudices M.C.Vicariæ à n.123.ad 128.
Ordo ſeruandus in ſententiarum, ac votorum prolatione quis nam ſit n.129.& 130. & qualitèr in Collegijs Aduocatorum n.131.
Barones an præferantur Nobilibus ſimplicibus n.132.& quid in Titulatis ibid.
Septem Regni officia quæ ſint, & qualitèr præcedant n. 133. et 134. afferuntur allegationes pro Magno Admirato, Io: Andreæ de Georgio, & Aſcanij de Stabili *à nu.135. ad 158. & aliæ* pro Magno Cancellario *à nu. 159. ad 169.*
Præcedentia Theſaurarij cum Dominis Quinque Sedilis Nidi, ac Titulatorum cum Dominis ex Septem Officijs in Sedili Nidi à n.170. ad 179. et an in Illuſtribus Sedilibus Neap. detur aliqua præcedentia à n.180. ad 188.
Epiſcopi an præferantur Baronibus n 189.
Eccleſiaſticorum præcedentia, in proceſſionibus, et alibi, quę n.190.191.& 192.
Præcedentia, an detur in proceſsionibus pro SS. Reliquijs principalis Protectoris num.193.
Laici, & Principes ſeculares, an Conſuetudine acquirere poſſint ius tenendi ſcamnum, vel Baldacchinum, & alia in Eccleſia n.194.
Præcedentiæ materiam, quinam Authores tractarint n.195.

1 EA eſt humanarum rerum conditio, vt illæ ſine ordine vix ſubſiſtere queant, ideòq; noſtra Iuris ciuilis ſcientia, quæ ius ſuum cuiquè tribuit, huic ciuilitati proſpiciens, diligentèr cauit in vtroq; Codice, *Iuſtin.* & *Theodoſ. vt dignitatum ordo ſeruetur:* Obſeruantiam verò, quam ex *Marin. Freccia in lib.1.de ſubfeud.cap.1. nu.52.* vti antiquam attendendam eſſe *Dom. Reg. Moles* refert, (quod ſcilicet ma-
2 iores Tituli ſemper ſint in Parlamento primi ad votandum, deinde Barones, inter quos nullus antiquitatis ordo eſt, proùt in Titulatis, quod etiam in Parlamento pro donatiuis quolibet biennio factis cōtinuatum atteſtatur:) confirmat conſtans Sapientum ſententia Iure gentium recepta, & ab Inter-
3 pretibus noſtris approbata, quaſi poſſeſſionem præcedentiæ omninò debere attendi, tàm in priuatis, quàm publicis ſeſſionibus, ſiuè proceſsionibus, *Seraphin. deciſ.402. Perez de Lara de anniuerſ.& capell.lib.1.c.24.nu.26. Salgad.de Regia protect.to.1.p.2.c.9.nu.26.* imò quod in controuerſijs ortis quoad ſeſsiones, & prærogatiuam, obſeruantiæ ſtandum ſit, & conſuetudo attendenda, communi ferè Doctorum calculo fundatur ex *Bald. in cap.cum olim, extr.de conſuet. & in conſ.587.Menoch. conſ.51.num.49.& conſ.126.nu.2. & 3.*

R.Va-

*R.Valenz.conſ.*201. *à n.*42. *t.*2. *Peregr. conſ.*3. *Vuameſ.reſponſ.de iure Pontif.ſo.* 1.*conſ.*10. *Fab de Anna conſ.*40. *à nu.*2. *Goldaſt.in ſeniore lib.*1.*c.*22.*n.*1. *& cap.* 30.*Emin.Card.Ottbobonus*, poſteà *Summus Pontifex Alexander VIII.in dec.*4. *nu.*34.*&* 35. *Iac.Andr.Cruſius in tract. de Praeminentia lib.*1. *cap.*6. *Iacob. Gothofred.in Diatriba de Iure Praecedentiæ p.*1.*c.*2.*theſi* 7. *Oter.de off.*Reip *p.*1.*c.*14. *à n.*17. *Trãcbed.conſult.*14.*à n.*1. *Cęſar Panimolle in dec.fori Eccl.p.*1.*dec.*1.*annot.*1.vbi *in annot.*2. *à n.*2.*ad ſeqq.* examinat,an conſuetudine induci poſſit,vt
4 minor in dignitate præferatur quoad ſeſsionem maiori, de quo etiam *cit. Cruſ.cap.*12.*per.tot.*

5 Imò is iudicandus eſt maior, & dignior, cæteriſq; anteponendus, qui pro veteri more, & conſuetudine ità habitus eſt, ſecundùm *Menoch. conſ.* 157. *nu.*36. quem ſequitur *cit. Cruſius d.cap.*6.*n.*10. dicens etiam,licitum eſſe in quaſi poſſeſſione præcedendi conſtituto armata manu turbatori reſiſtere, cum fundatam intentionem, tàm in poſſeſſorio, quàm in petitorio ha-
6 bere dicatur: Quod tamen declaratur, id non procedere in actu hoſpitij iure, vel reſpectu aliquo ciuilitatis naturalis practicato, nam ex illo nec dignitas augetur, nec prærogatiuæ præiudicatur,cum in ſeſsionis materia vrbanitas, & modeſtia non inducat obligationē, *Gothofred.d.par.*1.*cap.*2.*theſ.*10.idemq; *Cruſ.d.loc.n.*17. vbi *n.* 18. ſcribit, nec ideò Inuictiſſimo Hiſpaniæ Regi præiudicaſſe, quod Carolū *Vualuiæ* Principem Iacobi Regis Angliæ filium ſuperiori ſibi ad dexteram loco collocauerit, & *num.*19. nec Innocentio VIII. Pont. quod *Mahumethis* Turcæ filio, minori in Palatio manſionem ſuprà ſe deputauerit, & *n.*20. Chriſtinam *Suecia* Reginam (cum à Cardinalibus viſitaretur) primum occupaſſe locum, & ſellam etiam,cui inſedebat, ex pretioſiori materia fuiſſe confectam, quàm illas, quibus Cardinales vtebantur.

7 Qualis autē ſit dignior locus in ſeſſionibus, proceſsionibus, ſiuè intrà, ſiuè extrà Eccleſiam, ſiuè in ſpiritualibus, ſiuè temporalibus,exponunt præfati *Panimolle annot.*14. *Cruſ.lib.*1. *cap.* 4.*Gothofred.par.*2.*à th.*1.*ad ſeq.* & præſertim à Principis viciniiate, loci dignitatem deſumi, ex *gloſ. in* §. *aliam Inſt. de bon.poſſ. Maſtrill. de magiſtrat. lib.*5.*cap.*4.*n.*2.*&* 3. ſicut in Cęlo, qui Deo proximior eſt, altiorem locum obtinet, *Cobel. de bon.regim.c.*16.*n.*6.*&* 7. De honore dextræ multa multi ſcripſerunt; medius tamen locus, vbi tres eſſent,honoratiſſimus apud omnes videtur, ſed ſiniſtræ locus primus honoratior eſt, quàm ſecundus dextræ; In pompis, ſeù proceſsionibus, modò primus eſt melior,ſi priuatum officium ſit, veluti nuptiale, aut funebre; modò medius, cum publicum, vel proceſsio partim eccleſiaſtica, partim ſecularis; modò vltimus, vbi merè eccleſiaſtica, veluti in Choro: ſed in hoc regionis cuiuſq; mos attendendus.

8 Inſupèr in præcedentiæ quæſtione tria ex *eod.Cruſ.cit. cap.*6. *nu.*48. reſpicienda eſſe, euincitur, antiquitatem puta originis, nominis, rerumq; geſtarum celebritatem, necnon magnitudinem, ſeù potentiam, deniq; iuris illius poſſeſsionem, vel quaſi, & *nu.*49. argumentum ipſum à magnitudine, ſiuè potentia deſumptum cæteris pari-
9 bus intelligendum eſſe; Et inde Regnum Hiſpanicum primum procùl dubio obtinere debere locum, cum illud decuplo ſit maius Turcarum Imperio ex *Bodin. lib.* 2. *de Rep. cap.*2. Imò & Romanum Imperium, quando vel maximum fuit Hiſpanico minùs fuiſſe ſcribit ex *Lipſ.de magnitud.Roman. lib.* 2.*cap.*3. quin nulli Imperatorum, vel Principum à condito mundo maius Imperium obtigit eo, quo Clementiſſimus, Pijſſimuſq; omni æuo memorādus Philippus IV.Hiſpaniarum, & Indiarum Rex potitus ex *Iacob.Vualdeſ. de dignit.Hiſpan.cap.*12.*fol.*243. *& ſeq. Boter.in relat.p.*2. *lib.*4. & quocumque ſe dic, nocteq; Sol vertit, nunquàm in hoc Regno Regem cernere occaſum tradit *Io:Bapt.Villapand.præfat. in*

*Ezech.par.7.cit.Cruſ.d.loc.vſq; ad n.*51. vbi poſt Hiſpanicum Regnũ, Turcicum annumerat, deſcribitq; in *num.ſeqq.* Quod nos etiam latè oſtendimus in *Notitia pract. Ærarij Vniuerſ. p.*1.*cap.*5. Similitèr ex antiquitate originis, ſiuè familiæ præcedentiam tribui *ibid.* poſt alios fundat à *n.*57. vbi *n.*62. Hiſpanorum antiquiſſimam, nobiliſsimamquè originem à *Iaphet* tertio Noe filio deducere Scriptores Hiſpanicos ex *Damian. à Goes Equite Luſitan. in Hiſpan. Vaſeo in Cron. Hiſp.* & ex eod. *Damian. Tubal* quintum filium Iaphet, & nepotem Noe primum Hiſpaniæ cultorem, & Regem anno poſt diluuium 143. fuiſſe, & poſt *Abidum* Regem Hiſpaniæ *n.*27. (qui vixit anno diluuij 1292. regnauit verò 35. annos) vſq; ad Carthaginenſium, & Romanorum ætatem, nullos Hiſpaniæ Regno Principes, Regesvè ſucceſſiſſe, idq; factum ob Ingẽtem, quæ in Hiſpania fuerit, & celeberrimam illam ariditatem, adeò vt *Petrus Medin. in lib. de praeclar. & memor. reb. Hiſp. cap.* 8. atteſtetur per 26. annos continuos, nullam in eo pluuiã decidiſſe, de quibus & alijs adeundus eſt *cit. Cruſ. ibid d.c.*6. *nu.*62. vbi in *praeced.* & alijs *n.ſeqq.* aliarum nationum originem refert.

10 Inter eiuſdem familiæ verò, genere, ſtatu, & dignitate pares, ſeniorem præferri ex *l.*5. *D. de iur. immun.* & alijs *cit. Cruſ. d. loc. n.*77. fundat, vbi *n.*78. tàm de iure ordinatũ, quàm de Conſuetudine receptum eſſe, ſeniorem iuniori præferri, & præſertim inter Principes, Duces, & Proceres Imperij, idemq; obſeruari in Electoratibus *Saxonico, Brãdeburgenſi*, Ducatibus *Brunſuich*, & *Luneb.* & Domo *Haſſiaca ib.* refert *n.*79.

11 Secundò inter pares familia, dignitate, & qualitate præfertur maior ętate, vt conſuluit *Iacob. Gallus conſ.*105. in præcedentia cum Ser. Principibus *Analth.* & *Aldemburg.* Et inter Titulatos præfertur ille, qui prior eſt in dignitatis maioritate, vt pro Ser. Duce Florentiæ contrà Ser. olim Ducem Ferrariæ *Marcell. de Mauro alleg.* 50. *Leonin. conſ.*1. *Marzar. conſ.* 26. *Piſtor. conſ.* 51. *vol.* 1. licet pro Ferrarienſi ſcripſerint etiam *Decian. conſ.* 19. *vol.*3. *Gigas conſ.*20. *Natta conſ.* 637. *Feder. Scotus conſ.*28. *to.*1. *Philipp. Portius lib.* 4. *reſp.*167. Et pro Ser. Parmenſi Duce, cum Ser. Neoburgenſi *Dom. Andreas Ioſeph Gizzius in ſua alleg.* apud *Conſ. Altimar. in obſ. ad Reg. Rouit. conſ.*84. *lib.*1. licet aliud eiuſdem *Gizzij* editum Reſponſum pro Ser. Neoburgenſi Duce cum Statibus Hollandiæ nos habeamus, vt etiam annuimus ſuprà in *Notitia Pract. Ærar. Vniu. par.*1. *cap.*22. & videndus *Iac. Andr. Cruſius in tract. de Iure Poëtria S.R.I. Electorum, necnon Sereniſſ. Domus Neoburgicæ.*

12 Digniorem eſſe te, qui præfertur illi, cui tu prærogatiuam debes, ſcribit ex *Menoch. lib.*2. *conſ.*126. *nu.*25. *et Nolden. de ſtat. nobil. cap.*10. *num.*107. *cit. Cruſ. d. cap.*6. *n.*80. ex regula, ſi vinco vincentem te, multò potiùs vinco te, *l. de acceſſionibus, D. de diu. et temp. praeſcript.* niſi adſit diuerſa ratio vincendi ex *Couarr.* 1. *var. reſol.* 7. *num.*3. Sicuti quoque ab ordine ſcripturæ argui prærogatiuam, vt ille dignior, vel potior iudicetur, qui tali ordine pręponitur ex *Can. in c. qui prior. de reg. iur. in* 6. *et cap. mandato, de praebend. in* 6. *et DD. in l. generalit. D. de fideic. libert. Io: à Reberteria topic. iur. lib.*2. *cap.*11. *Nicol. Euerhard. in Topic. in loc. ab ordine, Philipp. Dec. conſ.* 161. *Modeſt. Piſtor, vol.*1. *conſ.*51. *n.*34. & alijs; Et tandem *n.*83. in controuerſijs ſeſsionum multùm deferendum eſſe ceremonialibus libris, Gallicis quidem *Gothofredi*, Italis verò *Paridis de Graſsis*, ait *citat. Cruſ. d. loc.*

13 Ruſsùs annotamus, Parlamentum, de quo *Auth.* noſter hìc, à Parium laudamento dici ex *Taſſon. in pragm. de antephate verſ.*3. *obſeru.*2. *num.*5. vbi id exponit à *nu.*1. *ad* 8. *et ſeqq.* numerando *n.*10. quot Parlamenta fuere à tempore Regũ Aragonenſium, nec in illis interuenire, niſi qui habent feuda *ibid. n.*27. Et circà donatiua facienda obſeruatur, quod Dom. Prorex habitis li-

teris

teris à S.C.M. quibus donatiuum ſingulis binis annis petit, vel quoties vrgerent iuſtæ, atq; legitimæ cauſæ, de quibus meminit *Conſil.Rocc.de offic.§.5. de donatiu.fac. à n.33.n.40.et ſeqq.* Barones omnes à Regno conuocat, qui ſinguli accedere debēt, vel Procuratores mittere, quibus vnitis, ex nobilium cætu, alicuius ex Sedilibus Syndicus eligitur, qui dicitur Rector, & Gubernator Ciuitatis, & Regni, *Reg.de Ponte deciſ.15.num.27.* vbi *n.26.* ſcribit, quod platea Popularis pariter ſuos Deputatos facit, & in omnibus iſtis actibus, tàm in loquendo, quàm in firmando, ſeù ſubſcribendo literas, & gratias, Ciuitas præcedit omnes Barones, cōgregatiſq; in loco aliquo ad id deſtinato, ſolemni proceſſu, accedit Dom. Prorex, & Regium Donatiuum à Baronagio, & Regno faciendum proponit, & Syndicus vniuerſis Regni Baronibus, & Proceribus Regis neceſſitatem aperiendo, lectis etiam fiduciarijs ad hoc Regis literis, inde aſſurgit ante Dom. Proregis præſentiam, & petit ab eo licentiam, vt poſsit congregare Parlamentum Generale, in quo proponatur donatiuum petitum, & fiat debita concluſio, vt poſsit demùm ipſe nomine Ciuitatis, Regni, & Baronagij, ipſi Dom. Proregi reſpondere, & Dom. Prorex licentiam concedit, deinde Ciuitas duodecim creat Deputatos, aliosvè duodecim Barones, qui eligi debent ſex ex Titulatorum cætu, & reliqui ex Baronibus: poſteà iſti, Syndicus, & viginti quatuor Deputati, in vnum coadunantur in aliquo loco, vbi interueniunt etiam Aduocati, ibiquè de quantitate tribuenda deliberant, illudq; à maiori parte ipſorum concluditur, tribuitur autem ex tribus corporibus, Baronum ſcil., eorumquè Vaſallorum, & Vniuerſitatum Baronalium; Deputati verò à Ciuitate electi, eſtò duodecim, vnicum tantùm ſuffragium habent, ſedent tamen in latere dextero, & primò ſubſcribunt concluſionem, illoq; demùm concluſo reuertitur Prorex item ſolemnitèr, oblatāq; pecuniarum quantitatem Regis nomine acceptam refert, & gratias agit, gratias verò ipſe poſcit pro vniuerſali Vrbis, Regniq; beneficio à Baronibus, licèt numero paribus, quod ab Excell. D. *Peraſan de Ribera* conſtitutum fuit; olim enim Ciuitas ipſa per ſuos duodecim Deputatos illas poſcebat, qui Barones ipſi etiam cum Deputatis ſubſcribunt literas ad Regem de eo donatiuo iàm facto, teſtibus *Marc. Ant. Surgent.de Neapol.illuſtr.lib.1. cap. 23.n.33. Reg.de Pont.dec.Coll.Conſ.15. Iul. Ceſ.Capac.in libr.* intit. *Il Foraſtiero fol.660.Conſil.Rocc.d.loc.n.87.*

14 Ad concluſiones verò noſtri *Auth.* pergendo, puta eum in *nu.2.* ſcripſerit in donatiuo de anno 1570. Dom. Reg. Gundiſaluum Bernundez, Thomam Salernitanum, necnon D. Aluarum de Mendozza Caſtri Noui Caſtellanum, & Cariglium Queradam Præfectum tormentis bellicis, omnes de Collaterali Conſ. non votaſſe, niſi poſt Barones, quia non fuit conſiderata perſonarum dignitas, dum non venerunt, vti tales ad locum illum, ſed cōſiderata fuit qualitas, cum qua ibi venere, ſcilicet, vt Baronum Procuratores ex *Frecc.Loffred.* & alijs, quam *deciſ.* tranſcribit, & ſequitur *Reg. Tap. dec. Supr.Ital.Sen.21.n.37. & 38.* eamquè laudat *Dom.Rodoer. ad Reg. de Marin. tom.1.et fol.30.num.2.* adde *Mar. Mut. cap. Regni Sicil.* poſt alios *cap.11. à nu. 68.ad ſeq.*

15 Annotamus prædicta confirmari, quia tunc prædicti Regis Officiales vti Baronum Procuratores interueniēdo, non poterant locū eorū dignitatis obtinere, cū Epiſcopus, interueniēs vti Canonicus nō præcedat Canonicos, vt Epiſcopus, & Epiſcopus Conſiliarius Principis tenet locum, ſicut quilibet ſimplex Conſiliarius, quemadmodùm & Conſiliarius Regis ſi interueniat ex diſpenſatione pro Aduocato in cauſa alicuius particularis, in nouiſſimo loco licet in ordine Conſiliariorum ſedere debet, vt teſtatur *Praſ.de Franch.deciſ. 138.n.2.* quas concluſiones, ibi declaratas

ratas

ratas,& per *Add.ib.* examinatas habes, & quid obtinuerit vltimo loco,refert *ibid.* poſt doctiſſ.*Conſil.Petr.* aliosq; *De Luca in obſeru.* poſt *Ricc.& Amend.ibid.* aliaq; exempla in Archiepiſcopo vti Canonico, vel Abbate, vel Vicario Epiſc.vti Canonico, vel de Camerario Cardinali extrà locum Cameræ, vel Regibus, vti Paribus Franciæ, & alijs affert *Iac. Gothofred. d.tract. par.1. cap. 3.th.26.& cap.5. th.34. per tot.* Nam dignitatis qualitas non attenditur, ſi ad negotium non confert *Taſſon. d.loc. nu.22.* & proindè etiam ſi Regens Regiam Cancellariam creatur Marchio cæteros Regentes primo loco in Concilio poſitos non antecellit in ſedendo in illo,quod ſecùs eſt in ingreſſu,& regreſſu, ex quo ibi non vt Marchio, ſed vt Regens ſedet, & interuenit, quod etiam obſeruatur cum Conſiliarijs, ac ipſis Regentibus interuenientibus in Collegio Doctorũ, qui vti Collegiati ſedebunt, non vti Conſiliarij, ſiuè Regentes,*Reg.Conſtant.in comment.ad l.1. n.19.C.de Conſul.lib.12.* poſt *Annam in conſ.40.* & ità Mediolani ſeruari teſtatur *Menoch.conſ.902.n.75.*

36 Quemadmodùm etiam in Parlamẽto interuenientes, vti Barones ſedent, *Lanar.conſ.88. num.28.* quia tunc dignitas à perſona ſeparatur, cum in Parlamentis non interueniant,niſi feudatarij, & Ciuitas Neap. per eius De-
37 putatos, vt ſuprà. Et proinde, qui non habent feuda, in Parlamento interuenire non poſſunt, neque vocantur Magnates de Septem Officijs Regni, *Reg. de Pont.conſ.14.num.53.& 62. vol.1.* & proptercà non eſt in conſideratione dignitas aliqua,uam qualitas dignitatis, quæ nihil refert ad capitulum, non eſt attendenda, *Taſſon. d.loc. num.22.* Eſt tamen verùm, quod in Septem Regni Officijs, quorum ſi aliquis ſit feudatarius,ex quo habet dictam maiorem dignitatem annexam cæteros præcedit in parlamento, vt fuit deciſum in cauſa Comitis Caſtri Magni Cancellarij cum Principe Salerni, teſte *Frecc. de ſubfeud. lib.1.fol.23.num.27, Reg. de Pont.d.deciſ.8.* Quod ſecùs eſt in illorum Procuratore in parlamento cum interueniat, non vti Procurator vnius
18 ex Septem Officijs, ſed vt Procurator Titulati,& feudatarij Regni,& ſic meritò Procuratorem Magni Comeſtabuli non eſſe præferendum in Parlamento cum alijs Titulatis Baronibus fundat *Taſſon.de anteph. d.loc. à nu.23. ad ſeqq.* Nàm Procurator non ſedet in loco,vbi Dominus ſedet, nec ei debetur idem honor,ſicut & Domino, *l. ſed & ſi, §.fin. D.de in ius voc.* nec præcedentiã aliquã poſſe prætendere in voce danda,& ità deciſum teſtantur *Reg. de Ponte dec.15.nu.1. Taſſon.d.loc.num. 29. & 30. cum ſeqq.* quidquid ſcripſerit *Andr.Capan.de iure adoha quæſt.62. num.7.*

19 Verùm inter Procuratores adeſſe differentiam, vt præcedant ſecundùm qualitatem ſuorum principalium, idẽ *de Pont.ibid.n.2.P.Dian.reſol.moral. to. 1.tract.3. de parlam.in reſol.28. Capan d.loc. in fine;* quidquid in iuramento præſtito de anno 1442.D.Ferdinando Aragonio filio naturali Regis Alphõſi I.fuerit obſeruatum,puta,vt Titulatorum Procuratores non præceſſerint Procuratores Baronum non titulatorum, vt ex *priuil.& Cap.Neap.fol.3.& 7.à t.*memorat *cit.Taſſon. d.loc. nu.35.*
20 Quod intelligas reſpectu dignitatis feudatariorum titulatorum; Secùs verò reſpectu alterius ſeparatæ dignitatis, proùt fuit deciſum in Procuratore Ill. Magni Comeſtabuli cum Spectab. Regente D.Io: Baptiſta Valenzuela Velaſquez,qui in Parlamento de anno 1621.vti Procurator aliquorum Baronum, præceſſit Procuratorem dicti Ill. Comeſtabuli, vt deciſum refert *citat. Taſſon. d.loc. n.16.* vbi *n.17.* tradit, ex *Reg.de Pont.d.deciſ.15.num.9. circà fin.* quod Regentes Reg.Cancellariam,vel
21 Regij Conſiliarij Procuratores, cæteros Procuratores Baronum præcedunt; Et poſſe eundem Regentem, vel Conſiliarium in Parlamento, vti Baronem, & Deputatum interuenientem facere mandatum pœnale, ſi aliqua differen-

tia

tia inter ipſos in Parlamento orìretur, idem *Taſſon. ibid. nu.* 20. ſicut & alia exercere vigore iuriſdictionis ordinariæ penès ipſos exiſtentis, *Reg. de Ponte d.dec.*15.*n.*28.

22 De Procuratoribus autem iſtis, qui interueniunt in Parlamento, quando vnus poſſit eſſe Procurator plurium exponit *cit.Capan.d.quaſt.*62. *à num.* 1. *&* 2. & quando poſſit alterum ſubſtituere, poſt *P. Dian.* & alios *n.*8. & qualiter Procurator alterius, & Baro inſimùl ſedere debeat, & quomodò det votum in Parlamento *ibid. num.*10. & an Procurator alterius, & Baro inſimùl poſſit ſequi vnam ſententiam, vti Procurator, & aliam, vti Baro latè examinat *P. Diana d.tract.*3.*reſol.*10. quem refert, & ſequitur *cit.Capan.d.loc.n.*11. & declarat *cit.Taſſon. num.*48. additis *Borrello in comment. ad Bellug. in Spec. Princ.rub.*6.*&* 45. *de inaqualit.voc. lit. A. Muta ad cap.*11.*Regni Siciliæ*, latè à *n.*88.*ad ſeqq.to.*6. *Conſil. D.Io:Dexart in Capit. Regni Sardin.lib.* 1. *tit.* 1. *de Parlamentis cap.*1. *num.*16. *& cap.*4. *à num.*9.*& cap.*9.*per tot. Rupano lib.*7. *de Parlament.* Et an plures Vniuerſitates, & Barones poſſint conſtituere vnum, aut alterum in Procuratorem ad effe-

23 ctum intrandi in Parlamento: illicitũ non eſſe exiſtimat *P.Dian.d.loc.reſol.*7. dummodò Procuratores ſint timoratæ conſcientiæ, & amatores boni publici, non quærentes ſemetipſos, ſed communem Regni neceſſitatem, vbi ad id refert, quæ animaduertit *Reg. Io:Frãc. de Pont.de pot.Pror.tit.de elect.offic.* §.5. *n.*23.circà abuſum permiſſum, vt tales Procurationes omnes ad preces Miniſtrorum in ipſorum perſonis fiant, vel ab earum dependentibus.

24 Similitèr ad *nu.* 3. *&* 4. vbi dicitur, Balium pro Barone reputari,& in Parlamento votare tanquàm Baronem, & non vti Procuratorem, quia Balius habet omnimodam adminiſtrationem, & exercitium iuriſdictionis, & imperij proprio iure à lege, non verò ab homine ex not.*in Conſtit.Regni minoribus*, in quo *Auth.* noſtrum celebrat *Rodoer. ad Reg.de Marin.d.cap.*30.*num.*1.*&* 2. Annotamus, quod licet Balius votet vti Baro, ſecundùm deciſionem hìc relatam, non tamen præcedet, nec habebit locũ ſui principalis minoris, proùt fuit concluſum in Collaterali Conſilio, & practicatum in Parlamento, de quo teſtatur *Reg.de Ponte d. dec.* 15.*nu.*9. ob rationes ibi traditas à *n.*8. puta quod reſpectu honoris, nunquàm ſubſtitutus, ſubrogatus, vicemgerens, delegatus, & ſimiles eandem habeant prærogatiuam, quam ſui principales, ſecundùm quod obſeruatur, Balium Titulati, ſi non ſit ipſe Titulatus, non

25 gaudere prærogatiuis Titulatorum in Regio Palatio, nec in Capellis, nam ius illud honorificum ſpecialitèr perſonæ, & oſſibus affixum, non euellitur ab eo, vnde minores in dies vti Titulatos tractari, incedere, & reputari videmus, quorum Balij curam tantùm habent perſonarum, vti titulatarum,& bonorum, & proinde præcedẽtiæ prærogatiua vti nequeunt, nàm titulus, eiusq; prærogatiuæ,ac dignitas oſſibus ità infixæ ſunt, vt ſeparari nequeant, imò nunquàm perdũtur,eum dẽtur ratione rei, & perſonæ, & ideò etiam re non exiſtente durant durante perſona, idem *Reg.de Pont.conſ.*31.*num.* 10. vnde vendito feudo titulato, feudatarij titulati non amittunt titulum, nec aliquam ex eius prærogatiuis, vt refert *Camill de Curt.*& poſt alios *Conſil.Rocc. de offic.*§.4.*de elect. quinq. nu.*97. Atta-

26 men Titulati refutantes feuda primogenitis, licet retineant nomen Tituli, in præcedentijs erunt omnibus alijs poſteriores, *Reg.Conſtant. in Comment. ad l.*1.*num.*40.*C.de conſul.lib.*12. Vnde

27 meritò concluditur, Balios minorum non præcedere Barones in Parlamento ſecundùm *cit.de Pont.d.deciſ.*15.qui *in conſ.*31.*lib.*1.*num.*1.fundauit, minores admitti ad dandam vocem in Parlamentis Generalibus, puta filios Nobilium in poteſtate parentum exiſtentes, qui Balium habere non poſſunt,& comparere in Parlamentis cum authoritate parentis,ſicut poſſet Balius compare-

parere, & quid in mulieribus, idem *de Ponte ibid.*

28 Circà verò alterum caſum præcedentiæ *n.*5.6. *&* 7. ab eodem *Reg.* noſtro relatum, puta quod Dom.Reg.Salernitanus votauit primus ante Barones, vti Procurator Sereniſſ. Margaritæ de Auſtria filiæ Auguſtiſſimi immortalis memoriæ Caroli V. Imper. tanquàm de ſanguine Regio,ex traditis per *Chaſſan.in Cath.glor.mund.in* 1. *part.conſid.*42.*&* 43.& alios, referens, quod dicta prælatio locum habet etiã ſi eſſet poſterior titulatus, quod etiam practicatum recenſet reſpectu Procuratoris Dom. Ducis Montis Alti, qui etiam erat de ſanguine Regio, tanquàm pronepos Regis Ferdinandi I.

29 Obſeruandum eſt,quod inter Titulatos, ſi adſit aliquis de ſanguine Regio cæteris præferendus eſt,eſtò maiore dignitate ſuffultis, *Reg.de Ponte de poteſt.Pror.S.*5. *de aſſenſ.num.*6. qui id practicatum in dicta cauſa Ducis Mõtis Alti refert, quē recēſet, & ſequitur *cit.Reg.Tap. d.deciſ.*21. *num.*40. Quod etiam militat, tàm in Equitatu, quàm in ſeſsionibus, cæterisq; alijs actibus, vt omnibus pręferatur Titulatis,etiam maiori dignitate, vt ſuprà decoratis, imò quoque ſeptem Regni officia habentibus, quia in ſanguinis Regij pręrogatiua talis prælatio innititur, & veluti deſcendens à Principe dignitatum fonte, cæteris dignitatum riuulis præferendus eſt,& quia tanquàm dignitas in ſanguine naturalitèr inſita,accidentalibus fortior, ac validior exiſtimanda eſt,vt poſt *Bald.*& alios fundatur in allegatione pro dicto Duce Montis Alti edita, quæ legitur apud *de Luca in obſeru.ad Praſ. de Franch. deciſ.*548. *n.*1.vbi *n.* 2.hoc etiam in Procuratore

30 ſeruari,ex *Regente* noſtro,ad id cumulat, ex obſeruantia in eadem cauſa dicti Ducis Montis Alti, in qua ſolùm fuit poſteà diſputatus articulus, an nouiſſimus tunc Dux Montis Alti D. Aloyſius, licet ex fœmina Regij ſanguinis deſcendens, eſſet præferendus, vel ne Septem Regni officia habentibus, pro quo in anno 1629.per Collaterale Conſilium refert deciſum, vt præferendus eſſet; Et in ſimili pro Ill. Duce Segorbiæ, & Cardona ex familia Cordubenſi ab eodem ſtipite Regiæ Domus Aragonenſis ex fœmina deſcendente in Hiſpania, idem *de Luca ibid.*

31 Imò ipſe Ill. Dux Montis Alti cum prætenderet quoque præcedere Dom. Electos huius fideliſſimæ Ciuitatis, pro illis ſcripſit *Conſil. Staiban. cent.*2. *reſol.* 101. in quo puncto nullus actus fuit ſubſecutus, ſed quia Ciuitas ipſa recurſum habuit ad Inuictiſſimum Regem noſtrum in menſe Aprilis 1630. reſcriptum à Sua Cath.M. fuit obtentum, quod dicta cauſa votanda eſſet eum interuentu Præſidis S.R.C.& Locumtenentis Reg.Cam. abſq; interuētu Dom. Proregis, etiam ſuper validitate vltimi actus, qui pro dicto Duce allegabatur, & quod non propalato decreto vota tranſmittenda eſſent ad Supremum Italiæ Conſilium,ad finem prouidendi, vnde ampliùs de prætenſione prædicta non fuit locutum, ſed in actibus ſubſecutis dictus Dux non interuenit, ne forsàn ſibi præiudicaret, vt in ſimili admonet *Cruſ.de praeminent.cap.*11.*n.*5.

32 Et circà eandem prælationem eiuſdem Ducis Montis Alti ſeptem Regni officijs, in puncto illo, an vnicus actus ſufficiat ad manutenendum in poſſeſſorio, contra dictũ Ducem pro Illuſtr. Marco Antonio Columna tunc Siciliæ Prorege ſcripſit *Io: Vincent. de Anna alleg.*131. quem refert *cit. Staib. d.loc.* vbi latè eundem articulum examinat, & *nu.* 11. probare conatur, talem prelationem non procedere in deſcendentibus à fœminis Regij ſanguinis, ex quo illi nec ſunt immunes à ſolutione diricťuum Regij Sigilli, proùt ſunt immunes deſcendentes ex Regio ſanguine per lineam maſculinam, vtēdo ad id deciſione prolata contra Sereniſſ. Ducem Parmæ apud *R. de Ponte dec.* 5. quæ proceſſit non ſolùm in poſſeſſorio, ſed etiam inſpecta iuſtitia petito-

citorij, idemq; cum hæredibus D.Mariæ de Aragonia Marchioniſſæ Vaſti, vt in *nu.*20. *&* 21. Cui argumento reſpondetur in *d.alleg.* pro dicto Duce *verſ. Et ne pars aduerſa.*

33 Quid verò ſit in Legatis Regum, & Principum in hiſce ſeſsionum litibus obſeruandum, & an Subdelegatus delegantis ſeſſionem obtinere poſſit, latè exponunt *ſupracit. Gothofred. de Iure praced.par.*1.*cap.*7. *de repræſentatiua pracedentia*, *Iac.Andr.Cruſ.d.tract.cap.* 11.vbi *n.*7. tradit, quod licet regulare ſit, quod legatis Principum idem honor, præeminentia,& ſeſſio debeatur, quæ competit Principibus, à quibus miſſi, in Imperio tamen quibuſdam in caſibus id non obſeruatum refert, vt in electione Regis Romani,ſi quendam Electorum abeſſe contigerit, legatus ab eodem miſſus, licet Domini ſui perſonam repreſentet,in menſa tamen, quæ Domino deputata eſt, ſedere non poteſt, & alijs in caſibus *ibid.* recenſetis, & *nu.* 9. in Comitijs Imperij receptum, vt Principes in perſona ordine poſteriores præcedant legatos Principum ordine priorum; Et *nu.*10.diuer-
34 ſum obtinere in legatis Auguſtiſsime Domus Auſtriacæ, Burgundicæ, & Epiſcopi Salisburgēſis, qui ipſis Principibus in perſona præſentibus præferuntur, quod ſic obſeruatum in Comitijs Imperij de anno 1654. probat, & quid inter cæteros Imperij ordines receptum docet *nu.* 12. & an Subdelegatus delegantis ſeſſionem obtinere debeat, examinat *ibid.n.*13. exempla ponens in *num.* 14.Et an Regum exterorum Legati Electoribus S. R. Imperij in actibus ad Curiam pertinētibus, ac in Comitijs præferantur, quidvè de legatis Rerumpublicarum liberarum, quæ iura Regum,ſibi aſſerunt,dicendum ſit, luculentèr exponit idem *Cruſ. d.tract. lib.*3.*cap.*4. vbi *n.*1. lega-
35 tos exterorum Regum,Electores præcedere, excepro Rege Bohemiæ, qui in actis ad Curiam ipſam ſpectantibus quemcumque Regem alium, quem quouis caſu venire contigerit, immutabiliter præcedit, id confirmans ex verbis *aurea Bulla Caroli IV.*& *Capitulatione Ferdinandi III. Imp.* Quod ſecùs eſt in Legatis Rerumpublicarum liberarum, qui quoad ſeſſionem non præferuntur Electoribus Sacri Rom. Imp.quod ex nouiſſima *Capitulatione* moderni Imperatoris glorioſiſsimi *Leopoldi* idem probat.

Neque tandèm, in materia iſta præcedentiæ, caſus alios pro huius annotationis coronide cōmemorare omittimus.

36 Et quidem primò in iſtis Comitijs Generalibus, multa diſſidia de præcedentia inter Vrbes quaſdam celebriores fuiſſe oborta; & inter cętera, diſſidium fuit inter Ciuitates Regni Caſtellæ Burgum, & Toletum, quod à noſtro Clementiſsimo Rege Hiſpaniæ fuit deciſum, de quo vidēdi ſunt *Eſteuan de Garibay,& Zamalloa en hiſtorial d'Eſpagne lib.*14.*cap.*23. *P. Marian.lib.* 16.*de Reb.Hiſp.cap.*15. *Ant.de Herrera p.*2.*hiſt.gener. lib.*14.*cap.*19. *et Ambroſ. Morales lib.*15. *Cronic. Hiſpan. cap.*17. Similis controuerſia inter Meſſanam, & Panormum Siciliæ Ciuitates, *Heberer lib.*3. *Seruit. Ægypt. cap.*22. *p.*464. De Ciuitate Pariſienſi, Florentina, & de Ciuitatibus Clamecy, & Deſiae in Gallia *Iac. Andr.Cruſ. d. tract. de præmin.ſeſſ. et pracedent.lib.*3. *cap.*16. *à num.*3.

37 Similitèr de præcedentiæ quæſtione agitata inter Syndicos Ciuitatis Conſentiæ, & Capuæ memor eſt *citat. Cruſ.d.cap.*16.*num* 5.*&ſeq.*& pro Syndicis Ciuitatis Conſentiæ reſpondit *Bernardin. Bombinus in ſuo conſ.* 79. Proùt inter Ciuitates Capuæ, Salerni, & Surrenti, eandem differentiam ortam fuiſſe, teſtatur *Frecc. de ſubfeud. lib.*3.*in addit.n.*62.

38 Florentiſſima autem, ac fideliſſima Ciuitas Neapolitana, (qua optima patria nos meritò gloriamur) vti Regni Caput, & Metropolis, ſic nuncupata à Seren.Rege Ferdin. *in pragm.*1. *de immun. Neapolitan.* Mater omnium Ciuitatum Regni dicitur, & ipſius

Vv exem-

exemplo reguntur, non mirum, ſi cęteras ſubiectas Ciuitates præcedit, & præ alijs Ciuitatibus primam ſedem,& votum habere debet, ex *l.vn. C. de Metropol.lib.*11. *Flam. de Rub. conſ.*65. *n.*81.*& ſeq.vol.*2. *Bellug. in Spec.Princ. rub.*6.*num.*39. vbi *Borrell.lit.D.*inquit, quod poſt primam Ciuitatem Metropolim Regni, ſedent aliæ, iuxtà fidelitatem,& antiquitatem; ſicut Metropolitam aliarum inferiorum Ciuitatum Epiſcopos ſub ſe habere *c. cleros* 21. *diſt.Greg.Tholoſ.de Republ.lib.*1.*c.*1.*nu.* 9.*& ſeq.* Et quemadmodùm eſt Metropolis inter Ciuitates, ità Metrocomia eſt inter vicos, quorum mater, & caput dicitur, poſt *Gothofr. ad rubr. C. non lic.habit. Metroc.Ioſ.Nolden.de ſtat. nobil.Ciuil.cap.*9.*n.*370.

39 Ex quo paritèr infert *Io:Bapt.Thor. in addit.ad alleg.*36. poſt *deciſ.R.Salernit.fol. mihi* 186. ad illam altercationem ſæpè ſæpiùs in hac noſtra Vrbe excitatam, in munere Tribuni,ſiuè vti aiunt, Electi Popularis, ac Gubernio Sacri Templi Diuæ Mariæ Annunciatæ, dùm aliquando Nobiles Viri electi, licet exteri, effugiunt onus ſubire, prætextu eorum nobilitatis, ideò cum maxima proteſtatione aliquãdo exercent citrà præiudicium eorum nobilitatis. Quod ſanè abſonum videri exiſtimant DD. eò quod ſi per ſtatutum Nobiles fierent Populares, non tamen perderent nobilitatem generis,ſed accreſcit popularitatis beneficium, ità notabilitèr cenſuit *Alex.conſ.*32. *nu.*6. quem ſequitur *Tiraquell. de nobil. cap.* 6.*num.*53.*Seraph.dec.*207. *num.*10. vbi *n.*11. ſubdit, deciſum fuiſſe, quod ſi quis ſederit inter Ciues, inter quos fuerit Senator, non per hoc amitteret nobilitatem, etenim poteſt quis in parte eſſe nobilis,& in parte plebeius, *Seſſ.dec.Arag.*10. *n.*30. Vltrà quod ipſi Neapolitani Ciues præferuntur alijs Ciuibus, quamuis Nobilibus alterius Ciuitatis mediocris, poſt alios *Tiraquell.d.tract.cap.*12. *Reg. Lanar. conſil.* 88. *num.* 17. *citat. Thor. ibid.* vbi ità fuiſſe ſupplicatum S. M. inter priuilegia Neap. *§.Item ſi ſupplica fol.*173. *at.* de quo eſt memor *Iul.Ferrett. de milit. iuſt.&c.n.*134. latè *Dom.Conſil.Petra ſuper Rit.M.C.*160. *nu.* 14. *&* 15. itaùt

40 huius Populi Tribunus in magna ſemper apud Magnates, ac Patricios fuerit, ac ſit exiſtimatione, feudiſq; ac dignitatum titulis decoretur, teſte *Camill. Tutino de orig. & fundat. Sedilium Neap.cap.*21.

41 Inſupèr præferendum eſſe, qui maioribus qualitatibus, ſeù prærogatiuis præfulget, tradunt *Præſ. de Francb. deciſ.*635. *Maſtrill.dec.*130.*n.*19.*vol.*2. *& de magiſtr. l.*2.*cap.*4. *num.*14. *Paul. Chriſtin.deciſ.*103.*& ſeqq.vol* 5.*Barboſa de canon.dignit.cap.*18. *Reg. Valenz. conſ.*34.*lib.*1.*Conſ.Rocc.de offic.rubr.*6. *à nu.*2. *Conſ.Altimar. in obſ.ad Reg.Rouit. conſ.*8.*n.*1. *lib.*3.

42 Vnde inter duos eodem tempore creatos Officiales, præfertur ille, qui priùs in dignitate erat, ex *l.*1.*&* 2. *D. de albo ſcrib.& l.*1.*C.de Conſul.lib.*10. & ità fuit deciſum inter Dom. D. Annibalem Moles, Alphonſum de Salazar, & Franciſcum Ant. Dauid R.C. Præſidentes creatos, poſteà meritiſſimos Regentes, vt præcederent Moles, & Salazar, qui fuerant Iudices M. C. V. vt refert *Præſ. de Francbis deciſ.* 144. & poſt *Thor. de Luca in obſ. nu.*3. *Reg. Tapia deciſ.*21.*Supr.Ital.Sen.nu.*4.*Reg. Conſtant.in comment.ad l.*1.*nu.*2. *C.de Conſul.lib.*12.*Conſ Rocc.d rubr.*6.*nu.*29. *&* 30.*Conſ.Altimar.d.obſ.*8.*n.*16.

43 Inter æquales dignitate, & eodem tempore electos præfertur primò nominatus, *Conſil.de Anna*, & *Cyrus Maſtrillus* pro ipſo *de Anna* ſcribentes *cõſ.* 136.*&* 137.*lib.*2. *Reg.Tap. d.deciſ.* 21. poſt *Maſtrill. & Præſ. de Francb. deciſ.* 138. licet ipſe *Præſ.de Francbis* voluerit litigare cum D.Io:Feliee Scalaleone primò nominato, *Altimar. d. loc.*

44 *nu.*13. Sicuti prior in data præfertur alteri poſteriori, quantumuis anteriorem poſſeſſionem habenti. *Conſ. de Anna* ſcribens pro Reg. de Ponte cum Reg.Lancio *in conſ.*42.*lib.*1.vbi *nu.*37. ità determinatum refert inter Conſil.

Giz-

Gizzarellum,& Conſtantium,ſequitur
*Reg.de Marin.ad Reuert. dec.*446. licet
contrà allegata per *Ann.*iudicatum re-
ferat, & fundet *Freccia in alleg.*30.*in*
3.*tom.diu.apud Reg.de Marin.* ac etiam
tradant *Reg.Sanfelic.deciſ.*239. *P.Mol-
feſ.conſ.*15. & alij apud *de Luc. & Alti-*
45 *mar. in d.loc.*& pro iuribus ſuæ præce-
dentiæ ſcripſit *Reg.D.Raphael de Viloſa
in eruditiſſ.diſſert.*2. poſt ſuum *tract. de
fugitiu.* & præcedentiæ diſceptatio-
46 nē habitā inter Dom.Marchionem de
Centellas Reg. & R.Cam. Locumte-
nentem meritiſsimum, & Dom. Reg.
D.Franciſcum Ortiz Cortes omni æuo
memorandum, qui elegantes ad id al-
legationes ediderunt, latè memorant
*Conſ.Rocc. d.rubr.*7. *ex num.*27. *Rota ad
Reg.Rouit.conſ.*102.*num.*12.*lib.*2. *Muc-
ci ad Reg.Sanfelic.deciſ.*140.*n.*38.

47 Qui actu dignitatem retinet,præfer-
tur illi, qui eam reliquit, vt fuit diſce-
ptatum inter Ferdinandum Fornariū,
& Auguſtinum Carauitam apud *Præſ.
de Franeb.* quem refert *Thor. in comp.
dec.p.*2. *ver.præcedere*, *Reg. Tapia d.de-*
48 *ciſ.*21.*n.*6. Vel qui prior ad ordinem
fuit adſcitus ex *l.*1.*C.de offic. Vicar.* vt
in cauſa Regentis Marcelli Pignoni
Marchionis Orioli deciſum teſtantur
*Surgens de Neap. Illuſtr. cap.*23. *nu.*39.
& *c.*27.*à num.*19.*Reg.Conſtant.in l.*1.*n.*
34.*C.de Conſul.Reg.Rouit.d.conſ.*84.*n.*7.
*R.Capyc.Latro conſult.*43.*num.*30. *lib.*1.
*Conſ.Rocc.d.rubr.*5.§.1.*num.*17. Pro di-
49 cto quoque Ill.Marchione Orioli ſcri-
pſit *Pyrrhus Antonius Lanarius*, vt ex
ſua allegatione, quam ex noſtro Codi-
ce manuſcripto diuerſorum hìc eden-
dam exiſtimauimus:

*In cauſa Ill.Marchionis Orioli, cum Ill.
Duce Populi ſuper præcedentia
quis debeat præferri.*

IN hac cauſa, in qua contendunt officia titu-
lis admixta, licèt prima facie ex Conſuetu-
dine aliàs in Collaterali Conſilio obſeruata
videri poſsit, Ill.Ducem Populi præferēdum
tanquàm Titulatum, & creatum de Conſilio
ante titulum Ill.Marchionis Orioli, tamen
re vera contrà ſentiendum eſt, ad quod de-
monſtrandum ponuntur tres hypotheſes ve-
riſsimæ.

50 Prima ſit, quia inter Titulatos in Colla-
terali Conſilio antiquiſsimus quiſq; prior
eſt, nulla maioris, vel minoris tituli ratione
habita, quæ concluſio certi iuris eſt, & aliàs
conſtituta inter Ill.Ducem Montisleonis, &
Ill.Marchionem Vici.

51 Secunda,quia Ill.Marchio eſt Conſiliarius
Coll.prior Ill.Duce, Titulatus poſterior, ve-
rùm ante Iuramentum præſtitum d.Ill.Duci
poſſeſsionē cępit, & adminiſtrationē habuit
officij Collateralis, quod poſitum patet ex
datis priuilegiorum, & actu poſſeſsionis ca-
ptæ, & illud pars non inficiabat.

52 Tertia, quia circà præcedentiam in hoc
caſu noſtro tempus adminiſtrationis habitæ,
poſſeſsionis captæ, & Iuramenti præſtiti at-
tenditur, quo tempore Ill. Marchio iàm erat
Titulatus, non dies conceſsi officij, & datæ
priuilegij, ratio autem eſt, quia præcedentia,
ſiuè prælatio, tàm in ſedendo, quā in ſenten-
tia dicenda, quam in alijs eſt quid admixtū,
& coniunctum adminiſtrationi, & cum ea
ſimul in actu deducitur,nil mirùm ſi cum de
illa tractatur,tempus ipſius adminiſtrationis,
ac poſſeſsionis attenditur.

53 Et propterea tùm Iuribus apertiſſimis,
tùm ex verbis, & forma ipſius priuilegij de-
monſtrabitur; & primò illud eſt clarum inter
ęqualem dignitatem habentes, illum anteire
oportere, qui prius dignitatis adminiſtra-
tionem nactus fuerit, probat *text. in l.*2. *C.
de præfect.prætorio lib.* 11. ibi: *quiſque magi-
ſterium equitum, peditumq; ſuſceperit, & geſ-
ſerit*, deinde ſequitur, *præferatur*, & ſic re-
quirit adminiſtrationem. Item ibi, *ſit igitur
ſedes prior, cui eſt ſplendor adepti magiſtratus
vetuſtior*, ad idem *text.in l.*1.*C.de præpoſ.ſac.
cub.eod. lib.* ibi, *illum ſequitur, quem recen-
tius probauerit examen*, & *text.in l.fin. C.de
Tyron.*ibi: *Niſi cui, & laborum aſſiduitas, &
ſtipendiorum prolixitas ſuffragatur*, & *text.in l.*
1.*de prox.Sac.ſcrin.* ibi: *ex eo tempore adepti*,
& in *l.vnicuiq; eod.tit.*ibi, *qui in ſacris ſcrinijs
militat*, & ſic loquitur de adminiſtrantibus,
in quibus ſtatuit, *poſteriorem tempore, locum
antiquioris non ambire*, & *text. in l.*1. *de
princ.lib.*12. dicit commoda officij poſt ad-
miniſtrationem deberi; Item *text.in l.*2.*C.vt
dignit.ord.ſeru. lib.*12. in ſpecie, de pręroga-
tiua Officialiū,præfert habentem dignitatem,
& officium in actu, habenti in habitu, & ſic
maxima eſt vis adminiſtrationis, dùm de
prelatione contenditur, per quem *text.* ibi
particulariter,& nuncupatim decidit *Ioan.de
Plat.in l.*1.*C.de conſul.lib.*12.*col.*1. ibi: *Nota
ergò, & ſimilitèr dignitas ſine adminiſtratione
non liberat quem à patria poteſt. præter conſu-*

latum, *& patriciatum, vt in Auth. conſt. quæ de dignit. coll.6.* & *in §. filius fam. inſtit. quib. mod. Ius patr.pot.ſol.iunct.gloſ.in ver.illico.*

Ex quibus omnibus patet, collationem dignitatis, & officij non operari effectũ quoad prçlationem antè adminiſtrationem habitam, & qui habet dignitatem cum adminiſtratione, prçfertur habenti ſine adminiſtratione, etiam antiquiori, vt latè deducit *Boer. in tract.de auth.magn.conſ. n.142. cum ſeq.* & *Afflict.in proœm.conſt. Regn. quæſt.26.* & in vniuerſum omnia Iura, quæ propter officiũ, ſinè dignitatem aliquod priuilegiũ, aut prçrogatiuam cõcedunt, poſt adminiſtrationem habitam illa concedunt non ante, vt vltrà præalleg. probat *text.* apertus in *l.penult.* ibi *Beneficium quod antè per illam adminiſtrationem peractam eis acquiſitum eſt,* & in *l.vlt.* ibi, *in ipſorum actu, C.de decur. lib.10.* & *in l.nemini de conſul.lib.12.* ibi, *in actu tamen poſitus geſſiſſe noſcatur*, & benè conſiderat *Bald. in l.ſed, & milites in §.prim.pil. & in §.quæſtum, ff. de excuſ. tut.* vbi dicit, quia non prodeſt creatio, niſi ſit ſecuta adminiſtratio, & non habetur pro creato, qui non adminiſtrat, quare cum tempore, quo Ill. Dux poſſeſsionem, atq; adminiſtrationem prædicti Officij Collateralis Conſ. in forma ſolita accepit, quod tempus, vt paulò antediximus, eſt attendendum, Ill. Marchionem titulatum reperit, profectò non video, cur ſpreta, & calcata temporum ratione, quam tanti fecerunt leges, vt vtar verbis, *Iuſtin. in l.vlt.C.de prim.lib.12.* Ill. Dux Ill. Marchionem, titulatus ſcil. titulatum, recentior Collateralis antiquiorem poſsit præcedere. Conferunt ad prædicta, quæ dicunt *DD.* quod in officijs tria requiruntur, Electio, Acceptatio, & Officij ingreſſus, vt probatur per *text. in l. publius, ff. de cond.& demonſtr.* & declarat *Par. de ſynd. in verſ.electio, verſ.in officijs,* & *Io: de Plat. in l.fin.C.de conſul.lib.12.* & *Bar. in d.l.publius*, & ſine illis non dicitur quis in quaſi poſseſsione officij, nec poteſt gerere, *l.1.ff.de off.præfect.prat.l.pridiè, ff. de fer.* non enim poteſt Officialis antè introitum palatij, & præſtitum iuramentum exercere iuriſdictionem, *l.1. de off.præfect. arg. l.& ſi ſortem de off.prat.* & conſuluit *Rom. conſ. 100. in præſenti cauſa*, & poſuit *Bal. in l. in priuatorum, C.de Iuriſdict.omn.Iud.* nec dicitur verè Officialis ante ingreſſum officij: quod etiam demonſtrat conſuetudo, cum ſi plures Officiales æqualis officij, æqualem dignitatem habentes, eodem die adminiſtrationem officij ingrediantur, etiam momenti ratio inter eos habetur, proût notorium eſt, & hinc rationabilis exritit mos, vt Officialis in matricula officialium deſcribatur, quam vulgò, librum Scribæ portionis appellamus, die ingreſſus exercitij attento, non conceſsionis gratiæ, atq; ab eo die ſuffragia ſalariorum præſtantur, & in tantùm eſt verum, vt attendatur poſſeſsio, & adminiſtratio in officijs, quòd ſecundus habens officium cum poſſeſſione præfertur primo idem habenti ſine poſſeſsione, iuxta terminos *l.quoties, C.de rei vend.* vt latè diſſerit *Boerius in deciſ.150.* vbi adducit *Luc.de Penn.* idem ſentientem in *l.1.C.de præf.prat.* facit, quod ſcriptum reliquit *Cadd. in c.& Epiſcopus 17. diſt.in princ.* quod Epiſcopus primo conſecratus præfertur primo promoto, licet poſteà conſecrato.

54 Atq; his poſitis, non obſtant ea, quæ pro contraria parte adduci poſſent, quod gratia Principis operatur effectum à die datæ, & quod in officijs quæritur ius à die electionis, ſiuè creationis iuxtà not.per *Bar. in l.abſenti, ff.de donat.& in l.qui abſenti, ff. de acqu. poſſ.* & habetur per *Ang.in §.fil.fam.inſt.quib.mod. Ius pat.pot.ſol.* quia illa nullitāt ad finem tollendi, vel non tollendi poteſtatem reuocandi ſtante iure quæſito, vel non quæſito, reſpectu eiuſdem officij, & contentionem inter duos ſuper eodem, ſed nos agimus de prærogatiua ſedendi, & loquendi iuxtà *text. in l.2. C. de off.præf.prat.* quæ eſt annexa dignitati, ſiuè officio in actu deducto, & debetur ei, qui prius poſſeſsionem cæperit (vt ſuprà probauimus). Itàq; nos non excludimus vires priuilegij Ill. Ducis, nec effectum gratiæ Suæ Maieſtatis ſtante creatione, & acceptatione officij, ſed agimus de prælatione, quæ debetur primo exiſtenti in actu adminiſtrationis circà ordinem ſedendi, & ſententiam dicendi, hoc colligitur ex diſtinctione *Bar. in d.l. abſenti*, vbi dicit, quod quando confertur Ius ex electione, non tranſit adminiſtratio, quæ requirit actuale exercitium, & ſic diuiditur adminiſtratio à dignitate, & officio, in qua adminiſtratione non eſt dubium, quod præfertur Ill. Marchio ex his, quæ ſuprà diximus ad terminos *l. quoties, ff. de rei vend.* & ità etiam intelliguntur omnes Leges, quæ dicunt, habitis imperialibus codicillis, *l.1.de off.præf.prat.C.* & aliæ, quæ loquuntur de conſulatu, & patriciatu, loquuntur in caſibus ſpecialibus, & ità quando alij caſus, & opiniones habẽtur per *Bar.& Ang.in l.ex eo, ff.de mil.teſt.*

55 Quod ſi prçtereà per contrariam partem adduceretur *text.in l.pen. C.de conſul. lib.12.* dicimus illum *text.* loqui in diuerſis terminis, quia, ibi, ille conſul iterum effectus, & creatus conſul habuerat aliàs adminiſtrationem ſimùl cum conſulatus dignitate, quare non mirum, ſi ſecundò conſul effectus prçfertur, tempore primæ adminiſtrationis attento;

tento; Sed Ill. Dux nunquàm aliàs habuit, neque dignitatem, neque adminiſtrationem huius officij Collateralis, niſi poſt titulum Ill. Marchionis, ergò &c. Verum his omnibus circumſcriptis, quod tempus adminiſtrationis habitæ poſſeſsionis captę, & iuramenti prę́ſtiti ſit attendendum, non datę priuilegij, coniunguntur verba, & forma ipſius priuilegij prædicti Ill. Ducis tàm clarè, vt ſuperflua indicari poſsint omnia, quę ſuprà deducta ſunt, ibi; Prius verò, quàm d. Coll. Conſ. officium, & dignitatem ineat, iurare tenetur in poſſe prędicti Proregis, ſeù illius, ad quem ſpectat de benè, ſedulo, & diligentèr ſe gerendo in eodem officio, &c. Et ſi Rex voluit prius iurari per ipſum, quàm officium, & dignitatem aſſequeretur; igitur antequàm iuraret, non habuit officium, & dignitatem, quia cum ex voluntate Principis requiſita fuerit antecedens qualitas iuraméti, illa debet probari præceſsiſse, aliàs priuilegium, & conceſsio officij, & dignitatis nó habet locum, *l.4. §.quoties, ff.de dam. infect. cap.pro humani de homi.* & ibi *Io: Andr. in 6. Bar.in l.1.ne quid.in flum.pub.alleg.l.prætor.§. docere, ff.de vi bon.rap.* Et ratio eſt, quia quãdo requiritur in ipſa productione actus, vel antè aliquod implementum, tunc dicitur eſſe de forma, adeò quod antè implementum formæ, actus non valet, ità *Bal. in pulchra quæſt.1.l.vniuerſa, C.de precib.Imp.off.* diſtinguens in forma, ſeù qualitate requiſita antè perfectionem actus, vel poſteà, & *l.cum hi, §. prætor ait de tranſ.* & in ſpecie eſt *text. in l.2. §.prius, ff.de vulg.& pup.* & *Bar.* ibi, optimè, & hoc maximopere attento, omnia Iura retorquentur contra partem aduerſam, quia officium cũ titulo vnitum prius fuit in eſſe deductum, & etiam in exercitio penès Ill. Marcellum, quam penès Ill. Ducem; Imò Titulus Marchionis fuit penès Ill. Marcellũ antequàm Ill. Dux poſſet dici Reg. Collat. Conſ. non ſeruata forma, quæ prius erat implenda, quę vniret dignitatem, & officium, vt manifeſtè dicunt verba priuilegij, ad quæ confirmanda non ab re erit afferre deciſ. *Bal.in rubr.de contr.emp.quæſt.16.* qui voluit ità demum præferri emptorem primum translata poſſeſſione per precarium, ſi quando adimplementum erat ab ipſo faciendo circa ſolutionem pretij, probatur factum, & ex his videtur decidi hæc quæſtio, vt licet ex anterioritate tituli poſſet pręferri, ſi tamen non impleuit qualitatem neceſſariam pro effectuali translatione, non pręfertur.

56 Accedant ad hęc, verba einſdem priuilegij, in quibus coniunguntur prærogatiuę, & honores cum ſalario, & de illis Rex paritormitèr loquitur, & determinat; Itàq; rationabile eſt, vt ſicut ſalarium à die adminiſtrationis habitæ, & poſſeſsionis captæ debetur, quod vltrà conſuetudinẽ (quam ſuprà dixi) probãt etiam *text.in l.deſertorem, §.his, qui ad hoſtes, ff.de re mil.* & ibi *gloſ.& tex.in l.1.C.de re mil.lib.12. & l.pen.de erog.milit. ann. &c. & l.1.C.de princ. lib. 12.* & etiam deciſ. *Bal. in cap.1.in princ.& fin.quis dic. Dux, Comes, vel Marchio.* Ità, & prærogatiuæ ab eodem tempore cedere cenſendæ ſint, per regulam *l.iam hoc iure, ff.de vulg.& pup. l.ſi legatarius in fin.* & ibi *Bar.de leg.3.l.quamuis de impub. & al. ſub C.*

57 Prætereà animaduertatur, nam, aut Ill. Dux pręcẽdit pręcedere ratione antiquioris tituli, aut antiquioris officij, etiã admixti titulo; primi duo caſus indubitabiles, neque enim titulus ſolus prælationem dat, & in officio Ill. Marchio eſt antiquior; in tertio caſu officium Illuſt. Marchionis admixtum titulo, eſt antiquiùs in exercitio, & adminiſtratione, ac priùs in eſſe deductum, quàm illud Ill. Ducis, & ſic præferri debet, virtus enim & pręlationis ratio in exercitio conſiſtere videtur, hoc probat *tex.in d.l.2.vt dignitat.ord. ſeru.* quia non poteſt ſubterfugi, ſicut omnia quę ſuprà latè deduximus.

58 Vltimò, quid opus, & vlteriùs fatigari in hac controuerſia, cum habeamus caſum *l.* qui eam determinat, is eſt text. *in l.1. de Conſul.* vbi in fortioribus terminis probatur, quod, etiam ſi Ill. Dux ante titulum Ill. Marchionis admiſsionem, & poſſeſſionem prędicti officij cępiſſet, & poſteà ſuperueniſſet titulus ipſi Ill. Marchioni antiquiori Collaterali, tamen adhuc deberet ſubſequi, & Ill. Marchio pręcedere, nam ſicut, ibi, ille prior Conſul, qui poſthabitus fuerat poſteriori Conſuli propter patriciatus dignitatem, quã ipſe poſterior Conſul aſſecutus fuerat, ſi poſteà, & ipſe patriciatus dignitatem tandem aſſequatur, pręferri debet illi poſteriori Conſuli aliàs pręlato propter dignitatem patriciatus; eodem modo & Ill. Marcellus prior collateralis, qui poſthabitus fuiſſet Ill. Duci poſteriori collaterali propter titulum ex cõſuetudine in Collaterali Conſilio recepta, ſuperueniente ipſi ſimiliter titulo, non refert maiori, vel minori, vt ſuprà in hypotheſi concluſimus, procul dubio Ducem pręcedere deberet per *text.* pręd. ineuitabilem, quẽ ità intelligũt *Bar.* & *Io:de Plat.* ibi, ipſo verſ. *& hoc verum eſt*, & in fine verſ. *Item, ibi, poſtquàm ipſe.*

Ergò tantò magis pręferri debet, ſi tempore ingreſsus officij Ill. Ducis, & poſſeſsionis captę, reperiebatur & Coll. Conſ. & Marchio.

59 In præſenti controuerſia non contendunt

inter

inter ſe ipſos tituli, ſed titulis officia admixta, & quamplures qualitates concurrunt concedentes prælationem officio Ill. Marchionis, non obſtante prioritate tituli Illuſt. Ducis, ideò ſigillatim ipſas diſcutiamus.

60 Primò igitur ex Iuris diſpoſitione, quando electio alicuius Officialis aliò, ſeù alibi dirigitur, non quęritur Ius electo antè literarum præſentationem, inquir *Bar. in l. ſancimus la 2.C.de Conſul.lib.*12. allegat *gl. in l. labeo.ff.de Inſt. & iur.* & facit ad idem deciſ. *Bal.in l.ſed & milites, §.quæſitum, ff.de excuſ. tut.* inquiens non prodeſſe creationem, niſi adminiſtratio ſubſequatur; Accedit prędictis deciſ. *Luc.de Penn.* per illum *text. in l.1. C.de præf.prat.lib.*12.dicens,quod ſi duo ſunt promoti ad officium, is, qui primò literas, & aſſecutus eſt poſſeſsionem, prefertur arg. *l.1.deConſul.*& ità inducit poſt *Luc.Boer.dec.* 150.*in 1. par.* & ſic in materia prelationis tunc officij ratio habetur,quando eſt in actu non autem in habitu, & ſic, cùm Ill.Marchio prius habuerit officium,& titulum in actu,& exercitio, quàm Ill. Dux, meritò Marchio antiquior prefertur *l.1. de alb.ſcrib. l.1.de Conſul.* & inferius latiùs.

61 Secundò, illud eſt ab omni dubio procul, ſalarium ſcilicèt, & prouiſionem officij prędicti cedere Ill. Duci à die captę poſseſsionis, & captę adminiſtrationis, non autem à die expeditionis priuilegij, & vltra conſuetudinem, quæ hanc admiſit interpretationē eſt *text.* qui ex labore, & opera dat hoc ſalarium in *l.deſertore, §.qui ad hoſtes, ff. de re mil.* & ibi *gloſ.l.1.de re mil.C.lib.*12. *l.pen. de erog. mil.ann.* & eſt deciſ. *Bal. in cap. 1. in princ.* & prçſertim *in fin. quis dicatur Marchio*, quia commoda officij poſt adminiſtrationem incipiunt deberi, quæ ſunt verba *l.1.C.de prim.pil.lib.*12.Cum igitur ſalarium à die adminiſtrationis officij debeatur, & verba priuilegij non faciant differentiam, nec diſformem ſenſum tradunt, dùm loquūtur de ſalario, & prerogatiuis,& honoribus, vt recipiant pariformē deciſionē,& ſic omnia incipient ab adminiſtratione *l. iam hoc iure, ff.de vulg. & pup. l. ſi legatarius in fin.* & ibi *Bar.de leg.3.l.quamuis de impub. & al.ſub.C.* & ſic cum diuerſitas in verbis, in ſenſu,vel in ratione priuilegij conijci non poſsit inter ſalarium,& honores,& prerogatiuas,nil mirùm ſi omnia ab adminiſtratione cedere cenſenda ſunt.

62 Tertiò, ſi Dux innititur antiquiori cauſę, vtpotè quia anteà ipſe fuerit Dux creatus, & prius habuerit officium cum titulo admixtum, vtique prioratus, & antiquitas conſideranda eſt cum exercitio admixta,non vacans; Virtus enim, & prælationis ratio in exercitio conſiſtere videtur, hoc probat *text. in l.1.ff.de alb.ſcrib.* loquitur namquè, & diſponit, vt inter eos, qui honore in re publica functi ſunt,antiquior præferatur, & ſic in functis iàm honoribus antiquitas præcedit, item *text.in l.2.de præf.prat.lib.*11.dicit,quisquis magiſterium equitum, peditumq; ſuſceperit, & geſſerit, & deindè ſequitur, præferatur, & ſic requirit adminiſtrationem *text.in l.1. de primip. lib.* 12. dicit commoda officij poſt adminiſtrationem deberi, item *text.in l.2.vt dignit.ord.ſeru.lib.*12.præfert illum, qui habet dignitatem cum adminiſtratione illi, qui non adminiſtrat, licet habeat eandem dignitatem, & ſic maxima eſt vis adminiſtrationis, dùm de prælatione contenditur, quòd maximoperè conſiderauit *text.in l.vnicuiq; de prox.ſacr.ſcrin.lib.*12.ibi: *qui in ſacris ſcrinijs militat*, & ſic loquitur de adminiſtrationibus, & in illis ſtatuit poſteriorem tempore, locum antiquioris non ambire, patet igitur ex his non ſufficere antiquiorem titulum, ſeù officium, niſi adminiſtratione adiuuetur.

63 Quartò, inueſtigando rationem, ſi conſideramus officia in promotis, vtiq; officia ipſa non dant prælationem, ſed tempus, ſi autem tempus, & rationem temporis inueſtigabimus, meritò labores ex officijs dependentes faciunt, vt antiquior præferatur,& ſic concurrente paritate in dignitate, & prælatione in meritis, & laboribus præferatur antiquior, hoc conſiderat *text. in l. vnicuiq; de prox.ſacr.ſcrin.* qui voluit poſteriorem tempore, vincere antiquiorem comparatione laborum, & ſic adeò ſunt merita, & labores in conſideratione, vt vincatur antiquior, quantò igitur magis procedit hoc, vbi recētior eſt in titulo tantùm,& non in officio, in quo, & labores, & operam pro Regio ſeruitio præſtitit, vt ſic illa prioritas carens labore penitus, & adminiſtratione debeat cedere labori, & ſeruitijs longè antecedentibus, & poſt titulum ipſius Marchionis continuatis, & ſequentibus, idem probat *text. in l.fin.de tyron.* ibi, *niſi cui, & laborum aſſiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragantur*; Et ſic cum omnis ratio antiquitatis in officijs conſiſtat in maiori experientia,probitate, & labore, quid mirum ſi ratio fundamentalis ipſius prælationis, quæ fundatur in prioritate, quoad effectum viget in Ill. Marchione, non autem in illo Duce, quantum attinet ad ſeruitia, & labores ab officio hoc dependentia, licet in cæteris ſemper ſuis meritis optimè inſeruierit, ac de illis, quam optimè ſit meritus.

64 Quintò, hanc controuerſiam decidit *text. in l.1. C. de Conſul.* hoc pacto inducendo, nàm

nàm etiam ſi ceſſarent ſupradictæ induƈtiones, & argumenta, & præferretur Ill. Dux, hoc procederet ante quæſitum titulum Marchionis, nàm ſicut Conſul vincitur à Conſule poſteriore, & patritio, ſi Conſuli cuiƈto ſupetueniat dignitas patritiatus, iterum ipſe præcedit Conſulem poſteriorem; paritèr Dominus Marcellus tùnc Reg.Coll.Conſ. ſi victus fuerit à Conſiliario, & Duce, quando ipſe effectus eſt Marchio, iterum vincet Ducem, & maximè, quia præualet id, in quo magis neruus contentionis conſiſtit, cum officia contendant, & illi tituli qualitates ſint, & in ſubiecto magis præualet Ill. Marchio, quia ſatis ante officium præceſſit, argum. *text.in l.quæritur, ff.de ſtat.hom.* cum ibi not.per *gloſ.& Doct.*

65 Sextò, ad comprobationem prædictorum non omitto adeò conſiderari adminiſtrationem, vt qui conſequutus eſt dignitatem, licèt reliquerit officium, præfertur illi, qui poſteà dignitatem eſt aſſequutus, & nihilominùs hic conſequutus dignitatem cum adminiſtratione præfertur habenti dignitatem ſine adminiſtratione, hoc probat *text.in d.l.2. vt dignit. ord. ſeru.* cum ibi not. per *Bar. & Doct.* & hæc ſi rectè perpendantur, faciunt ad omnia ſuperius adducta, & conferunt ad deciſionem caſus noſtri.

66 Septimò, ex his videtur decidi hæc quæſtio, vt licèt ex anterioritate tituli poſſet præferri, ſi tamen non impleuit qualitatem neceſſariam pro effectuali tranſlatione non præferetur; Ex quibus, & alijs, quæ locupletiori ingenio, & doctrina in hac cauſa allegari poſſent, ſatis videtur aſſerta iuſtitia Illuſt.Marchionis.

Pyrrhus Antonius Lanarius.

67. INter Regentem anteriorem R. Cãcell. Neap. & alium apud Cathol. Maieſtatem, qui poſteà fuit electus ad Reg.Canc. Neap. fuit ſtatutum, dari præcedentiam Albertino prius Regenti apud Cath.Maieſt. cum Regentibus Polo, & Villano, *Reg. Tapia d. dec.21. n. 13.* Vnde ſi Regens Italiæ Senatus ſit antiquior adepti muneris tempore Regente Decano Regni Neap. & fuerit adſcitus ad Reg.Cancell. eiuſdem Regni, præfertur etiam Decano, vt fuit deciſum pro Dom. D. Iacobo Capycio Galeota contrà D. Franciſcum Ant.Muſcettulam Decanum Reg.Cãcell.Neap. referente Spect.Reg.D.Felice Lanzina, & Vlloa, nunc meritiſſimo S. R. C. Præſidente, vt teſtantur *Conſ.Rocc.de off.rubr.5.§.9.& Pratus to.4.diſcept.for.cap.39.& 40.*

68 In negotijs verò concernentibus res bellicas, Conſiliarij à latere titulati præcedunt omnes alios, etiam Regentes, *Reg.Sanfel.deciſ.140.& dec.223.n.9.tom.2.Reg.Rouit.deciſ.77. nu.8. Conſ. Rocc.de offic. d.rubr.5. §.1.* idemq; *Reg. Rouit. conſ.84. num.9.* dicit, idem procedere in Prælatis, proùt iudicatum fuit pro Vincentio Carrafa Equite Hieroſolymitano, tunc Hungariæ, poſteà Capuæ Priore, pro quo ſcripſit *Reg.de Ponte conſ.14.* licet *Reg.Tapia d.deciſ.21.num.35.* aſſerat contrà illum deciſum, & quod obtinuit titulum Comitis, vt præcederet.

69 Sed an Regens electus in Supr. Italiæ Conſilio, ſi priuſquàm ad Curiam acceſſerit, fuerit electus Præſes Sacri Conſilij, præcedere poſsit alios Regentes poſt ipſum creatos, qui officiũ adminiſtrarunt? *D.Ferdinandus Fornarius* Regens, ac M.C. Locumtenens pro ſua præcedẽtia ſcripſit cõtrà Dom. Præſid. Vincentium de Franchis, vt in *alleg.12. in 3. tom. diu. Reg. de Marin.* vbi licet non referatur determinatio, eam tamen ex noſtro *tom.7. rer. diuerſ.* hùc curauimus transferendam, quæ eſt tenoris huiuſmodi:

EL REY.

70 *ILl. Conde de Oliuares primo nueſtro Viſorrey, Lugarteniente, y Capitan General hauiendomeſe repreſentado por parte del Regente Ferrante Fornaro Lugarteniente de mi Real Camera de la Sumaria deſſe Reyno el agrauio, que ha reſebido en la orden, que los dias paſſados mando dar a inſtançia del Preſidente Vinçentio de Franquis, paraque en la preſenſion, que hauia entre los dos en raçon de la precedençia en el votar las vezes, que concurren en Conſejo Collateral, ſe obſerue la orden, que ſe guardò entre los Regentes Dauid, y Ribera, y entre el Regente Ponte, y el dicho Fornaro allegando hauer ſido ſubretiçia la dicha orden por no ſe hauer declarado en ella lo que ya eſtaua proueydo en eſte caſo, y que*

no

no todas las vezes, que concurren juntos es por ſolo negoçios toccantes al dicho officio de Preſidente, y Lugarteniente ni tener tanpoco conſequençia los exemplos allegados por el dicho Preſidente, de lo que ſe obſeruò entre los dichos Regentes David, y Rebera, y Regente Ponte, y el dicho Fornaro no hauiendo a la raçion ſuçedido el caſo por no hauer ſido nunca llamado el dicho Dauid ſi no por negoçios de la Summaria, y en eſte no auer difficultad, ni competençia fuera de ſer mas ampla la graçia becha al dicho Fornaro, que la de Dauid, como ſe vee por las miſma Cedulas, y entendidas tambien eu eſte caſo las razones del dicho Preſidonte Franquis, que pretende lo cõtrario, y inſta por la obſeruançia de la dicha vltima orden, que à ſu inſtançia mande dar en eſta materia, y viſto de nueuo tanto eſta, como la que a los 13. de Iulio del año paſſado de 94. mande dar ſobre eſta diferençia auiendoſe conſiderado en tonzes el papel de raçones del dicho Preſidente Franquis, que el Conde de Miranda vueſtro prodeceſor en eſſo cargo me embiò con ſus cartas de 29. de Agoſto, y 20. de Nouiembre del año paſſado de 93. declarando en aquella, que ſin enbargo de las razones, que el dicho Franquis allegaua en el dicho papel, mi voluntad era, que de baxo de las palabras generales de los de mas miniſtros, y officiales devia ſer comprehendido el dicho Franchis, conforme ala orden de los 23. de Março no enbargante, que no lo eſte particolarmente, y mirado attentamente el negoçio con la conſideraçion, que lo pide la materia por ſer de precedençia, y entre meniſtros mios, que me eſtan ſeruiendo en officios tam preminentes, me he reſuelto, y tengo por bien, que las vezes, que el Regente Fornaro entrare en el Colateral por coſas tocantes al Tribunal de la Sumaria aya de votar primero, que el Preſidente de Franquis, y en los tocantes al Conſejo de Capuana Franquis primero que Fornaro, aunque en las que fueren indiferentes quiero, y es mi voluntad, que ſiendo llamados entrambos ſe llame à Fornaro como à Regente, y como tal preçeda à Franquis, y que en lo de mas ſe guarden las Cedulas, y ordenes por mi dadas en fauor del dicho Regente Fornaro, con lo qual ceſſara qual quiera pretençion de precedençia, que entre ellos pueda hauer, y que dara entendida mi voluntad, conforme a lo qual lo hareys vos declarar, y quede aſſentado aſſi pues proçede de la mia, y conuiene à mi ſeruiçio, de Aranxuel à 16. de Março 1596.

YO EL REY.

Vidit Comes Gener. Theſaurarius.
Vidit Saladinus Regens.
Vidit Brugnolus Regens.
Vidit Scudero Regens.
Vidit Lanz Regens.
Vidit de Ponte Regens.
Idiaquez Secr.

Al Conde de Oliuares con la declaraçion ſobre la precedençia entre el Regente *Fornaro, y el Preſidente Vincençio de Franquis.*

71 Inter duos, qui erant paritèr Aduocati, eodem tempore aſſumptos ad idem Tribunal, præfertur primò doctoratus, vt deciſum fuit inter Vitellum, & de Boctis, ex *cit. de Franch. deciſ.* 144. *num.* 5. & poſt alios *Tapia d. deciſ.* 21. *num.* 5. *Amaya in comment. ad l. fin. num.* 34. *C. de Decur. lib.* 10. Si verò ambo eſſent Doctores vnius temporis, tunc ætate maior, vel vtriuſq; iuris Doctor, vel Lector antecellit, *Conſ.* Roce. *de offic. d. rubric.* 6. *num.* 29. *&* 30. *Conſ. Altimar. ad* Reg. *Rouit. d. conſ.* 8. *nu.* 3. *& ſeq.*

Aut qui Aduocati munus exercebat, *Cyrus Maſtrill.* apud *Ann. conſ.* 138. & *Garſ. Maſtrill. de magiſtratibus lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 37. Qua propter Ad-
72 uocati in Supremis Tribunalibus experti ad magiſtratum electi examinari non debent, *Conſ. Pratus reſp.* 30. *Conſ. Petra ſuper rit. M.C.* 101. *à nu.* 50. Vel qui compoſuit librum cuiuſcumquè ſcientiæ, *Chaſſan. in Cathal. glor. mundi p.* 10. *conſid.* 28. *cit. Pratus obſeru. pract.* 75. & *Petra d. l. n.* 49. imò Carauita in

*ta in d.rit.*101.dicit, quod hæc prærogatiua præcedit prærogatiuam nobilitatis data paritate temporis,& ætatis, *Ricc.ad Franch. d.dec.*144. *Altim.d.loc. n.*7.& 8. Et qui libros legales compoſuerunt examini ſubijci non debent, *Nouar.de grauam.Vaſall. tom.* 1. *grau.* 161.*nu.*3. *Pratus d.reſp.*30. *à nu.*23. & ſcholaris doctus ſine examine doctorari poteſt, *Benius de priuil. Iuriſc.p.*2.
73 *in princ n.*7.vel qui eſt filius Doctoris, præfertur alteri tali prærogatiua carenti, ex *l. iubemus* 3.§.5.*C.de Aduoc. diu.Iud.*vbi *Io·Brunnemann.* poſt alios etiam notat, filium Doctoris gratis eſſe recipiendum, & ex *Afflict.in rubr.de Iure protbom.nu.*17. vbi ità ſeruari, & ſtaturum fuiſſe in filijs Doctoris collegiati Almi Collegij Neap. Quò pertinet illud Theodorici apud *Caſſiod. lib.* 5. *var. Recolimus patris officioſos labores.*

74 Doctor Iuris Canonici præfertur Doctori legum Ciuilium,*Cęuall pract. quæſt.*676.*nu.*36.*Peregr.conſ.*14.*nu.*36. *lib.*1. quod tamen verum eſſe in Terris Eccleſiæ, non Imperij ait *Menoch.de arbitr.caſ.*425.*n.*29. *& ſeq.* vbi allegat illud *Romani ſing.* 660. *Leggiſta ſenza capitoli val poco, mà Canoniſta ſenza legge val niente*, *Ioſias Nolden de ſtatu nobil.ciu.c.*9.*nu.*387.& 388.vbi *n.*389. tradit, Doctorem Theologiæ præferri alijs, quem ſequitur *Cruſ. d. tract. de præced.lib.*4.*cap.*30.

75 Exemplum verò in Doctore creato à Principe, vt præferatur alio creato à Collegio Doct. vel vt creatus in ſuperioris alicuius Principatu præferendus ſit creato in inferiore, ſecundùm *Nolden de Statu nobil.ciu c.*1. *n.*15. *de Luca in opuſc.de præſt.laur.Doctor.c.*26.meritò non admittit *Iac. Gothofred. de Iure Præced.par.*1.*cap.*4.*ib.*29. quia Doctoralis dignitas non à beneficio concedentis manat, ſed præmium ſcientiæ eſt, proùt idem *Luca* annuere videtur in *d.opuſc.cap.*51.

76 Sed an Doctores præferantur militibus, acerrima eſt quæſtio, quam pro legali militia reſoluunt *Lautebarch. de liter.& arm. nu.*58. *Signorol. de Homodeis conſ.*23.*lib.*1.*Nolden d.loc.à n.*396. *Cruſ.d.lib.*4.*cap* 31. *de Luca in opuſc. de præſtantia laur.Doctor. cap.*94. ſcripſerunt etiam pro literis *Franc. de Petris conſ.*55. & in peculiaribus *tract. de præcedentia milit. & Doctor. Chriſtoph. Lanfranchinus, Signorol. de Homodeis, Auguſtinus Sueſſanus*,& licet *P.Thomas Carrafa in diſcurſ. Academ.*5.concludat verbis Romanæ eloquentiæ patris: *Duæ ſunt artes, quæ hominem locare poſſunt in ampliſſimo gradu dignitatis; vna Imperatoris; altera Oratoris, ab hoc enim pacis ornamenta retinentur, ab illo belli pericula repelluntur*: Meliùs conſonat illud:

Sunt duo, quæ faciunt, vt quis ſit Nobilis, Ars, Mars,
Maior ab Arte venit gloria, Marte minor.

77 Vtrum Doctores iuris præferantur Doctoribus medicinæ. Hanc quæſtionem ità eſſe claram pro Iuriſconſulto, vt etiam hiſtrio in hoc iudicium dare ſciat, ait *Io:Neuizan. lib.*5. *Syluæ nupt. pag.* 529. traduntq; poſt alios *Cruſ. d. lib.*4.*cap.*34.*de Luca d.opuſc.cap.*20.*n.*8. *Epiſc.Verde in princ.lib.*1. *Inſtit.ciu.* vide *Paul.Zacch.quæſt.medico·legal.lib.*3. *tit.*3.*per tot.*

78 Medici verò Philoſophis anteponuntur,& ſic pro Medicis phyſicis Almi Collegij Neap. cõtrà Philoſophos ſcripſit *Franc.Marotta diſcep.for.c.*11.

79 De præcedentia inter Lectores, ſiuè Magiſtros videantur *Middendorpius de Academ lib.*1.*pag.*132. *P.Andr. Mendo lib.*1.*de Iure Acad.quæſt.*11.*nu.*30. *Io:Dominicus Coſcia in diſſert. Præcedentiæ* agitata inter ipſum vti primarium Lectorem Canonum, & D.Emmanuelem Roderico Nauarro primarium interpretem veſpertinum Iuris Cęſarei in Vniuerſitate Neapolitana, *in reſponſ.*1.2.& 3.& ſacris Canonibus fuit pręcedentia data, vt memorant etiam *Conſ.Altimar. in append. ad deciſ.* 85.*Reg.Rouiti*, & *Carol. Roſa in annot. ad Reg.Rouit.conſ.*84.*n.*1.*lib.*1. vbi ponit etiam ordinem Lectorum in pręfa-

ro Gymnaſio Neap.cum eorum nominibus tunc temporis.

80 An autem Doctor actu legens præferatur alteri, qui aliquandò anteà legit, ad partes differit *Paul.Chriſtin. deciſ. 113. num. 17. & 18. vol. 5.*

81 Primariam Cathedram Iuris Canonici in noſtro Neap. Lycæo nunc digniſsimè regit *Dom. meus ſingularis D. Hieronymus Cappella* doctrina, ac omni virtutum genere ornatiſſimus, & in naturali, ac vera philoſophia, & in Catholicę Eccleſiæ hiſtoria eruditiſſimus, qui in Eccleſiaſtica dignitate ob ſuam modeſtiam plùs mereri, quàm conſequi gloriatur: Primarius verò, & celeberrimus Anteceſſor veſpertinus Iuris Cœſarei eſt *Dom. D. Felix Aquadies* nedùm de primęuę Iurisprudentię diſciplina, verùm & de alijs bonis

82 artibus optimè meritus, qui etſi fuerit anteà Canonum Interpres, non tamen poteſt nunc præfato Dom. D. Hieronymo Cappellæ præferri; Etenim mutata dignitate, iàm & ipſa præcedentia innouatur, veluti ſi de Conſule Rhetor quis factus fuerit, de Rege ludi magiſter; quò etiam pertinent, quæ ex Poeris, pleriq; tradunt de Vrbium, & Prouinciarum immutatione in puluerem, & vmbram redactarum, *Gotbofred de Iure præced. p. 1. cap. 1. th. 1. lit. C.* Hinc Aduocatus Regius, vel Conſiliarius Scabinus electus poſteriùs, ſenioribus Scabinis poſtponitur, *Bouut. tom. 2. verb. Eſcbiuins qu. 25. & 27.* ſibi ſcilicèt imputet, qui officium dignitati ſuæ impar acceprauit: Cum amiſſa ſemèl præcedentia nunquàm recuperetur, niſi prior dignitas iàm eſſet in adminiſtratione, & exercitio, nam habẽs nouam dignitatem præfertur vacantibus, hoc eſt, eo officio aliquandò functis, *l. 2. in fine, C. de primicer. l. fin. §. viros, C. vbi Senat. vel clariſſ.* Præterea conſtat apud Romanos, deſignatos Conſules nunquàm exæquatos his fuiſſe, qui re ipſa adminiſtrabant, atq; ità Senatum Curię Tholoſanę iudicaſſe reſtatur *Io: Coraſius in centur. memorabil. Senatuſconſ. Curiæ Tholoſ. cap. 12. par. 55.* adde *Maynar. lib. 4. quæſt. notab. cap. 27.*

83 Niſi is, qui dignitatem abdicauit, maiore interim dignitate auctus fuerit, quia maior dignitas nulli debet circà priorem præiudicare ex *l. 3. C. de dignitat.* Quod ſecùs eſt in hoc caſu, in quo reſpectu honoris maior eſt lectio matutina Canonum, quàm veſpertina legum, cumq; ab ea maiori dignitate ad minorem gradum fecerit, præcedentiam amiſit, vt ſuprà, & ſic illa prima qualitas ei prodeſſe nequit; quando enim ex duabus dignitatibus, quæ ſingulæ non iuuant, ſeù quarum nulla per ſe ſufficit ad præcedendum, tunc non poteſt duplicitas dignitatis præcedentiam operari, ità in his terminis *Gabriel lib. 6. de maior. & obed. concl. 1. Oncianus de la preced. de la Nobleſſ. p. 94.* & poſt *R. Lanar.* reſpondit *Io: Dominic. Coſcia* Lector Iuris Pontificij primarius *in reſponſ. 1. de praced. num. 56.* vnde rectè *Chaſſan. in Cathal. glor. mundi par. 10. conſid. 37. col. 2.* ait,

84 Doctorem in Iure ciuili, & medicina ſimùl, vel in artibus, non ideò præferendum Doctori canonum tantùm, imò ſemper præferendum Doctorem canonum, quoniam de nulla aliarum fieri poteſt comparatio ad illum, & ille gradus ſolus videtur potentior, & efficacior.

85 Vndè, vel conſideramus præfatum Dom. Anteceſſorem *Aquadies*, vti Lectorem duplici qualitate munitum, & hoc ei non prodeſt, quia nedùm primã per ſequentem amiſit, & actu adminiſtrans vacantibus præfertur (imò de Iudice minore, qui in loco adminiſtrationis maiorem præcedit, vide *Chaſſan. par. 7. conſid. 37.*) ſed quia nulla fieri poteſt comparatio de alia qualitate legis, cum Canone vt ſuprà; vel tanquàm Lectorem Cœſarei Iuris, & ſic non poteſt Lectorem canonum

86 præcedere: Quod motiuum augetur, quia in ſeſſionibus, ſedendo, vel loquendo, eſtò conſiderari poſſet tanquàm Canonum Lector, non poteſt interuenire, niſi vti Lector Iuris ciuilis, & ra-

& ratione huiuſmodi actus, quo officij tantùm ratio habetur, & exercetur, pro officij ratione locum obtinet: exẽplum legimus in Accio Poeta, qui Iulio Cœſari in Collegium Poetarum venienti non aſſurrexit, de quo *Valer. lib.5.cap.7. de fiducia ſui*: Hinc & Pontifices Senatores in Senatu, nulla habita ratione Pontificatus, ad ſententiam rogabantur, teſte *Cicerone ad Atticum lib. 4. epiſt.* 2. Veluti Epiſcopo exiſtenti in Gymnaſio tanquàm Scholari, datur ſecundus locus apud Rectorem ipſius Gymnaſij, vt tradit *Abb.in cap.poſtulaſti* 15. *num*.8. *de conceſſ.prabend.* quem ſequitur *Boerius de auctor. magni Conſilij num.* 65. Hùc pertinet, quod de alijs notauimus ſuprà *nu*.15.

87 Fuit quoque hæſitatum in annò 1689. occaſione concurſus facti per Lectores huius Ciuitatis, an alios pręcedere potuiſſet *Dom. D. Philippus Anaſtaſius* omnigena eruditioue, ac Iurisperitia præditus, ex quo ipſe anteà præpoſitus fuerat primariæ Cathedræ veſpertinæ, donec fieret concurſus, ab Excellẽtiſs. Dom. Comeſtabulo Columna, tunc Regni Locumtenẽ-

88 te? Videbatur affirmandum, quia Aduocatus Cameræ depoſito munere, manet in dignitate, & vir clariſſimus, vel egregius, & ſic priuilegia retinet ex reſcripto Imp. Anaſtaſij in *l.ſuggeſtionem* 1. *C.de Aduoc. diu. Iudic. Hilliger.ad Donell.lib.*24.*cap.*22. *lit.O. Maſtrill.* apud *Conſ.de Anna conſ.*137. *à n.* 25.*lib*.2. & quod Aduocato Fiſci, depoſito officio, non ſint imponenda ſordida munera, *l.petitionem* 13.*C.eod.*

89 Fuit tamen per R.Collat.Conſilium determinatum, debere illum ſuo loco concurrere; cum fuerit conſideratum, quod adueniente concurſu amiſit ius illud Cathedræ primarium, & ſic ceſſante dignitate, ceſſare debet priuilegium, quod ex ea proficiſcitur, per *text.in l.* 1. *C. de excuſ.mun, lib*.10. vbi Procuratores Cęſaris, dùm procurationem gerunt, à muneribus excuſantur, vnde finito officio ceſſat dignitas, & memoria priſtinæ dignitatis ex *l. adigere*, §.*quamuis*, *de Iure patron. Amaya in comm.ad cit.l.*1.*nu*.2. & poſt *Bart. in l.vn.col.*3. *verſ.ſed quaro, an talis dignitas, C. de mulier. qua in loco lib.* 10. *Tiraquell. in tract. Ceſſante cauſa limit.* 15.*num*.11. *Praſ. de Franch. deciſ*.403. *num.* 7.

90 Ad præfatam verò *l.ſuggeſtionem* 1. reſpondetur ex *Petro Barboſa ad l.* 1. *p.* 7.*in fine*, *D.ſoluto matrim.* id non eſſe verum generalitèr, ſed procedere in eo caſu, in quo Princeps ſpecialitèr ità declarauit, nàm aliàs ſi priuilegium conceſſum ſit propter officium, quod quis à ſe aſſumit, & non ab alio, debet continuò ſe exercere in illo, vt prædicto vtatur priuilegio poſt *Bart.et Bald.* ab eodem *cit.* Imò per accidens ſe ha-

91 bebat, quod abſque ſolemni concurſu Cathedram obtinuerat, qui autem habet adminiſtrationem, & officium perpetuum, præfertur habenti per accidens, quia cauſa naturalis attenditur, non autem accidentalis, *l.*3. §.3. *D.de tutel.* & ex alijs docet *Reg. Vilſa in differt.*2.*num.*63.*&* 64. poſt *tract.de fugitiuis*; tantò magis ſi facultas legẽdi à ſuperiore conceſſa, fuiſset affectata, ſeù procurata ex *text. in l. vniuerſi, C.de legation.lib.*10. *Coſcia cit.reſponſ.* 1. *num.*55.

92 Typographi inter artifices præferuntur iuxtà *Chaſſan. in Chatal. gloria Mundi p.*11.*conſid.*39. Bibliopolas verò præferri Typographis ratione antiquitatis, finis, nitoris, mercaturæ, ac maioris adminiſtrationis, eruditè oſtẽdit *Franciſc. Sadarinus reſponſ.* 10. *per tot.* ac etiam præferri cæteris mercatoribus, deciſum refert *Thorus in comp. deciſ.p.*1. *ver. Mercator librorum*; proùt quoque notauimus in noſtra *Notitia pract.Ærar.Vniuerſ.par.*2.*cap*.4. *num*.5. vbi de origine Typographiæ.

93 De præcedentia inter Notarios, & Magiſtros Actorum S.R.C. agit *citat. Carol.Rota ad Reg.Rouit.d.conſ.*84. *à n.* 22. *ad* 35. vbi pro Notarijs arguit, quod officium Prothonotarij eſt vnum ex ſeptem principalioribus Regni, cuius poteſtas eſt creandi, & viſitandi

Notarios, & Iudices ad contractus, & S.R.C. Præſidens gerit vices illius nomine Regis, cum ad Regem tantùm pertineat tabelliones creare, ideòquè officium hoc eſſe de regalibus, citando adducta in noſtris *Viſion. feudal. rubric. 4. viſ. 5. in alleg. lit. C. & D. fol. 213.* Et pro Magiſtris Actorum, quod ſint quodammodò membra Sacri Regij Conſilij, quod eſt Prothonotario dignius, & nomine Sacræ R. Maieſt. illius Præſidenti ſupplices libelli porriguntur; cumq; amborum exercitium inter ſe conueniat, æqualem debere eſſe eorum prærogatiuam concludit *cit. Rota*.

94 Fiſci patronus autem R.Cam. præcedit alterum M.C. vt latè fundat *cit. Conſ. Rocc. in* §.7. vbi *n.25.* & ità refert deciſum, vt Fiſci patronus R.C. peritiſsimus *Dom. Hieronymus de Philippo* poſteà Regens, à quo prima practicæ documenta didicimus, præcederet R. Conſil. *Honuphrium de Palma* Fiſci patronum M.C. Et anteà idem fuit deciſum inter Conſil. *Iulium Maſtrillum* tunc Fiſci patronum M.C. & *Reg. Io: Camillum Cacacium* tūc Fiſcalem R.C. qui pro ſui muneris præſtātia ſcripſit, vt ex *alleg. 85.* apud *Reg. de Marin. to. 3.*

95 Sed an idem Fiſci patronus R.Cam. præcedat Iudices M.C.V. fuit acritèr diſceptatum annis elapſis, occaſione Regiæ Iunctæ per Excell. Comitem Oñatte tunc Regni Proregem erectæ in domo Ill. Reg. Marchionis Torelli, vbi interuenire mandauit, duos Iudices M.C. & Fiſci patronum R. Cam. Et quidem circà Fiſci patroni R. C. dignitatem, tàm in Tribunali, quàm extrà, etiam in Regijs Iunctis doctiſſimum Iuris Reſponſum elucubrauit *Dom. D. Didacus Moles* noſtri Regentis *D. Annibalis* digniſsimus nepos, eiuſq; virtutum imitator, hæreditaria continua auorum ſerie, nobilitate, doctrina, ac morū cādore præſtātiſſimus, ac Genitor optimi Viri Patritij *Dom. D. Frācıſci Moles* Ducis Paretæ, ac Regiam Cancellariam Regentis, (de cuius laudibus alibi licet non ſatis) acerrimus Fiſci patronus, ac Regius Conſiliarius, poſtmodùm eiuſdem Regiæ Cameræ Summariæ integerrimus Præſidens, de Rege, & Patria optimè meritus, qui dùm Fiſci partes agebat in eodem Supremo Reg. Cam. Tribunali, prædictum reſponſum edidit, quod pro tanti Viri memoria, hìc curauimus imprimendum.

96 IVdices Mag. Cur. Vic. contra delinquentes, & ſi viri doctiſſimi, ac omni virtutum genere præſtantiſſimi, cum ſuprema tamen Regia Camera Summariæ, totiuſq; Regalis Patrimonij Fiſci Patrono, ac Suæ Catholicæ Maieſtatis re, & verbis Conſiliarij dignitate decoratis, neſcio quidem quo ſpiritu, qua ratione, ac quibus iuris principijs in quolibet loco, ac Iuncta contendere poſſint; licet enim Mag. Cur. Vic. Tribunal, dicatur luminare maius, ſpeculum iuſtitiæ, ac ordinariam habeat iuriſdictionem, itàut ſubſint ſeptem eidem maiora Regni officia, vt tradit *Regens de Ponte de poteſtat. Proreg. tit. 7. §. 7. per totum, Reg. de Tapia deciſ. Supremi Italiæ Senatus 3. num. 37. Rouitus ad Pragmat. 1. cum ſeqq. de tit. abuſu, & ad Pragmat. 2. nu. 7. de offic. S.C.* & latè *Reg. Merlin. contr. 64. per tot. lib. 2.*

97 Tamen cum Supremo Reg. Cam. Summariæ Tribunali, *vt in prag. 5. in princip. de offic. Proc. Cæſaris in nouiſſimis*, contendere non valet, neq; de hoc dubitari poteſt, ex traditis *per Regentem de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. 3. de elect. Official. nn. 36.*

Et multò fortius debet præcedere Aduocatus Regalis Patrimonij Iudices Mag. Cur.

98 Primò, quia Fiſcalis Patrimonij eligitur immediatè ab ipſo Rege, qui ei priuilegium tribuit; Iudices autem M. C. eliguntur non à Rege, ſed à Prorege, at ille præcedere debet, qui à maiori, & digniori obtinuit officium, vel dignitatem, *c. per tuas de maior. & obed.* vbi *Card. Butr. & Anchar. Felin. in rubr. num. 4. eod. tit. Abb. num 9. in cap. poſtulaſti de conceſſ. preben. Iaſon in l. ſi quis num. 31. C. de tranſact.* alios citānt *Grattan. diſcept. forenſ. lib. 5. diſcept. 845. num. 54. & Dominus Reg. Valenz. conſil. 1. num. 16.* Vndè ordinatus à Papa vti à maiore cæteros præcedit, ex not. in *dicto cap. per tuas, & per Hyppolitum Rimin. in rubr. num. 17. ff. de officio eius*, & argumentatur *Signor. vbi ſupra nu. 33. & Decian. conſil. 19. nu. 214. lib. 3. Natta conſil. 637. n. 14. & 41. Burſat conſil. 443. num. 10. lib. 4.* & in puncto *Caſſan. par. 7. cap. 39.*

99 Secundò, quia Fiſcalis Patrimonij eſt Miniſter

niſter vita durante, at Iudices Mag. Cur. Vic. ſunt annales, vel biennales,& Officialis perpetuus eſt temporali præferendus, vt ex *Soccin. Anchar. Felin. Boer. de ordine graduum vtriuſquè fori num.21.* & alijs ait *Menoch. in conſil.50.num.17.lib.1.& conſil.302. num.35. lib.4.& Martin. Laudenſ. de dignit. quæſt.32.*

100 Tertiò, quia Fiſcalis Patrimonij meliora habet ſtipendia, nempè ann. duc. ſexcentum, vltrà alia ſibi concesſa, quæ aſcendunt ad alios ann. duc. quadrigentum, Iudices M. C. ſinguli tantùm ann. duc. 400. pro ſtipendio accipiunt; At debet præcedere, qui maiora ſtipendia obtinet, *l.2.C.de offic.magiſtr.offic.l.1.C.de agen. in reb.lib.12.Doct. in l.cum quid, ff. ſi cert.pet.* vbi *Alexand. nu.8. Iaſon nu.15. in prima lect. nu.19. & in cap. Clerici n.10. de Iudic. Boer. de auth. magn. Conſil. num.9. Natta conſ.638.n.12.Menoch.* qui hos omnes citat *conſil.784.num.2.lib.8.*

Nec obſtat ſi dicatur hoc intelligi, iuxtà tradita per *Reg. de Ponte in tit. de election. official. tit.3. §. 8.nu.36.* quando Tribunalia collegialitèr incedunt.

101 Nàm vt verum fatear, nunquam *Reg. de Ponte* hoc aſſeruit, ſed tantùm tradidit, quod Aduocati Fiſcales tam Regiæ Cameræ, quàm Magnæ Curiæ Vicariæ, dùm cum ipſorum Tribunalibus incedunt, præcedunt, proùt Tribunal vnumquodquè præcedebat, & *ſic inquit ipſe*, quod Reg. Camillus de Curtis, tùnc Fiſci Aduocatus in Regia Camera, cum ſuo Tribunali præceſſi: Iudices M. C. ex quo dicunt ipſi, quod quando non incedit cum ſuo Tribunali, non præcedit.

102 Sed ſalua pace ipſorum falluntur, nàm hoc argumentandi genus à contrario ſenſu non procedit in dictis Doctorum, vt poſt *Beroum, & Modeſ. Piſtor.* tradit *Reg. Ronit. conſil.78.nu.23.lib.1.* Imò addo ego, quod ſi eſſet dictum *gloſ.* cuius auctoritas magna eſt, adhùc tamen ex eius verbis à contrario ſenſu argumentari non licet, vt poſt *Alexand. de Imola, Cald. & alios*, probat *Euerar. in loc. argumen. loco 82. circa fin.*

Secundò, hoc argumentandi genus, locum ſibi non vindicat, quando ratio eſt in contrarium, ex traditis per *Euerar. in loc. ſupra alleg.*

103 Patet hoc pluribus rationibus; Prima & palpabili, quia in cæteris paribus hoc videmus, nempè in capitibus, nam etiam ſine Tribunalibus, Locumtenens Regiæ Cameræ præcedit Regentem M. C. V. & Præſidentes illius, Iudices illius Curiæ, cur non idem eſſe debeat in Fiſcalibus, qui, & ipſi ſuorum Tribunalium partes ſunt, & inter Præſidents R. C. ſedent, ad dicta per *Garz. de nobil. gloſ.3.n.10.* ſi enim omnes partes ſunt Tribunalium; cur in partibus inferioribus diuerſum ius ſtatuendum eſt, quàm in ſuperioribus partibus, & medijs ſit ſtatutum; cum non debeat eadem res diuerſo iure cenſeri, *l.eum.qui, ff. de vſucap.*

104 Secundò, ratione hoc oſtenditur inconuincibili, nàm Fiſcalis R.C.S. etiã quando à ſuo Tribunali eſt ſeiunctus, habet prærogatiuas alijs Præſidẽtibus debitas v3. Togæ, Porterij, Seſsionis, & ſimiliũ, quod nõ alia ratione eſſe poteſt, niſi quia eſt de Tribunali Reg. Cam. & itá appellatur, quando ſalutatur, tractatur, honoratur, ſi igitur etiam ſeiunctus vti pars illius Tribunalis tractatur; cur non idem eſſe debebit etiam reſpectu ordinis præcedendi? Certè rationem non video diuerſitatis. Pars enim eſt eiuſdem naturæ ſicut eſt totum, *l.quæ de tota 75. ff. de rei vend. l. Lucius*, vbi *gloſ. ff. de fundo inſtructo, l. grege, & ſeq.* vbi *DD. ff. de leg.1. cum alijs per Decian. conſil.22.n.10.lib.1.* per *Mayner. in l. in toto, n.29. ff. de reg. iur.*

105 Tertiò, regulare eſt, quod inter plures eiuſdem dignitatis, & nominis præferuntur illi, qui eam obtinent in maiori loco, ex not. *in cap. ſtatutum de reſcript. in 6. per Innoc. in cap. fraternitatem in fine de donat. cum alijs per Caſſan. in Catalago Gloriæ Mundi par. 5. conſid.47.* optimè *Bald.* per illum *text. in l. quilibet, C. de decur. lib.10. Port. Imol. conſ.167. nu.29. Tob. Non. conſ.71. nu.23. Burſat. conſ.34. n.28. Menoch. conſ.126. n.20. lib.1.*

106 Quartò, oppoſita forẽt applicabilia, quãdo Aduocatus Regalis Patrimonij non eſſet æqualis dignitatis, proùt ſunt Præſidentes eiuſdem Tribunalis, quod omninò eſt à veritate alienum, cùm nedùm ſit par cum dictis Præſidentibus, vt tradit *Xam. in tract. de Offic. Iud. & Adu par.2. q.6. n.25.* & probat *Alfar. de Offic. Fiſc. gloſ.31. num.8. verſic. vnde quemadmodum.* Imò in longè maiori dignitate, vt tradit *idem Alfar. gloſ.9. n.28.* & proindè gaudet omnibus honoribus, priuilegijs, & prærogatiuis, quæ Senatoribus Collegis conceduntur, vt probat *Io: Bapt. Larrea alleg.1. nu.25.* Vndè dùm æqualem imò maiorem retinet dignitatem, ſicuti Præſidentes præcedunt Iudices M. C. V. etiam extra Tribunal, itá, & Aduocatus Regalis Patrimonij in æquali, imò maiori dignitate exiſtens.

107 Quintò, ratio quare Aduocatus Fiſci eſt in maiori dignitate aliorum Præſidentium, quia Aduocatus Fiſci de per ſe repræſentat Inuictiſsimum Regem Noſtrum, ac Præſidentes ſimul iunctim, vt optimè tradit *Alfar. d. gloſ.31. n.8.* his ſanè verbis:

Vndè quemadmodum Iudices Supremi in iudicando repræſentant Supremum Noſtrum Principem, itá & Fiſcalis cauſas proſequendo eun-

eundem Principem repræſentat, quin longa differentia eſt, nàm cum in Præſide, & Auditoribus ſimul iunctis repræſentatio fit; in vnico Fiſcali eadem repræſentatio reſidet, vndè confirmatur, quod ſuprà vidiſti gloſ. 9. n. 27. & gloſ. 17. n. 3. vt omninò fiſcalis Officium, officio Iudicis ſuccedat, & aſſimiletur.

108 Idem tradit *Larrea cit. alleg. 1. n. 26. circa medium*, ſic loquutus: *Sed & Principis repræſentatio quamuis collegialitèr fiat in toto Senatu, tamen in ſolo Fiſcali etiam fit, vt notarunt Afflict. deciſ. 336. Gabedo 1. part. deciſ. 118. num. 4. Peregr. de Iure Fiſci lib. 7. tit. 2. n. 1. Boer. deciſ. 222. Maſtrill. de magiſtratibus lib. 5. cap. 8. nu. 65. Caualcan. deciſ. 41. nu. 32. Reſtaurus de Imperatore quæſt. 510. caſu 247. qui indè tradunt Regium Fiſcalem dici, & notauit D. Alfarus gloſ. 31. num. 8. ex quo nu. decimo notat, minimam eſſe promotionem, ſi Fiſcalis in Auditorem einſdem Audientiæ ſumatur, cum Auditores aliquando in Fiſcales maiorum Audientiarum, vel Conſiliorum promoueantur.*

Quod etiam benè probat *D. Franciſcus de Amaya in l. fin. cap. 3. n. 33. verſ. qui ipſi ſoli, C. de decurionibus lib. 10.*

109 Sed vlterius progrediendo, dico ego nedùm axioma ſuprà relatum, vt Fiſci Aduocatus præeminentiam ſuam habeat cum ſuo Tribunali tantùm, verum non eſſe, ſed extra Tribunal eſt in maiori, & excellentiori dignitate conſtitutus; ſiquidem eius dignitas maxima eſt, præcipuè illa Regalis Patrimonij, cum reſpectu officij dignitatem habeat, atquè inter clariſsimos nnmeretur, vt voluit *Lucas de Penna in leg. 1. C. de dignit. lib. 12. Peregrin. dicto tit. 2. num 15.* necnon, & titulo Spectabilis condecoretur, iuxtà *text. in l. in ſacris, §. modum*, ibi, *nèc pro tempore Virum Spectabilem Fiſci patronum, C. de prox. ſacr. Scrin. lib. 12. & in authent. de iudicibus, §. vetus in fine*, ibi, *Appione viro Spectabili, & Fiſci Aduocato, coll. 6.* ideòq; incedit Togatus ſicut cæteri Conſiliarij Regis, & ſedet coram Principe, iuxtà *tex. in l. laudabile, C. de Aduocat. diuerſ. iud.* multaq; habet priuilegia, de quibus per *Ioan. Garziam de nobilit. gloſ. 3. in princip. & gloſ. 35. nu. 41. Peregrin. in loco proximè citato*, quod eſt adeò verum, vt ex tali dignitate à patria poteſtate liberetur, & à cohortali, ſeù curiali conditione, *l. cum Aduocatio, C. de Aduocatis diuerſ. Iudiciorum, l. fin. C. de decur. l. 10.* & poſt *Garſiam, Peregrin. Rebuff.* & alios probant *Alfar. vbi ſupra n. 11. & Xamar loco citato n. 21.* & eſt aduertendum, quod dignitas Senatoria, vel Conſulatus non liberat filium à patria poteſtate, ſed tantùm ſumma patriciatus dignitas, ad *textum* expreſſum *in §. filius-familias, inſtitutionibus quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur*, de cuius patriciatus dignitate multa ſcripſit *D. Franciſcus de Amaya in l. fin. cap. 1. à n. 48. vſq; ad 73. & ſub n. 51.* probat dignitatem hanc Conſulatu, & Præfectura Prætorio excellentiorem.

110 Eſt etiam Aduocatus nedum Regiæ Cameræ, ſed totius Regalis Patrimonij, ad tradita per *Gabriel. Berart. in ſpec. viſitat. c. 12. n. 11. & Larrea nu. 8.* & ex noſtris tradit *Iudex Taſſonus in pragm. de antefato, verſ. 3. obſeru. 3. n. 141. circ. fin. pag. 131.* per hæc verba loquutus:

Dicitur enim Aduocatus Regij Patrimonij, ex quo in omnibus Tribunalibus, in quibus habet intereſſe Regius Fiſcus ipſe interuenit.

111 Et proindè Aduocatus Regalis Patrimonij ab Inuictiſsimo Rege noſtro ſub die ſecundo Iulij de anno 1626. inter eius Conſiliarios fuit adſcriptus; vt teſtatur *Larrea alleg. 1. num. 12.*

Quod de alijs fiſcalibus, ipſe *Larrea* non affirmat.

Et fortiùs nedùm ex dicto ordine Inuictiſsimi Regis noſtri, ſed etiam de iure communi fuit ſemper, proùt eſt ad præſens Regius Conſiliarius, ex *textu* expreſſo *in 6. collat. Nouell. 82.* quæ eſt *Authent. de Iudicibus, §. vetus*, ibi:

112 *Et Conſiliario vtentem laudabili, quatenùs diſponere, quæ ex legibus ſunt, poſſit*, ideſt *Appione Viro Spectabili, & Fiſci Aduocato*, quem allegant *Larrea vbi ſupr. nu. 19. & D. Franciſcus de Amaya in d. l. fin. cap. 3. n. 34. C. de decurionib. lib. 10.* & eſt in rei veritate, propter magnam authoritatem, quam habet, nedùm patrocinando, ſed etiam conſulendo in omnibus negotijs, & contractibus ad Regium Patrimonium ſpectantibus, hinc eſt, quod dicitur pars corporis Principis, iuxtà *text. in l. quisquis, C. ad Iuliam Maieſtatis*, & proindè contra eum committitur crimen læſæ Maieſtatis, poſt *Io: de Platea, Andr. de Iſern. in cap. 1. verſ. & bona committentium, nu. 80. quæ ſint regalia, Boſſium, Iulium Clarum, Çapycium, & alios*, tradit *Alfarus in loco allegato n. 12. & Amaya vbi ſuprà n. 36.* ex quo nùnc intelligo *textum in l. proximè, ff. de his, quæ in teſtamento delentur*, ibi: *Calfurnius Longinus Aduocatus Fiſci dixit, non poteſt illud teſtamentum valere, quod haredem non habet*, & ſic apparet Aduocatum Fiſci iudicaſſe, quod licet à iure ſit prohibitum, ad *text. in l. ſi quis, C. de poſtulando, Auiles in cap. 3. prætorum, in verbo abogados, n. 1. & 3. fol. mihi 85.* Attamen reſpondetur, quod tanquam Principis Conſiliarius conſultiuè vocatur.

113 Et licet ſedeat poſt Præſidentes, hoc non eſt mirum; cùm in illo Tribunali fungatur mu-

munere, & officio Aduocati, prout ſi Regius Conſiliarius de Conſilio Sanctæ Claræ crearetur Fiſci Patronus Regiæ Cameræ, nulla habita conſideratione de dignitate Conſiliatiatus maiori Præſidentium Reg.Cam. in loco vltimo poſt Dominos Præſidentes ſedet; vt de ſtylo, & obſeruantia in perſonam Conſiliarij Barattucij, Conſiliarij Io:Thomę Maſtrilli, Vincentij Corcioni, Fabij Capycij Galeota, poſtmodùm Regentis meritiſsimi, teſtatur *Regens Conſtantius in l. 1. num.36. C.de Conſulibus lib.* 12. vndè extra Tribunal Regiæ Cameræ, vbi remouetur illa qualitas aduocationis muneris, eſt in excellentiori, imò, & maiori dignitate conſtitutus, prout eueniret in Conſiliario Sanctæ Claræ ad munus Fiſci Patroni Regiæ Cameræ adſcripto, & ex his remanet exuberanter reiecta oppoſitio reſidentię extra Tribunal Regiæ Cameræ.

114 Quòad ſecundam, & vltimam oppoſitionem, quod vti Aduocatus in vltimo loco ſedere habeat, ſaltem in illo aduocationis actu, prout ſeruatur in Regio Conſiliario in Regia Camera Fiſci Patrono electo, qui etſi in maiori dignitate exiſtens, tamen in vltimo loco poſt Præſidentes ſedet, ex dictis per *Regentem Conſtantium in loco ſuprà allegato*, facilis eſt reſponſio: Poſita enim, vt ſuprà fundaui maiore, & excellentiore dignitate tàm vti Fiſci Patronus, quàm vti Regius Conſiliarius; Aut enim maior dignitate accedit ad Tribunal minoris dignitatis, prout eſt, quando Regius Conſiliarius tanquàm Adiunctus accedit ad Tribunal Regiæ Cameræ, & tùnc quia quilibet in domo propria quolibet extraneo etiam in maiori dignitate conſtituto maior eſt, ad *Gloſ.2. in l. apud eum, ff.de manumiſſ.* ideò Præſidẽtes, & ſi in minori dignitate præcedunt Conſiliarios, vt tradit *Reg.Conſtantius in loco citato nu.37. & Reg.Rouit.conſ.*102.*num.*15.*lib.*2. allegat etiam exemplum in Epiſcopo, qui licet dignitate ſit inferior Archiepiſcopo, tamen in propria Diœceſi eſt maior Archiepiſcopo; dummodò non ſit eius Suffraganeus, auctoritate *Felin.in cap.cum inferior, num.2.extra de maiorit. & obed.* hic non eſt caſus noſter, quia Fiſci Patronus non accedit ad Magnam Curiam ad tuendum Fiſcum, ſed domum Ill. Dom. Regentis Capycij Latro, vbi interueniunt Præſidentes, & Conſiliarius Staibanus, & duo ex Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ in criminalibus, nec eſt primus caſus, quando in maiori dignitate exiſtens incorporatur minori Tribunali pro Fiſci Patrono, prout quando Conſiliarius efficitur Fiſci Patronus Reg.Cam.

115 Sed eſt caſus ſatis diuerſus, nàm non per viam Incorporationis, ſed in cauſa particulari, & non in Magn.Cur. ſed in domo Ill. Regentis fuit datus pro Fiſco Aduocatus, quo in caſu retinet ſuam dignitatem, & inferioribus eſt præferendus, ità in ſpecie tradit *Reg.Conſtant. in loc. cit. num.*38. per hæc verba:

Quod ampliatur etiam ſi Conſiliarius adiunctus, non in Iudicem in Tribunali Regia Camera daretur, ſed in Fiſci Patronum, vt etiam eo caſu in Collaterali Conſilio Præſidentes præcedere debeat. Nec obſtant ſuperiùs firmata, quia procedunt quando Conſiliarius penitus Tribunali S.C. relicto in Fiſci Patronum Regia Camera incorporatur, tùnc enim quia talis adiunctio acceſſoriè fit per viam incorporationis, ceſſat in eo illa præcedentia, & dignitatis Conſiliarij prærogatiua, & vtitur illa, quæ cæteris Fiſci Patronis competit: at vbi adiunctio fit principalitèr abſque vlla incorporatione; prout in hac ampliatione, tùnc ſemper retinet Conſiliarius ſuam prærogatiuam, & ſi non vt Iudex, ſed vt Fiſci Aduocatus interueniret, & proindè in currenti anno omni iure id prætendebat doctiſſimus Dom. Conſiliarius Petrus Antonius Carauita electus in Fiſci Patronum in cauſa, quæ in Regia Camera vertebatur, decidenda in Collaterali Conſilio inter Dominos de Sabellios, & Marchionem Antredochi ſuper articulo, an in Regno in feudorum ſucceſſione in dubio viuatur Iure Francorum, vbi quod ſic, omni ſemota controuerſia determinauimus.

116 Et ſic clarè patet, quod licet Conſiliarius, in Regia Camera tàm vti Conſiliarius, quàm vti Fiſci Patronus non præcedat Præſidentes inferiores, tamen extra Regiam Cameram, & in alio Tribunali vbi reſident Præſidentes, & in Collaterali Fiſcus ſuam retinet dignitatem contra Præſidentes, prout retinere habet vti Fiſcalis Regiæ Cameræ in ſatis maiori dignitate Iudicum M.C.V. conſtitutus, ex ſuprà fundatis.

117 Quod fuit abſque hæſitatione practicatum in cauſa Baroniæ Caſæpiſellæ, quæ tractabatur per Regiam Cameram in Collaterali Conſilio, in qua erat Aduocatus Regens *Rouitus* tùnc Regius Conſiliarius, vt in eius *conſilijs* 98.99.*&* 100.*num.*18.*lib.*2. vbi de deciſione facta in Regio Collaterali per Regiam Cameram exiſtente Commiſſario Didaco Salinas Pręſidente Reg. Cam.

118 Quod eſt adeò verum, vt per Pręſidentes fuerit pręteſum, debere præferri Reg.Conſiliarijs, & quod illi ſedere debuiſſent ad manum leuem, prout ſeruatur in Regia Camera, quando Conſiliarij ad eam accedunt, & nihil mi: ū, quia Conſil.Rouitus erat in dicta cauſa Fiſci Aduocatus, & tamen in hoc

etiam

etiam ſuccubuerunt, & fuit dictum, quod præcedant Conſiliarij, de qua deciſione meminit *Regens Conſtantius in d.l.1.num.37. & idem Reg.Rouit. in conſ.102. lib.2.* quod edidit in hac cauſa, & ſic in omnibus remanet ſatisfactum obiectis Iudicum M.C.V. Reliqua ſupplcat Supremum Collaterale Conſilium, cuius correctioni me totum libentiſsimè ſubijcio.

D.Didacus Moles.

119 Quã controuerſiam recenſet *Dom. Conſil.Petra in comment. ad rit.2. M.C. n.26.* vbi præfatum *D. Didacum* miris laudibus pro meritorum dignitate celebrat, & *in num.ſeqq.* rationes in hac allegatione adductas reaſſumit, & *nu. 28.in fin.* dicit, has rationes Collaterale Conſilium non admiſiſſe aduerſus Iudices, ſed decreuit die 1. Aprilis 1653. quod Mag. Iudices præcederent ipſum Mag.Fiſci Patronum, ad relationem Spect. Reg. D. Hieronymi Garziæ, penès *Lombardum* Scribam; vt apparet ex decreto apud *cit. Dom. Petr.* quod etiam fuit confirmatum ſub die 3.Iulij eiuſdem anni, & ante eum meminit de hac deciſione *citat. Conſ Rocc. d.rubr.5. §.5. in fine*: Cuius decreti iuſtitiam idem *Rocc.* fundat in *num.anteced.*

120 Aduertendum eſt tamen, quod ſi Fiſci Patronus R.C.incedat iunctim,& collegialitèr cum ſuo Tribunali, tunc, ex quo eſt corpus indiuiſibile, & Reg. Cam.præcedit Iudices M.C. ipſe præcedit præfatos Iudices, & ſic in funeribus noſtri Sereniſsimi Regis Philippi II. *Regens Camillus de Curtis* tunc Fiſci Aduocatus in R.Cam. inceſsit cũ ſuo Tribunali, & præceſſit Iudices M.C. teſte *Reg. de Ponte de poteſt. Pror. tit.3.§.8.n.36.* quem refert,& ſequitur *Conſil.Rocc.de offic.rub.5. d.§.5. nu.7.cit. Conſil.Petra d.rit.2 nu.28. in fin.* Proùt etiam Regni Secretarius vnitim incedens cum Coll. Conſ. præfertur S.R. Conſilio S.Claræ.

121 Ordo obſeruandus in ſolemni, & Regali Equitatu deſcribitur à *Conſ. Rocco de offic.tit.de elect.quinque &c. §. 4.num.26.* quem refert *de Luca in obſ. ad Praſ.de Franch.deciſ.548.num.9.* vt primò ſcilicet Continui, poſteà Barones, ſiuè Titulati cum Equitibus, deinde Ciuitatis Electi, ſucceſſiuè ſeptẽ officia Regni, exinde Excell. Prorex cum Syndico Ciuitatis ad læuam ſtipatus militibus: Poſt Proregem Regentes cum Conſiliarijs, quorum Titulati præcedunt, Regenteſq; ſubſequuntur, deindè Præſes S.R.C., Locumtenens Reg. Cam. Theſaurarius, Secretarius Regni, cum Regijs Conſiliarijs, poſteà Præſidentes R. Cam. Iudices M.C.criminales, & ciuiles, Aduocati fiſcales R.C.& M.C.iuxtà prioritatem officij, deindè Auditor Campi,& Iudices Siclæ.

122 Solemnis item,ac egregia Equitatus pompa in anno 1680. celebrata narratur per *Dom.Carol. Rota in annot. ad conſ.8.Reg.Rouit. lib.3.* iuſſu Excell. tunc Proregis Velenſium Marchionis pro nuptijs auguſtiſſ.Regis noſtri Hiſp. *Caroli II.* cum *Ser. Dom.Ludouica Maria Borbona* eius ſponſa (quæ cum fato ceſſerit in anno 1689. eius acerbiſſima mors funeſtiſſimo apparatu per nouem dies in Regali Capella, & poſteà in Regali Eccleſia Diuæ Claræ deplorata fuit) exiſtente tunc Syndico huius Ciuitatis *Dom. D.Michaele Muſcettula* Patritio digniſſimo,Regio Cõſiliario, ac deindè Regiæ Cam. Præſidente,in expediendis negotijs vigilantiſsimo, qui non ſuperbia, odioſoquè faſtu, ſed frugalitate, affabilitate, comitate emicabat, vt quadam æqualitatis ratione cum omnibus agere videretur, etſi omnes præcederet dignitate, nobiſq; perfamiliaris, ac multis colendus officijs, pro quo patrocinando de multis cauſis retulimus palmã: ſed proh dolor! in anno 1689.in menſe Auguſti inopinata ſorte, importuna morte deceſsit. Et in præterito anno alius celebratus fuit Equitatus ob nuptias eiuſdem Inuictiſſimi Monarchæ *Caroli II.* cum *Sereniſſ.Anna Maria Neoburgenſi*, quibus felicem, immortalemquè prolem det Deus, obſecramus.

123 Sed hìc non pigeat caſum referre, qui

qui euenit occaſione obitus præfatæ Sereniſſ.Dom.Noſtræ Reginæ *Ludouicæ Maria Borbona* d. anno 1689. cum accedere deberent omnia Tribunalia ad Regalem Eccleſiam S. Claræ, vbi more ſolito doloris ſigna oſtenderent, fuit ortum dubium, an Magnifici Rationales Reg. Cam. in ea functione præcedere poſſent Dom.Iudices Mag. Cur. Vic.

124 Quo in puncto,eſtò nos non lateat, id etiam accidiſſe in anno 1644. occaſione mortis Sereniſſ.tunc Reginæ, & Supr.Coll.Conſ.reſpondiſſe, quod in omnibus functionibus, in quibus Rationales aſſociantur Dom. Præſidentes, quia faciunt vnum corpus, præcedant Mag. Iudices M.C. vt patet ex *Arreſt.R.C.* 630. apud *Reg. de Marin.*, Attamen id ægreferentes Mag. Iudices M.C.inſtiterunt, hoc Mag. Rationalibus non licere, & per reſcriptum *Excell. Comitis S. Stephani* huius Regni vigilantiſſimi, ac digniſſimi Proregis fuit ordinatum, vt Magnifici Rationales ad functionem prædictam non accederent.

125 Quæ prætenſio Mag.Rationalium magnam hodiè dubietatem videtur habere, licet antiquitùs Magiſtri Rationalis officium fuerit per Catholicos, & Sereniſſ.Principes prædeceſſores in magno honore habitum, quamplurimis prærogatiuis, ac priuilegijs etiam decoratum, vt teſtatur priuilegium Regum Ludouici,& Ioannæ de anno 1350. *in regiſtr. priuil. Reg. Sicla fol.*40. vbi de dignitatibus, immunitatibus, iuriſdictione, alijsq; prærogatiuis Ration. cōceſſis, & de alijs priuilegijs, Capitulis, & Conſtitutionibus teſtantur etiam *Surgens de Neap.illuſtr. cap.7.n.*1.*Reg.Galeot.reſponſ.fiſc.*1.*num.* 49. *& ſeqq. Dom.Reg.Moles infrà in §.* 27. *nu.*33. Et ab initio Tribunal Reg. Cam. fuit ſeparatum à Magiſtris Rationalibus, & rationes ſummariè videbantur in Camera, quæ priùs Audientia Rationum nuncupabatur, plenariè autem à Mag. Rationalibus Magnæ Regiæ Curiæ *idem Reg. noſter infrà §.* 28.*n.*1.5.*& 7.cit.Reg.Galeot.d.loc.n.*36. Imò eorum auctoritas in tantùm creuerat, tùm ratione iuriſdictionis, tùm qualitatis perſonarum, vt is magiſtratus antiquitùs alicui ex illuſtribus, & antiquiſſimis Ciuitatis familijs ob merita concederetur à Regibus,ad quem genitor, & alij conſanguinei ipſius *M. Antonij Surgentis* acciti fuere, vt ipſe teſtatur in *d.cap.*7.*n.*3.& *Dom.Reg.* noſter in *d.§.*29.*nu.*5. vbi nos latiùs: imò ſupplicatum fuit Cęſ.Maieſt. vt Magiſtri Rationales creari deberent Nobiles de Plateis, proùt antiquitùs fieri ſolebat, vt in *Cap.*41.*Neap.fol.*93.

126 Verùm vſus prædictus fuit à Ser. Rege Alphōſo I. de anno 1450. ſublatus, vt ex *priuil.Reg.Sicla fol.*33. & legitur apud *cit.Reg.Moles d.*§.28. *nu.*5. vt rationes non modò ſummariè per Reg.Cam.ſed etiam plenariè viderentur, & finalitèr terminarentur, ſemota, ſiuè excluſa iuriſdictione Magiſtrorum Rationalium, quod vſq; in hunc diem ſeruari teſtatur *Reg.Galeot.d.loc.nu.*36. Ità vt Præſidentes Regiæ Cam. in antiquorum Magiſtr.Rationalium locum ſucceſſerint, *Surgens d loc.num.*2. *&* 3. *Reg.Galeot.ibid.nu.*48. ac eorum omnimoda iuriſdictio, immunitas, ac priuilegium in Præſidentes ex *d. Regis Alphonſi* priuilegio tranſlata fuiſſe, atquè vtriuſq; officij prærogatiua gaudere, conſtat, idem *Reg.Galeot.ibid. num.*49. & hodierni Rationales habent tantùm ſuffragia quoad rationum,ſiuè computorum diſcuſſionem.

127 Hinc facili modo dubium reſoluitur, quod ipſi Magnifici Rationales non poſſint præcedere Iudices M. C. dùm Iudices digniores ſunt Rationalibus hodiernis; tùm ex ipſorum exercitio, nam ius dicunt, tùm etiam ex ipſorum poteſtate, nam amplam,& ordinariam iuriſdictionem in toto Regno retinent, ità vt eis maiora Regni ſeptē officia ſubſint, vt tradit *Reg.de Ponte de pot.Pror.tit.*7.§.7. *Reg.Tap. dec.Ital. Sen.*3.*n.*37. *Reg.Merlin.controu.*64. *per tot. cent.* 2. Rursùs ipſi Iudices M. C. præcedunt Fiſci Aduocatum R. C.m

vt ſuprà, qui eſt dignior Rarionalibus, eosq; præcedit; Vnde eò fortiùs debent Iudices præcedere prædictos Rationales ex vulg. regula, ſi vineo vincentem te, multò potiùs vinco te, *l. de acceſſionibus, D.de diuerſ. & temp. praeſcript. Menoch.* in puncto *conſ.* 126. *nu.* 25. *Nolden de ſtat. Nobil. c.* 10. *nu.* 107. *Card. de Luca de Praeminentia diſcurſ.* 23. *num.* 11. Quod intelligendum eſt,
128 niſi iunctim, & collegialiter incedāt cum ſuo Tribunali, nam tunc quia Tribunal Reg. Cam. præcedit illud Magn. Cur. & conſideratur vnicum corpus indiuiſibile, cū ipſis etiā Rationalibus, & cū in illo ſint deputati, & illi vacent, iuri conſonum eſt, vt præcedant omnes illos, quos ſuum Tribunal præcedit; & ità intelligitur *d. Arreſt.* 630. vt diximus etiam de Fiſci Aduocato eiuſdem Reg. Cam.

129 Cęterùm, quo ordine Senatores vota ſua proferre debeant; quidam tenent, quod anriquiores, & digniores reſpectu Senatoriæ dignitatis priùs dicere debent, iuxtà illud *Eccleſ.* 32. *Loquere maior natu, decet enim te primum verbum*, & illud *Iob.* 32. *Igitur Eliu expectabit Iob loquentem, eò quod ſeniores eſſent, qui loquebantur*: Faciunt *l.* 1. *D. de albo ſcrib. l. ſi quis ex argentarijs, §.* 1. *D. de edendo, c. qui tua* 50. *diſt.* Quo verò ordine Senatorum ſententiæ eſſent rogandæ, adeas *A. Gell. noct. att. lib.* 4. *c.* 10. *Langlæum lib.* 7. *ocij ſemeſtr. cap.* 7. *Rupanum lib.* 9. *des Parlaments cap.* 2. *Goldaſt. in ſeniore lib.* 1. *cap.* 9. *Maynard. quaeſt. notab. lib.* 1. *cap.* 71.

130 Alij verò exiſtimant, quod poſt relatorem moderniores primo loco ſuffragia præſtare debent, ne formident à ſententijs, & vòtis antiquiorum declinarę, & ità Theologos in Pariſienſi Curia dixiſſe refert *Nicol. de Lira in apoſtill. ſuper c.* 23. *Exod. ver. iudicio*, latè *Auiles c.* 44. *Prator. ver. platicare num.* 1. & in Senatu Pariſienſi obſeruari aiunt *Rebuff. ad Conſtit. Regias tit. de public. atteſt. art. vn. gloſ. vn. num.* 35. *Maynard. deciſ.* 72. *lib.* 1. de Senatu Luſitaniæ *Gāma deciſ.* 1. *à n.* 11. & ibi *Florez de Mena in fin. Cabedo deciſ.* 6. *n.* 8. *p.* 1. de Senatu Pedemontano *Oſaſcus in praefat. deciſ. n.* 11. *Theſaur. deciſ.* 1. *Faber in ſuo Cod. lib.* 1. *tit.* 7. *de Senatoribus def.* 4. de Regno Valentiæ *Matthæu de Regimin. Regni Valent. tom.* 1. *cap.* 2. *§.* 2. *sect.* 3. *nu.* 188. de Regno Sardiniç *Reg. Vico ad Pragm. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 10. de omnibus alijs Curijs Hiſpaniarum *Azeuedo ad Cur. Princ. lib.* 1. *cap.* 4. latè *Carena de off. Sanctæ Inquiſ. par.* 1. *tit.* 8. *§.* 7. *à num.* 39. *Xammar de off. Iud. par.* 1. *qu.* 24. *nu.* 11. *Hermoſilla ad Gregor. Lopez tom.* 1. *in Prologo gloſ.* 2. *num.* 90. *fol.* 10. *Reg. D. Michael Cortiada deciſ. Cathal.* 23. *nu.* 31. & 32. *par.* 1. & de Senatu Neapolitano *Afflict. deciſ.* 1. ibiq; *Vrſill. à nu.* 13. *Thor. in compend. deciſ.* 10. 1. *ver. Iudex ſenior fol.* 291. & ex *Pragm.* 13. *de offic. S.R.C.* exponit *R. Tapia lib.* 2. *Iur.*
131 *Regni Neap. pag.* 154. etiam in Collegijs Aduocatorum obſeruari teſtatur *Anna ſing.* 6.

132 Inter Barones habentes feuda, & Nobiles ſimplices etiam de Sedili, pręferri Barones, latè fundat *Conſ. Altimar. in obſeru. ad Reg. Rouit. d. conſ* 8. *lib.* 3. *à n.* 33. Titulatos verò Regni non poſſe præcedere Regentes R. Cancell. in actibus indifferentibus fundat *Reg. Lanar. conſ.* 88. qui etiam contrà Titulatos extrà Regnum ſcripſit in *conſ.* 72. ſed per literas Regias ſancitum eſſe, vt ſedeant tanquàm Titulati Regnicolę, teſtatur *Reg. Capyc. Latro conſult.* 43. *n.* 30. *lib.* 1.

133 Attamen inter Barones Titulatos pręcedit ille, qui habet vnum ex ſeptē Regni Officijs, vt poſt alios deciſum referunt, ad fauorem Ducis Amalphię Magni Iuſtitiarij, contrà Principem Biſiniani, & prò Comite Caſtri Magno Cancellario contrà Principem Salerni, & prò Principe Conchæ Magno Admirato, cōtrà Marchionē Gruptularum Coll. Conſilij Decanum, *Reg. Rouit. conſ.* 84. *nu.* 13. *Reg. Tapia deciſ.* 21. *nu.* 30. *Conſ. Roccus de offic. rubric.* 5. *§.* 1. *num.* 1. & 2.

134 Verùm inter eadem ſeptem Officia datur prærogatiua dignitatis, hoc or-

ordine; Magnus Comeſtabulus, Magnus Iuſtitiarius, Magnus Admiratus, Magnus Camerarius, Logotheta, ſeù Magnus Prothonotarius, Magnus Cāncellarius, & Magnus Seneſcalcus, vt per omnia diſcurrunt *Freccia lib.1.de ſubfeud. Summont. lib.2.hiſt. Neap.pag. 34. Scipio Ammirat. lib. 1. famil. nobil. Engenius Caracciol.* alijq; in *deſcript. Regni, Capacius in libro del Foraſtiero giorn.7. à fol.774. ad ſeqq.* Et ſic pro Magno Cancellario contrà Magnum Seneſcalcum agit *R. de Ponte conſ.* 82. *lib.1.* & ità deciſum pro Principe Cōchæ Magno Admirato contrà D. Cœſarem de Auolos Magnum Cancellarium, vt in *deciſ.*8.eiuſdem *Reg.de Ponte*, & pro Magno Admirato ſcripſerūt *Conſ. Fabius de Anna*, vt in *conſ.*122.
135 *lib.2.* & *Conſ.Io:Andreas de Georgio*, vt in *ſua alleg.*34. & in alia *allegatione* in noſtris manuſcriptis Codicibus reperta, & *Aſcanius de Stabili* in ſuo reſponſo, quod etiam hìc edendum curauimus.

IN IVRE
Pro Magno Regni Admirato.

136 PRinceps Conchæ Magnus Admiratus Coll.Conſ.noniter admiſſus ad exercitium Conſilij prædicti, omni Iure debet præcedere D. Cœſarem de Auolos Magnum Cancellarium Collateralem Conſiliarium, daro, quod fuerit prius admiſſus ad exercitium Magnus Cancellarius prædictus; Quod fundatur Iuribus, & exemplis, in eodem Conſilio Collaterali.

137 Iura ſunt aperta, tàm in Iure Cœſareo, quàm Pontificio, quod in dignitatibus adeſt duplex ordo, prioritas temporis, & maioritas dignitatis; prioritas temporis operatur inter æquales, vbi verò ſunt inæquales ratione alterius dignitatis annexæ, non attenditur prioritas temporis, ſed maioritas dignitatis, *text.eſt in l.1. C.de Conſ.lib.12.l.omnes, C.vt dignitat.ordo ſern.l.1. C.de præp. ſacri cubicul. in fin.l.vnicuiq; C.de prox.ſacr.ſcr.& l.fin. C. de decur. eod.lib.*12. Iure Pontificio, eſt *textus in cap.ſtatuimus, de maior.& obed.& in cap.4. 16.diſt.* quod incipit *Placuit, aliàs Iſidorus.*

138 Quorū Iurium interpretatio, ſic à *DD.* fuit recepta ex *gloſ.in d.l.1.de Conſul.*& in *d.c. ſtatuimus*, & in *cap.ſexta incipit,prima aduocatio 16.diſt. Io:de Platea in dictis Iuribus*, & ſpecie *in d.l.1.de Conſul.* & *in l. omnes*, quod clariùs expreſſit *Iacob.de Rebuff. in d.l.1.de Conſul.* quod vbi adeſt maioritas dignitatis, non attenditur prioritas temporis; Ità exemplum illius legis ad caſum noſtrum, quod conſul antiquior poſtponitur conſuli recentiori, qui eſt conſul, & patritius, cum patritiatus ſit maxima dignitas, nec dùm maior conſulari *l.nemine, C.eodem*, plura exempla ponit *Felin.in rub.de maioritate,& obed.nu.*2. De licentiato per priùs, ſi antequàm doctoratur, alius aſſumit gradum, tùm præfertur primò licentiatus ratione primæ dignitatis, ſic de Epiſcopo Doctore prēferēdo Epiſcopo non Doctori, quamvis ſit Doctor poſterior in tempore, *Abb. in d.cap. ſtatuimus* dixit non valere conſuetudinem in contrarium, quamplura notabilia ad rem docet *Illuſt. Marchio Morconi* celeberrimus I.C.in *conſ.*14.*num.*38. *cum ſeq.* & ſic in Iure ſtat firma concluſio, quod maior in aliqua dignitate præfertur alijs circa aliam dignitatem minorem, licet non ſit prior in illa, de qua agitur dignitate.

139 Exempla etiam ſunt notoria in eodem Conſ.quod vnus ex ſeptem viris prēſtantibus magna Officia aſſumptus ad Conſilium ſtatus, præcedit alios Conſiliarios priores temporis, ſic fuit deciſum prò Duce Amalphiæ Magno Iuſtitiario contra Principem Biſiniani refert *Frecc. de ſubf. lib.3. in diff. num.14. fol.*432. ſic Titularius Conſiliarius præfertur Regenti Conſiliario ratione maioris dignitatis, licet Titularis ſit poſterior, vt deciſū fuit pro Marchione Vici contrà Ciccum Loffredum, licet *Loffr. in ſua paraphr.* ſcripſerit curioſè contrarium in *cap.omnes, ſi de feud. fuerit controu.* & deindè pro Marchione Orioli contrà alios Regentes antiquiores ſimilitèr fuit deciſum.

140 Paritèr Regens, quia Doctor præfertur Conſiliario non Doctori, ratione maioris dignitatis, licèr Doctor ſit poſterior tempore, quæ exempla patent ad oculum, & ſic maioritas dignitatis præfertur prioritati temporis, ſed Magnus Admiratus præcedit Magnum Cancellarium, ergò nulla cadit dubitatio, quin in Conſilio præcedere debet.

141 Neque obſtat arg. *Loffr.* quod quando vna dignitas licet maior, eſt quid ſeparatum ab alia, de qua agitur, non eſt conſiderabilis; Ità quod magnum Officium Admiratiæ, dū non confert ad Conſilium, ergò non tribuit in illo actu præcedentiam, quia deciſio ſequuta in illo, & in alio ſimili caſu demonſtrat contrarium, in eo caſu dignitas titularis erat penitùs aliena à Conſilio ſtatus, & tamen, quia erat inſeparabilis à perſona Conſiliatij, fuit deciſum pro Marchione, paritèr

in caſu *Marini*, qui ſcripſit pro Principe Salerni in Parlamento contra Comitem Caſtri Magnum Cancellarium, illa qualitas Officij in Parlamento non congruebat, & tamen eadem ratione fuit præpoſitus Magnus Cancellarius, vt refert *lib.1.fol.22*. Alia etiam fuit quæſtio, exagitata inter Principem Biſiniani, cum Duce Amalphiæ Magno Iuſtitiario in actu Conſilij, & fuit præpoſitus Magnus Iuſtitiarius poſterior tempore ratione alterius dignitatis annexæ, licet diuerſæ ab illo officio conſilij, & ſic tàm *Loffr.* quàm *Frecc.* repelluntur, contraria deciſione ſequuta in vnoquoque ex caſibus prædictis.

142 Nec mirum, cum & ſi Epiſcopus Canonicus, reſideat in Capitulo, vt Canonicus, nõ vt Epiſcopus, tamen Epiſcopalis dignitas illum præfert omnibus poſt Decanum, *gloſ. in cap. à collatione de ap. in 6.* quam ſequitur *Abb. in cap. poſtulaſti n.8. de conceſſ. præb.* quē ſequūtur *Fel. & Boer.* à prædicto *Marchione* citati vbi ſupr. *n.49.50. & 51.*

Vnde arg. refellitur ratione, authoritatibus, & deciſionibus iudicialibus.

143 Nec obſtat argumentum à ſimili de Titularibus Conſiliarijs, vt inter eos non attendatur maioritas tituli, ſed prioritas temporis, vt inferat ſic decidendum inter ſeptem viros de Magnis Officijs, vt inter eos attendatur prioritas temporis, non conſiderata præcellentia Officij; Nàm exemplum non congruit ſubiecto; ſiquidē hæc practica inter Titulares non eſt ſumpta ex Regulis Iuris, nec ex ratione, nec ex authoritatibus Doctorum, cum ex prænarratis demonſtraui cõtrarium, ſed ſumpta ex conſuetudine, quæ ſic ex vſu inualuit inter eos, quę non afficit alios non conſentientes, nec poterit pars demonſtrare in Iure, quod poſſit extendi ad alias perſonas, ad alias dignitates, vel officia, eſt enim ſtricti Iuris, imò contra Ius, & ſic ſtrictiſſimè intelligenda in caſu ſuo, & quod ſic conſuetudo, non ius, allego *Præſidem Surg. in ſua Neap. Illuſtrata in c.27. n.38. verſ. & nihilominùs fol. 37.* vbi docet in contrarium eſſe Ius commune; Imò audio, in indiuiduo fuiſſe deciſum caſum iſtum inter alios Officiales aſſumptos ad Cõſilium, vt attendatur maioritas, & præcellentia Officiorum, & non prioritas temporis: cum enim Locumtenens Regiæ Cameræ Andreas Pons de Leon fuiſſet creatus Conſiliarius Status, deindè fuiſſet ad idem Officium aſſumptus Ioannes de Santillar Præſes Sacri Conſilij, quamvis eſſet in officio recentior, fuit prælatus Locumtenenti ratione officij, quia Præſidens Sacri Conſ. eſt dignior, quamvis in actu, de quo agebatur, erat quid ſeparatum; Vndè caſus deciſus demonſtrat inter Officiales non dari prioritatem temporis, ſed maioritatem dignitatis, nec ſine ratione diuerſitatis, quia Titulares poſſunt eorum fauori renunciare, ſed Officiales non poſſunt Regijs Officijs præiudicare, eaneò magis, quod *Abb. in d. cap. ſtatuimus*, dixit, quod non valet conſuetudo, vt attendatur prioritas temporis, & non maioritas dignitatis.

144 Nec eſt verum, quod iſta præcellentia Officij, non pertineat ad Conſilium, nam eorū ſeptem proprium eſt comitari Regem, eiuſvè Proregem, ſecundum ordinem Officiorum, ac dicuntur Collaterales Conſiliarij, indecorum eſſet nunc, ex eo, quod exercent actu Officium Conſilij ſedere præpoſterati; Imò cum nihil aliud de nouo fiat, niſi exercere Officium, attendendum eſſe opinor prærogatiuam priſtinæ dignitatis, argum. in *l. omnes, C. vt dignitat. ord. ſeru.* qui text. ſufficeret, ſi alia concludentiſſima ſuprà adducta deficerent.

Ex quibus concludo non eſſe locum dubitandi.

Ioannes Andreas de Georgio.

ADDITIONES IVRIS pro Magno Regni Admirato.

PRæcellentia alterius dignitatis facit eum præcedere in Conſilio, quia licet illa dignitas non ſit pertinens ad Conſilium, tamen eſt inſeparabilis à Perſona, ità quod exemplum *Abb. in cap. poſtulaſti nu.8. in fin. de conceſſ. præb.* eſt veriſſimum, quia Epiſcopus Canonicus, vel Scholaris ſedens vt Canonicus, vel Scholaris, non pręcedit Rectorem, ſed debet honorari ratione ſuæ dignitatis, vt præcedat alios Canonicos anteriores, ſequitur *Felin. in Rubr. de maior. & obed. num.4. verſ. miles, Boer. de præſt. Magn. Conſ. n.65.*

Gloſ. in cap. Epiſcopos 17. diſt. dicit quid fortiùs, nàm *text.* dicit, quia Epiſcopi pręcedunt ſecundum ordinem antiquitatis eorum promotionis, *gloſ.* limitat, niſi poſterior præcellat antiquiorem ratione alterius Excellentiæ, vel ratione Perſonæ ordinantis, vel loci, quam ſequendo *Abb. vbi ſupr.* dicit, quod inter Perſonas eiuſdem ordinis præcedit ille, qui ex alia qualitate eſt dignior puta ordinatus à Papa, quod dicit procedere in militibus ſeculi; ergò ſi pars dixerit ipſos eſſe eiuſdem ordinis, puta de ſeptem Viris de Magnis Officijs, adhuc inter eos eſt maioritas dignitatis, & prerogatiua conſiderabilis ad Officium Conſilij, ad quod ſunt aſſumpti, plura exempla ad idem ponit in *d. cap. Epiſcopos, Io. de Turrecrem.* ſequitur *Boer. n.8. in d. tract. de author. Mag. Conſ. n.79. circà medium*, qui adducit egregium dictum

Cur-

Cardi. ex *d. cap. Epiſcopos*, quod qui magis participant cum capite, debent præcedere, vt ars imitetur naturam.

Simile dixit *Io:de Plat.in l.1.in fin. C.de ſilentiar. lib.* 12. quia honores, & dignitates ſunt in conſideratione, tàm in conciſtorio, quàm extrà, quia procedunt à Principe, & ſemper ſunt in conſideratione, ergò dignitas Magni Admirati debet operari tàm in loco proprio, quàm extrà, ad quod facit, quod dixit *Luc.de Penn.in l.1.C.de præpoſ.ſacri cubiculi*, quòd Clericus anterior præfertur, niſi iunior ſit in maiori ordine, vel maioris authoritatis.

Et officia poſſunt eſſe in æquali dignitate, licet ſint diuerſa, & ſeparata, & tunc inter inueſtitos de dictis Officijs præfertur antiquior, *Io:de Plat.in l.1. C.de præpoſ.ſacri cubicul.* vbi *Luc.* ergò ſi ſunt inæqualis dignitatis præfertur, qui fungitur officio maiori, quia etiam Miles vnquam præcedit aliũ, niſi ratione maioris dignitatis, *Turrecrem.* ponit exempla in *cap.Ius militare 1.diſt. Caſ.in Cathal.gl.mund.par.9.conſid.17. et par.15.conſid.* 44. quos ſequendo *Frecc.in quæſt.* inter Principem Biſiniani, cũ Duce Amalphiæ Magno Iuſt.*in differ.regalium feud.lib.3.nu.14. in fin. fol.*433. dixit, Milites ſedere, & præcedere ſecundum eorum antiquitatem electionis, niſi nouus adſcitus, eſſet antiquiori dignior ratione alterius dignitatis, & ſic fuit deciſum, ergò, ſi iſti Magni Viri ſunt noui Milites, & vnus præcederet alium ratione temporis; tamen Magnus Admiratus præcedit ratione præeminentiæ ſui officij.

Et *Boer. n.* 133. refert concluſionem *Bar. Ioann. de Plat.* & aliorum, quòd quando plures ſunt eiuſdem dignitatis, præfertur antiquior cæteris paribus, ſed ſi ex alio vnus eſſet præeccellentior altero ille præfertur, vndè cum præcedentia Magni Admirati ſit maior, & notoria, debet in conſilio aliquid operari, & ſic de iure teneo.

IN IVRE
Pro Magno Regni Admirato.

145 QVàmvis præmaturè Magnus Cancellarius prætendat declarari ipſum debere præcedere in Collaterali Conſilio Magnum Admiratum, ex eo, quod priùs ipſe Magnus Cancellarius fuerit admiſſus, cum adhùc non appareat de tali admiſsione, nec de ordine Catholicæ Maieſt.

Nihilominùs vt pateat, quòd etſi fuiſſet iàm priùs admiſſus, non ex hoc poſset in eodem Conſilio præcedere Magnum Admiratum, ſed quod omninò Admiratus præcedere debeat Cancellarium, ex veriſsimis Iuris Articulis fundatur indubitantèr.

Et cum veritas ex contradictione magis eluceſcat, priùs recenſemus argumenta, quæ pro Cancellario poſſent adduci, deindè intentionem Admirati fundabimus, poſtremò argumenta pro Cancellario adducta confutabimus.

146 Et quidem pro Cancellario adduci poſſet illud vulgatum argumentum, quod primò ordinatus in aliqua dignitate, potior ſit in honoribus, illam dignitatem concernentibus, ad *text.in l.1. in princ. C. de Conſulibus lib.*12. *l.penult.eodem tit.l.*1. & 2. *C. de præfect.prætor.Vrb.lib.*12. cum alijs concordantibus.

147 Secundò, pro Magno Cancellario allegari poſſet, quòd quando ſecundo loco ordinatus eſſet dignior ob aliquam aliam dignitatem, non ex hoc præfertur primo ordinato, *gloſ.in cap. à collatione de appellat. in 6.& in cap. propoſuerit de conceſſ. præben.* & non inconuenit, quod vnus ſit maior, & minor altero diuerſis reſpectibus, *Gemin.ibidem nu.6. Philipp. Franch.* & alij, quos cumulat *Loffr.in §.feud.ad text.in cap.omnes ſi de feud. Defunct. Milit. & Frecc. lib.1. in quæſt. inter Magnum Cancellarium,& Principem Salerni fol.mihi* 23.

148 Tertiò, adducit exemplum, quòd cum Dux Montis Leonis fuiſſet aſſumptus ad Cõſilium, & prætenderet præcedere Marchionem Vici antiquiorem, fuit pronunciatum pro Marchione, refert *Frecc.eod.libro de offic. Magiſtri Iuſtitiarij nu.29.cum ſeq.fol.mihi* 33. vbi multa adducit pro vtraquè parte, quæ nolui tranſcribere.

149 Sed pro veritate dilucidanda iſtius Articuli ſupponendum eſt, quod iſti Domini habentes ſeptem officia in Regno, ſunt veri Collaterales Regis, vt latè *Frecc. in locis præcitatis.*

150 Hinc eſt, quod in omnibus ſeſsionibus, etiam in actibus indifferentibus præcedunt omnes Principes, & alios Barones titulo decoratos, ac omnes de dicto Conſilio Status, non ſolùm in ſedendo, coram Rege, & Vicerege, cum proximè, & immediatè ſedeant, ſed etiam in equitando, ac etiam Electos Ciuitatis, ea ratione, quia ſunt verè Collaterales, & conſtituunt vnum corpus, cum Rege, & eius Vicario; Videmus quoque in Parlamento generali, vbi congregantur vti Barones, quod nihilominùs habentes ſeptem Officia, quamuis ſint priuati Barones præcedunt omnes titulo decoratos, & alios de Conſilio Status, qui ſedent in inferiori loco, quamvis ſint Titulati, & ſi accidat tractari cauſam in Collaterali Conſilio alicuius ex ſeptem Officijs, ſedet in ſedia propè

Vi-

Vice-Regem, quod ſi aliquis titulo decor*...*tus accederet pro ſimili cauſa, ſedet vltimus in banco paruo.

151 Ea ſola ratione, quia ſunt veri Collaterales, & ſemper ſedent viciniores penès Regem, vel eius Locumtenentes, quamuis ibi non ſit pro ſeruitio Regis, ſed pro priuato commodo, quia illa maxima dignitas adeò eſt affixa, vt ſit inſeparabilis, etiam in actibus indifferentibus, & præſertim in generali Parlamento, vbi conuocantur vti Barones, & vidimus ſępè Magnum Cancellarium noſtrum meritiſſimum, quamuis non ſit titulo decoratus, pręcedere omnes Barones Titulatos in Parlamento.

152 Hoc iacto fundamento, quod ſint verè Conſiliarij Collaterales, & ità Rex eos denominat in omnibus literis Cancellarię, quando Rex mandat, vt actu alsiſtant in Collaterali Conſilio non nouam tribuit dignitatem, ſed concedit adminiſtrationem exercitium, & actum dignitatis, quam prius habitu, & in partem actu, quo ad honores habebat, quod ſi inter eos prius obtineat adminiſtrationem, vt præſupponit Cancellarius, quia prius admiſſum ſe aſſerit, ſi deindè alius prior, vel maior dignitate conſequatur adminiſtrationem, tunc adminiſtratio ſuperueniens, facit illum præcedere ei, qui medio tempore obtinuit adminiſtrationem, ad hoc eſt *text.* formalis in *l. 2. verſ. & inter Adminiſtratores, C. vt dignit. ord. ſeru. lib. 12.* qui *text.* ſi rectè intueatur, decidit noſtram quæſtionem; Dum enim Imperator enumerat ordinem, & Præcedentiam dignitatum in primo loco, ponit illos, qui Illuſtres habent adminiſtrationes; ſecundo verò loco vacantes, qui adminiſtrationem habuerunt, ſed depoſuerunt, & ſic habebant dignitatem, ſine adminiſtratione in fine; Deindè decidit Imperator, quod ſi illis vacantibus ſuperueniet adminiſtratio, vt puta ſi Magiſtro Militum, velli cura committatur, tunc erit in primo gradu, & ſic adminiſtratio ſuperueniens vnitur cum priori dignitate, & actus vnitur potentiæ.

153 Idem perbellè deciditur in *l. 1. C. de Conſul. in lib. 12.* qui *text.* ab omnibus adducitur pro Magno Cancellario, vt prius admiſſus debeat præcedere, habetur enim in *text.* quod inter Conſules prior admiſſus alios præcedit, etiam quod iſti, Conſulatus pluries faſtigia aſcenderint, ſubnectit deindè Imperator, quod ſi poſterior Conſul patriciatus dignitatem conſequatur, præfertur Conſuli priori, ſed ſi ille prior Conſul, qui antè patriciatum ſecundi præcedebat, conſequatur etiam ipſe patriciatum, licet poſt illum prius admiſſum, tunc patriciatus vnitus cum priori Conſulatu, facit ipſum præcedere ſecundum Cõſulem, licèt prius admiſſum ad patriciatum, & ſic *text.* qui adducitur pro Cancellario, in fine decidit articulum pro Admirato, cui licet adminiſtratio ſuperueniat poſt Cancellarium, vnitur tamen cum dignitate, quæ præcellebat Cancellarium, & ſic non enumeratur tempus ſuperuenientis adminiſtrationis, ſed prioris dignitatis, cui adminiſtratio adueniens vnitur, & incorporatur tanquàm qualitas ſubiecto, & ſic rectè applicantur dicta Iura ad omnes habentes ſeptem Officia, vt quando admittantur ad Conſilium actu, retineant eundem locum, quem prius habebant in eod. Conſ. & ſic adminiſtratio nihil noui dignitati tribuat, quod ſi procedit in omnibus, præcipuè applicatur ad Magnum Admiratum, qui ex natura Officij eſt non ſolùm Collateralis Conſiliarius, ſed Generalis Claſsium maritimarum, & ſic Collateralis rei bellicæ, & quando Rex vocat ipſum ad Conſilium Guerræ concedit illud, quod eſt proprium ſui Officij, & ſic optimè applicantur verba, & mens *text.* præallegati in *l. 2. vt digni ord. ſeru.* ibi: *Si Magiſtro militum, belli cura committatur,* (Erat ibi Magiſter militum idem, quod hodie Capitaneus generalis, *Rebuff. in rub. de præf. præt. & magn. milit. lib. 12.* vbi dicit, idem eſſe, quod Comeſtabulus, qui in Regno eſt Generalis per Terram, Admiratus autem Maris.

154 Sed erat Magiſter Militum vacans, quia non habebat adminiſtrationem, ſi deindè Imperator aliquam curam rei militaris committat, erit in primo ordine, quia non ampliùs vacans; Ità Magnus Admiratus eſt vacans reſpectu rei militaris, committit modo Rex curam rei militaris, erit in primo ordine, & non in ſecundo; Notorium eſt enim, quod Domini de Conſilio Guerræ dicuntur actu ſeruire, dùm conſulunt Regem: Adeòq; ſunt immunes ab onere adohæ, quæ ſoluitur loco ſeruitij perſonalis, quando Bellum eſt in Regno, nam qui actu ſeruiunt, ſunt immunes ab Adoha, quæ fuit ſubrogata loco militatis ſeruitij, *Iſern. in cap. 1. ſi quis de Manſo de controu. inueſtit. & in cap. feud. Adobare*, & quod Domini de Conſilio ſint immunes ab onere adohæ, eſt *text.* ſingularis in *l. 1. C. de Caſtr. omn. pal. pecul. lib. 12.* quẽ *text. Lucas de Penn.* intellexit etiam in Adoha, licet *text.* loquatur de alijs oneribus, Adoha tunc non erat cognita, & non omittam vnum, quod dicit *Luc. de Penn.* dùm diſputat articulum exemptionis Adohæ, inter alia arguit contrà, ex eo, quod Dominus *Bartholomęus de Capua*, qui fuit Magnus Prothonotarius, & Collateralis Conſiliarius, nihilo-

nihilominùs impetrauit à Rege Priuilegium exemptionis Adohæ, nolui omittere, quod dignitates ex ſeptem Officijs, & Collateralis Conſiliſtrij, fuerunt apud anteceſſores Illuſtriſsimæ familiæ de Capua ab annis tercentum &c.

155 Sunt veriſsimæ Iuris concluſiones, ex præallegato *text.* & omnes *DD.* ità intelligũt, & diſtinguunt, & optimè inter alios *Rebuff. in d.l.1.de Conſul. à 1.vſq; ad n. 3.* ibi diſtinguit prioritatem ex tempore, & ex dignitate, quæ ſuperat prioritatem temporis, non enim ſemper datur prærogatiua inſpecta prioritate temporis, ſed datur etiam reſpectu prioritatus gradus, in quo non attenditur tempus, ad *text. in cap. ſtatuimus extra de mai.& obed.* vbi licet in eod. Capitulo omnes ſint Canonici, nihilominùs nouiſsimè aſſũptus ad loca alicuius dignitatis, vt puta, Archidiaconatus, vel alterius, præcedit alios Canonicos antiquiores, ſequitur *Io: Andreas in d.cap.ſtatuimus n.3.* vbi declarat, in quibus conſiſtat hæc prioritas, & præcedentia, *Imol. ibidem n.3.* & *Bal.in additione ad Io: Andream in d.cap.ſtatuimus in princ.lit. A.gloſ.ſingularis in cap. cum olim in verb. in ſeſſionibus de conſuet.* vbi dicit, quod ſi omnes ſint Canonici, maior dignitate eſt præferendus, *Roman.* omninò videndus *in ſing.698. Boer. in addit. ad tractat.de Author. Magni Conſilij, num.65. cum ſeq. Dec.in conſ.161. & in l. cum quid nu. 24. & 28. ff. ſi cert. pet.* ità in caſu noſtro, omnes ſunt in eodem Conſilio, ſed Admiratus antequàm vocaretur à S. Maieſtate ad exercendum Titulum Collateralis Conſ. ſedebat in hoc eodem Conſ. & præcedebat Cancellarium, quomodò nunc amittet locum, quem tenet in eodem Conſilio, poſtquàm priùs habebat maiorem dignitatem, ſed vterq; tàm Admiratus, quàm Cancellarius carebant adminiſtratione, ſuperuenit prius adminiſtratio Cancellario, deindè Admiraio, præferendus eſt Admiratus, vt dixi, & eſt ſatis apertus *text.in d.l.2. C.vt dignitat. ord.ſern.* & ibi *Luc.de Penn. Bart. Io: de Platea*, & omnes, & in hoc *text.* dixerunt *DD.* quod prius licentiatus, & poſteà Doctoratus præfertur Doctori medio tempore Doctorato, *Aret.in §.quadam num. 10. inſtit.de actiõ. Alex.in addit.ad Bar.in l.1. litt. E. ff. de obſequ.à lib.praeſt. Chaſſan.* latè *in Cathal. gloria Mundi par.10.conſiderat.34.*

156 Argumenta verò adducta pro Cancellario vnica ſolutione tolluntur, quia procedũt quando illa maior dignitas eſſet penitùs ſeparata, & nihil pertineret ad illud Officium, ſiuè Collegium, ſecùs autem ſi illa maior dignitas pertineret ad Officium, proùt eſt in caſu noſtro, nàm proprium eſt Magni Admirati, & aliorum ex ſeptem Officijs, quod ſint de Collaterali Conſilio.

157 Et in hoc nemo ex Doctoribus dubitauit, cum omnes, qui dixerunt maiorem dignitatem non tribuere præcedentiam, id ſanè intellexerunt in dignitate penitùs ſeparata, *Gemin.& Philipp. Franch.in cap.à collatio. de appell.in 6. Barb. in conſ.5. col. 2.* ex mente *Abb.in cap.auditis de elect.* & *Felin. in cap.ex literis col.1.de probat. & in rubr. de maior.& obed col.3.& Loffr.in §.feud.in cap.omnes ſi de feud.defunct. milit.* Qui dùm plura adducit pro Dominis Regentibus contrà Marchionem, ſemper ſe fundat in hoc, quod Titulus Marchionis eſt penitùs ſeparatus à Collaterali Conſilio, licèt enim titulo decorati, appellantur à Rege Conſiliarij ſimpliciter, non tamen appellantur Collaterales, proùt Domini ex ſeptem Officijs.

Et ex hoc eſt ratio diuerſitatis, quando concurrit nouiſsimè aſſumptus maiori titulo, cum antiquiori minori titulo decorato, licet ex diuerſis non poſsit fieri illatio.

158 Tandem non omittam argumentum, quo etiam *Loffredus* vtitur, nempè quòd in perſona Magni Admirati concurrunt duæ dignitates, nempè Principis, & Magni Admirati, quod à Doctoribus ſatis ponderatur in hac materia, ex regula *text.in Authent. ſit itàque, C.commun.de ſucceſſ.cap.1.de treg. & pac.Bald.in l.ſed & Milites, ff.de excuſ.tut. & Alex.in l.centurio nu.14. ff.de vulg.& pupill. ſubſtit.*

Et eodem iure, quo Cancellarius obtinuit contrà alios antiquiores, eodem iure Admiratus obtinebit, vt ſpero.

Aſcanius de Stabili.

159 Sed libet afferre allegationem paritèr pro dicto D. Cæſare de Auolos Magno Cãcellario tunc elucubratam, tenoris, qui ſequitur:

ALLEGATIONES

Pro D. Cæſare de Auolos.

COntrouerſiis extrà Iudicium orta inter D. Cæſarem de Auolos Magnum Cancellarium, & Principem Conchæ Magnum Admiratum nouitèr creatos de Conſilio Status, quis ipſorum in Conſilio præcedere debeat; ex ſubſcriptis concluſionibus facti, & iuris procùl dubio in beneficium D. Cæſaris decidenda erit.

160 Prima concluſio facti eſt, D. Cæſarem fuiſſe primò creatum, & ſub hoc fundamento erit iudicandum.

161 Secunda erit, in hoc cœtu Conſiliariorum

Sta-

Status ſolitum eſſe adſcribi, diuerſa genera perſonarum, priuatos puta equites, ſeù patritios, Regentes R. Cancellarias, qui eò ipſo, quod ſunt Regentes, ſunt de Conſilio Status, Patritios titulo decoratos, vt ſunt Principes, Duces &c. & Magnates, qui ſeptem Regni Officijs potiuntur, omnes iſtæ perſonæ ſunt diuerſi generis, diuerſiq; ordinis, & quodlibet genus de per ſe, abſque dignitate, ſeù Officio Conſiliarij, vnum præcedit aliud in quibuslibet actibus indifferentibus; Nam Regentes præcedunt Equites priuatos, Titulati præcedunt Regentes, & decorati ſeptem Officijs Regni præcedunt Titulatos.

162 Tertia concluſio, quod quando aliqua perſona iſtorum generum Officio Conſiliarij Status decoratur in Conſilio primò electus, poſteà electum præcedit, ſcilicet poſteà electum, eiuſdem tamen generis, ſeù ordinis, non autem poſteà electum alterius ordinis maioris, puta Eques priuatus primò electus præcedit alium Equitem priuatum poſteà electum, non autem Regentem, ſeù Titulatum poſteà electum, & ſic Regens primò electus non præcedet Titulatum, & paritèr Titulatus primò electus nō præcedet aliquem ex ſeptem Officijs; Hæc concluſio eſt vera in facto, & eſt iuri conſona per *text.* ad literam *l.* 1. de *Conſ. lib.* 12, vbi *Conſul primo electus præcedit poſteà electum*, niſi poſterior electus eſſet patriciatus dignitate ſuffultus, nam tunc quia dignitas patriciatus eſt maior dignitate Conſulatus, poſteà electus Conſul, qui eſt Patritius primò electum Conſulem non Patritium præcedet, ad idem *text. in cap. ſtatuimus, de maiorit. & obed.* vbi *ſecūdo loco receptus in cap. qui maiorem ordinem habet, præcedit primo loco receptum habentem minorem ordinem*, & inde dixerunt Doctores, quod in dignitatibus duplex eſt ordo tēporis, & qualitatis, ſeù maioritatis, & vbi ordo maioritatis adeſt, de ordine temporis non curatur; nam ordo temporis attenditur inter habentes æqualem dignitatem, ſed vbi ſunt inæquales dignitates vna maior altera, & diuerſi ordinis, ſeù gradus, de tempore ratio non habetur, *Lucas de Penn. in Rubric. C. vt dignitatum ordo ſeruetur lib.* 12. *Rebuff. in l.* 1. *de Conſul. num.* 2. ibiq; *Ioann. de Plat. num.* 7. *D. de Ponte in conſ.* 14. *num.* 40. cum alijs latè per *Chaſſan. in Catbal. gloriæ mundi in* 1. *par.* 78. *conſid. in* 7. *par.* 9. *conſid. in fine*, licet *Loffr. in ſua paraphr. de feud. militis defunct. in* 3. *col.* contrà teneat, cum quo fuit conformis *Reg. Lanarius in conſ.* 62. & 88. Et licet huic concluſioni videatur reſiſtere vulgata regula, quod Epiſcopus, quando ſedet vt Canonicus, non præcedit Canonicos antè ipſum in Canonicatum electos; Nam vltrà alias reſponſiones, vt breuis ſim, id poteſt eſſe in hoc Regno, vel ex Statuto Regis *Caroli*, vt refert *D. de Ponte in conſ.* 14. vel ex vetuſta obſeruantia toleratum, & hodie ſic obſeruari, & in materia præcedentiæ obſeruantia præualet, vt inferiùs dicam.

163 Quarta, & vltima concluſio facti eſt, in hoc Conſilio Status, aliam eſſe vetuſtam obſeruantiam, ſeù ſtylum, quod inter illos de Conſilio, qui ſunt eiuſdem generis, ſeù ordinis attenditur ſolùm antiquitas in Conſilio, licet in eorum perſona ſit maior dignitas illius ordinis, cuius ſunt exempla in Equitibus priuatis, licet poſteà electus in Conſilio ſit illuſtrioris ſanguinis, vel in aliquo præcedet primò electum in alijs actibus, tamen in Conſilio primò electus præcedet in ordine Titulatorum, licet poſtea electus in Conſilio ſit Princeps, non præcedet anteà electum, qui eſſet ſolum Comes, *D. de Ponte d. conſil.* 14. *ſub n.* 54. & ſic videmus obſeruari.

Hæ concluſiones in facto ſunt veriſsimæ, ex quibus reſultat vna iuris concluſio, quæ decidit controuerſiam.

164 Et erit, quod in materia præcedentiæ obſeruantia præualet; nàm vnaquæquè Ciuitas ſuo ſenſu abundat, vltrà Doctores in *cap. cum olim. de Conſuet. Bart. in l. non tantùm*, per illum *text. ff. de Decur. Bal. in l. obſeruare, §. antequàm, ff. de off. Proconſ. Chaſſan. in Catbal. par.* 5. 43. *conſid. Bellug. in ſuo Spec. in tit. de for. & ord. num.* 10. vbi bona *additio in ver. Conſuetudo*, omnes congerens, ſi Conſuetudo obſeruantia, ſeù ſtylus attenditur. Nā dicit, quod ſtylus Curię attēditur in hoc Cœtu, ſeu Curia Conſiliariorum Status, in quo, quando ordines perſonarum conueniunt, ſtylus, & obſeruantia eſt, quod in perſonis eiuſdem ordinis non maior dignitas, ſed quis prior fuerit in Conſilio attendatur: ergò D. Cæſar, vti primus de Conſilio, venit Principi Conchæ præferendus omni difficultate ceſſante, & nè ſine particulari deciſione pertranſeam, *Ioann. de Platea in d. l.* 1. *de Conſ. in princ.* id in ſpecie decidit ex *text.* ibi, *quod Conſul primo electus præcedit ſecundò electum*, niſi iſte ſecundus eſſet alterius ordinis maioris, puta Patritius, *Ioann. de Plat.* niſi & ipſe prior electus Conſul poſt patritiatum ſecundi Conſulis adeptus fuerit ſimilitèr patritiatum, quia tunc præferetur, cum fuerit prior in Conſulatu, licet ſecundus in patritiatu; hic eſt caſus noſter, D. Cæſar præcedit Principem in Conſilio vti primò ibi adſcriptus, ſed quia Princeps præcederet vti decoratus altera dignitate, non præcedet, quia D. Cæſar eſt ſimilitèr decoratus illa altera dignitate, licet ſit inferior; Nàm in caſu *Ioann. de Plat.* ille ſecundò patri-

tritius, vti ſecundò loco effectus patritius, erat inferior primò, *Ioann. de Plat.* ſequitur *Rebuff.* ibi *in princ.* & antè ipſos, hoc dixit *gloſ.* ibi, *in verbo poſthabitus*. Nec dicatur id non facere ad caſum, quia ibi patritij erant æqualis dignitatis, ſed hic Magnus Admiratus eſt maioris dignitatis; etenim reſpondetur adhùc inter patritios dari præcedentiam, nàm primò electus patritius præcedit ſecundum, ſed meliùs legatur, rogo *Ioann. de Plat.* ibi in *ver. ex quo infertur*, nàm dicit, quòd quando duo habent æqualem dignitatem, & ambo habent æquales dignitates, & ſi vna ſit maior altera, adhùc in æquali dignitate attenditur ordo temporis, nulla habita conſideratione alterius dignitatis, & ſi maioris: hæc deciſio omnem tollit difficultatem, & idem videmus eſſe in Titulatis, vt ſuprà dictum eſt.

165 Hìc non omitto, quod *Loffred. in illa ſua alleg. pro Regentibus vbi ſupr.* dicit, quod quando illa altera dignitas, quæ eſt in perſona ſecundi electi, non eſt pertinens ad Collegium, in quo præcedentia contenditur, nō facit illum præcedere, conſideretur modò, in quo pertinet Officium Admirati ad Conſilium ſtatus; profectò in nihilo: ergò iſta dignitas Admiratiæ, & ſi ſit maior, vti non pertinens ad Conſilium, præcedentiam non tribuit.

166 Supereſt reſpondere obiectionibus, quæ ex aduerſo fiunt, dicunt primò Aduerſarij quartam concluſionem ſuprà factam, quod inter illos eiuſdem ordinis non attenditur qualitas maior, ſed ordo temporis, eſſe contrà Ius, ſed per Conſuetudinem ſic obſeruatum non in omnibus, qui in Conſilio præſunt, ſed ſolùm in Titulatis, & ſi hæc eſt talis Conſuetudo, vti contrà ius, non extenditur ad ſeptem Officia, quæ conſiſtunt in altero genere, vt per *Doctores* omnes in *l. de quibus, ff. de legibus*, & quod ſit contrà ius alleg. *leg. 2. C. de Conſul.* dùm in limine dicit *textus*, quod patritius effectus Conſul, præcedit alium primò Conſulem, non patritium; ità Princeps effectus de Conſilio deberet præcedere Marchionem primò de Conſilio; Pro quo aduertatur, quomodò difficultas euaneſcit; Dicimus primò Conſuetudinem hanc, ſi Conſuetudo appellari poteſt, non eſſe contrà ius, ſed ſecundum ius, vel ad minùs pręter ius, quod ſit ſecundum ius patet; illa *lex 2. de Conſul.* loquitur in primo caſu, quando vterquè eſt Conſul tantùm, & ſic ambo ſunt vnius ordinis, quod tunc attendatur ordo temporis; in ſecundo caſu, quando vnus eſt duplicis ordinis, & alter vnius ordinis tantùm; tunc ille, qui eſt duplicis ordinis, præfertur, & hic non eſt caſus noſtræ conſuetudinis, ſed quando ambo ſunt duplicis ordinis, hoc non dixit illa lex, & eſt caſus noſter, ſcilicèt, quando ambo ſunt Titulati, & ambo de Conſilio, tunc quis præferatur, illa lex nō dixit, ſed dixit ibi *Ioann. de Plat. & Rebuff. vt ſupr.* dictum eſt, quod præfertur primò Conſul, & ſic primò de Conſilio, & hæc eſt noſtra conſuetudo, quæ ex prædictis, vel eſt ſecundum ius, & res eſt in tuto, vel eſt præter ius, poſtquàm illa lex hoc non dixit, & ſimilitèr res eſt in tuto, nam vera eſt concluſio de iure, quod conſuetudo, quæ iuri non aduerſatur, extenditur ad caſum ſimilem, maximę in eodē Tribunali, *DD. in d. l. de quibus*, & ſignantèr *Paul. de Caſtr. num. 2. Iaſ. nu. 14. Fel. in c. auditis de præſcript. nu. 21. verſ. quinta, & vltima declaratio*, & alij relati per *Roc. de Curt. de Conſuet. ſect. 4. nu. 3. & 4.* eſtò eſſet in alio Tribunali, eiuſdē tamen Ciuitatis, & etiam ſi eſſet contrà ius, licet ſecùs ſit in diuerſis Eccleſijs, *Roc. de Curt. vbi ſupr. num. 17.* & ratio eſt, quia in curijs eiuſdem Ciuitatis idem populus eſt, ſed in pluribus Eccleſijs non ſunt ijdem Clerici.

167 Dicimus ſecundò, & meliùs, quòd in caſu noſtro non tractatur de extenſione conſuetudinis de caſu ad caſum, vel de Curia ad Curiam, ſed ſumus in vna, eademq; Curia, in qua conueniunt, dicta genera perſonarum, ſcilicet Perſonæ priuatæ, Togatæ, Titulatæ, & decoratæ ſeptem Officijs: Caſus deciſus in hac curia, & ſic ſtylus curiæ, qui eſt obſeruatus vſque nunc in primis tribus, quia in ipſis caſus euenit, quare non eſt obſeruandus in quarto genere? nunc, quod in ipſo caſus contingit, profectò non video, vbi ſit extenſio, quomodò enim fingi poteſt, quod plures perſonæ, quæ in vno Tribunali conueniunt, & ſi ſint diuerſi generis, velint in vno, eodemq; Tribunali vti diuerſis iuribus, Clerici, dùm veniunt in Curia ſeculari, vtuntur lege Curiæ ſecularis, & maximè quia obſeruātia, ſeù ſtylus iſte fuit introductus cū aſſiſtentia Principis, & quandoq; interfuerunt iſtæ perſonæ ex ſeptem Officijs, ex quibus procul dubio difficultas extenſionis conſuetudinis ad caſum noſtrum adaptari non poteſt.

168 Dicitur ſeptimò ex aduerſo, quod Magnus Admiratus eſt etiam Princeps, & ſic vti duabus dignitatibus decoratus, præcedere debeat, ad dicta per *Bal. in l. ſed & Milites de excuſ. tutor.* hoc non meretur allegari in Regno, nam quando maior dignitas abſorbet minorem, minor maiorem non auget, etenim Marchio, & Comes non præcedit Marchionem tantùm, qui primò fuit Marchio.

169 Vltimò audio allegari, quod dignitas

Conſiliarij Collateralis eſt annexa cum ſeptem Officijs,& quando vnus creatur ex ſeptem Officijs, eſt ſtatim Conſiliarius, licet non habeat exercitium; hoc in aëre figuratur, nàm priuilegia illud non dicunt, imò, dùm conceditur dignitas Collateralis iſtis perſonis, dicitur: *creamus*, *facimus &c.* quæ denotant tunc ipſis dari dignitatem, & non, quando fuerunt creati ex ſeptem Officijs, ſed meliùs argumentum retorquetur, nàm D. Cæſar fuit ex ſeptem Officijs antè Principem Conchæ, & ſic fuit antè de Conſilio; Et demùm exercitium fuit ipſi anteà datum, qua de re, vel attendimus tempus creationis, vel tempus dati exercitij, vbicumque Princeps ſe vertit, erit Don Cæſari poſtponendus.

170 Et pro Regni Theſaurario, contrà Dominos Quinque Sedilis Nidi, ſcripſit *Conſ.de Anna conſ.*40.*lib.*1.Sed inter Barones Titulatos, & Dominos ex ſeptem Officijs ſuper præcedentia votandi in eodem Sedili Nidi, infraſcriptum reperimus Iuris Reſponſum manu exaratum.

Pro Illuſtr. Dominis Titulatis Plateæ Nidi.

171 VErtente quæſtione in Sacro Conſ.inter Dominos Barones Titulatos, & Dominos ex Septem Officijs ſuper præcedētia votandi in Sedili Nidi, comparuerunt Domini Deputati omnium Platearum aliorum Sedilium, petentes cauſam debere remitti ad Dominos Quinque, & in hoc ſatis elaborarunt.

Rogo, vt aduertatur, quod Illuſtriſsimus Dux Seminariæ, qui ſuam, & aliorum cauſam gerit, non contradicit poteſtati Dominorum Quinque, imò totis viribus illam tuebitur, ſed non in hac cauſa, vbi habitus fuit recurſus ad Sacrum Conſilium, in quo Domini Quinque intendebant perturbare ordinem ſolitum,& iàm perturbauerunt, vt in duabus vltimis Plateis *fol.*167. & alia *fol.*170.*at.* & concludit libellus mādari Dominis Quinque,vt non perturbent ordinem: fatentur ergò Barones Titulati poteſtatem Dominorum Quinque,dùm petunt ipſis mādari, nec credo, quod Deputati prætendant non poſſe haberi recurſum ad Superiores.

172 Dùm verò ampliùs dicunt Domini Deputati, quod ſit votandum per ordinem maioris ætatis, & non dignitatis, in hoc non ſunt audiendi Deputati aliarum Platearum, quælibet enim Platea ſuo proprio more regitur, & de vna ad aliam non infertur, ſatis enim differunt in modo votandi,in eligendo Officiales,& in numero Officialium, vt in lectura Capitulorum vniuſcuiuſquè Plateæ dignoſcitur, cum igitùr ſit particularis controuerſia in Platea Nidi, aliæ Plateæ non ſunt audiendæ, etiam pro bono regimine, ne impendatur publicum nomen in priuatis controuerſijs vnius Plateæ tantùm.

Non omittam, quod in hac cauſa tractatur inter ordinem, & ordinem, nempè inter Barones Titulatos, & inter Tenentes ſeptem Officia.

173 Sed ad rem deueniendo, cum tota vis cauſæ ſit in more ſolito huius Illuſtriſsimæ Plateæ; in ijs enim ſpectanda eſt conſuetudo, vt notat in *l.*1.*C.vt dignit.ordo ſeru.& in l.fin.§.penul. ff.de muner.& honor.*prædictum fundamentum erit, quod in hac Platea datur prioritas ex dignitate Tituli, non ſolùm inter omnes de Platea, ſed etiam in officio maiori, nempè inter Dominos Quinque, licet enim ſint Officiales, & vt tales ſedeant, nihilominùs in exercitio eiuſdem officij, Titulatus vnus ex Quinque præcedit, vt ex diſcurſu omnium librorum Plateæ, & ex hoc conuincuntur adeſſe ordinem per dignitatem.

174 Secundum erit demonſtrare, quod ab immemorabili tempore habuerint priorem locum in votando ad ſeptem Officia, quod euidentèr apparet in libris Sedilis ſemper, quod caſu contingit ab anno 1507. nam antiquiora volumina non reperiuntur, vſq; ad præſens tempus, de quorum librorum veritate, & fide non eſt dubitandum, ſunt enim ſcripta manu Secretarij Plateæ, qui ſempèr fuit publicus Notarius, & adſunt etiam nonnulla publica inſtrumenta, & omnes concluſiones, quæ continent ordinem prædictum prioritatis, ſunt ſubſcripta propria manu Dominorum Quinque, vel maioris partis.

175 Ex ijs, inquam, libris apparet primum locum habuiſſe Titulatos, vt ex paruo libro Capitulorum,& ſignantèr in inſtrumento de anno 1524.& in alijs libris ſequentibus vſq; ad præſentem annum, & ridiculum eſt contradicere, quod hic ordo ſcripturæ non probat prioritatem dignitatis; cenſetur enim dignior, qui primo loco nominatus eſt, *gloſ. in Clem.*1.*de Baptiſm.* & *in Authent. de defenſor.Ciuitat.§.vltimo,verſ.maximorum, Bal. in Authent.hoc ampliùs in fin.column. C. de fideicomm.* & quod primò ſcriptus cenſeatur dignior, eſt *text.in l.generaliter, §.quod ergo, ff.de fideicomm.libertat.*& ibi *Angel.& in cap. nec ij de ſolution. & in c.mandato de reſcript. in* 6. & *gloſ.in c. quorundam, in ver. prædictorum de election. in* 6. dicit, attendi etiam ſuper-

perſcriptionem, quoad præeminentiam, idemq; *gloſ.in Clem.2.de reſcript.*

176 Nec refert, quod Domini ex ſeptem Officijs in præſentia Suæ Maieſtatis, vel Excellentiſsimi Proregis præcedant dominos Titulatos, tunc enim ſunt in exercitio Officij, & cum faciant vnicum corpus, monſtruoſum eſſet diuidere caput à ſuis membris, ſed extrà illum locum, extrà exercitium Officij, ſunt præferendi Titulati, cum habeant dignitatem, & dignitas Ducatus, vel alia inter Regales dignitates connumeratur, vt dicit *Iſern. de feud. March. in princ.* adeòq; filius Ducis etiam in vita patris dicitur Dux, vt ibidem *Iſern. poſt num.4.verſ.vnde hodie, & in cap.1 num.2.quis dicatur Dux*, Officium verò non eſt dignitas de per ſe, ſed habet dignitatem annexam, quæ præualet in exercitio Officij, & non extrà, quæ diſtinctio eſt de mente, *Iſern.in locis præcitatis*, vbi diſtinguit, an Ducatus, vel Marchionatus ſit datus in Officium, quando enim in Officium, dicit, quod non egreditur perſonam, & filius non appellabitur Dux, vel Marchio in vita patris, ſi verò in titulũ dignitatis, tunc Regalis dignitas eſt, & filius gaudet in vita patris.

177 Quod ſi allegarent in Parlamento generali habere præcedentiam, replicatur illud proceſsiſſe ex decreto, ſiuè ordine Collateralis Conſilij in anno 1549. pro illo Parlamẽto tantùm pro bono regimine, ad hoc ne Princeps Salerni, de cuius fide dubitabatur, impediret Regium Seruitiũ, vt refert *Freccia in ſua quæſt.fol.mihi 23.& 24.*

178 Vltrà quod, ex hoc non poteſt inferri ad hanc Plateam, in qua habemus antiquiſsimũ morem in libris contentum, ſecundùm quem morem, & ſolitum eſt iudicandum.

179 Non omittam, quod in hac Platea ſunt etiam in alijs priuilegiati domini Titulati, prohibetur enim in *primo Capitulo de anno* 1507. quod nemo admittatur ad Officium ex quinque, niſi ſit annorum triginta, verùm ſi fuerit Titulatus, admittatur annorum viginti quinque; Item in votando non admittitur, niſi annorum 25. Titulati verò annorum decem, & octo. Reliquum erit, vt Sapientiſsimi Iudices ità mandent ſeruari, etiã pro bono regimine, & ſeruitio Suæ Maieſtatis, ad hoc vt Barones Titulati alliciantur accedere ad Plateam prædictam.

180 Ad fundandum verò, quod in Illuſtribus Sedilibus, ſiuè nobiliſsimis, ac præclariſſimis huius fideliſsimæ Ciuitatis Plateis, nec fuit, nec debeat eſſe præcedentiæ ordo, tàm in ſedendo, quàm ſuffragia præſtãdo, dicitur, quod in Sedili priùs fuerunt Equites ſine titulo, quàm Titulati, & ſeptem Officia, imò per *Cap.5. Capitulationis* eiuſdem Sedilis Nidi in anno 1507. in aggregatione Magnatum ſeptem Officiorum, & Principum Regni, fuit concluſum, præfatos Dominos ex tunc in poſterum cenſendos eſſe vti antiquos nobiles Sedilis, ideoq; aliam præeminentiam prętendere nequirent; & *in eadem Capitulatione anni* 1507. firmati apparent priùs Equites ſine titulo, quàm Titulati, & Domini ſeptem Officiorum, vt legitur in vno ex meis manuſcriptis intit. *rerum diuerſarum tom. 6. fol.*185.

181 Ex libris eiuſdem Sedilis ab anno 1507. (dùm anteà non reperiuntur) perſpicitur, indifferentèr inter ipſos, interdùm Equites ſine titulo, prælatos fuiſſe Titularis, & ſeptem Officijs; interdùm etiam Titulatos alijs, & Equites ſeptem officiorum Titulatis; & multotiès Comites, & Marchiones pręceſſerunt Duces, Principesquè: Et vice verſa iuxtà ætatem, qualitatem, & prudentiam Equitum ad arbitrium Dom. quinque, & ſex, vt oſtenderetur, non adeſſe ſtatutum præcedentiæ ordinem.

182 Velle autem præcedentiæ ordinẽ in Sedili inducere, eſſet confuſio, aut enim præcedentia datur Titulatis, & à Sedili expellerentur Equites ſeptem Officiorum, alijq; Senes prudentes, vtiliores, & neceſſarij ad res publicas peragẽdas, potiùs quã iuuènes Titulati in publicũ damnũ, nec æquè conueniret, vt Comes tanquàm Titulatus præcederet vnum ex ſeptem Officijs, cum ex Dom. Quinque arbitrio ſoliti fuerint Principes quoq; præcedere; Aut pro ſeptem Officijs determinaretur, & idem inconueniens ſequeretur.

183 Si pro Senibus non Titulatis eſſet determinandũ, illi ex ſeptem Officijs, ac Titulati nõ ità ad Plateas accederent, cum ex prudenti Dom. Quinque arbitrio multotiès mox vnus, mox alter indifferentèr honoratus fuerit.

184 Cumq; non fuerit certus præce-

dentiæ ordo, omnes Equites ad Plateam accedunt pro ſuffragijs dandis, & ſi ex placito Dom. Quinque ſeptem Officia præcederent Titulatos, ac Senes, aut contrarium fieret, alteri non præiudicatur, tũ quia omnes ſunt eiuſdem Sedilis, & nobiliſſimi ſanguinis, tùm etiam quia in alia ſeſſione alitèr ſeruari poterit, & cum mutentur Quinque quolibet ſemeſtre, Quinq; ſucceſſores, inter quos ſemper adeſſe ſolet Titulatus, poſſunt alium ordinem preſcribere, vt meliùs ijs videbitur, ne certus præcedentiæ ordo introducatur.

185 In Platea Nidi adfuerunt Duces exercituum generales, Regni Proreges, & maioris dignitatis, & muneris, quàm Equites ſeptem Officiorum, vel Titulati; imò poſſent accedere Cardinales, ideò diſcreto Dominorum Quinque arbitrio ſecundùm ætatem, & qualitatem aduenientium huiuſmodi ordo eſt remittendus.

186 Rursùs innumeræ lites ex tali precedentia orirentur, eamq; prætenderent Archiepiſcopi, & Epiſcopi contrà Titulatos, & ſeptem Officia, cum non adſit maior dignitas Archiepiſcopali, & Epiſcopali, & ex libris Sedilis conſtat, quod Archiepiſcopus Hydruntinus Comites, & Marchiones præceſſit.

187 Lis quoque oriretur inter Comites, & Marchiones ſenes, cum Ducibus, & Principibus iuuenibus: Inter Equites ſenes Conſ. Status cum Titulatis iuuenibus, Scribis Rationis, alijsquè: Intèr primogenitos, & ſecundogenitos Principum, qui in vita patrum non habent titulum: Inter Equites Regios Conſiliarios, vel R.Cam. Præſidentes, cum alijs Equitibus natu maioribus ſine titulo: Inter Equites habituum S.Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & S.Ioannis cum alijs nullo habitu inſignitis. Inter eoſdem Equites non Titulatos natu maiores, cum illis ætate minoribus, vndè natiuitatis liber cuiuſq; habendus eſſet, & ſempèr in quæſtione, ità vt potiùs confuſio locum haberet, & Regius Senatus in re nullius momenti detineretur, & ſæpè forsàn lites gladio dirimerentur.

188 De Iure etiã dicendum eſt, cos interuenire in Plateis non vti Titulatos, nec ſeptem Officia, ſed vti Equites particulares Plateæ, & familiæ, quæ in ea gaudet, ideòq; dignitas, titulus vè ad actum, & regimen Ciuitatis non attinens, non debet eſſe in conſideratione, vt in ſimilibus diximus ſuprà *n.14.15.16. & 86.* Vnde cum nequeat de dignitate, vel titulo in hoc ratio haberi, ſi eſſet ordo præcedentiæ attendendus, dandus eſſet Equitibus grandæuis, cum ſint ſaniores, prudentiores, peritiores, ac vtiliores ad publicas res peragendas, pro quibus omnes congregantur.

189 Notandum quoque eſt, quod Eccleſiaſticis perſonis à Catholicis noſtris Regibus ſempèr adhibita fuit reuerentia, teſte *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.3.§.8. num.34.* vbi tranſcribit Epiſtolam Regis Ferdinandi mandantis, Epiſcopos debere præcedere Barones, & Comites occaſione præce-

190 dentiæ Epiſcopi Nuceriæ: De præcedentia Vicarij Epiſcopi cum Canonicis, & Archidiacono, *Menoch. conſ. 51.52. & 257. Gratian. diſcept.111.* vbi *de Luca in animaduerſ. & in deciſ.16.* vbi *Scoppa in obſeru.num.7. Danza tom. 2. de pugna Doctor. tit. de præcedentia cap.3.n.18.* vbi etiam de Priore Cleri, vel Capituli, *Iac.Strozz. de off. Vicarij quæſt.25. Io:Iacob. Merill. in tract. de præcedentia Vicar.* De Archipresbyteris præferendis Vicarijs Parochialiũ, *Rota par.2. diuerſ. deciſ.326.* Præceden-

191 tiæ ordinem in Proceſsionibus videas apud *Pac. Iordan. lucubrat. vol.1. prælud.13. per tot. Salgad. de Regia protect. par.2. cap.9. à nu.19. Bichium deciſ. 566. Nouar. & Barboſa in Summa Bullar. par.2. tit. de Præcedentia, Lezan. Zerol.* alioſquè, & in Alma Vrbe apud *Gammam deciſ. Luſit. 1.* in qua refert quoque ordinem habitum inter Prælatos, qui Sacro Conc. Trid. interfuerũt, cui adde *Fileſacum in cap. quod ſedem,*

§.1.

§.1. *de off.ord.* Et in proceſſionibus in hac fideliſſ. Neapolis Vrbe fieri ſolitis tradit *Carol. Rota in annot. ad Reg. Rouit. conſ.*102. *num.*26. vbi ordinatim enumerat omnes laicorum Confrater-
192 nitates, Religioſos Regulares, & Seculares, Parochos, & Canonicos: Videndi etiam ſunt *Iac. Andr. Cruſius d. tract.de præcedentia lib.*2.*per tot.* vbi de præcedentia Summi Pontif., Prælatorum, Monachorum S. Benedicti, Carmelitarum, Carthuſienſium, Prædicatorum, Franciſcanorum, Ieſuitarum, Vicariorum, aliorumq; *Ludouiſ. deciſ. Rot.*284.*&* 411. *Squill. de priuil.Epiſc. par.*3.*cap.*20. *Genuenſ.in praxi Archiep. cap.*62. *Sperell.deciſ.*76.*&* 175. *Riccius in praxi Eccl.tit.praxis præcedentiarum, Altograd. conſ.*1. *lib.* 2. *Michael Ferrus Manriquez de præcedent. Eccleſiaſt. Piſcar.in praxi Cærem.lib.*2.*ſelect.*1. *Card. de Luca in diſc. de præeminentia*, latiſſimè *Ceſar Panimolle deciſ.fori Eccl.* 1. *annot.*1.*vſque ad annot.*18. Ex duobus verò Monaſterijs eiuſdem Religionis, quodnàm præcedere debeat, vide *Fr.Ant.Tranchedin. conſult.*14.

193 Debetur etiam præcedentia in proceſſionibus SS.Reliquijs Sācti Protectoris primi, & principalis Ciuitatis, vt ſcribit *Aldograd. controu.*93. & Gubernatores Ciuitatum, quem locum in Eccleſia habere, quomodò thurificari, & Epiſcopum aſſociare debeant, idem *Pan.molle d.deciſ.*1.*annot.*1 1. & an lai-
194 ci poſſint acquirere ius tenendi ſcamnum, ſeù ſedem in loco particulari Eccleſiæ, & an tranſeat ad hæredes, *cit.Aldograd.controu.*85. & quod etiam mulieres poſſint conſuetudine aquirere ius ſedendi in Eccleſia, & priùs offerendi, *Io: Faber in §.aliam verò, Inſtit. de bon.poſſ. Perez de anniu.lib.*1.*cap.*24. *num.*22.*Gratian.diſcept.forenſ.cap.*210. *num.* 34. & an Principes ſeculares, ex conſuetudine poſsint habere ſedem, aut genuflexorium, vel Thronum cum Baldacchino, videndi *Pignatellus conſult.can.*7. *cit.Panimolle annot.*13. *à nu.* 25.*& annot.*15.*per tot.* & *Iulius Caponus in diſcept.for.* ſcribens pro Baronibus Regni Neap. circà ſedilia, genuflexoria, Baldacchina, & receptionem cum Pallio *in diſcept.*329.*&* 330.*to.*5.

195 Ad materiam deniquè præcedentiæ adeundi ſunt præter ſuprà relatos *Felix Contelorius in quæſt. de præcedentia, Beſoldus in tract. de præcedentia, Solorzanus in allegat.præced.pro Supremo Indiar. Conſ. Martin. Rumelinus in diſſert. ad auream Bullam Caroli IV. Imper.par.*3. *diſſ. th.*1. *Boerius in tract. de praeminentia Magni Conſ. cit. Cruſius de præcedentia, Melchior Alciat. de præced.Chriſtian. Caſtels tract.de præcedentia, Bern. Zieritzius tract. de præcedent. Alphonſ. Garzia de ſeſſionib. Arumæus de ſeſſion.prærog. M.Anton.Sabell. in ſumma diu.tract.§ præcedentia, Iacob. Houuel.in diſſert. de præcedentia Regum Hiſp. Gall. & Angl. Speronius Speroni della precedenza de Prencipi, Oncieu de la precedence de la nobleſſe ſur les Syndics du Tiers Eſtat, Chenu tit.* 32. *des prerogatiues, Thomas Balthaſ. Ieſſen in diſp. de Iure præcedentiæ, Iacob. Gothofred. in Diatriba de Iure præcedentiæ*, alijquè.

AD QVÆST. VIII.

An, & qualitèr ſit verum, quod Ciues in hoc Regno non poſſunt diſcedere à propria Patria.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Ciues, an poſſint diſcedere à propria Patria à n.*1.*& quid in angarijs, & perangarijs à n.*23.*ad* 27. *& adducitur luculentum* Auth. *Reſponſum* pro Ill.Marchione S.Georgij D.Iacobo Milano *n.*34.*&* 35.

Deciſionem *iſtam exararunt* R.Tapia, *&* Rodoerius *in locis indicatis num.*10. *&* 12.

*Epiſcopus, an poſſit reuocare Presbyterum extrà Diœceſim habitantem n.*2.

Baro terribilis, & crudelis an poſſit Vaſallos

los auocare num.4.5.7.8. & 11.

Ciues, & ſubditos ſeruari, & in Patria manere Reip. intereſt n.5.6.20. & 35.

Barones Vaſallos affligentes priuari poſſunt iuriſdictione n.9.

Baroni licet eijcere Vaſallum tumultuoſum d.num.9.

Vaſalli demaniales, an poſſint à Rege reuocari à Terris Baronum nu.12. & 13. 17. & 18. & quid ſi Neapolim peterent n.14.

Vaſallo diſcedente, cuiusnàm intereſſe conſideretur n.15. & 16.

Subditi Regis, an poſſint recedere à Regno, vt habitent extrà n.19.20. & 21.

Subditus recedens extrà Prouinciam ſub alio Principe, an origini renunciaſſe dicatur n.22.

Angarij, & perangarij Vaſalli qui nàm ſint à n.28. ad 33. & n.3.

1 Licet hac in quæſtione tradita, luculentiſſimè examinata ſint, attamen ex iiſdem ab eodem *Reg. Moles* enucleatis concluſionibus, obſeruanda hæc non omittimus; nempè, quod eſtò libertas illa naturalis in quolibet inſita, etiam à propria Patria diſcedendi, quodāmodò vulnerata agnoſci poſſet in Ciue, qui ſemèl Patriç munus ſuſcepit, vt illo priùs non expleto recedere nequeat, ſicuti etiā eſt in Vaſallis angarijs, ac perāgarijs, ſiuè in ſingulis ad ſeruitia perſonalia obligatis, idq; etiā ratione ſubuentionis, quam Barones à Vaſallis exigunt, ratione ſeruitij, quod Regi præſtant, quemadmodùm ex quo Vniuerſitas læderetur, ob Vaſallorum receſſum ratione onerum, quæ illi ſubire tenentur, & ſic, ad inſtar Officialis pro eius intereſſe auocari poſſe Vaſallum, ſiuè ſubditum; proùt etiam eſt
2 in Epiſcopo, vt poſsit Presbyterum extrà Diçceſim habitantem reuocare, quod exponit *Reg. de Marin. 1. reſolut. cap. 107. à num. 1.* cum Epiſcopus, Baro, & ſubditi dicantur correlatiui, & mutuò debeat eorū eſſe adiutoriū, vt latè exponit *Heliſaeus Danza ad Gram. dec. 90. in addit. à num. 1. per tot.* Attamèn R. Cam. in ſpecie, de qua agebatur in cauſa relata ab eodem *Reg.* noſtro hìc *n.24.* non in genere, ſed particularitèr iuxtà caſus, de quibus ibi, ſpecialitatem decernendo contrà Baronem iudicauit, Quia puta dubitatum fuit de concludenti probatione angariæ, dùm teſtes Vaſalli vti angarij, nō fuerunt habiti pro legitimis ad fauorem Baronis, proùt apud *Reg. Reuert. deciſ. 398. in fin.* idem iudicaſſe Reg. Cam. legitur in vaſallo *Thor. in compend. deciſ. to. 1. verb. Vaſallus an poſſit teſtificari*; ſimilitèr quia ſeruitia Ærariatus, Camerlingatus, & Baiulorum non fuerunt pro angarijs exiſtimata, cum ſordida non ſint, & ab illis Regni Vniuerſitates minimè exemptæ veniant, vndè ordine Vniuerſitatis vti Ciues,
3 non vti Vaſalli ſubire tenentur, quamvis exteri ſint, animum tamen permanendi habentes; Proùt etiam aliæ prçſtationes, quæ fiunt à Vaſallis Baronibus tortani, lignorum pro molendinis, & vigeſima pro ſatis extrà territoriū, nec pro angarijs fuerunt à Regia Camera iudicatæ, ſed potiùs pro introitibus feudalibus exiſtimatæ, & proindè tales Vaſallos recedere poſſe à proprijs Terris, eſtò ad præſtationes præfatas obligentur; Quod tamèn ſecùs eſſe hìc *n.40. Author* tradit, in Vaſallis ad ſeruitia perſonalia obligatis, vtpotè quando Baro ex priuilegio hominis, vel legis habet ius in Vaſallis, quod habet Rex, qui ſolus eſt Dominus perſonarum, ex *Conſtit. Regni, quia frequēter.* Quod ius non cenſetur translatum in Baronem ſub generali aliqua conceſsione, ſiuè priuilegio ſecundum *Auth.* noſtrum *n. 42.* vbi *in num. ſeqq.* pro libertate Vaſallorum concludit; Ità quod liberè recedere poſſint, nullumq; Fiſci intereſſe conſiderari, dùm ſi receſſerint ab aliqua Vniuerſitate, ſoluent in alia, quò vadunt, eſtò vſquè ad nouam numerationem ſoluant in illa Vniuerſitate, à qua receſſerunt, & ſic introductam eſſe conſuetudinem, vſumq; in Regno, vt Vaſalli liberè recedere poſsint *ibid. n.50.* Et in noua numeratione numerari poſſunt in ea pa-

patria, quam capiunt,neq; eſſe in conſideratione poſſeſsionem,ſeù quaſi ſeruitiorum perſonalium pro Barone: tùm quia Vaſallus nequit ſe obligari Baroni ad perſonalia ſeruitia ſine aſſenſu, tùm etiam, quia tales poſſeſſiones extorſiones à Baronibus introductæ dicuntur, ac præſcriptio Baronis in eadem quaſi poſſeſſione ſeruitiorum interrumpitur per murmurationes; Et exinde Eccleſiam noluiſſe decimas de Iuribus de nouo quæſitis in Regno, vt in *nu.*57. Quod maximè eſſe conſiderandum aduertit, reſpectu illius vigeſimæ, quæ exigebatur per illum Baronem de fatis extrà territorium, quia videbatur quædam extorſio, quæ etiam à Vaſallis perangarijs non deberetur, *n.*58. Et *n.* 60. aduertit Dominos de Camera plurimùm
4 conſideraſſe, quod ille Baro erat admodùm terribilis, & malè agens cum Vaſallis ſuis, quo in caſu etiam ceſſātibus rationibus adductis, ex iſto ſolùm non potuiſſet Vaſallos ſuos auocare ex *Parid.de Put.* & alijs, & præſertim ex *Deutor.* 13. ibi: *Non tradet ſeruum Domino ſuo, qui ad te confugit, habitabit tecum in loco, qui ei placuerit, & vnam vrbium requieſcet, ne contriſtes eum*; Vndè *nu.*61. inducit, tales quæſtiones in hoc Regno non fieri, niſi ab his, qui ſunt Tyranni, ipſosq; Barones ità exiſtimari, & ità deciſum in Camera refert, miraturq; de deciſionibus aliàs in contrarium per S.Conſ. emanatis.

Ex quibus,ſatis clarè conſtat, quod licet *Reg.* noſter hìc materiam huius quæſtionis doctiſsimè examinauerit, deciſiones tamen per ipſum traditas, in particularibus caſibus, non in generali articulo fuiſſe prolatas, vt ipſe etiam *n.* 24. meminit, puta quod vel fuerat caſus non probatæ angariæ, aut perangariæ, ſiuè ſeruitij perſonalis nō legitimè conſtituti, ſiuè acquiſita poſſeſſio, vt per *Capyc. deciſ.*168. *& Thor. in compend. deciſ.tom.*1. *Vaſalli angarÿ,*
5 vel vbi nimia ſæuitia Baronis, viam etiam aperuit Iudicantibus, contrà Barones ipſos, & pro libertate, ac ſubditorum tuenda vita pijſsimè iudicare, *Barra contr.*5.*n.*5. nè ſubditi tyrannicè opprimerentur à ſuis Baronibus, ſed ità ab omni perſequutione ſeruarentur, alium locum tutiorem, beniguioremq; Dominū adeundo,cum glorioſiùs ſit iuxtà *Antonÿ Pÿ* dictum, vnum Ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes occidere, *Io:Harprect.ſuper Inſtit. proœm. in verb. Pius*, & ob ſalutem pu-
6 blicam, ſiuè ſubditorum,leges etiam transgredi permittitur *l.ſi quis in graui 3.§.de his quoque 16. D. ad S.C.Syllan. l.ſi quis filio 6.§.quid tamen 9. D. de iniuſt.rupt. irrit.fact. teſtam. l. iubemus nullam* 10. *C.de Sacr. Eccl.* vnde ob nimiam Viri ſæuitiam authoritate Eccleſiæ quoad thorum fit ſeparatio, *c.literas* 13.*ad fin.* ibiq; *Abb. & Can. extr. de reſtit.ſpoliat.Ioachin.à Beuſt.in tract. de matr.c.*9. *&* 10. nec redire tenetur
7 etiam ſi iuret, & caueat de non offendendo, & in illo caſu dotem vir vxori reſtituere tenetur *R. Sanfel. in praxi iud.ſect.*9.*n.*7.*& ſeqq.* vbi *n.*10. quod ſi non ſufficiunt dotis fructus ad alēdam vxorem, tenetur illi alimēta præſtare, & ſi nō habuerit dotem,tenetur vir illi quartam bonorum aſſignare *ibid. n.*11. & quid obſeruatum in hoc vide eundem in *dec.*293. & Iudicis arbitrio remitti,quæ nam ſit ſufficiens ſæuitia, vt liceat Vaſallo recedere,& quæ in filio, ſeruo, & vxore *ibid. n.*13. ſic, & pater filium, quem malè contrà pietatem afficit, emancipare cogitur, eiuſquè ſucceſsione priuatur *Myſinger.in §.*2. *Inſtit.de his,qui ſunt ſui,vel al.iur.verſ. ſed & maior n.*6.*Io:Fab.n.*7.*Heig.num.* 13.*Vaſqu.lib.*1.*illuſtr.contr.cap.*8.*n.*26. *& ſeq. Nicol.Euerhard.in praamb.locor. legal. nu.*26. alijq; ab his citati. Imò ex hoc non ſolùm libertas quocumq; alibi ire ſubditis permittenda eſt, licet præiudicium adſit ſæuientis Baronis, verùm etiam priuandus eſt ille iuriſdictione ciuili,& criminali in Vaſallos *arg.§.*2 *tit.de his, qui ſunt ſui,vel alien. iur.l.*1.*§.*2.*& l.*2.*D.eod.l.vn.* ibiq; *DD. C. de emendat.propinquor. Doct. Mart.*

to.4.

*to.4. Dig.nouiſſ.tit.Subditi c.*1. *&* 2.*fol.*
113.*deciſ.Parlamenti Delphinatus* 334.
*& ſeqq.par.*1.*apud Franc. Marc.* etiam
eos, quos non grauauit, vel etiam co-
gendus eſt ad feudi,quo abutitur,ven-
ditionem, & qualiter dicatur abuti, &
puniendus ſit, & quod Regis ſit inte-
reſſe, nè Vaſalli à Baronibus angariē-
tur, eosq; locupletes habere,nè impo-
tentes reddantur ad ſolutionem fiſca-
lium functionum, latè declarat poſt
alios *Prat.diſcept.for. lib.*1. *cap.* 11. *per
tot.* vbi *n.*24. Baronibus debere impo-
8 ni frenum, ne Vaſalli angarientur, ſed
eos, vti filios tractare debeant poſt
Afflict. & alios ibi *cit.* Et quemadmo-
dùm filius eximitur à patria poteſtate
propter ſæuitiam, *l.fin. D. ſi quis à pa-
rent.fuer.manumiſſ.l.niſi lenones*, *C.de
Epiſc.aud.Paſchal.in tract.de virib.patr.
poteſt.par.*3.*c.*4. vbi qualitèr patri lici-
ta ſit correctio cum temperamento in
caſtigando exponit.
9 Ità quoque Vaſallus etiam non re-
cedendo poteſt eximi à iuriſdictione
Baronis, vt puta ſi Dominus pluries
opprimebat, dum Barones affligentes
Vaſallos poſſunt licitè priuari iuriſdi-
ctione, vt ſuprà, & licitum eſt Vaſallis
diſcedere,quemadmodùm cogi poteſt
ad vendendum, vt ſuprà, & in dies per
Collaterale Conſilium expediuntur
prouiſiones, in quibus aderit cauſa
odij inter Barones,& Vaſallos tenoris
relati ab *eod. Reg. Sanfel. in ſect.*17. *&
d.loc.n.*5. vbi prædicta exponit in *ante-
ced.num. & in n.*14. aduertit, quod ſi-
cut Vaſallus poteſt recedere in dicto
caſu, ità Baroni licet eijcere Vaſallum
tumultuosũ, *Heliſeus Danza ad Gram.
dec.*67. *n.* 49. etiam non ſubditum, illi
tamen non licere ſine cauſa eum Va-
ſallum alteri dare, quotieſcumq; inte-
reſſet Vaſallos nõ dari ex *Iſern.* & alijs
*R.Sanfel.ibid.nu.*15. & quomodò poſ-
ſint Barones extrà locum domicilij
tranſmittere Vaſallos, cum prouiſio-
nibus Coll.Conſ. *ibid.nu.*16. *& nu.*17.
prouiſiones refert expediri ſolitas ad-
uersùs Barones opprimentes Vaſallos,
quem ſequitur *Dom.Rodotr.in addit.ad
Reg.de Marin.cap.*107.*num.*10.*lib.*1.in
10 quo per totum hunc articulum exa-
minat, & integram *deciſ.* noſtri *Reg.*
traſcribit.
11 Et quod cum Baro eſt nimis crude-
lis, & terribilis non reuocat Vaſallos
etiam perangarios ex *Luca de Penn. in
l.ſi Colono, C.de agric.lib.*11. *Capyc.in
inueſt.feud.verſ.feudum amittitur n.*51.
*Petr.de Gregor.de conceſſ.feud.p.*7.*qu.*4.
*n.*5. eadem nimirùm ratione, quia illo
caſu poteſt etiam feudo ipſo priuari,
*Afflict. in Conſtit.ea, quæ ad ſpeciale de-
cus*, vbi *Reg.Tap.lib.*2.*Iur.Regn.Conſil.
Rocc.de Offic.rub.*8.*n.*114.
Neque prætereundum eſt annotare
concluſiones illas,quas ex traditis per
*Reg.*noſtrum hìc *DD.* noſtri Regnicolæ
ad articulum præfatum generalem
expoſuerunt.
12 Et quidem ex *Reg.Tap.* qui integrã
quæſtionem, ſiuè *deciſionem* hanc *Reg.*
noſtri tranſcripſit *in Iur.Regn.lib.*6. *tit.*
7. *in Conſt. quisquis de Burgenſibus in
annot.fol.mihi* 72.*àt. &* 73. ex diſpoſi-
tione *d. Conſtit.* annotamus, Dom. Re-
gem poſſe reuocare Vaſallos Terra-
rum Demanialium, qui iuerunt ad
habitandum in Terris Baronum, quia
Rex eſt Dominus perſonarum ſubdi-
torum, vt in *Conſt.quia frequenter, Reg.
de Marin.diuerſ.alleg.*91.*nu.*13. *tom.* 3.
13 Et proindè rectè Dom. Prorex de-
cernere valet, vt Vaſalli ad alienas
Terras conuolantes, & propriam pa-
triam deſerentes, quaſi inhabitatam,
ad eandem redeant, & ſolita munera
ſubeant, imò poteſt cauſa habitatio-
nis Terrarum capere perſonas ex alijs
locis,& ibi trãsferre,vt ex *l.*4.*C.de iur.
fiſc. lib.* 10. *& l.*1. *C. de priu. Corp.Vrb.
Rom.* ſcribit *Conſ.Rocc.de offic.rubr.*8.*n.*
103.*&* 104. vbi *n.*105.*&* 106. ratio-
nem reddit, quia aliàs Regnum depo-
pularetur, & Fiſcus damnificaretur,ex
impotentia Terrarum, quæ ex defectu
habitantium non poſſunt debitas fun-
ctiones ſoluere ex *text.in Auth.de quæ-
ſtor.per tot.& Reg.de Pont.de poteſt.Pro-
reg.tit.*2.*§.*2. *nu.*1. cum non poſſit quis
à patria diſcedere, vbi munera ſubit,
pro

pro fiſcalibus functionibus ſoluendis, & alibi ire ad habitandum ex *Bart. in l.incola*, *D.ad municip.& Martin.Laud. in tract. de Fiſco quæſt.* 50. *Rocc. d.loc.*

14 Quapropter optimè in anno 1634. fuit per Coll.Conſ. ordinatum, quod Ciues propriam patriam deſerentes, & ad aliam ſe tranſmittentes ſint cogendi ad propriam patriam redire, illis tantùm exceptis, qui Neapolim ſe transtulerunt, prout patet ex ordinatione dicti Coll. Conſ. pro Ciuitate Nolæ emanata, cuius tenorem refert *Heliſæus Danza in add. ad Gramm. deciſ.87.verſ.tamen*; Idq; omne optima quidem ratione, vt ipſe *Danza* aduertit, quia in Vaſallo recedente intereſſe triplici modo conſideratur; Primò

15 nempè reſpectu Regis, cuius Vaſalli ratione à Barone exigit Rex ſubuentionē; Secundò reſpectu ſui Baronis, qui tenetur occaſione ſui Vaſalli Regi ſeruire; Tertiò reſpectu Vniuerſitatis, quæ à Ciue exigit munera, onera, & functiones; Et licet reſpectu Regis intereſſe ceſſare dicatur, quia valet Rex à Vaſallo in quocumque loco petere, & exigere functionem, vt ſuprà *Reg.* noſter aduertit, tamen reſpectu Baronis principale intereſſe remanet conſiderandum, cum Vaſallus dicatur pars feudi, & proindè poſſe Baronem etiam eos cogere argum. eorum, quæ ſcripſit *Reg.Galeot.tom.2.cap.*18. ſicuti etiam remanet intereſſe Vniuerſitatis, cuius

16 intereſt Ciuem habere, vt ſubuentionem, & ſeruitia ab eo percipiat, Ciueſquè habeat, qui contribuant pro Vniuerſitate in omnibus eius vrgentijs, prout eſt etiam quando redimere ſe vult Vniuerſitas, quo in caſu diſputatur articulus, num poſſit cogere Ciues ſuos alibi habitantes ad contribuendū pro tali ſubuentione faciēda, de quo *Medic.conſ.*80.& *Nouar.qq.for. p.*1.*q.*19. Ipſoſq; etiam Barones idem facere vt ſuprà poſſe, idq; à iure communi *cit.Reg Tapia* repetit, ſicut puta coloni, & alij cēſiti reuocari poſſūt ex Imperialibus legibus, vt in *l.vn. C.ſi Cur.rel.Ciu.ruſ.inhab.mal.lib.*10. *l.vnic. C.de priu.corp.Vrb.Rom.lib.*11.*l.metallarij*, *C.de metallar.lib.*12. idem *Tap.* poſt alios *in rubr.eiuſd.tit.*7.

17 Etiam in Vaſallis, qui ad perſonalia ſeruitia adſtringi non poſſunt ex *Capit. Reg.Roberti* 119. *&* 168. & peculiaritèr determinatur in *Cap.Papæ Honorij*, quorū ſūt memores *Petr.de Monteforte in d. Conſtit. quiſquis*, & *Reg.* noſter hìc, quos laudat *cit. Conſil.Rocc. d.l. à n.*107.*&* 108.

18 Et ſicuti Rex reuocat Vaſallos demaniales abſq; probatione illos eſſe obligatos ad ſeruitia perſonalia, idēq; poſſe facere Baronē, cū in illū dicatur eſſe tranſlatum ius, quod habebat Rex cum Vaſallis per clauſulam, quod Vaſalli non recedant à Terra, vnde ſunt, & quia hæc clauſula eſt conſueta apponi, ſi non opponatur, expreſſa cenſetur ex *Reg. Tap. lib.*2. *Iur.Regn. in Conſt. ea quæ ad ſpetiale detut num.* 42. *Reg.Reuer.in pragm.*16. *nu.*5. *de Baron. Ann.alleg.*64. *Ricc.dec.*346.*n.*5.*part.*4. *Reg.de Marin.*1.*reſol.cap.*107.*nu.*16.*& in obſeru.ad deciſ.*398.*Reg.Reuert. Conſil.Roccus de offic. d.rubr.*8. *nu.*113. vbi *num.* 116. fundat, non tamen poſſe Baronem de Ciuitate domanij reuocare Vaſallos, niſi ſint perangarij, quod fallit in Terra Baronali, vbi ſufficit eſſe angarios, vt deciſum videtur ſecundùm *cit.Rocc.d.l.num.*116.*&* 117. Idq; tamen limitari, ſi eſſent pauci *nu.* 118. & quando Terra eſſet nimis depopulata, Baro poteſt repetere Vaſallos etiam non angarios ex *Capiblanc. de Baron.pragm.*10. *num.*61. *cit. Rocc. d.l. num.*119.

19 Quoad Regem verò quæritur, nùm ſubditi Regis poſſint recedere à Regno, & ire ad loca extrà Regnum, etiā ad habitandum abſque Regis aſſenſu, poſt *Capyc. deciſ.*168. *num.*4. examinat *Montan. de regal in verb. angariæ, & perangariæ nu.*7. diſtinguens inter Vaſallos Burgenſes, hoc eſt qui nihil tenent à Rege, qui poſſunt liberè abſq; aſſenſu Regis recedere, non obſtante eorum obligatione exhibendi ſeruitiū perſonale, quia non habēt illi certam,

Aaa de-

determinatam, & perpetuam obligationem, ſed tantùm contingentem, & cauſatiuam, imminente neceſsitate publica, & ſic in vtilitatem communẽ præſtatur, & Regi tale ſeruitium perſonale debetur ratione protectionis, quam in ſubditos habet; Quod ceſſat in ſubdito à Regno recedente, & reducitur cauſa huius ſeruitij ad non cauſam, *l.1.C.de condict. ob cauſ.*

20 Quam concluſionem haud ſimplicitèr accipiendam exiſtimamus; Etenim ex iuris gentium principijs conſtat, nemini patriam inuitam deſerere, aut eiurare, & alterius poteſtati ſe mancipare licere, ſiuè in aliam tranſeat, ſiuè inſtar ferarum per terram quamcumq; ſine patria, ſine domicilio vagetur: Cumq; deſerere nequeat, ex quo manet vbiq; obligatus Cõciuibus, & Maieſtati, cui ſe totum ſemèl ſubiecit ad contractum ſeruandum, vndè à iuſdicendi poteſtate modis legitimis compelli poterit: Intereſt namq; Reipublicæ, vt pactis conuentis vndiq; ſtetur, & firmamentum ſocietatis, quod fidei fulcro innititur, permaneat inconcuſſum: In Ciuitatem namq; nemo adoptatur ad tempus, nemo ſe ſubijcit Maieſtati ſecundùm quid, qui modò verè ciuem ſe cõſtituit, vel ſubditum: Quemadmodùm enim nemo ſe poteſt alteri ligium Vaſallum facere, qui non ſit Princeps abſolutus, *Bald. in præl. feud. diuiſ.7. num.52. Aluarot. diuiſ.13. Sonsbec. par.3. nu.20. Rebuff. declar. feud. diuiſ.10.* quoniam ille, qui ſubditus eſt, ſemper cogitur ſuperioris Magiſtratus Maieſtatẽ excipere *cap.1. de nou. form. fidel. c.1. §. fin. in fin. de prob. f. alien. per Frid. Rol. à Vall. conſ.44. n.2. vol.2. Roſentb. cap.2. concl.3. de f. diuiſ.* Ità quamdiù fidem, ac obedientiam non remittit Ciuis, ſiuè Princeps, tandiù Ciuis non eſt, vel nouam fidelitatem contrahere, vel veteri renunciare, contractus enim rebus integris non dirimuntur, niſi contrario contrahentium conſenſu, *l. ab emptione 58. in princ. de pactis, l. emptio 3. in princ. de pactis, l. emptio 3. in princ. de reſcind. vend. §.4. Inſt. quib. mod. toll. oblig.* & conditio, quæ initio dicta eſt obligationi, poſteà alia pactione *l. ſed celſus 6. §. vlt. de contrah. emption.* vel pœnitentia deleri non poteſt, *l. quamuis 39. C. de tranſact. l. non idcircò 12. C. de contrah. emption.* Sinè enim quis annaſcatur Ciuitati, ſiuè in originariorum Ciuium album tranſcribatur, de conſenſu omnium Philoſophorum, & I. Conſultorum, aut æqualis debetur gratia patriæ, & parentibus, aut quò ampliori ruina cadit patria, & in plures beneficia ſua, quam priuati parentes extendit, eò ſceleſtius in eam peccatur, adeò quod ſi prẹmia in *l. minimè de religioſ. & ſumpt. fun.* propoſita aſſequi prohibeatur, qui parentes immolat Patriæ, ſaltèm à crimine parricidij propter publicẹ vtilitatis magnitudinẽ, & premẽtem neceſſitatẽ excuſatus haberi debeat *dñ. Arniſ. lib.1. de Rep. c.4. ſect.5. ad fin. & c.5. ſect.8. n.4.* Si quis enim Patriæ ſalutem cogatur præferre propriæ, eo quod publicam perdendo, priuatã nequicquã ſerues, vt ait Læuinus Conſul apud *Liuiũ lib.26. d. Arniſ. lib.2. de Rep. c.1. ſect.3.* quidni communem parentem, ſi contentio exorta fuerit anteponas priuatis? cum horum ſalus in publica contineatur concluſa: vt præmittit *Valerius Max. lib.5. cap.6.* vbi enarrare conatur illorum laudes, qui ex ſuis incommodis extruxerunt commoda patriæ: (*Patriæ,* inquit, *Maieſtati, etiam illa, quæ Deorum numinibus æquatur, authoritas parentum vires ſuas ſubiecit, fraterna quoque charitas æquo animo, ac libenti cedit, ſumma quidem cum ratione. Quia euerſa domo, intentatus Reipublicæ Status manere poteſt; Vrbis ruina, penates omnium ſecum trahat neceſſe eſt*) idem *lib.4. cap.4.* antiquos Romanorum extollit, quod, *Patria rem non ſuam quiſquè augere properauerint, pauperesq; in diuite, quàm diuites in paupere imperio verſari maluerint, Arniſ. de Republ. d. lib.1. c.5. ſect.8. n.3. & 4.* vbi *num.5.* pergit quantũ Ciuis obligetur Patriæ, & *n.6.* quãtòpere peccet Patriẹ deſertor: Omnibusq; potiùs licitũ Principibus omni tem-

tempore iure Ciuitatis, & Reipublicæ peregrinaturos ad inimicas, ſuſpectaſquè regiones Ciues in ſalutem publicam detinere, & ab externis bellis ad commoda patriæ ſecludere, pluribus exemplis confirmat *cit. Arniſ. d. ſect.* 8.*n*.7. Subditosq; inde prohiberi poſſe ab externa militia *ibid. n*.9. & quid in Germanis *nu*. 10.*&* 11. *& n*.12. vbi licuiſſe Reipublicæ fugitiuos Ciues retrahere: Exempla ex *Suet. in Claud. c*.16. & alijs: & *n*.13.legibus,puta ex *l. vn.C.ſi Curial.rel.Ciu.lib*. 10.*l.bi qui impoſ*.17. *C.de reſcind. vend. l.quidam* 26. *C.de decur.lib*.10. *l.penult. C.de municip. & orig lib*.10.*l.vlt.C.eod l filij* 22.*§.municipes, l.de iure* 37.*in princ.ad municip*. Neque enim *recuſando quis patriam, ex qua oriundus eſt, neque mentiendo de ea, quam non habet, veritatem mutare poteſt*, vt ait *Vlpian.in l aſſumptio* 6.*in princ.ad municip*. & *nu*.15. ex præiudicijs alijs id confirmat,& deſertores facere furtum ſui, *n*.14. vbi quid in nobilibus oriundis Neapolitanis, ex *Afflict.dec*.205.& alijs *ibid*.patriãq; abſq; ſcelere non deſeri, ex Zeleuci lege greco idiomate, *Henrico Stephano* interprete *in lib.6.de fontib.iur. ciuil.(Nemo Ciuitatis vllius amicitiam ſibi magis adiungat, quàm ſua patriæ) num*. 17. omneq; ſolũ,quod ſit,forti,Patria *n*.18. declarando *n*.19.ea nõ excludere innitum à natura deſiderium, vt ſub cęlo magis viuere, & mundum pro patria habere fas ſit: Ambitum tamen mundi totius,non tollere limites, quos patriæ cuiuſq; poſuit ius gentium: Ex cauſis verùm, vltrò licitum patriæ vale dicere *n*.20. *&* 21. quibus ſtantibus fas eſt à patria diſcedere·puta ſi Domini,vxorem, vel filiam Villici ad ſtuprum rapiat, ſi maneat excommunicatus per annum, ſi delicto ſuo proſtituat bona ſubditorum: *Valentinianus* quippè, & *Valens*, quando Curiales vetant exhiberi vltrà terminos prouinciæ Ciuitatis, excipiunt ſtatim; *Niſi neceſſitas publica exegerit l. Curiales* 25. *C. de dignit*. Et Ferdinandus etiam Romanorum Imperator Germanis, qui cum Principe de religione non conſenſerunt, conceſsit potiùs poteſtatem mutandi Prouinciam, alioquè ſubſtantiam ſuam transferendi, quam vt religionis diuerſitate Principis ius turbaretur, dummodò domino Territorij ſatisfacerent ex *Freder. Myndan. de proc.Camer.cap*.30.*n*.7.8.*&* 9.*Springer.de Paciſ.relig.cap* 7.

21 Alij verò ſunt Vaſalli ratione rei, quam à Rege,puta in feudum habent, qui, ſi de feudo alteri, quam Domino præſtent iuramentum,feudo per fellloniam priuantur *Luc. de Penna in l. deuotum, C.de metall. lib*.10. *Mozz. de ſubſtant f. n*.14. *Roſentb. de f.c*.10. *concluſ*.78.de quorũ exemplis vid.*cit.dãn. Arniſ.de Republ.c*.1.*ſect*.8.*nu* 7.& ſi recedant abſque aſſenſu Regis,licet non dicantur renunciare fendum, cogi tamen ad redeundum, & ſeruiendum Regi poſſunt, quod latè exponit *citat. Montan.ibid*.vbi qualitèr cogi poſsint feudatarij ad habitandum in Regno, in quo feuda tenent, & quid in ſubfeudatarijs in diſtrictu feudi, in quo ſubfeudum poſſidẽt;& an feudum poſſit quis habere à diuerſis Dominis, & qualitèr adſcriptitij, & intrà quod tempus redire debeant ad habitandũ, & ſub qua pœna, *Fauſt. pro ærar. claſſ*. 4.*ordin*.234. & quid in feudi bona tenentibus ad certum reditum,nũ cogãtur habitare in feudo *cit..Mõt.n*.8.*&* 9.

22 Recedentes autem extrà Prouinciam, & ſub alio Principe domicilium conſtituentes, quantumuis longum, non ideò videntur origini renunciaſſe, quia receſſus extrà Prouinciam non eſt actus origini contrarius, nam non extinguit ciuilitatis obligationem, ſed reddit difficilem executionem illius, & difficilis executio non impedit effectum iuris, vt latè exponit *Præſ. Ganauer.deciſ. R.Cam*.48. vbi in *ſubſeq. deciſ*. declarat, qualiter originarius poſſit quoad ſui præiudicium renunciare origini, & qualitèr in præiudiciũ vtriuſque, & in *dec. præced*.47. elucidat, quomodò ſit limitanda regula, origine neminẽ voluntate ſua eximi,&

in quibus caſibus,& *in deciſ.36.per tot.*
23 Similitèr quoad Barones dicimus
d.Conſtit.Quisquis, intelligendam de
Vaſallis angarijs, & perangarijs, qui
non poſſunt à Terra recedere abſque
cõſenſu expreſſo eorum Baronis, quia
illorum perſonę Baronũ obſequijs sũt
deſtinatæ, *Afflict.dec.275.n.75. Capyc.
deciſ.118.n.9.& dec.168.nu.4. Frecc.de
ſubfeud.lib.2.auth.15. Horat.Carpan.ad
Statut. Mediol.ſtat. 267. verb. vel ſe
verſ. donationes, Maſtrill. lib.4. de ma-
giſtr.cap.18. num.83.* At ſecùs eſſe in
alijs Vaſallis, vt deciſum refert *Capyc.
d.deciſ.118.* & ità conſuluiſſe Proregi,
Reg. Tapiam refert *Præſ. Merlin. con-
trou.83.* At valdè conferre ad ſupradi-
cta *deciſ. de Nigr. Rot. Mant.* 78. vbi
24 fuit deciſum, poſſe Principem ſupre-
mum ſubditis prohibere, ne aliò ad
habitandum ſe conferant, & alibi de-
gentibus præcipere, vt reuertantur ſub
pœna confiſcationis bonorum; vnde
meritò *ſup.cit. R. Tap. d. loc.* poſt *Ma-
ſtrill.ex R.de Pont. de pot.Pror. tit.2. de
abund.Ciu. §.2. num.* 7. ſcribit, iuſtiſſi-
25 mas eſſe prouiſiones, quæ expediun-
tur per Collaterale Conſilium, ne Va-
ſalli diſcedant à loco, in quo nati sũt,
cauſa mutandi domicilium, quod ſi
ſeruaretur in omnibus, optima eſſet
prouiſio, nec tanta damna paterentur
Vniuerſitates Regni, & plura ad præ-
dicta tradit *Nouar. in ſuo tract.de gra-
uam.Vaſall.to.1. grau.75.* quem ad hæc
refert *Epiſc.Ricc.collect.dec.3647.p.8.*
26 Nos verò non omittimus varias *DD.*
opiniones circà hoc adeſſe: Et quidem
ex *cit. R.Tap.ibid.* dicente *d.Conſtit.* at-
tentis illius verbis, eſſe intelligendam,
etiam de Vaſallis, qui non ſunt anga-
rij, de quo latiùs ſe dicturum ſcribit
in *l.origine, C.de municip.& orig.lib.10.*
citans ad id *Io: Franc. Capiblanc. ad
pragm.10.n.61.de Baron.* addito *ſingu-
lari* 14.eiuſdem. Alij verò ſunt, qui di-
ſtinguunt, quod aut tranſit Vaſallus
ad Terram Regiam, vel ad Barona-
lem, vt primo caſu nequeat, in ſecundo
verò poſſit reuocari, *Campagn. in cap.
Regn. grauamina num.* 108. cùi ſunt
contrarij *Afflict. deciſ. 265. num.* 82.
*Præſ.Marcheſ. in alleg.91. apud R. de
Marin.3.lib.num.2.* In angarijs verò vt
poſſint à Terra Baronis reuocari, pro-
cedere affirmat *Nouar.d.grau.75. verſ.
quamuis*, conſonant tradita per *cit.Cõſ.
Rocc.d.loc. n.108.* ſecùs à terra dema-
niali, nàm tunc requiritur, vt ſit perã-
garius, aliter non eſt locus reuocatio-
ni, vt fuit deciſum in cauſa *Io:Toma-
celli* Baronis Roccæ Rainolæ, cum
Io: Baptiſta Gargario ſuo Vaſallo, qui
ad Ciuitatem Nolæ domicilium trã-
mutauerat, de quo eſt *deciſio Reg. Re-
uert.398.* quæ proceſſit, quia non fuit
probata perangaria, quæ requiritur ad
reuocandum Vaſallum à Terra dema-
niali, *Barra d. contr.5. num.* 4. & repeti
poſſe affirmãt *Capyc.deciſ.168. Reg.Re-
uert.dec.308.ſ.2.& Præſ.Merlin.d.cap.
83.* vbi latè pro vtraque opinione con-
cluſiones, & doctrinas refert, conclu-
dens oportere, vt Vaſallus ſit etiam
angarius, imò & perangarius, vt poſſit
ad habitandum cogi, id tamen deci-
ſum non fuiſſe refert.
27 Tutiorem verò, probabilioremquè
præfatam agnoſcimus ſententiam,
puta in angarijs, ac perangarijs Vaſal-
lis, diſcedentium reuocationem lo-
cum habere, vt declarat, & deciſum
refert poſt alios *Præſ. S. C. Andreas
Marcheſius in allegat.apud Reg.de Ma-
rin.3.reſol. cap.91. num.6. & 7.* vbi in
num.ſeqq. contrarijs reſpondet, & *n.*
11.interpretatur *Grammatic.deciſ.177.
& n.14.* illam *Capyc. dec.118.& nu.12.*
concludit, quod Vaſalli, vt cogantur
ad redeundum, ſufficit, vt etiam in
minimo teneantur ſeruire Baronibus
ſine expenſis, vndè perangariam adeſſe,
dici poſſit.
28 Prædicta verò, vt omni ex parte
clarè ad hæc cumulata ſint, declaran-
dum eſt, qui ſint angarij, qui verò perã-
garij: Et angarij ſunt illi, qui tenentur
corũ opus de perſona, ideſt perſonale
ſeruitium Dño, eiuſdem tamen Domi-
ni expenſis pręſtare, poſt *Andr.in cap.1.
quæ ſint reg. Maſtrill. de magiſtr. lib.3.
cap.10.num.329. Molin. de iuſt. & iur.*
tom.

tom.3.tract.2. Capiblanc. de Baron. in
*cit.pragm.*10.*n.*55.& iterùm *tom.*2.*cap.*
89.*n.*1. *de Angel. ad Foller. tit. ſtudeat*
*ſe ornare nu.*36.*Montan.de regal.tit.an-*
*garia,& perangaria num.*1. qui angarij
erant tempore quoque Romanorum,
vt memorat *cit.Capiblanc.cit.pragm.*10.
*n.*58. qualitèr verò angarij æquiparen-
tur libertis, & angariæ effectus, expo-
nit *cit. Montan. d.l. nu.*1. *&* 2. & nùm
clericari poſſint, & non poſſe, cum ad
ſeruitia perſonalia teneātur ex *Conſtit.*
*Regn.errores eorum, Barra d.contr.*5. *n.*
3. Et nùm eligi officiales, item nùm
Barones imponere poſſint eorum Va-
ſallis angarias: & an Rex poſſit ſuos
Vaſallos demaniales facere angarios
alterius, & quomodò angariæ inter re-
galia numerentur, & nùm Vaſalli Re-
gis ſint angarij, & an Regis aſſenſus re-
quiratur, vt quis fiat alterius angarius
*Mōt.n.*4.& inde, an Vaſalli abſq; ſtipē-
dio Regi ſeruire adſtringātur, & quare
Vniuerſitates Regni teneātur dare re-
miges, & fodiatores Regi, dato tamen
ſtipendio, & vtrum angariæ ſeruitium
ſit diſtinctum ab eo, quod Regi debe-
tur à ſubditis, & ex quibus cauſis ob-
uenire illud poſſit, & quanto tempore
præſcribatur, & de alijs ad materiam,
idem *ibid.nu.*4. *& ſeq.* & quando tales
angarij ſeruire Regi obligentur, & an
ſemper, & ad ſemper, declarat idem
Montan.d.loc.

29 Et an dici poſſint angarij Vaſalli, ex
eo, quia eos Baro cogit ad ſibi locanda
opera perſonalia pro conſueto ſalario
inter Ciues, & extrà feudū pro ſalario,
iuxtà *Reg. Prag. in tit.de ſalario cor. qui*
mittunt &c. §.item ſtatuimus; negatiuè
reſpondet *Montan.ibid. num.*6. quia id
non prouenit ex angaria, ſed eſt potiùs
locare operas ſuas ſolitas locari; Et
coactio illa dependet ab authoritate
Baronis, qui poteſt etiam eodem iure
cogere Vaſallos, ne aliena colant ter-
ritoria, ſed propria ex *Luc.de Penn. cit.*
Tap. d.loc.in d.Conſt.quisquis, verſ.ſed
an, vbi poſt relatam hanc *Dom.Reg.*no-
ſtri *deciſ.* multum commendat Præſi-
30 dentem *Riberam* ab *Auth.* noſtro in fi-
ne *deciſ.* laudatum, dùm poſteà fuit ille
Locumtenens R. C. & inde Regens
Vir inſignis, probitate, ac doctrina,
qui ſcripſit plura ſpectantia ad Tribu-
nal R. Cam. incuria tamen illi ſeruiē-
tium, tempore mortis deperdita, imò
quod ille ſcripſit duo Reſponſa, vnum
in cauſa ſucceſſionis Regni Portugal-
liæ pro Inuictiſſimo Philippo II. Hiſp.
Rege, alterum in cauſa ſucceſſionis
Ducatus Britanniæ pro Ser.Infante
D.Iſabella præfati Regis filia.

31 Perangarij verò ſunt illi, qui tenē-
tur præſtare eorum opus ipſorum Ba-
ronibus, & ſic perſonale ſeruitium
proprijs tamen ſumptibus, vt exponūt
Montan. Capibl. & alij *ſupracit.* & *Reg.*
*Reuert.d.dec.*398.*in med.* Imò angarius
eſtò habitare teneatur intrà fines feu-
di, *Muta to.*3.*in Cap.Sicil c.*10.*n.*16.*fol.*
69. non tamen extra feudum Domino
ſeruire tenetur *Capibl.in d pragm.*10.*n.*
55. quod tamen fuit declaratum, vt te-
neatur iuſto mediante ſalario condu-
cere frumenta, Barone exiſtente Neap.
infrà 20. milliaria, *de Franch.dec.*526.
*n.*3.*Thor.in comp.deciſ.tom.*1. *verbo Va-*
ſalli coguntur &c. Non poſſe tamen il-
lum reuocari à Terra demaniali, licet
à Baronali Terra reuocari poſſit, vt ſu-
prà ex *Reg.Reuert. d. dec.*398. quam
tranſcripſerat idem *Reg. de Marin.* 1.
*reſol.cap.*107. Quod ſecùs eſt in peran-
32 gario, qui poteſt etiam à Terra de-
maniali per *cit.DD. ibid.* Et ſi non re-
dierit, eius bona poſſunt à Barone oc-
cupari, & occupatio ſubſtinetur *Ioſeph.*
*Seſſe deciſ.Arag.*73. *num.*29. quod pro-
priè procedit in bonis feudalibus, quæ
à Barone tenet, cum cenſeantur con-
ceſſa in feudum, ſi habitauerit in Ter-
ra ſua, *Campag. in c. Regni grauamina*
*n.*108.*Capan.de releu.p.*5.*qu.*3.*num.*30.
*& p.*6.*qu.*6.*n.*10. debet tamen præce-
ptum facere Vaſallo, vt redeat ad præ-
ſtanda ſeruitia, & ſic eum cogere ad
rehabitandum, qui ſi non redierit in-
frà præfixum tempus, tunc poterit Ba-
ro prædicta bona feudalia illi auferre,
Campagn. d.loc. Maſull. ad Capyc. deciſ.
168.*num.*5. *Grammat.in Conſt.quisquis*
*n.*8.

*n.8. Maſtrill.de magiſtr.lib.4.c.18.num.
76.& 85. Præſ. Merlin.controu. cap.83.
n.22. Mele ad Gizzarell. dec.21. nu.16.
Heliſæus Danz.ad Gramm.deciſ.67.* vbi
latè exponit caſus,in quibus tales Va-
ſalli ad ſeruitia Baronibus, & pro qui-
bus ſeruitijs tenẽtur à *n.5.ad ſeqq.* idẽ-
què *in dec.87.per tot.* vbi laudat *Auth.*
33 noſtrũ hìc,cõcludendo ſecũdũ tradita
per eundem , non dici angarios , nec
poſſe reuocari, ex eo quia Vniuerſitas
tenetur Baroni quolibet anno aſſigna-
re Ærarium, Camerarium,ſiuè alium,
qui ei inſeruiat , vel in exactione
feudalium ex *Thor.tom.1. compend. de-
ciſ.verb. Vaſalli angarij , Capibl. pragm.
8. num.63. tom.1.* nam tale ſeruitium
conſiſtit plus in ſollicitudine animi,
quàm labore perſonæ, ex *Montan. cit.
loc.num.2.* vocaturq; munus *Capiblanc.
cit. pragm.10. num.62.* & eſt officium,
quod præſtari debet per Vniuerſita-
tem , & Ciues illud nomine Vniuerſi-
tatis exercent, vnde ſi Vniuerſitas hoc
per centum annos non præſtiterit, &
non fuerit à Domino requiſita , non
poterit præſcriptionem opponere, *Reg.
Rouit.deciſ.97.n.7.*
34 Ad prædictas autem concluſiones
ſparſim ad hæc annotatas inutile non
exiſtimauimus adnectere quandam
noſtram allegationem circà articulum
iſtum pro *Ill. Marchione S. Georgij D.
Iacobo Milano* iàm annis elapſis elabo-
ratam pro reuocatione illius Vaſallo-
rum, qui à Baronia *S. Georgij*, & *Caſa-
lis Poliſtinæ*, ad Ciuitates *Terranouæ*,
& *Hieracij* non ſine Principis earun-
dem vtilis domini induſtria habita-
tum iuerunt , veluti ad materiam hu-
ius quæſtionis congruè examinandam,
nimiùm adaptatam.

D. O. M.

35 QVoniàm cuiusq; Vniuerſitatis, publi-
cæ rei intereſt,originarios in propria
Patria permanere , vt inde conſe-
quatur , quod in ſummo publicæ vtilitatis
eſt , homines nimirùm plures naſci , *Pompo-
nius in l.1.D.ſolut.matrim.* & Ciuitates , atq;
Caſtra hominum copia magis , quàm diui-
tiarum repleri , *cum ampliari Imperium , ho-
minum adiectione potiùs , quàm pecuniarum*

e

copia malim, reſpondit *Paulus* I.C. *in l.cum ratio 7. §.ſi plures, D.de bon.damn.* & not. in *l.2.in fin.C.de indict. viduit.toll.* vnde *origine propria neminem poſſe voluntate ſua eximi , manifeſtum eſt* , vt reſcripſit *Imperator in l. orig.4.C.de municip.& orig.* & multa propterea iura dignè ſtatuta legimus , quibus compelluntur Ciues , vt in Ciuitate habitent,ne rus, aut alibi ſe conferant, vt notant *DD. in in l.ſi quis decurio 16.& in l.Curia 25.C.de Decurion.lib.10. & in l.vnica , C.ſi Curiales relict.Patr.eod.lib. D.Franc. Amaya in Comment.ad dd.l.16. & 25. per tot.* & præſertim *n.8.* quæ iura æquitati conuenire probat *Iacobus Menochius præſ.lib.5.præſ.12.n.4. & 7.* nè Patriam homines deſerant , & alibi inhabitent , cum impium ſit Patriam non diligere , & qui eam non diligit impius præſumitur , & pro ea mori , atque in eadem iure gẽtium , omnia noſtra ponere , ac quaſi conſecrare debemus, *cit. Menoch.ibid.nu.1.2. & 3.* quandoquidèm non ſibi homo natus dicitur, ſed Patriæ, vt dicebat *Cicero lib.1. Offic.* latè *dãn.Arniſ.de Rep.lib.1.ſect.5.& 8.* vndè meritò Reipublicæ membrum, Ciuis appellatur *cit. Menochius præſ.13. num.5.*

Ad quæ omnia , non pigeat referre aurea *Caſſiod.8.lib.var.epiſt.31.* verba , ex *Athalarico* Rege , *Seuero* viro ſublimi ſcribente : *Cum te* (inquit) *Præfectorum Conſilijs laudabilitèr inhærentem omnia didiciſſe credamus , quæ ad Reipubl.ſtatum pertinent,componẽdum, maximè cognouiſti literis eruditus pulchram eſſe faciem Ciuitatum, quæ populorum probantur habere conuentum. Sic enim & in illis ſplendet libertatis ornatus , & noſtris ordinationibus neceſſarijs ſeruit effectus. Feris datum eſt, agros, ſyluaſq; quærere : hominibus autem focos patrios ſupra cuncta diligere ; Aues ipſæ gregatim volant , quæ innoxia voluntate miteſcunt . Canori turdi amant ſui generis denſitatem. Serpentes, Sturni compares ſequuntur indeſinentèr exercitus . Murmurantes palumbi proprias diligunt cohortes, & quicquid ad ſimplicem pertinet vitam , adunationis gratiam non refutat. Contra animoſi accipitres , aquilæ venatrices , & ſuprà omnes alites acutiùs intuentes volatus ſolitarios concupiſcunt : quia rapaces inſidiæ , innoxia conuenticula non requirunt . Ambiunt enim aliqui ſoli agere , qui prædam cum altero non deſiderant inuenire . Sic mortalium voluntas , plerumq; deteſtabilis eſt , quæ conſpectum hominum probatur effugere . Nec poteſt de illo aliquid veraciter credi, cuius vita teſtis non poteſt inueniri . Redeant poſſeſſores , & Curiales Brutij in Ciuitatibus ſuis: Coloni ſunt, qui agros iugitèr colunt. Patiantur ſe à ruſticitate diuiſos , quibus & honores dedimus , & actiones publicas probabili*

æſtima-

æſtimatione commiſimus &c. & in fine ibi; *Sed ne vlteriùs in eandem Conſuetudinem mens aliter imbuta relabatur, datis fideiuſſoribus, tàm Poſſeſſores, quàm Curiales ſub æſtimatione virium, pœna interpoſita, promittant anni parte maiore ſe in Ciuitatibus manere, quas habitare delegerunt. Sic fiat, vt eis nec ornatus deſit Ciuium, nec voluptas denegetur agrorum.*

Veriſsimam hinc, omniq; iure æquiſsimã agnoſcimus concluſionem illam, nempè quando Baro habet terram cum Vaſallis cõceſſam, quod poſsit compellere recedentes Vaſallos à Terra ſuæ Baroniæ, vt in eam, veluti ad patrios lares reuertantur, vt de iure fundant *Soccin.conſ.76.nu.15. cum ſeqq. 4. lib. Surd.conſ.210.num.14.lib.1.Menoch.*poſt alios *in tract.de recup.poſſeſſ. remed.10.n.77.* alijq; communitèr, aliàs Baronum Terræ, & Caſtra diminutionem paterentur *Grammat. conſ.Ciuil.2. num. 8.* & ſic licitè poſſe Barones ſtatuere, quod eius ſubditi originarij, non poſsint eorum habitationem ad locum non ſubditum transferre, abſque eius licentia, ſub pœna amiſsionis bonorum in loco exiſtentium, fundat *D. Garſia Maſtrillus* ex notat. per argum. in *l.vlt.D.de decretis ab ordin.fac.l.2. C.de off.Præf.Vrbis l. penult. & vlt.C.de municip. & orig.lib.10. l.priuil. C.de incol. eod.lib. l.vnica C.ſi Curial. relict. Ciuit. lib. 10. in tractat. de magiſtrat. lib.4. cap. 18. num. 83.*

Imò in hoc Regno Neapolis ſpeciali *Federici* Imperatoris *Conſtitut.quisquis de Burgenſ ſub tit.de reuocan. tranſeunt.ad alienam habitationem,*vbi *Reg.Tap.in annotat.* id ſancitum legimus; dùm ibi, poſtquàm *Imperator* ſtatuit pœnam contra Barones, alioſquè occupantes homines de demanio, idem contrà quoslibet alios Baronalium Terrarum homines, occupantes prouidit, ibi: *Æqua etiam lance ſancimus, vt Eccleſiarum homines, Comitum, Baronum, vel Militum, qui tamen Dominis ſuis de perſonalibus ſeruitijs minimè teneantur, ſi à tempore noſtræ felicis Coronationis ſe ad Terras noſtri Demanij, ſeù aliorum quorumlibet tranſtulerint ab ead.temporis ſpatio trium, vel ſex menſium, ſcilicèt à tempore requiſitionis emiſſa, redire ad Terram Dominorum ſuorum mora qualibet, & occaſione depoſitis compellantur, &c.*

Quæ *Conſtitutio* per illa verba, *Qui tamen Dominis ſuis de perſonalibus ſeruitijs minimè teneantur*, intelligenda eſt diſpoſuiſſe in Vaſallis quidem non angarijs, aut perangarijs, cum in illis, ex quo ad perſonalia ſeruitia Dominis ſuis, tenentur nulli dubium erat, quod potiùs reuocari recedentes à Dominis potuiſſet, vnde *Conſtitutio* prædicta, ſanè cõcedendum eſt, quod omninò procedat in Vaſallis, qui minimè Dominis ſuis perſonalia ſeruitia præſtare tenentur, cum de his ſolùm antè dictam *Conſtitutionem* quærebatur, vt videtur exponere *Gloſa in d. Conſtitutione litt.D. verſ. vel exponas minimè ideſt parum.* Recedendumq; à *Gloſ. anteced. ibid. in princ.* quæ illud verbum, *minimè*, vitio Scriptoris poſitum dixit, quod clariùs declarauit *Afflictus in deciſ.265.num.81.*cum iuxtà verum litteralemq; *d. Conſtitutionis* intellectum hæc ſcripſit: *Decimoquartò, nonus Vaſallus Terræ demanialis Regis, ſi vadit ad habitandum in Terra Baronis, redire ad Terras demaniales Regis, & Barones tenentur illos dimittere, ſub pœna vnius libræ auri, vt in Conſtit. Regni quisquis de Burgenſibus: Et è contrà Vaſalli Baronum ſi acceſſerint ad Terras demaniales, vel alterius Baronis, tenentur redire, vt dicitur in dicta Conſtitutione, & talis Vaſallus debet puniri, iuxta Conſtitutionem Regni perſonas, nam Rex ſolet concedere Terras Baronibus, & Nobilibus perſonis cum Vaſallis, & ſic cum hac conditione, quod Vaſalli non recedant à Terra vnde ſunt, & quia hæc clauſula eſt conſueta apponi, ſi non exprimatur, videtur expreſſa, niſi aliud conſtet, ſecundum Andream in d.Conſtitutione quisquis;citatus Afflictus ibid. n.82.& 83.* & ideò *d.Conſt.*non obſtat, quod opponitur, illam ſcilicèt eſſe contra libertatem Vaſallorum, nàm conceſſo feudo cum Vaſallis cum tali conditione conceſſum cenſetur, eſtò non exprimatur, vt puta quod, ſi illi diſcedant, redire debeant, vt docet *Iſern. in d. Conſtitut.*

Ex quibus recedendum eſt à traditis per eundem *Afflict. in dict.Conſtitut.* tanquam ſibi ipſi contrarium, cum ibi ſcripſerit, verba illa in *dict. Conſtitut.* ità legenda eſſe: *Qui tamen Dominis ſuis de perſonalibus ſeruitijs minimis teneantur*; & proindè ſecùs, ſi non teneantur ad aliquam præſtationem perſonalem: Nàm prædictus intellectus videtur contrarius verbis *d.Conſtitut.* & ſcriptis per eundem in *citat.deciſ.* vnde de illo minimè curandum eſt, ſed verbis *d. Conſtitutioni* ſcriptisq; per eundem in *d.deciſ.* deferendum euenit; tantò magis, quia eiuſdem *Afflicti* maxima eſt in *deciſ.*authoritas, ſecũdum *Theſaurum*, & in lecturis modica apud omnes eſt, cum illas ſcripſerit in ætate decrepita, & facilitèr ob ſenium errauit, vt poſt *Camerarium*, & *Theſaurum in præfat. ad ſuas deciſ.poſt num.6.* aduertit *Reg. Rouit. ſuper Pragmat. 2. de fide memorialium num.41. & 42.*

Idque tantò magis fundatur, quia etiam in Barone ſimplicitèr habente Vaſallos, ratio ſumma illa conſideratur, publici nempè ſta-

tus,

tus,cuiuſq; Vniuerſitatis conſeruatio, nè ſcilicet eius Ciues recedant ob munera præſertim, quæ omnes ſubire tenentur, *l.munus la 2.D.de verb.ſignif.* quo faciliùs publicis pareant obſequijs, *l.fin. C.de mun. patrim. lib. 10.* cum nemini liceat ſe excuſare, *l. omnes, & l.in fraudem, C.de Ann.& trib.* vnde Vniuerſitas poteſt ſibi Ciuem auocare, eſtò ſit effectus conuerſus alicuius Monaſterij, ſecũdùm *Bart. in l.incola, D. ad munic.* quem ſequitur *Bald.in prælud.feudor. in 4.col. nu.13. verſ. ſimile habemus*, & ne ſortiatur diminutio Terræ Baronis, quæ conſideratur vnà cum Vaſallis, ex eod. *Afflicto in d.deciſ.* conceſſa, cum dicta conditione, quod Vaſalli non recedant à Terra vnde ſunt, eſtò talis clauſula non fuerit in inueſtitura appoſita, & ſic dicendum eſt, ob id, quod etiã ſi Vaſalli, non eſſent ad ſeruitia perſonalia obligati, adhùc reuocentur, vt poſt *Iſerniam in d. Conſtit.* probant *Paris de Puteo de Syndic. in Rubr.* de *exceſſibus Baronum num.41. Frece.de ſubfeud.lib.2.auth.15.Luc.de Penna*, & alij apud *Petrum Gregor. de conceſſ. feudi par.7.quæſt.4.num.1,& 2.* cum id in illa propèmodum ratione fundetur, quia Rex concedens Terram in feudum cum Vaſallis intelligitur ea conditione dare, vt Vaſalli ab ea Terra non diſcedant, *Petrus Gregor. cit. loc.num.3. Conſ.Rocc.* poſt alios *de offic. rubr. 8.num.112. & 113.* quæ clauſula etiam non appoſita habetur tamen in conceſsione Caſtri pro adiecta, quoniam communiter apponi ſolet idem *Petrus Gregor. Ibid.* & *citat. Gram.conſ.2. Ciuili*, vbi fundat, quod Baro in pœnam poſsit Vaſalli recedentis bona retinere *cit. Rocc. d. loc.* quidquid ſcripſerit *Montan.de regal.verb.angaria n.8.* & Rex id facere poteſt, cum ſit Dominus perſonarum in hoc Regno, vt in *Conſtit. Regni, quia frequenter,cit. Montan.de regal.ver.angariæ n.3.* imò cum Vaſalli pars feudi dicantur, *Iſernia in Conſtit. Regni, probationum defectus,argumento l. quemadmodum, C. de Agricolis, & Cenſitis*, illis recedentibus Baro feudi parte priuaretur, quod permittendum nõ eſt, abſque eius facto, aut culpa, & ſic etiam Vaſallus aufugiendo furtum committeret Domino ſuo, & proindè poteſt vindicari, *Cynus in l.1.n.13.C.de ſeru.fugit.* vbi *Bald.in fin.& in l.ſi plures, C.de condit.inſert.*

Quæ omnia tandèm ab omni dubio eximuntur, ex traditis per *Fabium Iordanum in addit.ad d.Conſtitut.* cuius verba pro concluſionis huius coronide hìc tranſcribi neceſſarium exiſtimaui, ibi: *Pro hoc vide cap. Roberti in lib. Baratucci in Archiuio Reg. Sycla, vbi datur Ius Baronibus reuocandi eorum Vaſallos, qui alibi migrauerunt, etiam quod illi Vaſalli non teneantur ad ſeruitia perſonalia, vt ibi cap. 119. quod eſt ſatis pulchrum.* Cuius authoritatis in terminis memor eſt doctiſsimus *Præſ. Andr. Marcheſ.in alleg. pro Ferd.de Marra Barone Guardiæ Lombardæ* pro reuocatione eiuſdem Vaſallorum, quæ fuit conſcripta inter *allegat. diuerſorum Reg.de Marinis 91. 3.tom, n.12.*

Et licet quidam *DD.* voluerint, quod vt Baro poſsit reuocare ſuos Vaſallos in alijs Terris habitantes, requiratur illos eſſe angarios, & perangarios, vt fundauit *Capyc. deciſ.168.* & memorat *Frece. d.auth.15.* imò eoſdem eſſe obligatos Domino ad præſtanda perſonalia ſeruitia, vt voluit *gloſſator Petrus de Monteforte in d.Conſt. quiſquis*, vbi ad id allegat *Capit. Caroli Regis* incip. *Deſiderijs hactenùs*, & aliud incip. *Idem ſtatuimus*, & *Capit.Papæ Honorij* editum pro bono ſtatu Regni, in *Cap.iuſtitia,& pax*, & in *cap. dilectus filius Nob. Vir Carolus* diſtinguens inter ſeruitia ratione rei, & ratione perſonæ, vt primo caſu res amittatur, ſecundo ſit locus reuocationi perſonarum, quem ſequũtur *Lucas de Penna*, & alij *citati* in memorata *allegat.91.n.7.Reg.Moles tit.de exact.functíon.Fiſc.§.3.q.8.Reg.Reuerter.deciſ.*apud *de Marin.1.reſol.cap.107.n.22.Reg.Merlin.contron.83. Reg. Sanfelic. in prax.iudiciaria ſect. 8.Capiblanc. de Baron.pragm.10. num.66. & ſeqq.* ſaltim minima, vt dixit *cit. Afflict. in d. Conſtitut.*

In hac tamen noſtra theſi, quidquid ſit de prædictarum opinionum veritate, dùm primam iàm relatam, fundatamq; ſemper potiùs legaliorem, & vti æquiſſimam admittendam eſſe liquet: enarratam ſecundam prædictorum Doctorum non obſtare demõſtratur, cum in inueſtitura *Baroniæ S. Georgij,& Caſalis Poliſtinæ*, de quibus hìc agitur, nõ ſolùm legatur clauſula cum *Vaſallis &c.* ſed ibidem *cum angarijs, & perangarijs*, idq; non à modernis temporibus, ſed iamdiù cũ primum Baronia prædicta anno 1467. fuerat à retrò Regni huius Regibus Comiti Marino Correali conceſſa, & poſteà in anno 1501.cum fuerit eadem Baronia ad Regiam Cur. deuoluta, & à Rege Federico inueſtita cum clauſula, *prout meliùs tenuit, & poſſedit præfatus qu. Comes Marinus &c.* hinc non poteſt dubitari, quin adſit conceſsio prædicta cum *angarijs, & perangarijs* dictæ Baroniæ,& Caſalis Poliſtinæ,ad fauorem Illuſtris hodierni Marchionis S.Georgij *D. Iacobi Milani*, à dicto qu.Iacobo deſcendentis, ex cuius iuribus vtilis dictæ Baroniæ, & Caſalis nunc Dominus eſt, vt ex *Priuileg. fol.67. & ſequentib.* cuius conceſsionis, clauſulæque prædictæ vigore, cum ab antiquiſsimis

mis temporibus, tàm d.Illuſtris Marchionis Prædeceſſores fuerint, quàm vſque adhuc ipſe etiam Marchio ſit in poſſeſsione, ſiuè quaſi exigendi perſonalia ſeruitia à ſuis Vaſallis dictæ Baroniæ, & Caſalis, quæ ſufficiũt ad priuilegium declarandum, vt in puncto fundat *cit. Andr. Marcheſ. d. alleg.* 91. *num.* 16. *Reg. de Marin. ex Reg. Reuert. reſol.* 107. *n.* 20. dùm vltra officium Ærariatus, pro quo eſt illi quolibet anno danda perſona ab Vniuerſitate, quod tanquàm non ſordidum ad perangariam conſtituendam non ſufficit, *Capyc. dec.* 148. tenetur eadem, dare gratis etiã anno quolibet perſonas alias, vt illi ſeruiant pro exactione redituum Baronalium, item pro Iurato, Cuſtodia carcerum, & Burruarijs, & alijs dictis *Comeſtabulis* pro exercitio executorum Iuſtitiæ contrà delinquentes, & pro cuſtodia Caſtri, quibus ſalarium ab Vniuerſitate dictæ Baroniæ, & Caſalis annuatim ſoluitur; & ſimilitèr alia præſtantur eidem perſonalia ſeruitia ex antiquiſsima obſeruãtia; Ex quibus clarè fundatur non ſolum angaria, quæ conſiſtit, cum Vaſalli tenentur perſonalitèr ſeruire Domino ſumptibus Domini, dùm tenentur ſeruire pro cuſtodia Terræ; ad quod angarij obligantur, *Capiblancus de Baron. cap.* 89. *nu.* 24. ſed etiam perangaria probatur, dum ſumptibus etiam ipſorum Vaſallorum ſeruire tenentur, vt declarat *Andreas in verb. angaria, quæ ſint regalia,* & in *Conſtit. perſequentes, Capyc. in inueſtit. verb. angarij, Reg. de Marin. in citat. alleg.* 91. *num.* 7. *Capiblanc. de Baron. pragm.* 10. *nu.* 36. *& cap.* 89. *num.* 1. *Reg. Merlin. d. loco n.* 15. *Domin. Taſſon. de anteſato verſ.* 3. *obſeru.* 4. *nu.* 349. & quia ad dictos Baiulos, ſeruienteſq; præſtandos tenentur Vaſalli dicti Ill. Marchionis proprijs inquam expenſis, & ſalario, idque munus, cum nedum ſit ſordidum, diurnum, & perſonale ſeruitium, ſed ſordidæ operæ indubiè agnoſcatur, meritò expreſsè habemus, hoc ſeruitium perangariam conſtituere apud *Reg. Reuerter. in deciſ.* 398. penès *de Marin. lib.* 1. *reſol. cap.* 107. *num.* 22. *& in d. allegat. num.* 16. vbi idem fundat in ſeruitio Correrij, poſt *Parid. de Puteo, & Capyc.* Vndè ſatis clarè conſtat, non ſolùm de angaria, ſed etiã de perangaria ex prædictis ſeruitijs præſtandis dicto Ill. Marchioni, quæ indè ſatis ſufficientia ſunt pro reuocandis Vaſallis, dùm aliàs admiſſa etiam *citati Afflicti in d. Conſtit.* ſeruitia perſonalia requirentis opinione, minimum etiam quodlibet ſeruitium ſufficeret pro reuocandis Vaſallis, *Afflict. in citata Conſtit. n.* 9. *Reuerter. in d. deciſ. in fin. Caranita in addit. ad Afflict. dec.* 265. *incip. his præmiſſis, Reg. Moles d. §.* 3. *quæſt.* 8. *n.* 40. *Præſ. Andr. Marcheſius in alleg.* apud *de Marin.* 3. *lib. alleg.* 91. *num.* 12. igitur eò fortiùs in hac ſpecie noſtra erit locus dictæ reuocationi Vaſallorum, dùm tot præſtantur dicto Marchioni ab illis perſonalia ſeruitia, etiam eorum ſumptibus, ob quod non ſolùm angaria, ſed perangaria probata remanet.

Similitèr non obſtat *deciſio Capycij*, nàm huic obiectioni, in terminis reſpondit *Præſes Andreas Marcheſius in citata allegat.* 91. apud *de Marin. num.* 14. primò, quia contrà *Capycium*, allegat *Paridem de Puteo*; ſecundò, quia *Capycius*, ibi non tenet contrarium, ſed ex quo in facto non fuit probatum, onus dandi Camerarium, inde tenere caſum pro dubio, itemque penitùs de vi dicti priuilegij agit, ſed ſolùm an ex onere Ærariatus conſtituatur angaria, aut perangaria.

Et eſtò, quoad verba prædicta, in dicto priuilegio expreſſa, & ſuprà conſiderata, ſcilicèt cum angarijs, & perangarijs, ex *pragmatica* edita ab Inuictiſsimo Imperatore *Carolo V.* quæ eſt 16. *de Baron.* non inducatur obligatio; ſiuè cauſæ obligationis perpetui ſeruitij, ſed cum benè inducatur conceſsio iuriſdictionis in angaria, & perangaria, quæ non competunt Baronibus, tanquàm regalia, niſi concedantur ex priuilegio: Id ex dicta *pragmatica* videtur prouiſum, vt puta vigore dictæ clauſulæ, non poſsint Barones noua ſeruitia, & grauamina à Vaſallis extorquere; ſed apparente cauſa à principio voluntariæ obligationis Vaſallorum, illa remanet vi illius priuilegij firma, & valida, vt optimè poſt *Gramat. conſ.* 13. *n.* 16. *& conſ.* 98. *nu.* 29. ſcripſit *citatus Præſ. March. in d. alleg.* 91. *num.* 18. addito *Capiblanco de Baron. pragm.* 10. *n.* 64. nàm *d. pragm.* 16. ſolùm ſancitur per tales clauſulas, nouas non induci angarias, perangarias, aut grauamina, vt ibidem legitur, & declarat *Reg. Merlin. cit. cap.* 83. *nu.* 20. cum quo concordat idem *Capiblanc.* poſt alios in *d. pragm.* 16. *n.* 2. *& ſeqq. Conſil. Rocc. de offic. rubr.* 8. *num.* 109. *& ſeq. Præſ. Andr. March. in alleg. apud Reg. de Marin.* 91. *lib.* 3. *n.* 18. quod eo magis procedit, quando ab antiquiſsimis temporibus talia ſeruitia præſtita fuiſſe conſtat, vt in terminis ſcribit *Reg. Reuertera* apud *de Marin. cit. cap.* 107. *nu.* 22. & licet *de Marinis* poſt alios *nu.* 15. alleget *Reg. Moles tit. de exact. funct. fiſcal. §.* 3. *quæſt.* 8. qui videtur contrarium ſuſtinere, non tamen hic obſtat, dùm Domini de Regia Camera, ideò tunc contra Baronem determinauerunt, quia malè ſe agebat contra Vaſallos, vt *ibid. n.* 59. *& ſeq.* cum aliàs certiſsimum ſit apud Doctores Regnicolas angariæ, perangariæ præſtationem ſolitam, conſuetamque attendendam eſſe, *Taſſonus*

loc. citat. num. 149. citat. Rocc. d. loc. num. 109. & 110.

Cum itàq; hac noſtra in ſpecie, non ſolùm adſit priuilegium prædictum, ſed inſimùl ab antiquiſsimis temporibus præſtentur perſonalia ſeruitia à ſuis Vaſallis dicto Marchioni S.Georgij, ad quem iamdiù voluntariè ſe illi voluerunt obligari, cum à tempore pluſquàm centenario, & propè immemorabili præſtita ſint dicta ſeruitia, circa obligationem dandi dictos Exactores, ac Iuratos, qui deſeruire debent quotidiè Baronali Curiæ, Carceres, Caſtrumq; cuſtodiendo, & alia vt ſuprà ſumptibus Vaſallorum; Certiſsimũ redditur ſatis conſtare, non ſolùm de angaria, ſed etiam de perangaria, ad finem reuocandi Vaſallos dictæ Baroniæ S. Georgij, eiuſq; Caſalis Poliſtinæ, qui ad Ciuitatem Terrænouæ iuerunt, dùm ſtante perangaria, nè dùm à Baronalibus, ſed etiam demanialibus locis reuocari Vaſalli prædicti poſſunt, vt concludit *cit. Marcheſius ibid. nu. 18. Reg. Reuerteran d. deciſ.* apud *de Marin. Capiblanc. in d. Pragm. 10. n. 61.* poſt *Reg. Sanfelic. in praxi ſect. 8.* & comprobatur ex *Reg. Merlino cit. loco*, vbi poſt multa, tandem firmat, quod vt poſsit cogi Vaſallus ad habitandum, requiritur, quod ſit angarius, & perangarius, & ita eſt neceſſaria qualitas ſeruitiorum pręſtandorum, ſecundum eius opinionem *ibid. n. 23. in fine*, imò *n.* 24. concludit, quod in Fiſco nè fraudentur collectæ, ratione functionum Fiſcalium, vel alia publica ex cauſa, poſſe Ciues cogi ad habitandum in proprijs Terris, & ità dicit intelligi *Reg. de Ponte ibid. alleg. de poteſtat. Proregis, rubric. de abundantia Ciuitatis tit. 2. §. 2. num. 8. R. de Marin. ad Reu. dec. 218.*

Quod poſtremò eò fortiùs procedere debet illo in caſu noſtro, dùm Vaſalli dictæ Baroniæ S.Georgij, & Caſalis Poliſtinæ, non voluntariè pro eorum vtilitate, vel neceſsitate, ſed ad ſeductionem vicini Ill. Principis Hieracij vtilis Domini Ciuitatis Terræ nouæ ibidem ſe contulerunt, idq; ob machinationem dicti Principis, qui ob litem, quàm in S.R.C. habet cum dicto Marchione Sancti Georgij circa confines dictæ Baroniæ, & ob rixas inde iàm ſequutas, in odium dicti Marchionis induxit dictos Vaſallos ſub ſpe immunitatis ad aufugiendum à dicta Baronia, & Caſale prædicto, vt in facti nota expoſitũ eſt, & ſic omninò ſuccurrendum eſt dicto Marchioni, & Vniuerſitatibus dictæ Baroniæ, & Caſalis, pro reuocatione prædicta dictorum Vaſallorum, tùm quia dicta reuocatio de iure ſatis procedit, vt fundatum eſt; tùm etiam quia licèt in dubio, an ſit locus reuocationi eſſemus, ſimilitèr deberet militare dicta reuocatio dictorum Vaſallorum; ſtante præſertim ęmulatione prædicta. nàm quod cuique de iure licet, ad ęmulationem non eſt ei permittendum *Doctores in l. altius C. de ſeruit. Vinius deciſ. 476. nu. 7.* vndè pro bono pacis, & optimo regimine, & ad euitãda ſcandala inter Barones, & præcipuè Magnates rixoſos, & rixari ſolitos, vt hic, reuocatio prædicta Vaſallorum practicari oportet, vt in puncto ſeruari teſtatur *Capiblancus ex l. congruit, D. de offic. Præfecti, ſuper dicta pragm. 10. de Baron. n. 64. in fin.*

Et proindè ſpes nos fouet certiſsima, quod doctiſsimi Reg. Cameræ Senatores ordinare habeant, quod dicti Vaſalli dictæ Baroniæ S.Georgij, & Caſalis Poliſtinæ habitantes in dicta Ciuitate Terrænouæ ad eorum reuocentur patriam, & ordinandum eſſe dicto Principi Hieracij, quod in futurũ illos non detineat, ne vel in poſterum recipiat, neq; in ſuis Terris banna pro dicto effectu, immunitatem dictis exteris habitantibus promittentia publicare audeat, dùm hoc de iure prohibetur, nam ſi poſſent Barones conſimilia concedere priuilegia, maximum aliarum Terrarum damnum ſubſequeretur ob hominum frequentiam ibi confluentium, quod procedit etiam ſi tractaretur de habitandis feudis inhabitatis, nàm ſi in hoc releuarentur Terræ inhabitatæ, in alio reliquæ Terræ grauarentur, ex carentia Ciuium ſuorum; idcircò non eſt iuſtum vnum Altare diſcooperire, & alterum cooperire, vt *in cap. cum cauſam de præbeben. Gloſ. in l. aſſiduis, C. qui potiores in pignore habeantur*, in puncto *Thorus in addit. ad Reg. de Ponte de poteſtat. Proregis tit. de diuerſ. prouiſ. de feud. inhabit. poſt princ.* Et tantò magis non licèt cum ęmulatione, & iniuria alterius, *Gloſ. in l. per Prouinc. C. de ædific. priuat. Bart. in l. opus nouum, D. de oper. publ. Andr. & Afflict. in Conſtit. Regni Caſtra n. 3. & 4.* & quæ nàm maior ęmulatio, & odium, dùm vltra lites in S.R.C. vertentes, rixaſq; inter dict. Principem, & Marchionem, iàm ſequutas, de facto ipſius Marchionis Vaſallos, dictus Princeps indebitè auocauit; in damnum, tùm culturę feudi ipſius March. necnon iuriſdictionis, & aliorũ iurium dominicalium, cum teneantur Vaſalli etiam nolentes potiùs Baronis, quàm alterius territoria colere, *Lucas de Penna in l. quiſquis, C. de cenſitis lib. 11. Afflict. deciſ. 265.* & alij communitèr, quibus dictus Marchio modò priuatus reperitur, ob deficientiã tot focullariorum aſcendentium ad numerũ pluſquam 150. quo caſu, nè ſcandali, & ſeditionis præbeatur materia, etiã ſi Regis adeſſet licentia, talis iniuria non permittitur, *Andr. & Afflict. in cit. Conſtit. num. 5.* nec in vici-

vici-

vicini detrimentum, *Gloſſ. in l.1. §.denique il primo, D.de aqu.pluu.arcen. Bald, & cæteri in l. altius, C. de ſeruit, Afflict. loco cit.* Baro namq; tenetur ad ſeruitia Regi ratione feudi illi conceſsi cum iure ſubuentionem exigendi à Vaſallis, & ſeruitium Vaſalli, ſeù militis liquidatur ad rationem ducat.2. pro quolibet centenario, & feuda in Cedulario ſunt taxata ad rationem 26½. pro quolibet centenario, deducta rata Vaſallorum, & medietas ſubuentionis à Rege exigitur à Vaſallis, iuxtà maiorem ſummam donatiui; Et ex his Vaſalli vt redeant, intereſt tàm Regis, quàm Baronis, pro exactione ſubuentionum, *Reg. Moles in deciſ.§.3.quæſt.8.à nu.13.ad 17. & ſeqq.* vbi licet *n.24. & 60.* contrarium deciſum tradat, id euenit, quia ſeruitiorum perſonalium antiquiſsima præſtatio probata non fuerat, & quia Baro erat terribilis, ac malè verſabatur in ſuos Vaſallos, ob quod illos repetere non licebat ex *Parid. de Put.* & alijs *ibid.n.60.*

Ex quibus rationibus Regia Camera præcedente cauſæ cognitione conſtructionem permittit noui feudi, dummodò exteris, prout ſunt Albaneuſes, ſiuè Sclauones, non autem Regnicolis repleatur, *Reg. de Ponte cit.loco,* vbi *Thorus in addit. & in addit.ad Salern.deciſ.40.* Quibus non ſit incongruum tãdem in terminis huius iuridicæ concluſionis, hac in Theſi adducere verba *Io: Baptiſtæ Thori* in puncto prædicta confirmantia, ibi: *Et tantò magis, ſi eſſent Vaſalli Baronum, qui ſi in alienis Terris Baronalibus confluerint ad habitandum, non tantùm ipſi Domini Terrarum quò ſe conferrent, dicti Vaſalli requirendi eſſent, vt remitterent Vaſallos ipſos fugitiuos, ſed paritèr ipſimet Vaſalli cogendi erunt ad redeundum, ex traditis per Afflict.loco cit.n.11. & ſequitur Freccia de ſubfeudis auth. 15. lib. 2. & idem Mormilis in d. Conſtitut. quiſquis, &c. D.Thor.quo ſup. loc.cit.* Sub cenſura tamen peritiſsimorum Senatorum.

AD QVÆST. IX.

Vniuerſitates Regni immunes à functionibus fiſcalibus, an ſint immunes à refectione murorum; Qualitèr, & quãdo Rex teneatur ad refectionem, & conſtructionem eorum.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Muri Ciuitatum, quatenùs ad ipſarum vſum, & decus conſiderantur, ſine permiſſu refici, aut erigi poſſunt, ſecùs pro defenſione, & contra hoſtes propugnaculo n.1.2. & 4.

Mænia, & Viæ Ciuitatis Neapolis, cuius ſint Regis nè, an verò Neapolis n.3.

Caſtrorum reparatio, cuius expenſis fiat à num. 5.

Vniuerſitas, an teneatur ædificare Prætoria, vel Carceres n.6.

Rex vendens Caſtrum, ad quod reficiendum vicini obligãtur, an tranſeat hoc Ius in Emptorem n.7. & quid ſtante clauſula, cum iuribus ſuis, *in venditione n.8.*

Caſtra, an liceat ædificare, vel reficere abſq; Regis licentia n.9.

Vniuerſitas, licet ab omnibus oneribus immunis, an teneatur ad gabellam pro conſtructione, vel reparatione murorum n.10.

Immunis nemo eſt ab onere conſtruendi muros n.11. neque Eccleſiaſtici n.12. 13. & 14. pater 12. filiorum n.15. exteri bonatenentes n.16. feudum quaternatum habentes nu. 17. & quid de alijs num.18.

Laici tenentur ad reparationem Eccleſiæ contribuere, poſſuntq; cogi ad vendendum n.19. & 20.

Monaſteriorum nimia ampliatio in hac Ciuitate Neap. oſtenditur n.21.

DVo hìc in ſumma reaſſumuntur articuli; Primus nempè, an Regni Vniuerſitates à functionibus fiſcalibus immunes, à murorum refectione exemptæ ſint; Alter verò, qualiter, & quando Rex teneatur ad eorundem murorum refectionem, conſtructionemq; Et quia de primo non in principio huius *Quæſtionis*, ſed in fine *n.*20. ac infrà in *vndecima qu.* idem *Reg.* peragere videtur; De ſecundo hìc primùm tractando, circa concluſiones per eũdem ad ſecũdùm cumulatas annotare opus aſſumimus. Et circa primum præfatum articulum, tàm hìc à *n.*10. quàm nonnulla etiam in dicta 11. *quæſt.* annotabimus.

1 Et quidem *Auctor* noſter, cum ad id ex deciſis per R.Cam. concludat, onus conſtruendi muros Vniuerſitatum Regni, & illos reparandi, non eſſe Regis, ſed ipſarum Vniuerſitatum, ex *l.ad portus*, & *l.omnes, C.de oper.public.* Vniuerſitates tamen non eſſe moleſtãdas pro propugnaculo, & incaſtellatione facienda pro Ciuitate, & ſic neque pro reparatione Caſtrorum, optimè probat ex *Pragm. Regis Ferdinandi I.* de anno 1483. Et ſimilitèr de iure communi, illa nimirum ratione, quia murorum reparatio, & conſtructio ſine Principis conſenſu fieri poteſt, excepto ſi fieret fortellitium aliquod, cum tunc requiratur Regis conſenſus, quoniam iſta fortellitia in Regno fundi limitrophi ſunt aduersùs inimicorum inuaſiones ex *l.quicumque, C.de fund.limitroph.lib.* 11. & *Conſt. Regni Caſtra*, imò quia licet cingere ſe muris ex iure gentium, onusq; Ciuitatis ſit ab initio mundi Caini tempore introductum; Diuerſum tamen id eſt, cum muri conſtruuntur ad finem, vt propugnaculum totius Regni ex illis fiat, cum tunc ſit onus Regis, ex quo de tributis, & functionibus Regnum ab hoſtibus cuſtodire obligatur ex *Andr.in cap.*1. *quæ ſint regal.* § *vectigalia in* 2. *add.num.*15. *& D. Thom.* 2.2. *qu.*63. quem caſum adhùc Reg.Cam. expreſsè non decidiſſe dicit; Et deindè diuerſas Reg. Cam. deciſiones *n.*10. *& ſeqq.* refert.

Et quodlicet aliqui ex Dominis fuerint in voto, Fiſcum teneri ad tertiam partẽ expẽſarum, etiam in caſu, quãdo Vniuerſitas vult ſe tantùm muris cingere, vel veteres reficere, & ex *Luc. de Penn. in l.*3. *C.de quib.mun. nem.lic. excuſ. in* 8. *quæſt.* firmet, quod Fiſcus ſit immunis ab oneribus patrimonialibus, pro bonis ſtabilibus, quæ poſſidet in loco Vniuerſitatis, *l.placet, C.de excuſ.mun.* Talis attamen immunitas non procedit in Collecta, quæ pro cõſtructione murorum indicitur, à quibus nec Eccleſia immunis videtur, ex *l.abſit, C de priu.domin.* Alios verò Dominos pro maiori parte cõtrarium cẽſuiſſe, vt Rex ad nihilum nempè teneatur, interpretando *l.ſplendidiſſimè, C.de oper.publ.* & *l.reſtaurationi, C de diuerſ. præd. lib.* 10. de proprijs fundis Vniuerſitatum, vt ex ipſorum reditibus ſumatur tertia pars, pro alijs duabus tertijs, fiat exactio per æs, & libram, nec *l.fin. C. de vectig.* probare caſum prædictum, quia poſita ſub *tit. de Vectig.* & non inde extendenda ad tributa, nec tertia vectigalium pars ex illa pro refectione murorum, ſed in beneficium Vniuerſitatis datur, imò eſſe de illis *ll.* in ſpeciali caſu per Imperatores ſecundùm temporum neceſſitates promulgatis; Et tantò magis in Regno non militare, dùm nunquàm in illo practicatum fuit; vt dicta tertia tributorum pars, pro murorum refectione applicetur, imò indubium eſſe, quod Rex ad nihilum teneatur, cùm ex iuribus antecedentèr adductis conſtet onus eſſe Vniuerſitatum, naturali quidem iure ad hoc obligatarum, & proinde fuiſſe iudicatum, quod Rex ad nihilum teneatur; Et circa ſecundum tradit, quod in Ciuitate Liparis à functionibus immuni, omnes tenuerint, etiam ex quo Rex nihil percipit de tributis, quod nullatenùs teneatur ex *Petr.Iacob in pract. tit.de refect. muror.* & alijs hìc *n.*20.

2 Annotandum ergò eſt ex traditis hìc *nu.*7. *&* 8. quod muri Ciuitatum, ſiuè

Ter-

Terrarum, quatenùs conſiderantur ad vſum pro cuiuſq; Vniuerſitatis Territorij diuiſione, necnon ad decus ipſius Vniuerſitatis, aut. Ciuitatis, ſine conſenſu Principis Vniuerſitatum ſumptibus refici, aut erigi poſſunt, *Capiblanc. de Baron.pragm.19.c.100. n.15. tom.2.* Imò ad Ciuitates, & Vniuerſitates ſpectare eorum reparationem, *cit.Capibl.n.59.Cancer.var.3.cap.13.num.54.D.Caròl.Ant.de Luca ad Franch. deciſ.75. nu.2.Caput.de regimin.Reip.cap.7.§.25.nu.2. Nouar.de grauam.Vaſall. tom.1. grauam.342 per tot.Pegaſ.ordin.Regn.Portugall.to.5.tit.66.gloſ.46.ad §.43. nu.2, & 3.& tom.6. tit.68. gloſ.45. ad §.42. n.1.& ſeqq. & tit.74. gloſ. 13. ad §.11. nu.2. Conſil. Fab.de Anna lib.1.conſ.72.*
3 *n.11.& 14.* in quo *conſ.* quærit mænia cuius ſint, Regis an Ciuitatis Neap. in vijs tamen diſtinguit *Conſil. de Roſa in conſult.1.num.15.* quod viæ publicæ intra Ciuitatem, ſunt ipſius Ciuitatis, & ideò in hac fideliſsima Ciuitate ſunt conſtituti Deputati, quos vulgò vocant *della mattonata*, eosq; liberè poſſe publicas vias conſtituere, eaſq; iterùm deſtruere poſt alios *ibid. à n.1. & ſeq.* Viæ autem extrà Vrbem, & de vna Vrbe in aliam, ſeù de vna Regni parte in aliam ducentes, ad Principem ſpectant ratione protectionis, eaſq; eſſe de regalibus, & pro ijſdem vectigalia exigi idem à *nu. 12. ad ſeqq.* Vide *Abaſuerum Friſchium in tract. Iuridic. Politic.de Regali Viarum Iure*; In quantum verò ipſi muri, ſiuè mænia deſeruiunt pro defenſione, & propugnaculo contrà hoſtes cum ſancta dicantur *l. ſanctum, §.in municipijs, D.de rer.diuiſ. S.ſanctè Inſtit.eod.tit.* imò iuris quodãmodò diuini, & nullius in bonis, nec ipſius Ciuitatis, *l.ſacra loca, §.muros autem, D.de rer.diuiſ.d.S.ſanctè, & in l.1.in princ.D.de rer.diuiſ.* ſed ſoli Principi, eiuſq; ſupremo dominio competunt, cum illi, & nemini alteri ſine eius authoritate, talitèr ſit illorum, ſicut armorũ, licitus vſus, vt in *tit.C.vt arm.vſ. inſc.Princ. interd.ſit*, quo in ſenſu, atq; caſu muros facere, vel reficere nemini licet ſine Principis authoritate, atque beneplacito, *cit. l.ſacra loca, §. muros autem*; & ex tali licentia facultas tribuitur, & non neceſsitas arguitur, vt exponit *Præſ. Ganauerr. deciſ. R.C. 39. à n.1.ad ſeqq.* vbi concluſiones ad hæc multas examinat, dùm declarat, quod mœnia Ciuitatum eſtò ſolummodò ſupremo dominio, & Principis regimini ſubiecta ſint, attamen homines, & incolæ Ciuitatis teneantur, præuia authoritate Principis, ad faciendum, & reficiendum ea; Quoniam eorum defenſioni primò, & principalitèr deſeruiunt, imò non tantùm propriæ Ciuitati, quàm vniuerſæ Prouinciæ deſeruire, quia conſeruatis locis inexpugnabilibus ſeruatur totum, *ibid.num.9.* idemq; latè idem *Præſ. Ganauerr.* exponit *in deciſ. 40. per tot.* vbi omninò abſquè Principis authoritate, non obſtante *l.omnes, C. de operib. publ.* fundat
4 videri eſſe prohibitum Ciuitatibus, & eò fortiùs priuatis facere, vel reficere mœnia; Et quod illa ſunt facienda, & reficienda per contributionem ſingulorum de Ciuitate, quamuis maneant aliena, & ſub dominio ſupremo Principis, *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg.tit.3.§.1.num.35.36. & ſeqq. & Reg.Tap. de Iur. Regn. tit.28. pag. 1. §. item ne in reparatione n.3.lib.6. Annæ conſ.77. per tot. Capiblanc. de Baron. d. pragm.19.num.37. D. Carol. Ant.de Luca ad Præſ. de Franch. deciſ.78. num.1.* quoniam ſiunt ſibi, & non ſiunt ſuæ, pœnamq; violatoribus murorum impoſitam, non admittere differentiam inter Ciuitatem Romæ, & alias Ciuitates, quod latè probat, reiecta etiam communi opinione, quam *ibid.* declarat *cit.Ganauerr.*

5 Inſupèr annotamus, quod, quando agitur de reparatione Caſtrorum, non eſt exigenda pecunia ab hominibus terrarum, ſed ab illis, qui ad id de iure, hoc eſt de conſuetudine tenentur, quod tunc pro veterũ ædificiorum reparatione, nihil verò pro noua conſtructione militat, vt ex *Regis Ferdinandi pragm.* edita in anno 1483. *in*

tit.

tit. de grauam. Vaſall. incip. *Ad perpetuam rei memoriam, in §. item ne in reparatione*, non obſtante *cap. Regis Caroli II.* Incip. *Item ſtatuimus*, exponit *Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. 3. de elect. Official. §. 1. à n. 32. & Reg. Tap. in Iur. Regn. lib. 6. ad d. pragm. in d. §. item ne in reparatione*, quæ *pragm.* eſt in corpore *pragm. 1. in tit. de Salar. eorum, &c.* vbi *Reg. Rouit. num. 11. & 12.* de qua memores ſunt *Præſ. de Franch. deciſ. 78. Capiblanc. de Baron. d. pragm. 19. nu. 37.* Vnde *cit. Reg. Tap.* ſcribit, quod Regia Curia de reditibus, qui ad ipſam ſpectant, ſoluit neceſſarias pecunias pro refectione prædicta, ac refert *Excell. Comitem de Lemos* aſsignaſſe pro reparatione Caſtrorum, & alijs ad fortificationem Regni ſpectantibus duc. annuos 30000. Cõtribuere tamen Vniuerſitates teneri ſcribit pro conſtructione, & reparatione Turrium, quę iuxtà maris littora per totum Regnum conſtructa ſunt, pro qua facienda fuerunt aſsignati annui duc. 15895. & gr. 19. vbi etiã *d. pragmatica* ratione aſsignat, quia de iure communi reparatio Caſtrorum ſpectat etiam ad Dominum ex *Auendan. de exequ. mand. lib. 2. cap. 3. num. 4.* qui quoad Hiſpaniarum iura diſtinguit inter Caſtella limitropha, & alia, quæ ſunt intrà Regnum *ibid. n. 5.* & quoad ſalarium militum Caſtrorum ſpectare ad Principem, ſi Ærarij reditus ſufficiunt, ſecùs ſubſidium à ſubditis moderatum exigere poſſe, idem *Tap. ibid.* poſt alios, vbi *n. 5.* nullatenùs teneri ad noua ædificia, cum illa ex pecunia publica cum Principis licentia fieri debeant ex *l. nemo, & l. ſi quando, C. de oper. publ. & cit. Auendan.* quando verò dicatur refectio, vel noua conſtructio, declarat idem *Rou. in d. pragm.*
6 *1. num. 14.* An verò Vniuerſitas teneatur ædificare Prætoria pro Curia regenda, & pro manſione Officialis, vel pro loco publicarum Congregationũ faciendarum; Et an teneantur Subditi, ſiuè Vaſalli in conſtructione Carcerum, affirmatiuè reſpondet *cit. Tap.* cũ Rex ad cuſtodiam tantùm teneatur; Idq; ſecùs eſſe in Barone, ad quem a prouentus ſpectant *cit. Tap. d. loc.* & poſt alios latè declarat *Amendol. in add. ad cit. de Franch. dec. 78. à nu. 1. ad ſeqq.* Et poſſe Barones temporè belli præcipere ſuis Vaſallis ad faciẽdas excubias, & viſitare Caſtrum, quod ab eo tenet ciuis Vaſallus, ex *Frecc.* fundat idem *Tap. d. l. n. 4.* vbi *nu. 2.* examinat, an ius illud petendi, vt Vniuerſitates teneantur ad refectionem Caſtrorum, quod vt ſuprà Regi competit, tranſeat ad
7 Baronem, cui Rex conceſsit Terram illam, vbi Caſtrum eſt ædificatum: Et negatiuè reſpondet ex deciſione tradita per *Barth. de Capua* apud *Luc. de Penn. ibid. cit.* ex qua deciſ. ſe obtinuiſſe; refert *Præſ. de Franch. d. dec. 78.* in articulo, an Rex vendens Caſtrum, ad quod reficiendum Caſtra vicina ſunt obligata, transferat hoc ius reficiendi, ſeù compellendi vicinos, ad contribuendum in emptorem, in quo negatiuè fuit concluſum *d. deciſ. num. 32. Reg. Rouit. in cit. pragm. ad perpetuam. de ſalar. eor. &c. n. 12.* & *Reg. de Ponte d. loc. n. 34.* tradit, Vniuerſitates non
8 teneri ad refectionem Caſtri ex clauſula, *cum iuribus ſuis*, adiecta in venditione alicuius Terræ, licet dùm erant in poteſtate Regis ad hoc tenerentur, vbi quid in exceptuatis conceſsis magno Principi, an tranſeant in Inferiorem per generalem venditionem illi factam, quod etiam declarat *D. Carol. Ant. de Luca in obſ. ad cit. dec. 78. Præſ. de Franch. n. 3.* vbi *n. 2.* exponit, qualiter Baro feudi, in quo eſt Caſtrum, teneatur illud reparare, afferendo mediam opinionem inter illam *Præſ. de Franch.* affirmantem, & aliam *Bertaz. & Carau. à Reg. Rouit.* relatorum contrarium dicentem, de qua *ibid.* Qualiter verò, & quando poſſit Princeps diruere domos priuatorum, non ſoluto eis pretio, & quando teneatur ſoluere pretium, quantum ſoluere obligetur, & quod Princeps ſupremus pro tuitione ſtatus poſſit Caſtra Vaſallorum fortificare, milites ibi ponere, & etiam auferre, Barones cogere, vt ſuis ſumptibus

bus Caſtra muniant, aut demoliantur, & etiam Caſtra Eccleſiæ munire, doctè poſt alios declarat *Dom.Conſil.Altimar.in obſ.ad Reg.Rouit.lib.3.conſ.18. à n.1.ad 10.*

9 Caſtra verò ipſa nemini licere in Regno, neque reficere, licet diruta, abſque Regis licentia, ex *Conſtit.Regni incip. Caſtra*, ſancitur, *Afflict.dec.265. num.70. Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit.de diuerſ.prou.in princ.* Quod tamen *Reg.de Marin.2.reſol.254.* intelligit in Caſtro funditùs, ac omninò diruto, nō autem in vetuſtate corroſo, & non omninò collapſo; nam eum in totum eſt ſolo æquatum, abſq; Principis licētia reædificari nequit, vt in Prouincia Gotholana teſtatur ex *Cancer. 3. var. cap.13.num.16.& ſeqq. à nu.56. Ripoll. de regal.cap.33.nu.39.& ſeq. Franc.Romaguer. ad Conciol. lib.1. ad ſtatut. Eugub.rubr.57.in addit.n.6.* Quod in Terris demanialibus procedere, non verò in Baronalibus, quia Barones ob iuriſdictionem, quam in Territorio habent, neceſſarium illis eſt eorū Caſtra munita habere, ſecundùm *Maſtrill. de magiſtr.lib.4. cap.16. num.169. & ſeqq.* quod quidem ſecundùm veriorem opinionem minimè procedit, cum tàm in Terris demanialibus per *Conſt. Regni*, incip. *In locis demanij*, quàm in Terris Baronalibus per *Conſt.* incip. *Caſtra*, non liceat Caſtra ædificare cū Turribus, fortellitijs, pontibus, verſatilibus, bombardis æneis, cæteriſq; armorum generibus, ſecundùm ſententiam *gloſ.Caramanici in d. Conſt.Caſtra, verb.contendat, Afflict.ibid. num.2. dec. 265.num.70.Camerar.in l.Imperial.fol. 52.col.2. Montan.de regal.fol.289.n.5. verſ.Hac Palatia;* Quod etiam nec ſub ſpecie defenſionis propriæ, ac ne detur occaſio Subditis rebellandi, vel inter eos rixandi licere, latè fundat contrarijs reſpōdendo *Dom. Conſil.Rocc.tract. de Off. rubr. 9. num.17. & ſeqq.* Vnde tantò magis Caſtra diruta ordine Principis, non poſſe denuò ædificari ſine Principis licentia, ex *Gratian. diſcept.for.cap.432.lib.3.* probat, & cumulat *Dom. Conſil.Altimar. in d.obſ.18. n.11.& 12.tom.3.* & poſt *Fragoſ. de regim.Reip.Chriſt.par.1.lib.5.diſp.13. §. 12. n.276.* & alios *cit. Romaguer. d.loc. num.7.*

10 Deueniendo inſupèr ad propoſitæ quæſtionis huius punctum aliud; Annotandum cōcludimus, iàm ſæpè fuiſſe in Reg.Cam.deciſum, vt Vniuerſitas licet ab omnibus, tàm ordinarijs, quàm extraordinarijs oneribus immunis, teneatur contribuere, ſiuè ad ſolutionem gabellę pro mœnium conſtructione, aut refectione impoſitæ, vt poſt *Reg.* noſtrum refert *Reg.de Marin. in obſ. ad Reg.Reuerter. dec. 439. num. 1.* Idque etiam illa ratione confirmatur, quia hoc onus refectionis, ſiuè nouæ conſtructionis murorum ad ſolam Vniuerſitatem ſpectat, non autem ad Regem, niſi Rex mandaret in Ciuitate, ſiuè Terra propugnaculum fieri pro Regni defenſione, quia tunc onus eſt Regis, vt poſt *Andr. cap.1. §. vectigalia in 2. add. num.15. tit. quæ ſint regal.* & poſt *Auth* noſtrum *cit.* tradit idem *Reg. de Marin.in obſeru.ad cit.Reg.Reuert.deciſ. 282.num.2.* vbi *num.1.* obſeruat, Vniuerſitatibus immunibus à fiſcalium ſolutione in vim ſpecialis priuilegij, inter quas enumerat Ciuitates Caracēſis, & Puteolorum non deberi ſalis quantitatem, quæ cæteris locis à functionibus fiſcalibus non immunibus conſignari ſolita erat, ex *cit. Reg. Reuert. ibid.*

11 Ex quibus ſatis inconcuſſum eſſe conſtat, quod omnes in commune ſubire etiam vicini, tenentur onus conſtruendi muros Ciuitatis, nam, vt aduertit *Caſſiodor.lib.5.var.epiſt.9. Neceſſitas publica multorum debet deuotione compleri, quia non decet paucos ſuſpicere, quod conſtat plurimis expedire, ne Regia iuſſa tepefacta lenteſcant, dùm res vtilis delegatur infirmis. In Tridentina igitur regione Ciuitatem conſtrui noſtra præcepit authoritas. Sed quia territorij paruitas magnitudinem operis ſubſtinere non poteſt, hoc ſollicitudo noſtra proſpexit, vt acceptis mercibus competentibus peda-*

pedaturam murorum omnes in commune
ſubeatis, qui vicinitate iungimini. Qua-
tenùs accomodato ſolatio ſecuriùs im-
pleatur, quod paucis inexplicabile for-
taſſe cognoſcitur. Hac conditione ſcilicèt
deſinita, vt nullus ab his oneribus excu-
ſetur, vnde nec diuina domus excipitur.
12 Vnde indubium eſt omnes Eccle-
ſiaſticos ad tale onus ſubeundum obli-
gari, cum nec diuina domus excipia-
tur, *l. ad inſtructiones 7. C. de ſacroſ. Ec-*
cleſ. Harmenop. lib. 2. tit. 5. Amaya in C.
tit. 25. de immun. nemin. &c. in l. 2. n. 8.
Reg. de Marin. poſt alios *in obſ. ad Re-*
uert. dec. 36. num. 1. vbi contradicentes
etiam refert, inter quos addimus *P.*
Dianam tract. 2. de immun. Eccleſ. reſol.
39. & poſt alios innumeros declaran-
do id in ſubſidium, *P. Steph. à S. Gregor.*
de Neap. lib. 1. de præcip. iur. & iuſtit.
part. tit. de tribut. & vectig. cap. 16. n. 14.
& affirmãt *Card. de Luca de regal. diſc.*
59. num. 5. Oliua de for. Eccl. par. 1. cap.
39. num. 27. Camerel. de legat. lib. 7. pag.
550. n. 43. Iul. Capon. diſcept. 102. nu. 52.
Borrell. de præſt. Reg. Cath. cap. 64. à nu.
48. Hinc in refectione murorum Brun-
duſij, Hydrunti, Tarenti, Manfredo-
niæ, Baroli, Barij in Regno Neap. &
Carthaginis nouæ in Hiſpania, teneri
Eccleſias voluit *Alphonſ. Aluarez in*
Specul. Rom. Pontific. cap. 63. col. 4. & ex
alijs innumeris *cit. Borrell. num. 49.*
13 Et de hoc articulo actum fuit in
Supremo Italiæ Senatu, dum ageretur
de contributione facienda ab Eccle-
ſiaſticis pro conſtructione murorum
aliquarum Ciuitatum Status Medio-
lani, vndè Vrbanus III. Pontifex Ma-
ximus ſanctiſſimus, atq; prudentiſſi-
mus mandauit, vt Eccleſiaſtici Status
Mediolani contribuant, pro ſumma
ducatorum quinquaginta mille, pro
conſtructione murorum aliquarum Ci-
uitatum Status prædicti, vt refert *Reg.*
Tap. lib. 7. Iur. Regn. tit. 17. fol. mihi 114.
14 Ratio verò præfatæ concluſionis,
prima eſt, quia munus iſtud non eſt
ſordidum, imò nec perſonale, ſed rea-
le; Secundò, quia Eccleſia vtitur com-
modo murorum, ſicut & itineris, &
pontium, & ſic etiam idem procedere
pro reparatione puteorum communiũ,
cæteriſq; ſimilibus neceſsitatibus, vt
docet *Bald. in d. l. ad inſtructiones 7. n. 3.*
Salyc. nu. 3. Caſtr. num. 2. Gilken. num. 9.
Guid. Pap. deciſ. 78. Tiraquell. de nobilit.
cap. 20. num. 167. Molin. tract. 2. diſput.
672. num. 4 concl. 1. Brunneman. in ead.
l. 7. Quod probatur etiã ex *l. ad portus,*
C. de oper. publ. l. abſit, C. de priuil. dom.
Aug. l. fin. C. de quib. mun. nem. ſe lic. ex-
cuſ. Flor. Diaz de Men. var. qq. lib. 2. qu.
21. n. 220. Fulu. Pacian. conſ. 7. num. 8.
Surd. conſ. 225. n. 27. Corn. conſ. 72. lib. 3.
Carol. Ruin. conſ. 219. nu. 12. lib. 1. Rim.
iun. conſ. 10. num. 13. & ſeq. Propterea
15 meritò neminem à tali onere, eſtò pri-
uilegiatum immunem eſſe, firmatur, &
ſic nec patrem 12. filiorum talem exẽ-
ptionem habere, *Balmaſed. de collect.*
quæſt. 48. num. 19. vbi plures modernos
citat, & *Andreol.* confutat *Card. de Lu-*
ca miſcell. Eccleſ. in ſupplem. diſc. 49. n. 6.
& 19. Iul. Capon. diſcept. 90. num. 35. &
ſeq. quos refert, & ſequitur *Dom. Franc.*
Romaguer. in doctiſsimis *Addit. ad Con-*
ciol. ad Statut. Eugub. lib. 1. rubr. 56. n. 4.
16 *&* 5. Imò nec exteri bonatenentes ab
eodem onere eximuntur *Præſ. Gana-*
uer. deciſ. Reg. Cam. 39. num. 25. Et licet
collecta non ſoluatur de feudo quater-
nato, nec gabella de illius fructibus, vt
ex *Andr. in c. 1. §. plauſtrorum col. 2. quæ*
ſint regal. in Regia Cam. obſeruatur;
17 fallit tamen pro ædificandis mænijs,
& muris, ac Caſtro, quia eſt commune
propugnaculum, vt poſt *Luc. de Penn.*
fundat *Io: Vinc. Ann ſing. 93.* Et poſt re-
latam deciſionem hanc, *Authoremq;*
noſtrum *cit.* eiuſdem concluſionem
ampliat *Iul. Capon. tom. 2. diſcept.* 100.
à num. 36.
18 Item exterus, qui moratur in ali-
qua Ciuitate vendens, & emens pro
quæſtu ad d. refectionẽ tenetur *cit. Luc.*
de Penn. in l. hac prouidentiſſima nu. 25.
C. de quib. mun. lib. 10. Et *num. 30.* pul-
chrè quærit de venatoribus, meretri-
cibus, hiſtrionibus, aleatoribus, Iudi-
cibus, Aduocatis, Medicis, &c.
19 Deniq; notandum, quod ſicut Cle-

rici

rici, aliæq; Eccleſiaſticæ perſonæ tenentur in ſubſidium ad opera publica Ciuitatis, quæ ſunt communia omnibus, prout eſt refectio murorum, viarum, &c. Eodem modo Laici parochiani tenebuntur ad reparationem, & reædificationem Eccleſiæ cõtribuere, quandoquidem eſt cauſa pia, publica, & communis, ſtante tamen conſuetudine, *Abb. in cap. 1. nu. 3. de Eccl. ædific. in princ. Bertrand conſ. 53. num. 4. lib. 1. & conſ. 41. num. 26. lib. 2. Pacian. conſ. 7. num. 104. Cioſ. conſ. 1. nu. 11. Valaſt. dec. 179. num. 7.* & latiſsimè videndi ſunt *Fauſt. pro Ærar. claſſ. 12. ord. 897. 898. 899. & ſeqq. Petr. Pech de reparand. Eccleſ. cap. 9. & ſeqq. Camill. Borrell conſ. 2. & 26. Guttier. alleg. 10. Gregor. Tholoſ. lib. 2. ſynt. cap. 1. num. 12. & lib. 15. cap. 24. Chriſtin. dec. Belg. 28. Conſil. Gizzarell. deciſ. 39. & 87.* vbi Addentes, *Reg. Tap. deciſ. S.C. 7. per tot. Praſ. de Franch. deciſ. 223.* vbi Addentes, *Reg. Valenz. conſ. 18. Bottilier. diſſertat. 7. Iul. Capon. contr. 1. per tot.* vbi pro Archiepiſcopo Neap. contrà Monaſterium D. Reginæ examinat, an Eccleſia poſsit cogere aliam Eccleſiam ad vendendum.

20 Alia verò adducit *Gizzarell. cit. deciſ. 37.* referens deciſum *n. 19. Lauram dello Doce* matrem, & tutricem filiorum q. Detij Caraccioli cogi ad vendendum quaſdam domos cum furno, inſtantibus Patribus Congregationis Oratorij, pro conſtruendo ſumptuoſo, & magnifico Templo, quod adhuc perficiunt, & ampliant; Et ſic etiam teſte *Conſil. de Roſa d. conſult. 1. in fin.* pro RR. PP. Ieſuitis per S.C. declaratum fuit, licere claudere viam, vulgò *delle Gradelle*, qui ibidem Collegium magnificum, & in alio huius Ciuitatis loco aliud magnificentiſſimum Templum conſtruxerunt, quod Domus Profeſſa nominatur.

21 *Cyriacus* tamen *controu. 31. num. 17.* inquit, quod non eſt indulgendum appetitui Religioſorum, vltrà condecentem, & moralem neceſsitatem; Hinc *Taſſon. ſup. pragm. de anteſ. verſ. 13. obſ. 2. num. 17.* animaduertit, quod hodiè expediens eſſet oculos aperire in deuaſtationibus domorum pro non neceſſarijs ampliationibus Monaſteriorum (videntur enim magnifica, & amplà Amphithearra) pro quibus in dies florentiſſima hæc Ciuitas anguſtatur; Et *D. Bonauent. in epiſt. 2. Murorum*, ait, *curioſa conſtructio, deſtructionem parit animarum*; Et alibi *in quæſt. 6. circà Reg.* dicit: *Cum Sancti Patres laudantur in Cellis, & in vilibus habitaculis habitaſſe, quid eſt, quod Vos altas, & magnas domos erigitis, & Oratoria ſumptuoſa, & areas latas magno pretio comparatis, cum ſitis pauperes, & mendici, & contemptores mundanorum eſſe debeatis.* Et aliàs exclamauit *Aluarus Pelagius in lib. 7. cap. 76.* his verbis: *Quantum autem excedãt Religioſi mendicantes circà curioſitatem, & multiplicitatem, & ſumptuoſitatem ædificiorum, totus mundus teſtis eſt*: Et ſic *S. Gregor. Nyſſenus* loquens de Secularibus *homil. 3. 10. Eccleſ.* ait: *Quo enim maior fuerit, & multitudine, & materiæ ſumptu, magnificentia in ædium ſtructuris, eò magis arguitur inordinata anima.* Et *Diu. Bernard. in vita S. Malachiæ Epiſc. fol. 1927. col. 1.* aduertit: *Si vis ædificare domum, inducat te neceſſitas, non voluntas; cupiditas ædificandi, ædificando non tollitur, nimia, et inordinata ædificandi cupiditas, parit citò, et expectat ædificiorum venundationem.*

AD QVÆST. X.

Immunitas conceſſa, an comprehẽdat caſum vrgentiſſimæ neceſſitatis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunitas generalitèr conceſſa num comprehendat onera vrgente neceſſitate indicta n. 1. 11. 12. 14. 15. & 21.

Neceſſitas facit iuſtum quidquid ad bonum publicum vergit, tolerabiles reddit ingentes exactiones, ac alia efficit nu. 3. 8. & 9.

Princeps vrgente neceſſitate, non ſolùm poteſt tributa imponere, ſed etiam ſubdi-

tos rerum ſuarum dominio priuare, nu. 4. & 5.

Subditi cogi poſſunt ad mutuandas Principi pecunias neceſſitatis tẽpore, et quid Neapoli n. 6. & 7.

Clerici tempore belli, alteriusuè neceſſitatis caſu, an ad contribuendum teneantur n. 10. & 13.

Vaſalli neceſſitate vrgente ſeruitia etiam vltrà modum præſtare tenentur n. 16.

Nobiles ratione bonorum feudalium immunes, an tales ſint neceſſitatis tempore n. 17. 18. & 19.

Immunes, vt ſunt Nobiles, Clerici, Doctores, Milites, alijq; an etiam ità ſint neceſſitatis tempore n. 20.

Immunitas conceſſa alicui Vniuerſitati, an operetur in caſu contributionis faciendæ in ſubſidium Capitis Regni n. 22.

Tributa, neceſſitate, vel cauſa impoſitionis ceſſante, ſunt rem: uenda, nyſi de facili poſſet redire, vel ſubintrare alia cauſa n. 2. & à n. 23. ad 28.

1 PLuribus eſtò relatis priùs à *n. 1.* argumẽtis, pro immunitate ab omnibus ordinarijs, necnon extraordinarijs oneribus, etiam indicendis conceſſa, vt comprehendat quoq; caſum ex vrgentiſsima belli cauſa ſuperuenientem, veluti in verbis illis priuilegij generalibus à Principe conſideratum; & quia dùm extraordinaria munera bello vrgente imponi ſolent, videtur in ſpecie in tali priuilegio caſus iſte comprehenſus, eò magis dùm illud ità generalitèr elargitum, omnem futurum caſum, & inde illum quoque belli comprehendit, cum de ſui natura generalis immunitas ad futura omnia protrahatur, etiam ſi ex augmento accedant; *Authar* tamen noſter *nu. 9. & ſeqq.* contrarium iudicaſſe Reg. Cam. meminit, illa ratione, nàm licet generalitas quælibet conceſſæ immunitatis conſideretur, non comprehendit incognita, & quæ de nouo emergunt, & præſertim inſolitos maximẹ neceſsitatis caſus, qui nullatenùs continẽtur ſub quauis generali immunitate. Et eſtò *Auth.* ipſe hìc multum in ſimpl ici articulo dubitauerit; In caſu tamen relatæ deciſionis, ex vrgentiſſima Regni, exercitu, pecunijs, atq; annona expertis, neceſſitate, & Gallorum tunc bello maximo cum exercitu imminente, ex quo videbatur caſus, in quo Princeps immunitatem cõcedens, nõ poterat de illo cogitare, ideòq; optimè tunc proceſſit ampliſſimi Senatus R. Cam. deciſio, vnde doctiſſimè ipſe *Dom. Reg.* ad hæc, *DD.* opiniones conciliando, cõcludit, quod ſemper, ac impoſitionis cauſa ſatis vrgens videtur, & incogitabilis, ſiuè inſolita exiſtimatur, quælibet immunitas, eſtò generalis, haud militet.

2 Inſupèr concludere videtur, quod eſtò ceſſaute belli cauſa, impoſitum onus ampliùs exigi non poſſit; attamen in caſu, de quo hìc, non fuit prædictæ concluſioni locus, dùm illa gabella impoſita non fuerat, vt ex eius redditu, Regio Ærario pro dictis belli vrgentijs ſuccurreretur, quoniam redditus ad id non ſufficerent, ſed fuiſſe impoſitam, vt ex venditione eiuſdem reditus, poſſet Reg. Curiæ ex pretio, belli vrgentijs ſubueniri, quo in caſu etiam ceſſante bello, quia tamen remanet cauſa illa perpetua venditionis gabellæ iàm indictæ ad effectũ, vt ſuprà, inde impoſitio ipſa nunquàm deficit, ex *deciſ. Io: Andr. in cap. decet, de reg. iur.* quam refert, allegaſſe in dicta cauſa Ill. Dom. Locumt. *Ferdinandum de Auolos*, & ſic fuiſſe deciſum, quam *deciſionem* memorant *Reg. de Marin. in obſeru. ad Reg. Reuert. deciſ. 439. num. 1. Iul. Capon. diſcept. for. 90. num. 36. tom. 2. Franc. Paſqualin. in comment. ad 2. libr. Pragm. Neap. prag. 42. num. 9. tit. de Annona.*

3 Ad prædicta verò, ad ornatum annotamus, quod neceſſitas facit eſſe iuſtum, quidquid ad bonum publicum vergit; Hæcq; tolerabiles reddidit ingentes licet, ac violentas exactiones Romanorum; onera enim Imperij, pleraq; vectigalia inſtitui coegerunt, vt pro vtilitate communi, ità ſingulorum iniurijs, vt *Plin. in Paneg.* ſcripſit, &

Ta-

Tacit. lib.1. centeſimam rerum venalium poſt bella ciuilia inſtituta, deprecanteq; populo edixiſſe ait; Militare æratium eo ſubſidio niti; Auguſtus à Ciuibus exegit ſub Triumviratu quartam partem fructuum, redituumq; & à libertinis octauam omnium bonorum, aliaq; exempla poſt *Plutarch.in Anton. n.12.* aliosq; apud *Bodin.6.cap.2.num. 665.de Republ.* memorat *Fauſt. in Conſil.pro Ærar.conſ.41.ord.502.claſſ.5.* Et ſic quælibet indictio iuſta videtur, quæ concurrente publica neceſſitate proportionabilitèr imponitur, imò donatiuum deberi cauſa belli, tributumq; edici iuſtum, licet bellum ſit in alio Regno, non obſtantibus ad id *Papæ Honorij Capitulis* latè, ac doctiſsimè fundat poſt *Reg.de Ponte de poteſt. Proreg.tit.4.§.1.num.47.Reg. Sanfelic. in diſcept.vn.de donatiuo temp.belli per tot. & à n.6.ad 30.*

4 Et licet Princeps ſua culpa inops effectus ſit, tributum exigere poteſt, quoniã priuatis expedit reſecare quotidianos sũptus, Principibus verò minimè, idem *Sãfel. ibid.n.34.& 35.* Nã vrgẽte neceſſitate cogitur quis donare, imò donare non dicitur, qui Regis neceſſitati ſuccurrit, *cit.Reg.Sanfelic. ibid.n. 2.* & non ſolum poteſt Princeps in eo caſu tributa imponere, ſed etiam ſubditos rerum ſuarum dominio priuare, vt fundat poſt alios *Dom. Conſ. Altimar.in obſeru.ad conſult. vn. de donatiu. ad Reg.Rou. tom.1. à num.1. & 12.* vbi etiam quando ad emendam damni teneatur, & quod procedat etiã, ſi neceſſitas ſit extrà Regnũ *ib.à n. 14.ad 20.*

5 Ità quod ad Collectas imponendas, ſufficiat, vt vtilitas publica principalitèr interueniat, licet aliquandò priuati, qui onera ſubeunt, nullum commodum inde percipiant, vt rectè aduertit *Bart.in l.vn.C.nem.lic.in empt.ſpec.ſe excuſ. Fulu.Pacian.conſ.7.nu.119.* nam teſte *Liuio*, ex ore Catonis ſenioris, nulla lex ſatis commoda omnibus eſt; Id modò quæritur, ſi maiori parti, & in ſumma prodeſt, & generalitèr receptum eſt, quod ea, quæ communitèr omnibus proſunt, his, quæ ſpecialitèr quibuſdam vtilia ſunt, præferri debent *Auth.res, quæ C.comm.de leg. Alph. Azeued. in Conſt. Hiſpan.reg. l.2.to.7.l. 7.num.2.* Et vtilitati publicæ omnia priuata, aut minùs publica cedere, quoniam Respubl. incolumis, res priuatas facilè ſaluas præſtat: *Publica perdendo, tua nequidquam ſerues*, *Liu. lib. 26. circà fin.* Et Fiſci cauſa potior alijs debet eſſe ob ipſiùs publicas neceſsitates *l. 1.* vbi *gloſ. fin. C. de condict. ex leg.* Ex quibus *cit. Fauſt.claſſ. 7.conſ.59. ord. 652.* dictam concluſionem firmat, & *in conſ.60.ibid.* inſequitur, quod eſtò nihil Reipublicæ exitioſiùs ſit, quàm aut à mutuo, aut fęnere belli negotia auſpicari, vrgente tamen ſumma neceſſitate, non eſſe expectandam collectam, ſed per manus
6 iniectionem poſſe ſubditos compelli ad mutuandas Principi pecunias poſt *Card. Mantic. Alph. de Azeued. Cacher. Chaſſan. Borrell.* & alios, id amplians etiam pro vſu annonæ, & frumẽtorum emptione poſſe cogi omnes ad mutuandum pro modò fortunarum poſt *Mart. de iuriſdict.* & alios *ibid. alleg.* atq; ità in Hiſpaniarum Regnis, bellis ſæuientibus, ab Hiſpalenſibus Ciuibus, & alijs ab Indorum Regnis venientibus argentum, & aurum mutuò accipere, ſæpiſſimè obſeruatum fuiſſe, teſtatur, arbitriumq; hoc iuſtiſſimè introductum ex *Bobadill.lib.5.polit.cap.5.per tot. Lud.Molin. to.3. par.1. diſp.315 princ. Ferd.Vaſqu.lib.1.de ſucceſſ.creat.lib.6.n.22. & illuſtr.qq. cap.7. n.7.& 8.* Ità tamen, quod ſi Princeps
7 idoneos reditus ex Regno habeat, reddat integram pecuniam mutuatam cũ moderato intereſſe; Imò commodiùs eſſe, mutuas pecunias ità à ſubditis accipere, quam eoſdem oppilare tributis, tantò magis data ſpe in ſubditis, fænus, & ſortem, & gratiam à Republica ipſis reddi ex *Bodin. lib.6. de Republ.cap.2.n.664.* & ità Romani bello Punico ſecundo, pecuniam mutuò à Ciuibus ſumere maluerunt, quàm tributum imperare, *Liu.lib.26.* & alia

exempla refert *Bodin.ibid.* poſt quem idem *Fauſt.* plurima etiam refert. Et ſic *Ferdinãdi I. Regis Cap.fol.* 13. non procedit in caſu neceſsitatis, in quo Ciues mutuare Regi tenentur, vt ex *Cap. Neap.* 38. *Caſ. Maieſt. fol.* 92.

8 Neceſſitate itàq; ex cauſa publica, & communi vtilitate vrgente, quoniã ipſius neceſſitatis morſus ſunt grauiſſimi, *Port.lab. in Catilin. declamat.* & *Liuio* teſte, neceſſitatem nec Dij ſuperãt, & multa cumulat *Petr. Pech. in cap. argumentum* 78. *de reg. iur. in* 6. à legis præſcripto, ipſo iure permittente, deflectendum prudentes ſemper, ac omni ætate quaſi per manus tradiderunt; neceſſitas quippè legem non habet *l.* 1. & ibi *DD. D. de off. Conſ.* vndè *Seneca lib.* 4. *controu.* 27. vocat magnum humanæ imbecillitatis patrocinium; Et omnem legem frangit, quidquid coegit, defendit, *Iſocrates* appellat *velamentum iniuriæ*, *Quintilian. declam.* 260. multùm contrà Iuſtitiam neceſſitas valet, *Dauid Meuius in diſcuſſ. leuaminum inopia debit. cap.* 1. *num.* 14. & nulli fami exæquatur *Bald. conſ.* 458. *lib.* 3. & ferijs caret per vulgata Paladij, & ſi neceſſitas ſit, quoad famem, & frigus, ſemel excuſat *DD.* & *Cagnol. in l. quæ propter. n.* 4. & 5. *D. de diu. reg. iur. Coler. de alim. lib.* 2. *c.* 7. *num.* 42. & 43. *Gentil. lib.* 2. *de iure bell. cap.* 6. *pag.* 257. Et quod neceſſitate fit, peccato caret, ſcilicèt ciuili, *Royz deciſ.* 5 *nu.* 276. Et neceſſitatis cauſa Iudęorum infantibus nutrices Chriſtianæ non ſunt denegãdæ, *cap. ad hæc de Iudæis*, *Royz n.* 320. & *dec.* 3. & latè poſt præfatos, & alios *Fauſt. conſ.* 7. *claſſ.* 12. *ord.* 889.

9 Ex quibus deueniendo ad ſpeciales *Auth.* noſtri concluſiones, ex publicæ neceſſitatis ratione, ſiuè cauſa, quoniam per illam licitum eſt leges transgredi, multaq; permittuntur, quæ aliàs non licerent, *Amaya in l. omnes* 3. *C. de annon. lib.* 10. *n.* 36. *Piſan. ad Goffr. de Gaet. in Rit. R.C. rubr.* 20. *num.* 51. & ordo eſt ordinem non ſeruare, iuri naturali etiam derogatur, & contra naturalem æquitatem ſtatuitur, & nullus impedire debet, ne cauſa publica iuuetur, & defendatur, ità quod publicæ vtilitatis, ac neceſſitatis cauſa ſemper cenſeatur excepta, cum qnod neceſſitate fit, non ſit culpabile, & ceſsãt in caſu neceſſitatis, legis præcepta, quia lex debet eſſe poſſibilis, & neceſſitas ſupponit impoſſibile quoddam, & habet ſecum diſpenſationem annexam, & Princeps Supremus in caſu vrgentis neceſſitatis, atq; ex iuſta cauſa boni publici, & implementi obligationum regiarum, quamplurima facere poteſt, ex quibus Vaſalli conqueri non poſſunt; Cumq; tempore neceſsitatis omnia dicantur eſſe Principis, & velut in vno Regis, hoc eſt communis patris patrimonio reducantur, nec poſſunt Procuratores Ciuitatum, ſiuè Vniuerſitatum conſenſum non præſtare, ſi vocentur pro publica neceſsitate ſubeunda, quia ſi neceſsitas nota ſit, tenentur conſentire; aliàs abſque eorum conſenſu tributum, vel ſeruitium, de quo tractatur, imperabitur; Principes enim ſunt Tutores Reipublicæ, & Iudices conſeruatores ſuorum Vaſallorum, & omni iure naturali, diuino, & poſitiuo, tàm canonico, quàm ciuili, tenentur eos, & Regna ſua in pace conſeruare, & tueri, ità vt Vaſallorũ, & Regni defenſio proprium dicatur Regis Officium, & ſubditorum protectio, & defenſio, cũ ſit ſimùl in ipſo Regno ab origine orta pro publica, communiq; omniũ vtilitate, & neceſsitate: Et

10 Eccleſiaſticos ligari legibus, & edictis Principum ſecularium, & à tributis, & contributionibus non eſſe exemptos, neceſſitatis tempore, latiſsimè declaratur per doctiſsimum *D. Io: del Caſtillo Sotomayor lib.* 7. *contr. cap.* 9. *per tot.* & *à n.* 30. vbi concludit poſt alios, Clericos ligari legibus, & edictis Principũ laicorũ obligatione directiua, ex vi, & efficacia rationis naturalis, quæ dictat, vt legibus Principis iuſti, & pro publico bono latis pareamus, peritiſſ. *Dom. D. Frãc. Ramos del Mãzano ad ll. Iul. et Pap. lib.* 3. *c.* 45. Et *cit. Caſtill. n.* 31. expouit, quid ſit dicendum de Clericis obli-

obligādis ad cōtribuēdū tēpore belli,
ſi bellum non ſit de præſenti,ſed in fu-
turum timeatur, & vtrum requiratur
ad illos obligandos,vt licentia Roma-
ni Pontificis præcedat,idem *ibid.n.31.*
32.& ſeqq. Et quod ſit adeundus Iu-
dex Eccleſiaſticus, vt cum laicis Cle-
rici contribuant, fundat *Reg. de Ma-*
rin. poſt alios *in obſ.ad Reg. Reuert. de-*
ciſ.439.num.3. & quæ requirantur, vt
Clerici cogi poſsint ad contribuēdum
cum laicis, poſt alios declarat *Reg. Cō-*
ſil.Altimar.in d.conſult.in obſeru. nu.26.
& *Fauſt. claſſ.17. conſ.42. ord.1316.* &
in caſu neceſsitatis, & bellorum con-
tributum,Reipubl.Rom.olim tempore,
etiam à Sacerdotibus,alioquin immu-
nitatem habentibus exactum ex *Liu.*
*lib.33.*exempla,& rationes refert *Fauſt.*
conſ.41.ord.1315. claſſ.17. Et quid in-
ſtante neceſsitate aliqua belli, & quo-
modò requiratur, quod Clerus, & Po-
pulus ſimùl conueniant, & deliberent
ſuper collatione facienda, examinat
Clapper.in cauſ.ration.96. qu.vn.à nu.1.
ad 4. vrgēte Vgonotorum bello, quod
anteà etiam declarauit in *cauſ.73.* vbi
n.3. concludit, quod eſtò Clerici ſint
immunes ab excubijs, & cuſtodia Ci-
uitatis, limitatur, ſi tàm repentina
emergat neceſsitas, vt laici ſine Cle-
ricis non poſsent reſiſtere, & Ciuita-
tem defendere. Quid autem, an idem
ſit,ſi gabellæ imponātur ob vtilitatem,
tàm publicam, quàm priuatam Cleri-
corum, vt ratione peſtis, vel ſimilis,
quæ æquè primò tangat, tàm ſecula-
res, quàm Clericos, & quod in ſimili-
bus caſibus gabellæ imponendæ ſint,
tàm de conſenſu populi, quàm Cleri-
corum, poſt alios fundat *P. Stephan. de*
Neap.de præcip.iur. & iuſt. part. cap.16.
n.15. videndus *Borrell.conſ.74.*
11 Conſtat pro indubitabili ex his, à
collectis, & tributis tempore belli im-
poſitis neminem excuſari, *l. iubemus*
nullam, & ibi *Iaſ. C.de Sacroſ.Eccleſ. &*
Bart.in l.nullus, C. de decurſ. public. lib.
*12.*inquit, Clericos etiam eſſe cogen-
dos, ad quod multa allegat *Hieron. à*
Laurent.dec.Rot.num.4.pag.561. quem
ſequitur *Fauſt.*poſt alios *claſſ.12. conſ.*
*11.ord.853.per tot.*vbi concludit,quod
axioma dudum eſt communitèr pro-
batum,vrgente publica neceſsitate,ab
omnibus nulla habita ratione priuile-
gij contribuendum, *l.1. C.de indict. lib.*
10. Cum & Cęſaris prædia,talia one-
ra ſubſtineant *l.rem priuatam, C.de pri-*
uil. dom. Aug. Gloſ.in rubric. C. de excuſ.
mun. Io:Thoming.dec.56. nu. 22.23.&
24. & alij allegati per eundem *Fauſt.*
ibid. quippè priuilegium etiam am-
plum non extenditur ad incogitata, *l.*
qui cum tutoribus, §.tranſactio, D. de
12 *tranſact.* Et ſic priuilegium immuni-
tatis ad tempus publicæ neceſsitatis
non porrigi,viſum eſt etiam *Dyn.in l. ſi*
ex toto, D.de deleg.1. & ibi *Franc. de*
Aret.col.2. in pr. Alb. de Roſat. in princ.
Imol.num.6.& 8. Iaſ.n.13.& 18. Bart.
n.6.Caſtr.n.5. Cępoll.cautel.63. Rom.in
l. ſi verò, §.de viro nu.32.D.ſol.matrim.
Franc.Lucan.de priuil.Fiſci in 3.p.princ.
n.23.& alijs apud *Fauſt.claſ.7.ord.601.*
Nàm iniquum eſt in tempeſtate Reip.
velle immunem eſſe, & dumtaxat cō-
moda capere, incommoda alijs obtru-
dere, idem *ord. 606.per tot.* Imò con-
ceſsio quælibet, & quodcumque pri-
uilegium neceſsitati cedit *Reg. Sanfe-*
lic.in d.diſcept. vnic. num.33. & ex hoc
13 etiam *n.38.* probat, Eccleſiaſticos ad
id teneri,eoſquè deficientes à ſubuen-
tione publicarum neceſsitatum pec-
care, *ibid. n.40.* ipſosq; Summos Pon-
tifices concedere ſolitos decimas bo-
norum Eccleſiarum Principibus laicis
tempore neceſsitatis *n.41.* & *num.43.*
memorat remedia pro exigendis tri-
butis in bonis Eccleſiarum; Et Ioas
Rex Iſrael pro neceſsitate abſtulit
omne aurum,& argentum, & vniuerſa
vaſa, quæ reperta ſunt in domo Do-
mini, *4. Reg.14.* legem enim neceſsi-
tas non habet, *l.vt gradatim, §.1. D.de*
mun. & hon. l. Rutilia Polla 69. de con-
trah.empt.l.vnic. C.vt nem. lic. ab empt.
ſpec.ſe excuſ.l.10.C.de SS.Eccl. l.2. C.de
patr. qui fil. diſtrax. c.diſcipulos de con-
ſecr. diſt.5. Et ad opera pia, Eccleſiæ
bona deputata ſunt, *cap.ſacrorum, c. ſi-*

cut

cut, cap. aurum 12. *qu.* 8. *Chaſſan. in Conſ. Burg. rub.* 1. §. 4. *num.* 23. *Molin. conſ.* 11. & 12. *Medic. de caſ fort. par.* 2 *q.* 1. *n.* 6. vbi communem, *Villalob. commun. opin. lit. E. n.* 3. *Caſp. Baet. de inop. deb. cred. addic. cap.* 18. *num.* 12. & 13. *Cacher. deciſ.* 68. *per tot. Azeued. ad Conſtit. Reg. lib.* 1. *tit.* 13. *l.* 11. *n.* 2. adeo quod ſi hanc ob cauſam Ciuitas debitum contraxiſſet, Clerici ad diſſolutionem eius pro rata teneantur, *Compil. Symph. par.* 1. 2. *vol. n.* 208. *Natt. conſ.* 203. *num.* 1. *Trentacinq. var. tit. de iur. fiſc. reſol.* 5. *n.* 14. *verſ. ratio eſt*, & ideò dicitur, quod quælibet immunitas non iuuat reſpectu onerũ, quæ belli, vel peſtis cauſa imponuntur *Reg. Tap. deciſ.* 23. *num.* 79. nam priuilegium quantumcumq; generale nunquàm includit illud, quod publicæ vtilitati obeſt *ibid. n.* 80.

14 Et licet in hiſce præliminaribus Italiæ regionibus bella plurimùm, & quotidiè frequententur, & ſic cenſentur quoque immunes ab impoſitionibus propter bellum, vt argumentantur *Natta conſ.* 406. *num.* 18. *Neuizan. conſ.* 66. *num.* 43. & 57. *Lancell. Gall. conſ.* 44. *num.* 35. *Manent. conſ.* 84. *num.* 27. *Raudenſ. conſ.* 54 *nu.* 6. *lib.* 1. vbi, quod hæc concluſio antè tempora Aug. Imp. Caroli V. erat indubitata, proùt etiam poſteà ex obitu Inuictiſſimi Regis Philippi II. vndè vulgò fertur, Venerabili Bedæ Præsbytero oranti pro gentis Italicæ tranquillitate, reſponſum fuiſſe ab Angelo: *Beda tace, nunquàm Italia erit in pace*, vt referunt *Calcan. conſ.* 24. *antè nom.* 10. & *Raudenſ. d. conſ.* 54. *num.* 7. *lib.* 1. *Io: Paul. Melius forenſ. obſeru. lib.* 1. *obſ.* 125. *n.* 20. vbi *n.* 21. intelligendum ait de bello magno, non ſolùm paruo.

Ex publicæ tamen neceſsitatis priuilegio, cum *Auth.* noſtro concludendum eſt, priuilegia omnia immunitatũ, à Principe per qualeſcumquè clauſulas conceſſa, publica imminente vtilitate, ſiuè neceſſitate, occaſione, puta famis, belli, peſtisq; reuocari, ex *Bart. in l. iubemus, C. de Sacroſ. Eccl.* & alijs *Mut. Surgens in annotat. ad M. Anton. Surg. de Neap. illuſtr. fol. mihi* 386. *circà fin.* poſt alios innumeros *Camill. Borrell. de Reg. Cath. praeſt. cap.* 33. *num.* 28. nàm ſi extenderetur tale priuilegium, vt puta etiam in caſu publicæ neceſſitatis militaret, publica læderetur vtilitas, & ſic nullatenùs ad id extendendum, *l. fin. C. de off. Mag. milit. l. humilioribus, C. de ſuſcept. & arcar. l.* 2. *C. de priuil. Schol.* Et priuilegia publicæ vtilitati damnoſa non ſunt recipienda, *l. nec damnoſa, C. de prec. Imp. offer.* & ſic potiùs reſtringenda, & ſtrictè interpretanda, quàm amplianda, adeò vt priuilegium generale exemptionis ab omni munere, non eximat quemquam ab
15 oneribus, quæ imponuntur pro aquis publicis habendis, vel pro aquæductibus purgandis, vel reficiendis, *l. ad portus, C. de oper. publ. Rip. in tract. de peſte tit. de remed. purg. contrà peſt. nu.* 43. *cum ſeqq.* quoniam peſtis, vel famis, & magnæ neceſſitatis tempore omnia ſilent priuilegia, *l. pro tyronibus, C. de priuil. dom. Aug. lib.* 10. *Garz. de Girond. de explic. priuil. quaeſt.* 70. *à n.* 331. *ad* 337. quemadmodùm neque poſſunt extendi, eſtò conceſſa per qualeſcumq; clauſulas, neque executioni demandari cum magno, vel paruo tertij præiudicio, vt idẽ *Girond.* fundat *q.* 12. *à n.* 94.

16 Et Vaſallus, licet regularitèr vltrà modum in inueſtitura præfinitum ſeruitia haud præſtare teneatur, id tamen non trahitur ad caſum vrgentis neceſſitatis, in quo omnis ceſſat immunitas, vt fundat *Andr. Kobl. de ſeruit. feud. to.* 1. *par.* 4. *nu.* 98. Etenim, eſtò à muneribus patrimonialibus ratione rei poſſeſſæ debitis, pro quibus omnes tenẽtur, *Guttier. l.* 3. & 4 *pract. qu.* 13. *n.* 18. *Ioſ. Seſſe deciſ.* 129. *n.* 6. *par.* 2. Et à quibus nulla dignitas, aut priuilegium excuſat, *l. ſicut, l. ab his, D. de vacat. & excuſ. Roſenth. de feud. cap.* 5. *concluſ.* 72.

17 Nobiles eximantur ratione bonorum feudaliũ, pro quibus Dño ſuo ſeruitia feudalia præſtãt, vnde ad Collectas, & munera publica non tenentur, *Tiraqu. de nobil. cap.* 29. *n.* 116. & *ſeq. P. Heig p.* 1. *qu.* 18. *num.* 21. & *ſeq. Kopp. deciſ.* 61.

num.

num.3.lib.1. Alb.Brun.conſ.feud.103.n.3.p.1.Modeſt.Piſtor.conſ.21.num.22.& 30.vol.1. nam qui in Principis ſeruitio ſunt, à Collectis meritò excuſantur, *Petr.de Vineis lib.5.ep.39.* & ſemel decimatum vlterius decimari non oportet *Nicol.Balb.conſ.* poſt *Cacher. dec.68. n.10.Rol.à Vall.conſ.1.nu.21.lib.2.Modeſt.Piſtor.conſ.9.num.49. & ſeq. vol.2. Thom.Maul.de homag.tit.9.nu.68.*

18 Fallit tamen id in pluribus caſibus, inter quos præcipuus eſt, cũ agitur de Collectis vniuerſalibus; immunitas enim conceſſa non intelligitur ab his, quæ neceſſitatis tempore *l. 1. vt nem. lic.ſe ab empt.Petr.Heig.p.1.qu.18.n.23. & ſeq. Mynſing.4.obſ.70.num.2. & ſeq.* & latè *conſ.1.dec.15.Thoming. dec.55. num.21.Coler.conſ.1.num.263.& ſeq.* & belli tempore indicuntur *Vvintzler. de collect.dec.6. nu.13. Rhemig. de Gonny de Carit.ſubſid.qu.59.nu.35. Cacher. deciſ.39.num.20.& ſeq. Neuizan.conſil. 66. num.7. & ſeq.* præſertim ſi neceſſi-

19 tas tanta ſit, vt ſubſtineri non poſſit, niſi perueniatur ad exemptos, *Curt.iun. conſ.61.num.14.par.1. Natta conſ.257. num.4.tom.2. Rol.à Vall.conſ.80.n.23. vol.3.* Quamuis concurrat qualitas iuriſdictionalis, *Coſta tract. de quot. & rat.qu.80.num.6. Caſp. Klok de contrib. concl.38.lit.A.* Et eſtò Nobiles in Aulis Principum verſentur, *Maul. de homag.tit.9.n.67. Mod.Piſtor.conſ.9.num. 44.& ſeq.lib.2. Flor. Diez de Mena p.p.q.21.n.248. Nolden.de ſtat.nob.Ciu. c.16.Berlich.deciſ.22.tom.3.*

20 Meritò igitur Reg. Cameræ deciſio ab *Auth.* noſtro relata procedit, tùm ex prædictis,ex quibus conſtat,ad munera publica ob neceſſitatem publicam impoſita, neminem eſtò à iure, vel priuilegio immunem, exemptum eſſe,& ſic Clerici, qui à iure Ciuili, & Canonico ſunt ab omnibus oneribus, & collectis immunes, Nobiles, qui à collectis, & muneribus ſunt exempti, ſicut, & Scholares, Doctores, Profeſſores, Aduocati a publicis muneribus ſunt immunes, ſi actu legunt, & ſtudẽt, Milites à muneribus ciuilibus exempti, eſtò ſecùs in patrimonialibus: neceſſitatis tamen tempore nullus,vel lege, vel honoris ratione priuilegiatus immunis exiſtit, eum tunc ſileant priuilegia, vnde Doctor emeritus reſidẽs in Ciuitate à muneribus immunis, ſi penuria eſt eorum, qui magiſtratum dignè gerant,ab officio Decurionatus, ſeù Burgi magiſtri immunis non exiſtit,vt in puncto ad hæc præfata omnia cumulat *Io.Koppen in dec.61.per tot.*

21 Tùm etiam quia immunitas conceſſa alicui ab oneribus, & collectis ordinarijs, & extraordinarijs ſolitis, & inſolitis,non extenditur ad onera, quæ imponuntur ratione belli, vel alterius cuiusvis publicæ neceſſitatis, de qua ab initio veriſimilitèr non fuit cogitatum, vt in puncto comprobat *cit.Fauſt. claſſ.20.conſ.3.ord.1527.* vbi eandem ſententiam, non modò Cameralis iudicij vſu, ſed & conſuetudine totius Germaniæ paſſim receptam refert ex *Mynſinger.cent.4.obſeru.70. nu.6. Heig. par.1.quæſt.18. num.26. cit. Kopp. d.loc. num.9.* nam non ſolum ſilent eo neceſſitatis tempore priuilegia, & non ſunt ad id amplianda eum ſint ſtricti iuris, *cit.Kopp. d.loc. num.10. 11. & 17.* Sed omnes in communi, ſi neceſſitas exegerit, conuenit vtilitatibus publicis obedire *l.1. C. de nau non excuſ. lib.11.* & *textus* ad hoc ſunt aurei, ſecũdùm *cit. Fauſt. in l. 1. vt nemin. lic. in empt. ſpec.ſe excuſ.lib.10.tit.27.l.1. C.de quib. mun.vel præſtat.nem.lic.ſe excuſ. lib.10. l.abſit, C.de priuil.dom. Aug.Kopp. d.loc. num.10.* Quibus tandem addimus, in ſumma neceſſitate, omnes immunitates ceſſare, *Klok. de contrib. theſ.27.* & inde à Collectis Imperialibus immunis non eſt Comes, etiam qui de Comitatu ſuo inueſtitur, *Bocer. 2. de Collect.ad fin.*nec etiam à Turcicis Collectis vllus ſtatus priuilegiatus exemptus habetur *Mynſing.dec.15.reſp.1. n. 9.10.& 14.* & generalitèr, immunitas haud extenditur ad onera, quæ imponuntur ob publicum bellum,vel aliam euidentem neceſſitatem, *cit. Mynſing. 4.obſeru.70.* Et ceſſare immunitates,

vbi

vbi res geritur, pro aris, atq; focis, in munerumq; excuſatione verba ſtrictim eſſe accipienda; Idquè præiudicijs aliquot adſtruere *Petr. Herod. rer. iudic. lib.* 10. & *Beſold. de Ærar. public.* refert *cit. Fauſt. conſ.* 71. *ord.* 532. *cl.* 5.

22 Conceſſa verò alicui Vniuerſitati ex cauſa oneroſa immunitas, an operetur exemptionem contributionis faciendæ per totum Regnum in ſubſidiū Capitis Regni, & quod dicta Vniuerſitas non teneatur, concludit, & deciſum refert *Mut. Surg. in annot. ad M. Ant. Fratr. de Neap. illuſtr. cap.* 22. *ſub priuil.* 42. *fol.* 386. *verſ. quæ quidem multa facerent*; Nàm cum fideliſſima Ciuitas Neapolitana ære alieno valdè oppreſſa eſſet, vrgēte in toto Regno penuria frumenti, ad quod releuandū cōſtitutum fuit, vt tertiam tantùm partem eadem Ciuitas perſolueret, reliquum verò totum Regnum, aduersùs quod ſe oppoſuit Capuana Ciuitas negando contributionem, ob immunitatem aliàs à Cæſare ipſi conceſſam à tributis, etiam ex cauſa oneroſa, & pro ipſa iudicatum in R. Cam. Summariæ, facta relatione in Collaterali Conſilio poſt *cit. Mut. Surg.* referunt *Capan. de iur. adoh. qu.* 15. *num.* 15. *& Thor. in comp. deciſ. tom.* 1. *verb. Immunitas conceſſa alicui*, *Reg. Tap. lib.* 7. *Iur. Reg. tit.* 17. *in annot. verſ. ſed an circa fin. fol.* 115. Nam priuilegia ex contractu procedentia, illæſa permanere debent *Reg. Tap. deciſ.* 23. *num.* 85. & talia priuilegia ex cauſa oneroſa omninò obſeruari debent, tàm à Rege, quàm ab eiuſdem ſucceſſoribus idem *Tap. d. l. n.* 92. & qualitèr priuilegium ob egregia ſeruitia conceſſum, tertio præiudicet *ibid. nu.* 99. & quod ſtante tranſactione cum Rege in hoc inhita, qualitèr ſit illa obſeruanda, aut reſcindenda, *ibid. à num.* 102. *n.* 110. *& ſeqq.*

23 Ad aliam concluſionem huius deciſionis pergendo, indubium eſſe annotamus, tributa eſſe remittenda, ipſa ceſſante neceſſitate, ſiuè cauſa, propter quam fuerunt impoſita; Proportio enim inter quantitatem vectigalis, & ipſius cauſæ exigentiam, iuſtitia vectigalis eſt, vt ſi neceſſitas ceſſet, ipſum vectigal, vtpotè cuius iuſtitia in proportione ad cauſam conſiſtit, ceſſare neceſſe ſit, ex *Iuſtin. in l.* 1. *C. de caduc. toll.* ibi: *Quod belli calamitas introduxit, hoc debere pacis lenitatem ſopire*, *c. cum ceſſante, de appell. Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa*, *DD. in l. cum pater*, *§. dulciſſimi*, *D. de legat.* 2. *Guid. Pap. conſ.* 150. *num.* 5. *Bonifac. de furt. §. fraudulosa n.* 28. *Paul. Fuſcus ſingul. lit. T. n.* 145. *Acac. Enenk de priuil. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 7. *Ludou. Molin. de iuſt. & iur. tom.* 3. *diſp.* 667. *Suarez lib.* 5. *cap.* 13. *Vaſqu. de ſucceſſ. progr.* 1. *in præfat. num.* 68. *& ſeq. Caſp. Klok. de cōtrib. th.* 77. *Henric. Kloch de vectig. th.* 81. *Io: Chokier aph. polit.* 2. *cap.* 10. *n.* 7. *fol.* 90. *&* 95. *Leſſ. de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 6. *Reg. Tap. deciſ. Supr. Ital. Senat.* 23. *num.* 39. & poſt alios *Rodoerius ad Reg. de Marin. in addit. ad cap.* 157. *à nu.* 1. *ad ſeqq.* ſicut etiam ceſſante cauſa immunitatis, ac conceſſi priuilegij ceſſat immunitas, & priuilegium, idem *ibid.* poſt alios *nu.* 3. *&* 4. & comprobat prædicta *Fauſt. pro Ærar. conſ.* 52. *ord.* 513. vbi refert etiam nouellam *Tiberij Imp.* 163. de releuatione futurorum, in qua pientiſsimus ille Imperator motum ſe ait (*occaſione Ieſus Chriſti Domini N. eiuſq; Reſurrectionis ad inſtàr liberationis ex ſeruitute Ægyptiaca*) iuſtitia, & philantropia, vt non tantùm releuatio præteritorum, ſed & futurorum fiſcalium debitorum fiat, ex quo *Ioachim. Stephan. in expoſit. Nouell. Conſt.* colligere, relaxationem tributorum, penſionum, & canonum, ex Principis iuſtitia prouenire, eaquè moderanda eſſe, ſola clementia, & humanitate, ne ſubditi nimium prægrauentur; Quod tamen intelligendum eſt, cauſa impoſitionis in totum ceſsāte, vt in *l. ex facti, de vulg. & pupill. l. humanitatis, C. de impub. l. quod ſit, de leg.* 1: *Dec. in l.* 122. *n.* 3. *de reg. iur.* & ibi *Sturc. c. in argumentum de reg. iur. in* 6. & ibi *Petr. Pech.* Sic Hieroſolimæ Ciuitati poſt Captiuitatem Babylonicam valdè attenuatæ, iuſta etiam tribu-

ta

ta remiſſa fuere, vt legitur 2. *Eſdra cap.5.* Sic Romanis tributum remiſſum eſt, quamprimum L. Æmilius Paulus Macedonicis opibus, Rege Perſiæ deuicto, ærarium ſatiauit, teſte *Valer. Maximo lib.4.cap.3.*

24 Præfatam verò concluſionem non procedere, cum imponitur gabella, vt ex venditione fructuum neceſsitati ſubueniatur, nam ſtante venditione ſequuta, cum non poſſit verificari ceſſare cauſam, non eſt, quin poſſit onus reuocari, ſecundùm tradita per *Auth.* noſtrum hìc *in fin.* Hinc ſententiam Neronis primis annis Imperij cuncta vectigalia remittere volentis, Senatus improbauit, docendo diſſolutionem Imperij fore, ſi fructus, quibus Reſpubl. ſuſtineretur, diminuerentur, vt refert *Fauſt.claſſ.7.ord.664. Reg. Tap. deciſ.Supr.Ital.Sen.23.n.89.* Inde etiam vectigalium alienatio, ſiuè ademptio in præiudicium ſucceſſorum eſt nulla, *idem ibid.n.90.& 91.*

25 Imò & eadem concluſio limitatur, cum quandoq; ceſſet cauſa, quæ de facili poſſet redire, vel ſuperueniet alia de nouo, nam tunc licita redditur exactio, *Salon de iuſt.2.2 qu.77. art.3. controu.5. Suar. d.lib.5. cap.13. Conſil.de Georg.rep.feud. cap.57. num.33. & 34.* quos refert, & ſequitur *Conſil.Rocc.de off.tit.de donat.§.5.num.84. & 85.* Fieri enim non poteſt, vt Reſp. quæ ſub perpetuo cæleſtium rationum motu gubernatur, in eodem ſtatu permaneat, & quieta pace fruatur æterna. Interdùm autem vectigal ad determinatam cauſam, vt extructionem pontis, imponitur, & tunc ſi ad Principem ſummum, illud pertineat, & alia cauſa legitima ſubintret, non dicitur deſijſſe, quia poſſet de nouo aliud ob illam cauſam inſtituere, *Suarez lib. 5. de legib.cap.15. num.7.* Sed ſi inferior ab eo ad actum vnicum exigendi poteſtatem habeat, abſoluta cauſa ceſsāte debet effectus deſiſtere; Quemadmodùm Adolphus Comes Holſatiæ, cū vectigal Henrico Leoni Sax.D. in oſtio Trauenæ quoad oſtium pataret, Cæſareo beneficio indultum, licentiùs continuaret, rectè ab Imperatore exactionem remittere iuſſus eſt, *Kranz.Hiſtor. Vvandal.lib.6.cap.26.* Interdùm etiam

26 cauſa permanētior, cum tamen actualis neceſsitas pro aliquo tempore ceſſet, vt ſi cauſa imponendi fuit ſecuritas itineris, & viarum refectio, à qua licet aliquandiù ceſsetur, tamen quia periculum ſubeſt, vt occaſio citò renaſcatur, ex continuatione vectigalis iniuſtitia nulla reſultat, ſed ſubintrat regula, quod ceſsante cauſa in communi, ceſset diſpoſitio, non autem ſi ex accidenti, vel in perſona particulari ceſset, arg. *l.nam ad ea 5.D.de legib.l.ſi frater,* & ibi *Caſtrenſ. C. qui teſtam.fac. poſſ. Solon.de iuſt.& iur. lib.4. qu.5. art. 3.Suarez d.cap.15.nu.7. Tiraquell.in d. tract.ceſſante cauſa lim. 32. Couarr.in cap.poſſeſſor. 3.p. §.2. num.2. de r.i.in 6. Vaſqu.ill.contr.quæſt.87.num.13.*

27 Hinc quando gabella fuit impoſita propter cauſam habentem tractum perpetuum, vt puta pro cuſtodia ab inuaſione hoſtium, ac infidelium, &c. tunc eſtò aliquando cauſa ceſſet, non tamen ceſſabit gabella, quia inuaſiones in puncto, & omni tempore poſſunt euenire, vt ex *gloſ. in cap. quamuis 17. in verbo conceſſerit, verſ. & ea fuit cauſa, extra de decimis,* ex qua habetur, quod antiquitùs Eccleſia cōceſſit Laicis decimas, & alia bona in feudum, vt eam ab inuaſionibus, atq; oppreſſionibus infidelium, & hæreticorum tutarentur, vi cuius conceſsionis multi laici adhuc decimas, & alia bona in feudum data poſſident, eſtò cauſa cōceſſionis ceſſauerit, & ità optimè ad prædicta concludit *Dom. Io: Leonard. Rodoerius* doctiſſimus Aduocatus *ad Reg.de Marin.in addit.ad cap.157.n.8. & 9.* vbi *n.7.* aduertit ex *de Franch.deciſ.56.* ſub *n.18. verſ. Nec etiam nu.19.* quod ſi poſtquā ceſſauerit impoſitionis Gabellæ, vel Collectæ cauſa, eius ſolutio à Ciuibus continuaretur, eo caſu in progreſſu temporis nequiret à ſolutione deſiſti ob motiuum deficientis cau-ex doctrina *Iacob. in tract. de Homag. col.*

col.fin. verſ.ceſſante verò tali neceſſitate.
28 Aliquando autem notum eſt cauſam primam ceſſaſſe, ſed ſi ignoratur ob longiſſimum tempus, vel vltrà memoriale, vtrum legitima cauſa rurſùs ſubrogata ſit, tunc æquiùs eſt vectigal manere, vtcumq; cauſa non appareat, quæ cenſetur fuiſſe legitima, *cap. ſuper quibuſdam*, *§. præterea de V.S. Thoming.conſ.39.n.94. Bonifac.de furt.§.fraudulosa nu.32.Suarez lib.5.de legib.cap.15.n.9.& ſeqq.* Et in omni caſu Regis eſt declarare neceſſitatem impoſiti vectigalis adhuc vrgere, vt non extinguatur vectigal, *Horat.Montan.de regal.ver.vectigalia n.12.in fin.*

AD QVÆST. XI.

Immunitas generalitèr conceſſa, an comprehendat impoſitionem, & debitum pro Barricello, & impoſitionem Turrium, ac Viarum; Et an immunitas conceſſa per Regem alicui Vniuerſitati in perpetuum, & ad tempus ab omnibus muneribus, etiam extraordinarijs, comprehendat hanc impoſitionem.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

I *Mmunitas generalitèr conceſſa ab omnibus muneribus, non comprehendit onera pro Barricello, Turribus, vijs, & militibus grauis armaturæ impoſita à nu. 1. ad nu. 13. Idq; procedit in Clericis, patribus onuſtis, & alijs n. 14.15.16. & 17.*

Viarum, pontium, fontium, ac turrium refectio ad quem ſpectet, n. 12. & à nu. 18. ad 22.

1 PRæcedentibus affinis videtur hæc quæſtio, quæ à *Dom.Reg.* hic examinatur occaſione, qua *Ill.D.Petrus à Toleto* in anno 1550. huius Regni tūc Moderator, ad viarum graſſatores, quibus ab antiquis temporibus Regnum vexatum legimus, extirpandos, pro viarum, itinerantiumq; cuſtodia in ſingulis Prouincijs, Campaneæ Barricellos inſtituit, inſpectaq; in ijs publica euiuſq; loci, ac gentium vtilitate, ſalarium illis ſoluendum ab ipſis Terrarum Vniuerſitatibus conſtituit; Vndè hæſitari in Reg. Cam. euenit, *an immunes ab oneribus omnibus Vniuerſitates, ad tale onus obligentur?*

Et pro negatiua conſideratur, quod ſiuè extraordinarium munus, & ſuperindictum illud ſit, ſiuè ordinarium, comprehendatur, eum extraordinariū ſub qualibet immunitate ſimpliciter conceſſa contineatur, & ordinarium, non dubitandum eſt, comprehendi; Neque eſſe in conſideratione, quod præfata impoſitio, Regni beneficio cedat, nam onus nihilominùs Regis eſt, ipſum Regnum à latronum incurſibus proprio ære cuſtodire; ideòq; ipſum Regis beneficium vti fauorabile ampliandum, ſiuè pro conceſſionario interpretandum; Cum & Barricellus ipſe non ſolùm contrà latrones inſeruiat, ſed pro alijs Reg. Curiæ vrgentijs, puta pro aſſociando *Carrugio*, alijsq; Regijs ſeruitijs.

2 Pro affirmatiua verò, vt immunes quoque Vniuerſitates tale onus ſubire teneantur, Reg.Cam. Senatus cenſuit; quia dicta immunitas non videtur in damnum Regis tendere ob certitudinem quantitatis, ad quam Prouincia quælibet ſoluere pro dicto ſalario obligatur, & ſi aliqua ex Terris Prouinciæ eſſet ab hoc onere immunis, nō vtiq; minùs ſolueretur de taxa facta, ſed hoc tantò magis calcularetur ad onus cęterarū totius Prouinciæ Terrarū, pro eo, ad quod aſcendit rata illa, quæ ab immuni non ſolueretur, nam taxa à Prouincia debetur, quæ eadem ſemper eſt, licet eius vna, vel plures Terræ ſint immunes: Ex quo præfatum immunitatis priuilegium odioſum redditur, & nōn fauorabile, dum alios grauat, & ſic minimè ampliandum,

dum, & redditur diſcrimen inter Priuilegium immunitatis Principis, quod eſt ſimplicitèr fauorabile, quia alios non grauat, ſed concedentis tantùm iura præiudicat; Et illud, quod in aliorum damnũ vergit, & propterea odioſum, & non ampliandum videtur in tertij præiudicium; Neque his obſtare, quod onus ſit Regis Regnum à latronibus cuſtodire, nam ideò ab Vniuerſitatibus ſoluendum dictum ſalarium à dicto Ill. Prorege mandatum fuit, quia non poterat Reg. Curia de ſuo Ærario ſuccurrere, quo in caſu tenentur Vniuerſitates ſupplere ex *text. in l. annonas, C. de erog. milit. ann. lib.* 10. proùt in ſimilibus pro bono publico fuiſſe idem obſeruatum, puta pro cõſtructione Turrium, & Viarum, quoniã tendunt ad Regni beneficium, & nihil ex ijs Regium Ærarium lucratur, & proindè prædictas non venire ſub immunitate generalitèr conceſſa ab ordinarijs, & extraordinarijs iuribus; dùm tales impoſitiones pro communi Regni bono impoſitæ fuerunt, vnde illas ſubire omnes tênentur.

3 Annotandum igitur ad prædictas concluſiones ducimus; Primò, impoſitionem pro ſalario Barricellorum indictam fuiſſe pridiè kal. Aug. 1550. à dicto *Ill. D. Petro* in Prouincijs primùm Capitanatæ, Comitatus Moliſij, Principatus Citra, & Vltra, & Baſilicatæ; poſteà in omnibus Prouincijs eoſdem Barricellos fuiſſe conſtitutos, pro quorum ſalario omnes Prouinciæ contribuunt, præterquam illa Terræ laboris, dùm Barricello huius Prouinciæ de Regia pecunia ſalarium ſoluitur, fuiſſeq; à Regno huiuſmodi impoſitionem receptam, vt damnorum clandeſtinorum euitaret refectionem, dùm Vniuerſitates in ſuis diſtrictibus damna reficere tenebantur, ex quo inſtituti fuere Barricelli, qui vijs publicis extrà Ciuitatem cuſtodiendis præfecti ſunt; Vnde hodiè non à Præſidi-
4 bus Prouinciarum, ſed à Prorege creãtur iſti Capitanei, ſeù Barricelli Campaneæ in qualibet Prouincia, *Io: Baptiſta Thor. in annot. ad Io: Grand. de Bello Exulum quæſt.* 1. *nu.* 3. *& quæſt.* 2. *num.* 1. quorum ſalarij ſolutionem ad ann. duc. 18506. 3. 12. aſcendere refert *Reg. Tap. de Conſtit. Princip. cap.* 4. *n.* 79. poſt *Scip. Mazzell. in deſcript. Regni Neap. lib.* 2. *fol.* 334. *Camill. Borrell. de præſt. Reg. Cath. cap.* 11. *à n.* 61. *&* 62. vbi
5 *n.* 63. deplorat Regni miſerabilem tunc ſtatum, quo nec ipſi Barricelli furta emendabant, ſed pauperes Vniuerſitates pro illorum ſalario pergrauatæ damna quotidiè in eorum Ciues patiebantur malefactorum incurſionibus: Quod tamen hodiè à tempore Excell. Dom. *Marchionis Carpij* Regni peruigilantiſs. Proregis, viarũ graſſatorum glorioſiſſimi extirpatoris, minimè ampliùs deploramus, dùm aboleta illorum memoria continua, ac trãquilla quiete in hoc Regno fruimur.

Et non ſine ratione aduertendum eſt, tale onus ipſis Regni Vniuerſitatibus fuiſſe impoſitum vltrà prædicta, quia pro extirpatione, & perſecutione latronum Vaſallus etiam tenetur Dominũ ſuũ adiuuare, *Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit.* 4. §. 1. *nu.* 48. vbi *n.* 47. *& ſeqq.* caſus alios refert, in quibus adiuuare Dñum Vaſallus tenetur; Quam ob cauſam exigi pedagia, & vectigalia, vt tuta reddantur nemora, ac itinera ipſa ab incurſu latronum, *Camill. Borrell. de Reg. Cath. præſt. cap.* 11. *n.* 65. nam licet perſecutio latronum, & contumacium loci ſpectet ad Baronem, *Afflict. deciſ.* 265. *à num.* 80. *Maſtrill. de magiſtr. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 47. tamen ſi illi ſint in magno numero, Ciues conuocari poſſunt, & eorum expẽnſis perſequi illos debent, *Foller. in prax. crim. verſ. notatos capiat de perſona ex nu.* 10. & alij apud *Capibl. de Baron. pragm.* 19. *cap.* 95. *à nu.* 13. *&* 14. 2. *tom.* vbi tradit, quod vrgẽte neceſſitate pro capiendis latronibus ſtipendium de publico militibus eſt aſſignandum, & ſic practicatum in Regno tempore præfatæ impoſitionis pro dicto Barricello, *num.* 15. & qualitèr, & quo in caſu teneatur Baro latrones proprijs ſumptibus perſequi, latè ex-

ponit *Capiblancus ſup.d.prag.19. de Baron.tom.1.à num.47.& ſeqq.*

6 Ratione itidem publicæ vtilitatis, conceſſa Vniuerſitati generalitèr immunitate ab omnibus muneribus ordinarijs, & extraordinarijs, non comprehendi dictum onus pro Barricello impoſitum, vltrà tradita per *Auth.* noſtrum hìc, ex deciſis quoque in Reg. Camera deſumptis ex quibuſdam deciſionibus Reg. olim Riberæ manuſcriptis memorat *cit. Reg. Tap. d. cap. 4. nu.* 105. *Capan. de iur. adoha qu.* 15. *num.* 13. & 14. Ea quoque ratione, quia hæc pecunia in Ærarium non immittitur, ſed pro cuſtodia viarum diſtribuitur, ac proindè in prouiſionibus R. Cam. exprimi, nullam ab hac ſolutione immunem eſſe Vniuerſitatem, vt videri poteſt in literis regiſtratis in *Reg. lit. Cur.* 49. *fol.* 131. *ann.* 1550. idem *Tap. ibid. n.* 106. vbi *n.* 104. dixit, quod conceſſa ſimplicitèr immunitate alicui Vniuerſitati, intelligitur de muneribus ordinarijs, non autem extraordinarijs; Et ſic conceſſa immunitate ab adoha, intelligitur de ordinaria, non autem de extraordinaria, proùt patet in duabus declarationibus Regis Federici, & Philippi II. *in regiſtr. Reg. Cam.* vt refert *Andr. Capan. de iur. adob. cap.* 15. *nu.* 13. & 14. poſt *cit. Tap.* quem etiam refert, & ſequitur *Thor. in comp. deciſ. tom.* 1. *in verb. immunitas conceſſa Vniuerſitati, & verb. Immunitas conceſſa ſimplicitèr.*

7 Prædicta verò militare ex eodem *Auth.* noſtro, & *cit. Reg. Tap.* etiam in ſolutione pro cuſtodia Turrium, & viarum Regni, nam immunitas conceſſa ab omnibus oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, non comprehendit impoſitionem pro conſtruendis Turribus, pro defenſione Regni à Pyratis, *Reg.*
8 *Salernitan deciſ.* 10. quam deciſionem veluti contrariam incautè refert *Thor. in comp. deciſ. par.* 3. *verb. Immunitas*, dicens comprehendi hanc impoſitionem; dùm *cit. Reg. Salern. ibid.* dicit, quod in cauſa Inſulæ Caprarum, ſi non fuiſſet allegatum, ipſos Capretanos proprijs ſumptibus duas Turres in dicta Inſula conſtruxiſſe, Domini videbantur inclinare in opinionem, quod tenebantur contribuere; vbi idem *Thor. in addit.* rectè comprobat, non comprehendere hanc impoſitionem; Et ſic nō comprehendit impoſitionem ab Ill. Duce Alcalanorum Regni Prorege pro cuſtodia Turrium indictam, dùm pro illa omnes Regni Vniuerſitates contribuunt, hoc ſcilicèt modo, vt à diſtantibus vltrà duodecimum lapidem ſoluatur medietas taxæ, quæ eſt gran. ſeptem, & vnius vnciæ cum dimidio, quæ vulgò *cauallucius* vocatur; ab ijs verò, quæ ſunt infrà duo decimum milliare, integra ſoluatur taxa, quæ impoſitio ad ducat. ann. 25248. aſcendit, *cit. Tap. d. loc. n.* 80. idemquè eſſe in alia impoſitione pro Turrium conſtructione, quæ dùm illæ ædificantur, exigitur, fitq; diſtributio per Prouinciam, in qua ædificantur, ità vt diſtantes infrà duodecim mille paſſus, pro integra taxa contribuant, cæteræ verò vltrà duodecim milliare pro medietate ſatisfaciunt, quæ impoſitio, dū Turres non ædificantur hodiè in Regno, non exigitur, *cit. Tap. n.* 81. ſed ſi ædificandæ eſſent, aut reficiendæ, vtiquè exigenda eſſet, *cit. Scip. Mazzell. d. loc.*

9 Similitèr eadem procedunt in impoſitione trium gran. à quolibet foculari pro quolibet 3. anni ſoluendorum pro conſtructione, & refectione viarū, indicta ab eodem Ill. Duce Alcalanorum 20. Iulij 1559. vt in eius litera inſerta in *mand. Reg. Cam. expedit.* 1. *Iulij regiſtr. in reg Reg. lit. Cur.* 26. *f.* 93. aſcēdenti ad ann. ducat. 41640. teſte *cit. Mazzell. ibid.* Fuitq; primum imperata pro vijs, quæ Romam, Aprutium, & Apuliam ducunt, exigiturq; in Prouincijs Terræ Laboris, Comitatus Moliſij, Terræ Hydrunti, & Barij, Principatus Vltra, Capitanatæ, & Aprutij Citra, ab omnibus Vniuerſitatibus deductis quidem nonnullis ſpeciali immunitatis priuilegio munitis, teſte *Tap. d. loc. num.* 82. Fuitq; per eundem Ill. Ducem pridiè idus Aprilis 1562.

ca-

eadem exactio trium gran. impoſita in Prouincijs Calabriæ, Principatus Citra, & Baſilicatæ, exceptis aliquibus Vniuerſitatibus exemptis; Demùm gr.3. & ÷ vnius denarij exigenda à quolibet fumante ſingulis annis mandatum fuit, vt ex literis eiuſdem Ill. Ducis à *cit.Tap.ibid.*relatis.

10 Sicuti etiam eſt dicendum in impoſitione gran.17. pro ſoluendis hominibus militantibus, grauis armaturæ dictis, pro cuſtodia,& Regni tutamine, pro qua olim exigebantur gran. 45. pro quolibet fumante poſteà gran. 36. hodiè verò 17.gr.ob auctum focularium numerum, exceptis tantùm Vniuerſitatibus, quæ actualitèr non hoſpitantur, eaq; aſcendit ad ann.ducat. 74900.1.8.*cit.Mazzell.d.loc.& citat. Tap.num.*83.

11 Pro quibus impoſitionibus, indubium redditur, immunitatem Vniuerſitati generalitèr conceſſam,non habere locum, niſi fuerit ab omnibus muneribus, tàm perſonalibus, quàm realibus, tùm etiam mixtis conceſſa, cum conſtet de Principis voluntate, vt ex *Bart.in l.1.de iur.immun. cit.Tap. d.loc. n.*107. & de eius voluntate tunc conſtare, cum conceditur motu proprio, non ad partis poſtulationem, vel ex certa ſcientia, vel cum expreſsè dicit, non obſtante, *l. euacuatis, C. de Decur. lib.*10.*Bellug.rub.*46.*num.*8.*&* 9. & alij apud *cit.Tap. ibid.* nàm aliàs ſi ad partis poſtulationem concedantur,nec intercedat ſecunda iuſſio, aut aliqua ex clauſulis, de quibus ſuprà *idem Tap.* memorauit, non ſunt ſeruandæ huiuſmodi immunitates, *l.fin.* vbi *Scrib. C.ſi contra ius,vel vtil.publ. l.reſcripta,C.de prec.Imp.offer.l.quidquid,C.de Vectigal. & Commiſſ. Tap.ibid.nu.*108. nam eſtò regula ſit, quod immunitas ſimplicitèr conceſſa non comprehendat caſum belli, nec caſum neceſſariæ defenſionis ſtatus, *Thor.in add.ad deciſ.*20.*Reg. Salern.num.*1.id tamen limitatur,etiam ſi ex coniecturis hoc appareret, fuiſſe intentionem concedentis, eo quoque caſu dictam immunitatem concedere, aut non alitèr fuiſſet moleſtaturus adueniente caſu belli immunis, poſt *Ioſeph Ludou.* & alios *d.loc.num.*2. & quamuis prædictis obſtare videatur *cap.* 165. *Item ſtatuimus, quod ab Vniuerſitatibus*, vbi diſponitur, ab iiſdem

12 Vniuerſitatibus deputatis ad reparationem Caſtrorum exigi debere pecuniam neceſſariam tantùm, & non teneri ad noua ædificia; nihilominùs, quia Turres ad munimen Ciuitatis fieri cõſueuerunt, iuſtum erit, vt eorum proprio ſumptu inſtaurentur, ex *l.Turres, C.de oper.publ.* Eoq; in caſu inuito beneficium dari, quia ob publicam vtilitatem confertur *Cagnol. in l.inuito nu.* 3.*de reg.iur.*& ex *Capibl.in pragm.*8.*p.*2. *n.*9.*de Baron.*Vniuerſitatesq; teneri cõtribuere in fortalitio per Baronem faciendo, quando reſpiceret communem vtilitatem,accedente maximè Regis licentia, idem *Thor. ibid. num.*4. *&* 5.

13 Firma itàq; remanet *Auth.*noſtri cõcluſio, quod generalitèr conceſſa immunitate ab omnibus oneribus ordinarijs, & extraordinarijs non comprehẽdat impoſitiones præfatas; Ità quod ab illis nemo ſe eximere poſſit, vt pro quantitate fundi, & numero iumentorum Collecta imponatur. *Brunnemann. ſuper Cod. tit.*25.*in l. vlt.* vbi etiam *D.Franc.de Amaya n.*5. qui loquuntur in reparatione murorum, aggerum, viarum, & ſimilium operarum publicarum, & *n.*6.demonſtrat, conuenire publicæ vtilitati vias reficere, purgare,& munire, imò viarum, & publicorum itinerum ornatus, commodi, & reparationis ſollicitam ſemper Principum fuiſſe curam, teſtatur, tàm ex antiquis, quàm recentioribus temporum Scriptoribus, *Aloyſ. Manſ. conſult.to.*3. *conſ.*128. *num.*1. vbi qualitèr viæ primum extrà Vrbem, glarea ſternebantur, in Vrbe verò ſilice, deindè etiam extrà Vrbem quadrato lapide, ex *Liu.lib.*41. & alia *ibid.* eruditè referens, addito *Ant. Sola in Conſt. Sabaud. tit.de repar.& manut.viar. gl.* 1. *à nu.* 1. *ad ſqq.*

14 Adeò

14 Adeò verò prædicta concluſio indubitabilis eſt, vt procedat etiam contrà Patres duodecim filiorum, *Caput. de regim. Reip. §. 23. num. 2. Amaya obſ. lib. 3. cap. 5. num. 48. Balmaſed. de Collect. q. 48. nu. 19. Seuerin. in add. ad deciſ. 391. Reg. Sanfelic. pag. mihi 279. Matut. diſquiſ. legal. 43. per tot.* vbi etiam Nobiles, & in dignitate conſtitutos teneri *n. 4. & 5.* etiam pro bonis feudalibus, *cit. Sola ad Statut. Sabaud. gl. 1. de repar. viar. num. 16.* viarumq; reparationem, luti quoque, immunditiarum, ac ad reliquorum impedimentorum purgationem obligari, idem *Sola ibid. num. 17.*

15 Et quoad Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, licet aliàs à tributis exemptas, vt pro cuſtodia Regni, reparatione pontium, turrium, & viarum teneantur contribuere; Primò, quia talia munera non videntur eſſe ſordida, nec perſonalia, ſed realia; Et propterea etiam non ſubditis imponi, vt Eccleſię, *l. ad inſtructiones 7. C. de Sacr. Eccleſ.* & ſoluunt etiam, qui alias immunitatem habent per *l. 12. C. de op. publ.* & etiam Princeps ſoluit *l. vlt. C. de collat. fund. fiſc.* imò etiam forenſes, vt contrà *Gayll. lib. 2. obſ. 52. n. 15.* defendit *Klok. de contrib. cap. 9. num. 63. & ſeq.* & vicini ſi vtilitatem ex opere publico ſperēt, *Klok. d. loc. n. 77. doctiſſ. Carol. Ant. de Luca in obſ. ad Praſ. de Franch. deciſ. 78. n. 2. Nouar. de grau. Vaſ. gr. 342. n. 2. Romaguer. in add. ad Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 1. rub. 57. num. 3.* Et ratio legis conſiſtit in eo, quia horum refectio tendit ad cōſeruationem omnium poſſeſsionum ibi exiſtentium, *Brunnemann. cit. loc.* Imò ob dictam publicam vtilitatem, cū vrgenti neceſſitate, quod etiā Baro poſſit collectare, ſubijciendo forenſes, & Eccleſiaſticos, putà pro refectione pontium, viarum, cuſtodia Caſtri, & ſecuritate, ſi forsàn adeſſet timor inuaſionis, poſt alios fundat *Gallupp. in meth. feud. par. 5. cap. 5. n. 5.*

16 Cumq; hac de re vtilitatem Eccleſiaſtici, & cæteri exempti capiant, par ratio ſuadet, vt & onus ferant *l. fin. §. ſed cum, C. de furt. l. ſecundùm naturam, D. de reg. iur. l. fin. C. de auth. præſt. Fr. Perſonal. de gabell. nu. 89.* qui communem dicit *Flor. Diaz de Men. var. qq. lib. 2. qu. 21. num. 220.* latiſsimè *Fulu. Pacian. conſ. 7. n. 8. Natta conſ. 280. in fin. Surd. conſ. 225. nu. 27. Corn. conſ. 72. lib. 3. Carol. Ruin. conſ. 219. nu. 12. lib. 1. Rim. Iun. conſ. 10. num. 13. & ſeq. Amaya in C. tit. 25. de immun. nem. &c. Reg. de Marin. ad Reuert.* poſt alios *deciſ. 159. num. 2. & in deciſ. 36.* & alij per nos *cit. in annot. ad anteced. qu. 9.* quidquid cōtradixerit *Dian. ibid. cit.* & in alia *reſol. 22. tract. 3. par. 1.* De ripatica, ſeù pontium vectigali tractans *Burſat. conſil. 142. num. 3.* & pro refectione viarum *Bald. in tit. de pac. Conſtant. verſ. munitione Ciuitatis n. 29. Caſp. Calder. de cenſ. conſ. 2. al. 443. verſ. quandoq; ſit conſtructio, Fr. Marc. deciſ. 457. num. 28. vol. 1. Ant. Gal. Maluaſ. conſ. 26. nu. 9.* Et quia cauſa publicæ vtilitatis, ob vrgentem neceſſitatem ad excubias, & perſonalia munera etiam tenentur *c. peruenit, de immunit.* quantò ergò magis ad realia; cui diſſenſit *Abb. in cap. non minus de immun. Eccleſ.* qui per illum *text. & c. aduerſùs eod. tit.* leges Ciuiles correctas arbitratur; At in cauſis merè prophanis; qualis hæc exemptio eſt, *Bellarm. lib. de Cleric. cap. 28.* ſacri Canones non dedignantur imitari leges Ciuiles *c. 1. de oper. nou. nūc.* & vti cōmunis opinio defenditur cōtrà *Abb. & Felyn. in c. Eccleſia nu. 106. de Conſtit.* ſecundùm *Rip. de peſte rub. de remed. ad conſeruand. nu. 234. Natta d. conſ. 280. in fin. Vaſqu. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. lim. 7. nu. 18. Vinc. Carroc. de locat. par. 2. tit. de Collect. n. 11. verſ. declaratur,* quod latè, ac eruditè examinat, & comprobat *Ann. Robert. rer. iudic. lib. 2. cap. 3. per tot. Camill. Borrell. d. loc. cap. 64. à n. 48. ad ſeqq.*

17 Qualitèr autem Clerici, ſiuè Eccleſiaſtici, quando cum laicis contribuere tenentur, cogendi ſint, ſi erunt renitentes, tradit *Reg. de Marin.* poſt alios cōcludens eſſe adeundum pro compulſione Iudicem Eccleſiaſticum competentem in *obſeru. ad Reuert. dec. 438. & 439. num. 3.* Quomodò autem, quod de

de Clericis, & Eccleſiaſticis ſupra dictum eſt, procedat, latè adeundi ſunt *cit.Balmaſed.d.loc.qu.*19.*n.*17. *Pilaia decif.can.tom.*2. *dec.*11. *nu.*151. *Sperell. dec.*41.*nu.*43. *Card.de Luca de regal.diſcurſ.*58.*n.*11.*& diſcurſ.*59.*n.*3. *& ſeq. Oliua de for.Eccl.par.*1.*cap.*39. *num.*22. *& ſeq.*

18 Ad viarum verò reparationem Conductorem longi temporis, & non temporaneum, ſicut emphyteutam, vſufructuarium, & ſimiles teneri ſecundùm *Card.de Luca de regal. diſc.*140. *num.*2. *& ſeq.Vermigl.conſ.*424.*per tot. Pacion. de locat.& conduct.cap.*34.*§.*1. *num.*25. *& ſeq.Camill.Borrell.de præſt.Reg.Cath. cap.*7.*à num.*18. *& ſeqq.* vbi rectè declarat, & diſtinguit inter vias regias, & vicinales, ſeù priuatas. Et ab Vni-

19 uerſitatibus ſunt reparandæ viæ extrà Ciuitatẽ exiſtentes, niſi culpa alicuius ſint deſtructę, *Amaya ad l.*2.*lib.*10.*C.tit.*25.*n.*5.*& ſeq.Brill.ad Conſuet.Neap.tit.*22.*c.vn. Pacichell.de diſtant.c.*6.*membr.*9.*nu.*5.*&* 6. Sicut via vicinalis, ſeù priuata reficienda eſt expenſis eorum de vicinatu, pro rata agrorum Dominorum, qui de viæ commoditate participant *Balmaſed.de Collect.quæſt.*125.*nu.*14. Et quod via publica deſtructa, liceat per vicini agrum tranſire, vicinumq; cogi viam per agrum ſuum, non refuſo pretio concedere, ſaltèm de Conſuetudine, *Brilla d.loc. tit.*20. *cap. vn.num.*30. & alij *cit.à Romaguer.d.rubric.*56.*num.*9.*&* 10. vbi *nu.*11. notat,

20 quod ſententia lata ſuper refectione, & reparatione viarum, maximè publicarum mandatur executioni, appellatione non obſtante ex *Hermoſill.gl.*1.*l.*3.*tit.*5 *par.*5.*num.*21.*in fin.* Et arbores plantatas ſuprà vias publicas, non ſpectare ad publicum, ſed ad illos, qui prædium vicinum habent, ex *Vrſell. concluſ. legal.* 136. *num.* 11. idem *Romagu.ibid.n.*12.

21 Sic etiam pro fabrica fontis, aut putei communis, expenſa fieri debet à vicinis habitatoribus illius loci, in quo fons, vel puteus ſit, *Auendan.de exequ. mand.par.*2.*cap.*5. *num.*9. Et ad fabri-

22 cam pontis, quæ fit à Ciuitate, vel alio cogi poſſunt à Dom. Rege populi conuicini, qui vtilitatem ſentire poſſunt ex illa fabrica pontis, ex *Alberic.* & alijs *num.*8. dicens, quod ſi fortè ſolitum ſit ab antiquo ſolui porragium, quicumque recipit commodum portagij tenetur ad reparationem pontis, circà quod infrà annotabimus ad *qu.* 4.§.14.

AD QVÆST. XII.

Quid ſi Vniuerſitas eſt immunis à pęna damni clandeſtini, an gaudeat pro impoſitione Barricelli.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Damni clandeſtini emendatio olim ad Vniuerſitates ſpectabat n.*1.

*Vniuerſitas à pęna damni clandeſtini immunis, an etiam ſit immunis pro Barricelli impoſitione n.*2.

*Immunitatis manutentio concedenda eſt lite pendente, priuilegium alleganti n.*3. 4.*&* 5.

1 VLtrà limitationes deſupèr in antecedenti annotatione relatas præcedentis concluſionis, immunitaris generalitèr conceſſæ priuilegium non comprehendere debitum pro Barricello, aliam hìc *Auth.* noſter docet, puta ex quo Barricelli impoſitio ſubrogata videtur in locum emendationis damnorum, ac delictorum commiſſorum, in territorio cuiuſq; Ciuitatis, Terræ, aut Villæ Regni huius, ad quã ex *Conſtitut.Imperatoris Federici* Regni Vniuerſitates tenebantur, vt in *Conſtit. ſuper inciſionibus*, & in *Conſtit.ſi damna clandeſtina*, & per Carolum Regem Primum in *cap.clandeſtinis*, *in cap. ſtatuimus*, & Carolum II. Regem per *cap. item ſtatuimus, quod pœna*, & *c.conſtitutionem*, de quibus ſcribit latè *Paris de*

Puteo

Puteo de Syndicat. in verb. robaria per tot. & per *Thom. Grammat. in deciſ.*47. per quam apparet S. C. abſoluiſſe à pœnis dictarum legum, Regni Vniuerſitatem Sancti Seuerini, & Ciuitatem Theanenſem.

2 Indè dubitari contigit in cauſa Vniuerſitatis Riggij habentis priuilegium per Sereniſſimos retrò Reges cõceſſum pro immunitate etiam à pœna damni clandeſtini, cumq; prædicta Barricelli impoſitio fuerit ſubrogata in locum præfatæ emendationis dãni, *Camill. Borrell. de præſt. Reg. Cath. cap.* 11.*n.*61.*&* 62. *R. Tapia lib.*5.*Iur. Regni in tit. de homicid. & damnis Clandeſtinis, fol.* 84. ex regula, ſubrogatum ſapere naturam eius, in cuius locum eſt ſubrogatum, ſtante prædicta immunitate à pœna damni clandeſtini, in qua dicta Vniuerſitas erat in quaſi poſſeſſione, Regia Camera cenſuit, terminum impartiri in cauſa prædicta Vniuerſitati, & Fiſco, & nihilominùs ordinauit, quod lite pendente dicta Vniuerſitas Riggij manuteneretur in poſſeſſione immunitatis, in qua erat, & quam prætendebat in ſpecie virtute ſui priuilegij.

3 Ex qua deciſione annotandum eſt, concedendam eſſe manutentionem immunitatis Vniuerſitati probãti quaſi poſſeſſionem illius, & alleganti priuilegium pendente lite ſuper priuilegij executione, declaratione, aut validitate, & ſic eo caſu regulam procedere, lite pendente poſſeſſorem eſſe manutenendum, cum in poſſeſſionis quæſtione ſolùm quærendum ſit, an poſſideat petens manuteneri, & ſummariſſimè circà hoc, qui poſſidet, in poſſeſsione tuendus *Bald. in l. ſolet, §. an verò, D. de off. Proc. & in conſ.*485. *lib.*3. *Dec. conſ.*136. *Rip. in l.*2. *D. quor. bonorum*, quos refert, & ſequitur *Peregr. conſ.*84.*nu.*5.*lib.*6. *& in tract. var. in tit. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. ſub num.* 14. *Fontanell. de pact. nupt. tom.*2. *cl.*7. *gl.*3.*par.*10.*num.*23.28.*&* 72. *Ludouic. Poſt. obſeru.*42.*num.*94. Et lite pendente ſuper validitate priuilegij eſſe manutenendum in poſſeſsione, ſeù quaſi priuilegiatum, tradunt *Capyc. dec.*189. *num.*1.*& Couarr. pract. qq. cap.*17. *nu.*6. *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 68. *num.*15. *&* 16. vbi quod conuentus à Fiſco ſuper ſolutione tributorum, in ſua poſſeſſione immunitatis lite pendente manutenendus erit, etiam ſi immunitas ſit contrà ius, quando allegatur priuilegium, vel longa poſſeſsio pro reo concurrit idem *n.*32.*& ſeqq.* quem ſequitur *P. Afflict. contr. iur. reſ. cap.*47. *n.*62. & quod ſi quis turbatur, realitèr captis pignoribus debeat iudicium ſuperſederi, donec agatur, an in poſſeſsione manuteneri debeat, idem *Capyc. Latr. num.*17. Et ſic tantò magis id procedit, quando docetur de titulo poſſeſsionem iuſtificante, vt poſt *DD. in c. cum perſona de priu. in* 6. ſcribit *Reg. Tap. deciſ. Supr. Sen.*23.*n.*1. Quod ſecùs eſt, ſi

4 priuilegium non exhibeatur, nam tunc in poſſeſsione tuendus non eſt, reſpectu regalium, & præſertim circà vectigalia, vt poſt alios fundat *Larrea alleg.* 5.*per tot. & alleg.*15.*n.*20. *& alleg.*74. *n.*1.2.*p.* vnde dicitur etiam reſpectu regalium, iuriſdictionalium, feudaliumq; quod ſpoliatus à Principe non reſtituitur, ſed de petitorio cognoſcẽdum eſt, licet ſecùs ſit, quando Princeps ſpoliat re allodiali, vt declarat *cit. Tap. d. loc. à n.*4.*ad* 9.

5 In Regia Camera verò vigore *cap. Regni, Item ſtatuimus*, concluſionem deſumptam ex *d. c. cum perſona*, non fuiſſe aliquo tempore practicatam cõſtat, dùm Clementiſsimus Rex noſter per iuſtitiæ tramites, poſſeſſores earum etiam rerum, quæ ſine titulo poſsideri non poſſunt, nunquam de facto ſpoliari permiſit, ſed ordinariè iura ſua Regium Fiſcum propoſuiſſe, poſſeſſores ad titulum oſtendendum in ius vocando, vt aduertit poſt *Afflict. in Conſt. inter multos n.*4. *& R. de Pont. de poteſt. Pror. de regal. impoſ. §.*6.*n.*38. *R. de Marin. lib.*2.*reſ. c.*115.*n.*16.*& in obſ. ad Reuert. dec.*111. *&* 480.*n.*1. latè *R. de Philipp. differt. fiſcal.*1. *nu.*40. *& ſeqq.* Nos infrà *in annot. ad* §.14.*q.*1.*et* 5.

A D

AD §. IV.

De Adoha, & Seruitio, quod debetur Regi Sereniſsimo per Barones Regni, eius origine, qualitèr, & quomodò debeatur, & exigatur: Et de ſubuentione à Vaſallis debita Baroni.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Seruitia feudalia Vaſallorum ergà Dominum, quæ ſint, & vnde orta nu. 1. *&* 2.

*Seruitia feudalia, etiam à Vaſallo inhabili, vel ſi in conceſſione de ijs mentio facta non fuerit, præſtantur n.*3.*&* 4.

Andreas Capanus in tract. de Iure adohæ *omnes* D.Reg. Moles quæſt. *huius* §.4. *typis mandauit n.*5.

*Vaſallus feudatarius ad Domini ſeruitium perſonale belli tempore tenetur nu.*5. *præſertim ſi feudum ſub mentione ſeruitij concedatur n.*6. *& quid in Regno Neap.num.*7.*&* 8.

Adoha nomen vnde exortum, & quid ſit n. 9.*& ſeqq. & n.*16.*&* 17.

*Adohæ præſtationes cur hoſtenditiæ dictæ, n.*13.*&* 15.

Adoha in Gallijs vocatur Arriebar *n.*18.

*Lingua latina quo tempore corrupta in Italia, Gallia, & Hiſpania n.*19.

*Adohæ taxa, & forma quæ ſit n.*20. 21.22. *&* 28.

Vaſalli quomodò contribuere teneantur feudatario adobam ſoluenti n. 23. *&* 24.

Cedularium, & Quinterniones quid ſint n. 25.*&* 26.

*Adobam an teneantur ſoluere Græci, Illyrici, & Epirotæ in Regno n.*27.

*Adoha quando Baronibus remiſſa fuerit, & Donatiuum exigi captum num.*29.*& ſeqq.& expenditur* Conſ.R occ.n.30.

*Donatiua ab initio fuerunt voluntaria, deindè neceſſaria n.*35.

*Donatiuum quomodò, & quando exigatur in Regno à n.*36.*ad* 40.

1 Præ cæteris ad Regium Ærarium attinentibus vtilior, ac tractatu etiam dignior vndiquè commendatur ſeruitiorum materia, ſiuè operarum, quas Vaſallus proptèr feudum ſibi inueſtitum Domino ad vtilitatem ipſius fidelitèr præſtare obligatur, vt ex *cap.*1.*§.vlt.ex quib. cauſ.feud. amitt.* admonet *Andreas Kobl in tract. de ſeruit.feudal.in proæm. num.*1. Competit enim Domino ius in perſonam Vaſalli, quippè, quem ratione rei in feudum conceſſæ ex contractu feudali obligatum habet ad fidem præſtãdam, eaq; fidei exhibitio in genere conſiſtit in præſtanda Domino reuerentia, & promouenda eius incolumitate, atquè commodo, & auertendo, quod Domino fortè imminet, damno; In ſpecie verò ſecundùm regularem feudi naturam ad ſeruitia Domino præſtanda Cliens, ſiuè Vaſallus obſtringitur; Ipſaq; autem ſeruitia conſiſtunt in opera, quà tàm belli, quàm pacis tempore, conſilio, atque auxilio, Domini vita, corpus, honorq; defenditur, territorium, aliauè bona, ac iura conſeruãtur, atq; augentur, de quibus eſt *deciſio Afflict.* 265. vbi *Add.* & *Vrſill. in annot.per tot.* Et ſunt ea, vel definita, aliquandò verò alia certa ſeruitia inueſtitura determinantur, de quibus latè poſt *citat. Andr. Kobl* adeundus eſt *Georg.Adam. Struu.in ſyntagm.iur.feud. cap.*11.*ab aph.*2. *ad ſeqq.* & in proprijs ſpeciebus reuerentialium, & obſequialium, tàm in faciendo, quàm non faciendo conſiſtentium, ſiuè etiam realium, perſonaliumq; ſeruitiorum præſtan-

ſtandorum, pleniſſimè conſulendus eſt
Ant.Borrin.in tract.Caualcatæ, ſiuè de ſeruit.Vaſall. per tot. poſt quem,ad per-
2 ſonalium ſeruitiorum originem intuẽ-
dam, ipſa perſonalia ſeruitia in feuda-
tario conſtituta,ob militare munus, ad
bellorum neceſſiratem adinuenta,
eruditè repetit *Dom. Reg de Philipp.in alleg.116.* apud *Reg. de Marin. tom.3. n.2.* exponens,Regnantes, vt fortiores
milites obtinerent, ſibi Vaſallos, feu-
dorum præſertim conceſſionibus ad-
ſcripſiſſe, vt bellicis expeditionibus
ſecum ſtrenuè militaſſent, ſtrictioriq;
fidei vinculo ſeruitia præſtitiriſſent, èx
c.Domino guerram, hìc fin.l. Vnde mili-
tare ſolùm valentibus feuda regulari-
tèr fuiſſe conceſſa ex *cap. 1. §.ſimiliter, de leg. Corrad.* & alijs *idem, ibid.*

3 Imò etiam ſi Dominus inhabili ad
ſeruiendum conceſſerit feudum, quod
facere poreſt, cum de nouo concedit,
aut feudum ipſi eſt apertum *cap.1.§.filia,de ſucceſſ.feud cap.1.quemadm.feud. ad fil.pert. Iac. de Beluiſ. in cap. 1.* vbi
Iſern.& Afflict. n.10. & cæteri *DD. an mut.vel al.imperf. Bald. in l. quiſquis n. 2.C.de Ep.& Cl.*& alij apud *Hartm.Piſtor.lib.2.qu.32.n.7.* non tamen is im-
munis erit ab onere ſeruitiorum, ſed
quæ per ſeipſum præſtare nequit, per
alium præbere tenebitur, *Feud.* com-
munitèr in *c. Imperialem, §. firmitèr de probib.feud.alien.per Frid. in c.1. §. mutus n.4. Epiſc. vel Abb. Afflict. in cap.1. n.1.de inueſt.quam Titius accep. Hartm. d.loc.q.33.n.27.Schrader.ſ.p.6.num.10. Roſenth.de feud.cap.8. concl.4. num.16. 17.& 18.* Idq; ſiuè in conceſſione ſit
4 facta ſeruitiorum mentio, ſiuè non,
nam tacitè actum intelligitur, vt ſerui-
tia præſtentur *d.§.firmitèr cap.1. cap.ad hoc, hìc fin.l.*& per conſequens præſtare
per alium debebit inueſtitus,quod ipſe
non poreſt; vnde racita quoque Domi-
ni voluntate per ſubſtitutum ſeruire
admittirur, cum inhabili de feudo in-
ueſtito, intelligatur, ſecundùm natu-
ram, atq; feudi conditiones illi con-
ceſſum, & proindè ad ſeruirium obli-
gatur, licèt per ſubſtitutum, vt ex his,
alijsq; rarionibus optimè concludit
cit. Andr.Kobl.d.tract. p.1. de ſeruit.Vaſall.à n.61.ad ſeqq. & *Georg. Adam. d.c. 11.aph.6.* poſt alios.

5 Prætereà, vt annotandi aſſumptum
onus expleamus; circa *Auth.* noſtrum
hic: Primò quidèm animaduertendum
ducimus, ſecundùm iura feudalia,feu-
datarium ad ſeruitium perſonale belli
tempore Domino præſtandum, ex iam
tradita ratione fuiſſe adſtrictum *d. cap. 1.hìc fin.l. c.& ſi Vaſallus, & c.licet Vaſallus, ſi de feud.def.content.&c. Author hìc n.1. Reg.de Curt. in diuerſ.feud. cap. cum igitur in feud. fol.40.àt.n.34. Praſ. Amat.conſ.12.n.6. Andr.Capan.in tract. de iur.adob. circà fin.ſ.335.* vbi tradita
in hoc §. per *Auth.* noſtrum ad lireram
trãſcribit: Imò ipſos Vaſallos ſecundũ
leges feudales ad ſeruitia Domino te-
neri, iuxtà morem regionis illius, in
qua feudum ſitum eſt, poſt alios fun-
dant *Frecc.de ſubfeud.lib.2. auth.5. n.8. Capyc.in inueſt.verb.feudorum genera, verſ.rectum feudum, Camer.in cap.imperialem fol. 34. àt.col.1. lit.L. Conſ de Georg. rep.feud.cap.16. num.35. & 36. Petr.de Greg.de conceſſ.feud. p.1.qu.11. n.2.Intrigl.de feud.cent.1.qu.9.n.16. & ſeqq.* Idque potiùs, vbi inueſtitur feu-
6 dũ ſub mentione ſeruitij, prout in Re-
gno ex forma conſueta conceditur *ſub contingenti feudali ſeruitio, Andr.in cap. 1. §.huius autem generis nu.8. ex quibus mod.feud.amitt. Afflict dec.323. Author* noſter infrà *qu.3.n.3. P.Afflict. controu. 46.nu.7.* maximè belli tempore, quod
militare ſeruitium appellatur, & feudi
proprium eſt, cum illud detur Vaſallo,
vt militet, vt exponit poſt præfatos, &
alios *Conſil. de Roſa conſult. 12. num.1.*
Et ideò feudatarius dicitur miles, &
feudum æquiparatur militiæ, *Iſern. in prælud.feud.* & pro feudo militare ſer-
uitium debetur *Camill.de Laratha in theatr.feud.p.12.dilucid.20.n.1.*

7 Hinc in Regno iſto cõſtitutum erat,
vt teneretur Vaſallus tempore belli
ſeruire Domino tribus menſibus cum
vno milite, & tribus Equis, & duobus
famulis pro feudo reditus vnc. 20.
quo-

quolibet anno; Verùm ſi vltrà menſes
tres militare oportuerat, expenſis Do-
mini Regis cõtinuare tenebatur, quod
non vſu introductum, vt quidam vo-
lunt, ſed ex *Cap.Reg. Carol.II. incip.*
Item ſtatuimus, quod Comites, & Baro-
nes: ſecundùm *de Nigr. tit. de priuil. &*
immun.Comit.Baron fol.mihi 118.& ad-
uertit *Reg. de Curte in ſuo diuerſ.feud.*
*Cap.cum igitur in feudo fol.*40. *lit.ſub n.*
40.*in fine*, quod tempus à die luſtra-
8 tionis, quæ vulgò dicitur, *la moſtra*,
currere incipiebat, *Iſern. in Conſt. ho-*
*ſtium col.*3.*verſ.ſed quæro, quand. & à*
quo temp. quem ſequitur *Frecc.de ſub-*
*feud.auth.*3.*n.*14. *R.Lanar.conſ.*57.*n.*4.
*Ann.conſ.*3.*nu.*3. *Reg.Tap. in rubr. de*
*Conſtit.Princ.cap.*4.*n.*62.*cit.Conſil.de*
*Roſa d.loc.n.*2.

9 Cuius ſeruitij loco poſteà vſus in-
ualuit, vt Rege volente, & Vaſallo of-
ferente, certa pecunia præſtaretur, quæ
præſtatio nomen *Adoha* ſortita eſt, vt
poſt *Andr.* & alios latè exponit *Capan.*
*de iur.adob. qu.*1.*n.*2. Et licet Vaſalli
electio de iure fuerit, vel Domino
perſonaliter belli tempore ſeruire, vel
alium Domino acceptabilem mittere,
aut dimidium reditus vnius anni ſol-
uere, *c.imperialem, §.ſimiliter, de prob.*
feud.alien per Frid.Camerar.ibid. §. ſi-
*militer fol.*92. *Capyc.dec.*32.*num.*2. *Praeſ.*
*Amat.conſ.*12. *num.*6. In Regno tamen
10 hoc eſt in electione Regis in feudis
quaternatis, vel cogere Vaſallũ ad ſer-
uitiũ perſonale præſtãdũ per ipſum, vel
ſubſtitutũ æquè habilẽ, quem recipe-
re tenetur, vt per *Camer.d.fol.*92. *lit.P.*
& ſeqq. Cum electio Regis in hoc ſit
ſecundùm quid, hoc eſt, ſi iuſtè iudi-
cauerit, *ibid.lit.V.* Vel Rege volente in
pecunia, quæ dicitur *Adoha*, ſeruitium
præſtari, iuxtà liquidationem, & ta-
xam cuiuslibet feudi, de qua infrà, &
per *Iſern.in cap.*1.*§.ſimiliter de cap.Cor-*
rad. & *in c.*1.*quis dic.Dux*, *Capyc.deciſ.*
10.& *in Inueſt. verſ.feuda adohant.fol.*
27.*Camer.d.loc.fol.*93.*Campagn.in Cap.*
*Regni volumus n.*11.*per eund. Capyc. &*
Iſern.in Conſt. Regni quamplurimum,
alijsq; in locis, *Afflict. dec.*265. *nu.*5 1.
*Bald in l.*1. *C.de oper. libert.* & habetur
in d.Conſt.quamplurimum, *Io: Ant. Leo-*
*nard.conſ.*57.*n.*5.*& ſeqq.*

11 Et eſtò ipſa Adoha loco perſonalis
ſeruitij, quod antiquorum Regum tẽ-
pore per deſcriptionem Vaſallorum
exigebatur, ſubrogata ſit, non tamen
Dominus aliud pro alio recipere cogi
poteſt, quia aliud pro alio inuito cre-
ditori non ſoluitur *l.*2.*§.*1.*D.ſi cert.pet.*
*Iſern.in c.*1.*§.ſimiliter n.*14. *de Cap. qui*
Cur.vend. & ità iudicatum fuiſſe in
cauſa Ioſephi Caraccioli cum Princi-
pe S.Seueri facta relatione in Collate-
rali Conſ. ex *Præſ. de Amat. in conſ.*12.
*n.*8. refert *Thor.in comp.dec. verb. Ado-*
ha, & ex alijs *Reg.de Pont. de pot. Pror.*
*tit.de regal.impoſ.§.*8. *num.*25. quos re-
cenſet, & ſequitur *cit. Larath.d.loc. n.*8.
addito *Iul.Capon. to.*5.*for. diſcept.*394.
*num.*36. Et idem *Laratha in ſeqq. dilu-*
cid. præfata confirmat, dicens *num.*2.
12 ipſum ſeruitium perſonale redactum
in pecunia, Adoham dici ex feudata-
riorum coadunatione, ipſamq; etiam
ſubrogatam loco ſubſidij nomine do-
ni, ex *Lanar.conſ.*57.*n.*9. & quod dici-
tur Adoha, eſt medietas fructuũ vnius
anni; & in feudis nouis aliquid plus,
ex *Iſern.in d.§.ſimiliter, cap.imperialem*,
quia pro ſingulis 20. vncijs ſoluuntur
decem cum dimidio, de feudis cum
Vaſallis; In feudis verò antiquis, prout
conſueuerunt, quia interdum Caſtrum
magni valoris pro adoha quaſi nihil
ſoluit, ſecundùm *Iſern in cap.*1. *de Va-*
ſall.decrep. ætat. Ità quod nec augeri
poſſit in præiudicium poſſidentis, *cit.*
*Larath.ibid.n.*4.*&* 5.

13 Hinc etiam Adohæ præſtationes
Hoſtenditia fuerunt dictæ, ex quo con-
trà hoſtes præſtabantur, & Reale ſerui-
tium appellauit *Corradus Imp. in lib.*
feud.tit.de Cap.Corrad.§.ſimiliter, parti-
culariter definiens eſſe adiutorium,
quod præbent Dominis, cum Rege in
hoſtem pergentibus Vaſalli, qui cum
eis non vadunt, & ideò fictum verbum
ab hoſte, quod exercitum, & Caſtra
ſignificat, vnde *Hoſtenditia*, *Caluin.in*
Lexic. verb. hoſtenditia; Cuius ſeruitij

realis præſtatio, quæ magis ſpecificè ad fructuum collationem refertur, *d.§.firmitèr*, non malè videri potuit in pecuniariam quoque transferri; Hinc Adoha reale feudale ſeruitium, quod contribuendo pecuniam, pro modo fructuum, & valoris feudi præſtatur, *Afflict.dec.205.n.51.Præſ.Reg.Cam.Iac.de Ajello de iur.adob. num.54.* & alij apud *Borrin.in d.tract.Caualcate par.3.cap.2. §.1.& 2.P.Afflict.contr.46.n.1.*

14 Vnde meritò Adoham in Regno noſtro ad publicam vtilitatem, & Regni tutamen fuiſſe indictam, poſt *Afflict.deciſ.252.n.7.* & deberi tanquàm decimam, vel tributum, ex *Capan.q.28.à n.2.* & alijs, citato quoq; *Auth.* noſtro hìc, imò eſſe omninò impræſcriptibile feudale ſeruitium, fundat *P.Afflict. in add. ad ſuas controu.cap.47.nu.120.& 121. Reg. de Philipp. d.allegat.116. in princ.* apud *de Marin.* etiam inſerta *in fin. controu.P.Afflict.in addit.fol.23.*

15 Ipſam verò ſubrogationem perſonalis ſeruitij in realem, ac pecuniariam certam præſtationem, ſiuè hoſtenditiã à *Corradi* Imperatoris tẽpore, *Auth.* noſter repetit, qui primus in Terra Theutonica perſonale ſeruitium Vaſallorũ, ſiuè Adiutorium taxauit ad tertiam partem fructuum eius anni, quo contributio, ſiuè collatio fieret, & in Lombardia ad duodecim denarios, & poſtmodum id in toto Imperio ſeruatum, & deinde à *Federico*, tàm in Italia, quã in Alemania eadem taxatio ad medietatem fructuum, & reditus conſtituta eſt, & in hoc Regno ex *Auth.* noſtro hìc, eundem *Corradum* taxaſſe perſonale ſeruitium in pecunia, ſed ad libitum, dictaq; ea pecunia *hoſtenditia*, quia contrà hoſtes præſtabatur, vt ſuprà, eandemq; taxam *Federici* tempore ad medietatem fructuum, ipſamq; præſtationem Adoham dici, latè exponit *cit.Capan.qu.1. num.1. & 2.* vbi de origine adohæ examinat, *Conſil. de Roſa conſult.11.n.2.Reg.de Philipp.in d.alleg.n.3.Capon.to.5.diſcept.394. n.34.*

16 Deinde in Regno, poſt *cit.Cap. Item ſtatuimus*, in quo de ſeruitio per tres menſes præſtando, vt ſuprà fuerat ſancitum; Seruatum fuit, vt ſi feudum cum Vaſallis eſſet, ex cuius fructibus annuas vnc.20.feudatarius perciperet, ſoluere deberet vnc.10. cum dimidia, ſi verò feudum eſſet ſine Vaſallis pro quibuslibet 20. vnc. ſex, ſi verò in annuis reditibus conſiſteret feudum, 5. vnc.& 4.præſtare adſtrictus eſſet, *Andr. in c.1. quis dicat.Dux, Marcb.ſub nu.5. verſ.& ſecundùm vſum Regni, & in c.1. §.firmitèr, verſ.item videmus, quod ſoluitur adobamentum nu. 3. de prob.feud. alien.per Fed.& in § plauſtrorum,& nauium ſub n.57. verſ. poſſet eſſe ratio, quæ ſint regal.Frecc.de ſubfeud. lib.2. auth.5. n.8. Anna in c.1. de Vaſall. decrep. ætat. n.150. Amic.in rep.ſ. tit.de his, qui feud. dar.poſſ § ſumus modò fol.77. à n.28. ad ſeqq.* & alij *DD.* quos latiſſimè de more adducit *Reg.de Philipp. in d.allegat.116.* apud *Reg de Marin.ſub n.4.* quibus addimus *Reg.Lanar.d.conſ.57.n.8.*

17 Quæ autem ſolutio barbaro vocabulo *Adobamentum*, ſeù *Adoba* in Regno fuit vocata, idq; ex eo, quod, quãdo feudum non erat 20.vnc. annuarum reditus, ex quibus ſeruitium vnum præſtari debebat, vnum ſeruitium iniũgebatur ſupèr alijs feudis parui quoque reditus, conſtituendo annuum reditum vnc.20.ex quo ipſum ſeruitium præſtari poterat, proptèr quam coniũctionem, ſiuè barbaro vocabulo *Adobationem*, ſeù adunationem, *Adoba* nomen verſum eſt, ſignificans ſolutionem illam, quæ pro ſeruitio fiebat, *Camer.in cap.Imperialem fol.92.col.1.& 2.de prohib feud.alien.per Fed.* poſt *Iſern.in c.1. in princ.5.col. de controu apud par.term. Capyc. in Inueſt.feud. §.feuda adobant fol.27.verſ.Et dicta eſt Adoba, Conſil.de Georg.in rep.feud.cap.25.n.12. Reg.Ron. ſup.pragm.18.de off.Proc.Cæſ.num.2. Capan. de iur.adob. qu.1. num.5. cum ſeqq. qu.5.à num.3.cum ſeqq.& qu.35.nu.14. cum ſeqq.Reg.de Pont.deciſ.3.n.19. Reg. Galeot.tom.2.contr.4. num.37. & contr. 18.n.13. Iul.Capon.tom.5.d. for. diſcept. 394.n.35.*

18 Quæ ſeruitij realis ſolutio, non ſolùm

lùm

lùm in Sicilia vltrà pharum exigitur, ſed etiã in Gallia, vocaturq; *Arriebar*, *Intrigl.de feud.cent.1.qu.45.num.5.Tiraquel.in tract.primog.qu.74.nu.1.Capan. de iur.adoh.qu.1.n.9.& 10.& qu.2.n.7.*

19 Barbaris quidem vocabulis præfata ſeruitij ſolutio cognominata videtur, ob linguæ latinæ corruptionem pluribus in Italia inuaſionibus, declinatoq; Rom. Imperio à varijs gentibus euecta; nam poſtquàm Roma priùs ſub *Odoacro*; mox ſub *Gothis* fuit, varijsq; nationibus, quas Romani barbaras vocarunt, miſerè diſcerptum eſt Imperium, ſermo quoque Romanus valdè fuit corruptus, teſte *Geſnero in ſuo Mitridate p. 3.* ibi; *Linguæ ſunt corruptæ propter imperia; Ferè enim victi paulatim victorum moribus, & linguis ſe accomodant, ſic à Gothis lingua latina in Italia, Gallia, & Hiſpania corrupta eſt;* Et *pag. 28. Latinæ linguæ propagines, ſed tempore, & vulgi imperitia valdè corruptæ, ſunt tres hodiè vulgares linguæ, Italica, Hiſpanica, & Gallica; Prima minùs, ſecunda magis, tertia maximè corrupta, hoc eſt terminationibus, & literis, ſyllabiſq; mutata, & diſtorta, & inſuper vocabulis mixta alienis, ab eo nimirùm tempore, quo Gothi, non modò Regna, & Regiones vaſtare, ſed etiam linguas Imperio ſuo peruertere cæperunt*, quod etiam aduertunt *Gerard. Ioann. Voſſ.de vitijs ſerm.et gloſſem.latino-barbar.in præf. & lib.1.cap.7. Ioh. Nieſſ.de ortu, & occaſu linguæ latinæ lib. 2.* & *Olaus Borrich.de var.ling.lat.ætat.*

20 Eiuſdem verò adohæ taxæ forma, non quidem ſolùm moribus, ſicut nonnulli ex *præcit. DD.* exiſtimauere, ſed ex Pontificis *Honorij IV.* iuſſu originem ſumpſit in anno quidem 1285. nam priuato Federico Imp. Henrici filio, hoc Regno, per ſententiam apoſtolicam, de qua in *cap. ad apoſtolicæ 2. de ſent.& re iudic.in 6.* & ibi *gloſ. Platina in Vita Innoc.IV.fol. mihi 147.* Deuictoq; Manfredo eius filio, conceſſoq; Regno prædicto per Vrbanum IV. Carolo Andegauenſi Comiti, Ludouici VIII. Galliæ Regis filio, & D.Ludouici IX. fratri, & inueſtito à Clemente IV. ſucceſſore, teſte *Platina in vita præfat. Pontif. fol. mihi 151. cum ſeqq.* quod etiam memorant *Afflict. in prælud.Cap.Regni num.10.Frecc.de ſubfeud. lib.1.tit.de antiqu.ſtat.Regn.nu.30. cum ſeq.* & *Auth.* noſter hic, vltrà prænotata *ad §. 1. de Reg. Fiſcal.* nonnullis habitis conuẽrionibus cum dicto Clemente IV. ſecundùm *Bald. in l. cum in antiquioribus n.15. cum ſeq. C.de iur.delib.* Cum præſertìm de ſubditis huius Regni, non vt cæterorum Normannorum Regum, ſed vt Gulielmi III. (Boni dicti) tempore viuebant, Pontifici in Inueſtitura benemereri promiſiſſet, Populoſq; nonniſi quantum ad Deum, & veritatem oneraſſet, & hinc quemlibet Siciliæ Regem ità iuramento polliceri inſtitutum fuiſſe, memorat *Andr. de Iſern.in cap.1.§.extraord. collatio ſub n 61. verſ.& patet ex capitulis exhortatorijs Papæ Honorij tit.quæ ſint regal.* & *in cap.Imperialem, §. nec Dominus propè n.45.de probib.feud.alien.per Fed.*

21 Cumq; vſus, & ſtatus prædicti Gulielmi ſcriptus non reperiretur, & pauci, vel nulli de eo teſtimonium perhibere poſſent, Carolus II. tunc Patris, & Regni Vicarius, ad Martinum IV. pro declaratione illius ſcripſit, vt not. *in c.Regni incip. ſtatuimus, mandamus, & volumus 115.* ſecundùm ordinem *de Nigr. ſub tit.de priuil. & immun.Ciu. & in pragm.2.de Cler ſeù Diac.Saluat.Napod.in progm.Conſuet. in pr.verb.Carolus II.lit.A.* & ad hæc immaturè mortuo prædicto Pontifice Martino IV. declaratio inde præfata per Honorium IV. ſucceſſorem expleta eſt, & proindè inter cætera Capitula mandatum fuit, circà militare ſeruitium, vt feudatarius, qui tribus anni menſibus, tribus cum equis, ac militibus ſeruire, vt ſuprà perſonalitèr cogebatur, vel perſonalitèr cum dictis tribus equis ſeruire teneretur, vel pro ſingulis militibus vncias auri 3. cum dim. pro quolibet trium mẽſium prædictorum, & ſic vnc. 10. cum dim. pro ſeruitio prędicto perſolueret, vt legitur in *cit. Cap.* Cuius

vert. a

verba Auth. noſter hìc trãſcripſit n.17.
& memorant Afflict. deciſ. 265.n.55.
Frecc.de ſubfeud.lib.2.auth.5.nu.14. le-
guntur q; in d.pr. 2. & apud Reg. Ga-
leat.t.2.contr.18.n.35.

22 Honorius igitur voluit, ad hoc, vt
militare ſeruitium exigi poſſet, adeſſe
bellum, ſeù inuaſionem grauem, & du-
raturam in Regno, non procuratam,
non affectatam, vel rebellionem nota-
bilem, vt in ijſdem Cap. legitur; Sicq;
prædictis tantùm in caſibus fuiſſe in
Regno præſtitum militare ſeruitium
eiuſdem Regni vſu approbante, con-
ſtat ex not. apud Iſern. in c. 1. quis dic.
Dux, & in c.1. §. ſimilitèr nu.14. de Cap.
qui Cur. vend. & in c.1. §. ſed nec eſt alia
iuſtior n.14. quæ ſit prim. cauſ. ben. amitt.
& in cap. Imperialem. §. firmitèr, de prob.
feud. al. per F. Frecc. de ſubf. auth.5.n.14.
Reg. Lanar. conſ.57.nu.6. & 7. Conſ. de
Georg. in rep. feud. cap.56.n.47. vbi re-
fert verba Cap. alioſq; recenſitos per
Capan. de iur. adob. qu.17. vbi integra
Capit. verba tranſcribit, quos refert, &
ſequitur Conſil. de Roſa conſultat. 12. n.
4. & 5.

23 Tenebantur verò Vaſalli pro eorum
rata contribuere feudatario adoham
ſoluenti medietatem pecuniæ, ad quã
ſeruitium ab eo præſtandum aſcende-
bat, dummodò medietatem generalis
Regni Collectæ non excederet, vt in
cap. Regni incip. Comites, Barones, &
feudatarij 161. ſecundùm ord. de Nigr.
ſub tit. de ſubuent. Vaſall. Quæ collecta
erat vnius duc. pro quolibet foculari,
& ſic ad rationem carol.5. pro quoli-
bet fumante, & non vltrà Vaſalli con-
tribuebant, vt poſt Præſ. Iac. de Ayello,
alioſq; exponit Reg. Camill. de Curt. in
diuerſ. feud. fol.41.n.5. cum ſeqq. Author
noſter hic, Ann. conſ.3.nu.7. Amat. conſ.
12.n.10. Capan. de iur. adob. qu.1. nu.12.
Reg. Galeot.2.contr.18.n.32. & ſeq. Reg.
de Philipp in d. alleg.116.n.7. apud R. de
Marin. Et iſta contributio dicta vulgò
24 fuit rata Vaſallorum, ad dictam ratio-
nem carol.5. pro quolibet foculari, eſtò
ad integram medietatem pecuniæ, quæ
à feudatario pro adoha Regi præſta-
batur, non tamen vltrà Vaſalli ſubue-
nire obligabantur, quam ad rationem
prædictam, iuxtà d. Cap. Regni Comites,
Barones &c. & conſtat ex cit. DD. ac
Auth. noſtro infrà qu.3. verſ. quod autem
diximus à n. 14. & per quamplures R.
Cam. prouiſiones, licet multò hæc cõ-
tributio à medietate prædicta diſtaret,
vt recenſet Capan. d. tract. quæſt.5.n.12.
cum ſeqq.

25 Quæ quidem ſubuentio, ſeù contri-
butio à Vaſallis per Barones exigen-
da antè annum 1504. militabat; Nam
eo tempore regnante Sereniſsimo Re-
ge Catholico, nouus fuit confectus li-
26 ber, qui Cedularium nuncupatur, ſecũ-
dùm Auth. noſtrum hìc, & Reg. de Curt.
in ſuo diuerſ. p.1. fol.41. num.56. In quo
omnes Regni feudatarij deſcripti fue-
re pro rata adohæ ad eos tantummodò
ſpectante, deducta rata Vaſallorum,
Capan. de Iure adoh. qu.54. n.12. Conſ.
de Roſa conſult.30.n.2. Conſ. Pratus di-
ſcept.22. num.8. tom.4. quod differt à
Quinternionibus, nam in illo deſcri-
bitur, quantum feuda adohant, & in
quinternionibus regiſtrantur conceſ-
ſiones feudorum, R. Lanar. rep. feud. in
cap.1. de his, qui feud. dar. poſſ. num 107.
vbi Fuly. Lanar. in addit. nu.73. contra
Loffred. declarans non eſſe idem, li-
brum Cedularij, ac Quinternionũ, ſed
quomodò pro recta ordinatione regu-
lari debeant, adeſt Arreſt.643. apud
R. de Marin. Vnde prò quolibet feudò
reditus vnc. 20. non pro vnc.10. cum
dim. ſiuè pro duc.52.2.10. per centum,
ſed pro medietate taxæ prædictæ, nem-
pè pro vnc.5. & quarta vna., & ſic pro
duc. 26½. per centum taxati fuere, re-
liqua verò medietas, quæ à Vaſallis
pro eorum rata ſoluebatur, mandauit
Rex, vt ab ipſis Vaſallis exigi deberet,
proùt ex tunc ad noſtra tempora dire-
ctè ab illis Reg. Curiæ intrà maiorem
ſummam ſoluitur, teſte Auth. noſtro
hìc n.26. & ſeqq. & n.40. & in quæſt.3.
verſ. quod autem diximus, & verſ. ſed his
vltimis temporibus, & apud eundem
Capan fol.337. & 343. Reg. de Curt. in d.
diuerſ. f. fol.41.n.61. & 62. Amat. cõſ.12.
n.10.

*n.*10. vbi ad id refert Conſultationem Reg. Cam. ſubſcriptam quoque per *Auth.* noſtrum, *Capan. de iur.adob. qu.* 5.*n.*22. ità pluries per R.C. deciſum referens *Reg.Galeot. d.contr.*18.*nu.*33. *Reg.de Philipp. d. alleg.*116.*ſub n.*7.

27 Ad quã adohæ ſolutionẽ, veluti Vaſſalli, tenentur quoque Greci, Illyrici, & Epirotæ, qui habitant in Regno Neapolis, licet non ſempet in eodem loco commorentur, cum ſæpè ſæpiùs mutent locum de vno territorio in aliud, *Sigiſm. Loffred.in paraphraſi feud. col.*1. *verſic.ibi ideò tantùm*, & vide *Capan. d. tract.qu.*61.*n.*40. nos ſuprà *in annotat. ad §.*1. *nu.*101. Ipſamq; taxæ formam,

28 in caſu etiam deuolutionis hodiè ſeruari, dùm denuò inueſtiuntur deuoluta feuda, habita tamen ratione ad fructuum valorem, ſecundùm præſens conceſſionis tempus, *Auth.* noſter hìc *n.*50.*& qu.*3.*verſ.modò nu.*20. *Reg.de Pont.dec.*3.*nu.*2.*& de pot.Pror.tit.de regal.impoſ.in rub.n.*5.*cum ſeqq. Capan. de iur.adob.qu.*5.*n.*25. *Reg.Rouit.prag.*18. *de off.Proc.Caſ.nu.*4. *P.Afflict.contr.*46. *num.*5.

Sint hæc omnia, vt ſuprà annotata, ad rubricam hanc pro ipſius materiæ plena cognitione, quantum ad nos ſpectat, & ex *Auth.* noſtro edocemur.

29 Cæterùm ipſius adohæ tractatio in Regno, nonniſi quam pro terminorum cognitione neceſſaria eſt, nam hodiè adoha peti non poteſt, cũ nõ debeatur, ſed tantũ donatiuũ imperatur, quod licet verè non ſit adoha, fungitur tamen vice adohæ in eo ſolũ caſu, quo adoha præſtari deberet, vt exponunt *Reg. Camill.de Curt.d.loc.n.*53.*&* 54. *Auth.* noſter hìc *circà fin.*& apud *Capan fol.*338. *col.*1.*in fin.& fol.*344. *col.*1. *in fin. Reg. Reuert.dec.*109.*par.*3. *Reg.Tap. dec.S C.* 24.*n.*12. *& in rub.de Conſtit.Princ. cap.* 4.*n.*74.*Capan.de iur.adob.qu.*40.*num.*2. *&* 3.*Conſil.de Roſa d.conſult.*11. *num.*3. *P.Afflict.d.controu.cap.*46.*nu.*7.*&* 8. & ideò durante exactione donatiui non poſſe adoham exigi conſuetum eſt, *cit. de Curt.d.l. §.cum igitur n.*54. idq; etiã in vim conuenti pacti, vt exponit *Auth.*

30 noſter hìc *in fin.* quidquid inuoluat *Conſil.Rocc. de offic. rub.* 16. *de donatiu.* S.5.*à n.*123.128. *ad ſeqq.* nam nos non dubitamus, Barones ad donatiua Regi teneri: ſed ambigendum non eſſe concludimus cum prædictis, quod pendente donatiuo adoha ſolui non debet, cum in illo adohæ exactio includatur.

31 Enim verò remiſſas fuiſſe adohas Baronibus ex gratia Alphonſi I. conſtat in *Cap.* 2. *dicti Regis inter Cap. & grat.huius fidel.Ciuit.fol.mihi* 7.quę fuit tàm à Rege Catholico ſub die 30. Ian. 1507.vt in *Cap.*19.*d.Regis fol.*79.quàm ab Inuictiſſimo Auguſt. Carolo V. ſub die 29. Iulij 1532. cõfirmata, vt *in c.*8. *eiuſd. fol.mihi* 120.*àt.Author* noſter hìc *n.*55.56.58.*&* 59. concludens, quod quando fiunt donatiua, adijcitur inde pactum, quod eius exactione durante adohum exigi minimè poſſit, etiam in caſu, quo de iure poſſit exigi, & à Baronibus hæc exactio donatiui fiat pro rata ipſis tangente, non per viam Adohi, ſed ſecundùm taxam Adohi, & ità practicari, quæ tranſcribit *Capan.fol.* 340. *verſ. Rex Alphonſus*, *Reg. Lanar. conſ.*57.*n.*14.*Capan de iur.adob.qu.*1. *n.* 10.*& q.*4.*n.*10.*Conſ.*& poſteà *Reg.* electus *Eraſmus de Põt. in alleg.*113.*n.*19. apud *Reg.de Marin.tom.*3.

32 Rex verò Ferdinandus in confirmatione præfati priuilegij adiecit, quod tempore belli obſeruarentur iura, & Conſuetudines Regni, vt in *Cap.* 19. *Reg.Cathol.fol.mihi* 79. *àt.* & iterum Imp.Carolus V.iuſſit, vt tempore belli non exigeretur, niſi in caſibus permiſſis à Regni Conſtitutionibus *fol.* 120. *àt.Conſil.de Roſa d.conſult.*12.*n.*6.

33 Ex quibus conſtat, quod hodiè adohæ taxa, eſtò ſub adohæ nomine non exigatur, nihilominùs exigitur ſub donatiui nomine, quod Regi ſingulis duobus annis præſtatur, ſcilicèt millionis, & ducentorum millium duc. ab anno 1560. teſte *Auth.* noſtro hìc, & apud *Capan fol.*341.*col.*1. & *Scip.Mazzell.in deſcript.Regni lib.*2.*fol.*348.

34 Vnde dicitur, quod licet adohæ onus

onus non fuerit annua aliqua continua
præſtatio, ſed quando bellum erat in
Regno graue, & duraturum impone-
batur, in quo ſi Vaſallus eligebat de
perſona ſeruire iuxtà *d.c.Regni, Item*
ſtatuimus, minimè ad pecuniam ſoluẽ-
dam tenebatur, *Andr.* de communi re-
ceptus in *d.c.1.quis dicat. Dux, & in c.*
1.§.ſimilitèr n.14.de Cap. qui Cur.vend.
In Regno poſteà cum cœperint fieri
donariua partim à Baronibus, & par-
tim à Regni Vniuerſatibus ſoluenda,
Barones autem tangentem ſibi par-
tem iuxtà taxam adohæ ea conditio-
ne ſoluere conſueuerunt, vt ſolutione
donatiui pẽdente, adoha non eſſet exi-
genda, eſtò caſus acciderct, in quo im-
poni poſſet: Ipſaq; Donatiua ab initio
35 fuiſſe voluntaria, & cum proteſta-
tione Baronum, ac Vniuerſitatum fa-
cta, gratuitò puta, & citrà præiudicium
priuilegiorum, & Capitulorum Regni,
quibus extraordinaria collatio imponi
prohibetur, adijcebantq; etiam ex-
preſſam conditionem, quod ſoluto illo
donatiuo, non poſſet aliud per Regem
imponi ex quauis cauſa, & quod iſta
conditio deberet expreſsè approbari;
aliàs donatiuum non cenſeretur factũ,
vt ex donatiuo anno 1521. facto Imp.
Carolo V. & ab eo iuxtà ſui ſeriem
approbato, cum clauſula, *& quatenùs*
opus eſt, de nouo concedimus, & ex alio
anni 1532. vt poſt *R.Lanar.conſ.57.nu.*
14. declarat *Conſil. de Roſa conſult.* 12.
*nu.*7. concludens tamen, hodiè dona-
tiuum redactum eſſe ad neceſſitatem,
continuamq; præſtationem, cum fiat
ſingulis duobus annis, ſoluendum quo-
libet anno pro rata, ac remanſiſſe nudo
nomine liberalitatem, & effectum eſſe
ordinariam, & perpetuam præſtationẽ
ex *Reg.de Ponte, Reg.de Curt. & Capan.*
ibid.cit. & licet ſub nomine donatiui, ir-
remiſibilitèr tamen eſt ſoluendum,
Reg.de Pont.d.dec.3.num.11. Nam Re-
gum preces, mandata dicuntur, *gloſ. in*
l.1.D.quod iuſſu. Vnde *Ouidius:*

Eſt orare Ducum ſpecies violenta iu-
bendi,
Et quaſi nudato ſupplicat enſe potens.

Et alia cumulãt *Knichen.de veſtit.pact.*
lib.3.cap.2.num.98.cum ſeqq. Conſ.Rocc.
de offic. poſt alios *rubr.16.§.5.de do-*
nat.à nu.33. & poſt *P.Dian. de Parlam.*
reſol. moral.1.par.1.tr.3. Reg.Galeot.to.
2.controu.18.nu.17. Lagan.in addit. ad
Rouit.ſup. pragm.1.de iur. & exact.fi-
ſcal.fol.mihi 391.verſ.nam ordinaria;
36 Vnde ampliùs Adoha in Regno non
imponitur, in caſibus, in quibus impo-
nẽnda erat, ſed illa continuò quoran-
nis in ipſo donatiuo exigitur, idque
practicarum 30. annis, antequàm ipſe
ſcriberet, monet *Auth.* noſter hoc *tit.*
qu.5. & apud *Capan.fol.344.* nulla ha-
bita ratione, an adeſſent requiſita ado-
hæ imponendæ, imò vt plurimum plus,
quàm ipſa adoha importaret in rata
donatiui exactum, *cit.de Roſa ibid. n.9.*
et 10. P. Afflict.d.controu.46.n.8. Nul-
liq; dubium eſſe ob dictam continuam
donatiui præſtationem ſingulo biennio
à dicto anno 1560. factam, Fiſcum Re-
gium ius in futurum pręſcripſiſſe, *Pręſ.*
Amat.conſ.12.n.16. Capan.qu.14. nu.5.
Dum per illam vniformem præſtatio-
nem diuturno tempore factam, cõcur-
rentibus Reg. Ærarij vrgentijs, Fiſcus
ſine dubio præſcripſit, vt ex *de Franch.*
dec.56.n.17.et 18. fundat *cit.de Roſa*
cõſult.12.n.11. dicẽs, quod aliàs ſi hæc
præſcriptio non adeſſet, Regius Fiſcus
à Baronibus hæc donatiua exigere
non poſſet.
37 Donatiuum verò præfatum, quod
quolibet quoque biennio ſoluendum
eſt in dictis ducat. duodecies centenis
millibus, ſoluitur pro tribus, ex qua-
tuor partibus per Regnum, & reliqua
quarta pars per Barones, *Capan.*
de iur.adoh.qu.34.à nu.7. & præſertim
n.14. Et ideò non fit exactio per viam
adohæ, ſed ſecundùm taxam adohæ,
vt ſuprà ex *Auth.* noſtro hìc *in fin. Reg.*
de Curt. d.diuerſ.fol.41.num. 53.et ſeq.
Reg.de Pont.dec.3.num.8.verſ.ex his di-
cebat Princeps vſq; ad n.21. Reg Tap.in
pragm.18.verb.adoharum in fin. de offic.
Proc.Cęſ.Reg.Galeot.2.controu.4.num.4.
(vbi *n.42.*ex *Reg. de Pont. et de Curt.* &
alijs fundat, feudum frãcum ab adoha,
eſſe

eſſe etiam à donatiuo exemptum, & deciſum refert *contr.*18.*n.*15.*&* 21.ex *Andr.in c.*1.*§.ſimiliter in hoſtenditijs,de Cap.Corr.)* & *d.contr.*18.*n.*44.*cumſeqq. Reg.Valenz.conſ.*99.*n.*62.*Capan.de iur. adoh.qu.*1.*n.*12.*qu.*14.*n.*4.*cum ſeqq.qũ.* 34.*à n.*7.*cum ſeqq.& qu.*40.*num.*1. Dictumq; donatiuum vocatur inde ordinarium, vt ex *Reg.de Pont.de pot. Pror. tit.de regal.impoſ.in princ. n.*17.*& Reg. Tap.deciſ.*14.*nu.*12.*cit. de Roſa conſult.* 11.*num.*4.

38 Cuius donatiui quarta pars dicti millionis, & ducentorum mill. duc.pro quolibet biennio à Baronibus perſoluenda aſcendit ad duc. 150000. annuos, *Auth.*noſter apud *Capan.fol.*338. *col.*1.*de Roſa d.loc.n.*5.*P.Affl.d.contr.*46. *nu.*8. incluſis omnibus adohis per Barones debitis; Et quia vnum Adohum, quod ſoluitur per Barones ſecundùm

39 Cedularium factum in anno 1564.importat duc.130103.4.14.deducta rata Vaſallorum ſecundùm *Auth.* noſtrum apud *Capan fol.* 339.*col.*1.*verſ. Iſtud ſeruitium*, hìc verò *n.*46. Sequitur inde, quod ad dictæ taxæ adohæ rationem quilibet Baro teneatur ad rationem carol.11.cum dimid.pro quolibet duc.adohæ ſecundùm eius taxam, idq; ad complendam dictam quartam partem millionis, & 200.m. duc. Et ità quoque diuiſio fit cuiuslibet donatiui, ab illis præſtandi, ſecundum nempè taxam adohæ ab vnoquoque debitæ, iuxtà *Auth.in qu.*2.*n.*7. & apud *Capan. fol.*341.*col* 1.*verſ.tamen in iſto caſu*, & ſic vltrà adoham, ratione donatiui cõſueuerunt ſoluere Barones gran.39.ſuprà quemlibet ducatũ pro ipſa adoha debitum, *cit.P.Afflict.d.l.n.*8.quod etiã poſt *Auth.* noſtrum obſeruat *cit.de Roſa d.loc. n.*6. vbi *n.*7.ſcribit annuã præſta-

40 tionem duc.150.m. pro rata donatiui ſemper fuiſſe,& eſſe æqualem,ſiuè creſcat,ſiuè decreſcat numerus Baronum, & ſiuè augeatur,ſiuè minuatur quantitas adohæ.

AD QVÆST. I.

An iura Portulaniæ, Ponderum, & Menſurarum liquidari, & taxari debeant in Adoho.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Prouentus, ſiuè pœnæ pecuniariæ in fructuum liquidatione, an computentur num.*1.

*Prouentus percepti ex Iure Portulaniæ, Siclæ, & ſecundarum cauſarum ſunt iuriſdictionis n.*2.

Adoba an debeatur pro fructibus, ſiuè prouentibus Portulaniæ, ponderum, & menſurarum, ac ſecundarum cauſarum? Negant Conſ.de Roſa,*&* Reg. Marcian. *num.*3.*ſed contrarium ſecũdùm* Regent.*hìc defenditur nu.*4.5.9. *&* 12. *& quid in releuio n.*6.

*Adoba debetur de gabellis, Baiulatione, niue, alijsq; in feudum conceſſis num.*7. *etiam per Conductorem ſolutionum fiſcaliũ feudaliũ per annos decem n.*8.

*Prouentus, ſiuè fructus iuriſdictionum, ad quam rationem arbitrandi ſunt n.*10. *&* 11.

1 Dubitandi ratio hac in quæſtione deſumitur, ex eo, quod pœnæ, ſeũ prouentus iuriſdictionis,fructus nõ dicuntur, idq; licet Baro Officialibus prouiſionem non ſolueret, ſed illam Vniuerſitas ſatisfaceret, prouentus in fructuum liquidatione non computari, neque taxari, pluries R.Cam.,atque Collaterale Conſilium decidiſſe,teſtatur idem *Auth.*noſter infrà *de iur.releu. qu.*10.*num.*5.*&* 9. in cauſa Excell. D. Garziæ de Toleto, quam ſententiã fuere ſequuti *Reg. de Curt. reſol.feud. apud de Marin. poſt* 1.*tom.cap.*3.*nu.*66. *Capan.de iur.releu.p.*4.*qu.*2.*ſub num.*19. *verſ.ſed adhùc contrarium videtur, Reg. Conſtant.in Cod.in l.*1.*n.*70.*tit.pœn.fiſc. cred.præf.fol.mihi* 68.*col.*2.& alij. Vnde

nunquàm in Regno in liquidatione fructuum, ſeù introituum, huiuſmodi pecuniarias pœnas, quas prouentus vulgò nuncupamus, computari teſtatur idem *Reg. Conſtant. ibid.n.67.* poſt *Auth.*noſtrum *in d.qu.10.in fin.de releu.* Ideòq; etiam legatis fructibus alicuius Caſtri, prouentus nõ venire cõcludit *Capyc.dec.*185. quia fructus illi non dicuntur.

2 Ex quo ad hæc pro dubio opponitur, quod dùm adoha ex feudi fructibus ſoluitur, & ſecundùm illorum redituum quantitatem adohæ taxa formatur, *Iac.de Ayello de iur. adob. n.53. Ant.Borrin.de ſeruit.Vaſall.p.3.cap.2.§.2.verſ.generaliter, Capyc.in ſua Inueſtit. verſ.feuda adobant*, & alij apud *Reg.de Philipp.in alleg.116. n.4. et 8. in 3.tom. Reg.de Marin.* Cumq; dicti prouentus verè fructus non ſint, neque in fructuũ feudalium liquidatione veniant, vllo modo pro eis adohæ prædictæ taxa aliqua facienda euenit, ex *Andr. in c. 1.in princ.quis dic.Dux, Bald.in c.cum M.Ferrarienſis n 6. de Conſtit. Anna in repet.c.1.nu.152.in fin.de Vaſall.decrep. ætat.* Tantò magis quia ipſa Iura Portulaniæ, & Siclæ, verè, & propriè ſunt iuriſdictionis partes, vt ex pluribus fundat *Reg.Galeot. reſp. fiſc.28. n.57. et ſeq.* & præcipuè *n. 59.* idem eſſe in iuriſdictione ſecũdarum cauſarũ, fatuũq; eſſe contrarium aſſerere *n.64.* Ideòq; reditus, ſeù prouentus, qui ex præfatarum iuriſdictionum exercitio percipiuntur, dici verè prouentus, ſicut omnes alios, qui naſcũtur ab exercitio iuriſdictionis, & punitione delictorum, & proptereà pro illis adoham non deberi, dùm adohæ præſtatio in Regno conſuetudine fuit introducta ex *Andr. in cap. 1. §.fin. in fine, quis dicat. Dux.*
3 eaq; ſuper fructibus taxanda, vt latè poſt alios fundarunt *Conſil. Ioſeph de Roſa conſult.30.à num.41.ad ſeqq. et D. Reg. D. Marcell. Marcianus iunior in excerptis forenſ.exercit.*operum poſthumorum, in cauſa Ill. Ducis Andriæ, pro ſecundis cauſis ſcribens in *cap. 10. per totum.*

4 Attamèn præfatis quidem in contrarium poſthabitis argumentis, Regiam Cam. decidiſſe, adoham deberi, taxamq; illius eſſe faciendam pro Iure Portulaniæ, Ponderum, & Menſurarũ, ratione diuerſitatis, quæ eſt inter iuriſdictionales prouentus ſecundùm *Auth.* hìc *n. 4.* ac prouentus Portulaniæ, Ponderum, & Menſurarum, puta, quod illi fiant cum expenſis, cum quibus prouentus ipſi compenſantur, vt exponit idem *Auth.* infrà *de iur.releu.d. qu.10.* Siuè etiam, vt meliùs *ibidem* declarat à *n.9.* quia prouentus iuriſdictionis Criminalis, non dicuntur veri fructus, ſed ſunt commoditates, quæ ex ipſa Iuriſdictione perueniunt.

5 Qua ſic ſtante ratione, meritò proceſſerunt aliæ eiuſdem Supremi Senatus R.Cam.deciſiones ad Regij Ærarij fauorem, de quibus conſtat in libris Cedularij, circà adohæ taxationes factas tàm pro primis, quàm pro ſecundis cauſis, & ſimilitèr pro iuribus Portulaniæ, Ponderum, & Menſurarum, alijſq; iuriſdictionibus ſeparatis ab adohis feudorum, quas memorat idem *Conſil.de Roſa in prælud.feud. lect.6. nu. 10.*vbi *n.11.* ex *Reg.Galeot.controu.in add.ad controu.53.n.49.*ità per R.Cam. ſemper fuiſſe practicatum, & ſpecialitèr deciſum, citatis etiam *Auth.* noſtro hìc, & *Capan.de iur.adob.qu.5. num.43.* refert, rationes ibi ad id cumulando, quia iſtæ iuriſdictiones ſemper conceduntur cum clauſula, *ſub contingenti feudali ſeruitio*, ſiuè adoha, quæ licet etiam in Inueſtitura abeſſet, adhùc adoha deberetur, dummodò in feudũ conceſſæ ſint, cum quælibet conceſsio in feudum facta intelligatur cum ſeruitio ordinario, vt admonet *Auth.* noſter hìc, nam inambigua apud Regnicolas ſententia fertur, ſeruitium, eſtò nõ expreſſum, deberi, vt poſt *Capyc. Loffred. Frecc. Camer. Reg. de Pont. et Reg. Galeot.cit.de Roſa ibid.* fundat; Pergens *n.12.* non obſtare argumentum, quod prouentus, & emolumenta harum iuriſdictionum non ſint verè fructus, cum ſint fructus eſtò habeant induſtriam

exer-

exercentis admixtam, vt ex *Camerar. Capyc. et Gizzarell.ibid.*probar.

6 Neque vrget in contrarium releuij
exemplum, cum diuerſa ſit inter ado-
ham,& releuiũ ratio; Releuiũ enim nõ
eſt onus feudi,ſed feudatarij, imò quid
odioſum,& improbo more introductũ,
ex *Andr.in c.1. §.in hoſtendityjs, de Ca-
pit.Corrad.* Adoha verò non dicitur de
conſuetudine debita, ſed ſolùm eius
taxatio, ſiuè vt certa portio fructuum
feudi pro illa præſtaretur, conſuetudi-
ne dici poteſt introductum ex *Andr. in
c.1.§.in hoſtendityjs,de Capit Corrad.*niſi
dicamus, & meliùs ex *l.imperiali, §.fir-
mitèr*, ibi; *Medietatem reditus feudi*, vel
ex Capitulis Papa Honoriy, ſecundùm
Ayell.de Iure Adoha n. 27. & *Auth.* no-
ſtrum *ſuper Rubr.* huius *tit.n.*17.vtcũq;
tamen ſit, ſemper eſt onus feudi intrin-
ſecum, & reale, Domino concedenti
debitum, in ipſius feudi recognitionẽ,
Idcircò, quoties in feudum conceditur,
adoha debetur, eſtò fructus non perci-
perentur, ex *Reg.Reuert deciſ.*36.*par.*6.
man. typis edita per *Capan. in d tra-
ctat.de Iure adoha fol.*361. quo in caſu
taxatur adoha iuxtà valorem feudi, ex
monitis per *Loffred. in cap.1. §.ſed &
res, per quos fiat inueſt.*

Hinc *Auth.*noſter meritò in ſummario
huius quæſt.non cõſiderauit adohæ ta-
xam in fructibus, ſed in Iure Portula-
niæ, ponderum, & menſurarum in feu-
dum conceſſo, quo caſu ſecundum
propriam naturam feudi ſeruitium de-
betur,& ſic etiam adoha; Imò, eſtò feu-
dum ſit impropriè tale, non ideò mi-
7 nùs adohæ debetur, ideòq; ſoluitur de
functionibus, & annuis reditibus, Do-
hanis, gabellis, baiulatione, & proui-
ſionibus, cæteriſq; in feudum conceſ-
ſis, vt latè exponit *Capan. de iur. adoh.
qu.*6.quem ſequitur *P.Afflict. in addit.
ad controu. cap.*47. *num.* 24. 25. & 26.
vbi *n.*27. adoham eſſe ſoluendam de
induſtria introducta in feudo per Ba-
ronem, proùt in illa dicta *de la drappa-
ria*, nempè conficiendi, & contractandi
pannos, deciſum fuit per R.C. ex *Ca-
pan.de iure adob. queſt.*6. *num.*20. & in
niue, in qua maxima Vaſalli induſtria
concurrit, eſt *deciſio Gizzarell.* 34. *à
8 n.*2 Imò etiam, quod eſt fortiùs, ado-
ham deberi deciſum per R.Cam. legi-
mus, per conductorem ſolutionum fi-
ſcalium feudalium per annos decem,
ex quo dicitur, talem conductorem ius
in re habere, vt ex *Iacobo de Ayello de
iure adoha n.*59. teſtatur *Reg.Capyc.La-
tro deciſ.*168.*n.*20.

9 Et eò potiùs in reditibus perpetuis
iuriſdictionis id procedere, licet non
renaſcantur, idem *Afflict. ibid. num.*
28. ex pluribus confirmat exemplis,
reſpondetq; contrarijs argumentis in
*anteced.num.*22.contrà *Ann. de Vaſall.
decrep.ætat.c.*1. *n.* 152. licet id non fir-
mantem, ſed dicentem (*Quidam di-
cunt, quod non ex dictis Andr.&c.*) de-
fendendo *ibid.Auth.*noſtrum hic, quem
etiam defendit *cit.de Roſa d.lect. n.*13.
dicens, magis eſſe deferendum autho-
ritati *Regentis* noſtri hic ità deciſum
referentis, quàm *præcitati Anna*; Tantò
magis, quia ex *d. Reg. Galeot.* conſtat,
ità ſemper Regiam Cameram iudicaſ-
ſe, vnde non eſt ampliùs de hac ſenten-
tia diſputandum.

10 Tùm deniquè, quia fuit ità deciſum
in R.Cam. in anno 1651.& 1652. per
modum decreti generalis, referente
doctiſſimo *Dom. Reg. Io: Camillo Caca-
cio*, tunc Reg. Cam. Præſidente inter-
uenientibus peritiſſimis ea ætate I. C.
quibus in decretis fuit determinatum,
ad quam rationem arbitrandi eſſent
fructus dictarum iuriſdictionum, nem-
pè, vt pro iuriſdictione primarum cau-
ſarum fructus æſtimandi ſint ad ratio-
nem gr.20. pro quolibet foculari, pro
ſecundis cauſis ad rationem gran. 15.
pro tertijs verò cauſis ad rationem
gr.5. Pro Iure Portulaniæ ad rationem
gr.vnius cum dimidio,& pro Sicla, ſiuè
Iure Ponderum, & Menſurarum, ad ra-
tionem gr.3. & ſuper fructibus fuit or-
dinatum fieri taxam adohæ ad ratio-
nem duc.26.& quarti vnius pro cente-
nario abſq; alio augmento ratione do-
natiui,& ità practicari in Reg.Cam.te-
ſtatur *cit.de Roſa n.*14. quod etiã refert

cit. P. Afflict. in addit. ad controu. cap. 50. fol. mihi 524.

11 Ratio verò, quare maior quantitas taxatur in iuriſdictione ponderum, & menſurarum, quàm pro Portulania, eſt, quia impoſitio Portulaniæ eſt tantùm gran. 12. pro quolibet foculari, ſed impoſitio Siclæ eſt gran. 25. & medij ſtipis; Tantòq; magis, quia dirictus Siclæ eſt certus, & exigitur quolibet anno, vt exponit *Capan. de iur. adob. qu. 5. num. 43.* Vnde non eſt ampliùs de traditis ad hæc per *Conſil. de Roſa in d. conſult. 30. à num. 40. & ſeq.* ratio aliqua habenda, dùm idem ſibi contrarius, veritatem concluſionis ab *Auth.* noſtro hìc traditæ, pluribus rationibus, deciſionibusq; relatis illam confirmando, agnouit *in d. prælud. feudal. lect. 6. à n. 9.*

12 vbi poſt relata, quæ antecedētèr ſcripſerat in *num. præced.* ab illis recedendo concludit: *Hæc ſunt, quæ pro hac ſententia tunc dicebam; Cæterùm cum poſteà contigiſſet mihi exercere munus Fiſci patroni in R. Cam. cæperim attentiùs conſiderare, & in effectu arbitratus ſum ſententiam illam valdè periculoſam, nè dixerim falſam, & contrà eam ſtare communem noſtrorum opinionem, efficaciſſimas rationes, et rerum iudicatarum authoritatem; ne quidem modernis temporibus, ſed antiquiſſimis, etc.*

AD QVÆST. II.

Si Baro per plures annos non ſoluerit adohum, & deindè fuerit condemnatus ad ſoluēdū, an illud ſpectet ad R. Curiam, an ad Barones, vel ad Populos: Et de donatiuis, quæ fiunt in Regno, qualitèr exigantur, & qualitèr Barones taxentur.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Barone non contribuente pro ea ſumma adohæ, pro qua tenebatur, actio eam petendi ſpectet nè ad alios Barones, an verò ad Regem nu. 1. ? Contrà Fiſcum tutatus fuit R. de Curte *n. 2. ſed tres caſus diſtinguuntur à n. 3. ad ſeqq.*

Deciſionem *hanc typis demandarunt* Capan. *et* P. Afflict. *n. 5.*

Baronū feuda taxari, quæ adhùc donatiua non ſoluerunt, aliorū Baronū intereſſe aiunt D. Reg. *hic, alijquè n. 4. ſed in dubium reuocatur ex* P. Afflict. *num. 5. et ſeqq.*

Fiſcus multa iudicia prætermittere debet pro publici ſtatus quiete n. 5. in fin.

1 Notabilis quidem fuit controuerſia hæc agitata in R. Cam. in quadam cauſa *Excellentiſſ. Andreæ de Auria* pro Cathol. & Cęſ. Maieſt. in Italia Generaliſſimi Maris Præfecti, qui habuerat quandam conceſſionem à Cęſ. Maieſt. Auguſtiſſimi Imp. *Caroli V.* in feudum, & per multos annos nō fuit ab illo ſolutū adohum, pro quo demùm fuit condemnatus per R. Cam. ad ducatos ſex mille, & plus. Cōtigit inde dubitari, cui nam eſſent ſoluendi? In quo puncto pro dicto *D. Andrea de*

2 *Auria* patrocinium præſtitit facundiſſimus olim Aduocatus, tandèm meritiſſimus Regēs, ac S.R.C. Præſes *Dom. Camillus de Curte*, vt teſtatur *in ſuo diuerſ. feud. in cap. incip. cum igitur fol. 41. à t. n. 63. et 64.* defendendo, fiſcum omni carere actione, ſed ſi qua prætēdi potuiſſet, illam ſpectare ad Barones Regni.

3 Ad tres autem diſtinctos caſus definitionem quæſtionis huius *Dom. Reg.* noſter hìc reducit; primò, puta quando ſumus in donatiuo ad certam ſummam per Barones facto, prout fuit illud anni 1570. cuius *Auth.* ipſe meminit, id, quod debetur ab aliquo Barone, qui non contribuit pro ea ſumma, pro qua tenebatur, debet reſtitui Combaronibus, & non Regi, prout etiam teſtatur *cit. R. de Curt. in diu feud. par. 1. cap. 13. n. 54. et 63. fol. 42.* quem ſequitur *Reg. de Marin. in obſ. ad Reg. Reuert. deciſ. 300. nu. 1. in fin.* deducens etiam id, quia hodiè in Regno adohæ à feu-

à feudatarijs non ſoluitur, prout prius exigebatur, ſed exactio fit pro donatiuo, quod ſingulis duobus annis à toto Regno Clementiſſimo Regi noſtro fit, *Reg.Galeot.contr.*18.*lib.*2.*n.*44. *cit.de Marin.d.l.nu.*2. vnde, quando donatiuum eſt ad certam ſummam factum, eamq; Regia Curia integram exigit à Baronibus,quod alter poſteà ſoluit,ipſis exinde,& non R.Curiæ contribuendum, cum ipſi Combarones damnum iam paſſi fuerint ex non ſolutione, dùm tantò minùs ſoluiſſent pro rata ad illos ſpectante,& proindè ijſdem debet fieri refectio,& non R.Curiæ; Nàm annua illa præſtatio duc.150.m. quam hodiè Fiſcus in locum adohæ à Baronibus exigit pro rata donatiui, ſemper fuit, & erit æqualis, ſiuè creſcat, ſiuè decreſcat numerus Baronum, & ſiuè augeatur, ſiuè minuatur quantitas adohæ, vt optimè exponit *Conſil. de Roſa conſult.* 11.*n.*7.& 8.

4 Ex quibus cum *Auth.*noſtro concludit, deciſionem hanc referendo, feuda taxari, quæ adhùc donatiuum non ſoluerunt, nihil Fiſci, ſed aliorum Baronum intereſſe, *cit. Conſil. de Roſa d.conſult.*11.& 14. *n.*9. & *conſult.*13. *à n.*6.*Conſ.Pratus diſcept.for. to.*4. *cap.*37. *nu.*1.& 2. *D.Reg. Marcell.Marcian.iunior* in operibus poſthum. *in excerpt.forenſ.exercit.cap.*10. *nu.*3. cuius deciſionis rationem,& ſi fuerit illa de præterito, pro futuro tamen concludere, & ſic portionē donatiui, feudi nouitèr taxati nō accreſcere Fiſco,ſed à cæteris ratis, quæ ab alijs Regni Baronibus ſoluuntur, deducendam eſſe,tradit *cit.de Roſa n.*11. 12.& 13. Imò & pro donatiuo ipſo, eiuſq; reſiduo nullam competere Fiſco actionem, ſed alijs Regni Cōbaronibus, quia ex *Afflict. in cap.*1. §.*ſimilitèr poſt nu.*5.*de Capit. qui Cur. vend.* conſtat, non alitèr ſeruitium Domino eſſe præſtandum,niſi quando Rex ipſe, vel tempore præſtationis, ad eam Vaſſallum requiſiuiſſet, vel quando ſaltèm fuerit proteſtatus, & rursùs vltrà prædicta requiri cauſam, puta bellum, vel aliud conſimile, ob quod Vaſallus Domino ſeruire teneatur,*citat. Conſ. de Roſa conſult.*13.*à n.*6.*ad* 8.& 9. deciſio tamen Regiæ Cameræ contraria fuit, vt *idem de Roſa ibidem* refert *in fin.* eſtò quoad articulum augmenti ex induſtria poſſeſſoris in feudo facti, vt ſuper illo adoha non deberetur, obtinuiſſe moneat *ibid.*

5 Deciſionem verò præfatam in dicto primo caſu ab *Auth.* noſtro traditam, quam tranſcripſerunt *Capan. de iure adoh.p.*1.*fol.mihi* 340.*col.*2. & *fol.*341. necnon *P.Afflict.controu.iur.cap.*46.*nu.* 23. ad examen pro Regio Fiſco expoſitam ex *eod.P.Afflict.*monemus, cum ſuper illa fuerit poſteà in R.Cam. valdè diſceptatum; nam aliqui ex Dominis Reg.Cam.dixerunt, quod cum Baro ille, qui non ſoluerat, aliorum ſaltèm Combaronum debitor videretur, tàm pro adohis, quàm pro donatiuis, quæ cum propter publicam vtilitatem fiant, maioris partis factum obligat omnes ex *Reg.de Pont.de pot.Pror.tit.de pot.Pror.tit.*4.*de regal.impoſ.num.*18.& *ſeq.* poſſet ad faciendum depoſitum obligari, illudq; alijs Combaronibus liberandum; cui argum. ipſe *P.Affl.*replicauit, id fieri non poſſe, niſi alijs Combaronibus petentibus, nec Fiſco id licere,dùm illi iuxtà hanc *deciſ.* nulla competebat actio, & ſic obſtabat exceptio, *tua non intereſt*, quæ impedit litis ingreſſum,& dicitur exceptio litis finitæ; Imò Fiſcum non modò ea iudicia non debere mouere,in quibus nullum habet intereſſe, ſed multa alia prætermittere debet pro publici ſtatus, ac populorum quiete, vt monet *Conſil.de Roſa* poſt alios *d.conſult.*11.*n.* 15.& 16.

6 Alij verò conſiderabant in *d. deciſ.* integram à R.C.donatiui quantitatem fuiſſe tunc exactam, vnde non idem dicendum exiſtentibus reſiduis pro præteritis donatiuis iuxtà calculum factum per Mag. Rationalem *Franciſcum Caraffa*, quem probatæ, & incorruptæ fidei laudat idem *P. Afflict.* quo in caſu. Fiſcum contra dictum Baronem non taxatum,iure ſaltèm Combaronum

ronum, eius pro dictis reſiduis debitorum agere poſſe: Quibus eſtò idem P. Afflict. reſpóderet, debitorem ſui debitoris, tunc Fiſcũ conuenire poſſe, nõ exiſtente ſcilicèt principali debitore ſoluendo, vt in ſimili firmat *cit. de Roſa conſult.* 11. *nu.* 18. & 19. *cum ſeq.* Et reſpectu actionis Fiſco pro dictis reſiduis competentis, eam non generalitèr contrà omnes Regni Combarones competere, ſed tantùm contrà aliquos, qui non ſoluerunt: Et propterea non poſſe in præiudicium aliorum Combaronũ, qui ſoluerunt, & non ſunt in reſiduis, contrà Baronem non taxatum, fiſcum agere, idem P. *Afflict. ibid.* ſcribit à *n.* 26. *ad* 29.

Plura tamẽ à *n.* 30. argumẽta ibi cõſiderat, tũ quia obligatio Baronis nõ taxati, per erroneam, & ſuperfluam ſolutionem ab alijs factam, nullo modo cenſeri poteſt diſſoluta, neque ille à Fiſco liberatus, tùm etiam quia ipſis Baronibus, qui pluſquàm debito ſoluerunt, repetitio contrà Fiſcum competit, ob quod contrà hanc *deciſ.* concludit, nullatenùs actionis defectum, Barones, qui non fuerunt taxati pro præteritis adohis, & donatiuis, Fiſco opponere poſſe ſub illo prętextu, quod alij Combarones plus debito ſoluerint, quoniam ex hoc veri debitores liberati dici non poſſunt, ſed tantùm repetitio plus debito ſoluentibus cõpetit, neque inde poterit ex alieno credito contra Fiſcum compenſari; tantò magis, quia ſi ipſi Combarones, qui plus debito ſoluerunt, interrogarentur, potiùs illas quantitates plus debito ſolutas munificentiſſimo Regi noſtro, & pro publica vtilitate, quàm alijs Combaronibus, qui non ſoluerunt, donare, ac relaxare velle reſponderent, nec pro tot minutis particis ab ipſiſmet Baronibus ſuperfluè ſolutis aduersùs allos, qui taxati non fuerunt, iurgia inſtituere eligerent, vt per eadem verba idem *P. Afflict.* optimè firmat, ex quibus aduersùs *d. deciſ.* vrgentibus, trãſactionem cum Fiſco ſemper conſuluiſſe aduertit *d. loc. n.* 36.

7 Sed ſi prædicta ità procedunt in dicto primo caſu huius *deciſ.* ex quibus illa quodammodò hodiè adeò dubia redditur, vt Fiſcus eadem non obſtante contrà Baronem non taxatum agere poſſit, imò & tranſigere ex iàm traditis rationibus; Quantò magis inambiguè obtinere debet Fiſcus, quando donatiuum factum non fuerit in certa quantitate, quo in caſu, qui eſt ſecundus huius *deciſ.* ſine dubietate Fiſco Baronis non taxati debitum cedere debet ſecundũ *Auth.* noſtrũ hìc *n.* 11. & infrà §. 5. *tit. de conuent. &c. n.* 6. 7. & 9.

Idemq; eſſe in tertio caſu hìc *num.* 12. conſiderato, puta ſi donatiuum factum fuiſſet per totum Regnum de certa ſumma, puta 600. m. duc. & diceretur, quod Barones ſoluerent vnum adohum tantùm, ſubiuncto, quod id, quod remanebit vſq; ad ſummam ducator. 600. m. ſoluatur per Regnum, quem caſum mixtum eſſe *Auth.* hìc declarat, quia poſtquàm Barones non promiſerunt certam ſummam, ſed vnũ tantùm adohum, hoc eſt, vt quilibet ſoluat id, quod pro vno adoho ſoluere tenetur, eo caſu, ſi Baro aliquis integrè non ſoluit ratam, ad quam tenetur, illa non eſt in damnum aliorum Baronum, quia non per hoc ſoluerunt plus eo, ad quod tenebantur, & proindè R.C. actio competit, neque contrà Baronem non ſoluentem, Combaronibus, quia ipſorum non intereſt, actio competit, vt optimè exponit *Auth.* noſter hìc.

AD QVÆST. III.

Feuda deuoluta Regiæ Curiæ, an, & quando poſſint de nouo concedi ſecundùm taxam antiquam, & & non facta noua taxatione.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Feuda deuoluta ſi rurſus vendantur, ſeruitium iuxtà antiquam taxam, an vero

verò iuxtà nouam exigi poſſit n.1.et 2. & quid ſtantibus nouiſſimis Regijs literis n.5.

Adohæ quantitas ſecundùm taxam antiquam, & nouam, quæ ſit n.3.& 4.

Feudo deuoluto Regiæ Curiæ, an poſſit ſuper illo onus nouæ taxæ imponi, in præiudicium Creditorum cum aſſenſu? Et refertur articulus in cauſa Creditorum Gryptæ Minardæ diſcuſſus à n.6. ad 8. & quid in praxi obſeruetur num.9.

Aſſignatarij adoharum, an ſint præferendi in concurſu Creditorum habentium expreſſam hypothecam n.10.& ſeq.

1 PRoptèr lineam finitam, aliamvè ob cauſam deuolutis ad Regiam Curiam feudis, eaq; eum vendi contigerit, incidit quæſtio hæc, impreſſa etiam apud *Capan.* poſt *tract. de iur. adob.fol.342.* an imponendum ſit ſeruitium iuxtà antiquam taxam, hoc eſt, proùt deuolutionis tempore taxatum erat, ex traditis per *Luc.de Penn. in l.1. C.de vendit. rer. fiſc.* an verò iuxtà nouam taxam, quæ medietas fructuum vnius anni eſt, ex *Andr. in cap.imperialem,§.firmiter, de probib.feud. alien. per Feder.* vt ſi feudum eſſet reditus vnc. 20. præſtandæ ſint vnc. 10. cum dimidia ex *eod.Andr.d.loc.*& *in c.1. §.ſimilitèr, de cap.Corrad.* & *in c.1. in fin. quis dic. Dux*; Et hoc ſeruitium, quod in pecunia præſtatur, adoha dicitur, ſecũdùm eundem *Andr.*

2 Qua in quæſtione *Auth.*noſter, poſtquàm pro vtraq; parte motiua, rationesq; dubitandi doctiſſimè conſiderauit, tandèm refert, Regiam Cameram noluiſſe articulum generalem decidere, verùm, quia in caſu, de quo agebatur, maxima tunc vrgebat Reg. Curiæ neceſſitas, & feudorum emptores ſecundum nouam taxam non inueniebantur, conſuluiſſe ſub die 6. Iulij 1571. Domino Proregi, inſtante illa vrgentiſſima neceſſitate, feuda eo tempore deuoluta, ſecundùm antiquam taxam vendi, vbi idem *Dom. Reg.* noſter exponit, quod feuda noua, quæ ſecundùm nouam taxam ſeruiunt, multò magis ſoluunt pro adoha noua, quàm antiqua, licet noua feuda eodem modo taxata ſint, in feudis puta inhabitatis ad rationẽ duc. 26. & quarti vnius, & feudis habitatis duc. 52. & vnius quarti pro centenario, & ſic non videtur taxa antiqua differens à noua, niſi in eo tantùm, quia in noua omnes fructus taxantur, in antiqua verò nonniſi illi fructus, qui tempore taxæ percipiebantur, vt exponunt etiam *Capan. de iur.adob.q.44.n.2.& 3. & R.de Marin.in obſ.ad Reuert. dec.515. nu.3.* poſt *Auth.* noſtrum, *Reg. de Curt. Reg. de Pont. dec.3. n.2.* (addito *tract.de poteſt. Proreg.tit.4.de regal.impoſ.num.5.& 6.*) *Anell.de Amat.*& alios.

Quæſtionem verò præfatam ad terminos ab *Auth.*noſtro relatos, tractarũt *Io:Vinc.de Anna in cap.1.n.150.de Vaſall.decrep.ætat. Præſ.Camill.de Curt. de feud.par.1.cap.13.à num.5.fol.41.citat. Capan.de iur.adob.qu.36.nu.6.7.& 10. Nicol. Intrigl.de feud.cent.1.qu.9. num. 165.* quos refert *Reg. de Marin. in cit. obſ.ad Reuert.515.num.1.in fin.* additis *Io: Bapt.Thor.in comp.deciſ.tom.1.verb. adoha, P.Afflict. controu in addit.ſupplem.ad cap.33.à num.35.& ſeq. Conſil. de Roſa in prælud.feudal lect.5. per tot. de Luca in tract.de linea legali tom.1.reſponſ.23.*

3 De quantitate autem adohæ in Regno debenda ſecundùm taxam nouam, vel antiquam,& quid de taxa in feudis cum Vaſallis, vel ſine, & quid in feudis inhabitatis, & planis, & de tabula, & de contributione facienda Baroni per Vniuerſitatem, & quid in functionibus fiſcalibus, latè exponit *Capan. d. loc.quæſt.5.* & qualitèr conceſſo feudo nulla facta mentione adohæ, illa ſubintelligatur, & facta adohæ mentione, quando intelligenda ſecundùm veterem, vel nouam taxam, & quando ſeruitium ſubintelligatur ſub ſimplici cõceſſione,& quale, an fidelitas, vel citrà fidelitatem; Et quid de conceſsionibus factis ante taxam veterem, vel poſt, & de factis poſt taxam nouam, latè declarat

clarat idem *Capan.qu.35.per tot.* vbi *n.* 19.*&* 20. duplicem adohæ taxam in Regno dicit, vnam in anno 1504. quæ
4 dicitur *taxa vetus*, aliam verò de anno 1564. quæ dicitur *taxa noua*, & feudo franco, vel conditionali conceſſo, quæ ſeruitia comprehendantur, *ibid.* explanat: Et de Conſuetudine, & ſtylo R. Cam. Summariæ taxandi, & ſoluẽdi adoham, & ritu ipſius R.Cam. adeundus eſt etiam *Camill. de Laratha in theatr. feudal. par.* 12. *dilucid.* 22. *per tot.* & *Arreſt.* 253. apud *R. de Marin.*

5 Quò verò ad rem noſtram attinet, annotandum eſt, propoſitã noſtri *Auth.* quæſtionem hodiè ceſſare, ſtantibus nouiſſimis Regijs Ordinationibus, ſiuè literis, quibus ſancitum eſt, vt cum feuda deuoluta alienari contigerit, ſeruitium nonniſi iuxtà taxam nouam taxari oportere, haud verò ſub taxa antiqua, quas literas refert, ac tranſcribit *P. Afflict. in add. ad ſuas controu. ad cap.* 50. *fol mihi* 523. qui eſtò *in antecedd. add. ad cap.* 33. *n.* 33. ſcripſiſſet, vrgentibus tamen neceſſitatibus, literis quoque præd. Regijs non obſtantibus, ſub taxa antiqua fuiſſe vendita per Dom. Proregem, & acceptatas oblationes per R.Cam. & conſulto Coll. Conſilio, cum iterùm S.C.M. ſuis Regijs literis expeditis ſub die 24. Nouẽbris 1646. id fieri prohibuerit, iàm factas autem venditiones non annullauit, vnde confirmaſſe, & ratas habuiſſe eas cenſetur, ex obſeruatis in ſimili per *Reg. de Pont. conſ.* 1. *n.* 34. *& ſeq. lib.* 1. Nihilominùs in futurum vetuiſſe ſub comminatione, quod eas non approbaret, idem *P. Afflict.* monet *ibid. nu.* 34. & legitur *in fin. Reg. literar.* per eundem tranſcriptarum *in add. ad d. cap.* 50. *num.* 9. *d. fol.* 523.

Et ità nouiſſimis temporibus iuxtà dictas Regias literas in alienatione Baroniæ Vallis longhæ Reg. Curiæ deuolutæ practicatum refert *Reg. de Marin. in d. obſ.* 515. *n.* 2. licet in cauſa Ill. Principis Caſapeſellæ D. Iulij Boniti cum Regio Fiſco ſuper taxa noua, quã Fiſcus fieri ex his prætẽdebat, contrarium defenderit, attentis R.Cur. tempore vendirionis dicti feudi vrgentibus neceſſitatibus, necnon intolerabili taxæ nouæ onere ſuper dicto feudo, reſpectu habito ad exburſatum pretium per emptorem, ob quod cum prætenderetur ex taxa noua adoham aſcendere ad annuos duc. 1036. tt. 3. & gr. 15. pleniſſimè diſcuſſo articulo, non obſtante etiam Fiſci motiuo ex defectu poteſtatis vendendi abſque noua taxa, & quod contractus venditionis annullari, & Reg. Cur. pretium multò maius, vt Fiſcales ſperabant, conſequi potuiſſet, per R.Cam. fuiſſe de menſe Maij 1652. ordinatàm taxam in ann. duc. 300. incluſa taxa antiqua, refert idem *P. Afflict. in d. addit. ad cap.* 33. *n.* 36. *&* 37. vbi *n.* 39. *& ſeqq.* alios caſus ſimiles recenſet: De quibus caſibus quidquid fuerit in controuerſia, aut euentu, certum eſt ex Regijs literis in venditione deuoluti feudi, taxam nouam eſſe practicandam, ità quod indubium hodiè ſit, ità ſeruandum eſſe, *cit. de Marin. d. loc.*

6 Controuerſia verò, & quidem valdè in Reg. Cam. exagitata fuit in anno 1652. occaſione deuoluti feudi *Gryptæ Minardæ* ob mortem *Ill. Ducis de la Cornia* ſine ſucceſſore in feudis legitimo, vrgentibus eiuſdem defuncti Creditoribus Regio aſſenſu vallatis pro venditione feudi prædicti, an dici poſſet, Regias præfatas ordinationes locum habere, circà taxam adohæ nouam, dicti feudi in venditione, in præiudicium dictorum Creditorum cum aſſenſu?

Cuius articuli pro Creditoribus ratio vigere videbatur, tùm quia præfatæ Regiæ literæ dictum caſum non continebant, neque ad id interpretari, ſiuè ampliari in tertij præiudicium poterant, tùm etiam quia, dum indubium eſt apud nos, Regem noſtrum Clementiſſimum, deuoluto feudo ad R.C. teneri pro integro feudi valore ſatisfacere creditoribus, qui cum eiuſdem Regis aſſenſu obligatum feudum habent, vt de communi conſtat, de qua

poſt

poſt *Andr.Barthol.Camer.Marin.Frecc. Praſ.de Franch.*& *Reg.Conſtant.*aliosq; teſtatur idem *Reg. de Marin. d.loc.* additis eodem *Reg.de Marin. lib.1. reſol.* 130.*n.2.* & in *alleg.*116.*n.*19. *Reg. Capyc.Latro conſult.*34. *n.*23. *Conſil.Marcian.conſ.*69.*nu.*51.*lib.2. de Luca in obſ. ad deciſ.Praſ.de Franch.*213.*Dom.Conſil.Altim.ad Rouit. conſ.*52.*n.*17. quidquid in contrarium impertinentibus medijs attentare præſumpſerint *Conſil. Carleual.tom.2.de iudic.diſp.*23. *à n.*29. & *Horat.Mõtan.de Regal.offic.fol.*225. *à n.*16.*ad* 19. Proindè concludendum cõſtabat,ſoluendum eſſe Creditoribus ex integro feudi deuoluti pretio,iuxtà taxam antiqnam vendendi, ſecundùm quam maiori pretio feuda æſtimantur; quod ſecùs eſſet, taxa noua impoſita, proptèr quam feudi valor diminuitur, quod etiã dãnoſum Fiſco cognitũ, dũ vltrà quartã pretij partem diminuit, & ideò tempore neceſſitatum Reg.Curiæ practicandum non eſſe cenſuit Reg. Cam.in Coll.Conſ. vt *Auth.* noſter hìc teſtatur, & conſiderauit ad idem *P.Aſflict. in ſupplem.addit. cap.*33.*ad nu.*35. *num.*2.*&* 3.

Ex qua ratione, & nè cæteri quoque Creditores poſteriores, licèt cum aſſenſu, ob dictam taxam nouam fortè faciendam, excluſi ab anterioribus in feudi pretio ex dicta taxa noua diminuto remanerẽnt,& ſic nè inutilis eorũ ſuper feudo hypotheca iàm cum aſsẽſu Regio contracta redderetur, contrà inueteratum Reg. Cam. iudicandi ſtylum, quo nunquàm Creditores, qui feudum deuolutum obligatum habuerunt, excluſi fuere, ac ſtante ipſa iudicandi conſuetudine inducta, nullo pacto affirmandum eſſe, dictas Regias ordinationes ad dictum caſum extendi poſſe, rectè fundat *Reg.de Marin. in d.obſ.*515. Et ex quo ob cõſtitutionem hypothecæ ſuper feudo, ſtante aſsenſu à creditore impetrato ad tollendum obſtaculum, ius in re ſuper feudo ad creditoris beneficium conſtitutum dicitur, conceſſaq; eidem in caſu inobſeruantiæ vendendi licentia, inde ſic etiam in caſu deuolutionis eum dicta hypotheca, ad Dominum,ſtante aſſenſu præſtito, deuoluatur, proùt erat penès feudatarium defunctum, & dùm illo poſſidente poterat creditor illud vẽdi facere;igitur eodẽ modo eõsẽdũ, poſſidẽte Domino directo,apud quem, eſtò formale feudum extinguatur,quia tamen non extinguitur hypotheca, ideò in præiudicium eiuſdem hypothecæ, ſiuè creditoris, nequit de taxa noua tractari, per quam pretium ipſum feudi deuoluti diminuitur, ſed benè ſolùm ſub antiqua taxa erit vendendum, non quia antiqua illa remanere debeat, & noua imponi non poſſit deuoluto feudo, vt pro Fiſco conſiderauit *P.Aſflict.d.loc.num.* 4.5. *&* 6. ſed quia, dùm ſtatus deuolutioni antecedens ipſius feudi, in præiudicium hypothecarij creditoris mutari nequit, ideò cum ad inſtantiam creditoris deuolutum feudum venditur, non vltrà taxam antiquam adohæ onus imponẽdum eſt; cum aliàs diminueretur valor ipſius feudi in præiudicium creditorum, in quorum fauorem Rex Inuictiſſimus iàm aſſentitus eſt.

Vnde ſicuti, quando feudatarius debitor alteri vendit, vt ex feudi pretio eius creditori ſatiſfaciat, non eſt locus nouæ taxæ, ex gratia Auguſtiſſ. Caroli Cæſaris de anno 1536. de qua meminit *Reg. Reuerter. d. deciſ.*515. & legitur *in cap.*10.*inter grat. & Cap. huius Fid.Ciuit.fol.*104.Sic paritèr,dũ inſtantibus creditoribus deuolutum feudum in alium alienatur,taxa noua minimè facienda eſt, vt benè concludit *cit.de Marin.d.loc.*Quibus ex rationibus, nec prodeſt Fiſco clauſula, *iuribus noſtris ſemper ſaluis*, dùm illa ſicuti non ſuffragatur Fiſco, quo minùs teneatur creditoribus cum aſſenſu, feudo deuoluto, ſatisfacere, ità neque iuuat in expreſsè contentis in aſſenſu circà hypothecam, quæ eſt ius reale, & tranſit ad quoſcumque ſucceſſores, ex *cit. de Marin.* & alijs ſuperiùs recenſitis.

Neque in conſideratione aliqua

 eſſe

eſſe poteſt, quod deuoluto feudo eeſſet antiqua taxa, cùm res ſua nemini ſeruiat, ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc, & proindè, quod non poſsit de taxa antiqua, deuoluto feudo ampliùs tractari, dùm fuit extincta, ſcribit *P. Afflict. cit. loc. n. 6.* Nam non ideò de antiqua imponenda in feudo deuoluto, & vendito, pro dictis creditoribus cum aſſenſu concluditur, quia illa feudo deuoluto remaneat, vel ſit continuanda, ſed quia, cum idem ſtatus ipſius feudi deuoluti, & hypothecati ſit pro creditoribus ſeruandus, prout ante deuolutionem erat, proindè eorum reſpectu iuxtà antiquam taxam adoha imponenda eſt feudo vendito, ne mutetur ſtatus rei, quod fieri nequit in præiudicium creditorum, vt ſuprà, vltrà quod ipſa antiqua adoha ſæpè numero reperitur Fiſci creditoribus aſſignata, & proindè etiam deuoluto feudo aſſignatarios continuare exactionem adohæ antiquæ, poſt *Auth.* noſtrũ h c cit. cõſiderauit doctiſſ. *D. Car. Ant. de Luca de lin. leg. lib. 1. d. reſp. 23. n. 7.* vbi articulum hunc à nemine tactũ
7 vidiſſe ait, ſed ſolũ audiuiſſe nonnullos Aduocatos creditorũ illũ examinaſſe, credimus certè intellixiſſe de Aduocatis, qui iſto in articulo peritiſſimè ſcripſere in d. cauſa feudi *Grypta Minarda* pro creditoribus *Ducis de la Cornia* ſine ſucceſſore in feudis defuncti, qui fuere, *Dom. R. Io: Hieronymus de Philippo*, cuius doctiſſima allegatio integrè habetur apud *P. Afflict. in d. add. ſupplem. ad cap. 33. n. 14.* necnon penès *Reg. de Marin. tom. 3. diuerſ. allegat. 116.* & meritiſſimus R. Cam. Præſes Dom. *Aſcanius Raetanus*, cuius allegationem legimus apud *eund. de Marin. d. loc. alleg. 117.*

8 Et ſimilitèr eorundem I.C. ad eundem articulum obſeruatas, cumulataſq; conlcuſiones latè in ordinem congeſſit *Dom. Conſil. Ioſeph de Roſa* peritiſſ. Iurium feudalium Interpres in *prælud. feud. lect. 5. per tot.* vbi *num. 60.* ex præadductis, ac per ipſum alijs cõſideratis doctrinis, concludit indubitantèr, excludendum eſſe ius nouæ taxæ in præiudicium creditorum authoritate *cit. Reg. de Marin. in d. obſeru. 515. nu. 2.* aduertens demùm ex alia concluſione id certum reddi, quando deuolutio euenit, quia feudi Dominus, idemquè ſuper ipſo creditor, alteri feudum vendidit cum onere ſatisfaciendi ſibi, & alijs creditoribus, & hìc alter vltimus emptor ſine ſucceſſore deceſſit; iſto enim caſu valdè iniquum videri, remanere excluſos creditores, qui feudum vendiderunt, aut vendi paſſi ſunt, vt ipſis ſatisfieret, & proinde ſpecialiùs nouæ taxæ non eſt locus pro ipſo Rege, cuius ius ipſi ortum eſſet ex facto ipſorum creditorum ad ſatisfactionem ordinato, ne contrarium operetur, vbi *n. 61.* miratur de præfatis *DD. Præſid. Raetano*, & *Reg. de Philippo*, quia prædictam peculiarem rationem non ponderauere in dicta cauſa creditorum *Grypta Minarda*, cuius deuolutio ex modò explicata cauſa contigit, ex qua ratione ſemper habuiſſe certam ſententiam, pro taxæ nouæ excluſione, concludit.

9 Articulus verò iſte nouæ taxæ hodie conſuetum eſt tranſigi, non minùs quarta, nec malus tertia parte eius, quod deuoluti feudi taxa noua iuxtà præſentes reditus aſcenderet, & ſic in dies praxis viget in Reg. Camera.

10 Tandem, quia occaſione propoſitæ quæſtionis *ſup. cit. P. Afflict. controu. in addit. ſupplem. fol. mihi 22. 2. col. num. 7.* In cauſa graduationis creditorum *Ill. Ducis Nuceriæ*, ſcribit, ipſum aduertiſſe, quod aſſignatarij Regiæ Curiæ ſuper adoha eidem per Ducem debita, debebant quidem primo loco graduati pro adohis viuente Duce maturatis: at non ità poſt deuolutum feudum, extinctaq; tunc adoha, ſed remanere aſsignatarijs actionem ſuper alijs Regiæ Curiæ bonis, vel ſuper ipſa adoha tempore nouæ infeudationis taxanda; Non illotis, vt aiunt, manibus, & abſq; examine prælationem illam pro adohę aſſignatarijs admittendam, alijs anterioribus feudatarij creditoribus, expreſ-

preſſam hypothecam habentibus, concedendam facilè eſſe, ſed articulum ipſum omni ſui ex parte diſcutere pro huius Annotationis coronide cenſemus.

Aſsignatarij Adoharum, an veniant præferendi in concurſu creditorum, habentium expreſſam hypothecam.

SVMMARIVM.

Adoha, an loco ſeruitij militaris ſucceſſerit, & vnde dicta remiſſ. n. 11.
Barones, & Feudatarij huius Regni, an ſint immunes à ſolutione Adoha n. 12.
Donatiua, an exigantur ad inſtar Adohæ nu. 13. & 14.
Fiſcus reſpectu Donatiuorum, an careat actione, & reſpectu Adoharum, an habeat intereſſe num. 15. & 16.
Fiſcus in Donatiuis non habet, niſi tacitam hypothecam n. 17.
Ceſſionarijs Fiſci pro donatiuis, in concurſu non poterit ſatisfieri, niſi prius ſatisfactis creditoribus anterioribus num. 18.
Fiſcus, an ex quolibet contractu, ſiuè quaſi habeat tacitam hypothecam; & an hypothecam poſteriorem habens, præferatur tacitæ priuati anteriori hypotheca, & quid de hypotheca dotali n. 19.
Donatiua, an ſint in locum Adoharum ſubrogata n. 20. 21. & 22.
Subrogatū, qualitèr ſapiat naturā ſubrogati n. 23.
Adoha, an ſit onus intrinſecum feudi n. 24.
Adoha, an ſit ſubrogata in locum militaris ſeruitij, & reſpiciat naturalia feudi, an ſubſtantialia n. 25.
Feudi eſſentialia, quæ nam ſint n. 26.
Caualcata quid ſit, & an feudatarij extrà bellum quoque equitare teneantur n. 27.
Adoha fuit remiſſa in Regno in anno 1442. vſque ad annum 1504. n. 28.
Exactio Adoharum, an ſub Donatiuo contineatur num. 29.
Actio realis, an competat Ceſſionarijs Regiæ Curiæ pro donatiuis n. 30.

ET quidem non videtur quæſtio hæc noua, ſed iàm anteà ab ipſis feudorum Profeſſoribus exagitata, ad quam enucleandam nonnulla præmittere operæ pretium duximus.

11 Prima ergò ſit concluſio, quod quamuis Adoha antiquis temporibus antè Alphonſum I. Regem loco ſeruitij militaris ſucceſſerit, proùt teſtantur *Iacobus de Ayello in ſuo tract. de Adoha num. 52. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. authorit. 5. n. 8. & 9. Reg. de Curt. in ſuo diuerſorio feud. §. cum igitùr ſub nu. 38. cum ſeq. Conſ. de Anna conſ. 3. poſt n. 6. & ſeq.* qui ibidem declarant, quare *Adoha* appelletur, & vndè huiuſmodi nomen fuerit ſortitum; Ni-

12 hilominùs, deindè ex priuilegio dicti Regis *Alphonſi Primi*, Barones, & Feudatarij Regni ſunt immunes à ſolutione Adoharum in perpetuum, & ſic Adoha remiſſa, ſiuè ſublata dicitur in Regno, vt in *Cap. 2. Regis Alphonſi intèr Capitula Neapolitana fol. 4. à ter.* de quo in terminis verba facit *Reg. Lanarius conſ. 57. n. 14.* ſubdens, hac de cauſa ſempèr in Donatiuis eſſe dictum, *quod non intelligātur pro Adohis*, à quibus coram Cęſarea Maieſtate aſſerebant ſe immunes, & in omnibus alijs Donatiuis ſucceſſiuis temporibus factis ſemper, & vbique hoc ipſum fuiſſe repetitum, vt ſuprà in *huius §. rubr.* annotauimus.

13 Secunda concluſio, quod quamuis ex priuilegijs, Feudatarijs, ac Baronibus indultis Adoha ſit remiſſa, ſiuè ſublata in Regno; Nihilominùs ſingulis duobus annis Donatiua indicuntur, quæ ad inſtàr Adohæ exiguntur, ſicq; non ampliùs Adoha viget, ſed tantùm modus exactionis, ſecundùm taxam Adohæ, inter Barones, & Feudatarios in eiuſmodi Donatiuis ſeruatur, vt non obſcurè declarat *Iacob. de Ayello in cit. tract. de Adoha nu. 27. Reg. de Curt.* ſatis expreſsè, & dilucidè *in eod. §. cum igitùr in verſ. in Regno non exigitur, ſub n. 53. & 54. Reg. Galeot. controuerſ. tom. 2. controuerſ. 55. ſub nu. 4. in verſ. cui præſtatur ſeruitiū, ſiuè Adoha*; Vnde illa hodie in Regno non exigitur, proùt per priùs exigebatur, ſed exactio ſit ſub Donatiuo, quod ſingulis quibuſq; duobus annis exigitur à toto Regno, incluſis Baronibus iuxtà taxam ſeruitij; *Reg. de Ponte deciſ. 3. n. 15. & nu. 20.* & antè eum tradit *Dom. Author* noſter in *hoc §. 4. de Adoha, & ſeruitio circà fin.* vbi & *Nos in annot. Conſ. Theod. alleg. 81. ſub n. 43.* & *Gallupp. in ſuo method. feud. par. 4. cap. 2. ſub num. 49. verſ. item non debet ſolui Adoha.*

14 Ex quo fit, Donatiuum deberi, ex quadam pactione inita cum Sereniſſ. Rege; ergò verè, & propriè effectus Adohæ fuit mutatus, ac in effectū Donatiui ſingulis duobus annis præſtandi, fuit translatus, ſolùm firmo ſuperexiſtente modo exactionis Donatiui eiuſdē, ad inſtàr Adohæ, iuxtà tradita, ac in ſuperioribus demonſtrata ex tot, tantorumq; Feudiſtarum conſenſu, ne dicam ex priuilegijs *Sereniſſimorum Regum, inter Capitula, & Priuilegia Neapolitana* regiſtratis.

15 Tertia ſit concluſio, quod ex quo Adoha fuit remiſſa, & ſublata in Regno, atq; Donatiua ſingulis duobus annis præſtanda ſūt, &

ad inſtar Adohæ exigenda ſucceſſere, nullũ
ampliùs ſit conſiderabile intereſſe Regij Fi-
ſci reſpectu Adoharum; Imò neq; reſpectu
Donatiuorum, quæ poſtquàm ſunt facta, Fi-
ſcus omni alia caret actione, contrà non
contribuentes, prout ſic iudicatum in Regia
Camera teſtatur idem *Reg. de Curt. cit. §. cum
igitùr ſub n. 63. & 64.* quem refert, & poſt
multos exornat *Gallupp.* in adducta *par. 4.
poſt n. 49.* & *Nos* poſt alios *ſuprà ad qu. 2.*

16 Igitùr ſi ex fundatis, atque per Regiam
Cameram determinatis, Fiſcus reſpectu Do-
natiuorum caret actione, eorumq; reſpectu
nullum habere cõſtat intereſſe, quia iàm ſunt
adohæ remiſſæ, & ſublatæ; Imò in Donati-
uis pro conditione, ſiuè reſolutiua, ſiuè ſu-
ſpenſiua adijcitur, quod pro Adohis donata
quantitas nequaquàm ſoluatur: dubitationi
locus minimè relinquitur, quin tàm Fiſcus,
quàm eius Aſsignatarij pro Adohis ſine
actione experiantur, & cum non entis nullæ
ſint qualitates, omninò fruſtratoria, & ina-
nis ſit aſsignatio ſuper Adohis, quæ poſt
Alphonſi Primi priuilegium Feudatarijs, &
Baronibus indultum, ab aula receſſere, necè
ampliùs extitere, prout verè nõ exiſtũt; vndè
ſi qua foret cõſiderabilis actio, ſingulis qui-
busq; annis renaſceretur ad beneficium Fi-
ſci, ſiuè eorum, quibus à Fiſco aſsignatio
deſtinatur in effectu, nõ quidem ſuper Ado-
his remiſsis, & ſublatis, ſed ſuper quantita-
tibus illis donatis (pro confuſione euitanda)
exigendis ad inſtàr Adohæ, quemadmodùm
ſingularitèr aduertit *Reg. de Curte*, vbi ſuprà
§. cum igitùr poſt n. 64. ità quidem, vt ſicuti
ceſſante militari ſeruitio in pecunia, ceſſabat
Adoha, ità ad præſens cum Adoha ſit remiſ-
ſa, & ſublata, vbi Donatiuum huiuſmodi
ſingulis quibusq; annis minùs fieret, omnis
prorsùs ceſsaret exactio, eligente nempè Do-
mino noſtro Rege perſonale ſeruitium, ſecũ-
dùm ea, quæ aduertit *Conſ. Theod. præcit. al-
leg. 81. ſub num. 39. 40. & 41.* vbi ex *Frecc.
Andr. de Iſern. Afflict. & alijs*, hoc ſolidè fun-
dat *Conſ. de Anna conſ. 30. ſub n. 12. 13. & 14.*

Sicq; actio huiuſmodi, quæ à Fiſco ſuis
Aſsignatarijs ceditur, non valebit coarctari,
vel ampliari, ſed habebit eandem naturam
in ceſsionarijs, quam habebat in cedente,
prout obſeruat *Conſ. Carleual. 2. tom. de iudic.
lib. 2. tit. 3. diſput. 35. num. 22.* Sed in Fiſco ce-
17 dente non habetur, niſi tacita hypotheca,
quæ ſingulis quibusq; annis, ex donatiuis
naſcitur, iuxtà *text. in l. aufertur 46. §. Fi-
ſcus, D. de Iur. Fiſc.* igitùr eadem tacita hy-
potheca eodem tempore naſcitura conſide-
rabitur in Ceſsionarijs, ſiuè Fiſci Aſsignata-
rijs, ex regula *text. in l. final. C. de his, qui in
priorum credit.* Ideòq; non poterit Fiſco, ſiuè
18 eius Ceſsionarijs in concurſu ſatisfieri, niſi
priùs ſatisfactis creditoribus, qui antè hanc
tacitam Fiſci hypothecam contraxere, iuxtà
text. in l. non poſſunt 11. D. de iur. Fiſc. qui
19 quamuis Fiſcus ex quolibet contractu, ſiuè
quaſi, tacitam ſaltèm ſortiatur hypothecam,
iuxtà prçcitatum *text. in l. aufertur, §. Fiſcus,*
eam tamen antè contractum, vel quaſi non
habet, ſed ex eodem ipſo contractu, vel qua-
ſi metitur, ſicuti indiuidualitèr concludit
Peregr. tract. de iur. Fiſc. lib. 6. tit. 6. n. 1. *ex cit.
text. in l. aufertur, §. Fiſcus, & l. 2. C. de pri-
uil. Fiſc. & l. 2. C. in quib. cauſ. pign.* hinc etiã
ſubnectens poſt *n. 16.* ex innumeris ferè in
puncto *DD.* hypothecam tacitam priuati,
præferri hypothecæ Fiſci poſteriori, licet non
hypothecæ dotali, *Doct. in l. aſſid. C. qui pot.
in pign. Gizz. deciſ. 1.*

20 Quibus omnibus, primò non refragatur,
in caſu per *R. Lanarium* diſcuſſo, *cit. conſ.
57.* fuiſſe pro Fiſco deciſum, atq; determi-
natũ cõtrà Cõſiliarios Collaterales, quin ex
hoc maximè ſuffragatur, ad affirmandum
noſtrarum concluſionum veritatem, dũ fuit
iudicatũ, Cõſil. Collaterales, ab Adohis exẽ-
ptos, non tamen eſſe immunes à Donatiuis,
quia verè Donatiua non ſunt Adohæ, neque
Adoharum naturam retinent, quamuis Ado-
hæ in ſpecificam, & naturalem ſubſtantiam
ſeruitij, ad quod Feudatarij tenentur, fue-
rint mutatæ, in tantùm, quod immunes à
ſeruitio, dicantur etiam immunes, & exem-
pti ab Adohis, ſecundùm tradita per *Camill.
de Medic. conſ. 6. ſub nu. 30.* & per *Annam in d.
conſ. 3. ſub n. 12. & 13. cum ſeq. Præſ. Anell. de
Amat. in ſuo conſ. 12. & Reg. de Ponte dec. 3.*

21 Et quamuis *Reg. de Pont. cit. deciſ. 3. nu. 14.*
alijque per Nos *citati* in hac *rubric. num.
35. & 36.* ipſa donatiua corrupto verbo,
ſic appellari, & in effectu eſſe impoſitiones
neceſſarias; hoc minùs rectè affirmare poſ-
ſunt, ſed tantùm pro modo loquendi ob
Regum preces, quæ veluti mandata haben-
tur; Cæterùm non ideò, quod ſingulis qui-
busq; duobus annis indubiè fiant, indè do-
natiuorum veram naturam, & peculiarem
effectũ deperdũt, imò illam intrinſecè, & ex-
trinſecè retinent, prout ex ſolidiſsimis fun-
damentis comprobat *Epiſcop. Raſtellius in
ſuo tract. de regimin. Princ. lib. 3. de cauſa finali
parlamenti, verſ. quæritur an donatiuum fol.
mihi* 135. cuius quidèm fundamenta, & ſin-
gulares rationes non tranſcribimus vti non
ſimplicitèr neceſſarias.

22 Quinimò & illo inconuincibili argumen-
to confirmatur, dùm ſi donatiua in locum
Adoharum effectiuè tranſijſſent, vtiq; pro
rata ſeruitij trium menſium, pro quibus feu-
datarij ſuis expenſis ſeruire tenentur, & in
cuius

cuius ſeruitij recompenſam Adoha eſt in-
troducta, prouę ex *Iſeru. in cap.1. §. ſed nec
alia iuſtior.num.42. tit.quæ ſit prim.cauſ.benef.
amitt.& in cap.1.nu.14. verſ. in Regno Siciliæ
tit.de cap. qui Cur. vendidit*, deducit *Anna d.
conſ.3.ſub nu.1.2. & 3. cum ſeq.* foreni com-
menſuranda, & tamen nondùm commenſu-
rantur, licèt pro euitanda confuſione, ſecun-
dùm tradita per *Reg. de Curt. in ſuprà cit. §.
cum igitur n.63. & 64.* ad inſtàr Adohæ, &
ſecundùm illius taxam exactio fiat, ob quod
luce clarior demonſtratur, quod donatiua
in effectu in locum Adoharum minùs ſint
ſubrogata, cum ex probatis non ſapiant na-
turam Adoharum, in quarum locum forent
33 ſubrogata, cõtrà formam, & naturam ſubro-
gati, quod ſapit naturam eius, in cuius lo-
cum fit ſubrogatio, vt in *l. ſi cum, §.iniuriarũ,
D.ſi quis caut. l.mortuo Iudice, & l.finali*, *C.
de Iudic.* niſi rei ſubrogatæ diuerſa inſit qua-
litas, aut alia differentiæ ratio, *l.cum in fun-
do, §.ſi fundus, D.de iur.dot.l.1.§.ſi quis autem,
D.de ſucceſſ.edict. Alex.conſ.106.nu.17. lib.3.
Pariſ.conſ.49.n.70.lib.3. Polydor.Ripa obſeru.
250. Surd.conſ.269.nu.30.& de aliment.tit.9.
qu.21.n.21.& deciſ.346.n.27. Becc.conſ.101.
n.59. Morot.conſ.49.n.3. Alduin.conſ.104. nu.
103. Natt.conſ.638.num.42. Bart.in l.1.§.hac
actio, D.ſi quis teſtam.lib.eſſe iuſſ fuer. Menoch.
conſ.320.n.46.lib.4.conſ.168.nu.22. & de ar-
bitr.qu.54.n.29. Gabriel concl.2.nu.58. & nu.
60.* nos ſuprà ad *§.3.de exact.funct.fiſc.quæſt.
1.n.31.*
34 Secundò, nec refragatur, Adoham huiuſ-
modi, vti ſubrogatam in locum militaris ſer-
uitij; quod reſpicit intrinſecum eſſe feudi,
minùs remitti valuiſſe; ideòq; adhùc vigeat,
& ſuperexiſtat, fiatq; eius exactio ſub dona-
35 tiuo; Siquidem reſpondetur, militare ſerui-
tium, ac Adoham in eius locum ſubroga-
tam, reſpicere naturalia feudi, non autem
ſubſtantialia, quæ in ſola fidelitate conſiſtũt;
ideòq; benè illam potuiſſe, & poſſe remitti,
prout valet remitti ſeruitium, ſecundùm ea,
quæ idem *de Ponte* non inficiatur in *ead. de-
ciſ.3.* & poſt alios, quos allegant, ſubſcribunt
*Gallupp.in d.p.4.cap.2.ſub n.35. & Andr.Ca-
panus tract.de Iur.Adohæ quæſt. 35. nu.14.* &
magis in ſpecie in præcedenti *qu. 33. num.5.
verſ. poteſt etiam Adoha remitti per Regem
Vaſallo*, allegando *Iacob. de Ayell. de Iure
Adohæ n.16.* & *Cumiam in cap.ſi aliquem, in
verbo ſeruitij conſueti n.98.* poſt *Andr. in cap.
1.§.ſed nec eſt alia iuſtior, verſ.item ſi Rex, col.
penult.tit.quæ ſit prim.cauſ.benef.amitt.* & *cit.
R.de Curte in par.1.diuerſor.Iur.feud.cap.14.
incip.cum igitur num. 10.* quadruplici diſtin-
cta ſeruitij præſtatione in feudis, illam ait
ſeruitij ſpeciem eſſe debitam, quæ ineſt fide-
litati, & de ſeruitio aſſociandi Dominum,
cum Imperator Romam proficiſcitur ad co-
ronam ſuſcipiendam; tertiam verò ſpeciem,
quando ſeruitium fuit conuentum, & quar-
tam, pro ſeruitio conſueto, eumq; ſequitur
Conſ.Pratus diſcept.for.tom.4.cap.37.n.12.
26 Hùc reuocanda ſunt, quæ elucidiori cala-
mo diſſeruimus in noſtris *Viſion.Iur.feud.ru-
bric.6. de feudi eſſentialibus, ſiuè ſubſtantiali-
bus, naturalibus, & accidentalibus*; vbi ad rem
noſtram notandum eſt, quod naturalia feu-
di (vt eſt ſeruitium, *c.1. per quos fiat inueſt.*)
poſſunt eſſe, & abeſſe, ſalua feudi eſſentia, &
conſenſu Domini, ac Vaſalli tolli, vel immu-
tari, ex *Georg. Adam.Strun.in ſyntagm. feud.
c.1.aphoriſm.11.c.3.aph.3.& cap.4. aph.4. &
ſeq.* poſt *Henr. Bocer.de feud.ſubſt.cap.1.* His
verò ſemotis, adeò naturæ feudi accedit ſer-
uitij munus, quod ſub fidelitate comprehen-
ditur, vt ex informi etiam conceſsione tacitè
adiectum cenſeatur in fidelis obſequij autho-
ramentum, *§. fin.ex quib.cauſ.feud.amitt.* Vn-
de non ſolùm bellica ſeruitia, ſiuè perſona-
lia, & realia præſtãda ſunt, ſed & quæ honori
ſimùl, & obſequio Dominorum congrua vi-
dentur, ſub beneficij nomine veniunt, ad
quod facit *gloſ.rubr.C.de obſequ.patron.præſt.*
27 eaq; præ alijs ſub *Caualcata* nomine (ab
Equitatu, vti à potioris functionis munere,
quod in Equis, & Equeſtri militari appara-
tu per nobiles Feudatarios Domino Regi
ſeruientes freque ntiùs eſſe noſcitur) rectè in-
telligit *Anton. Borrinius in tract. Caualcata,
ſiuè de ſeruit. Vaſall.* & præſertim id expla-
nans, ac probans in *par.1. cap.1. verſ. Illud
tamen præ alijs, & par.3. cap.1. verſ. Vnde &
non malè, & ſeq. verſ. Cumque*, cuius etiam
meminit *Capan.de Iure adohæ quæſt.2.nu.12.*
Hinc iure optimo ob Equitatum (quem
vulgò Caualcatam appellamus) pro ſecundis
nuptijs Auguſtiſs.noſtri Regis *Caroli II.* Hi-
ſpaniarum Monarchæ in hac fideliſſ. Ciuita-
te celebrandum, per reſcriptum *Excell. Dom.
Comitis de S.Stephano*, vigilãtiſsimi Pro-Re-
gis, fuerunt vocati omnes Regni Barones, ſi-
uè Feudatarij, legitimè ſolùm impeditis in-
dulgendo.

Quod ſanè eò potiùs procedit, cum hodiè
ſolùm exigatur donatiuum, quod non poteſt
eſſe de feudi natura, cum ex voluntate feu-
datariorum dependeat, vt docet *D. Reg.
Marcell.Marcianus iunior in excerptis foreuſ.
exercit.cap.10.n.20. in operib.poſthumis.*
28 Quin & hoc, ex irrefragabili ratione ſua-
detur, quod à tempore *Ser. Regis Alphonſi
I.* per quem Adohæ fuerunt remiſſæ in
Regno de anno 1442. vſque ad annum
1504. per illud intermedium tempus Ado-
hæ non fuerunt exactæ, ſed quia poſtmodùm

ſuc-

ſucceſſerunt Donatiua, cum expreſſa proteſtatione, ne pro Adohis intelligerentur, ad euitandam confuſionem, partitio illa Donatiuorum, fuit ad inſtàr Adohæ, & ſecundum taxam Adohatum practicata, ſicuti in toties repetito §. *rum igitùr ſub n.53. num.63 & 64.* ſatis apertè demonſtrauit *Reg. de Curt.* non quod (vt nonnulli opinantur) Adohatum
29 exactio ſub Donatiuo contiuuetur, ex quo eſſet contradictio, & antinomia in adiecto, vt Adohæ in effectu exigantur ſub Donatiuo, & quantitas Donatiui non exigatur commenſuratiuè ad quantitatem debitam pro Adoha, ſed in ſatis maiori quantitate, quæ ea lege, & conſuetudine ſemper fuit donata, & à Sereniſsimis Regibus, ſiuè Vicarijs acceptata, ne intelligeretur pro Adohis, ſunt etiã expreſſa verba, & relegenda in Donatiuo de anno 1556. & in alio Donatiuo de anno 1564. ibi: *Nel qual contribuiſcano li Baroni per due Adobe, nel modo, che ciaſcheduno d'eſſi ſi ritroua toſſato; non però per via, e pagamento d'Adoba, ma per ſemplice Donatiuo.*

30 Accedat tandem, quod vbi hæc ipſa aliqualem difficultatis vmbram inuoluerent; proùt verè dubietatem non habent, adhùc actio realis conceſsionarijs Regiæ Curiæ, pro hoc Iure adohandi non competeret, niſi ſingulis quibuſq; annis, in quibus Adohæ ſub Donatiuis renaſcuntur, & exiguntur, iuxtà nonnullorum Aduerſantium ſententiam, ergò non antè, quia alioquin eſſet dare Fiſco, ſiuè eius Ceſsionarijs realem actionem, & hypothecam ante contractum, ſeù quaſi contractum; id, quod ab omni iure abhorret, iuxtà fundata, & in ſuperioribus demonſtrata. Et confere doctrina *Pauli de Caſtr. in l. Imperatores num.3. D. de publ. & vectig.* in ſimili concludens, ibi: *In hoc tamen eſt differentia, quia in tributis incipit hypotheca prædiorum ab ipſo initio, quo tributa fuerunt impoſita, nec multiplicantur ſingulis annis, quia illa ſunt onera ordinaria, & ſempèr, & vniformitèr præſtantur; ſed in collectis, quæ ſunt onera extraordinaria, multiplicatur obligatio ex qualibet indictione, & antequàm ſit indictum onus, bona non ſunt obligata.*

AD QVÆST. IV.

An immunitas ſimplicitèr, & generalitèr per Regem conceſſa comprehendat donatiuum.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunitas Vniuerſitati à Rege conceſſa, etiam ab extraordinarijs oneribus, an comprehendat donatiua nu.1. 2. & 4. & quid in venditione functionum fiſcalium n.3.

Immunis Vniuerſitas etiam à donatiuis, ſi illa per aliquod tempus ſoluerit, an exemptione gaudeat num.6.

Immunes etiam à donis, quando contribuere teneantur in caſu neceſſitatis, vel in diuiſione generali facienda pro donatiuo n.7. & 8.

Eccleſiaſtici, an in caſu neceſſitatis donare Regi teneantur n.9. 10. & 11.

Ciuitas Caſtri maris de Stabia, *an à donatiuis exempta ſit n.5. & aſſertur* Reſponſum *pro eadem à n.12. ad 24.*

Ciuitas Iſerniæ, *an ſit immunis à donatiuis? Adducitur allegatio* Scipionis Conſtantij *à n.25. ad 35.*

1 Immunitate Vniuerſitati à Rege cõceſſa, etiam ab extraordinarijs oneribus, donatiua an veniant? Pro affirmatiua nonnulla argumenta ab *Authore* noſtro hìc excitantur, vtpotè quod immunitas generalitèr conceſſa omnẽ, futurumq; etiam caſum comprehẽdat, neque ſpecialem requiri mentionem; idq; magis, quando in Priuilegio ab extraordinarijs immunitas quoque elargita eſt, cum tunc comprehendi dici poſſit, ex quo functiones iſtæ donatæ, extraordinariæ dicuntur, neque
2 certã, ac ordinatã præſtationẽ cõtinẽt, ſed ob nouas, inopinatas, & extraordinarias cauſas imperantur ex *l. 1.* vbi *gloſ. C. de ſuperindict. lib. 10.* & alijs, de quibus apud *R. de Marin. in obſeru. ad*

Reg.

*Reg.Reuert. deciſ.*54. *num.*2.

3 Pro negatiua verò, ſecundùm quam cenſuit R. C. vt nonniſi ſpecificè de donis fiat mentio in priuilegijs, eſtò ampliſsimè generalibus verbis conceſſa illa ſint, donatiua non comprehendãtur, quoniam donatiua voluntariè fiunt, & ſic, dùm ſoluuntur, non derogatur priuilegio ex *l. voluntariè, C.de excuſ.tutor.* ſicuti quia immunitas nonniſi à neceſſario munere in iure conſideratur; Igitur in his, quæ ſpontè donantur, illa non cadit; alijsq; ex rationibus *Author* noſter hic, *R.Reuer. d. deciſ.*54.*per tot.* & poſt *Auth.* noſtrum *Capan.de iure adobæ qu.*14. *n.*11. proùt ſic iudicatum contrà Ciuitatem Caietæ, legitur in *Arreſt.*21 1. apud *Reg.de Marin.*ac deciſiones compilarunt *Reg. Salernit.deciſ.*130. vbi *Thor. in add.* & *Reg.Reuert.deciſ.*130. vbi *R. de Marin. in obſeru.n.*3. teſtatur, deciſum fuiſſe, dictam Ciuitatem eſſe immunem ab impoſitione granorum quinque, & vnius pro ſuſtentatione equeſtris militiæ; Contrà Ciuitatem Cauæ adeſt *Arreſt.* 37. aliasquè deciſiones refert *Taſſon.de antefat.verſ.*4.*obſ.*3. *num.*27. & 28. Vnde regula fit ex *Auth.* noſtro hic, quod immunitas conceſſa ſemper intelligitur ſalua ſolutione donatiui, niſi de eo fiat ſpecialis mentio, *Iul.Capan.diſcept.for.*90.*n.*26.*& ſeq.* 2.*tom. & diſcept.*313.*n.*31.*&* 32.*tom.*4.

3 Præfata quoque concluſio procedit in venditione, cum ſcilicèt à R. Curia venduntur ſuper aliqua Vniuerſitate alicui integræ fiſcales functiones, ordinariæ,& extraordinariæ, quouis nomine nuncupentur, ſeù in poſterum imponi, aut nominari contigerit, etſi in aliud nomen poſteà immutarentur, vt non comprehendantur donatiua, ex prædicta noſtri *Authoris* ratione, quia illa non imponuntur, ſed gratioſè donantur, vt fuit examinatum in cauſa Ill. Principis Biſiniani cum Regio Fiſco, de qua apud *Laganar. in add.ad Reg.Rouit.in Pragm.*1.*de iur. & exact.fiſc.fol.*389.*&* 391.in qua cauſa articulus non fuit deciſus, ſed vota fuerunt ad S.C.Maieſt.tranſmiſſa, eodem *Laganar.* teſte *ibid.in fine.*

4 Secùs autem ſi in priuilegio verbis claris legeretur immunitas à donatiuis, ea quidem ratione, ſecundùm *Authorem* noſtrum hìc *nu.* 8. nàm quando Vniuerſitas ſpeciale habet priuilegiũ à donis, non quia totum Regnum donat, fit præiudicium aliquod immunitati conceſſæ; regula enim *l. quod maior,D.ad municip.* nullo pacto locum habet, quando agitur de præiudicio patrimoniali habentis immunitatem, per *gloſ. in l.*2. *C.quæ ſit longa conſuet.* traduntq; *Taſſon.d.loc. Reg. de Marin. in obſ.ad Reg.Reuert.deciſ.*38.*n.*1. *Conſ. Rocc.de offic.§.*5.*de donatiuis num.* 103. Neque ex hoc damnum Fiſco infertur cum rata illa exempta cedat in damnũ Regni, non autem Regis, cui integrum donatiuum debetur, vt infrà *in ſequenti quæſt.* exponetur.

5 Et ità deciſum per R.Cam. de anno 1570.pro Vniuerſitate Caſtri maris de Stabia refert idem noſter *Author* hìc *nu.* 9. quidquid erroneè referat *Conſil. Rocc.d.loc.nu.*100. etenim, teſte *R. Galeota lib.*2.*controu.*18.*ſub n.*21. conceſſa immunitate à Sereniſſ. Rege *Alphõſo I.* de anno 1444. d. Ciuitati Caſtri maris ab omnibus functionibus fiſcalibus, etiam extraordinarijs in ampla forma, fuit per Reg.Cam. deciſum 20. Febr. 1538. quod conſeruetur immunis etiam à donatiuis, vt ex *Conſult.* 1. *Iunij* 1545. ſubſcripta à *Barthol. Camerario*, & iterùm confirm.facto verbo in Collat.Conſ. 26.Maij 1544. & 17. Octobris 1569. cum pluribus alijs decretis ſucceſſiuè latis, vt ex Actis penès *Surrentinum*. Ad maiorem tamen huius quæſtionis elucidationem non pigeat hìc infrà afferre Allegationes pro eadem Ciuitate tũc temporis elaboratas à clariſſimis I.C. *Io: Franciſco de Rogatis, Marco Antonio Floccaro*, & *Ferdinando Marthos.*

6 Et quamuis de anno 1568. fuiſſet per eandem Reg.Cam.deciſum contrà Ciuitatem Tarenti, pro qua ſcripſit *Regens Lanarius conſ.*95. licet ſpeci-

ficum

ſi cum haberet priuilegium immunitatis à donatiuis, id contigit, quia priuilegio prædicto videbatur renunciatum ob continuatam donatiuorum ſolutionem ab Vniuerſitate factam ab anno 1446. & ex aliis rationibus, vt ex *libro notamentorum* teſtatur idem noſter *Author* hìc *nu.9.* quem referunt quoque *Taſſon.d.verſ.4.obſ.3.n.29. Reg.de Marin.ad Reg.Reuert.deciſ.38.n.1.ad deciſ. 54.n.3.ad deciſ.130.nu.1.in fine*; *Conſ. Rocc.de offic.d §.5. de donatiuis nu.100. Capon.cit.diſceptat.313. cap.3. num.32.* Idemq; deciſum fuit contrà Ciuitatem Puteolorum, ex quo illa ſemper ſoluerat donatiua, ſicq; dicebatur, priuilegium Ciuitatis, per ſolutionem donatiui continuatis temporibus annorum 30. vel 40. factam, fuiſſe ſublatum, ſiuè ex vſu contrariam interpretationem recepiſſe, reſte *Reg. Reuerter. d. deciſ. 38.* vbi poſt *Auth.* noſtrum, aliosq; id confirmat *Reg.de Marin.in obſeru.*

7 Similitèr annotandum euenit, quod ſi in conceſſione fuerit dictum, *Concedo feudum liberum ab omni iugo ſeruitutis*, deberet intelligi francum, liberum, & exemptum ab adoha, & donatiuo, prout deciſum conſtat in Reg.Cam. in anno 1544. in cauſa feudi Gaudiani R.Fiſci cum Epiſc.Melphiæ, ex *Reg.de Ponte deciſ.3. num. 21.* ſecùs verò, ſi Baroni, vel Vniuerſitati ſimplicitèr immunitas fuerit conceſſa, vt ex *Reg.* noſtro hìc aduertit *Capan.de iur.adoh. qu. 14.n.11.* Et qualitèr Rege imponente adoham extraordinariam ex cauſa belli, poſſint immunes cogi ad illam ſoluendam, non obſtante immunitate ab adoha, ſiuè illius remiſſione, & an, & quando eadem immunitas militet, vel non, & quibus in caſibus, latè adeundus eſt idem *Capan qu.44.per tot.*

8 Tandem ad quæſtionem hanc, vt ſuprà exaratam, ſciendum, hodiè nullatenùs ambigendum, quod ſiuè generalitèr, ſiuè ſpecialitèr etiam de donis fuerit alicui conceſſa immunitas; Nihilominùs teneatur contribuere in diuiſione generalitèr facienda pro donatiuo, etiam facto S.C.M. ob feliciſſimas nuptias, non obſtante priuilegio Vniuerſitatibus, aut aliis conceſſo immunitatis omnium donatiuorum, dùm ex decreto R. Cam. generali ſub die 24. Martij 1599. emanato pronunciatum habetur, quod dictæ Vniuerſitates contribuant in donatiuo, & ſic Vniuerſitas Capuæ, & aliæ, quæ tenent conuentionem cum Regia Curia, contribuant pro integro numero foculariorum, & contribuant etiam Barones illi, qui ſunt immunes à ſolutione adohæ, habito reſpectu ad clauſulam, *quod integrè ſoluatur*, vt in *Arreſt.517.* apud *Reg.de Marin.*

9 Prout immunitas Clericorum non prodeſt pro contribuendo in donatiuis ob communem vtilitatem, & maximã vrgentiam indictis, authoritate tamen Summi Pontificis, ex Concilio Lateranenſi in *cap.non minùs*, & *cap. aduersùs, de immun. Eccleſiar. Kocbier in vindicijs libertatis Eccleſ.lib.1. cap.2. à n.9. Baldell. in Theol. morali diſput.34. del Bene de Parlam.cap.50.dub.18.ſect. 2. Lather.de Cenſu lib.3.cap.18. Klock.de Ærario lib.2.cap.83. à n. 38. Maximil. Fauſt.in cõſ pro Ærar.claſſ.17.ord.1318. Rocc.de off.§.5.de donat à n.108.* & Nos poſt *Gõzalez, R.Sãfel.Cõſ.Altim.* aliosq; ſuprà in *annot.ad §.1. tit.de Collect. nu. 34.& §.3.quæſt.10.nu.10. & 13.* dummodò tempus hanc dilationem pati poſſet, vt S. Pontifex conſulatur, ſecùs enim ſi Princeps repentè ſit inuaſus, nam imminente Regni periculo, poteſt ab Eccleſiaſticis, illo quoque tunc inconſulto, ſubſidium petere, vt egregiè probat *Luc.de Penna in l.1. nu.5. C. de quib.muner. nem lic. ſe excuſ. lib. 10.* traditq; *Henric.Pirbing Soc.Ieſu in Iur. Can.methodo noua lib.3.tit.49.ſect.3. S. 3.verſ.quintò.*

10 Vnde, cum in anno 1658. ob circumuallationem factam à Luſitano exercitu in Ciuitatem *de Baiadox* noſtri Catholici Regis immortalis memoriæ Philippi IV. decreto generali imperata fuerit regiſtratio omnium curruum, ſiuè carrucarum, vt quilibet ſub-

ſubditus eas habens, centum ducat. æreæ monetæ pro vna vice contribueret, omnes Eccleſiaſtici ſuos currus regiſtrando, ſpontè donarunt Regi, vel eandem ſummam, vel aliam minorem, aut maiorem, temporis anguſtiam conſiderando, vt poſt *Fermoſin. in cap. Eccleſ. S. M. de Conſtit. quæſt. 38. num. 39.* refert *Capon. d. diſcept. 313. cap. 2. nu. 62.* & meminimus in noſtra *Notitia pract. Ærar. Vniuerſ. par. 1. cap. 5. n. 18.*

11 Et ſic etiam in Regno iſto, tempore Regis *Ferdinandi I.* quo Turcæ Terram Hydruntinam inuaſerunt, obſeruatum fuiſſe teſtatur *Reg. Reuerter. deciſ. 36. n. 2.* Imò tunc omnes Regni Eccleſiarum Præſules, & Presbyteri contenti fuere medietatem eorum fructuũ illius anni 1481. Regiæ Curiæ donare: Cumq; ſuper dicta exactione fuiſſet per Curiam deindè ſuperſeſſum, ſuperueniente in anno 1482. alio bello, mãdatum fuit, denuò exigendam eſſe dictam fructuum medietatem: Vide *literas Cam. 11. Iulij 1482. in Reg. Cur. 12. fol. 220.* & inſtructiones datas ſuper exactione prædicta, vide *in d. Reg. fol. 215. 3. Iulij 1482. & in menſe Ianuarij 1485.*

IVRIVM ALLEGATIONES

(Quarum meminimus *ſuprà n. 5.*)

Pro Vniuerſitate Caſtri maris.

12 DVplici capite Vniuerſitas Caſtrimaris declarari debet immunis, etiam à donis, & ſic conſeruari; primò ratione priuilegij Regis Alphonſi anno 1444. & 1449. & nouiſſimè confirmati per Cęſaream Maieſtatem anno 1536. vbi apparet, dictę Vniuerſitati fuiſſe conceſſam immunitatem à quibuscumq; collectis, & impoſitione ducati vnius pro quolibet foculari, & ab alijs quibuscumq; functionibus fiſcalibus ordinarijs, & extraordinarijs cuiuscũq; ſint generis, & ſpeciei, aut quocumq; nomine nuncupantur, ſi & prout ſunt Ciues Neap. exceptis dumtaxat collectis, quę in futurum imponi contigerit pro maritagio, coronatione, aut pro Regis, ſeu filiorum perſonis redimendis, cum dicta Vniuerſitas dederit Regię Curię pro obtinenda huiuſmodi exemptione vectigalia boni denarij, vini, & quartucij.

13 Vnde cum verba priuilegij ſint latiſſima per dictiones vniuerſales, nihil excluditur *c. ſolitæ, in ſine, de maior. & obed. Auth. quibuscumq; C. de Sacroſanct. Eccl. l. Iulianus, de leg. 3. c. ſi Romanorum, iuncta gloſ. in verſ. dicendo 19. diſt.* & omnes caſus includũtur ad notata per *Decium in conſ. 113.* & verba priuilegij ſpecialitèr comprehendunt tempus futurum, licèt indefinita ſolummodò idem operentur *c. quia circa de Priuileg. cum ibi notatis*, & extendũtur ad augmentum futurum, & multò magis per dictiones vniuerſales, vt per *Alex. in conſ. 178. vol. 2.* & illa dictio *quibuscumq;* mirum in modum extendit diſpoſitionem, etiam ad impropriêtatem, vt tradit *Bal. in c. imperialem num. 19. de prohibita feud. alien. per Fed. in vſibus feud.* & pro ſingulari ſequitur *Iaſon. in l. cum filiofamilias num. 88. de leg. 1. & Alex. conſ. 95. n. 9. vol. 2. in princ.* & in materia euictionis, licet emptor ſine conſenſu venditoris de re empta compromiſerit, & ſuccubuerit, non poſſit agere de euictione, tamen ſi in emptione fuerit adiectum, venditorem teneri, à quibuſcumq; euictio ſequeretur, per dictam dictionem poſſet agere, *Alex. in l. ſi patroni n. 15. ad Trebell.* & idem per dictionem *qualitercumque*, *Alex. conſ. 4. vol. 3.* vniuerſalia enim non recipiunt reſtrictionem *Salyc. in l. ſi ſerui num. 8. C. de nox. action.* & tãtum efficaciæ habent, quod licet in generali diſpoſitione reſtricta per ſpecies ſequentes cum adiectione certi loci, non veniant venialia, nihilominùs ſi fuerit adiecta dictio vniuerſalis, comprehenduntur *l generali, §. vniuerſi*, & ibi *Bar.* & cæteri ſcribentes *ff. de vſu leg.* & per *Alex. in conſ. 30. n. 16. vol. 5.* & tantùm operatur generale in omnibus, ſicut ſpeciale in ſingulis, *l. ſi duo in fine, ff. de admin. tutor.*

14 Illa equidem verba vniuerſalia, & geminata, arguunt enixam voluntatem Principis fuiſſe concedere ipſi Vniuerſitati plenariam exemptionem *l. baliſta ad Trebell. Iaſon. in l. cum filiofamilias n. 156. de leg. 1. Bar. in l. cum ſcimus n. 7. C. de agri. & cenſ. lib. 10.* & per *Felin. in c. ſi cautio n. 39. cum ſeqq. de fide inſtr.* & in omni diſpoſitione, & contractu, ſemper voluntas eſt attendenda *l. in conditionibus, ff. de cond. & demonſtr. cap. ſeculo 58. diſt. & per Marianum Socci n. in conſ. 58. col. 1. verſ. his tamen non obſtantibus*, & ſi ceſſaret mens concedentis, ſtandum eſſet verbis priuilegij, *cap. porrò de priuileg. Bal. in l. 1. §. ſi is, qui in ſine, ff. de exerc. act. & in l. omnia, n. 3. C. de Epiſc. & Cler.* & ſiuè intueamur verba, ſiuè mentem, colligitur conceſſio ſic plenariè facta, etiam quia exemptio fuit conceſſa, *ſi, & prout gaudent Ciues Neap.* & dictio illa, *prout*, in priuilegijs, & alijs habentibus certam diſpoſitionem

tionem ſumitur certitudinalitèr, & caſualitèr, vt puta, quia Ciues Nap. eadem potiuntur immunitate, *c. Abbate de verb. ſignif.* cum alijs, de quibus notatur per *Felin. in cap. 2. n. 10. de reſcript.* & ſi ſumeremus conditionalitèr, maximè per aliam præcedentem dictionem, *ſi*, eandem immunitatem afferret, cum Ciues Neap. ſint immunes quoque à donis.

15 Corroboratur, quia Princeps conceſsit exemptionem vniuerſalem, & iurauit omnia contenta in priuilegio ſeruare, & in aliquo non contrauenire, nec ſuos hæredes aliqua ratione, vel cauſa, etiam ſi maxima neceſsitas conſeruationis ſtatus ad id cogeret, & iuramentum habet vim ſpecialis diſpoſitionis *l. cum pater, §. filius matrem de leg. 2. cap. & reſcripto*, iunctà *gloſ. verſ. & vxorem de iur. iuran. Bald.* notabilitèr in *l. 1. n. 4. in fin. C. commod.* vbi ſi in aliquo actu interuenire debet conſenſus ſpecialis, ſi interueniat generalis cum iuramento, ſufficit, cum iuramentum illud operetur ſpecialem conſenſum, & ſequitur *Catell. Cotta in memor. verſ. Iuramenti religio in verb. effectu.*

16 Fulcitur alia ratione, cum in priuilegio appareat exceptuatio cum dictione taxatiua in illis tribus caſibus, vnde omnes alij caſus dicuntur incluſi, quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, *l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pen. leg. l. quæſitum, §. denique Neratius, ff. de fund. inſtr. l. cum prætor de iud.* & per *Alex. in conſ. 28. nu. 9. vol. 1. modo in propoſito*; aut illi caſus exceptuati veniebant ſub regula, & debent venire alij quicumque, & dona quoque, quia exceptio in hoc non repugnat, imò declarat regulam, vt in omnibus alijs procedat, cum verba regulæ apta ſint omnia comprehendere, aut non includebantur ſub ea, & tunc, ne exceptio ſit inutilis; & etiam, quia ex tali exceptione demonſtratur mens concedentis, ampliat regulam in omnibus alijs etiam requirentibus ſpecialem diſpoſitionem *cap. qui ad agendum de procur. in 6.* & videtur communis opinio, ad notata per *Dec. in l. 1. nu. 30. cum ſeqq.* & per *Cagnolum ibi n. 36. de reg. Iuris*, & notant *Iaſon. in l. nummis n. 11. & 12. ff. de in litem iur.* & *Couarruuias in tractatu variar. reſol. lib. 2. cap. 5. num. 7. cum duobus ſeqq.*

17 Rursùs dicta immunitas dicitur conceſſa titulo permutationis, cum Vniuerſitas in recompenſationem dederit Regiæ Curiæ vectigalia, & titulus emptionis, vel permutationis eſt bonæ fidei, *§. actionum autem Inſt. de action. l. 2. C. de rerum permut.* & actio, quæ ex his oritur, cum ſit bonæ fidei, cõtinet omnia, quæ dictat æquitas, licet non fuerit actum, neque à contrahentibus cogitatum, vt notat *Iaſ. in l. huiuſmodi, §. qui ſeruum n. 18. de leg. 1.* & omnis æquitas patitur, vt etiam dona comprehendantur in huiuſmodi contractu, poſtquàm Vniuerſitas dederit vectigalia Regiæ Curiæ, quibus reperitur priuata, vt habuiſſet perpetuò exemptionem plenariam, quod etiam, ex ſuperiùs adductis colligitur; accedat, nam in contractibus idem ſeruandum in caſu non conuento, prout in conuento, quotieſcumque veriſimile eſt, quod ſi in caſu non conuento quæſitum fuiſſet, idem eſſet ſtatutum, *l. tale pactum, §. fin. ff. de pactis*, & latè per *Alex. in conſ. 34. num. 7. vol. 2.* & licet ex dictis, & dicendis appareat dicta conceſſio plenaria, tamen quando non appareret, & fuiſset quæſitum, vtique idem, & alia quæcumq; conceſſa fuiſsẽt, vt verba contractus demonſtrant, & taciti, & expreſsi eadem eſt virtus, vulgata *l. cum quid, ſi certum petatur.*

18 Præterea in claris non cadit interpretatio *l. ille, aut ille, §. cum in verbis, de leg. 3.* nec ibi eſt locus coniecturis *l. continuus, §. cum ita de ver. oblig.* cum in priuilegio ſit conceſsa exemptio vniuerſalis, à quibuſcumque functionibus fiſcalibus ordinarijs, & extraordinarijs, & in extraordinarijs comprehendantur etiam dona, *l. vnica*, iuncta *gl. ſuper rubrica in finalibus verbis*, & ibi *Bar. C. de ſuperindicto lib. 10.* cum ordinaria differant ab extraordinarijs, quia ordinaria habent certàm, & perpetuam præſtationem, ſecùs extraordinaria, quia quandoq; & vario modo, vt optimè declarat *Bar.* poſt alios *in l. vnica n. 4. C. de mulieribus in quo loco mun. eod. lib. 10. & in l. 1. n. 2. C. de agric. & cenſ. lib. 11. Paul. de Caſtro in l. placet n. 4. C. de Sacroſanct. Eccl.* & exemptus à collectis, in dubio dicitur ab extraordinarijs, *l. hi qui muneris publici, ff. de vac. & excuſ. mun. l. vnica eod. tit. lib. 10.* vnde ex iuris diſpoſitione, & ſecundùm cõmunem vſum loquẽdi, qui attẽdi debet *l. labeo, & ibi Scribentes, ff. de ſuppell. leg.* nõ videtur ambigendum, quin dona quoque dicantur ſpecialiter comprehenſa in priuilegio, quod cũ fecerit tranſitum ad contractum, dicitur irreuocabile, *l. ſi pater, §. ſi quis aliquem, ff. de donat.* cum alijs. de quibus notatur per *Afflict. in deciſ. 128. num. 19.* & per *Capycium in dec. 121. num. 16.*

19 Et in confirmatione, & noua conceſsione, dicto anno 1449. declaratur, dictam Vniuerſitatem vtilia ipſi Maieſtati impẽdiſse digna remuneratione, & varias deſtructiones pro nomine Regio ſubſtinuiſse, & ſic vltrà vectigalia data, ex his ſolummodò non diceretur donatio ſimplex, ſed remuneratoria, & per conſequens non reuocabilis, iuribus prædictis, & per *Andream de Iſernia in Conſtitut. Regni, ea, quæ ad decus col. 2.* & alia ratio haberi

beri debet de huiuſmodi titulo oneroſo, quã de lucratiuo, *l.fin.verſ.non enim par ratio, C. de Codicillis*, & huiuſmodi aſſertio meritorũ in Principe, qui habet poteſtatem donandi, probat, *Bar. in l. ſi fortè, ff. de caſtrenſ. pecul.* quod procedit etiam ſi in ſpecie non fuerit facta mentio de meritis, vt per *Dec. in conſ.* 20. & nihil præclariùs, quàm recta fides, & obſeruantia in Principe, *Iaſ.in l.1.n.3. ff.de pactis*, vnde non ſolùm contractus à ſe celebratos ſeruare debet, ſed etiam à prædeceſſore ſuo, vt per *Dec.in cap.1.num.3.verſ.2.nota de probation.* & notat *Paul.de Caſtro in l.digna vox n.4.cum ſeqq.C.de leg.* vbi ampliat, etiam ſi ſucceſſor vellet de plenitudine poteſtatis contractum infringere, & dixit *Bal.* notabilitèr in *l.qui ſe patris n.15.C.vnde liberi*, quòd ſi Princeps prætextu conceſsionis aliquid ſit lucratus, in perpetuam commenſurationem, cum re conceſſa, non poteſt reuocare, quia committeret dolum.

20 II.Cõpetit exemptio propter bina decreta lata per eandem Reg. Cameram anno 1538. & 1544. per quæ dicta Vniuerſitas fuit declarata immunis in ſpecie à muneribus, & in eadem conſeruari, & res iudicata pro veritate habetur *l.ingenuum, ff.de ſtatu hom. l.Herennius, ff.de euiction.* vnde cum fuerit pluries diſceptatum, & diſcuſſum ſuper huiuſmodi immunitate, & per ampliſſimos viros deciſum, non debet denuò illud idem in dubiũ reuocari, cum res iudicata fuerit geminata cum longiſsimo temporis interuallo, quando ritè, & rectè dicitur proceſsiſſe, etiam ſi alia acta non appareant, & tantum temporis non exceſsiſſet, quia ſufficeret lapſus decennij, imò biennij, vt per *Afflict.in §.ſancimus nu.53.& 54. tit.quo tempore miles, in vſibus feud.* & per *Alex.in conſ.161.n.7.vol.6.* & *Boer.deciſ.124. num.17.* & ſic obſtat Regio Fiſco exceptio rei iudicatæ, *c. quoad conſultationem, de re iudic. l.Iulianus, ff.eod.tit. l.1.& 2. C. ſententiam reſcind.non poſſe*, & ſententia lata etiam contrà Ius litigatoris, ſi non fuerit oppoſitum tenet *l.ab eo, C.quomod.& quand.Iudex, c.examinata*, iuncta *gloſ.de confirm. vtili, vel inutili*, & non imponeretur finis litibus contrà diſpoſitionem *text.in l.1.ff.de re iudic. cum ſimilibus*, & geminatio in decretis quoque valdè operatur, vt per *Felin. in d. c. ſi cautio de fide inſtrum.* à quibus minimè reclamatum fuit, & quadriennium, quod datur ad petendam reſtitutionem in integrum, à tempore læſionis dicitur elapſum, & per conſequens Fiſcus excluditur *l.Reſpublica*, iuncta *gloſ.fin. C.quibus ex cauſ. maior. reſtit. l. rem publicam, C.de Iure Reipubl.lib.11.* notat *Andr.de Iſern. in Conſt.Regni beneficium in 2. lib.* cum Reſpublica, & Fiſcus idem ſint, *gloſ. in l.non eſt ambigendum, ff. de bonor. poſſeſſ.* & per *Afflict. in d. Conſtit. num.1.* & ſecundum aliam opinionem Fiſcus ſolummodò per triennium excluditur *l.vnica*, vbi *gloſ. & Bar.C.de ſentent. aduerſus Fiſcum latis retract.* & not.per *Alex. in l.Imperatores, n.6. de re iud.* & procedit in Eccleſia, vt per lapſum quadriennij poſt læſionem excludatur à reſtitutione in integrũ *c.1.de reſtit.in integrum in 6.Clementina vnica eod. tit.* vtitur enim Fiſcus iure minoris *d.l. Reſpublica, c.1.c.auditis, cum ibi not.per gloſ.* & ſcribentes, *de in integr. reſtitutione*, & ſunt elapſi non ſolùm quatuor anni, ſed triginta, nec poteſt conſiderari læſio, quæ ſi appareret, & deduceretur poſt quadriennium ad retractandam rem iudicatam, ceſſaret reſtitutio, ad notata per *Alex.in conſ.30.vol.5.n.6.* licet aliqua læſio prætendi non poſsit, ex perquiſitione facta ſolutionis, vt ponitur, factæ Regiæ Curiæ de donis factis per Regnum, cum vltrà inferiùs dicenda, ex alio, huiuſmodi obiectio tollatur, quia ſcripturæ ſolutionum, quæ nouiſsimè ordine Mag. Fiſci Patroni fuerunt perquiſitæ, & tempore interpoſitionis dictorum decretorum, & per priùs reperiebantur in eadem Regia Camera, & lex præſumit eandem perquiſitionem, & diligẽtiam fuiſſe adhibitas, & eaſdem ſcripturas exhibitas, & diſcuſſas, & ideò ceſſare debet reſtitutio aduersùs rem iudicatam ex capite ſcripturarum, vt dicitur, repertarum, quia ceſſat cauſa ignorantiæ, vt in ſimili tradit *Franc.Aret.in conſ.15.*

21 Nec obſtant ſolutiones, quæ prætenduntur factæ Regiæ Curiæ nomine dictæ Vniuerſitatis de muneribus impoſitis in Regno; Nam, aut tractatur de ſolutionibus factis pẽdente lite, aut de alijs ante litem, ſi de his pendente lite, & in aliquo non afferunt præiudicium Vniuerſitati, cum defecerit conſenſus, & actus agentium non operatur deficiente conſenſu, *l.nec ignorans*, vbi *Bal. C. de donat.* & vltrà intentionem eorum non ſortitur effectum, *l.non omnis, ff.ſi cert. petat. l.obligationum ſubſtantia, ff.de action. & oblig.* nec ei, qui ſemper litigat, currit præſcriptio, *Auth.ſi tamen*, iuncta *gl.fin.C.de temp. appell.* ſi verò de ſolutionibus ante litem, & eſt aduertendum, quia poſt priuilegium immunitatis in vnico donatiuo reperitur, Vniuerſitatem ſatisfeciſſe ratam per viam compenſationis, ex quo Vniuerſitas erat creditrix in ducatis quinque mille impenſis pro regio ſeruitio, & ideò fuit prona ad compenſandum, quia difficilis erat recuperatio, & ſic nullo modo videtur præiudicaſſe: Præterea renunciatio Priuilegij videtur quædam alienatio, *Bal. in cap.cum acceſſiſſent nu. 22. de Conſt.* & præcedere debet tractatus Vniuer-

ſitatis, & ideò ſi fuiſſent factæ plures ſolutiones omiſſo tractatu, non præiudicarent ex notatis per *Felin.in d. cap. cum aceeſſiſſent nu.* 29.& *Bald.d.nu.*22. & quotieſcumque alia coniectura ſumi poſsit, quàm renunciatio priuilegij, illud non perditur, & attenditur coniectura, & per *Felin.* ibi, & per *Dec. col.* 11. *in ver. fallentia*, & poſſent ſumi plures coniecturæ, ſi ſolutiones factæ fuiſsent, ſcil. vt obtemperarent literis Regijs,& ad euitandas exequutiones, & ſic non præiudicarent priuilegijs, & vt quis priuetur priuilegio ſuo per contrarium actum, requiritur, quod priuilegium contineat actum momentaneum, ſecùs ſi habeat tractũ ſucceſsiuum,& reiterabilem, quia tunc ſolutiones requiruntur factæ per longiſsimum ſpatium, *l.*2. *C. de his, qui publica mun. ſub. c.accedentibus*, *c. ſi de terra de priuileg.l.voluntariè,C.de excuſat.tutor.* & per Alex. *in conſ.*193. *in quarto dubio vol.*2. & pleniùs *in conſ.*33.*vol.*5. & per *Dec. in d.c.cum acceſſiſſent col.*5.*verſ.retenta tamen prædicta concluſione*: Imò perquiſitio facta ſatis nocet Regio Fiſco, & pleniùs fundat intentionem Vniuerſitatis, poſtquàm apparet, fuiſse dictam Vniuerſitatem reſeruatam immunem à ſimilibus donis, & fuiſse in poſſeſsione huiuſmodi immunitatis, qua cum reperiatur priuata, reintegrari debet in dicta poſſeſsione, *c. reintegranda* 3. *qu.* 1. cum alijs, de quibus pleniſsimè notatur per *Soccinum in l. remq; nobis,de acqu. poſſ.* & ibi per *Iaſonem*, & *Ripam l.naturalitèr*, §. *nihil commune,eod.tit.de acqu. poſſ. & §.recuperandæ Inſt.de interdictis.*

32 Minùs etiam obſtat alia difficultas, quæ obijci poſset, ſcilicèt dona non comprehendi in priuilegio, quia per Regnum ſpontè offerũtur; nam vltrà ſuperiùs deducta,reſpondetur, non poſse ſic ſimplicitèr nuncupari dona, cum donatio dicatur quædam mera liberalitas, quæ nullo cogente conceditur, vt not.per *Azonem in ſumma de donat.num.*1.& veritate inſpecta hæc definitio non poteſt adaptari oblationibus Regni, & per conſequens ceſsare debet difficultas: Prætereà in huiuſmodi muneribus, cum tractetur de principali intereſse Vaſallorum,Barones nõ poſsũt ipſis præiudicare,eſsent enim audiendi, *l.de vnoquoque*, iuncta gl.*in verſ.quos cauſa,ff.de re indic. l.nàm ità diuus, ff.de adoption.* & aliter actus non tenet,dictis iuribus, & eſt *text. in cap. inter quatuor de maior. & obed. Alex.in l.filiusfamilias, §.diui,num.*8.*de leg.*1. *Socin. l. Gallus*, §. *& quid ſi tantùm num.*37. *ff.de lib.& poſthum.* & quinimò maior pars Vniuerſitatis in his, quæ dependent ex voluntate, non præiudicat minori, & eſt communis concluſio, ad notata per *Iaſonem in l.Iuris gentium §.hodie, n.*8. *ff.de pactis in* 7. *limitatione*, & per ſcribentes *in c. cũ omnes de Conſt.* nec alij reperiuntur in eadem cauſa, cum Vniuerſitas dederit Regiæ Curiæ vectigalia maximi reditus, & paſsa fuerit ingens damnum pro Regio ſeruitio, & eſset ſatis inconueniens priuari dicta plenaria immunitate empta, & de nouo ſoluere functiones,& dona, & vt diximus, requireretur tractatus, & donare, eſt perdere, *l.filius familias, ff.de donat.* & ideò dixit *Bal. in l.*1. *C. ſi aduersùs donat.n.*1.*&* 2. quod minor ſimplicem donationem de re mobili non poteſt facere, nec poteſt dari Curator ad authorandum, & minimè cum decreto celebrari poſsunt *l. fin.* §. *cum autem, C.ſi maior fact.alienation.ſiue decreto rat.hab.* & perpendi debet, nam ſi eſsemus in dubio, quemadmodùm vna pars teſtamenti declarat aliam, *l. qui filiabus de leg.* 1. idem in priuilegijs, vt per *Franciſcum Ripam, in tractatu de peſte in reſponſal.* 18. *num.*5.

33 Et in priuilegio legitur, vt ſi in futurum imponi contigerit aliqua collectatio in dictis tribus caſibus exceptuatis, & alijs caſibus quibuſcumque,& ex quauis alia cauſa, Vniuerſitas non teneatur, niſi ad ſolutionem vnciarum quinque reſtantium de ſumma vnciarum quindecim quo qualibet collecta, dono,taxa,munerũ, vt ſup. Et cũ fuerit facta mentio *de dono*, non ſolùm ex præcedentibus,ſed in ſpecie videtur expreſsè cõprehenſum, cum præcedentia declarent ſequentia, & è contrà *l.ſi ſeruus plurium*, §. *fin. de leg.*1. *cum concordantibus*, etiam quia vltrà ampliſſimas dictiones vniuerſales,& geminatas,apparet alia dictio *quocumquè*, quæ multum ampliat diſpoſitionem, vt per *Bar.in alleg. l. generali,§.vxori, ff.de vſu leg.* apparent productæ literæ Regiæ Cameræ, quæ conſulebãt Illuſtriſs. Proregi,Vniuerſitatem eſse immunem à muneribus quoque, & aliæ prouiſiones directæ Theſaurario, & Perceptori, ne teneant dictam Vniuerſitatem debitricem pro donis,& alijs functionibus fiſcalibus, & ſimplex immunitas conceſsa à collectis, extenditur etiam ad nouam collectam ex cauſa neceſſitatis, niſi mutata eſset conditio cõcedentis, vt puta quia alij non immunes nõ poſsent his neceſsitatibus ſubuenire, vel caſus emergens omninò eſset inſolitus, quia nunquàm anteà accidiſset, vel ſaltèm non ſit memoria, vt per *Franciſcum Aret. in l. ſi ex toto col.*1.*&* 2.& ibi *Soccin. Ripa*, & alij, *ff. de leg.* 1. quantò magis per dictas dictiones vniuerſales, & geminatas includuntur dona: & equidem per alia verba Princeps ille non potuiſset declarare voluntatem ſuam ſic plenariam, & *Veronenſis* conſuluit, vt

quis

quis eſſet tutus de omnibus functionibus, quędam verba vniuerſalia in priuilegio apponi, non ità efficacia, *cautela 63.* & quando daretur caſus ſolutionis contra immunitatem conceſſam, Rex teneretur reſtituere vectigalia data, vt per *Andream de Iſernia in c. 1.§.ſimiliter n. 24. cum ſeq. de capitan.qui Cur. vend. in vſibus feud.*

34 Et ex his cenſemus, Vniuerſitatem eſſe immunem etiam à donis, & ſic conſeruari, & reintegrari, ſaniori ſententia ſemper ſalua. *Laus Deo.*

Ioannes Franciſcus de Rogatis.
Marcus Antonius Floccarus.
Ferdinandus Matthos.

25 Nec omittenda ſunt, quæ fuerunt allegata à *Dom. Scipione Conſtantio* pro Ciuitate Iſernię, ad fundandam immunitatem à donatiuo, ob generale priuilegium ab omnibus oneribus ordinarijs, & extraordinarijs illi conceſſum, cuius allegationem hìc transſcribere inane minimè cenſuimus.

IN hac cauſa immunitatis, qua Ciuitas Iſerniæ gaudere intendit circa Regia Donatiua, paucis res abſoluitur. Agitur namquè de obſeruantia priuilegij Ferdinandi Primi de anno 1464. per quod in remunerationem ſeruitiorum, per Ciuitatem ipſam fidelitèr præſtitorum, fit immunis ab omnibus, & quibuſcumq; fiſcalibus functionibus, tàm ordinarijs, quàm extraordinarijs impoſitis, & imponendis, quocumque vocabulo nuncupatis.

26 Et licet prima fronte, videatur dubitandum; an tale priuilegium ad donatiua poſſit adaptari; cum alia ſint onera, quæ in caſibus vrgentibus à Iure, Regniq; Conſtitutionibus expreſſis per Regem imponuntur; quæ indictiones, & ſuperindictum propriè appellantur, de quibus loquuntur, ibiq; *Doct.* & ſignantèr *Luc. de Penna in l. 1. C.de Indiction.& de ſuperindict.lib.*10. Alia ſunt onera, quæ ad rogitum Regis, Ciuitates ſponte ſibi ipſis imponunt, & donatiua dicuntur, de quibus expreſſa in priuilegio erat mentio facienda, argumento eius, quod not. *gloſ.* ibiq; *Bart.in l.1.C.de vacat.pub. mun. lib.* 10. meliùs idem *Bart.in l. 2.num.4. ff. de iut.immun.* vbi dixit, immunitatem debere concedi ſpecialitèr, & diſtinctè; cum aliàs ſimplicitèr immunitate conceſſa à muneribus, veniant tàtùm extraordinaria, nec ordinaria, nec patrimonialia includuntur per *text.in l.in bonoribus, §.qui muneris,* & in *l.bis oneribus,ff.de vac.& excuſ.mun.*

27 Tamen reſpondeo, verba huius priuilegij eſſe ità ampla, & prægnantia, vt nedum ſub illis virtualitèr dona cōprehendātur; verū ad aliud nō videatur poſſe referri, prętèrquā ad dona; vt ea adiectio, *quocumq; vocabulo nuncupatis,* poſtquàm de ordinarijs, & extraordinarijs priùs dixerat, aliquid operetur ex reg. *text.in l.quando, ff. de leg.*1. vbi *gloſ.* dicit, ſcripturam debere intelligi, vt aliquid operetur, & adde *l. ſi ſtipulatus in princ.* iuncta *gloſ. ff.de vſu,* notatur in *c. ſi Papa de priuil. in 6.* & ex illis verbis quamuis generalibus expreſſa donatiuorum mentio inducitur arg. *text.in l.fin.cum gloſ.in ver. ſpecialiter,* & ibi notatis *C.quod cum eo,* quem *text.* allegat *Bart.in l.1.qu.2.ff.de vulg.& pup. & in l.fin. C.ſi contra ius, & vtil.pub.* dùm declarat expreſſum poſſe dici, ſiuè verbis generalibus, ſiuè ſpecialibus, ſiuè ſingularibus, & in terminis immunitatis, quod ſufficiant verba generalia apta comprehendere, etiam munera inſolita, conſuluit *Alex. conſ.*30. *nu.*14. *vol.*5. & voluit *Luc.de Penn.in rubr. de excuſ. mun.* dùm dixit verbis generalibus comprehendi omnia munera, & collectas, dummodò extenſio priuilegij fiat contra concedentem.

28 Accedat prædictis, quia tàm ordinariæ, quàm extraordinariæ præſtationes, & ſiguātèr iſta donatiua ſub fiſcalibus functionibus continentur, eoq; nomine paſſim nuncupantur. Quid enim aliud effectiuè important, quàm extraordinaria onera, quæ caſualitèr veniunt, vt puta, quia naſcitur filius Regis, vel alia ſe præbet occaſio, qua meritò ſit Regi ſubueniendum, vt ſentit *Luc.de Penn.*dum declarat munera ordinaria in *l. ſi diuina, col.* 3.*verſ.præterea, de exact.tribut.lib.*10. nam quamuis reſpectu Regis, cui præſtatur ſubuētio, donatiua appellantur; reſpectu verò Ciuitatum, & Terrarum, inter quas doni fit diſtributio, coactæ impoſitiones veræ ſunt; cum rogitus Regis ſit ſpecies violenta iubēdi, arg. *gloſ.* not.in *l.1.ff. quod iuſſ.* facit *text. in cap.rogo* 11. *qu.*3. not. *Andr. in cap. ſi quis miles de feud.ſin.culp.non amitt.* & *Bald.in l.ſi mandator, C.quod cum eo.* Nec dicitur ſpontè fieri, quod fit ad Principis poſtulationem, tradit *Tiraq.* qui multa congerit *in tract.de pæn.cauſa* 35. *poſt num.*3. per *text.in c.nullus,* cum *gloſ.*36. *qu.* 11. & in proprijs terminis, quod tantùm nomine hæc dona ſint, nec dicantur ſponte fieri, habetur per *Frecc. de ſubfeud. Baron.lib.*2. *Auth.*3. *poſt num.*26. meritò igitur de donatiuis illis, tanquàm de extraordinarijs oneribus iudicandum eſt, & ſub illorum nomine debent comprehendi.

29 Prętereà hæc verba priuilegij ſatis fuerunt interpretata per Principem concedentem nam

nam ex ſide in actis producta liquet, etiam tempore Ferdinandi primi Ciuitatem iſtam fuiſſe immunem à tertio gratioſo; in qua quidem poſſeſsione continuauit, ac ſtetit ferè vſque ad tempus præſentis iudicij, cum per nonnullas prouiſiones, conſultationes, ac decretum Regiæ Cameræ fuerit declarata immunis, etiam à donatiuis; minimè enim ſunt mutanda, quæ interpretationem certam ſemper habuerunt, vulg. *l. minimè, ff. de leg.* & valet ratio, quia ſic ſemper extitit interpretatum *Andr. in proœm. feud. verſ. ſubſequentèr quaro col. 1. poſt gloſ. magn. in fin. in rubr. de alien. feud. pater.* nec eſt recedendum ab eo iure, quod diù æquum viſum eſt, dixit *text.* not. in *l. in rebus, ff. de Conſtit. Princ.* & potuit Rex concedens priuilegium ambiguum interpretari, ex regula *l. Neratius, ff. de reg. iur.* notatur in *l. ex facto, ff. de vulg. & pup.* præſertim cum interpretatio ſit contrà ipſum concedentem; vt ſentit *And. in c. 1. §. ſed nec eſt alia, in prima add. quæ ſit prima cauſa benef. amitt.* & vbi non alteratur forma primæ conceſsionis, & verba ſunt dubia, ex poſt facto admittitur declaratio, *Paul. de Caſtr. in l. hæredes palam, §. ſed quid col. 11. verſ. multoties, ff. de teſtam.* cumq; non conſueuerit prędicta Ciuitas in donatiuis contribuere, niſi iuxtà taxam conuentionis, quam ſpontè ſubijt pro ordinarijs oneribus, vt ad præſens ſoluit, de quo non eſt controuerſia, etiã ex huiuſmodi conſuetudine priuilegium fuit interpretatum, ex regula *text. in l. ſi de interpretatione, ff. de leg.* notat *Bal. conſ. 130. vol. 1. Rom. conſ. 271. Aret. conſ. 14. col. 1. Cuman. conſ. 126.*

30 At quando verba priuilegij verè eſſent dubia, quoad iura Principis concedentis, latiſsimè eſſent interpretanda in fauorem huius Ciuitatis, *Bald. in l. fin. col. 3. n. 5. C. de ſent. paſſ.* & *in l. fin.* per illum *text. ff. de Conſt. princ.* vbi dicit, quod ſi Princeps concedit in genere vnum ex tribus oſſicijs vacantibus, erit optio conceſsionarij, per *text. in l. 2. C. de Caſtr. et Miniſter.* in priuilegijs enim latiſsima ſit interpretatio *c. cum dilect. extr. de donat. c. olim extra de verb. ſign.* & quatenùs proprietas verborum ſe extendit, latè priuilegium interpretatur *Ang. in l. fin. col. fin. verſ. 3. quæritur, ff. de Conſt. princ.* & pulchrè dixit *Imperator*, per abſurdum, ac temerarium eſſe eius liberalitatem aſtuta interpretatione, non ad augumentum, ſed ad diminutionem priuilegiorum extendere, *l. hac ſaluberrima, C. de præpoſ. agen. in rebus*, quam ad hoc propoſitum allegat *Oldr. conſ. 300.* & de priuilegio immunitatis à decimis, quod extendatur etiam ad prædia acquirenda, eſt *text.* ſingularis in *c. quia circa, de decim.* & notant *Doct.* & præſertìm *Bart. & Rom. in l. damni, §. is, qui ædes in vlt. quæſt. ff. de damn. infect.*

31 Nec dicatur, Ciuitatem Iſerniæ huic ſuo priuilegio ſe præiudicaſſe, cum per nonnullos annos donatiua pro integris focularibus exoluerit, & non ſeruata forma prædictæ conuentionis; per actum enim in contrarium amittitur priuilegium, ex regula *text. in l. 5. C. de his, qui ſpon. publ. mun. ſub.* eſt *text. in l. 11. C. de iur. dom. impetr.* habetur in *l. pen. §. fin. cum gloſ. ff. de iur. immun.* & in *l. fin. ff. de priu. veter.* & notatur *in cap. cum acceſſiſſent extra de Conſtit.*

32 Nam reſpondeo, quod aut loquimur de ſolutionibus à tempore præſentis iudicij cæpti de anno 1555. huc vſq; & huiuſmodi ſolutiones, quæ præceſſerunt ob violentiam exactorum, dederuntq; cauſam huic liti, cum non fuerint voluntariæ, ſed coactæ, & cum expreſsis proteſtationibus, & querelis ex memorialibus per Ciuitatem, Proregi oblatis, non præiudicant iuxtà doctrinam *Cyn. in l. voluntaria col. 3. verſ. ſecundò, circa iſtam, l. quæritur*, quem ſequitur Alber. *ibid. C. de excuſat.* Idem firmãt *Hoſt. Io: Andr. & Butri. in cap. accedentibus extrà de priuil.* qui dicunt, quod ſi ex mandato ſuperioris, quis facit actum de directo contrarium priuilegio, ſibi non præiudicat, quia coactus dicitur facere. Aut loquimur de ſolutionibus per trienniũ, vel quadriennium antè annum 1555. quæ ex computis Reg. Cameræ apparent factæ abſq; lite, ſeù proteſtatione aliqua; & adhùc dico, illas minimè officere, vel quia non debet præſumi, fuiſſe voluntarias, ſed ex conſimili coactione, ac violentia exactorum, quod ex connexitate actuum declaratur, dùm anteà ex tot continuatis prouiſionibus Regiæ Cameræ petijt prædicta Ciuitas ſeruari immunis à prædictis donatiuis, & poſteà in anno 1555. ſuper hoc mouit litem; Ex præcedentibus namquè, & ſubſequentibus animus declaratur, *gloſ.* ſingularis in *l. apud Celſum in princ. ff. de dol. except.* quam allegat *Ang. in l. 5. ff. eod.* per quem facta eſt conſimilis *gloſ. in l. 1. §. cũ qui, ff. de conſtit. pecun.* nec in dubio eſt ſumenda coniectura, quod voluerit Ciuitas huic priuilegio renunciare, *cap. ſuper hoc, de renunciat.* ità in terminis immunitatis cõſeruandæ arguit *Alex. conſ. 33. col. 3. vol. 5.* imò potiùs ad reſecandas lites pręſumi debet ſolutio facta, vt notabilitèr dixit *Innoc. in c. accedentibus de priuil.* quem refert, & ſequitur *Alex. in d. cõſ. 33. vol. 5.* Vel dato, quod ſolutiones prædictæ fuiſſent voluntariæ, ex hoc minimè fuit ortum præiudicium, ſiquidem omnium *Doct.* diſtinctio habetur, quod quando priuilegium habet vnicum actum momentaneum, tunc ſi contra fiat, ex vnico

actu

actu quis ſibi præiudicat, hocq; caſu procedit diſpoſitio *text. in l.11. C.de iur. dom. impetr.* At ſi habet actum reiterabilem, & ſucceſsiuum, ex vnica contrauentione non amittitur priuilegium, per *text. in l. voluntaria,* iuncta *gloſ.* cum ibi notatis *C. de excuſ. tutor.* ità *Cyn. Alber.* & alij in *d.l.voluntaria,* & in *d.l.11. C.de iur.dom.impetr.* idem, *Doct. in l.falſo, C.de diuerſ.reſcript. Bart.in l.fin.circa fin.* ibiq; *Claud.col.pen. ff. de Conſtit. princ. Felyn.& Dec.in cap.cum acceſſiſſent col.8.poſt num.17. verſ. ſimilitèr non obſtat, extrà de conſtit. & Bal. in c. plerumq; ad fin. extrà de reſcript.* Hinc inferunt *Doct.* & ſignantèr *Io: de Plat.& Luc.in l.2.in fin. C.de his, qui ſpon. pub. mun.ſub.* quod ſi Ianuenſes habentes priuilegium non ſoluendi vectigal, ſoluerunt per vnum, duos, vel decem annos non ſibi præiudicarunt in futurum, eo quod priuilegium reiterationem habebat, vnde præſcriptiò triginta, vel quadraginta annorum erat neceſſaria, vt tanto tempore contra priuilegium fieret, *cap. de terra, & c. accedentibus, extrà de priuil.* & in his terminis conſuluit *Alex.in d.conſ.33.vol.5.*

33 Nec obſtat vltimo, quod cum donatiua plerumq; fiant, vt ſubueniatur Regi pro imminentibus neceſsitatibus bellorum, in hoc priuilegio immunitatis debebat ſpecifica mentio fieri, quod complecteretur onera, quæ ratione belli venirent imponenda, iuxtà ea, quæ habentur per *DD.in l.ſi ex toto, ff. de leg.1. Felin.in c.cauſam, quæ col.10.n.17.verſ. ſuprà declaratio, extra de reſcript.* Nam ſatis per ſupradicta reſponſum eſt, iſtud priuilegium fuiſſe interpretatum, vt comprehendat huiuſmodi donatiua, à qua interpretatione non eſt modò recedendum: ſed etiam ad prædicta datur reſponſio, vt non procedant, quando ex geminatis, ac amplis verbis priuilegij, colligitur, Principem in omnem caſum voluiſſe immunitatem extendi, quemadmodùm in hoc priuilegio adſunt verba, vt dixi, ampliſsima, & prægnantia ſub illa clauſula, *omnibus, & quibuſcumque, ac quocumque vocabulo nuncupatis,* hanc limitationem in ſpecie tradit *Alex. in conſ.30. nu.14. verſ.circa ſextum vol. 5.* & alij, quos latè cōgerit *Plot.in repet. l.ſi quando n.17.& ſeq. C. vnde vi,* ad quem me remitto.

34 Poſtremò aduertendum cenſeo in cauſa Baronis *Rocca Sforzata* pro Caſalibus Albanenſium nouiſsimè fuiſſe iudicatum per Regiam Cameram pro immunitate reſpectu donatiuorum, licet in priuilegio non adeſſet talis clauſula, & non eſſet ità amplum; quemadmodùm priuilegium huius Ciuitatis, & quatenùs diceretur decretum in illa cauſa continere clauſulam, dummodò prædicti Albanenſes non eſſent alibi numerati, hoc fuit, quia in priuilegio conſimilis clauſula aderat, ad quam decretum voluit ſe referre.

Scipio Conſtantius.

35 Notandum verò, quod Vniuerſitas, & homines Iſerniæ ſunt immunes, liberi, & exempti pro rebus, mercibus, & bonis ſuis quibuſcumquè, & qualitercumquè ab omni, & qualibet ſolùtione cuiusvis Dohanæ, gabellarum, fundicorum, paſſuum, pontium, ſcapharum, & aliorum diri ctuum, ſeù vectigalium in toto hoc Regno, eius Ciuitatibus, Terris, & locis quibuſcumquè, vt ex *Priuilegio Regis Ferdinandi expedit.ſub die 24.Nouemb.1464.& per exequutoria Cam. expedita 12. Ianuarij 1484.in Reg.Comm.33.& in Reg.1. Regia Dob.Neap.fol. 213.* & vide *literas Cam. expeditas 18. Febr.1514.in Reg.p. 10.fol.36.*

AD QVÆST. V.

Conceſſa immunitate per Regem alicui Vniuerſitati, vel Baroni à donatiuis, an illa rata cedat in damnum Regis, vel Regni, ſtante clauſula, quę apponitur, *quod nemo ſit exemptus.*

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunium à donatiuis rata, an cedat in damnum Regis, vel Regni, à n.1.ad 3.

Quæſt.*hanc tranſcripſere* Capan.*&* Nouarius *n.2.*

Et diſtinguuntur plures caſus n.2.4.5.9.& 10.

Et quid ſtante clauſula, quod nemo ſit exemptus *n.6.& 7.*

Vel ſi Regia Curia eſſet in quaſi poſſeſſione exigendi integrum donatiuum num.8.

Immunitas Vaſallis conceſſa ſuper iuribus Baronis, an noceat Baroni concedenti num.11.

Tran-

1 TRanſit *Dom. Reg.* noſter hìc ad articulum illum examinandum ex præcedenti quæſtione exorientem, nimirùm ſuppoſito, quod ſpecificum, ac indiuiduum etiam pro donatiuis exhibeatur exemptionis priuilegium (præciſa Decreti generalis definitione *in præced.quæſt.n.*8.adducta) vtrùm illud, quod exempti non ſoluunt proptèr eorum immunitatem, Regnum ſupplere debeat, ità vt Rex integrum cõſequatur donatiuum, vel potiùs Immunis rata illa, in damnum Regis cedat; Et quid ſtante clauſula, *quod nemo ſit exemptus à donatiuo*, per Regnum appoſita?

2 Et quidem hac in quæſtione (quam integrè tranſcripſerunt à noſtro *Auth. Capan.* poſt *tract. de iur. adoh. fol.* 348.*& Nouar.de grauam.Vaſſall.tom.*3. *grau.*77. *à nu.*4. *ad* 14.) plures diſtinguuntur concluſiones; Aut enim ſumus in donatiuo Regi facto pro certa ſumma, quæ ad Regis Ærarium integrè peruenire debet, & agitur de exemptis iàm impoſitionis tempore exiſtentibus, puta ſi aliquis Baro, vel Vniuerſitas iàm ante impoſitum donatiuum, exempti erant, & tunc, dùm donatiui onus ſimplicitèr eſt impoſitum Vniuerſitatibus, ſeù feudatarijs, clarum eſſe videtur, exemptorum ratas, non exemptis aggregandas eſſe, illa nimirùm ratione, quia cum pro certa ſumma donatiuum factum ſit, quę Regi integrè debetur, ſequitur concludendũ, exemptorum ratam in damnum totius Regni calculandam, *Reg.de Marin. in obſeru.ad Reg.Reuert.deciſ.*54.*num.*4.*& deciſ.*117.*num.*1.ex illa etiam iuris doctrina, vtpotè quod defectus, & deficientia minùs idoneorum, poſsit onerari, ac diuidi inter eos, qui in meliori ſtatu, ac ſufficientia reperiuntur, ex *l.*1.*C.de omn.agr. deſert.lib.*11. *l.omne territorium, C.de cenſib.& cenſit. lib.*11. *Auth.de Collat. §.ſi verò aliquandò coll.* 9. *Luc.de Penn. in rubr. de ſuperind. lib.* 10.*Capyc.in inueſt.feud. verb. collectis, verſ.diminuta Ciuitate fol.* 124. *Reg. de Pont.de poteſt.Proreg.tit.*4. *de regal. impoſ. §.*1. *nu.*2. *Ægid.Thomat. de Collect. verb.retenta n.*11. *&* 12. quod etiam probat *Reg.Rouit. in conſult. in materia donatiui poſt tom.* 1. *conſil.* concludens poſſe Regem in omni euentu propter defectum non ſoluentium (etiam ſi onus ſpectaret ad totum Regnum, vt vniuerſum) exigere nouum ſuperindictum ab alijs potentibus, ex *Bart. in l.*2. *§.ſed poſſibile eſſet, C. de apoch. publ. lib.* 10.

3 Et ſtante quod hìc ſumus in donatiuo certæ quantitatis, inde Regi debetur ab Vniuerſitate totius Regni, ſiuè ab vno corpore, ac vnica Prouincia, cum Regnum totum vnica dicatur Prouincia, ex *Bart, in l.*2. *C. de apoch. publ.lib.* 10.& *in l.*4.*§.actor.D.de re iud. Auth.* noſter hìc *n.*3. Et ſic licet aliqua loca reddantur impotentia, deficiant, aut immunia ſint, nõ per hoc aliæ Vniuerſitates excuſantur, nam remanere videtur idem Regnum, idemq; debitum, totumq; Regnum repræſentatur ab alijs Vniuerſitatibus, quæ ſoluendo ſunt, & immunitate non gaudent *l. inſupèr §.fin. D. quod cuiuſq; Vniu. nom. Bart in d.l.*4.*§.actor.n.*8.*D.de re iud. & in l.*2.*C.de apoch. publ. lib.* 10. *cit.Rouit. d.loc.num.*21.

Ex quo fit, quod cum Vniuerſitates aliquæ ſunt impotentes, Barones illarum ratam tangentem ſoluere teneri quidam fundarunt, vt ſunt *Sot. de iuſt. & iur.lib.*3. *qu.*6.*art.*7. *P. Dian. moral. reſol.tom.*3. *tr.*3. *reſol.*26. Reg.Rouit. *d. loc.num.*32. quorum tamen opinio veluti ęquitati contraria minimè recepta eſt, ſecundùm *Taſſon. de anteſ. verſ.* 4. *obſ.*3.*n.*2.*Reg.Valenz.conſ.*99.*nu.*63. *& Conſil.de Georg.rep.feud. cap.*57. *nu.*59. quos refert, & ſequitur *Conſil. Rocc. de offic.§.*5.*de donatiu.n.*106.

4 Sed meliùs in hoc primo capite ſubdiſtinguendum cum *Andr. Capan. de iur.adob.qu.*61.*nu.*2.*&* 4. quod aut exemptio competit ratione ſanguinis, & tunc ſubdiſtinguit, quod aut prætenſor ille eſt feudatarius, & tunc, quia tanquam de ſanguine Regio non habetur, ſed vti feudatarius obligatus,

ex

ex contractu *do, vt des*, puta ob datum illi feudum, vt ſeruitia præſtet, ex illo contractu teneri, & ſoluet adoham, ſiuè donatiuum, vti quilibet priuatus,& ſic conſuluiſſe R.Cam. in anno 1530. pro R.Fiſco contra Sereniſſ.Reginam Poloniæ Regis noſtri neptem, ac tempore *Regentis Reuerterij* in cauſa Regis Romanorum, vt pro functionibus fiſcalibus, quas in feudum habebat, adoham, & donatiua ſoluere teneretur,in Regio Coll.Conſ.ad relationem R.Cam.fuit deciſum, iuxtà opinionem eiuſdem *Reg.Reuerterij*, non obſtante voto aliquorum ex Præſidentibus, de quo eſt *deciſio eiuſd. Reg.* allegata, & tranſcripta *in fine tract.* ab eodem *Capan.* qui refert *n.*5. quod Auguſtiſſ. Rex noſter adoham donauit Regi Romanorum, eumq; ex gratia fecit immunem, & quod pars, quæ ſpectaret ad ipſum Regem,ipſius,& non aliorum damno cederet.

Si autem non cõſideratur vti feudatarius, & ſic non ſumus in adoha in ſpecie, ſed in adoho in genere,ſiuè in donatiuo Regni, perſonas, ſiuè Regnũ ipſum, Vaſalloſq; Burgenſes reſpiciẽte, iterum diſtinguit *Capan. ibid. nu.*6. inter ius commune, & Reg. Cam. ſtylum; communi nempè iure eſſe immunem, quia priuilegia Regi conceſſa ad Auguſtam, & deſcendentem filiam de ſanguine extenduntur, etiam quoad vectigalia, & impoſitiones, & ità concludit etiam pro fauorabili libertate earundem perſonarum, à ſanguine regio deſcendentium ex *cit. Reg. Reuert. num.* 8.

5 Secundo verò caſu, quando exemptio ex priuilegio cõpetit,plures caſus *num.9.et ſeq.*ſubdiſtinguit,puta primò, quando immunitas ex cauſa priuilegij conceſſa eſt,poſt indictum donatiuum, ſiuè impoſitã adoham, vt damno Regis cedat, non autem aliorum Baronum, ac Regni; Secundò, quando immunitas ab adoha exiſtit tempore impoſitionis adohæ, ſiuè indictionis donatiui ſimplicitèr impoſiti, & tunc non cedit damnno Regis, ſed totius Regni,& ità deciſum *num.* 12. ſuſpenſa tantùm pro tunc in damnum Curiæ partita immunitatis, quam habent Dom. Regentes de Collaterali Conſilio, Præſidentes Regiæ Cameræ,& Conſiliarij S.Claræ, alijq; *ibid.* enumerati; Concludens *nu.* 13. *in tertio caſu eiuſdem diſtinctionis*, exemptorum partem à donatiuo, ſiuè adoha cedere damno Regis, quando impoſitio facta eſt perſonis, ſiuè focularibus, quod ampliat *nu.*14. *&* 16. & quid de parte damni dati *ibid.*

6 Quartus caſus *ab eod.* conſideratur, quãdo immunitas, ſiuè exẽptio eſt nõnullorum ab adoha, & fuit dictum, quod ſoluerent exempti,& non exempti, vel quod nemo ſit exemptus, ſiuè nemine exempto,quo in caſu tales priuilegiati, eſtò ex vrgenti cauſa fuerit donatiuum impoſitum, non tenentur contribuere, vt *cit.Capan.d.loc.num.*16. Verùm ſecundùm *Authorem* noſtrum hìc à *nu.* 13. in damnum Regis exemptorum ratæ cedunt, prout non ſemèl iudicauit Reg. Cam. quidquid in contrarium Fiſci parroni inſtiterint, & vltrà *Auth.* noſtrum refert deciſum *Reg. Reuerter.deciſ.*35. & poſt *Octau. Glorit. reſp.*1.*par.*3.*n.*202. *Nicol. Marott. de collect. ſeù bonat. cap.* 3. *nu.* 17. *Nouar. grau.*77. idem *Capan.qu.*15.*n.*22.

7 Et ratio deciſionis fuit, quia clauſula illa, *nemine exempto*, ideo apponitur, ne immunitas exemptorum pro eorum rata accreſcat alijs non exemptis, vnde cum poſteà Rex mandet, exemptis comparentibus, immunitatemq; allegantibus, vt non obſtante clauſula prædicta ſeruetur immunitas, iudicatur, ac ſi exemptio poſt factum donatiuum conceſſa eſſet, quo in caſu ambigi non poteſt, in damnum Regis cedere, vt ex *cit. Capan.* declarat *Reg. de Marin.in d.obſeru.*54.*num.*4. *& obſ.* 117.*num.* 1. Vnde nulla eſt habenda ratio de decreto Reg.Cam.ſub die 12. Martij 1525. contrarium dictante, cũ poſteà diuerſimodè fuerit iudicatum, teſte *Auth.*noſtro hìc,& *cit.Reg.Reuert. dec.*54.*&* 117.*tom.*1. dicens, etiam quod ſi poſt donatiuum Rex eximeret,

 ſibi

ſibi imputaret, ſicut etiam ſi onus cuilibet perſonæ, ſiuè pro quolibet foculari imponeretur, immunitas conceſſa in damnum Regis cederet, *cit. Taſſon. d.loc.obſ.3.n.27.& Marott.ibid.*

8 Quam concluſionem limitandam eſſe conſtat, quando Regia Curia in poſſeſsione, vel quaſi eſſet exigendi integrum donatiuum, vnà cum rata exẽptorum, ac ſi illi non eſſent, quo in caſu integrum donatiuum à Regno exigendum eſſe ſcriptum fuit in votis Regiæ Cameræ, idq; lex perpetua erit, teſte *Reg. Reuert. deciſ.*73. per *cit. Capan.d.loc.nu.*15. relato, dum ex decreto lato in Collat. Conſilio referente Reg.Cam.in anno 1583.fuit ordinatũ, quod Reg.Curia manuteneretur in dicta poſſeſsione, vel quaſi exigendi integrum donatiuum à Regno.

9 Alium caſum conſiderauit *Capan. ibid.nu.*16. puta, ſi Vniuerſitatibus tantùm eſſet conceſſa immunitas, in quo non aliorum, vel Fiſci, ſed aliarum Vniuerſitatum damno immunitatem cedere tradit ex *Camill. de Curt. in diuerſ.feud.fol.*25. *incip. Redeundo igitur num.*32. *P.Molfeſ. in proœm.ad Conſuet. Neap.qu.*6. *num.* 13. & ex *Auth.* noſtro *ibid.cit.* Vel ſi eſſet præuia pecunia cõceſſum priuilegium, quia neque tenentur, *eod.loc.num.*17. & Princeps ligabitur per contractum ab ipſo cum ſubdito celebratum, naturali quidem obligatione ad inſtar ciuilis efficaci, adeò vt non poſsit illum reuocare, licet cum ſubdito non obligetur ſecundùm aliquos, grauiùsq; peccare Principem fidem frangentem, quàm priuatum, idq; procedere, tàm in Principe, qui contraxit, quàm in eius ſucceſſore, ità quod neque indirectè venire poſset aduersùs talem contractum, poſt alios *cit.de Marin.in obſeru.ad Reuert.* 56. *n.* 5.& 6. Quid autem ſit dicendum in adoho impoſito tempore belli, an tales immunes ſoluere debeant, idem *Capan.*ſe remittit ad tradita *in quæſt.*14.*à nu.*18.& Nos *in annot.ad quæſt.*10.*§.*3.

10 Secundum caput ab eodem *Capan.* ad hæc expoſitum conſiſtit, quid ſi Barones, vel Regnum integrum donatiuum, & ſic ſoluiſsent etiam partem exemptorum, an poſsent repetere dictam partem ſolutam à Fiſco, ſiuè ab exemptis; Sicut & tertium Caput, quid ſi eſſent nonnullæ Terræ impotentes, ſiuè ad nihilum reductæ; de quibus latè adeundus eſt *d.quæſt.*61. *à num.* 18. *ad ſeqq.*

11 Immunitas autem Vaſallis conceſſa ſuper iuribus Baronis, quod minimè noceat alijs Vaſallis, ſed Baroni concedenti, indiſtinctè declarat *Nouar. d. grauam.*77.*num.*1.& 2.& *num.*3. quod ſi Vniuerſitas concedat alicui exemptionem (quod facere poteſt in ſui præiudicium ex *l. euacuatis, C. de Decur.*) tali exemptione non obſtante, ille, qui cenſum tenebatur recipere, poterit recuperare ab exempto, verùm exemptus ab Vniuerſitate, quod ſoluit, repetet, ex *Cancer.var.reſol. tom.*3. *cap.*13. *num.*95. Si verò eſset immunis ex cauſa priuilegij, vt non teneatur ad reſarciendum damna data in Comitatu, verùm pars iſta immunis, damno aliorum Comitatenſium, & ſic aliorum de Vniuerſitate cedat, maximè in hoc Regno, & quod cedat damno aliorum, qui tenentur inſolidum ex *Iacob. de Aren.* & *Alberic. à Roſate* fundat *Capan.de iur.Adoh.d.qu.*61.*n.*17.

AD QVÆST. VI.

Facto augmento functionum fiſcalium in beneficium Conceſsionarij, an debeat tunc augeri etiam taxa adohi.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Adoha, an augeatur, auctis fructibus feudi num. 1. 2. *&* 3. *& quid ſi eſſet facta conceſſio ſub conſueto ſeruitio, vel ſtante neceſſitate n.*6.*&* 7.

Adoha, an debeat augeri facto augmento fun-

functionum fiſcalium in feudum conceſſarum n. 4.

Et quid ſi augmentum eſſet eiuſdem valoris cum ipſis functionibus num. 5.

1 Occaſione articuli in §. 3. *de exact. funct. fiſc. qu.* 5. ab *Auth.* noſtro examinati, occurrit præſens quæſtio impreſſa etiam poſt *tract. Capan. de iur. adob. fol.* 349. in qua pro ratione dubitandi fuit conſideratum, quod adohæ taxa in prima dictatum functionum conceſsione facta, quia habito reſpectu ad annuam tunc conceſſam quantitatem, inita fuit; Hinc ipſa annua quantitate aucta, videbatur & taxam, quoque augeri, arg. *l. non modus*, C. *de ſeruit. & aqu.* & de iure feudorum cõmuni, aucto feudo augetur etiam militare ſeruitium, ex *cap. ſi quis de Manſo, de controu inueſt. &* §. *ſimilitèr*, *de Cap. qui Cur. vẽd.* pluresq; caſus diſtinxit ad hoc *Capan. de iur. releu. p.* 1. *quæſt.* 11. *per tot.* & poſt *Ant. Monach. de rect. feud. interpr. qu.* 65. *per tot.* idem *Capan. de iur. adob. q.* 32. *n.* 1. additis per eundẽ conſideratis, in articulo, qualiter augmẽtum in feudo factũ, circà releuij, & ſeruitij feudalis ſolutionem conſiderandum ſit, in quatuor *quæſt.* 7. 8. 9. & 10. *de iur. releu.*

2 Pro decidendi tamen ratione, iuxtà quam R. Cam. pronunciauit, ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc *n.* 4. *& ſeq.* ponderatum fuit, quia quatenùs ſpectat ad adoham Regni Neapolitani, feudo aucto non augetur ſeruitium, ſed ſi ſemèl fuerit taxata adoha, ſemper ſecundùm illam exigitur, neq; ampliùs augetur, *Frecc. de auth. Bar. lib.* 2. *auth.* 5. *num.* 21. Nam ſicut calamitas Vaſalli ſuperueniens feudo, non debet nocere Domino, quod etiam in dictis functionibus fiſcalibus militat *Capan. qu.* 32. *num.* 9. ità quoque induſtria Vaſalli, & feudi augmentum non debet Vaſallo nocere, ſed potiùs prodeſſe, & ideò indubium eſt, non augeri adoham, licet quouis modo augeantur fructus, proùt eſt in ſeruitijs ordine Superioris taxatis non augendis, etiam ſi creuerit induſtria Vaſſalli, poſt alios *cit. Capan. de iur. releu. par.* 1. *qu.* 11. *per tot.* & *qu.* 32. *de iur. adob per tot. Iul. Cęſ. Gallupp. in ſuo meth. feud. tom.* 2. *par.* 4. *cap* 2. *n.* 39. *Reg. Lanar. in repetit. feudal. ad* §. *huius autem generis, in quib. cauſ feud. amitt. nu.* 101. *&* 102. *Thor. in comp. deciſ. par.* 3. *verb. adoha auger. Reg. Tap. lib.* 6. *Iur. Regni tit.* 3. *de ſolut. funct. fiſc. in annot. fol. mih.* 48. 2. *col. in fin. & fol.* 49. 1. *col. Camill. Larath. in Theatr. feud. diluc.* 36. *par.* 12. *Io: Andr. de Georg. allegat.* 4. *per tot. Reg. Marcellus Marcianus iun.* in operibus poſthumis *in Exerceptis forenſ. Exercit. cap.* 10. *num.* 14. *&* 15. *Conſ. de Roſa tom.* 1. *conſult.* 13. *num.* 11. vbi *num.* 12. ait, quod virtute gratiæ huic Regno conceſsę in anno 1536. de qua *inter Cap. Neap. fol.* 104. *cap.* 10. nullum augmentum in feudo contingens poteſt adohari, niſi quando feudum deuoluitur, *Reg. de Philipp.* poſt alios in *alleg.* 116. *in* 3. *tom. Reg. de Marin. num.* 8. *& ſeq.* vbi rationes, deciſionesq; plures affert, *Praſ Ganauerr. in deciſ. Cam.* 35. vbi *num.* 15. rationem

3 ſpecialem reddit, quare non augeatur ſeruitium aucto feudo, quia ſcilicèt ſeruitium militare, cum ſit taxatum, & limitatæ quantitatis, proùt eſt adoha, per incrementum feudi illud ità limitatum, non poteſt augeri, licet *n.* 57. id limitet, quando augmentum feudi eſt tanti valoris, vt importet tantundem cum feudo principali, cuius eſt augmentum, ex doctrina *Andr. de Iſern. ibid. cit.*

4 Ex his proindè deuenimus ad propoſitam ſpeciem augmẽti functionum fiſcalium in feudum conceſsarum, vt non ſit adoha, ſiuè ſeruitium ſemèl taxatum ſuper illis augendum, ſecũdùm quam concluſionem ſæpè deciſum refert in R. Cam. *Auth.* noſter hìc *num.* 6. quem ſequuntur *Reg. Tap. d. loc. Capan. de iur. adob. d qu.* 32. *nu.* 7. & *Reg. Marcellus Marcianus iunior excerpt. forenſ. exercit. poſthum. dicto cap.* 10. *n.* 15. dicens, id fortiùs procedere, vbi augmẽtum non poteſt dici magnum, ex doctrina *Andrea*.

5 Verùm ſi augmentum eſset valoris aſcendentis ad tantundem eum ipſis functionibus in prima conceſsione in feudum datis, non recederem etiam, quoad adoham in dictis functionibus tali caſu augendam, ab opinione *cit. Praeſ. Ganauer.* illa nimirùm ratione, quia quemadmodùm in feudo illa procedere poteſt, ità quoque, & in functionibus in feudum conceſſis.

6 Inſupèr cum *Capan.in d.qu.32.nu.5.* concluſionem præfatam declaramus, in adohæ nempè augmento de generali Regni cònſuetudine procedere, ſecùs ſi reperiretur facta conceſſio ſub ſolito, vel conſueto ſeruitio, nam eo caſu auctis fructibus augetur adoha, ipſisq; diminutis diminuitur illa, ſed militare ſeruitium ex *Petr. Gregor. de conceſſ. feud. par. 1. qu. 11.* Intelligendo id tamen, iuxtà tradita per eundem *Capan.de iur,releu.p.2.qu.11.*

7 Similitèr declaratur, quod in caſu adohæ taxatæ, ſi illa non ſufficeret Regi, ſecundùm occurrentem neceſſitatem, propter quam fuit impoſita, poſsit illa augeri, dummodò Regni vires tale augmentum admittant, & deducto, ne Regnum egeat, *Capanus ibid. num.* 8.

A D §. V.

De Cameris reſeruatis.

A N N O T A T I O.

SVMMARIVM.

Hoſpitia gratis militibus præbenda in locis, quò ſuperueniunt n.1. & quid in hoc Regno Neap. à n.2. ad 7.

Immunes qui ſint ab hoſpitij onere n. 8.

Barones tanquàm milites ab hoſpitij onere exempti nu.9. poſſuntq; vnam ex eorum Terris reſeruare n. 10. & quid ſi ipſi viſitent Terras n.11.

Cameræ reſeruatæ quid ſint n.10. & an per tranſitum, vel ex vrgenti cauſa hoſpitari teneantur n.12.& 13. & nùm gaudeant immunitate contribuendi in pecunia n.16. & an reſpectu Vaſallorum ſint voluntariæ nu.27.& quid in Caſalibus n.22.

Barones pro Camera reſeruata, an poſſint exigere pecuniam à Vaſallis n.14. & 15. & an pro ijs releuium ſoluere teneantur n.23.

Barones, an poſſint plures Terras pro ſuis Cameris reſeruare n.17. vel eas reuocare n.20.

Barones à Regno abſentes, an gaudeant Cameris reſeruatis n.18.& 19.

Camera reſeruata, an talis remaneat, ſi Terra vendatur à Barone n.21.

Cameram reſeruatam, an habere poſſint Conductores, Epiſcopi feudatarij, & ſubfeudatarij n.24.25.& 26.

1 PLures concluſiones, quas circà militum hoſpitia *Auth.* noſter hìc præmittit, quatenùs ex iure communi, ac Regni dependent, conſiſtere videntur; Gratis præbenda militibus hoſpitia in Ciuitate, & Villis, quo ſuperueniunt, tertiãq; partem domus militi, ac Illuſtri dimidiã dãdã, ad quam præſignandam antiquitùs more Romanorum Menſores præcedebant, qui hodiè *Ferrerij* vocantur, quia Metata domuum deſcribũt foribus, & militi-
2 bus in Regno ſibi hoſpitia præſignari prohibitum, Officialibusq; permiſſum ex *cap.1. Regni incip.ad audientiam noſtram, & cap.incip.quad ſtipendiarij.*

3 Præter verò hoſpitationes, quibus milites fruũtur ex *l.1.C.de Epiſc.et Cler.* quæ ſunt munera Patrimonialia, non autem perſonalia, ſecundùm aliquos ex *l.3.C.de mun.patrim.lib.10. Plot.in l. ſi quando n. 27. verſ. turmæ equorum, C.vnde vi, Mauſon. de cauſ. exec. ampl. 29 num.103.*& onera realia dici autumat

mat *Conſil.Rocc.de offic.rub.* 10. *n.*79. & à lege introducta, non à Principe, vnde munera hæc,canonicæ præſtationes dicuntur, ſecundùm *Auth.*noſtrum hic *nu.*21. & 22. & nos declarauimus in *annot.ad qu.*6.& 7. §.2. *de immunit.*

4 Nihil vltra hoſpitium militibus deberi, nec à ſpontè dantibus, nec ligna, oleum, ſal, & alia ſimilia exculenta, quæ ſub nomine *Salgami* continentur, recipere poſſe, adeò indubitati iuris eſt, vt nec conſuetudo in contrarium ſit approbanda, *cit.Rocc.ibid. nu.*80. & in Regno ex *Reg.Pragm.*ſancitur, nihil dandum gratis militi pro alimentis, excepta domo, quam non licet Vniuerſitati inde mutare, quod etiam de iure communi ſtatuitur, in *l.* 1. *C. de Metat.& Epidem.lib.*12.

5 Tenentur tamen Vniuerſitates dare paleam,lectum,& ſtallagia ſoluto modico pretio taxato, ſecundùm *Auth.* noſtrum hic, & Ciues obligantur deferre paleam, & fænum, domum vſq; militū, *l.non videtur,C.de mun. patrim.* & ex alijs,& ex *prag.*3.§.20.*cit.de milit. Rocc.d.loc.n.*82.*Reg.Rouit.ſup.d.pragm.* 3.*n.*8.*de militib.* Excipiuntur verò modica, quæ in Regno ex antiqua cōſuetudine militibus præſtari, eſt conſuetum,quæ etiam in foro poli recipi poſſe, *Auth.*noſter hic *n.*11.& 12. fundat; Omnia quoque neceſſaria ſubminiſtranda militibus ſunt,iuſto pretio mediante,& quando deficit illis pecunia, Vniuerſitas ſubminiſtrare tenetur, recuperandam poſteà à R. Curia, quod ex iure communi,& *ead.pragm.*3.§.22. in praxi obſeruari fundat *cit.Rocc.d.loc. n.*83.*Rouit.d.loc.n.*10.

6 Non tamen illis permittendum, vt hoſpitētur ad indiſcretionem, ruſticos opprimendo, eſtò ſtipendium illis non ſoluatur, non iuuante Capitanei, vel Principis diſſimulatione, *Auth.* noſter hic *n.*13.& 14. Et probatur ex *l. milites, C.locat.* cum non poſſint grauare etiā populos vicinos in hoſpitijs, quod tamen limitatur, ſi pro ſe, & equis non inueniant victualia iuſto pretio, vnde eo caſu, ſi excedunt, à pœna eos excuſari, & ad emendam damni tantùm teneri, poſt alios fundat *cit.Rocc. d.loc. num.*85. dicens, poſſe eos recipere victualia à Prouincialibus, ſi ruſtici fuerint ad vendendum tenaces, aut illis deficeret pecunia, non tamen illos excuſari à peccato, & reſtitutione poſt *Bouadill.*& *Reg.Rouit.ibid.cit.*& videnda noſtra annotatio ad *cit. quæſt.*7. §.2.

7 Ipſumq; hoſpitij onus ad tēpus adeò eſſe, vt ſi milites ſint perpetuò aliquo in loco deſtinati, ſoluere debeant pro habitatione, ſecundùm deciſionem R.Cam.per *Dom. Reg.*noſtrum *n.*16. & 17. contrà Fiſcum traditam.

8 Omnibus verò ipſum recipiendi milites onus à lege, licet ordinatum dicatur, ità quod nemo ab illo excuſetur, eſtò priuilegiatus ſit, nam priuilegium perſonæ non eximit rem, tantò magis, quia non à Principe, ſed à lege onus hoc introductū eſt, & inde exemptiones à prędicto onere cōtra leges,& Principū conſtitutiones conceſſę dicerentur, *Author* noſter hìc à *n.*19. *ad* 23. Nihilominùs multæ ſunt perſonæ, atq; loci à tali onere exempti, de quibus *Auth.*noſter hic *n.* 24. nempè Eccleſiaſtici, & alij *n.* 25. de quibus latè ſuprà annotauimus ad *cit.q.*6.*et* 7.*per tot.* §.2.

9 Inter quos præcipui ſunt Barones in hoc Regno, qui tanquàm milites exempti ſunt, idq; pluribus ex rationibus fundat *Præſ.Mut. Surg in annot. ad M.Anton. Surg. à fol.*575. *ad ſeqq.* vbi *fol.*404.*verſ.ſextò*, ex eadem ratione præcedentèr dicta confirmat, vtpotè quod ipſi Barones, tanquàm milites, non ſolùm ſint ipſi exempti, ſed etiam pro eorum proprio Caſtro, ſiuè etiam Terra, aut feudo, & vide *Arreſt.*542. apud *R.de Marin.*

10 Et exinde conſuetudine potiùs,quā iure in Regno introductum eſt, Barones poſſe eligere vnam ex Terris ipſorum, illamq; pro propria habitatione reſeruare, vnde Cameram illam reſeruatam vocant, eamq; ab onere hoſpitādi exēptam eſſe conſtat, *Auth.*noſter hic *nu.* 26. & 27. euius Cameræ reſeruatæ originem exponunt *cit.Mut.Surg. d.loc.*

d.loc.fol.375. Capiblanc. de Baron. in prag.8.p.3. à n. 168. rationesq; plurimas, in quibus fundatur talis Baronũ facultas eligendi ſibi ipſis Terram, aut Ciuitatem propriã pro Camera reſeruata, latè tradit idem *Surgens ibid. in fol.ſeqq.* inter quas decimam numerat, quod cum Vaſalli teneantur hoſpitari ſuos Barones, tanquam milites, omni iure conſonum ſit, illos ab aliorum militum hoſpitio eſſe immunes, ne duplici onere grauentur *Capiblanc. d. loc. n.176.* Et licet idem *Surgen.fol.393.& 394.* latè fundet, huiuſmodi Cameras reſeruatas ſemper odiſſe Reges, & ità conſuluiſſe Regium Fiſcum, ac debere intelligi de Camera tantùm Palatij Baronalis, non verò extendi ad Vaſallos, contrarium tamen poſteà concludere videtur. Quæ tamen hoſpitatio
11 Baronibus non debetur, quando viſitant eorum Terras, niſi priuilegium habeant, quo etiam moderatè vti debent; cum hoc ſoli Regi competat, poſt alios *Taſſon.de anteſ.verſ.3.obſeru. 4.n.189.& 190.*

12 Ex priuilegijs verò iiſdem Baronibus à Regibus conceſſis, eandem facultatem elargitam legimus in *Cap.32. Regis Cathol.fol.61. in Cap.& Priuileg. Neap.& in cap.8.fol.66.cap.4.Cæſ.Maieſt.fol.* 124. quorum meminit *Auth.* noſter hìc, & plura alia adducit poſt *cit.Surgent. Reg.Rouit. in pragm.3. de Milit.n.*12. Ex quibus ipſæ Cameræ reſeruatæ per tranſitum tantùm hoſpitari tenentur per vnum diem, ac noctem Pro-Regis mandato præcedente, proùt fuit obſeruari mandatum, ac expeditæ fuerunt Reg.Prouiſiones ab Illuſtr. D. Petro de Toleto in anno 1540. ſub data vlt. Nouembris, mandantes obſeruantiam dictæ immunitatis iuxtà formam dictorum Capitulorum, & liſtam de prædictis Cameris reſeruatis dandam per Regium Scribam Portionis, & ità fuiſſe inde obſeruatum memorat *Auth.* noſter hìc *n.27.28.& 29.* quem refert *cit.Capiblanc.d.loc. num.*176. vbi *n.*180. ad limitationem tradit, multo-
13 tiès non facto Baronis, ſed Principis ex vrgenti cauſa, non obſtante quauis Camera reſeruata mittuntur militum cohortes, quod tunc hoſpitari tenentur, quia cum hac conditione talis à Principe Baronibus conceſſa cenſetur authoritas; cauſa enim præciſæ neceſſitatis, ſemper præſumitur excepta, idem *Capibl.ibid.* nam ſi prætèr neceſſitatem patiantur Barones, hoſpitari Terras ſibi reſeruatas, Vaſalli grauantur, *Nouar. de grauam. Vaſall. 2. tom. grauam.* 144. *per tot.*

14 Pro Camera verò reſeruata concedenda licitum eſſe Baronibus exigere pecuniam à Vaſallis pro Terris, quas eligunt in Cameras reſeruatas, *Vrſill. ad Afflict.deciſ.*101. vbi ità iudicatum refert, & poſt alios *Maſtrill.de magiſtr. lib.3.cap.*10.*n.*193.*Reg Rouit.in pragm. 5.§.19.num.39.de admin.Vniu.* Et qualitèr id poſſit fieri ab Vniuerſitate, ſcilicèt pro dicta Camera reſeruata Baroni quantitas aliqua promitti, ſiuè donari, exponit *Capiblanc. cit.loc. à nu.* 167. Et quod paſſim Collaterale Cõſ.
15 ſuper talibus Vniuerſitatum prouiſionibus vſq; ad ſummam carolen.5. pro quolibet foculario, & non vltrà concedit aſſenſum, teſtantur *Reg. de Marin lib.*1.*reſol.*341.*n.*1. & *Laganar. in addit.ad* Reg. *Rouit ſuper prag.3.de Militib. litt.A.fol.*439.& nũ cogi poſſint à Baronibus Vniuerſitates ad aliquid illis pro Camera reſeruata donandum, & an Vniuerſitas poſſit recuſare, ne Baro ipſam nominet in Cameram reſeruatam, idem *de Marin.d.l.num.*2. *& ſeqq.*

16 Iſtæ rurſus Cameræ reſeruatæ quãuis gaudeant immunitate hoſpitationis actualis, & ſint etiam immunes à ſolutione granorum 23.& vnius quarti pro tribus partibus gran.31. quæ pro quolibet foculari ſoluunt Vniuerſitates Regni Regiæ Curiæ pro Præſidijs fixis, ſecundùm *Laganar.cit.loc.* Non tamen gaudere debent immunitate contribuendi in pecunijs illis oppidis, à quibus actualitèr hoſpitantur, quidquid diſputauerit *Theſaur.qu.for.*93.& dubitauerit *Mut. Surg. in d.Addit. fol.* 406.

406. *verſ. Octauò*, ac etiam poſt *Tbor. in comp. dec.par.* 1. *ver.immunitas hoſpitandi*, *Capan. de iure adoha quaſt.* 15. *num.*16. imò & in publicis Comitijs Regni huius, eſtò fuerit hoc pluries ſupplicatum, S. M. nunquàm annuit, ſed fuit ſempèr denegatum, vt *in gratijs Cæſ.Maieſt.in anno* 1533.*cap.*4.*fol.* 124.*in Priuil.& Cap.Neap.* eſtò contrarium ſenſerit *Reg.de Pont.de poteſt.Proreg.tit. de prouiſ. fieri ſolit.* §.6. *num.*19. proùt aduertit poſt *R.Rouit.in d pragm.* 3.*de Milit.n.*14.*Conſil.Rocc.de offic.rub.* 10. *num.* 89. Quod iàm decifum fuit per generale decretum Reg. Cam. ſub die 24. Ian.1589. vt non ſint à contributione immunes,ex *Arreſt.*466.in cuius calce *Reg. de Marin.* rationem affert, quare contrarium fuit deciſum, pro Vniuerſitate *S. Ioannis Rotũdorum* contrà Ciuitatem *Sypontinam*.

17 Similitèr ipſi Barones ſecundùm eorundem qualitatem, non ſolùm vnam, ſed duas, & tres Terras reſeruare poſſunt pro Cameris reſeruatis, *Auth.*noſter hìc *n.*30.*&* 32. cuius verba tranſcribit *Reg.Tap.Iur.Regn.lib.*6. *tit.*30.*in annot.ad cap.*24.*fol.*357. 2.*col.* ac etiam refert *Capiblanc.d.loc. nu.*176. duas tamen Duces, & Principes, & vnam cæteri Titulati, & Barones, aduertit *Reg.de Ponte de pot.Pror. tit.* 1. §. 6.*nu.*17. *&* 18. Imò noſter *Author* hìc *nu.*32. refert modum, qui practicatur circà licentiam impetrandam,ad hoc, vt poſsit Baro, ſiuè Titulatus nominare vnam, duas, aut plures Cameras reſeruatas pro qualitate perſonæ,& familiæ, ab Excell. Prorege præuia informatione capienda, quod verè indigeat vna, duabus, vel pluribus, decernendum.

18 Idemq; procedere ait *Dom.Reg.* noſter hìc *n.*31. etiam ſi non habitent in dictis Terris, & extrà Regnum habeãt incolatum, ac ità in perſona Ill. Ducis Sueſſæ, aliorumq; practicatum fuiſſe, traditq; etiam *Reg.de Ponte tit.*§.6. *nu.* 25.*&* 26.

19 Notandum tamen eſt, quod adeſt Reg. Cam. Conſultatio in anno 1571. expedita, vt *in Reg. Conſult. Cur.* 3. *fol.* 219. in qua concluſum fuit,quod examinatis alijs *Conſult.* ac partibus auditis per Reg.Cam. in Coll. Conſ. cum voto *Dom.Reg. Salernitani* (dum *Dom. Reg.Reuerter.* qui feuda habebat,interuenire noluit) cõcederetur Baroni vna Terra pro Camera reſeruata, aut plures præuia notitia danda,vt ſuprà,quæ cenſerentur immunes ab actuali hoſpitio, non verò à contributione, & quod Barones à Regno abſentes, prædicta immunitate non gauderent, exceptis ijs, qui reperiebantur in ſeruitio Suæ C.Maieſtatis, eiusq; ſub iuſſu, & Ill. Magnus Admiratus(dictus nempè Ill.Dux Sueſſæ) vt vna tantùm Camera fruerentur.

20 Aduertendum etiam eſt, poſſe Barones has Cameras reuocare, quando alias haberent Terras, & de vna in aliam mutare Cameram non prohiberi, vt quælibet ex beneficio Baronum commodum ſentiat, ſecùs quando vnã Terram habet in Cameram reſeruatã, vt. teſtatur *Maſtrill. de magiſtr. lib.* 3. *cap.*10.*num.*194. vbi ità R.Cam.ſeruare refert, quod tamen, quoad primam concluſionem non ſimplicitèr admittendum, ſed denegandum eſt hoc ius reuocandi Baroni, quando recepta pecunia Cameram reſeruatam conceſſit, tùm quia eo caſu priuilegium tranſit in contractum ob pecuniam receptam, tùm etiam quia Terra effecta Camera habet immunitatem à Rege non à Barone; imò, quia Barones Regni ad inſtàr particularium, & ad paria cum Vaſallis iudicãtur,inde ad d. obſeruantiam tenentur, tantò magis, dùm Princeps quoque Superiorem recognoſcens id facere non poteſt, niſi reſtituto pretio, vt ex *Belluga in Spec. Princ. rub.*9.*n.*28. & alijs allegatis pro Vniuerſitate Galatulæ, contrà Ducem Acheruntiæ, fundauit *Camill. de Laratha conſ.*35.*per tot.*

21 Verùm autem vendita Terra à Barone in Cameram reſeruatam electa, an adhuc remaneat exempta ab hoſpitatione, affirmat *Reg. Rouit.in d prag.*3.

de

de milit. num. 13. modò vendens non habeat aliam Terram, quod latè examinat *Io: Maria Nouar.qu.for.p.*1. *qu.* 84.*per tot.* Er *Capiblanc.* durum videri dicit, ſucceſſorem obligari ad illam in Cameram ad alterius votum, atq; beneficium retinendam, ſe remittendo ad tradita per eundem *Rouit.in pragm.* 1. ex *n.*16.*de priuil.* an mutata Baronis perſona, conceſſa ei per Vniuerſitatem expirent, & alia ad materiam, videnda apud *Reg.de Pont. tit.de prouiſ. fieri ſol.* §.6.*ex n.*17. monet idem *Capiblanc. in d.pragm.*8.*par.*3.*n.*183.

22 Prætereà, an eadem Immunitas ob Cameram reſeruatam, extendatur, & competat etiam Caſalibus Terræ reſeruatæ, affirmatiuam, & eſſe ſecuriorem opinionem fundat *Lagan.d.loc.* vbi etiam quærit *circà fin. addit.* an Baro
23 teneatur ſoluere releuium Reg.Curiæ de eo, quod ſibi datur ab Vniuerſitate pro nominatione in Cameram reſeruatam, remittens ſe allegationibus *Dom. Pomponij Magaldi*, quem meritò pro doctiſſimo I.C. & ob vitæ probitatem laudat, quas allegationes tranſcripſit *Capan.de iur.releu.p.*2.*qu.*2. vbi *in fine* pro Fiſco concludere videtur.

24 Subfeudatarios nihilominùs, qui habent Terras immediatè à Barone, hac immunitate Cameræ non gaudere deciſum refert per Reg. Cam. *Dom. Reg.* noſter hìc *nu.*23. cuius verba trãſcripſit *Reg.de Marin.reſol.lib.*1. *c.*341. *n.*13. Itemquè Epiſcopum, ſiuè Capi-
25 tulum alicuius Terræ Baronem, neq; hac immunitate Cameræ reſeruatæ gaudere, à ceſſante ratione ipſius, cum ſit conceſſum proptèr honeſtatem mulierum, & ità deciſum per R.Cam. ſub die 23.Decemb.1573.refert *Dom.Reg.* noſter hìc *n.*34.*&* 35.quem ſequuntur *cit.Taſſon.n.*60.*R.de Marin.ibid.* vbi in *anteced.n.*9.*& ſeqq.* fundat, Cõductorẽ
26 ad vitam vnius Terræ poſſe eam nominare in Cameram reſeruatam, quia ſicut locatio ad longum tempus dicitur perpetua, ſic etiam locatio ad vitam *ibid.n.*10.*&* 11.

27 Tandèm prætereundum non eſt, ad præſens hoc noſtro in Regno prædictas Cameras reſeruatas reſpectu Vniuerſitatum, & Vaſallorum eſſe indubitantèr voluntarias, vt Barones non poſſint cogere Vaſallos ad accipiendum Cameras reſeruatas, & ſoluendas pecunias pro ipſis ex ordinibus emanatis tempore peruigilis quidem, ac rectiſſimi gubernij hoc in Regno *Excell. Comitis de Oñatte*, qui etiam conſtituit modos eligendi milites, exemptiones, & priuilegia ipſorum, & in quibus delictis priuilegijs fori potiantur, & Vniuerſitates, quæ illis præſtare debeant, vt in *pragm.* edita 3. Iunij 1652. quæ eſt 20. *in tit. de Milit.* proùt aduertit *Conſil.Rocc. de Offic. d. rub.*10. *num.*90. *&* 91. latè *D. Conſ. Petra tom.* 3.*ſuper Rit.*273.*à n.*182.

AD QVÆST. VNICAM.

Quando Rex huius Regni poſsit exigere ſeruitia à Baronibus pro ſeruitio alterius Regni.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

R*Ex, an poſſit exigere ſeruitia ab aliquo Regno pro ſeruitio alterius? Referuntur in contrarium argumenta, & negatiuè concluditur iuxtà hanc* deciſ. *laudatam à* R.Cõnſtantio *à n.* 1.*ad* 10.*quod declaratur inferiùs à n.* 25.30.*& ſeqq.*

Regna plura, quibus Auguſtiſſ. Rex noſter dominatur, an diuerſa cenſeantur Patrimonia, & Hiſpaniæ aggregata dicantur nu. 10.11.12.13.14.*&* 15.

*Leges Hiſpaniæ dominantis, an obſeruari debeant in hoc Regno, vel in alijs ſubditis n.*6.*&* 7.

*Matritum, vbi Curia Regia reſidet, communis Patria cenſetur huius magnæ Monarchiæ, ibiq; conueniri poteſt quilibet ſubditus n.*8.

*Auocatio cauſarum à Tribunalibus huius Regni Neap. non poteſt fieri ex gratia num.*9.

Vaſal-

Vaſalli huius Regni, an teneantur gratis præſtare lignamina pro triremibus aliorum Regnorum S.Cath.Maieſt.nu. 16.& 17.& quid ſoluto iuſto pretio n. 18. & an cogi poſsint ad exhibendos rhemigantes, & fodiatores ibid.

Fiſcus, an ſit immunis pro rebus, munitionibus, alijsq; extrà Regnum tranſmiſſis,& pro bonis confiſcatis, vel immiſſis pro ſeruitio Regiarum triremium, vel pro ſubſtentando Equitatu,à num. 19.ad 23.

Immunitas Triremium, quænam ſit, remiſſiuè n.24.

Feudatarij huius Regni, an teneantur ſeruire extrà Regnum, vel Regem comitari,& cuius expenſis n.25.26.& 27. & quid ſi adſit bellum in locis conuicinis, & in Statu Mediolanenſi num. 28.& 29.

Donatiuum, an debeatur pro ſumptibus alterius Regni à n.30.ad 34. & quomodò in hoc ſit procedendum num. 35. & quid ſi adeſſet bellum, vel firmus inuaſionis timor in propria regione num.36.

Ciuis innocens, an tradi in manus hoſtium poſſit, pro Ciuitatis ſalute n.37.

Ianuenſis Reſpublica, eſt ianua Regni *Neapol. n.32.*

Mediolanenſis Status, eſt noſtri Regni *antemuralis n.33.*

Vaſalli Baronum, an extrà territorium,vel alteri ſeruire teneantur n.38. & 39.

1 Controuerſiæ huius ſpecimen,poſt *Dom.Reg.*noſtrum pro Fiſco doctiſſimè examinauit *Dom.Reg.Conſtant. ad 11.lib.C.in l.vn. tit.de Claſſic. n.155. & ſeqq.* dùm pro Fiſco multa retulit argumenta; primum, nempè Regem noſtrum Inuictiſſimum,vnum eſſe Principem totius huius Monarchiæ, ſiuè Imperij, quod vnicum corpus conſtituit, gratia ſolùm commodioris exactionis diuiſum, ex qua ſeparatio non inducitur ex *l.Caius, §.Titius, de leg.2.* Vnde vnicam eſſe Dom. Regis noſtri claſſem, diuerſis tamen ſtationibus cōſiderandam, quia varijs in locis decet Principem eſſe inſtructum, proùt videmus, & in locis fęderatis,puta in Ciuitate Ianuæ claſſem habere, & ſic videtur ad id conferre *d.l. vnic.* dùm ibi Claſſes, in diuerſis licet Prouincijs maneant, Comiti tamen Orientis ſubſunt, & illa, quæ eſt vnius Prouinciæ pro tuitione alterius deſeruit.

2 Secundum, quia quemadmodùm Vaſallus ſeruire extrà Regnum tenetur, quando bellum indicitur pro ipſius Regni, vel aliorum Regnorum ipſius Principis tuitione, imò & tunc contribuere nos omnes Vaſalli tenemur, quoniam ſub imperio Potentiſſimi, & Pientiſſimi noſtri maximi Monarchæ felicitèr ſubijcimur, quia ille non poteſt, nec iuſtè faceret,ſi alia deſereret, quin periculo nos hoſtium exponeret, vt poſt *Gabr. Vaſquez, Turrian. P. Dian. Caſtill. & Cutell.* fundat etiam *Excell. Dom. D.Chriſtoph. Creſpi de Valdaur.par.1.obſ.34.nu.26.* ſubnectens, quia omnium intereſt Monarchiam conſeruari,& cuiusq; Prouincię vtilitas in vniuerſali Monarchiæ vtilitate incluſa eſt,cum faciliùs potentiore ſub Rege iuſtitia, & pax ſubſtineatur, vt metu ſolo hoſtes fugiant, ex *Thom. del Bene in tract. de Parlament. dub. 4.*

3 Ex quibus pro Fiſco concludi poſſet,ex *eod. Reg.Conſtant.* ità etiam Vaſallos huius Regni teneri ad præſtandam patientiam, vt ligna gratis in ſuis nemoribus abſcindantur pro Triremibus, licet non huius Regni,ſed pro cęteris eiuſdem Clementiſsimi noſtri Principis, ac eius Monarchiæ defenſione, nam iſti caſus, in ſeruitiorum, & obſequiorum exhibitione parificantur, *Conſtant. ibid.*

4 Tertium, quia ius ſeruitutis extenditur etiam ad futura, & quando non eſt limitatum, debetur etiam pro augmento, & promiſſio coquendi panem, vel frumentū molendi alicui, & familiæ ſuæ facta, extenditur quoque aucta familia, & promiſsio quoque vt abſcindere quis valeat pro ſe,& filijs ſuis vltrà filios natos tempore obligationis, extenditur quoque ad poſteà pro-

creatos, vt poſt *Capoll.* qui alios refert *in tract.de ſeruit.verb pred.n.5. cit.Conſtant.num.*157.*&* 158.& Nos *ſuprà ad quaeſt.*1. *§.*2.

5 Quartum deniquè addit argumentum, quia iura regalia vnius Regni ad alias Prouincias acquiſitas, & additas extenduntur ex *Arnulph. Ruzao de regal.in* 16.*priuil.in fin.*

6 Et licet hoc Regnum, Hiſpanicæ Monarchiæ adiectũ, nõ quidem acceſſoriè, ſed principalitèr videatur, retinendo propriũ nomen, & antiquam dignitatẽ, ac omnia iura, quæ ante vnionem habebat, imò tanquàm Rex Neapolis, legitimo iure Rex Hieruſalem appellatur; quo caſu iuxtà celebrem diſtinctionem *Bart.in l.ſi conuenerit*, §. *ſi nuda, D.de pign. act.* quam amplectitur *Franc.de Clapper.in centur.cauſ. fiſc. cauſa* 1.*quaeſt.vnic.* Prouincia nõ ſubijcitur legibus, aut Conſuetudinibus Regni, cui accedit; Vnde leges Hiſpanicas non poſſe applicari in Tribunalibus huius Regni dixit *Reg. Rouit. in pragm.*4.*n.*16.*de dilation.*

7 Attamen deficientibus proprijs Statutis, primò ad Ius Regni, ſiuè Ciuitatis dominantis, deindè verò ad Ius Ciuile Romanorum recurrendum eſt, & ſic leges, ſiuè Conſuetudines Ciuitatis dominantis priùs ſeruari debent in Ciuitatibus ſubditis, ex *textu in §. fin. Inſtit. de ſatiſdat.* ibi: *Quam formam non ſolùm in hac Regia Vrbe, ſed etiam in omnibus noſtris Prouincijs obtinere cenſemus, cum neceſſe ſit, omnes Prouincias, Caput omnium noſtrarum Ciuitatum, ideſt hanc Regiam Vrbem, eiuſq; obſeruantiam ſequi;* Et ex *l.de quibus, D.de legib.* ibi: *Tunc ius, quo Roma vtitur, ſeruari oportet;* & poſt *Roman.conſ.*218. *&* 222, *Corn. conſ.*151. *vol.* 3. & alios latè probat *Frãciſc. Guerra in conſ.vnico deciſiuo*, vbi examinat, *an deficiente Statuto, vel ſpeciali conſuetudine alicuius Ciuitatis, ad ſtatuta Ciuitatis dominantis, vel ad Ius Ciuile Rom. in cauſarum deciſione ſit recurrendum.*

8 Apud Nos etiam Curia Auguſtiſſimi noſtri Regis, *Matritum* ſcilicet, vbi Princeps noſter, & Dominus reſidet, communis patria cenſetur, huius Magnæ Monarchiæ caput, ità vt ibi quilibet ſubditus poſſit conueniri ex *l.*4.*tit.* 3.*p.*3. vnde Aragonia, Neapolis, Sicilia, Mediolanum, & ferè omnes nationes, quæ ſub Orbe Hiſpano ſunt, licet ſuis Conſuetudinibus, & legibus regantur, non tamen ſui Regis Curiam declinare valent, vt neruosè contrà *Pereyr.deciſ.*2. fundat *D.Franc.de Amaya in comment.ad lib.*10.*Cod.tit.de incolis, l.Ciues à n.*89. *ad* 97. & Nos dice-
9 mus infrà ad §. 8. *de Ciuilitate*; licet
quoad Regnum hoc Neap. Rex conceſſerit gratiam, ne cauſæ auocentur à Tribunalibus ſimplicitèr, vt videre eſt in *Cap.& Priuil.Neap.* not.per *R. Tapia deciſ.*1.*Supr.Ital.Sen.* & latè examinat *D.Conſ. Altim. lib.* 1. *de nullitatib. rubr.* 9.*quaeſt.*29.*per tot.*

10 Similitèr idem *Reg.Conſtant.* vt *Authoris* noſtri relatam R.Cam. deciſionem contrà Fiſcum pronunciatam ex omni parte iuſtiſſimam defenderet, rationes decidendi peritiſſimè retulit; Et quidem Regna hæc Siciliæ, Prouinciasq; eſſe ſeparatas, & vnam alteri non eſſe vnitam, neq; annexam, & propterea leges, mores, ac iura regalia vnius ad alia non extendi, ex doctrina *Gulielm. de Cun.* & aliorum *praecit.* & *Arnulphum Ruz.* loqui in Prouincijs vnitis, idq; etiam quia Regna, quando diuerſo titulo ſunt quæſita, diuerſo iure cenſeri debent, Regnumq; iſtud, li-
11 cet ſub eadem Auguſtiſſ. Corona, &
felicißimo dominio, non tamen dici poteſt Regno Hiſpaniarum aggregatum, nec cum eo vnitum, ſecundùm *Auth.* noſtrum hic *n.*3. *&* 4. quod in ſpecie confirmauit ex *Accurſ.in l.*3. *D. de Off.Praeſid.* dùm voluit, Regem An-
12 gliæ non poſſe Vaſconibus ſeruitia,
niſi in Vaſconia imperare, nec ius dicere Vaſallis vnius Prouinciæ in alia, eſtò id poſſet per Iudices à ſe in Prouincia delegatos, vt ex *Franc. Marc. dec.* 341. monet *cit. Reg. Conſtant. ibid.* Quod tamen impugnat *Balzaran.* recenſitus per *Larath.in theatr.feud.p.*12.

di-

diluc.13.num.3. dùm ait, malè dicere Vaſcones, ſe non teneri ſub Rege militare, niſi ſit in Vaſconia, & extrà eſſe priuatum, non Regem, *quod* (inquit) *ſi Galli dicerent, priuarentur feudis ſuis*, intellige tempore, quo Vaſcones Angliam tenuerunt.

13 Et de Prorege duarum Prouinciarum, quod homines vnius Prouinciæ ad aliam reuocare non poſſit ex *Capyc.* & *Camer.ibid. cit.Conſtant.* vnde ſentẽtia in homines alterius Prouinciæ, ab alia Audientia prolata, redditur nulla, *Beſold.de nullitat.nu.*85.*faſcic.* 4. ſicut

14 Rex Apuliæ, qui in alijs Prouincijs huius Regni eſt Comes, non iudicat vti Rex, & Galliæ Rex, dùm olim erat Mediolani Dominus, non poterat exercere iuriſdictionem, niſi aſſiſtens in territorijs Mediolani, nam iuriſdictio etiam, quæ perſonæ cohæret, non

15 egreditur Territorium, & licet Rex noſter habeat diuerſa Regna, ſtante deſtinatione per eum facta, diuerſa dicuntur Patrimonia, & vnum nihil commune habet cum alio, & habentur ac ſi eſſent diuerſarum perſonarum, vt admonet *Auth.* noſter hìc *à n.6. ad 9.*

16 Et ideò ius, quod Fiſcus habet, lignamina in hoc Regno pro eiuſdem Triremibus incidendi, nequit extendi ad alias alterius Regni huic non vniti Triremes; Proùt etiã ſeruitus pro certa parte fundi conſtituta, non debetur pro alijs, licet ſint eiuſdem Domini, cum videatur limitatè conceſſa, neque conceſſionis tempore de alijs cogitatum ex *l.ex meo, D. de ſeruit. ruſt. præd.* & *l.qui cum tutoribus, D.de tranſact.*

17 Quas ob rationes contrà Fiſcum deciſionem refert ſub die 11. Ianuarij 1577. quam fuiſſe de menſe Apr. eiuſdem anni, conſulto Rege noſtro, ſuo reſcripto comprobatam; Fuiſſeq; etiam idem in anno 1565. deciſum, memorat *Auth.* noſter hìc, exceptam tamen fuiſſe Regiam Triremem, quam *Regalem* vocant, vt in illa conſtruenda poſſint gratis abſcindi ligna in hoc Regno, quia Caput eſt omnium Claſsiũ, eiq; aliæ omnes obediunt, *cit. Conſtãt. ibid. n.164.* addendo, contra Fiſcum reſpondendum eſſe, etiam ſi triremes in hoc Regno conſtruantur, deſtinatæ tamen ſint pro alijs Regnis, quoniam deſtinationis locus attenditur, ex *l. cætera, §.ſed ſi ſeparauerit, D.de leg.1. Author* noſter hìc *n.14.*

18 Annotandum tamen eſt, Regem poſſe à Vaſallis lignamina recipere pro conſtruendis triremibus, ſoluto tamen iuſto pretio, *Author* noſter hìc *nu. 11.* quem refert *Capan. de Iure adob. qu.17.n.24.in fin.* Et ſic etiam pro noua militia dicta *del Battaglione*, pro rhemigantibus dictis *Bonauoglia*, & fodiatoribus, vulgò appellatis *guaſtatori*, cogi eos poſſe tẽpore neceſsitatis ad illos exhibendos mediante ſalario, dũmodò non ſint biſulci, & alij vacantes agriculturæ, tradit *Reg. de Ponte de poteſt.Pror.tit.4.§.1.n.49.* & *50.*

19 Prætereà Fiſcus pro bonis, munitionibus, pice, & ferro, quæ tranſmittuntur extrà Regnum pro Caſtro, & Præſidio, debet ſoluere tertiariam, ſecundùm *deciſ.* hìc *n.18.* ab *Auth.* noſtro relatam, quia Fiſcus, licet ſit immunis, intelligi debet in hoc Regno, & non pro bonis, quæ à Fiſco emuntur per extrà Regnum, & ſic Dohanæ dirictus deberi pro bonis, quæ dantur pro vſu Triremium Siciliæ in eadem R. Cam. refert deciſum *D.Regens* hìc *nu. 19.* & *20.* vbi *n.21.* id facta *Conſultatione* Auguſtiſſ. Regi noſtro per reſcriptum cõfirmatum meminit, ac etiam *n.16.* exẽplum affert, triremes huius Regni in Ciuitate Meſſanæ ſoluere tractam pro biſcocto, quod ab illo portu extrahunt.

20 Animaduertẽdum eſt inſupèr, quod Fiſcus ab omnium vectigalium præſtationibus immunis eſt, *l.locatio*, aliàs *licitatio, §.Fiſcus, D. de public. & vectig. l.vniuerſi 5.C. de vectig. & commiſſ.* Sed quæritur, an etiam pro rebus, quæ pro exercitu comparantur, eadem gaudeat immunitate; *Res exercitui paratas præſtationi vectigalium ſubijci, non placuit* Paulo I.C. in *d.l.locatio* §.*res*; & ità obſeruari fatentur poſt alios *Burſat. conſ. 335.*

335.vol.3. Peregrin. de Iure Fiſci lib.6. tit.5.à num.23.Larrea alleg.fiſc.54. nu. 4.& 5.

21 Vnde pro aliquibus bonis immiſſis, pro ſeruitio Regiarum triremium huius Regni,per R.Cam.in R.Coll. Conſilio fuit deciſum pro Regij Fiſci immunitate, ex quo erant bona exercitui parata, licet in ea gabella fidelifs. Ciuitatis, cautum eſſet, vt nemò ab hoc onere eſſet exemptus, teſte *R. Reuerter. deciſ.*548. tradens etiam in fine, pro omnibus victualibus emptis pro ſeruitio Regiarum triremium, nũquàm fuiſſe Vectigal ſolutum: vbi *Reg. de Marin. in obſ. à n.2. ad* 5. refert fuiſſe deciſum in R. Cam. ſub die 30. Aug.

22 1657. vt Fiſcus pro bonis confiſcatis cuiuſdam rebellis, minimè directus, & ſic ius fundici ſoluere teneretur, quæ determinatio legitur quoque in eiuſdem *Arreſt.*582. Et immunem eſſe à

23 gabella pro ſegetum emptione in ſubſtentando Equitatu, & pro quantitatibus ſolutis reſtitutionem Fiſco competere, acerrimè defendit *D. Reg. Marcell. Marcian.iunior in operib. poſthumis in Excerpt fiſcal. exercit. cap.*14. Ac vinum emptum in Ciuitate Caſtri maris pro Regiarum triremium vſu, extrahi poſſe à diritibus immune, adſunt *literæ Reg.Cam.ſub die 4.Febr.*1520. *in Reg.literar.partium fol.*273.

24 Ad hæc videndæ ſunt Reg.Cameræ Conſultationes, quarum vnam refert *Auth.* noſter hic; Et alia eſt in *Regeſto Cõſultar. Curiæ 7.fol.*421.Alia verò in *Reg.Conſult. Cur.2.fol.* 233. recenſita etiam in alia Conſultatione in *Reg. Conſult.Cur.3.fol.*204.*anni* 1571. vbi agitur, an Genuenſium Triremes ſint immunes; Alia deniq; expedita ſub die 29.Nouembris 1570. *in Reg. Conſult. Cur. 3.fol.* 260. vbi latè circà obſeruantiam prædictæ immunitatis,plures diſtinguuntur Triremium ſpecies, illæ nempè S.Cath. Maieſtatis, triremes particularium ad eiuſdem Seren. Regis mercedem viuentes, Triremes Religionis, Triremes particularium, qui ſoliti ſunt Catholico Regi in aliqua expeditione ſeruire, ac Triremes deniquè confœderatorum,quæ tamèn nec ad mercedem Regis, nec pro eiuſdem ſeruitio viuunt.

25 Rursùs, quia *Auth.* noſter *num.* 10. concludit, Barones huius Regni, qui ad ſeruitia pro eorum feudis tenentur, non obligari extrà Regnum;Ad eãdem concluſionem annotandum cenſemus, non ſimplicitèr illam ſic admittendam, cum ex pluribus rationibus, ac doctrinis *Andr. Kobl in tract.de ſeruit.feud.p.* 5. *de loco ſeruitiorum feudalium, quò exhibenda ſint*, probet, quod Vaſalli extrà ditionem Domini ſeruire teneãtur à *n.*10.*&* 11. etiam ſi pro vindicãda ſua, ſuorumq; iniuria bellum Dominus gerat extrà ditionem ſuam *nu.* 12. vel Dominus conſultius iudicet vltrà fines progredi, hoſtemq; adoriri *n.*13. vel tuendarum poſſeſſionum alibi ſitarum gratia ducat Vaſallos extrà ditionem *n.*14.Vel ſi Dominus tendat cum Imperatore ad expeditionem publicam, licet locus remotus ſit *nu.*15. *&* 16. Aut ſi feudum, quod habet, extrà Domini territorium ſit, quo loco Dominus indiget, ſeruire tenetur *nu.* 17. Et quid pro acquirendis extrà ditionem poſſeſſionibus, an ſeruire teneantur, diſtinguit *ibid.n.*14.*&* 20. in Terram tamen propinquam,eſtò vix ei iure debitam tenens,affirmat *nu.* 21. & ſi remota ſit, & iure debeatur, ad illam acquirendam Vaſallum auxilium ferre debere *n.*22. limitat tamen, non teneri extrà, ſi intrà ditionem, in qua degit Vaſallus, bellum ſit, Dominum ſequi, quod reſtringit *n.*24. idq; arbitrio Iudicis committi *n.*25. item limitat, ſi alterius ditionis Vaſalli ſufficiẽt pro auxilio *n.*26. ſimilitèr ſi bellum ſit procuratum, vel ſimulatum *n.*27.& tãdem *n.* 28. Dominum vagabundum, ſiuè hinc inde aberrantem ſequi non teneri Vaſallum.

26 Sequi autem debet Dominum extrà Territorium, Domini expenſis,etiã vltrà mare pro Regni, aut dominij ſui tuitione, iniuriam ſuam, vel ſuorum vindicando, vt poſt *Iſern. Afflict.* & alios

alios firmat *Camill. Laratb. in theatr. feud. par.* 12. *diluc.* 13. vbi *in fin.* ità practicari in hoc Regnò teſtatur; Et in facto, etiam pro aſſocianda Sereniſſ. Regis filia ſeruatum, tempore diſceſſus ab hac Ciuitate Sereniſſ. D. Mariæ de Auſtria Reginæ Hungariæ, refert *Frãciſc. Rummi ad Afflict. de iure prothom. ad verſ. ſed iuxtà hoc quærit num.* 8. *fol.* 120. & poſt alios firmant *R. de Curte in diuerſ. feud. fol. mihi* 41. *num.* 45. *Bilotta concluſ. feud.* 92. *Conſil. de Georg. repet feud. cap.* 57. *num.* 14. *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de regal. impoſ.* 4. §. 1. *num.* 47. *Conſil. Rocc. to.* 1. *reſp.* 49. *n.* 16. *&* 17. *Capan. de iur adoh. q.* 17. *n.* 20. de varijs autem rationibus, & diſtinctionibus, inter Vaſallũ feudalẽ, aut iuriſdictionis, poſt *Solorzan. tom.* 2. *de Indiar. gubern. lib.* 2. *cap.* 23. & alios videndus latè *Larrea tom.* 1. *alleg. fiſcal.* 62. *per tot.*
27 in articulo, *an ſi Rex Hiſpaniæ ad bellum perſonalitèr procederet, & proficiſceretur, teneantur Vaſalli illum comitari, & cuius expenſis.*

28 Quod eò fortius militat, ingruente bello ad vicina loca, cum eo caſu, pro defenſione proprij Regni, tutiùs ſit occurrere, quàm euentum rei expectare, ex *l.* 1. *C. quand. liceat ſine iud. ſe vind.* ex *c. Iulianus* 94. 11. *qu.* 3. ibi: *Producite aciem pro defenſione Reipublicæ:* quodq; difficilè perſuadere Regno, vt pecuniam contribuat ad bellum foris gerendum, neque enim facilè capit, quantum ad pacem domi conſeruandam conducat, illud quamlongiſſimè arcere, ait *Didacus Saauedra in Idea Principis Chriſtiano-politici ſymbol.* 67. *fol.* 573. *§. illud.* Siquidem, *Paulo Iouio* teſte, *plerumq; accidit, vt quæ Prouinciæ, pecuniæ parcendo, remota pericula contemnunt, incumbentibus demùm malis, deſperato ſæpè remedio, grauiora ſentiant detrimenta:* Quo ſanè medio, refert *Capiblanc. ſuper pragm.* 16. *de Baron. c.* 89. *num.* 20. *tom.* 2. defendi, vt ſine Regni
29 præiudicio, poſsit Vniuerſitatibus mãdari, vt eligere debuiſſent tot milites per focularia, & Mediolanum mitti potuiſſent, vbi bellum vigebat, ob ſuſpicionem tunc inuaſionis noſtri Regni, licet poſteà, illa cauſa ceſſante, milites electi à Regno non exierint.

30 Imò etiam proptèr bella, & ſumptus, quos Rex ſubſtinet in alijs Regnis, donatiuum, ſiuè extraordinarium tributum iuſtè exigi poteſt, poſt alios *Afflict. deciſ.* 265. *num.* 47. *verſ. tenetur, cum ſeq. P. Diana par.* 1. *tract.* 3. *reſol.* 3. *Del bene de Parlam. dub.* 14. *Bilotta d. concluſ. feud.* 92. *num.* 2. 3. *&* 4. *Danza de pugna Doct. tit.* 1. *de priuil. Baron. cap.* 5. *num.* 6. *Conſ. de Georgio d. cap.* 57. *num.* 40. *& ſeq. R. Galeota controu.* 18. *nu.* 17. *lib.* 2. *R. Sanfelic. in diſcept. vnica donatiui à nu.* 29. *poſt* 1. *tom. deciſ. Larrea alleg. fiſc.* 61. *tom.* 1. vbi *nu.* 26. *&* 29. eò potiùs locum habere ait, ſi Galli aggreſſores fuerint, ac noſtra Regna impeterent (quorum bellis maximè nunc agitamur) *Reg. Rouit. in conſult. vn. de donatiuo poſt* 1. *tom. conſil.* vbi *D. Conſil. Altimar. in obſ. à n.* 14. *Conſ. Rocc. de offic. rubr.* 17. *§.* 5. *de donatiu. nu.* 55. *& ſeq. cit. Creſpi d. obſeru.* 34. *n.* 26. Imò tunc adoham peti poſſe fundat *Capan. de Iure aduba quæſt.* 17. *Quis enim* (inquit *P. Gabriel Vaſquez de reſtitut. c.* 6. *dub.* 1. *num.* 7. *&* 8.) *non magni faciat eam, qua fruitur, pacem? quis non vltrò Regi tributa offerat, vt pacem conſeruet? Conſeruatam augeat? Sed contrà fieri videmus, vt homines non perpendentes, ex alia verò parte conſiderantes nouam exactionem, & ægrè ferant, & contrà Regem obmurmurent, ſine cauſa tamen, & iniuſtè.*

31 Habetur quoq; exemplum Scipionis Africani, qui compulit Siculos extrà Regnum pro adiuuando bello Reipublicæ Romanæ contrà Carthaginẽſes, vt ex *Iſernia* refert *Bilott. d. concl.* 92. *num.* 2. Et ità obſeruatum in anno 1625. teſtatur, *Taſſon. de antefat. verſ.* 4. *obſ.* 3. *num.* 19. 20. *&* 21. ſolitum nempè donatiuũ fuiſſe auctum in alijs ducat. biscentum mille, ex eo, quia Sereniſſ. Dux Sabaudiæ cum Gallorum auxilio Ciuitatem Ianuæ inuadere tentauit, quam ferè captam habebat in die Veneris, ſed cum auxilio Inuictiſſ.

Regis

Regis noſtri, & præcipuè huius Regni,
32 fuit liberata. Idq; tùm ratione prote-
ctionis, quam de ea Republica habet,
tùm quia eſt Ianua, ex qua ad Italiam,
& præcipuè ad noſtrum Regnum adi-
tus aperitur, tradente *Capiblanco to.2.*
ſuper Pragm.1.de Baron.cap.1.nu.9. vbi
etiam inquit, quod non poteſt dici, Re-
gem de ſuo Ærario defendere Regna
teneri, cum videamus quaſi omnes
ſuos introitus venditos, tot Terras de-
maniales, ac alia regia Iura, vt vix
Regale Patrimoninm in hoc Regno
ordinarijs oneribus ſit ſatis.
33 Et pluriès etiam id practicatum vi-
gentibus bellis in Mediolanēſi Statu,
pro donatiuo præſtando per hoc Re-
gnum tradit *Conſ.Rocc. d. §.5. de dona-*
*tiu.num.*57.cum Mediolanenſis Duca-
tus ſit noſtri Regni antemuralis *R.San-*
*fel.cit.diſcept.vnic.pro donatiuo num.*28.
34 Quis enim adeò in ſilicem obduratus
inueniri poſſet, qui tàm benigno no-
ſtro Regi, verè Pio, Catholico, mauìs
Patri, quàm Principi, non fortunas tã-
tùm, ſed vitam non vellet offerre? tunc
equidem nos ſubditi feliciſſimi credi-
mur, cum pro Rege diuitias, ac ſan-
guinem meremur effundere, vt veridi-
cè loquitur *Dom. Antonius Agraz de*
Spuig Marchio Vnia, in Diatriba de Do-
natiuo voluntario Politico, ad Carolum
II. Hiſp. Regem Cath. cap. 12. ſed ni-
miùm eſſet, ſi cuncta donatiua, quibus
Neapolitana Ciuitas, & Regnum in-
natæ fidelitatis, ac amoris ſigna oſten-
dit, diffuſiùs p̧roſequeremur, recen-
ſentq; *Mazzell.in deſcript.Regni Neap.*
lib.2.à fol.342. Taſſon. de anteſ. d.verſ.
3.obſ.4. & Iul.Ceſ.Capac. iu ſuo libro in-
ſcripto, *Il Foraſtiero, fol. 661.* Vnde
obſeruandum cſt, quod ab anno 1555.
quo glorioſæ, ac immortalis memoriæ
Auguſtiſſ. Imperator Carolus V. Re-
gna Inuictiſſ. Regi Philippo II. eius fi-
lio reſignauit, vſq; ad annum 1623. do-
natiua præſtita ſummam efficiũt quin-
quaginta trium millionum, quindecim
ſuprà ſeptincentum mille, ac ſeptincẽ-
tum ducatorum: *Quod ſi merita Princi-*
pis penderentur, vniuerſa, quas, vel na-
tura porrigit, vel fortuna diſpartitur, di-
uitiæ impares eſſent, & ſubditorum affe-
ctui quam maximè inferiores, vti non
inuenuſtè Præfectus ille *Symmachus*,
cum Rom. Senatui pręſideret, præfa-
tus eſt.
35 Non omnes tamen eodem modo,
nec pari obligatione adſtricti, & ſic *cit.*
P.Dian. limitat cõcluſionem hanc, vbi
obſtant leges municipales, & ex *Reg.de*
Ponte d.tit.4. §.1. num. 4. & *Thom. del*
Bene in tract.de Parlam. dub. 20.ſect.2.
num.2. inquit: *Itàq; breuitèr dico, quod*
Rex ſi indiget, ad defendendum aliquod
Regnum, debet grauare primò illud idem
Regnum: *Secundò, ſi illud non eſt potens,*
debet grauare Regna, *quæ nè grauentur*
priuilegium non habent: Tertiò, ſi hæc
ampliùs grauari non poſſunt defectu vi-
rium, licet forſàn & Regna, *quæ priuile-*
gium habent, ne grauentur, grauare poſ-
ſit, propter ea, quæ in dubit.14. dicebam,
debet tamen illa, ſi in feudum habet, gra-
uare cum conſenſu directi Domini, ſal-
tem in caſibus, in quibus directus Domi-
nus illa grauari à principio non conceſſit;
quem refert, & ſequitur peritiſsimus
Dom.Creſpi de Valdaur.d.lib.1.obſ.34.n.
27. vbi *n.*28. ait, inſpiciendam eſſe per
gradus Principis neceſsitatem, & Va-
ſalli obligationem: & ad hæc multas
cõgeſſimus cõcluſiones ſuprà in *annot.*
ad §.1.tit.de Collectis à n.35.36. & 44.
36 Inſpiciendum quoque eſt, ne quid
donanti graue ſit, & ne propriam de-
fenſionem deſerere cogatur, cum ordi-
nata caritas à ſe ipſo incipiat, ex *l.Præ-*
ſes, C.de ſeruit. & aqua, l. inquiſitio, C.
de ſolut. ſi Regnum nempè ipſum inua-
deretur, vel conſtans de hoc timor
adeſſet, & ſic ait *cit.Kobl.de ſeruit.feud.*
*par.5.num.*23. quod eum in ditione, in
qua degunt Vaſalli, bellum eſt, non
tenentur Dominum extrà ditionem
ſequi, idque declarat *n.* 24. Vnde ap-
poſitè *Seneca lib.2.de benef.cap.15. nun-*
quàm in turpitudinem noſtram reditura
tribuamus; cum ſumma amicitiæ ſit, ami-
cum ſibi æquare, vtriq; ſimùl conſulen-
dum: Dabo egenti, ſed vt ipſe non egeam,
ſuccurram perituro, ſed vt ipſe non pereã;

Et

Et poſt *Io: Bertachin.* notandum aſſerit *Magerus de Aduocatia arm. cap.11. nu. 642.* pro Duciſſa Mediolani, quæ anno 1479. in bello Tuſco, Florentinos, ad quorum defenſionem deuincta erat, deſeruit, propter bellum ſibi motum in Lombardia à Ludouico Sfortia, & Roberto de Sāctoſeuerino in agro Coronenſi: Conſonat illud *Tullij lib. 9. epiſt.fam.ad Dolabell. Tibi potiùs, quàm cuiuis ſis amicus; noſtra enim vtilitates nobis omittenda non ſunt, alijq; tradenda*; Idemq; notat *lib.3. de offic.* Et in *orat.in Vat. Nemo eſt tàm demens, tàmquè parùm de ſe cogitans, qui alienam vitam magis, quàm ſuam diligat.*

37 Licet apud eruditos diſputetur, an etiam tradi in manus hoſtium poſsit Ciuis innocens, vt vitetur imminens Ciuitatis excidium, vicit tamen Reipublicæ gratia, *pro qua mori, & nos totos dare, & in qua omnia noſtra ponere, & quaſi conſecrare debemus*, ſecundum eundem *Ciceron.lib.2.de legib.*& videas *Solorzan. d.cap.23. num.38.* & *Hugon. Grotium lib.2. de Iure belli, & pacis cap. 25.§.3.Balthaſſ.Gomez de Ameſcua de poteſt. in ſe ipſum lib. 2.cap.2.* vbi; *Pro Republ. quod periculum ſubire liceat.*

38 Non incongruè etiam hìc quæritur de Vaſallis Baronum, an illi teneantur pro ſeruitijs, & negotijs extrà territorium? Et fuit deciſum, quod ſic, vt ſcilicèt, tàm intrà, quàm extrà territorium ſeruiant, ſoluto tamen pretio, inter *Marchionem Lauri*, & prædictam Vniuerſitatem *Lauri, Nouar. in collect. 2.n.11.& 12.ſup.pragm.1. de ſalar. cor. &c. Thor.in comp.dec.p.1. verb.Barones conducentes*; Et ſalarium ſeruitiorum Vaſallorum, licet ſit taxatum *per prag. 1.de ſalar.cor.* duplicatum ta nen fuit, per *pragm.2.eod.tit.* vt aduertit *de Luca in obſeru. ad Praſ. de Franch deciſ.526. nu.2.* & Vaſalli ſi mittendi eſſent Neapolim, v.g. pro aſportatione frumenti, an poſſint conſignare frumentum proprium Neap. exiſtens, & ipſi Vaſalli recipere frumentum Baronum in proprijs Terris, quod non poſſint cogi, deciſum refert *Amendol. ibid.* & ſequitur *Nouar.de grau. Vaſall.lib.1. grau.91.* &
39 alibi; Nō tamen poſſe cogi Vaſallū ad ſeruiendum alteri cum eodem ſalario, fundat *Io: Angel.Piſanellus in comment. ad cit.Pragm.1.de ſalario &c.*

De Conuentione inter Regiam Curiam, & Regnum, quod vice generalis numerationis faciendæ in Regno pro eodem anno 1576. detur eidem Curiæ vnus millio.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

N*Vmeratio fumantium Regni, quo tempore fiat, & an ſit in arbitrio Regis n.1.2.& 3.*

Numeratio focülariorum ad euitandas expenſas in anno 1576. non fuit facta, ſed tranſacta pro vno millione num.4.

Quam conuentionem validam eſſe, firmatur n.5.

Barones habentes augmentum functionum fiſcalium, an poſſint participare de ſolutione Regia *Curia facienda, ne fiat numerato fumantium n.6.*

Vniuerſitates immunes à fiſcalibus functionibus, an debeant pro rata contribuere in donatiuo conuento, ne fiat numeratio nu.7. & an immunitas cedat in dammum Fiſci, vel Regni *n. 8.*

Deciſiones Dom. Regentis *in editione prætermiſſa, hìc tranſcribuntur à n.9.*

1 QVoniam fiſcalium functionum impoſitio regulatur ab augmento, vel diminutione focülariorum, proindè temporibus ſtatutis ſcilicèt iàm anteà quolibet triennio, & poſtmodùm ab anno 1561. proptèr exceſſi-

ceſſiuas expenſas euitandas ſingulis quindecim annis fieri de nouo totius Regni numerationem, obſeruatū fuit, & hoc ad releuamen pauperum, & ad Fiſci etiam vtilitatem, vt vnuſquiſq; ſoluat, quod debet, & non grauetur, de quo in *l. 4. C. de cenſ. & cenſit. & peræquat.* & habetur expreſsè in *Cap. 7. noſtræ Ciuitatis in Cap. conceſſ. à Rege Alphonſo I. Præſ. Camill. de Curte in diuerſ. feud. §. redeundo igitur fol. 25. n. 25. & 26. Reg. de Ponte de poteſt. Pror. tit. 4. §. 2. n. 17. & §. 1. num. 15. & 16.* vbi tradit differentiam inter collectam, & tributum certę quantitatis in vniuerſum,

3 in quo Regnum, ſeù Terræ taxantur, quæ integrè ſolui deberēt, nulla habita ratione focularioꝝ, quod procedit in donatiuis, quæ licet exigantur ſecūdùm taxam focaulariorum, non habetur ratio diminutionis illorum, cum id ſolùm fiat ad faciliorem modum exigendi, *ibid. n. 14. 19. 20. 21. & 22.* ab ipſis fiſcalibus functionibus, quæ à diminutione, & augmento ipſorum dependent, ità quod ſtante diminutione in numeratione, fiat in damnum Fiſci alleuiatio, non obſtante *Lucæ de Penn.* doctrina, de qua *Reg. de Pont. d. loc. à n. 2. ad 6. & n. 17.*

Et quia exiſtente augmento in numeratione à pari Fiſci lucro, quod plus cedere debet, cum ipſæ functiones fiſcales à quolibet Ciue effectiuè ſoluātur, dùm numeratio fit vniuſcuiuſq; Ciuis, & vnuſquiſq; taxatur ad rationem certam, nam non eſt taxatio facta ſingulis Terris in vniuerſum, ſecundùm *cit. Reg. de Ponte d. loc. num. 8.*

3 Cumq; etiam verum ſit, in arbitrio Regis eſſe, vel in breuiori tempore numerationem facere, vel in longius tempus protrahere, ſecundùm ſtatus Regni opportunitatem, vt declarat idem *de Curte d. loc. n. 26.*

4 Quãobrē inſtāte Fiſco in anno 1575. fieri numerationem, habito reſpectu ad multas expenſas, quæ per Curiam in ea fieri ſolent, & ad damna, quæ Vniuerſitates patiūtur ex acceſſu Numeratorum ad Terras, & ad expenſas, quas erogant pro aſſiſtentia eorum hominum in hac Ciuitate pro deductionibus, & principalitèr, ex quo R. Cam. Tribunal cauſarum expeditioni, computorūq; diſcuſſioni iuxtà peruigilem modum operam nauare non poterat, viſum fuit acceptare oblationē à Regno factam vnius millionis ſoluendi per Vniuerſitates in duobus annis, & hoc fuit etiam per viam tranſactionis pro augmento focolariorum, quod potuiſſet reſultare, ſi numeratio facta fuiſſet, & ſic fuit conuentio concluſa in anno 1576. inter Regem, & Regnū, de qua *Author* noſter hìc.

5 Et rectè dici poteſt, fuiſſe illam tranſactionem, ſiuè pactum, aut conuentionem inter Fiſcum, & Regnicolas concluſa, cum tranſactum fuerit, tùm augmentum, quod à numeratione pro Fiſco emanare poterat, tùm etiam diminutio, quæ pro Vniuerſitatibus conuinci quoque poterat; Tranſactio namq; conuentio eſt *l. 1. §. conuentionis, D. de pact.* itemq; pactum dicitur *l. vt reſponſum 15. l. cum proponas 17. l. ſub prætextu 19. l. ſiuè apud acta 28. C. de tranſact. cum alijs concord.* apud *Valeron. de tranſact. tit. 1. qu. 3. nu. 2. 3. & 9. Vrceol. eod. tract. qu. 2.* Proindè optimè ab *Authore* noſtro hìc, & *Præſ. de Curte d. loc.* conuentio inter Regiam Curiā, & Regnum vocatur, quæ certè vtriq; vtilis fuit, ob euitatas expenſas, & damna, & quia præcluſit viam futuræ cōtrouerſiæ augmenti, & diminutionis, ſiuè deductionum, vtilior meritò pronuncianda eſt, quia vtilior tranſactio eſt, quæ præcludit viam futuræ controuerſiæ, eamq; omninò terminat, ſecundùm *Ciceron.* conſilium pro *P. Quinctio*, de quo apud *cit. Valeron. in proœm. de tranſact. n. 11.*

6 Ex præfata verò conuentione multas ſubortas fuiſſe controuerſias, eaſq; deciſas per Reg. Cam. refert idem *de Curte ibid. num. 28.* Et primò, nam multi Barones, qui in Regno habebant ex priuilegio functiones fiſcales conceſſas in earum Terris cum augmēto, prętenderunt, ex hoc participare in ſolutione

tione prædicta Curiæ facienda: Quo in puncto pluribus hinc inde adductis facto verbo in Coll.Conſilio, nullum ius competere dictis Baronibus deciſum fuiſſe teſtantur *idem de Curte ibid.* & noſter *Author* ſuprà *in quaſt.6. §.3.* vbi Nos *in annotat.*

7 Similitèr orta fuit alia contentio ex eadem conuentione, nunquid Terræ ex priuilegio à fiſcalium ſolutione immunes, deberent pro rata foculariorum contribuere pro donatiuo, ne fiat numeratio? In quo articulo, licet apud *Autb.* noſtrū hìc *n.6.* ſimplicitèr legatur, ibi: *Et primò fuit dictum, quod Terræ et Ciuitates Regni, quæ sūt immunes à fiſcalibus, deberent ſoluere pro rata foculariorum;* Nihilominùs fuit error bibliopolæ exemplantis, vt meliùs videre eſt in *deciſionibus eiuſdem manuſcriptis*, & hìc conſultò typis impreſſis, cum dici deberet: *Et primò fuit dubitatum, an Terræ, &c.* nam deciſum fuit, ſecundùm relata per *Autb.in primo articulo*, infrà, & *Praſ. de Curte d. loc. nu. 31.* quod ſcilicèt omnes Terræ etiam immunes ponantur in calculo, verùm ſtantibus priuilegijs non teneantur ad ſolutionem, quia dicta conuentio fuit facta pro augmento, quod poſſet eſſe in noua numeratione, quod etiam ſi repertum fuiſſet, facta noua numeratione, adhùc Terræ fuiſſent immunes.

8 Rursùs, & aliam dubitationem eueniſſe *cit.de Curte ibid. n.32.* refert, an immunitas dictarum Terrarum cedere deberet in damnum Fiſci, vel Regni, aliarumq; Vniuerſitatum, quæ immunitatem non habebant, de qua latè idem *de Curte d.loc.* & nos ſuprà annotauimus ad §.2. *tit.de immun. funct. fiſcal. quaſt.2. & 3.* & §. 4. *de iur. adob. quaſt.5.per tot.*

9 Quas quidem quæſtiones ità per *cit. Reg.de Curte* examinatas, latiori calamo expendit idem noſter *Reg. Moles*, vt poſteà reperimus in eiuſdem manuſcripto Deciſionum Codice, quæ cum non fuerint in editione per extenſum impreſſæ, eas hùc pro clariori intelligentia tranſcribendas fore curauimus; Et quidem primò per hæc verba reaſſumpſit *Autb.* ibi:

10 Die 23. Februarij 1576. tractauimus in Regia Camera de dubijs ob hanc conuentionem exortis: Et primò fuit dubitatum, an Terræ, & Ciuitates Regni, quæ ſunt immunes à functionibus fiſcalibus, deberent ſoluere pro rata Foculariorum.

Secundò, etſi non ſoluerent, an ... rata immunitatis deberet calculari in damnum Curiæ, vel in damnum Regni.

Tertiò, Terræ, vel Ciuitates, quæ ſunt immunes ab ordinarijs, non tamen à donatiuis, an tenerentur ſoluere, ſaltem pro rata aliqua, & pro qua.

Quartò, an Terræ, ſeù Ciuitates, quæ tunc temporis reperiebantur grauatæ in numero foculariorum, deberent releuari in ſolutione, & quomodò.

Quintò, an Numeratio annalis, quæ fit fumantium Sclauonum, fieri deberet etiam reſpectu donatiui.

Sextò, & vltimò, an Barones, qui habent augmenta foculariorum in eorum Terris ex conceſsione, deberent etiam percipere augmentum pro rata illorum foculariorum ex iſto donatiuo facto in locum Numerationis realis, quæ fieri debebat.

Verùm ſextus iſte articulus hìc non ponitur, cum ſit idem cum ſuperiori in *qu.* 6. §. 3. ſed tantùm ſufficiat pro ordine indicaſſe.

ARTICVLVS I.

An Terræ, & Ciuitates Regni, quæ fuerunt immunes à functionibus Fiſcalibus, deberent ſoluere pro rata Foculariorum.

S V M M A R I V M.

Deciſio Regia Cameræ, quod Terræ immunes deberent calculari, vsq; pro rata ſeruaretur immunitas, n.1.

Priuilegia immunitatis conceſſa Vniuerſitatibus, per hanc Conuentionem non amittuntur, num.2.

1 Fuit ... quæſtionis articulus illa die 23. Februarij, an Terræ, & Ciuitates, quæ immunes erant à fiſcalibus functionibus, ſoluere deberent pro rata Foculariorū; Et deciſum fuit, debere omnes Terras calculari; debere tamen ipſis immunitatem ſeruari, quia augmento priùs gaudebant, &

hæc erat quædam ſubrogatio in locum aggregati futuri, quod ſi non debebatur per iſtas Ciuitates immunes; ergò neque hæc ſolutio, quæ erat ſubrogatum illius.

2 Præterea Ciuitates, quæ habent eorum privilegia ampliſsima ab omnibus, & quibuſcumque oneribus impoſitis, & imponendis ex quacumque cauſa, & quibuſcumque, vel qualitercumque debitis, non eſt dubium, quod per hanc conuentionem, ſiue illa ſit indictum, ſiue ſuperindictum, ſiue ordinarium, ſiue extraordinarium, ſiue voluntarium, ſiue coactum, illa priuilegia non amittunt; nam in omni caſu conducunt priuilegia illa, & nequaquàm derogata intelligimus.

ARTICVLVS II.

Si Terræ prædictæ immunes erant, an hæc rata immunitatis deberet calculari in damnum Curiæ, vel in damnum Regni.

SVMMARIVM.

Rationes contrà Fiſcum, n.1.

Immunitates in alijs donatiuis, & impoſitionibus ſempèr cedunt in damnum Regis, num.2.

Deciſio Regiæ Cameræ, quod immunitas reſpectu huius millionis, cedat in damnum Regni, & ratio n.3.

Immunitas, ſi concederetur poſt iſtam conuentionem, tunc cederet in damnum Regis, n.4.

Ratio, cur in alijs donatiuis immunitates cedant in damnum Regis, & non Regni, ſecùs ac in præſenti num.5.

1 QVo ad ſecundum, an in damnum Fiſci, vel Regni; Contrà Fiſcum dicebatur, in illius damnum cedere, quia facto ſuo Ciuitates illæ non ſoluunt, & concedendo Rex immunitates, videtur ſibi ſatisfacere, & cum ea recipit, quod ſibi debetur, &
2 ideò practicatur in alijs donatiuis, & impoſitionibus, quod ſempèr cedunt in damnum Regis, vt diximus ſuperiùs in *quæſt.5.* & cum hoc, quod hodie ſoluitur ob iſtam cauſam, ſit ſubrogatum vt ſupra, ibit ſecundùm eandem naturam.

3 His tamen non obſtantibus, contrarium decreuimus, quod hæc ſcilicèt Immunitas cederet in damnum Regni, & quod hæc rata Terrarum immunium deberet ſuperimponi in omnes alias Vniuerſitates per æs, & libram; Et ratio ea fuit, cum hæc ſolutio non fuerit facta ad rationem tanti pro quolibet fumante, ſeù focularìo, ſed ad rationem certæ ſummæ ab ipſa totius Regni Vniuerſitate, quæ Vniuerſitas eadem remanet, ſiuè ſint aliquæ Vniuerſitates extinctæ, ſiuè immunes, ſiuè auctæ, ſiuè diminutæ, arg. *text. in l. in tantum, §. Vniuerſitatis, D. de rer. diuiſ.* & cum certa ſumma fuerit promiſſa, ità etiã certa deber ſolui ab illis Vniuerſitatibus remanentibus; Nec eſt conſideranda immuni-
4 tas, quæ ante conuentionem iſtius actus procedit, nam ſi ſubſequeretur, procederent tùc conſiderationes pro contraria parte adductæ per ea, quæ tradidit *Bald. in l.6. C. de exequ. rei iud.* quia dùm iàm immunitates præcedebant, & ipſis non obſtantibus Regnum offert certam ſummam, oportet quod illam ſoluat, nam conſultò iacta donatio eſt.

5 Nec obſtat, quod in alijs declaratum per Cameram, procedere in damnum Regis, & quod hoc ſit ſubrogatum, &c. Nam diuerſa eſt ratio, diuerſitate caſus, & facti; in alijs enim donatiuis ſolitis in Regno fieri, regulariter cum donat, pactum ſpeciale apponit, quod nemo exemptus ſit, & ſic quod omnes Vniuerſitates debeant ſoluere, etiam immunes, & non aliter, nec alio modo donat, & Rex tunc ità donatiuum illud acceptat, & cũ illa conditione, quod omnes ad ſolutionem teneantur, ſed poſteà, quia hoc non obſtante declaratum eſt, quod non per hoc ſit reuocata immunitas immunibus Vniuerſitatibus, imò quod pacto illo non obſtante, immunes cẽleri, & tractari debeant; Et exinde declaratum quoq; fuit, quod illa immunitas cederet in damnum Regis, quia eius facto Vniuerſitates illæ non ſoluunt, ſiquidem totum Regnum, quando donat pro illis teneri non vult, & ità per Regem ipſum ſit acceptatio, & hæc eſt ratio, ob quam in Regno in cæteris donatiuis cedit in Regis damnum immunitas, vt fuit eo caſu deciſum in Camera, vt in *ſupra cit. §. quæſt.*

ARTICVLVS III.

Terræ, vel Ciuitates, quæ ſunt immunes ab ordinarijs, non tamen à donatiuis, an tenerentur ſoluere, ſaltem pro rata aliqua, & pro qua.

SVMMARIVM.

Deciſio Regiæ Cameræ, quod Vniuerſitates immunes ab ordinarijs, ſint immunes etiam in hoc caſu pro dimidia parte, n.1.

1 Quo

3 QVo ad tertium, an immunes eſſe debeant Vniuerſitates aliàs exemptæ in hoc etiam caſu; Diximus eadem die 23. quod gauderent quota, nam, exempli gratia, ſolutio ordinaria eſt ducatus vnus cum dimidio, extraordinaria eſt ducati dimidium, donatiuum eſt ducatus vnus, & ſic iuxtà proportionem, ratam, ſeù quotam, Vniuerſitates illæ, quæ ſunt ab ordinarijs immunes, erunt tantummodò immunes pro dimidia parte; Si ab extraordinarijs, pro ſexta ſolummodò; ſi à donatiuis, pro tertia, & ſic fuit ordinatum obſeruari, & exequutioni demandari.

ARTICVLVS IV.

An Terræ, ſeù Ciuitates, quæ tunc temporis reperiebantur grauatæ in numero Focul ariorum, deberent releuari in ſolutione, & quomodò.

SVMMARIVM.

CAuſæ varietatis augmenti, & diminutionis habitantium in pluribus Regni Oppidis, num. 1.

Vniuerſitates Regni in Parlamento remiſerunt arbitrio Pro-Regis releuamen huiuſmodi Vniuerſitatum diminutarum, n. 2.

Expediens Regia Camera ſupèr hoc remedio, n. 3.

Reſpectu cæterorum onerum nil fuit de nouo promiſſum, ſed tantùm reſpectu ſolutionis huius millionis, & ratio n. 4.

1 QVoad quartum, quid agendum de illis Terris, quæ reperiuntur grauatæ in numero foculariorum, ſiuè ab eodem tempore veteris Numerationis, ſiuè poſt iſtam, quia in parte ſunt per Turcarũ incurſiones, & incendia, ſeù ob aliquam occultam aeris malignitatem ſuperuentam penè deſertæ, & inhabitatæ, ſeù ob aliam cauſam diminutæ illæ, quæ prius erant repletæ populo; Et habitatæ ex aduerſo aliæ, quæ ſine Ciuibus erant.

2 Et quia hoc à Regno animaduerſum fuit, & vti caſus cogitatus, fuit propoſitus in ipſis propoſitionibus, & ideò dictum à Regno eodem, quod hoc remitteretur prouidendum

3 arbitrio S. E. Ideò ſummariè prouidimus, nulla capta informatione per teſtes, ſed ex non ſcripto oretenùs nos informari, fuimus arbitrari id, quod nobis viſum fuit, reſecando in illa Terra, & demendo fumantia vſque ad numerum illum, qui nobis iuſtior videbatur pro vero; Et quod ab illis, hoc grauamine releuatis Vniuerſitatibus demptum fuerat, adiunctum, ſuperimpoſitumquè fuit cæteris, pro hac rata videlicèt iſtius impoſi-

4 tionis tantùm, nam pro cæteris oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, & donatiuis, ad quæ per priùs tenebantur, prouidimus, quod res ſe haberet in ijs terminis, in quibus reperiebatur, nil innouari mandantes, ea potiſſima ratione, quia vera numeratio facta erat.

ARTICVLVS V.

An numeratio annalis, quæ fit fumantium Sclauonum, fieri deberet etiam reſpectu donatiui.

SVMMARIVM.

SClauones ſingulis annis numerantur, & ratio num. 1.

Prætenſio Sclauonum, quod intelligeretur facta numeratio annalis, quæ fit ipſorum, etiam reſpectu donatiui, & ratio n. 2.

Deciſio Regiæ Cameræ contrà Sclauones, quod numeratio annalis, quæ fit ipſorum, non intelligatur reſpectu donatiui, n. 3.

Ratio deciſionis, n. 4.

1 FOcularia Sclauonum (vulgò *Schiauoni*) quolibet anno numerantur (ſunt enim incertæ habitationis, & non permanentis, gentes iſtæ) & Curia exigit plus, vel minus iuxtà numerum foculariorum, quæ tunc pro tempore reperiuntur.

2 Prætendebant ipſi Sclauones idem ſeruãdum reſpectu donatiui, quod fieri ſolet quolibet anno, quod anno quolibet etiam reſpectu illius intelligeretur facta numeratio; ità vt ſi in primo, vel in ſecundo anno reperirentur diminuti, diminuerentur etiam ratæ illos tangentes, nec ab eis inficiebatur, quod ſi reperirentur aucti, augeretur taxa, & rata, & dicebant reſpectu ipſorum non fuiſſe factam conuentionem, & tranſactionem iſtam, quæ fuit facta, ne fieret numeratio, & ſic vt euitaretur ſolutio augmenti, & cum ipſi quotannis numerentur, & ſi augmentum repertum eſſet, ad ſolutionem cogebantur augmenti, ceſſante quoad ipſos tranſactionis cauſa, ceſſare, aiebant, debere etiam effectum.

3 Sed his omiſſis, Regia Camera die 5. Iulij anni 1576. decreuit, illam annalem numerationem, non habere locum reſpectu donatiui, ſed quòd pro ea rata, & in quo reperi-

rentur focularia tempore impoſitionis donatiui, pro eo fieret, & alio pro integro biennio, etſi interim in numeratione, quæ fit quotiundam anno quolibet, reſpectu aliorum annorum inuenirentur aucta, ſeù diminuta.

4 Et ratio; quia cæteræ impoſitiones non fiunt ad certam ſummam, ſed pro rata Fumantium, ità vt ſi aucta fuerint, augetur proindè ſumma, ſi diminuta fiunt, diminuta in conſequentiam remaneat eadem ſumma, ſed donatiuum eſt certa ſumma, & ſic certam debet habere exactionem, & proindè excuſſa ea ſumma, fit partitio inter omnes Vniuerſitates Regni per æs, & libram, & ſi ſeruaretur idem ſtylus cum Sclauonibus reſpectu donatiui, prout ſeruatur reſpectu aliarum impartitionum, eſſet neceſſe, vel diminutam forsàn recipi à Regia Curia ſummam illam, vel certè ſuppleri de nouo per alias Vniuerſitates Regni, quod permoleſtum, & impracticabile eſſe euidentèr dignoſcitur, & ſic fuit in poſterum ſempèr idem obſeruatum.

AD §. VI.

De Iure Dohanarum.

AD MEMBRVM I.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Vectigalium apud Romanos tria tantùm genera fuere, Decuma, Scriptura, & Portorium n. 1.

Vectigal quid ſit ſtrictè, vel analogè ſumptum n. 2. & quomodò in Hiſpania vocetur Portazgo *n. 3.*

Præſtatio illa, quæ fit ex rebus in Ciuitatem inuectis, vel euectis, an cognita in Iure Ciuili n. 4.

Dohanæ ius, in quo conſiſtat, & an conuenire dicatur cum vectigali rerum venalium, n. 5.

Vectigal rerum venalium olim erat octaua n. 6. & diuidebatur inter Fiſcum, & Ciuitates, ſed hæc diuiſio receſſit ab vſu num. 7.

Hodiè diuerſis moribus, nominibusq; regionum ſoluitur n. 8.

Dohanæ nomen in pluribus regionibus vſitatum, eiuſq; variæ notationes ex verbis Latinis, Græcis, Arabicis, Gallicis, Italis, Longobardis, & Normannis recenſentur, à n. 9. ad 17.

Dohana eſt corpus mixtum heterogeneum, plura in ſe continens membra, ſeù iura, & ſignificans totum Regale Patrimonium, ac R. Cam. n. 18.

Dohanæ partes, ſeù iura, cur membra appellentur, & quæ ſint n. 19. 22. & 25. & an Dohanam emens, prædicta emiſſe videatur n. 23. & quæ ſint vetera, vel noua n. 24.

Dohana Regia Neap. Fundicus maior denominatur, eſt Caput Dohanarum Regni, multaſq; præeminentias habet n. 20. & 21.

Ius Plateæ eſt Dohanæ membrum, & corruptè appellatur Ius Dohanæ, exigiturq; ad rationem gran. 18. pro vncia, n. 26. & 27.

Iuris Dohanæ, ſiuè Plateæ in hoc Regno origo ex Rogerio II. Normanno, & Primo Neapolis Rege traditur n. 28. & 29. & notatur lapſus Conſ. Capycij, *&* R. Tap. *ſcribentium, Dohanæ ius fuiſſe ab Imp. Federico inſtitutũ, n. 30.*

Iurium regalium curam tempore Regum Nortmannorum habebant Magiſter Camerarius, ac Magiſtri Quæſtorum, qui ea locorum defenſoribus, ſeù baiulis exigenda credebant, vel locabant num. 31.

Iura Plateæ, ſeù Dohanæ, baiulationis, ſcãnagij, ponderum, & menſurarum, quare in plurimis Regni locis ad Barones, & Vniuerſitates ſpectent à num. 32. ad 34.

Ius Scannagij quid ſit, eiuſq; origo, & cur in multis Regni Vniuerſitatibus exigatur à n. 35. ad 37.

Pe-

Petrus Maſturtius R.C. *Præſes laudatur, eiuſq; Repertorium, aliaq; opera recenſentur n.36.*

Dohanæ ius ratione contractationis ſoluitur,& ſic quotieſcumq; merces contractantur, ſeù venduntur, licet pro ijſdem rebus,& quid Neap. n.38.& 39.

Tàm à venditore, quàm emptore exigitur n.40. & conciliantur R.Cam.Ritus, *refutato* Goffredo de Gaeta, *n.41.& 42.*

Goffredus de Gaeta *in Regia Camera pro Magno Camerario præſedit, ac laudatur, d.n.41.*

Ius Plateæ, quam vocant Regis Roberti, *gran.18.pro vncia, minimè debetur num.43.*

Dohanarum dirictus, debeantur ne in loco traditionis mercium, an verò conuentionis nu.44.& 45. In quo adducitur teſtificatio Officialium Dohanæ Tarenti pro declaratione Edicti Ser.Regis Roberti *à n.46.ad 56.*

Ciues in patria contrahentes, quare non ſoluant ius Dohanæ n.57.& 58.

Gabella, an bis debeatur, ſi quis per viam à duobus communem tranſeat, vel de ſingulis rebus vnitim emptis, vel de ſimplicibus, & poſteà laboratis, alijsq; materiatis, vel de contractu in alium transfuſo, vel de reuenditione, vel de rebus denuò ad Ciuitatem, vel portum reuerſis, à n.59.ad 65.

Ius Noui impoſiti in anno 1625. tempore Exc.Ducis Albæ, *quare indictum, ad quam rationem, vbi, de quibus mercibus,& à quibus perſonis ſoluatur, à n.66.ad 72.*

Impoſitiones duorum gran. 25. in anno 1643. tempore Exc.Ducis Medinæ; *de quibus mercibus, et an in Nundinis Salerni ſoluendæ, fueruntq; in ſolutum datæ, à n.73. ad 76.*

1 INitio Romani Imperij, vectigalium tria tantùm genera enumerata, cum ſcilicèt varios populos ſuperando, partem agri eis auferebant, parte decima fructuum Publico retenta in agris ſatiuis, in plantarijs, & arboretis quinta; In paſtionibus etiam definiebant certum pretium in capita minoris pecoris, maiorisvè, ex *Appiano*, *Lipſius de magnitud.Rom.lib.2.c.1.* Tùm quoque ex inuectione, & euectione mercium, quædam pendebatur pecunia: Quæ vectigalia omnia *Decuma*, *Scriptura*, & *Portorium* vocabantur, *Cic. pro leg. Man. Ren. Choppin. de doman lib.1.tit.1.n 4. Gregor. Tholoſ.de Rep.lib.3.cap.3.n.3. Io:Roſin. de antiqu. Rom.lib.10.cap 22. verſ. Prouincia, Iul. Ceſ.Bulenger.de Imperat.et Imperio lib. 9.de Vectigalib. cap.6. et ſeq. Carol. Sigon.de antiquo iure Ciu.Rom.lib.2.cap.4. Bonifac. de furt. §.fraudoloſa num.21. Matth in addit.ad decis.Guid. Pap.4.* & Nos ſuprà ad §.1. *de Regijs Fiſcal.*

2 Varia tamèn fuere, pro diuerſitate cauſarum, proptèr quas illa penduntur, aut rerum, ex quibus capiuntur, vel modi, quo colliguntur: Vectigal itàq; preſſiùs à *vehendo* dictum, non tantùm ſumitur pro eo, quod ex mercibus importandis, exportandisq; & pro itinere *l.ſi quis 21.D.de donat.inter vir.et vxor.* ex primaria ſua ſignificatione ſoluitur; ſed etiam tanquàm vox analoga, pro omni eo, quod capit Fiſcus, quàle eſt vectigal Portus, vel venalium rerum, vel ſalinarum, metallorùm, & picariarum, vti loquitur *Vlpian.in l.inter publica 17. D. de verb.ſignific.* vbi *Rebuff. Alciat. Geddæus*, alijq; *P.Gibalin. lib.2. de vniuerſ. negotiat.cap.2.art.1. Klock.de Ærario lib.2. cap.69.*

3 In Hiſpania Portorium vocatur *Portazgo*; quod ſoluitur tàm ratione euectionum rerum, quæ fiunt per terram, quàm egreſſus, & ingreſſus earũdem per portus maris, *l.25.tit.9 par.2.* vbi ponitur declaratio huius verbi, *Almojarife*, ideſt, *Oficial, que hà à recabdar los derechos de la tierra por el Rey, que ſe dan por razon de portazgo*; *Laſſarte de gabell.in præfat.n.6.et 16. Parlador.lib.1.quotid.cap.3. nu.9. Balmaſeda de Collect.qu.1.nu.6. D.Didac.Bolero de decoct.debit. fiſc.tit.5.qu.27.n.25.*

4 Hinc præſtationem illam pro rebus, quæ in Ciuitatem immittuntur, vel ex

illa

illa extrahuntur, indictam, vectigal verè dici, & à Iure Romanorum iàm cognitam eſſe, ex prædictis liquet, quidquid ex *tit. Caſp. Klock. d.cap.69.* (qui eſtò *n.5.* hoc dicat, loquitur tamē de ſpeciali tributo migrationis in Germania, imò contrarium ait *in ſeq. n. 73.*) ſcripſerit *Cæſar Nicol. Piſan. in add.ad Goffred.de Gaeta in Rit. R.C. rubric.2.de Iure fund.n.1.et* 2. Niſi interpretari velimus, illum de ipſo fundico intellexiſſe, nam iure ciuili incognitam eam præſtationem dixit, *ibid. n.7.* Dùm alioquin à Legatis gentium pro rebus, quas de locis proprijs, vnde conueniunt, hùc deportant, Octauarij vectigal accipere debent, ex *l.à legatis, C.de vectig.et commiſſ.*

Imò Imp. *Valens*, *et Valentinian.* in *l.omnium 6. C. eod.* ac etiam in *l.3. C. Theod.lib.11.tit.12. de immun.conceſſa,* ità commendant: *Vectigalium enim non parua functio eſt, quæ debet ab omnibus, qui negotiationis, ſeù transferendarum mercium habent curam, aqua ratione dependi*: Et vectigalia de Iure Ciuili fuiſſe docent integri *tit. D.de public. et vectigal.& C.de vectigal. et commiſſ.*

5 Dohanæ igitur ius conſiſtere videtur in dario illo, quod ſoluitur ob introductionem formalem, & permanentem, quæ propriè dicitur portio illa valoris mercium Principi perſoluēda, quod iure communi vectigal, ſeù portorium appellant, vndè ipſum quoque Dohanæ ius antiquum in Regno antè *Federicum* Imp. ex *Rit.R.Cam.*& *Andr. de Iſern.* tanquàm ius à iure communi procedens, & ab initio rerum regalium debitum, docent *Dom. Reg.* noſter hìc *n.4.* & ſuprà in *§.1.de Regijs Fiſcal. nu.* *12.et 13.R.Capyc.Latro deciſ.191.num,*
6 24. ac fuiſſe octauam partem eius, quod vehebatur, conſtat ex *l.ex præſtatione, C.de vectig. et commiſſ.l.2. C.de Eunuch.l.ſi cum hermes 7. C.locat.Liuius lib.32. Cuiac.6. obſ.28. Montan. de Regal. tit. Vectigalia in princ.* vnde olim Conductores, appellabantur *Octauarij in d. l.à legatis, P. Molin. de iuſt. et iur.t.3.tract.2. de tributis diſp.662.n.2,*

7 Et octaua prædicta olim diuidebatur, vt duæ partes Fiſco inferrentur, tertia in ditione Vrbium, municipumq; remaneret, *l. fin. C.de vectig.* quam legem vacante Imperio obtinere, *Alberic.ibid.* dixit, & ſtultos eſſe Principes, ſi eam attendant, *Io:Sichard.in rubr. C. de vectig. n. 7.* ac malè ſeruari, ob Fiſci auaritiam ex *Luc.de Penn.* inſinuat *Rol. à Vall.conſ.84.n.17.vol.2.* & ab vſu receſſiſſe tradunt *Pacian. conſ. 101. num. 32. Caſp.Klock.vol.2.conſ.44.n.48.*

8 Vniformis autē præſtatio illa nō fuit, ex mancipijs enim venalibus quinquageſima, *Tacit.lib.13.Annal.* ibiq; in *Notis Iuſt. Lipſ. Dio hiſt. lib. 55.* Pro reliquis venalibus rebus quinta, aut vigeſima, aut centeſima, vel ducenteſima, de quibus *cit. Bulenger. d.libr.9. de Vectig. Herm. Lather.de cenſu, Caſp. Klocb. & Maximilian.Fauſt.* in abſolutis *tractat.de Ærario*; Et hodiè ex cuiuſcūq; regionis conſuetudine diuerſo more ſoluitur, *Ferrett.de gabell.n.236. Choppin.de iuriſd. Andegau. cap.8.nu.6. Maſtrill.deciſ.87.nu.25. Peregrin.de Iure Fiſci lib.6.tit.5.n.1. Io·Brunnemann. in Comm.ad cit.l.7.C.de vectigal.& comm.* varijſq; vocabulorum monſtris denominatur, in quibus, etſi barbaris, *Fauorinum* imitabimur conſulentem, verbis præſentibus vtendum, & moribus præteritis viuendum, *Aul. Gell.Noct.Att. lib.11. c.7. Caſſan. in præf.Cathal. Glor. Mund.*

9 Et licet *Dohana* nomen, apud I.C. ac linguæ latinæ authores ſit ignotum, cum vectigali conuenire, nemo eſt, qui dubitet; imò *D.Io:Bapt.Vgeda R.Cam. Præſidens*, & deindè *Archiep. Tranenſis* arbitratus fuit, hoc nomen *Dohanerij* eſſe corruptum à verbo *Ogduarium*, ex græco ὀγδοάς, quod numerum octonarium ſignificat, quaſi exactorem octauæ rerum venalium, vt ſuprà, teſte noſtro *Authore* infrà *de Dohana Menapecudum §.3.n.12.* Siuè à *Ducenarijs*, corrupta
10 pronunciatione, Dohanerios appellatos eſſe, iuxtà nonnullorum placitum tradit *Epiſc.Rocca diſp.iur.cap.74.n.22, & 23.* Quales dicebantur vectigalium

exa-

exactores, vt in *l. 1. C. de exact. tribut. lib.* 10. vbi *Gloſſ.* aſſerit, Ducenarios ità dictos, quia ducentos exigebant, vel quia ipſi tot erant numero, *Alciat. in l. eum qui* 16. *Rebuff. in l. qui neque* 48. *de V. S.* Siuè etiam, quia Ducenarij fuerunt Procuratores in ciuili adminiſtratione conſtituti, qui per Prouincias colligendis publicis reditibus conſtituebantur, & pro ſtipendio ducenta millia nummorum, & qui ſexagena accipiebant, ſexagenarij nuncupabantur, à ſtipendio, nomine ſumpto, & ab Auguſto inſtituti, vt ex *Dione, Briſſon.* & alijs eruditè exponit *Amaya in d. l.* 1. *C. de exact. tribut. lib.* 10. *à n.* 2.

11 Vſitatumq; idem Dohanæ nomen in plurimis alijs locis, teſte *Io: Boccacio in Nou.* 80. *ſiuè giorn.* 8. *Nou.* 10. ibi: *Soleua eſſere, e forſe, che ancora oggi è, vna vſanza in tutte le Terre marine, che anno porto, così fatta, che tutti i Mercatāti, che in quelle mercatanzie capitano, facendole ſcaricare tutte in vn fondaco, il quale in molti luoghi è chiamato* Dogana, *tenuto per lo Comune, ò per lo Signor della terra, le portano: E quindi, &c.*

12 In Mantuana ditione exiguntur pro aggerum conſtructione, quædam collectæ, quas *Deganeas* vocant, *Anton. Gobio* teſte *in tract. de aquis quaſt.* 29.

13 *n.* 1. Et in Caſtellæ Regno domus deputatæ, in quibus vectigal pro inuectis, & euectis rebus exigunt, *Aduanas* appellant, & inde vectigalia, *Aduanæ* dicuntur, licet in Regno Luſitaniæ *Alfandega* vocētur, *P. Molin. cit. diſp.* 662. *n.* 1. *&* 6. à quo mutuatus eſt *Maximilian. Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ.* 18. *ordin.* 1385.

14 Aduanas autem appellari à verbo Arabico *Diuanum, que ſignifica la caſa, donde ſe cogen los derechos, de donde diximos Diuana, Adiuana, y vltimamente Aduana,* obſeruat *D. Sebaſtian. Couarr. in Theſauro lingu. Caſtell. eod. verb. fol.* 16. quem ſequitur *Solorzan. de Indiar. gubern. lib.* 5. *cap. vn. n.* 69. & vide *Ioann. de Hauia in Labyrinth. lib.* 3. *cap.* 7. *de Aduana,* ac eruditiſſimum *D. Gaſparem Moles in Theſauro ling. Hiſpan.*

15 Verùm ex Gallica voce *Doanne,* & *Douane* deriuari ſcribit *Gerard. Io: Voſſius de vitijs ſermon. lib.* 2. *cap.* 5. Et *Spelmannus in ſuo Gloſſario* dictum vult *à telonio Lugduni Gallorum, cui id nominis, atq; deindè translatum in Italiam.*

16 Vtrumq; verò à veritate aberraſſe ſcribit *Ægidius Menagius in origine linguæ Italæ, verb. Dogana, pag.* 207. & Gallicum ex Italo, & Italum nomen ex latino, quod ortum habuit à Græco *doca,* ſiuè *doga,* ex alio verbo *δέχομαι,* aut *δέκομαι,* quod valet *capio, accipio, excipio,* inde *Docana,* & *Dogana,* eruditè perſcrutatur.

17 Longobardum tamèn hoc nomen, vel Nortmannum, & ſic barbarum eſſe alij putant, ſignificans cumulationem quandam Regalium Iurium, vt de *Adoha* verbo diximus, vſitariq; cæptū in *Conſtitutionibus* vtriuſq; Siciliæ, in quibus id originalitèr ſcriptū legimus *in Conſt. Iuſtitiarij nomen, Conſt. poſt mortem, Conſt. Magiſtri Camerarij, Cōſt. Dohanæ de Secretis, Conſt. honorem noſtri diadematis, Conſt. Magnæ Curiæ,* & in *Ritib. R. Cam. ſub tit. de Iure Dohan.* prout explanant *Author* noſter hìc, & infrà *in §.* 9. *de Iure Baiul. nu.* 39. *&* 42. *& de Dohana Menæpecud. §.* 3. *Præſ. de Franch. deciſ.* 397. *nu.* 10. *in fine, &* 11. vbi *de Luca in obſ. n.* 3. *Taſſon. de anteſ. verſ.* 3. *obſ.* 3. *n.* 322. *verſ. Dohana, Capan. de Iure Adoh. quaſt.* 2. *n.* 9. *R. Tapia lib.* 7. *Iur. Regni tit.* 1. *de Annona in annot. ad Pragm.* 18. *Reg. Galeota contr.* 23. *nu.* 16. 25. *&* 30. *lib.* 1. *Laganar. ad Reg. Rouit. ſuper Pragm. in rubr de off. Baiuli nu.* 5. *Iul. Capon. tom.* 4. *diſcept. for.* 313. *cap.* 2. *n.* 1. *Iul. Cæſar Capac. in libro* intit. *Il Foraſtiero, giorn.* 7. *fol.* 609. *Piſan. in d. Rit. rubr.* 5. *n.* 1.

18 Ipſa verò Dohana eſt corpus mixtū heterogeneum, combinatione, & vniuerſitate multorum Regalium iurium, quæ ſub ipſo verbo *Dohanæ* comprehenduntur, ità quod ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc à *n.* 6. *ad* 8. ſub ipſo Dohanæ nomine ipſam Regiam Cameram, ac totum Regale Patrimonium contineа-

nea-

neatur,& omnia Iura Regalia comprehendat, *Laganar. d. loc.* Quod alio Lõgobardorũ vocabulo, apud Feudiſtas, inter Regalia enumeratum, *Armandia*, ſeù *Teloniũ* nuncupatur, vt ex *Bertach. de gabell.in prælud.nu.2.Guttier.eod.tract.qu.1.nu.8.& ſeq. Balzaran.de feud. in c.1.quæ ſint regal.ver. vectigalia n.2. & ſeq.* declarat *Epiſc. Rocca d. cap.74. n.26.* Hinc exactores omnium iurium Regalium, Quæſtores, & Secreti Dohanarum dicebantur in *Conſt. Regni, Magiſtros Iuſtitiarios*, & *Conſt.Dohanæ de Secretis*;& ità legi in *Regeſtis Archiui Regiæ Siclæ Caroli I. anni* 1471: in quibus Rex mandat, ſeruari ritum Dohanæ Regiæ, intelligendo Dohanã pro Regia Camera, idemq; ex *d.Conſt. Iuſtitiarij nomen*, & *Conſt. poſt mortem*, in quibus habetur, feuda quaternata in quinternionibus Dohanę Regiæ notari, ſecundùm *Auth.* noſtrum hic *n. 7.* & infrà *de Iure Baiulat.§.9. num.42.& 43.* & *Fulu. Lanar. in add. ad patruum in repetit. c.1. de his, qui feud. dare poſſ. num.72.*

19 Et ſic meritò idem noſter *Author*, pro declaratione ipſius Dohanæ, veluti corporis continentis plures partes, ſiuè membra, quæ ab ipſa Dohana, tanquàm à ſtomacho nutrimentum recipiunt, conueniuntq; illi quoad partem quotatiuam, ſecundùm *Præſ. de Franch.d.deciſ.397.n.2.& 3.* tractationem ipſius Dohanæ, eiuſq; partium in nouem membra diuiſit, & ſupèr his quindecim quæſtiones exarauit; propriè q; membra, partes ipſius Dohanæ vocauit, dùm idem in *Rit.R.C.6.ſub rubric.5.de Iure Doban.* legitur ibi: *Habent Dohanæ certa membra, & iura, vnaquaquè ſecundùm Conſuetudinem, quæ iuxtà morem ſingularum Prouinciarum, certam habent denominationem, Laganar. in addit.ad R.Rouit.d.loc.n.6.*

20 Quapropter ipſa Regia Dohana Neapolis, *Fundicus Maior* denominatur, & ab ea cæteræ Regni Dohanæ dependent, *Reg. Tapia lib.2. Iur.Regni tit.de off.Magiſtri Fundicar. num.13.& 14.Reg.Galeota d.controu.23.nu.22.* & habet quandam præeminentiam, quam non habent aliæ Dohanæ Regni, *Reg. Salernitan.deciſ.44.n.4.* & præeminentiam habet in exactione, *Piſan. ad Goffred.de Gaeta ſuper Rit.R.C.rubr.2. de Iure Fund. nu. 11.* Vnde Dohana dici ſolet Fundicus Regius, & Domus Regia, deſtinata pro repoſitione, conſeruatione, & cuſtodia mercium, vt in *Conſt.Regni, Magiſtros Fundicarios*, vbi *Iſern.*& *Afflict.* & ex *Rit. R.C.ſub rubr. de Iure Fundici*, vbi *Goffred. de Gaeta*, & *Piſan. Reg.Galeota contr.46. n.10. et 11.& contr.47. nu.59. lib.1. Reg.Capyc. Latro deciſ.191.num.24.* Et vide Priui-

21 legium conceſſum Ciuitati Tarenti *in Reg.exequ. 1.fol. 53.* vbi declaratur, Dohanam, ſiuè Fundicum Neap. eſſe caput Dohanarum totius Regni. Et ſic id, quod in Dohana Neap.obſeruatur, in omnibus alijs Regni Dohanis quoque ſeruatur, *in Reg.literar.par.16.fol. 53. anni* 1477.

22 Partes verò, ſiuè membra, & gabellæ, quæ ſub hoc Dohanæ iure comprehenduntur, nouem ſunt: Primum, Ius Plateaticum, vt in *Conſt.Magiſtri Camerarij*, quod hodiè per *Ritum* Ius Dohanæ appellatur. Secundum, Ius Fundici. Tertium, Ius Anchoragij. Quartum, Ius nouæ gabellæ. Quintum, Ius reficæ maioris, & minoris. Sextum, Ius Ponderaturæ. Septimum, Ius menſuraturæ. Octauum, Ius exituræ. Nonum, Ius etiam paſſagij, & vltimæ exituræ Regni.

23 Quæ iura, veluti in vno Dohanæ verbo comprehenſa, qui Dohanam emit, omnia prædicta emiſſe videtur, ex *Rit.R.C.1.* ſub *rubric.5. De Iure Doban.*& *in §. recipiente*, vbi *Goffred. de Gaeta n.3.150.& 151.Piſan.nu.2. Author* noſter hic *n.14.* etiam ſi in alio cõſiſtant loco, modò ab ea dependeant, vt ex *R.Galeota d.contr.23. lib.1.* deciſum refert *Piſan.ibid. n.3.* & vide infrà ad *membr.2.quæſt.vnic.*

24 Quorum iurium quædam vetera, alia verò noua ſunt, vt videre eſt apud *Andr. de Iſern. in Conſt.quantò cæteris*, & in *Rit.R.C.ſub rubric. 31. de Decimis* ſol-

ſoluendis Prælatis; & Nos ſuprà *ad §. 1.de Regijs Fiſcal.n.59. et 60.* ad differentiam licitorum,& illicitorum; De veterum ſiquidem iuſtitia non dubitatur,ſecùs verò de nouis, in quibus Populi fuerunt ab Imp.Federico grauati, vnde vti auariſſimus notatur à *Paride de Puteo de Syndic. tit. de exceſſ.Regum*, quod priùs dixerãt *Bart.in Auth. ſi verò, C.de hæretic. et Dec. in Auth. caſſa, C.de Sacroſ.Eccl. Afflict.in præud. Conſt. Regni qu.1.21.et 22.* eãdemq; ob cauſam impoſitionis grauiſſimorum tributorum; fuiſſe Federicum excommunicatum, vt in *cap. ad Apoſtolicæ, de ſent. & re iudic.in 6. Michael Ricc. de Regib. Vtr. Sicil. Sigon. de Regno Ital. lib. 17. & 18.*

25 Et licet vltrà prædicta, ſint etiam alia iura, quæ ſub Dohana continentur, attamen extrà illam,& ſeparatim venduntur, nempè Gabellæ Plateæ maioris, vini,equorum, &c. de quibus cum *Auth.* noſtro inferiùs ſeorſim annotabimus.

26 *AD MEMBRVM ITAQ. PRIMVM* deueniendò, annotamus, ſub Dohanæ nomine comprehendi Ius illud Plateæ, inter vetera connumeratũ in *d.Rit.R.C.de decimis ſolu.*& per *Andr. in d.Conſt.quantò.cæteris, R.Tap. in rubric.de Conſt.Princ.cap.4.num.86.* quod exigitur ad rationem granorum decẽ, & octo pro qualibet vncia valoris mercium, vt in *Rit. de Iure Dohan.* & in *Pragm.* Regis Ferdinandi ſub die 4. Iulij 1449. quæ in ord. eſt 1. *de Vectigal.tom.3.* & ſic exigitur ad rationem duc.trium pro ſingulis centum; Vnde rectè monet noſter *Author* hìc *nu. 8.* & ſuprà in *§. 1.de Regijs Fiſcal.n.16.* quod

27 hoc Ius Plateæ malè appellatur Ius Dohanæ, cum ſit ſpecies vna, ſiuè mẽbrum ex pluribus alijs iuribus,quę ſub hoc generali Dohanę nomine comprehenduntur; fuiſſeq; introductum iure communi, vt in *l.debet 27. §. quid ergò, D.de ædilit. edict.* & Ius rerum venaliũ appellatur in *l.inter publica, de verb. ſignif.* quod olim erat octaua pars; *l. ex præſtatione, C.de vectig.* Et per *d. Conſt.* *Regni, Magiſtri Camerarij* Ius Plateaticum nuncupatur, quia in publicis Plateis res illæ contractantur, *Auth.*noſter hìc *nu 17.* id confirmans ex Priuilegio *ibid.* enunciato, vbi dicitur, eſſe congregatos in Platea rerum venalium, in qua Baiulatio exercebatur.

28 Diuerſum tamen eſt hoc Ius Dohanæ, ſiuè Plateæ ab illo Romanorum, quamuis analogè conuenire dicantur: Quò circà ſciendum eſt, quod cum fuerit de hoc Regno *Rogerius* huius nominis II. ex Normannorum linea Siciliæ Comes primò inueſtitus circà annum 1125.& Primus Rex Neapolis dictus,quia inuenit Neapoli quinque fundicos Longobardorum, Germanorum,Flandrorum,Venetorum,aliorũq; qui pannos,aliasq; merces vendebant, ac tàm Neap. quàm in alijs Regni locis quoddam exigebatur datium duc. trium pro centenariò, idest decem, & octo granorum pro vncia, ex venditione animalium,quæ in Platea venundabantur; Fuitq; vocatum Ius Plateæ ex eo, quod veniebant ad Plateam maiorem Neap. hodiè dictam, *Forum magnum*, ad emendum, aut vendendum boues, ſues, aliaq; animalia; & exigebatur à Publicano Ciuitatis ad rationem dict.gran.18. pro vncia, tàm à vẽditore, quã ab emptore,& ſic pro granis 36. ex cauſa contractationis in hac Platea ab exteris contrahentibus factæ; Idquè ob ſolutionem quidem cuſtodiæ paſſuum, & conſtructionis, ſiuè refectionis viarum.

29 Voluit etiam ipſe Rex Fundicum Regium Neap.conſtituere, quem Dohanam, & Maiorem Fundicum appellauit, quia multos alios in Regno, vbi hoc mercimonium erat frequens, inſtituit, vt ſibi ſoluerentur hæc grana 18.pro vncia à contrahentibus exteris, toties, quoties contractus de mercibus fieret; Pro Publicano verò reliquit exactionem animalium ad Plateam maiorem ſpectantem, quæ, tanquàm Dohanæ membrum, cum eadem fuit olim annexa, & poſtmodùm,vel ad tollendas fraudes, vel pro maiori exa-

ctionis commodo ſcparata.

30 Vnde hoc Dohanæ ius eſt antiquum de veteribus iuribus, vt obſeruauit *Afflict. in rubr. Conſt. Regni, de Offic. Mag. Fundic. circà fin.* Quo in puncto notandus eſt lapſus *Conſ. Anton. Capyc. in Inueſt. feud. tit. feudorum clauſ. vèr. Dohanis fol. 112. & in tit. Regalia verſ. Dohanas pag. 281. & Reg. Tapia lib. 2. Iur. Regni rubr. 6. de off. Magiſtr. fundic. n. 3.* qui materiam hanc non introſpicientes, ſcripſerunt, Dohanas à Federico Imp. fuiſſe primò inſtitutas: Quod nec *Andr.* per *Capyc.* relatus dixit, neq; eſt verum; cum ius Dohanæ fuerit ante Federicum Imp. qui fuit VI. Rex Neapolis, vt aduertit noſter *Auth.* ſuprà in *§. 1. de Regijs Fiſc. n. 13. & 14. & in ſeq. membr. 2. n. 4. & 9.* imò ipſe *Andr. in Rit. R. C. 1. in fin. rubr. 19. de Iure Tinctoria* teſtatur, ibi: *Dohana fuit ius antiquum tempore Catholicorum Regum Guielmi, & aliorum;* & patet ex *Conſt.* Regni; *Magiſtri Camerarÿ.*

31 Tempore iſtorum Regum Nortmãnorum aderant Magiſter Camerarius, & Secreti, ſiuè Quæſtorum Magiſtri, qui Regij Patrimonij, aliorumq; iurium Regalium, & ad Regiam Curiam pertinentiũ curam gerebant, de quibus habemus d. Regis Rogerij *Cõſt. Iuſtitiarios, Camerarios,* ac plures Cõſtitutiones Regis *Gulielmi,* qui fuit eiuſdem Regis *Rogerÿ* filius: Veplurimùm verò ſolebat Magiſter Camerarius horum iuriũ exactionem ipſis locorum Baiulis, ſiuè defenſoribus conſtitutis, ad extaleum (vt dicimus) locare, vel etiam in credentiam committere, vt ex *Conſt. locorum Baiuli;* Sed hæc Baiulationum officia idoneis viris committi mandatur per dictum Regem Gulielmum in *Conſtit. Magiſtri Camerarÿ,* vbi *in fine* declarando ait: *Dohanas autem tam terræ, quàm maris, foreſtagia, plateatica, paſſagia; & alia tàm vetera iura, quàm noua Curiæ noſtræ, fideicommittere poterint, vel locare,* & in alia *Conſt. Imp. Fed.* incip. *authoritatem;* De quo latiùs infrà ad §. 9.

32 Cumq; cæperint poſteà Reges inueſtire feuda cum mero, & mixto imperio, cum omnibus iuribus, & introitibus Regijs, cæperunt etiam baiulationes prædictæ in conceſſione venire, & omnes redditus regales, qui anteà in credentiam, ſiuè in extaleum exigebantur, ſumpſerunt ſpeciale nomen baiulationis, vt tradit *Reg. Tapia lib. 2. Iur. Regni in rubr. de off. & num. Baiul. in annot. ad Conſt. locorũ Baiuli fol. 446.* Inde factum eſt, quod omnes baiulationes non retinent ſub ſe eaſdem introituum ſpecies; quædam enim habent paſſum, quædam non; aliæ habẽt ſub ſe plateaticam, aliæ foreſtagia, aliæ verò non; Aliæ habent ius cognoſcendi de damnis datis tantùm, & hoc eſt ordinarium, quod habent etiam ex cõceſſione omnes ferè Vniuerſitates, de quibus loquitur *Pragm. 1. de off. Baiuli,* vt rectè obſeruat noſter *Author* infrà in *§. 9. de Iure Baiulat. n. 52. & 53.* quem refert, & ſequitur *de Luca in obſeru. ad Præſ. de Franch. deciſ. 397. n. 3.* & Nos poſt alios *in d. §.* annotabimus.

33 Si tamèn Baro habeat conceſſionem Ciuitatis cum *Dohanis,* & Vniuerſitas habet ius Baiulationis, & Plateæ, & ſit in quaſi poſſeſſione exigendi Dohanam, hæc manutenenda eſt, quia Baiulatio, & Platea ſunt membra Dohanæ, vt deciſum refert in cauſa Comitis Policaſtri cum Vniuerſitate Bonatorum, *Laganar. ad Reg. Rouit. in d. rubr. Præg. de off. Baiul. n. 6.*

34 Sed quæ iſta Baiulatio contineat, attendendam eſſe loci conſuetudinem ex *Præſ. de Franch. deciſ. 397.* monet *Capiblanc. de Baron. pragm. 8. par. 1. nu. 353.* cum de Conſuetudine potiùs, quã de eius natura includere videatur iura Scannagij, Plateæ, ſeù Dohanæ, Põderum, & Menſurarum; Idq; appardt ex Baiulatione Ciuitatis Capuæ, quià in dicta Ciuitate exercetur per Baiulum iuriſdictio ciuilis, & exigitur ius Dohanæ; In Caſali verò S. Mariæ, & alijs ei proximis exercetur iuriſdictio per Baiulos, & exigitur ius Scannagij, quod intùs Ciuitatem Capuæ non exigitur, & ius quoque tumuli, & ſtateræ;

Et in Caſali Marcianiſi cùm ei vicinis exigitur Ius Scannagij tantùm, & non Ius Dohanæ, vndè Caſale hoc à ſolutione iuris Dohanæ abſolutum fuiſſe refert *Præſ. de Francb. d. deciſ.397.* A quo Iure baiulationis Ciuitatis Capuę immunes sũt Ciues Neapolitani, vt ex *Priuil.& Cap. Neap.fol.19. & 20.* vel iuxtà primam edit.*fol.27.& 28.* Vnde notandum eſt, quod ius Dohanæ in loco, vbi non eſt Dohana, ſoluitur baiulationi.

35 Cumq; de prædicto iure Scannagij
Ciuitatis Capuæ mentionem fecerimus, ſciendum eſt, quod ius Scannagij
eſt de veteribus iuribus, vt habetur in
Rit.R.Cam.ſub rubr. 18. de Iure Bucceria, ibi: *Bucceria habet de veteri, & de
nouo: Scannatura, quæ eſt granorum
quinque per porcum, & pro caſtrato, &
vacca plus, eſt de iure veteri, &c.* (verùm de varia exactione, & de Scannagio Ciu. Neap. annotabimus infrà ad
§.13.de gabella carnis) Quod fortè cõprehenditur in dicta *Conſtitut.* Regis
Gulielmi, *Magiſtri Camerarij*; in illis
verbis: *Plateatica, paſſagia, & alia tàm
vetera iura, quàm noua*: Inde etiam cum
baiulationibus ex conceſſione ad Vniuerſitates, vel Barones tranſijt, vt ſuprà
expoſitum eſt, & patet ex *cit. dec. 397.*
Præſ.de Francb. (Et Ego, vti Aduocatus obſeruaui plurimas Baronum inueſtituras *cum Baiulatione, & Scannagijs*, verùm vbi non reperitur erectum
hoc ius baiulationis, non debet de
nouo erigi, ex *deciſ.Auth.* noſtri infrà
in *§.9.quæſt.1.num.4.*) Et in *Repertorio*
36 accuratiſſimi viri, ac R.Cam.Præſ. *Petri Naſturtij*, ſeù potiùs *Maſturtij lit.S.
fol.255.* ita notatur: (*Strongioli; per
Cameram fuit prouiſum, quod exigantur
iura dictæ Ciuitatis baiulationis, herbagiorum, cenſualium, & ſcannagij, conſueta exigi per olim Principem Biſiniani,
15. menſis Maij 1488. in Cur. 15. fol.
19. in diuerſorũ meo magno 2.fol.1476.
in 4.cap.*) Quod ſanè *Repertoriũ* olim in
Archiuo Reg.Cam. conſeruabatur, &
Nos illud manuſcriptum obſeruauimus; & de hoc *Maſturtio* teſtatur *Top.
de orig.Trib. lib.2. cap.9. num.6. tom.1.*
quod fuit *Surrentinus, Procurator fiſcalis, ac Præſes R. Cam. & tanquàm Archiuarius Regiæ Cameræ, luſtrando totum Archiuum, vbi ſuum Repertorium
inſudando perfecit, aliaq; pretioſiora per
ipſummet elaborata, quæ ſunt iàm deperdita*; Imò ex euidentiſsimis coniecturis compoſuit *Notas*, vulgò *Apoſtillas
ad R.Cam.Ritus*, quę ſub nomine *incerti
Authoris* nupèr typis editæ sũt cũ ipſis
Ritib. Quod nõ ſolũ ex *Apoſtill.* in *d.Rit.*
ex non diſſimili eius ſtylo, ac ipſius decretis *fol.386.404.427.* & alibi ſæpiùs
relatis colligitur, ſed quia tàm in *d.Repertorio*, quã in *d.Notis ad Ritus f. 297.
300.360.& 404.* ità ſe citat, *in diuerſorum noſtro*, vel *meo*, *in alphabeto diuerſar. Terrarum, in diuerſorum meo magno, in diuerſorum magno, &c.*

37 Et licet *Capycius in Inueſt.feud. tit.
feudorum clauſulæ, ver. Scannagijs, fol.*
116. cuius poſt *Biloct.* meminimus ſuprà *ad d.§.1.tit.de Collectis n.64.* dicat,
ſcannagia, iura foculariorum, & ſalis
eſſe noua impoſita per Regem Alphõſum I. in Parlamento generali habito
in Ciuitate Beneuenti, ac ſucceſſiſſe in
locum Collectarum; Attamen ſub tanti viri venia in dicto Parlamento generali, quod fuit Neapoli celebratum
in Eccleſia S. Laurentij (non verò in
Ciuitate Beneuenti, vt aiunt *cit. Capyc.*
& etiam *Afflict.in cap.1. §. & planſtrorum n.6. quæ ſint regal.* Cum in ea fuerint vocati Barones tantùm, verùm ad
Vrbem Neapolis fuit Parlamentum
ex gratia translatum) ablatis ſex
Collectis generalibus, fuerunt instituta iura foculariorum, & ſalis, vt
videre eſt in *Cap.& Priu.Ciu.Neap.fol.
2.& 3.* De iure verò Scannagij nihil
ibi habetur, ſed tantùm in *Cap.3.fol.5.
àt.* fuerunt abolitæ gabellæ pro animalibus magnis, & minutis.

38 Soluitur autẽ prędictũ Dohanæ datium ratione contractationis, & ſic ab
omnibus bonis, & mercibus, quæ contractãtur, ſiuè venduntur, vnde non eſt
impoſitũ rei, vel propter rem, ſed rerũ
contractationis, ac venditionis cauſa;

*Larrea alleg.fiſc.*111*.lib.*1*.num.*2. & ſic ex ipſo contractu debetur, *idem alleg.*5. *n.*19. *d. lib.*1. & non debetur, ſi merces non ſunt contractæ, etiam ſi extrahantur, & verſa vice ſi pluries contractantur, toties debetur, quod ſecùs eſt in fundico, quare vulgò dici ſolet, *vno ſondaco, e cento Dogane, Autb.* noſtèr *in ſeq.membr.n.*9*.in fin. R.Capyc.Latro in deciſ.*191*.n.*25*.lib.*2.

39 Quod autem totiès ſit ſoluendum, quotiès vēduntur merces, licet eædem ſint pluries venditæ, fundatur ex eo, quod tale datium contractum reſpicit, & nō merces, ſecundùm *Autb.* noſtrum hìc *n.*19. *&* 20. Id tamèn in Ciuitate Neapolis ex immemorabili tēpore in cōntrariū practicatur, vtpotè, quod ille, qui emit merces in Dohana, & ſoluit dirictum, ſi poſteà ſecundò vendat, non ſoluet vlteriùs, vt ſeruatur in mercatoribus, qui emunt pannos in Dohana, & ſoluunt dirictus, poſteà vendendo in ſuis apothecis, non ſoluunt ampliùs; quod benè procedere tàm de iure, quàm de ritu (cum tanto tempore poſſit præſcribi etiam contrà Fiſcum ex *Conſt.Quadragenali*, & *Rit.*4*.in fine, de Iure Doban.* vbi legitur, quod in omnibus obſeruanda eſt conſuetudo, ſcilicèt vbi, quando, quotiès, & quid ſolutum eſt in talibus, quod ſi non apparet, recurrendum eſt ad ritus, & ius commune) aduertit *Goffred. de Gaeta in lectur.ad Rit.R.C.*1*.rubr.*5*. de Iure Doban.n.*1*. &* 2. Vnde ſecundùm *Reg. Tap.in rubr.de Conſt.Princip.cap.*4*.num.*86. emptor non tenetur ſoluere vti vēditor, ſi iterùm vendat.

40 Ex hoc etiam ſequitur, quod, cum hoc Ius ex contractatione debeatur, vtiquè ſoluendum eſt, tàm à venditore, quā ab emptore, ſecūdùm *Autb.*noſtrum hìc *n.*20*. &* 21. *Reg.Tap. in rubr. de Conſtit.Princ.d.cap.*4*.num.*86. Idquè confirmatur ex literis Regis Ferdinandi I. ſub die 1.Iunij 1485. vbi mandatur exigendos eſſe dirictus tàm ab emptore, quàm venditore, quæ ſunt in libro noſtro *Rit.R.C.pag.*111.meminitq; etiam *Io: Anton. Batius in add. ad Afflict.in Conſt.Magiſtros fundicarios, lit. D.* Quod ſecùs eſſet, ſi proptèr rem exigeretur, nam tunc ab emptore tantùm ſoluendum eſſet, ex *l.debet in fine, D.de ædilit.edict.* ibi: *Quod emptorem fortè ſequeretur*, ideſt ratione rei, ſecūdum *Gloſ.* quia onera, & vectigalia poſſeſſorem ſequuntur, *l. Imperatores, D.de public.l.fin. C.ſine cenſu, vel reliq. Epiſc. Rocca* id latè examinans *in lib.* 1. *diſput.iur.cap.*74*. per tot.* Et ità ſe habent Dohanarum mores, immemorabili publicanorum obſeruantia comprobati.

41 Et licet *Dom.Goffred. de Gaeta* celebris quidem I.C.ac R.Cam. Præſidens (ſiuè M.C.Locumtenens, teſte *Afflict. in rubr.Conſt.de off.Magiſtr.fundic.in fine*, ibi: *Per Dom.Goffred.de Gaeta magnum iuriſtam, qui fuit Locumtenens Magni Camerarij, & multum egregiè ſcripſit ſupèr ipſis Rit. R. Cameræ Summ. & maximè ſuper d. tit. de iur. Dobanæ;* Et quamuis contrarium tueatur *Piſan. in proęm.d.Rit.num.*6. vbi non meminit *cit. Afflict.* attamen non eſt dubitandum, quin in Reg.Camera pro Magno Camerario præſederit, vt habetur in *Notis ad Rit.de Iure Paſſagij rubr.*14*.in ord.*) *in lectur. ſiuè præclaris declarat.ad Rit.R.C.S.d.rubr.*5*. de Iure Dob. à num.* 105*. ad* 109. circà id ſe inuoluat ibi: *Et ſic ex hoc Ritu in fin. babes, quod ius Dobanæ ſoluitur à venditore; cuius contrarium babes ſuprà in hac ead.Rubr.in Ritu* 3*.qui incip.Item è contrà, & Dobanerij ſeruant, quod recipiunt ab vtroq; quod videtur contrà Ritum, & facere non deberent de iure, ex quo expreſsè Ritus dicit, quod ab emptore exigitur hoc ius, &c.*

42 Attamen (pace tanti viri) *Ritus* prędicti, ſi benè obſeruentur, definiunt noſtri *Autb.* concluſionem, quod nempè à venditore, & emptore ſoluatur hoc ius, neque ſibi contradicunt; nam *Ritus* 3. ſiuè eius compilator *Andr. de Iſernia*, non per viam diſpoſitionis ait, ab emptore tantùm eſſe ſoluendum, ſed per modum explicationis, quia nempè hoc ius debetur etiam ab emptore,

ptore,

ptore, declarando, quando ſit perfectus contractus ex parte emptoris, reſpondet ibi: *Ritus decit ſolui hoc ius ab emptore, & non dicitur emiſſe, niſi cum effectu, vt ſit dominus emptor*, hoc eſt ſequuta traditione, vt ibidem dicitur: Et *Ritus* 5. priùs loquitùr in mercatore Ciue Neapolitano, qui non ſoluit, deindè in venditore extero ſic ait *in fine*, ibi: *Quia merces fuerunt mercatoris extranei, quando eas Neapolim tradidit, ipſe ſoluet ius Dohanæ.*

43 Aliud verò ius Plateæ (vti vocant) *Regis Roberti*, ſimilitèr granorum 18. pro vncia, quod nonnulli gruſcatores in Dohanis exigendum putant, nullo modo deberi concludimus, dùm *Ser. Rex Robertus* nihil ſuperindixit, ſed tã-

44 tùm ad euitandas fraudes, quas mercatores in Apuliæ partibus, & alibi callidè committebant, in diminutionem iuris Dohanæ, ſeù Plateæ, illud ſolui iuſſit in loco conuentionis, ſiuè contractus, non verò traditionis mercium, vt patet ex eiuſdem Edicto ſub die 4. Octobr. 1332. emanato, quod poſt *Rit.R.C.* legitur, ſed in nouiſſ.editione illud etiam tranſcriptum habetur apud *Dom. Goffred. de Gaeta d. rubric.5. n.207.*

45 Et præfato Edicto attento, corrigũtur *Ritus* volentes, attendi traditionem, & ſolutionem pretij; De mercibus tamen extrà Regnum contractis, & in Regnum immiſſis, ſiuè traditis, dirictus debentur etiam in loco traditionis iuxtà *Ritus*, qui cùm in hoc non tendant in diminutionem regiorum iuriũ, non tolluntur per d. Edictum, *Gaeta ibid.num.* 212. *&* 213. & Nos infrà *in Annot.ad quaſt.6* §.14.

46 Pro quarum Reg. *literarum*, ſiuè *Pragmaticæ ſanctionis* obſeruantia, notandum eſt, quod ſub die 16. Ianuarij 1573. fuerũt literæ expeditæ per Reg. Cam. Summ. cum inſerto tenore dicti Regij Edicti, aliarumq; Prouiſionum, directæ *Magnif. Alexandro de Gerardinis* Regio Credenzerio Regiæ Dohanæ Terræ Baruli, vt ipſe viſitaret omnes Regias Dohanas, pro obſeruantia *d. Regia Pragm.* & de dubijs forsàn ex ea emanantibus, vel de alijs fraudibus, earumq; remedijs tranſmitteret notam cum eius, ac officialium voto ad ipſam Regiam Cam. vt *in Reg.partium 39.fol.* 180. Et non pigeat etiam hic afferre infraſcriptam Officialium Regiæ Dohanæ Tarenti atteſtationem, quam vnà cum dictis literis *in fine* noſtri *libri Rituum R. Cam.* manu exarati inuenimus.

47 NOI Regij Doganiero, e Credenziero della Regia Dogana della fedeliſsima Città di Taranto, facemo fede à tutti, e ſinguli, à chi la preſente ſarà preſentata, & præcisè alla Regia Camera della Sommaria, come eſſendo venuto il Mag. Aleſandro Gerardinis à viſitare detta Regia Dogana per ordine di detta Regia Camera per l'oſſeruãza della Prammatica del Sereniſsimo Rè Roberto, & hauendo con detto Mag. Aleſandro practicato l'vſo di detta Prammatica, concorremo con eſſo nell'intelligenza di eſſa nelli modi infraſcritti, v3.

48 In quanto alle mercanzie, che ſi eſtraeno da luoghi, doue ſono Fondichi Regij per li luoghi, doue ſono le fiere, e giorni di mercatoi ſe ſi trouaſſe, che prima di detta eſtrazzione s'haueſſe per qualche modo trattata conuenzione, ò contrattazione, ò in parole, ò vero per lettere, dette merci non ſi eſtrahano da detto Fondico ſenza pagare tutti li diritti, come fuſſero contrattate, e conſignate in detto Regio Fondico, doue ſi eſtraeno, come ſi vſa nella Regia Dogana di Napoli, come appare nel Rito, e non eſſendo contrattazione prima, ſi eſtrahano, conforme al Rito.

In quanto alle mercanzie s'eſtraeno dalli Regij Fondichi per infrà, ò per extrà con Vaſcelli, ſeù animali per conſignarſi al compratore infrà, vel extrà: Dicemo, ſe prima l'eſtrazzione, è fatta vendita di dette mercanzie, ò è nato trattato di venderle, ſi deuono pagare li diritti per dette mercanzie ſpettantino al compratore, e venditore, come ſe la conſegna fuſſe fatta in detto Fondico Regio.

49 In quanto alle mercanzie eſiſtentino extrà Regno, e che ſi vendono in Regno, e li mercanti dicono venire al riſico del compratore, prætextu, che la conſegna li ſia ſtata fatta extra Regno: Dicemo, che ſi deuono pagare li diritti ſpettanti al venditore, e compratore in quello Fondaco Regio, doue s'immettono, ancorche ſi proualle in qualſiuoglia modo la cõſegna eſſer fatta extra Regno, vt ſuprà.

Et

Et il medeſimo intendemo alle robbe ſiſtentino in Regno, che quando le mercanzie, e robbe ſiſtentino in Regno extra la giuriſdizione del Regio Fondico, e ſi contrattano in luogo di Regio Fondico, e ſi dice conſignarſi nelli luoghi, doue ſi trouano capitate extrà giuriſdizione de Fondico Regio, e poi ſi conducono in Fondico Regio, ſi deuono pagare li diritti di dette mercanzie ſpettanti al venditore, e compratore, non oſtante la conſignazione fuſſe ſtata fatta extra la giuriſdizione di detto Fondico Regio, ſincome la Prammatica dice.

50 Circa quello dicono le lettere della Regia Camera intorno le mercanzie contratte in loco franco, eſiſtente la mercanzia contrattata nel medeſimo luogo, ò vero in altro luogo ſimilmente franco, e quando ſi fanno contratti in Regno di mercanzie ſiſtentino extra Regno: Dicemo, quanto al primo caſo, che ſe la mercanzia contrattata in loco franco, cioè in giorno di mercato, ò di fiera, è venuta prima del giorno del mercato, ò di fiera di qualſiuoglia luogo, ò franco, ò non franco, e ſi vendè in detto tempo di mercato, ò di fiera, in tal caſo lo campratore è frãco, e lo venditore non è franco, ma ſe viene la mercanzia di tempo franco, e ſi eſtraeſſe in detto tempo, il venditore, e compratore è pure franco, ma ſe la mercanzia viene in detto tempo di franchizia, e ſi vende in detto tempo, e pernotta in tempo di ſeruitù, ſi deue pagare di detta mercanzia la Piazza, e Fondico, & alli diritti ſpettanti al compratore, ma il venditore non paga coſa alcuna.

51 Circa l'altro caſo delli contratti ſi fanno in Regno delle robbe, e mercanzie ſiſtentino extra Regno, s'intendono in due modi, vno delle robbe, che ſono eſtratte da Regno, e portate extra Regno; l'altro delle robbe di extra Regno eſiſtentino extra Regno, e che ſi vendono in Regno, e poi ſi conducono in Regno.

52 Si dice circa il primo, che ſe la mercanzia eſtratta da Regno, e portata extra Regno, è ſtata venduta auanti l'eſtrazzione à conſegnar extra Regno, ſi deuono pagare tutti li diritti ſpettanti al venditore, e compratore, ancorche la conſegna ſia fatta extra Regno, come la Prammatica vuole, e perciò le mercanzie eſtratte nel tempo paſſato, e vendute auanti l'eſtrazzione nel modo predetto, delle quali mercanzie nõ han dato lo vero manifeſto; Dicemo, che detti mercanti ſi deuono aſtrengere à pagare di dette mercanzie li diritti eſtratti nel modo predetto ſpettanti al compratore, ma ſe la mercanzia foſſe venduta, ò ſe vendeſſe dopò l'eſtrazzione fatta bona fide, non ſi deue pagare coſa alcuna per dette mercanzie ſpettanti al compratore.

53 Circa il ſecondo modo, ſe la mercanzia eſiſtẽte extra Regno ſi vende in Regno, e poi ſi conduce in Regno in loco di Fondico Regio, ſi deue pagare la Piazza, e Fondico, & altri diritti ſpettanti al venditore, e compratore, ancorche la conſegna s'intendeſſe eſser fatta extra Regno, conforme alla ſudetta Prammatica, come ſi è detto di ſopra.

54 E per eſſer molto la malitia de mercanti dediti à fraudare li Regij diritti, per l'auuenire potrebbe eſsere, che non contrattaſsero nelli Regij Fondichi, ma andariano, ò mandariano altri in loro nome nelli luoghi extra la giuriſdizione di detti Regij Fondichi, e contrattariano, e riceuetiano le dette mercanzie eſiſtentino extra la giuriſdizione di detti Regij Fondichi, e poi la conducono dentro li Regij Fondichi, & eſtraeno, e non pagano coſa alcuna della Piazza.

55 Per tanto ſemo di parere, che tutti mercanti eſiſtentino nelli Regij Fondichi, e là fanno le loro mercanzie, e che vanno, ò mandano altri in loro nome à comprare qualſiuoglia ſorte di mercanzia di Regno extra giuriſdizione di detti Regij Fondichi, doue eſſi ſtanno, e fanno loro mercanzie; In tal caſo non oſtante, che habbiano contrattato, e riceuuto dette mercãzie extra la giuriſdizione di detti Regij Fondichi, detti mercanti ſiano aſtretti à pagare lo Ius Plateæ coſi del compratore, come del venditore; e queſta è cautela conueniente per euitar le fraudi. In Taranto nel Meſe di Maggio 6. d. 1573.

56 Doue ſi dice delle robbe, che ſi conducono auanti la fiera franca, è vero, purche dette robbe non ſiano deſtinate per la fiera, e ſi conſeruano nelli Regij Fondichi, mentre viene il dì franco.

Alex. Can. R. Dob.

Petrus Ant. Caſareus Reg. Credenz.

Regiſtrata in Reg. 2. nouo.

57 Circà verò concluſionem vltimam noſtri *Auth.* hìc *n. 22. & 23.* vbi firmat, Ciues contrahentes in propria patria non ſoluere Ius Dohanæ, illa nimirùm ratione, quia dùm illi ſoluunt tributa, & alia onera pro fiſcalibus functionibus, tanquàm in vno grauati, in hoc releuari debent, *l. eum qui, D. de iure iur.* vt in *Rit.* Reg. *Cam. ſub rubr. 27. de mercatoribus, qui faciunt ſe Ciues, vt non ſoluant Dohanam*, vbi in *Rit. ſeq.* ſiuè iuxtà nouiſſ. editionem *in rubr.* 28. declaratur quoq; vt Ciuis non ſoluat ius Dohanæ, non ſolùm de pecunia propria,

ptiâ, ſed nec de aliena mutuata, vel ad
58 partẽ lucri data; Alitèr duplici onere
grauarentur contrà iura in *l.nauis,§.1.
D.ad l.Rhod.de iactu, l.Titia, §.qui in
vita, D. de leg.2. cap. bona fides, de reg.
iur.in 6. l.penult.in fin. C. de Conſul.lib.
12.Rom.conſ.230. Io: Bapt. Aſin. de exe-
cut.§.7.cap.269.Caſtr.conſ.457. n.3. lib.
1. Alex.conſ.143. n.6.lib.6. Corn. conſil.
106. num.4.vol.3. Goden conſ.7. num.2.
Conſ.de Anna conſ.59.nu.70. Fr.Caldas
qq.for.12.num.4.lib.1. Azeued.conſ.33.
num.6.*

59 Hinc ex eadem ratione duplicati
oneris pro eadem re non ferendi, ſi
quis per viam duobus communem
tranſeat, ad vnicam tenetur gabellam,
diuidendam inter vtrumq; dominium.
*Bertach.de gabell.p.5.n.23.& p.6.nu.10.
Alex.conſ.148. in fin.vol.6. Burſat.conſ.
190.n.54.Bertaz.conſ.crim.207.num.3.*

60 Et cum de contractu emptionis, & vẽ-
ditionis ſoluitur gabella, & plures res
in groſſo, vt vulgò aiunt, emptæ ſint;
vnica debetur gabella, neque de rebus
ſingulis alia exigi poteſt, *Stephan.Au-
frer.in add. ad deciſ. Capell. Tholoſ.45.
Fr.Marc.deciſ.570.n.6.vol.1.* Multum
tamèn intereſt, an in vniuerſas, vel ſin-
gulas conſtitutum ſit pretium; priore
namq; caſu vna, poſteriori plures cen-
ſentur celebratæ venditiones; *l.cum
eiuſdem 34.l.ſi plura 36.D.de ædil.edict.
l. quod ſæpè 35.§.in ijs, D. de contrah.
empt.Card. Mantica de tacit. & ambig.
conuent.tit.3.n.13.lib.1.*

61 Et iuxtà dictam regulam *Anchar.q.
fam.70. lib.3.* ſtatutum Regij, quo ca-
uebatur, vt ex omnibus rebus in introi-
tu portæ ſolueretur gabella, exponens
fabrum ferrarium, qui æs, pro quo iàm
ſoluerat in introitu gabellam, rursùs
euehit ad laborandum, & in diuerſis
formis vaſorum reducit, ad vectigal
pro vaſis inuectis non teneri, cum in
rudi materia, iàm anteà portorium ſol-
uerit, ne vna res duplici præſtationi ſit
obnoxia; quod eò ſecuriùs concluden-
62 dum, dùm alio Statuto eiuſdem loci
diſponitur, frumentum in farina reue-
ctum, ne bino onere eadem res graue-
tur, eſſe à vectigali immune; ſed qua-
litèr extractione frumenti per Statu-
tum prohibita, includatur etiam fari-
na, idemq; in gabella olei, vt ſoluatur
pro ſapone, & de alijs materiatis, vi-
dendi *Camill. de Medic. conſ. 97. Conſ.
Hodierna in addit. ad Surd. deciſ.139.
Conſ. Altimar. in obſeru. ad Reg. Rouit.
conſ.72.lib.2. Scoppa in obſ.ad Gratian.
deciſ. 184. Epiſc.* Rocca *diſp iur. cap.81.
lib.1.* Et an iura directus ſerici debeantur
de ſerico torto, vel vernilibus, caligis,
alijsq; manu laboratis, ac de ſerico in-
textis, differunt *Horat. Theodor. in al-
leg.13. diuerſ.* poſt *deciſ. Reg. Salernit.*
idemq; *Reg. Salernit. deciſ.36.* & Nos
infrà ad §.20. *de Iure Serici, & de Iure
Ferri* annotabimus.

63 Proùt gabella de omni contractu
ſoluenda, illaq; ſoluta, ſi demùm ille
contractus in alium transfuſus eſt, de
illo nouo contractu ſoluenda non eſt,
Reg. Salernitan. d.deciſ.36. num.3. vbi
Thor.in addit. Epiſc. Rocca *d.lib.1.diſp.
cap.79. à num.8.* Vnde ſi de promiſſio-
ne vendendi penſum ſit vectigal, non
debetur poſteà de ipſa venditione,
*Boer.deciſ.48.num.9. Claud.Bertaz.in
add.ad conſ.crim.519. lit.C. Ludou.cõm.
concl.15.n.36.Thor.d.l.n.6.*

64 Et quoties venditio reſoluitur ex
pacto retrouendendi in venditione
appoſito, debetur vnica gabella, nem-
pè ex venditione, non autem ex reuen-
ditione, *Anton.Gomez 2.tom.var.cap.2.
num.3. Girond.de gabell.5.par.princ.nu.
30.Guttier.eod.tract.qu.10.n.22. Moli-
na tract.2. diſp. 374.* cum reuenditio
fiat ex cauſa exiſtente in prima vendi-
tione, & ſic eſt pars primæ venditionis,
ſiuè illius quædam executio, quare nõ
eſſe diſtinguendum, vtrùm venditio re-
uocetur in hac retrouenditione ipſo
iure, aut nouo hominis facto, per viam
ſimplicis diſtractus, aut noui contra-
ctus, vt rectè monet *P.Ioſeph.Gibalin.de
vniuerſ.negot.lib.2.cap.2.de gabell.artic.
13.conſect.4. n. 5.* vbi latè de varijs re-
ſciſſionibus venditionum ediſſerit; Et
quid in diſſolutione tranſactionis, adeas
Ioſeph.Vrceol.de tranſact.q.78.à n.35.

65 Præ-

65 Prætereà ſoluta etiam gabella ſolita ſolũi in exitu Ciuitatis, vel portus, ſi res; vel nauis onerata redeat ad Ciuitatẽ, vel Portũ timore latronũ, vel tẽpeſtatis, & ventorum vi, non ſoluet denuò gabellam ex *l. Cæſar* 15. *D. de publ. l. fin.* §. 8. *D. eod. Leonin. conſ. 7. nu.* 1. & ex *Ritu R.C. de Fundico flagelli*, ac ex *Arreſt.* 3. apud *R. de Marin.* ſecùs verò ſi voluntariè remaneat, ſedata tempeſtate, vel etiam voluntariè redierit onerata, ex alio *Arreſt.* 4. & *d. Rit.* Verùm de hoc infrà *ad ſeq. membr.*

66 Annotandum hìc etiam eſt, quod exigitur aliud Ius dictum, *Noui impoſiti*, in anno 1625. ob tẽpore gubernationis *Exc. Dom. D. Antonij de Toleto Ducis Albæ* ad rationem ducatorum quinque pro centenario, pro omnibus rebus, ac mercibus, exceptis tamen cera, oleo, & ſerico: Quod in anno 1649. poſt ciuiles tumultus fuit ad medietatem redactum, vt ex *Pragm.* 21. §. 1. *de Vectigal.* & ſic hodiè ad rationem duc. duorum cum dimidio pro centenario; ſiuè gran. 15. pro vncia valoris mercium exigitur.

67 Siquidem in dicto anno 1625. maximis S. Cath. Maieſt. vrgentibus neceſſitatibus, ob *Lombardiæ* bella, Regia Curia tertiam partem ſibi retinuit ab omnibus ijs, qui aſſignationes habebant tàm ſupèr arrendamentis, quàm fiſcalibus functionibus; Cumq; non adeſſent alij regij reditus pro facienda ijs alia æquiualente aſſignatione; ideò præuia R. Cam. conſultatione *d. Exc. Duci Albæ* (qui d. R. Cam. reſcripſit pro ordinum expeditione, & ſic fuit exequutum ſub die 23. Martij dicti anni) fuit hæc ſuperindictio imperata pro omnibus mercibus, quæ immittuntur, ac extrahuntur in omnibus Dohanis, ac Fundicis totius Regni, vltrà omnes alios dirictus, non obſtante, quod immittens, vel extrahens eſſet priuilegiatus; In exactione enim huius iuris nouitèr impoſiti non inſpicitur, an perſona ſit immunis, vel non, ſed ſolùm, an bona immiſſa, vel extracta ſoluant regios dirictus, cum debeat etiam hoc ius ſolui pro frumento, alijsq; rebus, pro vſu Vniuerſitatum, aliarumq; perſonarum, proùt ordinatum fuit per Regiam Cam. facta relatione ſub die 26. Febr. 1632. per *Dom. Præſ. Io. Vinc. Corcionum Comm. Delegatum.*

68 Et per *d. Præſ. Corcionum* vti Delegatum, multi ordines expediti fuere, & præſertim ſub die vlt. Maij 1625. *in Reg. Cur. 2. Terræ laboris fol.* 18. *at.* fuit ordinatum Capitaneo Graſſiæ Prouinciæ Terræ laboris, qui curam habet exigendi dirictus *Decini* ad Reg. Dohanam Neap. ſpectantes pro equis, eorumq; pullis, veruecibus, agnis, alijsq; animalium ſpeciebus, ac bonis, vt pro ijſdem rebus præfato iuri *Decini* ſubiectis, ſeparatim exigere dictũ nouum impoſitum; & dirictus exactos ſoluere nouæ arcæ adminiſtratori debuiſſet.

69 Deindè in anno 1627. ſub die 12. Apr. fuit per *d. Præſ. Corcionum* ſimilis ordo expeditus (*vt in Reg. Cur.* 16 *fol.* 72.) directus Magiſtro Portulano Terræ laboris, & Comitatus Moliſij, vt nullam expeditionem faceret de qualibet animalium ſpecie, niſi priùs ei conſtiterit de ſolutione dirictuum dicti Noui Impoſiti penès adminiſtratorem arcæ dicti impoſiti in Dohana Neap. imò quolibet menſe de extractionibus notitiam præberet, ſecùs de proprio eſſet obſtrictus.

70 Et per aliam prouiſionem *d. Præſ. Corcioni* die 5. Septembris 1627. vt *in Reg. Cur.* 2. *fol.* 107. mandatum fuit Magiſtris Portulanis Regni, vt exigendum curarent dirictum dicti Noui impoſiti, etiam in Dohanis Baronalibus, ad beneficium Regiæ Curiæ de omnibus illis rebus, quæ immittuntur, aut extrahuntur à dictis Dohanis Baronalibus, pro quibus ſoluuntur, aut dirictus Dohanæ, aut Fundici, Nouæ gabellæ, alijq; non obſtante, quod domini mercium eſſent priuilegiati.

71 Cuius ordinis vigore fuit alius poſteà expeditus à *Præſid. Blanditio* etiã Delegato ſub die 13. Februarij 1628. vt in *d. Reg. Cur.* 2. *fol.* 107. mandans dictis Portulanis, vt in ſingulis Dohanis

Baro-

Baronalibus aliquem deputaſſent, pro exactione dicti dirictus nomine Regiæ Curiæ, de qua diſtinctum librum conficere debuiſſent.

72 De hoc igitur datio fuit factum aſſignamentum ijs, à quibus Regia Curia tertiam partem de eorum reditibus ſibi retinuit in d.anno 1625. Et in anno poſteà 1630. tempore regiminis *Exc. Dom. D. Ferdinandi Aluarez de Ribera Ducis de Alcalà* pro vrgentijs itidem Regiæ Curiæ ob *Mantuæ*, ac *Germaniæ* bella, aliam tertiam partem ab omnibus aſsignatarijs cæpit, ijsq; aſſignationem fecit ſuper augmento dicti Noui impoſiti, proùt etiam ſupèr eo,quod in Arrendamento vini ad minutum ſupereſſet.

73 Nec demùm eſt prætereundum, quod in menſe Ianuarij 1643. ordine *Exc. Dom.Ducis Medinæ de las Torres*, huius Regni Proregis, fuerunt impoſita grana 25. pro qualibet vncia ſuper mercimonijs, quæ immittuntur in Dohanam, & maiorem fundicum Ciuitatis Neap.aliosq; Fundicos iuriſdictionis eiuſdem Dohanæ, vel ab ipſis (terra, mariq;) extraherentur,exceptis tātummodò piſcibus ſalitis, oleo, caſeo, alijsq; rebus, de quibus ſoluendum erat granū pro rotulo; vltrà carol.7½. pro ſingulis vncijs, qui in totum vſquè ad annum prædictum ſummam efficiunt carol. decem pro vncia; In illis tamen mercibus, de quibus debetur ius ponderis, ipſum quoque eſſet ſoluendum, proùt etiam ius nouæ gabellæ pro illis mercibus, quæ per mare immittuntur.

74 Et in menſe Iulij dicti anni 1643. ex alio eiuſdem Proregis mandato, fuerunt alia grana 25. pro vncia ſuperindicta: Exigebantur itàq; pro vncia in totum caroleni duodecim cum dimidio. Animaduertendum verò eſt, quod illa prima impoſitio fuit inſolutum data *Ioanni Vandeynden*, & *Gaſparo Romer*; & altera etiam aſſignata, ſiuè in ſolutum data *Matthiæ*, & *Antonino Mareſca*, in computum eorum crediti, cum Regia Curia contracti.

75 Licet eaſdem duas impoſitiones fuiſſe in ſolutum datas prædictis *Vandeynden*, & *Romer* dicat *R.Capyc. Latro in princ.deciſ.191.lib.2.* vbi, cum ij exigere prætēdiſsēt dictam impoſitionem etiam in Nundinis Salerni, *ibid.nu.31.* refert decretum *Reg. Brancia*, ordinās, non eſſe exigendam impoſitionem ratione ponderis in Regia Dohana, & ſignantèr gr. 25. pro vncia in Nundinis Salerni, aliudq; decretum *Reg. D.Ant. Caraccioli* contrà dictarum nouarum impoſitionum Aſſignatarios.

76 Omnes verò tres iſtæ Nouæ impoſitiones, quæ exiguntur ratione contractationis,tanquàm augmentum Dohanæ, in pluribus differunt à Iure Fundici, quod ratione hoſpitij ſemèl ab emptore ad rationem gran.15. pro vncia ſoluitur, vt firmat *Reg. Capyc.Latro cit. deciſ.191.n.22.*

AD MEMBRVM II.

De Iure Fundici.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVs Fundici, & Dohana ad ſolum Regem ſpectat, n.1.& 2.

Fundici, ſeù Fundaci ius, vndeità dictum, à quo inſtitutum, & ad quam rationem ſoluatur, à n.3.ad 6.fuitq; introductum pro hoſpitio, & cuſtodia mercium, d. n.6. & 7. & an hoc fuerit color quæſitus n.11. & 12.

Merces iuri fundici ſubiectæ, fundicari debent in fundicis, & non in alijs locis, ſine licentia Dohanerij,& quid ſi mercator non eſt tutus,puta tempore peſtis, à n.8.ad 10.

Ius fundici eſt onus reale, & ſoluitur ab emptore tantùm, etiam Ciue n. 13. & ſemèl eo ſoluto, liberatæ merces dicuntur, & quid de operibus factis de mercibus fundicatis, à n.14.ad 16. & cuinàm gabellario debeatur, venditionis, an immiſsionis tempore n. 17.

Ius Fundici, & Ius Platea, ſeù Dohana, in quibus differant n. 18.

Ius Fundici, de quibus mercibus ſolui debeat, n. 19. & quid in illis ex neceſſitate in portu exoneratis, n. 20.

In nundinis, an, & quando ſit ſoluendum n. 21.

Ius fundici, quomodò ſoluatur de mercibus per intrà, vel extrà Regnum exportatis? recenſetur praxis, à num. 22. ad 24. quid verò in maiori fundico Ciuitatis Neapolis proptèr eius praeminentiam, n. 25. & affertur fides obſeruantia, n. 26.

Fundici territorium, & iuriſdictio, qualitèr differant, n. 27.

Dohana, & Fundici Neap. iuriſdictio quouſq; extendatur, & quomodò exactio in ea fieri debeat, à n 28. ad 31. adduciturq; atteſtatio pro mercibus in Ciuitatem Caua deuenientibus, n. 32.

Coralia, qua emuntur in Turri graeci, & capiuntur in mari Neap. vbi ſoluant ius fundici, & alia circà eorum ſolutionem, à n. 33. ad 35.

Immunes à iure fundici, an ſint Neapolitani, & Eccleſiaſtici, n. 36. & 37.

Ius fundici in anno 1611. quare auctum in alijs granis decem, n. 38. & 39. & an ſoluendum in Dohanis Baronalibus à num. 40. ad 46. & quid in Nundinis, num. 47.

1 Qvemadmodùm vectigalia ad ſolum Regem ſpectant, quoniam inter Regalia ſunt, & ex ijs Rex protegere, & in iuſtitia Regnum conſeruare tenetur, ex *Auth.* noſtro *in anteced. membr. n. 1. & 2. & in §. 1. de Regijs Fiſcal. n. 8.* ibiq; Nos *in annotat.* vnde ius Dohanæ ad Regem ſpectare conſtat, *Praſ. de Prancb. deciſ. 397. nu. 7. Reg. Galeota reſp. fiſc. 10. num. 65.* Ità
2 etiam ius fundici Regi, ex eadem ratione hodiè debetur, & inter Regalia annumeratur, *Thor. in add. ad Reg. Salernit. deciſ. 44. n. 1. & 2.*

3 Hoc Ius fundici idem Rex *Rogerius* Nortmannus inſtituit, vt merces cuſtodirentur in domo regia, quæ Dohana, & maior fundicus fuit denominata;
4 à latino quidem verbo *fundus*, qui, vt ait *Iabolenus in l. quaſtio 115. D. de verb. ſign.* eſt omne id, quod ſolo continetur, ideſt fundamentum eius rei, quę ſolo fundatur; & alius dicitur liber, vel ſeruus, alius inſtructus, vel patrimonialis, aut vectigalis, vel emphyteuticarius, ſiuè *limitrophus* pro annonis militum in limitibus deſtinatus, vel *agonothetieus* ſumptibus certaminum ſacrorum deputatus; Inde *fundicus*, ſeù *fundacus*, vel *fundacum* pro mercibus vectigali obnoxijs cōſtitutum, quidquid nonnulli à Punico verbo *fundac*, vel Arabico, ortum velint apud *Ægidium Menagium in orig. lingua Itala, verb. fondaco, pag. 228.*

5 Alij tamen putant, dictum Ius fundici, fuiſſe primò ab *Imp. Federico* ſtatutum, ſequendo *Iſern. in Conſt. Regni, Magiſtros noſtros fundicarios*, & in *Rit. R.C. ſub rubr. de Iure fundici*; & inter noua iura à *d. Andr.* enumeratum in *Conſt. quantò cateris.* & *in Rit. R.C. de decimis ſolu. Pral.* ſub ſimulato colore,
6 vt merces in domo Regia hoſpitarentur, & cuſtodirentur, cum ſolutione granorum 15. pro qualibet vncia, & ſic ducat. duorum cum dimidio pro ſingulis centum valoris mercium, vt habetur in *d. Rit. de Iur. fund.* & *in Pragmatica Regis Ferdinandi* ſub die 5. Iunij 1449. quæ eſt *2. de Vectigal.* & prouiſū fuit per R. Cam. vt in *Arreſt. 5.* apud *R. de Marin.* & poſt *Iſern. in cit. Conſtit.* notant *ibidem Afflict. nu. 3. & 12. circà med. Camill Salern. in praſation. ad Conſuet. Neap lit. N. Reg. Galeota contr. 46. n. 10. cit. Thor. d. loc. nu. 5. Reg. Tapia lib. 2. Iur. Regni in rubr de Off. Magiſtr. Fūdic. n. 7. & in rubr. de Conſtit. Princ. cap. 4. n. 86. Piſanus in add. ad Goffr. de Gaeta ſuper Rit. R.C. rubr. 2. de Iure fund. nu. 6.*
7 & 7. Et licet vt plurimùm in domibus priuatorum mercede mediante cuſtodiantur, & fundicis non vtantur, attamèn Ius fundici eſt ſoluendum, *R. Galeota controu. 47. n. 8. lib. 1.*

8 Mandauit prætereà idem *Imp. Federicus* in *d. Conſtit.* vt merces, quæ fundicari, ſeù dohanati debent, in fundicis,

cis,& non alio in loco ſine ſpeciali fun-
dicariorum mandato deponerentur,
ſub pœna publicationis earundem,
Author noſter hìc *n.*5.& ex *Rit.*2. *&* 3.
de Iure fund. vbi *de Gaeta num.* 302.
9 Quando verò mercator non eſt tutus
de mercibus in Regia Dohana, poteſt
cum licentia Fundicarij, ſeù Dohane-
rij eas in alium tutiorem locum aſpor-
tare, ex *d.Rit.*2. *de Iure fundici*; Proùt
10 tempore peſtis, quæ in hac Neapolis
Ciuitate graſſabatur, & multi exteri
circumcircà Dohanam degebant, per
Reg. Cam. fuit prouiſum, quod *Tho-
meus de Nibia* poſſet à Dohana merces
extrahere,& domum ſuam traducere,
cum ſpeciali, ac diſtincta nota, & pro
R.Curiæ cautela obſignare, non tamen
extrahere poſſet, abſq; Officialium
Dohanæ mandato, vt ex *literis R.Cam.
ſub die* 7.*Iunij* 1503. expeditis, in *Reg.
literar.partium* 4.*fol.*127.
11 Defenditur autem eius iuſtitia con-
trà dictum de colore quęſito, quia fue-
runt verba *Iſerniæ* ob liuorem, quem
habebat contrà *Federicum*, prolata,
nam, vt benè notant *Dom. Reg.* noſter
hìc *n.*10.*Reg.Tapia d.l.* & *R.Capyc.La-
tro deciſ.*191. *nu.*22. quos refert, & ſe-
quitur *Iul.Capon.to.*4.*diſcept.*313.*n.*13.
Ius fundici fuit introductum ex illa
naturali æquitate, quod, qui ſentit cõ-
modum, ſentire debeat incommodum,
l.ſecundum naturam, *D. de cond. & de-
monſtr.c.qui ſentit, de reg.iur. in* 6. cum
12 debeatur pro iure hoſpitij, vulgò *Al-
berghi*; & dicitur fundicus, quaſi do-
mus, in qua fundicantur, ſiuè cogno-
ſcuntur merces, & æſtimatur earũdem
valor, *cit.Goffred.d.loc.n.*301.
13 Vnde Ius fundici onus reale eſt, &
ſic ab emptore tantùm ſoluitur, ex *l.
debet*, & *l.ſi prædium*, vbi *Bald.* & *Sa-
lyc. C.de ædil. edict.* & probatur ex *Rit.*
7.*de Iure fund. Auth.* noſter hìc *nu.* 10.
*Piſan.d.rubr.*2.*n.*14.*&* 16.Siuè emptor
ſit Ciuis, ſiuè exterus, *cit.Goffred. num.*
299.*et* 300. *Thor. d.loc. n.*6. & ità de-
cretum per Reg.Cam. in *d.Arreſt.*5.
14 Et cum ius ipſum Fundici pro im-
miſsione,non verò contractatione mer-
cium ſoluatur, ideò ſemèl ſoluto, libe-
ratæ merces dicuntur, vt ex *d.Rit.* tra-
dunt noſter *Auth.*hìc *n.*13. *R.Reuerter.
deciſ.*314.*nu.*1. *Horat.Theodor.in alleg.*
13. *num.*30. poſt *deciſ. Reg.Salernit. R.
Tap.d.loc.n.*7. *cit. Piſanus n.*13. ità vt ſi
15 pro corijs ruſticis, & piloſis fuerit ſo-
lutum dictum ius, non debeatur poſteà
pro iiſdem melioratis, ex *Arreſt.* 464.
16 & neque de operibus, quæ fiunt de
mercibus, & pannis fundicatis, quia
nonniſi ſemèl ſoluitur, & ſic de ferris,
vel ſericis laboratis, debet tamen con-
ſtare, pannos, ex quibus ſunt factæ ca-
ligæ, ſoluiſſe ius fundici, vt diſponitur
in *Rit.*19.20.*&* 21.*de Iure Fund.* & vi-
de *cit.Theodor.d.alleg.*13.*et R.Salernit.
deciſ.*36.
17 Debetur verò gabelloto tempore
venditionis, ac traditionis mercium,
non verò tempore immiſſionis, vt in
*d.Rit. et cit. Arreſt.*5.*Piſan.d.rubr.*2. *nu.*
20. *et* 21. & vide *Auth.* noſtrum infrà
*ad quæſt.*6.§.14.
18 Ex quibus valdè inter ſe differre ius
Plateæ, ſeù Dohanæ,& ius Fundici, no-
tarunt *Affiict.in d. Conſt. Regni, Magi-
ſtros noſtros fundicarios ſub n.*12. & *Au-
thor* noſter hìc à *num.*9.quem refert, &
ſequitur *Reg. Capyc. Latro deciſ.*191. à
*nu.*22.*ad* 26.*lib.*2.

Primò, quia ius Plateæ, ſeù Dohanę
eſt antiquum, & Ius fundici nouum,
ſecundùm *Iſern.*

Secundò, Ius Plateæ exigitur ad ra-
tionem gran. 18. pro qualibet vncia;
Ius fundici verò ad rationem gr. 15.
pro vncia.

Tertiò, Ius Plateæ, dùm ex contra-
ctatione debetur, ſoluitur toties, quo-
ties res venditur; Ius verò fundici ra-
tione hoſpitij introductum, ſemèl tan-
tùm ſoluitur.

Quartò, differunt etiam natura, quia
Ius fundici ſoluitur ab omnibus,& Ius
Dohanæ non ſoluitur à Ciue in pro-
pria Patria.

Quintò, quia Ius Dohanæ, ſeù Plateæ
ſoluitur ab omnibus mercibus indi-
ſtinctè; Ius autem fundici non ſoluitur
de mercibus infraſcriptis.

19 De cæteris igitùr mercibus Ius fundici ſolui debet, præterquàm de exceptuatis in *Rit. Goffred. de Gaeta ſuper d.rubr.2. de Iure fundic. nu.59. & 336.* nec de illis, de quibus nunquàm fuit ſolutum, & ſic de equis, & animalibus ius fundici nunquàm fuit exactũ, ſecundùm *Iſern. in c. vn. quæ ſint regal. ver. vectigalia in addit. n.14. Goffred. d. loc. num.61.* Et de victualibus, alijsq; habentibus ius exituræ, quod eſt pluſquàm fundici, non ſoluitur, vt habetur in *d. Conſt. Magiſtros noſtros fundicarios*, ibiq; *Iſern. Affiict. & Balzaran.* poſt *Capyc. num.3. & 9.* nec de alijs bonis comeſtibilibus, quia pro vſu ſunt *l. vniuerſi, C. de vectig. cum concord.* nec de auro, argento, & lapidibus, nec pro animalibus viuis, ex *Rit.* 18. nec de lignaminibus, ex *literis R.Cam. 7. Febr. 1511. in Reg part.40. fol.69.* nec de ſerico, ferro, & ſale, cum habeant aliud ius ſpeciale, vt declaratur per *d. Rit. 18. & ſeqq. de Iur. Fund. Auth.* noſter hìc *à n.17. ad 20.*

20 Nec itidem ſoluitur hoc ius ex mercibus in portu vi ventorum, ſeù tempeſtatis exoneratis, *l. Cæſar 15. & l. interdum 16. §. ſi propter neceſſitatem, D. de public. & vectig. l.3. C. de naut. fænor. Nouar. ſuper Pragm. de vectigal. collect. 1. num.5.* & ex *Arreſt.3. & 361.* apud *Reg. de Marin.* quia eſt voluntas coacta, & non animus commercij ineundi, & quid ſi ſpontè veniſſent ad refrigerandum, & quieſcendum, & cæperint exonerare, vide latè *in Rit.3. & ſeqq. de Fundico Flagelli*, vbi *Goffred. de Gaeta*, & *Piſan.* poſt *R. Galeot. controu. 46. & 47. lib. 1. Conſ. Rocc. reſponſ. 32. & 37. lib.1. & in tract. de Officijs rubr.14. §.6. per tot.*

21 Prætereà in Nundinis exemptis, licet contrahentes non ſoluant Dohanarum iura, ſoluunt tamen ius fundici pro hoſpitio mercium, *Reg. Capyc. Latro deciſ.191. lib.2.* Si verò in loco nundinarum eſt fundicus, vt eſt in Ciuitate Salerni, in qua adſunt Regius fundicus, & nundinæ franchæ ex immunitate conceſſa, de qua etiam *Anton. Bar-ra controu.25.* tunc omnes merces, quæ illuc eunt, intelliguntur fundicatæ, & ſufficit cautio per mercatorem data de eundo ad fundicum; Secùs ſi iuit Luceriam, quia licet ibi adſint nundinæ franchæ, quia tamen ibi non eſt fundicus, ideò directus ſolui debet in loco, vbi dedit cautionem de eundo ad fundicum; ſed ſi nundinæ non ſunt exemptæ, vt in Caſtro Sangri, tunc non habebit immunitatem, vt ex *Rit.11. & 13. vſq; ad 17. de Iure Fundici* tradit noſter *Auth.* infrà *in qu.4. à nu.44. ad 49. §.14. de Iur. Paſſ.*

22 Et ſic *n.21. & ſeqq.* practicam tradit *Auth.* noſter exactionis huius Iuris fũdici, vtpotè, quod illud non exigatur de mercibus, quæ in Regno naſcuntur, vbi non eſt fundicus, antequàm extrahantur, vel ſi conſumantur, cum non debeatur, niſi vbi eſt fundicus, & cũ ibi venduntur, idem *num. 24.* verùm in Terra fundicum non habente, ſufficit, vt ſubſit alicui Terræ fundicum habenti, *cit. Goffred. ad Rit. R.C. rubr.2. num.322.*

23 Item etiam ſi non venduntur, ſed extrahuntur in partibus fundicos non habentibus, vel extrà Regnum, antequàm extrahantur, ſoluitur, *Author* hìc *n.25.* verum ſi extrahantur in locis fundicos habentibus, præſtet mercator cautionem, *n. 26.* & in Regia Dohana Neap. quilibet inuitus, & immunis fundicare obligatur, etiam ſi voluerit conducere in loco fundicorum, idq; propter authoritatem huius fundici, vel ob diuiſionem Arrendamentorum, vt docet idem noſter *Author* hìc *num.27. et 28.* In perſonis verò immunibus practicari *Ritum*, quod ſi extrahant merces per intrà Regnum teneãtur cauere de eundo ad fundicum, ne datium illud amittatur à futuro emptore, at ſi extrahant per extrà Regnũ ad nihilum tenebuntur ob immunitatem, *ibid. n.29.*

24 Si autem merces veniant extrà Regnum, & applicant ad locum fundici, idem practicatur, quod de mercibus, quæ naſcuntur in loco fundici; Si verò

in

in loco, vbi non eſt fundicus,& ibi cõſumuntur, non ſoluitur, *Dom. Reg.* noſter hìc *n.30.* vbi *n.31.* in vno tantùm differre iſtum à primo caſu docet, quia primo caſu, quando merces ſunt natæ intrà Regnum, non debetur ius fundici, etiam, quod tranſeant per locum iuriſdictionis fundici; Secundo verò caſu ſecùs eſt, quia merces veniunt ab extrà Regnum, & tranſeunt per locum iuriſdictionis, poteſt ſecretus intercipere, & petere, quod caueat de eundo ad fundicum, idq; eſſe, quod diſpoſuit Rit.*in §.nemo inuitus in fin. à verſ.Item ſi quando intrant merces*; Quæ omnia poſt *cit. Auth.* noſtrum comprobat *Piſanus in d.rubr.2.num.10.et 11.* & confirmantur ex deciſis per Reg.Cam. in *Arreſt.843. et 86.* apud R.*de Marin.*

25 De eo verò, quod paulò antè diximus, in Regia Dohana Neap. propter eius præeminentiam fieri dictam ſolutionem iuris fundici, è re eſſe putauimus afferre fidem dictæ obſeruantiæ, ſeù meliùs præeminentiæ, ex noſtro *libro m.ſ. Rit.R.C. pag. 133.* tenoris huiuſmodi;

Magnifici Signori della Regia Camera della Summaria.

26 NOI ſottoſcritti Regij Credenzieri del maggior Fundico, e Dogana della Città di Napoli,facemo fede à V.Sign. come detta Dogana è in oſſeruanza, che tutte le robbe, quali vengono da extrà Regnum, e vogliono andare per infrà Regnum, quali toccano nello terreno dellaCittà di Napoli, pagano la ragione del Regio fundico, che ſono grana quindeci per onza, e queſta è tanto delle robbe, che vengono per mare, quanto di quelle, che vengono per terra, e di queſto nõ ci impone detta Dogana dal tempo del qu.m.Iacouo Tholomeo, allora Doganiero, e de talè oſſeruanzia ne fù fatta Prammatica in detta Camera, quale ne fù riferita à bocca per Gio: Domenico Bottino, allora Luogotenente di detto m. Iacouo: E perche,come più volte ſi è detto à V.S. lo regiſtro, doue era notata detta Prammatica, ſi è perduto; Per tanto ne hauemo fatta la preſente alle Signorie Voſtre,offerendo ancora fare,che ſi facci fede per lo d.Gio: Domenico Bottino, & anco per Alfonſetto de Dinolfo, luogotenente in detta Dogana per lo mag.q.Gio:Maria; Alle quali di continuo ne raccomandiamo. Ex Dohana Neap. die 18.Iulij 1505.

Io Cola de Dado Credenziero accetto quãto di ſopra è ſcritto eſſer vero.

Io Nardo Antonio de Ligoro Credenziero accetto, vt ſuprà.

Io Tomaſo Borriello accetto quanto ſopra è ſcritto.

Ego Antonius de Villamari fateor, vt ſuprà.

Ego Notarius Cangianus fateor ſupradicta vera eſſe.

27 Ex quibus idem noſter *Auth.*hìc *nu. 32.et 33.* notat differentiam inter territorium, & iuriſdictionem fundici, vt puta, quia territorium eſt locus, vbi fundicus eſt, vel eſt locus illius territorij, vbi reſidet fundicus; locus verò iuriſdictionis fundici, eſt terra, in qua licet nõ ſit fundicus,eſt tamèn fundico vicina, exẽplificando in fundico ſalis, ferri,& picis, reſpectu hominũ terrarũ, qui ad illum ire tenentur, quia de iuriſdictione illius ſunt, & differre in hoc, quoniam primo caſu, quando ſunt merces territorij, ſtatim ius fundici debetur; quando verò ſunt in iuriſdictione, non debetur, niſi ſint merces, quæ venerunt extrà Regnum, & hanc eſſe practicam iſtius fundici *Author* noſter teſtatur.

28 Hinc annotandum eſt,quod iuriſdictio Dohanæ, & fundici Neapolis ſe extendit vſq; ad flumen Capuæ, & illud Beneuenti, ità vt omnes merces, quæ per Terram in locis intrà hos fines deſignatis immittuntur, in iuriſdictione Dohanæ, & Fundici Neap. eſſe intelligantur, & ſic fundicari debent, ac ſoluere debitos, & conſuetos diritus, vt patet ex *literis Regis Ferdinandi ſub die 18.Febr.1489.* expeditis,quę ſunt in *libro noſtro Rit.R.C.pag.109. àt.*

29 Et in *Repertorio m.ſ. Præſ. Petri Maſturtij*, ſeù *Naſturtij pag.212.* habetur, quod merces per extrà Regnum venientes *Afragolam*, aut quæ naſcuntur in Regno, & illuc aſportantur,quia eſt territorium iuriſdictionis Dohanæ Neap. ſoluunt in dicta Dohana, & ſic etiam de mercibus conductis ad tabernam vulgò dictam *della Cerqua* in

no-

notam Cam. 1519. *et* 1520. *fol.* 1. *et in libro magno notam. fol.* 367. in quo ſubſcripta notantur, v3.

30 *Die* 18. *Auguſti* 1520. *in banca declarauit Credenzerius totius pecuniæ Regiæ Dohanæ Neapolis, quod bona, quæ veniunt per extrà Regnum, cum tangunt territorium iuriſdictionis Neap. ſoluunt directus dictæ Dohanæ, bona verò, quæ naſcuntur in Regno, non ſoluunt, niſi tãgant territorium Ciuitatis Neap. vt ſi intrant in Afragolam, vel in tabernam della Cerqua: Bona quæcumq; quæ veniunt Salernum, vel ab intrà Regnum, vel ab extrà Regnum, et non tangunt territorium iuriſdictionis Dohanæ, non ſoluunt fundicum, ſi verò tangunt territorium iuriſdictionis dictæ Dohanæ, ſoluunt dictum fundicum.*

31 Vnde *Nola*, *Iſcla*, *Procbyta*, *Neſis*, & aliæ ſunt de iuriſdictione Dohanæ Neapolis; Ac etiam *Caua* Ciuitas eſt ſub eius iuriſdictione, & ibi exiguntur directus de mercibus contractatis, & de tranſeuntibus, & euntibus ad nundinas Salerni, teſte *eod. Præſ. Maſturtio in d. Repertorio lit. C. pag.* 129. vbi tranſcribit teſtimoniale factum per Officiales Dohanæ Neap. tenoris ſequentis, v3.

32 NOI ſottoſcritti Credenzieri del maggior Fundico, e Dogana della Città di Napoli, facemo fede à Voi Ill. e Mag. Signori della Regia Camera della Summaria, come la Caua, e ſuo diſtretto, è della giuriſdizione di queſta Dogana di Napoli, & in quella non poſſono ſtare, ne dimorare robbe d'extra Regno ſenza pagare le ragioni del Regio Fundico per li Conduttori di quelle, e volendoſi eſtraere di queſta Dogana per li foraſtieri mercanzie per portarnoſi à vendere in detto luogo della Caua, ſi paga lo diritto intiero à ragione di noue in dieci per cento, ſicome foſſero venuti à contrattare in d. Città di Napoli. Et anco per tutte mercanzie infrà Regnum, quali ſono comprate in detto luogo della Caua, che non ſiano nate, ne fatte in detto luogo, e ſuo territorio, e per li compratori ſi conducono in d. Dogana di Nap. ſi paga lo diritto del fũdico, e della Dogana à ragione di gr. 33. per onza, ſicome foſſero comprate dentro la Dogana di Nap. da foraſtiero, ac etiam al tempo della fiera di Salerno per cauſa delle robbe extrà Regno, che ſogliono paſſare per detto luogo della Caua, e ſuo territorio, ſi deputano per queſta Dogana due Regij Guardiani, li quali aſsiſtono in Vietri, luogo di detta Caua, alcuni dì auanti, che comincia detta fiera, finche dura, li quali, tutte robbe, che ſi eſiggono, e che da lá paſsano, ſigillano, e deinde ne danno auiſo à gli Officiali, che aſsiſtono in detta fiera, à tal che di quelle poſſano eſiggere detta ragione del Regio fundico, more ſolito, & iuxtà Ritu n, quia ſecretus debet intercipere merces, antequam vadant ad nundinas franchas, e di tutte le coſe predette, detta Regia Dogana di Napoli n'è ſtata ſempre in poſseſsione; ſincome al preſente, &c. Expedita in Regia Dohana Neap. 27. menſis Auguſti 1519. cum ſubſcriptione Regiorum Credenzeriorum Regiæ Dohanæ, præſentata in Proceſsu originali Cauſæ vertentis inter Ciuitatem Cauæ, & Regium Fiſcum, & Arrendatorem Ciuitatis Neap. ex altera, qui conſeruatur in dicta Regia Camera penès Nobilem Paulellam dictæ Regiæ Cameræ Actuarium, & in libro meo Rituum *fol.* 142.

33 Inſupèr cum de *Corallijs*, ſeù meliùs *Coralijs* (ſunt frutices ſub aqua naſcentes colore viridi, baccas ferẽtes candidas, teſte *Theophraſto in tr. de gemmis*, qui ex aqua exempti, confeſtim lapideſcunt, ruboremq; contrahunt) quæ emuntur in Turri græci, & accipiuntur in freto Neapolis, alijsq; locis extrà iuriſdictionem Turris, illaq; Neapolim ducebantur, Dohanerius tredecim carolenos pro directibus Dohanæ exigere prætendiſſet; Per Regiam Cameram fuit prouiſum, quod, quia Coralia emuntur in Turri, nec accipiuntur in iuriſdictione, & in Dohanam Neap. aſportantur, vbi fundici ius ſolui debet, dictus Dohanerius Turris directus exactos reſtitueret, & quod ſolueretur Neap. vbi ſoluendum eſt dictum ius, vt ex *literis R. Cam. exped. die* 16. *Iulij* 1516. *in Reg. literar. partiũ* 16. *fol.* 127. teſtatur idem *Præſ. Maſturtius in citat. Repertorio lit. C. pag.* 153. *àt.*

34 Coralia etenim directus ſoluere debent, vt in *Reg. commun.* 1444. *&* 1445. *fol.* 192. & vide ſententiam per R. Cam. latam contrà laborantes, & ementes coralia in Ciuitate Neap. per quam fuit declaratum, quod Coralia te-

teneantur ſoluere, fueruntq; expeditæ literæ tempore Regis Alphonſi I. & quidam homines *Praiani* extrahere volebant coralia à fundico *Scaleæ*; & per R. C. fuit prouiſum, quod daret cautionem Scaleæ de conducendo dicta Coralia ad Regium fundicum, vt ex *Reg. literarum partium* 7. 1478. *fol.* 21. teſtatur præfatus *Praſ. Maſturtius in cit. Repertorio pag.* 140. *àt.*

35 Imò per literas R. Cam. expeditas ſub die 4. menſis Iulij 1524. pro Coralijs, quæ per Genuenſes, aliosquè exteros in mari Ciuitatis Tarenti capiuntur, per hæc verba declaratur: *Li Coralli, che peſcano, e li diſcaricano in Terra, deuono pagare li diritti della Dogana fondico, e noua gabella, e ſe non ſi diſcaricaranno, ſon tenuti ſolamente al diritto della Doganà, e del fundico, e che ſi ſcriua la quantità, e qualità delli Coralli, in Reg. literar. Cur.* 19. *fol.* 153. *& in Reg. notam. fol.* 618. Coralia verò, quæ piſcantur homines Coſtæ in mari Surrenti, eaq; in Dohanam pyratarum timore reponunt, non tenentur Dohanæ diritus ſoluere, ex *literis Reg. Cam.* expeditis die 25. Maij 1512. in *Reg. literar. part.* 5. *fol.* 158. & infrà *ad membr.* 4.

36 Antiquitùs ab huiuſmodi iuris ſolutione fuerunt exempti Neapolitani pro omnibus rebus, quæ pro eorum vſu in Dohanam conducerent, ex *Priuil. Regis Ferdin. I. c. 7. fol.* 15. *aliorumq; Regum, in Priu. et Cap. Neap. fol.* 21. 33. 35. *et* 43. In anno verò 1649. quia fideliſſ. Populus ſupplices dedit preces pro repoſitione medietatis gabellarum ex gratia extinctarum, vt in *Prag.* 21. *de Vectig.* 3. *so.* inſimùlq; *in* §. 11. vt dignaretur Dom. Prorex auferre vſum perſonis cuiuſcumq; ſtatus, quo obtento, ſtat in viridi obſeruantia talis vſus denegatio, teſte *Iul. Capon. diſcept.* 313. *cap.* 1. *n.* 14. *et* 27. *tom.* 4.

37 Sed, an Eccleſiaſtici, & Regulares, vel ementes ab ijs, ſint immunes à iure Dohanæ, & fundici, vide *Reg. Reuerter. dec.* 18. & *Capon. cit. diſc.* 313. *per tot.*

38 Notandum denique eſt, quod tempore Exc. huius Regni Proregis *Dom. Comitis de Lemos* ſub die 25. Nouembris 1611. cum Regia Curia iàm ab anno 1610. præcedente *Regiæ Cam. Cõſultatione* exegiſſet carolenũ pro qualibet libra ſerici, quod à Regia Dohana, & maiori Fundico Neapolis, alijsq; Dohanis eiuſdem iuriſdictioni ſubiectis extrahebatur; atq; exegerat pro dicto tempore duc. viginti pro qualibet (vt vulgò aiunt) *balla* ſerici crudi, & quia ex hoc multa conſiderata fuere inconuenientia; Ideò diſcuſſo negotio per Regiam Cameram in R. Coll. Conſilio, ordinatum fuit, tolli dictam exactionem ſerici, & in eius locum deinceps fore exigenda grana ſeptem cum dimidio pro qualibet vncia ratione fundici ex omnibus mercibus, & perſonis, obnoxijs ſolutioni prædictæ, ità vt ſicuti priùs exigebantur grana 15. pro vncia, pro iure fundici, ità in poſterum eſſent exigenda grana 22. cũ
39 dimidio: Quæ tamen impoſitio gr. 22. cum dimidio, die 9. Maij 1613. ad inſtantiam Gubernatorum Reg. Dohanæ ordine Exc. Proregis fuit aucta ad grana 25. quæ hodiè pro iure fundici ſoluuntur, vt conſtat ex *Scripturis* productis in *Proceſſib. exiſtentib. in R. Cam in banca Iulij Valente, inter Regiam Dohanam Neap. & Bartholomæum Giarrella, aliosq; & D. Vincentium Capanum, circà olei interceptũ, à f.* 28. *ad* 31. *vol.* 1.

40 In anno poſteà 1621. ſub die 7. Iunij, præcedente noua *conſultatione Reg. Cam.* prouiſum fuit, faciendam eſſe dictam exactionem augmenti gran. 10. pro vncia ab omnibus mercibus, quæ extraherentur per extrà Regnum, etiã in Dohanis Baronalibus, vt ex *cit. Proceſſ. fol.* 70. *àt. in fine, &* 71. *in princ. vol.* 1. Et vigore *d. Conſultationis*, approbatæ à Reg. Coll. Conſ. die 21. Auguſti 1621. expediti fuere ordines Reg. Cam. directi Regijs Dohanerijs, & Credenzerijs, pro eius obſeruantia.

41 Producta eſt etiam fides *Antonij Pelliccia*, qualitèr pro exactione olei, aliarumq; mercium, prætèr diritus Arrẽdamenti olei, & ſaponis, & diritus ad

Ba-

Baronales Dohanas ſpectantes, ſoluũtur etiam diritus ad beneficium Dohanarum Apuliæ,diritus ſupplementi iuris fundici ad rationem gran.10. pro vncia, & nouum impoſitum duc. duorum cum dimidio; & quod ſi Regius ſubſtitutus fortè nõ adeſſet in d.Dohanis Baronalibus, ſoluitur adminiſtratori generali arcæ Regiæ Dohanę proximioris, alitèr merces inciderent in commiſſum, *fol.61.& 62. d.vol.1.*

42 Quod confirmatur ex alia fide præfati *Antonij*, in qua pro oleis extractis à Baronali Dohana *Molæ* per *Dalmatiam*, *Ferrariam, Flumen, Venetias*, aliaq; loca per extrà Regnum,ab anno 1659. vſq; ad annum 1664. ſolutum fuiſſe aſſerit d.datium gran.10. pro vncia, vt *fol.73.vſq; ad fol.80.d.vol.1.*

43 Et ex alia atteſtatione diligẽtiſſ.Regij Archiuarij *Ant.de Maſi*, qui aſſerit, quod recognitis rationibus *Frãciſci Siciliano* Vice-Secreti, & Vice-Magiſtri Portulani Fundici, & Dohanæ *Roſſani*, anno 1672.exacti fuere diritus gr.15. pro vncia, alijq; diritus in fundico,& Dohana *Roſſani*, alijsq; in locis ſuæ iuriſdictionis ad beneficiũ *Ill. Principiſſæ Roſſani*, vtilis dominæ dicti fundici, & Dohanæ,ac etiam exactus fuit diritus dictæ nouæ impoſitionis gran.10. pro vncia ad beneficium Regiæ Curiæ per Regium Arrendatorem, vt à *fol.48. ad 50.d.vol.1.*

44 Quæ obſeruantia ex alijs prouiſionibus deſupèr expeditis roboratur; Et primò ex *prouiſionibus R.Cam fol.34.d. vol.1.*Secundò ex prouiſ.Iudicis M.C. *D. Berardini Belprati*, Gubernatoris Dohanarum Apuliæ, & Commiſſarij generalis contrabannorum Prouinc. Barij, Hydrunti, & Capitanatæ, quibus ſub die 17.Martij 1652.mandatur Officialibus Dohanarum *Molæ*, *Poliniani*, *Melphicti*, & *Iuuenatij*, vt vigore *prouiſ. R. Cam.* expedit. die 15. Decembris 1645. ad petitionem Gubernatorum Dohanarum Apuliæ, & noui impoſiti, in dictis Dohanis aſſiſtere curarent ſubſtitutum,tùm pro exactione d. gr.10. pro augmento iuris fundici, tùm etiam dicti noui impoſiti nunc duc.duorũ cum dimidio.

45 Et alia prouiſio anni 1670.integerrimi,ac peritiſſimi *Dom.R.Conſil.D.Sãcij de Loſſada*, Delegati Dohanarum Apuliæ, ad præſens digniſſimi in Supremo Italiæ Senatu Regentis, *fol.64. & 65.d.1.vol.* Per quem etiam in dicto anno 1670.die 11.Septembris mandatum fuit Officialibus Dohanarum Baronalium, vt in omnibus immiſſionibus, & extractionibus mercium, æſtimari debuiſſet earum valor iuxtà Regiam Pandectam,vulgò *Tariffam*, & ſi fortè in dictis Dohanis non adeſſet, obſeruanda eſſet Pandecta Regiæ Dohanæ Barenſis, vt *fol.67.d.1.vol.*

46 Deniquè, cum quidam extrahentes emiſſent ſalmas 1500.olei *Poliniani*,& ſoluiſſent diritus in dicta Baronali Dohana, ac inſtitiſſent, mandari Regijs Officialibus Tarenti, vt exigerent ſupplementum, bonificata exactione in Dohana Baronali, & quia Arrendamentũ prætendebat vltrà augmentum fundici, ſolui debere ius nouæ gabellæ; decretum fuit ſub die 13. Martij 1683. per doctiſſimum, ac integerrimũ S.R.Conſilij Decanum, ac Regentem electum *Dom. D.Stephanũ Padilla*, Delegatum Arrendamenti olei, & ſaponis, quod *facta obligatione de ſoluendo iudicatum reſpectu noua gabella, & conſtito priùs dicta olea eſſe recollecta in Terra Poliniani, & peruenta ex proprijs territorijs, & ſolutis etiam in dicta Dohana Tarenti granis decem pro qualibet vncia pro augmento fundici, ſpectantibus ad dictum Arrendamentum,&c. permittatur extractio, bonificatis diritibus ſolutis in dicta Baronali Dohana, iuxtà expeditiones dictæ Dohanæ Baronalis.*

47 Exigitur etiam in Nundinis Salerni ius fundici ad rationem granorũ 25. & ſic exiguntur grana decem vltrà ius fundici, quod anteà ad rationem gran.15.pro vncia ſoluebatur, vigore dictæ nouæ impoſitionis, teſte *Reg.Capyc.Latro d.deciſ.191.ſub n.19.*

AD

AD QVÆST. VNICAM.

An ius Fundici debeatur in toto Regno, & in omnibus Fundicis, licet ab aliquibus ipſorum non fuerit ſolitum exigi per territorium.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

VEctigal earum rerum, quarum nunquam præſtitum eſt, præſtari non debet n.1.& quid reſpectu Iuris fundici, n.2.7.& 8.

Fundicus eſt vnicus in Regno, licet pro faciliori exactione diuiſus, prout de Regno, Collegio, & Ciuitate diuiſis, n.4.

Ius Dohanæ, vel Fundici, ſi de aliquibus mercibus in aliqua Regni parte non fuerit ſolutum, an ſoluendum ſit, num. 3.& 7. & quid ſtante præſcriptione, n.5.8.& 9.

Ius, quod habet Rex exigendi in aliquo loco, an conſeruetur reſpectu cęterorum, d.n.3. 6.& 10.

Priuilegium allegans, an ſit manutenendus lite pendente, n.11.& 12.

1 VEctigal earum rerum, quarum nunquàm præſtitum eſt, præſtari non debere, notatur in *l.fin.C.de public.* cum concord. *Rom.ſing* 4. *Maſcard.de interpr. Statut.concl.*8. *n.* 9. *Author* noſter hìc *num.* 1. *Larrea alleg.*5. *num.*24. *Reg.Capyc.Latro deciſ.*191.*n.*43.*&* 44. *Conſ.Roccus de offic.rubr.*14.§.14. *n.*32. *Epiſc. Rocca diſput.iur. cap.*75. *num.*17. 18.*&* 19.*lib.*1. Reſpectu verò Iuris fũdici, licet in aliqua Dohana pro ali-
2 quibus mercibus non fuerit ſolui conſuetum; attamèn R.Cam.mandauit, hoc non obſtante, illud ſolui debere, quamuis per centum annos, & plus non fuerit ſolutum, idq; ex eo, quia Regia Curia reperiebatur in poſſeſſione, ſeù quaſi exigendi continuatis temporibus in toto Regno ius fundici pro croco, & lana, ex diſpoſitione expreſſa etiam *Ritus R.C.* qui in nouiſſ.editione eſt 20. in ord. incip. *Item de operibus, verſ. ſed earum rerum, ſub rubr. de Iure fundici, & ex Rit.*1. *de Iure Scalatici, Andr.de Iſern.in cap. vn. quæ ſint regal. ver.vectigalia in add.n.*14. *Goffred.de Gaeta in rubr.*3. *Rit. de Fundico flagelli n.*27. *Auth.* noſter hìc *n.*4.

3 Et propterea in Fundico, ſeù Dohana Ciuitatis *Aquilæ* nemine diſcrepante facta relatione in Coll.Conſ. & coram Excell. Prorege fuit deciſum, quod Regia Curia manuteneretur in poſſeſſione, ſeù quaſi exigendi de croco, & lana ius fundici in Regia Dohana dictæ Ciuitatis, in qua licet fuiſſet prætermiſſa exactio, de iuſtitia tamen R.Fiſci conſtabat, ex quo talis exactio practicata fuerat in omnibus Regijs Fundicis totius Regni, & ſignantèr in conuicinis, & ſic fundatam eſſe Reg. Fiſci intentionem in fundico dictæ Ciuitatis Aquilæ, ex doctrina *cit. Andr.* determinatum fuiſſe teſtatur *Author* hìc, & infrà in §.20.*de Iure Serici n.*15. & *Reg Reuerter. in deciſ.*313.*nu.*1. qui in eadem cauſa deciſionem cõpilauit.

4 Quod comprobatur, quia vnicus eſt fundicus in Regno, licet in varijs partibus commodioris exactionis cauſa à Rege, tanquàm patrefam. fuerit diuiſus, vt notant *Auctor* noſter hìc *num.* 5. & *Reg.Tapia lib.*2.*Iur.Regni rubr.*6.*nu.*13.& à pari Regnum eſt vnica Prouincia, licet fuerit diuiſum in plures partes facilioris functionum fiſcalium exactionis cauſa, vt ſuperiùs in §.1. *de Reg.Fiſc.* Et ſic Collegium vnicum eſt, etiam ſi fuerit in Collegiatorum Sectas diſtinctum; & Ciuitas, eſtò in partibus, vti Roma diuiſa extitit, iuxtà *deſcript.I.I.Boiſſardi in to* 4.*Rom.V.Topogr.*vel in Quarterijs, vt eſt hæc noſtra Ciuitas Neapolis, vnica cẽſẽda eſt, *Cõ-*
5 *ſil.Rocc.de Offic.rubr.*17. Vnde Ius, quod habet Rex generalitèr exigendi, ſemper conſeruatur in illo, etiam ſi in vno loco tantùm exigatur, vt fundat *Author* hìc *n.*6.& proindè nullam currere præſcriptionem hoc in caſu concludit *ibid. n.*7.

*n.*7. idq; illa ratione, quia quando expreſsè vectigalium ſolutio vnicuiquè generalitèr iniungitur, cum ſubditi omnes id ſcire debeant, imò & præſumantur, *l. leges*, *C.de legib.* prætendentes præſcriptionem non poſſunt non eſſe in mala fide, *Crauett.conſ.*134. *nu.* 16.*Rim.iun.conſ.*589.*num.*33.*Curt.iun. conſ.*60.*num.*17. *Lancell.Gall.conſ.*25.*n.* 55. in puncto *Gratian. in add. ad deciſ.* 148. *n.* 2. vbi quod ius domini conſeruatur integrũ per exactionem ab alijs; Nàm poſſidens, etiam in parte aliqua
6 iura vniuocam rationem, aut qualitatem habentia, pro cæteris in reali poſſeſſione exiſtit, & cenſendus eſt, omniũ continuaſſe exactionem, vt valeat quoque de parte totum allegare, vt fundat *Salgad.de Reg.protect.tom.*2.*par.*3.*c.*10. & videndi ad hæc ſunt *R. Lanar. conſ.* 52.*num.*7. qui contrarijs occurrit, latiſſimè etiam *D.Io: del Caſtillo controu. lib.*6.*de Tertijs Decimar.cap.*33.*per tot. tom.*7. *& Reg.Galeota controu.*18.*lib.*1. vbi in terminis fundare videtur, quod appellatione Dohanæ Menæpecudum Apuliæ, comprehendatur Dohana minor, quam Dohanellam *Aquilæ* appellant; Quod de conſeruanda poſſeſſione iuris quæſiti, puta, cũ habet quis titulũ validum, ſiuè ex contractu, ſiuè ex priuilegio, ſecùs de iure nouitèr aquirendo, intelligit *Conſ.de Roſa conſult.*12.*n.* 16.*&* 17.*lib.*1.

7 Firma tamẽ ex his remanet ſuprad. regula, quod ſcilicèt vectigal non ſit præſtandum, niſi conſuetum ſit præſtari, etiam in Iure fundici, nàm in Regno noſtro de Equis, & cæteris animalibus viuis, quæ venduntur, non ſoluitur ius fundici, quia nunquàm fuit de illis ſolutum, vt poſt *Andr.* refert *Auth.* noſter ſuprà *membr.* 2.*n.*20. ſicuti nec pro victualibus, ac cæteris comeſtibilibus, quia pro vſu non fuit conſuetum exigi *ibid.n.*18. vndè in eo exigendo attenditur obſeruantia, *Capon.diſcept.*313.*n.* 24.*tom.*4. Et ſic non eſt ſimplicitèr verum, quod reſpectu iuris fundici dicta regula limitetur ex *cit.deciſ.R.Cam.* ab *Auth.* noſtro hìc, & *cit.Reg.Reuerter.* relata, nam ideò *d.deciſio* proceſſit, quia pro Fiſco fuerat fundatum, dictam exactionem in alijs fundicis practicari, vnde dùm iàm erat Reg Curia in poſſeſſione, ſeù quaſi exigendi dictum ius fundici pro dicto croco, & lana, meritò Reg. Cam. cenſuit, ſufficere Regio Fiſco exegiſſe dictum ius in cæteris Regni fundicis, ad obtinendam exactionem in alijs, *vt ſuprà.*

8 Etenim hæc eſt differentia inter vectigal, quod poſtquàm fuit conſtitutum, nunquàm tamèn fuit ſolutum, & quando poſt conſtitutionem illius fuit in aliquo Regni loco exactum; cum in primo caſu ſit quoq; locus 20. annorũ præſcriptioni, ſecundùm aliquos, etiam contrà Fiſcum ex *l.in omnibus*, *D. de diuerſ.& temp. præſcr.* Principe ſciente, & non alitèr iubente *Goffred. de Gaeta in Rit.R.C. rubr.*2.*n.*187. eòq; magis, cum ex vniuerſali inobſeruantia à ſtatuto vectigalis recedi videatur, quam tamen ſcientiam in Principe fuiſſe cõcludentèr probari debet ab allegante, vt per *Gloſ.in ver.ſtatutum in c.conſt. de V.S.in* 6.quod ampliat *Larrea p.*2.*allegat.*92.*n.*15.*&* 16. maximè, quia Ser. Regi propter eius abſentiam, nullum inferri poteſt præiudicium, præſertim in præſcriptione Regalium, per quamuis patientiam, ſiuè incuriam Proregis, aliorumq; Officialium, vt poſt *Andr.* & alios teſtâtur *R.Tap.in Prag.*23.*n.*7.*& ſeq. de ſuſpic. Official. lib.* 3. *Iur. Regni*, *Maſtrill.dec.*114.*nu.*56. *R.Merlin. centur.*2.*controu.*72.*num.*23.*&* 24. *Reg.D. Carolus Calà Dux Diani in eruditiſſimo reſponſo edito in cauſa Regij Fiſci cum Electis huius fideliſſ.Ciuitatis, verſ. paritèr non refragantur.*

9 In ſecundo verò caſu, puta ſi vectigal poſt impoſitionem fuiſſet ſemèl præſtitum, & poſteà deſinat ſolui, tunc requiri tempus centum annorum ad præſcribendum contrà Fiſcum, tãquàm in acquiſitis per illum, vt in *l.fin. C.de Sacroſ.Eccl.& in Conſt.Quadragènalem*, *Goffred.cit.lòc.n.*183. quia ex illa vnica ſolutione eſt acquiſitũ ius Fiſco, *Iſern. in d.cap.vn.verb. Vectigalia num.*14.

Et

Et in terminis huius deciſionis conſideratur tertius caſus Fiſco fauorabilior, puta quod non ſolùm per vnicum exactionis actum fiſco fuit ius quæſitũ, ſed etiam tunc Fiſcus quaſi poſſidere dicebatur per dictã exactionem in alijs Regni Dohanis, quod ſufficit, vt poſſidere dicatur etiam reſpectu illius, in qua non fuit ſolutum, hinc Fiſco nulla præſcriptio, estò plus centenaria obeſſe poterat, ſecundùm *Authorem* hic *n.* 7. tùm ob dictam malam fidem, quæ in ſubditis conſideratur; tùm etiam quia

10 ex eodem *Andr.* conſtat, ſufficere fuiſſe ſolutum vectigal in vno loco, ſeù Dohana Regni, vt ſit quæſitum ius Regi reſpectu cæterorum locorum, ſeù Dohanarum Regni, vt optimè aduertunt *Montan.de regal.ver.vectigalia n. 6.Laratha conſ.20.num.10. R.Galeota reſp.fiſc.10.nu.* 74. & proindè rectè per Reg. Cam. deciſum fuit pro Fiſco in dicta iuris exigendi manutentione; vt notant *Author* noſter hìc, & *Reg. Reuerter.d.deciſ.*313.

11 Verumtamèn idem *Reg.Reuerter.* in caſu prænarratæ deciſionis memorat, quod poſtquàm obtinuit Fiſcus decretum, & prouiſiones dictam manutentionem ordinantes; pro dicta Ciuitate *Aquilæ* fuit productum Priuilegium *Regis Alphonſi I.* de anno 1457. allegãdo ex illo immunitatem à ſolutione iuris fundici probari, tàm pro Aquilanis, quàm pro alijs quibuſcumque ab illa Ciuitate, eiuſq; diſtrictu, & toto Comitatu crocum extrahere volentibus abſque alicuius datij, ſeù gabellæ ſolutione, cuius vigore poſſeſſionem longiſſimi temporis in illa Dohana obſeruatam comprobabant; Vnde dubium ampliùs non eſſe, ſtante dicta poſſeſſione priuilegio vallata, & quod ſaltèm Ciuitas lite pendente debebat manuteneri in quaſi poſſeſſione huius immunitatis, & ſic licet priuilegium productum non eſſet clarum, ſed potiùs dubium, declarabatur per Conſuetudinem, *c.dilectus*, *de Conſuet.* Ex quo iterum facta relatione in R.Collaterali Conſilio, lite pendente manutentionem in poſſeſſione immunitatis iuris fundici obtinuit; Cõpilatoq; tãdèm proceſſu, quia defecit Vniuerſitas in ſalutari, fuit per Reg.Cam. deciſum omninò eſſe exigendum ius fundici de croco in Ciuitate Aquilæ, tùm quia non fuit concludentèr probata centenaria, tùm etiã, quia præſcriptio fuerat interrupta, dùm per Prouiſiones R. C. conſtitit diuerſis temporibus bis fuiſſe in illa Dohana ius fundici pro croco ſolutum, fuitq; præ cæteris conſideratũ, nec prodeſſe illi estò immemorabilem præſcriptionem, quia ſi quis poſſideret in toto Regno vniuerſalem iuriſdictionem, ſi in vno loco non vtatur, videtur tamen poſſidere in illo loco per poſſeſſionem, & exercitium vniuerſale in toto Regno, ex doctrina *Innoc. in c. dilectus*, *col.* 2. *de Capell. Monach. cit. Reg.Reuerter.ibid.*

12 Vndè ad hæc prætereà annotandum eſt, allegantem priuilegium, licet dubium cum poſſeſſione, ſiuè præſcriptione, circà regalia eſſe manutenendum lite pendente, estò aduerſarius, habeat de iure communi fundatam intentionem, *c cum perſonæ de priuil. in 6. Reg.Tap.deciſ.*23. *num.*1. & latè *R. Capyc. Latro conſultat. 68. lib.* 1. Secùs ſi in ſola præſcriptione quis ſe fundet, nam tunc eſt manutenendus ille, cui ius commune aſſiſtit, poſt alios *Reg. de Marin.in obſeru. ad tit. deciſ.*313. *nu.*1. vbi poſt *Reg. Reuert. in pragm.* 1.*n.*29.*de iuriſd. ad inuicem non turb.* notat eum, qui in proprio territorio turbat, fundatam habere intentionem de iure communi, iuriſq; aſſiſtentia opitulari; eum verò, qui turbatur, iuris reſiſtentiam contrà ſe habere, & ex *R.Galeot.*2. *controu.*53.*num.6.* & *Capibl. de author. Baron. lib.*2. *cap.* 76. vbi prætendente Archiepiſcopo Conſano, vti Barone in ciuilibus Terræ *S. Mennæ* conſeruari, & ampliùs à Vaſallis non turbari in ſua quaſi poſſeſſione pro fida paſcuorum, quam ille exteris animalibus in territorijs demanialibus Vniuerſitatis faciebat, fuit per S.C. datus terminus ſimplicitèr, de præſcriptione per

Archiepiſcopum allegata,nulla habita ratione : De qua concluſione nonnulla annotabimus ad *qu.5.§. 14.* vbi duplicatur hæc quæſtio.

AD MEMRBVM III.

De Iure Anchoragij.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Portus, Portoria, et Portitores quid ſint, à num.1.ad 5.& n.8.

Portorium, an differat à pedagio? declaratur opinio Vult.& Roſenth.*n.6.et 7.*

Portorium inter regalia adſcribitur, n.9.

Ripaticum, quid ſit, n.10.

Portus Vectigal duplex, Anchoragium ſcilicèt, et Exitura, n.11.

Anchoragij ius quid ſit, et de quibus ſoluatur Nauigijs, n.12.et 13. et an ſpectet ad eum, qui portum conſtruxit, num.16.

Ius Falangagij quid ſit, n.14.

Ius Balliſtæ declaratur, n.15.

Ius Anchoragij, quando exigatur, num.17. et an de nauibus, quæ vi tempeſtatis in portum applicuiſſent nu. 18. et qui ſint ab eo immunes, à n.19.ad 22.

Ius Anchoragij, an hodiè ſoluatur, et recenſetur Scala franca *in anno 1633. introducta, n.23.et 24.*

Ius Laternæ exponitur, n.25. & 26.

1 Antiquiſſimum, & ſic antè *Federicum Imp.* hoc ius omnes agnoſcunt, quoniam vectigal eſt, quod in portu exigebatur, vocabaturq; Portorium, ſub quo nomine vectigal, quod pro extractione, vel inuectione, ſiuè rerum tranſitu exigebatur, veniebat, idq; nedùm in portu, ſed etiam in ſcaphis, vel alijs locis cõprehēdebatur, vt nót. in *l.cum in plures*, *§.vehiculum*, *D.locat.* vnde nihil refert, ſiuè per portum intelligamus vectigal, quod in portu, vel pro tranſitu per pontem ſoluitur, *Iſern. in c.vn quæ ſint regal.num.9. Aluarot.n. 2. Afflict.in verb.portus n.1. Vult. lib.1. de f. cap.5.nu.7. verſ.portus, Cepoll.de ſeruit.ruſt.præd.cap.28.nu.2. Cuiac. in d. cap. vnic.in ver. portus*, & ibi *Hotman. Conſ.Ioſeph de Roſa in prælud.feud. lect. 5.num.1. & 2.*

2 Etenim auctis Reipublicæ Romanæ neceſſitatibus dilatari, & Ærario vectigalia portus primùm cęperunt, nempè mercium, quæ in portum vehuntur, vel euehuntur, *Iſern.in d.c.vn.verb.Portus*, locumq; ipsũ regalem non eſſe, ſed reditum dixit *Petr.Rebuff.in l.17.§.vectigal. Portus, D. de V. S. Geddæus num.8. Card.Tuſch.pract.lit.P.concluſ.385. Cuiac. & Hotman. in d.cap.vn.Regner. Sixtin.de regal.lib.2.cap.4. n.10. Georg.de Gabed.dec.46.num.6.par.2.Horat. Montan.de regal.verſ.Portus,n.1. verſ. id autem*, vnde receptum eſt, ſimplicitèr portu conceſſo, reditus in ſpecie non expreſſos, haud transferri, *Camill. Borrell.de præſt. Reg.Cathol. cap.9. num.62.* Portus autem à portando nomen habet, ex eo quod merces in eo portantur, *Vlpian. in l.portus de V.S. Iſidor. in lib.14. ethimol. cap.8.* vbi repetit, veteres à baiulandis mercibus *Baias* vocaſſe, vel dicitur portus hoc eſt, à fretu, & ſinu maris, qui facilè traijci poteſt, *Io:Brechæus in d.l:portus*, aliàs ſtatio dicitur, *d.l.portus*, à ſtatuendo, quod naues ibi latè ſtare poſſunt; *l.1.§. ſtationem de flumin.Camill.de Larath. in Theat.feud.diluc 49.p.11.à n.11.ad 13.* Vnde prouerbium, *In portu res eſt*, ex *Plaut.in Mercur. Camill.Borrell.de præſtant.Reg.Cath. d.cap.9.n.9.*

3 Hinc *Iac. Spigelius ad lib. 8. Gunth.* inter regalia illic propoſita in locum portus, *Portoria* ponit, quorum mentio fit inter vectigalia, quæ *Nero* abrogare volebat apud *Tacit.13. Reiger.lib.2. de Regalib cap.50. nu. 10. Fermoſin. quæſt. 15. num. 36, in Cap. Eccl. S. Mar. de Conſt.Iul.Capon.diſcept.313. n.26. to 4.* nam illa aliud non ſunt, quàm vectigalia ex portubus, ſicut ſcripturæ ex paſcuis, decimæ ex arationibus, vt notat *Turneb.ad Varr. & lib.1. Aduerſ. cap.5.* ex illo *Cic. pro l. Man.* (*neque ex portu, neque ex decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt*) & apud *Tacit. lib.13.*

lib. 13. quadrageſima , quinquageſimaq; vocatur,& *Symmach.lib.5. epiſt.quadrageſima, quinquageſimaq; portorium, vel vectigal, quadrageſima portorium* (ait) *non rectè poſcitur à Senatoribus ;* Item *Quaſtores ordinis noſtri nunquàm ferarum ſuarum portorium contulerunt: Nũc à fratre meo Cynegio V.C. quinquageſima vectigal exigitur* . Portoriorumq; mentio fit in Iure Romano *in d. l.cum in plures*, §.*pen. D. locat. l.3.C.de vectigal. & commiſſ.*

3 Nihil igitùr refert , ſiuè hæc intelligamus Portoria,ſiuè portus ipſos,quos deſcribit *Vlpian. locos concluſos,quò importantur merces, atq; exportantur , in d.l.portus*, ibiq; *God. n. 2.* Nam etiam hi , eodem loco leges habent,cum fluminibus , *l. nemo in fin. de rer. diuiſ. §. flum. Inſtit.de rer. diuiſ.* Et inter publica reponuntur in *l. littora in fin. Ne quid in loco publ.l. 1.* in vlt. verbis Prætoris §.*non autem , §. ſtationem de flum. l.ad portus, C.de oper.publ. Bald. num. 1. quæ ſint regal.Capoll.de ſeru.ruſt.præd c. 28. n.2. verſ.hodiè verò,Borch.de regal. num.38. Roſenth.ſ. concluſ. 31. in princ. Greg.Tholoſ.3.ſyntagm.par.1.cap 14. n. 7. Sixtin.de regal.c.6.n.6. Obrecht. de regal.n.301.& 453.* quos tamen *Bocer. cap.3.num.131.de regal.Fiſc.* illa ratione confutat, quæ ſe ipſam contradictioni implicet; nam portus perinde vt flumina, publici ſunt , idcircò ad regalia referri debent, vti vectigalia nomine portuum imperata, *l.inter publica*, §. *1.de V. S.* quod etiam ſequi videtur *Fauſt.pro Ærar.conſ.16.claſſ.6.ord.558.*

4 Et quia ſunt publici iuris portus , de regalibus eſſe videntur quoad iuriſdictionem , & protectionem , vt poſt *Capyc.in Inueſt. ver.portus* exponũt *Montan.de regal.eod.verbo* , & *Camill.de Larath.d.diluc.49.n.5.*

5 Hìc verò Nos pro portu nõ intelligimus domum cuiuſquè, in qua habitat, prout accipitur in *ll.12.Tab. Borrell. d. loc.nu.2.* neque pro Inſula , ſiuè domo ea , quæ à cæteris domibus legitimo ſpatio ſeiuncta eſt, & quidem mercium importandarum , & exportandarum cauſa, ſed ſtationem concluſam,& munitam in mari , vel flumine , vbi naues tutò ſtare poſſunt,& à ventis,procellis, & pyratis ſecuræ ſunt *l.1. §.13. D.de flum. Bocer. de regal.cap.3. nu.130.* de cuius requiſitis, imò de pluribus Mundi portuum qualitatibus, ac ſitu adeũdus eſt *cit.Borrell.d.loc.à n.2.ad ſeqq.* & *Guillelm. Ianſonius de nauigat. & deſcript. omnium portuum maris Occidental. Septentr. & Oriental.* Eo autem modo portus conſideratus , ad regalia pertinet , ratione ſcilicèt vectigalis , quod ex nauium ſtatione Fiſco ſoluitur , ex *l.17.§. publica*, ibi : *Ex quibus vectigal Fiſcus capit , quale eſt vectigal portus D. de V.S. Bocer. d.loc. num.131. Sixtin.de regal.lib.2.cap.4.num.11. Cuiac.& Hotman.in d.c.vn. quæ ſint regal. Niell. diſp.feud. th.4.* noſter *Author* infrà *§.15.de Off.Magiſtr.Portul.nu.9.& 10.* quem referr , & ſequitur *D. Didac. de Bolero in tract.de decoct.debit.fiſc.tit. 5.qu.27. num. 35.* qua ſignificatione portum pro reditu , ſeù vectigali portus intelligimus ex his prouenientem , quæ in portu , vel ex porru vehuntur, *Horat. Montan.d.loc. Laratha in cit. diluc.49.num.7.* Vnde & portorium præfatum euenit , *Camill. Borrell. d.cap.9. num. 46.*

6 Neq; ſimplicitèr probanda eſt *Herm. Vult.de feud. 1.c.5.n.7.ac Hẽric.Roſenth. in ſynopſ. feud cap.5.concl.31. nu.4.* opinio,dùm de vectigali intelligunt, quod pro tranſitu per pontem ſoluitur , cum propriè pons portui non conueniat , & nomina ipſa rebus conſona eſſe debeãt *§. eſt & aliud, verſ ſed primum , & verſ. ſed nos , Inſt.de donat.* Vectigal enim, quod tranſeuntes per pontem , aut per viam pendunt , pedagium appellatur , *c.innouamus extr.de cenſ.c.quamquam de cenſ.Henric.Bocer.d.cap.3. num.131.* niſi dicere velimus conuenire ratione tranſitus , importationis, vel mercium euectionis, & ſic eiuſdem iuris intuitu, nempè protectionis, ſecuritatisq; ipſarum mercium ratione, quæ tàm in trãſitu maris, quàm in itinerantibus identidem conſideratur ; Enim verò ſicuti

Rex

Rex tenetur ad emendam nauium diſ-
robatarum in portu, *Horat. Montan. d.
loc. num.* 2. ità & itinerantibus ſecuri-
7 tatem præbere tenetur, quam ob ratio-
nem peregrini quoque ad vectigal
eſtò non ab eorum Principe indictum
obligantur, vt exponit *Io: Garz. de ex-
penſ. cap.* 21. *num.* 35. cum aliàs ſtatuta
non obligarent non ſubditos, etiam ſi
ab Imperatore promulgata ſint, reſpe-
ctu ſcil. non ſubditorum, *l.* 1. *C. de sũm.
Trin. &c. Cephal conſ.* 652. *num.* 14. *lib.*
5. *Gayll.* 2. *obſeru.* 124. *num.* 5. neq; ipſi
tranſeuntes ſubditi fiunt ob actum in
illis non permanentem, in quo iuriſdi-
ctio aliqua reſidere non poteſt, neque
forum contrahi in alieno Territorio,
niſi ibi contrahant, aut delinquant,
Socc. in cap. liceat ratione num. 45. *de for.
comp. Gayll.* 2. *obſ.* 36. *num.* 11. *Hartm. de
de Epp. in pp. quæſt. lib.* 2. *tit.* 50. *obſ.* 6. *nu.*
3. ideòq; publicam vtilitatem eſſe
oportet, quæ vectigàlis impoſitionem
tueatur, & proindè via quoque ſecura
tranſeuntibus præſtanda eſt, *Rebuff. in
Bull. Cœn. Dom. Paul.* 111. *art.* 13. *Aze-
ued. ad Conſt. Reg. lib.* 8. *tit.* 9. *l. fin. num.* 1.
Sed de hoc latiùs infrà ad *Auth.* noſtrũ
§. 14. *de Iuribus Paſſuum.*

8 Ex portu inſupèr Portorium, & ex
Portorio Portitores, quos inter ſordi-
dos quæſtus, qui in odia hominum in-
currunt, ponitq; portitores, vnà cum
fęneratoribus *Cic. lib.* 1. *offic. ad fin.* Sũt-
què illi, qui portus vectigal exigebant
ab ijs, qui merces, vel immittebant,
vel extrahebant, ac etiam curabant, ne
illicitæ extractiones fierent, nam eſtò
non eſſent eo tempore de vna Prouin-
cia in aliam prohibitæ rerum extra-
ctiones, extrahere tamen ad barbaras
nationes non licebat ex *l. vn. C. quæ res
aſport poſſ. l. cotem ferro, D. de public. &
vectig. l. cuiuſquè, D. ad l. Iul. Maieſt. l.
vſurpationem, C. de vectig & commiſſ.
& in l.* 2. *C. de commerc. & merc.* quibus
erat affine *Liminarchæ* officium, qui
portum cuſtodiebat, & ne fierent ex-
tractiones ad hoſtem, curabat, ideòq;
ſtatutum erat, vt omnes nauium nau-
cleri deponerent, in quam prouinciam
ituri eſſent, vt in *d. l. vn. C. de litt. & itin.
Cuſt. Conſil. de* Roſa *in prælud. feud. d.
lect.* 5. *nu.* 4. *Camill. Borrell. de præſt. Reg.
Cath. cap.* 9. *num.* 49. & 68. notans exin-
de *n.* 50. res, quæ aſportari exteris, &
eò magis hoſtibus prohibentur, & de
pœnis contra aſportantes, quod etiam
declarat idem *de* Roſa *ibid. n.* 8.

9 Dictum autem Portorij ius, ex
quo antiquiſſimum erat, ideò *Federicus
Imp.* dùm compilauit *titulum, quæ ſint
regalia*, inter cætera *Portum* connume-
rauit propter vectigalia, quę ſoluuntur,
Montan. d. loc. & *Conſil. de* Roſa poſt
alios *ibid. nu.* 5. ipſumq; datium, quod
pro nauibus in portu ſoluitur, naulum
etiam vocari ſolet, ex *Vlpian. in l. bu-
ius, D. qui pot. in pign. hab.* & etiam ſi-
gnificare illud, quod datur pro vectu-
ra in *l. ſed addes, §. ſi quis mulierem, D.
locat.* declarat *Camill. Borrell. d. cap.* 9.
num. 67.

10 Huic autem vectigali, Ripaticum
Federici Imp. in *cap. vn. quæ ſint regal.*
quod ratione ripæ, ſeù aggeris in ea
conſtructi, item traiectus ſoluitur, re-
ferunt *Petr.* Rauenn. *in compend. feud. tit.
quæ ſint. regal.* vbi *Iſernia, Afflict.* cæ-
teriq; *Io: Ferrar. Montan. de feud. lib.* 5.
cap. 7. *verſ. ſunt & riparum, Horat. Mon-
tan. de* Regal. *eod verſ. Sixtin. de* Regal.
lib. 2. *cap.* 5. *Peregr. de Iure fiſci lib.* 1. *tit.*
1. *n.* 23. *Petr. Gilken. in* §. *riparum nu.* 15.
*Inſt. de rer. diuiſ. Fr. Stypmann. tract. de
iur. maritim. par.* 5. *cap.* 3. *n.* 11. *Loccen. de
iur. naual. Gaſp. Klock. lib.* 2. *de Ærario
cap.* 74. *à nu.* 3. *ad* 6. *Georg. Adam. Struu.
in ſyntagm. iur. feud. cap.* 6. *aphor.* 7. *num.*
13. & 14.

11 Portus autem vectigal duplex eſſe
conſtat, Anchoragij nempè, & Exitu-
ræ, *Montan. d. loc. num.* 2. *Iul. Capon. di-
ſcept.* 313. *cap.* 2. *num.* 25. *tom.* 4. *Antunez
de Portugal de Donat.* Reg. *lib.* 3. *cap.* 6.
num. 6. De iure Exituræ infrà ad *mem-
brum* 8.

12 Et quidem circà Anchoragium eſt
hìc annotandum, eſſe portus antiquum
ante *Federicum* vectigal, ac ſolui ra-
tione hoſpitij, vulgò albergi in portu,
qui eſt locus concluſus ſtatione muni-

tus

tus, *Author* noſter hìc *à num. 1. ad 3. Montan.d.loc.n.1.& 2. & n.5.* & ex littore,& Portu, *Anchoragium*, vt vocant, ſoluitur, *Matth.de Afflict.d.c.vn. verb. Portus n.2.in fine, quæ ſint regal.* & de iure Anchoragij, & Exituræ adeundi ſunt *Roman. conſ.271. Frecc. de ſubfeud.lib.1.de offic. Magni Admirati maris n. 22. Loffred. conſ.24.* vnde hodie anchoras adiectis littoribus, ſine Principis permiſſione inijcere non licet, ex alijs *Bodin.1. de Republ. Fr.Stypmann.de iur.maritim.p.2.c.4.n.168.& p.5. cap.2. n.14.& ſeqq.*

13 Soluitur enim Anchoragium ab omnibus Nauibus, ſeù Vaxellis intrātibus in portu, ſiuè exteris, ſiuè indigenis, hoc eſt pro Vaxello duarum gabiarum vncia vna, & tareni 15. ſi eſt vnius gabiæ vncia vna, ſi ſine gabijs tareni 15. Soluiturq; in omni portu, vbi anchoras figit, & ab *anchoris* nomen habuit, vt *in Rit. R.Cam.ſub rubr. de Iure Anchoragij, Montan.d.loc.*

14 Nauigia verò minora non ſoluunt ius Anchoragij, ſed aliud ius, quod dicitur *Falangagium*, ex *d.ritu in fin. Author* noſter hìc *num.7. Iul. Capon.diſcept.313.cap.2. num.24. tom.4.* dicunturq; Vaxella minora, quia non habēt, vt vulgò dicunt, *Curritoria*, & ſunt quędam foramina exiſtentia ſuprà coopertam nauigij, ex quibus aqua defluit, & ſic nauigia, quæ non habent coopertā, ſed iſta foramina, dicuntur minora, & non ſoluunt Anchoragium, ſed Falangagium, verba ſunt *Auth.* noſtri hìc *nu. 7.& 8.* vbi *nu. 9.* exponit, quod nauis gabia ad hoc, vt ſoluat Anchoragium antiquum, requiritur, quod ſit ad defenſam, non ad pompam, vbi explicat, quando dicatur ad pompam: & vide *Rit.vlt.* iuxtà nouiſſ.editionem.

15 Exigebatur etiam Ius Balliſtæ, quod per *Ritus* nupèr editos dicitur Ius *Baliſtarum*, & per *Rit.m.ſ.* Ius *Baliſtrarum*, per Federicum Imp. impoſitum nauigijs vltrà mare nauigantibus, vt ſi nauigium ſit de tribus caueis, ſiuè (vt vulgò *Ritus* habet) gabijs, debeat in reditu ferre *Balliſtas* tres Curiæ, quæ valeant vncijs quinque, pro quibus fideiuſſionem præſtent de ſoluendo dictas vncias, ſi Balliſtas non deferrent, iuxtà *Rit.1.de Iure Baliſt.* vbi in *Rit.2.* exponitur de trecentis vegetibus infrà, vel ſuprà; ibidemq; *Goffred.de Gaeta nu.2.* ſcribit, hoc ius malè exigi tàm à nauigijs exterorum, quàm Regnicolarum: Vnde cū quoddam nauigium per *Aulectam Tuneti* nauigaret, quia tunc erat Chriſtianorum, non verò infidelium locus, & nauigium Curiæ munitiones ducebat, eratq; Regnicolum, non autem exterum; fuit per Reg.Cam. prouiſum nō debere ſolui dictum ius Balliſtæ, vt ex *literis Reg. Cam. 1553. partium primi anni penès Simeonem Galterium in diuerſ.magno 1.fol. 27.* teſtatur R.C. *Præſ. Petrus Maſturtius in ſuo Repertorio m.ſ. ver.Ius balliſtæ.*

Nec ius prędictum ſoluēdum de illis nauigijs, quæ ibant vltrà mare exportando 60.vegetes, cum vna cauea, non tamèn conſueta, ſed aliqua neceſſitatis ratione, ex *literis R.Cam.* expeditis die 22.Maij 1474.directis Dohanerio Barij, *in Reg. literar. partium 11.fol.107.* ſcribit *cit. Præſ. Maſturtius d. loc.* qui etiam notat, illud ſolui in Dohanis, & fundicis Prouinciæ, & ſic in Dohana *Monopolis* cum limitatione iuxtà vſum antiquum, & *Ritum*, ex *literis R.Cam.* expeditis die 10. Nouembris 1468. *in Reg. Curia 6. fol. 229.* quarum meminit quoq; ipſemet *Maſturtius in Notis ad cit. Rit. lit.A.* in noua editione: Neque eſt exigendum pro bonis, quæ per Chriſtianitatem extrahuntur, niſi extrahantur per *Alexandriam*, & *Barbariam*, vt per Reg.Cam. declaratum fuit in literis expeditis die 11. Apr. 1513. *in Reg.literar.partium 7. fol. 174.*

16 Præfatū autem portus datium iuſtū eſſe, quia exigitur pro cuſtodia portus, quā Rex habet, tenēdo ibi Caſtra munita militibus, & bōbardis, *Horat. Mōtan.d.loc.* Vnde Barones, & Ciuitates Regni non poſſunt deſtruere, neque conſtruere portum, quia hoc ad Regē ſpectat, & apertura portus Regiæ digni-

gnitati inhæret, *cit. Montan. ibid. n.3. in fin. Camill.Borrell. d.loc.nu.61.* Imò quod pro nauium ſtatione, ex portu præſtatur artificiali, neque ad eum populum ſpectat, qui portum extruxit, eumquè ſumptu ſuo, & opera conſeruat, *Bocer. de regal.cap.3.nu.* 132. ſed omne ad Regem, ſiuè Imperatorem ſpectat; Verùm quia naturalis æquitas poſtulat, vt qui commodum percipit, etiam onera ſuſtineat, æquum videtur, vt in refectionem, & reparationem horum portuum artificialium de vectigali Rex, aut Imperator aliquid collocet, & conferat, *Bocer. d.loc.* quem refert,& ſequitur *Fauſt.in conſ.pro Ærar. claſſ.6.ord.*558.

17 Ius verò iſtud Anchoragij exigitur toties, quoties nauis figit anchoras in mare,tàm à ciuibus, quàm ab exteris; ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc *num.6.& 10.* & ſic dicitur, quod hoc datium ab omnibus ſoluitur, licet quoad quãtitatem reguletur ſecundùm nauium qualitatem, *Piſan.ad Goffr.de Gaet.ſup. Rit.R.Cam.rubr.3.n.*19.ſed ſi Nauis,ſeù

18 Vaxellum non voluntariè, ſed vi ventorum, & tempeſtatis applicuiſſet in portum, vel hoſtium timore, non adſtringeretur ad ſolutionem Anchoragij, *Afflict.in cap.1.quæ ſint regal. verb. vectigalia, nu.*115.*Montan.cit.loc.* elegantèr *Caſſiodor. lib.4.var.epiſt.7.* ibi: *Quia crudelitatis genus eſt, vltrà naufragium velle deſæuire, & illos ad diſpẽdia cogere, quibus inopem vitam probantur immania pericula ceſſiſſe*; Et iterùm *eod libr.epiſt.*19. Quod tamen intelligas ſecundùm tradita per *DD.*in ſuperiori *membro n.*20. *cit.* & quando ſuum iter talis nauis Dominus proſequi intendit, qualitèr teneatur ſoluere, tradit *Piſanus dict. loc. num.* 23. 24. 26. & 29.

19 Excipiuntur tamen ex *Auth.* noſtro hìc *in fine* vti immunes, ac priuilegiati à ſolutione huius datij, *Liparenſes*, *Meſſanenſes*, *Neapolitani*, *Cauenſes*, *Surrentini*,*Capuani*,*Mazarenſes*, *Raguſei*, *Biſcaini*,& *de Fonte Tabia*;& Cardinales ſunt immunes etiam ob Anchoragio in portu Neap. conſtando; nauigium eſſe illorum, vide *literas Cam.4. April.*1515. *in Reg. literar. par. 12.fol.62.*

20 Vtrum verò hoc idem ius ſoluatur à Clericis, & ab alijs exemptis non expreſsè priuilegiatis, affirmatiuè reſpõdetur per *Capon.d.diſcept.*313. *cap.2. à nu.24.ad* 29. ex eo, quia hoc ius Regi debetur in recognitionem conſtructionis, & conſeruationis portus, in quo de ſuo Rex expendit, & ſic illi debetur ob impenſam, laborem,& reuerentiam, ad quæ munera non extenditur immunitas, *Menoch.conſ.*297. *à nu.*15. *lib.3. Gratian. tom.2. cap.*377. *num.*23. Igitùr hoc ius Anchoragij ſatis leue videtur, reſpectu iuris fundici, quia illo vt plurimùm non vtuntur mercatores, ſed conductis domibus, in quibus commodiùs, ac tutiùs conſeruantur merces, per eoſdem nihilominùs ſoluitur ius fundici, vt conſiderat *Reg. Galeot.contr.*47.*à nu.7.tom.*1. Hinc Eccleſiaſtici ad portum accedentes pro eorum naui ad Ius Anchoragij ſoluendum ſunt eò magis obligati,quia tenẽtur ad ius fundici; ergò eò potiùs ad ius Anchoragij;ldq; confirmatur,quia id, quod ſoluunt Eccleſiaſtici hoc in caſu non eſt gabella, ſed eſt regalia debita Regi ratione portus, cum portus ſit de regalibus, *c.1. quæ ſint regal.* & exigitur ratione ſecuritatis, & cuſtodiæ, aliaſq; ob cauſas ſuprà enunciatas.

21 Vnde hoc Ius Anchoragij non poteſt dici verè, ſed impropriè vectigal, ſeù gabella lato vocabulo accepta, & ſic intelligendum eſt, quod ſuprà diximus Vectigal hoc, ius portus, ſiuè Anchoragij eſſe, vt declarat contrà *Montan.d.loc.num.2.cit.Capon. d.l. c.2. n.25.& ſeq.* vbi *nu.* 28. hoc portus Ius differre à Iure, quod ſoluitur pro mercibus in portu vehendis, nam Ius Anchoragij non eſt niſi ſimplex Ius portus, quod pro portu conficiendo, conſeruando, reficiendo, ſiuè renouando ſoluitur, quod de iure naturæ exemptos quoque obligat conſtruere, & repara-

parare, vt ſcribit *Carol.de Graſſ de Cle-*
ric.effect.3. num 78. qui eſtò acerrimus
22 exemptorum ſit defenſor, concedit ta-
men illos eſſe obligatos ad ius pontis,
& ad portorium ex prædictis rationi-
bus, ſicuti ſunt obligati contribuere
cum laicis pro extirpatione locuſtarũ,
ne aerem inficiant, & ſegetes, ac vin-
demias deuaſtent, *cit.Fermoſin. d.l. qu.*
11. *per tot.* dicens, ad id poſſe cogi
etiam à Iudice laico; Vnde ſicut cer-
tum eſt Eccleſiaſticos non teneri ad
donatiuum, quod fit in Regno, niſi eſ-
ſet inuaſio Regni à Turcis, vt decidit
Reg. Cam. apud *Reuert. dec.* 36. ità in-
dubium eſt, illos teneri ad gabellas
illas impoſitas, pro vijs, pontibus,
portis, & muris Ciuitatis reficiendis,
ex dictis etiam rationibus, *Reg.de Ma-*
*rin lib.1. reſol. cap.*47. *num.* 15. cum re-
quiſitis tamen notatis apud eundem
*de Marin.ad cit. Reuerter.dec.*36. quem
refert, & ſequitur *cit.Capon.d.loc. n.*29.
& Nos latè ſuprà annotauimus *ad qu.*
9.10.*&* 11.§.3.

23 Animaduertendum deniq; eſt, quod
in anno 1631. Regnum gubernante
Excell. ac vigilantiſſimo Prorege *D.*
D. Emmanuele Fonzeca, & Zunica Co-
mite Montis regij, induſtria *Decij Vita-*
lis, vt maior mercium commeatus in
hoc Regnum confluerct, introductus
fuit in Regijs Dohanis vniuerſaliſſi-
mus, ac liber Portus, ſeù *Scala franca*,
vt ſcilicet omnes, qui vellent per mare
naues conducere ab extrà Regnum,
in Portum huius fideliſſimæ Ciuitatis,
vel Inſulæ Neſidis, vti de diſtrictu
ipſius Ciuitatis, eſſent exempti à re-
giorum diriſtuum ſolutione, vſquè dũ
non venditæ eſſent merces, ſed quod
anni ſpatium concederetur, poſtquàm
mercator, ſiuè nauis dominus in Do-
hana notitiam dederit, eas vendendi;
ſi verò non venderet, reuerti poſſet
abſq; ſolutione diriſtuum, & ſaltèm
teneretur pro ea mercium quantitate,
quæ intrà præfatum temporis ſpatium
vendita reperiretur: Idq; præcedente
Reg. Cameræ conſultatione, in forma
Regij edicti publicatũ fuit ſub die 26.
Nouembris 1633. vt habetur in *Prag.*
*8.de Vectigal.& gabell.tom.*3.

24 Et in eadem Scala franca, ſeù *in d.*
*Pragm.*8.§.6. diſponitur, ibi: *Similmen-*
te ſi dà eſentione, e franchitia del paga-
mento dell'ancoraggio per li loro vaſcelli,
che per lo paſſato ſoleuano pagare in detta
Regia Dogana. Non ſecùs, ac *Theodo-*
ricus Rex de *Siliquatici* tributi immu-
nitate apud *Caſſiodor. lib. 4. var. epiſt.*
19. ità reſcripſit: *Vt hac remiſſio ſolutio-*
nis copiam poſſit præſtare Prouincijs, &
reſpirent aliquatenùs feſſi, præſentis ſa-
lubritate decreti; Quis enim ad venden-
dum non incitetur largius, cui ſolita di-
ſpendia ſubtrahuntur? Portus noſtros na-
uis veniens non paueſcat: vt certum
nautis poſſit eſſe refugium, ſi manus non
incurrerint exigentium, quos frequentèr
plus affligunt damna, quàm ſolent nuda-
re naufragia.

25 Exigitur tamèn ius Laternæ (quaſi
in ea lumen clauſum lateat, iuxtà ex-
poſitionem *Dionyſ.Lambini in comm.ad*
Plaut. in Amphitr. ſupèr illis verbis: *A*
portu illinc nunc cum laterna hùc adue-
nit) quod non eſt nouum vectigal, ſed
res fauorabilis pro nauigantibus de
nocte, vt conſiderat *Reg. Galeota lib.2.*
*controu.*54.*num.*53.*in fin.*ex *Afflict. de-*
*ciſ.*392. vbi habetur, quod Rex *Ferdi-*
nandus I. cuidam conceſſit in mole
magna Ciuitatis Neap. fanum, ſeù la-
ternam, vt poſſet pro nauigantium ſe-
curitate ædificare, & ab omnibus ma-
ritimis lignis debitum directum acci-
pere, quemadmodùm in alijs locis, vbi
eſt dicta laterna, exigitur; vnde ibi
turrim ædificauit cum laterna, exegitq;
dictum ius laternæ à nauigijs mariti-
mis ad portum dictæ Ciuitatis acce-
dentibus; cum onere eam man..te-
nendi: de quo etiam ſcripſit *Sig ſm.*
*Loffred.in conſ.*21. meminitq; *Borr.lib.*
*de præſt.Reg.Cath.cap.9.n.*30.

Et de hoc iure notat *Præſ. Maſtur-*
tius in ſuo Repertorio m.ſ.pag. 159. *àt.*
quod pro omnibus nauigijs maritimis,
tàm exteris, quàm ipſius Ciuitatis *Ca-*
ietæ à tribus dolijs, ſiuè (vt *Ritus* ait)
vegetibus, vſque ad centum, ſoluitur

Ppp la-

laternæ ius ad rationem vnius ſemiſſis, vulgò *tornienſis* pro quolibet dolio, ſingulis itineris vicibus, ac eſſe *S. Catherinæ* dictæ Ciuitatis, ex *literis Reg. Cam. cum clauſ. iuſtitiæ*, expeditis die 26. Auguſti 1500. *in Reg. liter. part. 3. fol. 64*.

26 Vnde etiam pro nauigijs Neapolitanis hoc ius laternæ ſoluitur, vt ex *decreto R. Cam.* interpoſito ſub die 12. Auguſti 1498. tempore *Regis Federici*, deindè confirmato in anno 1512. tempore *Regis Catholici*, ac producto *fol. 26. in Actis inter Inſulam Iſchiæ, & D. Hieronymum Capanum, dominum laternæ molis Neapolis, in banca Todari penès Scribam Horatium Schips*; Non leuis enim altercatio inter prefatos inſurrexit, cum dictus *D. Hieronymus* prætendiſſet exactionem dirictuum pro dicta laterna, ſeù lampade accenſa in mole huius Ciuitatis Neap. pro cymbis, & dolijs vini à locis dictæ Inſulæ *Iſchiæ*, vigore cuiuſdam Priuilegij Regis Francorum *Caroli VIII.* in anno 1495. conceſſi *Lucæ Buongiami*, in quo dicitur, *vt autem ipſe Lucas ſciat, quod ab vnoquoq; Vaſo maritimo erit exacturus, & nauigantes, quod erunt ſoluturi, Capitula ordinata pro ipſius iuris exactione facienda, iuſſimus præſentibus declarari, & inſeri*; ibiq; dirictus ſoluendi deſcribuntur, ac ſubdit: *Eſſe foſſe nauilio, che veneſſe in Napoli da entro le bucche de Capri, di modo, che quello ſia il ſuo nauigio, e non veneſſe da altra parte, lo detto padrone non ſia tenuto à pagare*; deindè ſequitur Capitulum, vt pro vnoquoq; vini dolio, quod in Portum aduenit pro mercimonio ineundo, ſoluenda eſſent pro laterna grana quinque. Imò etiam pro poſſeſſorio, ſeù quaſi dictæ exactionis quaſdam atteſtationes produxit, vnde ſub die 22. Ianuarij anno 1683. aduersùs conductorem vini ad minutum decretum obtinuit à D. Preſid. R.C. D. Aloyſio Sixto, *quod liceret continuare exactionem à locis Inſulæ Iſchiæ, ſeruata forma ſoliti, verùm ſint ſalua iura Fiſco, & partibus in petitorio*:

Ex parte verò Inſulæ Iſchiæ, nullitatibus propoſitis dicebatur, non ſolùm dictum aſſertum Priuilegium non eſſe originale, & à Rege inuaſore conceſſum, & ſic nullum ex *Pragm 4. de poſſeſſ. non turb.* verùm etiam in Priuilegijs conceſſionis dictæ laternæ à Ser. Regibus Aragonēſibus haud legi prætenſam facultatem exigendi dirictus pro dolijs vini, ſed tantùm à nauigijs, vaſisq; maritimis, quæ in Portum Ciuitatis Neap. ſe receperint, & ſic non pro nauigijs paruis, ſiuè cymbis, ac lyntribus, ad noſtra maritima loca accedentibus, quæ non egent portu, nec igitur lumine, vt illum ingrediantur. Et pro dolijs vini non eſſe exigendum dictum ius, cum ſceùs, deberetur de omnibus mercibus, quæ per mare immittuntur, nec de poſſeſſione, ſeù quaſi conſtare, dùm aduersùs d. atteſtationes, aliæ quoq; adductæ fuere, vt patet ex dictis *Actis*, alijsq; rationibus allegatis, patrocinantibus, perdocto amico noſtro *Dom. Nicolao Benincaſa*, ac peritiſſimo *D. Cæſare Natale*, ad præſens meritiſſimo Reg. Cam. Præſidente: Obtinuit nihilominùs *Dom. D. Nicolaus Conſilone* ſanguinis, morumq; nobilitate, ac legalis ſcientiæ peritia percelebris, ac ſummè commendandus, pro d. de Capano patrocinando, dùm R.C. cenſuit, nullitates non obſtare, impartito tamen termino in petitorio.

AD MEMBRVM IV.

De Iure nouæ gabellæ.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVs nouæ gabellæ in Dohana, ad quam rationem exigatur, & à quo introductum, nu. 1. Fuitq; ampliatum in toto Regno à Ser. Rege Alphonſo n. 2. & 3. eiuſq; Capitula *inſeruntur à num.* 14. *ad* 20.

Nouæ gabellæ ius ſemèl ſoluitur, & de quibus mercibus, à n. 4. ad 8.

Co-

Coralium exactio pro iure noua gabella, alijſq; dirictibus, quomodò fiat, n.9.

Ius noua gabellæ, à quibus ſoluatur, à nu. 10. *ad* 12. *& quid in Eccleſiaſticis*, *num.*13.

1 NOuæ gabellæ ius, quod in Regia Dohana etiam exigitur ad rationem gran.ſex pro vncia, ſiuè vnius pro centenario, vt in *Pragmat.* 2. *de Vectigalibus*, à Rege *Carolo III. de Duratio* in anno 1385. fuit introductũ, ſoluebaturq; pro omnibus mercibus, quæ immittebãtur, vel extrahebãtur per mare tantùm à Ciuitate *Rhegij* vſque ad Ciuitatem *Caietæ*, vt in *Cap.noua gabella Caroli III.de Duratio*, exaratis poſt *Rit. R. Cam.* in editione nouiſſ.per *Piſan. fol* 678.noſter *Author* hìc *à n.*1.*ad* 3. *Reg Tapia lib.*2.*Iur.Regni,tit.de off.magiſtr.fundic.n.*8 *fol.*230. *& de Conſtit.Princ.in rubr.cap.*4. *nu.*86. *Iul.Capon.tom.*4.*diſcept.*313.*c.*2. *n* 30.

2 Quæ noua gabella deinde per *Ser. Regem Alphonſum I.* fuit ampliata in toto Regno, & ſic exigitur à flumine *Tronti* vſque ad Ciuitatem *Rhegij* incluſiuè per omnes Terras maritimas, vt in alijs *Capitulis noua gabella tempore Regis Alphonſi in libro Rit.R.Cam.* legitur, *Author* noſter hìc *nu.* 4. quæ ta-
3 mèn *Capitula*, cum in *Rituum* editione
per *Piſan.* non fuerint impreſſa (quamuis coincidant in idem cum illis præfati *Regis Caroli*, nam *Ser. Rex Alph.* ampliauit ſolùm exactionem, nec aliquid immutauit) ad vberiorem notitiam hìc *in fine* inſerenda curauimus.

4 Fuitq; huiuſmodi exactio introducta pro Regijs triremibus ſubſtentandis, & ideò ſoluitur de bonis, quæ immittuntur, vel extrahuntur per mare, & ſemèl tantùm, etiam ſi millies eadem res extraheretur, vel immitteretur, niſi mutaretur rei dominus, nam tunc nouus dominus extrahens, vel immittens per mare ſoluere debebit, non obſtante, quod antiquior dominus pro eadem re ſoluerit, vt ex *d. Capit.* tradit idem noſter *Auth.* hìc *à num.*5. *ad* 7.

5 Inſupèr *Præſ. Petrus Maſturtius in ſuo Repertorio m.ſ. lit.C pag.*131. eſſe videndas, aduertit, *literas R. Cam. exped.die* 20. *Februarij* 7. *Ind.* 1464. *in Reg. Cur.* 3. *fol.* 170. vbi ſunt hæc formalia verba, vz. *Per quanto tocca allo diritto della gabella noua, perche è ſpecial diritto della Regia Corte, volemo, che non eſſendo eſatto dalli detti Regij Officiali, lo debbiate eſiggere voi, douunque trouarete le dette robbé, e ſimilmente eſeguirete delli panni, & altre mercanzie, che vengono da Puglia, ò da Napoli, per le quali non vi porta la poliſa; E con detta lettera* (idem ſubdit) *anco ſi ordina, che debbiano eſiggere da tutte robbe, e mercanzie, doue le trouerà, non trouando, per quelli ha ſtato pagato lo fundico à gl'Officiali della Regia Corte: directa fuit dicta litera Iacobo Sanucho arrendatori Prouinciarum Ducatus Calabriæ, & in diuerſor meo magno pr. fol.*122.

6 Et in literis ſub data 3. Iunij 1489. *in Reg.literar.Cur.*22.*fol* 235 apparet, quod pro ſupellectili domus, & veſtibus pro vſu non ſoluitur dictum ius nouæ gabellæ; ac itidem determinatum per R.Cam. quod pro bonis, quæ exonerantur in locis maritimis, & deindè ad nundinas aſportantur, quia clarè in fraudem oſtenditur præfata exoneratio, ſoluendum eſt dictum ius, *cit. Maſturt.d.loc.pag.*151. vbi etiam
7 tradit, quod cum Dohanerius Caietę
R Cameram conſuluerit, an ab omnibus mercibus deberet exigere nouam gabellam, quia per dominus ſolitum erat de ſale, frumento, ferro, & pice ſoluere quatuor pro centenario; Per Reg.Cam. prouiſum fuit, in exactione dicti iuris ſeruanda eſſe *d. Capitula*, ex literis Cam. exped. die 22. Octobris 1468. *in Reg. literar. clauſ. Cur.* 2. *fol.*67. Et *in eod. Reg. ſub ead. data*, *&*
8 *fol.* habetur, quod ſi nauigia onerata
eſſent frumento, aut alijs mercibus in *Caſtro maris*, & *Mondragonis*, tranſeundo per Ciuitatem *Caietæ*, non verò exonerando, non debent ſoluere, cum non ſit conſuetum, exigi à d.Terris huiuſmodi nouæ gabellæ dirictus.

9 Circà verò Coralium exactionem, *Præſ. Maſtur tius in dicto Repertorio m.ſ. lit.C.pag.177.àt.* ità notar: *Fù ordinato al Maſtro Portulano di Calabria circa l'eſiggere delli Coralli, come nella Dohana di Nap. v3. Se vno foraſtiero immette Coralli in detta Dohana, e l'eſtrahe, paga grana 15. per onza, ſe viene per terra; e ſe viene per mare, e và per terra ne paga 21. e 27. grana per ſoma, che è lo ſalmagio; lo Citadino Napolitano paga ſe non gr. 15. per onza, ò per terra, ò per mare; ſe vna perſona frãca immette, vt ſ. e le vole eſtraere per infra Regnum paga ſe non gr. 15. per onza, ſe le vole eſtraere per extra Regnum, non paga coſa alcuna; e ſe vno foraſtiero non franco vende ad vn'altro foraſtiero, quello, che compra paga 39. gr. per onza, cioe lo fundico, dogana, e gabella noua, e quello, che vende ne paga 24. cioè la dogana, e gabella, venendono per mare, & andandone per mare, perche venendone per terra, & andandone per terra, non ci è la gabella noua, ſe foſſero perſone franche, cioè Liparoti, Meſſineſi, & altri franchi, eſſendoci vendita, pagan lo fundico, ò porto infrà & extrà Regnum, per quello s'ordina à d. Maſtro Portulano, che tutti quelli, tanto Regnicoli, come extrà Regno, che peſcano in detti luoghi di fiumara de Muro, l'aſtrenga à dare pleggiaria di pagare detti diritti, come ſe fà in la Dohana di Napoli, e come per queſta Camera ſarà declarato, e non hauendo pleggiaria ſufficiente, laſcino tanta quantità de coralli, 31. Iulij 1545. in literar. part. vii. fol. 250. & in diuerſor. meo magno 2. fol. 1354.* & vide ſuprà *ad membr. 2. num. 35.*

10 Soluitur idem ius etiam à Ciuibus, & ab omnibus, exceptis priuilegiatis in *ſuperiori membro* enunciatis, ſecundùm *Auth.* noſtrum hìc *n.8.* licet ex *literis Reg. Cam.* ſub die 16. Septembris 1493. conſtet, à dicta gabella neminem eſſe immunem, etiam ſi ex priuilegio ab aliorum dirictuum ſolutione eſſet exemptus: Et cum quidam mer-
11 cator *Cathalanus* conſtruendam curauerit nauem in Ciuitate *Puteolis*, ex qua ſpectabant ad gabellotum gabellæ *Spiritus Sãcti Puteolis, & D. Mariæ Annunciatæ Neap.* dirictus gran. 18. & gran. ſex nouæ gabellæ, & ſoluere renuerit, aſſerendo eſſe immunem ex priuilegio Regis *Ferdinandi*; quia Rex eum immunem fecit ſolùm de eo, quod ad ipſum ſpectabat, mandatum fuit, exigi dictos dirictus, ex *literis* Reg. *Cam.* 8. *Febr.* 1484. *in* Reg. *literar. part. 28. fol. 71. cit. Maſturt. fol. 157. àt.*

12 Imò cum quidam *Genuenſis*, Caietæ degens, ſub prætextu cuiuſdam Priuilegij S. Maieſt. prætendiſſet, non teneri ad ſolutionem nouæ gabellæ, & anchoragij; Et è contrà hæredes *Auguſtini Laudati, & Nicolai de Auanzo* domini nouæ gabellæ, & anchoragij Caietæ prætendiſſent, eum cogi ad ſoluendum, quia vigore priuilegij Regis *Ferdinandi* à dictis gabellis nemo erat immunis, Fuit per Regiam Cam. decretum, quod ille ſoluere debuiſſet pro omnibus mercibus contractatis, & contractandis Caietæ, ex literis R. C. expeditis cum clauſula *iuſtitiæ*, Ann. 1499. *in part. 9. fol.* 132. idem *Maſturt. fol. 161.*

13 Præctereà inter alios priuilegiatos, fuit per Regiam Cam. declaratum, Eccleſiaſticos à iure nouæ gabellæ non eſſe immunes, quia ab huiuſmodi ſolutione nemo eſt immunis, vt ex Reg. *literar. Cur. 22. fol. 235.* ſub data 3. Iunij 1489. teſtatur *cit. Præſ. Maſturtius in d.* R*epert. pag.* 151. vnde eſſe exigendum à Religioſis cuiuscumq; generis fundat *cit. Capon. d. diſcept. 313. cap. 2. à num. 31.*

14 Capitula deniquè nouæ gabellæ Ser. Regis Alphonſi, quorum ſuprà meminimus *n.3.* ità ſe habent:

Capituli, & ordinationi fatte per la Maeſtà del Sig. Rè ſopra la eſattione delle ſei gr. per onza in tutte le Citate, Terre, e Caſtelle maritime conſtitute intro lo fiume de Rigio vſq; ad Trontum tempore Regis Alphonſi.

15 E Primo vuole, ordina, e comanda la detta Maeſtà, che per qualunque mercan-

canzia, che traſe per mare in qualunque delle dette Terre maritime della foce de Tronto fino à Rigio, lo Mercante, ò vero Siguore della detta mercanzia, ſia tenuto pagare incontinente per tutto lo valore della detta mercanzia à ragione di grana ſei per onza, ò vero de onza vna per centenaro ciaſcuno.

16 *Item vuole, ordina, e comanda la detta Maeſtà, che per qualunque mercanzia, che ſi eſtraherà da qualunque delle dette Terre, ò maritime per portarle in altre bande, tanto dentro lo detto Reame, quanto de fore, ſia tenuto lo portator delle dette robbe, e mercanzie à la detta ragione di onza vna per ciaſcheduno centenaro.

17 Item vuole, ordina, e comanda la detta Maeſtà, che per quelle mercanzie, per le quali già vna fiata ſia ſtato pagato lo detto diritto di onza vna per centenaro, ancorche più volte ſiano vendute, e mandate in altre bande, lo patrone delle quali non ſia tenuto pagar coſa alcuna per la d. ragione, più che la ſolutione di quello, che ne moſtra apodixa, ò cautela, & in queſto modo ſi põno portare, ò nauigare, douũque piace allo patrone di quelle, eccetto che non foſſe altra perſona la eſtrahente, che quello, che hauerà lo detto datio, ò gabella, e diritto pagato.

18 Item vuole, ordina, e comanda la detta Maeſtà, che per ciaſcuno nauilio, ò fuſta coperta, che porta da trecento botti in sù, ſia tenuto lo patrone di quello, arriuando in qualunque delle dette Terre à vn'onza.

19 Item per ciaſcuno nauilio, ò fuſta coperta, che porta da trecento botti fino in cento paghi tt.15.

20 Item vuole, ordina, e comanda la predetta Maeſtà, che per qualunque barca de portata da trenta botti in sù, che faceſſe la via di Calabria, ò di Sicilia vlterà pharum, ò in qualſiuoglia altra parte fora del detto Reame carica, ò vacante, ò venendo da qualunque banda, ſi pagano tt.7. gr.10.

Datum ex prædictis in R. Camera Summariæ die 18. menſis Ianuarij xv. Ind. 1452.

AD MEMBRVM V.

De Iure Reficæ.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVs reficæ, ſeù reſinæ, vnde dictum, & quare dicatur refica maior, *& minor, & ad quam rationem ſoluatur, à n.1. ad 3. & de quibus mercibus, n.4.*

An exigatur ab illis de Coſta Amalphiæ, & Eccleſiaſticis, n.5. & 6.

1 IVs hoc reficæ, quod quaſi Ius traficæ, à vulgari voce, *traficare*, eſt dictum, hoc eſt mercaturã exercere, ſiuè negotiari, vt *Auth.* noſter hic declarat *n.3.* ſiuè quia *reſinæ*, ſiuè *reficæ* vbi fuit ſituatum, ità denominatum, *Piſan. ad Goffr. de Gaeta in Rit. R. Cam. rub. 10. nu. 2.* & inde dicitur etiam Ius *reſinæ*, *Iſer. in Conſt. quantò cæteris*; exigitur quidem etiam intùs Regiam Dohanam, & eſt inter iura, ac impoſitiones nouas per *Federicum* indictas, ac dici potiùs Ius ſalmarum, diſtinguiturq; in Ius *reficæ* maioris, & Ius *reficæ* minoris, non
2 quidem ratione exactionis forsàn diſtinctæ, ſed quia *Refica* maior dicta eſt reſpectu illorum de Ciuitatibus *Maiori, & Minori, de Rauello, & Scala*, quæ ſunt loca Ducatus Amalphiæ, *Iul. Capan. diſcept. 313. c. 2. n. 45.* veluti aptiorum ad *traficationem*, vt vulgò dicunt, dum illi aſſiduè artem maritimam exercent, & ſic *Maior* illa dicitur, ob maiorem quantitatem, quam reddunt in huius datij ſolutione; *Refica* verò *Minor* reſpectu aliorum dicitur, nam cum non ſint ità continui in ea, minùs reddunt, ſecundùm *Auth.* noſtrum hic *n.5.* Soluiturq; toties, quoties fit illa traficatio, etiam ſi ſit de eadem re, idẽ *Dom. Reg.* noſter *n. 6.* quia hoc Ius ſuper traficatione fuit impoſitum, & ſic quoties traficatur, debetur, *Piſan. d. loc. nu.5.* poſt *Præſ. Maſturtium in apo-*

ſtil-

ſtilla in eod. Rit. lit. A. & membrum
3 Dohanæ dicitur, eſtò non fuiſſet vbiq; ſituatum, ſed Neapoli tantùm per ea, quæ ſcripſit *Andr. in d. Conſt. quanto cæteris, cit. Piſan. d. loc. n.* 4.

4 Exigitur autem hoc Ius Reficæ Maioris, & Minoris, ſeù ſalmarum intùs Regiam Dohanam de ſalmis mercium, quæ veniunt per terram, & exeunt per mare, vel è contrà, veniunt per mare, & exeunt per terram in ſalmis oneratis, ad rationem tarenorum ſexdecim pro curru mercium, & hodiè exiguntur gran. 27. pro ſalma, & ſic aliquid minimum, pluſquàm diſponit *Rit. de Iure refica*, qui dicit, *ſoluit tarenum, & tertium, Auth.* hìc *n.* 4. *Goffred. de Gaet. ad rit.* Reg. *Cam. rub.* 10. *num.* 3. vbi *Apoſtilla litt. B.*

5 Iſtud ius non ſoluitur ad præſens Neapoli ab illis *de Afflicto*, & *Freccia*, & ab illis *de Coſta Amalphia*, qui habitant Neapoli cum vxoribus, & familia, exceptis illis *de Spina*, cit. *Goffred. d. loc. num.* 1. cit. *Apoſtill ibid. litt. B.* vbi *n.* 4. tradit, Ciues Amalphitanos reputari, & tractari, proùt Ciues Neapolitani, ſi habitent Neapoli, ſaltèm per tres dies, per ea, quæ ipſe audiuit, quod tamen ex tenore tranſcripti priuilegij, non ità ſe haberi declarat, & fundat etiam ex *Arreſtis* Reg. *Cam ibid.* relatis *Piſan. in d. rubr.* 10. *ad rit.* Reg. *Cam. à n.* 36. *ad ſeqq. Scalenſes* tamen habitantes Neapoli, & Amalphitani habentes merces communes cum alijs de *Coſta*, non ſunt immunes pro bonis illis cõmunibus, idem *Goffred d. loc. n.* 5.

9 Ad hoc autem datium teneri Clericos, & Eccleſiaſticos, ea nimirùm ratione, quia illi tenentur contribuere in Collectis impoſitis pro ſalario ſalmarij, camperij, vel cuſtodis agrorum, vel animalium, *Carol. de Graff. de effect. Cleric. eff.* 3. *n.* 373. & alij apud *Morl. in empor. iur. tit.* 1. *de leg. q.* 16. *n.* 20. & pro cuſtodibus aquarũ, obligari Clericos, qui viuntur beneficio laicorum; Idq; eò magis, quia hoc ius non videtur exigi à Clericis vti Clericis, ſed ab emptoribus, & venditoribus mercium in Dohana venientium, vnde nihil cõmune habet cum Clericis, & exigitur in cauſa oneroſa ſalmarum pro ſalmatarijs ſoluendis, qui talia aſportant, & inducunt, & pro vnaquaq; ſalma exigitur aliquid earum mercium, quæ non veniunt, niſi per talia animalia onerata, vt de ingreſſu vini exteri in Ciuitatem, tradit *Carol. de Graff. d. l. n.* 304. & ſic teneri Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas ad ea, quæ onus commune reſpiciunt, & ſunt tàm Clericis, quàm laicis proficua, dummodò de Clericis non fiat mentio, concludit ex his *cit. Iul. Capon. d. diſcept.* 313. *c.* 2. *n.* 45.

AD MEMBRVM VI.

De Iure Ponderaturæ, & Menſuraturæ.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Ponderum, ac menſurarum in Rep. neceſſitas oſtenditur, nu. 1. *& recenſentur* DD. *hanc materiam tractantes, n.* 2.

Menſuris falſis vtens, qua pœna puniatur, & an ſit de Regalibus hoc ius, & quid in hoc Regno, à n. 3. *ad* 5.

Sicla Regia Tribunal duplex, quid ſit, n. 6.

Ius ponderum, & menſurarum, quare introductum, n. 7. *&* 8.

Ius Ponderaturæ, ad quam rationem, & quando ſoluatur, n. 9.

Merces ponderandæ, ſi nequeunt ad menſurarum locum in Dohana commodè aſportari, quid faciendum, n. 10. *&* 11.

Ponderari, an poſſint merces extrà Dohanam pro maiori mercatorum commoditate per Regios Officiales, à nu. 12. *ad* 15.

Campionis, *vt vocant, officium in ponderandis mercibus in hac Ciuitate Neapolis, in quo conſiſtat, à n.* 16. *ad* 18.

Ius menſuraturæ, ad quam rationem, & pro quibus rebus debeatur, à num. 19. *ad* 22.

Ius tumuli *quid ſit, & quomodò ſoluatur, num.* 23. *&* 24.

Ius

Ius ſignandi pondera, & menſuras cum exactione dirictus, an veniat in generali conceſſione, & an Barones illud habentes, poſſint alia pondera conſtituere, vel alios dirictus exigere pro noua obſignationis reuiſione, à num. 25. ad 27.

Modius maior, & alter minor antiquus adeſt in Regno Neap. ſed quis eorum ſit attendendus, enucleatur, à nu. 28. ad 31.

Ius ponderum, & menſurarum nequit propriè denominari vectigal, adeòq; nemo eſt ab illo exemptus, n. 32.

Et] quid in Ciuitate Neapolis, nu. 33. & Eccleſiaſticis, n. 34. & 35.

1 CVm in omni commercio incumbat prouidere, nè in ponderibus, ac menſuris fraus fiat, *Conſ. de Georg. alleg. 42. num. 1. Reg. Rouit. & Nouat. ad Pragm. 1. de Ponder. & menſur. Fontanell. dec. 515. à num. 1. Reg. Tapia lib. 7. Iur. Regni tit. 13. de pond. & menſ. fol. 93. P. Ioſeph Gibalin. de vniu. rer. negot. tom. 1. lib. 1. cap. 6. de menſ. & pond. merc.* Ipſumq; pondus, & menſura, pernecesſaria ad commercij iuſtitiam apud omnes gentes, Regna, ac Reſpublicas, ac per omnia iura Diuina, Canonica, & Imperialia, ſint diudicata, vt inter alia iura diuina, ex *Prou. cap. 16. pondus habebis iuſtum, & verum, Leuit. cap. 19. Modius æqualis, & iuſtus ſit tibi*; per *Can. in c. 2. de empt. & vend.* & in Iure Imperiali in *l. modios, C. de ſuſceptor. Præpoſ. & Arch. lib. 10. & in Auth. de collat. §. eas autem circà fin. Quid enim,* inquit *Caſſiodor. lib. 5. ep. 39. tam nefarium, quàm præſumptoribus liceat in ipſa etiam trutina qualitate peccare? vt, quod eſt iuſtitiæ propriè datum, hoc per fraudes noſcatur eſſe corruptum.*

2 Quod latè oſtendunt *Voluſ. Metian. & Georg. Agric. in libr. de ponderib. Alciat. de pond. & menſ. Lucas Paetus in tract. de menſur. & pond. Rom. & Graec. cum his, quæ hodiè Rom. ſunt collat. Io: Regnaud. de menſur. in tract. vniu. to. 12. fol. 223. P. Io: Mariana in tr. de pond. & menſ. Epiſc. Robert. Celan. de vera menſ. ac pond. ratione, Barthol. de Paſi in libro intit. Tariffa de peſi, e miſure, Gulielm. Budæus de Aſſe, Borrell. de magiſtr. Edict. lib. 3. c. 15. Oterus de Official. Reip. c. 21. p. 2. Epiſc.* Rocca *diſp. iur. lib. 1. c. 70. Piſanus ad Goffred. de Gaeta ſupèr rit. Reg. Cam. rubr.* 8. *Romaguera in add. ad Conciol. ſupèr Statut. Eugub. lib. 5. cap. 19.* Et ab ipſa natura originem trahere tradit *D. Thomas de regim. Princ. lib. 2. cap. 14. Mattienz. ad l. 1. Gloſ. 1. tit. 13. lib. 5. nou. recoll.*

3 Hinc meritò vtens falſis menſuris,
falſi pœna punitur, *Petr. Gregor. Tholoſ. ſyntagm. iur. lib. 36. cap. 1. num. 8. cit. de Georg. d. alleg. 42. num. 3. Farin. de falſ. & ſimul. qu. 150. nu. 76. Reg. Galeot. controu. 53. nu. 7. lib. 2.* quod explicat *Conciol. in d. Statut. in annot. ad rubric. 19. à num. 1. ad 3.* vbi quid in commodante menſuras falſas, *cit. Piſan. d. l. n. 3.* ac ideò lapideas, & æreas menſuras fieri iura mandarunt, ne adulterari poſſent, ſignataſq; ſigno Regnantis, *idem ibid. num. 6.* Et in hoc Regno habemus *Conſt. mercatores, & Conſt. ad legitima pondera, &c. item prædicti Se-*
4 *creti*: Et licet antiquitùs eſſent particulares Iudices ad id conſtituti, demùm ex particulari Regum benignitate, Magiſtris Rationalibus fuit tributa iuriſdictio, *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſ. 3. num. 298. Conſ. de Georg. d. allegat. 42. num. 6. & Conſ. Ioſeph de Roſa in prælud. feud. lect. 4. nu. 52.* & exponit *Piſan. d. l. num. 9.* & *M. Ant. Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1. cap. 7.* vbi officia eiuſdem Præfecturæ, menſurarumq; genera enucleat; Et de Regalibus hoc ius eſſe, mixtiq; imperij, fundat *num. 17.* & ad
5 merum imperium referri ait *Klock. lib. 2. de Ærar. cap. 17. num. 3.* & *cit. Reg. Galeot. d. loc. à num. 1.* vbi *nu. 4.* quod ſicut hoc ius competit Regiæ Siclæ in toto Regno, ità Baronibus in ſuis Terris: Et quando conceſſa intelligatur hæc iuriſdictio, *Piſan. d. l. n. 11.* & quod hodiè, licet hæ iuriſdictiones ex *R. Pragm.* per Vniuerſitates, & Barones Regni emptæ ſint, non tamen illos poſſe menſuras mutare, *ibid. n. 13. & 14.*

6 Vn-

6 Vnde hac in Ciuitate Neap. Regiæ Siclæ duo Tribunalia ſunt inſtituta, alterum cudendæ monetæ deputatum, de quo in *Rit. Reg. Cam. ſub rubr. de Sicla*; Et regitur à Magiſtro Siclæ cum alijs Miniſtris in domo Regia, in Platea *S. Auguſtini* Ciu. Neap. Alterum, quod ponderum, & menſurarum æquitati præeſt, & dicitur M. Reg. Curiæ Siclæ; de quo in *Pragm. de pond. & menſ.* ſed huius iuriſdictio ex ordine Regio extrà Neap. hodiè non exercetur, teſte *Reg. Rouit. in d. pragm. num. 3. & 4.*

7 Ex his iuſtè, hoc nouum Ius in Regia Dohana introductum fatendum eſt, vt puta, quod merces ibi, quæ cōſiſtunt in pondere, & menſura, antequā à Dohana extrahantur, ponderentur, & menſurentur, ne Regij directus fraudari poſſint, vt noſter *Auth.* hìc *n. 1.* Siuè, *vt vnuſquiſq; tributarius ſub oculis, conſtitutis rerum omnium modis, ſciat, quid debeat ſuſceptoribus dare; ità vt ſi quis ſuſceptorum, conditorum modiorum, ſextariorumq; vel ponderum normam putauerit excedendam, ſe ſciat pœnam competentem eſſe ſubiturum*, ex *Conſtit. Valentin. Theod. & Arcad. in d. l. modios 6. C. de ſuſceptorib.*

8 Pro quorum ponderum, ac menſurarum iuſtitia tuenda, in ipſa Regia Dohana conſtituti ſunt duo Regij Officiales firmantes *Bullettas* expeditionis, notando pondus, & menſuram
9 mercium; Et pro hoc Ponderaturæ iure ſoluuntur pro quolibet *cantario* gr. 5. medietas videlicèt ab emptore, altera medietas à venditore, ex *Rit. 1. de Iure Ponderatura*, noſter *Auth.* hìc *n. 4.* quem ſequitur *Piſan. in d. rubr. num. 21.* Exigiturq; pro extractione mercīū, & bonorum, vt ſunt pix, & aliæ res, ab extrahentibus, ſeù ponderantibus, tàm ciuibus, quàm exteris, vt in *Notis ad cit. Rit.* vbi *Goffred. num. 1.* & debetur totiès, quotiès fit contractatio, *Piſan. d. l. num. 20.* ſiuè quotieſcumq; merces ponderantur.

10 Et, vbi ſtatera, & menſuræ conſeruantur, bona, & merces conduci à baiulis, ſiuè miniſtris abſque ſolutione, ibiq; ponderari, & menſurari debent;
11 ſi verò non poſſent commodè ad eum locum aſportare, ità vt ſtateram in aliquem Dohanæ locum afferre oporteat, tenentur baiuli ſingulis vicibus gratis eam baiulare, cum contenti eſſe debeant eorum mercede per Regiam Cameram taxata, vt patet ex *literis Reg. Cam.* die 13. Octobris 1542. *in Reg. literar. Cur. 37. fol. 157.* teſte *Præſ. Maſturtio in ſuo Repertor. m. ſ. pag 204.*

12 Quare dicitur, ius ponderaturæ, ſeù ſtateræ fuiſſe, & eſſe de iuribus Curiæ, & vnum ex Dohanæ membris, & ſtante *d. Rit.* exerceri debere in fundico regio, & non in alio loco, niſi pro maiori mercatorum commoditate fuiſſet extrà Dohanam ſolitum ponderari facere per aliquem ex eiuſdem Officiali-
13 bus, vnde videtur eſſe in arbitrio Regiæ Curiæ tenere Dohanam, & fundicum in vna domo, vel Terra, vel in aliā transferre, & pro maiori mercatorum commoditate tranſmittere ſtateram ad nundinas Salerni pro mercibus pōderandis, vt tradit *Præſ. R. C. Petrus Maſturtius in notis*, ſeù *apoſtill. ad cit. Rit. de Iure Ponder. lit. A.* vbi ità eiuſdemmet voto per R. C. prouiſum, & executum fuiſſe teſtatur.

14 Inſupèr, cum per Ponderatorem Dohanæ *Caietæ* ponderarentur merces extrà Dohanam, abſque notitia Subſtituti Arrendatoris, fuit per Reg. Cam. prouiſum, quod dictus Ponderator nō deberet extrà Dohanam ponderare; ſi verò mercatorum commodum aliud poſtularet, liceret ponderatori extrà Dohanam ire cum interuentu dicti Arrendatoris, & Regiorum Credenzeriorum, vt ex *literis R. Cam. 30. Iunij 1520. in par. 31. fol. 19.* ſcriptum reliquit idē *Præſ. Maſturtius in ſuo Repertorio m. ſ.*
15 *pag. 221. at.* Et referente eruditiſſimo R. Conſ. ac Reg. Cam. Præſ. *Dom. Ianuario de Andrea*, nunc digniſſimo in Supremo Italiæ Conſilio Regente, per Reg. Cam. decretum fuit, quod liceret Ponderatori cum interuentu Magiſtri Actorum, qui itidem eſt eius Credenze-

terius, ponderare ſeuum, & myrtus, quæ immittuntur Neapolim pro vſu artis Coriariorum, & exigere diri&us, iuxtà inſtru&.R.C.pro ponderatura,licet extrà Dohanam facienda, vt ex a&is in Banca *Bozzauotra*.

16 Ad pondera verò tenent ſtateram quandam, quæ vulgò *Campione* vocatur, iuxtà quam pondera librant, & ſidem librationis adhibent,teſte *cit.Surgente d.cap.7.n.* 12. Et in hac Ciuitate
17 Neap. adeſt officium Regij *Campionis* (vt vulgò dicitur) menſurandi, & ponderandi à ſuis ſubſtitutis in locis ſolitis omnes merces, quæ in hanc Ciuitatem immittuntur, tàm per mare, quā per terram, vt ex prouiſionibus, & Bānis per Regiam Cam. expeditis penès *Actuar. Iulium Paſtorem*: Et in anno
18 1649. die 30.Octobris, *Antonius Battimellus* di&i officij dominus ad conuentionem deuenit cum Conſulibus artis magnæ Coriariorum huius fideliſſimæ Ciuitatis Neap. prætendentibus,ponderandas eſſe myrtus, & coria abſque illius interuentu,dùm di&iCōſules quolibet anno triginta duc. & duas pelles, vulgò,*marrocchini*, eidem ſoluere, & dare ſe obligarunt.

19 Pro Iure verò menſuraturæ olim exigebantur pro menſura cuiuslibet centenarij pannorum alborum grana quinque, & pro qualibet *petia* panni de lana grana duo, & pro quolibet cētenario pannorum *albaſiorum*, & *carſagnorum* gran.quinque, & pro quolibet centenario quarumlibet merciū gran. vnum intùs Dohanam, & extrà Dohanam gran. duo pro quolibet centenario; Quæ exa&iones,veluti extorſiones fuerūt per Regem *Ferdinandū I.* abrogatæ, ac ſtatutum,ne de cætero exige-
20 rētur,& ſic pōderator fuit priuatus officio, quia in *Ritu* talis exa&io non reperiebatur ſcripta,& emanauit *Pragm.* ſub die 19.Aug.1467.& poſt obſidionem Neap. di&um officium de nouo fuit conceſſum cum di&is extorſionibus ſolitis, prout exigebantur per Tyrannos ponderatores,vt legitur in *Apoſtilla ad d.rit.lit.A,in fin.*

21 *Author* verò noſter hìc *nu.* 5. refert pro Iure menſuraturæ ſolui tarenum vnum pro centum cannis *albaſij*, de alijs verò ſolui grana tria pro centum cannis *cannabacei*, ex R*it. de Iure menſurature*. Illudq; Ius ſoluī pro rebus,
22 quæ contra&antur tantùm, & ſoluitur Ius Dohanæ, aliàs ſi extrahuntur per extrà ſine contra&u, non ſoluitur, idē *Dom.Reg.* hìc *n.* 6. ſecùs ſi extrahātur per Ciuitatem,quia iudicantur merces pro contra&is, *ibid.*
23 Imò in R*it.* 2. *d.tit. de Iure menſur.* diſponitur, quod vi&ualia menſurari debent cum modio Curiæ ſignato, pro quo certum quid habet Curia, vt in *rubr.* R*it.de Iure tumuli;* Statuit enim *Imp.Federicus* in *Conſt. incip. Mercatores*, ad fraudes repellendas, vt mercatores non alijs vterentur ponderibus, & menſuris, quàm ijs ſignatis ſigno Regiæ Curiæ, pro quorum receptione non ſolueretur vltrà *conſuetum*; quod vltimum ſanè verbum oſtendit,hoc ius (veluti quandam impoſitionis ſpeciē) antiquitùs fuiſſe inſtitutum, vt re&è ibi obſeruat *Afflict. num.* 2. Quare Ius
24 tumuli eſſe de antiquis, & veteribus iuribus, dicitur in *d.rubr.de Iure tumuli;* pro qua nota (vulgò *merco*) in modio poſita exigi pro quolibet modio, ſeù *tumulo* grana decem, & pro ſemodio, ſeù *medio tumulo* grana quinque ſubdit idem R*itus*, notantq; *Goffred.de Gaeta in d.rubr. de Iure menſur. à nu.9.* ibiq; *Piſan. à num.* 15. & *cit. Conſ.de Roſa d.lect.4.à n.*43.& propriè *n* 55.
25 Hoc verò ius ſignandi pondera, & menſuras cum exa&ione diri&us,non venire in generali conceſſione iuriſdi&ionis, cum banco iuſtitiæ, ac mero,& mixto imperio, alijsq; clauſulis, Baroni fa&a, ſtrenuè probat *cit. de Roſa d. lect.4. à num.* 43. *ad* 59. Suppoſito ta-
26 men, quod Baro habeat ſpecialem de ponderibus,& menſuris conceſſionem, quæritur, an habeat paritèr augmentum diri&us nouitèr impoſiti per Ser. Regem in Regno circà pondera, & menſuras? Pro Sereniſſ. Duce Parmæ, Caſtrimaris domino, ſcripſit *Reg. Ca-*

tyc. Galeot. controu. 54. *lib.* 2. Debent
27 etiam ipſi Barones ea ſeruare pondera, quæ à Principe ſunt conſtituta, neç poſſunt pro reuiſione adæquationis ponderum, & menſurarum ſemèl obſignatarum exigere alios diriẽtus, ex traditis per *Nouar.lib.2.de grauam.Vaſall.grau.*33.*&* 169.

28 Et licet ex *Deutor.cap.*25. pro fraudibus damnandis moneamur, non eſſe habendum modium maiorem, & minorem: In hoc tamen Regno Neap. reperiuntur duæ modiorum ſpecies, quorum vnus minor, vulgò dictus, *all'antica*, alter maior per Regiam Curiam ſtatutus, quo communitèr vtimur, & in dubio de hoc intelligitur, arg. *l. Imperatores, D. de contrah. empt.* verùm paruus modius deſeruit pro his, qui ab antiquo aliquos reditus ſoluere debent, veluti in aliquibus Eccleſijs, quibus ad antiquam menſuram exhiberi, ſolitum fuit, teſte *Nouar. in rubr. Pragmat. de ponder. & menſ. n.*16.

29 Vnde notandum eſt, quod in anno 1485. die 13. Februarij per Reg. Cam. reſcriptum fuit Officialibus fundici ſalis *Baruli*, vt curarent ſalem vendere non ad aliam menſuram, quàm modij Neapolitani, qui eſt quadraginta ſeſterriorum, ſiuè (vt vulgò dicimus) *rotulorum*, vt ex Reg. *Arr.Cur.*1.*fol.*154. tradit *cit.Præſ.Maſturtius in d.ſuo Repert.lit.S.pag.* 280. ac etiam *pag.* 291.

30 notat, quod, cum in Prouincia Principatus Citrà nollent modium adæquare ad dictam menſuram Neapolitanam, ſed cum modio paruo antiquo venderent, ac ſoluiſſent duos ſemiſſes, ſiuè tornienſes pro quolibet modio, ex cauſa nouæ impoſitionis; fuit per Reg. Cam. prouiſum, vt dictum eorum modium ad dictam menſuram adæquarent, ac ſoluerent tres ſemiſſes pro dicto eorum modio, etiam ſi minor eſſet menſura Neap. ex cauſa dictæ nouæ impoſitionis, tàm pro præterito, quàm futuro; & dùm Abbas *S. Angeli ad Fbaſanellam* ſoluere renuebat dictam impoſitionem, mandatum fuit, vt ſolueret, ex *literis Reg.Cam.*expeditis die 2. Februarij 1485. in *Reg. Arr.Cur. primo fol.*145.

31 Imò *cit.Præſ.Maſturt.d.loc.pag.*267. *àt.* teſtatur, fuiſſe communi conſenſu expeditam Conſultationem Domino Proregi, in qua *dicta R.Cam. fuit voti* (vt eiuſdem verbis vtar) *ex cauſis, & rationibus contentis in dicta Conſultatione, quod per Mag. Magiſtros Rationales Regiæ Siclæ fiat tumulus nouus, cũ quo debeat menſurari ſal abſque pala battuta, & à dente ferreo, & ſine aliquo culmitatu, & quod tumulus reſpondere debeat duodecim pro cẽtenario pluſquàm menſura tumuli, cum quo ad præſens Regia Curia recipit menſurando abſque pala battuta, & ſine culmitatu, qui duodecim pro centenario extenuabunt aliqualem partem sfridi, & menſurando abſquè pala battuta, & ſine culmitatu, menſura erit iuſta, & non poterit fieri fraus, neque mercatores poterint queri, & pari modo Regia Curia non erit deluſa, neque fraudata, in libro notamentor.Cam.* 1533.*&* 1534 *fol.*121.*in noſtro fol.*566.

32 In prædicti autem Iuris ponderaturæ, ac menſuraturæ ſolutione nulla exemptio dari, nec conſiderari poteſt, nam conceſſio etiam portus immunis, importat immunitatem à quibuſcumq; pedagijs, & gabellis, non autem poteſt operari, quin res vẽdendæ ſint menſurandæ, & ponderandæ, & ſic exemptio ab oneribus, quamuis ampla non comprehendit ea, quæ pro mercede ſoluũtur, cum ſalarium non ſit onus, ſed merces laboris, neque vectigal denominari poſſit, quod ponderatori publico pro mercede ſoluitur, vt latè declarat *cit.Epiſc.Rocca d.diſp.*70.*à num.* 17. 21. 23.*ad* 29. Adeò vt immunitas cõ-
33 ceſſa Ciuitati Neap. à Sereniſſ. Regibus non includat Ius ponderum, & menſurarum, *Reg. Galeot. controu.*54. *num.*54.*lib.*2.

34 Vnde nec etiam Eccleſiaſticos ab hoc iure exemptos eſſe, probat *Iul.Capon.tom.*4.*diſcept.for.*313.*cap.*2. *nu.*46. *&* 47. ex eo, quia de facto omnes, etiã immunes, & Clerici emunt in foro magno huius Ciuitatis, & ſoluunt Ius men-

menſuræ, & ponderum, emunt à ſecularibus,& menſurantur merces, ac pōderantur menſuris laicalibus, de quibus menſuratores,& vendentes ſoluūt Iura Regiæ Siclæ, nec habent Clerici, & Regulares menſuras, & pondera à ſecularibus diſtincta; Ergò ad ea, quæ ſecularium ſunt, omninò tenentur, vt concludit *cit.Capon d.loc.* vbi *n.47.* notat; quod, licet ſit quæſtio,an venden-
35 tes Clerici, & exempti excedentes menſuras veras, poſſint puniri à Iudice laico, & pro affirmatiua citet *Menoch. Bouadill.* & pro negatiua alios apud *Fermoſin. in cap. Eccleſ. S.M. de Conſtit. quæſt.16.* attamēn id ad hæc non referre, cum ſufficiat, vt directiua teneri vendere talibus menſuris, ac ponderibus iuſtis, & iuſto pretio, cum nulla exemptio conſideretur in his, quæ ad humanam ſocietatem ſeruandam incolumem conſtituta ſunt,prout eſt, ne cibaria, & alia falſis menſuris,vel corrupta ſubſtantia vendantur ex *eod.Fermoſin.ibid. qu.18. num. 50.* Et ità concludit, Clericos, cæteroſq; Religioſos ad talia iura menſuraturæ, & ponderaturæ conſtituta, ne fraudentur diricus Regij, teneri,*idem Capon.ibid.*

Plura alia hìc annotari poſſent, circà alias quæſtiones, quæ à *DD.*examinantur, ad hanc ponderum, menſurarumq; materiam, & præſertim qualitèr præſcriptione poſſit hoc ius acquiri, an centenaria, vel immemorabili, & quando dicatur conſuetum exigi, & de alijs,quæ tanquàm ad concluſiones noſtri *Auth.* ſpecificè non conferentia nos remittimus ad *Goffred. de Gaet.ad Rit. R.Cam. d. rub. 8.* ibiq; *Piſan.* & ad *cit. Epiſc.Rocc.& Romaguer.* alioſq; *ſuprà n.2.* relatos.

AD MEMBRVM VII.

De Iure Imbarcaturæ.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVs imbarcaturæ, *quid ſit, à quo introductum, & quomodò pro mercibus iterùm ponderandis exigatur ad beneficium Ponderatoris, non verò Regia Curiæ, n.1.& 2.*

Directus ad Ponderatorem, & menſuratorem ſpectantes, qui nam ſint, remiſſiuè n.3.

Cambiare, an poſſint Campſores monetam æream, cum argentea,vel aurea ſine Regia Curiæ beneplacito in hac Ciuitate Neapolis, & quid ſit Ius cambij, dilucidatur, à n.4.ad ſeqq.

Gabella aſſecurationis, ſupèr mercibus, pecunia, & vita, quando introducta, & ad quam rationem ſoluatur, à nu. 6. ad 9.

1 HOc ius, quod eſt nouum à *Federico* Imp.introductum, exigitur, quando aliquis haberet merces ſuas in pōdere iàm fundicatas, de quibus ſoluerat Ius fundici, & Ius ſtateræ, & vellit iterùm ponderare: Hoc vulgaritèr dictum,*Imbarcatura*,ex quo antequàm nauim aſcenderant mercatores, diù iterùm merces ponderabantur, ſoluebatur: Pro quo iure *Imbarcaturæ*, ſoluuntur pro quolibet *cantario* grana duo, ex *Rit. Reg.Cam.* ſub *hoc tit.*

2 Ius autem iſtud, licet à *Federico* introductum ex *Iſern.in Conſt. quantò cæteris*: nihilominùs non exigitur ad beneficium Regiæ Curiæ, ſed ad fauorem ponderatoris: quod non fuerat per Fiſcales R.Cam. conſideratum eo tempore, quo *Dom Reg.* noſter ſcripſit, vt ipſe aduertit hic *n.2. in fin.* Vnde indicare videtur, dictum Ius poſſe ad beneficium Regiæ Curiæ reintegrari, ſiuè incorporari.

3 Diriƈtus verò ſpectantes ad Regios Magiſtrum Actorum,& Credenzerium ponderis, & menſuræ, ac etiam ad Põderatorem, & Menſuratorem, in anno 1668. fuerunt ab *Exc.D.Petro Ant. ab Aragonia*, huius Regni Prorege,determinati, vt in *Pragm.* 78. *de offic. Proc. Cæſ.* vbi aliorum Regiæ Dohanæ Officialium emolumenta ſtatuta habes.

4 Præterea,ſicuti nemo poteſt ponderibus, ac menſuris vti, quàm ijs à Regia Curia obſignatis, vt in *antecedenti membro* expoſuimus; Ità etiam de Cãbijs diſponitur ex *Rit.R.C.ſub rubr. de Iure Cambij, quod nouum eſt*, vt ſcilicèt non debeat Campſor abſq; Regiæ Curiæ beneplacito cambiare,aliàs eſt in pœna, niſi cum Curia ſe concordauerit, aliquid perſoluẽdo, vbi *Praſ. R.C. Maſturtius in notis lit. A.* recenſet ipſius decretum ſuper hoc interpoſitũ ad beneficium Officialis Banci Iuſtitię pro ſolutione duc. vnius à quolibet *Bancherotto*, ponderante,& cambiante monetam; non verò procedere contrà

5 ordinarios Nummularios; Vnde *ibid.* notat *Piſanus in addit. num.* 11. quod *Bancherotti* in hac Ciuitate Neap. habent facultatem dicti vſus Cambij monetæ æreæ cum argentea,vel aurea, cuius facultatis ratione ſoluunt aliquid quolibet menſe Regiæ Curiæ, & ipſi percipiunt lucrum alagij dictę monetæ, cauſa cambij.

6 Sciendum verò eſt,quod, cum multi mercatores ſibi aſſecurari deſiderent merces, vt in caſu naufragij, deprædationis, aut cuiusvis alterius infortunij, aſſecurator ſoluere debeat earundem mercium iuſtum valorem;& pro huiuſmodi fortunæ euentu tot pro ſingulis centum ab aſſecurante accipiantur, Supèr his contractibus à *Nicolao Frãciſco Trobatto*, mercatore Cathalano, fuit Auguſtiſſ.Regi *Philippo II.* propoſitum, indicendam eſſe gabellam ad rationem dimidij duc. pro centenario; Verùm Clementiſſimus ille Monarcha ſub die 20. Auguſti 1558. reſcripſit Exc. tunc Regni Proregi, vt ipſum certiorem faceret, an hoc Regali ſeruitio conueniret; & remiſſo ab illo ne-

7 gotio Reg.Cameræ Summarię,fuit per eam ſub die 28. Apr.1559. expedita Conſultatio cum voto,ne dicta gabella imponeretur, multas ob cauſas, & præſertim ob Regnicolarum damnum, tùm ob alias indictiones, tùm quia nemo cambia reperiret, vt in *Reg. Conſult.Cur.*1.*fol.*212.

8 Sed in anno 1622. poſt ſexaginta quatuor annorum ſpatium, quo dicta gabella fuit excluſa, Regnum gubernante *Em. D.Card.Zapata*, ſtatuta fuit hæc noua impoſitio ad rationem granorum viginti pro cambijs extrà Regnum, & gran. decem pro cambijs infrà Regnum, licet poſteà fuerit ſuſpẽſa exactio iſta; & inſupèr indicti caro-

9 leni quinque pro ſingulis centum valoris cuiuſq; ſecuritatis, ſiuè aſſecurationis, quę à mercatoribus fit tàm Neapoli, quàm in Regno ſupèr mercibus, vel pecunia numerata, aut vitæ perſonæ cuiuslibet, inſtructiones itidem dando Notarijs, & Magiſtris Actorum, qui prędictas aſſecurationes acciperent, vt patet ex *Pragm.* 1. *de aſſecurationib.* Quas inſtructiones poſtmodùm ampliauit *Exc. Dux Albæ*, vt in *Pragm.* 2. & alij ordines ſucceſſiuis tẽporibus dati fuere in pluribus Delegatorum Bannis,vt ex *Prag.*3.*eod.tit.*

AD MEMBRVM VIII.

De Iure Exituræ.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVs exituræ ad Portus vectigal refertur, num. 1.

Ius exituræ, cur ità dictum, n. 2. *inter Regalia enumeratur, nec in Priuilegio, vel immunitate generali comprehenſum eſſe intelligitur, à n.*3. *ad* 5.

*Ius exituræ, quando, & de quibus mercibus ſoluatur, latè dilucidatur, à num.*6. *ad* 11.

Ritus

Ritus *Reg. Cameræ Summariæ qu. Præſid.* Iacobi de Gello *ſunt correctiores, & conſeruantur in Archiuo d. Reg. Cam. vigore cuiuſdam legati, n.12.*

Ius exituræ, an debeatur, ſi extractio ſit de victualibus ex proprijs ruribus, vel emptitijs de vna in aliam Terram per intrà Regnum? Declaratur Dom. Regens *noſter, à n.13.ad 16.*

Ius exituræ, an ſit rationabile? interpretatur Ritus R.C.*n.17.18.& 19.*

Mercatores ius exituræ fraudantes quomodò puniendi, & quid ſi victualia reperiantur aucta, ſiuè pinguefacta, n.20.& 21.

Clerici, alijq; Eccleſiaſtici, an teneantur ad Ius exituræ, n.22.

An ligentur ſtatutis laicalibus, commune Reipublicæ bonum reſpicientibus, vt ſunt Banna extractionem rerum prohibentia pro annona conſeruanda, vel alia lege politica, à nu.23. ad 29. Et quid in Equitibus Ordinum militarium, n.30.

1 AD Portus vectigal, primò Anchoragium, de quo ſuprà *membr. 3.* Secundò, Ius exituræ, referuntur, *Mōtan.de regal.verb. portus nu.2. Antunez de Portugal de Donat.Reg.lib.3.c.6.n.6.*
2 Hoc autem Ius exituræ, eſt inter alia iura noua à *Federico Imper.* hoc in Regno introducta, ſecundùm *Author.* hic *num. 1.* & infrà *de Off. Mag. Portul. num.13.* & ità denominatur, quia de rebus, quæ per mare extrahūtur, debetur, *Reg.Galeot.reſp. fiſc.28. n. 66.& 67.Reg.Tap.in Iur.Regn.lib.2. de Off.Mag.fund. num.8.fol.230.* & inter Regalia annumeratur, ac fuiſſe dictum
3 Ius hoc in Regno tanquàm inter iura Dohanæ ſemper in vſu, *Conſil. de Roſa in prælud. feud.lect.5.num.5.& 6.*noſter *Auth.*infrà *in §.15.q.1.nu.12. Capibl.de Baron.in pragm.1.num.327.* Vnde non
4 intelligitur in conceſſione comprehenſum, niſi de eo ſpecialis mentio fiat, *Dom.Reg.* noſter in *eod.§.15.qu.1.n.12. & 17.* Sicut etiam dicendum de eius exemptione, & immunitate, vt tenuit Reg.Cam. & conſuluit ab hoc non eſſe recedendum, teſte *Reg.Salernit.dec.33.* quem refert *Piſan.in add.ad Goffr. de Gaet. in rit. R.C.rub.6. num 9. & 10.* & Nos annotabimus *ad Auth.* noſtrum *d.§.15.qu.1.*
5 Imò ex literis Reg.Cameræ expeditis ſub die 23. Martij 1553. directis Dohanerio Salerni, mandatur exigi ius exituræ, aliosq; dirictus à *Coſmo de Helia* Meſſanenſe pro carne ſalita, quā extrahere volebat per extrà Regnum, ſtante quod omnes priuilegiati in Dohana Neap. ſempèr ſoluerunt in Dohana Salerni dirictus Principi Salerni, cuius iuribus ſucceſſit deinde Regia Curia ob eius rebellionem, vt in *Reg. literar.Curiæ 8.f.121.*alięq; adsūt prouiſiones directæ Dohanerio *Agnonis,* ſub die 9. Nouembris 1553.*in Reg.lit. Cur.9 fol.160.*
6 Exigitur verò de ijs rebus, quæ extrahuntur à portu cauſa mercimonij, & à Iure Dohanæ ſunt exemptæ, licet alij dirictus pro illis ſoluantur, *Auth.* noſter hic *num.2. & 5. Piſan. d. rubr.6. de Iur. Exitur. num.3.* Et exigitur to-
7 ties, quoties res extrahuntur, quia in extractione fundatur, & ſic differt à Iure fundici, quod ſemèl ſoluitur, *Goffred.de Gaet.in d.Rit. in rub.6. nu.4. Auth.* noſter hic *nu.1.* & decreuit R.C. in 4.*Arreſt.general.* apud *R. de Marin.* niſi naues vi ventorum, aut ex aliqua iuſta cauſa redeant, nam tunc non reiteratur ex *d.Arreſt. Piſan.d.l.num.6.*ſed naufragata naui oleis onerata, poteſt eadem quantitas rursùs extrahi ſine ſolutione iuris exituræ, ex *Arreſt.134. 186.324.& 332.*
8 Variè autem, ſecundùm diuerſos mores Dohanarum, exigitur, & in Regia Dohana Neap. ſoluitur ad rationem tarenorum trium pro vncia, & ſic ad rationem ducat. decem pro centenario, *Auth.* hìc *n.4.* & debet ſolui ſecundùm conſuetum, & quod taliter ſolitum ſit ſolui à tempore, cuius non eſt memoria in contrarium, pro rebus non expreſsè comprehenſis ex *Rit.1. Goffred.de Gaet.ad d.rubr. de iur. exit.in rit.R.C.num.14. 16. & 20.* Cum pe-

pedagia, guidagia, & ſalinaria debean-
tur, quando ab Imperatoribus, & ſimi-
libus ſtatuta ſolui reperiuntur, *idem*
*ibid num.*15. vel ſi per immemorabile
tempus fuerint exacta, *ibid. num.* 50.
vbi *n.*17. *&* 18. qualitèr probetur im-
memorabile circà hoc ius exigendum
de rebùs ſpecialitèr non ſtatutis.

9 Ipſumq; exituræ ius non ſolui ab
eo, qui de vno nauigio in aliud in ma-
ri exonerat, quia exoneraſſe non vide-
tur, ſi in primo portu, à quo exiuit, ſol-
uit ius prædictum, vt in *Arreſt.*24. apud
Reg. de Marin. idem *Goffr. ibid. nu.*44.
concludens etiam hoc exituræ ius ſol-
ui ab emptore, licet merces in terra
exoneratæ non fuerint, ſed tamen ven-
ditæ in mari; Et quare ab emptore, non
autem à venditore *num.*45. 47. *&* 54.
Neque iterum ſoluitur, ſi venit de Ca-
ieta Neapolim, vbi exonerauit merca-
tor de vna in aliam nauim in mari, ſe-
cùs ſi in terra, & demùm in naui, *n.*53.
Exigitur tamen regularitèr, quando
exijt ab vltimo portu, & dixit velle
ire extrà Regnum, *cit. Goffr. ibid. n.*52.

10 Ex quibus conſtat, ius hoc exigi, nõ
pro ipſa re, ſed pro exitura, vt ſuprà;
illudq; ſoluitur à certis rebus, ſecun-
dùm fuit expreſsè ſtatutum, quod ſol-
ueretur, puta, de caſeo, oleo, & carni-
bus ſalitis, ex *Rit.*8. *de Iure Exituræ*,
de alijs verò mercibus nõ fuit expreſ-
sè ſtatutum ſolui, ſed ſecundùm con-
ſuetum exigendum, hoc eſt, ſi ab im-
memorabili fuit ſolutum, vt benè de-
clarat *cit. Goffred. d. loc. num.*13. *&* 14.

11 In quo notandum eſt, quod in *d. Rit.*
8. poſtquàm dicitur, hoc ius exigi de
oleo, caſeo, & carnibus ſalitis, vt ſu-
prà, ſubdit ibi: *Item ſempèr, quod ex-*
trabitur, ſecundùm aliquos *Ritus m. ſ.*
ſed legendum eſt: *Item ſeuum, quod ex-*
trabitur, ità vt loquatur de ſeuo, non
verò de oleo, & ſic fuiſſe per Regiam
Cam. declaratum, ex decreto *in pro-*
ceſſu penès Io: de Floria, in cauſa *Rober-*
ti Pandolfini Regij Arrendatoris Do-
hanarum Apuliæ cum Venetis, patro-
cinante pro ijs *Fabio Marcheſio*, vnà
cum *Iacobo de Ayello*, ſeù *de Gello*, te-
ſtatur ipſe *Iacobus* in ſuis *Codicillis fa-*
ctis ſub die 2. *Octobris* 1595. *manu Not.*
Io: Hieronymi Caſorij de Neap. in qua-
dam particula legati, in qua reliquit
12 Regio Tribunali Regiæ Cam. Sum-
mariæ, eiuſq; Locumtenenti, ac Præſi-
dentibus ſuos *Ritus d. Reg. Cam.* cum
Capitulis ſeptem Officiorum Regni,
eoſq; ait, habuiſſe *Antonium de Gello*
eius patrem, ob mortem *Iacobi de Gel-*
lo R. Conſ. ac Præſid. d. R. Cam. ac eſſe
alijs correctiores, imò exemplar de ijs
excepiſſe *Spect. R. Salernitanum*, alioſq;
Officiales. Quos equidem *Ritus* ma-
nuſcriptos Nos obſeruauimus in Ar-
chiuo dictæ Regiæ Cam. vbi conſer-
uantur, *in Cam.* 1. *lit. O. ſcanz.* 2. *n.*90.

13 Et ſic hodiè ſoluitur etiàm de ligna-
minibus omnibus ruſticis, & elabora-
tis, quæ ſi extrahantur per extrà Re-
gnum ſoluunt Ius exituræ, & alios di-
rictus, prætèr Ius Dohanæ, aliaſq; mer-
ces omnes non ſoluere Ius exituræ, ait
Author noſter hìc *n.*6. vbi ſubdit, quod
ſi extractio fit per intrà Regnum, nul-
lum ius debetur, allegando *Rit. de Iu-*
re exituræ, §. *fin.* & *Capitulum* Regis Ca-
roli incip. *Item ſtatuimus*, quod eſt
105. ſecundùm ord. *de Nigris*, tran-
ſcriptum quoque cum alijs *Cap.* per
*Goffred. de Gaeta in d. Rit. à n.*59. *ad* 63.

14 Intelligendus tamen eſt, nullum ius
deberi de exitura; etenim ex *d. Rit. &*
Cap. habetur, quod, quando frumẽtum,
cæteroſq; reditus ex proprijs ruribus
peruentos vellet dominus, nauibus, de
vna in aliam Terram aſportare per in-
trà Regnum, non teneretur ſoluere
hoc exituræ, neque Dohanæ ius (licet
ſit deindè introductum Ius ſalmarum,
vt inferiùs ad §. 15. dicemus) at ſi mer-
15 cimonij cauſa de vna Terra ad aliam
extraheret, non quidẽ exituræ, verùm
Dohanæ ius ſoluere deberet, dũmodò
è portubus licitis, & ſtatutis fiat extra-
ctio, & cum nauigijs non magnis, ſed
à centum ſalmis infrà, ac in portubus
itidem licitis exonerentur; & de hoc
præſtet fideiuſſoriam cautionem, ac
ducat reſponſales literas à Portulanis
portuum, in quibus ſunt exonerata;

idq;

idq; ad euitandas fraudes extractionũ extrà Regnum, pro quibus ſoluitur Ius exituræ, & tractarum, vt poſt *Io: Ant. de Nigris in Cap. Regni, ſupèr extractione*, declarat *Montan. de Regalib. verb. portus num.3.* necnon *Goffred. loc. cit. à num.55.*

16 Vnde cum pro parte Comitis Caputaquenſis conquereretur, quod de victualibus, quæ ex portu *Peſti*, & *Silaris* de pertinentijs, ſeù territorio Ciuitatis *Caputaquenſis* infrà Regnum portantur cum barcis prædictis, vltrà ius Dohanæ pro ijs, quæ in Terris ſuis, non verò in littore maris per infrà tantùm per iactum balliſtæ ſunt, ſiuè empta ſunt, ad dictum Comitem vtilem dominum ipſarum Terrarum, tanquàm ius baiulationis, ſpectat exigere; Magiſter Portulanus intendebat quoque exigere ius ad rationem carolenorum quindecim pro quolibet centenario ſalmarũ, quod hactenùs ibi minimè conſueuit exigi; Regia Camera mandauit, quod pro ijs, huiuſmodi ius, quod aliàs ibidem exactum non fuit, minimè exigatur, & ſi prætenderit alia ibidem exigi conſueuiſſe, recepta ab iſtis hominibus cautione dumtaxat de ſoluendo, quod inde per Reg.Cam. fuerit iudicatum, & de Conſuetudine ipſe ſe informet, & Cameræ reſcribat, vt prouideri poſſit, ex Reg.Cam.XI.Iulij 1464. *in Reg.comm.2.fol.272.anni* 1467.

17 Et notatur in *Rit. 12. eod. tit. quod peccatum fuit eius, qui primò inuenit ius exituræ, cum mercatura debeant eſſe liberæ per mare, & per terram, & ſic erant tempore bonorum Regum, quod patet, quia nonum ius eſt, & peccat, qui plus ſolito vendit, & exigit ius exituræ, & qui procurat plus imponi de nouo &c.* vbi *Addens in Notis lit. D.* refert *Conſultatio-*
18 *nem* iuſtiſſimam Reg.Cam. factam Regi *Ferdinando I.* ſub die 9. Auguſti 1468. cuius meminit etiam *Author* noſter infrà *§.15. tit. de Iure tractar. nu.5.*

19 Cuius *Ritus* diſpoſitio intelligenda eſt, reſpectu illius tareni pro curru de tractis, de quo loquitur *Ritus*, quod nõ eſt idem cum iure Exituræ, vt aduertit *Goffred. de Gaeta ſup. d. rubr.6. num.69.* cum aliàs ius ipſum exituræ fundatum videatur in illa ratione vbertatis in Regno conſeruandæ, ac proindè impoſitum pro licentijs extractionum, ac ne fraudes in illis fiant in damnum Regni, ex qua ratione, rationabile redditur dictum ſtatutum, & ex hoc Clericos quoque ligare, poſt alios probat *Conſil. Rocc. de offic. rubr.* 14.§.4. *num.33. & ſeqq.* de quo hìc infrà annotabimus.

20 Mercatores autem fraudantes ius exituræ, & ſimilium debent puniri non ex capite *Rubricæ de iure Flagelli*, ſed ex alia pœna tanquàm fraudatores iurium Curiæ, *Goffr. de Gaeta ad Rit. R.C. rubr.2. num.*303. Non tamen dicuntur
21 illud fraudare, nec ad pœnam tenentur pro incremento victualium, quæ per inundationem, aut humiditatem pingueſcunt, cum de eo non debeat ſolui Ius exituræ, teſte *Io: Ant. de Nigris in cap. Regni*, incip. *vt illorum fraudibus 2. num. 26. ſub tit. de Portulan. & extractione victual.*

22 Vtrum verò ad hoc Ius exituræ teneantur Clerici, & cæteræ perſonæ Eccleſiaſticæ? Affirmat *Iul. Capon. tom.*4. *diſcept. for.*313.*cap.2.nu.*48.*&* 49. quia (vt ipſe dicit) hoc ius ſpectat ad publicam vtilitatem tàm laicorum, quàm Clericorum, vnde in eo Clerici cum Ciuibus laicis adæquandi, ex *Pereira de manu reg. in cõcord. Regis Sebaſt. conc.* 291. & alijs, & quia etiam ſi Prælati extrahant, auferuntur à laicis, ex *Fermoſin. in C.E.S.M. de conſt. quæſt.*16. vbi in pecunia extrahenda prohibitionem procedere affirmat, in alijs verò bonis negat; Imò abſque aliquo diſcrimine, cum omnis extractio ſit, ob publicã vtilitatem, ſiuè vbertatem in Regno conſeruandam prohibita, ex *Sac. Congreg.* immunitatis deliberatione firmat *idem Capon.* cum in talibus extractionibus reſcripſerit *Ill. Dom. Nũtio Neap.* vt in omnibus ſe conformaret cũ legibus huius Regni, teſte *Sperell. dec. 13. num. 14. & deciſ.* 18. *to.* 1. Quod con-
23 firmat ex eo, quia aliàs licita eſſet Clericis extractio, quod non admittẽdum

dum

dum eſt, cum extractionis prohibitio ſit in Regno antiquiſſima, inductaquè pro ea conſuetudo, ex qua Clerici ligantur, idq; in Regno Siciliæ, ac etiam Caſtellæ obſeruari fundat *Conſil. Rocc. de Offic rubr.* 14.§.4.*num.*34. vbi *nu.*36. ad confirmationem obſeruat, Summos Pontifices pro eorum vſu nunquàm merces extraxiſſe, abſq; Domini Proregis placito, conſuetudinemq; prædictam rationabilem eſſe, nam ſi extractiones fuiſſent permiſſæ abſque licentia, magnæ fraudes vtiquè committerentur in damnum vbertatis Regni, *Iul.Capon.d.loc. num.*52.55.56. *& ſeqq.* & ſic habere illam vim tituli, & priuilegij, & conſenſus contrà Clericos, ac ſcientiam, & tolerantiam Summi Pontificis induxiſſe conſenſum, & confirmaſſe eandem conſuetudinem, *idem Rocc.* poſt *Reg.Reuert.deciſ.*222. *num.*5. *d.loc. ad num.* 39. vbi *num.*40. deciſio-

34 nem R.C. pecuniarum perſonæ Eccleſiaſticæ refert; Clericosq; in Prouincia Calabriæ extrahentes ſerica abſque ſolutione directus arreſtari, vt *Illuſtriſſ. Dom.Nuntio Apoſtolico* tradi poſſint, & ſerica incidunt in commiſſum, prouiſiones Coll.Conſ.referendo *num.*41.*& nu.*42. præfatæ etiam *S. Congr.* reſcriptum recenſet, aliaq; *in num.ſeq.* & in prohibitione extractionis equorum comprehendente Clericos, & Epiſcopos ex ordinationibus *Caroli I.* Regis anni 1268. teſtatur noſter *Auth. in ſeq. membro n.6.*

35 Inſupèr ſtatuta laicalia, quæ diſponunt, ea, quæ cõpetunt Clericis, non vt Clericis, ſed vt alijs de populo, & non priuilegiatis, ligare Clericos, & obſeruari debere etiam in Curijs Eccleſiaſticis, ex *c.cum veniſſent de eo, qui mitt. in poſſ. c.conſtitutos, de in integr. reſtit. c. cum verba, de re iud. Bart.in l.*1. *num.*3. *C.de Sacr. Eccl.Sebaſt.Medic. de legib.p.*4.*q.*6. poſt alios fũdat *Carol.de Graſſ.de effect.Clericat.effect.*20.*n.*176. Ob quod ſtatutum excludens Religioſos, vel Clericos à Collegio Doctorum, validum eſſe concludit *Alciat. conſ.* 707. *Carpan.ad ſtat.Mediol.cap.*414.*nu.*118. *lib.*1. *Caualc.deciſ.*18.*nu.*51.*lib.*3. quidquid alij ſcripſerint apud *Carol. de Graſſ.d.loc. num.* 434. Ex quo concludit *cit. Iul.Capon d.diſcept.*313.*cap.*2.*n.*32. quod quando aliquid competit Clericis, vti Ciuibus, iudicantur Clerici, vti omnes de populo: vbi *nu.*33. *&* 34. reſpondet *cap. quæ in Eccleſiarum*, & *cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtit.* illa nempè loqui de Conſtitutionibus laicorum, quæ ſpecialitèr res Clericorum reſpiciunt, ac de illis diſponunt, non autem generalitèr ad Regnorum conſeruationem, & ad commune Reipublicæ bonum reſpiciens laicos, & Clericos, & *num.*35. *& ſeq.* reſpondet contrarijs, pluresq; cumulat concluſiones ad præfatam ſententiam firmandam vſq; *ad num.* 44. vbi ex mente

37 *Summiſtarum*, & omnium Theologorum fundant, ſtatuta in materia annonæ, ſeù, vt nos vulgò dicimus, *Graſſia*, ligare Clericos, cæterosq; Eccleſiaſticos, cum quibus concordauit S. R. C. apud *de Franch. deciſ.* 9. & alij apud *Mexia in pragm.taxæ panis qu.*16.*nu.*9. & hoc ſtatutum apud Hiſpanos vigere, & contrà Clericos obſeruari tradunt *Diaz in pract. ciuil. & canon.cap.*55.*Ant.de Ballis in pragm.Regni Siciliæ lib.*5.*in proœmio num.*56. & *in pragm.*1. *tit.*69.*Ramirez de lege Regia §.*26.*n.*27.

38 & ſic vltrà pœnas amiſſionis frumenti, ſiuè aliarum mercium in caſu contrauentionis, Eccleſiaſticos mortalitèr peccare, ex *Bouadill. tom.*1.*polit. lib.*2. *cap.*18.*nu* 127. *Reg.Rouito in pragm.*1. *de extract. num.* 16. ibiquè *Paſqualin. num.*59. *Carolo de Graſſ.d.effect.* 20.*nu.* 290. *P.Suarez lib.*2. *de legibus cap.* 34. *nu.*20. *Victoria de poteſtate ciuili nu.*19. *P. Merolla tom.*2. *diſp.*4. *cap.*3.*dub.*25. *nu.*252. *Vulpell.de libert.Eccleſ.num.*17. *& ſeq.* & alijs *ibid.cit.*

39 Quæ omnia ex profeſſo comprobat *Reg.D.Carolus Calà in diſſertat. iuridico-politica de Contrabannis Clericor. nu.* 175. *& ſeqq.* vbi plura affert, & reſpondet *Sperell.deciſ.*12.& *Diana to.*1.*tract.*2.*reſol.*16. *&* 72. aſſerentibus, bona non poſſe arreſtari, ex quo ſimilia ſta-

tuta

tuta Clericos nequeunt alligare;
Prohibitio enim fit in ipſas res, quæ
ſtatim deſinunt eius eſſe, qui in com-
miſſum incidit ob cõtrauentionẽ legis
politicæ, & œconomicæ in exportatio-
ne, iuxtà *l.cõmiſſa 14.D.de public. & ve-
ctig.* nõ verò in perſonas directè, ſequũ-
tur *D.Petrus de Salçedo in tract.del Cõ-
trabando cap.* 32. qui egregiè id robo-
rat, & affert etiam *l.17. tit.9. lib.6. Or-
dinam.Reg.D.Didac.Bolero in tract.de
decoct.debit.fiſcal.tit. quæſt.27. à nu.17.
ad 21.* vbi à *n.22.* id extendit in omni-
30 bus exemptis à iuriſdictione Iudicis
ſecularis, vt ſunt Equites Ordinum
militarium, & *Dom.D.Franc.Ramos del
Mançano*, noſtri Catholici Regis olim
magiſter, alibi, ſed nunquàm ſatis pro
meritis laudatus, *in Comment.ad ll.Iul.
& Pap.lib.3.cap.45. à num.15. ad ſeq.*

AD MEMBRVM IX.

De vltimis Exituris Regni, quæ ius Decini dicuntur.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

IVs vltimæ exituræ, cur etiam dicatur ius Paſſagij, vel Decini, vel Graſſiæ, à n. 1. ad 3.

Exigitur pro mercibus, quæ exportantur à Regno per extrà Regnum, n.4.

Cuſtodes paſſuum in confinijs Regni, à quo deputentur, & cur Capitanei Graſſię *nuncupentur, & quid curare debeant, num.5. & à n.9. ad 13.*

Equi de armis nequeunt è Regno exire, n.6. & quid ſi Clerici, vel Epiſcopi cum illis exirent, n.7. & 8.

Ius vltimæ exituræ, de quibus mercibus debeatur, latè à n.14. ad 23.

1 TAndèm vltimæ exituræ ius, quod
vulgò *Decini* dicitur, ac etiam
Paſſagij in confinijs Regni vocatur, &
ſub Regia Dohana continetur, videtur
eſſe id, quod exigitur de mercibus,
quæ extrahuntur per extrà Regnum ad
rationem decem pro centenario valo-
2 ris earundem mercium, & ideò voca-
tur ius *Decimi*, ſeù *Decini*, noſter *Au-
thor* hìc *nu.1. & 2. Piſanus in addit. ad
Goffred. de Gaeta ſupèr Rit. R.C. rubr.6.
num.7. &* 8. Dicituṙq; etiam gabella
3 *graſſiæ*, ex eo, quia fuit ordinata, ne
annona ab hoc Regno extraheretur, te-
ſte *cit.Goffredo de Gaeta d.rubr.6.nu.64.
in fin.* Vel ius *vltimæ exituræ*, quia Re-
gia Curia, & Arrendatores Regiæ Do-
hanæ, ſiuè nunc Conſignatarij, & Gu-
bernatores illius in confinijs Regni te-
nent Cuſtodes.

4 Vnde notandum, quod hæc iura
Graſſiæ, & *Exituræ* ſoluuntur de mer-
cibus, quæ deferuntur à Regno per
extrà Regnum, & non de ijs, quæ im-
mittuntur ab extrà Regnum in Regnũ,
vltrà antiquas *Inſtructiones*, & *Capitu-
la graſſiæ*, vide literas Reg.Cam. expe-
ditas ad inſtantiam Vniuerſitatis *Mõ-
tis Regalis* 9. Maij 1550. *in Reg. part.
26. ſeù 29. fol.* 175. & aliàs conſimiles
expeditas ad inſtantiam Vniuerſitatis
Therami, 1. Octobr. 1550. *in Reg. part.
31. fol.* 72.

5 Et cum Regis officium ſit paſſus, &
vias cuſtodiri facere, *l 1. & 2. C.quæ res
aſport.non poſſ. l.cotem.in pr.D.de public.
l.2.C.de commerc.& toto tit. D.de itiner.
& littor.cuſtod.* Idcircò ad Regem ſpe-
ctat, iſtos deputare Cuſtodes in præfi-
tis vltimis exituris, vt in *Cap. Regni,
Item prædicti Magiſtri Paſſuum, &
Graſſiæ*, 76. & *Cap. Item, quia Cuſtodes*
74. vbi deſcribuntur loca cuſtodienda
ſub *tit.de Cuſtodibus paſſuum, & graſſiæ*,
ſecundùm ordinem *Io: Ant. de Nigris*,
noſter *Auth.* hic *num.*4. vbi *nu.5. & 6.*
6 refert prouiſiones directas his cuſtodi-
bus paſſuum, concernentes optimum
Regni regimen, & in illis apparere,
quòd Equi de armis non poterant è
Regno exire, ex *Andr. in rubr. cap. quæ
ſint regalia in princ. 2.col.* & vide *Prag.
7 de Extract.* Idq; procedere, licet eſſẽt
Clerici, vel Epiſcopi, qui vellent cum
equis exire, ex ordinationibus *Caroli
Primi* in anno 1268. ſequitur *Iul. Ca-*

*pon.diſcept.for.3 1 3.tom.4. cap. 2. nu.*5 o. *in fine*, vbi latè in *ſeq.num.*id probat,ex ea ratione, de qua in *ſuperiori membro*, puta, quia ſtatuta de extractione loquentia, & ſolutionem dirictus imponentia,ligant æquè laicos,ac Clericos, vel Monachos, ex *Menoch.conſ.*8oo. *n.*
8 *46.& 47.* fueruntq; facta conſeruandæ vbertatis gratia, quod intereſt communis, & publicæ vtilitatis, & concedit Reip. liberam facultatem ſtatuendi,ex *l.1.& l.ambitioſa,D.de decr.ab ord. fac.* & alijs.

9 Proindè iàm à Regibus in Regno fuerunt deputati, nempè Portulani in littoribus maris, tanquàm portuum Cuſtodes, de quibus infrà ad §. 15. *de Officio Magiſtri Portulan.* Et alij in confinijs mediterraneis pro cuſtodia paſſuum prædictorum,qui ideò *Capitanei Graſſiæ* vulgò nuncupātur, ad quos ſpectat expedire *Bullectas*.ſeù licentias extrahere volētibus,idem noſter *Auth.* hìc à *num.* 5. *ad* 7. facta priùs inueſtigatione, ne res extrahenda in Regno deficiat,*Reg. Rouit.ſupèr rubr.Pragm.de extractionib.nu.*2. quem ſequitur *Conſ. Rocc.de offic. rubr.* 14. *num.*2o. *M. Ant. Surg.lib.*1.*Neap.illuſtr. cap.*24. *num.* 12. *Reg.Tapia lib.*2. *Iur. Regni rubr.*9. *de Cuſtod.Paſſ.& Graſſiæ,in annot.ful.*235. *Iul.Capon.cit.diſcept.*313.*cap.*2.*n.*5o. & poſt *Auth.* noſtrum hìc, aliosq; *D. Didac.Bolero in tract.de decect.debit. fiſcal. tit.*5. *quæſt.* 23. *num.*17. Qualitèr verò
10 deputentur hi *Capitanei Graſſiæ* per S.E.in Prouinciis Aprutij, vide *Florid. Mauſonium de Contrabann.in præl ud. n.* 1.Et alia circà idem officium in *qu.*2o, *à num.*2.*D.Petrus de Salſedo eod. tract. cap.*2o.*à num.* 13. *& in Comment.ad leges addit. Recop.in l.*8.*tit.*12.*lib.*3. *num.* 28.*& ſeq.*

11 Imò per Reg. Cam. ſub die 3o. Ianuarij 1516.declaratum fuit,quod *Capitaneus Graſſiæ* Prouinciæ Terræ laboris reſtituatur in poſſeſſione,ſeù quaſi exigendi grana 5. tantùm pro qualibet *bullecta* expedienda pro exitura equorum, & mularum, aliorumq; animalium equinorum per extrà Regnū, pro quibus non ſoluitur ius *Decini*, ſiuè apodixa fiat pro vno equo, vel mulo, ſiuè pro pluribus ad quemcumquè numerum aſcendent, extrahendis per vnum dominum, etiam ſi pro eis ſit neceſſe præſtare cautionem, pro qua cautione vltrà d.gr.5. nihil ſoluatur,& ſic etiam intelligi pro equis, & mulis gratioſè extractis per patentes S. C. Maieſt. vel Dom.Proregis, & pro alijs *bullectis* pro equis, & mulis, pro quibus exigitur ius Decini, nihil exigeretur, vt in *Arreſt.* 15. apud *Reg. de Ma-*
12 *rinis*; Et inſupèr ſub die 3. Martij 1567. inſtante Procuratore Fiſci, fuit mandatum *Capitaneis Graſſiæ*, quod in fideiuſſionibus accipiendis extractionis equorum poneretur clauſula, quod in regreſſu tenerentur extrahentes præſentare equos, quorum fuit facta extractio, *d.Capitaneis*,& facere notamētum in libro, vt poſſit deleri fideiuſſio, & ſi ſecùs, non admittatur probatio per teſtes, equos reuerſos fuiſſe in Regnum, ex *Arreſt.* 318. *cit. Capon. d. diſcept.*313. *cap.*3. *num.*5. Hic etiam me-
13 morandi ſunt ordines dati Capitaneo Graſſiæ Terræ laboris in anno 1625. vt de equis, pullis, verueçibus, agnis, alijsq; animalibus, pro quibus curam habet exigendi dirictus decini, deberet etiam exigere Ius noui impoſiti, vt annuimus ſuprà ad *membr.* 1. *num.*68.
14 Prætereà *Capitaneus Graſſiæ* pro pecudibus,quę paſcua ſumunt in Regno, & veniunt extrà Regnum, quando extrahuntur, exigat pro quolibet centenario duc. duos, excluſis pecudibus, quæ naſcuntur in Regno, ex ordinatis die 24.Febr.1503. *in Reg.partiū* 4.*fol.*
15 18. Et per *Capitula* graſſiæ prouiſum eſt, quod de omnibus animalibus, quę extrahuntur, debeant exigi dirictus Regiæ Curiæ, ſcilicet de ouinis,& caprinis duc.3.pro ſingulis centum,& de vetueciņis duc. 4. de bobus, & vaccis indomitis duc.3o. dum huiuſmodi dirictus procedunt ex antiquis Capitulis, quo tempore ducatus communitèr intelligebatur in hoc Regno de carolenis veteribus Regis *Roberti*, in quorum

rum locum ſunt coronati, & pro dicta
extractione, ducati veteres exigantur
ad rationem decem coronatorum pro
quolibet duc. & de victualibus, alijsq;
rebus ad annonam ſpectantibus, deci-
ma pars valoris earundem, vt ex literis
Regis *Ferdinandi* expeditis die 17.
Decembris 1469. *in Reg. literar.3.*&
vide alias inſtructiones exped. die 24.
Octobris 1528.*in Reg.Cur.13.fol.*152.
vt habetur in *Repertorio m.ſ. Praeſ.* R.C.
Petri Maſturtij ver.Graſſia.
16 Dubia verò per Reg. Cameram de-
clarata, ad officium prædictum Graſſiæ
ſpectantia habentur apud *cit. Maſtur-
tium in d.Repert.lit.C.fol.*150. *& àterg.*
his verbis *Capitanio della Graſſa mandi
li conti delle caſcie in Camera, e della nu-
mero de paſſagieri, che hà da deputare lo
detto officio di Capitanio alli paſſi, e come
fù augumentato lo numero, e le caſcie or-
dinarie, v3. Teramo, Iulia noua, Aquila,
Tagliacozzo: E ſe de coſe pertinenti al-
l'officio della graſſa non in gran quanti-
tà, e di valore, non oſtante ſiano lontane
dalla caſcia, ſi può dare licenza per detto
Capitanio, e quando alcuno Regnicolo
voleſſe vſcire fora Regno con vno Caual-
lo per vſo ſuo, e foſſe molto lontano per
vſcire, ſi deue dare pleggiaria, ò ſtare al
giuramento ſuo:* Fuit per R.Cam.proui-
ſum, quod de equis paruæ ſtaturæ, &
modici valoris in eum caſum, in quem
alitèr tranſiens tranſire non poſſet, ſte-
17 tur ſacramento trãſeũtis: *E negl'vlti-
mi fini del Regno alcuni delle Caſtelle ſo-
liti andare à vettura, e carriare legna cõ
loro beſtiame, arare con boui fuor del Re-
gno con promiſſione di rimetterli, e quan-
do li vendeſſero, deuono pagare li deritti,
perche altrimente non potriano viuere, e
così è ſtato ſolito farſi:* Fuit prouiſum,
quod Capitaneus habita cautione de
18 redeundo, permittat: *Sono alcuni Ba-
roni del Regno vicini all'Imperio, & hã-
no Caſtelle all'Imperio in Romagna vici-
no le Terre del Regno, e mandano delli
frutti delle Terre, che hanno in Regno,
alle lor Caſtelle fora Regno, doue parte
del tempo ſtanno, & habitano, ſe tale
robbe deuono pagare lo ius exitura;* Fuit
prouiſum, quod Capitaneus de præ-
miſſis ſe fidelitèr informet, & quod
erat conſuetum, Regiæ Cameræ referi-
19 bat: *Item ſe le zafarane, zuccaro, pepe,
cannella, noci, amendole, e coſe di ſpezia-
rie, ſale, miele, cera, e confetti, e qualun-
que altra coſa poteſſero eſſere, che non
pagaſſero à graſſa, ma perche ſi dice nel
priuilegio, Coſe comeſtibili;* Fuit proui-
ſum, quod dictus Capitaneus de præ-
dictis ſe informet, & de eo, quod ha-
ctenùs erat conſuetum, Regiam Came-
20 ram faciat certiorem: *Item ſe li mulet-
tieri, che eſcono fuora Regno per andarno
vetturando in lontani paeſi, ſe ſi ponno
portare da 20.docati in sù per loro ſpeſe;*
Fuit prouiſum, quod conſideratis qua-
litate perſonarum, diſtantia loci, & nu-
mero beſtiarum, licentiam tradat Ca-
pitaneus extrahendi pecuniam pro ip-
ſis expenſis in numero viginti ducato-
rũ vice qualibet, & non vltrà, & ibidẽ
quod à Regno non poſſit extrahi ali-
qua quantitas nummorum ſine licentia
21 Regis: *Item ſe l'huomini fora Regno
mandaſſero loro beſtiame à paſcere, & à
ghiandare, ſe per lo meglioramento de
detti beſtiami in Regno, ſon tenuti paga-
re, quando vogliono retrahere indietro, e
come ſi doueria pagare;* Fuit prouiſum,
quod habita veridica informatione de
eo, quod tempore Regis Alphonſi ob-
ſeruabatur, illud obſeruet, proùt erat
illo tempore ſolitum, & conſuetum:
22 *Item ſe Romani, ò altri padroni de peco-
re, ò altro beſtiame, ſe foſſero fuor del Re-
gno, e quelli mandaſſero dentro Regno in
Dogana à paſcolare, & affidare dal Rè, ò
altri Signori in Dogana, ſe vendeſſero
dette pecore, beſtiame, & altri ſpettanti à
graſſa, ſe ſon tenuti à pagamento alcuno
per la detta vendita per vigore di detta
affidatione;* Fuit prouiſum, quod ani-
malia exterorum hominum, quæ erant
affidata per ipſum Capitaneum, ſolutis
iuribus ſolitis, & conſuetis Regiæ Do-
hanæ, poſſint liberè reuerti abſq; vlte-
riori ſolutione; ſi verò ipſa animalia
venderentur in Regno, & translatum
fuerit dominium, in exitura ipſorum à
Regno ſoluant iura graſſiæ conſueta,

in Reg.Cur. xv. 1488.*fol.*83.*&* 84.

23 Ex his igitur, clariùs eſt concludendum, quod ius *graſſia*, ſeù *vltima exitura* Regni cuſtoditur, exigiturq; in locis, & paſſibus confinium Regni, quando res, pecudes, equi non prohibiti, aliaq; ad annonam pertinentia, exeunt à Regno per viam *Aprutij*, & *Terræ laboris*, quæ Prouinciæ ſunt Statui Eccleſiaſtico confines, ibiq; adſunt prædicti Officiales ordinarij, ac extraordinarij, qui curam habent, ne res prohibitæ extrahantur à Regno abſq; licentia S.Cath.M.eiuſq;Exc.Proregis, latiùs videre eſt in toto *tit.Pragm. de Extractione, ſeù exportatione, &c.* ac exigant diri&tus de ijs rebus, quæ licitè extrahi valent, vt ſunt verueces Dohanæ menæpecudum, ſues, equi gregatij, pro vſu exeuntium à Regno, valoris tamen circà duc.15., muli, tàm mares, quàm fœminæ, frumentũ, farina, hordeum, quando adeſt tracta, caro ſalita, oleum, ac cætera comeſtibilia, ſpectantia ad dictam annonam, ſiuè, quam vulgò dicimus, *graſſiam*; Si verò aliæ res extrahi prohibitæ cum licentia extrahuntur, ſoluuntur itidem diri&tus iuxtà eorum qualitatem, præterquàm à pecunia, auro, argento, ac gemmis, quæ non ſoluunt diri&tus.

Omnes Dohanæ Regni quot ſint, quomodò diuiſæ, & quanti valeant, & qui Officiales in exactione iurium deputentur.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Dohanæ Regni Neap. quæ ſint, num. 1. & 2.

Officiales Regiæ Dohanæ Neap. enumerantur, eorumq; Officium notatur, à nu. 3. ad 9.

Dohanæ Regiæ, ac maioris Fundici Neap. ſitus, Officialium, regiminis, ac diri&tuũ sũmariũ affertur, à n.10. ad ſeqq.

1 Licet in *manuſcripto Authoris Cadice* eſſet hìc titulus ſeparatus, attamen iuxtà editionem in hoc eodem *membro 9.* proſequitur à *num.9. ad* 18. omnes Regni Dohanas enumeratæ, eaſq; ratione faciliotis exactionis, ac adminiſtrationis eſſe diuiſas in quatuor Arrendamentis, in vno ſcilicèt eſſe Dohanam Neap. cum alijs Dohanis relatis, quas cum dicto Arrendamento ab antiquo Reg.Cam.concedere conſueuit, vnà cum iure *vltima exitura*, & paſſuum Regni ex parte *Terræ laboris*, & *Aprutij*, Dohanis eiuſdem *Aprutij*, & iuribus, quæ in nundinis *Auerſæ*, *Lanciani*, *Luceriæ*, & *Salerni* exiguntur: Alias verò Dohanas, ſeù fundicos in Prouincijs *Calabriæ* atrendatas cum Atrendamento ferri; Sicut & alias Dohanas Prouinciarum *Hydrunti*, *Barij*, *Baſilicatæ*, & *Capitanatæ*; & cæteras Dohanas paruas *Agnonis*, *Agripolis*, & *Caſalicchi*: De quibus *Auth.* noſter hìc adeundus, additis *Reg. Tapia lib.2.Iur.Regni rubr.6.de off.Magiſtr.fundic.ą 13.* & *Scip. Mazzell. in deſcript.Regni Neap.lib.2.pag.337.*

2 Prout de Dohana frumenti, hoc eſt de loco illo publico, in quo vectores conueniunt ad frumentum, aliaq; victualia vendenda, in quo, veluti in nundinis, immunitate gaudent, ac maxima prouidentia ſtatutum, vt certis in locis huiuſmodi Dohanæ haberẽtut, & commodiùs frumentum Neapolim tranſueheretut à Prouincia Apuliæ, Regni horreo; quarum prima eſt Dohana Abellinatenſis, à qua ad alias Dohanas itur; ſicuti eſt in alia Prouincia Principatus Citeriotis Dohana *Salerni*, adeundus eſt idem *Reg. Tapia l.7.Iur.Regni tit.1.n.1.& 2.& in Prag. 9.11.12.21.37.& 50. de annona.*

3 Enumerat quoque hìc *n.19. Author* noſter Officiales à Regia Curia conſtitutos pro exactione præfatorum iuriũ, quos etiam ex manuſcripto *opuſc. de Magiſtratibus Regni, Fabij Marcheſij* eximij Aduocati, refert *R. Tapia d.lib. 2.rubr.6.à num.11.ad ſeq.pag.230.* exponens, omnes iſtos Officiales conueni-

nire ſub nomine Magiſtrorum fundicariorum, ſeù Dohaneriorum, de quibus loquitur *Conſt. Magiſtros noſtros fundicarios*, cum Regia Dohana maior fundicus denominetur, & in ea adſint infraſcripti Officiales.

4 . Regius *Dohanerius*, qui eſt caput, eiuſq; officium conſiſtit in exactione omnium iurium Regiæ Dohanę,& vnà cum ſeptem alijs Credenzerijs in *banca* Regia quolibet die iudicat cauſas interceptorum, ſiuè fraudantium regios dirictus,& in ſuffragijs præſtandis attendendus eſt ſtylus Regiæ Cameræ, vt priùs iunior Officialis, deindè alij gradatim votent, & Regius Dohanerius iuxtà maiorem ſuffragiorum numerum concludere debet.

5 . Ex quibus ſeptem *Credenzerijs*, duo dicuntur, *totius pecuniæ*, quorum officium eſt, libros totius pecuniæ, & omnium iurium, quæ exiguntur,conficere, ac taxare pretium mercium, ſecundùm Pandectas in Dohana exiſtẽtes, & taxant alias merces, quæ pretiũ perpetuum non habent, vt ſunt comeſtibilia, ac taxant ius à mercatoribus ſoluendum.

Tertius, *Credenzerius Maris*, qui conficit librum bonorum,quæ per mare immittuntur, ac facit bullectas expeditionis.

Quartus, *Credenzerius Terræ*, ſiuè bonorũ, quæ per terram tranſuehũtur.

Quintus, *Credenzerius Nouæ gabellæ*, qui conficit librum iuris Nouæ gabellæ.

Sextus, *Credenzerius Iuris fundici*, qui notat dirictus Iuris fundici,ac format *reſponſalia*,ſeù *bullectas* pro bonis, quæ à Regia Dohana extrahuntur, fiuntq; tàm ab ipſo Credenzerio, quã etiam ab alijs duobus Credenzerijs vſus, & Nouæ gabellæ.

Septimus, *Credenzerius vſus*, qui notat bona, quæ à perſonis immunibus extrahuntur, exigendo pro *reſponſalibus* grana tria cum tertio, vt in *Pragm.78.de off.Proc.Cæſ.*

Regius *Sballator*, qui vnà cum duobus eius *Credenzerijs* omnes merces, quæ in Dohanam immittuntur, videt, aperiendo arcas, ſiuè *ballas*,vndè *sballator* dicitur.

Regius *Magiſter Actorum*, itidemq; *Credenzerius ponderis, & menſuræ*. Regius *Ponderator*, & *Menſurator*.

Regius *Porterius*, qui dicto Tribunali deſeruit.

Regius *Cuſtos maior* Dohanæ, ac mercium, qui etiam tenetur pro illius cuſtodia quolibet vęſpere, antequàm claudatur, perquiſitionem facere, ne aliquod furtum eueniat.

Præfatorum omnium Officialium dirictus, ſiuè emolumenta diſtinctè ſtatuuntur in Regia *Pragmatica* Exc. D.Petri Antonij de Aragonia, quæ eſt *78.de Off.Proc.Cæſ.*

Adeſt etiam *Cuſtos Portus*, qui ſtatim nauigijs ad Portum appulſis curare debet, vt illorum domini notitiam dent Regiæ Dohanæ, ac notam mercium in ijs exiſtentium, ac ipſe, vel eius ſubſtitutus in dicta Dohana ſingulis diebus, ſaltèm per horam aſſiſtere debet.

6 Adſunt deniquè plures *Cuſtodes*,qui in anno 1450. erant 22. ideſt quatuor in Dohana, cæteri extrà Dohanam, *in Reg.Comm.5.fol.*82.& in anno 1455. erant num. 34. & in anno 1558. erant triginta, & vnus, vt videre eſt *in Prag. 1.num.85.de Off.ad Reg.Maieſt. Collat. ſpect.* (vbi declaratur, quæ ex his officijs ſint vendibilia)& cuſtodiũt Dohanam, & portas Ciuitatis, vt merces, quæ vel occultè in Ciuitatem immittuntur, vel extrahuntur, publicentur, ne fraudes committantur, & vide *Arreſt.*138. cum mercatores merces non publicantes, incidant in commiſſum, *l.fin.& tot.tit.D.de public.vectig.et commiſſ.* poſt *Andr.& Afflict.cit.Reg.Tapia d.loc. num.* 12. declarans etiam, quod
7 cum vltrà iura ordinaria, quæ exiguntur in Regia Dohana, ſoleant quoque exigi alij dirictus pro alijs mercibus,& frugibus, inde per illorum exactione ſunt quoque per Regiam Cameram alij Officiales deputati, & cum ijs *Credenzerij*, qui curam habent,ne dirictus

ab

ab exactoribus defraudentur, & ne abſq; Officialium Dohanæ licentia merces per mare extrahantur.

8 Et ità gubernari Regiam Dohanam, ſeù Regium fundicum Ciuitatis Neapolis, imò & alias Regni Dohanas ità quoque regi, quoniam hoc ius vnicũ conſideratur in toto Regno, & ſolùm ratione facilioris adminiſtrationis, ac exactionis in varijs partibus diuiſum, exponit idem *Reg.Tap.d.loc.à num.*13. *ad ſeq.*

9 Cum deniq; inter noſtros *tomos rerum diuerſarũ m.ſ.* quoddam ſummariũ ſitus, Officialium, ac diriĉtuum Regiæ Dohanæ maioris Neapolis inuenerimus, illud hìc, vernaculo idiómate, vti iacet, curauimus imprimendum, vt res patria in huius argumenti barbarie, patrio quoque ſermone legatur:

10 IL maggior Fundico, e Dogana di queſta fedeliſsima Città di Napoli ſtà ſituata nella piazza de banchi in vna caſa grande, della quale la Regia Corte ogn'anno ne paga di cenſo à gli heredi di Col'Anello Imparato, come primi padroni di quella doc. ducento, nella quale oltre le ſtanze, che ſi danno per habitazione del Guardarobba, ſeù Guardiano maggiore di quella, ſono due guardarobbe grandi in piano, in vna delle quali ſi ripongono tutte le robbe, che vengono per mare, e nell'altra quelle vengono per terra; E di più trè ordini de magazeni, l'vno ſopra dell'altro, che in tutto ſono num.67.

11 Delli quali i primi ſedeci di baſso, ſeruono, & hanno ſoluto ſeruire per li formaggi di Sicilia, e Sardegna, che vengono à venderſi in detta Regia Dogana, e per lo Arrendamento del ferro; E gl'altri delli due corritori più ſopra ſono di num.47. nelli quali ſi ripongono ſete, panni, drappi, telarie, ſpetiarie, & altre robbe di prezzo, e ſi danno, e deſtribuiſcono per lo Magnif. Doganiero à quelli negotianti, e mercanti, che ne tengono biſogno; La qual R.Dogana, e ſuo Tribunale, ſi regge, & amminiſtra per vno Doganiero, e ſette Credenzieri, che ſedeno nella banca grande di detta Regia Dogana, per trè Sballatori, e Credenzieri di quella, che ſedeno in vn'altra banca appartata, per vno Peſatore, e miſuratore, e per il Maſtro d'Atti, e Credenziero di detto peſatore, in vn'altra banca; e per il Guardarobba di detta Dogana; quali Officij ſono in ſe diſtinti, e diuiſi, e ſi reggono nel modo infraſcritto:

12 Il Regio Doganierò è capo del detto Tribunale, l'officio del quale è di mirare all'eſercizio, & eſpedizione delli negotij, e che ſe facci il debito à ciaſcuno, e di fare reggere Dogana, li dì, & hore ſolite, e debite ſecondo li tempi, commettere le cauſe, & informazioni così d'intercetti, come d'altri incidenti, e coſe ſogliono accadere, prouedere alcune differenze momentanee inter partes, & è caſcia della parte dell'intercetti, che toccano alla Regia Corte, e ne fa libro, e tiene di prouiſione doc.400. l'anno.

13 Il Credenziero della pecunia, tiene penſiero di fare libro intitolato, *Totius pecuniæ*, nello quale nota, e ſcriue tutte le ſpedizioni, tanto di mare, come di terra, e fare l'eſtime delle mercanzie, conforme alla Regia tariffa, e ſecondo li tempi, e valuta in quelle robbe, doue non è tariffa, & in quelle cacciare li debiti deritti ſecondo la natura delle robbe, & eſtrahenti, e nota ancora tutti li priuilegiati, e franchi, che non pagano deritto, e così le robbe, che ſi danno per vſo, tanto de Cittadini, come de Monaſterij, & altre perſone, e firma tutti li reſponſali, e bullette, che ſi fanno per li Regij Credenzieri, così d'eſtrazioni, come d'immiſsioni, tanto de deritti, come de franchi, e per vſo; tiene di prouiſione doc. cento l'anno, e tiene pẽſiero di far libri appartati delli nuoui Impoſti, come ſono, ſete, vini, ed altro.

14 L'officio di Credenziero incontro quello della Pecunia, tiene penſiero di far libro all'incontro di detto Credenziero della pecunia, và per le fiere della giuriſdizione giuntamente con lo Sballatore, come ſono, Salerno, Auerſa, Capoa, Atripalda, à notare tutte le robbe, ch'in quelle fiere vengono d'extrà Regno ſoggette al Regio fundico, e far l'eſtime ſecondo le tariffe; tiene di prouiſione doc.cento l'anno.

15 Il Credenziero dell'immiſsion di mare tiene penſiero di far vn libro chiamato, *Immiſſion di mare*, nello quale hane da ſcriuere, e notare tutte le robbe, e mercanzie, che vengono per mare da qualſiuoglia parte, con diſtinguere lo nome delli vaſcelli, e padroni di eſſi, da doue vengono, e di chi ſono le robbe, e la quantità, e di quelle poi, à ſuoi tempi, farne le bullette ſecondo dalli mercãti, e padroni de robbe ſarà richieſto, e così anche li reſponſali dell'immiſsione di dette robbe, e di più vn'altro libro, doue nota tutte le robbe, che vengono, vt ſuprà, e che patono sballamento, dalli quali ſuoi libri, in dorſo di quelle partite, haue da leuare da cõto tutte le robbe, che ſi ſpediſcono, conforme allo libro, *totius pecuniæ*; tiene di prouiſione doc.cento l'anno. E di più tiene penſiero di rice-

riceuere, e conſeruare tutti li reſponſali tanto di ſeta, quanto d'ogn'altra coſa, che li ſono preſentati dalle Parti, così delle Dogane, e fiere del Regno, come d'extra Regno, e di quelle poi farne fede nelle bullette, quando occorre.

16 Il Regio Credenziero di terra tiene penſiero di fare il libro intitolato, *Salmarum*, nel quale hà da ſcriuere, e notare le robbe, che s'immettono per terra in detta Regia Dogana, con diſtinzione de' nomi, e cognomi, de molettieri, e ſalmatari, e da doue vengono, la quantità delle robbe, e di chi ſono; & vn'altro libro intitolato, *lo sballamento di terra*, doue nota tutte le robbe, che vengono per terra, e parono sballamento, e fà le bullette, & eſpedizioni, e conſerua reſponſali, ſin come ſi è detto, conforme à detto Credenziero di mare, & è officio burgenſatico.

17 Il Regio Credenziero della noua gabella tiene penſiero di notare tutte le robbe, tanto quelle, che s'immettono, quanto quelle, che s'eſtraeno per mare da foraſtieri, e caccia per diritto grana ſei per onza, e di più fà vn'altro libro intitolato, *delli franchi, e priuilegiati*, doue nota detti franchi, e che diritto douerizno pagare, ſe non foſſero franchi, e di più fà poliſe d'eſtraaione per detti franchi, e foraſtieri, e reſponſali, del pagamento, che fanno, e della franchizia, che tengono, & alcune plegiarie, delli franchi, ch'eſtraeno per fundico regio: tiene di prouiſione docati ottantaquattro l'anno.

18 Il Regio Credenziero dell'vſo tiene penſiero di far libro di tutte le robbe, che ſi danno per vſo à Cittadini, Chieſe, all'arte della lana, e ſeta, fare li reſponſali, e bollette delle robbe, ch'eſcono per vſo, tiene di prouiſione doc.cento venti l'anno.

19 Il Credenziero del Regio fundico, il quale fà libro, & in eſſo nota tutte le partite delle robbe, che pagano la ragione del Regio fundico, e fà li reſponſali, e bollette delle robbe, che ſi eſtraeno, che pagano lo Regio fundico, tiene di prouiſione doc. cento cinquanta l'anno, & è officio burgenſatico.

20 Il Regio Sballatore non fà libro, ma ſolamente hà penſiero di vedere, riconoſcere, e sballare tutte le robbe, che ſi sballano così per mare, come per terra, e riferire alli Sballatori ſuoi due compagni, e credenzieri la qualità delle robbe, e di più và per le fiere della giuriſdizione della Regia Dogana in compagnia del Credenziero incontro la pecunia, come di ſopra è detto, & in dette fiere tiene il medeſimo penſiero, che tiene nella Regia Dogana di Napoli; hà di prouiſione doc. cento venti l'anno.

21 Li due Credenzieri, e Compagni del detto Sballatore, fanno due libri per ciaſcuno, in vno de quali notano le robbe, che ſe disballano, che vengono per mare, e nell'altro quelle, che s'immetteno per terra, & hanno da fare li tralſi delle robbe sballate, che s'eſtraeno di fuora la Città di Napoli, vno de quali tiene di prouiſione docati cento, e quattro l'anno, e l'altro doc.cento l'anno.

22 Il Peſatore, e Miſuratore tiene penſiero di peſare, miſurare, & eſtimare tutte le robbe, e mercanaie ſoggette à peſo, e miſura, che s'eſtraeno, e ſpediſcono da detta Regia Dohana, quale *ſolummodò* nota in vno ſquarciafoglio, e di più peſate le robbe, quando entrano in Dogana, e ſe pongo no in magazeno, e farne libro, così per l'indennità della Corte, come delle Parti; tiene di prouiſione doc.ſeſſanta l'anno.

23 Il Maſtro d'Atti, e Credenziero di detto Peſatore, e Miſuratore, tiene penſiero di tutte informazioni, e proceſsi, così d'intercetti, e cõtrabanni, come d'altro, ch'occorreſſe, così pro Fiſco, & Arrendatore, come *inter partes*, pigliare plegiarie, e tutto altro, che poteſſe ſpettare all'officio di Maſtro d'Atti, hà diuerſi libri, come è regiſtro degli ordini, e prouiſioni, di Sua Eccellenza, della Regia Camera, e d'altri ſuperiori, ſcriuere li voti delli Mag.Credenzieri nelle cauſe dell'intercetti, & altro, che occorre, far decreti, notar licenze, che ſi danno per la Regia Dohana, ſcriuere, e notare le robbe, che ſi peſano, e miſurano per lo detto Peſatore, e ſpedirne le bullette d'eſſe, tenere conto incontro lo Magnif.Doganiero della parte dell'intercetti ſpettante alla Regia Corte, che peruiène in potere del Magnifico Doganiero; tiene di prouiſione docati quaranta otto l'anno.

24 Il Guardarobba, ſeù Guardiano maggiore tiene pẽſiero di guardare, e cuſtodire tutte le robbe, che entrano in detta Regia Dogana, & à tempo di feſte, & altre hore, che non ſi regge Dogana, ſcriuere, e notare le robbe, ch'entrano per terra, e poi darne liſta al Magnifico Credenziero di terra, e riceuere le robbe, ch'entrano à peſo, come ſono ſete, ſpeziarie, & altre coſe di valuta, acciò che mancando alcuna coſa per ſua negligenza, ſia tenuto pagarla alli mercanti; tiene caſa franca in detta Dogana, e prouiſione de doc. cento venti l'anno.

25 Il Credenziero del ferro, tiene penſiero fare libro così dell'introito, come dell'eſito, e vendita del ferro, acciaio, pece, & altri ferramenti ſoggetti alla terzaria, ch'entrano, e ſe contrattano, e vendono per l'Arrendatori delli ferri; tiene di prouiſione doc.cento l'anno.

26 Auuertendo di più, che tutti li ſopradetti Ma-

Magnifici Credenzieri ſono Giudici,e Commiſſarij dell'intercetti, & altri proceſsi, & informazioni, che occorreſsero a trattarſi, e determinarſi in detta Regia Dogana, etiam inter Partes, come quella, che tiene le prime cauſe, e ſi oſſerua lo ſtile, ch'è coſtumato negl'altri Tribunali,& maximè nella Regia Camera, che comincia il Commiſſario, e poi il più nuouo nell'officio.

27 Quali tutti ſopradetti Officiali, cioè ciaſcheduno d'eſsi ſeparatamente, e diuerſamente, oltre le ſopradette loro prouiſioni, hanno li loro lucri, gagij, & emolomenti, li quali per eſſerno altre volte ſtati dati in liſta,e nota particolare nella Regia Camera della Sommaria, per ordine di eſſa, non ſe ne fà qui menzione, ma ſi rimette à quella, (quali poi nel 1668. furo ſtabiliti, ò vero riformati con *Pramatica* dell'Eccellentiſſ. Sig. Vicerè D.Pietro Antonio di Aragona,che è *la 78.in ord.de Officio Proc. Cæſ.*)

28 Si diſpenſano ogn'anno d'elemoſina doc. 13--1--0. l'anno per la Regia Corte,per mano del Magnifico Doganiero, cioè ogni Sabato la rata.

Deritti Regij, che s'eſiggono in detta Regia Dogana.

29 LA ragione del Regio fundico ſono grana quindeci per onza.

La ragione della noua gabella ſono grana ſei per onza.

La ragione del *Ius Dobanæ* ſono grana diece d'otto per onza.

La ragione del *Ius exituræ* ſono grana seſſanta per onza.

La ragione del *Ius ponderis* ſono grana cinque per cantaro.

La ragione del *Ius menſuræ* ſono tarì vno da centenaro di canne, cioè, de zegrina, arbaſio, e ttiane, e grana diece per centenaro di canne di cannauacci.

Lo *Ius decini* ſono grana cinque, e mezo per botte de beuenda per extra Regno, ſi eſtrae per foraſtieri.

Lo *Ius ſetæ*, di quelle ſete d'extra Regno, che s'immettono per Napoli.

Lo *Ius reſicæ*, ſeù *ſalmarum* de gr. venticinque per ſalma, ſeù carlini ſedici per carro delle robbe, che s'immetteno per foraſtieri per mare, e s'eſtraeſſero per terra, vel è contrà.

Nuoui Impoſti.

30 Carlino vno per libra delle ſete, e zaffarane, che ſi eſtraeno per fora Regno, e così di quelle, che dal Regno veniſſero in Dogana, e non moſtraſſero in Dogana per reſponſale d'hauer pagato il naſcimento nelle Terre, da doue s'eſtraeno.

Carlini quindeci per cantaro de cannaui s'eſtraeno per extra Regno, benche ſino à qui non ſe ne ſia eſatto partita neſſuna, per non eſſerę accaduto farſene eſtrazzione alcuna con tal pagamento.

31 La grancia della gabella di Piazza maiure, ſi eſige nella Regia Dogana à ragione di vno tarì per onza delle robbe, come ſono tonnine, alici ſalate, & altre robbe ſpettanti à quella.

Lo buon denaro della Città à ragione di vn tarì per onza di tutte le robbe, che s'eſtraeno per Napoli, ò per fore contratte, & è diuiſo in otto ottaue, cioè cinque della Città, che s'arrenda, e trè ottaue de particolari, che ſi fanno in demanio, ben vero, che della carne ſalata, e formaggi non s'eſigge à ragione di onza, ma à ragione di grana trètatrè per cantaro, e dell'ogli, grana quattro per ſtaro di quelli, che vengono per mare, e di quelli vengono per terra, denari venti per ſtaro.

La gabella del Medaglio del Magnifico Gio: Battiſta Griſone, ch'è vno tarì per cantaro di tutti li cannaui, così lauorati, come ruſtici, ſartiame,corde,e ſpaghi,che ſi eſtraeno per mare.

32 Sono di più in detta Regia Dogana ventinoue Guardiani Regij,frà li quali vno s'intitola Algozino,e tutti ſeruono alla guardia, e cuſtodia sì di detta Regia Dogana, come delle porte di mare, e terra della Città, e ſe cambiano, e mutano ogni tanto tempo da vn luogo ad vn'altro ad arbitrio delli Magnifici Doganiero, & Arrendatore, qui pro tempore ſunt, e l'Algozino tiene penſiero intimare gl'atti, e ſcritture, che occorrono in detta Regia Dogana, eſeguire, e fare ogn'altra coſa ſpettante all'officio di Algozino; tengono di prouiſione, ciaſcuno d'eſſi doc. trè lo meſe, poco più, ò meno.

AD QVÆST. I.

Qualitèr, & quando merces incidant in commiſſum ob vectigal non ſolutum.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

VEctigalium ſoluẽdorum fraudes multas eſſe,easq; in fraudantium damnũ cedere, indicatur, n. 1. & 2.

Fraudati vectigalis crimen,cur dicatur contrabannum,vel interceptum,n.3.

Mer-

Merces qualitèr incidant in commiſſum, vnà cum continente, n.4.5.6. & 20.

Ius commiſſi, quare pro medietate applicetur Arrendatori, pro altera Regio Fiſco, & quid in deductione expenſarum, à n.7.ad 10. Et in contrabannis, vi dationis in ſolutum Conſignatarijs facta, n.15. & 16.

Intercepti gratia, quibus ex cauſis ſoleat à Regia Curia fieri, n.11. & 12.

Intercepti pœna non adeſt, vbi dirictus non debentur, n.13. & 14.

Merces commiſſæ, an ipſo iure Fiſci dominium ſubeant, eiq; competat reiuindicatio, vel redemptio, ac poſſit de ijs diſponere, nu 17. & 18. & quid ſi fur rem furtiuam non profiteatur, n.19.

Merces ſi profeſſæ ſint, ſed vectigal non ſolutum, vel ex ignorantia, vel ex errore, non incidunt in commiſſum, verùm illud duplicatum ſoluunt, à num. 21. ad 23.

Publicani, an poſſint merces propria authoritate occupare, vel in iudicium deducere, vel poſſit decerni ſequeſtrum, à num.24.ad 27. Recenſetur praxis Regiæ Cameræ in cauſis interceptorum, num.28 & 29.

Gabella non petita, an excuſetur mercator, à n.30.ad 32.

Denunciatio mercium generalis, an ſufficiat, ne incidant in commiſſum, à n 33. ad 36. & quid ſi gabellarij dicant, non eſſe ſoluendam gabellam, n.37.

Probatio commiſſi, quomodò facienda, & quibus teſtibus, & an credatur Gabellariorum libris, à n.38. ad 45.

Scientia & ignorantia quomodò præſumantur in Ciue, vel foreſi pro vectigalibus à n.46.ad 51.

Ignorantia quomodò probetur, & quid in hoc Regno ad finem euitandi commiſſi pęnam, à n.52.ad 55.

Cuſtodes debent iter agentes expectare, vt dirictus accipiant, n.56. & reprobatur opinio volentium, ponendam eſſe pecuniam ſub lapide, vel feneſtra, n.57.

Fraus in non ſoluendis vectigalibus, quomodò probetur? Afferuntur plures coniecturæ ad probandum, vel excludendum dolum, à n.58.ad 82. & num.84. & quot requirantur coniecturæ, n.85.

Vectigalium conſuetudines, & ſtatuta vti odioſa ſtrictè ſunt interpretanda, à nu. 86. ad 89.

Intercepta à manibus Officialium euellens, qualitèr puniatur, n 90.

1 IN hac vectigalium materia, quò plus cautelæ, eò plus fraudis ſubeſſe ſolet, vt aliàs aiebat *Flam. de Ambas conſ.98.num.52.* cum tot ſint negotiantium fraudes ad intercipienda, & vſurpanda regia iura, quæ ex mercibus ſolui debent, vel in aſportandis ijs rebus, quæ ratione publicæ vtilitatis abſque Regis beneplacito euehi prohibitæ ſunt, monente *Solorzan. de Indiar. gubern lib.4.cap.vnic. à n. 63.* vt *quamuis pęna ſit, quamuis in cōmiſſum veniāt ea, quæ quis profeſſus non eſt, tamen fallere nos volūt, tamen mille artibus circūſcribuntur;* ſunt verba *Quintiliani in declamat.341.* Idcircò Principes tributa multiplicant, quia probè ſciunt, omnia
2 non integrè ſolui, & per fraudem ſubtrahi, & gabellarij eaſdem fraudes pręſentientes minoris redimunt à Rege, ac mulctis defraudantium damnum plus æquo ſupplent, vt animaduertit *P. Ioſeph Gibalin.tom.1.de vniuerſ.negotiat.lib.2.cap.2.artic.11 conſectar.7.circà medium;* Vnde appoſitè *Caſſiodor. lib.11. var. epiſt.7. Nam ſua damna potiùs agunt, qui ſub nobis aliqua fraudare contendunt.*

3 Crimen igitur fraudati vectigalis dicitur *contrabannum*, quia contrà edictum facit, qui vectigal non ſoluit, *l. Cæſar, D.de public.* videndi *Florid. Mauſonius*, & *D. Petrus de Salzedo* in abſolutis *tract.de contrabannis;* ſiuè *interceptum*, quaſi rei Fiſco, & publico debitæ interuerſio, & contrectatio, arg. *l. 38. §.ſi debitorem, D. de ſolut. cum concord.* hinc interceptarum pecuniarum reus apud *Sueton in Domit.*

4 Rem autem incidere in commiſſum duplici ex cauſa poſſe, conſtat, ex *Laganar. ad Reg. Rouit. ſuper Pragm. de Vectigal. ſol.783.2 col.verſ.illud quæro.* Prima eſt, ſi res ipſa prohibita ſit aſportari ad inimicos ex *l. cotem ferro,*

D.de public. vel peculiari lege, aut Principis, vel Supremi Iudicis, qui eius vice fungitur, aliquid duci, abduci, vehiuè prohibeatur, ex *l.* 1. *&* 2. *C. quæ res aſport.non poſſ. Peregr. de iure fiſc. lib.6. cap.5. num.*28. *&* 29. quo caſu nedum res prohibita, ſed etiam nauis, equus &c. eam conducentes, publicano cedunt, ex *cit. Peregr. d. loc.* & latè poſt alios, ex Regijs *Pragm.* huius Regni, alijs pecuniarijs, & corporalibus pœnis puniri tradit *Conſ. Rocc. in tract. de Officijs rubr.*14.*§.*3.*&* 4.*per tot.*

5 Secunda eſt, ſi merces præſtationi vectigalis obnoxias ſuppreſſerit, neque apud publicanos profeſſus fuerit, fraudãdo iura debita fiſco; cuius criminis pœna eſt, vt merces ipſæ, quæ vehuntur, incidant in commiſſum, *l.*1.*&* 2. *C. de vectig. l. commiſſa* 14. *D.de public. l.cũ proponas, C.de naut.fæn. l.qui fiſcales, C. de nauic. lib.* 11. & ſic confiſcantur *Hartm.obſ.*5.*tit.*48.*lib.*2. *Kopp. dec.*50. *par.*1. *de Luca in animaduerſ. ad Gratian.cap.*625. *à num.*2. ac perdunt etiã
6 animalia merces vehentia, *Salyc.in d.l. cum proponas, Boer. deciſ.*178. quod tamen non ſeruari in noſtris gabellis ait *Anna ſing.* 225. quem ſequitur *Nouar. ſuper Pragm.* 5. *de Vectigal. num.*3. ſed in contrarium declarat, & fundat *cit. Conſ.Rocc.d.§.*3.*per tot.*

7 Ius autem commiſſi Arrendatori, ſiuè publicano de iure communi applicatur, ex *l.quis ſine, C.de vectig.* vbi *Bald.& Salyc.* alijq; apud *Franc.Perſonal. de gabell. num.*24. *Roſenth. de feud. cap.*5. *de Regal. concl.*40. *Anſald. de iuriſd.p.*5.*t.*4.*c.*2.*num.*9. Nos ſuprà ad §.1.*de Regijs Fiſc.num.* 31. *&* 32. licet alitèr obſeruetur in Regia Camera
8 Summ. Regni huius, vbi de ſtylo medietas tantùm applicatur Arrendatori, reliquum verò Regio Fiſco competit, niſi alitèr actum ſit inter partes, *Author* noſter hìc *n.* 2. *&* 3. & *infrà quæſt.*12. *nu.*8. *Laganar.d.loc.fol.*783.*col.*1. *in princ. R.Capyc.Latra conſult.*18.*nu.*1.*&* 2. *lib.*1.*de Luca in d.cap.*625.*nu.*4.*&* 5.
9 Hoc enim fuit introductum, vt Fiſcus faueat, & ſubſtineat partes Arrendatoris in inquirendo, pro punitione delinquentium, ac pro exequutione pęnæ interceptorum; Et in Capitulis Arrendamenti generalis ferri totius Regni, per Reg.Cam. fuit prouiſum, & declaratum, quod deductis dirictibus debitis, reliqua quantitas diuidatur inter Fiſcum, & Arrendatores; Ex quo colligitur, quod de omnibus interceptis, priùs debent deduci dirictus gabellæ, ſeù Arrendamenti debiti pro
10 merce intercepta; quò verò ad deductionem expenſarum, & quartæ partis debitæ, denuncianti, fuit per R.C. declaratum per hæc verba: *Deducta tertia parte pro gabella ſibi debita, reliqua quantitas diuidatur: Item procuret dictus Commiſſarius, quod compoſitiones tales ſint, quod ſatisfacto ſibi de expenſis, & ſalario competenti, Curia deindè habeat competens commodum*; Et ſic tacitè declarari, & notandum benè, cum alibi hoc non reperiatur, niſi in dicta declaratione facta per Reg. Cam. in anno 1469. in *Reg.Cur.*5.*fol.*451. ſcribit eiuſdem R.C. *Præſ. Petrus Maſturtius* in ſæpiùs relato ſuo *Repertorio m.ſ. verb.interceptum.*

11 Quando fit interceptum, & dominus nollet litigare, ſed Curiæ gratijs ſe remittit, Regia Camera ſolita eſt ei quartam partem donare, vt ex literis R.C. ſub die 28. Nouembris 1540. *in Reg.literar. part.*xii.*fol.* 44. *& partium* x.*fol.*83. 1540. Imò cum quidam aliquos pannos picis emerit pro vſu ſui nauigij, & per Cuſtodes fuerint intercepti; per Reg.Cam. prouiſum fuit, ex quo erat pauper innocens, & vaſallus Reginæ, quod ſoluendo dirictus, ac etiam ſatisfactis cuſtodibus, ei fieret gratia, in anno 1498. *in Reg. literar. part.*vii.*f.*135. & hac ratione *R.Reuert. deciſ.* 552. *in fine* refert, Regiam Ca-
12 meram pro intercepto cuidam benemerito viro, feciſſe gratiam de medietate ad Regiam Curiam ſpectante; Et ex literis Regis *Ferdinandi I.* expeditis die 10. Martij 1470. mandatum fuit, quod *Hector de Dato* Viceſecretus Aprutij non moleſtaretur de intercepto,

cepto,

cepto, ex quo dolum non commiſit, vt *in Reg.literar. regim.3.fol.68. cit. Maſturtius eod.verſ.*

13 Regularitèr verò dicunt Dohanæ Officiales, quod, vbi non eſt dirictus, non eſt pęna; vnde cum *Guicciardus de Aurifice* arrendator iurium Regni prætenderet, iumenta conducta ab extrà Regnum, & exonerata in Terra *Peſtigij* Prouinciæ Calabriæ, & per Officiales intercepta, ex quo fuerunt exonerata, & immiſſa in loco inſolito abſq; notitia Officialium, incidiſſe in commiſſum; fuit per Reg.Cam. prouiſum, quod ea reſtituerentur parti, quia erāt merces, de quibus ſoluitur ius ab emptore, & adhùc non fuerunt contractatæ, & ſic non dum erant obligatæ dirictibus Arrendatoris, ex literis R.C. ſub die 20.Auguſti 1485. *in Reg.cōm. 35.fol.39.*

14 Prætereà cum quidam Aquilanus, qui Aſculi beneficia habebat, tranſiret per paſſum Introdochi cum equo, & nonnullis pecunijs Marchæ, quas habuerat ex vēditione frumenti ex d. beneficijs peruenti,& Romā iret pro ſoluenda penſione, fuit intercepta dicta pecunia cum equo ſub prætextu,quod licentiam non haberet,ſed quia ex informatione de ſuprà narratis conſtabat, fuit per R.C. prouiſum, quod ſibi reſtituerentur equus, & pecunia, vt ex literis R.C. expeditis die 20. Martij 1467. *in Reg. comm.2.fol.190.cit. Maſturt. ibid.*

15 An verò contrabanna, & pœnæ cedant in beneficium illius, cui competunt iura exactionis gabellæ fraudatæ, & an Fiſci, vel Conſignatariorum cō modis vi dationis inſolutum cedere debeant? Hoc in articulo pro ratione dubitandi fuit potiſſimùm conſideratum, quod licet reſpectu bonorum,quę incidunt in commiſſum, eorumq; in acquiſitione,inſtantia pro ciuili habeatur, vt infrà ex *Auth.* noſtro *quæſt.7.* attamen non idem quoad cæteras pœnas, quæ fraudantibus ob patratum delictum pro publica vindicta infliguntur, quarum reſpectu criminale iudicium eſt, & ſub generali comprehenditur abolitione, *Reg.de Marin.reſol.1. cap.183.* Vnde licet ſæpiùs in pecuniarias pęnas incidat delinquens, quia tamen ex delicto proueniunt, Fiſco deberi videntur,dùm principalitèr criminis intercepti cauſa,criminalis videtur, quando agitur ad eius vindictam, quibus, & alijs rationibus ad Fiſcum ſpectare præfatas pœnas, etiam ſi ſub trāſactione à reo exigantur, quoniam pęnarum compendia, & ſic pœnæ, & obuentiones Fiſci ſunt, nam dicuntur iuriſdictionis emolumenta, & ſic iuriſdictionis Domino, veluti eiuſdem fructus acquiruntur, imò & delicta tranſigere, & condonare nemo poteſt, niſi qui habet facultatem à lege, & Princeps tranſigendo non lædit ius partis pro intereſſe ciuili, neque dicta facultas à Rege translata vnquàm in aſſignatarios per dationem in ſolutum fuit, ſed potiùs cenſentur penès Principem reſeruatæ pœnæ, cum non ſit facta ſpecialis mentio, cui applicandæ; Hinc Delegatos Arrendamentorum, non valere procedere quoad punitionem defraudantium arrendamenta, ſed tantummodò ad declarationem interceptorum, bonorumq; amiſſionē, quò verò ad præfatas pœnas R. Cam. Iudex competens eſt, vt latè fundauit *R.Conſil. ac R.C. Præſ. Aſcan. Raetanus* Fiſci Patronus in Regia Iuncta contrabannorum *in alleg.* penès *Conſil. Rocc.* tranſcripta *in tract.de off.rubr.* 14.§.5.*à num.* 102.*ad ſeq.* idemq; *Rocc.ibid.à nu.* 52.*et* 59 *ad ſeq.*idq; declaratum videri
16 per Regiam Cam.in Decretis generalibus pronunciatis ſub die 9.Febr.& 5. Martij 1650.in *3.capite,* dum declaratum ibi fuit, bona intercepto comprehenſa beneficio Arrendamentorum cedere, alias autem pęnas, earumquè pretium ad Reg.Cur. ſpectare, ex *Arreſt.641. verſ.Tertiò ſimilitèr prouiſum,* & ex relatis per *cit. Rocc.d.loc. num.97.* notat *Piſan.in addit.ad Goffred.de Gaet. in Rit.R.C rubr.12.à n.19.ad 28.*

17 Commiſſum verò tantæ eſt efficacię, vt res,quæ in commiſſum ceciderit,ſta-

publicanum, *Goffred.ſup.rit. R.C.rub.2. n.344.* rem autem propria authoritate
publicano occupare non permittitur,
ex communi Interpretum concluſione,
fundata, quia nemo ſua poſſeſſione
priuandus, qui citatus non eſt, *cap.licet
Epiſcopus, de præb.in 6. l.defenſionis facultas
7.C.de Iur.Fiſc.l.fin.C.de bon.vac.
lib.*10. etiam ſi prædo ſit, *c. reintegranda
3. qu.*1. vel crimen læſæ Maieſtatis
commiſerit *c.cum ſecundum de hæret. in*
25 *6.* ſed Mercatores vocari debent coram
Magiſtris Rationalibus, *Goffred.d.
loc. nu.*342. ſiuè coram Præſidentibus,
*num.*345. Hodiè verò coram Delegatis
Arrendamentorum.

26 Itàq; ſimile iudicium hac in quæſtione
ferendum, ne fruſtrà reiuindicatio
publicano in caſu commiſſi applicata
videatur, ſi paſſim ſine Iudice ipsã
ſententiã dicere poſſet, *Bald. conſ.*256.
*n.2.vol.4. Bertach.de gabell.par.5. q.16.
n.25 .Ferett.eod.tract.n.193.Rol.à Vall.
conſ.42.num.5.& 6.lib.3. Gramm.deciſ.*
105 *num.*56. *Trentacinq. var. reſol. lib.
1 tit.de Iur.Fiſc.reſ.5. in fin. Coler. de
proc.exec.par.1.cap.3.nu.*88. *Ludou.cõm.
concl.15.num.75. Borch.in c.vn.quæ ſint
regal num.45. Sconer diſp.feud.4.th.*53.
*lit.C.Steph.de iuriſd.p.1.c.7.membr.1. n.
250.Perſonal.de gabell.n.2. Sixtin. de
regal.lib.2.cap.6. num.171. Io:Bapt.Coſta
de fact.ſcient.& ign. cent.1. diſt.46.
num.5. Reg.Valenz. conſ.52. à num.*75.
Ità quod nec ſecundùm *Bart. in d. l.7.
n.4.& 5.& Iaſ. in l.2.n.17. D.de iuriſd.*
ſequeſtrationi locus ſit, quod tamen
rectè indubium reuocat *Coler. de proc.
exec.d c.3.n.84.& dec.190. n.5.* & perquã
doctè *Gentil.* hiſpan. Aduocat. *lib.
1.cap.13.p.*52. exponit, vt ſi alibi rectè
conueniri poſſent defraudantes portorium,
in loco, vbi commiſſum factum
proponitur, non cogantur ſe defendere,
ſed quia plerumq; aduenæ ſunt, timorq;
ſubeſt, ne res mobiles aliò traſportentur,
& perſonæ aufugiant, quas
ſuſpectas præſumimus, quando immobilia
non poſſident, extranei ſunt, &
pedes in ſtapedio habent *Coler.d.par.1.
cap.3.num.*86. ſequeſtrum rectè ſecun-
27 dùm prædictos etiam decernitur, datiſq;
vadibus hoc ſequeſtrum ſoluitur,
*Seraph.de priu.iuram.priu.14.nu.3. Gratian.
diſcept.for.398. num.*23.

28 At in hoc Regno adeſt Iuncta Regiorũ
Officialium per S.E.Delegata, in
qua deſtinatur Commiſſarius, & inſtructo
proceſſu, & citato reo ſuper expeditione
cauſæ, profertur ſententia rei
abſolutoria, vel condemnatoria; Condemnatio
autem ſolet continere pœnas
à *Reg. Pragmat.* præſcriptas, licet
pœnam mortis nullatenùs reis impoſitam
fuiſſe, teſtetur, & fundet *Conſil.
Rocc.de offic.rub.14.§.14.de mod. procedendi
in cauſ. contrabann. per tot.& nu.*
97. tradit ſtylum Reg.Cam. in extrahente
reperto in fragranti crimine.

29 Imò eſt animaduertendum, quod in
anno 1466. cum fuerit quoddam ferrum
interceptum, data cautione in
Regia Camera de ſoluendo iudicatũ,
fuit per eam decretum, vt reſtitueretur,
& caperetur informatio, vt in *Reg.
Comm.2.fol.69. cit. Præſ.Maſturt. in
d.ſuo Repertor. ver. interceptũ,* vbi ſubdit:
*Et ſic nota circà prædicta ſtylum
Cameræ.* Et in cauſa prætenſi intercepti
quatuor mille ſextariorum olei extractorum
per *Bartholomeum Giarrella*
Arrendatorem olei, & ſaponis, cum
Regia Dohana Neap. in anno 1685.
ſub die 5. Decembris decretum fuit
per Dom R.C.Præſid. *Franc. Antonium
Andreaſſo*, quod *Intimetur Magn. Gubernatoribus
Regiæ Dohanæ Neap. ad finem
prouidendi, & interim facta obligatione
per Mag. Bartholomeum Giarrella
de ſtando iuri, & ſoluendo iudicatum;
Magnifici Officiales dictæ Regiæ Dohanæ
reſidentes in Ciuitate Caietæ non impediant
Patronum Lucam Micocca cum
eius Tartana, & carico per locum, vbi
eſt deſtinata,* vt in *fol.* 7. in Actis penès
Juliũ Valente; Et deindè in anno 1686.
tàm dicti Gubernatores Reg. Dohanæ,
quàm Reg. Fiſcus inſtiterunt, declarari
oleum incidiſſe in cõmiſſum, & procedi
ad illius venditionem vnà cũ Naui,
ſiuè cogi ad depoſitandũ vtriuſq; pretiũ,
& exequi pœnas cõtrà extrahentes,

30 Ad

30 Ad *num.*verò 5. in quo *Author* noſter concluſionem tradit, Mercatòri non prodeſſe allegare, vt euitet commiſſū, quod publicanus non petierit ius: annotandum eſt, non ſufficere, quod publicanus non petierit vectigal, & tranſeuntem non inſtruxerit, ſed ſat eſſe, quod non deceperit profiteri volentem ex *l.fin.§.Diui quoque, D.de public. Guttierez de Gabell.quæſt.3.per tot. Laganar. cit. loc. de Luca ad Gratian. cap.* 625.*num* 3. ſed quod tranſeuntes tenentur explorare, ſi ſoluitur gabella, aliàs ſunt in culpa, nec excuſantur, ſi ignorantiam allegent, de qua verò ignorantia ſit hoc intelligendum, poſt prædicta ex *DD.* per eum *cit.* ſe remittit *Reg. Rouit. in pragm.* 10. *de extract. num.* 24.

31 Quæ concluſio licet à prædictis ità firmata ſit, non eſt tamen, quin nos ſimplicitèr in illa tranſeamus, cum valdè ſit controuerſum, præſertim in foro poli, non petita vectigalia, an quis ſoluere cogatur, inter Iuriſtas, Canoniſtas, & Theologos Scholaſticos, vt tres diſcrepātes inde extiterint opiniones: Prima, inquam, negatiua, eamq; *Iaſ.& Ang.* à fortiori tenent, dùm legem pœnalem circà vectigalium ſolutionem omninò obligare contendunt; Altera inter antiqua, & noua diſtinguit pedagia, vtpotè prioris generis, cum iuſta præſumantur, ab omnibus ſoluenda ſint arg. *cap. ſuper quibuſdam*, §. *prætereà, de V.S.* in nouis verò idem, ſi notoriè iuſta ſint, cum autem de iuſtitia nō certè conſtat, quilibet poteſt præſumere de iniuſtitia, ac non petita non ſoluere, cum melior ſit conditio poſſidentis. Vltima opinio ſine diſtinctione cōcludit, legem vectigalem obligare ad ſolutionem, etiam ſi nihil petatur, quā, reprobata media opinione, ſequuntur *Hoſtienſ.in ſumm.tit.de cenſ.§.ex quibus cauſis in fin. Bertach.de gabell.par.9.nu.* 1.*&* 3. *Couarr.in cap. peccatum 2.p.* §.5. *num.5.de praeſcr. Suarez de legib.lib.5.c.* 18.*num.6.* vbi magis communem *Canoniſt.* opinionem eſſe, & magis receptám, inq; foro animæ ſecuriorem dixit, *Guttier.de gabell.qu.3. num.6.in fin.* latè, ac benè id explicans *P.Ioſeph Gibalin. Soc. Ieſu lib. 2. de varijs commerc.cap.2.de gabell.art.*10.*n.*2.*&* 3. *& art.*11.*conſectar.*10.

32 Eandem verò communem ſententiam limitandam, ex quibuſdam conſtat; ſi certè iniuſtam eſſe legem appareat, cum ipſa petitio lege fortior non ſit, neque obligare poteſt; Secundò, ſi conſuetudine contrarium ſit introductum, vt puta, quod publicanus admonere tranſeuntem cogatur, tùnc enim in animæ iudicio non obligatur viator, antequàm interpelletur, *Guttier.d.q.3. Raudenſ.var.reſol.cap.*23.*nu.* 7.*Io: Bapt. Thor.in Cod.rer iudic.caſ.*47.*nu.*36. cuius ratio dependet ex traditis per *Grāmat.dec.*50.*n.*3.*Menoch.conſ.*98.*nu.*34. *Bertazzol.conſ. crim.*263.*nu.*19. aliæq; limitationes videri poſſunt apud *Guttier.d.qu.3.per tot.*

33 In foro verò fori cōmunis opinio eſt,
gabellarios nō teneri denunciare tran-
ſeuntem in ſolutione gabellæ, ſufficere
tamen genericam mercium denuncia-
tionem, ne res incidat in commiſſum,
cum Gabellarius debeat inquirere
ſpecies, vt poſt alios concludit *Epiſc.*
*Rocca diſput.iur.cap.*75.*num.*4.*&* 5. De
cuius tamen concluſione non immeri-
tò dubitandum, nam cum tranſeuntes
profiteri teneantur; Profiteri autem
eſt deſignare publicano quid, quan-
tumvè vehatur, *Rebuff.in l.*16. §. *profi-*
teri, D.de V. S. quare in loco exactioni
34 deſtinato publicanum eſſe oportet, vt
èi deſignatio fieri poſſit, *Alex.conſ.*172.
*n.*2.*vol.*2.*Bertach.de gabell.d.par.*9.*n.*3.
& 22.*Ioſeph Ludou.comm. concl.*15. *nu.*
25.*Maſcard.de prob.concl.*834.*num.*12.
*Guazzin.de confiſc.bon.ampl.*82. *num.*3.
alitèr res non caderet in commiſſum,
*Reg.de Marin ad Reuert.deciſ.*552.*n.*2.
*Conſ.Rocc.de off.rubr.*14.§.1.*n.*36. Cūq;
35 profeſſio eò tendat, vt cognoſcatur
quantum vectigalis nomine penden-
dum ſit, ſanè ſi aliundè publicanus
mercium quantitatem nouerit, ſcrupu-
loſa profeſſionis ſolemnitate ampliùs
non eſt opus, nam licet quando denun-

cia-

tiatio ad obligationem, liberationem-
vè inducendam requiritur, vaga rei no-
titia non ſufficiat, *l. denunciaſſe* 17. *D.
de adult. Choppin.de iuriſd. Andeg.cap.*9.
*num.*4. ex quo in his terminis *Accurſ.*
nihil prodeſſe putauit, ſi publicanus
aliundè merciũ qualitatẽ, quantitatẽvè
ſciat; attamen cũ ex denunciatione nõ
contrahatur obligatio ſoluendi vecti-
gal, vt notum eſt, ſed eò fine fiat, vt
quid, quantumvè debeatur, cognoſci
queat; Inde ſi ſemèl ſciat, neceſſe non
eſt ampliùs ei memoriam reuocare,
*l.*1.*in fin.D.de act.empt. l fin.D.de tran-
ſact.l.*1.*§.*6 *de adil.edict.Bero.conſ.*164.
*n.*14.*vol.*3. *Guttier.de gabell.qu.*38. &
36 ſi præſente publicano merces, rhedæ,
aut naui impoſitæ ſint, & eas ſingulas
vidit, ampliùs ei non ſignificandas eſſe
ſcripſit *Raud.var.reſol.c.*23.*n* 3.
37 Si verò petit viator, an ſit gabella ſol-
uenda? Illiq; reſpondetur negatiuè, &
poſteà auferũtur ei merces, proptèr ga-
bellã non ſolutã, hoc facere Publicani
nõ debent, imò tenentur eas reſtituere
cum alio duplo, *Paul. de Caſtro in l.in-
terdum. §.Diui quoque,n.*1.*D.de publ.&
vectig.* conferunt *Hippolyt. Riminald.
iun.conſ.*724.*num.*98.*vol.*6.*Marquard.
de mercat.cit.lib.*2.*c.*4.*n.*26.
38. Quid autem probari debeat, ſi pu-
plicanus merces commiſſas arguat? cũ
reiuindicatio ei competat, dominium
ex parte ſua probabit, vt eius actionem
experiri poſſit, item poſſeſſionem ex
parte rei, *l.*2.*de prob.l officiũ* 9. *D. de rei
vind.l.vlt.C.de alien.iud.mut. §. omniũ,
Inſt de act.* itá quod ſi in vno deficiat,
reus etiam nihil præſtans abſoluatur,
*l.*4.*C.de eden.l fin. C. de rei vind.* item
permiſſu Principis exigẽdi facultatem
habere, neque ſufficere quaſi poſſeſſio-
nem ſine titulo, cum de illa lex hìc nõ
benè præſumat, *Menoch. conſ.*612. *nu.*
18.*& conſ* 1125.*n.*17.*Curt.iun.conſ.*90.
*n.*2.*Calà de modo art.n.*1324.*Capyc.dec.*
39 77.*n.*7.*&* 8. Et licet credatur Officiali
de attinẽtibus ad eiuſdem officiũ, *l.ma-
gis puto* 5.*§.ne tamen* 13.*D.de reb cor. l.
fin.C.de pond.& aur.illat. Ratn conſ.*56.
*n.*5.*vol.*1. proùt de cuſtodibus alicuius
paſſus tradũt *Conſil.Rocc.de off.rubr.*14.
*§.*1.*nu.*17. *de Luca ad Franch.dec.*379.
40 *num.*4. *in fin* & an famuli Curiæ ſint
idonei teſtes in hoc? affirmatiuè fundat
cit Rocc. ibid. à num. 13. de quibus ob
eorum vilem conditionem ſatis dubi-
tat *Nouar.in collect.*3.*ſup.pragm.*14. *de
extract.num.*8 *& ſeq.* licet crimen iſtud
extractionis probetur etiam ex teſti-
bus ſingularibus, vt contrà extrahen-
tes ſerica per duos teſtes, item in ex-
tractione frumenti, equorum, moneta-
rũ, auri, &c. ex *Reg.Prag.* ſcribit *Rocc.*
41 *ib. n.*27. Nõ tamen ſi actor publicanus
ſit, illi creditur, cum non poſſit eſſe in
cauſa propria teſtis, *Alber.in l.*1.*§.quies
quoque n.*1. *D.de off. Præf.Vrb.* ſi vecti-
gal ad eum pertineat, *l.nullus* 10. *D.de
teſtib.l.*10.*C eod. Pacian.de prob. lib.*1.*c.*
48.*num* 4. *Alex.conſ.*128.*num* 2.*vol.*2.
*Euerhard.iun.conſ.*2.*num.*33. *vol.*2. Se-
cùs ſi Fiſco tota res applicetur, nam
tunc fidem aliquam merebitur, *Bald.
in l.ictus fuſtium n.*3. *D. de his, qui not.
infam.* aut ſtabitur eius dicto ad inqui-
rendum, non vt ſuper eo fiat condẽna-
tio, & itá etiam cõcludendum de eius
libro ex eadem ratione, *l. illud, D ad l.
Aquil.* niſi publica authoritate ſit ele-
ctus, *l quadã* 9.*§.*2.*D.de edend. Hartm.*
1.*obſ tit.*17.*obſ.*4.*in fin.Perſor.de gabell.
num* 36.*Tilem de Benig ſyntagm.*2 *dec.*
4.*vol.*1.*num.*18.*Farinac dec.*618. *nu.*2.
*Mod. Piſtor.conſ.*6.*n.*30. *vol.*2. *Anonymus conſ.*43.*pag.*268.*col.*1.*Spir.impreſſ.
Surd.conſ.*336. *nu.*1. *Scacc.de iudic.cauſ.
ciu.cap.*11.*num.*11. *Gratian.deciſ.*137.
*num.*2.*Rut.Rulant.de commiſſion.lib.*5.*c.*
10.*num.*4. *Genua de ſcript.priuat. tit de
libr. ration. Gabell. per tot. De Luca ad
Gratian. animadu. ad cap.*727.*num.*5.
quod non eſt ſequendum reſpectu ter-
tij, cum quoad actum ſolutionis proce-
dat, *Menoch de arbitr. caſ.*31. *num* 25.
Bertaz. conſ.crim 15. *nu.*13. & ex Cre-
42 denzeriorum libris non probari per-
ceptionem fructuum gabellarum, poſt
Reg. Reuerter. fundat *Reg. Galeot. reſp.
fiſc.*17.*num.*48.*Piſan.ad Gaetam ſup.rit.
R.C.rubr.*33.*de excomput.num.*58.
43 Negatiua quoq; ſolutionis nõ proba-
tur

tur ex libris gabellarij, vt poſt alios tradit *Epiſc.Rocc.diſp.iur.cap.*75. *nu.*8. ſicuti & ipſis Gabellariorum libris fides non eſt præſtanda, quoties de gabella dubitari contingit, & generalitèr non credendum, quando de tertij præiudicio agitur, idem *Epiſc. Rocc. diſp.iur cap.*77. *à num*,9. *ad* 12. Vnde
44 ſi quis in Collegium lanificorum receptus, pro licentia texendorum pannorum certum vectigal dependat, deſcriptus in libro Publicani, quod illud ſoluerit, non inde probatur eſſe de Collegio, *Ant. Cioff. conſ.* 103. *num.*1. *vol.*1. fides etiam eidem libro imminuitur, ſi error in eo commiſſus ſit, poſt *Ferret.de gabell.num.*193. *Bertaz. conſ.* 15.*num.*23. teneri autem publicanos edere eius libros rationum, non in odium ipſorum, ſed ne fraudes committant ex *l.*3.*§.illicitas, D.de Off.Præſ. Peregr.de iur. fiſc. lib.*6.*tit.*5.*n.*17.
45 Obligari etiam probare ſcientiam publicanum in tranſeunte eo in loco vectigal ſoluendum, cum ſcientia ſit de ſubſtantia delicti, & ſit probanda cum ſuis qualitatibus in ſpecie, & non in genere, *Iaſ.in l.ſi per errorem nu.*10. *D.de iuriſd.omn.Iud. Natt.conſ.*235.*nu.*4. alitèr præſumptio ignorantiæ fortior eſt præſumptione ſcientiæ, *Cacher. dec.*71. *num.*35. quod tamen non mili-
46 tat in Ciue ad patria vectigalia, cum præſumatur, imò teneatur ſcire ſtatuta, *Iaſ.in l.is poteſt n.*72. *D. de acqu.hæred. Cephal.conſ.*720.*n.*7.*Burſat.conſ.*222.*n.*4.*Perſonal. de gabell. num.*18. *Becc.conſ.* 51. *num.*1. *&* 2. & etiam in forenſi, ſi frequentèr in loco ſtaturi verſetur, verum dixit *Rim.iun.conſ.*323.*n.*1.ſi continuè ibi fuerit, *Marcell. Calà de mod. artic.gl.vn.§.*2.*num.*1140. quod tamen declarant *Pacian.conſ.*75.*nu.*13. *Mauſon.de contrabann.qu.*9.*per tot. Goffred. de Gaeta in rubr.* 3. *de Fundico Flagelli num.*26.
47 Et ignorantia præſumitur, ſi publicationis tempore Ciuis graui morbo detineatur, vel abſens ſit, *Afflict.deciſ.* 290.*num.*30.*Seraph.de priuil.iur.priu.*4. *num.*174. Modica dilatio ſtatuto data, *Aſin.de exec.cap.*38. *num.* 11. aut ſi non
48 inſertum volumini ſtatutorum, *Seraph. d.loc. num.*177. vel nouiſſimè Ciuis ad locum habitandi cauſa venerit, *Becc. conſ.*50. *num* 9. *&* 10. In forenſi verò negatiuè ex *l.quæſitum* 76.*§ fin. D.de leg.*3.*l.*84.*D.eod.cap.nam & ego*, vbi *gl. de V.S. Specul. in rub. de Conſt. num.*7. *Sanch.de matrim lib.*3. *diſp.*18.*num.*4. *& ſeq.Piſan.ad Gaet.ſuper Rit.R.C.rub.* 3.*num.*104. Quod tamen ſecùs eſt in delictis iure præſertim communi talibus, *Io. Guttier. lib.*4.*pr.qu.*29.*num.*2. 15.24.*& ſeq.Farin.crim qq.*24. *n.*164.
49 At quia communis conſuetudo eſt, vt omnibus territorij Dominis vectigal ſoluatur, & ſecùs facientibus pœna imponatur, *Guttier.d.l.qu.*42.*num* 1. Et ſic ſupina eſſet ignorantia, ſi de loci, ac portus conſuetudine non ſe informet, *gloſ.in c.illa autem, ver.veneris* 12. *diſt. arg.l vlt.§.Diui quoque, D. de public.* & ignoret ea, quæ publicè nota ſunt, *Becc. d.conſ.*50.*per tot.& conſ.*97.*num.*3.*Perſonal.de gabell.num.*9. *Guazzin. de confiſcat.bon.concl.*13.*ampl.*82.*nu.*9. *Kopp. deciſ.*50.*num.*26. *Bargal. de dolo cap.*3. *num.*22.*& ſeq.lib.*1. *Roſenthal. de ſeud. cap.*5.*de Regal.concluſ.*37.
50 Limitari verò in vectigali, quod in rebus pro vſu exigitur, veluti contra ius commune, aiunt *Becc. d.conſ.*97. *nu.* 11.*Alex.Raud.var. reſol. c.*23. *num.*33. Vel eſſet nouum, & omnibus nō adhuc notum, *Rol.à Valle conſ.*42. *num.*14. *&* 26.*lib.*3.*Gayll.*2.*obſ.*48.*num.*23. qua de cauſa ſolent vectigalium tabulæ ſuſpendi, vt ſint viatores admoniti in locis, vbi exiguntur, *Choppin. de iuriſd. Andeg.cap.*43.*num.*6. *Author* noſter infrà in §.12.*de gabella Sbarrar. n.*6.*&* 7. Vndè optimè in hoc Regno Nea-
51 politano Clementiſſimus Rex noſter generalitèr edixit, vt exactores vectigalium, ſiuè paſſuum, locum eligant in itinere, in quo exigāt, & omnibus notus ſit exactionis locus, ibidemquè inſignia, & arma lapideis marmoreis, vel pictura erigant, vel inſculpi faciant, & modus exactionis, ac ſolutionis ſtatutus, magnis literis in marmore,

more, vel penicillo inſculptus appa-
reat, *Camill.Borrell.d cap.11. num.110.*
At *Caligula* Imperator vectigalia, quæ
indicebat, noua, minimè proponebat,
vt per ignorantiam ſcripturæ multa
commiſſa fierent, *Suet. in eius vita.*

52 Iuramento etiam ignorantiam pro-
bari, *Calà d.l.num.660.Perſon.d.loc. nu.
28.Odd.de reſtit.in integr. qu.38. art.6.
num.52.Reg.de Marin.ad Reu.dec.434.
num.6.& lib.2. reſol.194 num. 9.* dum-
modò præſumptio ſcientiæ non mili-
tet, *Menoch.de arb. caſ.185. num. 7. &
de recup.poſſ. rem.16. num.36. Raudenſ.
d.c.23.num.11.* vt puta, ſi ignorantia
veriſimilis non ſit, *Cacher.deciſ.71.n.2.*
53 *& 3.* quinimò ſi infamia laboret, de-
bet expurgatores ſecum habere, *Aſin.
d.cap.57. verſ.ſecundè limit.* quod eſt
notatu dignum, ne mercatores iuue-
nes, & rudes ab hac innocentiæ proba-
tione excludantur, *Raud. d.cap. 23.
num. 56.*

54 In noſtro Regno verò, & hac Ciui-
tate ignorantia non excuſat ad finem
euitandi pęnam interceptam pro ve-
ctigali non ſoluto in loco, vbi eſt de-
ſtinata ſolutio, eò magis in gabella an-
tiqua, ſecundùm *deciſ. Reg. Reuert. de-
ciſ.552.num.1. & 2.* imò quod hoc iu-
re vtimur, tradit *Reg. de Marin. in obſ.
num.1.Capon.tom.4.diſcept for.313. cap.
3.num.2.* Quod, quia iniquum videtur,
55 non ſimplicitèr admittendum, ſed in-
telligendum, vt ſuprà, de ignorantia
ſupina, quæ non excuſat, *Surd. conſ.
150.num.27.& 28. Goffred. de Gaeta
ſuper d.rubr.3.num.49. Io: Brunnemann.
in comm.ad Pandect.vol.2.ad l.fin.nu.1.
D.de public.* & cum diſtinctionibus pre-
dictis, & ſecundùm traditas concluſio-
nes per noſtros Regnicolas, vt ſunt
*Thor.d.caſ.47. Reg. Capyc. Latro d. con-
ſult.18.Conſ.Rocc.de offic.d.rubr.14.§.1.*
56 vbi ex *d.Reg.de Marin.* aduertit, quod
debent Cuſtodes, qui ſunt tot latrones,
commorari in loco ſolito, & deſtinato,
& ibi iter agentes expectare, & debi-
tas peragere diligentias, aliàs ad nihi-
lū tenebitur trāſiens, traditq; etiā *Bor-
rell.d.c.11.n.109.* & diximus *ſupr. n.34.*

57 Neque illorum probanda eſt opi-
nio, qui aiunt, debere poni pecuniam
ſub lapide, vel in feneſtra, vt gabella-
rius veniens eam inueniat, quia poſſet
dari caſus, vel quod alter pecuniam
furaretur, vel gabellarius illam inue-
niſſe negaret, vt monet *Seraph. Maſſin.
de confiſcat.qu.21 num.33.*

58 Dolus verò, & fraus ex directo
probari non poſſunt, niſi Dominus, vel
vector mercium fateatur, quod ſine
ſolutione pedagij territorium tranſie-
rit, licet ſciuerit eò loci vectigal ſol-
uendum eſſe, quo in caſu conuictus eſt,
*cap.conſtitutus de reſcript. Calà de mod.
art.gloſ.vn.§.2.num.658. Crauett. conſ.
115.nu.1.* vbi clariorem probandi mo-
dum vix eſſe dicit, at ſi extraiudiciali-
tèr fateatur, illa confeſſio ſemiplenam,
ſæpiùs autem iterata, plenam inducit
probationem, *Menoch. conſ.1108. n.2.
& 3.* Sed ſi confiteatur ſe portorium
non ſoluiſſe, ſed cum licentia publica-
ni, an ea pro negatiua habenda, vel di-
uidenda? & diuidi eam debere, cum in
genere prohibitorum verſemur, poſt
Bald.conſ.79. num.2. vol. 2. tradit *Pa-
tian. conſ. 98. in fin* & qualitèr poſſit
59 qualificata confeſſio in ſpecie frauda-
tæ gabellæ ſcindi, præcipuè, quando
continet diuerſa facta in diuerſis locis,
& temporibus, habeatq; præſumptio-
nem contrà ſe ex negatiua ſolutionis,
vtpotè in libris datii nō deſcriptæ, latè
declarat poſt alios *Epiſc. Rocca diſput.
iur.cap.80.à n.8.ad ſeqq.*

60 Cum verò ex confeſſione nihil re-
ſultat, ad coniecturas recurrendum,
quas per allegantem dolum probari,
oportet, *l.quoties 18 §.qui dolo, D.de
probat. Io:Vinc.Honded. conſ 105.num.
19.& 20 Farinac.qu crimin.89. n. 3. &
5. Card. Mantic.de coniect. vlt.vol lib.2.
tit.7.num.1. Thor.in Cod. rer.iud. d.caſ.
47.num.23.* Idq; ea ratione, quia dolus
61 eſt quid latens in animo, & ſic per
coniecturas, præſumptionesq; hæc pro-
batio perficitur, *l.dolum 6. Cod. de dol.
cap.2.de renunc.l.non omnes, § à barba-
ris, D.de re milit. Farin.d.quæſt.89. nu.
16. Iac. Philipp. Port. conſ. 95. num.9.*

quod ex priuilegio datarijs indulto, vt poſſint per coniecturam fraudem vectigalis probare, docet *Hyppol. Marſil. ſingul.* 168. ex *Alex. conſ.* 189. *num.* 2. *vol.* 7. *& conſ.* 143. *nu.* 7. *vol.* 6. *Sim. de Pret. conſ.* 55. *num.* 5. *vol.* 1. *Viu. dec.* 157. *num.* 1. *Marcabr. ab Anguil. conſ.* 18. *nu.* 182. *Anonym conſ.* 43 *p.* 268. *col.* 1. *Spir. impreſſ. Conſil. Rocc. d. §.* 1. *num.* 28. ſed quia criminale hoc iudicium eſt, & quidem de iure canonico publicum, *Peregr. Iannin.* inter *conſ. Farin.* 8. *n.* 40. *vol.* 1. Igitur non aliæ, quàm luce meridiana clariores probationes recipiẽtur, *Famian. Cencolin. in add. ad conſ. Farin.* 50. *lit. A.* eſtò non ſemper ad pęnam corporis afflictiuam agatur, *Caſcher. decis.* 117. *num.* 7. *Natt. conſ.* 633. *n.* 8. *Farin conſ.* 2.

63 Coniecturæ autem plurimæ à *DD.* enumerantur, inter quas præcipua illa ſolet eſſe, quæ ex perſonæ conditione deſumitur, qui enim ſemèl fraudauit gabellas, in poſterum idem feciſſe creditur, *Tiraqu. de pęn. cauſ.* 10. *num.* 6. *Maſcard. de prob. concl.* 531. *num.* 118. Malus enim non ſolùm in eodem genere delicti præſumitur, ſed & in alio connexitatem cum eo habente, *Rip. de peſte, § deueniu nunc n.* 96. eumq; referens *Menoch. d. conſ,* 1108. *n.* 6.

64 Quemadmodùm in homine bonæ conditionis, & famæ tollitur omnis ſuſpicio, & errore potiùs, quàm mala intentione impegiſſe in legem vectigalis creditur, *Caſtrenſ. conſ.* 412. *num.* 3. *vol.* 2. *Rol. à Vall. conſ.* 11. *nu.* 45. *&* 75. *vol.* 3. *Becc. conſ.* 60 *num.* 25. *& conſ.* 96. *num.* 18. *Farin. d. qu.* 89. *num.* 44. *Menoch. de arbitr. caſ.* 309. *num.* 10. *Bero. conſ.* 164. *nu.* 7. *vol.* 3. *Rim. iun. conſ.* 616. *num.* 17. *Bertazzol. conſ.* 546. *n.* 10. *lib.* 2. *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 18. *num.* 9. *Conſ. Rocc. de uff. rubr.* 14. *§.* 1. *num.* 40. *& §.* 6. *num.* 30. quæ præſumptio coadiuuatur,

65 ſi à Domino, cuius vectigal defraudaſse arguitur, recentèr beneficio affectus ſit, *Menoch. conſ.* 98. *num.* 33. nam malam gratiam velle rependere non putatur: Et voluntas, ac propoſitum in omnibus magis attenditur, quàm exitus, & cauſa quælibet eſt apta ad excuſandum à dolo, *Piſan. ad Goffred. de Gaet. ſuper Rit. Reg. Cam. rubr.* 3. *num.* 4. *&* 6.

66 Similitèr coniectura doli excluſiua concurrit in pupillis, modò intrà diem tricesſimum vectigal præſtent, *l. Imperatores, §. vlt. D. de public.* & in minoribus *l. ſi ex cauſa* 9. *§.* 5. *D. de min.* Vnde reſtitui ſolent in iuregrum, *B. ff. tit. de fraud. vectig. num.* 20. *Rim conſ.* 26 *num.* 14. *Perſon. de gabell. num.* 69. *Maurit. de reſtit. in integr. cap.* 248. *Maſſin de confiſcat. quæſt.* 21. *num.* 34. Verum tamen eſt, opponi, minori in delictis non ſuccurri, *tot. tit. C. ſi aduerſ. delict.* Vectigalia autem non ſoluere delictum eſt, vt ſuprà, & infrà ex *Auth.* noſtro *qu.* 6. *&* 17. & ideò minores includi fũdat *Rocc. d. §.* 1. *à num.* 47. poſt *Mauſ. de contrabann. q.* 7.

67 Placet igitur diſtinctio *Oddi de reſtit. qu.* 82. *art.* 4. *num.* 38. quod, aut delictum conſiſtit penitùs in omittendo, aut penitùs in committendo; Priori caſu minori ſuccurri, non verò poſteriori, ſi deliquerit circà ea, quæ communitèr iure gentium prohibẽtur, ſed non profiteri, aut vectigal non ſoluere, delicta omiſſionis ſunt; minorem rursùs ipſo quoque iure tutum eſſe putauit, *Alber in d. l.* 9. *§.* 5. *Rebuff. de reſt. in integr. art.* 1. *gl.* 3. nam currit quædã præſcriptio temporalis, *l. Imperatores* 7. *in fin. D. de public. & vectig.* Præſcriptiones autem contrà minores ipſo iure non currunt, *l. fin. in quib. cauſ. reſt. in integr.* quibus tamen reſpondit *Odd. d. loc. num.* 50. communem ſententiam *DD.* his aduerſari, nec ſempèr verum eſſe, præſcriptionem temporalem dormire minori ætati, *Odd. d. loc.* ſi verò culpa tutoris incidat in pęnam, tutor minori ad intereſſe tenetur, *Burſatt. conſ.* 8. *num.* 4. *& conſ.* 61. *n.* 5. *Rol. à Vall. conſ.* 10. *n.* 22. *lib.* 1.

68 Præterea milites non incurrunt in pœnam commiſſi, dum illis proſpectũ eſt, ne ob omiſſam profeſſionem pœna commiſſi tenerentur *l.* 3. *C. de vectig. & commiſſ.* quia errore iuris magis, quàm negligentia eam neglexiſſe creduntur

l. quod

l.quod adbibitur 5. *C. de his, qui ſibi adſcripſ.Farin.d.qu.*89.*num.*54.Intelligas de militibus eo modo, quo explicauimus ſuprà in *quaſt.*4.*§.*2.*à n.*47.

69 Itemq; mulieres, ruſticiq; excuſantur, qui non dolo defraudaſſe cenſentur, *Bald.conſ.*229.*n.*2.*vol.*5.*Perſonal.* 5.*de gabell.n.*65. *Ioſeph Vrceol. conſult.* 42.*nu.*31.Vnde cum dolo defraudaſſe arguuntur, ad iuramentum, doli purgandi cauſa admittuntur, *Bero. d.conſ.* 164.*num.*8.attamen de ruſticis ſagacibus adeò benè lex non præſumit, *Cephal.conſ.*108.*n.*12. *Hier.Cauall.comm. opin.qu.*58.*n.*5.

70 Nonnullæ aliæ coniecturæ pro fraude præſumenda à *DD.*excogitatæ fuerunt vltrà perſonarum qualitatem, ex actu ipſo, qui fit, puta, in eo, qui in via inſolita deprehenditur, vt animo defraudandi vectigalis, eam ingreſſus fuiſſe præſumatur, *l. qui fiſcales* 7.*C. de nauic.l.*2.*l.*4. *C.de curſ.publ.lib.*12. *l.fin. D.de rer.diuiſ.l.*2.*C.de naut.fan. Rip.de peſt.d.§.deuenio n.*90.*Crau.conſ.*115.*nu.* 5.*Afflict.in c.vn.quæ ſint regal.verb.vectigalia n.*52. *Maſcard.de prob. concluſ.* 473.*num.*3.*&* *concl.*834.*nu.*23. *Kopp. decif.*50.*num.*25.*Elb.Leonin.conſ* 23.*n.* 5. *N.Euerb.Praſ. conſ.*45. *Marcabr. ab Anguil.conſ.*18.*num.*183.Eaq; pręſumptio plurimum viget, ſi in loco prohibito multotiès viſus ſit, *Gramm. conſ.* 45.*n.*7.*in fin.*

71 Coniectura autem hæc àb itinere deſumpta, fuit per Regiam *Pragm.* 23. *ſub tit. de extract.* declarata, ibi, *E per terra, s'intenda conſumato il delitto del l'eſtrazzione, quando ſia ritrouato l'eſtraente con la moneta in luogo vicino alli confini, doue veriſimilmente ſi debbia credere, che detta moneta era per eſtraerſi*; de qua adeundi ſunt *Reg. de Curt. in diuerſ.feud.par.*2.*cap.*3.*num.*112. *Mauſon.de contrab.quaſt.*6.*num.*18.quos refert *Reg.de Marin.ad Reuert. in obſeru.* 552.*num.*2.

72 Si tamen in loco ſuſpecto inueniatur, de quo ad plura loca, & ad locum non prohibitum declinare poteſt, Iudex, vel mitiget pœnam, vel inſpectis perſonæ qualitatibus, alijsq; circumſtantijs reum abſoluat, *Menoch. de arbitr.caſ.*392.*num.*8. *Guazzin.de confiſc. bon.concl.*13.*ampl.*82.*num.*6. Excuſare-
73 tur etiam, ſi iuſtam cauſam à recto itinere diuertendi haberet, puta, ſi hoſtes, & prædones viam obſediſſent, aquis illa inundata eſſet, vector iuſtam recedendi haberet cauſam, arg. §.2. *in fin. Inſt.de iuſt.& iur.l.*2.*§.*3. *D.ſi quis caution.in iud. l.fin. §.ſi per tempeſt. D. de public. Maſcard.concl.*473.*num.*4.*Marcell.Calà de mod.artic.gl.vn. §.*2.*n.*659. *Saiſ.in conſ.Turon.tit.*7. *artic.*3. *in med. Ripa in d. §. deuenio num.*87. *Laur.de Pen.conſ.*141.*num.*10.*Guttier.pract.qu. lib.*4.*qu.*37.*num.*8. *Raudenſ. de Analog. lib.*1.*cap.*30.*nu.*284. *Roſenthal.de feud. cap.*5.*de Regal.concluſ.*39. vel ſi mulus,
74 vel aliud animal inueniatur vltrà terminum, & non conſtat, quod dominus duxerit, nec incidit in commiſſum, *Goffred.de Gaeta ſuper Rit.Reg.Cam.rubric.*3.*num.*59.

75 Similitèr ex tempore coniectura oritur, vt qui de nocte inuentus fuerit, contrà illum præſumatur ad malum, *c.conſuluit*; ibi, *Ne verò, de off. & pot. Iud Deleg. Menoch conſ.*98. *num.* 35. &
76 è contrà, qui palam ingreditur, non præſumitur animo fraudulento voluiſſe delinquere, *l. non exiſtimo* 54. *D de admin. Tutor. Farin. d.qu.*89. *num.*63. *Roman.conſ.*478. *Lancell.Gall. conſ.*94. *n.*10.*Ioſeph Ludou.concl.*15.*n.*89.*in fin. Bec.conſ.*96.*n.*12. *Menoch.d.conſ.*1108. *n.*8. *Bero.conſ.*164. *nu.*7. *vol.*3. *Bertaz. conſ.crim.*193 *nu.*1. *Mauſon. de contrabann.qu.*15.*Conſ.Roes.d.§.*6.*n.*27.*& nu.* 55.*&* 56.dùm extractio mercium prohibetur noctis tempore, vt in *Pragm.* 27.*§.*1.*&* 8.*& Pragm.*38.*§.*3.*&* 8.*de extraction.*

77 Quemadmodùm, & ex modo coniectura reſultat, vt puta ſi vector ſocios armatos ſecum habeat, tunc enim pręſumptio eſt, quod voluerit reſiſtere publicano, poſſeſſionem merciũ ob omiſſam profeſſionem apprehenſuro, *Perſonal.de gabell. n.*108. *Guttier.d qu.n.*16. vbi *in fine* dixit; in ruſticis, quibus ar-

ma deferre vetitum,hanç præſumptio-
nem maximè vrgere, idque ante eum
docuit *Rip.in d.§.deuenio n.*49.Ex prę-
78 cedenti quoque tractatu deferendi
merces, abſque ſolutione vectigalis,
*Crauett.conſ.*115.*nu.*6.quia nemo præ-
ſumitur dicere,quod non velit exequi,
*l.*3.*D.de prob.l.Labeo* 7.§. 2. ibi· *Id Tu-
bero, D.de ſuppell.legat. Rip. d.§.deuenio
n.*93.*Guttier.d.qu.*37.*nu.* 12.*Farin.conſ.*
30.*num.*95.*Leonin.conſ.*23.*n.*5.
79 Sicuti ex alijs etiam circumſtantijs
contrarium inducitur, puta ſi aliquis
vir bonus tranſeunti dixiſſet, non ſolui
gabellam, pulchrè *Becc.conſ.*60.*nu.*14.
& *conſ.*96.*num.*16.*Curt.conſ.*19.*num.*5.
*Vermigliol.conſ.*178. *nu.*5. & *conſ.*179.
num 9.*Giurb.obſ.dec.*32.*num.*18. & 19.
*Carena reſol.*206.*n.*5. & *reſol.*207.*n.*9.
80 Item ſi cauſa deficeret, & excogitari
non poſſet, ex qua ad fraudem perpe-
trandam commotus fuiſſet viator, *Fa-
rin.d.qu.*89.*num.*55. *Rocc.d.§.*6. *nu.*28.
& 29. Ideòq; vbi lucrum, & commo-
81 dum non eſt, *Maſcard. de prob. concluſ.*
531.*num.*4. *Ruin.conſ.*8.*nu.*5.*lib.*4. *Fa-
rin conſ.*50.*num.*4.*lib.*1. *Bertazzol.conſ.*
272.*num.*1.*lib.*2. Vel certè modicum,
82 ſiuè pauca quantitas diriſtuum ſoluē-
dorum, *Farin.d.quaſt.*89.*num.*52. *Reg.
Capyc.Latr.conſult.*18. *num.*17. *Maſſin.
de confiſc.quaſt.*21.*nu.*30. *Vrceol. d.con-
ſult.*42. *à num.* 39. ceſſat doli præſum-
ptio, *Raud.var.reſol.cap.*23.*nu.*24. *Me-
noch.conſ.*98.*num.*27. Proùt etiam prę-
83 ſumptio innocentiæ reſultat, ſi quis
vltrò ſe non ſoluiſſe vectigal fateatur,
cum tamen negando omnem moleſtiā
euitare potuiſſet, *Bec.d.conſ.*96. *nu.*15.
84 Cæteraſq; coniecturas enumerant *cit.
Reg.Capyc.Latr.conſult.*18. *per tot. Rocc.
d.§.*6.*à nu.*26 & *ſeq.*
85 Plures tamen coniecturas requiri,
iàm contrà, quàm pro inquiſito, duas
tamen ſufficere tradit *Decian. conſ.* 32.
*num.*4.*lib.*3.*Crau.conſ.*153.*num.*11.*in
fine*, & *num.* 12. quod eatenùs admit-
tit *Farin. d.qu.*89. *num.*23. ſi præſum-
ptiones graues, non leuiuſculæ ſint, *l.
dolum, C.de dol.Crau.conſ.*8.*nu.*9. *Hie-
ron.Magon.dec.Lucenſ.*33.*num.*6. *Surd.
deciſ.*216.*num.*44.idem *conſ.*535. *num.*
5.& 6. *M.Brun. ab Anguil.conſ.*18. vbi
circà iuris vectigalis materiam ſcripſit.
86 Qualitèr verò vectigalis fraudari in
materia agi non poſſit, ſine fragrantia,
actualiq; apprehenſione bonorum, quę
in commiſſum incidiſſe contenditur,
ex quo cauſa fraudatæ gabellæ crimi-
nalis eſt, & qualitèr non poſſit præten-
di fraus gabellæ, cū in apothecis mer-
catorum inueniuntur merces non de-
nunciatæ, ex quo debebant gabellarij
in introductione debitas adhibere di-
ligentias, vnde negatiua ſolutionis ga-
bellæ probari nequit ex libris datij,
neque gabellarijs eſſe permiſsum ob-
ſignare merces iàm introductas, latè
exponit, & fundat *Epiſc.Rocc.diſput.iur.
cap.*75.*per tot.* & ideò non poſse Ga-
bellarios prætendere fuiſse fraudatam
gabellam, ex quo in apothecis merca-
torum inuenerint merces non denun-
ciatas, cum debuerint in ipſarum mer-
cium introductione debitas adhibere
diligentias, ex *Crauett.conſ.*969.*n.*6.&
*ſeq.lib.*5. & *Vermigliol. conſ.*278. *nu.*6.
idem *Epiſc.Rocc. d.loc.num.*3.
87 In dubio deniquè, eſt iudicandum
pro excluſione fraudis, *Rol. à Valle
conſ.*42. *num.*16. *vol.*3. & ſic non eſſe
locum pœnæ, ſeù condemnationi, *An-
na alleg.*58.*num.*17.*Vrceol.d.conſultat.*
42.*num.*46.& 47. cum vectigalis exa-
ctionis materia vti odioſa, quantum
fieri poteſt non vltrà proprium, expreſ-
ſumq; caſum intelligi debeat, ſed in-
trà limites verborum reſtringenda,
neque vltrà tenorem, de quo impoſitio
loquitur vnquàm intelligenda, & eò
minùs extendenda, etiam ſi adſit iden-
titas, vel rationis dececta maioritas,
Bart.in l.ſi pupillus 21. *num.* 3. *D. ad l.
falc. Bald.in l.contract.* 16.*ſub nu.*3. &
6.*C.de fid.inſtr.* & *in l.*1. *num.*7. *C. quæ
ſit long.conſuet.Bertach.de Gabell.par.*1.
*num.*18.*Cyriac.contr.*286.*num.*3. *Card.
de Luca de Regal.diſc.*72.*num.*3.*Cacher.
dec.Pedem.num.*7.10.& *ſeq. Caroc. dec.*
99.*num.*15.*Epiſc.Rocc.diſp.cap.*77. *n.*8.
vbi *num.* 9. ſufficere, quod poſſit dubi-
tari de comprehenſione, vt contrà il-
lam

Iam ſit iudicandum, poſt innumeros, quos cumulat, & in *cap.79.* latè id etiã fundat, & examinat, concludens, ea ſtatuta loquentia in caſu ſimplici non eſſe trahenda ad mixtum, &
88 ſic talia ſtatuta, vti odioſa, in eo dumtaxat caſu, & reſpectu illius materiæ exequẽda, de qua eiuſdem tenor literalitèr loquitur, *Goffr.de Gaet.in Rit.R. Cam. rubr. 2.n.310.* imò & conſuetudo etiam in his non eſt extendenda *Auth.* noſter infrà *qu. 4. num. 12. Koppen dec. quæſt.50.num.1.* & ex *Rit.1.R.C.ſub rubric.de Iure Tinctoriæ, cit. Epiſc. Rocc. diſput. cap.81. per tot.* & interpretatio loci, an ſit prohibitus, vel nè, ſemper accipienda erit, vt reus abſoluatur, *Goffred.de Gaet.ſub Rit.R.C. d.rubr.2.n. 166.* nam pœna à ſtatuto comminata non habet locum, niſi delicto conſummato, idem *Goffred.d.l.num.168.* & ſic etiam pecunia numerata non poteſt confiſcari, niſi in ſtatuto prohibitionis expreſſa fiat mentio, *cit.Goffr. d.loc.nu. 174.* & inde etiam ſtante ſtatuto, vt
89 nemini liceat emere, vel vendere ſalem, niſi à conductoribus gabellarum, non comprehenditur portans, vel conducens per tranſitum, ſed is, qui vendiderit, *Reg.Capyc.Latr. conſult.18. num.19.* vbi etiam, quod bannum contrà extrahentes monetas, non comprehendit eos, qui introduxerunt monetam ab extrà per tranſitum, & ideò eas extrahendo, non incidũt in commiſſũ, *ibid.num.20.* dicens ſtatutum à cauſa regulari, *n. 21.* & proindè ſtante ſtatuto, vt nullus emat frumentum in platea, niſi pro vſu, non comprehendit eum, qui emit pro vſu, ſed poſteà propoſitum mutauerit, *n.22.*
90 Et qualitèr euellens à manibus Officialium bona intercepta, aut auxilium præſtans delinquenti, puniatur iiſdem pœnis, quibus principalis delinquens, examinant *Reg. Reuerter. decis.383.* & latè *Conſ.Rocc. de offic. rubr. 14.§.11. per tot.*

AD QVÆST. II.

Quid ſi facta eſt profeſſio, ſed vectigal non ſolutum, negligente Publicano, an tunc dirictus præteriti exigi poſsint.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Publicani pro damno ab eorum familia illato, vel ſi plus exigant, ad quid teneantur, n.1. & 2.

Publicanorum nomine, qui nàm veniant, n. 3. & an in eis negligentia præſumatur, n.4.

Vectigali ex negligentia, vel remiſſione Publicani non ſoluto, an ipſe remittẽs, vel mercator Fiſco teneatur, num. 5. & 6.

Diſtinguitur inter Conductores, & Credenzerios nomine Reg. Curiæ exigentes, à num.7. ad 9. & quid reſpectu medietatis pœnæ ad Fiſcum ſpectantis, n.13.

Procurator, vel adminiſtrator, an domino præiudicare queat, à n.10. ad 12.

Remiſſio vectigalis à Publicano, ſeù Conductore facta, an Fiſco, vel ſucceſſori conductori præiudicet, à n.14. ad 16.

Fraudati vectigalis pœna infrà quinquennium datur, & quomodò iſta præſcriptio miliset. à n.17. ad 19.

Dirictus præteriti, an exigi poſſint, nu.20. & 21.

Veneti, an ſint immunes pro oleis contractatis, & contractandis, n.22.

Immunes, an debeant limitari in extractionibus victualium ex fundicis Regijs? afferuntur allegationes R. Cam. Præſ.Iacobi Salutij, *à n.23. ad 32.*

Raguſei, an ſint immunes in Regijs Dohanis? adducitur Reſponſum pro ijs elucubratum, à n.33. ad 46.

Mediolanẽſium immunitates, an ſint extinctæ? tranſcribuntur allegationes, à n. 47. ad 69.

Barenſes, an ſint immunes, n.70.

1 Pu-

1 PVblicanorum factiones, quantæ
audaciæ, quantæ temeritatis ſint,
nemo eſt, qui neſciat, ità vt propter
eorum malitias, ac fraudes edicto in-
ductum ſit, quod teneatur Publicanus
in duplum pro damno ab eius familia
illato, ſi non exhibeatur, *l. quanta* 12.
vbi *Gloſ. D. de public. & vectigal. & cõm.*
Cuius legis inſigne exemplum viden-
dum apud *Liu. hiſt. lib.* 25. & *Tacit. lib.*
13. eaq; militat, etiam ſi Publicani
poteſtatem exhibendi non habeant,
quia illi bonos ſeruos ad miniſterium
adhibere tenentur *l. 3. D. de public.* &
colludere cum furibus, quos in fami-
lia habent, plerumq; creduntur. *Eguin.
Baro ad l. 7. D. naut. Caup. & ſtab.* non
tamen omnes ſeruos dedere cogi pu-
blicanum ait *Duar. ad d. tit. de public. c.
1. in fin.* Et inde eò magis ſi plus exi-
gat, aut damnum faciat Publicanus,
contrà illum vel furti, vel damni, vel
vi bonorum raptorum agitur ex *l. 1. §.
& reſtituendi, D. de public. Amaya in
comm. ad C. de exact. tribut. l. 1. num.* 19.
neque ijs ſolis pœnis ille plectitur, ſi
plus exigat, verùm & in duplum dãna-
tur, & peræquator in quadruplum, *l.
peræquatores 6. C. de cenſ. lib.* 10. *Amaya
ibid. num.* 21.

2 In eos verò, primùm Prætores ex
edicto Neronis extrà ordinem ius red-
didere ex *Tacit. Cuiac. in Paratlit. D. de
public.* Deinde Prætores ipſi ordinariã
actionem dederunt, & quidem in du-
plum eius, quod ademit intrà annum,
l. 1. in princ. D. de public. poſt annum in
ſimplum; In duplo verò rem ipſam
contineri putamus, *l. 5. §. 1. D. de public.
l. vlt. C. de ſponſal. Duaren. in tit. de pu-
blic. cap.* 1. & multis delinquentibus nõ
multiplicatur pœna, ſed quod ab vno
ſolui non poteſt, ab alijs præſtatur, *l. ſi
multi 6. D. de publ.* concurritquè hæc
actio, vt ſuprà cum furto, & vi bonor.
rapt. ſi ſcienter vltrà debitum exege-
rit *d. l. 1. §. 2. & 4. Marc. dec.* 421. *nu.* 1.
vol. 2. qui autem rem reſtituit ex edi-
cto amplius conueniri nequit *l. 5. in
princ. D. de public.* & ſi illicitè, publicè,
vel priuatè aliquem grauant; puniun-
tur, & extraordinariè obligantur, *Goſ-
fred. de Gaet. ad rit. R. C. rubr. 2. nu.* 108.
videndus *Conſ. Roccus in opuſc. de de-
lict. Perceptor.*

3 Ipſi igitur Publicani, ſiuè iuxtà pro-
priam ſignificationem legalem intelli-
gamus illos, qui publica vectigalia
habent conducta, vt in *d. l. 12. in fin. R.
Galeot. reſp. fiſc. 17. num.* 1. ſiuè eos, qui
vectigalia miniſtrant, atq; pro Fiſco
exigunt, *l. 1. D. de public.* idem *R. Galeo-
ta reſp. fiſc. 22. num.* 49. ſub quorum no-
mine Credenzerios *Author* noſter hic
num. 8. adnectit: Cum ſemper rapaces
4 ſint, negligentia in illis non eſt præſu-
menda, ſed potiùs maxima diligentia
in violentiam frequenter degenerans,
Gregor. Tholoſ. de Republ. lib. 3. c. 9. n. 19.
Gaſp. Kloch. de contribut. cap. 18. n. 263.
cum duob. ſeqq. poſt alios *Epiſc. Rocca
diſp. iur. cap. 75. n.* 21.

Profectò *Dom. Regens* noſter hic à
num. 1. caſum proponit, quando pu-
blicanus non quidem rapax eſt, ſed ne-
gligens in exigendo datium, ità vt ſi
mercator immiſſarum mercium pro-
feſſionem fecerit, non tamèn datium
ſoluerit, idq; non ex dolo, aut eius cul-
pa, ſed ob ſolam publicani negligen-
tiam, aut permiſſum, an tunc præteriti
directus peti poſſint?

5 Certum eſt, quod licet ad duo te-
neantur mercatores, ne merces amit-
tant, & ſecuri ſint; Primò, ad profiten-
dum merces; Secundò, ad ſoluendum
directus, vt ex not. *in l. fin. D. de public.*
fundat *Goffred. de Gaeta in lectur. ad rit.
R. C. rubr. 3. num.* 28. attamèn merces
non incidunt in commiſſum, ob non
ſolutionem, ac profeſſionem factam,
cum publicanus remiſit, ſed ipſe re-
mittens fiſco tenebitur, vt *cit. Goffred.*
6 *num.* 46. & ſicuti ſi ignoranter non pro-
feſſus fuit mercator, vel ex deceptione
publicani, non amittit merces, idem
Goffr. d. loc. num. 45. ità quoque à maio-
ri ſi profeſſus eſt, & ex ignorantia, vel
conſenſu tacito publicani non ſolue-
rit, non incidunt merces in commiſſũ,
actio tamen fiſco contrà publicanum
datur, ex *l. fin. § ſi quis profeſſus, D. de
public.*

public. ibi : *Si quis profeſſus apud publi-
canum fuerit, non tamen vectigal ſolue-
rit, hoc concedente publicano, vt ſolent fa-
cere, Diui Seuerus, & Antonius reſcripſe-
runt, res in commiſſum non cadere; cum
enim, inquiunt, profeſſiones recitãtur, cõ-
miſſum ceſſat, cum poterit ſatisfieri fiſco
ex bonis publicanorum, vel fideiuſſorum.*
7 Ad cuius legis intellectum *Author*
noſter duos diſtinguit caſus: Primùm,
nempè in Arrendatore, qui ad ſui cõ-
modum recipiebat pecuniam, & fiſco
certam quandam quantitatem ex con-
uentione ſoluebat, tunc poſſe Arren-
datorem donare dirictus expreſsè, &
tacitè, quod iàm in dies conſuetum
eſt fieri, & in *d.§.* conſideratur, ibi: *vt
ſolent facere*; Et ſic *Author* loqui vide-
tur in Conductore vectigalium, qui fi-
ſcum locantem repræſentat, *Bart. in l.
creditor, D. de act. empt. Salyc. in l. ſi quis
ſine, C. de vectigal. & commiſſ. Bald.
conſ. 246. num. 33. Peregr. de iure fiſc. lib.
6. tit. 5. num. 35. Goffred. de Gaeta d. loc.
num. 61. Caball. reſ. crim. par. 2. caſ. 113.
num. 10. Alphar. de offic. fiſc. gloſ. 34. §. 2.*
8 *num. 98.* Poterit tamen, etiam hoc ca-
ſu fiſcus contrà mercatorem agere, in
ſubſidium tamen ex *gloſ. in d. l. fin. ver.
commiſſum lit. 9.* ibi: *Sed & fortè ille,
cui eſt remiſſum, tenetur in ſubſidiũ, &c.*
9 Alter verò caſus eſt, quando exactio
pro Curia fit, puta per Publicanos, vel
Credenzerios nomine Curiæ exigen-
tes, & tunc, eſtò regula ſit, quod huiuſ-
modi Publicanus, ſiuè Credenzerius,
non poteſt prorogare, neque remittere
dirictus ſolutionem, *Goffred. de Gaeta
d. l. num. 61.* & ex *Ritib. R. C. ſub rubr. non
licet gabellotis paciſci minùs de dirictu
Curiæ, R. Lanar. conſ. 27. num. 46. & 47.*
Et exactores, ac ſuſceptores regiorum
vectigalium, ſeù tributorum, ſi ea re-
gio nomine exigant, tranſigere non
poſſunt inconſulto Principe, *l. nulli
13. D. de tranſaction.* & latiùs, ac erudi-
tè *D. D. Franc Ramos del Manzano in
comment. ad l. Iul. & Pap. lib. 1. cap. 8.*
10 Attamen id procedere in non ha-
bente mandatum generale; cùm aliàs
habentem vniuerſale mandatum, ex

Baldi ſententia in *l. pactum Curatoris,
C. de pact.* tacitè, ſcilicèt omittẽdo poſ-
ſe præiudicare, *Auctor* noſter hic *n. 4.*
ſcribit, in puncto *Bald. conſ. 211. lib. 3.*
eſtò expreſsè id facere nequeat, Pro-
11 curatores enim omittendo id, ad quod
mandatum eos obſtringebat, Domino
nocent, *l. cum mandato 23. in fi. D. de
min. l. fin. §. 4. D. naut. caup. c. ſi compro-
miſſarius 37. in pr. de elect. in 6. Alex.
conſ. 95. nu. 11. vol. 1. Natta conſ. 564. n.
15. Pſeil. conſ. 177. n. 3. Handed. conſ. 19.
n. 25. lib. 1 de Franch. dec 579. Monald.
conſ. 54. nu. 5. lib. 1. Cacher. deciſ. 87. nu. 7.
Gayll. obſ. 45. num. 2. Surd. dec. 183. n. 3.
Gratian. diſcep. 357. n. 16. Rebuff. in Cõſt.
Franc. tract. de contum. in præf. ic. nu. 24.
Lancell. de attentat p. 2. c. 12. limit. 50. à
n. 96. Scaccia de appell. q. 12. num. 118.
Mareſcott. 1. var reſol. cap. 87. num 37.
Golin. de proc. p. 2. c. 5. num. 115. & 116.*
qui eſtò in iudiciali procuratore lo-
quantur, eadem eſt ratio in extraiudi-
ciali, *Menoch. præſ. 38. in fin.* Et *Auctor*
noſter *num. 5.* id exemplo Adminiſtra-
toris confirmat, qui licet expreſsè Do-
12 mino nocere nequeat, tacitè tamèn,
omittendo ſcilicèt præiudicare poteſt,
ex doctrina *Salyc. in d. l. pactum Curato-
ris*, ità intelligendo *cit. §. ſi quis profeſ-
ſus*, quem ſiuè in tacita, aut expreſſa
dirictuum remiſſione à Publicano fa-
cta intelligamus, ſemper eos ampliùs
peti non poſſe, idem noſter *Author* cõ-
cludit *num. 6.* & ſic mercatorem profi-
tentem, licet non ſoluentem, publica-
no concedente, immunem à commiſſo
eſſe conſtat, *Brunnemann. ad Cod. lib.
39. ad cit. l. fin. §. 8. num. 1.* dicens, &
tutorem poſſe quidem differre, aut re-
mittere, ſed in ſui præiudicium.
13 Vnde *D. Carol. Anton. de Luca in ani-
maduerſ. ad Gratian. cap. 615. nu. 8. to. 4.*
poſt relatas *Auct.* noſtri concluſiones,
hac vtitur diſtinctione, quod aut mer-
cator fecit profeſſionem, & dedit notã
merxium; tunc poteſt Arrendator re-
mittere, tanquàm procurator in rem
propriam, vel mercator non fuit pro-
feſſus, & tunc ſi ad Cameram vigore
Capitulationis pertinet pars pœnæ non
pote-

poterit Arrendator remittendo Fiſco
præiudicare, cui commiſſi medietas
iuxtà Reg. Cam. ſtylum debetur, ex
Auct. noſtro in *qu.1. num.3. Guid. Pap.*
deciſ.413. Laratha conſ.20.n.12.
14 Præfata verò publicani, ſiuè Arren-
datoris negligentia, aut conſenſus ex-
preſſus, ſiuè tacitus, nec fiſco, neque
ſucceſſori vectigalium conductori prę-
iudicat, cum conductores poſſint exi-
gere, quæ priùs per alios non fuerunt
exacta, *Goffred. de Gaeta ſuper rit. R.C.*
rubr.2.num.64. Anſald. de iuriſd. par.5.
tit.4.cap.2.num.16. & 17. & ex duobus
Reg. Cam. *Ritibus* fundat *Praſ. Lanar.*
conſ.28.num.46. & ſic dicitur, in præte-
ritum, poſſe conductorem vectigalium
non exigendo præiudicare, non verò in
futurum, idem *Lanar. ibid. num.48. &*
ſeq. proùt in cauſa prætenſæ immuni-
tatis Venetorum decidit Reg. Cam.
contrà illos, non obſtante, quod in
prętęritum integri dirictus non fuerant
exacti, ex quo id proceſſit culpa Arren-
datoris, vt in *Arreſt. R.C.290.* apud *R.*
15 *de Marinis.* Imò fiſcus conſeruauit ſi-
bi ius ſuum, & potuit çredere, quod
Conductores exigerent integrum de-
bitum, quod ſi ſecùs accidit, hoc non
debet fiſco damnum afferre, quia eorũ
negligentia non debet fiſco nocere, vt
fundat *Surd. conſ.454. num.45. & 46.*
vol.4. nec poſſunt conſtituere aliquem
in quaſi poſſeſſione non ſoluendi, *Pe-*
ſtius de manuten. obſ.50. nu.17. & ſeq. &
646. num. 12.
16 Sed vide literas Cam. 14. Nouembris
1464. *in Reg. exequutor. 26. fol.148.* cũ
mercator ſe concordauerit cum Arrẽ-
datore Dohanæ Neap. pro minori
pretio; durante Arrendamento, eo
elapſo coactus fuit à Regia Curia ad
ſoluendum illud plùs, quod minùs ſol-
uit, ex quo in præiudicium, & diminu-
tionem iuris dirictus Curiæ ſoluere nõ
poterat: Varia fuerunt vota, maior ta-
men pars, quod benè ſoluit, & mole-
ſtari non deberet *in libro notam. Cam. 1.*
1504. fol.2.
17 Aliam inſupèr concluſionem *Dom.*
Regens hìc *n.7.* affert, puta petitionem
rei, vel pretij, ob vectigal fraudatum,
propter quod in commiſſum pœnæ eſt
locus, non dari, niſi infrà quinquen-
nium, ſecùs poſt quinquennium ex *l.2.*
C. de vectigal. dum dicta commiſſi actio
quinquennij lapſu perit, *Guid. Pap. ſing.*
875. Boer. in ſing. ver. præſcriptio nu.9.
Oldend. tr. de præſcript. tit. de commiſſ. in
pr. Choppin. de doman. lib.3. tit.9. num.7.
Laganar. ad Reg. Rouit. in Pragm. de ve-
ctig. lit. A. fol.783. col.1. Roſenthal. de
feud. cap.5. de Regal. concluſ.42. & de
iſta quinquennali præſcriptione vidẽ-
dus *Ian. Langlæus lib.12. Ocij ſemeſtr.*
cap.1. nàm mercator, qui Dohanam,
vel paſſagium defraudauit, tenetur per
quinquennium de mercibus, vel de
pœna, *Goffred. de Gaeta ad rit. R. C.*
rubr.2. num. 320. Sicuti etiam tacitè
tollitur hæc actio, ſi poſt commiſſum
publicanus recipiat portorium, aut
admittat profeſſionem, *l. Æmilius 38.*
ibi: *dicebam, D. de min. Bald. conſ.256.*
18 *num.4. vol.6.* Quomodò autem dicta
præſcriptio procedat, ſi qui vectigal
fraudauit, in mala fide eſſe videtur, ex
qua omnis præſcriptio excluditur, de
iur. can. *cap. poſſeſſor de reg. iur. in 6.* Et
quidem locus eſt præſcriptioni, quia in
pœnalibus, etiam cum mala fide illa
locum habet, arg. *c. cum confraternita-*
tis 12. quæſt.2. cap. ſuam 9. de pœn. nàm
præſcriptio cum mala fide prohibita
eſt ex cauſa peccati, enim verò pecca-
tum remitti non poteſt, niſi reſtituatur
ablatum, ſed id, quod pœnæ loco im-
ponitur, ablatum non eſt, ſicuti etiam
quia Princeps in rebus fiſcalibus certã
obligationem inducere, & ſpatio cer-
to conſtituto eandem abolere poteſt,
P. Gilk. de præſcript. 1. membr. 1. cap.3. nu.
34. & ſeq. vbi contrarijs reſpondet;
ſed vide *Guttierez de Gabell. qu.3. à nu.*
26. ad ſeqq.
19 Qua ſtante concluſione à fortiori
concludit idem *Author* noſter *num. 9.*
quod poſt quinquẽnium ceſſat petitio
dirictuum, cum pro illis actio perſona-
lis, ſiuè condictio ex lege contrà debi-
torem competat, *l. vn. D. de condict. ex*
leg. Reg. Salernitan. deciſ.19. num.2. ſiuè
in

in factum, cum ex ſtatuto, vel conſuetudine vectigal debetur, *Coſtal. in d. l. vn.* & proceditur executiuè, ſtante priuilegio manus regiæ conductoribus fiſcalibus impartito, *Epiſc. Rocca diſput. iur. cap.76. à num.1. ad ſeq. de Luca ad Gratian. d. cap.625. num. 1. tom.4.* Pro repetitione verò commiſſi reiuindicatio ſpectat, *l. commiſſa, D. de public. & vectig. Marcell. Calà de modo articul. 1324. Capyc. deciſ.77. num.. Marc. deciſ.422. num. 1.* & ità actionem commiſſi inducere naturam realis actionis, & vbicumquè res inuenitur, intentari poteſt, ex *Alex. conſ.113. vol 4. & conſ. 163. num.5. vol.5. Burſat. conſ.649. nu. 10.* Idq; eò magis, quia ex *rit. R.C. ſub rubr. de Iure fund. § nemo inuitus, & §. fundicus flagelli*, mercibus conſumptis, antequàm Secretus intercipiat, nulla datur actio pro diri&ctibus, & ſic eò potiùs ipſis conſumptis poſt profeſſionem factam, quia illa actio perſonalis, quæ datur pro dirictibus, eſt in rem ſcripta ex *l. Imperatores, D. de public. Alphar. de Offic. fiſc. Gloſ.20 num.66.*

20 Deciſiones verò, quas refert *Auctor* noſter hìc *num.12. & ſeq.* non ſolùm pro Fiſco circà præteritorũ dirictuum exactionem non concludunt, ſed imò indeciſum eundem remanſiſſe articulum memorat, ob dubietatem, quam in illo Regia Camera conſiderauit, nimirùm, quod ſtante Publicani remiſſione, ambiguum ſit, an præteriti dirictus fiſco debeantur; In alia verò cauſa Venetorum, quam *ibid. num. 26.* refert, quia conſtabat ex prouiſionibus Reg. Cam. illum Arrendatorem nunquàm dirictus voluiſſe remittere, ſed pro illorum exactione inſtitiſſe, ideò decretum fuiſſe in Regio Coll. Conſ. ipſo *Dom. Reg.* noſtro relatore ſub die 7. Maj 1568. quod à die expeditionis d. prouiſionum poſſent exigi dirictus præteriti, quia cenſuerunt Iudicantes, quod eſtò ſit in dubio, quando Arrendator expreſsè, vel tacitè remittit, attamen quando ille inſtat, & Credenzerij non curant de exactione, quod tunc non fit Arrendatori præiudicium, & ità deciſum fuiſſe; Et nonnullos ex dictis Iusdicentibus ſubſtinuiſſe, *d. §. ſi quis profeſſus*, loqui in Arrendatore, qui expreſsè hoc remittit, ſiuè donat ex *text.* verbis, *concedente publicano*; licet in eadem cauſa deciſionem quoq; compilauerit *Reg. Salernitan. deciſ.19.* vbi *in fine* determinatum refert, præteritos dirictus non deberi.

21 Proùt ſi immunitas prætendatur per Nobiles pro functionibus fiſcalibus; & declaratur, quod tenentur ſoluere, an teneantur ad ſolutionem pro præterito, & futuro, an à die latæ ſententiæ pro futuro, & non pro præterito? & per literas Cameræ expeditas 3. Nouembris 1490. fuit proiiſum, quod non ſoluant pro præterito, ſed à die latæ ſententiæ pro futuro *in Reg. literar. part.42. fol.250. 1490.*

22 Quoad verò Venetorum priuilegia iàm declarata in anno 1551. extincta, cum fuerint cõdemnati ad ſolutionem omnium dirictuum, vt fundauit *Reg. Lanar. conſ. 65. per tot.* ac deciſiones compilarunt noſter *Author* hìc, & *Reg. Salernitan. d. deciſ. 19.* non omittimus recenſere *Arreſta* Reg C. 151. & 162. apud *Reg. de Marin.* in quibus fuerunt condemnati ad ſoluendum dirictus Dohanæ, & fundici pro oleis contractatis, & contractandis, dùm non habent immunitatem dirictus fundici in Regijs Dohanis pro dictis oleis contractatis, & contractandis in Dohanis Hidrunti, Baſilicatæ, Barij, & Capitanatæ, & fuiſse ad integros dirictus ſoluendos condemnatos, non obſtante, quòd in præteritum non fuerint integrè ex culpa Arrendatoris exacti, vt in *ſupra cit. Arreſt.290.* & ſic fuit per Reg. Cam. conſultatio deindè expedita ſub die 22. Nouembris 1565. *in Reg. Conſultar. Cur.2. fol.138.*

23 Deniq; annotandum eſt, quod ſicuti pro oleis determinatũ eſt; Ità quoq; perſonas priuilegiatas immunes debere limitari in extractionibus victualiũ ex fundicis Regijs, fundauit pro Arrẽdatore Regiarum Dohanarum Apuliæ doctiſſimus Fiſci patronus *Dom. Iaco-*

bus Salutius, deindè Reg. Cam. Præſidens, ſummoperè laudatus à Reg. *de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 3. §. 7. nu. 15. in fine*, Reg. *de Curte in reſol. feudal. poſthumis cap. 5. num. 126.* Reg. *Capyc. Latro conſult. 48. num. 68.* Eius igitur *allegationem* inter alias noſtras manuſcriptas repertam, hìc imprimendam duximus.

IVRIVM ALLEGATIONES PRO

Magnif. Arrendatore Regiarum Dohanarum Apuliæ.

EX pluribus fundatur, quod perſonæ priuilegiatæ, & immunes debent limitari in extractionibus victualium ex fundicis Regijs.

24 Primò, quia retroactis temporibus, & præcisè attento tempore conceſſæ immunitatis, omnes ferè negotiationes in Dohanis Regni exercebantur per exteros, & ſatis modicæ erant extractiones, & negotiationes, quæ fiebant per homines iſtorum locorum priuilegiatorum; quæ paucitas negotiationum potuit mouere retrò Principes ad ſic concedendum, & non eſt credendum tempore conceſsionum fuiſſe cogitatam, tàm vaſtã negotiationem perſonarum immunium, vnde licet beneficium Principis, pleniſsimam recipiat interpetrationem *l. fin. ff. de conſt. princ.* non tamen debet extendi ad caſum, de quo non eſt veriſimile, Principem cogitaſſe *cap. expoſitæ extr. de arbitr. & cap. ſuper eo. extra de offic. deleg.* ità *gloſ. fin. in conſt. vt de ſucceſſionibus col. fin.* & rursùs iſta latiſsima interpetratio in beneficio Principis procedit quoad expreſſa tantùm; *Iſern. in cap. Imperialem in princ. num. 4.* vbi *Camer. fol. 44. litera §. de probib. feud. alien. per Feder.* & *Loffred. conſ. 38. num. 16.* vnde immunitas conceſſa non poteſt extendi ad caſum non cogitatum, & non expreſſum, tàm magnæ negotiationis perſonarum immunium.

25 Secundò, in tantùm attendi debet paucitas negotiorum ſecundùm tempus conceſſæ immunitatis, vt quamuis ſit auctus numerus perſonarum immunium negotiantium, tamèn immunitas debet ſeruari ſecundùm quantitatem negotiorum illius temporis, quia non eſt veriſimile, quod Princeps in infinitum voluerit obligari, *l. ſi quis vina in fin. de peric. & commod. rei vend.* & quia liberalitas ad temperantiam debet reduci, ſi ex ea oritur grauamen, *cap. ex parte extr. de cenſibus*, & *Bar.* latè *in l. fin. princ. C. de Sacroſ. Eccleſ.* vnde ſi procuratio exhiberi promiſſa fratribus alicuius ordinis ab initio non grauabat proptèr paruum eorum numerum, ſi poſteà earum numerus nimium creuerit, debebitur procuratio ad primam menſuram, *text. in cap. quanto extra de cenſibus*, & ſic habens molendinum, ſi promiſit gratis molere alicui, & familiæ, quæ cũ nimis ſit aucta, nõ tamen tenebitur omnibus gratis molere vltrà primum numerum, *Imol. in clem. literas num. 29. de reſcriptis*, & promittens ſoluere omni anno decem, pro anniuerſario cuilibet canonico alicuius Eccleſiæ, quorũ numerus cũ nimis excreuerit, non tenebitur omnibus præſtare, ſed ſecundùm numerum, quod erat tempore promiſſionis. *Bal. & Salyc. in l. non modus, C. de ſeruit. & aqua.* Rursùs facta conceſsione alicui, quod in aliquo nemore poſſit ligna incidere pro ſe, & familia, illo mortuo ſuperſtitibus multis filijs, omnes ſimùl tantùm incidere poſſunt, quantùm pater incidebat *l. cui fundus in fin.* vbi *Doct.* per illum *text. ff. de condit. & demon.* Et demùm ſi piſtor promiſit gratis coquere panem alicui, & familiæ, ſequuto familiæ augmento, non tenetur coquere panem vltrà modum ſolitum, prout firmant *Doct.* in locis præallegatis, *Iaſ. in l. quominùs num. 138. de flumin. Bart. Capoll. de ſeruit. vrb. præd. cap. 50. nu. 4.* & *Cephalus conſ. 273. lib. 2.* & ſic priuilegium immunitatis nõ debet extendi in infinitum, ſed obſeruari ſecundùm modum, & menſuram, attento conceſsionis tempore.

26 Tertiò, nam verba conceſsionis immunitatum; debent intelligi moderatè, & ciuili modo, ità quod non abſorbeantur omnes ferè diritctus, *l. in ſumma, §. fin. ff. de aqu. pluu. arc. & l. ſi cui, ff. de ſeruit.* vndè ſemper in conceſsione tacitè excipitur immoderatum incommodum, *Iſern. in §. ſi quis de Manſo n. 14. in fin. de contr. inueſt. & in §. huius autem generis, num. 9. ex quib. cauſ. feud. amitt.* & ideò in laudo arbitrorum poteſt peti reductio ad arbitrium boni viri proptèr enormem læſionem, quia non eſt veriſimile, quod compromittens hoc ſenſerit, vt enormitèr læderetur *l. ſi libertus ità, ff. de oper. libert. arg. l. in aquiliana, ff. de tranſact. & l. fin. §. idem quæſiji, ff. de condict. indeb.* quapropter ſi data eſt poteſtas arbitro, qui poſsit vni auferre, & dare alteri, intelligitur moderatè, & in parua quantitate, & ſi fuit dictum, quod in parua, & magna quantitate, intelligitur, niſi ſit nimis magna, *Paul. de Caſtr. in l. in ſumma, §. fin. ff. de aqu. pluu. arc. Bar. in l. ſocietatem, §. arbitrorum, num. 24 ff. pro ſocio.* & *Roman. conſ. 90.* Rursùs ſi procuratori fuit conceſſa facultas donandi, talis facultas reſtringitur ad modicum; quia mandans non videtur illius intentionis, qui voluerit, vt poſsit donare in ma-

gna

gna quantitate, *Socc.conſ.112. num.10. lib.1.* Ampliùs, ſi facta eſt conceſsio ſeruitutis, vt poſsim aquam fluentem in meo deriuare ex tuo, intelligitur, vt ex ea non inferatur aliquod detrimētum magnum, & ſi eſt dictum, etiam ſi concedenti noceat, debet intelligi, vt non noceat vltrà modum *d. l. in ſumma §.fin.de aqua pluu. arc.* & reaſſumit *Iacobus Menochius in tract.de retin.poſſ.remed.6. num.* 106. Demum etiam Principis conceſsio non debet intelligi cum magna læſione, & incōmodo *l.11.C.de praec.imp.off. l.11. §. ſi quis à Principe*, vbi *gloſ.in verb.impetrauit, ff. ne quid in loco publ. & in l.ſi quis ſepulchrum*, ibi, *Ità tamen vt Iudex proſpiciat, ne magnum patiatur detrimentum,ff.de relig.& ſumpt. fun.* & proſequitur *Bart. Capoll. in tract. de ſeruit. ruſt.praed.cap.4.num.76.* vnde ſequitur, quod conceſsiones immunitatis non debent vltrà modum exerceri, ſed moderatè oportet intelligi.

27 Quartò, ſi conſideratur paucitas negotiorum, quæ exercebantur per homines illorum locorum priuilegiatorum tempore conceſſæ immunitatis, non videtur dubium, quod ſi Princeps illo tempore fuiſſet interrogatus, vtiq; dixiſſet, vt non includeretur immunis tàm magnus numerus præſentium negotiorum, ex quibus remanent abſorti omnes ferè dirictus Dohanarum, & ſic in conceſsione intelliguntur venire illa tantùm, quæ veriſimilitèr Princeps fuiſſet conceſſurus, *gloſ.in l.tale pactum,§.fin. ff. de pactis*, cuius opinio procedit etiam in Principis conceſsione, *Lud. Roman.conſ.150. Alex.in l.Titius, §.Lucius. ff. de lib. & poſthum.* & *Loffred. conſ.24. num. 11.*

28 Quintò, poſtquàm Principi placuit concedere immunitatem, ità vt omnes Dohanæ debeant hanc ſeruitutem immunitatis circà perſonas priuilegiatas, non tamen priuilegiati habent poſſe augere hanc ſeruitutem in tàm magna quantitate vltrà ſolitum, nam is, cui ſeruitus debetur, non poteſt illam duriorem facere, vt pro ſtillicidio flumen patiatur, *text.in l.ſeruitutes, §.ſtillicidium, & l. cuius edif.ff.de ſeru. ruſt.praed. Iſer. in d. l.Imperialem,num.5. Socc.conſ.141. lib.1.* vnde in domo habente plura ſolaria, dominus partis ſuperioris non poteſt prohibere fumum ſolitum, ſed ſi ignis fieret continuus in parte inferiori, vt quia exerceretur taberna, vel hoſtaria, tunc fumus ſatis prohiberi poteſt in *l.ſicuti, §.ariſto, ff. de ſeruit. vend.* & ideò ſi ſeruitus reſpicit totum fundum ſine determinatione, eius vſus per Iudicem limitari debet *text.in l.certo,§.1.ff.de ſeruit.ruſt. praed.* Quapropter vel eſt attēdenda ſolita immunitas, vel quātitas immunitatis limitari debet.

29 Sextò, ſi attenditur effectus iſtarum immunitatum, confiteri oportet, ipſas deueniſſe ad maximam iniquitatem, quandoquidem perſonæ immunes ſolummodò negotia amplectuntur, & omnes dirictus in proprium commodum conuertunt, vnde reuocatur priuilegium, ſi reducitur ad iniquitatem, *l. ex facto. ff. de vul. & pup. & c. dilecti extr. de decimis*, & ſi ordini eſt conceſſum priuilegium decimarum, illud reuocatur, quando incipit enormitèr eſſe nociuum, quia tempore conceſsionis erant pauca monaſteria; & poſteà ſunt valdè augmentata *text.in cap.ſuggeſtum,extra de decimis*, & priuilegium, ſi ex poſt facto incipit enormitèr lędere, ſtatim non valet *gloſ. in cap. reſcripta 25.qu.2.* & quando priuilegium tendit ad noxiam eſt limitandum, *Card.Zabarell. in cap.quanto n.2. ext. de cenſib.* quapropter iſta immunitas ſaltem limitari debet.

30 Septimò, videatur abuſus iſtius immunitatis; quandoquidem verum eſt in facto, perſonas immunes nimium abuti huiuſmodi priuilegio, ex quo ſub proprijs nominibus in fraudem dirictuum extrahūt merces ad perſonas non immunes ſpectantes, quæ fraus vix conuinci poteſt, ſed ſatis coniecturari poteſt, ex magnis extractionibus, nam exceſſus in magna quantitate facit præſumi dolum, *l. omnes, §. Lucius, ff. de his, quæ in fraud.cred.* quapropter ſatis benignè actū erit, ſi ad limitationem fuerit deuentum, nam omni immunitate carere deberet, quia perditur priuilegium, ſi priuilegiatus priuilegio abutitur, *cap.priuilegium 11.qu.3. & cap. vbi iſta didiciſti 74.diſtinct.*

31 Octauò, quod immunes limitari debent in vſu immunitatis, non eſt ampliùs ambigēdum, quandoquidem de hoc eſt condita lex generalis in Regno ab illo tempore, quo Regia Camera, & Regium Collaterale Conſilium præuia magna diſcuſsione hoc ſtatuerunt in extractionibus olei, nam ſententia Principis, cauſa cognita interpoſita, facit ius vniuerſale in Regno *text.in l.fin.C.de leg.* quę omnes rationes in extractionibus olei conſideratæ eodem modo militant in extractionibus victualium ex fundicis Regijs, vnde ſequitur, quod vbi eſt eadem ratio, ibi debet eſſe idem ius, nam quæ non differunt ratione, non differunt iuris diſpoſitione, *l.1.§.hoc interdictum, ff.de fonte, & l.à Titio*, vbi *Doct. ff.de verb.oblig.*

32 Nec eſt facienda vis in victualibus, quæ extrà Regnum non aſportantur, ſed Neapolim vehuntur pro eius annona. Nam ex hoc non venit diminuenda Neapoli annona, quādoquidem mercatores immunes frumenta, & hordea viliori pretio non venduut propter

corũ immunitatem, ſed eodem pretio, proùt vendunt mercatores exteri, qui omnes diriĉtus ſoluunt, vnde habitatores Neapolis eodem pretio victualia emunt, ſiuè ſoluantur, ſiuè non ſoluantur diriĉtus Curiæ, vndè ceſſat omnis ratio reſpectu Annonæ Neapolitanæ, ſed limitatio immunitatis ordinari debet pro intereſſe Regiæ Curiæ, proùt ſuperiùs ex iuris diſpoſitione fundatum eſſe credo, poſtquàm veriſſimum eſt in facto, quod mercatores immunes in eorum vtilitatem conuertunt diriĉtus, & vendunt eorum victualia non ſolùm eodem pretio, proùt alij mercatores exteri, ſed etiam eo pretio, quo cariore poſſunt, proùt inquit *text. in l. ſi voluntate, C. de reſcind. vend.*

Ex quibus nulli Ill. Iudicantium dubium fiet, eodem modo eſſe ordinandam reformationem in victualibus, prout in oleis ſancitum eſt, & præſertìm reſpectu *bancheriorum*, qui cum aliena pecunia negotiantur.

Iacobus Salutius.

33 Pro immunitate verò Ciuitatis *Raguſæ*, eiuſq; Ciuium ſcripſerunt *Franciſcus Fermudez*, & *Vincentius Siccodus*, quorum Reſponſum hìc imprimẽdum curauimus.

Pro Ill. Communitate Raguſæ, & eius Ciuibus.

34 Concluſiuè, & abſque Allegationum multiloquio, vt tempus expoſtulat, procedendo: dico, non poſſe pro parte Magnifici Arrendatoris *Pandolfini* (cum alij agnoſcentes bonam fidem contenti remanſerint) impediri caſſationem fideiuſſionum præſtitarum à Mag. Ciuibus *Raguſeæ* nationis à tempore intentati Iudicij, quod fuit in anno 1568. poſtquàm mandabatur per prouiſiones ad eius inſtantiam expeditas, præſtari fideiuſsiones prædictas ſoluendi diriĉtus in caſu, quo eſſet ordinatum per Regiã Cameram, debere ſolui, quod cum hodiè nõ ſit ordinatum, imò contrarium per decretum interpoſitum per eandem Regiam Cameram facta relatione in Collaterali 7. Maij 1580. ſcilicèt, Communitatem dictæ Ciuitatis *Raguſæ*, & eius Ciues debere tractari immunes in dictis Regijs Dohanis à diriĉtibus nouæ gabellæ granorum ſex per vnciam iuxtà formam dictorum priuilegiorum, & literarum Suæ Cath. Maieſtatis; Et ſic, vel quod debent cenſeri caſſæ, & nullius roboris., vel caſſari, & annullari ſeruata forma petitionis eorundem Magnificorum Ciuium dictæ Cõmunitatis.

35 Nec prædictis obſtabit prætenſio Partis de extinctione priuilegij dictæ immunitatis à morte Regis *Ferdinandi Primi*, cuius priuilegium in anno 1467. erat conceſſum *ad beneplacitum*, cum clauſula, *& ſi reuocari contigerit, per annum vnum poſt reuocationem*, per ea, quæ in alijs cauſis, & Mediolanenſium, Venetorum, & aliorum fuerunt deciſa, cum ea (omiſſo pro nunc articulo, an fuerit neceſſaria expreſſa reuocatio, vt communitèr magis tenetur, de quo per *Decium in conſ. 108. & Couarr. variar. reſol. cap. 15. lib. 3.* cum infinitis rationibus, & doctrinis, quæ adduci poſſent, maximè in conceſsione facta propter merita, vt in caſu noſtro, vel ſufficiat tacita proptèr auctoritatem rerum iudicatarum, tamen quicquid ſit) in terminis noſtris non procedant, ſtantibus tot confirmationibus, & Regis *Ferdinandi* Catholici in anno 1507. & *Caroli* Inuictiſsimi in annis 1518. & 1534. & Cath. Regis domini noſtri *Philippi* in anno 1561, ante litem motam à prædicto *Pandolfino*, & Arrendamento ipſius, & ſic antè ius ei quæſitum, quæ confirmationes defuerunt in illis cauſis Mediolanenſium, Venetorum, & aliorum, maximè Catholici Regis *Philippi*, talitèr quod illæ cauſæ non poſſunt adduci in exemplum. Imò in priuilegio Mediolanenſium Cæſaris vltimo in anno 1526. producto in illo *proceſſu*, reducuntur omnia ad ius, & iuſtitiam, & mãdantur omnia exequi quoad poſſeſſorium, donec alitèr de iure, & ſeruatis de iure ſeruandis fuerit prouiſum; & ſic conditionalitèr donec fuerit deciſum contrarium, & non præcisè, vt in caſu noſtro; Meritò cum ibi ſit mediante iuſtitia deciſum contrarium, nihil commune habebit cum priuilegio noſtro, nec poterit adduci in exemplum, vt ſuprà, & quod priuilegia facta, ad beneplacitum, ſi fuerint confirmata, quod valeant pro tempore dictæ confirmationis, dixit *Io: Anton. de Nigris in cap. Regni, incip. Vulgaris famæ prologuium in addit. num. 25. fol. mihi 267.*

Pars videns hoc itá eſſe, dicit confirmationes nobis non opitulari tanquàm factas in forma communi, quæ nihil noui conferunt, nec inualidum validant; ſed non obſtare apparebit èx infrà ſcribendis.

36 Et primò, per interemptionem facti, quæ noſtræ confirmationes, ſeù vt meliùs dicam, ratificationes, cum non fiant à maiori, ſed à pari, vel à ſucceſsore ſecundùm *Hoſtienſ. in ſumma de confirm. vtil. vel Inutil. nu. 5. in cap. 1. in princ. in verb. confirmatam extra locati*, non ſunt in forma communi, ſed ſpecifica, cum ſint factæ ex certa ſcientia, vt in verbis continetur, à quibus non erit recedendum ſecundùm *gloſ. fin. in clem. 2. de reſcript. Bal. in cap. ſuper quæſt. §. Præterea num. 1. de offic. deleg.*

*leg.Imol.in l.fin.num.2.ff.à quib.appell.non lic. Abb. in cap. examinata,extra de confirm. vtil. vel inutil.*dicens, quod quando in confirmatione adeſt clauſula, *ex certa ſcientia*, tunc non dicitur in forma cõmuni,& dixerũt *Roman.in conſ.227.num.7. Alex. in conſ. 16. nu. 29.vol.5.*habetur per *Abb. & Dec. in c.Porrecta n.3.& 4. extra de confirm.vtil. vel inutil.* vbi dicit, quod quatuor modis probatur de certa ſcientia, & inter alios, quando eſt expreſsè dictum, *de certa ſcientia*, & quando eſt facta confirmatio cum dicta clauſula, actus, qui forsàn eſſet inualidus,validaretur arg. *l.adoptio non iure facta, ff. de adopt. Dec. in c.1. in 3. not. de confirm. vtil.* vbi inquit, quod confirmatio facta ex certa ſcientia, multum operatur,quia confirmat, quod nullum eſt, allegat *cap. 1.* cum *gl.in verb. auctoritate, & cap. veniens cum gloſ. in verb. confirmatum extrà de tranſact.* iterum in cõſ.341. *num.3.& conſ.614. col. pęn. num.10. & conſ. 655.num.20.Pariſ.in conſ.3.nu.38.vol.4.* vbi ait, quod confirmatio facta cum dicta clauſula, de qua habetur in *c.paſtoralis, §. præterea de offic.dcleg.* confirmat, quod inualidum eſt, & nullum, & tribuit ius de nouo, ac robur, & originem, & eum in eſſe producit, quatenùs nulla per prius fuiſſet diſpoſitio,vt tradit *Bal.in l.leges col.fin. C.de legib. Bar.in l.priuilegia col.1.C.de Sacroſanct.Eccl.* vbi inquit, quod quando confirmantur priuilegia inualida *ex* certa ſcientia Principis,tunc ſine dubio valent, per *d. l.adoptio, Crot. in repet. l.omnes populi,nu.117.ff.de iuſt.& iur.* Quod enim factum eſt certa ſcientia Principis, in dubium reuocari non poteſt, *Bar. in l. conficiuntur, §. Codicilli, ff. de Iur. Codicillor. Oldrad. in conſ. 157. num. 12. Factum tale eſt, Dec.in d.conſ.441.col.1.in fin.& conſ.269. nu. 11.& 655.num.19.Aymon.in conſ.182. n.13.* Item factum ex certa ſcientia Principis, habet vim clauſulæ de plenitudine poteſtatis, *Bal.in l.coi,C.de appell. Abb.in cap.ad hæc per gloſ.ibi de reſcrips. Ruin.in conſ.104. vol.3.* & vbi Princeps ſcribit de plenitudine poteſtatis, nihil opponi poteſt, quod annullet gratiam, *Bal.in proœm.decretor.col.4.*

37 Et cum dictæ confirmationes ſint factæ cum dicta clauſula *ex* certa ſcientia,dubitandum non eſt, quin conualidauerint primam conceſsionem, & eò magis hoc admittẽdum venit in caſu noſtro, vbi vltrà dictam clauſulam,adſunt etiam aliæ,vt dicetur infrà:Clauſula enim, ex certa ſcientia, poſita in confirmationibus, eſt tantæ potentiæ, quod gratiam aliàs perſonalem, realem efficit, *text.*eſt cum *gloſ. in verb. probatum circà finem in cap. cum veniſſet de inſtit.* per *Iſern.in tit.de eo, qui fin.fec. Agna.col.1.verſ.ſed illud,* & ſi gratia per confirmationem efficitur realis, ſequitur vt perpetua dici debeat, & ſucceſſorem obligare, *Alciat.in conſ.24. num.2.* poſt *Socein. in conſ.34.vol.3.* etiam *Bald.in conſ.159.vol.3.* Item clauſula illa eſt tantæ potentiæ, quod operetur, vt cõceſsio non extinguatur morte, *Imol.in cap.penult.de confirm.vtil.vel inutil.* per *Afflict.in deciſ.128. num.7. Grammat. in conſ.99.num.19.& ſeq.& conſ.100. 1.& 2. col.* Confirmatum enim *ex* certa ſcientia, licet non extendatur, robur tamen capit,& augetur, vt per *Ruin.in conſ.175.num.20.vol.1.* latiſsimè de hac clauſula ſcripſit *Anton.Gab. Roman.in libr.comm.opin. in tractat. de clauſ. 1.per totum,* vbi dicit, quod clauſula prædicta non requirit cauſæ cognitionem, neque citationem partis, quando tractaretur de eius præiudicio: Quantò magis in caſu noſtro ſufficit,vbi non de præiudicio tertij tractatur, ſed ſolius confirmantis, qui poterat ſaltem cogitare in genere de noſtris priuilegijs, vt per *Alex. in conſ.111. num.13. vol.6. arg. l.qui iure militari, ff.de mil. teſtam.* & ex his euitatur, tàm diſpoſitio *text. in cap.1. de Conſtit. in 6.* quàm alia, quod dicta clauſula non operetur in bis, quæ ſunt facti,quæ in contrarium poſſent allegari, vt procedant, quando ageretur de præiudicio tertij,& quãdo non potuiſſet cogitari, ſaltem in genere, vel quod loquantur nõ de confirmationibus factis cum dicta clauſula,*ex* certa ſcientia, ne arguamus de mendacio Principem, qui dixit, habuiſſe ſcientiam, maximè cum tempore confirmationis prædictæ non tractetur de præiudicio iſtius Pãdolfini ſe opponẽtis nũc per ſupradicta.

38 Secundò, vltrà dicta verba ex certa ſcientia in omnibus confirmationibus, & præſertim in confirmatione Cath.Maieſtatis Regis *Philippi* dicto tempore, vt ſuprà, habemus alia, ibi: *Regiaq; auctoritate noſtra deliberatè, & conſultò, & ex gratia ſpeciali,maturaq; Sacri noſtri Supremi Conſilij accedente deliberatione omnia,&c.cum alijs, quorum tenores, licet præſentibus non inſerantur; haberi tamen volumus pro expreſſis,& ſpecificè annotatis,ac ſi de verbo ad verbũ inſererẽtur cum omnibus ſuis clauſulis, punctis, & articulis iuxtà ipſorum ſeriem, & tenorem, pleniores prout, & quemadmodum eidem Reipub. Ciuibusq; & illius particularibus perſonis conceſſa fuerint, atq; his hactenùs vſi ſunt,& in præſentiarum vtuntur, & in eorum poſſeſſione exiſtunt*, quæ verba operantur viſionem omnium priuilegiorum, ac ſi nominatim, omnia eſſent expreſſa *l.omnes,* vbi not. *Ang.* & alij *C.de præſcript.30.vel 40.ann.n.2.*& dicit *Frecc.in 15. q. n. 2. lib.2.* per *Bald.in cap.cum dilecto col. fin.extrà de reſcript.*Plura ad hoc allegat *An-*

ton.

ton. Gabr. Roman. in tractat. de clauſ. in concl. 5, *num.* 1. clauſula enim iſta, *pro expreſſis*, comprehendit omnes caſus, & tollit omnem ſuſpicionem fraudis, ſubreptionis, obreptionis, & deceptionis, ne alias cogantur Reges toto tempore eorum vitæ vacare in legendis, & videndis priuilegijs tantorum ſubditorum, vt per *Aymon. in conſ.* 126. *num.* 7. *vol.* 1. qui loquitur in duriori caſu, quando petitur per confirmationem auferri priuilegium tertij, fortiùs, vt dixi, ſi tractatur ſolummodò de præiudicio confirmantis, volentis omnia haberi pro inſertis, & ſpecificè declaratis, ac ſi de verbo ad verbum, vt ibi; Meritò non erit dubitandum de voluntate, nec de poteſtate, ne incidamus in crimen ſacrilegij iuxtà *gloſ. in l.* 2. *C. de crim. ſacril. cum ſimil.*

39 Tertiò, adſunt etiam confirmationes geminatæ, & multiplicatæ ex interuallo factæ, & merita narrata in ſingulis confirmationibus, ex quibus apparet, quod confirmantes fuerunt plenè informati de cauſa concedendi: Geminatio enim, & repetitio ſucceſſoris cum vſu præcedentis conceſsionis, tollit vitium ſubreptionis; nam ſi primus fuiſſet deceptus, ſecundus videns exemptionem ſeruari in eius præiudicium non confirmaſſet, & minùs tertius, & quartus taliter, quod ex hoc præſumitur de certa ſcientia, & enixa voluntate confirmantium, vt nihil opponi poſsit contrà eas, arg. *l. Baliſta, ff. ad Trebell.* ità in ſpecie dicit *Bald. in conſ. ſcyſmatis*, quod habetur in *rubrica ſi quis aliqu. teſtar. probib. col.* 11. *verſ. Porro, quia verò conſonant omnia*, per *text. in* §. *& hoc verò iubemus*, vbi etiam *gloſ. in Au. h. vt nulli iudicum*, & not. in *l. nec damnoſa, C. de precib. Imperator. offer.* vbi *Bal. in verſ. ſed contrà primum dictum*, & per *Decium in conſ.* 583. *num.* 8. *in fin. &* 504. *n.* 9. *& in conſ.* 137. *nu.* 1. *circa fin. in verſ. accedit, quod talis, Aymon. conſ.* 54. *col.* 2. *Pariſ. conſ.* 3. *n.* 91. *vol.* 4. *cum vulgaribus.*

40 Quartò, in priuilegio Catholici Regis noſtri *Philippi* adſunt illa verba, *atq; his hactenùs vſi ſunt, & in præſentiarum vtuntur, & in eorum poſſeſſione exiſtunt*, quæ ſunt conditionalia ſpecifica, & non in forma communi, taliter quod verificata poſſeſsione, vt in caſu noſtro confirmatio non poterit dici in forma communi, ſed ſpeciali, ità *Rip. in conſ.* 6. *de reſcript. lib.* 2. Nihil enim hic differt confirmatio in forma communi à confirmatione in forma ſpecifica, niſi quia verificat iſtum actum poſſeſsionis, cum ex illa clauſula, *quatenùs in poſſeſſione*, videtur gratia limitata à poſſeſsione, vt *Abb.* conſiderat in *cap.* 2. *de tregu. & pac.* per *Felyn. in cap. ſi ſuper literis col.* 9. *num.* 11. *in* 4. *regula, limit.* 1. *verſ. vnde dicit, Abb. de reſcript.* latè *Loffred. in conſ.* 8. *num.* 54. *cum ſeq.* Imò quod per talem ſignaturam, *quatenùs in poſſeſſione ſunt*, non approbatur tota gratia, ſed limitatur, & approbatur in parte: Ergò ſequitur, quod quando quis confirmat gratiam in parte, videtur habere notitiam ſpecificam totius arg. *l. tribunus*, §. *fin. ff. de mil. teſtam.* per *Bald. in cap.* 1. *per quos fiat inueſt.* vt ſicut, quando detrahitur aliquid à contractu, dicitur nouus contractus, arg. *l. iuriſgentium*, §. *adeò, ff. de pact.* & feudum dicitur nouum ratione nouæ qualitatis appoſitæ, ſecundùm *Bal. in cap.* 1. *de Agnat.* Ità cum ſit facta confirmatio in parte per eundem Cathol. Regem in anno 1561. videtur habere notitiam omnium per prædicta.

41 Quintò, ex alio, vltrà dicta verba in confirmatione Cath. Regis *Philippi* ſupranotata, adſunt alia, ibi: *Stabilia, realia, atq; firma, nullum in iudicijs, aut extra ſentient impugnationis obiectum, defectus incommodum, aut noxæ cuiuslibet alterius detrimentum, ſed in ſuo ſemper robore, & firmitate perſiſtant, & vt præmiſſa, quem volumus, ſortiantur effectum, Sereniſſimo propterea, &c.* Meritò ſi voluit illa eſſe ſtabilia, & firma, & perpetuò obſeruanda, non poterunt dici extincta, cum ſuper non ente nullæ poſſunt eſſe qualitates, arg. *l. eius, qui in Prouincia, ff. ſi cert. petat.* & ſortirentur diuerſum effectum eius intentionis, quod eſſe non debet arg. *l. non omnis, ff. ſi cert. petat.* Mentio enim hæredis inducit perpetuitatem per ea, quæ not. *Bald. in l.* 2. *poſt num.* 4. *verſ. ſed quid ſi iſte filius, C. de iur. dot.* Ex ſtylo enim Regiæ Cancellariæ in priuilegijs non perpetuis nunquàm conſueuit fieri mentio hæredis, & in perpetuis ſempè, qui ſtylus habet vim legis ſecundùm *Card. in clem. ſæpè, & in* §. *& quia de verb. ſignif. l.* 4. *in fin. ff. de ſupellect. legat.* & ſi benè iſta verba ponuntur in exequutiuis, declarabunt mentem confirmantis, iuxtà not. per *Bar. in l. eam, quam col.* 8. *num.* 36. *in fin. C. de fideicomm.* ſequitur *Curt. iun. conſ.* 3. & *Natta in conſ.* 3. *n.* 5. *vol.* 1. *cum ſimil.*

42 Sextò, non ſolùm habemus confirmationes prædictas, quæ nobis ſufficerent per iam dicta, ſed habemus confirmationem magis ſpecificam per Regem Catholicum ſub data Neap. 29. Maij anni 1507. vbi inſerta forma priuilegij Regis *Ferdinandi Primi* dicit: *Placet Regiæ Maieſtati iuxtà formam dicti priuilegij, prout hactenùs in poſſeſſione fuerunt, & in præſentiarum exiſtunt*; Meritò cum non poſſit dubitari de poſſeſsione probata etiam per Officiales dictarum Dohanarum, & earum libros; non erit dubitandum ſeruata forma dicti priuilegij reſpectu locorum in eo contentorum, & pro quantitate nouæ ga-

bellæ

bellæ granorum ſex, vt in priuilegio Regis *Ferdinandi Primi*, quod illa confirmatio non fuerit in forma ſpecifica, & quod proſit nobis in futurum, abſque eo, quod poſsit reuocari, cum ſit facta non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis, ibi; *Placet Regiæ Maieſtati*, & quando ità eſt, priuilegium efficitur irreuocabile ex allegato text. patris in *cap. ſi gratioſè de reſcript. in 6.* Cui enim dubium eſſet, quod ſi per Regem *Ferdinandum Primum* eſſet facta conceſsio ſub nomine dignitatis, quod illa non fuiſſet irreuocabilis, eodem modo ſi eſt facta dicta confirmatio ſub formâ ſpecifica, & ſub nomine dignitatis, erit cenſenda irreuocabilis, poſtquàm nulla ſit mentio de beneplacito in reſponſione: Voluit enim ibi Rex *Ferdinandus* Catholicus, vt id quod erat ad beneplacitum, & reuocabile, quod fieret ad non beneplacitum, & irreuocabile per appoſitionẽ nominis dignitatis, & non proprij; Nec in hoc erit conſiderationis narratio priuilegij Regis *Ferdinandi Primi*, quia illud procederet in dubio, vt reſtringeretur reſponſio ad petita, & narrata arg. *l. ſi defenſor, §. qui interrogatus, ff. de interrog. action.* non quando reſponſio, ſeù conceſsio eſſet clara, quia tunc attenderetur conceſsio, & non petitio, ſeù narratio, ità dicit *text. in cap. inter dilectos, verſ. cæterum ibiq; vis ex forma petitionis, extrà de fid. inſtrumen.* vbi *Doct.* & præſertim *Felyn. num. 8. circa fin. in verſ. in tex. habetur per Abb. in cap. 2. circa med. extr. de treug. & pac. per Iaſ. in conſ. 65. in princ. & in fin. verſ. per iſta vol. 3.* Alios refert *D. Liparul. in cap. 1. in tit. qui ſucc. teneant. in verb. ſi ſine, & in verb. quia taxauit fol. mihi 19.* Nec obſtant ſimilitèr illa verba, *iuxtà formam dicti priuilegij*, quia intelliguntur præterquàm in hoc, in quo eſt clarè diſpoſitum, vt dicitur de clauſula, *ſaluis Iuribus*, per *Andr. in tit. qui ſucceſſ. teneãt. col. 4. verſ. multò magis*, & poſſent etiam intelligi reſpectu locorum, & quãtitatis, non autem reſpectu dignitatis, vt ſup.

43 Septimò, vltrà confirmationes prædictas, habemus etiam confirmationem Cæſaris inuictiſsimi, tàm in anno 1518. cum inſerta forma dicti priuilegij Catholici Regis, ibi; *Priuilegium per prædictum Catholicum Dominum Regem emanatum. Datum in Caſtello Nouo Neap. die 29. menſis Maij 1507.* & ſic in forma ſpecifica, & aliorum cum clauſula, *habentes pro expreſſis, ac ſi de verbo ad verbum, & ſua Regiæ poteſtatis plenitudine*, ibi; *Quorum omnium, &c.* quàm in anno 1534. ibi: *à Sua Maeſtà plaze, che todos los priuilegios, &c.* talitèr, quia non poterunt dici confirmationes in forma communi, ſed ſpecifica, per ſupradicta.

44 Octauò, ex alio non ſolùm habemus confirmationes prædictas, quæ nobis ſufficerent per iam dicta, ſed habemus nouam conceſſionem dicti Inuictiſſimi *Caroli Quinti* in anno 1518. vbi non adeſt clauſula, *ad beneplacitum*, ſed ſimplicitèr cum verbis enixis, geminatis, & prægnantibus, ex quibus mãdat gratiam illam eſſe perpetuò valituram futuris temporibus, ibi; *Tenore igitur præſentis noſtri priuilegij cunctis futuris temporibus firmitèr valituri ex certa noſtra ſcientia, deliberatè, & conſultò priuilegium per prædictum Catholicum Dominum Regem &c. Nec non omnia alia, & ſingula priuilegia, capitula, prouiſiones, regias literas, iuriſdictiones, & conſuetudines, bonos vſus, ſcriptos, & non ſcriptos, ſeù ſcriptas, & non ſcriptas per quoſcũq; Sereniſſimos Reges Siciliæ citrà Pharum prædeceſſores noſtros, &c. conceſſos, & conceſſa, tùm confirmatos, & confirmata, quàm per longum vſum in vim priuilegij tranſactos, & trãſacta laudamus, approbamus, ratificamus, & confirmamus, & quatenùs opus eſt, de nouo cõcedimus, noſtræq; laudationis, & nouæ conceſſionis &c. & ſi, & proùt meliùs, & pleniùs hactenùs vſi ſunt, & in eadem poſſeſſione, & obſeruantia nunc ſunt; Quorum omnium tenores, & continentia etiam ſi oporteret hic inſeri, & exprimi, pro inſertis, & incluſis, & expreſſis ex noſtra regiæ poteſtatis plenitudine haberi volumus, ac ſi de verbo ad verbum præſenti eſſent inſerta, & latiſſimè expreſſa, volentes &c. quod huiuſmodi noſtra confirmatio, & quatenùs opus eſt, noua conceſſio ſit nunc, & de cætero firma, & in ſuo robore perpetuò valitura;* Meritò non erit tractandum, ſicut tractari ſolet, de ſimplici confirmatione, ſed de noua conceſsione, per ea, quæ not. *Iſern. in cap. 1. col. 2. num. 3. de Vaſſll. decrep. ætat.* vbi quod in dubio non ſit recedendum à verbis, tantò magis ſi conſtat de mente per geminata, & enixa verba, vt in caſu noſtro, per ea, quæ ipſe notat in primo caſu, & quod per dicta verba ſit noua conceſsio dixit *A. de Aùns in repet. cap. primi de Vaſſll. decrep. ætat. num. 189. & ſeq. fol. mihi 97.* & ſic vndecunq; Pars excluditur per ſupradicta.

45 Nouò, & vltimò, ad tollendam omnem difficultatem, fuerunt productæ literæ Suæ Catholicæ Maieſtatis impetratæ in anno 1579. in quibus inter alia fuit ſupplicatum, Communitatem ipſam Raguſæ debere gaudere alijs conceſsionibus, & confirmationibus, & præſertim confirmatione facta per eandem Catholicam Maieſtatem, declarando ſuum intentum fuiſſe in ſua regali confirmatione, quod *Raguſei* gauderent dictis immunitatibus, licet particularitèr in d. confirmatione non fuerint ſpecificatæ, maximè cum

fuerint

fuerint in poſſeſsione tempore dictæ confirmationis, & quod tunc ſeruiebant, prout hodiè ſeruiunt cum reſponſione, ibi: *Y porque con la volontad, que tenemos, &c.* & ibi: *Os engargamos, y mandamos, que à la dicha Republica ſean obſervados todos los priuilegios, que haſta à qui le fueron concedidos, delos quales eſtouieron en poſſeſſion no embargante, que la conceſſion haya ſido à beneplacido, y que en la confirmation dellos no haya ſido hecha mention de las dichas immunitates eſtando en poſſeſſion dellos*, de qua cum ſit pleniſsimè doctum, etiam per Officiales Partis met, non erit dubitandum: Princeps enim poteſt declarare, & dicere, quod hæc fuerat ſua intentio, cum ille, qui declarat, nihil de nouo det arg. *l. heredes palam, §. 1. ff. de teſtam.* vbi *Paul. de Caſtr. num. 4. verſ. multoties*, notabilitèr tenet, quod ſi Papa facit aliquas declarationes circà gratias per eum factas, quod tales declarationes præiudicant illis, quibus erant ius quæſitum, quaſi quod hoc, quod nunc declaratur, ſi fuiſset à principio dictum, fuiſſet alteri ius quæſitum, ſequitur *Iaſ. in conſ. 128. num. 6. verſ. Item adeſt declaratio vol. 4.* & in declaratione eiuſdem met Principis cóſuluit per multa *Alex. in conſ. 11. nu. 18. verſ. & ſic arguendo vol. 7.* & hoc maximè, quando cum Conſiliarijs faciet, vt per *Iſern. in cap. 1. §. ſed nec eſt alia iuſtior in prima addit. in tit. quæ ſit prima cauſ. benef. amitt.* etiam ſi tractaretur de beneficio affirmantis, & præiudicio tertij; Quantò magis, vbi tractatur ſolummodò de damno confirmantis, vt in caſu noſtro, poſtquàm in anno 1561. nullum erat ius quæſitum prædicto *Pandolfino*, & alijs, qui arrendauerunt ab anno 1565. hinc meritò cum omnia prædicta adſint, quorum vnumquodq; de per ſe ſufficeret: ſpero prouidendum eſſe, caſsari debere fideiuſsiones præſtitas, iuxtà petitionem noſtram, ſeruata forma decreti vltimo loco interpoſiti, facta relatione in Collaterali circa obſeruantiam dictæ immunitatis, vigore, & priuilegiorum, & litterarum Suæ Catholicæ Maieſtatis, vt in eo.

Et hæc currenti calamo, cætera ſuppleat religio Dominorum Iudicantium pro iuſtitia dictæ Communitatis, cum re vera coniungendo has duas ſcripturas, ſcilicèt, confirmationem Suæ Cath. Maieſtatis in anno 1561. antè ius quæſitum, & declarationem ſuæ volūtatis in anno 1579. reſpectu omniū, quæ opponi poterant contrà illam confirmationem, ſi alia deeſſent, hoc vltimū ſufficeret; Quantò magis ſupradictis etiam cócurrentibus, per iàm dicta, & hæc ſufficiant, iſto tempore maximè.

Franciſcus Fernandez.
Vincentius Siccodus.

46 Sciendum verò eſt, quod ſub die 31. Maij 1559. referente *Spect. Regente Salernitano* tunc *R. C. Præſ.* fuit prouiſum, quoad ſolutionem granorum ſex per vnciam, priuilegium Raguſeorum eſſe extinctum, quò verò ad alios Regios dictus ſoluere debere, ſicut ſoluunt Veneti, vt in *Arreſt. 204. & 210.* apud *Reg. de Marin.*

47 Pro immunitate denique; *Mediolanenſium* ſequentes reperimus *Allegationes* inter alias noſtras manuſcriptas.

I V R A
Pro Natione Mediolanenſium
C O N T R A
Regium Fiſcum.

48 CVM à Fiſci patrono his proximis diebus audiuerim, nationem Mediolanenſium obtinere non poſſe, quod iterùm reponatur in poſſeſſionē, à qua de facto ſpoliata extitit, ſtāte decr. prolato in ann. 1574. p quod fuit datus terminus in cauſa, & quod interim abſtineret natio à Cóſulis creatione, ac Iuriſdictionis exercitio, ex quo iudicatum eſt; & ſi ope reclamationis hoc reuocari petebat, tempora non largiebantur; aut in petitorio, & adhuc proceſſus non compilatus, prout in ſcriptis hoc idem ſæpiùs allegauit; huic difficultati breuibus occurrere volui, cū ſatis abundè in cauſa principali tactum ſit.

49 Duo ſunt, quæ me mouent, ob quæ omninò Mediolanenſium natio obtinere debet: Nam verum eſt in facto, cum de anno 1567. ex abrupto Regia Camera priuilegia Mediolanenſibus conceſſa extincta declaraſſet, poſt cuius decreti interpoſitionem, cum eius poſſeſsionem, quoad iuriſdictionis exercitium continuaſſet natio; In anno 1574. duo fuerūt porrecta memorialia; Alterum per Ciuitatem Aquilæ, alterum verò per quendam particularem, in quibus continebatur, quod ſtāte declaratione illi facta per Regiam Cameram priuilegia extincta, pro exequutione ipſius à cognitione quoque cauſarum abſtinere debuiſſet, & præſentatà copia decreti prędicti, proceſſum fuit ad decreti prędict. interpoſitionem, ipſam poſſeſsione priuando, dando terminum in cauſa principali; Nec alia iuſta ratio aſsignari poterit pro tuitione decreti prædicti, niſi decretum anni 1567. quod & memorialia, & decreti producti copia hoc patefaciunt, iudicium veiq; inceptum petitorium reſpiciebat, quo intentato, & hucuſquè non deciſo, in ſua poſſeſsione, in qua reperiebatur, natio conſeruanda erat, ſtera, & priuilegio,

legio, & longa eius poſſeſsione, iuxtà *cap. cum perſona, de priuileg. in 6.* ſed præcedens decretum in ea cauſa fuit, vt de facto eius poſſeſsione priuaretur.

50 Cumq; ad præſens per Reg.Coll.Conſ.declaratum ſit, decretum illud anni 1567. caput iuriſdictionis non comprehendere, ſed in caſu Immunitatum tantùm procedere, cur dubium, quod decretum anni 1574. tanquã ex falſa cauſa prolatum, ipſo iure nullum cenſeri debet *l.1.§.hæc verba, ff.ne vis fiat ei, l.cum verò, §.ſubuentum, ff.de fideicommiſſ. liber.* & licèt ſententia prolata ex falſa cauſa, vt annullari poſsit, multa requirantur, vt per *Bar.* latè in *l.ſi is ad quem, ff.de acquirend. hæredit.* at in decreto, vt eſt caſus meus, cum falſa cauſa allegetur reſpectu agentis, hoc eſt fiſci, qui alitèr in poſſeſſorio obtinere non poterat, decretum illud ipſo iure redditur nullum, *l.ſeia, ff. de tutor. & curator. dat. ab bit, Bar.in l.iuſtè, ff. de acquir. poſſ. Romanus qu.454. Alex. conſ.39. vol.6. num.30.* & nouiſsimè *Ant. Gabriel in ſuis commun. opinion. concluſ.10.de ſentent.& re iudic.* etiam ſi cauſa in decreto non ſit expreſſa, vt ibi per eum, & *Anna allegat.55.num.12.* & ratio differentiæ ea eſt, cum decreta interloquutoria nunquàm tranſeant in rem iudicatam, & ab eodem Iudice reuocanda veniant, *l. quod iuſſit, ff.de re iud.* ſententia verò prolata, Iudex ſtatim functus eſt officio ſuo, nec locus reuocationi eſt, *l.Iudex, poſtea quam, de re ind.* latè *Panorm.in cap.1.vbi cæteri Canon.extr.de ſent.& re ind.* & Ciuiliſtæ in *d.l.iuſtè*, vbi præ cæteris *Alex.* ſi igitur nullum eſt, reuocari debet.

51 Prætereà, dùm ratione illius decreti hæc omnia geſta fuere, ſicq; cauſæ non veræ, ſed falſæ, cognita hodiè iuſtitia, ac veritate cauſæ prædictæ, omnia reducuntur ad priſtinum *34.quæſt.1.& 2. l.incommodato, §.fin. ff.commodat.* argumento *text.l.1.& 2.de condition. ſine cauſa*, prout perbellè *Andr. in cap. 1. quo tempore miles n.5.* nam ibi cum Vaſallus poſt annum, & diem inueſtituram nõ petijſſet ob mortem Domini ſui, & feudo eſset priuatus, reuerſo patrono, cum falſa cauſa priuationis detecta ſit, feudum cum ſuis acceſsionibus reſtitutum aſserit, fretus legibus, & rationibus prædictis; hinc ſententia declarata nulla, omnia corpora exequuta reſtituuntur, *c. accedent, & §. vt lite non conteſtat. Anna alleg. 93.* hæc eſt vera actio propoſita in memoriali *fol.558.* & ſicut de facto poſseſſione deiecta fuit ob falſam cauſam; ità de facto reponi debebit, iuxtà *gloſ.in l. minor. ff. de euiction.& Soccin qu.266.num.58.* & in hoc reclamatione non indiget natio, cum reducatur cauſa ad non cauſam, & ad cauſam, à qua incipere non potuit.

52 In cauſa verò principali, dùm prætendit Regius Fiſcus ex duabus, ni fallor, rationibus, priuilegia Mediolanenſibus conceſſa eis non opitulari, ſed eſse extincta ex maxima generali, quod priuilegiorum tenor ſit attendendus, *cap. porrò, de priuilegijs*, qui ſi in omnibus priuilegijs hactenùs Mediolanenſibus conceſsis inſpiciatur, videtur prima facie Fiſcum optimam fouere rationem, ex infraſcriptis.

53 Et prima maxima eſt, ſub qua intentio fiſci præcipuè fundatur, nam ſi inſpiciatur primum priuilegium eis à Rege *Ferdinando* conceſsum, illud fuit ad beneplacitum, vt liquet *fol.7.& 8.at.* & conſequentèr morte Regis concedentis expirauit *cap. ſi gratioſè, de reſcript.in 6.* cum ſit contemplata perſona concedentis, & non dignitas per illa verba, quæ in priuilegio exprimuntur (*ad beneplacitum noſtrum*) ex notatis per *Gemin. ibi nu. 12.* ad hoc etiam conferunt, quæ ſcripſit *Capyc.deciſ.136.*

54 Altera, & ſecunda maxima, quæ ius fiſci tueri videtur, illa eſt, ſiquidem, ſi Mediolanenſes alijs priuilegijs nituntur, in illis adeſt hæc clauſula, (*iuxtà illorum ſeriem, & tenorem*) *fol.25.at.* ex qua clauſula colligitur, vt hæc priuilegia ſecundo loco conceſsa videãtur eſse limitata ſecundùm primum, *l.ſi teſtament. C.de teſtam. Dec.conſ.194.num.1.* & ſic ad beneplacitum, & propterea morte Regis extincta, eò magis cum ſit renouatio, ſeù cõfirmatio in forma communi antiquorum priuilegiorum, quæ ius nouum minimè tribuit, & inducit, ſed vetus, ſi quod eſt, conſeruat *cap. cum dilecta de confirmat. vtil. vel inutil. cap.ex parte, & in cap. quia intentionis noſtra, de priuilegijs.*

55 Hæc ſunt, quæ in ſubſtantia Fiſcus in ſui fauorem adducere poteſt, quibus non obſtantibus, prout inferiùs ſigillatim reſpondetur, dicimus Mediolanenſes optimam fouere cauſam, & adhùc priuilegia durare, minimèq; eſse extincta, & in eorum fauorem per Regium Coll.Conſ. & Reg. Cam. eſse omninò pronunciandum, & quia tota vis, omniſq; difficultas conſiſtit in reſponſionibus ad ea, quæ per Fiſcum obijciuntur, ex quibus veritas, & iuſtitia Mediolanenſium apparebit; ideò particularitèr omnibus motiuis in contrarium adductis reſpondetur.

56 Quoad primam maximam, dum dicitur, eſse extinctum primum priuilegium, ex quo fuit conceſsum ad beneplacitum, dico, plures, & veriſsimas tradi per ſcribentes limitationes ad illam regulam, in quibus nõ procedit, quarum prima eſt, nam cum tale priuilegium ſit Mediolanenſibus conceſsum pro-

propter eorum benemerita, & ſeruitia, ex quo ſempèr fideles, & deuoti Suæ Catholicæ Maieſtati extiterunt, vt narratur in priuilegio *fol.* . & tali aſsertioni ſtatur contrà Principem, & plenè creditur magis, quàm vni Notario, vel Præſidi, prout magiſtraliter docuit *Iſern. in cap. 1. paulò poſt num. 15. verſ. ſecùs, vbi Princeps, in titul. qui ſucceſſ. tenẽãt. Dec. conſ. 445. num. 16. & 17.* de iure ſequitur, vt etiam ſi tale priuilegium fuerit concesſum ad beneplacitum, per mortem Regis concedentis non reuocetur, *Andr. in Conſtitut. Regni, ea, quæ ad decus*, prout ſic illum intelligit, & interpretatur *Capye. deciſ. 116. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verbo ſi abſq; liberis moriretur, ſub tit. de fideicomm ſubſtitut. num. 43.* quod eam habet rationem, nam quando conceditur priuilegium propter benemerita, videtur concedi facto habente commenſurationem cum pecunia, & tranſit in vim contractus, & ideò reuocari non poteſt, *Bal. in l. quis patris num. 14. C. vnde liberi, Dec. conſ. 285. col. 3. in fin. & conſ. 291. num. 7. Gulielm. de Bened. loco ſuperiùs citato*, quia beneplacitum in contractibus non reuocatur morte, *text.* eſt in *l. 1. in princ.* iuncta *gloſ. in l. quaſitum, §. 1. de officio Præſidis, Bart. in l. centeſimis, §. fin. de verb. obligat.*

57 Altera, & ſecunda limitatio, quæ traditur ad illam maximam, nam hoc priuilegium primum non fuit concesſum ad beneplacitum ſimpliciter, ſed ſub hac conditione, quod ſi contigerit reuocari beneplacitum, duret priuilegium per annum, ibi, (*& prius ipſius beneplaciti, ſi fieri contigerit reuocationem, per annum vnum facimus, & concedimus*) *fol.* . quo caſu tale beneplacitum per mortem non expirat, ſed requiritur expreſsa reuocatio, *cap. ſi delegatus de off. delegat. in 6.* & eſt communis opinio, prout ſic conſulendo refert *Dec. conſ. 108. per totum, & in ſpecie num. 3.* & etiam conferunt, quæ ſcripſit *Soccin. in conſ. 77. per totum*, & in ſpecie *num. 2. vol. 3.* quod eam habet rationem, nam quando ponitur clauſula, quæ ſonat in actum poſitiuum nouæ voluntatis, ſicuti illa, *ſi reuocare contigerit*, beneplacitum morte non expirat, quia mors non includit poſitionem nouæ voluntatis, in quo caſu erat limitata extenſio actus, ità voluerunt *Paul. de Leazar, & Gemin. in d. c. ſi delegat. de off. delegat. in 6.* quos refert, & ſequitur *Soccin.* qui, obſecro, videatur in præallegato *conſ. 77. nu. 2. vol. 3. Bar. in l. more maiorum, ff. de iuriſd. omn. Iudic. Innoc. in c. licet vndiq; de offic. deleg. Angelus in l. & quia de iuriſd. omn. iud. Alex. in l. centeſimis. § fin. de verbor. obligation. Gozadin. q. 22. Federic. de ſenis qu. 257.*

58 Tertiò limitatur regula prædicta pro fiſco adducta, nam cum in priuilegio Mediolanẽſibus conceſso duo videantur data, immunitas ſcilicèt, & ordinaria iuriſdictio creandi Conſules, & miniſtrandi iuſtitiam in illis, qui ſunt de natione Mediolanenſium, talis ordinaria iuriſdictio ad beneplacitum conceſſa non expirat morte concedentis, prout ità tenet *Bald. in l. meminiſſe de offic. Proconſ.* quem refert, & ſequitur *Ant. Gabr. in libro commun. opin. ſub tit. de præbendis concluſ. 1. n. 34.* quod eam habet rationem, quamuis ipſe non explicat, ſiquidem quando à Principe creatur Officialis cum ordinaria iuriſdictione ad beneplacitum, perpetuus reputatur, & morte concedentis tale priuilegium non expirat ad *textum l. Iuriſperitos*, vbi hoc notatur *Bar.* & cæteri *Doct. ff. de excuſat. tutor. Dec. conſ. 203. num. 5. Capye. deciſ. 116. in fin. Gloſ. Pariſ. in tit. 2. de cenſ. fol. 57.* paulò antè *num. 22. verſ. hinc decidit Bar. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verb. duas habens filias num. 37. & ſequent.* Ex quibus omnibus ſic diſcuſsis eneruata videtur intentio Fiſci in eius prima maxima, dùm præſupponere videbatur priuilegium primum Mediolanenſibus conceſſum, ex quo erat ad beneplacitum, fuiſſe extinctum, cum ex limitationibus ſuperiùs adductis ad hanc regulam, luce meridiana clariùs appareat de iuſtitia nationis Mediolanenſium.

59 Quoad ſecundam maximam, qua ſe tuetur Fiſcus, vt non poſsint Mediolanenſes aliquid prætendere ex alijs priuilegijs, cum fuerint conceſſa ſub illa clauſula (*iuxtà ſeriem, & tenorem aliorum*) & conceſsio fuerit facta in forma communi, & non in forma ſpeciali; Reſpondeo pluribus modis; & primò ſatis eſſet dicere, primum priuilegium adhuc durare, & non eſſe extinctum, vt ſuperiùs de iure fundatum arbitror, attamen, & ſi primum priuilegium eſset extinctum, quod omninò negandum eſt, ex cæteris alijs priuilegijs Mediolanenſibus conceſsis omninò obtinere deberẽt, nec obſtant Fiſci rationes, in hoc priuilegio adeſſe clauſulam (*iuxtà illarum ſeriem, & tenorem*) ſiquidem illa verba non ſtant conditionaliter, ſed cauſaliter, & non reſpiciunt qualitatem priuilegij, ſed ſubſtantiam, & erit ſenſus, vt Rex de nouo confirmet priuilegia Mediolanenſibus, *iuxtà ſeriem aliorum*, idest ſecundùm quod erant alia in ſubſtantia illis conceſſa circa immunitates, & iuriſdictionem, & non ſecundùm qualitatem, vt intelligantur hæc conceſsa ad beneplacitum, ſicuti alia ad hoc, vt priuilegia valeant, potiùs quàm pereãt, *text.* eſt optimus in *cap. Abbate Sancti Siluani in verſ. contrà, quod autem, de verborum, & rerũ*

ſigni-

ſignificat. *Dec.conſ.165.poſt num.4.verſ ſed ad hoc breuitèr reſpondetur*; & hoc ſibi locum vendicat in omnibus illis, quæ fiunt omninò aliquid diſponendi cauſa, prout in caſu, de quo in præſenti agitur, vt declarat *Bar.in extrauag. ad reprimendũ in verbo, prout, & in l. eum, qui §. Iulianus, ff.de conſtit.pecun.* pulchrè *Felin.in 2.c.col.4. verſ. ſcias etiam.de reſcript.* & hoc tantò magis, quando confirmatio fit ex certa ſcientia confirmantis, ad quem ſpectat diſponere, vt in *quæſt. præſenti* tunc illa verba non ſtarent conditionalitèr, ſed cauſalitèr *cap.penult.* vbi hoc notant *Panorm. Ant. de Butrio*, & cæteri *Canoniſt. de confirmat. vtil.vel inutil.* Nec eſt verum aſſumptum Fiſci, ſalua eius pace, hic fuiſſe factam confirmationem in forma communi, nam cum omnia Capitula ſpecialitèr fuerunt enarrata Principi, & enarratus totus tenor, vt liquet in *priuilegio fol.* . & ſequitur confirmatio, illa non dicitur in forma communi, ſed in forma ſpeciali, prout in omnibus huc uſque dictis ſatis notabilitèr explicat *gloſ. Pariſ.* quę obſecro pro deciſione præſentis cauſæ videatur *in tit.de mater feud. cap.5. nu.67. vſq; ad num.72.* quæ mirabilitèr ſuo more loquitur, & ex his patet etiam debilitatum argumentum Fiſci in ſecunda maxima pro ſe adducta.

60 Non omittam dicere, in iſtis priuilegijs adeſſe clauſulas, quæ maximos effectus operantur, & primò adeſt clauſula, *quatenus opus eſt, de nouo concedimus*, per quam videtur eſſe facta noua conceſſio, & nouum priuilegium tributum; ex his, quæ notat *Andr. in cap.1.nu.2.de vaſ. decrep.ætat.* & per eam videtur tributum ius ei, qui non habet, & operatur, quod quando ius rueretur, vel euacuaretur, aut aliquo modo tolleretur, ex illa clauſula videtur reformatum, vt benè hæc notat *Capyc.* qui multa adducit, quæ breuitati ſtudendo omitto, in *ſua inueſtitur.feud. in verbo feud.clauſulæ, verſ. confirmamus, & de nouo concedimus, & in verſ. atque principalitèr, fol.mihi 98.& 99.*

Adſunt etiam clauſulæ, *ex certa ſcientia*, & *motu proprio*, quæ actum nullum, & inualidum confirmant, atq; omnem ſubreptionem tollunt, ac infinitos ſalubres ad materiam noſtram pariunt effectus, quos breuitati conſulens non refero, ſed remitto me ad ea, quæ latiſſimè reſcripſit *Ant.Gabr. lib. comm.opin. ſub tit.de clauſulis concluſ.1.& 2.*

61 Mentre vltimamente pretẽde il R. Fiſco, che la cauſa de Milaneſi nõ poſſi caminar auanti per non eſſerci perſona legitima, che quella poſſi agitare, ſicq; obſtare Mag. *Frãchino Caſtagna* exceptionem iuris agẽdi, dùm non conſtat de legitimatione perſonæ.

E' vero, ch'eſſo *Franchino* pretende non ſolo tenere baſtanza de Procure della natione à proſeguire detto giuditio, mà hauer in ſua perſona nomina de Conſule generale di eſſa, per il che poſſi ſeguire la lite predetta.

Non ſi può dificultare delli priuilegij, che furo conceſſi dalla Maeſtà del Rè Ferrante alli Milaneſi, li quali habitano nel Regno di Sicilia, prout legitur in principio *Priuilegij fol.3.at.litera A.*

Verba *Capituli.*

62 *Itaq; cum prædicti Ducis nonnulli ſubditi mercatores Mediolanenſes hoc Regnum noſtrũ frequentent, mercimonia exerceant, fuerunt pro parte ipſorum mercatorum Mediolanenſiũ in dicto noſtro Regno Siciliæ habitantium commorantium, & practicantium tàm præſentium, quàm futurorum Maieſtati noſtræ oblata quadam gratia in forma Capitulorum, quas vidimus, legimus, & noſtro arbitrio decretari fecimus, prout in pede vniuſcuiuſq; continetur, quarum quidem gratiarum, capitulorum, & decretationum tenor, & continentia talis eſt.*

Gratie, quale ſupplicano, e dimandano li mercanti Milaneſi practicanti in lo Regno de Sicilia, alla Maeſtà del Rè Ferrante Rè di Sicilia.

63 E nel Capitulo della creatione del Conſule *fol.6.* legitur *litera B.*

Item. che poſſano eligger in ciaſcuna Terra, ò in ciaſcuna Prouincia di Reame, come li parerà, vno Conſule; il qual'habbia à tenere ragione de tutti li Milaneſi habitanti in quella Terra, ò in quella Prouincia, e non habbiano à fare con gli Officiali, ò Commiſſarij di Voſtra Maeſtà.

Tal che detta poteſtà eſſendo conceſſa alli Milaneſi habitanti in Regno, li quali poſſono in ogni Terra eleggerſi detto Cõſule, ſecondo le parole del *Capitulo predetto.*

Ne naſce, che mentre detti Milaneſi ſparſi in Regno habitant, & non poſſunt in vnum conuenire, hanno fatto la procura, e nomina in qualibet Terra ad eſſo *Franchino*, omnes congregati in vnum, prout eis permittebatur, e perciò eſſo *Franchino* porta le ſeguente procure, e nomine

La *Atri* in anno 1591. ſedeci perſone, ch'iui ſono, *fol.251.*

In *Francauilla fol.253.*

In *Caſtro ſanguinis, fol.254.*

In terra *Vaſti* congregati, *fol.261.*

In terra *Villa magna fol.264.*

In terra *Manus pelle. fol.265.*

In terra *Bluccanici*, *fol.273.* congregati.

Ortone à mare num.20. *fol.274.*

Venafro benè legitur *fol.275.* congregati.

Lucera benè, *fol.300.& 303.*

Iſernia optimè, *fol.308.& 310.*

Xxx 2 In

In *Bari, fol.*247. iſti conſtituerunt procuratorem ad faciendum hunc actum, qui elegerunt *Franchinum*.

*Hoſtuni, fol.*244. *at.* Idem vt homines *Barenſes*.

Nella Città *di Nap.* plures congregati idem fecerunt, *fol.*278. 281. *àter.* 283. 287. 289. 291. 293. & 297.

Oltre li ſubſcritti in albarano nella Città *di Nap.* gente principaliſsime, come ſono, *Ottauio Olgiatti, Carlo Albitrio*, & cæteri *fol.*273. legitur 262. 255. 249. & 240.

E finalmente nella Città dell'*Aquila* per Albarano, *fol.*305.

Ch'ello *Franchino* ſia Milaneſe, e gentil'huomo principale di *Leuca*, legitur fides *fol.* 289.

64 Talche tanto in virtù delle procure predette fatte ad eſſo *Franchino* à proſeguire detto giudizio delli Milaneſi predetti, li quali non ſi poſſono difficultare, che non ſiano valide, quanto, vti vnus ex his nominatus in priuilegio, poteſt proſequi iudicium, & à ciò ſi leggano le parole del priuilegio, *fol.*24. *litera D.*

Quantus eiſdem mercatoribus Mediolanenſibus, & Mediolan. Duc. ditioni ſubiectis, & ipſorum cuilibet, ipſorumque, & cuiuslibet ipſorum negotiatorum, cum ſequentibus.

Ma ad norem ſeruandæ æqualitatis deue ricordarſi il Regio Fiſco, che quando ſono trattati tanto lo giuditio primo nell'anno 1567. quanto nell'anno 1570. che la natione hà ſuccumbito, in eſsi ſi vede, che vnus tantùm pro natione comparuit ad eam tuẽdam; adeſſo, che nõ ſi vede la differẽza in perſona, quæ comparet, non debet dubitari de perſona hac legitima.

65 Ma paſſando più oltre dalle parole delli priuilegij chiaramente ſi collige, che detti priuilegij ſono conceſsi *Mediolanenſibus* non vti collegiatis, & capitularitèr vt vniuerſis, ſed vt ſingulis, poſtquàm ipſis diriguntur, & cuilibet ipſorum, vt legimus *in litera A. B. & D.* & quando hoc modo gratiæ, & priuilegia emanantur, dicuntur conceſſa non vti collegiatim, & ſingulis vti vniuerſis, ex doctrina *Bald. in cap. cum omnes de Conſtitution. num. mihi* 18. quem ſequitur *Felin. eodem loco num.*28. *verſ. tertia declaratio, Oldrad. conſ.* 100. *Hoſtienſ. in ſumma de conſtit. §. quando conſtitut. verſ. quid ſi Papa*, & eſt communis *Ant. de Butr. in cap. ſi diligenti, de foro compet.*

66 Adeò quod ſi priuilegia ipſa non vti pluribus, vt vniuerſis, ſed pluribus vt ſingulis conceſſa fuere, mirum non eſt, quod electio Conſulis prædicti non collegiatim, ſed diuiſim fieri poteſt, nam quando conceſsio eſt pluribus vt collegiatim, tunc non ſufficit cõſenſus præſtitus ſeparatim, ſed debent congregatim, & collegialitèr omnes conſentire, *gloſ. in cap. cum omnes de Conſtitut. cap. in geneſi de electiom.*

67 At verò, quando conceſsio eſt facta pluribus non vt collegiatim, tunc ſufficit omnis cõnſenſus, etiam diuiſim præſtitus, *text.* eſt in *l. profundum ff. de ſeruit. ruſtic. prædior.* & *gloſ. in d. cap. cum omnes*, prout natio ipſa hoc modo creandi Conſulem aſſueta eſt, *Felin. in d. cap. num.*29. *Bald. Dec. ibidem*, eò magis cũ hæc electio valere poterit reſpectu cuiuslibet Vniuerſitatis Conſulem eligentis, ſeruata forma verborum *Capituli litera B.*

68 Hinc eſt, quod conceſſo priuilegio, collegio, vti collegio, non poteſt renunciari per ſingulos, etiam ſi ad commodum ſingulorum eſſet factum, ſed ſi eſſet conceſſum vniuerſis, vt ſingulis, quilibet poteſt renunciare, *Ant. de Butrio in cap. ſi diligent. de foro compet.* ſicq; omni modo non eſſe re ſpuendam perſonam *Mag. Franchini* fatemur.

69 Anzi eſſendo vero, come è veriſsimo, che queſti ſono priuilegij conceſsi *pluribus vt ſingulis*, doue etiam factum à maiori parte, non nocet vni, etiam ſi per mille homines fuiſſet ſic concluſum, vt omnes *Canoniſtæ* in loco prædicto, & ſignantèr *Felin. in num.*15. *Oldrad.* 33. Non eſt diſputandum de viribus decreti anni 1574. nec de reclamatione, nec de modo reuiſionis decreti prædicti, cum illud non afficere poſsit præſentibus hominibus, & Mediolanenſibus, tantò magis cum eodem tempore vnus tantùm comparuit, qui voluit defendere cauſam prædictam, & nullitèr; Adeòq; cum conſtet de iuſtitia nationis Mediolanenſis tàm in petitorio, quàm poſſeſſorio, omninò in ſui beneficium iudicandum erit.

70 Prætereà, quemadmodùm per Regiam Cameram fuit declaratum, priuilegium immunitatis Mediolanenſium eſse extinctum, ità etiam contrà Ciues Barenſes habentes immunitatem ad inſtar Mediolanenſium; pro Regio Fiſco, & Roberto Pandolfino Arrendatore, ſcripſit *Reg. Lanar. conſ.*76. *per tot.* & vide *Arreſt.*335. apud *Reg. de Marinis*.

AD QVÆST. III.

Ius Fundici, quando, & qualitèr poteſt exigi, quando perſonæ immunes immittunt, vel extrahunt merces.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunes, qui nàm ſint à Dohanarum iure, nu. 1. & an ius fundici exigatur, cum immittunt, vel extrahunt merces, num. 2. & 3.

Clericorum, aliorumq; Eccleſiaſticorum immunitas, an hodiè in hac Neapolis Ciuitate obſeruetur, n. 4. & 5.

Emptores fructuum bonorum Eccleſiæ, vel Fiſci, an ſint etiam immunes, à num. 6. ad 10.

Diſtinctio traditur in actu à contractu ſeparato, vel ei annexo. n. 11. ac exemplis dilucidatur, à n. 12. ad 14.

Immunes an debeant merces in fundicum immittere, & quomodò in extractione cauere de aſportando eas in locum fundici, vel ſoluere pro futuro emptore, num. 15. & 16.

Affertur ad id Capitulatio Arrendamenti, cum aliquot R.C. decretis, à nu. 17. ad 20.

Et quid in fundico Ciuitatis Neapolis? recenſetur antiquæ fides obſeruantiæ, ſeù potiùs præeminentiæ, n. 21.

Immunis res non profeſſa, & abſq; ſchedula immunitatis tranſuecta, an in commiſſi pœnam impingat? n. 22.

Affirmatiuæ ſententiæ fundamenta recenſentur, à n. 23. ad 25.

Alij diſtinguunt in re notoriè, vel obſcurè immuni, traduntq; exemplum de immunitate Scholarium, à num. 26. ad 29.

Et an attendenda ſit in hoc conſuetudo, num. 30. & 31.

Contraria opinio firmatur, à num. 32. ad 34.

1 ENumerantur primò iſta in quęſtione immunes ab hoc Dohanarum iure; ſcilicèt, Neapolitani, vt apud *Authorem* noſtrum hic, & infrà §. 12. *quæſt. vnic.* vbi *Nos* latiùs; quibus annectuntur etiam Hiſpani, qui ad inſtàr Neapolitanorum gaudent priuilegio, *Arreſt. 646.* Puteolani, Surrentini, Mazarenſes, Capuani ex *Reg.* etiam *Reuert. deciſ. 97.* Amalphitani, dummodò habitent Neapoli, vt in *Arreſt. 173.* Cauenſes pro mercibus, quas contractant, à iure Dohanæ ſunt immunes, emptores tamen tenentur ſoluere ius fundici, ſi non ſunt exempti, *Arreſt. 27.* Ciues Caſtri maris, *Arreſt. 259.* Ciues Rhegitani, *Arreſt. 463.* Liparenſes ſunt immunes à iure fundici pro mercibus, quas emunt, & extrà Regnum aſportant, *Arreſt. 265.* ſecùs ſi intrà Regnum, *Arreſt. 300.* Meſſanenſes ſunt immunes etiam ab eodem iure fundici, *Arreſt. 266.* apud *Reg. de Marin. Reg. Reuert. deciſ. 314.*

2 Quorum immunium occaſione examinatur hic, quando, & qualitèr ius fundici exigatur, cum perſonæ immunes immittunt, vel extrahunt merces? Et *Auth.* noſter concludere videtur, quod ſi merces in Dohana emuntur ab aliquo immuni, tunc amittitur ius fundici, quia ius illud debetur ab emptore tantùm, ex *gloſ. in l. debet, D. de ædil. edict. l. fin.* vbi *gloſ. C. de iur. emph.* & *Bald. in l. ſi prædium, C. de ædil. edict.* Igitur quando emptor eſt immunis, amittitur directus per Curiam, quia habetur pro ſoluto à perſona immuni, quod confirmat, quoniam hoc ius fundici ſemèl debetur, tanquàm ius reale, arg. *l. in omnibus 69. D. de reg iur.* Et quando

3 ſumus in caſu contrario, quo perſona, quæ emit, non ſit immunis, ſed illa, quæ immittit merces, quia contractatur à perſona non exempta, tunc debetur ius fundici per eaſdem rationes, quia cum debeatur ab emptore, debetur directus non obſtante, quod venditor ſit perſona priuilegiata, quia priuilegium perſonale non egreditur perſo-

nam

nam, ex *l.licitatio*, §. *fin. D de publican.*
Et circà immunitatis priuilegium à
pedagijs,& ſimilibus,etiam ſi directum
ſit ad perſonas, attenditur id, quod
principalitèr fuit contemplatum, non
autem, quod in conſequentiam venit,
ex *l.ſordidorum* 14.*C.de excuſ.mun. lib.*
10. & alijs *Reg de Marin.reſol.iur. cap.*
169 *num.4.lib.*1. vbi *Rodoer. n.2. & 4.*
Larrea alleg fiſc.57.n.14. & deciſ. Gra-
nat.31.lib.1.

4 Vndè notandum eſt, quod, licet
Clerici, alijq; Eccleſiaſtici ſint immu-
nes, (præterquamquod in magnis præ-
ſertìm Ciuitatibus, & Emporijs mos
inoleuit, vt omnes etiam Eccleſiaſtici
ſoluant gabellas ad tollendas fraudes,
quæ in victualium, aliarumq; rerum
vſualium contractatione de facili cō-
mitti poſſunt, & deindè in fine anni,
ſeù aliàs iuxtà locorum mores ab exa-
ctoribus id reficiatur, & ità Neapoli
practicari tradūt *Nouar.lib.2.grau.177.*
n.8.D.Carol.Ant.de Luca in animaduerſ.
ad Gratian.to.2.c.390. nu.2. poſt *Card.*
de Luca lib.14.tract miſcell.Eccl. diſc.5.
n.7. & conuentionem iſtā in hac Ciui-
tate cum Eccleſiaſticis factam defendit
Conſ. Scip. Theodor. alleg.16. imò nullā
5 competere immunitatem pro vſu Re-
gularibus vtriuſq; ſexus in rebus, quæ
emuntur, vel venduntur in Regia Do-
hana Neap. latè fundat *Iul. Capon. to.*
4.diſcept.for.313.per tot.)

6 Emptores tamen fructuum bonorum
Eccleſiæ, Clericorum, & ſimilium,
haud gaudent illorum exemptione, ex
communiori *DD.* ſententia, de qua *R.*
Reuerter.deciſ.18.n.3.& deciſ.192. in
fine, vbi *Reg.de Marin.in obſ. & ad de-*
ciſ 314.num.1.& 2, ad deciſ.373. nu.3.
ad dec.548.num.11. & d.reſol.169. lib.
1.Reg.Rouit.deciſ.71. Fontanella à dec.
301.ad 307.to.2.D.Petrus Noguerol.al-
leg.38.per tot. Saminiat.controu.23. nu.
20. & 21. Magrett. in obſeru. ad Conſt.
Pragm. Duc. Sermoneta quæſt. 8. & fin.
proœm. Cæſar Nicol. Piſanus in add. ad
Goffr.de Gaeta ſupèr Rit.R.C.rubr.2.à n.
278.cit.de Luca in animaduerſ. ad Gra-
tian.cap.26.num.8.lib.1.& d.cap.390. à
num.3. Anton. Gobius conſult.148. latè
D. Io. Milazo in egregijs miſcellan.ſe-
lect.iur.aſſertion.20.ſect.1.per tot. vbi
contrariam etiam ſententiam expendit
in ſect.2.& ſeq.

7 Et ſic Regia Camera mandauit, de
oleo immiſſo in Regiam Dohanam
per *Abb. Fabritium Caracciolum* ex ſuis
bonis peruento, debere illum gaudere
immunitate pro vſu ſuo, & familiæ; re-
ſpectu verò quantitatis venditæ ſolui
directus iuris fundici à futuris empto-
ribus, vt in *Arr.562.*apud *R.de Marin.*
& *Arr.380.* & ſic habuit reſpectum nō
ad Clericum, ſed ad emptores ipſorum
fructuum, proùt erat ille directus iuris
fundici, qui ſolui debet ab emptore,
vt ponderat *Piſan. d.loc. n.254.* & an ſi
immunis Regularis venit ad emēdum,
ad ius fundici teneatur? videtur negā-
dum, ex *cit. Arreſt. & Reuert. d.dec.18.*
& 192. licet contrarium ſcribat *Ca-*
pon.d.diſcept.313.c.2.n.22.& 23.

8 Proùt etiam obſeruatur in Fiſco,
qui licet ſit immunis, ſeù meliùs non
comprehenſus in gabellarum ſolutio-
ne, ex *l.locatio 9. §.Fiſcus, D. de public.*
& vectig. l.1. C.de nauic. lib.11. noſter
Auth. ſuprà in *§.3.qu.9.n.12.& §.5.qu.*
vnic.num.18.& 19. Reg.Reuerter.deciſ.
548. vbi *Reg.de Marin. in obſeru.Præſ.*
Ganauerr.deciſ.R.Cam.14. num.7. & à
num.17. Reg. Marcell. Marcian. Iunior
in excerptis fiſcal.exercit.cap.14.à n.80.
9 vbi etiam ſtante inſolutum datione
ſequuta id probat; Attamen eius im-
munitas emptoribus non communica-
tur, ex *d. §.Fiſcus, verſ.mercatores au-*
tem, & ex *Rit. R.Cam.12. ſub rubr. de*
Iure fundici, & *Rit.5. ſub rubr. de Ex-*
computis, Præſ. Maſturtius in notis ad
Rit.3.lit.H.rubr.2.de Iure fundici, ibiq;
Piſan.in add. num. 280. vbi *n. 281.* id
10 limitat, ſtante conuentione pro immu-
nitate ad beneficium emptorum, à Re-
gio Fiſco facta, ex deciſis per R.Cam.
ſub die 30. Auguſti anni 1657. vt in
Arreſt.682. & apud *Reg.de Marin.in*
d.deciſ.Reg.Reu.548.n.10.& 11.

11 Alij verò pro conciliatione diſtin-
ctionem adhibuere, vt prædicta ſentē-
tia

tia procedat in onere à cõtractu ſeparato, ſecùs in annexo: Cuius diſtinctionis anteſignanus fuit *Bald.conſ.31.vol.1.* eumq; non referens *Dec. conſ.48. & 457.num.1.* eamq; ſequuntur, & ità intelligunt *d. §. Fiſcus*, *Rol. à Valle conſ. 61.num.18. & 19. lib. 4.* R*iminald.iun. conſ.724. à num.49.vol.6. Menoch.conſ. 136 num.19. & 20. Bellon.de poteſt.cor. quæ fiunt incontin.lib.1.cap.196.num.1. & 2. Cyriac.contr.687. Ciarlin.controu. 22. à num. 9.* & poſt Reg. *de Marin. d. obſ.548.num.5. Conſ. Altimar.in nouiſſ. obſeru.ad* Reg. R*ouit.d.deciſ.71. n.3. & 4.cit. Milazo d.aſſert.20.ſect.3. per tot. Cęſar Panimollis deciſ.fori Eccl. 6. annot.9. à num.26.*

12 Exemplificant in primo caſu, quando onus gabellæ adijcitur actui à contractu, prorsùs ſeparato, vt ſi quis emeret à Fiſco, vel Eccleſia frumentum collectum in eius territorio; & poſteà vellet mercimonij cauſa immittere in Ciuitatem, vel extrahere, pro qua immiſſione, vel extractione ſolueretur gabella, certè emptor non eſſet immunis, quia factum emptoris nil commune habet cum facto Eccleſiæ, & hic (ait *Bald.*) eſt caſus *d. §.mercatores*, qui diſponit, quod mercatores de fundis fiſcalibus mercari ſoliti cum diuerſis, nullam immunitatem publici vectigalis vſurpare poſſunt.

13 Secundus eſt caſus, quando onus gabellæ eſt annexum contractui, vt ſi ſoluendi ſint tot pro ſingulis libris rei (puta, ſerici, frumẽti, ſecũdùm R*eg. de Marin.*) quæ emitur, & venditur; Cum enim emptor immediatè emat à venditore, ſi eorum vnus eſt immunis, alter etiam eadem frui debet exemptione, quãdoquidem non poteſt vnus lædi, quin ſaltèm indirectè lædatur & alter, cum pluris vendatur res libera, quàm res onerata, natura, lege, vel pacto, arg. *l. ſi venditor, §.vlt. D. de ſeru. export.*

14 Hinc, cum Ciues *Caietani* bannum emanaſſent, quod Ciuis vendens *Liparenſibus*, alijsq; immunibus, aut ab illis emens, ſoluere deberet gabellas eiuſdem Ciuitatis *Caietæ*, quia dictum edictum erat in præiudicium immunitatis *Liparenſium*, dùm per indirectum ſoluiſſent iura gabellarum dictæ Ciuitatis; fuit per Reg. Cameram prouiſum, ijſdem obſeruari omnes immunitates, ac tenorem eorum priuilegiorum, dictumq; edictum, ſeù ordinationes, quatenùs ſaltèm indirectè ad ipſorum priuilegij præiudicium tenderẽt, deleri, & annullari, & de cætero talia fieri non præſumi, vt ex prouiſionibus expeditis die 15. Martij 1451. *in* Reg.*Cur.7.* 1451. *fol.* 143. & vide aliã conſimilem prouiſionem directam omnibus Regni Officialibus, & ſignãtèr gabellotis ſerici Ducatus Calabriæ, quod per indirectum non faciant eis ſoluere dictas gabellas ſerici, vt ex *eod.* Reg.7.1451. *fol.* 143. tradit *Præſ.* R.*Cam. Petrus Maſturtius in ſuo* R*epertorio mſ. lit. L.* vbi ait, quod iſta faciunt ad quæſtionem, quando per indirectum tollitur immunitas.

15 Rursùs, cum *Auth.* noſter hìc *nu.8.* concludat, immunem quoque teneri eius merces in fundicum immittere, ex *Conſt.* R*egni*, *Magiſtros noſtros fundicarios*; Inde quando vult per extrà Regnum extrahere, cauendo de hoc, nihil ſoluit de iure fundici, quia debetur ab emptore, qui emit in Regno, & ideò eo caſu nullo dato emptore in Regno, cumq; extrahens ſit immunis, non eſt locus exactioni datij prædicti, & ſic deciſum refert *n.11.* in cauſa *Liparenſium* in anno 1565. vt pro mercibus, quas extrahunt extra Regnum, nõ ſoluant dirictus, quoniam futurus emptor non eſt ſubditus, de qua deciſione adeſt *Arreſt.265.* quod ſecùs eſt, ſi

16 priuilegiatus per intrà Regnùm extrahat, nàm tunc obligatur cauere de aſportando merces in locum fundici, donec Regia Curia ſemèl exigat ius prædictum omninò exigendum ab ipſis mercibus ad venditionem futuram deſtinatis, *Auth.* noſter hìc *num.12.* vnde ad euitandam dictam cautionem præſtandam, immunes eo in caſu ſoluunt ius fundici pro futuro emptore, vt

vt in perpetuum liberæ merces ab hoc iure, quod ſemèl ſoluunt, euadant, & ità in praxi obſeruari teſtatur, *ibid. nu.* 13.*&* 14.

17 De hoc agitata fuit controuerſia annis elapſis inter *Illuſt. Principiſſam Tarſiæ*, & Officiales fundici *Ruſſani* in Regia Camera, ad relationem *Dom. Præſid. Franc. Ant. Andreaſſo* in banca *Bozzàuotræ*, & *in Proceſſu coram Delegato*, fuit ab Arrendatore exhibitum Capitulū *Capitulationis Arrendamenti n.*54.*fol.*42. videlicèt:

Che molte perſone priuilegiate di diuerſe nationi immetteuano robbe in Regno, e per eſſer franche pretendeuano non fondacarle: Il che haueа cauſato nelle Prouincie molto danno alla Regia Corte, per non eſſer bene inteſo il priuilegio da gl'Officiali de Fondachi: Perche la franchizia, che tengono li venditori di dette robbe, non comprende il Ius Fundici, *il quale ſi deue pagare dalli Compratori, e non da eſſi venditori, e l'immunità de venditori non hà da togliere alla Regia Corte il diritto, che deuono pagar li Compratori, come per decreto antico della Camera appare prouiſto nella cauſa de Liparoti.*

18 *Die vigeſimo Augusti* 1476. *fuit prouiſum, quod Dohanerius, & alij Officiales Dohanæ, quandocumque mercatores Liparenſes, ſiuè alij priuilegiati immittentes res, & mercantias in Regio Fundico, & Dohana Neapolis, illas non contractantes in dicta Dohana, ſed illas volentes extrahere, & deferre ad Terras, fundicos non habentes, exigant, & exigi faciant ab extractoribus dictarum rerum, & mercium Ius fundici, Regiæ Curiæ debitum per illas ab emptoribus ipſarum ſolui debitum, iuxtà Ritum, & iuxtà ſeriem, & tenorem litterarum Regiarum, prædictis Officialibus præſentatarum; A volentibus autem ducere ad terras, fundicos habentes, dictas res, & mercantias, recipiant ab eis fideiuſſoriam cautionem, iuxtà Ritum*, (eſt *Arreſt.* 8. apud *R. de Marin.*)

*Per tanto è conuenuto, che alli detti venditori di robbe, quantunque ſiano priuilegiati, e franchi, non ſi debba rimettere lo diritto del Fondaco in tutto, nè in parte, ma lo debbano pagare integramente per lo compratore, volendolo portare à vendere in terra, che non haueſſe fondaco Regio, ò vero nelle loro Caſe, e Botteghe; come ſi contiene nel precedente Capitolo: E volendolo portare in altra terra di Regio fondaco, debbano dar pleggiaria di condurle ad aliam terram Regium fundacum habentem, nella quale, ſi poſſa eſiggere il diritto del Fondaco dal compratore, &c. fol.*42.*& àt. d. proc. coram Deleg.*

19 Inſupèr R. Cam. decreto ſub die 26. Februarij 1504. fuerunt expeditæ literæ directæ Dohanerio Dohanæ Neap. quod à *Liparenſibus*, alijſq; immunibus deberet capere fideiuſsionem de omnibus mercibus, quas non contractant in dicta Dohana, de illis portandis in Terras fundicos habentes, ad quas ſi non portabunt, & portare intēdunt, ſoluant ius fundici debitum Regiæ Curiæ per emptorem: Fuerunt etiam expeditæ *Nicolao Anello Imparato* Secreto, & Magiſtro Portulano Prouinciæ Aprutij, in *Notament. Cam.* 1503.*&* 1504.*fol.*59.

20 Verùm, quando extractio fit per locum habentem fundicum, tunc licet extrahens vellet ius fundici ſoluere pro futuro emptore, ei permitti non debet in præiudicium illius fundici, vbi venditurus eſt, ex decreto R. Cam. anni 1539. *Arreſt.* 43. in ord. apud *R. de Marin.* ibi: *Fuit per Reg. Cam. communi voto prouiſum, quod pro rebus, & mercibus, quæ non contractantur in fundicis, vbi dictæ merces immittuntur, ſed ab eis extrahuntur, cauſa aſportandi in aliam terram fundicum habentem, nullo modo extrahentes teneantur cauere de aſportando dictas merces, & res ad terras fundicum habentes, & ſi secùs factū fuerit, mercatores ſoluant iterum ius fundaci in loco, vbi dictæ merces immittuntur, & contractantur, iuxtà diſpoſitionem Ritus, & bannorum.*

21 Hìc conferunt ea, quæ *in* 2.*membro, de Iure Fundici* diximus, circà merces,

quæ

quæ in Regno naſcuntur, vel quæ ab
extrà Regnum ad hoc noſtrum aſpor-
tantur, & quomodò teneantur cauere
de eundo ad terram fundici,& quid in
fundico huius Ciuitatis proptèr eius
præeminentiam, vbi ſoluendi ſunt di-
rictus, licet ad aliam terram eſſent
merces deſtinatæ, ob quod tranſcripſi-
mus fidem antiquam obſeruantiæ præ-
dictæ, cuius meminit *Reg.Reuerter.de-
ciſ.314.in fine*, ibiq; poſt ea ſcripta re-
perimus per *Reg.de Marinis in eius ob-
ſeru.* poſt tradita per noſtrum *Autho-
rem in d.m:mbr.2.à num.3.ad 5.* exara-
tum quoque fuiſſe eiuſdem fidei teno-
rem, *num.6.*ex recentèr additis per eũ-
dem *Reg.* in nouiſſ. editione *Lugd.* an-
ni 1674.

22 Conuenit prætereà quæſtionem il-
lam examinare,nùm rei immunis omiſ-
ſa profeſſio, commiſſo locum faciat?
Qua in puncto, plures affirmant, ex *l.
fin.§.quoties,D.de public.*vbi dicũt *DD.*
23 ſcholarem (quanquam immunis ſit)
debere petere *bullectam* à Gabellario,
aliàs libri incidunt in commiſſum, ex
*Bart.in d.l.fin.§.Diuus num.2.*dicente,
quod priuilegiatus à gabella, obliga-
tur perfectè conſignare bona Datiario.
24 Idq; firmatur ex eo, quia fraus ap-
poſitis mercibus munificis fieri poſſet,
vndè graui pœna cohibendus tran-
ſiens, ne fraudem committere tentet,
*Zabar.in Clem.fin. Maſcard.de prob.d.
concl.834.num.5.* Similitèr quia priui-
legia non proſunt, niſi allegentur, *cap.
vlt.de præſcript.l.1.in princ. D.de vacat.
mun.Acac.Enenk.de priuil.lib.3.cap.17.
num.31.*Vndè improfeſſus abiens,cen-
ſebitur iure reliquorum munificorum,
Æmil.Ferret.conſ.23.n.1. Sicuti etiam,
quia, an res immunis ſit, vel vectigali
obnoxia, indiget aliqua inquiſitione,
Clem.fin.de cenſ. Imò ipſis *apodixis*,ſeù
Bullectis non creditur, ſed portantes,
eas verificare debent, *Franc.Marc.de-
ciſ.128.lib.1.* Igitur profeſſio ne quidẽ
ab immuni prætermittenda eſt, *Eue-
rhard.iun.conſ.2.n.30.vol.2.*& ipſi Cle-
rici, qui ampliſſimis iure noſtro fruun-
tur priuilegijs, ſub periculo, ne bona
perdant, ea deſignare tenentur, *Ferret.
de gabell.num.209. Petra de poteſtat.
Princ.cap.5.num.4.Trentacinqu.var.re-
ſol.tit.de iur.fiſc.reſol.5.num.9. Camill.
Borrell.de præſt.Reg.Cath.cap.11.nu.6.*
Cur igitur eadem pœna alijs immuni-
bus haud immineat? Quemadmodùm
idem confirmatur, quia Domini vecti-
galium, tàm ad rei vectigalis præſta-
tioni obnoxiæ, quàm immunis reſtitu-
tionem obligati ſunt,ſi ea viatoribus à
25 prædonibus eripiatur: Igitur, vt eò
cautiùs inuigilent, omnia manifeſtan-
da ſunt, & vt fiat periculi,& commodi
proportio, res fiſco addicenda eſt, vti
tenent *Bald.conſ.79.nu.4.vol.2. P.Ra-
uenn.ſing.862. Rimin.iun.conſ.724.à n.
9.vol.6.Marc.dec.214.num.3.Saiſon in
conſ.Turon.tit.des droits des pedages.art.
3.circà princ. Ludou.comm.concl.15.nu.
50.Kopp.dec.50.num.13. Gratian.deciſ.
148.num.21.& ſeq.& diſcept.for.17.
num.8.* ibiq; *de Luca in animaduerſ.n.
2.Mindan.de proceſſ.lib.2.cap.43.n.10.
Guaz.de confiſc.bon concl.13.ampl.82.n.
2.Loſæus de iur.Vniu.p.4.cap.1.num.90.
Ruin.conſ.25.n.9.vol.5.Rol.à Vall.conſ.
79.num 31.lib.1.& conſ 80.nu.48.lib.
3.conſ 71.num.22.vol.4.Rim iun.conſil.
57.num.1.& conſ.8.nu.37. Pacian.conſ.
98.nu.8.12.& 13. Menoch.conſ.1061.
num.4.Steph.Daoys in Ind.iur.verb.Ve-
ctigal num.4. Borrell.d.cap.11.à num.3.
ad ſeq. Gaſp. Klock.de contribut.& col-
lect.cap.19.num.561. Io: Marquard. de
Iure mercat.lib.2.cap.4.n.45.* vbi *n.46.*
quod hodiè neceſſe eſt,vt magiſter na-
uis à ſui loci magiſtratu literis com-
meatus,epiſtolaq; aſſertoria vulgò *Cer-
tificatione* inſtructus ſit, vel inuentario,
ac deſignatione mercium; & quid in
nauibus immunibus, tradit *Petr. Peck.
in tit.de Nauicular.num.3.& 4.*

26 Præfatam verò ſententiam commu-
nitèr ità diſtinguunt, vt rem notoriè
immunem,abſque periculo improfeſsã
tranſuehere liceat, non verò eam, de
cuius libertate certò minimè conſtat,
cum *in d.l.fin.§.quoties*, vſualia manci-
pia,ſi profeſſa non fuiſſent, in commiſ-
ſum cecidiſſe *Martianus I.C.* dixiſſet,

& tamen veterana mancipia non pro-
feſſa à commiſſi pœna eximeret; Vndè
Bart. ibid. duos caſus diſtinguendos
putauit, an videlicèt publicano li-
queat, vectigal ſoluendum non eſſe, vel
indubiè non conſtet; Priori enim caſu
omiſſam profeſſionem nihil, ſed poſte-
riori præiudicare, *Bertach. de gabell. p.
9. num. 32.* Quam diſtinctionem ſequũ-
tur *Goffred. de Gaet. ſupèr Rit. R.C. rubr.
3. de fundico flagelli, num. 56. Gratian. in
add. ad deciſ. 148. num. 5. & 6. Caſtr. in
d. §. quoties, Rol. à Valle conſ. 79. num. 8.
vol. 3. Perſan. de gabell. num. 107. Berta-
zol. conſ. crim. 6. num. 1. & conſ. 191. n. 1.*
vbi *Claud.* ità iudicatum refert, *Hartm.
tit. 48. obſ. 1. num. 9. Stephan. de iuriſdict.
lib. 2. p. 1. cap. 7. membr. 1. num. 252. Flor.
de Mena var. qq. 2. quæſt. 21. num. 210.*
& in praxi illam obſeruari dixerunt
*Boſſ. tit. de fraud. Vectig. n. 10. Menoch.
conſ. 1061. num. 12. & ſeq.*
27 Liquere autem publicano dicitur,
ſi res ſui natura immunis ſit, non ſi ex
accidenti ratione perſonæ immunita-
tem habeat, *Io: Cephal. conſ. 451. n. 259.*
28 Exemplum adducunt in libris Scho-
laſticorum, vt condonandum ſit, ſi ap-
pareant ſigna, illos eſſe Scholares, pu-
tà ex matricula, habitu, libris, via for-
tè ad ſtudij locum ducente, ac ſimili-
bus, excuſari à commiſſo, *Peregr. de
iur. fiſc. lib. 6. Camill. Borrell. d. cap. 11. nu.
107.* tantò magis dicens procedere,
quando ſcholares eſſent minores, quo-
niam nulla profeſſio eſt facienda re-
rum, quæ notoriè ſunt immunes, atq;
exemptæ, nec bona incidunt in com-
miſſum, poſt alios *cit. Borrell. d. loc. nu.
108.* Sed notandum, quod ſcripſit *Bar-
tholom. de Capua in ſingul. 40.* cum ſcili-
29 cèt quidam deferrent aliquas merces,
in hanc Ciuitatem, Baiuli Neapolita-
ni petierunt ab ijs ius Dohanæ, &
Scholares ſe oppoſuere, ex quo ad ip-
ſos deferebantur, vnde baiuli dicebãt,
iuretis; & ipſe tenet, quod iurare te-
neantur.
30 Sed præ cæteris obſeruantiam in
omnibus attendendam, alij faciliori
via concludunt, vtpotè ſi publicanus
ſit in hac poſſeſſione, ſeù quaſi denun-
ciationis ab immuni facienda, mini-
mè turbari poſſit; Conſtitui autem in
poſſeſſione dicimus, ſi voluntariè im-
munis denunciauerit, ſiuè etiam, quod
plus eſt, ſi per decennium ſoluat, quo
in caſu ſibi præiudicat immunis, *Fe-
ſtaſ. de æſtim. par. 4. cap. 4. num. 33.* Si ve-
rò per 30. annos, etiam in petitorio
præiudicium infertur, *Claud. in addit.
ad conſ. patris Bertaz. crim. 141. lit. B.*
vbi tamen rectè monet, coactè denun-
ciantem ſibi præiudicium non induce-
re, *Gu. Pap. conſ. 91. n. 3.*
31 Quod procedit cum hac tamen de-
claratione, quod ſi infrà dictum tem-
pus hoc intuitu fiat, turbans commiſſi
nullam ſubſtineat pœnam, quod ex eo
notandum, quod mancipia venalia
ideò munifica fuere, quia commercij
cauſa ducebantur, nec vſualia huic
oneri indiſtinctè ſubtrahebantur, ſed
veteranis ſaltèm ob peritiam, & vſum
rerum hic honor tribuebatur, *Cuiac.
14. obſeru. 3.* vel vt rectiùs idem *Cuiac.
ſub tit. Cod. de vectig. & commiſſ.* ſentit,
vſualia mancipia ad cultum agrorum
partim nutriebantur, veterana autem,
quæ in Vrbe ſeruiebant, ad vſum ma-
gis, & cultum corporis, familiæq; com-
parata erant, ideòq; hæc à vectigalis
præſtatione eximebantur, *l. in lege Cen-
ſoria, D. de V.S.*
32 Si autem opinio *DD. ſupracit.* vera
eſt, argumentari poteſt, quod omnia
mancipia, etiam libera à vectigali,
profitenda ſunt, & ſi non profiteantur,
in commiſſum cadunt: Veterana au-
tem nomine mancipiorum continen-
tur: Ergò, &c. Verùm ità manifeſtè
I.C. in d. l. fin. §. quoties, mendacij ar-
gueremus, qui ob omiſſam profeſſio-
nem veterani ſerui immunis, locum nõ
eſſe commiſſo dixit; Si verò *Bar.* & ſe-
quacium diſtinctio vera eſt, certò con-
ſtitiſſe publicanis, aliquem veteranum,
non nouitium ſeruum fuiſſe, conclu-
dendum eſt: Verùm de eo *text.* fidem
nòn facit, neque etiam veteranus ex
facie, aut ſpatio ſeruiendi, ſed genere,
& cauſa, hoc eſt miniſterio, cui propo-
nebà-

nebatur, nomen accipiebat, ità vt nouitius, quamprimum ex venalitio emptus, & alicui miniſterio præfectus eſſet, veteranus diceretur *l.fin.* §. *fin. D. ædil. edict.*

33 Plus itàq; iuris rationi conuenit, rem, ſiuè notoriè, ſiuè obſcurè immunem, ſi profeſſa non ſit, minimè committi, *Æmil.Ferret.d.conſ.*23.*nu.*4. quæ ſententia & exindè corroboratur, quia ſine dolo commiſſi pęna non poteſt infligi: qualitèr autem dolus in non profitente rem immunem conſiderari poteſt, vbi omnis fraudis ceſſat ſuſpicio; Quaproptèr ſic argumentando, ſuprapoſitam diſtinctionem reijciunt *Becc. conſ.*96.*nu.*19. *Bertazz. conſ.crim.*179. *conſ.*193.*n.*1. *&* 8. *&* *conſ.*336. *num.*8. (quos refert etiam *cit. Gratian. d.deciſ.* 148.*in fin.*) *M.A. de Amat. deciſ.*35.*per tot.* qui maioribus votis hanc ſententiam approbatam fuiſſe teſtatur, eamq; ſequitur *Henricus* Klock *in diſceptat. de Vectigal.iure concluſ.*88.*lit. D.*

34 In contrarium verò adducta argumenta facilè refutantur, dùm maxima ex parte eò tendunt, æquum eſſe ob periculum fraudis rem quoque liberam deſignari, ineptè tamen inde concludetur, æquum eſſe, ſi non fiat profeſſio, vt res committatur; Et quæ de priuilegio dicta ſunt, ità demùm obtinent, ſi priuilegium omninò non allegetur; Quis namquè contrà receptam *DD.* opinionem, quæ probationes, priuilegia, inſtrumenta, teſtes vſq; ad ſententiam excluſiuè produci permittit, *Aſin. in Proc. iud.* §.13. *limit.*9. *ſublim.*1.*nu.*2. *Gizzarell.deciſ.*41. affirmare rectè poterit, inſtrumentum ſi in limine iudicij non allegetur, poſteà produci, aut ex eo litis deciſionem peti non poſſe.

AD QVÆST. IV.

Quid ſi merces extrahantur per intrà Regnum, vt vendantur minutim in apothecis, an debeatur Ius Fundici à perſona immuni pro futuro emptore.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Conſuetudo in vectigalium exactione attendenda, ac nouitates arcendæ ſunt, à n.*1.*ad* 3.

Ius fundici, an debeatur à Ciuibus immunibus pro futuro emptore de mercibus extractis, quas minutim vendunt in apothecis? Traditur obſeruantia Dohanæ Neapolis pro ſolutione iuris fundici, & cur alitèr obſeruetur in alijs fundicis Terrarum, à n 4.*ad* 7.

*Et an teneantur fundicarijs denunciare, ſi exteris vendant, n.*8. *&* 10.

Hæc deciſio *roboratur ex* R.Salernitan. *ac R.C.decreto, à n.*9.*ad* 11.

Fundicus Ciuitatis Puteolorum *eſt membrum Dohanæ Neap.ex priuilegio Regis Ladiſlai, cuius verba tranſcribuntur, n.*6.

1 Conſuetudinem potiſſimũ attendẽdã eſſe in modo exactionis vectigalium, neque innouandum, aut nouitates tolerandas contrà obſeruatum à tempore immemorabili, concludit *Auth.* noſter hìc *num.*10. ex *l.licitatio*, §.*earum*, *D.de public.* cui conſonant *l ſi publicanus*, § *fin.D.eod.* ibi: *In omnibus vectigalibus ferè conſuetudo ſpectari debet*, *l.miſſi opinatores* 7. ibi: *Conſuetudine ſeruata*, vbi *Io:de Plat.in* 3.*not. C.de exact.trib.lib.*10.*l.*1. vbi *Bart.C.de aur. coron lib.*10. *Rit.R.C.*4.*&* 6. ſub *rubr.de Iur.Dohanæ*, ibi: *In omnibus tamen his ſpectatur conſuetudo*, *Burſat. conſ.*186. *n.*11.*& ſeq.* *&* *conſ.*138. *num.*42. *Alex. conſ.*111.*n.*6.*lib* 6. *Surd.conſ.*470.*n.*15.

& ſeq.

& ſeq.& conſ.297.n.8.Ferret.de gabell.
num.386.Perſonal.eod.tract.num.34.&
ſeq.Koppen dec.50.num.9. Cyriac. contr.
109.num.3.& controu.222.n.19.& 20.
Larrea alleg fiſc.5.num.24.& alleg.7. n.
22.lib.1.Ciarlin.controu.22.nu.40. Em.
Card.Petrus Ottbobon.(deindèSummus
Pontifex *Alex.VIII.*) *deciſ.175. n.10.*
& ſeqq.Epiſc.Rocca diſput.iur.lib.1. cap.
85.num.1.& ſeq. Saminiati controu.22.
num.25.

2 Ità quod gabella locata intelliga-
tur eo in ſtatu, in quo reperitur,& cum
eiſdem conditionibus, cum quibus
ab anteceſſoribus fuit conducta, *Ruin.*
conſ.74.num.1.lib.1.Surd.conſ.470.ſub
num.15.Burſat.conſ.335.nu.10.& conſ.
190.num.26.& 37. & Bertach. de ga-
bell.par.2.qu.31. Caren.reſol.207. nu.2.
Bonden.collectat.33.nu.28. Card.Caua-
3 *ler.dec.60.num.4.* & ſic nouitates, quas
introducere gabellarij procurãt,omni-
nò abolendæ, *d. l.miſſi opinatores*, vbi
Andr de Barul.num 4.Bald.num.2.Plat.
num.4.verſ.tertiò nota, Rebuff n.5. Mo-
rot.conſ.86. num.2. cum ſæpiſſimè Rei-
publicæ ſtatum nouationes turbent, &
in diſcordias ruere faciant, *Salgad.de*
retent.bullar.par.1.cap.6. n.3. & ſeq. Et
ex *Tertull.nouum omne,& incognitum*
quod eſt, ſuſpectum eſt, & apud *Cæſar.de*
bell.Gallic. legitur: *Nemo eſt tàm fortis,*
quin non rei nouitate turbetur, Iul. Ca-
pon. alia cumulans in *diſcept.forenſ. to.*
2.diſcept.85. Piſan. in add.ad Gaet.ſup.
rit.R.C.rubr.25.à n.1.ad 9.

4 Qua ſic ſtante concluſione, Regia
Camera iudicauit hìc, nullo modo
moleſtandos eſſe Puteolanos Ciues
pro iure fundici, quando extrahunt
merces non contractas, & illas vẽdunt
ad minutum, quia ità obſeruatum erat
ab immemorabili tempore,& ideò non
5 eſſe innouandum cenſuit; licet in Ci-
uitate Neapolis contrarium obſerue-
tur, puta, quod Neapolitani Ciues
extrahentes merces, vt illas vendant
minutim, ſoluere debeant ius fundici,
quia poterant illæ merces exteris ven-
di, qui ad tale ius obligantur,vnde cõ-
uenit, vt ſoluat extrahens, licet immu-
nis, pro illo futuro emptore, aliàs
R. Curia ſub vnius immunitate priua-
retur iure ab alio debito; Idq; eò ma-
gis, dum conſuetum eſt, mercatores
Neapolitanos merces fundicatas ha-
bentes, illas vendere poſſe intùs Reg.
Dohanam, quo in caſu,ſi Ciuibus vẽ-
dantur, non exigitur,tanquàm ab im-
munibus emptoribus, ſecùs verò ſi
exteris vendãtur,nam debetur ius fun-
dici, & ſic quando vendunt extrà fun-
dicum, extrahendo priùs, cum in Ci-
uitate non conſtet, quis nam ſit futu-
rus emptor, an puta immunis,ideò tūc
ſoluunt dictum ius pro futuro empto-
re, velut ſi exteris fuiſſent venditæ; *Au-*
thor noſter hìc *à n.1. ad 7.* cõfert *Goſ-*
fred.de Gaeta ſuper Rit. Reg.C. rubric.2.
num.300.

6 Idemq; aiebat Arrendator, obſer-
uari debere in Ciuitate *Puteolorum*, te-
ſte noſtro *Auth.*hìc *n.7.& 8.*præſertìm,
quia fundicus *Puteol.* apparebat pars;
& ſub iuriſdictione fundici Ciu.Neap.
ex quodam Priuilegio *Ser. Regis La-*
dislai expedito in Caſtro nouo Neap.
ſub die 27. Martij ix. Ind. in quo ità
mandatur, *Quatenùs mercantias quat-*
libet, cuiuscumq; fuerint, fundicatas in
fundico Ciuitatis noſtræ Neap. de quibus
appareat apodixa gabellotorum dicti fũ-
dici Puteolorum, impedire nullatenùs
præſumatis, ſed ipſas apodixas audiatis,
acceptetis,& admittatis, quemadmodùm
apodixas gabellotorum aliorum fundico-
rum Terrarum noſtrarum, non obſtante
quod dictus fundicus Puteolorum non ſit
fundicus ſeparatus, ſed membrum Doba-
næ præfatæ,&c.

7 Sed. contrarium cenſuiſſe R. Cam.
tradit idem noſter *Auth.* hìc *n.9.* tùm
ob dictam immemorabilem in contra-
rium obſeruantiam; tùm etiam, quia in
Ciuitate Neapolis ob numerum exte-
rorum concurrentium, credendum
potiùs eſt, extractas merces ab exteris
emi, quàm à Ciuibus, imò ob Ciuita-
tis magnitudinem, & numerum popu-
lorum, impoſſibile eſſet, Regiam Cu-
riam poſſe ab exteris ementibus ius
exigere; Idq; omne ſecùs eſſe in Ciui-
tate

tate Puteolorum,quæ exigua,& vacua
exteris eſt, & quaſi indubium, nonniſi
à Ciuibus merces prædictas emi, & ſi
forsàn exteri adſint aliqui, poterit Ar-
rendator in illos animaduertere,ac ve-
rificari dicterium *Rit.7.*incip.*Fundicus
flagelli in fin. ſub rubr.de fundico flagel-
li, à buon ladrone, buon guardatore;* Ve-
8 rùm cautelam adhibuiſſe Reg. Cam.
vtpotè, quod licet non ſint moleſtandi
Puteolani pro mercibus, quas extra-
hunt, non contractis, vt illas minutim
vendant, attamen ſi eaſdem iterùm
vendant exteris, teneantur Dohane-
rio, & Arrendatori denunciare, gratis
verò, ad hoc, vt Curia poſſit ab illo
extero dictùm ius exigere; & ità de-
terminatum, *Dom.* etiam *Reg.* noſtro
referente in anno 1570. & anteà in
anno 1481.

9 Quæ noſtri *Auth.* deciſio in puncto
confirmatur ex *deciſ.44.Reg.Salernita-
ni*, in qua per eaſdem ferè rationes de-
ciſum fuiſſe teſtatur ſub die 6.Februa-
rij 1566.quod Ciues *Brunduſini* extra-
hentes,vendendo in apothecis, non te-
nerentur ſoluere pro futuris emptori-
bus, licet ex quadam præeminentia
àlitèr ſeruetur in Reg. Dohana Neap.
proptèr multitudinem apothecarum,&
10 exterorum, verùm fuiſſe etiam proui-
ſum, quod vendendo exteris, & ſic
ſubiectis ſolutioni fundici, tenerentur
dare notitiam Arrendatori, vltrà noti-
tiam dandam per emptorem ſub pœna
intercepti.

11 Quemadmodùm & in anno 1565.
ſuborto dubio, nùm perſona immunis
emens in fundico Regio merces, ac
deindè extrahens illas ad loca non ha-
bentia, vel habentia fundicos Regios,
vel à dicto fūdico Regio, vbi fuit inita
emptio, voluerit illas extrahere per
apothecas,an debeat,vel ne ius fūdici,
dum Ritus diſponit,qualitèr habeatur
pro ſoluto immediatè, ac immunis
emit; Ad quod conſtito per Officialiū
Regiæ Dohanæ fidem de ſolito, puta
quod immunis emens merces in dicta
Dohana, ſi illas extrahit per apothe-
cas, vel per loca non habentia fundi-
cos Regios per infrà Regnum, ſoluit
ius fundici, ſi verò extrahit per extrà
Regnum,nihil ſoluit,& ſic ſi extrahit à
nundinis franchis, in quibus non fuit
facta ſolutio, & immittit in Dohanam,
ſoluit, videtur R.Cam. prædictæ fidei
de ſolito annuere voluiſſe, vt in *Arreſt.*
300. de recollectis per *Reg. de Marin.*
conſonant *literæ Regis Ferdinandi Pri-
mi* expeditæ in anno 1476. *in Reg.
Cur.* 30.

AD QVÆST. V.

An, & qualitèr emptor mercis tenea-
tur pro præterito venditore
incerto.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

EMptores mercium an teneantur pro præterito venditore dirictus ſoluere, n.1. & quid ſi merces penès emptorem exiſtant, n.3.& declaratur, n.4. & 5.

Fiſcus habet hypothecam in bonis ſui debitoris, n.2.& quid pro commiſſo,vel alijs pœnis, n.6.& 7.

1 MErcium emptores, nec de iure,
aut ex diſpoſitione *Ritus*, neq;
ex Regiæ Dohanæ moribus obligari
Dohanæ, vel fundici ius pro vendito-
re præterito ſoluere, Regiam Camerā
iudicaſſe, refert *Dom. Reg.* noſter hìc
2 *n.2.& 3.* Nihilominùs, quia fiſcus ha-
bet in bonis cuiuſcumquè ſui debito-
ris hypothecam, ex *l. aufertur,§.Fiſcus,
D.de iure fiſci, l.2. C. quib.mod.pign. vel
hyp.tac.contr. l.debet 27.* ibi: *Quod em-
ptorem fortè ſequeretur, D.de ædil. edict.*
cum alijs *concord.* Ideò R.Cam.cenſuit,
3 quod merces ipſæ exiſtentes penès
emptorem, poterant capi pro debito
venditoris, quia in eundem emptorem
cum onere ſuo tranſiuere, ſecundùm
Auth. hìc *in fine.*

4 Præfatam quidem hypothecam in-
telligas procedere ſupèr mercibus, &
ſic

ſic contrà illarum emptorem pro datijs non ſolutis, facta tamen profeſsione, vel cum fuerit dubitatum, an forsàn aliquo caſu deberentur, & poſteà deciſum, deberi, vt poſſit Fiſcus illa ſuper mercibus, ſi extant, vel ſuper bonis ipſis ab emptore conſequi; Cum indubium ſit, Fiſco tacitam hypothecam ex cauſa tributorum, ſicuti & ſuorum contractuum competere, ex *d. l. auffertur*, vbi *Dionyſ. Gothofr. lit. M. l. ſempèr, § conductores, D. de iur. immun. l. ſi is, qui 28. D. de iur. fiſci, l. 2. & 3. C. de*
5 *priuil. Fiſc.* Quæ hypotheca, ſine prouiſione hominis inducta, extenditur etiã ad ea bona, quæ tempore talis contractus non erant in bonis debitoris, ex *cit. iurib. & l. 10. D. de manumiſſ.* Quam concluſionem exornant *Repet. in d. ll.* & comprobant poſt alios *Neguſ. de pign. 2. p. membr. 4. ex nu. 113. Amaya in l. 1. C. de iure fiſci, Larrea alleg. 44. n. 18. Noguerol. alleg. 33. n. 76. D. Io: del Caſtillo lib. 4. controu. cap. 61. n. 59. Merlin. de pign. lib. 3. tit. 3. qu. 85. Rodriquez de concurſ. art. 2. 1. p. num. 1. & 7. Guazzin. de confiſc. bonor. concluſ. 22. nu. 10. Maximil. Fauſt. in conſ. pro Ærar. claſſ. 9. conſ. 40. num. 1. Reg. de Ponte conſ. 17. n. 65. tom. 2. Reg. Galeota reſp. fiſc. 6. nu. 34. Reg. Reuert. deciſ. 74. num. 2. Præſ. Ganauerr. dec. 4. num. 22. D. Didac. de Bolero in tract. de decoct. deb. fiſc. tit. 5. qu. 14. & ſeq. Præſ. Merlin. cent. 1. controu. for. cap. 2.*

6 Secùs verò pro commiſſo, nam cum illud ſtatim fiſco acquiratur, eiq; competat reiuindicatio, etiam contrà hæredes, ac poſſeſſorem, vt suprà in *qu. 1. & 2.* annotauimus; reiuindicatio, quæ ex dominio oritur, non poteſt cum hypotheca in eadem re, ex eadem cauſa, & eodem tempore inſimùl concurrere, quia hypotheca non datur in re propria, *l. ex ſextante 30. § latinus*, circà finem, *D. de except. rei iud. l. neque pignus 45. D. de reg. iur. Conſ. Carleual. 2. de iudic. diſp. 27. n. 18. & 19. Conſ. Altimar. in obſeru. ad Reg. Rouit. conſ. 51. nu. 36. lib. 1.*

7 Pro pœnis deniquè, Fiſcum hypothecam non habere conſtat, quod tamen conciliando diſſidentium opiniones, vt ſcilicèt in confiſcatione bonorum nunquàm detur hypotheca, ſecùs in alijs pœnis pecuniarijs poſt ſententiam, declarant *Reg. Conſtans in l. 1. C. pœnis fiſc. cred. præferri, à num. 106.* ibiq; *Amaya à num. 12. Gait. de cred. in append. par. 2. reſol. 9. nu. 109. Conſ. Rocc. de offic. rubr. 14. § 1. nu. 43.* latè etiam *cit. D. Didac. de Bolero d. tract. tit. 5. à qu. 23. ad ſeqq.* vbi *in quæſt. 27.* agit, an in mercibus, quæ ceciderunt in commiſſum, detur concurſus Creditorum cum Fiſco.

AD QVÆST. VI.

Inſtantia, qualitèr currat in Tribunali Regiæ Cameræ in cauſis ciuilibus, & criminalibus.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Litium ærumnæ, cauſidicorum calliditates, earumq; remedia indicantur, à num. 1. ad 5.

Inſtantia cauſæ biennio in criminalibus, triennio verò in ciuilibus perimit, n. 6. & 7. & quid in S. R. C. Neap. n. 8.

Inſtantia, an perimat in cauſis fiſcalibus, n. 9. & quid in Regia Camera Summ. tàm ſi fiſcus eſt actor, quàm reus, vel in cauſis inter priuatos inibi agitatis, à n. 10. ad 12.

Inſtantia capta cum defuncto in eadem R. Cam. an tranſeat in hæredem etiam Clericum, vel alium ſucceſſorem, n. 13.

Inſtantiæ peremptio, an reſpectu cauſarum criminalium in Reg. Cam. emergentium procedat? affirmat ex pluribus Dom. Reg. *hìc, num. 14. & 15. ſed contrarium firmatur ex* Regia Pragmat. *deindè promulgata in anno 1605. pro inſtantiæ prorogatione in omnibus Tribunalibus Ciuitatis Neapolis, à n. 16. ad 18.*

Et quid in Regijs Audientijs, & Curijs

Ba-

Baronalibus, num.19.& 20.
Fatalia, an currant in Regia Cam. n.21.

1 ÆRumnoſos iudiciorum anfractus, in omni Reipublicæ ſtatu pernicioſos, ſempèrq; animaduerſos vndiq; legimus, adeò vt, vel etiam cum noſtræ ſubſtantiæ iactura vtile ſit nobis, iniurioſo actori cedere, ex *D. Matth.c.5. Si quis vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium;* Cui ſacro *Canoni* conſonat ciuilis doctrina in *l.item ſi res §.1.verſ.non tamen, D.de alien.iud.mut.cauſ.fact.l.illud,§.quid tamen, D. de tribut.act.* Vnde ſatis dicitur quis lucrari, ſi à lite diſcedat, eiuſq; vexationem redimat, *l.minoribus 25. annis, D. de min.l.in ſumma, D.de condict.indeb.l.2. C.de tranſact. Abb. in c.quintaVallis, de iure iur. Franc.de Petr.feſtiu. lect. lib.2.*
2 *cap.9.num.3.* Idquè ſiuè litium morbo, aut litigantium pertinaciæ, (cum naturalis ſit, homini ad diſſentiendum facultas, ac ciuilem ſocietatem, litium, & diſcordiarum omninò expertem optare, ac reperire vix liceat) vel etiam Iudicantium incuriæ, iudiciorumq; fatis, aut Cauſidicorum calumnijs, ipſiuſq; totius fori ambagibus, vinculis, captionibus, quæſtionibus, ac verſipelli aſtutiæ, ſubterfugijs, ſtrophis, mendacijs, cauillationibus, cæteriſq; malorum compendijs adſcribamus, vtcũquè eueniat, maximum ſemper fuit cuiuſq; Reipubl. hoc detrimentum, ac de illo innumeros excitiſſe animaduerſores, exclamatoresquè, quos hic annumerare nimiùm eſſet, ſed ſolùm nos referimus ad plures relatos à *Dom. Emm.Valeron.de tranſact.in proœm.à n. 3.cit.Franc.de Petr.d.cap.9.per tot. Reg. de Pont.dec.20.num.28.& dec.34.n.54. Dom.Conſil.D.Carolo Petra ſup.rit.M C. 10.to.1.& rit.247.to.2. Steph.Nathen de iuſtitia in litibus vulnerata, Klock de Ærar.cap.123.ad 125. lib.2. Octauiano Piſano de litibus abbreuiandis, in Comment. Hermanni Hoffmanni ſub tit. Lycurgi Germanici.*
3 Non tamèn prætereundus *Io. Barclaius in Argen.lib.3.c.16.* dùm ob hoc Reip.detrimentum, præſertìm proptèr cauſidicorum, & quod peius, rabularum numerum, hæc inuehendo protulit; *Eo quidem maiori Reipublicæ detrimento, quòd ſi inter pauciores, ſed ſpectati candoris Aduocationum munus eſſet, tot illa ingenia, quæ noxia calliditate ſe corrumpunt, melioribus ſtudijs ornarent patriam, diſciplinas, & artes, aut proderent nouas, aut inuentas excolerent. Ità hæc peſtis non modò malorum eſt rea, quæ infert, ſed bonorum prætereà, quæ adimit.* Et inſupèr proſequitur: *Imò verò ex Iudicum, & Patronorum numero creſcunt lites, aut ſubſiſtent, adde noua Tribunalia, non deerunt, quibus placeat recens aculeus. Quod ſi de veteribus adimes, ità cadet pars litium; ac de morbo decedat, ſi de hodierna medicina ſubtraxeris.* Et ſimilitèr ibi: *Nam & modum, & numerum progreſſæ ſunt artes, ac nomina, quibus miſerrimos Clientes, Patroni, & Iudices fruſtrantur. Articulatim, & lentè hoc diſcerpunt, qui ſemèl perire potuerunt. Sæpè itur ad Iudices, cauſa narratur, aliquot anni abeunt, nec dum conteſtatio litis, vt vocant, audita eſt.*

4 Meritò inde rerum publicarum gubernatoribus, cauſarumq; Iudicibus ſummoperè cordi, ac ſtudio eſſe debet, lites omnes, quam citiùs, minimoq; ſumptu, ac moleſtia finiri, vt ex *cap. finem litibus, de dolo, & contum, l.quidam exiſtimauerunt, de reb cred l.2 de aqua pluu.arc.l.ſi ſe, §.ait prætor, D de re iud. l.quæritur, D.de pecul.l.1. D.de inoff.teſtam.l.minor, D.de min.l.3.§.ſi rem, D.de leg.3.l.terminato, C. de fruct. & lit. expenſ. l.properandum, C.de iudic. l.ſi quis iuſiurandum, C.de reb.cred.l.2. C. de re iud l.litibus, C.de agric.& cenſ.lib.11. l.vbi pactum, C.de tranſact. Auth. vt Clerici apud propr.Iud.§.fin. coll. 6.* id paſſim clamantibus, & ex pluribus Politicis, ac legalibus authoribus idem commendantibus monet *cit. Dom. Valeron. d.loc.num.8.* Ità quod ſi aliquid ad procraſtinandam litem fiat, Iudex ex officio occurrere debeat; *nullus*

enim

enim tàm audax inuenitur, qui poſſit inuito Iudice litem protelare, d.l.properandum, C.de iudic. ne ſera, ac moleſta fatigatione litigantes liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compellantur, *c.nonnulli 28. in pr. de reſcr.* Et præ cæteris verè, & ſapientèr monet *Plato 6. de legib.* priùs per amicos tentandam eſſe pacem inter Ciues, quàm lites intententur; Quod elegantèr vnico commutato verbo, ex *Terentio* ſic expreſſit *Donellus: Omnia priùs experiri verbis, quàm iure ſapientem decet*, idemq; eſt noſtrorum conſilium *in cap.1.de mut.petit.*

5 Quampluta inde ad lites extirpandas remedia ab antiquis I.C. fuiſſe adinuenta, atq; inſtituta. vſucapionem nempè, tacitā ratificationē, præſcriptionē, ius iurandū, trāſactionē, boni viri arbitrium, rem iudicatā, exceptionē litis finitæ, actionum cumulationem, & alia, rectè aduertunt *Ant.Sola ad nouas Conſtit.Sabaud.in præfat. à n.15. ad 20.fol.626. Anton.Geiſentiroben in diſp. de præcipuis remedijs, quib.lites dirimuntur, inter diſput. Baſileæ impreſſ.vol.1.* Et in Regno noſtro plures extant Sanctiones, quibus, vt lites, quamcitiùs terminentur, occurritur, quas idem *Conſ. Petra* memorat *in d.Rit.10.à n.15.*

6 Et nè lites fiant immortales, & vitæ hominum modum excedant, *Imperator Iuſtinianus in l.fin. C. vt intra cert. temp. & in l. properandum, C. de iudic.* criminales quidem cauſas biennio cōcludi, ciuiles verò non vltrà triennij terminum poſt litem conteſtatam eſſe protrahendas pijſsimè conſtituit, vbi *DD.in repet. Marant.in ſpec.par.5. n.2. & 3.Carau ſup.rit.248. num 1. Afin. in prax.cap.3.n.15. Scacc.de iud. lib.2. c.2. nu.675. Borrell in ſumm.deciſ.par.1. tit. 64.num.6.Franch.deciſ.250. Ripoll.de regal cap.13. num.12. & 13. Cuiac. lib. 9.obſ.22.& lib.17. obſ.23. Tondut. de prauent.par.1.cap.30.n.6. & 7. Trentaquinq.var.lib.2. tit.de iudic. reſol.3. Nouar.de priuil.miſerab.perſon.priuil.76.& in prag.1.de inſtant. cauſ. Magretti ſup. pragm. Sicil.§.8.Guazzin.defenſ.2. n.6. Antonell.de temp.legal.lib.2.c.57.Conſil. Altimar.to.1.de nullit.rub.9. quæſt.36. à n.1.Conſ.Petra ſup.d.rit.248.n.2.*

7 Ità quod elapſis terminis, ſiuè fatalibus præfatis, minimè procedendum ſit vltrà in cauſa, neque ſententia proferenda, & ſi proferatur, ipſo iure nulla videtur, eademq; peremptio poſt ſententiam opponi poterit; Quod tamen in S.R.C. non admittitur, cum ſolum
8 decretum S.C. perempta inſtantia latum, nullitati ſubiaceat, non verò ſententia, cuius rationem reddit *Reg. Capyc.Latr.dec.68.num.20.tom.1.* poſt *Rouit.in pragm.1 ſub num.9.de inſt.cauſ.nō reſtit.* & poſt *præd.* aliosq; latè exponunt *cit.Reg.Rouit.conſ.66. vol.1. Conſ. Staiban. reſol.134. cent.2. Conſ. Petra ſup d.rit.248.à n.1.ad 4.& ſeq.& Conſ. Altimar.de nullit.tom.1.rub.9.quæſt.35. per tot.* Plures verò ampliationes, & limitationes circà inſtantiæ peremptionem adducit idem *Conſ.Altimar.d.rub. 9.quæſt.36.per tot.*

9 Et quidē in cauſis fiſcalibus nō currit inſtātia, & ſic neq; triennio concluditur, ex *d.l.properandum*, ibi: *Exceptis cauſis, quæ ad ius fiſcale pertinent, vel quæ ad publicas reſpiciunt functiones;* puta, ſuper tributo; hæc equidem non clauduntur triennio, ſed etiam in feriatis temporibus exercentur geminis menſibus, *Gloſ.* ibi *ver. Functiones lit. P.Anna* poſt *Afflict.* & alios *cit. ſing. 243.* quod procedit ex peculiari cauſarum Fiſci priuilegio ex *d. l.properandum*, & poſt *d.gloſ.in ver.Fiſco, Bart.& Bald.Cyn.num.1. Marant.in prax.par.5. verſ.& omnia fiant, Afflict.dec.210.Caroc.de except. exc.127. num.35. Alphar. de off.fiſcal.gloſ.16.priu.38.nu.150.Borrell.in ſumm.dec.to.1.tit.64.n.30.Guazzin.defenſ.2.cap.6.num.48. Conſil.Petra in rit.248.num.22. Nouar.ſup pragm.in rub. de inſt. cauſ. collect.1. num.5.* & ad *Præſ. de Franch. deciſ. 653. Rodoer. ad Reg.de Marin.cap.184.nu.12. Reg.Galeot.reſp.fiſc.1.num.57. & 58. Reg.de Marin. ad Reuert.dec.139.nu.3.& dec. 578.nu.2. De Luca in obſeru.ad Franch. deciſ.251.in fin. & dec.653. num.4.*

10 Vn-

10 Vnde in Supremo Reg.Cam. Summariæ Prætotio, in qua fiſcales cauſæ, aut priuatæ, in quibus Fiſcus habet intereſſe, agitantur, non currit, neque perimit inſtantia, *Gallupp. in prax. p.2. cap.17.n.24. Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ.139 num.6.& 7.& ad dec.578. n. 2.* & alij *ſupra cit.* tàm ſi Fiſcus actor ſit, quàm reus, *Beninten.deciſ.76.Scacc. de appell.qu.15.num.265. Antonell. de tempore legali lib.2.cap.52.n.2.* vbi ait, durare ſpatio 30.annorum, *Nouar. d.l.* à quo tamen cauendum monet *Iac. Anichin de prauent. inſtr. c.2. qu.5.dub. vn.num.74. in fin.* cum veriùs eſſe dicat, ſolùm 30. annorum curriculo cauſas fiſcales pro derelictis haberi, licet
11 dubitet hìc *n.4. Auth.* noſter, de iure in Fiſco reo, quia aliàs nullum eſſet priuilegium cauſarum fiſcalium; De conſuetudine verò, indiſtinctè in omnibus cauſis præfati Tribunalis non currit inſtantia, idem *Auctor* noſter hìc *nu. 5.* de qua Conſuetudine memor eſt *Afflict. in Conſt.accuſatorem n.4.* quem ſequitur *Anna d. ſing.243.* vel quia in R. Cam.cauſæ fiſcales agitantur, *cit. Anichin.d.loc.verſ.procedit,* vbi ex hoc quęrit, quid dicendum in cauſa agitata in
12 R.Cam.inter priuatos, & refert deciſionem pro deſertione inſtãtiæ ex *Reg. Galeot contr.19.in fin.* & ſic reſpectu Fiſci nulla admittitur difficultas, tàm ſi ſit actor, quàm reus. *Dom. Conſil. Petra ſup.d.rit.248.num.38. Epiſc.* Rocc.*collect. 90.* & poſt alios, quos refert *Thor. in comp.dec.p.1. verb. Inſtantia in cauſis fiſcalibus, Conſ. Altimar. d. qu.36. à num. 44.ad 46.*
13 Imò & inſtantia cæpta cum defuncto in eadem Regia Camera, continuatur in hæredem, etiam ſi hæres Clericus ſit, qui tenebitur proſequi iudiciũ in foro teſtatoris, vbicumq; cum ipſo defuncto ibi ſit lis cõteſtata, poſt alios *cit. Nouar.d collect. 1 num. 6.* vbi *num. 7.* ità deciſum refert, idemq; tenent *Conſ. Hodierna ad Surd.deciſ.110.n.18. Conſ. Staiban. d. reſolut. 134.* qui ſcripſit pro Matchione Caprilliæ aduersùs remiſſionem petitam per Epiſcopum Acerrarum, hæredem conuenti; & qualitèr inſtantia tranſeat in hęredem, aut aliũ ratione etiam dignitatis, declarat *Rodoer. ad cit.de Marin. cap.185. per tot.* non tamen tranſit in Fiſcum, etſi vniuerſalem bonorum ſucceſſorem, quia per publicationem bonis ſuccedit, non perſonæ, vt poſt *Conſ. Carleu.* tradit *Reg.de Marin. ad* Reg.*Reuert. dec.171. num.7. et 8. et in deciſ.396. num 1.*

14 Difficultas tamèn fuit, nùm in eadem Regia Camera in cauſis criminalibus, perimat inſtantia? Quo in puncto, licet *Auth.* noſter à *num.6. ad 8.* plura adduxerit, pro negatiua, quod ſcilicèt non perimat; Contrarium tamen à *num.9.ad ſeq.* concludit, ac pluries determinatum refert, inſtantiam in Reg. Cam. quoad criminalia currere, & ſic biennio perire, ipſaq; perempta vnà cum actione ius Fiſci extingui, quia talis præſcriptio ponit gladium ad radicem, & eſt exceptio intẽtionis, & facti; & ſic Reg.Cam. quoad cauſas criminales, non recedere à diſpoſitione iuris communis, neque vnquàm aliter fuiſſe obſeruatum, & ſic abſolutum fuiſſe reum, *ibid.* refert.

15 Quæ deciſio confirmari poteſt, quia inſtantiæ peremptio, non ſolum tollit acta ordinatoria, ſed etiam probatoria in criminalibus, vt ex doctrina *Alex. Afflict.Specul.Marãt.et Carau.* aduertit *Praſ.de Franch.dec.653.num.3.et 4.* vbi *num.2.* refert, in Reg. Cam. eſſe receptum in criminalibus perimi inſtantiã, teſte *Dom. Reg. Salernitano* Pręſide S.C. qui fuit Pręſes, & Locumtenens Reg. Cam. & ſic perire totum ius, ac extingui proceſſum, ampliùsq; contrà inquiſitum procedi non poſſe, licet noui ſuperuenerint teſtes, etiam quod reus fuerit relaxatus nouis ſuperuenientibus indicijs, *Capiblanc. de Baron. pragm 6. nu.39. Reg. de Marin. ad Reuert. obſeru. 139. num. 2.* nam pereunt omnia probatoria, *Guazzin. defenſ. 2. cap.9.num.18* vbi *num. 6.* inquiſiti Aduocatum monet, vt illum ex peremptione inſtantiæ defendat, cum illa à lege ſit inducta, ne vexationes fiant im-

immortales, quem refert, & ſequitur *D.Carol. Ant.de Luca in obſ.ad cit. deciſ.* 653.*num.*2.*in fin.* vbi *num.*3. examinat, ſi ratione delicti bona ſint ipſo iure confiſcata ex Statuto, vel Conſuetudine, nùm locum habeat peremptio inſtantiæ.

16 Deciſiones autem prædictæ ab *Auth.* noſtro vt ſuprà relatæ, cuius verba tranſcripſit *cit.Rodoer.in d.cap.*184. *nu.* 13. quia manàrunt antè *Pragm.* promulgatam in anno 1605. quæ eſt 50. *de off.magiſtr. Iuſt.* ideò non eſt, quin dubitemus, quod hodiè non ſunt obſeruandæ, dum præfata *Pragm.Sanctione*, tàm in M.C. quàm in omnibus alijs Tribunalibus in hac Ciuitate exiſtentibus, etiam delegatam cauſam habẽtibus, quia ob cauſarum multitudinem, ad illarum expeditionem intra tempus à iure ſtatutum procedi non poſſet, & ne delicta remanerent impunita, fuit ſancitum, inſtantias ſempèr cenſeri prorogatas, ità vt nunquàm illarum peremptioni ſit locus, vnde ſempèr poſt *d. Pragm.* promulgationem, ità fuiſſe obſeruatum, & in dies practicari memorat *Reg. de Marin.cap.*184.*n.*12.

17 Eademq; *Pragm.* quod procedat in Reg.Cam. non videtur dubitari poſſe, dùm expreſsè diſponit de omnibus cauſis in omnibus Tribunalibus exiſtentibus in hac fideliſſ. Ciuitate etiam in cauſis delegatis, & delegandis, & ſic non obſtat quædam *Apoſtilla*, quæ *Haliſ.Danzæ* adſcribitur, quam tranſcribit *cit. Rodoer.d.loc. n.*14. vbi *n.*15. eidem reſpondit, non obſtare incontrarium motiua, quod Fiſcus M.C. nihil habeat commune cum Fiſco R.Cam. & pluralitatis cauſarum in M.C. pendentium, tùm quia vnicus eſt Regis Fiſcus; tùm etiam quia eadem cauſarum multitudo in R.C. conſideratur, dùm ibidem propter vrgentia, & quotidiana Regalis Patrimonij negotia, vix ciuiles cauſæ expediri poſsũt, *Rodoer.d.l.*

18 Sed nos in eo, dictam concluſionem firmamus, quia *dict. Pragmat.* de omnibus cauſis, Tribunalibusq; loquitur, etiam in, Tribunali Magni Admiratus, & in cauſis, quæ delegantur, & ſic non eſt in conſideratione multitudo cauſarum, ſed quia generalitèr fuit ſancitum, vt in omnibus cauſis criminalibus in dictis Tribunalibus huius Ciuitatis cauſæ perẽptio ceſſet; Ità quod cenſeantur inſtãtiæ in dictis cauſis prorogatæ, *Reg. Rouit.in pragm.*10.§.33. *de off.Iudic. à nu.* 3.*Reg.de Marin. d.l.* & ſic ambigi nequit, quod *d.Pragm.* vim habeat etiam in cauſis criminalibus, quæ in Regia Cam. agitantur, *Dom. Conſil. Altimar. d.quæſt.*36.*num.*46.*in fin.* imò eadem

19 *Pragm.* diſpoſitio fuit etiam ad Regias Audientias extenſa, ex *pragm.*19.§.33. *de offic.Iudic.* vbi *Nouar.in collect.* 146. *& ſeqq.D.Conſ.Petra in Rit.*248.*nu.*19. idem *Dom.Conſil.Altim.de nullit. d. qu.* 36.*num.*12. Qua ſtante *pragmatica* diſpoſitione, ſi quis fuerit liberatus, nouis ſuperuenientibus indicijs, elapſo biennio etiam fideiuſſor tenetur, ſi noua, aut vrgentiora ſuperueniant indicia, vt deciſum refert *Nouar.d.loc.num.* 151. & *deciſ.* 15.*cit.Conſil. Petr.d.n.*19. & deciſum id etiam refert *Reg. de Marin. d.cap.*184. contrà ea, quæ allegauit in dicta cauſa *Fuluius Daneſius*, quæ allegatio fuit tranſcripta per eundem *Reg. Rouit.in d.pragm.*10. *à n.*7.*cit.Conſil.Altim d.l.num.*13.

20 Non tamen procedit *d. pragm.* in Curijs Baronalibus, *Nouar, tom.*2. *de grauam. Vaſall. grauam.* 40. *à num.*19. Et quamuis *Campana reſol.*15. *num.*18. deciſum referat vna vice per M.C.V. & S.C. quod non pereat inſtantia, ipſe tamen & benè defendit affirmatiuè.

21 An verò in Regia Camera currant fatalia, affirmatiuè concludendum eſſe conſtat, poſt tradita per *Reg de Marin. ad Reg.Reuert. deciſ.*578. *& Reg.Capyc. Latro deciſ.*123.*num.*5. *P.Afflict. contr. iur.cap* 33.*nu.*4. *& Conſ.Petra in d.Rit.* 248. *num.* 37. vbi dictum articulum examinatum memorat in cauſa *Ill.Ducis Andriæ*, pro quo ſcripſit *Reg. Galeota lib.*1.*controu.cap.*19. *&* 29. *& Illuſtr.*

Prin-

Principis S. Seuerij, pro quo calamum arripuit *Reg. de Ponte conſ. 62. & 63. tom 2.* qui victoriam retulit, *Conſ. Altimar.d.rubr.9.quaeſt.37.num.16.*

AD QVÆST. VII.

In cauſa intercepti, an currat inſtantia, & ea, an ſit ciuilis, vel criminalis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Cauſarum ſpecies, quot ſint, num.1. & quæ nam dicatur cauſa ciuilis, vel criminalis, latè dilucidatur, a num.2. ad 12.

Et quid reſpectu Baronum, & M.C. Vicaria, n.13.

Cauſa intercepti, an ſit ciuilis, vel criminalis? Ciuilem eſſe firmat Dom. Reg. *num. 14. criminalem verò eſſe probarunt* Innoc.Paganus. Cortiada, *& alij in locis indicatis, n.15.*

Quod tamen conciliatur in agendo ad criminis vindictam, vel rei commiſſæ perſecutionem à n.16. ad 18. & an transeat ad haredes, n.19.

Aliaq; traditur diſtinctio antè, vel poſt condemnatoriam ſententiam, num.20. & 21.

Inſtantia, an currat in cauſa intercepti, num.22.

AD hoc, vt quæſtionis huius, ſecundùm tradita per *Auth.* notatum, elucefcant concluſiones.

1 Principalitèr ſupponimus, quod cauſa in triplici conſtituitur differentia, ciuilis nempè vna, alia criminalis, & demùm alia mixta, ex *gloſ. in rubr. D.de iudic.& in decret.extr.eod. Marãt. de ord.iud. par.4. diſt.1. Menoch. de arbitr.Iud.qu.78.& caſ.285.num 6. Farinac.in prax.par.3.q.100.per tot. & conſ. 85.à num.3.lib.2.Paz in prax.in pr.num. 1.à num.19. Barboſ. in rub.de iudic. in Decret.à num.2. Narbon.l. 20.gl.21. per tot.tit.1.lib.4.recop. Cabed.dec.14.p. 1.Ripoll.in addit.ad Peguer. in pr. ciuil. rub.39.Parexa de inſtr edit.tom 2. tit.2. reſol.6.num.42. Scacc. de iud. lib.1. cap. 5.& 6.*

2 Controuerſia verò conſiſtit apud *DD.* in definiendo, quæ nàm dicatur cauſa ciuilis, vel criminalis, de qua adeundi ſunt *Farin. conſ.* 85. vbi *Add. lib.1.& in prax.par.3.qu.* 100.*à num.1. Aſin.in prax.cap.5.Iul.Clar.in § fin.q.1.* vbi *Harpreſt.Cabed.d.dec.14. Maranta ſupra cit loc.Hering.de fideiuſſ.cap.10. à nu.350.Palm.in prax.p.1 gl.3. Narbon. d.loc.à num.1.Scaccia ſupracit.Oliban.in §.pœnales de act.Rota Auenion.dec.112. Ripoll.d.loc.num.9.& de Regal.cap.34.à n.20.Solorzan.de Iur.Indiar. tom.2. lib. 4.cap 5. nu.15. Mattheu de Regim. Regni Valent.tom.2 cap.7.§.5. num.8. Nouar de grau. Vaſall.tom.2. grauam.130. Reg. Marcian diſp.64. Thor in ſupplem. v.iudicium fol.317. R.Capyc. Latr. conſult.18.tom.1.*

3 Enim verò quidam criminalem cauſam definiunt illam, in qua pœna eſt corporis afflictiua, vndè ab hac pœnæ qualitate cauſæ nomen repetunt; at ſi corporis afflictiua pena non eſt, ſed pecuniaria, quamuis illa Fiſco applicetur, cauſam ciuilem eſſe arbitrantur, *gloſ.in l.ſi qua per calumniam. ver.auris C.de Epiſc.& Cler.ex text. in l. Caius Seius 22.D.ad S.C.Syllan.Rota deciſ.16.de appell in antiqu. Menoch.de arb.iud. qu. 82.num.3.& 4.& caſ.285.num.2. Scaccia de iud.lib.1.cap.5.à num.1. Gutter. pract.lib.1.qu.107.num.5. Azeued.l.8.n. 6 tit.28.lib.4. recop. Mattheu de regim. Regni Valent.tom.2.c.7.§.5.num.8. Sarauia de iuriſd.adiunct. qu.18.à nu.21. Suelues conſ.22.n.3.lib.3.*

4 Alij autem pœnæ qualitatem non eſſe inſpiciendam, ſed à re in iudicium deducta nomen eſſe deſumendum, putarunt ex *gloſ. in l.lex Cornelia, ver.eorum,D.de iniur.Iul.Clar.in § fin.qu.1.in princ. Scacc.d.cap.5.n.1.in fin.*

5 Rursùs & alij, nec pœnæ qualitatem,

tem, neque rem in iudicium deductam eſſe attendendam, verùmtamen modum, quo delictum in iudicium deduceretur, eſſe inſpiciendũ, ità quod ſi deducatur indirectè, ciuilem eſſe concludant, ſiuè pœna Fiſco, ſiuè parti applicetur *Abb.in rubr.de iudic.nu.5. Scacc.d. loc.num.2.*

6 Tandèm alij à fine, & commodo ciuilis cauſæ definitionem inducunt, vtpotè cauſa ciuilis dicenda, quando principalitèr agitur in iudicio ad priuatum commodum, ſiuè illud ex contractu, ſiuè ex delicto deſcendat, ex *gloſ.in l.3.§.centum aureorum, D. de ſepulchr. viol. Felyn.in rubr.de iudic. nu.3.* vbi *Bero.num 96.* eamq; opinionem de communi, & magis communi teſtatur *Iaſ.in rubr.C.de iud.nu.2. Aſin.in prax.c. 5.à num.14. Marant.d.diſt.1.n.2.* communem, receptamq; dixit *Scacc. d.cap. 5.num.3. Buccar.de diff.inter iud.ciu. & crim præmiſſ.1. nu.3. Parexa de inſtrum. edit.tom.1.tit.2.reſol.6.num.43. Peguer. deciſ.6.num.2.Ripoll.in d.addit.num 10. Nouar d grau.130.num.3.16.& à num. 34.Farin.par.3.quæſt.100.num.6. Ciarlin.controu.for.cap.274.num.42.par.2.* à qua communi opinione neque in iudicando, neque in conſulendo recedendum ait *Clar.d.quæſt.1. verſ.ex quorum omnium dictis.*

Et proindè ſi pęna pecuniaria parti applicatur, cauſa ciuilis eſt, *Narbon. d. loc.num.9 Farin.d.qu.100. nu.10. & d. conſ.85.num.37.Parexa d.tit.2.reſol.6. num.43.Ripoll de regul.cap.34.à num.9. & in d.add.num.12.Nouar.d.loc.nu.34.* Idquè etiam ſi pœna applicanda ſit tertijs perſonis, Iudici puta, Alguzerijs, deuunciatori, vel cauſæ piæ, ciuilis cauſa dicenda, neque dici poteſt, tertium fuiſſe in locum Fiſci ſubrogatum, *Guttier pract.lib.1. d qu.107.* vbi exempla refert, teſtaturq; *n.3.* millies vidiſſe practicatum, *Macerat. var. reſ. lib.3.reſol.49.num.11. Suelues d.l. nu.6.* vbi quod abſque dubio ità intellexit *Palm.d.loc.num.12.* conſonat, quia in dubio appellatione cauſæ pecuniariæ ciuilis cauſa, non verò criminalis venit, *Menoch.de arb.Iud.qu.87.num.1.5. 6.Parexa d.num.43.in fin.Buccaron.d.l. præmiſſ.3.*

7 Cauſam inſupèr criminalem quidam generaliter illam agnoſcunt, quotiès de crimine agitur, ex *d gl.in l. lex Cornelia, ver.eorum, D. de iniur.* quorum opinio communitèr improbatur, vt ex *Clar.d qu.1.n.1. in fin. Auil. c.1. prætor. verb.Camera n 2. Farin.d.qu.100.à nu. 12.ad 15.Narbon.d.l.n.3. & 4.*

8 Quemadmodùm & altera opinio, quod cauſa criminalis dicatur, quando agitur de pęna corporali, ſiuè corporis afflictiua, *Farin.d.qu.100. & nu. 3.& alij ſupracit.* impugnatur poſt alios à *Narbon.d gloſ.21. num.5. & 6.* & per *Dec.in rub.de iudic.1.lect.n.9.*

9 Similitèr neque ſubſtinetur alia, qua tunc cauſa criminalis dicitur, quãdo principalitèr agitur, vt ordinaria pęna alicui imponatur, ſiuè condemnatio applicetur Fiſco, ſiuè parti, dùm illam reprobant *Dec.d l.n.96. Marant. d l.num 2.Auiles vbi ſuprà, Farin d.qu. 100.n.17.& 18.* & *Narbon.cit.loc.num. 7. et 8.*

10 Vltima verò opinio verior, & communior habetur, quod ſcilicèt cum principalitèr de delicto tantùm agitur ad commodum publicum, ſeù ad publicam vindictam, cauſa criminalis pronuncianda ſit, *Iaſ.in rub. C.de iud. num.2. Marant.d.loc.num.2. Clar. d.qu. 1.verſ.ſecundus autem caſus, Maſcard. de prob. concl.463. num.3. Scaccia lib.1. de iud.cap 6.in princ.Farin.d.qu.100.n. 4.Buccaron.d.præmiſſ.1.nu.3. Parexa d.reſol.6.num.43.Ripoll.in d.add.nu.10. Cap.blanc. in pragm.4. à num.105. de Baron.Balthaſ.de Angel. in add. ad Foller.tit.audiantur excuſatores,n.134. Solorzan.d.cap.5.ſub n.16.*

11 Et hoc, ſiuè ex delicto principaliter ad vindictam publicam agatur, vt pœna corporali reus puniatur, ex *gloſ.ver. auri in d.l.ſi qua per calumniam l.qui ſepulchra, gloſ.verb.videtur, verſ.vel alias, C.de ſepulchr.viol.l.obſeruare,§.proficiſci, Gloſ magna, verſ.tu dic tutius, D.de off. Proconſ. Marant. d.l. n.2. verſ. hinc eſt,*

Fa-

*Farin.d.qu.*100.*n.*3. *Narbon.d.l.num.*9. *Buccaron. d.præmiſſ.*1. *num.*3.*Parexa d. num.*43.

12 Siuè quoque principaliter, ex delicto ad vindictam publicam agatur, vt condemnatio pœnæ pecuniariæ Fiſco applicetur, ex *gloſ.in l.*3.*D.de ſepulchr. viol. Auctor* noſter hic *n.*14.*Marant.d. n.*2.*verſ.idem ſi aliquis*, *Iul.Clar. qu.*2. *verſ. quarta fuit opinio*, *Farin. d.q.*100. *num.*10.*& conſ.*85. *à num.*37. vbi *Add. lit.C.* poſt alios *Narbon.à n.*9.*Cabed.deciſ.*14.*num.*4.*Gayll.*1.*obſ.*65.*num.*2. *Padilla in l.tranſigere n.*106. vbi *Martin. del Rio à num.* 4. *ad* 12. *C. de tranſact. Ripoll.in d add.num* 11. *et de regal. cap.* 34.*à num.*19.*Peguer.deciſ.*6.*num.*2.*Ferrer.par.*3.*obſ.cap.*144. *Buccaron.d.præm.* 1.*num.*3.*Parexa d.reſol.*6.*num.*45.*et tit.* 5.*reſol.*3.*ſub num.*56.*Portoles*,§.*calpleuta num.*12.*Guttierez pract.lib.*1. *q.*106. *num.*2.*Cancer par.*3.*var.cap.*12.*n.*242. *et* 243.*et cap.*17. *num.*458. *Bouadill. in Polit. lib.*5.*cap.*1.*à num.*120. *Solorzan. d.cap.*5 *ſub num.*16.*Parlad.diff.*138.*nu.* 2.*Solorz.d.cap.*5.*ſub num.*16. *Xamar.de off.Iud.par.*2.*qu.*11.*num* 91. *Nouar.qu. for.*79. *num.*8. & *d.grau. num.*3. *et* 16. *lib.*2.*Reg.Capyc.Latr. conſult.*48. *num.*7. *lib.*1. *Conſil.Altim.*poſt alios *in tract. de nullit rubr.*9.*q.*8.*num.*48.*tom.*1. doctiſſimus *Reg. D. Michael de Cortiada tom.* 1.*deciſ. Cathal.*35. qui prædicta cumulauit *num.*57.*& ſeq. Innoc. Paganus in alleg.* 32. poſt *deciſ. Salernit. num.*1. *& ſeq. Praſ de Franch. deciſ.*162. *num.*16. *Reg.Rouit.in pragm.*1.*de off.Baiul.n.*38. *Anna ſing.*384. *Cathalan. in tract. de indult.cap.*10.*à num.*38.*ad* 44. *Sabell.in ſumma diuerſ.*§. *cauſa* 8. *num.*2. & poſt alios *Conſil.Petra ſup.rit.M.C.*243.*n.*4. vbi *n.*5. ex *pragm.*2.*de iuriſd.inuic. non turb.* ſecundùm Regni iura diſtinguit

13 cauſas,quæ cognitionis criminalis Iudicis, & quæ ciuilis ſunt, de quo etiã *Reg. Reuert.deciſ.*568. eam tamen rectè intelligit *n.*6. procedere inter Barones habentes iuriſdictiones diſtinctas, non verò reſpectu M.C.quæ vnum,& idem dicitur Tribunal, vtramq; habens iuriſdictionem. Vnde Iudices M.C. in criminalibus, cognoſcere de omnibus cauſis criminalibus, imò & de falſo commiſſo coram Iudice in ciuilibus, quia eadem eſt M.C. ex *de Franch. deciſ.*722.*num.*19. & alijs *Conſil. Altim.de null.d.qu.*8.*à num.*50.*ad ſeqq.*

14 Ex his prætereà deſcendendo ad ſpeciem huius quæſtionis,circà articulum, an cauſa intercepti ſit ciuilis, vel criminalis; In quo poſt tradita argumenta, quibus eſſe criminalem fundari poteſt à *num.*1.*ad* 9. *Auth.* noſter *nu.* 10. tradit, Regiam Cameram deciſiſſe interceptorum cauſas ciuiles eſſe,ideòq; Fiſco conceſſum,vt in illis inſtantiæ peremptione non obſtante procedatur, rationem reddens *n.* 12. quando ex eo ſolùm, quod pęna aliqua Fiſco ſit applicanda, iudicium criminale pronunciandum ſit ex *gloſ. in l.* 1.*C.quand.ciu.act.præiud crimin.in l.*2. *C.ſi ex publ.rat.lib.*10.& alijs doctrinis; Iudiciumq; intercepti videri magis rei perſecutorium, quàm ad criminis vindictam, quæ contrà tertium non poſſet intentari, à *num.* 17.*ad* 22. Illudquè proptereà crimen,Imperatorem vocaſſe,inciuilem audaciam, & præcipitem auaritiam in *l.cum proponas*, *C.de naut. fœn.* adducens etiam argumentum *nn.* 18. ex *l.*3.§.*idem ſcribit*, *D.de pecul.* vbi cum filius condemnatur actione in factum, pater tenetur de peculio, licet actio illa in factum ciuilis, fuerit intẽtara ob delictum filij, in quo caſu non obligaretur pater ex ratione *in eodem text.* tradita,quoniam non deber inſpici origo, & cauſa iudicij,quod fuit delictum, ſed natura ipſa iudicij,quæ fuit ciuilis ex *Bart.* doctrina *ibid.* allegata *num.*19.*&* 20.limitante ibidem,quando Fiſcus alio iure petit pęnam pecuniariam, quàm ad vindictam criminis ex *text.in l.* 1. *& tot. tit. D. de Iur. Fiſc.* vbi Fiſcus agere poteſt ad perſecutionem pęnarum proprio eius iure ſibi debitarum, & ſic in illis ciuiliter procedi ex *Bart.in l.*1. *D. de ſepulchr. viol.* enumerando ibi inter cęteros caſus,intercepti cauſam, ex illis verbis: *Si aduerſus legem commiſſum factum ſit*, quas

do-

doctrinas *Author* noſter etiam repetit infrà *qu.9.& §.9 qu.3.*

15 Criminalem verò cauſam hanc intercepti eſſe, ex pluribus fundatur in *alleg 32. Innoc. Pagani* apud *Reg. Salernit.* poſt *deciſ.* puta, quia vindicta publica intelligitur, ſicut in corpore, & fama, ità in pecunia, & fortuna, *n.3. &* 10. & ob pœnam pecuniariam Fiſco applicandam, cauſam omninò criminalem eſſe, *ibid. num.* 4. ſecùs ſi parti applicetur, *n. 6. & ſeq.* nam fraudare vectigal crimen eſt, *l. fraudati, & l. cõmiſſa. D. de public. in cit alleg. nu.* 11 idq; ſiuè Fiſcus agat condictione ex lege, vel actione in factum, ſiuè reiuindicatione *nu.* 12. *&* 13. nam principaliter ſemper delictum attenditur, & origo publicationis, potiùs quàm actio, & ſic eſtò fiſcus pro pœna pecuniaria, ciuili modo, & non crudeliter agat, criminaliter agere dicitur, vt in *d. alleg. n.* 14. 15. 16. *&* 20. etiam vbi de lucro agitur propter delictum, & quia agi criminaliter debet pro fraude vectigalium, illudq; crimen ad hæredes tranſire, ex *l. vectigalia. §. Dominus nauis in fin* ibi: *Illicitarum mercium perſecutio hæredem quoque afficit.* & alijs *concord. ibid.* Ex quibus, alijſquè *ibid.* adductis, quod ſit criminalis talis cauſa, fuiſſe iudicatum, *num.* 28. traditur; idemq; deciſum refert *Ferrer. p. 3. obſ cap.* 446. & poſt alios etiam ità in Senatu Cathaloniæ deciſũ teſtẽ ſe ſcit. *D. Michael de Cortiada dec.* 35. *num.* 8. alijq; mox citandi.

16 Nos verò, vt ab *Authoris* noſtri doctrina minimè diſcedamus, diſtinctione vtimur pro diſſidentium opinionum concordia, vt quando in cauſa intercepti agitur ad criminis vindictam, criminalis iudicanda ſit, ſiuè pœna ſit corporalis, ſiuè pecuniaria, ſecundùm *Auth.* noſtrum hic *n.* 14. poſt alios *Queſad. diſſert.* 27. *num.* 6. *Conſil. Petra tit.* 1. *rit.* 50. *in comm. num.* 10. *verſ. at Regia Iuncta*, *Ep. Rocca diſp. iur. tom.* 1. *cap.* 75. *num.* 6. *Card. de Luca in Theatr. verit. et iuſt. tom.* 2. *in tract. de vectigal. diſcurſ.* 69. *num.* 10. *Ant. Conciol. reſol. crim. verſ. gabella reſol.* 9. Et ità etiam intelligendi ſunt *citati DD.* criminalem cauſam illam intercepti eſſe fundantes, & alij relati per *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 18. *n.* 5. & *Conſil. Rocc. de off. rub.* 14. *§.* 5. *num.* 56. *et* 57. vbi *num.* 58. *et* 113. id etiam ait militare, quia in Regia Iuncta contrabannorum fiſco inſtante proceditur

17 criminaliter contrà extrahentes bona vetita, & contrauenientes ordinibus ad regimen gabellarum ſtatutis, contrà quos nedum ſunt inflictæ pœnæ pecuniariæ, ſed corporales, ſcilicèt, relegationis, triremium, imò etiam mortis; quam tamen hodiè non ſolent exequi, *Conſ. Rocc. d. rubr.* 14. *§* 14. *à n.* 82. ideòq; tantò magis hoc iudicium eſſe criminale iudicandum, poſt *Præſ. de Franch. deciſ.* 162. *num.* 16. *Reg. Sanfel. dec.* 237. *num* 4. & ſic deciſio R.C. ab *Auth.* noſtro relata *in fin.* procedit, quando agitur ad perſequendam rem commiſſam, ſecùs verò ſi procedatur ad vindictam criminis, quia ſemper cauſa criminalis appellanda eſt, ſiuè pœna pecuniaria ſit, ſiuè corporalis, vt poſt alios *cit. Conſ. Rocc.* declarat, & fundat *ibid. n.* 59 *&* 60 *& ſeq. & num.* 113. *Conſil. Petra d. rit.* 56. *num.* 10. *verſ. è contrariò.*

18 At quando non eſt inſtituta cauſa, vel accuſatio ad vindictam criminis principaliter, ſed intentata actio à Fiſco, prætendente occaſione aliqua, vel delatione, tunc quantumcumq; præcedat aliquod quaſi delictum conuenti, ex quo Fiſcus proſequitur rem, vel æſtimationem ſibi debitam, & vult pœnam iam incorporatam ex facto conuenti conſequi, prout in cauſa extractionis videtur, non dicendum eſt iudicium criminale, ſed ciuile, nam licet oriatur ex præcedenti facto, attamen non attenditur origo, & cauſa delicti, ſed ipſa iudicij natura, vt poſt *Auth.* noſtrum hìc exponunt *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 18 *num.* 4. *Reg. de Curte in ſuo diuerſ. iur. feud. par.* 2. *cap.* 3. *nu.* 107. *& ſeqq. Reg. de Marin. in obſ. ad Reg. Reuert. deciſ.* 552. *in fine*, (vbi inquit, quod quamuis cauſa intercepti ſit ciuilis,

uilis, ſintq; in ea iudiciarij actus ſeruandi, attamen, quando extrahentes ſunt in confeſſo, ſat erit, quod dominus mercium citetur ad allegandum cauſam, quare non debeant illæ declarari in commiſſum incidiſſe) *cit. Conſil. Rocc. d. §. 5. à num. 59. & num. 110. ad 112. §. 8. à num. 79. §. 10. num. 5.* & *§. 9. à nu. 59. ad 60.* dicens *n. 62.* ex hoc
19 cauſam, & iudicium intercepti ad hæredes tranſire, *l. fraudati vectigalis*, & *l. commiſſa, D. de publican. & vectig.* ex *Auth.* noſtro hic, & *Lagan. à d. Reg. Rou. in rubr. pragm. de extract. de Luca ad Praſ. de Franch. deciſ. 379. n. 4.*
20 Aliam quoque diſtinctionem tradit idem *Conſ. Rocc. d. §. 8. à num. 169.* ex *Conſ. Peregrin. Lanzini 85. à n. 39.* inter *Conſ. Farinac.* puta, nùm cauſæ interceptorum, pro quibus corporales, & pecuniariæ pœnæ ſunt inſixæ ad Fiſci commodum, ſemper ſint criminales, duo tempora diſtinguēs, ante, vel poſt condemnationem, & ſententiam; ità quod ante ſententiam dici nequeant iſta iudicia eſſe ciuilia, quia ad rei perſecutionem tendunt, neque hoc intellexiſſe *Auth.* noſtrum hic, quia eſſet cōtrà omnes iuris regulas adductas per *Innoc. Pagan. in d. alleg. 32.* vbi *Thor. poſt deciſ. Reg. Salernit.* cum inſpecto origine non poſſit negari Fiſci actionē ex maleficio, & contrauentione legis punibili exoriri, & ſic omninò dicendum iudicium eſſe criminale, ex doctrina *cit. Bart.* communitèr recepta in *d. l. 3. de ſepul. viol.* Cum origo ſit attendenda, vt natura actionis agnoſcatur, licet expreſsè competeret alia actio, ex *l. ſi Procuratorem dedero, D. mandat.* & alijs *cit. Rocc. d. loc. nu. 170.*
21 Sequuta verò condemnatione, quia pœna Fiſco ipſo iure debetur, reo condemnato, videtur Fiſcum poſſe agere contrà hæredes, vel tertios poſſeſſores ad rem, & bona ciuilitèr, & ità intelligendum eſſe *Auth.* noſtrum hic *nu. 17. verſ. Ea proptèr commiſſi perſecutio contra tertium*; Et inſupèr, quia ſupponit rem fiſco iàm incorporatam vindicari, cum hoc verificari nequeat, niſi poſt condemnationem, ac finito iudicio criminali; Inde ſic illum intelligi debere fuiſſe locutum, ait *cit. Rocc. ibid. nu. 172. & 173.*
22 Circà verò punctum illud, an in cauſa intercepti currat inſtantia? concludimus nullo modo in eo inſtantiam currere; nam ſi conſideramus eam cauſam, vti ciuilem, vt ſuprà, non currit inſtantia, ſecundùm deciſionem Reg. Cam. hic *in fin.* per *Auth.* noſtrum relatam, quam etiam referunt *Thor. in d. alleg. 32. & in comp. tom. 1. par. 3. verb. inſtantia an currat in cauſa intercepti, Conſil. Altimar. tom. 1. de nullit. rub. 9. q. 36. num. 6 Paſqualin. in comm ad pragm. Regni, tit. de extractione animal. n. 103.* ſi verò tanquā criminalem cauſam eādem vt ſuprà attendimus, nunquàm illam hodiè perimere, in vim *Reg. Pragm. 50. de Off. Mag. Iuſtit.* concludimus, ex annotatis in *antecedenti quæſtione.*

AD QVÆST. VIII.

Quid ſi interceptum, eſt factum mixtum cum alio delicto, an tota cauſa erit ciuilis, vel criminalis, vel poſſit ſeparari.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Cauſa mixta, quæ dicatur, à num. 1. ad 5.

Iudex criminalis, an ratione criminis mixti, ſeù connexitatis, poſſit incidentèr de articulo ciuili cognoſcere, à num. 6. ad 8.

Cauſa intercepti cum alio delicto admixta, an ſit ciuilis, vel criminalis, & an poſſit à criminalitate ſeparari actio ciuilis intercepti, ſeù rei, ac directum perſecutoria, à n. 9. ad 12.

1 Tertiam cauſarum ſpeciem, quam dicunt mixtam, pro declaratione huius

huius *quæſt.* præ cęteris elucidandam eſſe oportet; eamq; ſecundùm vnam opinionem conſiſtere, quando inſimùl agitur ad publicam vindictam, pœnamq; criminalem, & etiam agitur ciuilitèr ad partis commodum, & intereſſe priuatum, vt poſt *Ant. de Butr. Abb. Dec.* & alios notat *Farinac. in prax par. 3. qu. 100. num. 54. & in conſ. 85. in addit. lit. C. verſ. in ſecundo verò caſu.*

2 Alia verò opinio eſt, vt quando agitur ad publicam vindictam, vt fur ſcilicet puniatur, & etiam ad reſtitutionem rerum ablatarum, cauſa dicatur criminalis, *Iul. Clar. §. fin. qu. 1. 3. verſ. tertius caſus eſt. Farin. d. loc. n. 55. & in cit. add. lit. C. verſ. contrarium.*

3 Quemadmodùm & alij diſtinguēdo opinati ſunt, quod ſi Fiſco veniat aliquid applicandum, non principaliter, ſed in conſequentiam eius, quod principaliter parti applicatur, & debetur, tota eo caſu videatur ciuilis, & non criminalis cauſa, & ſic è contrà, ſi intereſſe partis, ſeù id, quod parti applicatur, venit in conſequentiā eius, quod Fiſco principaliter debetur, & applicatur, tota tunc cauſa reputatur criminalis, & non ciuilis, *Add. ad Clar. d. lit. B. Farin d. qu. 100. num. 56. & in addit. lit C. verſ. in hac contrarietate, Boſſ. tit. de appell. n. 9.*

4 Alter etiam caſus eſt, quando pœna Fiſco, & partim parti hoc eſt accuſatori, applicatur, in quo quidam cauſam criminalem reputarunt, & non mixtam, quia concurrente Fiſco, & priuato, Fiſcus tanquàm magis dignus trahit ad ſe minùs dignum, poſt alios *cit. Farin. & Clar. d. il Ripoll. de regal. c. 34. num. 20. Larrea alleg fiſc. 95. nu. 35. lib. 2.* Alij verò exiſtimarunt, quod cauſa non dicatur merè criminalis, nec merè ciuilis, ſed mixta, *Ioſeph Ludou. concl. 71. Marant. de ord. iud. p. 4. diſt. 1. n. 73. Boſſ. tit. de appell nu. 8. Farin. d. qu. 100. num. 50. & in d. add. lit. C. in princ. Cabed. deciſ 14. num. 6. lib. 1. Parexa de inſtr. edit l. 1. tit. 1. reſol. 6. nu. 44. Fontanell. de pact. nupt. 4. 2. clauſ. 7. gloſ. 2. p. 9. num. 57.* Cuius cauſæ mixtæ cognitionem ad Iudicem criminalem ſpectare probat *cit. Parexa n. 46.*

5 Eoq; in caſu tota pęna debet venire in manus Fiſci, & ex illius manu pars offenſa debet habere ſuam partem, ex *Bart. in l. Senatus cenſuit, §. Senatus n. 2. D. de iur. Fiſc. Reg. Conſtant. in l. 1. C. de vendit. rer. fiſc. cum priu. comm. num. 75. & 78. Caball. reſol. crim. caſ. 202. à nu. 1.* vbi quod vtile eſt priuato, quia facilius in eius fauorem fit executio, & poſt *Excell. Dom. Vicecancell. D. Chriſtoph. Creſpi de Valdaura obſeru. 80. n. 2. & 3. par. 2.* ità fuiſſe iudicatum in Cathaloniæ Senatu, poſt prędicta declarata refert *Reg. D. Mich. de Cortiada dec. Cath. 35. num. 67.* concludens, adeò Fiſcum poſſe totam pœnam exigere, vt ei non poſſit ſolutio recuſari; ſi tamen pars ſoluat priuato pęnæ partem eum tangentem, quod remaneret liberata, ex doctrinā *Auiles c. 11. Prator. in princ. D. Didac. de Bolero in tract. de decoct. deb. fiſc tit. 5. quæſt. 38. num 2.*

6 Cum igitur *Auth.* noſter hic *n. 4.* pro ratione dubitandi dicat, quod Iudex criminalis, ratione criminis mixti cum intercepto, de ipſo etiam intercepto cognoſcit: Annotandum eſt, quod licet Iudex criminalis non poſſit ſe intromittere in articulo, vel actione ciuili, ſeù in cauſis ciuilibus, ex *l. ſolemus, §. latrunculator, D. de iudic.* poſt alios *Thor. in comp. deciſ. par. 2. ver. nullitas, fol. 382. Caball. crim. reſol. caſ. 82. num. 1. Fontanell. deciſ. 562. par. 2. & de pact. tom. 2. cl. 7. gloſ. 3. p. 9. num. 14. Reg. Capyc. Latr. conſult. 6. num. 252. lib. 1.* & alij quamplures apud *cit. D. Michael de Cortiad. d. deciſ. 35. nu. 3.* ità quòd proceſſus alitèr nullus ex defectu iuriſdictionis reddatur, neque partium conſenſu prorogari poſſe iuriſdictionem, poſt *Praſ. Merlin. controu. lib. 1. cap. 19. num. 3. Conſ. Carleu. de iud. lib. 1. diſp. 2. num. 1170.* idem *Cortiad. n. 5. & 6.*

7 Id tamèn intelligēdū eſt, quādo principaliter ageretur de cauſa ciuili, ſecùs quādo incidérēt, quia tūc Iudex criminalis poteſt de articulo ciuili inciden-

ti cognoſcere ratione connexitatis, *l. ſed & loci, §. ſi dicantur, D. fin. regund. Præſ.de Franch.dec.*460. *R.Capyc. Latr. d.conſult.6. num.*253. *lib.*1. *& dec.*187. *num.*12.*lib.*2. *Præſ.Merlin. contr. lib.*1. *cap.*14.*num.*7.*& d.cap.* 19.*num.*5.*Epiſc. Ricc.collect.*1298.*Reg.Sanfelic.dec.*226. *num.*2. *Nouar. de grau.Vaſall. t.*2.*grau.* 114. *num.*3. & alij quamplures cumulati per *cit.Cortiad. ibid. num.*7. *Conſil. Altim.de nullit.rub.*9.*q.*8. *à n.*1.*ad ſeqq.* Nam eo caſu iudicium criminale ratione indiuiduitatis trahit ad ſe diſcuſſionem cauſæ ciuilis, *Auth.* noſter hic *n.* 5. quod latè etiam declarat poſt alios *idem Cortiad.d.l.n.*8.*& ſeq.* Vndè

8 etiam inſtantia criminali perempta, peremptum dici iudicium ciuile intercepti,notat hic *Dom.Reg.* noſter *nu.* 6. & ſic etiam abſoluto reo in cauſa criminali, vt innocens, cenſetur ſimilitèr & ab intercepto liberatus, obſtãte exceptione rei iudicatæ,ex doctrina *Bart. & DD. in l.*2. §.1. *D.vi bon.rapt. ſub num.*3.

9 Præfatis tamèn argumentis non obſtantibus, contrarium hic firmatur. Etenim iudicium intercepti conſideratum, vti rei perſecutorium,cum, ipſa res in commiſſum ipſo iure Fiſco acquiratur, eiq; reiuindicatio competat, poteſt quidem ſeparari à delicto reſiſtentiæ, vel à qualitate illa, quia Officialis illud commiſit, cum videantur duo ſeparabilia iudicia, vnum puta reſpiciens Fiſci priuatã vtilitatem, aliud publicam vindictam, pœnamq; criminalem,& ſic non videtur Regia Camera in caſu huius *quæſt.* procedere in conſequentiam,& incidentèr de intercepto,ob quod poſſet vnà cum delicto tanquàm incidentèr in illo eodem iudicio contineri,& iudicari, proùt eſt in iudicio furti, in quo incidentèr rei perſecutoria cum ipſo delicto continetur, incidentèrq; venit, actio illa ciuilis ad rei ablatæ reſtitutionem, ex doctrina *Bart. in l.interdum*, §.*qui furem,n.*4.*D.de furt. Farin.in prax.par.*1. *qu.*1.*num.*64.*Buccaron.de diff.inter iud. ciu.& crim.diff.*127.*num.*5.*Caball.reſol. crim. caſ.*82. *num.*3. *Guazzin. defenſ.*1. 1.*cap.*12.*num.*6.*Peguer.dec.*27. *verſ.vltrà, & verſ.atquè, Conſil.Altim. d.qu.*8. *num.* 2.

10 Sed ipſa R.C.principaliter tãquàm in iudicio ſeparato, & à diuerſa cauſa manante, & non tanquàm mixto procedit, proùt *Auth.* noſter hic declarat *num.*9.*&* 10. ex *l.ſi docueris, C. de falſ.* vbi licet iudicium criminale ſit ſopitum, poteſt tamèn ciuilitèr agi, ſubnectens, doctrinam *Bart. in l.*2. §.1. *D.vi bon.rapt. ſub num.*7.non militare,quando eſt abolitione cancellatum delictũ, cum tunc remaneat cauſa ciuilis, ex *eod.Bart.ibid.* & ideò abolitio ipſa, nec tollit actionem,quoad ciuile intereſſe, *Auth.*noſter hic *n.*11. & eò magis quoad directus, qui non debentur ex delicto, ſed eſt ius ſeparatum, debitum Fiſco, nec venit ſub indulgentia ex *l.ſi docueris*, § *fin. C.de falſ. l.*3. *C.de public.* quod reſpectu pœnæ non exactæ, quoad ratam Fiſci, ſub indultu contineri, excepta rata Arrendatoribus,ac denũciantibus debita,declarat ex *l.nec quicquam, D.pro ſoc.* poſt *Auth.* noſtrum infrà §.9.*quæſt.*3.*à num* 9. & *Thor.in addit.ad alleg.*32.poſt *deciſ.R.Salern.Conſil.Rocc.de off.rub.*14. §.8. *à num.*88. *ad* 92. vbi rationem, & deciſionem Reg. Cam.in Coll.Conſ.refert, & *num.*202. ſecùs eſſe in pęna,pro qua Fiſco eſt ius quæſitum, vel firmiùs cautum, quod latè exponit *ibid. à num.* 143. *ad ſeqq. &* 148.*cum ſeq.*

11 Et ob eandem rationem ſeparabilitatis prædictorum iudiciorum, abolitum à criminalitate per M.C.V. cum ibidem eſſet Iudex, fuiſſe deciſum *Author* hic *n.*12.*&* 13. memorat, non eſſe torquendum pro cauſa ciuili intercepti, ad hoc, vt reus reuelaret bona ſubtracta, non obſtante doctrina *Parid.de Put. de Syndic.* §.*tortura, verſ. pone, quod aliquis, num.*1. Ex quibus

12 etiam R. C. iudicaſſe, quod ſtante peremptione inſtantiæ in cauſa criminali, procederetur ciuilitèr in cauſa intercepti, quam *deciſ.* refert *Thor.in compend.deciſ.par.*3. *verb.Inſtantia in*

Aaaa cauſa

cauſa mixta, *& in add. ad cit. alleg.* 32. poſt *deciſ. Reg. Salernit.*

AD QVÆST. IX.

Quando perſona immunis accomodat nomen ſuum, vt fraudetur vectigal, an ſit ciuilis, vel criminalis cauſa.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Immunes perſonæ res alienas ſuo nomine tranſuehentes, an exemptionem amittant, & merces in commiſſum incidãt, n. 1. *&* 2. *& an priuãdi ſint ciuilitate, vel alia corporali pęna afficiendi, nu.* 3. *&* 4.

Socius immunis, nùm poſſit nomen ſuum accommodare alteri ſocio non immuni, num. 5. *& an rem communem celans, pro parte ſua tantùm quis committat, à n.* 6. *ad* 8.

Socij immunitas, an alteri ſocio proſit, num. 9. *&* 10.

Viro immuni, vtrùm liceat nomen ſuum accommodare vxori, n. 11. *& quid in filijs, n.* 12.

Immunes aliquas res, vnà cum alijs vectigali, obnoxijs vehens, ſi omnes quaſi immunes profiteatur, an muniſicas tantùm amittat, à n. 13. *ad* 16.

Merces licitæ, an inſimùl cum illicitis publicari poſſint, à n. 17. *ad* 21.

1 QVoniam, ſi priuilegiati alienas res ſuo nomine tranſuehant, nomen ſuum accommodando, vectigal defraudare cenſentur, & res publicandæ veniunt, arg. *l.* 1. vbi *Bart. C. de nau. non excuſ. lib.* 11. *& in l. fin. C. de annon & trib. lib.* 10. *Ferret. tract. de gabell. nu.* 184. *Rol. à Vall. conſ.* 79. *n.* 99. *p.* 3. *Plot. in l. ſi quãdo, n.* 189. *verſ. è conuerſo, & n.* 202. *verſ. & ſicuti, C. vnde vi, Bertacb. tract. de gabell. par.* 7. *num.* 42. *Maſcard. de probat. concl.* 834. *num.* 4. *in fin.* & *n.* 34. *arg. l. qui ſub prætextu, C. de SS. Eccl. Anton. de Butr. in c. fin. de vit. & boneſt. Cler. Kopp.* 1. *par. dec.* 50. *n.* 14.

2 Itá quod, cum abuti etiam priuilegio videantur, *cap. vt priuilegia, c. cum & plantare, de priuil. c. ſic decet* 25. *q.* 2. *l. qui ſine vſuris* 38. *D. de neg. geſt. l. Chriſtianis* 6. *C. de pagan.* Ideò ſi immunes ſub ſpecie ſuarum rerum, alterius bona vectigali obnoxia deferant, priuilegium amittunt, argum. *d. l. qui ſub prætextu, P. Duenn in reg. in verb. gabella, num.* 3. *Boſſ. tit. de fraud. vectig. n.* 3. *Ant. Corſet. ſing.* 127. *ver. gabella, Pfeill. conſ.* 196. *num.* 28. *Gratian. in add. ad deciſ.* 148. *num.* 3 *&* 4. quia contrà finalem cauſam priuilegij agunt, quæ eſt, vt ipſi ſoli non alij, hoc iure vtantur, *l. fin. C. de Spectat. l. Iudæos* 11. *C. de Iudæis*, *Maluaſ. conſ.* 35. *num.* 12.

3 Hinc meritò eo caſu, quo priuilegiati accommodant nomen ſuum, vt interceptum fiat, non ſolùm in commiſſum bona incidunt, ſed ciuilitate, ac priuilegio priuandi ſunt, aliasq; in pœnas in Bannis, ac prouiſionibus ad hæc expeditas incurrunt; Imò etiam pœna corporali arbitraria, ſecundùm perſonarum qualitatem plectendi ſunt ex *Regia Pragm.* promulgata die 10. Iunij 1575. ſub regimine *Illuſt. Card. de Granuela*, quæ eſt 4. *in tit. de Vectigalib.* cui concordat *R Pragm.* anni 1644. ſub Magno Caſtellæ Admiraro, quæ eſt 28. *in* § 11. *ſub tit. de Extract.*

4 Qua Regia Sanctione ſtante, eò magis confirmari videtur praxis R. Cam. hic ab *Auth.* noſtro relata, puta, quod cum aliquis Neapolitanus doloſè admodùm ſe geſſit, accommodando nomen ſuum, in fraudem vectigalis, puniendus ſit, non ſolùm per commiſſi pęnam, ſed etiam ad pęnam, & vindictã delicti tenetur, tantò magis ſi aliquid falſi commiſit, vel alio ſimili dolo vſus fuit, nam tunc maiori cum rigore procedendum eſſe, hic aduertit *Auth.* noſter *n.* 12. arg. *l. licitatio* 9. §. *quod illicitè, D. de publ.* Nam licet ſimplex iudicium intercepti, an ſit criminale, dubitari poſſet, & R. C. non eſſe criminale deciderit, ſecundùm *Auth.* noſtrum hic

num.

num.6.7.8. & 11. quoniam attento fi-
ne, ciuile videtur, *n.9.* licet in origine
criminale dici poſſit, vnde potiùs
mixtum à *DD.* appellatur, *nu.9 & 10.*
Attamèn ſtante dolo, ac fraude, cum
ex *d.Reg.Pragm.* non ſolùm commiſsi,
amiſsionisq; priuilegij, ſed etiam cor-
porali pœna, licet arbitraria, puniatur,
non dubitandum, criminalem tunc eſ-
ſe cauſam, vel hoc reſpectu, veriuſquè
pœnæ indictæ, in commiſſum ſcilicèt,
& corporalis, mixtum ſaltèm iudicium
dici debere, ex ſuprà annotatis in *an-
teced. quæſt.* patet.
5 Diſpoſitionem verò *præcit. Pragmat.*
ampliari conſtat quoque in ſocio im-
muni, qui nequit nomen ſuum accom-
modare alteri ſocio non immuni, cum
ſocius teneatur pro illa parte non im-
muni gabellam ſoluere ex *Boer. deciſ.*
300. Nouar. in collect. 3. ad d. pragm. n. 1.
6 At ſi ſocius ſine ſocij voluntate rem
communem celauerit, eam pro ſua tan-
tùm parte committit, *l. fraudati 8. §. 1.
D. de public. & comm. Ferret. de gabell. q.
172. num. 182. & 241. Farinac. in prax.
qu. 172. num. 34.* ad quod nouum dog-
ma accumulat *Frideric. Mindan. de
mand cap. 43. num. 8. lib. 2.* culpam ſo-
cij officere ſocio, ità tamen, vt iſto ca-
ſu innocenti omnem cauſam præſtet,
l. cum duobus 52. §. 2. & 3. D. pro ſoc.
quod tamen videtur contrà expreſſum
textum d.l.8. vt rectè aduertit *Boer. de
regal. cap. 2. num. 210.* cum diuerſas eſſe
quæſtiones dixerit, an ſocij pars com-
mittatur, & an ob damnum hoc culpo-
ſus ſocio ſuo teneatur, nam poſteriori
7 locus eſſe nequit, niſi priùs ex iure
eam committi demonſtretur; non ob-
ſtante, quod culpa vectoris Domino
imputetur, ſecundùm *DD. in l. cum plu-
res 60. §. 8. D. locat.* arg. *l. 27. §. 3. D. de
vſufr. Bertach. de gabell par. 7. nu. 3. Ber-
taz. conſ. crim. 93. num. 11. & conſ. 325.
num. 1. Ferret. de gabell. num. 78. & 89.
Stracc. de naut. & nauig. num. 3.* Nàm in
Domino mercium ideò commiſſum
procedit, quia mandatum denuncian-
di, ſoluendiq; vectigal non dedit, in
8 culpa eſt, & ſi diligenti non commiſit,
culpa quoque non caret; At in ſocio,
qui alteri rem profiteri non mandauit,
talis culpa imputari non poteſt, eo
quod ratione dominij communis, onus
profitendi ſocio incumbat, & ideò ſo-
cius quoad partem ſuam pœna non
afficitur, ſi in ſolutione vectigalis, pro
re communi ſocius fraudem commiſit,
d.l. fraudati 8. §. 1. D. de public. Et ſic
durior erit Domini, quàm ſocij con-
ditio, *Alciat. conſ. 54. num. 3. lib. 2. Cra-
uett. conſ. 696. num. 3. Bertach. de gabell.
par. 9. num. 14.* poſt *Afflict. Angel. Rip.
Banacoſſ & Ferret. Gaſp. Ant. Theſaur.
dec. 52. num. 1. lib. 2. Vinc. Carroc. de lo-
cat par. 2. tit fraud. gabell. num. 1. Bocer.
de regal. cap. 2. num. 211. Steph. de iuriſd.
lib. 2. par. 1. cap. 7. membr. 1. n. 258.*
9 Sed non ſine aliquo dubio tranſit
circà ſocium, an eius immunitas alte-
ri ſocio proſit, nam affirmat *gloſ. in l.
fin. §. fratribus, C. de mun. & hon. Polyd.
Rip. de temp. noct. cap. 4. num. 102.* Ve-
rumtamèn, *d. gloſ.* in rebus connexis,
& indiuiduis tantùm defendi poſſe,
poſt *Padill. in l. 1. num. 5. C. de diu. reſcr.*
& alios ſcribunt *Guttier. pract. qu. lib. 1.
qu. 6. num. 12. Nicol. Euerb. conſ. 2. n. 22.
vol. 2. Hect. Felic. de ſociet. cap. 12. nu. 5.
& ſeq. Blaſ. Michalor. de fratrib. par. 2.
cap. 25. à num. 23. Surd. de aliment. tit. 8.
priuil. 76. num. 6. & ſeqq.* Cum autem
10 tributa, & vectigalia in quantitate
conſiſtant, ac nihil faciliùs quantitate
diuidi poſſit, clarè ſequitur, immuni-
tatem hanc ſocio prodeſſe non poſſe,
etiam ſi ſocij ſint omnium bonorum,
nihil enim impedimento eſt, quo mi-
nùs, qui immunis non eſt, pro ea parte,
quam in ſocietate habet, etiam onera
illa pecuniaria agnoſcat, *Io: Iacobus
Vviſſenbach. in Exercit. ad Pandect. diſp.
42. lib. 50. tit. de extraord. cognit. n. 22.*
11 De ſocia verò vitæ vxore, indubium
eſt, eam gaudere priuilegio viri, & im-
munem eſſe à vectigali, à quo maritus
eximitur, *Io: Bapt. Ferret. conſ. 167. n. 8.*
quoniam vna, eademq; caro eſſe cen-
ſentur, & ſic marito annexa dicitur
vxor, nec debent vir, & vxor ad impa-
ria iudicari, *cap. ſi quis vxorem 33. q. 1.*

*Mantic.deciſ.Rot.Rom.*50. & poſt alios *Nouar.in d.collect.à num.*2.*ad* 5: vbi limitãdo primò *d.pragm.*4. *de Vectigal.* licere viro immuni nomen ſuum vxori accomodare concludit; Quod quidem an idem ſit, in vidua dicendum? & diſtinguimus, aut vir ratione dignitatis immunitatem habet, & eodem priuilegio fruetur vxor vidua, cum nobilitas mariti communicetur vxori, *l.mulieres* 13.*C.de dignit.* aut priuilegiũ datur viro ob adminiſtrationem, quæ adiunctã habet dignitatem, & tunc, quoad viuit maritus, eo vtetur fœmina, *l.*2. *in fin. C.de Ep.& Cl. Milan. dec.*9. *num.*9. *& ſeq. lib.*1. Si verò adminiſtratio dignitate caret, nullatenùs vxor immunitate gaudebit, *Barboſ.in l.*14.*num.*31. *D. ſol.matrim.* Nos infrà §.7.*qu.*8.

12 Limitat, & ſecundò *eiuſd.pragm.*diſpoſ. idem *Nouar. d.l.num.*6. in patre, cui permittitur, nomen ſuum filijs, qui non ſunt immunes à Dohana, accomodare, vt paterno priuilegio gaudeant, quod extenditur ad filios, ex *Franc. Marc.deciſ.*487.*par.*1. Vndè *Doctorum* priuilegia eorum filijs competere ſuadet, ex *l. medicos*, *C. de profeſſ. & med. lib.* 12. quod tamen declarat, *num.* 8. dummodò filij habitent cum ipſo patre, ſecùs ſi diuertant ab eo, aut illo defuncto, nam tunc non fruuntur immunitatis paternæ priuilegio ex *Fabr. in C.lib.*3.*tit.*17.*def.*3.

13 Non leuis hìc incidit altercatio, an, qui plures res vehit, quarum aliquæ ſunt immunes, aliquæ vectigali obnoxiæ, & quaſi immunes omnes profitetur, munificas tantùm amittat? Quo in articulo quibuſdam omnia, aliquibus munifica tantùm committi viſum fuit.

14 Nos verò controuerſiam diſtinctione *Salyc.in l.eum proponas,C.ſol.matrim.* expediri poſſe exiſtimamus; Aut enim verſamur in rebus, quæ licitè portari poſſunt, non tamen ſine vectigalis ſolutione, & tunc certa quantitate profeſſa, ſi quædam celentur, merces non profeſſæ in commiſſum cadunt, *l.*4. §. 1.*D.de public.l.*1.§.15.*D.de aqu.quotid. & æſtiu.Alber.de Roſas.*2.*p.ſtat.quæſt.*4. *Bertach.de gabell.par.*9.*num.*14.*Bertaz. conſ.crim.*6. *num.*4. *et conſ.*15. *num.*10. *Afflict.in cap.*1.*ver.vectigal.nu.*49.*quæ ſint regal. Siebard. in C.tit.de vectig.nu.* 13.*Farin.qu.crim.*172.*n.*34. *Euerbard. iun.conſ.*2.*num.*26. *vol.*2. *Trentacinqu.* 1.*var.reſol.tit.de iur.Fiſc.reſol.*3.*num.*1. *Fachin.*1.*controu.*98.

15 Aut res portari licitè non poſſunt, cum vectigalis quoque ſolutione; Et ſi Domino licitarum mercium inſcio, eæ illicitis coniunctæ fuerint, cum illicitis non afficiuntur commiſſo, *l.vlt.§. Dominus*, *D.de publ. Alber. Gentil. Hiſpan.Aduocat.cap.*20.*Trentacinq; d. reſ.* 3. *verſ.primus eſt*, *Guttier. pract.qu. lib.* 4.*quæſt.*41.*num.*2. Aut Dominus fuit conſcius, & propter dolum, licitis quoque mulctatur, *Coſta de fact.ſcient. & ignor.diſt.*46.*num.*1.*&* 2. In quo ſenſu vera ſunt, quæ ſcripſere *Guid. Pap. deciſ.*572.*Boer.deciſ.*178.*num.*24. *Perſon. de gabell.num.*145. *Guazzin. de confiſc. concluſ.*13.*ampl.*81.*num.*3.*Clar.§.fin.q.* 82.*ſtat.*7.*num* 9. *Crau. conſ.*6 *num.*97. *Piſanus ad Goffred.de Gaeta in Rit.Reg. Cam.rubr.*2.*num.*391.*&* 392.Imò animalia quoque, & nauis, quæ alterius ſunt, committuntur, ſi ſcientèr ad vſum illum accomodantur, *Piſan.d.loc. num.* 392. poſt alios, quæ procedere dicunt, quoties lege illicita exportari vetantur, quod latè declarant, & plures caſus diſtinguunt *Præſ. Ganauerr. dec.*25. *per tot. Conſil. Rocc.de offic.rubr.*14. §.3. *per tot. & cit.Piſan.d.loc. num.*382. *&* 384.*& ſeq.* poſt *Goffred.n.*152.

16 Inſuper, ſi iure municipali illicitæ fiant res aliquæ, etiam ſi ſcientèr licitis admiſceantur, non faciunt eas cadere in commiſſum, *Afflict. in d. verb. vectigal.num.*65. vbi veritatem appellat, ſi modò commodè ſeparari poſſint, *Azeued.ad Conſt.l.*6.*tit.*8.*l.*25. *num.*21. *Choppin.de iuriſd. Andegau. c.*14. *in fin.* licet hodiè leges illas de quarundam rerum prohibita euectione non ſeruari, ex alijs moneat *Gentil. Hiſpan. Aduoc.d.cap.*20.

17 Sequitur inde, & alia examinanda quæſtio, ſi in ſalma, vel naui quædam

res

res licitæ, & quædam illicitæ deferantur, an omnia publicentur? Et non publicari ex *Bart.in l.ſi publicanis*, §.1. *& not.in cap.*1.*de cenſ.* & *in l.*1. *C.de naut.* aiunt *Alberic.in* 2.*p.ſtatut.qu.*4. *num.*5. *Franc.Lucan.de priuil.fiſci in* 2.*qu.*4. *in princ.Clar.in* §.*fin.qu.*82.*ſtat.*7. *num.*9. *Mexia de Taxa pan.concl.* 1.*num.*21.& alij citati per *Prat. in addit.ad Muſcatell. in praxi crim. tit. de extract. extrà Regn.in fin. verſ.quinta*, *Io: Marquard. lib.*2.*de mercatur.cap.*4.*à num.*31.

18 Verùm idem *Bart.in l.cum proponas*, *C.de inceſt.nupt.* videtur notare, quod licitum propter illicitum confiſcatur, quam opinionem ſequuntur *Boer. deciſ.*178.*num.*25. *Guid. Pap. deciſ.*572. *Peregrin.de iur.fiſci lib.*6.*tit.*5. *num.*30. & alij citati per *cit.Prat.d.loc.* quia vbi confiſcatur continens, etiam contentum committitur ex *l. cum proponas*, *C. de inceſt.nupt.* quod ex continentia delicti, non ex continentia continentis, & ex quo venit generalis publicatio, quia eſt crimen capitale, licitum per illicitum confiſcatur, poſt *Iac. de Aren.* & *Cyn.* refert *Goffred. de Gaet. ad Rit. Reg.Cam. rubr.*2. *num.*146. quem poſt *Reg.Rouit. Mauſon.* & *Nouar.* ſequitur *Conſil.Rocc.de offic d.rubr.*14.§.2.*n.*18. Et idem *Goffred. d. num.* 147. ex *Bald. in d. l.cum proponas*, ſcribit, quod licet
19 ſtatuto, aut conſuetudine definiri poſſit, licitum proptèr illicitum confiſcari, quia illa pęna non imponitur perſonæ, tàm pro re, quàm pro auaritia, & ciuili audacia, & ſic non eſt rationi contraria, *Bouadill.Politic.lib.*4.*cap.*5.*à num.*31. *tom.*2. *Salgad.de reg protect. p.* 4.*cap.*10. *num.*106. *Mauſon. de contrabann.qu.*6. *num.*4. *Reg. Rouit. in rubric. pragm. de extract. num* 17. vbi *Nouar. num.*3. *Conſil.Rocc.d.loc.num.*4.5.*&* 6. Non tamen poſſe Iudicem, aut Fiſci miniſtrum confiſcare, aut incorporare licitum proptèr illicitum, quia ſeparatorum ſeparata eſt ratio, *l.fin. D. de calumn.cum concord.*

20 Alios verò diſtinguere idem *Goffred.num.*148. recenſet, quod, aut res erant quædam delinquentis, & quædam alterius, & illæ, quæ erant alterius, non confiſcantur, ex *l.cotem ferro*, §. *Dominus*, *D. de public.* niſi ille alter eſſet cõſcius delicti ex *l fin. C.de exact. mun.lib.*12. Et *num.* 149. *&* 150. concludit, licitum per illicitum non publicari, niſi ſtatuto id caueatur, nam tunc non ratione illiciti licitum publicatur, ſed ratione pœnæ capitalis impoſitæ, per quam bona omnia proſcribuntur, ac à Fiſco vendicantur; *cit.Rocc.d.loc.num.*15. *&* 16. Secùs vbi non capite punitur, ſed tantùm res publicantur, nam tunc ex modico illicito aliæ res non committuntur, ex *d.l.ſi publicanus*, & ex doctrina *Angel. in d.l.*
21 *cotem*, §. *Dominus*; Et inde valere etiã loci conſuetudinem, qua indiſtinctè omnia confiſcantur, abſque tali inquiſitione; ſecluſa verò conſuetudine, aut ſtatuto, *Goffred.d.loc.num.*151. concluſionem firmat, quod ratione ſtrictæ interpretationis in pęnalibus faciendæ, res, quæ congruo modo ſeparari poſſunt, abſque eorum præiudicio, ſeparabuntur, *l.cotem ferro*, §. *Dominus*, *D.de publican. & vectig. l.ſi publicanus*, §. *de rebus*, *eod. tit. Mauſon. de contrabannis*, *quæſt.*6.

AD QVÆST. X.

Quid ſi dirictus ſint ſoluti à tertio, ſed profeſsio non eſt facta à vero Domino, an merces incidant in commiſsum.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

PRofeſſio mercium facta in faciem domini, dirictibus verò ab alio ſolutis, an illæ incidant in commiſſum? Arguitur pro affirmatiua, à num. 1. *ad* 4. *ſed contrarium firmatur, nu.*5.

Profiteri, an liceat inſtitori, negotiorum geſtori, procuratori, vſufructuario, alijſq; num. 6. *&* 7.

Profeſſio, ſiuè denunciatio mercium, quando dica-

dicatur falſa,enucleatur,à n.8.ad 13.

Domino mercium, an culpa nautæ, aurigæ, vel mulionis in vectigali ſoluendo noceat? Negatiua ſententia recenſetur, à nu. 14. ad 16. ſed affirmatiua latè comprobatur, à nu.17.ad 27.

Vectore mercium exiſtente non ſoluendo, in integrum reſtitutio largitur domino, nu. 21. & 22. & pendente inter eos mandati iudicio. quid inſpiciendum, n. 28. & quid ſi vterq; in culpa eſt, num. 29.

1 ALter hìc examinatur articulus, quando merces ſunt quidem profeſſæ in faciem Domini, directus verò ſunt ſoluti ab eo, qui verè non erat Dominus; an ex hoc tantùm merces incidant in commiſſum?

2 Et quidem pro affirmatiua arguit hìc *Auth.* noſter *nu.2.& 3.* ex quo cum falſa videatur profeſſio, non obſtante ſolutione debeat commiſſum iudicari.

3 Quod confirmatur, quia profeſsio, & vectigalis ſolutio Domino incumbit, *l.cum in plures 60.§.8. D.locat. arg. l.27.§.3. D.de vſufruct. Bertachin. de gabell.par.7.n.3.* niſi conſuetudo aliud diſponat, *Ferret. de gabell. num.87. & 89.Rip.in tract.de peſt. tit. de praſeru.§. deuenio nunc, n.132.Boer.deciſ.173.nu. 24.Marc.deciſ.285.num.1.lib.1.Burſat. conſ.331.num.56. Bertaz.conſ.crim.93. num.11. & conſ.325.num.1. Stracch.de naut.& nauig. nu.3. Darys in indic.iur. ver.mulio, Ioſeph Ludou.deciſ.Peruſ.31. num.7.* adeò vt ex ſolutione vectigalis dominus mercium quis præſumatur, *Elb.Leonin.conſ.55.verſ.quibus accedit.*

4 Similitèr, quia ab eo, qui nomine alieno vendidit aliquam rem, vt alienam, vel tanquàm eius procurator, gabella exigi non poteſt, ſed à vero domino rei venditæ, vel ab ipſa re vendita, quæ tranſit cum ſuo onere ſoluendi gabellam, arg. *l.Imperatores, D. de public.& vectigal.* vt cum *Laſſart. de decim. vend. cap.15. à num.4.* contrà *Girond.* probat *Azeued. in l.1. nu.76. cum ſeqq.tit.17. lib.9. nou. collect.* quem ſequitur *Guttier.de gabell.qu.15. n.10.*

5 Contrarium tamèn, & meritò determinauit Reg.Cam. teſte *eod. Auth.* noſtro *num.4.* quia ſolutio directuum ſufficit, quod à quocumque fiat, etiam à non Domino ex *text.in l.forma,§.ſi cum ego, D.de cenſ.Bald.in l.ſolemnibus, n.4. in fin.verſ.dicit, C.de rei vind. Rom.ſingul.562.* quod confirmat *num.5.* ex eo, quod ſi eſt data licentia alicui aſportandi merces, poſſunt illæ aſportari per tertium, licet non ſit adſcriptus in licentia, ex *Bart.in l.Parhippum num.4. C.de Curſ.publ.*

6 Cum profiteri liceat inſtitori, negotiorum geſtori, procuratori, vſufructuario, bonæ fidei poſſeſſori, ſed in fure, nec omiſſio, nec profeſſio nocet, aut prodeſt domino, vt ait *Ærodius in notis ad Quintilian. declam.341.* ſupèr illis verbis: *Vt alienam rem non profiteri liceret.*

7 Profiteri namquè eſt deſignare publicano, quid quantumvè vehatur, *Rebuff.in l.16. § profiteri, D.de V.S.* quam mercium deſignationem tàm per aliũ, quàm per ſeipſum quis expedire poteſt, eum onus reale vectigal ſit, & nihil interſit, à quo ſoluatur, dummodò ſoluatur, *l.Imperatores 7.D.de public.& vect. l.fideicommiſſum.30.§.1.D.de ind. l.qui fundũ 12.D.quemadm. ſeru.amitt. Afflict.in cap.vn.quæ ſint regal. ver.vectigal, num.33.*

8 Tunc autem ob falſam profeſſionem merces committuntur, quando quis falsò vnam rem pro alia deſignarit, vitioſa namq; profeſſio habetur pro non facta, *l.quoties 6. D.qui ſatiſd. cog.* & falſa res, actus falſus, rei, & actus nomen, ſicut nec nummi, falſi nummi, merentur, *Hipp.Marſil.l.vn.num. 212.C.de rapt virg.* & in terminis, quod non ſit differentia, inter non profiteri, & profiteri falsò, docent *Bald.conſ.34. n. 11.vol.5.Bertazz.conſ.crim.94. nu.21. & 22.*

9 Notabilitèr verò hoc limitatur, quoties deſignatur vna res pro alia, pro qua æquale vectigal ſoluitur, puta cuprum pro ſtanno, & plumbo; pannos ex lino, pro pannis ex lana confectos,

pœna

pœna falſi locum non habet,quia,vt ea
10 dicatur, tria requiruntur, primò, dolus, l.nec exemplum, C. de falſ. Natt. conſ. 314.num.10.Ludou.Peguer.deciſ.80.n.16.Bec.conſ.78.n.16.Gramm.conſ.crim. 31.num.8. ſecundò, mutatio veritatis, Ioſeph Ludouic. dec.Luc.13.num.5. tertiò, quod alteri exindè damnum inferatur, Cacher.conſ.66. num.8. Marant. conſ.38.num.7.& 8. ſed dolus hìc nullus, Crauett.conſ.75.num.16.& 17.Roland.à Vall.conſ.15.num.55.vol.3. nec quidquam fiſco ex erronea hac deſignatione decedit, ideòq; & commiſſi pœna ceſſare videtur, poſt Crauett.cōſ. 3.num.25.Bertazz.conſ.crim.15.nu.24.

11 Et licet falſitas, quæ actualiter non nocet, ſi potentia nocere poſſit, extrà ordinem ſaltem puniatur, Menoch.de arbitr.caſ.306.num.15. hæc tamen falſitas ne quidem potentia nocere poſſe videtur, vnde pœna ceſſat, Ludou. dec. Luc.93.num.470. & fortè in puncto iuris verior eſt opinio, quod falſitas,quæ potentia nocere poſſet, extraordinariè non puniatur, Rol.à Vall.conſ.33.n.22. & 44. lib 4. & contrà cit. Menoch. & Clar.Vinc.Caroc.deciſ.66.n.27.

12 Si verò merces in Regiam Dohanã immittantur, & introducens non denunciauerit omnes merces in ſarcinis, vel ballis exiſtentes, non eſſe locum pœnæ commiſſi, tradunt Vermigliol. conſ.278.num.6.Card.de Luca de Regal. diſc.69. num. 6. quia ſibi imputare debent gabelloti, ſi ballas,& ſarcinas non aperuerint, & non debuerunt ſequi fi-
13 dem introducentis; Secùs reſpectu mercatorum in magna quantitate, in quorum gratiam conſuetudo introduxit non reuoluendi ballas, ſequitur de Luca in animaduerſ. ad Gratian. d. cap. 17.num.4.

14 Quid autem dicendum, ſi nauta, auriga, aut mulio, qui mercium vehendarum, & vectigalis ſoluẽdi negotium in ſe ſuſcepit, negligentiùs hoc adminiſtret, an eius culpa Domino noceat?

15 Negatiuè aliqui reſpondent, dùm culpa vnius in perniciem alterius non trahitur, l. non debet 74. D. de re iud. arg.l.ex duobus, D.de neg geſt. cum concord. Si autem dominus proſcriptione mercium mulctatur, culpa vectoris ei imputatur, imò vector rem non ſuam, contrà æquitatis dictamen, onere aliquo afficere nequit, Alciat.conſ.54. nu. 1.lib.2. Et ſocius quoad partem ſuam pœna non afficitur, ſi in ſolutione vectigalis pro re communi ſocius fraudem commiſit, l.fraudati 8.§.1. D.de publ. durior ergò eſſet domini, quàm ſocij conditio, Alciat.d.loc.num.3.

16 Et in ſpecie hanc opinionem probari ex l.cotem ferro 11.§.Dominus nauis 2.l.fin.§.fin.& 11.D.de public.& vectig. teſtatur Crauett.conſ.696.n.3.vol. 4. pro ea iudicatum referens ex Bertachin.par.9.nu.14.verſ.quinimò; nec vnquàm quem pium ſe legiſſe ait,qui cōtrarium defenderit;vndè procùl dubio communis eſt opinio, Guid.Pap.ſingul. 21.Alciat.d.conſ.per tot.poſt Afflict.Angel.Ferret.Rip.& Bonacoſſ. Gaſp. Anton. Theſaur.qu.for.52.num.1.lib.1.Vincent. Caroc.de locat.par.2.tit.fraud.gabell.nu. 1.Bocer.de regal.cap.2.nu.211.Stephan. de iuriſd.lib.2.cap.7.membr.1.num.258. Io: Marquard.de mercat. lib.2. d.cap.4. num.27.Conciol.reſol.crim. ver.gabella reſol.4.num.1. vbi limitat, ſtante in contrarium conſuetudine n.3.

17 Maturiùs tamen re deliberata, contrarium verius videtur,& hanc opinionem tuentur Cuman.conſ.5.nu.4. & 5. Henr. Roſenth. de feud. cap.5. concl.39. lit.D. Mindan.de mand.lib.2.cap.43.nu. 8.Sixtin. de regal.lib.2.cap.6. num.165. Kopp.deciſ.50.num.22. confert Ann. alleg.132.num.17. & ità paſſim in Regia Camera decidi teſtatur Reg. Reuerter. deciſ.216. ibiq; Reg. de Marin. num.1. & deciſ.552.num.2.circa fin.t.2.

18 Etenim de iure communi non vector, ſed dominus ad ſolutionem vectigalis tenetur, quotieſcumq; igitur negotium ſoluendi in ſe ſuſcipit vector, procuratorem ſe pro domino mercium conſtituit, l.1. D. de procur. Vueſembec. in Parat. D. eod. num. 1. Procuratores autem omittendo id, ad quod eos obſtringebat, domino nocent, l.cum man-

dato

dato 23. in fin. D. de min. l. fin. §.4. D. naut. caupon. & ex alijs oſtendimus ſuprà in *quæſt.2.num.10. & 11.hoc tit.* & pro electis, præpoſitisq; cuncti nominatores obligantur, *l.1.C. de peric. nominat.lib.11.Luc.de Penn.in l.agentes n.10.verſ.item ſi is,qui nominat.C.de agēt. in reb.lib.12.Cuiac.in Paratl.lit B.Clapper.cauſ.rat.cauſ.62.qu.3.num.1.Larrea alleg.fiſc.39.n.1.lib.1.P.Afflict.controu. iur.45.num.1.*

19 Similitèr etiam pro familiæ delictis Dominus tenetur, quotiès eam ad peculiare negotiorum genus propoſuit, *l.1 in princ.& §.familia, D.de public.& vectigal.l.ſed & ſi ſeruus 3.D.de tribut. action. Capell.Tholoſ.deciſ.196. num.1. Gramm.dec.5.num.12. Card.Seraph.dec. 527.in pr. Ariſmin. Tepat. var.iur. ſent. tom.3. tit.520. verſ. Dominus tenetur*, poſt alios *Farinac.de delict.qu.24.num. 50. Conſ. Rocc. t. 2. reſp. tit. de Nau. & Naulo notab.11.n.36.*

20 Et peculiaritèr etiam conſtitutum eſt contrà Dominum nauis, qui ex delicto, vel contractu magiſtri nauis ab eo propoſiti obligatur, *l non debet exercitor 7.D.de naut. caupon.& ſtab. l.1. §. magiſtrum nauis,& §.magiſtrum autem, D.de exercit.act. l.inſtitorem, D.ſi cert. pet.Giurba deciſ.88. Kopp.par.1.dec.21. Tranchedin.conſult.62. nu.1. Conſ.Rocc. in cit.not.11. à num.32. & de offic. rubr. 14.§. 3.à num.11.& ſeqq.* limitatur verò hoc, ſi magiſter nauis exceſſit fines mandati, nam tunc Dominus non obligatur, vt ex pluribus fundat *citat. Rocc.d.loc.notab.12.vſq; ad not.18.* Vel quoties nauis Dominus, magiſtro id in quod ille incidit, delinquendo, nominatim prohibuiſſet, vt ex *d.l.1.§.igitur*, & alijs *cit.Conſ.Rocc.d.§.3.n.27.*

21 Præterea quamplures DD. quando vector mercium ſoluendo non eſt, reſtitutionem in integrum largiri Domino firmant, poſt *Imol. Roman. Alex. Farinac.qu.crim.172.num.50. Ferret.de gabell.num.57. Rol.à Vall. conſ.42.nu.30. lib.3. Lud.comm. concl.15. num.74. Bertaz. in add. ad conſ.patr. crim.37. lit. A. Marta vot. dec.101.n.3.* & deciſum refert *Reg.de Marin.in obſeru.ad cit. Reg. Reuert.deciſ.552.num.1. in fin. Iul. Capon.tom.4.diſcept.313.cap.3.num.3.* poſt alios *Conciol.reſol.crim.ver.gabella d.reſol.4.num.3.* Reſtitutio autem, non in-
22 iuſtitiam ſententiæ, ſed veniæ petitionem erroris proprij continet, *Gayll. de p.p.lib.2.cap.18.num.22. Odd.de reſtit. qu.39.num.34.par.1.& qu.72. num.61.* non ſententiam nullam, ſed reſcindendam arguit, *Odd. d.l.quæſt.35. num.77.* nulla autem eſſet ſententia, qua dominus condemnaretur ob culpam vectoris, quia manifeſtum errorem iuris cōtineret, *l.1.§.2. D. quæ ſent. ſin. appell. reſc.* & ideò reſtitutione minimè foret opus.

23 Hùc quoque facit ratio ab abſurdo; ſi enim culpa aurigæ non obeſſet Domino, ſequeretur, pactis inter hunc, & illum initis fiſcum obligari, contrà *l. 17.§.ſi pactus, D. de pact.* & ius quæſitum ei auferri poſſe, *Kopp.d. deciſ.50. num.22.*

24 Porrò poſterioris partis *tit. D de public. & vect. & commiſſ.* nullus hodiè vſus eſſet, cum rarò ipſi Domini merces vehant, ſed aliorum opera vtātur; Et in ſimili, ſi nauis Dominus ex delicto magiſtri non teneretur, nunquàm naues inciderent in commiſſum, quia nunquàm nauigationi ſe exponeret, ſed illam peritis nautis committeret, vt conſiderat *Conſ.Rocc.in cit.§.3.n.24.*

25 Ad contraria tandèm, & quidem regulam illam, vnius culpam alteri nō obeſſe, facilè reſponderi poteſt, eam veram eſſe, ſi huic, qui culpæ omninò expers eſt, imputetur; dominus autem mercium, culpa non omninò vacat, ſuæ enim leuitati adſcribat, cur non potiùs ipſe duxerit merces, vel fideliori commiſerit, aut in euentum fraudis cautione ſibi proſpexerit, *Mind. d.loc. Gayll. 1.obſ.45.num.2.*

26 Ità quoque *l.11.§.2. & ll.* ſuprà allegatæ, à noſtra ſpecie differunt; ibi enim faciendo vltrà, quàm mandatum ſeruis erat, nocere Domino non poterant, quamuis omittendo potuiſſent, *Surd.deciſ.181.num.16. Rebuff.tract.de*

con-

contum.in præfat.num.22.Vveſemb.conſ.
77.num.8. Mareſcott.1.var.reſol.c.86.
num.15. & appoſitè *Caſtrenſ.in l.7.n.4.*
C.de tranſact. magis Prælatum negli-
gendo, quàm contrahendo Eccleſiæ
nocere, ait.
27 Argumento deniquè à ſocio ducto
occurrimus ſuprà *in quæſt.9. à num.6.*
ad 8. hoc §.
28 Pendente verò mandati iudicio in-
ter aurigam, & dominum, cuius culpa
pœna commiſſi acciderit, inſpiciuntur
duo actionis mandati requiſita, man-
datum ſcilicèt non impletum, aut ex-
trà fines perperàm, dolo, culpa, aut
negligentia aliquid commiſſum eſſe,
l.ſi procuratorem 8.§.fin. D.mand. & ibi
in Paratl. Vveſemb. num.10. cit. Rocc.d.
29 *not.12.* & ſi vterq; in culpa ſit, damnũ
dominus ſolus ferat, arg. *l. videamus*
11.§.pen.D.locat. Bald.conſ.417. vol.1.
Bertaz.conſ.crim.94.per tot.

AD QVÆST. XI.

Fiſcus, an habeat hypothecam in pecunia debitoris ſui iàm conſumpta, & an poſſit eam repetere à poſterioribus Creditoribus.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Fiſcus vigore ſua hypotheca, an poſſit auocare à creditoribus poſterioribus pecuniam, qualitercumq; conſumptam, à nu.1.ad 3. & referuntur DD. *hanc materiam exornantes, num.4.ac multiſariam declaratur, à n.5.ad 12.*

Fiſcus, an reuocare poſſit hæreditatem, aut legatum repudiatum per debitorem fiſcalem, aliàs decoctum ex delicto, à num.13.ad 18.

Conciliatur l. cum quidam 26. *cum* l.in fraudem 45. D.de iure fiſci, *n.19.*

Creditori anteriori, an liceat auocare pecuniam poſteriori creditori ſolutam, & ab eo conſumptam? latè negatiua ſententia amplectitur, à n.20.ad 32.quæ declaratur in perſonis priuilegiatis, vel pecunia mala fide conſumpta, aut extante, à n.33.ad 36.vel in pecunia per vim extorta, nu.50. & quid in creditoribus priuilegio paribus, n.51.

Pecunia, quando dicatur extare, ad finem auocandi ſolutum poſteriori creditori, à num.37.ad 47.

Gratificatio creditorum, quando fieri dicatur pro effectu auocationis, num.48. & 49.

Creditores chirographarij, ſeù perſonales, an poſſint auocare pecuniam alteri ſolutam, n.52.& 53.

Mulier, an poſſit agere contra creditores ad reſtituendam pecuniam dotalem eis ſolutam, num.35.& à n.54.ad ſeqq.

Res empta ex pecunia dotali, an ſit dotalis? Ponderantur l.pecunia 11.C.de iure dot. l.pecunia 5. C.de priuil. fiſc. & l.deferre, §.final.D.de iure fiſci, *nu.55.& 56.*

Dominium vxori, an quæratur, vel actio tantùm ad auocandam pecuniam, n.57.& 58.

Introitus empti ex pecunia dotali, ſoluto matrimonio, an pertineant ad vxorem, viro exiſtente non ſoluendo, n.59.

Pecunia ad emptionem ſtabilium deſtinata, intèr immobilia connumeratur, nu.60. & 61.

Annuus reditus ob fundi, vel rei immobilis traditionem creatus, fundicarius, & immobilis iudicatur, n.62.

Mulieri, an competat priuilegium fiſci pro auocanda pecunia poſteriori creditori ſoluta, etiam non extante, & bona fide conſumpta, à n.63.ad 66.

Auocatio pecuniæ competit, ſi præcedat excuſſio, tàm reſpectu fiſci, quàm mulieris dotem repetentis, cum ſit actio extraordinaria in ſubſidium, principali debitore exiſtente non ſoluendo, num.67.

Auocatio competit condictione ex lege, ſi pecunia nõ extat, hypothecaria, ſi extat, num.68.

L. ſi me, & Titium, D. ſi cert. pet. *an*

fundetur in æquitate, num.69.
Actio pro recuperanda dote, an competat mulieri, conſtante matrimonio, nu.70.

1 QVæſtio hæc, ad quam enucleandam properat calamus noſter, bis accidit in Reg.Cam. teſte noſtro *Anteſignano* hìc *n.* 1. cuius difficultas circa id tendit, vtrùm Fiſcus creditor virtute ſuæ hypothecæ poſſit repetere à creditoribus poſterioribus ſui debitoris pecuniam ab ijs receptã, & conſumptam? Et R.Cam. nonnullas concluſiones veras eſſe cenſuiſſe tradit *Author* noſter hìc; nimirùm, quod creditor, etſi hypothecarius, niſi ſit priuilegiatus, non habet poteſtatem auocãdi pecuniam poſteriori ſolutam, & bona fide conſumptam, *num.* 2. 3. 4. *&* 6. Secùs autem in Fiſco ex *text.* expreſſo *in l.pecuniam, C. de priu.fiſc.* & *l. deferre, §. fin. D. de iur. fiſc.* etiam ſi habuit pecuniam ex cauſa onerosa ex *Couarr.pract.quæſt.29.nu.1.* quod tamen priuilegium auocandi eſſe remedium ſubſidiarium, inquit idem *Author* noſter *num. 9. et 10.*

2 Cumq; *quæſtionem* hanc controuerſam admodùm, ac difficilem aliqui decantent, adeò quod perdifficilem vocauerint *Peregr. de iur. Fiſc. lib.6. tit.6. num.8. Andreol. controu. 351. num.17.* arduam *Gaſp. Ant. Theſaur. qu. for. 16. lib.2. num.1.* intricatam *Vinc. Caroc. dec. 109. in princ. Ant. Amat. var. lib.2. reſol. 51. num.1.* dubiam *Eugen. conſ.89. n.2. P. Molin. de contract. diſp. 536. num.17.* & confusè per *DD.* practicatam *Flor. de Mena var. qq. lib.1. qu.6. num.1.* perplexam, dubiam, ſpinoſam, & intricatam, *Matth. Berlich. pract. lib.1. concluſ. 71. num.7.*

Inde circà eius reſolutionem, diſtinctione ſingula perpendemus; Et primò quidem in Fiſco creditore, deinde reſpectu aliorum creditorum.

3 Et quidem in Fiſco omnis ceſſat difficultas, quod poſſit auocare pecuniam creditori poſteriori ſolutam, qualitercumq; conſumptam, vt expreſsè reſpondit *Martianus* I.C. *in l. deferre 18. §. fin. cum ll. ſeq. D. de iur. fiſc.* & *not. in l. pecunia, C. de iur. fiſc.* iuncto *text.* in ſimili in *l. fin. §. etſi præfatam verſ. ſin verò, C. de iur. deliber.* non eſſe tamen præſtandas vſuras cum pecunia, quia non fœnus contractum, ſed extraordinario iure aufertur *d. l. pecunia*; & aliam rationem reddit acutiſsimi ingenij I.C. *Papinianus in l. deniq; 19. D. de iur. fiſc.* quoniam res, non perſona conuenitur, ideſt, quia Fiſcus rem perſequitur, non perſonam, & in perſecutione in rem vſuræ non veniũt, *l. ſi nauis D. de rei vind.* vt rectè exponit *Cuiac. in Paratl. C. tit. de iur. fiſc. lit. E.*

4 Quam concluſionem latè, & elegantèr exornant *ibid. DD.* communitèr, *Couarr. pract. cap.29. Guttier. lib.3. pract. qu.100. Barboſ. 6. p. l. 1. D. ſol. matrim. ex num.20. Flor. de Mena var. lib.1. qu.6. art.1. Peregrin. de iur. fiſc. lib. 6. tit.6. Theſaur. quæſt.16. lib.1. ex num.4. Reinoſ. obſ.61. ex num.1. Trentacinqu lib.1. var. tit. de iur. fiſc. reſol.7. Fontanell. de pact. nupt. t.2. cl.5. gloſ.8. par.7. ex nu.63. Alphar. de off. fiſc. gloſ.34. §.5. poſt num. 119. & gl.16. ſpecial 40. n.154. Andreol. controu. 351. num.18. Acoſta de priuileg. credit. reg.2. ampl.7. à num.53. Anton. de Amat. lib.2. var. reſol.51. n.24. Epiſc. Fermoſin. alleg. fiſc.7. n.18. lib.1.*

Ex noſtris *Afflict. deciſ.190. Capye. dec.78. num.5. Reg. de Pont. de pot. Pror. tit.7. §.9. num.18. & deciſ.34. num.20. Ioſeph Mele ad Gizzarell. deciſ.1. n.87. & 86. Gait. de cred. cap.4. quæſt.11. num. 1303. Conſ. Arias de Meſa var. lib. 1. cap.39. num.41. Reg. de Marin. in obſer. ad Reg. Reuert. deciſ.380. num.1. lib.1. reſol.71. num.5.* & ibi *Rodoer. in addit. nu. 17. Ferdin. Brancia in alleg. 54. diuerſ.* apud *Reg. de Marin. to.3. D. Carol. Ant. de Luca in animaduerſ. ad Gratian. cap. 304. tom.2.*

5 Declarant primò procedere præfatam concluſionem, ſi Fiſcus ſit prior creditor, ſecùs ſi poſterior eſſet, ità *Accurſ. in d. l. deferre, §. fin.* & *d. l. pecunia ver. ex iuſta cauſa*, idem admittere videntur *Couarr.* & *Guttier. loc. cit.* quos ſequitur *Fontanell. d. loc. num.66.* contrà

Flor.

Flor. de Men. contrarium tenentem in d.qu.6.art.1. num.18. Acoſta d.ampl. 7.num.54. Reg.Reuert.dec.380.nu.2. in
6 med. Competit verò hoc priuilegium Fiſco auocandi etiam ab anterioribus illam pecuniam, quam conſtet eſſe ipſius Fiſci, quoties id innoteſcat creditori, qui ſolutionem recepit, Card.de Luca de credit. diſc.50. num.10. quem ſequitur alter de Luca ad cit. Gratian. cap.304.n.7.

7 Secundò declarant adductam aſſertionem de Fiſco, tantùm locum habere in pecunia ſoluta creditori poſteriori lucratiuum titulum habenti, ſecùs ſi auocaret à poſteriori ex titulo oneroſo, Io: Faber in §.ſi quis in fraudem nu. 23.Inſt. de act. Menoch. Ceph. & alij, quos ſequitur Peregrin.de iur.fiſc. d.tit. 6.num 8. circa fin. Gratian. diſcept.304. num.3. & 4. t.2. Nobis tamen contrarium verius videtur, cum text. in d.l.pecunia, generaliter loquatur, & ſic procedere, etiam ſi ſecundus creditor habuit pecuniam ex cauſa oneroſa, tenuiſſe Reg. Cam. tradit Author noſter hìc n. 8. ex cit.Couarr. d.qu. 29. num 3. Vnde Gait. d.loc. num.1308. Fermoſ.d. alleg.7.num.20. tenent, in praxi contrà Fiſcum non obtineri, ſed procedere opinionem Couarr.quam veriorem dixerunt Guttier. & Auend. apud Barboſ. in d.l.1.par.6.num.24. Carot.d.dec.109. num.49.& ità Couarr.ſequuti ſunt Reg. Valenz.conſ.64.nu.22.et 23. Mieh. Paſtor.deciſ.206.num.51. Ferdin.Branc.in d.alleg.54.nu.2.et 3. Rodoer.ad cit.Reg. de Marin.d.c.71.n.19. de Luca ad Gratian.d.cap.304. num.5.

8 Limitant tertiò in Fiſco ſuccedente priuato, quod tunc non gaudeat illo auocationis priuilegio, cum agat ex perſona priuati, ad text.in l.fiſcus, C.de iur.Fiſc.& ex Bart.& Bald.Card.Mantic.de tacit.& amb.lib.11.tit.18. nu.20. Amat.Rodriqu.de priuil. cred.par.1.art. 2.num.8. verſ.verumtamen, idem Gait. d.quæſt.11.nu.1309.cit. Fermoſin.n.21.

9 Modificant, & quartò, ſi Fiſcus eſt creditor ex pœna, qui non auocabit pecuniam ſolutam creditori poſteriori, vt poſt alios fundat Steph. Gratian. cit. cap.304.nu.9. & 10. Quod tamen non procedit, ſi ſecundus poſterior etiam eſſet creditor ex pœna, nam tunc exiſtentibus in pari cauſa creditoribus Fiſcus præfertur, & ſic auocabit pecuniam, vt probat poſt alios Gait.d.quæſt. 11.num.1311.

10 Reſtringunt quintò, vt prædictæ auocationi locus non ſit, quoties Fiſco aliundè contrà debitorem eſſet conſultum, ità vt in illius bonis prius facienda ſit excuſſio, vt ſepiùs iudicatum refert Auth.noſter hic n. 10. quod probari videtur in d.l.pecunia, ibi (ex iuſta cauſa) idest, ſi debitor non ſit ſoluendo, Bart.in l.ſi non expedierit, §.1. D.de bon.auth. Iud. Reg.Valenz. in rub. de iur.Fiſc.num.57.in fin. Theſaur. n.3. Peregr.num.8. Barboſ. num.23. Trentacinq; num.14. Fontanell. num.67. in locis ſuprà cit. cit.Brancia in d.alleg.54.n. 3.Rodoer.ad cit.cap.71.num.23.Reg.Capyc.Latr.conſult.33. à num.2. ità vt inter remedia ſubſidiaria poſuerit Coſta de rem.ſubſid.rem.37.illat.2. & generaliter in omni creditore tradit Berlieb. concluſ.71.num.57.Amat.d.reſol.51. nu. 22.Reg.de Marin.cit. reſol.71. num.14. vbi ſic deciſum refert.

11 Probatur etiam ex generalitate text.in l.Moſchis, D.de iur.fiſc. vbi cõuenti emptores bonorum Moſchidis fiſci debitricis, dicebant hæredes Moſchidis idoneos eſſe, & multos alios ex iiſdem bonis emiſſe: æquum putauit Imperator noſter, prius hæredes conueniri debere, deinde in reliquum, poſſeſſorem omnem, & ità pronunciauit. Ex quo ità contrarijs reſpondendo, latè fundat Acoſta d.ampl.7. à num. 56. ad 61. vbi ad intellectum d. l. Moſchis fundat, quod exiſtentibus pluribus poſſeſſoribus rerum fiſco obligatarum, licitum ſit Fiſco pro toto debito quemcumq; poſſeſſorem inſolidum experiri, non verò cogitur pro rata agere ex Neguſ. de pign.4.membr.p.8.n.50.Guid.Pap.qu. 423. Bobadill.lib.2. cap.20. num.53. & alijs.

12 Quod tamen ſublimitant, ſi Fiſcus

haberet in inſtrumento clauſulam conſtituti, maximè ſi pecunia fuit poſterioribus liberata ſub cautione, vt poſt *Gizz.ad Capyc.Latr.deciſ.*24.*num.*16.& alios *Rodoer.in d.cap.*71.*num.*25.*&* 26. Secundò in tributis ſibi debitis, tunc enim excuſſio fieri non debet, *l. cum poſſeſſor, § fin.D.de cenſib.Gregor.Lopez in l.*14.*tit.*13.*par.*5.*verſ.*6.*limita*; niſi negligentia aliqua Fiſco, ſeù adminiſtratoribus adſcribi poſſit, *Acoſta d.l. n.*61.*verſ. Intellige.*

13 Præterea non eſt omittendum in hac materia quærere, vtrum ſcilicèt Fiſcus reuocare poſſit hæreditatem, aut legatum repudiatum per debitorem fiſcalem, aliàs decoctum ex delicto.

14 Cuius *quæſt.* negatiua probari videtur ex *l.qui autem, D.quæ in fraud.cred.* vbi debitor poteſt non acquirere,& repudiare, ſeù contemnere lucra ei obuenientia, in præiudicium ſuorum creditorum,& ratio ibidem affertur, *quia Edictum pertinet ad diminuentes patrimonium ſuum, qui autem ſibi non acquirit, patrimonium non diminuit, l.non fraudantur, D.de reg.iur.* Ad hoc etiam ſunt *text.in l* 1.*§.vtrum, D.ſi quid in fraud. patron. l.ſi ſponſus* 5.*§.ſi maritus* 13.*D.de don.inter vir. & vx.l.*1.*§.confertur* 23.*D.de collat. l.alienationis verbum, § qui occaſione,D.de V.S.* cum latè traditis per *Acoſtam de priuil. cred. reg.* 2.*ampl.*7.*à num.*146.*& ſeqq. Gratian. lib.*1.*for.diſcept.*132.*à num.*3. & *lib.*2.*c.*271.*Sanchez de matrim. lib.*6.*diſp.*4.*à num.*8. & *in præcept. Decal.cap.*14.*à nu.*52. *Donell.lib.*23.*comm.cap. vlt.* & ibi *Oſuald.Hilliger.in notis lit.C.Gaſp.Schifordegber.lib.*1 *for tract.*9.*qu.*1. *Fachin. lib.*13.*controu. cap.*46. *Anna Robert. lib.* 3 *rer iudicat. cap.* 12. & alij apud *Caſtill.lib.*5.*controu. cap.*112. *Noguerol.alleg.*18.*n.*39.*Merlin.de legitim.lib.*3.*tit.*2.*qu.*3. *Salgad. in labyr.cred p.*2.*c.*14.*à n* 2 *Præſ.de Franch.deciſ.*101.*Conſ.Carleu.de iudic.t.*2.*diſp.*25.*n.*2.*&* 3.*Conſil. Hodiern.in add.ad Surd.dec.*140.*à n.*1. *Conſil. Arias de Meſa var. lib.*2.*cap.*41. *D.Carol.Ant.de Luca in obſ.ad Præſ.de Franch.d.dec.*101.*à n.*1. & *in animadu. ad Gratian.tom.* 1.*cap.* 132.*& tom.* 2.*cap.* 271.

15 Ratio autem eſt, quia creditores nõ poſſunt cogere debitorem ad acquirẽdum, ſed habent tantùm ad bona quęſita, & in ſuo patrimonio radicata cum obligatum, *D.Alph. de Olea de ceſſ. iur. tit.*2.*qu.*3.*à n.*5.*ad ſeqq.* Nec ius adeũdi ad creditores tranſit, quia non eſt ius, ſed mera facultas,*Cancer.lib.*3.*cap.*21.*à n.*160.*Reg.Capyc.Latr. deciſ.*8. vbi *Gizz.* latè *in obſeru.*nec in generali bonorum hypotheca comprehenditur, vt poſt alios docet *Mar. Cutell. de donat.* 1.*to.tract.*1.*diſc.*2.*p.*2.*n.*27.*Olea d.q.*3.*n.*13.*de Luca in d.dec.*101.*n.*1.*in fin.*

16 Quæ ſanè concluſio communitèr obtinuit in foro, ſed an etiam in foro poli admittatur, ſatis controuertitur apud *Ciuiliſtas*, & *Theologos*;Etenim in foro interno, hanc repudiationem eſſe contrà iuſtitiam, & debitorem repudiantem, vel id conſulentes mortaliter peccare,defendunt *P.Molin.de iuſt. et iur.tr.*2.*tit.*2.*diſp.*435.*in fin.Sanchez de matrim.lib.*6.*diſp.*4.*n.*9.*Card.Lugo de iuſt.& iur.diſp.*20,*n.*137. *Laym. de iuſt. lib.*3.*tr.*5,*cap.*6.*n.*6. & alij,quos ſequũtur *Epiſc.Ricc.in add.ad Franch.cit.dec.*101.*in fin.Conſ.Rocc.reſp.*83.*nu.*6.*P.Afflict.contr.*28.*n.*5.*R.Capyc.Latr.d.dec.*8.*num.*13.*&* 14. *Franc.de Petris conſ.* 59.*n.*15.*& ſeq.*Quod probatur,nam debitor non ſolùm tenetur ſoluere creditoribus de ijs, quæ habet, ſed etiam debet aſſumere media facilia, vt creditoribus ſatisfaciat,& cum hæreditas, vel legatum relinquitur,de natura ſua poſtulat agnitionem,vt quæratur,& exinde creditoribus ſoluatur, ſecundùm *cit.Doct.*

17 Contrarium verò conantur tueri, licere ſcilicèt in foro conſcientiæ debitori non acquirere, nec eſſe contra iuſtitiam, dùm leges non aſcribũt fraudi actum repudiationis, & alias lex eſſet nutritiua peccati; *Gomez var.lib.*2.*cap.*4.*nu.*74.*Tell.Fernand.in l.*4. *Taur.n.*9.*Conſil.Prat.in add.ad Paſchal.p.*2.*cap.*4.*n.*174.*& pract.obſeru.*15.*&* 16.*per tot.*

& hanc

& hanc eſſe probabilem ſententiam tradit *P.Stephan. à S.Gregor.de iuſt. t.2. de donat.c.13.n.11.* Ceterùm non recedendum à prima ſententia, quæ vti verior, & conſcientiæ fauens, omni lucro anteponenda eſt, poſt alios doctiſſimè fundant *Olea d.q.3.n.35. de Luca in cit. dec.de Franeb.* 101.*num.*11.*Boler.de decoct.deb.fiſc.tit.5.qu.37.n.6.* vbi *nu.*12. fundat, quod debet ſimilitèr hæc ſententia amplecti in foro exteriori cum lex humana iuſta non debeat aliquid permittere, quod culpam lethalem inducat, ex *D. Thom.1.2. qu.96. art.4. Solorzan.de iur.Indiar.lib.3.c.10.n.82.* & cum alijs *Carleual.d.diſp.25.n.16.*

28 In Fiſco tamen omnis ceſſare videtur dubietas, cum eius fauore debitor in illius præiudicium ſimilem renunciationem non poſſit facere, & velle non acquirere, ſed poteſt renunciata reuocare, vt probat *Paulus in l.in fraudem 45.D.de iur.Fiſc.* ibi: *In fraudem Fiſci non ſolùm per donationem, ſed quocumq; modo res alienata reuocantur;* Idemq; iuris eſt, & ſi non quæratur, æquè enim in omnibus fraus punitur; Confirmat eandem ſententiam *Vlpianus in l.ſed etſi lege, §. proinde, D.de petit.hered. Peregr.de iur.Fiſc.lib.6.tit.7. à nu.38.Cuiac.lib.8. obſ. cap.9. Ann.Robert.lib.3.rer.iud. d.cap.12. propè mediũ,* vbi ſub ea diſtinctione declarat, Iuris debitori delati, & quæſiti, vt in hoc caſu patrimonium diminuant in creditorum fraudem, vel iuris non dùm delati; aut delati, ſed non dùm acquiſiti, vt tunc non dicantur fraudare, idemq; ſequuntur *Andr.Fachin.lib.13.controu. cap.56.in fin.Oſuald.ad cit.Donell. d.lit. C.circa med. Larrea decis.55. nu.26. t.2. Mauſon.de cauſ exec.lib.1.qu.6. ampl.8. n.38.cit.Peregr.lib.5.tit.1.n.190. et ſeq. Mangil.de imput qu.4.à n.5. Cathalan. de indult.c.18.n.63.et 64. cit.Carleu. d. diſp.25.n.12. Boler. d.qu.37.n.10.et 11. de Luca in animaduerſ.ad Gratian.lib.1. cap.132.n.1. et 2.*

29 Nec obſtat *l.cum quidam 26. D.de iur.fiſc.* quæ ex diametro pugnare videtur cum *d.l.in fraudem;* nam omiſſis varijs conciliationibus traditis à *Cuiacio lib.8.obſeru.cap.9. Iul.Pacio leg. conciliat.cent.7. qu.75. Gilbert.Regio lib.1. Enãtiophanon,cap.*14. & alijs, quos refert *Conſ.Arias de Meſa d cap.41.n.12.* dicendum eſt, quod in *d.l.cum quidam* delinquens non erat adhùc cõdemnatus, & ſic nulla obligatio nata erat reſpectu fiſci, & ideò potuit pater filium emancipare, licet in conſequentiam nõ acquireret (hæreditatem enim filio delatam filius ſibi quæſiuit) ſed in *d.l. in fraudem,* iàm damnatus erat, & ideò ius delatum, & acquiſitum, in fraudem Fiſci repudiare nequiuit, *Zaſ. tom. 5. oper.part.3.antinomiar.nu.*10. à quo ad literam mutuauit *Theodor.Straithman. in ſuis antimonijs iur.ciuil. contrarietate* 29. eumq; ſequitur *Nicolaus Genoa in conciliatione legum in iure ciuili contrar. à pag.339.*

30 Cardo autem totius difficultatis in eo verſatur, an deciſio *text.in d l.pecunia, & d.l.deferre, § vlt.* quatenùs Fiſco permittit, pecuniam poſteriori creditori ſolutam, etiam conſumptam, ab eo auocare, producenda ſit ad alios creditores, an verò hoc ex peculiari Fiſci priuilegio procedat? Qua in hæſitatione alij negatiuam, alij affirmatiuam amplectuntur, idcireò binas Doctorum pugnantium acies inſtruemus.

31 Prima igitur communis eſt Doctorum ſententia, non licere creditori anteriori auocare pecuniam poſteriori creditori ſolutam, & ab eo bona fide conſumptam, idq; ex æquitate, ne totus Mundus litibus inuolutus quaſi ſubuerteretur, ex vulgata *Afflicti decis.* 190. vbi dicit, ſub nomine Regis ità fuiſſe deciſum, ſubdens, quod ideò facit ius in Regno, ſequuntur, & defendunt ibi *Add.Capye.decis.78. Gramm.in q.* 1. poſt ſuas *decis.* & cum hac opinione reſidere Reg. Cam. teſtatur *Auth.* noſter hic *nu.4.Chartar.dec.19.Couarr. pract.c.29.n.2.Guttierez lib.3.pract.qu.* 100.*Theſaur.lib.1 for.qu 15.n.11. Maceratenſ.var.reſol.60. caſ.15.lib.2. Flor. Diaz de Men.var. lib.1. qu.6. §.9. Menoch.conſ.25.Marta vot.42.& 48. n.3.*

& de

& de clauſul.p.1.clauſul.165.n.15. Fontanell.de pact.nupt.to.2.clauſ.5.gl.8.p.6. à num.47.& p.7.per tot. Mareſcot.lib.2. var.c.26.nu.7. Gregor.Lopez in l.11.tit.14.gl.1.p.5. Stephan.deciſ.31. Merenda lib.6.contr. cap.6. Ant. Faber in ſuo Cod. lib.8.tit.17.def.33. Cancer.lib.2. var. c.6.num.177.& 178. Coſta de remed.ſubſid.rem.47.illat.2.Gratian.d.cap.304.n.2.Surd.deciſ.60. n.9. Seſſe deciſ. Aragon.206. Laurent.dec. Auen.96. Matt.Brun. de ceſſ.bon.qu.24. Praeſ. de Franch.deciſ.53.nu.9.Viſcont.in concl.ver.pecuniam, Fab.de Anna conſ.129.num.2. lib.2. Io: Andr.de Georg.alleg.39.à n.8.Thor.vot.94.num.4.& ſeq.to.2. & in comp.deciſ. verb. creditor ſecundus, & ver. creditor primus, P.Molfeſ.ad Conſuet.Neap.p.4. tit.de ſucceſſ.ab inteſt.qu.26.Gait.de credit.cap.6.qu.11. nu.1297. Antonin.de Amat. var. lib.2. reſol.51. à num.9. Andreol.contr.351.nu.1. Acoſta de priuileg. cred reg.2.ampl.7.à num.75.Salgad.in labyr.cred.p.1.cap.10.à n.77.& ſeq.Reg. de Marin.lib.1.reſol.cap.71.& in obſeru. ad Reg.Reuert. deciſ.380. num.1. Conſil. Arias de Meſa var.lib.1.cap.39.n.39.

22 Probatur, quia hoc ius proprium eſt Fiſci priuilegium, ex l.Titius 21. D.de iur.Fiſc. ibi: Poſteà Fiſcus iure ſuo vſus abſtulit mihi pecuniam, ſignificans ius peculiare Fiſci; Et in d.l.pecunia, ibi: extraordinario iure, Andreol. d.controu.351.n.3. de Meſa d. cap.39. nu.46. Ius autem ſingulare non eſt trahendum ad conſequentiam, l. quod verò 14. & l. ſeq. D.de ll. l.quod contrà, D.de reg.iur.

23 Similitèr, quia ſi contrarium ſtatueretur, lites in infinitum creſcerent, & commercia impedirentur, quoniam ſi plures eſſent creditores vnius creditoris decocti, & debitor ſoluiſſet ſecundis creditoribus, vel alias res vendat, & poſteà creditor anterior, vel priuilegiatus velit illas reuocare, quis non videt tot lites pullulare? vt conſiderant Afflict.in d.deciſ.190.in fin. Acoſta de priu.cred.d.ampl.7.n.82.

24 Deinde, quia non erit quærendum de hypotheca, ſi pecunia fuit conſumpta, neque de reiuindicatione, ſi res non extat, nec de condictione ex lege, ſi debitum fuit ſolutum vero creditori abſque dolo, Gait.d.cap.4.n.1301. Andreol.d.contr.351. nu.4. de Meſa d.cap.39.num.42.

25 Rursùs conſideratur, quod ius creditoris, quantumuis priuilegiati, non debet eſſe potentiùs, quàm ius veri domini, ſed, ſi nummi alieni à debitore ſoluti per creditorem fuerint bona fide conſumpti, domino nulla actio aduersùs eum competit, l. ſi filius 14.l.cũ fundum, §.ſeruum tuum, D.de reb. cred. cum concord. quod non eſſet ſi auocarentur, cum ſolutum non intelligatur, quod poteſt auferri, l.ſi rem 20. D.de ſolut. vt poſt Fulgoſ.& Couarr.tradit cit. Andreol.d.l.n.5.de Meſa n. 43. Praeſ. de Franch.deciſ.200.n.11.

26 Prætereà facit text.in l.pupillus, D. quæ in fraud. cred. ex quo deſumptam videri Hiſpan. l.9. tit.15. p.5. ait Acoſta cit.ampl.7.num.83.

27 Vlteriùs per text.in l.filius 14.l.cum fundus 31.§.1.D.de reb. cred. vbi pater pecuniam bona fide conſumptam, quã filiusfam. contra S.C.Maced. ſoluit, repetere non poteſt: Si igitur domino hoc non permittitur, multò minus creditori, qui debilius ius habet, permittetur.

Multæ aliæ hìc adnecti poſſent ratiocinationes, quas breuitatis ergò omittimus, eæ autem videri poſſunt apud cit.DD.

28 Altera eſt contraria DD. opinio, videlicèt, quod prior creditor etiam non priuilegiatus, ſiuè generalem, ſiuè ſpecialem habens hypothecam auocare poſſit pecuniam poſteriori ſolutam, & bona fide ab eo conſumptam, proùt defendunt inter alios Stracch. de decoctor.vlt.part.à n.31.& ſeqq.Cephal.conſ.88. n.7. & 8. lib.1. Velaſquez de Auendan.in l.31.Taur.gl.1.nu.8. Gomez de Leon.in reſp.36. num. 1. neruosè tuetur Felician.de Solis de cenſ.lib.3.c.5. n.17. Surd.conſ.4.n.25.& conſ.436. à num.9. Petr.Barboſ.in l.1.p.6.à nu.20. D.ſolut. matr.Fachin.controu.lib.12. cap.53. ingenioſè defendit Schifordegher.ad Ant.

Fabr.

Fabr.lib.1.tract.8. qu.7. per tot. latiſsimè *Caſtill.contr.to.4.cap.61.à nu.83.* & alij videndi apud *Amat.d.reſol.51. n.8. Salgad.d.cap.10.n.80. Andreol.d.contr.351.nu.2.* adde acerrimè hanc defendentem *Matth. Berlichium pract. concl.71.n.47.& ſeqq.*

29 Validiſſimis paritèr hæc ſententia fulcitur rationibus; Primò, per *text. in l.creditor 12.§.Papinianus 5. D. qui potior.in pign.* Secundò, per *text.in l. vlt. §.ſin verò 5.& §.6. C. de iur. delib.* vbi
30 dicitur, quod ſi hæredes creditoribus hypothecarijs ſoluerint, & hæreditas non ſuffecerit, poſſint anteriores creditores ſolutum à poſterioribus creditoribus, ſi extat, hypothecaria vendicare, vel ſi conſumpta ſit, condictione ex lege repetere, *Berlich.d.loc.num.48. Andreol.d.contr.351.n.7.& 8.*

31 Inſupèr facit, quod pecunia in genere hypothecari poteſt, *l.idemq; §.fin. D.qui pot.in pign.hab. Author* noſter hìc *num.3. Reg.Valenz. conſ.64.n.20. lib.1. Gait.d.loc.nu.1296. Fermoſin.d.alleg.7. num.2.* at pecunia in genere ſumpta, nunquàm poteſt dici extincta, quia genus perire non poteſt, *l.incendium, D.ſi cert.pet.* Ergò poterit creditor anterior perſequi pecuniam ſolutam poſteriori, quaſi ſemper extet, *l.ſi fundus, §.in vendicatione, D.de pignor. Andreol. d.l. num.14.*

32 In hac *Doctorum* varietate, hanc ſecũdam opinionem iuris rigore veram; Priorem autem æquiorem, (nonnulli etiam de iure veriorem dicunt) multò magis communem, & multorum Hiſpanorum, exterorum, & præcipuè noſtri Regni Tribunalium vſu receptam, & libentiùs amplexam, veluti æquitati, & Reip. quieti conſulentem, probant *cit.DD.Gait.d.cap.4.quæſt.11. nu.1300. Salgad.d.cap.10.n.82. Amat.d.reſol.51. n.10. Andreol.d.contr.351.n.17. Rodoer. in cit.cap.71.num.1.in fin. Fermoſin. d. alleg.7.n.16.*

33 Declaratur tamen hæc concluſio, ve concedenda ſit auocatio pecuniæ etiã bonæ fidæ conſumptę creditoribus hypothecarijs, qui ſunt, perſonæ priuilegiatæ, *Author* noſter hic *nu.6. Mareſc. var.lib.2.cap.36.n.5. Mich.Paſtor. in d. dec.206.num.52. Caroc.deciſ.109.n.44. Gait. de credit. d. quæſt.11. num.1312. & 1313.*

34 Quales autem ſint creditores hypothecarij cum priuilegio, copiosè enumerant *Flor.de Mena d.lib.1. qu.6. §.3. à num.9. Gait. in appendic. ad d.cap.4.à num.109.& ſeq.* Prouìr eſt in Fabrica S.Petri, quæ ad inſtàr Fiſci auocare vt ſuprà poteſt, vt concludit *Marta vot. 42.Epiſc.Ricc.p.2.prax.Eccl. reſol.375. Thor.de priuil.pia cauſ.priu 78.* Idemq; dicendum in omni Eccleſia, & pio loco, *Genuenſ in prax.qu.602.Reg.de Marin.d.cap.71.n.6. Andreol.d.loc.num.24.* In Ciuitate, *Reg.de Pont.de poteſt.Pror. tit.de regal.impoſ.§.3.nu.22. Thor.d.loc. Andreol.cit.contr.n.25.*

35 In muliere dotem repetente poſt alios tradunt *Gait.d.qu.11. num.1312. Reg de Marin.d.cap.71. num.8. cit. Andreol.nu.19. de Luca ad cit.Gratian.cap. 304.n.6.* quam concluſionem in *fine huius quæſtionis* latè examinandam duximus, annectendo quæſtionem ad id iàm anteà per Nos exaratam.

36 Secundò conueniunt *cit. DD.* quod cæteri hypothecarij creditores priuilegio carentes poſſunt auocare pecuniam mala fide conſumptam, vel exactam, aut ſi verè, aut fictè extet pecunia, *Salgad d.cap.10. num.84. Gait.d.l. n.1316. Andreol.cit.l.nu.22. cit. Radoer num.2.*

37 Quando autem dicatur pecunia extare, ad effectum auocandi ſolutum poſteriori creditori; dicendum eſt, primò, pecuniam extare, nec dici conſumptam, quando pendente lite pecunia liberata eſt per Iudicem, ne maneat otioſa, etſi per creditorem nulla ſit præſtita cautio, donec aliàs prouideatur; ità *Paſtor. d.deciſ.206. interra in 2.vol.dec.Seſſ.n.34.& ſeq.Gait.d.cap. 4.qu.11.n.1318.Fermoſin.d.alleg.7. nu. 31.Salgad.d.cap.10.n.69.& 70.*

38 Secundò, ſi pecunia eſſet in ſacculo ſubſignato, vel ſub ſequeſtro, vel ſub depoſito, vel cenſu, *Reg. de Marin. d. cap.*

cap.71. n.9. verſ.Tertius, *Salgad.d.cap.* 10. *num.*61. poſt alios *Epiſc. Fermoſin. cit.alleg.7. num.33*, *Andreol. d.controu.* 351.*num.*22.

39 Tertiò, quando ſolutio fuit facta procuratori, qui nomine creditoris recepit, & adhuc penès ſe habet, nec dũ reddidit ſuo principali, *Surd. d.conſ.4. num.48. Guttier.pract.cit.qu.*100.*n.*13. & *Fontanell.d.loc. num.*32. à quo non citato tranſcripſit *Nouar. lib.*1.*for. qu.* 139. *n.*15. ſequũtur *Rodoer.d.cap.*171. *num.*12.*Salgad.d.cap.*10.*n.67.Andreol. d.contr. n.*28.

40 Quartò, fingitur extare, quando in creditore adeſt mala fides in receptione, & conſumptione, puta, quando creditor ſciebat alios adeſſe potiores, & priores ſeipſo, nam tunc habet locũ auocatio, quaſi dolo deſierit poſſidere, ex *d.l.ſi fundus*, §.*in vindicatione*, *D.de pign.* poſt alios *Gait.n.*1319. *Salgad. n.* 62.*Andreol.n.*23.*Fermoſin.num.*34.*Rodoer.nu.*3. *in locis ſuprà cit. Ant. Gobius conſult.*89. vbi hoc declarat.

41 Quintò, quando ab alio creditore anteriore fuerit exigens denunciatus, & interpellatus, ne exigat in ſui præiudicium, quæ denunciatio conſtituit in mala fide, *Guzman.de euict. cap.*35. *num.*138.*& ſeq.Gait.d.l.n.*1322. *citat. Salgad.num.*63.*Andreol.d.contr.*351.*n.* 24.*Rodoer.in d.cap.*171.*n.*5.

42 Sextò, ſi debitor poſt litem motam, vel concurſum formatum, poſteriori creditori inſtanti ſoluit in priorum fraudem, *Guttier.d.qu.*101. *nu.6.et* 11. *Flor.de Mena d.qu.*61.§1.*n.*2.*et ſeq.* Et pecunia exacta concurſu pendente, refunditur in corpus concurſus, vt priores creditores exigant proptèr dolum, ac fraudem poſterioris exigentis, *Laratha conſ.*64. quem ſequũtur *Nouar. d.qu.*139.*Noguerol.alleg.*7.*n.*6.*& ſeqq. Salgad.d.loc.n.*64.65.*&* 66.

43 Septimò, quãdo creditor pecuniam recipiens promiſit ipſam reſtituere in caſu, quo alter creditor potior appareat; *Fontanell.loc.cit.nu.*36. *Theſaur.d. d q.*16.*à n.*7. quem refert *Caſtill. contr. to.*5. *cap.*78. *verſ. quartum caſum eſſe*, *Pacific.de interdict.inſpect.*3.*cap.*2.*num.* 96.*Macerat.d.reſol.*60. *caſ.*15. *in fin.*

44 Octauò, ſi à debitore fuerit poſteriori delegatum nomen debitoris, & illud adhuc non fuerit exactum, nam ante exactionem ſemper dicitur res extare, vt poſt innumeros fundat *Andreol. cit. contr.*351.*n.*30. *& ſeq.*

45 Nonò, fingitur pecunia extare, ſi data fuit creditori cùm fideiuſſione, vt latè probat *Fontanell.d el.*5.*gl.*8.*p.*8. *à n.*33.*Caſtill.contr.lib.*4.*cap.*61. *nu.*74. *Hering de fideiuſſ.cap.*15. *nu.*127. *Muſcatell.in prax. de fideiuſſ.* 1.*p. modo* 16. *n.*3 *&* 4. *Lanar.conſ.*56.*nu.*4. *Præſ.de Franch.deciſ.*64.75.*&* 200.

46 Et ideò optima fuit inuenta cautela in omnibus Tribunalibus, & ſignantèr huius fideliſſimæ Ciuitatis, quando pecuniæ liberatio fit creditoribus, vt apponatur clauſula in decretis: *Præſtita tamen cautione de reſtituendo cui, quibus, & quando, ad omnem ordinem Sac. Reg. Conſ. ſiuè R. Cam. aut Magnæ Curiæ*; Et ſic ſempèr quantitates ſub hoc modo liberatæ, dicuntur extare, adeò quod ſuperueniente creditore anteriore, nullo modo poſſit opponi de conſumptione bona fide, vel quod intelligatur translatum rei liberatæ dominium, de qua praxi, & ſtylo teſtantur *Præſ.de Franch.deciſ.*75.*nu.*9. *& deciſ.* 272.*circà fin.Reg.de Ponte deciſ.*34.*ſub n.*20.*Reg.Capye.Galeot.contr.*38 *à n.*30. *lib.*2.*Reg.de Marin.in obſ. ad R.Reuert. dec.*83.*n.*1.*Rodoer.in add.ad R. de Marin.d.reſol.*71.*n.*14.*Conſil.Prat.in addit. ad Muſcatell.d.modo* 16. *verſ.ad ſedandas*; *de Luca in obſ.ad Franch. dec.*200. *& in animaduerſ. ad Gratian. cap.*701. *tom.* 4.

47 Imò etiam, ſi non reperiretur data cautio præſtari ſolita, neque in decreto ordinata; non ideò præiudicat eis, ad quorum fauorem apponi ſolet, vt deciſum refert *Thor. in comp. t.*3. *verb. Creditor primus fol.*246.*col.*1.*in fin.* quẽ ſequitur *cit.Rodoer.d.l.nu.*15. *&* 16. Et hoc ex quadam æquitate, non verò de iure procedere aduertit *cit. R.Galeot.d. cõtr.*38.*à n.*38. *R.de Mar.d.qu.*83.*n.*1.

Hæc

Hæc tamen cautela fundatur euidentèr in *l. procuratoris* 5. *§. fin. D.de tribut. action.* ibi: *Sed quoniam fieri poteſt, vt alius quoque, vel alij exiſtere poſſint mercis peculiaris creditores, cauere debet creditor iſte pro rata ſe refuſurum, ſi fortè alij emerſtrint creditores,* & *in l.*1.*et* 2. *D. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum. Rodoer.d.loc.nu.*14.*Conſil.Prat. ad cit.Muſcatell.d.loc.* Dubitari autem ſolet,quãdo eſt locus auocationi pecuniæ liberatę cum cautione,an teneatur hic pecuniam receptam vnà cum intereſſe teſtituere, & negatiuam latè probat *Reg.de Marin. in cit.obſeru.*83.*n.*3.

48 Similitèr declaratur, quando ſolutionis tempore par fuit omnium creditorum diligentia, & tamen poſterior fuit gratificatus, nam tunc anterior auocat pecuniam poſteriori ſolutam, *Amat.d.reſol.*51.*n.*26. *R.de Marin. d.c.* 71.*n.*8.*Flor.de Mena d.q.*6. *§.*1. *n.*2. *et ſeq.Caſtill.d.cap.*61.*n.*69. *Schifordegher. ad Fabr.lib.*1.*tract.*8.*qu.*5.*per tot.* poſt alios *Gait.d.q.*11.*num.*1319.*et ſeq. Andreol.d.contr.*351.*n.*21.

49 Gratificatio autem dicitur fieri,quãdo plures ſimùl inſtant pro ſolutione ſuorum creditorum, vel acceperunt poſſeſſionem ex primo decreto, & debitor vni ſoluerit, omiſsis alijs; tunc enim ſolutio cenſetur facta in fraudem creditorum, quæ reuocatur per *tit. D. quæ in fraud.cred. Mareſcott. var.lib.*2. *cap.*36.*n.*3.*Caroc.d.dec.*109.*n.*26. *Gait. d.cap.*4.*qu.*11. *n.*1327. nam tunc debitor gratificando videtur colludere, & committere dolum, *Amat.d.reſ.*51. *nu.* 26.*in med. Fermoſin.d.alleg.*7. *num.*26. Secùs verò, quando vnus tantùm inſtat, ex *l.ſi nõ expedierit* 6.*§.*2.*D.de reb. auth.Iud. poſſid.* ibi: *Quod ſi vtroq; inſtante ſibi gratificatus tutor ſoluerit, æquum eſſe, aut priùs eandem portionem mihi quæri, aut communicandum, quod accepiſti,* poſt alios *Fermoſin. d. allegat. ſiſt.*7. *num.*25. quam diſtinctionem, an omnes creditores inſtent,vel ne,procedere in creditoribus, qui innituntur allegatione paupertatis,& inæqualitatis,& non ex hypotheca,vel priuilegio ſcribit *Amat.d.loc.nu.*28.quem ſequitur *Fermoſ.d.l.n.*27.

50 De pecunia item per vim extorta communis eſt *DD.*aſſertio, quod poſſit creditor anterior illam auocare à poſteriori, cui ſoluta fuerit per debitorem, ex *text.in d.l.ſi pupillus, D. quæ in fraud.cred.* ibi: *Diſtinguendum eſt, an is obtulerit mihi, an ego illi extorſerim inuito, vt ſi extorſerim inuito, reuocetur, ſi non extorſerim, non reuocetur*, *Caroc. d. dec.*109.*n.*29. vbi exponit verbum extorquere, *Amat.d.loc nu.*29.*et* 30. *Fermoſin.d.alleg.*7.*nu.*29.*et.*30. poſt alios, quod limitat *Caroc.d.l.nu.*30.niſi à debitore fugiente extorſerit.

51 Notandum etiam eſt,quod ſi omnes creditores ſunt pares priuilegio, & cauſa, tunc indiſtinctè auocatio denegatur, vt per *text.in d.l.ſi pupillus* concludunt,poſt alios *Gait. d.cap.*4. *qu.*11. *num.*1314.& *Fermoſin.d.alleg.*7.*nu.*12. & 13.

52 Poſtrema erit inſpectio de creditoribus chirographarijs, hoc eſt, qui habent tantùm obligatam perſonam, & non bona, vel ſolùm chirographum, vel teſtes de ſuo credito habent, tunc ſi vni ex illis pecunia ſoluta ſit, reliqui creditores eam repetere non poſſunt; quia creditores perſonales non priuilegiati, ſunt pares in ſolutione, ità vt nec vnus alteri præferatur, etiam ſi ſit prior in tempore, per *text. in d. l.ſi non expedierit* 6.*§.quid ergò, D.de reb.auth. Iud.poſſid.l.qui autem, §.ſciendum* 7. *D. quæ in fraud.cred.l.pupillus* 24.*§.ſi verò iuſtè, D. eod.* ratio eſt, quia ſolutio facta poſteriori diligentiori, non retractatur per anteriorem, qui fuit negligens, vt in *d.l.pupillus*, ibi: *Sed vigilaui, meam conditionem meliorem feci, ius ciuile vigilantibus ſcriptum eſt, ideò q; nõ reuocatur, quod percepi*; *d.l.ſi non expedierit, §.*5. ibi: *Ne alterius,aut negligentia, aut cupiditas, huic, qui diligens fuit, noceat; l. ſumma cum ratione, §.ſed ſi cũ ſuſpicaretur in fin. D.de pecul.* ibi: *Licet creditori vigilare ad ſuum conſequendũ*; *d.l.qui autem, §.ſciendum*, ibi: *Quamuis ſciens,ſibi enim vigilauit*; & ità termi-

nis concludunt *Hartm. Piſtor. lib. 3. qu.*
20. num. 1. Kopp. dec. 62, n. 2. Caroc. deciſ.
109. num. 23. & ſeq. Coſta de rat. ratæ q.
74. Trentacinqu. var. lib. 3. tit. de ſolut.
reſol. 23, nu. 5. Fontanell. de pact. nupt. cl.
5. gl. 8. p. 6, n. 28. & ſeq. vol. 2. poſt alios
Amat. d. reſol. 51. num. 1. & 2. Berlich. d.
concluſ. 71. à num. 7. verſ. primus caſus,
Epiſc. Fermoſin. d. alleg. 7. n. 5.
53 Quæ concluſio ampliatur, etiam ſi
creditor ipſe ſolutionis tempore ſci-
uerit, debitorem habere alios credito-
res perſonales, & illum non eſſe omni-
bus ſoluendo, per *text.* expreſſum in
d. §. ſciendum, & *d. l. ſi pupillus*, *Flor. de*
Men. d. §. 1. num. 3. Berlich. d. l. nu. 8. Fer-
moſin. cit. l. num. 6. non obſtante quidem
differentia inter pecuniam ſolutam,
extantem, aut conſumptam, poſt alios
cit. Amat. n. 2. Fermoſin. nu. 7. Vel vtrùm
creditor à debitore ſpontè ſoluente
accepetit, an verò iuſtè exegerit *Ber-*
lich d. concl. 71. num. 9. vbi in *num. ſeqq.*
alias ampliationes, & limitationes af-
fert.

54 *Mulier, an poſſit agere contrà cre-*
ditores ad reſtituendam ſibi
pecuniam dotalem
illis ſolutam?

55 PRo muliere aciem inſtruit *text. in l.*
ex pecunia 12. C. de iure dot. vbi
diſponitur, quod res empta ex pecunia
dotali non eſt dotalis, & ex tali em-
ptione mulieri non acquiritur actio, &
ideò ſi dos eſt in caſu reſtitutionis, mu-
lier pecuniam repetit, non ad rem
agit.

Alia lex eſt in *l. pecunia 5. C. de*
priuil. fiſci, ibi: *Pecunia, quam credi-*
tor à debitore ſuo recepit, ſi poſteà ex
iuſta cauſa fiſco reſtituenda erit, ſi-
ne vſuris debetur, quia non fœnus con-
tractum, ſed ſuum recuperatum extra-
56 *ordinario iure aufertur.* Alia lex eſt
in *l. deferre, §. final.* incip. *Papinian. D.*
de iur. fiſc. vbi, *ſi debitor fiſcalis creditori*
ſuo ſoluit, fiſcus poteſt hanc pecuniam à
tali creditore repetere, et ſic remanebit
debitor obligatus creditori ſuo, et eius fi-
deiuſſores, et pignora, ac ſi nihil ſoluiſſet;
Et *l. ſi me, et Titium, D. ſi certum petat.*
57 At ſi diligentèr veritas indagetur,
nullum ex propoſitis medijs mulieri
opitulari poterit; non fauor proprius,
licet enim res empta ex pecunia dota-
li, regularitèr non dicatur dotalis, *d. l.*
ex pecunia, & proindè non quæratur
dominium vxori, ſed actio tantùm ad
auocandam pecuniam, proùt notabili-
tèr *Bald.* & reliqui *DD.* quod in re em-
pta non de pecunia dotali docent, *ex*
text. in l. 1. & l. multum, C. ſi quis alteri,
vel ſib.
58 Tamen vxori dominium quæritur, ſi
cum conſenſu illius fiat emptio per
virum ad beneficium eiuſdē, *gloſ. mar-*
gina in d. l. ex pecunia in princ. Campeg.
in tract. de dote p. 4. q. 8. nu. 1. & 2. Reg.
Lanar. conſ. 26. num. 12. aut ſi maritus
non eſt ſoluendo, *l. vxor marito,* iuncta
gloſ. in verbo, ſeparatur, D. de donat. inter
vir. & vxor. Socc. conſ. 234. num. 1. lib. 2.
Bald. Nouell. in tract. de dote par. 9. pri-
uileg. 15. Reg. Lanar. d. conſ. 26. num. 12.
59 vbi in ſpecie concludit, introitus em-
ptos ex pecunia dotali ſoluto matri-
monio ad vxorem pertinere, viro exi-
ſtente non ſoluendo; Quoties autem
vir non eſt ſoluendo, etiam ſi mulier
emptioni non conſenſerit, res empta
ex pecunia dotali efficitur dotalis,
Gregor. Lopez p. 5. tit. 5. l. 49. in gloſ. (vo-
luntad della) & *Guttier. de tutel. par. 3.*
cap. 1. n. 88. Conſ. de Georgio alleg. 39. n.
27. Reg. de Marin. ad Reg. Reuert. deciſ.
202. num. 8.
60 Vel ſi pecunia ſit deſtinata in em-
ptionem ſtabilium, aut annuorum in-
troituum; tunc enim non cenſetur, vti
pecunia, ſed tanquam reditus, & con-
ſequentèr pecunia ſuccedet loco rei,
Maſtrill. deciſ. 36. num. 4. Pecunia nam-
què ad emptionem ſtabilium deſtina-
ta, inter immobilia connumeratur, *De-*
cian. conſ. 59. num. 13. lib. 1. alijq; relati
per *Boer. deciſ. 209.* & *Gabriel. commun.*
concluſ. tit. de præſumpt. concluſ. 12. n. 20.
61 *verſ. contrariam*, eſtq; verior ſententia,
quidquid alij opinentur, quando de-
ſtinatio ſit cum conſenſu duorum, adeò
quod

quod, non ſit in facultate vnius ab ea diſcedere, ſed iuris neceſſitate illam exequi teneatur, vt declarat *Socc. conſ. 59.num.13.* vbi hanc ipſam veritatem eſſe aſſerit, quos ſequitur *Gabriel vbi ſuprà n.2.*

62 Sic annuus reditus ob fundi, vel rei immobilis traditionē creatus, fundicarius, & immobilis iudicatur, vt per eadem verba, ex aliorum voto concludit *Io:Griuel.in deciſ.Dolan.53.nu.15.in fine.* Sic etiam, ſi legetur pecunia, vt inde ematur prædium, cenſetur ſpecies legata, & conſequentèr prædium emendum, *Socc.conſ.247.n.8.verſ.quartò hãc concluſionem, lib.2. Gratian. diſcept.forenſ.cap.579.n.5.lib.3.* Cum igitur dominiū introituum emptorū, mulieri, & non viro quęſitum fuerit, eiuſdem mulieris periculo deteriores effecti erunt, cum res domino pereat, *l. pignus*, cum ibi notat. *D.de pignor. actione.*

63 Nec mulieri competere poteſt fiſci priuilegium; de quo in *d. l. pecunia*, & *l.deferre, §.final.D.de iur.fiſci*, loquuntur enim in debitore ſoluente credito-
64 ri poſteriori, à quo fiſcus tanquàm anterior auocat pecuniam, etiam non extantem, & bona fide conſumptam, quemadmodùm explicat *Rodriquez de annuis reditibus lib.2. q.19. num.23.* Pecunia non fuit per virum debitorem ſoluta creditoribus conuentis, quaſi poſterioribus, ità vt vxor, ſicut fiſcus, tanquàm anterior poſſet illam auocare, ſed conuerſa in emptionem annuorum introituum, neque tuta redderetur vxor; etenim etſi pleriq; fiſci priuilegium ad eam extendi velint iuxtà *gloſ.in d.l.deferre, §.finali, in verbo, auferendam*, tamen non deſunt, qui vel contrarium ſimplicitèr defendãt, quaſi *text.* illi ſpecialem fiſci fauorem contineant; quorum numero ſunt *Bald. in l.finali, n.7.in fine, verſ. item fallit, de priuileg. fiſc. Fulgoſ. in d.l.pecunia, num.1. Cuman.in l.pupillus, num.5. in fine, D. quæ in fraud. credit. Couarr.* in puncto iuris verius exiſtimans *pract. qq. c.29. n.1.* alijq; relati per *Barboſ. in 6. part. l. prima antè n. 34. verſ. tota igitur dubitatio, D. ſolut. matr.*

65 Vel eandem diſpoſitionem obtinere alij putant, etiam reſpectu fiſci, in creditore ex cauſa lucratiua, non ex cauſa onerosa, *Faber in §. Item ſi quis in fraudem nu.25. Inſt.de action. Grammat.q.1.n.7. Alciat.in l. filiusfamil. n.6. D. ſi cert.petat.* vbi in indiuiduo cõcludit, vice rei peremptæ, in ſubſidium dari actionem ad pretium creditori ex cauſa onerosa contrà creditorem ex cauſa lucratiua, *Cephal.conſ.86. nu.22. lib.1. Menoch.conſ.25.n.13.& 17. Surd. conſ.4.num.14. Theſaur.quæſt forenſ.lib.2.cap.16.n.10.verſ ſi de communi.*

66 Admiſſo interim fiſci priuilegio auocandi pecuniam etiam à creditore ex cauſa onerosa mulieri concedendo, nec poterunt creditores ad illius ſolutionem vrgeri; fiſcus enim auocat pecuniam à creditore debitoris ſui, nõ verò à quocumque alio, niſi per hypothecariam, quando extat; Ità *Alex. Turamin.in l.non puto, cap.2.nu.17.in fine, verſ.ſed quid ſi hic ſecundus, D. de iur.fiſci*, quod etiam voluit *Alex.Trentacinq; var.reſolut.lib.1.de iur.fiſc. reſolut.7.in princ.fol.mihi* 69. dum concludit, pecuniam auocari poſſe à quocũque poſſeſſore, ſi extaret; Conſtat autem pecuniam bona fide conſumptam eſſe, cum bona, & non mala fides in dubio præſumatur, vt vtrumquè notant *Molfeſ. in Conſuetud. Neap. p.4. de ſucceſſ.ab inteſt.qu.26.n.19.* & *Theſaur. citat.cap.16. n.13. verſ. cæterum in dubio, & verſ.ſed quia non ſufficit, Surd. conſ. 4.n.43. verſ.& ratio eſt, Mareſcot. var. reſol.lib.2.cap.36.n.8.*

67 Et auocatio ità demum competit, ſi præcedat excuſſio, tàm reſpectu fiſci, quàm mulieris dotem repetentis, *l. Moſchis, D.de iur.fiſc. l.hæredem mariti, C.de hæredit.action. Iaſ.in §.item ſi quis in fraudem n.67.* & *Surd.conſ.4.nu.3. & 4.* Eſt enim actio extraordinaria *d.l.pecunia*, ibi: *extraordinario iure*; conſequentèr ſubſidiaria, *Angel.in d. l pupillus, nu.1. in fine, verſ. ex hoc intelligas; Faber in d.§.ſi quis in fraudem, n.23. in fine, verſ.vnum non prætermitto, Reg.de*

*Ponte de pot.Proreg.in tit.de regal.impoſit.§,3.n.12.cum ſeq.*in ſubſidiũ intelligitur, principali debitore exiſtẽte non ſoluendo, *Alex.conſ.*108.*num.*10.*lib.*5, *Surd.conſ.4.n.13.& n.14.Peregr.de iur. fiſc.lib.6.tit.6. num.8.Guttier. pract.qq. lib.3.cap.101.nu.9. & Reg.de Pont. vbi ſuprà n.23.*

Principalis verò debitor eſt maritus, eo itàq; non ſoluendo exiſtente,& non alitèr, competit mulieri actio pro auocanda pecunia, *d.l.vxor marito, D. de donat.inter vir.& vxor.* vbi *Bald. in princ.* poſt *gloſ.in verb.ſeparatur*, idẽq; docuit *gloſ.in l. vbi adhuc, in verbo qui non potiora iura:C.de iur.dot.Soce.conſil*, 224.*n.*1.*lib.*2. *Bald. Nouell.de dote p.7. priuileg.*15.*Reg.Lanar.conſ.*26.*n.*12. & 17. etiam ſi mulier contra tertium à viro cauſam habentem ageret, *Gregor. Lopez citata gloſ.in fine,& Guttier. eod, cap.1. de tutel. n.89,*

68 Tandem auocatio competit condictione ex lege, ſi pecunia non extet, hypothecaria verò, ſi extet, *Aleiat.in d.l. deferre*, §.*final. in verb. auferendam*, & *in l.pecunia*; *in verbo, extraordinario, C. de priuil. fiſci*; *Salyc.in d.l.pecunia, n.3, Anna conſ.*123.*n.*3.& *Conſ.de Georg. d.alleg.*39. *num.*19, quando pecunia non extat, tanquàm bona fide conſumpta, condictione ex lege auocabitur, quod in ſpecie in pecunia bona fide conſumpta tradit *Afflict. deciſ,*190. *num.*4. per *text. in d.l. deferre, §.final.* quem ſequitur *Surd. conſ.4.num.49. verſ.Tertiò reſpondetur*, vbi ad idem allegat *Bart. in l. final. §. etſi præfatam, C.de iur.deliber.* vbi concludit, creditori conſultum dici, ſi ſatisfieri valeat ſuper bonis aliorum obligatorum, dummodò obligatio ſit liquida, vt idem explicat *n,49.in finalibus verbis*; At mulieri conſultum erit ſuper bonis viri, ſi ſatisfieri valeat.

69 Non tamen prodeſſe poteſt mulieri priuilegium fiſci, ex relata *l. ſi me, et Titium, D.ſi cert. petat.* quæ lex fundata eſt in æquitate, ac tantùm ſibi locum vendicat in creditore ex cauſa lucratiua, non ex cauſa onerosa, vt vnanimi coonſenſu, concludunt in *l. ſi cum ſeruum, D.eod.Bart.num.4. Bald, in prima lectura antiqua, Salyc. ante num.*1. *& nu.3.in fin.d l.ſi me, & Titium, Bart. n.2.Salyc.n.2. Alex.nu.2.Iaſ.nu.3. Alex. conſ.*108.*n.*10.*lib.*5. *Reg.de Pont.vbi ſuprà n.*18. *& ſeq.* vbi *nu.*20. hæc verba ſubnectit: *Dum enim quis creditum ſuum conſequitur, non remanet in aliquo debitor, ſed ſuum recuperat, ex quo non fit locupletior; ſed exigit, vt non ſit in dãno, tùm etiam, quia mulieri conſtante matrimonio non competit actio auocandi pecuniam*: Fiſci namquè priuilegium non tranſit, niſi ad creditorem, cui actu tãtùm quæſita eſt actio, non autem habi-
70 tu,vt puta ad vxorem,cui viuente viro non competit actio contra mariti bona, licet poſt mortem viri competat, *Alex. Trentacinq. d. reſolut.*7, *num.*17. *fol.mihi* 71. *Pariſ.conſ.*69. *num.*3. *lib.*4. niſi propter mariti vergentiã ad inopiã mulier remaneret indotata, nã cõſtito, facultates viri ad dotis exactionem nõ ſufficere, dotẽ repetere poſſet, *l. ſi cõſtãte, D.ſolut.matrim.* vbi latiſſimè *Barboſa num.1.& ſeqq. Greue. ad Gayll.lib.2. practicar.concluſ. cap.83, num.3. Mantic.de tacit.& ambig.lib.11.tit.30. n.20. Marilian.deciſ.81, Afflict. dec,199. & deciſ.332.Ludouic.deciſ.Lucenſ.22. n.9. Chartar.deciſ,43. Baez de debitor.inope cap.3.num.12.& 13, Decian.conſ.13. n. 11.& conſ.46.num.136,lib.2.Caualcan. deciſ.22,num.43.par.4. Cancer. var.reſolut.cap.9.de dot.num.18.& 19. Milanenſ.deciſ,7,num.63. & 74. Pariſ. conſ. 119.num.10.lib.1.conſ.54. num.3. lib.4. Maſcard.de probat. concluſ,1017. nu.2. Francus de fideiuſſor.cap,3.nu,326.Put. deciſ. 359. ſub num.1. deciſ, 364. lib.3. Franeb. dec.617.Viu.deciſ.538.num.8. 9.& 10. Gratian.diſcept forenſ, cap.44. num.21.& deciſ.194,nu.2. Chartar.deciſ.117. num.3, & 4. Cephal, conſ.747. num. 15. & 34. Marcell. Calà de modo articulandi, §.2.gloſ.1.nu.152. Maſull. ad Capyc.deciſ.46.ſub n.4.*

AD QVÆST. XII.

An Arrendatores Dohanarum poſſint conducere, & ad ſe recipere Dohanas Baronum, etiam ipſis inuitis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

FIſcus rem communem cum priuato, poteſt inuito ſocio alienare, etiam ſi in ea minimam habeat portionem, parte tamèn pretij ſocio conſeruata, n.1.

Socius inuito altero ſocio, nihil poteſt in re communi, nu. 2. & 3. Secùs in Fiſco, num.4.

Fiſci priuilegium vendendi rem communem, an fundetur in libera Principis diſpoſitione ex Martini *ſententia, vel in iure ſpeciali, vel in vtilitate vendendi rem integram, vel in dignitate, à nu.5. ad 13. & an ſit leoninum, vel fauorabile, n.12. & 18. & in alijs caſibus, vel perſonis amplietur, à nu.19. ad 22.*

Fiſcus inſtrumenta ad rem communem pertinentia conſeruare debet, num.14. & rei communis eligit portionem, nu.15. & 16.

Intercepti pœnam totam Fiſcus accipere debet, qui deinde ſoluet Arrendatori partem vigore Capitulationis *debitam, n.17.*

Fiſcus, an poſſit rem communem locare? Affirmat Dom. Reg. *cum plurimis, nu. 23. Contrarium tenent* Caſtill. & Amaya, *& ſe inuoluunt* R. Sanfelic. Reg. Conſtant. & Fermoſin. *à n. 24. ad 26.*

An poſſit Dohanas Baronum iuſto pretio accipere, easq; locare Regijs Arrendatoribus? Comprobatur praxis Regiæ Cameræ pro Fiſco, n.27. & 28.

Dohanæ in feudum conceſſæ, an poſſint dici communes cum Fiſco ratione directi dominij, n.29.30. & 33. Memoratur articulus pro Fiſco deciſus in venditione iuris Portulaniæ ſimùl cum Caſalibus Ciuitatis Neap. à n.34. ad 36.

Dominij diſtinctio in directum, & vtile, an detur in iure, n.31. & 32.

Fiſcus, an poſſit Dohanas Baronum locare, poſt dationem in ſolutum? firmatur hæc deciſio *pro Fiſco contrà* R. Sanfel. *n.37.38. & 39.*

Pretium, an teneatur in hoc caſu Fiſcus ſoluere, & ad quam rationem, n.40. & 41. ac diluitur Reg. Conſtantij *dubietas, n.42.*

1 INter cætera Fiſci priuilegia, ſpeciale eſt illud, quod conceditur ab *Imperatore Alexandro in l. vnic. C. de vendit. rer. fiſcal. lib.10.* ibi: *Forma eſt, quoties ad fiſcum, vel minima portio rei pertinet, vt vniuerſa à Procuratoribus meis diſtrahatur, ſed pretium partis tantùm in fiſcum redigatur, reliquum dominis partium reſtituatur.* Quod etiam conſtituerat *Imp. Antoninus in l.2. C. de comm. rer. alien.* & *Seren. Rex Alphonſus* apud Hiſpanos *in l. 53. tit. 3. p.5.* Nimirùm, vt Fiſcus rem communem cum priuato poſſit inuito ſocio alienare, etiam ſi in ea quantumcumq; minimã habeat portionem, ità vt dominium rei venditæ tranſeat in emptorem, parte tamen pretij ſocio conſeruata, quod latè exornant *Hermoſill. in gloſ.7. ad d. l.53. Partit. à n.1. R. Conſtant. D. Franc. Amaya,* & alij *in d. l. vnic. D. Io: del Caſtillo lib.3. contr. c.6. Quemada qu.5. fiſcal. Gait. de credit. cap.4. q.7. à nu.404. Epiſc. Fermoſin. alleg. fiſc.5. & 6. Conſil. Arias de Meſa var. reſol. lib.2. cap.17. Reg. Galeot. reſp. fiſc.28. Præſ. R.C. Ganauerr. deciſ.9. per tot.* & nouiſſimè *D. Petrus Marcellinus Corradin. in ſuo eleganti tract. de Prælationis iure quæſt. 38. per tot.*

2 Magnum ſanè priuilegium fiſci fatentur *Reg. Conſtant. & Amaya ibidem;* Etenim ſocius inuito altero ſocio nihil poteſt, cum non ſit ſolidus dominus, *l. parietem 8. l. in re communi 26. D. de ſeruit. vrb.* iuncta *l.2. D. de ſeruit. l. vnius ex ſocijs 34. D. de ſeruit. ruſt. l. proprium, §. fin. D. commun. præd. l. Sabi-*

nus

nus 28. *D.de comm.diuid.* Imò ſi ſocius
3 vendiderit rem communem, tunc datur alteri ſocio reiuindicatio partis ſuę in emptorem, etiam non oblato pretio, *l.3.C.de rei vind.tòt.tit. Cod.de cōm. rer.alien.* vbi ità poſt alios notauit *Cuiacius*, & omnes in *d.l.vnic. C. de vend. rer.fiſc.* Non enim, quod commune habeo, meum dici valet, niſi quoad diſpoſitionem partis meæ, ex *l.ſerui 5.§. Labeo, D. de leg.1. l.nemo ex ſocijs 6.D. pro ſoc.l.ſi ſocius 16.D.ſi cert.pet.* & plura alia, quæ congerunt *Gait. d.cap.4. q. 7.à n.377. Reg.Conſt.d.l.vn.nu.1.& 2. Amaya à num. 1. ad 4.* quem ſequitur
4 *Fermoſin.d.loc.à num.1.* Quæ tamen regula fallit in Fiſco, *Auth.* noſter hîc *n. 3. Fermoſ.d.l.n.23.*

5 Quare autem tale priuilegium competat Fiſco contrà præfatas iuris regulas, non leuis eſt inter *DD.* diſquiſitio: Et omiſſa illa grauiſſima controuerſia inter *Martinum*, & *Bulgarum*, dum *Martinus* voluit, ex hac lege, ſubditorum bona eſſe in libera Principis diſpoſitione, contrarium tenente *Bulgaro*, quam *Martini* ſententiam falſam, & à Chriſtiano Principe alienam eſſe probant *Amaya in lib.1. obſ.cap.1. à nu. 50. & in d.l.vnic.nu.6.& 7.Solorzan.de iur.Indiar.lib.2.c.21. à n.43. Caſtill.lib. 5.contr.cap.6.Guzman de euiction. c.52.*

6 Fatendum videtur priuilegium prædictum non fundari in libera facultate, ſed in ſingulari iure ratione partis, vt præſenſit poſt *Bald.in d.l.2. C.de comm. rer.alien.Reg.Conſtant.in d.l.vn. nu 33.* vbi *Amaya à nu.8. ex d.l.2.* ibi: *iuxtà proprium priuilegium vendit*, & *d.l.vn.* ſic probans ex verbo, *forma*, quod ſignificat priuilegium; Et ſecundùm *Accurſ. ibid. Conſtitutionem iuris.*

7 Sed, quia in dubio non eſt dicendum, aliquid ſpeciale eſſe in Fiſco, *gloſ.recept. in l.1. C.de petit.hæred.* ideò vtilitatis cauſa Fiſco conceſſum fuiſſe teſtantur *Cuiac.in l.res 22.§.1.D.de iur. Fiſc.* & *DD. in d.l. vnic. Rebuff. & Valenz ſub n.3.& 6. Reg.Conſtant.num.5. Amaya ſub n.8. in d.l.vn.* meliùs enim, & commodiùs res integra, quàm particulatim venditur, arg. *l.in commodato 17.§.duobus, D.commod.* ibi: *Nam eum, qui carrucham, vel lecticam commodauit, non rectè acturum de ſingulis partibus; cum concord.* & plus valet res vnita, quàm in partes diuiſa, ex *l.Meuius 52.D.famil.erciſc.* noſter *Auth.* hîc *nu. 13. Amaya d.l.n.10. Conſ.Arias de Meſa d.l. num. 2.* tùm quia nemo emeret
8 partem, tùm etiam, quia emptor non irà accederet proptèr communionem, quæ ſolet excitare diſcordias, *l. in re communi 26. D. de ſeruit. vrb.* iunctis ijs, quæ tradit poſt alios *Tiraquell. de primog.q.4.n.28.Reg.Conſtant.n.6. Fermoſin.d.alleg.5.n.26.27.& 28. Reg.Ca-*
9 *pyc.Latr.deciſ.28.* vbi *Gizz.* Facit multum deciſio *text. in l.21. §. 1. D. de iur. fiſc.* vt poſſit Fiſcus rem vendere, reliquo pretio creditoribus priùs ſoluto, vt exponunt *cit.Amaya d.l. nu.11. Fermoſin.num.29. Author* hîc *n.7.*

10 Et ex prædicta ratione tenent plures, non eſſe admittendum debitorem, qui velit, vt creditor inuitus cogatur accipere particularem ſolutionem, quia plurima incommoda habet partium ſolutio, & exactio, vt ait *I.C.in l.3. D. fam.erciſc. Fachin. lib.10. contr. cap.59. Sarmiento lib.2. ſelect.cap.16.* poſt alios *Amaya d.loc.n.19.*

11 Neque hoc priuilegium tendit in aliquod incommodum ſocij, cui ſuæ partis pretium conſeruatur, & addicitur, & ſic quod ei non fuit damnoſum, non debet recuſari in alterius cōmodum, arg. *l. in creditore 38. D. de euict.l.cum in fundo 78. §.ipſius, D.de iur.dot.l.in ſumma,§.item Varus, D.de aqua pluu.* Et quamuis hęc Societas Fi-
12 ſci, ſimilis videatur leoninæ, ex *Iſern.* imò licet *Hyppol.de Marſil. ſing.665.* velit priuatum non debere ſe immiſcere cum magno viro, neque cum fiſco, neque cum ingenti flumine, quem refert *Auth.* hîc *n.12.* Id tamen non ſemper procedit, cum multoties commodum ſocius conſequatur, vt ex *text. in l. ſi communem, D.quemadm.ſeru.amitt.* notanr *Reg.Conſtant. in d.l.vn. num.14. Fermoſin. d. alleg.5. num.30.* Vnde fit,

quod

quod habens rem communem cum Fiſco, vel Eccleſia, non excluditur, niſi ex eadem præſcriptione, qua Fiſcus, vel Eccleſia, vt docent *cit. DD.*

13 Nec ſolùm propter vtilitatem fiſci, ſed etiam proptèr dignitatem, & maioritatem introductum dici poteſt, arg. *l.ſancimus* 34. *§.ne autem*, *D. de donat.* poſt *Bald.* & *Boer.dec.*5. *nu.*5. *Reg.Conſtant.d.l.n.*7. *Amaya nu.*13. *Fermoſin. d. alleg.*5. *num.*28. & ideò magis dignum trahit ad ſe minus dignum, illudquè vincit, *l. quæ religioſis* 43. *D. de rer. diuiſ. l.ſi communem* 10. *D.quemadm.ſeruit. amitt.*

14 Simile enim Fiſco preeminentiæ ratione priuilegium in re communi in multis conceditur; Nam inſtrumenta ad rem communem pertinentia penès Fiſcum reſident, *l.Senatus*, *§. Senatus cenſuit, D.de iur. fiſc.* quia apud digniorem ſeruanda ſunt *l.fin.D de fid.inſtr. l. Procurator* 7. *C.de edend. R.Conſtant.d. l, num.*8. & obſeruant *Gothofr. in d.l.*7. *Amaya d.l n* 5. *Fermoſin.d.alleg.*5. *nu.*6. *Maximil.Fauſt.in conſ.pro Ærar. claſ.*9. *ord.*756. *num.*9.

15 Speciale eſt etiam, vt rei communis Fiſcus eligat portionem ad ſe ſpectantem ex rebus eorum, qui ſe detulerũt, niſi ſit vxor defuncti, *l.*1. *C. de his, qui ſe defer. Peregr.de iur.fiſc lib.*6.*tit.*4. *nu.*25. *&* 26. *Alphar de off fiſc.gl.*34. *§.*1. *n.*23. *& ſeq. Caſtill.lib.*3. *quotid. cap.*6. *ex num.* 13. Concordat *Conſtit. Regni incip. præſenti*, *in tit. de off. ſec. circà fin. R.Conſtant.d.l.n.*9.

16 Proùt etiam confiſcatis bonis inter alios diuidendis, Fiſcus facit partes, *Bart.in d. §. Senatus cenſuit in fin. Aretin.in tract.de malefic.in verſ.dandis, & ſoluendis*, *Gomes in §.quadam autem*, *Inſt.de act.* Imò in hoc Regno quando Fiſcus foriudicato pro medietate, & filij illius pro alia ſuccedunt ex *Conſt. Foriudicatorum bona*, ipſe Fiſcus ſuam partem eliget, vt poſt *Afflict.* & alios *in d.Conſt.* notant *Author* noſter hìc *n.*9. *Reg.Conſtant.d.l.n.*11.

17 Et ſtante Capitulatione Arrendamenti Dohanarum, quod pœnæ intercepti medietas applicetur Fiſco, & medietas Arrendatori, vt latè annotauimus in *qu.*1. *huius §.* totum tamen debet peruenire in manus Fiſci, qui demùm partem debitam Arrendatori ſoluit, *Author* noſter hìc *n.* 8. *Farinac. in pract.crim.tom.*1.*p.*2.*q.*10. *nu.*53. *Seuerin.in addit.ad Reg.Sanfel.lib.*3. *deciſ.* 407. *verſ. Octauò obſerua*, *de Luca in animaduerſ.ad Gratian.tom.*4.*cap.*625. *n.*5. *in fine*, alijq; per Nos relati *ſuprà in quæſt.*8.*n.*5. *huius §.*

18 Cum igitur hoc priuilegium Fiſco competat, ratione publicæ vtilitatis, & dignitatis, non eſt odioſum, ſed in quadam æquitate fundatum, & ſine tertij præiudicio, cui integrum ſuę portionis pretium reſeruatur, ideòq; vti fauorabile extendendum probant *Bald. conſ.* 336. *lib.*5. *Reg.Conſtant. in d.l.vnic.nu.* 18. *&* 19. *Conſil. Arias de Meſa d.lib.*2. *cap.*17.*n.*3. *&* 4. *Præſ.R.Cam. Ganauerr. deciſ.*9.*n.*65.

19 Ampliatur itàq; primò, vt procedat etiam ſi fiſcus habeat communionem cum bonis dotalibus, vel doti obligatis, *Bald. conſ.*171. *lib.*1. *Arias de Meſa d. cap.*17. *num.* 4. *Corradin. d.quæſt.* 38.*n.*5. Imò quod poſſit pro executione pœnæ deſtruere totam domum, ſi delinquens habeat illam communem cum alio, etiam eo inuito, *Reg. Galeot. reſp.fiſc.*28.*nu.*135. *Corradin.d.l.num.*6. latè probat *Epiſc.Fermoſin.d.alleg. fiſc.* 5. *per tot.*

20 Secundò procedit, ſiuè res ipſa diuidua ſit, ſiuè non, quemadmodùm explosa *Martini* antiqui Interpretis ſententia, voluerunt *gloſ.in d.l.vn. ver. diſtrahantur in fin.* & ibi *Bart. num.*2. *Bald.n.*7. *Hermoſilla d.gloſ.*7.*nu.*3. *Reg. Conſtant.nu.*22. poſt alios latè probans *Amaya à nu.*15. *& ſeq. Gait.de credit.d. cap.*4.*quæſt.*6. *num.*406. *Reg.Capyc.Galeot.d.loc.num.*8. *Corradin.d.qu.*38. *n.*4. *in fin. Præſ.Ganauerr.d.deciſ.*9.*num.*22. *&* 23.

21 An verò Fiſcus poſſit donare rem cum ſocio communem, affirmant *Reg. Conſtant.in d.l.vn.nu.*66. *& ſeq. Fermoſin.* poſt alios in *alleg.* 6. *à num.*25. *& ſeq.*

ſeq & hoc ſpeciale etiam eſt de iure hiſpanico *Partitarum in l.53 p.5. tit.5.* vbi *Greg Lopez,* & *Hermoſill gloſ.7. nu. 12.* Contrarium verò probant *Amaya à num.59.cit Corradin. d.qu.38.à num. 12. ad ſeq.* An poſſit permutare, poſt alios *Fermoſin d.alleg.6.à num.28.* vel obligare, aut infeudare, vel in emphyteuſim dare, præfati ſunt adeundi. Et quid ſi habeat communionem vſusfructus, aut alterius iuris, an poſſit alienare, communior ſententia eſt negatiua, *Reg.Conſtant.n.42. Amaya à nu.22. in d.l.vn Hermoſill.d.gl.7.à n.8. Fermoſin.d alleg.6.à nu.30.& ſeq.Corradin.d. qu.38 à n.29.*

22 Hoc autem Fiſci priuilegium non competit alijs priuilegiatis, puta Ciuitati, vel Eccleſiæ, *Reg.Conſtant.à nu. 25. Amaya n.70.in d.l.vn. Arias de Meſa d.cap.17.num.32. Reg. Galeot. d.reſp. 28.à n.125. Corradin. d.quaſt.38.num. 27.& 28.*

23 Inſupèr, an vigore dicti priuilegij poſſit Fiſcus rem communem locare? Affirmat noſter *Auth.* hìc *nu.16.& 17.* ex authoritate *Baldi conſ. 332. & conſ. 336.lib.5.* Si enim poteſt vẽdere, quod eſt maiùs, poterit etiam locare, quod eſt minùs, ſequuntur *Boſſ. de fiſco n.39. Baiard.quaſt.95 ſub n.24.ad med.Card. Tuſch.lit.C.concl.542.n.2.& lit.F concl. 383.n.40. Guazzin.de confiſc concl.13. limit.44.n 17.Felic.de ſocies.cap.28. nu. 13.Gratian.deciſ.Marcb 169.nu.1. in addit.Maſtrill.de magiſtr.lib.3 cap.4. n. 414.in fin.Gait.de credit. cap.4. qu.7. à n.407. ad ſeq. R.Galeot.d.reſp.28. à nu. 78.Conſil.Arias de Meſa d.cap.17.n.20.*

24 Contrarium verò concludunt *Io:del Caſtillo d.cap.6. à num.18. Amaya in d. l.vnic. n.46.& 59.* quos ſequitur *Corradin.d.qu.38.num.10.* ex eo, quia non conueniunt verba *legis* Fiſco priuilegium cõcedentis, quæ ſi mandat, quod priuatus conſequatur integrum ſuæ partis pretium re vendita, non poterit hoc adaptari locationis contractui, in quo ſingulis annis certum quid percipere tantùm poteſt, imò ex venditione, non verò ex locatione dominium trãsfertur, & in hanc ſententiam, cõtrà *Auth.* noſtri deciſ. inclinare videtur, *Reg.Sanfelic.in praxi iudic. ſect.29. à n. 3.ad ſeqq.* cum *R.Conſtant.d.l.vn.n.59.*

25 *& 60.* vbi etiam quandam diſtinctionem tradit, quam non amplectitur *cit. Amaya*, imò improperat, quaſi inuentam ab *Italis* diſtinguere aſſuetis in caſu difficili; & poſt hæc diſſidentium fundamenta relata ſe inuoluit *cit. Fermoſin.d.alleg.6. à num.16.ad 24.* Si ve-

26 rò ad breue, ſeù modicum tempus Fiſcus vellet rem locare, tunc faciliùs permitti, aut obſeruandum id, quod circà duos ſocios ſcripſere *Ant.Gomez tom 2.var.cap.3. num.14. Menoch. de arbitr.lib.2. caſ.442.* aduertunt *Caſtill. d l.n.23.& cit. Amaya n.58.*

27 Quidquid ſit de his, cũ non poſſit in hoc caſu, de publica vtilitate dubitari, ne igitur eſt ambigendum de praxi R. Cam.à noſtro *Auth.* hìc *n.1.* relata, vt ſcillcèt poſſit Fiſcus Dohanas Baronũ iuſto pretio accipere, & locare illis, qui ſuas Dohanas conducunt, & ſic ſolet apponi pactum, quando locantur Regiæ Dohanæ, quod liceat Arrendatoribus accipere Dohanas Baronum ſoluto iuſto pretio, vt deciſum refert idem *Author* noſter hìc *num.21. & 22.* quam *deciſionem* recenſent inter alios *Reg. Lanar. in memorab. manuſcr. verb. Fiſcus, an poſſit locare,* quem refert *Gizz.ad Reg.Capyc.Latr.deciſ.28. n.30. cit.Conſtant.d.loc. cit.Sanfelic.d ſect.29. num.1.& 2.Reg.Tap.lib.6. Iur.Regn. in annot. ad Conſt. Magiſtris Procuratoribus, ver.diſtrabant, fol.29. Conſil. Arias de Meſa d.cap.17.nu.20.Corradin.d.qu. 38.num.9.*

28 Ratio autem huius priuilegij eſt, quia ſi hoc non permitteretur, poſſet inde magnum damnum inferri iuribus Reg.Curiæ, cum negotiatores facerent extractiones per Dohanas Baronum, & ſic reditus regij ad nihilum redigerentur, vt prudentèr conſiderat *Author* noſter hìc *n.15.& 19.*

29 Supponit autem *Author* hìc *nu. 18.* quod, cum Dohanæ detineãtur in feudum, ſatis poſſunt dici communes cum

Fiſco

Fiſco ratione directi dominij, vide *l.1. D.ſi ager vectigal.*

30 Quam rationem præuidens *R. Conſtant.* vt ſuam dubietatem de hac *deciſ.* confirmaret, nullam communionem conſiderari poſſe intèr directum, & vtile dominium, ità vt non poſſit directus dominus alienare vtile dominiũ vaſalli, latè probauit *in d.l.vn. à n.34. ad 42.* Imò quod incerta ſit ea diſtin-

31 ctio dominiorum vtilis, & directi, cõtrà cõmunem *Pragmaticorũ* ſententiã, de qua *D. Io. del Caſtillo de vſufr. cap. 75.n.24. Ep. Bergia lib.20. inueſtig.I.C. contra Fabr.cap.11.* in puncto iuris animaduertunt *Oſuual.lib.9. ad Don. c.14. lit.Q Cuiac.11.obſ.cap.35.lib.21. Pauli ad Edict. in l.74. de rei vind. Duarenus lib.1. diſput.cap.17. Ludou. Maynus lib. 1.Digeſtarum actionum iuris cap.6. Ant. Faber coniect.lib.20.cap.11.& lib.23.de error Pragm cap.2. Valent.Gulielm.Forſter.in tr.ſingul.de dominio c.5. à nu.25. Vlric.Hunnius lib.2.var.reſol.iur. tract. 1.qu.7 Harpprecht.in comment.ad 2.Inſtit.de rer.diuiſ.& acqu. ipſ.dom.1. à nu. 41. ad 47.*

32 Verùm diſtinctionem hanc dominij latè, ac pulchrè elucidat *Vaconius à Vacuna lib.2.declarat.iur.cap.43.nu.22. & ſeq.* dari nempè dominium directũ, & vtile, quod vocat obliquum, à manu ſcilicèt alterius obliquè acquiſitum, denominaturq; vtile (velut à notiori forma accidentali) quia emphyteuta, feudatarius, ac ſuperficiatius, qui tale dominium habent, vtuntur ſuperficie, ideſt ſuperiore ſoli parte, quæ mirificam affert fructuum vtilitatem, tanquàm accidens, quod poteſt eſſe, & abeſſe præter ſubiecti corruptionem, ſed ſempèr remanet dominium obliquum, vti forma eſſentialis; Et ſic veriùs eſt, dari dominium directum, & vtile in feudis, ſinè poteſtatem de re diſponendi ſuperiorem, & inferiorem, niſi lege, aut vi prohibeatur, ex traditis etiam per *Georg. Adam.Struu. in ſyntagm.iur.feud.cap.2.aphor.3.n.4.*

33 At licèt Dohanæ viderentur corpora ſeparata, nihilominùs in eis conſideratur communio, proùt in iuriſdictione ciuili, & criminali, & in primis, & ſecundis cauſis ponderat *cit. Arias de Meſa d cap.17.n.*11. qui ſcripſit in

34 illo celebri articulo, an Fiſcus, cum Caſalia huius fideliſſimæ Ciuitatis vænum expoſuit, poſſet inſimùl ius Portulaniæ diſtrahere? In quo licèt pro hac fideliſſima Ciuitate *D.Carolus*

35 *Brancatius* ſenior, deindè *Reg. Conſil.* ponderaret, huius *deciſionis* caſum non refragari, cum non in venditione, ſed in locatione caſus hic verſetur, ac demũ eſſe in terminis dohanarũ, quarum directum dominium ſempèr retinet Rex, at ſecùs in translatione per venditionem eiuſdem iuris Portulaniæ, cuius dominium directum, & vtile in exercitio iuriſdictionis, & perceptione dirictuum conſiſtit, ità quod diſtracto In aliũ tali exercitio, & eiuſmodi fructuum perceptione, nullũ dominij reſiduum penès concedentem ſupereſſe videri poteſt, quia cum in certum genus cauſarum, & perſonarum dicatur, priuatiuè ab ipſo Rege iuriſdictio conceſſa intelligitur, ex *Capycio dec.9.in 6.limit.et Præſ.de Francb. dec.41.ſub n.7.* ergò communio nulla, & ſic ceſſare fiſcale priuilegium, vt ex eius *allegationibus* perſpeximus; Pro

36 Regio Fiſco verò ſcripſit *D.Reg.Galeota*, vt ex eius *reſponſ.fiſc.28.* pro quo in Regio Coll. Conſ. deciſio emanauit, eamq; compilauit *D. Præſ. R.Cam. D. Gregor.de Gaſtauerro in ſua deciſ.9.*

37 Poſſet etiam dubitari, an hæc *deciſio* procedat, poſt dationem in ſolutum in anno 1649. Regij Fiſci creditoribus factam, de qua in *Reg. Pragm.21.de Vectigal.* ex ijs, quæ in ſimili expendit *cit. Reg.Sanfelic. d.ſect.29.* vbi ſtantis ſalis pretio carolenorum duodecim in ſingulos modios taxato, cum fuiſſent deinde ſuperindicti alij carol.quatuor, hæc ſuperindictio fuit diſtracta, & in ſolutum, & pro ſoluto data pro certo pretio, cum facultate exigendi propria authoritate; emanatisq; bannis pro locatione, comparuit offerens, qui intendebat locare, vnita dicta ſuperindictio-

ne, pro maiori fiſci vtilitate: Et non
38 obſtantibus hìc traditis, fuiſſe deciſũ
refert in anno 1643. die 27. Octobris
non eſſe locũ dictæ vnioni, illa ſola ra-
tione, initi contractus cum d. facultate,
nihil Fiſco ſibi reſeruante, niſi ius ree-
mendi, & ſic Fiſcum ad illius pacti
obſeruantiam teneri, tradit à *num.* 3.
ad 5. vbi *in ſeq. n.* reſpondet *d. l. 1. C. de
vend. rer. fiſc.*

39 Verumtamèn, etſi nullã haberet cõ-
munitatem, adhùc dici poſſet huiuſ-
modi priuilegiũ fiſco cõpetere, ſecun-
dùm *Reg. Tap. d. lib. 6. Iuris Regni fol.* 29.
2. *col.* ex eo, quia ſi Princeps, ex cauſa
publicæ vtilitatis, poteſt alienare rem
priuati, ſiuè cum eo habeat partem,
ſiuè non, vt patet ex *l. item ſi verbera-
tum § idem ſi fortè ager, D. de rei vind. et
l. Lucius* 11. *D. de euict. Solorzan de iur.
Indiar. t. 1. lib. 2. cap.* 21. *num.* 62. *& ſeq.
Conſil. Paſchal. de patr. poteſt. par.* 1. *c.* 1.
num. 69. *& ſeq. Reg. Capyc. Latr. deciſ.*
188. *num.* 112. *lib.* 2. *Reg. Reuerter. deciſ.*
445. ità prouiſum referens pro vtilita-
te ſalinarum, *cit. Corradin. d. quæſt.* 38.
num. 22. *Iac Andreas Cruſius in tract.
de Eminenti dominio Principis, & Rei-
publicæ in ſubditos, eorumq; bona, & ius
quæſitum*, poſt alios à Nobis relatus in
ſuperiori §. 1. *tit. de Collectis*, *num.* 21.
Tantò magis id facere poterit, non
tollendo, ſed tamèn prælatione vten-
do, ad commoditatem Regiarum Do-
hanarum, vt inde vberiores reditus
percipiantur pro Republica tuenda,
vt rectè obſeruat *cit. Reg Tap.* Quod eò
potiùs videtur permiſſum in rebus, quę
ab ipſo Principe proceſſerunt, proùt
ſunt Dohanæ, quas de regalibus eſſe,
& ante Imperatorem *Federicum* inſti-
tutas, conſtat *cit. Tap. ibid.* & Nos la-
tiùs *in annot.* ad hunc §. 6.

40 Tenetur tamèn in hoc caſu Fiſcus
ſoluere pretium iuſtum, ideſt commu-
ne, & currens tempore oblationis,
poſt alios *Corrad. cit. loc. num.* 23. *Ma-
ſtrill. de magiſtr. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 178.
Reg. Reuert. dec. 436. *per tot. Fagnan. in
cap.* 1. *num.* 14. *&* 15. *ac probat. Reg. de
Marin. in obſeru. ad cit. Reu. deciſ.* 445.
num. 1. quidquid dixerit *Reg. Galeot.
reſp fiſc.* 23. *concl.* 4. *num.* 73. qui repro-
batur per *Card. de Luca de regal. diſc.*
148. *num.* 18. *Reg. Capyc. Latro d. deciſ.*
188. vbi loquitur de dicta in ſolutum
datione in anno 1649. ſequuta.

41 De cuius iuſti pretij quãtitate, mul-
totiès dubitatur, taxari tamen ſolet, fa-
cta computatione trium annorum prę-
cedentium, iuxtà *text. in l. ità vt omnes,
D. mand.* Sed Reg. Cam. ſolet prouide-
re, quod attendatur tempus locatio-
nis, & ſic Arrendatores ſoluere Baro-
nibus; Et ſi prætendunt in conductio-
ne commiſſam eſſe fraudem per Baro-
nes, ſupèr hoc datur terminus, & ita
deciſum cum *Ill. D. Cæſare Gonzaga*
pro Dohana *Melphicta*; Et ad euitan-
dam hanc quæſtionem ſuper quanti-
tate mercedis, fuit aliàs per Regiam
Cam. ipſo *Dom. Reg.* relatore prouiſum
cum *Ill. Marchione Piſcariæ* ſuper Do-
hana *Terræ Vaſti*; quod Arrendator
Regius haberet exercitium Dohanæ,
verùm omnes fructus eſſent Baronis,
pro quibus conſtitueretur *Credenze-
rius*, vel quod Arrendator integram
conductionem ſolueret, *Author* noſter
hìc *num.* 22. quem referunt *Reg. San-
felic. in praxi iudic ſect.* 29. *num.* 6. *cit.
Reg. Conſtant. in d. l. vnic. num.* 59. qui
42 dicit, nullo pacto eſſe hoc admitten-
dum, quia nimis onerosum; & graue
eſſet Baroni ſuas res alienæ admini-
ſtrationi, ſine aliqua certitudine, ac
multa cum ſuſpicione fraudis com-
mittere; Cæterùm nullum onus conſi-
derari poteſt in Barone, ſi ei omnis vti-
litas per conductionem conſeruetur,
& parùm refert, ſi per Arrendatorem
Regium, vel Baronalem adminiſtre-
tur, dùm quiuis Conductor determi-
natam mercedem ſoluit Baroni loca-
tori.

AD

AD QVÆST. XIII.

Si quis ſemel ſoluit diricus, volens extrahere, demum ſe pœnituit, an repetat diricus ſolutos.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

*Pœnitens ſe velle extrahere merces à Dohana, an repetat dirictus ſolutos, num.*1. *Arguitur pro affirmatiua, n.*3. *& 4. ſed negatiuè concluditur, nu.*5. *& 6.*

*Voluntatis mutatio quadrifariam impeditur, n.*2.

*Pœnitentia, an habeat locum quoad dirictus Dohanarum re integra, & quando, n.*7. *& 8.*

Expenditur l. debet 27. D. de ædilit. Edict. *n* 9. *&* 10.

*Pœnitentia quid operetur in delictis commiſſi, vel falſa profeſſionis mercium, n.*11. *& 12.*

*Et quid in contractibus nominatis, aut innominatis, à n.*13. *ad* 15.

EX poſt facto ſe pœnitere non iuuat, ſi ab initio ſibi meliùs quis non proſpexit, iuxtà illud vulgatum:

Conſilium poſt facta, imber poſt tempora frugum.

1 Hinc ad propoſitum noſtrum, ſi quis dixit velle extrahere merces ſuas à Regia Dohana, fecit partitam, ac ſoluit dirictus, demùm ſe pœnituit, nec ampliùs vult merces extrahere; non debere illi reſtitui dirictus deciſum fuiſſe tradit *Author* noſter hìc *n.*1. *&* 2. dicens etiam *ibid.* quod *Credenzerij* de hoc etiam fecerunt fidem, vt ſemel ſolutis dirictibus, ſi ex cauſa voluntaria ipſum pœniteat, nunquàm repetantur.

2 Voluntatis enim mutatio, ſeù conſenſus reuocatio quadrifariam impeditur, ſcilicèt, ſi vel is, qui conſenſit, alteri obligatus eſt, vel ſi alteri eſt ius quæſitum, vel ſi res non eſt integra, vel ſi voluntas traxit ſecum executionem, vt poſt *Ant. Hering. de fideiuſſ. c.*20. §. 33. *n.*17. obſeruat *Martin. Mager. de Aduocat. arm. cap.*16. *num.*236.

3 Dubitari tamèn poteſt, quia ob cauſam, ſcilicèt extractionis, Publicanus recipit gabellam, qua ceſſante datur repetitio, vt ex *l.* 1. *& l.* 3. §. *ſi liber homo, D. de condict. cauſ. data*, vbi plenè *DD.* & ſi deficeret cauſa finalis, ſine qua non eſſet quis alioquin contracturus, tunc licet à conuentione recedere, *l. cum te fundum, C. de pact. int. empt. & vend. l. fin. C. de cond. ob cauſ. Corn. conſ.*35. *vol.*3. *Crau. conſ.*192. *num.*11. *Natta conſ.*171. *Rol. à Vall. conſ.*69. *vol.* 4. *Burſ. conſ.*191. *&* 194. *vol.*2. *Caroc. de locat. p.*2. *tit. de cond. ob cauſ. Pantzſch. de contract. qu.*15. *num.*29. *& ſeq.* cauſa enim finalis principium actionis eſt, & intentionis obiectum, eaq; ſi deficiat, omnis diſpoſitio corruit, quia deficit voluntas agentis, vel diſponentis, *l. cum te fundum*, vbi DD. *C. de pact. inter empt. l. verum, C. de furt. l. fin. D. de hæred. inſt. l fin. D. de teſtam. tut.* latè *Caſtill. lib.*5. *contr. cap.*172. *Solorzan. t.*2. *de Iur. Indiar. lib.*2. *cap.* 8. *à n.* 58. & alij laudati à *D. Alph. de Olea de ceſſ. iur. tit.* 8. *quæſt.*1. *num.* 5. Et ſic ſtante ſtatuto,

4 vel conſuetudine, vt ex contractu ſoluatur gabella, intelligitur de contractu valido, nam de nullo gabella non debetur, *Giron. de gabell.*5. *p. n.*25. *cum ſeq.* poſt *Tiraquell. de vtroq; retract. tit.* 1. §. 1. *gl.*2 *num.*7. *Parlad. lib.*1. *quotid. c.* 3. §. 3. *num.*34. & *Azeu. in l.*1. *num.*70. *tit.*17. *lib.*9. vbi, quod ſi ſoluta eſt, repeti poteſt, latè *Guttier. de gabell. qu.*9. *per tot.*

5 Secùs autem eſt in caſu noſtro, vbi quaſi contractus eſt perfectus cum fiſco de extractione facienda, vnde debentur tunc dirictus, etiam ſi pœniteat, nam contraria procedunt, quando contractus ab initio nūquàm fuit perfectus, vel habetur pro non facto, vt vt poſt *Tiraquell.* docet *Dom. Reg.* noſter hìc *in fin.* Quandò autem contractus habitus fuit pro perfecto, non ad-

admittit penitentiam, etiam re integra,
*l.contract.C.de fid.inſtr.l.2.C.quand.lic,
ab empt.diſced. Rot.Rom. deciſ.517.p.1,*
& per ſolutionem partis pretij, vel per
traditionem rei, res deſinit eſſe inte-
gra, ex *d.l.2, Caroc. deciſ.39. num.5.* &
6 cum ſit acquiſitum ius Fiſco, non po-
teſt in eius præiudicium ampliùs con-
trahentem penitere, *l.ſicut, C.de act. &
oblig. Menoch. conſ.489. num. 22.* poſt
alios *Graſſ.de eff.Cleric. eff.1.n.421.*

7 Vndè quotieſcumq; res deſit eſſe
integra, non habet locum penitentia
quoad dirictus Dohanatum, quia ſi res
non eſt integra, venditio dicitur perfe-
cta, & per eam acquiritur ius Fiſco, ex
Rit. R.C. 3.4. & 5. de Iure Dohan. vbi
*Goffred.de Gaeta num.128.148.& 149,
P. Ioſeph Gibalin. de vniuerſ. rer. negot,
lib.2. cap.2. art.13. conſect. 4. num. 2.* à
8 quibus etiam exponitur, quomodò in-
tegrum, & non integrum conſiderari
poſſit reſpectu venditoris, emptoris, &
gabellarij, & quid in diſſolutione vē-
ditionis, quæ fit ex pacto, puta, retro-
uenditionis, legis commiſſoriæ, vel
adictionis in diem, vel ex beneficio
legis, & à Iudice, poſt *gloſ. Pariſ. Gut-
tier. Molinam,* & alios *cit.Gibalinus.*

9 Rectè etiam noſter *Author* hìc *nu.3,
& 4.* ponderat *textum in l.debet 27. D.
de ædilit. edict,* vbi ſolutum vectigal
pro contractu, ſi is per ædilitium reſol-
uatur, debet reſtitui emptori per ven-
ditorem; Et ſic redhibitoria ſequuta,
poteſt emptor recuperare id, quod ſol-
uit nomine vectigalis, non quidem à
Fiſco, ſed à venditore, *Sfortia Oddus
conſ.4. num.9. & 10.* Hinc in *comment.
ad Pandect. in d.l.27. Io: Brunnemann,*
10 *n.2.* notat, quod ſi partes recedant à
contractu, non tamen fiſcū teneri red-
dere gabellam ex *Ludouic. deciſ. 113.
Franc. de Clapperijs p.2.deciſ.cauſ.65.q.
vn.n.3.* dùm iuri alieno, per legis, aùt
ſtatuti diſpoſitionem quæſito, ex actu
inter certas perſonas principalitèr ge-
ſto, non poſſunt principales contrahen-
tes reuocando præiudicare, *Laſſarte
de decimis vend.cap.12. num.12.* quem
refert *Stephan. Fagundez de iuſt. & iu-
re lib. 5. cap. 38. num. 13.*

11 Quid autem operetur penitencia in
delictis commiſſi, & extractionis, de-
clarat *Mauſon.de contrabann.quæſt.18.
per tot.* Et an, qui non propalauit cū-
12 ſtodi gabellæ omnes merces, quas du-
cebat, vel eſt falsò profeſſus, denun-
ciando ſcilicèt tot *ballas lanæ* pro *bal-
lis ſerici,* poſſit ſe corrigere, vt euitet
pœnam, & infrà quantum tempus, cō-
ſuluit *Bald.conſ.34.lib.5.*

13 Regulare verò eſt, vt in contracti-
bus innominatis, liceat re integra pe-
nitere (intelligendo penitentiam, pro
libero vnius partis receſſu à cōtractu)
ex *l.3.§.1.l.ſi pecuniam 5. D. de condict.
cauſ.dat.l.ex placito, C.de rer.permut.* &
apud Hiſpanos *l.3.tit.6.par.5. Faber in
tit.C.de act.& oblig. def.9. Couarr.var.
lib.1.cap.14, à num.16. Gomez var. lib.
2.cap.8.per tot. Benedict. Carpzou.deciſ.
292.num.4.& ſeq. Amaya obſ.iur. lib.2.
cap.4.num.17. Piſtor.qu.140.à nu.115.
Salgad.in labyr.cred.par.1.cap.33.n.15.
Mager.de Aduocat.Arm.d.cap.16. à nu.
230.Pacion.de locat.& conduct. cap.12,
num. 28.*

14 Niſi ſtipulatio ſubſequuta ſit, *l.7. C.
de rer.permut.Oſaſch.deciſ 98.num.5.&
ſeq.Parlad.rer.quotid.lib.2.c.3, num.33.*
Nec de iure canonico pœnitentiæ lo-
cum eſſe ait *Genuenſ. in prax. qu. 689.
per tot.* poſt alios *Vrceol.de tranſact.qu.
6.num.54.& ſeq.* nec fauore dotis *Sal-
gad.d.cap.33. num.18.* Nec penitentia
intrat in tranſactione, *Gratian. diſcept.
672.num.12.& 13. Conſil. Staiban.lib.
1.reſol.75.num.10. & 11.* latè *Valeron.
de tranſact.tit.1.qu.4.per tot. Vrceol. d.
qu.6.* alias limitationes, ac declaratio-
nes ponunt *Gothofred. & Brunnemann.
in d. l.3,* vidend. *Georgius Vvidman de
omnibus veris, & quaſi non nominatis,
& innominatis contractibus.*

15 Quod ſecùs eſt in contractibus no-
minatis, dùm poſtquàm vtriuſq; con-
trahentis conſenſu conſtant, non licet
alteri ſine altero à contractu recedere,
*l.1.C.quand.lic.ab empt.diſc. l ab emptio-
ne, D. de pact. l.contractus 16. C. de fid.
inſtr.l.ſicut, C.de act.& oblig.l.inciuile,*

C.de

C. de reiuind. Aſin. de exec. §.5. cap.33. Schrader.de contract. tit.24. Coſta de re integra dict.1.per tot. Guttier. de iuram. conſ.1.p.c.35.Caſtill.t.5.contr.cap.109. à n. 16. Caldas de empt. & vend. cap. 18. vbi à *num.17.*quando res integra dicatur, *Conſ. Arias de Meſa lib.1. var.cap. 40.num.20.cit. Valeron.d.qu.4.n.6.*

AD QVÆST. XIV.

An fructus rei feudalis ſint immunes à diri&tu Regiarum Dohanarum, vt à Collectis.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

FEudatarij, ſeù Barones, pro bonis ipſis feudalibus ſub contingenti ſeruitio, ad collectas non tenentur, n.1.& 2.

Etiam pro bonis allodialibus in feudalia commutatis, n.3.& pro fructibus feudi, n.4.& 5. pro induſtrijs, ac animalibus ad inſtructionem feudi, num.6. & 7.

Siuè de feudis quaternatis, planis, ruſticis, & de tabula, ac actenasijs feudi, n.8. Et quid de rebus, ſiuè reditibus Regijs ſimplicitèr, vel ſub annuo ſeruitio conceſſis, n.9.

Feudatarij non ſunt immunes pro bonis allodialibus, quæ eſtò intrà feudi fines, libera, & non feudalia præſumuntur, n. 10. & 11.

Nec ſunt exempti à iuribus Dohanarum, & quare, à n.12.ad 14.

Deciſ. *hanc tranſcripſerunt* Nouar. & R.Tapia, *n.13.*

Nec ea exemptio procedit ob publicam neceſſitatem, vel vtilitatem, pro muris, pontibus, vijsq; reficiendis, alijsq; communibus, n.15.& 16.

Conductores bonorum feudalium pro fructibus, quos ex ijs bonis colligunt, an gabellam ſoluere teneantur, à num.17. ad 19.

Feudalium fructuum emptores, vel coloni, an de ijs collectas ſoluere debeāt, n.20.

Barones immunes ſunt pro vſu eorum, & familiæ, nu. 21. & quid pro comeſtibilibus pro alterius ſeruitio emptis, num. 22.

In quo puncto tranſcribuntur literæ Sereniſſ.Reginæ Ioannæ, n.23.

1 COmmunis eſt *DD.* concluſio, feudatarios, ſeù Barones, pro bonis ipſis feudalibus, quorum ratione directo Domino ſeruitia præſtant, ad collectas, & vectigalia non teneri; qui enim in ſeruitio Principis ſunt, meritò à collectis excuſantur, vt ait *Petr. de Vineis lib.5.epiſt.59.* ſecùs duplici onere grauarentur, quod iura non permittunt, *l.priuata, C.de excuſ.mun.cum concord.* poſt *Andr.de Iſern.* & *Luc.de Penna,* noſter *Author* hic *n.1.& 2. Reg.Salernitan. deciſ.59. num.1. Laratha in Theatr feud.par.12. dilucid.92. Nouar. qu.for.lib.1.qu.13.num.2.*& *in tract. de grauam.Vaſall.lib.3.grau.83.Tiraquell. de nobil.cap.20.à num.166. Ioſias Nolden.de Statu nobil. ciuili cap.16. num.4. Chriſtoph.Beſold.in diſſert.de Ærario public.cap.5. in princ. Matthias Berlich. p. 3.deciſ.320. Gaſp.Klock. de contribut. c. 14.ſect.1.à n.15.*

2 Et in hoc Regno Neap. habemus expreſſam ſanctionem, vt in *Cap.Regni, porrecta,* 199. in *rubr. de modo, & forma apprétij;* & in *Pragm.26. de Vectigal.*

3 Quæ aſſertio, extenditur etiam in bonis allodialibus, & burgenſaticis in feudalia conuerſis; eo ipſo enim, ac in feudum ſunt conuerſa, ab eiuſmodi contributionibus ſunt exempta, *Modeſt. Piſtor.conſ.9 à num.46. vol.2.* nec Principis poteſtas coarctari poteſt, quo minùs nobilium, vel bonorum feudalium numerum poſſit augere, *Ant. Faber in ſuo Cod.lib.9. tit. de muner. patrimon.30. defin. 7.* & poſt alios probat *Berlich. d.deciſ.320. à num.26. ad ſeqq.* prout de fructibus ità commutatis tradit *Laratha in theatr.feud.par.12. dilucid.28.num.4.*

4 Nec ſolùm in re feudali, ſed etiam in fructibus feudi, qui licet ſint à feu-

do

do ſeparati, de ijs, tanquàm à feudo peruenientibus non ſoluuntur Collectæ, poſt *Iſtern. Paris de Put. de reintegr. feud. cap. 16. num. 4. Reg. de Curte in diuerſ. iur feud par. 2. c. 5. nu. 105. fol. 228. R. de Ponte conſ. 105. n. 17. l. 2. Anna ſingul. 93. Thor. ad Reg. Salernit. deciſ. 59. num. 1. & in comp. dec. ver. Collecta, fol. 99. par. 1. Laratha par. 8. dilucid. 72.* &
5 ità in Regia Camera quotidiè expediri prouiſiones, vt pro his fructibus feudi non exigantur pedagia, nec gabellæ, teſtatur noſter *Author* hìc *n. 4.* quem ſequitur *Nouar. qu. for. lib. 1. qu. 13. n. 3.* ſic etiam deciſum in anno 1538. die 3. Iunij, vt in *Arreſt. 41.* vbi in calce *Reg. de Marin.* refert hanc noſtri *Auth. deciſ.* aliaq; *Arreſta*.

6 Imò & pro induſtrijs, quas in bonis feudalibus exercent, collectas ſoluere non tenentur, ſecùs verò de alijs negotijs extrà feudum, vt poſt alios tradunt *Capiblanc. in Pragm. 12. de Baron. à nu. 13. ad 15. Nouar. de grauam. Vaſall. lib. 1. grau. 137. nu. 4. Conſ. Rocc. reſp. 9. nu. 2. lib. 1. & reſp. 82. nu. 13. lib. 2.* Vnde pro
7 bobus, alijsq; animalibus, quæ ſunt ad inſtructionem feudi, ad laborandum, & impinguandum, non poſſunt poni in appretio, neque collectari, præſertim ſi feudum eſt ſterile, ex *Luca de Penna in l. ſi quando annot. nu. 11. C. de bon. vacant. lib. 10.* & poſt *Iſtern. cit. de Puteo d. cap. 16. num. 3. Rocc d. reſp. 9. num. 21. & 22.* & ità fuiſſe expeditam prouiſionem Reg. Cam. ſub die 23. Iulij 1566. ex *Reg. part. d. anni*, teſtatur *Præſ. Petrus Maſturtius in ſuo Repertorio m. ſ. ver. collecta, pag. 166.*

8 Rurſùs indiſtinctè procedit, non ſolui collectam, ſiuè de feudis quaternatis, ſiuè planis, ruſticis, & de tabula, quæ à Barone tenentur, ac de bonis actenaſijs feudorum, nàm ſempèr adeſt onus, licet ſit aliqua annua præſtatio in pecunia, vel re, & ſic intrat dicta ratio, ne duplici onere grauentur, vt probant *Paris de Puteo de reintegr. feud. d. cap. 16. de Actenaſijs, Camill. de Laratha in d. Theatr. feud. p. 12. dilucid. 92. per tot.* quem tranſcribendo ſequitur *Nouar. de grau. Vaſ. lib. 3. grauam. 83. per tot.* licet quando feudum nō eſſet quaternatum contrarium tenuerit, *Luc. de Penna in l. agros nu. 6. C. de fundis limitroph. lib. 11.* (vbi contrarium etiam de facto ſeruari ait) quem ſequutus fuit *Anna ſing. 92.* ſed contrà iſtos *Reg. de Marin. in obſeru. ad Reg. Reuert. dec. 469. num. 2.* laudat *Afflict.* & *Reg. Rouit.* ac etiam *ad deciſ. 27. n. 14.*

9 Et quamuis idem *de Penna in d. l. agros, n. 10. verſ. quintò*, dicat, habentem annuos reditus, puta ciuiles annonas, contribuere pro eis in collecta; Etiam ſi res à Rege conceſſæ ſint quocumq; titulo, vt fundat *Scipio Theodor. alleg. 32.* loquens de reditibus ex Actuariatu illorum *de Bernaudo* prouenientibus, quidquid teneat *Anna alleg. 128. lib. 2.* Id tamèn limitat *idem Luc.* niſi pro ijs alia ſeruitia præſtet, vt ſeruari ait in hoc Regno in prouiſionibus pecuniarijs, quæ percipiuntur à Curia Regis, pro quibus præſtatur ſeruitium; Et patet ex *d. Cap. Porrecta*, ibi: *Etiam burgenſaticis conceſſis ſub annuo reditu, ſeù ſeruitio de bonis ipſis præſtando*; *cit. Theodor. d. alleg. 32. num. 14.* etenim in functionibus fiſcalibus, alijsq; reditibus Regijs, feudum conſiſtere poſſe oſtendimus ſuprà *in annot. ad qu. 1. §. 2. à n. 32. ad ſeq.*

10 Fallit verò præfata concluſio: primò in bonis allodialibus, ſeù burgenſaticis, quorum ratione feudatarius ad collectas tenetur, *Præſ. de Franch. deciſ. 197. nu. 19. Guid. Pap. deciſ. 384. Gaſp. Klock. de contrib. cap. 14. ſect. 1. nu. 28. & ſeq. Berlich. d. dec. 320. nu. 24. & 25.* ac vti bonatenens pro dictis bonis burgenſaticis, quæ debent accataſtari, cōtribuere tenetur, ex *d. cap. Porrecta*, & ex decretatione Reg. Cam. Summ. ſiuè *Pragmat. 26. de Vectigal.* vbi ſtatuitur, Barones ſoluere debere bonatenētiam pro omnibus bonis, creditis inſtrumentarijs, fructibus à feudo non dependētibus, aliovè titulo quæſitis, & ex *Arreſt. 228. & 575.* apud *Reg. de Marin.* & ità paſſim obſeruari tradunt *Anton. Quadra in alleg. 15. inter alleg. diuerſ. 3. lib.*

*lib. Reg. de Marin. Capiblanc. d.Pragm. 12.num.11. & lib.2. cap.84. à num.19. Reg.Rouit.in rubr.Pragm.de feud.nu.10. Conſ.Rocc.d.reſp.9.n.4. & ſeq.lib.1. Nouar.d.grau.137.num.2. & lib.1.for. qu. 85.num.1.Piſan.ad Goffr.de Gaeta ſuper Rit.R.C.rubr.2.à n.137.*Proùt de bonis ſtabilibus ad cenſum datis, & poſteà à Vaſallis emptis, collectas ſoluere teneri, ex *Reg. de Ponte conſ.11. num.2.* contra *Capiblanc.* concludit *Rocc. d.reſponſ.9.à n.8.*

11 Res autem intra feudum, vel reddititiæ feudo poſſeſſę, liberæ, & allodiales præſumuntur, arg. *l.altius, C. de ſeruit.* nec obſtat dictum *Andr.in cap.1. n.3.de controu.inter maſc. & fęm.* quidquid eſt intrà fines feudi, de feudo præſumitur,nã id plures habet intellectus,vt probãt,& latè exponũt *cit.Quadra d.alleg.15. Reg.de Põte conſ.11. vol. 1.& de poseſſ.Pror.tit.de elect.Official §.4.Capiblanc in Pragm.11. de Baron.à n. 53.& in Pragm.8.par.1.à num.32.Conſ. Altimar. in obſeru. ad Reg. Rouit. lib.1. conſ.67.per tot.*

12 Deindè fallit in iuribus Dohanarũ, à quibus non ſunt immunes, vt deciſum fuiſſe teſtatur ſub die 5. Iunij 1570. noſter *Author* hic *num.6.* vbi in *ſeq.num.*rationem reddit, quia ius Dohanæ proptèr contractationem ſoluitur, & ſic non reſpicit fructus, ſed contractum,& ideò toties, quoties fit contractus debentur directus, vt in *Rit. de Iure Dohan.* & ius fundici ſoluitur pro hoſpitio; incongruum enim videri non debet, diuerſis rationibus plura onera ſuſtineri, ſicut vnus, plurium perſonarum vicem repræſentare poteſt, *l. tutorem, D.de his, quib vt indign.*& in alijs
13 Dohanarum iuribus extendit *Nouar. d. qu. 13.* vbi hanc noſtri *Auth. deciſionem* ipſo non relato, paucisq; additis tranſcripſit, eamq; integrè etiam exarauit *Reg. Tapia lib.6. Iur.Regni.tit.8. fol.94.* ac referunt *Capibl. d. loc. nu. 19. in fine, Thor.in comp.dec.par.3. ver fructus rerum feudalium, Reg.Capyc.Latro conſult.67. num.31. et ſeq. Ant.Barra controu.for.14.num.9.Piſan.in d.rubr.2. num.285.circa fin.* vbi ità ait, generali-
14 tèr mandatum fuiſſe per eandem Reg. Cam. ſub die 18.Iulij 1597. ex *Arreſt.* 508. de recollectis per *Reg. de Marinis*, docentq; *Afflict.deciſ.265. n.110. Ferdinand.Brancia in alleg.55.n.17. in 3.tom.diuerſ.Reg de Marin.*

15 Quemadmodùm ob publicam neceſsitatem, vel communem vtilitatem prædicta exemptio ſilet; *nam quod pro rerum neceſſitate præcipitur;inde prudentium animus non grauatur*, aiente *Caſſiod.lib.11.var. epiſt. 16.* proùt concludunt *Luc. de Penna in d. l.agros, verſ. quæritur quartò, n.7. et ſeqq C de fundis limitroph lib.11. Roſenthal de feud.c.8. concl.86.nu.3.et ſeq. Ant Borrin de Caualcata par. 3. cap. 6. verſ. neceſſitate, Berlieb deciſ.322. per tot. lib 3. Nos* ſuprà *in § 2.qu.10.n.17.et* 18.

16 Vndè contribuere tenentur, in collectis pro muris, pontibusq; reficiendis, vijsq; ſternendis, *Anna ſingul. 93. Mutius Surgens in annot.ad fratrem de Neap. Ill.fol 384.circa fin.*ac teneri ad alia, de quibus participant, puta de ſalario medicorum, eleemoſyna concionatorum, &c. ex *l. fin. C. de quibus mun.nem.lic ſe excuſ.* ſcribit *Capiblanc. in d Pragm.12.num.11.in fine,et 12. et lib.2.cap.84.num 22.*quem ſequitur *cit. Rocc.d.reſp.9. n.6.*

17 Præterea conductores bonorum feudalium pro fructibus, quos à bonis illis colligunt, gabellam ſoluere non teneri conſuluerunt *Paul.Staib.ſen.in conſ.28.* pro Marchione Salicis,& *Ferdinand.Brancia in alleg 55.in 3.tom.diuerſ. Reg. de Marin.* pro Marchione S.Agathæ, & ità per Reg.Cam. determinatum fuiſſe teſtantur *Reg. Reuerter. deciſ. 373.* & *Reg. Salernitan. deciſ.59.* in eadem cauſa ſcribentes; quia conductor eſt ſimplex detentor, & ſoluendo gabellam, per indirectum feudatarius duplici onere grauaretur, cum adhùc remaneat dominus,& poſſeſſor, ac tanti minoris fructus feudales locaret;& ſic in dies practicari,ſubdit idem *Reg.Reuert.*

18 Et licet *Reg.Rouit.deciſ.71.* contrarium

rium bis per Reg. Cameram determinatum fuiſſe tradat, facta diſtinctione, vt ſi merces locati feudi, ſit præſtanda Baroni in pecunia, non ſit immunis conductor, ſin autem eſt præſtanda de fructibus, pro ea parte, quæ Baroni præſtatur, immunis ſit, ad inſtàr conductoris Eccleſiæ, eumq; referunt *Capiblanc.d.loc. Nouar.d.qu.13. num.7.* & poſt *Reg.de Marin. Piſanus in d.rubric. 2.n.285.* vbi pro hac opinione, ſed incōgruè, nōnulla R.C. *Arreſta* memorat.

19 Adhùc tamèn in priori ſententia perſiſtit *Conſ.Rocc.d.reſp.9.num.15.* ibi: *Ego verò potius adhæreo deciſioni Salernitani; non enim rectè Ronitus infert ab Eccleſia ad Baronem, quoniam Eccleſia nihil omninò Regi ſoluit: Baro autem pro feudis ſoluit adobam, & ſeruitia præſtat; propterea cum diſpar ſit ratio, conductor Baronis gaudere debet immunitate eiuſdem Baronis, alioquin feudum duplici onere minùs iuſtè grauaretur, vt benè obſiruat Salern.vbi ſup.n.5.*

20 Cæterùm in fructum feudalium emptore hoc non procedere, aiunt *cit. Reg.Reuert.d.deciſ.373.in fine,* & *Reg. Salern.d.deciſ.59 ſub nu.5.* quia non eſt neq; feudi dominus, neque poſſeſſor, & licet videatur immunitas conceſſa rebus feudalibus, non perſonæ, ex *d cap. Porrecta*, vndè tranſiret ad emptores, & colonos, ex notatis per *cit. Staiban. ſen.* & *Ferdin.Brancia;* Attamèn emens fructus à feudo recollectos, quia contractantur, & ſunt à ſolo ſeparati, ideò de ijs, veluti burgenſaticis collectas ſoluere debet, vt habetur in *fine d. Arreſti* 508. & ità concludit *Capiblanc. in d.pragm.12.num.18.& 19.& lib.2.cap. 85.à num.9 ad 16.*

21 Vnde *Reg. de Marin. in obſeru. ad Reg.Reuert.d.deciſ.373.num.4.in fine,* ſubdit, hodiè prodijſſe geminata decreta Regiæ Cameræ, quibus prouiſum eſt, vt ipſi feudatarij pro fructibus, qui in eorum bonis feudalibus recolliguntur, nonniſi pro ea quantitate, qua indigent pro vſu eorum, & familiæ, immunes reputentur, data priùs notitia de quantitate bonorum, & fructuum, qui percipiuntur, & de numero eorum familiæ, vt videre eſt in decretis latis ſub die 18. Nouembris 1649. & 30. Maij 1654. quæ ſunt *Arreſt.* 655. & 684. cum alio *Arreſt.* 583. ſub die 15. Ianuarij 1613. promulgato, inter decreta generalia R. C. per *eundem Reg.* recollecta; Idemq; tradit *Conſ. Rocc. d. reſp.9. à num.10. cum ſeqq. lib.1. d.reſp. 82.à num.14.lib.2.* Sic etiam Baronem

22 teneri ſoluere gabellam pro rebus comeſtibilibus emptis pro ſeruitio alterius, vel cauſa donandi, vel mittendi extrà territorium, prouiſum fuit per Sac. Conſ. inter Vniuerſitatem Lauri, eiuſq; Marchionem, vt refert *Nouar. de grauam.Vaſſall.lib 2.grau.179.*

23 Quò pertinent literæ *Sereniſſ. Reginæ Ioannæ* directæ gabellotis Terræ *Summæ*, quæ poſt noſtros *Ritus Reg. Cam.manuſcr.* & apud *Goffr.de Gaeta in Rit.R.C.rubr.38.nu.32.* leguntur, & hic pro maiori prædictorum intelligentia typis edendas fore vtilitèr duximus.

IOANNA DEI GRATIA REGINA Hieruſalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Folcalquecij, & Pedimontis Comitiſſa: Gabellotis, ſeù Credenzerijs Terræ noſtræ Sūmæ præſentibus, & futuris, fidelibus noſtris, gratiā, & bonā volūtatem. Pro parte Raymūdelli de Cabānis (aliàs de Cāpanis) familiaris, & fidelis, fuit Excellentiæ noſtræ nupèr deuotiùs ſupplicatū, vt, cum ipſe habuerit, habeat, teneat, & poſſideat in territorio dictæ Terræ Summæ à noſtra Curia certa bona feudalia ſuis finibus limitata, ſub certo feudali ſeruitio noſtræ Curiæ exhibendo; Voſq; præſentes Gabelloti, ſeù Credenzerij ſupplicantem ipſum, & alios pro eodem facientes deuehi vina, græcum, atq; latinum, fructuſq; alios ex bonis huiuſmodi prouenienses eidem pro parte ſua de ipſa Terra ad Ciuitatem Neapolis compellere nitamini ad ſoluendum vobis ius dictæ gabellæ pro eiſdem vinis græco, & latino partis ſuæ in iuris iniuriam, & eiuſdem ſupplicantis, & non minùs noſtræ Curiæ præiudicium manifeſtum; dignaremur ſupèr hoc de opportuno reme-

dio

dio prouidere : Nos verò attendentes, ſicut etiam habita de mandato noſtro proptereà conſulta deliberatione, quod ex bonis feudalibus, & fructibus prouenientibus ex eiſdem, in quantum ſcilicèt pertinet, ad tenentes bona ipſa, & partem contingentem eiſdem, quia pro illis ſeruire noſtræ Curiæ ſpecialitèr ſunt adſtricti, ius talis plateatici, ſeù paſſagij, non deberent, niſi fortè habentes bona ipſa, dictos fructus pertinentes ad eos, alijs venderent, vel etiam fructus pertinentes ad laboratores, ſeù colonos dictorum bonorum emerent, vel alitèr quoquo modo reciperent; in quibus caſibus pro ipſis talitèr venditis, vel à partionarijs emptis, vel quoquo modo receptis ius huiuſmodi deberetur; Quò circa volumus, & vobis, ac veſtrum cuilibet expreſsè mandamus, quatenus ſupplicantem ipſum, hæredes, & ſucceſſores ſuos, et alios pro eiſdem facientes fructus ſuos, prouenturos ex dictis bonis, quantum ad eum, et ſuam partem pertinet, tantummodò portari pro ſeipſo de ipſa Terra ad dictam Ciuitatem Neapolis, ad ſoluendum dictum ius minimè compellatis, nec proptereà indebitè moleſtetis, quinimò reuocetis in irritum, quidquid eſſet in contrarium, contra iuſtitiam attentatum, et præſentes noſtras literas quoad præmiſſa alia contenta in eiſdem tenacitèr ſeruari; Præſentibus, poſt opportunam inſpectionem earum, remanentibus præſentanti. Datum Neap. per Magiſtros Rationales Magnæ noſtræ Curiæ, anno Domini 1447. *die* vii. *Maij* xv. *Ind. Regnorum noſtrorum anno quinto.*

AD QVÆST. XV.

An mercibus non extantibus, poterit publicanus petere pretium, quãdo dirictus ſunt fraudati.

ANNOTATIO.

SVMMARIVM.

Publicanus, an pretium petere poſſit pro re, quæ in commiſſum incidit, ſi ipſa non exiſtat? Negatiuè arguitur ex l. 2. C. de vectig. & commiſſ. *n.* 1.

Diſtinguuntur plures caſus, à n. 2. *ad* 5.

Hæres, an teneatur pro crimine fraudati vectigalis, n. 6.

Interpretatur l. fin. §. pœnæ 8. D. de public. & vectig. *n.* 7.

POſtremò quærit noſter *Author*, ſi fraudans dirictus, vendidit iàm merces, & publicanus illas non apprehendit, an ipſe poterit earum pretium petere?

1 Et licet videatur dici poſſe, nullam Fiſco actionem competere ad pretium, iuxtà Cæſareum placitum *Seueri*, & *Antonini in l.* 2. *C. de vectig. et commiſſ.* ibi: *Neque pro re, quæ in commiſſi cauſam cecidit, ſi ipſa non exiſtat, nec dolo ſupprimatur, pretium peti poteſt.*

2 Attamèn duo ſunt diſtinguendi caſus; Primus, quando merces ſunt perditæ, vt quia in rerum natura non sũt, nec penès mercatorem fraudantem, aut alium; Secundus, quando non ſunt penès mercatorem, ſunt verò in rerum natura, puta, mercator vendidit, ac pretium recepit.

3 Ad primùm igitur dicimus, procedere *d. l.* 2. quæ diſponit, quod fiſcus intrà quinquennium poteſt vindicare commiſſum, & pro eo non poteſt petere pretium, niſi dolo ſupprimatur, vnde ſi dolo, vel lata culpa fraudantis, res non extet, poteſt fiſcus ad pretium agere, *Brunnemann. in d. l.* 2. quia dolo, & lata culpa ipſius fraudantis deſijt poſſidere, quando mercator ſcire debebat prohibita, maximè ſi erat Ciuis, & non ſimplex homo; Si autem culpa leui, vel leuiſſima, aut perit caſu fortuito, nempè furto, incendio, &c. non tenetur debitor, vt latè fundat *Goffred. de Gaet. ad Rit. R. C. rubr.* 3. *à num.* 30. *ad* 32.

4 Hinc ex *Bald. in d. l.* 2. *C. de vectigal.* firmat *Io: Ant. de Nigris in Cap. Regni,* incip. *Vt illorum fraudibus* 2. *num.* 24. quod ſi mercator fraudauit ius exituræ, ex quo eius merces fiſco applicari debebant, & in mari à pyratis ſpoliatus

 eſt,

eſt, non tenetur Fiſco ad pretium.
Alter caſus eſt, quando mercator
5 fraudans vendidit, & pretium recepit,
& tunc tenetur ad pretium Fiſco, quia
ille, qui pretiũ habet, rem habere vide-
tur, ità vt diſtrahens rem, teneatur ad
pretiũ, cum ipſo iure rei dominium ſit
acquiſitũ Fiſco, *l. commiſſa, D. de public.*
Author noſter *num.* 4. Si ergò res erat
Fiſci, non potuit vendi, poteſt enim
Fiſcus ratificare contractum, & agere
contrà vendentem ad pretium, & inte-
reſſe, *Reg.* noſter hìc *in fin.* latè *cit. Gof-*
fred. d. l. nu. 34. *& ſeq.* Et ſic cum iàm
quęſitum fuiſſet dominium Fiſco, mer-
cator, qui poſteà vendidit, in fraudem,
& iudicij mutandi cauſa id fecisse vi-
detur, arg. *l. vn. C. de alien. mut. iud.*
cauſ. fact. Goffred. d. l. n. 37. *et ſeq.*
6 Quare fraudati vectigalis crimen
aduersùs hæredem, & quemlibet poſ-
ſeſſorem tranſmittitur, *l. commiſſa* 14.
D. de public. et vectig. Conſ. Rocc. de of-
fic. rubr. 14. *§.* 8. *num.* 66 *et* 67. & *§.* 9. *n.*
36. 37. *et* 61. *Piſanus in add. ad cit. de*
Gaeta d. rub. 3. *n.* 151. & hoc iure falsũ
eſſe ait *Ærodius* in notis, illud *Quinti-*
lian. in declam. 341. *Nos niſi retinemus*
(loquitur de publicanis) *nulla actione*
vindicari poſſumus. Non tamen tenetur
7 hæres, niſi quatenùs ad eum peruenit,
vt planum eſt ex *l. ſi publicanus* 4. & *l.*
fraudati vectigalis 8. *D. eod.* ſed pretiũ
earum rerum, quæ ad hæredem non
peruenerunt, haud præſtare tenetur, &
hoc ſenſu interpretari *l. fin. §. pęna* 8. *D.*
eod. quatenùs pœna commiſſi, non po-
teſt exerceri contrà hæredem, ſi contrà
defunctum quæſtio non fuit mota, tra-
dunt *Farinac. quæſt.* 173. *num.* 48. *Ro-*
ſenthal. de feud. cap. 5. *concluſ.* 36. *num.* 2.
niſi dolo, & lata culpa res non extet,
vt ſuprà, ſecundùm *Goffred. d. loc. num.*
41. *in fine.*

Ad maiorem Dei, ac Sanctiſsimæ
ſemper Immaculatæ Deiparæ
Gloriam.

PRIMÆ PARTIS FINIS.